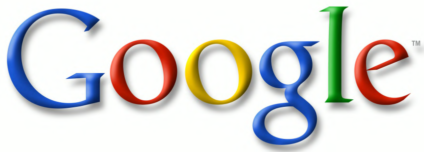

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

NEDL TRANSFER
HN 64C8 R

ENDURE FORT
Bibliotheca Lindesiana.
108
C.

HARVARD COL
LIBRARY

LETOPISIȚELE
ȚEREI MOLDOVEI

CRONICELE ROMANIEI

SÉŬ

LETOPISEŢELE

MOLDAVIEI ŞI VALAHIEI

A DOUA EDIŢIUNE

REVEḌUTĂ, INḌESTRATĂ CU NOTE, BIOGRAFIĬ ŞI FAC-SIMILE,
COPRINḌÊNDŬ MAĬ MULTE CRONICE NEPUBLICATE INCĂ; ŞI, CA ADAOSŬ:

TABLELE ISTORICE ALE ROMANIEI

DE LA 1766 PÊNĔ LA 11 FEBRUARIE 1866.

DE

MICHAIL KOGĂLNICEANU

TOMU III

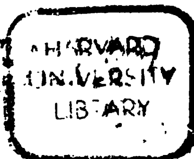
Prefaçiă.
Letopisețul Moldaviei (1662—1729) atribuitŭ luĭ Nicolae Muste.
Cronica anonimă a Moldoveĭ, (1662—1733) tradusă in grecesce, de A. Amiras.
Letopisețul Moldoveĭ (1741—1769) de Spatarul Iôn Canta.
Letopisețul Moldoveĭ (1733—1774) de Enaki Kogălniceanu.
Stihuri asupra tăiareĭ Domnuluĭ Grigori Ghika VV al Moldoveĭ, de Enaki Kogălniceanu.
Stihuri asupra peireĭ boĭerilor Moldoveĭ Bogdan şi Cuza, de Enaki Kogălnicénu.
Condica obiceiurilor vechi şi nuoi (Ceremonialul curțeĭ) ale Domnilor Moldoveĭ, de Gheorgaki al doilea logofĕtŭ, 1762.
Tragodia séŭ Eteria Grecilor din 1821, de Vornicul Alexandru Beldiman.
Tractaturile închiĭate de către Bogdan VV al Moldoveĭ cu Sultan Bajazet II de logofĕtul Nicolai Costin.
Apendice.

BUCURESCI

IMPRIMERIA NAŢIONALĂ, C. N. RĂDULESCU, STRADA ACADEMIEI, 24.

1874.

KG 5101

Tomul III al *Cronicelorŭ Româniel* variézŭ în multŭ de tomul III al *Letopisețelorŭ Moldaviel*. Nuoa nóstră edițiune s'a imbogățitŭ cu mal multe opere istorice necunoscute, celŭ puçinŭ de noĭ, pe la anul 1850 când a apărutŭ ântêia edițiune, de esemplu:

Tragodia séŭ Eteria grecéscă din 1821, scrisă in versurĭ de *Alesandru Beldiman*, și care apare pentru ânteiașĭ dată în edițiunea actuală a Cronicelorŭ, *reprodusă dupe chiar manuscrisul originalŭ* aflatŭ în posesiunea Domnuluĭ Dimitrie A. Sturdza Miclăușeanu.

Duoĕ compunerĭ in versurĭ a le luĭ Enaki Kogălniceanu, una tratândŭ despre *tăiarea luĭ Grigori Ghika VV al Moldaviel*, și alta despre *tăiarea boerilorŭ Moldaviel Bogdan și Cuza*, amêndouĕ inedite, fiind că, de și scrise de fratele străbunuluĭ meŭ Constantin Kogălniceanu, ele aŭ fostŭ retăcite la neamurile mele, și suntŭ regăsite numaĭ de câțĭ-va anĭ.

N'așĭ fi bine complectatŭ colecțiunea Cronicelorŭ Moldaviel, care îșĭ aŭ finitul cu tomul III al acesteĭ edițiunĭ, décă n'așŭ fi încheĭat-o cu publicarea a altorŭ treĭ opuscule istorice, care egalmente se repórtă totŭ la istoriea specială a Româniel de peste Milcovŭ, și din care unul de și tipăritŭ în seculul XVII, însĕ astădĭ a devenitŭ fórte rarŭ, éră celelalte douĕ n'aŭ ajunsŭ a fi cunoscute publiculuĭ de cât fórte de curândŭ, mulțumită numaĭ traducțiunil românescĭ făcută de Domnul B. Hăjdeu, eruditul și neobositul investigatorŭ al surgentelorŭ primitive ale istoriel nóstre naționale.

Aceste treĭ opuscule, pre care le publicămŭ in formă de *apendice*, suntŭ:

I° **Letopisețiul vechiŭ moldovenescŭ** de care ne vorbesce Vornicul Urechi in maĭ multe locurĭ din Cronica sea, precum totŭ elŭ ne maĭ vorbesce și de alte douĕ letopisețe, unul sub numele de *letopisețiul latinescŭ* și altul subt acelŭ de *letopisețiul slavonescŭ*. Nicĭ unele din aceste treĭ annale antice a le părinților nostriĭ,—care aŭ servitŭ la redigerea celeĭ maĭ vechĭ a nóstre Cronice cunoscută pênĕ astădĭ, acea a Vorniculuĭ Urechi,—n'aŭ ajunsŭ pênĕ la noĭ, séŭ celŭ puçinŭ nu sunt încă aflate. D'abia posedămŭ o traducțiune în limba polonă a unuĭ din aceste letopisețe. Acéstă traducțiune, a căriea manuscrisŭ originalŭ din seculul al XVI-le s'a fostŭ aflatŭ pe la inceputul seculuiuĭ nostru intre cărțile mareluĭ istoricŭ polonŭ *Adam Naruszewicz*, a fostŭ in fine scósă la lumină de către unŭ altŭ renumitŭ archeologŭ polonŭ *Vladislas Ca-*

simir Wojcicki. Ea este coprinsă in tomul VI din opera sa ce pórtă titlul de *Biblioteka starozytna pisarzy polskich,* publicată in Varsavia, in două ediţiunĭ in 8°, una intre aniĭ 1843—1844, şi alta intre aniĭ 1854—1855. Acéstă reproducere era atât de plină de greşelĭ, in cât prin erorele copistuluĭ şi ale tipografuluĭ, multe paragrafe importante deveniseră cu desevîrşire neinteligibile.

Domnul B. Hajdeu a avută insĕ fericirea de a deveni posesoră de două copiĭ maĭ credinciósе originaluluĭ; una i se dedu de către studentul de la Universitatea de Kiew, D. *Gerard Cichowski,* şi alta,—cea maĭ esactă, făcută de *contele Iosif Dunin-Borkowski,* luminatul filoromână şi ardentul amică şi corespondinte al juneţiĭ mele, — i se hărăzi de către eruditul librară din Lemberg, D. *Cajetan Jablonski,* editorul şi păstrătorul scrierilor postume a le luĭ Borkowski. Ajutată de aceste treĭ tecste, confrontândă o copie cu alta, şi in fine preferândă copia inedită făcută de Dunin-Borkowski, D. Hăjdeu are meritul de a fi imbogăţită literatura nóstră istorică, cu publicarea, in Capul tomuluĭ III al Archiveĭ istorice a Româniеĭ, atât a traducţiuneĭ polone restaurată dupe tecstul primitivă, cât şi a retraducţiuneĭ in limba română. Domnul Hăjdeu a insoţită ediţiunea sea cu ună comentariă cum scie d-sa a le face, adecă bine scrisă, spirituală, erudită, şi in totă casul interesantă şi luminătoră.

Nu intră in cadrul ce ne amă prescrisă la acéstă ediţiune a Cronicelor Româniеĭ de a reproduce şi acestă comentariă. Aceĭ ce voĭescă a'lă cunósce îĭ trămitemă la insuşĭ Archiva istorică a Româniеĭ.

Pe lingă o consciinţiósă reproducere a tecstuluĭ polonă şi a retraducţiuneĭ române, ambele trecute subt ochiĭ Domnuluĭ Hăjdeu, noĭ ne mărginimă, din comentariul sĕă, a releva numaĭ că: este bine constatată de d-sa, că, mulţumită vechiĭ traducţiunĭ polone ajunsă pĕnĕ in timpurile nóstre, noĭ astădĭ posedămă acelă *vechiă letopiseţiă moldovenescă* de care in atâte rândurĭ ne vorbesce Grigorie Urechi, şi pre care D. Hăjdeu îlă califică de *Cronică putnénă,* ca scrisă de călugĕriĭ din Monastirea Putna. Maĭ constatămă, totă mulţumită cercetărilor comparative ale eruditulul nostru istorică, că acestă vechiă letopiseţă moldovenescă mergea cu naraţiunea sea numaĭ pĕnĕ la anul 1552, éră că restul scrieriĭ, — care coprinde evenemintele petrecute in Moldavia de la 1552 pĕnĕ la 1566, precum şi notiţiile statistice ce o insoçescă — este o lucrare proprie a traducĕtoruluĭ polonă, făcută in timpul petreceriĭ séle in Moldavia, şi anume in Iaşĭ, de unde şi este datată, anno 1566.

II Ală doilea opusculă pórtă titlul de *Descrierea Moldavieĭ şi a Valahieĭ,* este redigĭată de Miron Costin in versurĭ polone şi dedicată de

marele istoricŭ şi bărbatŭ de statŭ al Moldavieĭ mareluĭ rege al Poloniéĭ *Ioh Şobiecki.* Un vechiŭ al nostru amicŭ, profesorul de filosofie şi de istorie de la bĕtrâna Universitate jagelonă din Cracovia, D. M. Wiszniewski, — căruĭea îĭ datorimŭ descoperirea şi publicarea a multorŭ documente importante pentru istoriea românéscă, — a vorbitŭ celŭ d'ântéiŭ despre acéstă preçiósă scriere în opul seŭ *Historya literatury polskiej.* (Krakow, 1840 tom I p. 75.) Contele Iosef Dunin-Borkowski, al căruia nume trebuie să figure in istoria nóstră ca fruntaşul filoromânilorŭ, a publicatŭ in fine chiar opera autografă a luĭ Miron Costin. (Pismà. Lwów tom I pag. 239—274.) sub titlul polonŭ de: *Opisanie ziemi Moldawskiej i Multanskiej przez Mirona Kostyna, wielkiego Logofeta ziemi Moldawskiej.* O broşură trasă in deosebĭ, şi coprinḑêndŭ acestŭ poemŭ istoricŭ, a fostŭ în 1867 hărăzită cu multe alte cărţĭ de valóre de către Doctorul Isidor Kopernicki Bibliotecei naţionalĭ din Bucurescĭ, cu acéstă uĭmitóre inscripţiune: «Ce remarcable ouvrage de *l'illustre refugié roumain* en Pologne, est offert à la bibliothèque nationale de Bucarest par le docteur Isidor Kopernicki, *refugié polonais.* Le $^{12}/_{24}$ juin 1867.» In adevĕrŭ scrierea luĭ Miron Costin este datată din Iulie 1684 in oraşul Daszow. Acolo marele nostru istoricŭ se refugiă, chiar in acelŭ anŭ 1684,—când compuse poemul sĕŭ — spre a'şĭ salva viéţa din ghĭarele aceĭ hiene din Fanar numită *Dimitri Kantacuzino,* şi carele in duoĕ rôndurĭ şi maĭ mulţĭ anĭ a desonoratŭ şi roşitŭ cu sânge nenorocitul tronŭ al Moldavieĭ!

Din Daszow, Miron Costin, refugiatul românŭ, plăti ospitalitatea polonă scriindŭ în limba polonă istoriea patrieĭ séle şi dedicându-o Regeluĭ-cavalerŭ, liberatoruluĭ Vieniĭ şi, putemŭ ḑice, al intregiĭ Chrestinătăţĭ.

Duoĕ-sute optŭ-ḑecĭ-şi-treĭ de anĭ în urmă, unŭ *refugiatŭ polonŭ,* Doctorul Kopernicki, plătĭa, in 1867, ospitalitatea română, hărăzindŭ Bibliotecei naţionalĭ din Bucurescĭ opera tipărită a refugiatuluĭ românŭ din Polonia din anul 1684.

De pe acestŭ esemplarŭ interesantŭ, Domnul B. Hăjdeu a făcutŭ traducţiunea română a poemuluĭ luĭ Miron Costin, pre care a publicat-o in tomul I al Archiveĭ istorice a Românieĭ, pag. 159—172.

Ediţiunea nóstră reproduce tecstul polonŭ al scriereĭ luĭ Miron Costin, intocmaĭ dupe esemplarul Bibliotecei din Bucurescĭ; éră traducerea românéscă este intocmaĭ precum ea este publicată de d. B. Hăjdeu.

III Alŭ treilea opusculŭ cu care finimŭ tomul nostru este *compusŭ in versurĭ românescĭ* de Dosofteĭ, marele mitropolitŭ al Moldavieĭ, illustrul

versificatorŭ al psalmilorŭ luĭ David. Scrierea pórtă titlul de *Verşurĭ pentru prea luminaţiĭ şi slăvitŭ-pomeniţiĭ Domnĭ ţeriĭ Moldoveĭ*, este dedicată Domnuluĭ Moldavieĭ Ion Duca V. V. şi figură in capul *Molitvelniculuĭ* publicatŭ pentru prima óră in limba Românéscă totŭ de Mitropolitul Dosofteĭ, şi anume in Iaşĭ la anul de la zidirea lumeĭ 7189*).

Noĭ amŭ reprodusŭ tecstul acesteĭ scrierĭ intocmaĭ dupe primitiva ediţiune, care ne a intratŭ in mână, mulţumită amiculuĭ V. Alesandrescu Urechiă. Singura diferinţă ce esistă intre ambele ediţiunĭ, este numaĭ acea ce naturalŭ trebuie sĕ provină din causa literelorŭ cirilice şi a ortografieĭ antice cu care s'a imprimatŭ Molitvelnicul din 7189. Spre satisfacerea curiosităţiĭ cetitorilorŭ nostriĭ, ne păstrămŭ de a reproduce in facsimile o pagină din vechia ediţiune.

Aceste lămurirĭ ne place a crede că suntŭ destule spre a dovedi importanţa materiilorŭ conţinute in tomul III al Cronicelorŭ. Tot pe ele ne basămŭ spre a reclama indulgenţa publiculuĭ pentru intărḑiata eşire la lumină a acestuĭ tomŭ. Pe lingă multe şi neprevĕḑute greutăţĭ, ni s'a infăçişatŭ şi lipsa din tipografiile nóstre a caracterelorŭ *cedilate*, particulare idiomuluĭ polonŭ. Acéstă greutate s'a biruitŭ prin bunavoinţă şi zelul ce a pusŭ D. Stefanŭ Rasidescu spre a inḑestra cu aceste caractere Tipografia Naţională. Insĕ, cum este lesne de inţelesŭ, acésta a reclamatŭ sacrificiĭ nu numaĭ de banĭ, ci şi de timpŭ. Nu putemŭ de cât a esprima in publicŭ recunoscinţa nóstră d-luĭ Rasidescu pentru că, tipografŭ şi cetăţeanŭ Românŭ, n'a cruţatŭ nimicŭ spre a inlesni şi a imbunătăţi publicarea Cronicelorŭ, aceste marĭ şi frumóse surgente ale istorieĭ Românieĭ.

M. Kogălniceanu.

Bucurescĭ 11 Octombrie 1874.

---

*) Titlul acesteĭ cărţĭ, actualmente fórte rară, este: «Molitvelnicŭ de inţelesŭ acmu tipă«ritŭ intru blagoslovite ḑilele Măriei Séle prea luminatuluĭ intru Christos Ión Duca VV cu «mila luĭ Dumneḑeŭ Domnŭ ţereĭ Moldoveĭ, cu chieltuiala Măriei Séle, si cu posluşania sme«renieĭ nóstre Dosofteiŭ Mitropolitul Suceveĭ, in tiparĭul sânteĭ Mitropoliĭ in Iaşĭ v. leatŭ «7189, luna Maiŭ 26.»

Versurile pentru Domniĭ Moldavieĭ maĭ suntŭ tipărite intr'o altă carte totŭ a luĭ Dosofteiŭ care pórtă titlul următorŭ: «Paremiile preste anŭ tipărite cu poronca Măriei Séle pré «luminatuluĭ intru Is. Chr. Ion Duca VV cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domnŭ ţereĭ Moldoveĭ şi «*Ucraineĭ*, cu posluşania smeritului Dosofteiŭ Mitropolitul, in tiparniţa ţereĭ ce ne-aŭ dă«ruitŭ Sfânţiea Sa părintele nostru fericitŭ Ioakim din slăvita patriarşie a Mosculuĭ. Milos«tivul Dumneḑeŭ sĕ 'lŭ blagoslovéscă. Veleatŭ 7191, mesiţia Octombrie in 7 ḑile.» Veḑĭ şi Chrestomathia séŭ Analectele literare de Tim. Ciparĭŭ, Blasiu MDCCCLVIII in 8.

LETOPISEȚUL
ȚEREI MOLDOVEI

DE LA DOMNIEA LUI ISTRATI DABIJA V.V. PÂNĂ LA A TREIA DOMNIE A LUI MIHAI RACOVIȚĂ V.V.

atribuită luĭ

NICOLAI MUSTE

DIEACŬ STARE DE DIVANŬ

(1662—1729)

CAP. I.

Domniea luĭ Istrati Dabija Voda. în anul 7170. April I.

Dupĕ mórtea luĭ Stefăniță Vodă, feciorul luĭ Vasilie Vodă, aŭ trimisŭ boieriĭ pre Chiriță Draco la Pórta Impĕrățieĭ cu rugăminte sĕ le dea Domnŭ de țéră, pre cine 'șĭ vorŭ alege eĭ dintre sine. Și eșindŭ rĕspunsŭ de la Vezirul, ca sĕ vie toțĭ boieriĭ țĕreĭ la Pórtă, și pre cine'șĭ vorŭ alege acolo Domnŭ, pre voie sĕ le fie; și mergêndŭ toțĭ boieriĭ la Țarigradŭ dupĕ poronca Vezirului, între cariĭ era și Dabija Vornicul, ḑicŭ că trăgea nădejde altul de domnie, atunce cu mersul boierilorŭ la Pórtă; ce fiindŭ Cuparul celŭ bătrênŭ la Țarigradŭ, aŭ tocmitŭ lucrurile domnieĭ pentru Dabija Vornicul. Și décă aŭ mersŭ boieriĭ în Țarigradŭ, și aŭ eșitŭ înaintea Vezirului, îndată aŭ întrebatŭ Vezirul, carele este Dabija Vornicul; și arătându-lŭ ceĭ-alțĭ boierĭ, 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ de domnie. Éră aceĭ ce trăgeaŭ nădejde de domnie, aŭ rĕmasŭ numaĭ cu nădejdea. Ḑicŭ că aŭ poroncitŭ Impĕratul sĕ'ĭ aducă pre Dabija Vornicul, sĕ'lŭ véḑă în ce chipŭ este; și 'l-aŭ adusŭ de 'l-aŭ vĕḑutŭ, și apoĭ 'l-aŭ făcutŭ Domnŭ. Ce nime pentru acésta nicĭ într'unŭ prepusŭ n'aŭ fostŭ la acestŭ Domnŭ; că și luĭ peste voie i-aŭ fostŭ a fi Domnŭ. Numaĭ chiemândŭ pre boierĭ la Pórtă, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, aŭ tocmitŭ trebile Cuparul, sĕ nu se facă vre o imperechiare între boierĭ pentru alesul dintre dênșiĭ la domnie. Și fiindŭ omŭ bĕtrênŭ, și boierŭ de țéră Dabija Vornicul, orĭ cu voie, orĭ fără voie i-aŭ fostŭ, aŭ eșitŭ Domnŭ țĕreĭ.

Venit'aŭ Dabija Vodă Domnŭ țĕreĭ; și era tuturorŭ cu părere de bine pentru Domnŭ de țéră; și nime dintre boierĭ nu era nicĭ într'unŭ prepusŭ la acestŭ Domnŭ, nicĭ țéra nu era împresurată cu dările.

Pre acele vremĭ avêndŭ vrajbă Turcul cu Némțul, venit'aŭ poroncă la Dabija Vodă de s'aŭ gătitŭ de óste, și aŭ mersŭ la Uĭvarŭ în țéra Nemțéscă, împreună cu Grigorie Vodă, Domnul Muntenescŭ; și împreunându-se cu Vezirul, aŭ bătutŭ cetatea Uĭvarulŭ și aŭ dobândit'o, și s'aŭ întorsŭ cu dobândă. Adus'aŭ Moldoveniĭ care încărcate de borfe și de ferŭ.

La anulŭ dupĕ acéstă oștire, éră aŭ venitŭ poroncă de óste Dabijeĭ Vodă și luĭ Grigorie Vodă domnuluĭ Muntenescŭ; și gătindu-se aŭ mersŭ éră în țéra Nemțéscă, trecêndŭ Dunărea pre la Rușava, și împreunându-se cu Vezirul aŭ mersŭ la cetatea Leva cu oștirile Turcescĭ. Aŭ lăsatŭ Vezirul pre unŭ Saraskerŭ cu oștĭ și unŭ Sultanŭ cu vre o treĭ-ḑecĭ de miĭ de Tătarĭ sĕ bată cetatea Leva, sĕ o dobêndéscă; éră singurŭ Vezirul cu alte oștĭ, aŭ mersŭ la

altă cetate maĭ înlăuntru sĕ o bată; unde ântêiŭ pre Vezirul 'l-aŭ bătutŭ Nemţiĭ de acolo de la acea cetate. Şi dându-se Vezirul într'o parte cu oştile séle, aŭ trimesŭ la Saraskerul ce'lŭ lăsase la Leva, şi cu Tătariĭ şi cu Moldoveniĭ şi cu Munteniĭ sĕ'ĭ vie întru agiutorŭ sĕ bată pre Nemţĭ. Ce şi acolo la Leva aŭ bătutŭ Nemţiĭ pre Turcĭ, şi i-aŭ rĕsipitŭ, că n'aŭ maĭ apucatŭ sĕ dea agiutorŭ Vezirulu̇ĭ; că nicĭ şi vraŭ sĕ mérgă acolo unde'ĭ chiema Vezirul, fiindŭ vreme de érnă pre la Sămmetru; că toţĭ trăgeaŭ nădejde de întorsŭ cineşĭ spre locurile séle; cariĭ şi peste voia Vezirulu̇ĭ se întorsese din oştĭ pe acea vreme; şi maĭ alesŭ Grigorie Vodă Domnul Muntenescŭ cu Dabija Vodă, sfătuindu-se sĕ fugă în ţéra Leşéscă cum i-aŭ lovitŭ Nemţiĭ acolo la Leva, aŭ şi fugitŭ şi aŭ trecutŭ Dunărea fără scirea Vezirulu̇ĭ cu oştile séle.

Venindŭ Dabija Vodă cu Grigorie Vodă prin ţéra Munténéscă gata de fugă, iar Stamati ce era Postelnicŭ mare la Dabija Vodă, aŭ sfătuitŭ pre Dabija Vodă, ḑicêndu-ĭ: «Sĕ nu fugĭ Măria ta; nu te potrivi sfatuluĭ luĭ Grigorie Vodă Domnuluĭ Muntenescŭ. Ce numaĭ sĕ ne întórcemŭ înapoĭ la Vezirul, şi sĕ laşĭ pre Grigorie Vodă, sĕ facă elŭ ce-arŭ sci. Că neîntorcêndu-te Măria ta, póte sĕ trimită de urmă Vezirul poroncă la ţéră sĕ te prinḑă, şi'ţĭ veĭ pune capulŭ.» I-aŭ ascultatŭ Dabija Vodă sfatul celŭ sănetosŭ a luĭ Stamati Postelnicul, şi s'aŭ întorsŭ; şi mergêndŭ la Vezirul şĭ-aŭ tocmitŭ lucrul, şi îmbrăcându-lŭ cu caftanŭ 'şĭ-aŭ luatŭ ḑiua bună de la Vezirul, şi aŭ venitŭ în ţéră cu bucurie.

Grigorie Vodă mergêndŭ la scaunulŭ sĕŭ în Bucurescĭ, nesciindŭ de întorsul Dabijeĭ Vodă, 'şĭ-aŭ pornitŭ Dómna cu tótă casa luĭ, şi aŭ trecutŭ în ţéra Unguréscă. Atunce Grigorie Vodă aŭ omoritŭ pre Constantin Cantacuzino Postelnicul în mŏnăstirea Snagovŭ. Venit-aŭ Grigorie Vodă pre aice prin ţéră, şi neaflândŭ pre Dabija Vodă s'aŭ dusŭ până la Sucévă, şi de acolo rĕsleţindu-se óstea sa, numaĭ cu vr'o 50 de ómenĭ aŭ luatŭ spre Botoşenĭ, temêndu-se sĕ nu sară dupĕ dênsul ţéra sĕ'lŭ prinḑă; iar de la Botoşenĭ aŭ lovitŭ la Prutŭ la Bogdănescĭ, şi de la Prutŭ aŭ lovitŭ la Nistru, şi aŭ trecutŭ pre la Movilăŭ. Éră cândŭ aŭ eşitŭ din Botoşenĭ, până în ḑiuă, fiindŭ negură, s'aŭ rĕtăcitŭ unŭ Cămăraşŭ a luĭ, cu o părechе de desagĭ cu galbenĭ, şi căḑêndŭ pre mâna Joriĭ Vornicul de Botoşenĭ, aŭ luatŭ baniĭ şi i-aŭ trimesŭ luĭ Dabija Vodă; ce până aĭ trimete, elŭ aŭ despecetluitŭ baniĭ, şi aŭ luatŭ câţĭ-va galbenĭ, şi aŭ datŭ sémă că aşa despecetluiţĭ i-aŭ găsitŭ.

Grigorie Vodă n'aŭ zăbovitŭ multŭ în ţéra Leşéscă, ce aŭ trecutŭ în ţéra Nemţéscă, unde aŭ şeḑutŭ patru anĭ şi maĭ bine.

Boieriĭ Muntenescĭ, dacă aŭ pribegitŭ Grigorie Vodă, eĭ aŭ pusŭ domnŭ pre unŭ omŭ prostŭ anume Antoni, şi'ĭ daŭ nafaca pe ḑi câte ḑece costande, şi era Domnŭ numaĭ cu numele. Mers'aŭ Constantinŭ feciorul luĭ Constantinŭ Cantacuzino Postelnicul la Impĕratul Nemţescŭ de s'aŭ jăluitŭ pre Grigorie Vodă, pentru că aŭ omoritŭ pre tată-seŭ; ce nemică n'aŭ stricatŭ luĭ Grigorie Vodă.

Grigorie Vodă, sătulŭ de binele Nemţilorŭ, 'şĭ-aŭ făcutŭ pace de la Vezirul Turcescŭ, şi aŭ mersŭ éră în Ţarigradŭ, şi primindu'lŭ cu bine Vezirulŭ, i-aŭ datŭ domniea éră în ţéra Munténéscă. Ce până a'lŭ îmbrăca cu caftanŭ de domnie, vrêndŭ sĕ prindă pre boieriĭ Muntenescĭ la mână, aŭ şeḑutŭ Grigorie

Vodă ascunsŭ în Țarigradŭ, și aŭ trimesŭ Vezirul în țéra Muntenéscă de aŭ chiematŭ pre boierii Muntenescĭ să vie cu acelŭ Domnŭ a lorŭ la Pórtă, anume sĕ'ĭ înnoéscă domniea. Decĭ boierii Muntenescĭ, nesciindŭ nemică de venirea luĭ Grigorie Vodă la Țarigradŭ, aŭ și purcesŭ, și aŭ mersŭ voioșĭ cu Domnul lorŭ la Țarigradŭ; și cum aŭ întratŭ înaintea Veziruluĭ aŭ și adusŭ pre Grigorie Vodă de unde era ascunsŭ; și pre locŭ îmbrăcându'lŭ cu caftanŭ de domnie, aŭ prinsŭ pre boierii Muntenescĭ, și'ĭ dederă pre mâna luĭ Grigorie Vodă: pre Mihaĭ, și pre Constantinŭ, și pre Iordaki Cantacuzinescĭ feciorii luĭ Constantinŭ Postelnicul. Numaĭ Șerbanŭ Logofĕtul aŭ scăpatŭ; așășĭ din glótă dinaintea Veziruluĭ nu 'l-aŭ vĕḑutŭ nime ce s'aŭ făcutŭ. Și răpeḑindŭ înainte ómenii seĭ Grigorie Vodă, aŭ prinsŭ și pre giupânésa luĭ Șerbanŭ Logofĕtul. Și mergêndŭ Grigorie Vodă în scaunul domnieĭ în Bucurescĭ, i-aŭ închisŭ pre toțĭ la pórta curții în Bucurescĭ în turnŭ, la Nemțĭ. Și bătăĭ ce aŭ luatŭ aceĭ boierĭ, amŭ lăsatŭ să scrie Muntenii; éră noĭ ne întórcemŭ la rônduéla nóstră.

Dabija Vodă domnindŭ cu pace, cu domnie așeḑată și cu țéră întemeiată era omŭ bunŭ și blândŭ; și încă neîmplinindŭ patru anĭ în domnie, fiindŭ și omŭ bĕtrânŭ aŭ plătitŭ datoriea cea de obsce, și 'l-aŭ îngropatŭ în mŏnăstirea Bârnova ce este de dênsul zidită; numaĭ temeliea aŭ zidit'o Mironŭ Barnovski Vodă.

CAP. II.

Domniea ântêia a Ducăĭ Vodă.

Duca Vodă era de moșie de la Rumele din țéra Grecéscă; și de copilŭ micŭ viindŭ aice în țéră în ḑilele luĭ Vasilie Vodă, aŭ fostŭ la dughénă la abăgerie. Apoĭ Vasilie Vodă 'l-aŭ luatŭ în casă; și slujindŭ și în ḑilele altorŭ Domnĭ la curte 'l-aŭ boieritŭ; éră în ḑilele Dabijeĭ Vodă s'aŭ însuratŭ, și aŭ luatŭ pre o fată a dómneĭ Dabijóe, hiastră Dabijeĭ Vodă, și 'l-aŭ pusŭ Vistiernicŭ mare. Décă aŭ muritŭ Dabija Vodă, aŭ mersŭ Dómna Dabijoie cu ginerile seŭ Duca Visternicul în Țarigradŭ, avêndŭ pre Cuparul celŭ bĕtrânŭ în Țarigradŭ purtătorŭ de trebile domnieĭ la Vezirul, și la alte căpitenii a Porții Impĕrătescĭ; aŭ îmbrăcatŭ pre Duca Visternicul cu caftanŭ de domnie țĕrii, în locul socru-sĕŭ Dabijeĭ Vodă.

Venit'aŭ Duca Vodă domnŭ țĕreĭ; tuturorŭ era bunŭ și fĕră prepusurĭ, fiindŭ și elŭ domnŭ din boierii de țéră, câtŭ nime nicĭ o strimbătate n'aŭ avutŭ de dênsul. Ce numaĭ giumătate de anŭ aŭ domnitŭ, și 'i-aŭ venitŭ maziliea, numaĭ pentru povestea uneĭ cărțĭ ce aŭ fostŭ scrisŭ elŭ la Hanul.

Spunŭ că acel Hanŭ se cerca sĕ se închine la Impĕrăția Moskuluĭ, și sĕ se lipséscă de la Turcĭ; care poveste auḑinduse în Țarigradŭ la Impĕrăție n'aŭ creḑutŭ, ce vrêndŭ sĕ adeveréscă lucrul, Vezirul aŭ scrisŭ la Duca Vodă aice în țéră, numaĭ sĕ caute sĕ afle cum ar fi lucrul maĭ adevĕratŭ,

sĕ facă scire la Impĕrăţie. Duca Vodă vrêndŭ sĕ ispitéscă pre Hanul, sĕ pótă cunósce adevĕrul, aŭ scrisŭ la Hanul, cum că şi elŭ este robŭ plecatŭ sub puterea luĭ, şi altele ce ar fi scrisŭ. Éră Hanul luândŭ cartea o aŭ şi trimisŭ la Împĕrăţie, şi îndată aŭ mazilitŭ pre Duca Vodă. Eşise Duca Vodă la primblare cu tótă casa luĭ, şi cu boieriĭ la satul luĭ, la Berehoescĭ pre Jijiea în susŭ, luându'şĭ séma oilorŭ ce avea din boieria sa, unde fără veste 'i-aŭ sositŭ maziliea, şi luându'lŭ Aga Impĕrătescŭ 'l-aŭ dusŭ în Ţarigradŭ; şi în locul luĭ aŭ venitŭ domnŭ ţĕreĭ Iliaşŭ Vodă, feciorul luĭ Alecsandru Vodă Iliaşŭ.

CAP. III.

Domniea luĭ Iliaşŭ Vodă.

Décă aŭ mazilitŭ Impĕrăţia pre Duca Vodă, fiindŭ Iliaşŭ Vodă feciorŭ de Domnŭ în Ţarigradŭ, aŭ luatŭ domniea nu fără multă cheltuélă; şi viindŭ în scaunul domnieĭ în Iaşĭ în anulŭ 7175, cu tótă casa luĭ, ómenĭ străinĭ Grecĭ, nu avea nicĭ o mândrie nicĭ elŭ, nicĭ ómeniĭ luĭ. Pre boierĭ în mare cinste'ĭ avea; la primblărĭ, în ospeţe, pre la boierĭ. De multe orĭ boteza, şi cununa pre mulţĭ, şi dăruia; numaĭ limba ţĕreĭ sĕ grăéscă nu scia, ce totŭ cu talmaciŭ grăia; şi a o sémă de boierĭ a cărora părinţĭ aŭ fostŭ cu boieriĭ, cândŭ s'aŭ rădicatŭ ţéra de aŭ scosŭ din domnie pre tată-sĕŭ Alecsandru Vodă, le-aŭ făcutŭ înaltŭ giosul. Şi ţéra în ḑilele luĭ era împresurată cu dările ce orônduia de la Visterie. Pre acele vremĭ era pace şi ţéra întemeiată. Era bănărie în cetatea Suceveĭ, care era de la Dabija Vodă, şi făcea şalăĭ de aramă, cariĭ numaĭ aice în ţéră âmblaŭ, 4 şalăĭ la unŭ banŭ bunŭ. La acestŭ domnŭ cineşŭ mergea cu cevaşŭ poclonŭ să'ĭ închine, tuturorŭ da banĭ; şi aŭ domnitŭ de alŭ treile anŭ, şi 'l-aŭ mazilitŭ. Şi érŭ aŭ venitŭ domnŭ Duca Vodă cu a doua domnie.

CAP. IV.

A doa Domnie a Ducăĭ Vodă.

În anulŭ 7177 aŭ venitŭ Domnŭ ţăreĭ Duca Vodă alŭ doele rôndŭ; şi într'acestŭ anŭ aŭ începutŭ a zidi mŏnăstirea Cetăţuĭa, ce este în délŭ la Iaşĭ. Şi domnia Duca Vodă cu pace. Érŭ în alŭ treile anŭ a domnieĭ luĭ, s'aŭ rădicatŭ Orheeniĭ şi Lăpuşneniĭ cu óste pre Duca Vodă, pentru urăciunea Grecilorŭ, maĭ alesŭ pentru Cupărescĭ, oştinduse căpităniile acelorŭ ţinuturĭ Hăncul şi Duracŭ Sărdarul, şi cu alţiĭ; aŭ venitŭ cu óste în Iaşĭ, strigândŭ pre Grecĭ sĕ'ĭ prindă sĕ'ĭ omóre. Fugit'aŭ toţĭ boieriĭ în ţéra Muntenéscă; éră Duca Vodă vĕḑêndŭ că s'aŭ rădicatŭ atâta ţéră asupră'ĭ, aŭ eşitŭ cu tótă casa luĭ din

curte, şi aŭ purcesŭ în glosŭ. Éră Hăncul şi cu alţiĭ de aĭ seĭ aŭ întratŭ în curtea domnéscă, şi prin casele boiereşcĭ, şi prin têrgŭ, prin dughenile neguţitoreşcĭ, jăcuindŭ şi stricândŭ totŭ ce aŭ găsitŭ. Duca Vodă de odată aŭ trecutŭ peste Dunărea, dândŭ cale aceĭ adunăturĭ nebune; şi de acolo dândŭ şcire la Împĕrăţie, 'ĭ-aŭ venitŭ poroncă de aŭ luatŭ Tătarĭ câţĭ 'ĭ-aŭ trebuitŭ; şi trimeţêndŭ Duca Vodă la Alecsandru Buhuşŭ Sărdarul de aŭ venitŭ din ţéra Muntenéscă de unde era fugitŭ cu alţĭ boierĭ, şi trimeţîndu'lŭ cu Tătariĭ, aŭ lovită pe óstea Hăncescilorŭ la Epurenĭ, şi 'ĭ-aŭ bătutŭ, şi 'ĭ-aŭ risipitŭ. Prădat'aŭ Tătariĭ ţinuturile acele, şi pre mulţĭ 'ĭ-aŭ şi robitŭ; éră pre câţĭ 'ĭ-aŭ prinsŭ din capete, pre toţĭ 'ĭ-aŭ spânzuratŭ, şi i-aŭ înţĕpatŭ Duca Vodă dacă s'aŭ întorsŭ de peste Dunărea. Érna mare era, că aşaşĭ érna s'aŭ făcutŭ acea zarvă; ce de Domnŭ nu s'aŭ pututŭ apropia sĕ'ĭ facă vre unŭ rĕŭ. Éră pre lângă ceĭ vinovaţĭ aŭ peritŭ multŭ norodŭ nevinovatŭ, şi aşa s'aŭ potolitŭ acea zarvă. Numaĭ de poveste aŭ rămasŭ de atunce întru pomenirea ómenilorŭ numele Hăncescilorŭ, aice în ţéră până astăḑĭ.

Întru acestaşŭ anŭ 7180, dacă s'aŭ desvĕratŭ, Împĕrăţia Turculuĭ s'aŭ gătitŭ cu oştĭ sĕ vie asupra ţĕreĭ Leşeşcĭ, sĕ dobândéscă vestita cetate Cameniţa; şi ântêiŭ aŭ trimesŭ poroncă la Duca Vodă, sĕ'ĭ trimiţă chipul şi starea cetăţiĭ Cameniţe, sĕ véḑă ce locŭ şi ce tărie arŭ avea. Duca Vodă din poronca Împărăţieĭ aŭ trimesŭ pre unŭ Nemeşŭ din ţinutul Hotinuluĭ anume Grigorie Cornescul, care era fórte meşterŭ de scrisóre şi de săpăturĭ la pétră, şi de ziditŭ, şi la alte lucrurĭ, de aŭ făcutŭ chipul cetăţeĭ Cameniţeĭ de céră, şi starea loculuĭ din afară, şi din lontru, cu tóte tocmelile eĭ, minunatŭ lucru; şi o aŭ trimesŭ la Împărăţie. Care lucru dacă 'l-aŭ vĕḑutŭ Împĕratul Sultanŭ Mehmetŭ, multŭ s'aŭ miratŭ de tăriea ce are cetatea din singură starea loculuĭ cu apa Smotriciul, şi cu stincĭ înalte de pétră împregiurŭ. Şi maĭ multŭ acésta aŭ clătitŭ pre Turcŭ a veni la cetatea Cameniţa.

Turcul gătinduse de acéstă cale n'aŭ datŭ veste Leşilorŭ, după cum aŭ obiceiŭ Craiĭ şi Împĕraţiĭ, de daŭ veste cândŭ se rĕdică cu oştĭ unul asupra altuia, sĕ se gătéscă cu putere de oştĭ; ce fără de veste aŭ purcesŭ din Ţarigradŭ, şi sosindŭ la Oblucıţă, era podul gata peste Dunărea, şi ne făcêndŭ zăbavă aŭ trecutŭ pe podŭ mereŭ peste Dunărea. Leşiĭ ne avêndŭ veste de venirea Turculuĭ, nicĭ o gătire de oştĭ n'aŭ făcutŭ; nicĭ macarŭ cetatea Cameniţeĭ cu niscaĭ pedestrime sĕ se apere de năvala Turculuĭ n'aŭ întemeiatŭ.

Duca Vodă aŭ gătitŭ conace pentru Împărăţie, şi podurĭ peste tóte văile câte aŭ trebuitŭ, cu mare grijă, orânduindŭ pre la conace ómenĭ de ispravă şi cu isvodŭ de câte arŭ trebui sĕ nu lipséscă.

Purces'aŭ Împĕrăţia şi aŭ venitŭ în susŭ pe lângă Prutŭ cu oştĭ şi cu armată; şi sosindŭ la Ţuţora aŭ făcutŭ oturacŭ. Ţéra era bejănită, numaĭ din calea oşteĭ; éră nime din Turcĭ n'aŭ avutŭ nevoie, nicĭ la mersul în susŭ, nicĭ cândŭ s'aŭ întorsŭ; ce totŭ cu banĭ aŭ cumpăratŭ bucate, póme, şi orḑŭ de caĭ. Era într'acestŭ anŭ bişugŭ în tótă róda, în pâne, în miere, şi în póme; cine aŭ făcutŭ neguţitorie s'aŭ umplutŭ de banĭ, ducêndŭ orḑŭ, făină, untŭ, miere, şi póme în tabăra Turcéscă; vindea totŭ cu preţŭ, şi de nime nicĭ unŭ valŭ nu avea. De la Ţuţora aŭ venitŭ Împĕratul cu curtea sa în primblare

până în Iașĭ, pe lângă mônăstirea luĭ Nicoriță, pogorînduse în valea Căcaineĭ, și s'aŭ suitŭ pin têrgul boilorŭ, și aŭ eșitŭ în câmpŭ, și aŭ descălecatŭ subt saivanŭ, de la dealŭ de têrgulŭ boilorŭ. Duca Vodă cu boieriĭ pe giosŭ câtŭ putea maĭ tare mergeaŭ, și câteva bucățĭ de atlazŭ întindêndŭ pre ambe părțĭ de drumŭ, pe unde trecea Împăratul.

Décă aŭ descălecatŭ Împĕratul sub saivanŭ, 'ĭ-aŭ închinatŭ darurĭ Duca Vodă, caĭ turcescĭ cu podóbe scumpe, lighénŭ cu ibricŭ de argintŭ, și alte darurĭ scumpe. S'aŭ întorsŭ Împĕratul éră la urdie la Țuțora; și a treia ḑi éră aŭ maĭ venitŭ Împĕratul și aŭ mersŭ în délŭ la Cetățuie, privindŭ loculŭ, și éră s'aŭ întorsŭ la Țuțora.

Decĭ precum țĕrile birnice dépururea suntŭ învrăjbitóre, așa și boieriĭ Ducăĭ Vodă atunce aŭ găsitŭ vreme de jalobă la Împĕrăție asupra Ducăĭ Vodă; și era numaĭ sĕ'lŭ maziléscă la Țuțora; numaĭ Vezirul s'aŭ pusŭ și aŭ grăitŭ pentru dênsul la Împĕratul sĕ nu'lŭ maziléscă de pre cale; că apoĭ se va face smintélă pentru conace, și podurĭ, și altele ce suntŭ orônduite sĕ le grijéscă pentru tréba Împĕrățieĭ până la Nistru. Și așa îngăduindŭ Împĕratul nu 'l-aŭ mazilitŭ de aice din Țuțora.

Purces'aŭ Împĕratul de la Țuțora pe Prutŭ în susŭ; éră pre la conace era grijitŭ totŭ ce trebuia, pâne, orḑŭ, ialovițe, berbecĭ, miere, untŭ, lemne, iarbă, țerușĭ, și totŭ ce trebuia sĕ nu fie lipsă nicĭ de unele.

Acestŭ Impĕratŭ era călărașŭ bunŭ, și vînătorŭ, mergea totŭ pe câmpŭ cu puținteĭ din curtea luĭ, până unde era conacul de descălecatŭ.

Intr'acestŭ anŭ, nepovestită minune s'aŭ arătatŭ în mônăstióra din giosŭ de cetatea Hotinuluĭ; aŭ lăcrimatŭ Icóna Maiceĭ Précurate pe obrazŭ, câtŭ se răsturnaŭ lacrimile pe Icónă, și picaŭ într'o tipsie ce era subt Icónă. Tuturorŭ cu mare mirare era a privi lucru preste fire ca acela; care adevĕratŭ aŭ fostŭ semne și arătare de perirea a mulțĭ Creștinĭ în țéra Leșéscă, și de începătura durerilorŭ nóstre; că de atunce din acelŭ anŭ totŭ rĕŭ și amarŭ, și pusteirea locurilorŭ de pre acolo până în ḑiua de astăḑĭ.

Căndŭ aŭ sositŭ Impĕrățiea la Nistru era podulŭ gata peste Nistru la Dărăbanĭ din giosŭ de Hotinŭ, și trecêndŭ Impĕrățiea pre podŭ, sta Duca Vodă la capul poduluĭ de ceea parte de Nistru; nesciindŭ de mazilie, ascepta sĕ'lŭ îmbrace cu caftanŭ pentru slujbă, ca pre unŭ domnŭ. Éră Impĕratul cum aŭ trecutŭ pe podŭ, aŭ și făcutŭ semnŭ de'lŭ luară, și 'l aŭ dusŭ la Bașcéușŭ, și 'lŭ aŭ pusŭ în fere. Și îndată aŭ eșitŭ rĕspunsŭ boierilorŭ pre cine'șĭ vorŭ alege dintre dênșiĭ, sĕ mérgă sĕ'lŭ îmbrace cu caftanŭ de domnie în locul Ducăĭ Vodă.

La acéstă mazilie a Ducăĭ Vodă, ḑicŭ sĕ fi fostŭ părișŭ Ursaki Visternicul; pentru care faptă apoĭ Duca Vodă, viindŭ domnŭ țĕreĭ a treile rôndŭ, 'șĭ aŭ rĕsplătitŭ cu asupră de pre Ursaki, închisŭ în temniță cu tâlhariĭ, legatŭ la pusce, bătutŭ la talpe până aŭ datŭ mangărul celŭ de apoĭ. Aŭ datŭ ce aŭ avutŭ, până căndŭ n'aŭ găsitŭ ce maĭ lua de la dênsulŭ din avuția cea multă. Așa face pisma și zavistia.

Boieriĭ s'aŭ apucatŭ de Stefanŭ Pĕtriceico ce era Clucerŭ mare, fiindŭ bĕtrânŭ, și boierŭ de țéră, numaĭ să'lŭ rădice domnŭ; elŭ apărându-se sĕ nu fie

şi vrêndŭ sĕ fugă nóptea, eĭ 'l aŭ păḑitŭ sĕ nu fugă, şi a doua ḑi îmbrăcându'lŭ cu unŭ contĕşŭ a altuĭ boierŭ, 'lŭ aŭ luatŭ între dênşiĭ, şi mergêndŭ la Vezirul aŭ strigatŭ cu toţiĭ: acesta sĕ ne fie domnŭ. Şi 'lŭ aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ de domnie; éră pre Duca Vodă cela ce aŭ purtatŭ grijă, viindŭ Impĕrăţiea, sĕ nu'ĭ afle vină niciĭ de una, şi aŭ dăruită multe darurĭ scumpe, în locŭ de cinste şi de milă 'lŭ aŭ băgatŭ în fere, şi 'lŭ aŭ trimesŭ mazilŭ la Ţarigradŭ. Éră şi Petriceico Vodă ce 'lŭ aŭ alesŭ boieriĭ ţĕreĭ domnŭ, vede-veţĭ apoĭ la câtă stingere şi perire aŭ adusŭ ţéra cu faptele luĭ, cum se va scrie pe rôndŭ. Éră sĕ fie lăsatŭ pre Duca Vodă sĕ domnéscă, nicĭ unele de acele nu s'arŭ fi făcutŭ asupra acestiĭ ţĕrĭ; că era domnŭ aşeḑatŭ şi întemeiatŭ, şi harnicŭ de domnie pre acele vremĭ.

Pre Duca Vodă 'lŭ aŭ pornitŭ de acolo cu unŭ Agă Impĕrătescŭ, şi viindŭ prin Iaşĭ s'aŭ rădicatŭ cu totŭ ce aŭ avutŭ şi s'aŭ dusŭ la casele luĭ în Ţarigradŭ. Leşiĭ ne avêndŭ grijă de venirea Turculuĭ la Cameniţă, nicĭ o gătire de oştĭ n'aŭ avutŭ, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ; câtŭ nicĭ satele de pe margine n'aŭ apucatŭ sĕ se bejănéscă sĕ între prin pălăncĭ. Staŭ satele pline de ómenĭ; şi le spuneaŭ cestĭ de dincóce, şi le strigaŭ: «Fugiţĭ! fugiţĭ! că vinŭ Turciĭ sĕ trécă în ţéra vóstră.» Éră eĭ staŭ pre locŭ. Turciĭ cum aŭ trecutŭ Nistrulŭ aŭ începutŭ a prăda şi a da focŭ, câtŭ aŭ pututŭ agiunge prin ţéra Leşéscă ne avêndŭ nicĭ o grijă de Leşĭ. In Cameniţă eraŭ numaĭ ómeniĭ ceĭ de locŭ, şi vr'o 7000 de Drăganĭ la porţĭ; şi cum aŭ tăbăritŭ Turciĭ lângă cetatea Cameniţeĭ, n'aŭ zăbovitŭ ḑece ḑile, bătândŭ din puşce, s'aŭ şi închinatŭ, cine era în cetate, giuruindu-se sloboḑenie tuturorŭ, închinându-se de bună voie. Şi aşa deschiḑêndŭ porţile aŭ intratŭ Turciĭ, şi aŭ eşitŭ toţĭ ómeniĭ ceĭ de locŭ afară, cu totŭ ce aŭ avutŭ. Éră Volodiovski starostele de Cameniţă, vĕḑêndŭ că se închină toţĭ ceĭ din cetate, elŭ aŭ intratŭ în erbărie, şi aŭ datŭ focŭ de s'aŭ aprinsŭ erbăriea, de aŭ arsŭ şi elŭ cu érba cea de puşcă; pentru sĕ nu încapă viŭ în mânele Turcilorŭ, 'şĭ aŭ făcutŭ mórte singurŭ cu mânele sale.

Turciĭ întărindŭ cetatea Cameniţa cu puşce, cu zahara, şi cu óste, aŭ aşeḑatŭ Paşă; şi prădândŭ şi robindŭ câtŭ aŭ pututŭ agiunge óstea Turcéscă pin ţéra Leşéscă, s'aŭ întorsŭ Impĕrăţia înapoĭ de la Cameniţă, şi aŭ trecutŭ Dunărea la Oblucuţă, cu isbândă cu multŭ pleanŭ de robĭ. Éră Petriceico Vodă aŭ remasŭ în Hotinŭ.

Grigorie Vodă domnul Muntenescŭ s'aŭ întorsŭ cu óstea sa ce aŭ avutŭ şi s'aŭ dusŭ pre la Cotnarŭ în ţéra sa. Aceste s'aŭ făcutŭ în anul 7180; Avgustŭ 17, aŭ dobânditŭ Turciĭ Cameniţa.

du'lŭ cum aŭ fostŭ povestea şi lucrurile luĭ Husăinŭ Paşa, de aŭ rĕpusŭ óstea acolo la Hotinŭ, éră Grigorie Vodă aflândŭ cale cuvintelorŭ sale înaintea Veziruluĭ, aŭ spusŭ cum aŭ sfătuitŭ elŭ pre Husăinŭ Paşa sĕ nu stea cu ostea în şanţurĭ, ce sĕ ésă la câmpŭ sĕ facă rĕsboiŭ cu Leşiĭ; că óstea puterniculuĭ Împĕratŭ la locŭ largŭ este cu nădejde de isbândă asupra neprietenuluĭ. «Elŭ s'aŭ mâniatŭ pre mine, şi aŭ săritŭ sĕ mă omóre cu hangerul, şi ne-aŭ făcutŭ şi pre noĭ de amŭ întratŭ în şanţurĭ; şi venindŭ óstea Leşéscă, ne-aŭ cuprinsŭ din tóte părţile, şi abia aŭ scăpatŭ Paşa peste Nistru, cu câţĭ aŭ apucatŭ pe podŭ. Éră eŭ mĭ-amŭ adusŭ capul la talpele Măriei tale.» Şi aşa tocmitu'şĭ-aŭ lucrul Grigorie Vodă de la Vezirul.

Până a veni Grigorie Vodă la Vezirul, aŭ fostŭ îmbrăcatŭ pre Duca Vodă cu caftanŭ de domnia ţĕreĭ Muntenescĭ în locul luĭ Grigorie Vodă, avêndŭ veste că Grigorie Vodă s'aŭ închinatŭ la Leşĭ. Ce Vezirul décă aŭ vĕḑutŭ pre Grigorie Vodă de părere bună era numaĭ sĕ'lŭ îmbrace cu caftanŭ de domnie în ţéra Munténéscă, şi sĕ întórcă pre Duca Vodă de pre cale; ce n'aŭ priimitŭ Grigorie Vodă rugându-se Veziruluĭ sĕ'lŭ lase sĕ mérgă a casă'şĭ în Ţarigradŭ sĕ se odihnéscă din mila Impĕrăţieĭ, şi sĕ se curăţéscă de acelŭ nume de hainŭ ce'ĭ eşise. Şi îndată aŭ trămesŭ Vezirul de i-aŭ scosŭ dómna cu tótă casa luĭ, cu totŭ ce luase, din saraiurile Impĕrătescĭ; şi aŭ mersŭ şi Grigorie Vodă în Ţarigradŭ. Şi dupĕ acésta n'aŭ maĭ eşitŭ Domnŭ Grigorie Vodă, prilejindu-ĭ schimbarea vieţeĭ din lumea acésta. Éră Petriceĭco Vodă aŭ rĕmasŭ închinatŭ la Leşĭ cu Grigorie Hăbăşescul Hatmanul şi cu alţĭ boierĭ maĭ de giosŭ ce era de casa luĭ.

Sinavski Hatmanul atunce de la Hotinŭ cu o samă de óste Leşéscă s'aŭ pogorîtŭ în giosŭ, şi aŭ mersŭ până în giosŭ de Huşĭ, anume că i-a maĭ veni óste din urmă sĕ trécă în ţéra Turcéscă. Éră Petriceĭco Vodă aŭ mersŭ la Sucévă, că acolo îĭ era Dómna.

Turciĭ prinḑêndŭ veste de venirea oştiĭ Leşescĭ, aŭ orônduitŭ pe Caplanŭ Paşa cu óste Turcéscă şi unŭ Sultanŭ cu 20.000 de Tătarĭ. Leşiĭ, déca aŭ simţitŭ de Tătarĭ, s'aŭ întorsŭ neavêndŭ óste, ce o ascepta sĕ vie din urmă, şi fiindŭ érna, n'aŭ maĭ asceptatŭ sĕ'şĭ ele cojóce de la Tătarĭ, ce s'aŭ întorsŭ maĭ de sîrgŭ pre Prutŭ înapoĭ. Atunce şi Petriceĭco Vodă s'aŭ rĕdicatŭ din Sucévă şi s'aŭ dusŭ în ţéra Leşéscă cu Hăbăşescul Hatmanul din boierĭ. Éră în locul luĭ Petriceĭco Vodă aŭ venitŭ Domnŭ ţĕreĭ Dimitraşco Cantacuzino, ce aŭ fostŭ Capi-kihaĭa luĭ Petriceĭco Vodă la Pórtă, velétŭ 7182, apucêndu-se elŭ sĕ strice cetăţile ţĕreĭ sĕ nu între Leşiĭ într'ênsele.

CAP. VI.

Domniea ântêiŭ a luĭ Dimitrașco Vodă Cantacuzino.

Acestŭ Dimitrașco Cantacuzino aŭ fostŭ Visternicŭ în țéra Muntenéscă la Grigorie Vodă, éră pe urmă aŭ fostŭ Capi-kihaĭe luĭ Petriceĭco Vodă; și nefiindŭ vre unŭ Domnŭ mazilŭ la Pórta Impĕrățieĭ, 'l-aŭ îmbrăcatŭ pre dênsul cu caftanŭ de domnia țĕreĭ în locul luĭ Petriceĭco Vodă, fiindŭ Impĕrăția la Oblucițâ, și i-aŭ datŭ poroncă sĕ strice tóte cetățile de aice din țéră, sĕ nu le apuce Leșiĭ cu oștĭ. Așijdere aŭ rônduitŭ câte-va miĭ de Tătarĭ sĕ erneze în țéră, din Nistru până în Prutŭ, pentru sĕ nu între óstea Leșéscă sĕ strice țéra. Stătut-aŭ Dimitrașco Vodă cu boieriĭ, fiindŭ toțĭ acolo în Oblucițâ, sĕ apere țéra, sĕ nu intre Tătariĭ sĕ erneze; éră Vezirul aŭ cerșutŭ zapisŭ de la Dimitrașco Vodă, cum că de orŭ face vr'o stricăciune Leșiĭ în țéră, elŭ sĕ dea samă la Impĕrăție, și sĕ nu méargă Tătariĭ sĕ erneze în țéră. Éră Dimitrașco Vodă aŭ cerșutŭ zapisŭ la mâna luĭ de la boierĭ, sĕ ia boieriĭ asupra capetelorŭ séle acéstă grijă, cum Leșiĭ în țéră nu vorŭ maĭ intra, și elŭ va face zapisŭ la mâna Vezirului, și așa vorŭ tocmi lucrul sĕ nu intre Tătariĭ în țéră. Éră boieriĭ și maĭ alesŭ Mironŭ Logofĕtul n'aŭ vrutŭ sĕ dee zapisŭ ca acela la mânile luĭ Dimitrașco Vodă; ce aŭ ḑisŭ că țéra este plină de ómenĭ, și de orŭ erna câte cincĭ-șese Tătarĭ într'unŭ satŭ, nicĭ se va cunósce pre urma lorŭ stricăciune, că și în țéra Leșéscă ernéză Joimiriĭ prin sate, și nicĭ unŭ rĕŭ nu petrecŭ ómeniĭ prin sate. Decĭ pre acelŭ sfatŭ nesocotitŭ aŭ rĕmasŭ de aŭ venitŭ Tătariĭ în țéră; n'aŭ socotitŭ că Joimiriĭ în țéra Leșéscă ce mănâncă gospodarul caseĭ mănâncă și eĭ, și aŭ strinsóre de maĭ mariĭ lorŭ; éră Tătariĭ suntŭ lupĭ apucătorĭ, pradă, robescŭ, batŭ și căznescŭ pre Creștinĭ, și pre cine'ĭ pedepsesce Dumneḑeŭ de cadŭ în mâna lorŭ. Intrat-aŭ Tătariĭ în țéră ca lupiĭ în turma de oĭ, cuprinsu-aŭ pre toțĭ prin case din Nistru până în Prutŭ, și până în Jijia, nimăruĭ nicĭ o milă fiindŭ de biata țéră. Domnul era unŭ Grecŭ străinŭ; boieriĭ numaĭ cineșĭ pentru sine grijiaŭ; éră pentru binele celŭ de obște nimine nu căuta, ca cum vra fi țéra fără de Domnŭ, nimăruĭ trebuindŭ. Ca cum vra fi sĕraciĭ pricină rĕutățiĭ, sĕ fie sfătuitŭ eĭ pre Leșĭ sĕ vie în țéră; nimăruĭ aminte n'aŭ fostŭ sĕ le dea scire. Ernat-aŭ Tătariĭ până în postul celŭ mare; nu'ĭ putea sătura cu hrana de caĭ. Sacul de orḑŭ îlŭ tăia în doă unuĭ calŭ într'o ḑi, și câtŭ nu maĭ biruia sĕ'lŭ mănânce, îlŭ strângea de-osĕbĭ, și décă sfârșia orḑul din grópă, făcea pre omŭ de cumpĕra orḑŭ de acelŭ rĕmasŭ din traistele cailorŭ; éră décă nu maĭ găsia orzŭ, saŭ banĭ, saŭ dobitocŭ, îlŭ legaŭ la gerŭ și'lŭ udaŭ cu apă. Pre alțiĭ îĭ băgaŭ în produhŭ și'ĭ scoteaŭ pre altŭ produhŭ. Îĭ băteaŭ, îĭ căzneaŭ, câtŭ îĭ lăsaŭ morțĭ. Călcat-aŭ și aŭ jecuitŭ totŭ, și pre mulțĭ aŭ și robitŭ, copiĭ, fete pre furișŭ. Rĕmas'aŭ bieții ómenĭ numaĭ cu su-

CAP VII.

Domniea luĭ Antonie Rusetŭ.

Décă aŭ mazilitŭ Caplanŭ Paşa pre Dimitraşco Vodă la Ţuţora, aŭ venitŭ domnŭ ţereĭ Antonie Rusetŭ, éră Grecŭ Ţarigradeanŭ. Acesta era bunŭ şi mi-

---

Şi sĕ sciĭ Cato, că suntŭ cu vârsta de 76 de anĭ, şi într'aceştĭ anĭ pre tată-mieŭ şi pre muma-mea, şi pre o móşă, şi douĕ mătuşĭ şi cincĭ unchĭ, aşijderea 9 surorĭ, 11 fraţĭ, şi 3 muierĭ cu pravilă luate, şi 5 slujnice, care 'mĭ-aŭ fostŭ întru desfătare, şi 14 feciorĭ voinicĭ amŭ îngropatŭ, şi ce este maĭ tristă de acéstea, doĭ prietenĭ amŭ astrucatŭ, den cariĭ unul la Capua trăia, altul aicea în Rŏmŭ avea casă, a cărorŭ mórte de câtŭ a tóte rudenieĭ mele şi acelorŭ de aprópe aĭ meĭ, maĭ amarŭ mĭ-aŭ fostŭ, că nicĭ o scădere în lume maĭ grea nu este, de câtŭ a pierde pre cela pre carele de la inimă îl iubescĭ, şi carele deplinŭ te iubesce.

Éră că Dumneḑeŭ cu atâta a se îndestula aŭ socotitŭ, că i-ar fi cu vătămare, că atâtea pedepse aŭ grămăditŭ asupra caseĭ mele, şi acésta maĭ mare grămadă de câtŭ altele aŭ adaosŭ, că şi unŭ nepotŭ blĕstematŭ sĕ fie mic, carele ar fi moştenitorŭ bunelorŭ mele, şi pre mine singurŭ care sĕ plângŭ viéţa mea cea nenorocită m'aŭ lăsatŭ, şi aşa credinţeĭ tale mărturisescŭ Cato, şi pentru Dumneḑeul cel nemuritorŭ te rogŭ, de vreme că şi orăşénŭ escĭ cu îndestulată bunătate, şi a noroduluĭ Censorŭ, ca dintr'aceste douĕ unŭ lucru sĕ'mĭ arĕţĭ că séŭ acestŭ nepotŭ sĕ mĕ asculte pre mine séŭ câtŭ de curêndŭ sĕ'ĭ eĭ viéţa, sĕ facĭ nevoinţă, că nimicŭ nu'ĭ maĭ amarŭ de câtŭ sĕ fiŭ supusŭ gónelorŭ celorŭ viĭ, carele avêndŭ amu 76 de anĭ numaĭ pentru sĕ plângŭ pre ceĭ morţĭ aĭ meĭ.

Cato auḑindŭ jaloba bĕtrânuluĭ dupĕ ce aŭ aflatŭ că aŭ spusŭ dreptŭ, chemândŭ pre cel tênĕrŭ, aşa i-aŭ ḑisŭ: «de aĭ face tu fiule slujba ta, şi pre mine de durere şi pre tine singurŭ den urăciune te-aĭ rĕdica; éră de vreme ce aşa este lucrul, cu rĕbdare orĭ ce voiŭ poruncĭ veĭ priimi, nemicŭ nu voiŭ poronci lucru streinŭ de la direptate, adevĕratŭ ţie ḑicŭ, că celorŭ tinerĭ rĕĭ precum eştĭ tu, maĭ mare ruşine pentru greşélele făcute, de câtŭ pentru certarea însemnată, datorŭ este sĕ ia durere; — şi aşa poronci ântéiŭ la ivélă sĕ fie bătutŭ cu beţe, — căcĭ în gunóie şi în putóre aĭ pre moşu-tăŭ, apoĭ departe de hotarele Rŏmuluĭ poruncescŭ sĕ fiĭ isgonitŭ, de vreme ce eştĭ tênĕrŭ rĕŭ, pre urmă de tóte bunele câte aĭ luatŭ sĕ fiĭ streinŭ, de vreme ce nu asculţĭ pre moşu-teŭ, a căruiea părere aşa de tare socotélă este, aşa pentru ceĭ tinerĭ, sĕ nu îndrăsnéscă a fi împrotiva celorŭ bĕtrânĭ necinsteşĭ şi neascultătorĭ, cum şi ceea ce le vine moştenire de agiunsŭ, sĕ nu socotéscă, că li se cade a fi de câtŭ alţiĭ maĭ rĕĭ.

Filarinŭ scriindŭ la óre care prietenŭ bĕtrânŭ, ḑice cum-că maĭ multŭ scrisórea vrednică este de filosofŭ de câtŭ de tiranŭ; că ar fi scrisŭ cu aceste cuvinte. Şi mĕ mirŭ şi mĕ vatĕmŭ prietene, că vĕḑêndu-te de anĭ îngreuiatŭ, cu faptele tênĕrŭ, că te arĕţĭ, şi cinstea ta în şcóle micşorându-se, rĕŭ îmĭ pare, şi maĭ multă durere amŭ, cândŭ cugeteḑŭ ce ţĭ se va prilejĭ cu vina-ţĭ, care arĕtândŭ mintea ta, o pierdŭ ceĭ bĕtrânĭ, care deprindŭ a se ţinea în ţéra Grecéscă, adecă toţĭ tâlhariĭ, furiĭ, giurătoriĭ strîmbĭ, ucigaşiĭ de ómenĭ, maĭ fără grijă eraŭ cândŭ alergaŭ la ceĭ căruntĭ, se apucaŭ de dênşiĭ, ca cândŭ ar fi scăpatŭ la altarul bisericelorŭ. Ah, câtă bunătate, deplinire, înţelepciune şi nevinovăţie, bĕtrânilorŭ celorŭ vechĭ ar trebui sĕ fie, cândŭ cinstindu-se cu Dumneḑeiĭ lorŭ la Romanĭ, şi ceĭ căruntĭ în ţéra Grecéscă ca bisericele neatinşĭ sĕ socoteaŭ.

Plinie Fabatŭ, scriindŭ ḑice: precum fu întrebatŭ óre care filosofŭ de Pirŭ, Craiul Epiro-

lostivŭ; décă aŭ venitŭ în scaunul domnieĭ, s'aŭ apucatŭ a zidi, şi a lucra

---

tilorŭ, întru a căruĭ ţéră se afla acel filosofŭ, care oraşŭ arŭ fi maĭ bunŭ pre pĕmêntŭ? Sĕ fie ḑisŭ filosoful, că ar fi Molerda maĭ bunŭ oraşŭ pre pĕmêntŭ, care têrguşorŭ al Ahaiĭ are 100 case cu focurĭ, şi zidurile luĭ suntŭ de pietre negre zidite, éră sfatul întru dênsul totŭ de ómenĭ căruntĭ, cu capetele albe; pre lîngă acestea sĕ fie adaosŭ: Vaĭ Romeĭ, vaĭ Cartageneĭ, vaĭ Numantieĭ, vaĭ Ateneĭ, vaĭ Egipetuluĭ, care cincĭ oraşe în tótă lumea pĕmêntuluĭ sĕ socotescŭ a fi, éră eŭ socotindŭ într'altŭ chipŭ de vreme ce le placŭ lorŭ zidirile albe, în divanŭ sfetniciĭ tinerĭ, nu li'ĭ ruşine. Fórte bine aŭ grăitŭ filosoful, şi socotescŭ că nime nu se va depărta de secotéla mea, că Romul cel ânteiŭ impĕratŭ Rômuluĭ, aŭ alesŭ 100 de bĕtrânĭ, pentru cârma republiceĭ, éră cea-altă tinerime toţĭ la lucrul oştireĭ i-aŭ pusŭ.

După ce amŭ arătatŭ ce cinste da în vécul cel vechiŭ celorŭ bĕtrânĭ, arată lucrul ca sĕ ne învĕţămŭ den care anŭ a vieţiĭ, sĕ se ţie bĕtrânŭ pentru sĕ se cinstéscă de bĕtrânŭ, că aşeḑetoriĭ legilorŭ precum aŭ aşĕḑatŭ cinstea celorŭ bĕtrânĭ, aşa den care ḑi şi anŭ acea cinste s'arŭ fi începutŭ, aŭ hotărîtŭ.

Mulţĭ din filosofiĭ ceĭ vechĭ, socotia den anul cel de naşcere a fie-cuĭ, până la mórte 6 vârste, aŭ aşĕḑatŭ. Pruncia până în 6 anĭ, copilăria până la al 16-le anŭ, tinereţile până în 30 anĭ, statul bărbătescŭ până în 55 de anĭ, bĕtrâneţile până în 80 anĭ, şi vârsta îmbĕtrânită până la mórte. Şi aşa den 55 anĭ înainte se numia bătrânŭ, şi amu scimŭ den ce vêrstă sĕ'ĭ ţinemŭ dreptŭ bĕtrânĭ, şi sĕ'ĭ cinstimŭ. Éră şi bĕtrâniĭ trebue sĕ scie spre ce cinste şi bunătate suntŭ supuşĭ, ca cu dirértă, nu scornită cinste sĕ se cinstéscă. Ca de vomŭ mărturisi adevĕrul, de se vorŭ potrivi acele ce aŭ datorie între sine, maĭ multŭ spre bunătate ceĭ bĕtrânĭ de câtŭ spre slujbă ceĭ tinerĭ suntŭ legaţĭ, nime nu se va vătăma. Căcĭ den tóte orênduelele, şi den tóte némurile maĭ susŭ, ânteiŭ ceĭ bĕtrânĭ şi ceĭ tinerĭ spre nevoinţa bunătăţiĭ suntŭ legaţĭ, éră numaĭ celorŭ bĕtrânĭ într'acésta maĭ mare vina va fi, că maĭ de multe orĭ de greşéşce tinĕrul, den nesciinţă séŭ den neispită. Éră de greşéşce bĕtrânul, den mulţimea rĕutăţiĭ luĭ vine*).

Seneca în óre care carte ḑice, sĕ sciĭ Lucle, cum multŭ îmĭ bănuescŭ şi mĕ jĕluescŭ, nu de prietenĭ séŭ de neprietenĭ, ci de mine singurŭ pentru pricină ca acésta, că mĕ vĕḑŭ întru anĭ bĕtrênŭ şi întru rĕutăţĭ tênĕrŭ mĕ simţŭ, aşa câtŭ lucru puţinŭ arŭ fi, ce amŭ ascunsŭ despre Dumneḑeĭ, şi de parte maĭ puţinŭ cu care arŭ fi fostŭ de folosŭ ómenilorŭ; şi aşa ḑice, cine se laudă a fi bĕtrânŭ, şi cinste de bĕtrânŭ poftesce, întru mâncare cu măsură, întru îmbrăcăminte cinsteşŭ, întru bĕutul triazŭ, întru voróvă adevĕratŭ, întru sfaturĭ înţeleptŭ, întru durerĭ ce arŭ petrece răbdătorŭ, şi de rĕutăţile ce'lŭ ispitescŭ, prea curatŭ a fi îĭ trebue. Adevĕratŭ mare laudă agonisesce şie Seneca ḑicêndŭ aceste cuvinte: éră maĭ mare vorŭ agonisi bĕtrâniĭ de'şĭ vorŭ îndirepta lucrurile séle spre acelea. Că de i-amŭ vedea pe înşiĭ streinĭ de cele ce nu li se cade, şi împotrivă şi împodobiţĭ întru bunătăţĭ: arŭ fi acésta, că părăsindu-ne ale sluji lorŭ, amŭ începe a ne închina lorŭ.

Cu vîrsta anilorŭ, trebue sĕ fie şi portul hainelorŭ, de vreme ce alte feliurĭ de îmbrăcăminte fetele, alta cele măritate, şi alta văduveleórtă; într'acestŭ chipŭ ḑicŭ că s'arŭ cădea a fi îmbrăcămintea copiilorŭ, alta a celorŭ tinerĭ, alta a celorŭ bĕtrânĭ, carea maĭ cu cinste acea bĕtrânéscă se cade a fi. Că óməniĭ cariĭ suntŭ amu cu capul căruntŭ, nu în haine scumpe, ce în fapte cinsteşĭ sĕ-şĭ socotéscă cinstea sea, vredniciea sea.

Séŭ eŭ minţŭ, séŭ a grăi pociŭ, că acea nevoinţă deşartă carea o facŭ ceĭ bĕtrânĭ, ca sĕ mérgă neatezĭ, isteţĭ, împodobiţĭ, curaţĭ şi gigăţĭ, nu pentru altă aia, ce ca sĕ li se pară că nu'sŭ bĕtrânĭ ce tinerĭ**). Ce lucru este maĭ nevrednicŭ, de câtŭ a privi pre bĕtrânĭ, în chipul smochinelorŭ den smochinŭ căḑêndŭ de cópte, ce'ĭ maĭ de miratŭ de câtŭ a privi pre cela ce sĕ face cu vêrsta tênĕrŭ, şi el este bĕtrânŭ; aşa dară de maĭ multe orĭ îmĭ vine

---

*). Va sĕ fie frumosŭ şi sĕ fie şi bĕtrânŭ aceste doă pofte nu se tocmescŭ, de veĭ fi bĕtrânŭ, nu veĭ fi frumosŭ.
Augustinŭ 22.

**). Aşa este de vrednică betrâneţea de nuntă ca bruma de secere. — Plutarhŭ 8.

la Dumneḑeescele biserici, ca sě'i rămâe pomenire, şi nume bunŭ în ţéră. Aŭ diresŭ clopotniţa la biserica sfântului Nicolaĭ, şi aŭ şindilitŭ peste totŭ, şi aŭ zugrăvitŭ pridvorul, şi zidŭ împregiurŭ aŭ ziditŭ precum se vede; adus'aŭ şi ape pre óle, până în zidul acestiĭ biserici. Zidit'aŭ şi împregiurul mŏnăstiriĭ sfântuluĭ Sava zidŭ de pétră, ce n'aŭ apucatŭ sě'lŭ isprăvéscă. Éră în alŭ doilea anŭ a domnieĭ luĭ i-aŭ venitŭ poroncă de aŭ mersŭ cu óste la cetatea Cehrinul în ţéra Căzăcéscă; éră din ţéra Munteneścă aŭ mersŭ Duca Vodă Domnul muntenescŭ cu óste; şi împreunându-se cu Vezirul, cu ostea turcéscă, şi bătândŭ cetatea Cehrinul, aŭ venitŭ óste moskicéscă cu unŭ Cnézŭ anume Ramadanovski, şi aŭ bătutŭ pre Turcĭ de sub Cehrinŭ, unde mulţĭ Turcĭ s'aŭ înnecatŭ în Tismetŭ. La anul dupĕ acésta éră aŭ mersŭ cu oştĭ la Cehrinŭ şi domniea acestorŭ ţĕrĭ; şi până aŭ venitŭ óstea moskicéscă aŭ dobânditŭ Turciĭ Cehrinul cu vicleşugŭ. Ḑicŭ sě fie căḑutŭ în robie la Turcĭ unŭ feciorŭ a luĭ Ramadanovski Cnézŭ dintr'unŭ podghĭazŭ, de maĭ nainte de ce aŭ mersŭ Turciĭ la Cehrinŭ; şi 'lŭ aŭ fostŭ turcitŭ. Éră înţelegêndŭ elŭ că este tată-sĕŭ Ramadanovski cu oştile moskicescĭ la Cehrinŭ, aŭ spusŭ Turcilorŭ sě'lŭ ducă şi pre dênsul la Cehrinŭ, că décă 'lŭ va sci tată-sĕŭ póte sě'lŭ rĕscumpere. Decĭ mergêndŭ Turciĭ a doa óră la Cehrinŭ, aŭ dusŭ pre acestŭ feciorŭ a luĭ Ramadanovski cu dênşiĭ, şi să fie scrisŭ la tată-sĕŭ, sě'lŭ scie că este şi elŭ acolo, sě siléscă sě'lŭ scóţă din robie; agiungêndŭ şi Turciĭ cu darurĭ la Ramadanovski, şi dându'ĭ feciorul, aŭ făcutŭ meşteşugŭ, şi aŭ datŭ cetatea Cehrinul; şi intrândŭ Turciĭ în cetate aŭ tăiatŭ şi aŭ robitŭ pre toţĭ câţĭ eraŭ în cetate, şi aŭ datŭ focŭ cetăţiĭ de aŭ arsŭ până în pămêntŭ, că era de lemnŭ şi de pămêntŭ. Ramadanovski s'aŭ făcutŭ a fugi cu óstea, şi tĕmpinându-se cu óstea moskicéscă ce'ĭ venia agiutorŭ la Cehrinŭ, le-aŭ spusŭ că aŭ dobânditŭ Turciĭ cetatea Cehrinuluĭ, şi s'aŭ întorsŭ în deşertŭ. Éră pre urmă Impĕratul Moskicescŭ înţĕlegêndŭ de vicleşugul luĭ Ramadanovski, 'l-aŭ pusŭ la muncă, şi aŭ topitŭ baniĭ ce aŭ luatŭ de la Turcĭ pentru cetatea Cehrinul, şi 'ĭ-aŭ turnatŭ în gură sě se sature de banĭ.

La Antonie Vodă era Hatmanŭ Gavrilŭ Costaki; éră décă aŭ mersŭ cu óstea la Cehrinŭ, sciutŭ fiindŭ Buhuşŭ Hatmanul de Vezirul pentru rĕsboiul ce aŭ fostŭ avutŭ cu Leşiĭ, ducêndŭ zahara în Cameniţă Halil Paşa şi Buhuşŭ cu slujitoriĭ ţĕreĭ, făcêndŭ podul peste Nistru, venise Leşiĭ de staŭ cu óste sě nu lase sě trécă zaharaoa la Cameniţă, şi stândŭ vitejesce aŭ bătutŭ pre Leşĭ; acelŭ Paşă întrebândŭ pe Antonie Vodă unde este Buhuşŭ Hatmanul teŭ, Antonie Vodă 'ĭ-aŭ spusŭ că s'aŭ bolnăvitŭ şi n'aŭ pututŭ veni în óste. Şi îndată aŭ poroncitŭ luĭ Antonie Vodă sě trimiţă la Buhuşŭ Hatmanul, macarŭ

în cugetŭ a ĭ pofti rĕutăţile în care sŏ află, sě le lépede, nu de aniĭ carii ĭĭ aŭ, sě'ĭ apere*). Éră eŭ pre Domnĭ şi pre ceĭ marĭ, cărora den bună voinţa luĭ Dumneḑeŭ sosescŭ la bĕtrâneţe ĭĭ rogŭ, le aducŭ aminte, ca nicĭ sě se ruşinéḑe, nice sě le pae rĕŭ că'sŭ bĕtrânĭ. Că sě mărturisimŭ adevĕrul, acela nu va sě se véḑă bĕtrânŭ carele la tinereţe întru deşertărĭ trăésce.

*). Betrâneţile toţĭ le poftescŭ până a nu veni, éră dacă sosescŭ, toţĭ cĕrtescŭ.
Augustinŭ.

bolnavŭ cum ar fi numaĭ sĕ'lŭ aducă; şi numaĭ ce 'ĭ-aŭ căutatŭ a trimete luĭ Antonie Vodă maĭ curândŭ la Buhuşŭ, de aŭ mersŭ tocmaĭ la Cehrinŭ. Éră mergêndŭ pre câmpĭ pustiĭ cu câţĭ-va slujitorĭ, aŭ datŭ peste nisce Căzacĭ, ce ţineaŭ şleahul Turcilorŭ, din nisce stincĭ de pétră, şi nime nu'ĭ putea dobândi, décă apucaŭ de întra în stincele acele; éră lovindu'ĭ Buhuşŭ cu cine era cu dênsul din slujitorĭ, până a agiunge eĭ la stincĭ, pre toţĭ 'i-aŭ luatŭ de grumazŭ, şi mergêndŭ la adunare, 'ĭ-aŭ închinatŭ la Paşa; pentru care slujbă 'şĭ aŭ făcutŭ veste şi nume bunŭ de la Paşa, şi aŭ poroncitŭ luĭ Antonie Vodă de 'l-aŭ pusŭ Hatmanŭ, şi sĕ nu scie că'lŭ schimbă din Hătmănie. Macarŭ că şi Duca Vodă domnul Muntenéscŭ de acolo din óste era îndemnătorŭ pentru cumnatu-sĕŭ Buhuşŭ Hatmanul la Paşa, sĕ trimiţă sĕ'lŭ aducă sĕ'lŭ pue Hatmanŭ; déră şi hărnicia luĭ îlŭ arăta la stăpânĭ, cum şi atunce i s'aŭ prilejitŭ a merge nu cu mâna gólă la adunare.

Pre atunce la Pórta Impĕrăţieĭ Dimitraşco Cantacuzino âmbla pentru domnia ţĕreĭ sĕ maziléscă pre Antonie Vodă; éră Şerbanŭ Cantacuzino Logofĕtul din ţéra Muntenéscă, pentru domniea ţĕreĭ Muntenescĭ sĕ mazilécă pre Duca Vodă. Pre Şerbanŭ Logofĕtul 'l-aŭ fostŭ lăsatŭ Duca Vodă caimacamŭ în Bucurescĭ, şi Ispravnicŭ sĕ gătéscă curţile domnescĭ acolo în Bucurescĭ, cândŭ aŭ purcesŭ Duca Vodă cu óstea la Cehrinŭ; şi décă aŭ gătitŭ curţile domnescĭ, elŭ n'aŭ asceptatŭ pre Duca Vodă, fiindu'ĭ de multŭ aminte de domnie, cum ar puté sĕ ésă domnŭ; aŭ pribegitŭ, şi avêndŭ prietenĭ la Pórta Impĕrăţieĭ, aŭ chieltuitŭ şi aŭ eşitŭ domnŭ în ţéra Muntenéscă, schimbândŭ pre Duca Vodă din scaunul domnieĭ ţĕreĭ Muntenescĭ în domnia ţĕreĭ Moldoveĭ. Decĭ Antonie Vodă întorcêndu-se cu óstea de la Cehrinŭ aŭ venitŭ până la Soroca, şi acolo viindu'ĭ mazilia 'l-aŭ luatŭ unŭ Agă Impĕrătescŭ şi 'l-aŭ dusŭ în Ţarigradŭ. Acolo eraŭ dómna şi feciorii la casa luĭ. Duca Vodă întorcêndu-se de la Cehrinŭ aŭ mersŭ în scaunul sĕŭ în Bucurescĭ, şi acolo viindu'ĭ schimbarea domnieĭ, aŭ venitŭ domnŭ ţĕreĭ Moldoveĭ în postul Crăciunuluĭ în anulŭ 7187 Decemvrie în 6.

CAP. VIII.

Domnia a treia a Ducăĭ Vodă în anul 7188

Venit'aŭ Duca Vodă domnŭ ţĕreĭ cu a treia domnie din ţéra Muntenéscă aice în Moldova; éră pe Şerbanŭ Logofĕtul 'l-aŭ pusŭ Impĕrăţia domnŭ ţĕreĭ Muntenescĭ. Şi aŭ eşitŭ toţĭ boieriĭ întru întêmpinarea Ducăĭ Vodă la Focşenĭ, şi venindŭ pe Siretŭ, pe la Romanŭ, şi aşeḑêndu-se în scaunŭ, ântêiaşĭ dată s'aŭ arĕtatŭ către toţĭ cu blândeţe şi cu milă, ca sĕ uite rĕutăţile ce făcuse în domnia a doa. Éră firea cea d'ântêiŭ care avusese n'aŭ schimbat'o, nicĭ aŭ ascuns'o cu vr'unŭ meşteşugŭ, saŭ socotélă; ce fără de zăbavă aŭ începutŭ a face érăşĭ ca şi în ḑilele luĭ trecute, adecă a îngreuna ţéra cu nesăturarea ce avea, şi a asupri pre boierĭ; căcĭ fugêndŭ ţéra de tirania luĭ, şi puindŭ pe boierĭ zlotaşĭ, îĭ făcea de plătiaŭ de la casele lorŭ birul celorŭ fugiţĭ. Cariĭ

n'aveaŭ sĕ dea, îĭ lega la pusce, şi'ĭ ungea cu miere ca sĕ'ĭ mănânce muştele, şi nu numaĭ boierilorŭ făcea acéstă strâmbătate, ce şi giupâneselorŭ lorŭ asemine. Şi nu era nicĭ o închisóre pre la tóte oraşele, sĕ nu fie plină de bărbaţĭ, de muierĭ, carele la acele închisorĭ născeaŭ pruncĭ, şi'ĭ hrăniaŭ, şi'ĭ cresceaŭ mărişorĭ copiĭ; şi fără de închisóre altă casă nu sciaŭ. Acestŭ Duca Vodă scos'aŭ hârtiĭ grele în ţéră, cu carele aŭ pustiatŭ ţéra, peste alte dărĭ multe nenumĕrate şi nesuferite. Atunce în domnia a treea, vrut'aŭ Duca Vodă sĕ plătéscă slujba ce 'i-aŭ făcutŭ Hăncul, pre care maĭ susŭ 'l-amŭ pomenitŭ în domnia a doua, că aŭ trimesŭ de aŭ adusŭ pe feciorul Hănculuĭ pe Donia, de unde era trăitorŭ, şi 'ĭ-aŭ tăiatŭ capul în Têrgul-Frumosŭ în curţele cele domnescĭ, nefiindŭ vinovatŭ; ce fĕră judecată 'l-aŭ omorîtŭ. Éră la alŭ treile anŭ a domnieĭ acestiĭ, chiemat'aŭ Impĕrăţia pre Duca Vodă la Ţarigradŭ, ca sĕ sărute póla Impĕrăţieĭ; că cum ḑicŭ nu sărutase póla Impĕratuluĭ pentru acéstă domnie; şi acestŭ lucru îĭ făceaŭ Turcii ca sĕ ia banĭ de la dênsul, fiindu'ĭ neprietinŭ Cara Mustafa Paşa Vezirul, şi omŭ de firea sa lacomŭ. Mers'aŭ déră Duca Vodă la Impĕrăţie, dupĕ poroncă, şi aŭ sărutatŭ póla Impĕratuluĭ; şi într'acea vreme eşit'aŭ feciorul Raduluĭ Vodă la divanŭ, şi s'aŭ jĕluitŭ pre Duca Vodă, ḑicêndŭ precum trăindŭ tată-seŭ, aŭ fostŭ logoditŭ elŭ cu fata Ducăĭ Vodă, şi pre urmă Duca Vodă n'aŭ vrutŭ sĕ'ĭ dee fata; rugându-se sĕ'ĭ facă dreptate. Decĭ Vezirul aŭ poroncitŭ Ducăĭ Vodă sĕ'ĭ dee fata, după cum aŭ logodit'o; şi macarŭ că aŭ cheltuitŭ Duca Vodă mulţĭ banĭ, ca sĕ nu'şĭ dee fata dupĕ dênsul, neplăcêndu'ĭ ginerele, fiindŭ lipsitŭ de minte, şi nemică n'aŭ isprăvitŭ Duca Vodă, ce 'şĭ aŭ datŭ fata dupĕ dênsul dacă aŭ venitŭ în ţéră. Intr'acea vreme mers'aŭ boieriĭ Căzăcescĭ la Impĕrăţie, până a nu purcede Duca Vodă din Ţarigradŭ, şi cereaŭ sĕ le dee lorŭ Impĕrăţiea Hatmanŭ, fiindŭ eĭ pe acele vremĭ supuşĭ Turcilorŭ. Decĭ Vezirul aŭ datŭ Ucraina cea mică Ducăĭ Vodă, maĭ şi unŭ tuiŭ afară de cele doă ce avea a ţĕreĭ Moldoviĭ, care luândŭ tuiul, aŭ făcutŭ mare cheltuélă şi pentru acelŭ tuiŭ, şi pentru ginere; şi venindŭ la Moldova, ḑicea cum că aŭ cheltuitŭ mulţĭ banĭ, şi trebue sĕ'ĭ ia iarăşĭ din ţéră. Pentru aceea punea dărĭ şi maĭ multe, şi nesuferite pe ţéră. Éră la anul dupĕ aceea, mers'aŭ Duca Vodă la Ucraina, cu tótă casa luĭ, şi cu ginere-sĕŭ, şi cu toţĭ boieriĭ sĕĭ, éràşĭ cu giupănesele şi cu copii lorŭ; şi aşa aŭ şeḑutŭ acolo câteva ḑile. Apoĭ aŭ pusŭ acolo Hatmanŭ pe Căzacĭ pe unŭ Ene Drăghinicĭ omŭ prostŭ şi neînvĕţatŭ, carele nu era harnicŭ de acea slujbă. Dupĕ aceea aŭ venitŭ Duca Vodă éràşĭ la scaunul sĕŭ la Iaşĭ. Dupĕ ce aŭ venitŭ Duca Vodă la Iaşĭ, îndată éră aŭ începutŭ a sili pe boierĭ, şi pe tótă ţéra, şi a asupri cu dăjdĭ; şi fugeaŭ ómeniĭ la Ucraina peste Nistru, şi nicĭ zlotaşiĭ nu puteaŭ sĕ'ĭ oprescă; éră Duca Vodă făcea pe zlotaşĭ de plătiaŭ baniĭ celorŭ fugiţĭ, şi ḑiceaŭ ómeniĭ atunce că Duca Vodă avea gândŭ sĕ lase Moldova, şi sĕ mérgă sĕ se aşeḑe la Ucraina; şi acestŭ lucru era de creḑutŭ, că făcuse şi curţĭ Duca Vodă în Ţăcănăuca peste Nistru, şi în satul Pecera, pe malul Buhuluĭ. Şi de multă silă şi nevoie ce aveaŭ boieriĭ de la Duca Vodă, mulţĭ fugeaŭ, şi'şĭ lăsaŭ moşiile, şi mergeaŭ uniĭ în ţéra Muntenéscă, alţiĭ în ţéra Leşéscă, cine pe unde putea.

Éră la alŭ cincile anŭ a acestiĭ domniĭ, fiindŭ Vezirŭ Kara Mustafa Paş,a rădicatus'aŭ Impĕrăţiea asupra Nemţilorŭ cu rĕsboiŭ, sĕ mérgă sĕ ia Beciul; şi aŭ poroncitŭ şi domnilorŭ acestorŭ ţĕrĭ sĕ mérgă la óste. Şi aŭ mersŭ Duca Vodă de aice, şi Şerbanŭ Vodă din ţéra Muntenéscă; şi împreună aŭ încungiuratŭ cetatea Beciul bătând'o Turciĭ 60 de ḑile; şi aŭ adus'o la mare strinsóre de óstea turcéscă şi tătăréscă ce era acolo cu Murat Ghereĭ Hanul, avêndŭ nădejde sĕ'lŭ dobândéscă. Şi de n'arŭ fi agiunsŭ oştĭ din multe părţĭ într'agiutorŭ Nemţilorŭ, totŭ şi 'lŭ arŭ fi dobânditŭ. Decĭ cum aŭ mersŭ Craiul Leşescŭ Sobieţki acolo aŭ bătutŭ pre Turcĭ, şi 'ĭ-aŭ biruitŭ cu óstea ce aŭ venitŭ într'agiutorŭ Impĕratuluĭ Leopoldŭ. Éră Turciĭ aŭ datŭ dosŭ, gonindu'ĭ Nemţiĭ până în Buda; şi de acolo éră s'aŭ întorsŭ înapoĭ. Éră Vezirul aŭ venitŭ în Beligradŭ, de unde şi domniĭ 'şĭ aŭ luatŭ voie sĕ se întórcă înapoĭ în ţĕrile lorŭ. Şerbanŭ Vodă aŭ mersŭ la Bucurescĭ; éră Duca Vodă aŭ venitŭ pin ţéra Ungurécă până la Braşovŭ. Venit'aŭ veste Ducăĭ Vodă precum sĕ fi venitŭ la Iaşĭ din ţéra Leşéscă Petriceico Vodă cu óste şi cu câţiva boierĭ, cariĭ se aflaŭ acolo pribegĭ de multe nevoĭ şi asuprelele Ducăĭ Vodă; şi venindŭ veste şi maĭ adevĕrată de câtŭ cea d'ântêiŭ, şi este capŭ pe óste Dimidinski; éră Coneţki Hatmanul Căzacilorŭ pre carele îlŭ pusese Craiul Leşescŭ cândŭ era sĕ purcédă într'agiutorul Nemţilorŭ, scoţêndŭ pre Eni Drăghinicĭ, şi luândŭ Ucraina de la Duca Vodă pe poronca Craiuluĭ, s'aŭ pogoritŭ la Bugeagŭ cu óste Căzăcéscă, şi aŭ mersŭ şi aŭ prădatŭ Bugeagul. Şi cu acelŭ Coneţki aŭ mersŭ şi câţiva Moldovenĭ, îndemnându-se în dobândă. Éră Racoţi Craiul Ungurescŭ, acolo la Braşovŭ, sfătuia pe Duca Vodă, sĕ ia o sémă de óste Unguréscă, şi sĕ vie în Moldova ca sĕ pótă goni pre Leşĭ, şi sĕ se aşeḑe în scaunul seŭ fĕră de grijă; şi acestŭ sfatŭ îĭ daŭ uniĭ şi din boieriĭ sĕĭ, Gavriliţă Vornicul, şi Buhuşŭ Hatmanul, şi alţiĭ; orĭ nevrêndŭ sĕ facă aşa, sĕ mérgă în ţéra Muntenéscă, unde era şi dómnă-sa, până s'orŭ aşeḑa tulburările în ţéră. Éră Duca Vodă pentru scumpetea luĭ, ca sĕ nu cheltuéscă banĭ cu óste, n'aŭ primitŭ sfatul luĭ Racoţi, nicĭ aŭ mersŭ în ţéra Muntenéscă: căcĭ Mironŭ Logofĕtulŭ şi Constantinŭ Ciobanul Postelnicul, de altă parte îlŭ sfătuiaŭ sĕ vie maĭ bine în ţéră, ḑicêndŭ că de va merge în ţéră, aceĭ neprietinĭ vorŭ lăsa ţéra ş'orŭ fugi. Atunce Gavriliţă Vornicul vĕḑêndŭ că Duca Vodă n'aŭ primitŭ sfatul luĭ, aŭ aşceptatŭ până aŭ venitŭ Duca Vodă de aŭ intratŭ în munţĭ sĕ vie în Moldova; éră el lăsându-se aŭ luatŭ şi pre alţĭ boierĭ cu dênsul, şi aŭ fugitŭ în ţéra Muntenéscă de la Brasovŭ. Éră ceĭlalţĭ boierĭ, cariĭ eraŭ la Iaşĭ caĭmacamĭ: Nicolaĭ Racoviţă vel Logofĕtŭ, şi Todiraşco Cantacuzino biv vel Visternicŭ, şi alţiĭ, aŭ fugitŭ în Hangu în munte, şi de acolo aŭ trecutŭ pe poticá în ţéra Unguréscă cu giupânesele lorŭ, şi cu copiiĭ lorŭ; şi fugêndŭ şi alţiĭ din maziliĭ cine unde aŭ pututŭ, numaĭ sĕ se mântuéscă de tirănia Ducăĭ Vodă. Decĭ primindŭ Duca Vodă sfatul acestorŭ boierĭ, aŭ venitŭ în Moldova, trecêndŭ muntele pe Oituzŭ, şi aŭ pogoritŭ la Putna la satul Domnescĭĭ, şi s'aŭ aşeḑatŭ acolo. Şi auḑindŭ că este la Tecuciŭ o parte de óste moldovinéscă, cu căpitanul lorŭ Hăbăşescu, trimis'aŭ pre Buhuşŭ Hatmanul, şi 'ĭ-aŭ lovitŭ, şi 'ĭ-aŭ spartŭ, şi cu acéstă ântêia isbândă, luându'şĭ nădejde Duca Vodă, aŭ şeḑutŭ în satŭ fără

de grijă, în casele cele boierescĭ; éră boieriĭ luĭ pin casele săteniloră, trimeţindă pin ţinuturĭ ca sĕ'ĭ aducă zahara, orḑă, făină de măncată pentru ómenĭ şi pentru caĭ. Éră Petriceĭco Vodă luândă veste de Duca Vodă unde se află, şi la ce stare, îndată aŭ trimesŭ o sémă de óste Leşéscă şi Căzăcéscă şi Moldovenĭ cu căpitanul Balenţki, carele s'aŭ făcută maĭ pe urmă şi Sărdară, şi cu unŭ Leahă ce era capŭ pe óstea Leşéscă şi Căzăcéscă; şi mergêndă asupra Ducăĭ Vodă, s'aŭ întimpinată cu straja Ducăĭ Vodă, fiindă câţiva Lipcanĭ, şi 'ĭ-aŭ prinsă pre toţĭ la Răcăciunĭ. Apoĭ s'aŭ dusă la Domnescĭ în ḑiua de Crăciună, în vremea ce aŭ şeḑută Duca Vodă la masă. Atunce aŭ vĕḑută Duca Vodă la ce sfată 'lă-aŭ adusă boieriĭ luĭ, ce'lă sfătuise sĕ vie în ţéră fără de óste Unguréscă. Întêiŭ déră Balenski s'aŭ pornită asupra caseloră unde şedeaŭ boieriĭ luĭ Duca Vodă, şi 'ĭ-aŭ prădată de tóte câte aŭ avută pe toţĭ. Numaĭ Hatmanul Buhuşă socotindă maĭ dinainte cele ce póte sĕ se întêmple, şi păḑindu-se n'aŭ vrută sĕ şédă la masa domnéscă; ce fiindă gazda luĭ maĭ departe de câtă a altoră boierĭ, găsindă vreme, 'şĭ-aŭ încărcată în sanie giupănésa şi copiiĭ; éră elă sprijinindu-se aŭ scăpată din mâna Leşiloră cu tótă casa luĭ. Era atunce pe lângă Buhusă Dediul Sărdarul, carele maĭ pe urmă s'aŭ făcută Spatară mare omă vitéză şi detrébă; şi décă 'şĭ-aŭ scosă Buhuşă casa sa din nevoie, şi aŭ dus-o la Focşenĭ, îndată s'aŭ întorsă cu puţinteĭ Lipcanĭ, şi cu o sémă de ómenĭ aĭ sĕĭ, ce s'aŭ aflată lângă sine, şi aŭ dată năvală sĕ între în ogradă unde era Duca Vodă, şi n'aŭ putută că pórta era încuiată în lăuntru. Şi aşa în doă-triĭ rândurĭ, dândă năvală nimică n'aŭ isprăvită, că aŭ sosită şi Căzaciĭ şi elă fugândă 'l-aŭ gonită până la o pădure, şi acolo 'l-aŭ lăsată de a'lă goni, temându-se şi eĭ sĕ nu aibă acolo într'acea pădure vr'o óste supusă, sĕ'ĭ smintéscă. Şi s'aŭ întorsă înapoĭ Căzaciĭ, şi aŭ încungiurată casa Ducăĭ Vodă, şi întêiŭ Duca Vodă aŭ începută rĕsboiul asupra aceloră neprietinĭ, sprijinindu-se într'acea ḑi, şi a doa ḑi érăşĭ aŭ începută a se bate, îndemnândă şi pe Seimenĭ a vĕrsa focul asupra Leşiloră şi a Căzaciloră. Éră ceĭ ce staŭ afară Căzacĭ şi Leşĭ, ḑiceaŭ către Seimeniĭ Ducăĭ Vodă sĕ nu dee din săneţe, că pe urmă îĭ voră pune pe toţĭ sub sabie; şi luândă frică Seĭmeniĭ, socotindă cea de pe urmă, slobоḑiaŭ sineţile fără de glonţurĭ. Vĕḑêndă Duca Vodă că nu isprăvesce nimică cu rĕsboiŭ, aŭ ispitită sĕ facă pace; şi aŭ trimesă la dênşiĭ unŭ omă, ḑicêndă sĕ'lă lase viŭ, şi sĕ nu'lă jăcuéscă, nicĭ pe dênsul nicĭ pe boieriĭ luĭ, saŭ pe ómeniĭ sĕĭ, care tocmélă aŭ primită eĭ. Şi atunce chiămat'aŭ pe Balenski, şi aŭ grăită cu dênsul, şi s'aŭ încredinţată; şi a treea ḑi aŭ deschisă porţile, şi aŭ întrată Căzaciĭ şi Leşiĭ la Duca Vodă, şi 'l-aŭ luată; însă Căzaciĭ de tocmélă nu s'aŭ ţinută, şi 'l-aŭ prădată, şi 'ĭ-aŭ luată totă ce aŭ avută, până şi şlicul din capă, şi pe ómeniĭ sĕĭ 'ĭ-aŭ lăsată numaĭ cu pelea, cumŭ'ĭ obiceiul Căzaciloră, cariĭ nicĭ odată nu se ţină de cuvêntă. Şi aşa 'l-aŭ luată robă, şi 'l-aŭ dusă în ţéra Leşéscă, şi 'l-aŭ închisă la Liovă, unde aŭ şi murită dupĕ unŭ ană, acolo la închisóre. Şi aŭ domnită 5 anĭ într'acéstă domnie a treea.

Éră domnia ţĕreĭ aŭ dat-o Împĕrăţia érăşĭ luĭ Dimitraşco Cantacuzino cu a doa domnie.

CAP. IX.

Domniea a doa a luĭ Dimitrașco Vodă Cantacuzino.

După robiea Ducăĭ Vodă, venit'aŭ domnŭ țěreĭ Dimitrașco Cantacuzino cu a doa domnie; éră nimică n'aŭ schimbatŭ firea sa; și érășĭ lăcomie, și apucăturĭ, și fácea strîmbătățĭ, cum și în domniea ântêiŭ făcuse; care fapte a le luĭ, nesuferindŭ boieriĭ, sculatus'aŭ uniĭ dintr'ênșiĭ, adecă Gavriliță Vornicul, și Cantemirŭ Sărdarul, carele aŭ stătutŭ pe urmă și domnŭ, și alțiĭ cu dênșiĭ, și aŭ fugitŭ în țéra Munténéscă la Șerbanŭ Vodă, și sciindŭ că Șerbanŭ Vodă era neprietinŭ luĭ Dimitrașco Vodă, încă din boieriea lorŭ, adecă cândŭ aŭ fostŭ eĭ amêndoĭ boieriĭ luĭ Grigorie Vodă, domnindŭ în țéra Munténéscă; și cum aŭ mersŭ acolo se rugaŭ luĭ Șerbanŭ Vodă sě între la mijlocŭ sě afle unŭ chipŭ de cale sě'ĭ mântuéscă de Dimitrașco Vodă. Decĭ Șerbanŭ Vodă primindu'ĭ pre dênșiĭ, unde aŭ pututŭ la Pórtă și la Saraskerul la Babadai, ce era atunce Suleimanŭ Pașa, carele pe urmă aŭ cădutŭ și Vezirŭ, aŭ âmblatŭ cu ce felŭ de mijlocŭ aŭ pututŭ împrotiva luĭ Dimitrașco Vodă, și aŭ isprăvitŭ, că Împěrăția aŭ datŭ voie țěreĭ sě'șĭ alégă domnŭ pre cine arŭ vre; și trimețindŭ la Saraskerul Suleimanŭ Pașa, stégŭ de domnie, și tuiurĭ ca sě facă domnŭ pre care 'l-arŭ pofti țéra. Éră Dimitrașco Vodă luândŭ scire de cele ce se lucrédă, trimis'aŭ și elŭ pe Ionașco Balșŭ Vornicul, și pe Constantinŭ Ciobanul Postelnicul, și pe alțĭ la Saraskerul maĭ susŭ pomenitŭ, ca sě stee cu boieriĭ ceĭ pribegĭ sě se judece cu dênșiĭ, și prin mijlocul darurilorŭ sě'ĭ întórcă lucrul acesta, sě nu rămâe mazilŭ. Éră boieriĭ pe cariĭ i-aŭ trimesŭ elŭ acolo, s'aŭ unitŭ și eĭ cu ceĭlalțĭ boierĭ împreună, fiindu-le și lorŭ urîte faptele cele rele a luĭ Dimitrașco Vodă; și așa cu toțiĭ aŭ alesŭ pe Constantinŭ Cantemirŭ Clucerul și 'l-aŭ rădicatŭ domnŭ, și aŭ venitŭ la Iașĭ, și s'aŭ aședatŭ în scaunŭ. Éră pe Dimitrașco Vodă 'l-aŭ mazilitŭ, și 'l-aŭ dusŭ la Țarigradŭ, unde 'șĭ-aŭ sfîrșitŭ și viéța. Și aŭ domnitŭ unŭ anŭ și giumătate cu multă supărare despre Leșĭ, fiindŭ învrăjbitŭ cu toțiĭ.

CAP X.

Domniea lui Constantinŭ Cantemirŭ Vodă.

După Dimitraşco Vodă la velétŭ 7192, stătut'aŭ domnŭ ţĕreĭ Moldoveĭ Constantinŭ Cantemirŭ Vodă, carele era chiarŭ pământénŭ din părinţiĭ luĭ; şi pentru orânda şi slujba, cândŭ era slujitorŭ în rôndŭ cu slujitoriĭ, 'l-aŭ suitŭ şi la boierie maĭ mare, la Sărdărie şi Clucerie. Şi cu miḑlocirea luĭ Şerbanŭ Vodă aŭ stătutŭ Domnŭ, şi din tinereţile luĭ aŭ arĕtatŭ vitejie, şi vrednicie în céta slujitorescă. Aşa şi la domniea luĭ, aŭ arătatŭ semne de bună kivernisélă; căcĭ şi ţéra şi boieriĭ aŭ kivernisitŭ întru bună stare, fiindŭ pace.

Pământul nostru pe acea vreme avea nevoie despre oştile leşeşcĭ, ce veniaŭ din ţéra Leşéscă, împreună cu Moldovenĭ, Joimirĭ şi Căzacĭ; prădaŭ şi jăcuiaŭ ce puteaŭ apuca. Şi nu numaĭ aceste podghiazurĭ, ce şi Craiul Leşescŭ Iónŭ Sobieţki aŭ pogoritŭ însuşĭ cu oştile sale, pin Moldova până în gura Lăpuşneĭ; şi vĕḑêndŭ Cantemirŭ Vodă că vine Craiul, pus'aŭ la Iaşĭ pe Iamandi Vornicul, şi pe alţĭ boierĭ cu dênsul împreună, să fie caimacamĭ ca să păḑéscă têrgul; éră elŭ aŭ purcesŭ către Siretŭ, unde era unŭ Sultanŭ cu Tătarĭ. Éră Craiul aŭ mersŭ pe Prutŭ în giosŭ cu tabĕra; şi acolo în gura Lăpuşneĭ, pornitus'aŭ Tătariĭ asupra Leşilorŭ, şi aŭ venitŭ până în părcane, ce aveaŭ Leşiĭ împregiurŭ; şi aşa se apropiaŭ câtŭ Leşiĭ de frica lorŭ sĕ închisese în părcane. Şi vâḑêndŭ Craiul că nimică nu isprăvesce, spăimântatŭ de năvala Tătarilorŭ, legat'aŭ tabăra şi s'aŭ întorsŭ înapoĭ, trecêndŭ Prutul, şi venindŭ la Iaşĭ. Éră Tătariĭ âmblaŭ pe de cealaltă parte de Prutŭ; şeḑut'aŭ Craiul în curţile domnescĭ o ḑi, şi apoĭ aŭ purcesŭ, şi s'aŭ dusŭ la ţéra luĭ; éră de Tătarĭ multă nevoie şi robie aŭ avutŭ Craiul, şi scădere în óstea luĭ; căcĭ luându-se în urma lorŭ Tătariĭ după obiceiul lorŭ, câţĭ rămâneaŭ din tabără pentru vre o trébă îĭ luaŭ Tătariĭ; şi osĕbitŭ şi ţĕreĭ Moldoveĭ, multă stricăciune aŭ făcutŭ. Éră Craiul după ce s'aŭ dusŭ în ţéra Leşéscă, n'aŭ trecutŭ multă vreme, şi s'aŭ întorsŭ éră la Moldova cu óste până la Cotnarŭ, pogorându-se pe apa Jijieĭ. Éră Cantemirŭ Vodă gândindŭ că va sĕ mérgă Craiul érăşĭ în giosŭ, aŭ trimesŭ agărlîcul sĕŭ la Tutova, éră elŭ aŭ mersŭ la Ţuţora, şi s'aŭ împreunatŭ cu Sultanul, carele şedea acolo cu Tătariĭ, aşceptândŭ pe Craiul cu oscile luĭ; şi acolo aŭ venitŭ veste precum Craiul aŭ trecutŭ Siretul, întorcêndu-se înapoĭ, şi s'aŭ dusŭ la Némţŭ, şi 'l-aŭ luatŭ în tăriea sea, şi de acolo s'aŭ dusŭ la Sucéva; éră fiindŭ cetatea Suceveĭ stricată, pus'aŭ de aŭ făcutŭ şanţŭ la biserica armenéscă, puindŭ întrênsul o samă de óste sĕ'ĭ fie de pază, şi fiindŭ vremea acum despre érnă, s'aŭ dusŭ Craiul la ţéra luĭ; şi de greutatea erneĭ mulţĭ Leşĭ aŭ peritŭ, şi 'şĭ-aŭ lăsatŭ agărlîcul lorŭ, carele, căruţele, lefticele şi puscele cele marĭ, şi cu mare pagubă s'aŭ întorsŭ la ţéra lorŭ cu caiĭ stătuţĭ. Şi pe acea vreme aŭ luatŭ Leşiĭ cetatea Sorociĭ,

puindŭ într'însa Căzacĭ, cariĭ slobodindŭ podghĭazurĭ, aŭ pusteitŭ acea parte a țĕreĭ până în Prutŭ. Éră de la Sucéva, și din Câmpul-Lungŭ, și din Némțŭ, veniaŭ alte podghĭzurĭ, și prădaŭ până la Iașĭ; și odată aŭ venitŭ Crupenski ce aŭ fostŭ Medelnicerŭ, fiindŭ elŭ capŭ pe o sémă de Joimirĭ Moldovenĭ, și aŭ apucatŭ caiĭ luĭ Cantemirŭ Vodă din ceairŭ. Éră de la Iașĭ în susŭ era țéra pustie; cum și în ceea parte de Prutŭ; numaĭ la Lăpușna era puținteĭ ómenĭ. Vĕḑêndŭ Cantemirŭ Vodă că țéra s'aŭ pusteitŭ despre partea Soroceĭ, scris'aŭ la Impĕrăție, făcêndŭ scire pentru aceĭ tâlharĭ de la Soroca ce stricăciune facŭ țĕreĭ; încă Impĕrățiea aŭ poroncitŭ la Saraskerul și la El-Agasi cu oștile lorŭ, și sĕ margă sĕ isgonéscă pe aceĭ tâlharĭ din Soroca. Decĭ Cantemirŭ Vodă s'aŭ dusŭ la Orheiŭ, și s'aŭ împreunatŭ cu Pașa, carele venia cu El-Agasi, și aŭ mersŭ la Soroca, și aŭ încungiurat-o, și aŭ bătut-o ḑece ḑile cu pușcele și n'aŭ pututŭ sĕ o ia; și neputêndŭ isprăvi s'aŭ întorsŭ înapoĭ cu puțină perḑare în ómenĭ ce aŭ fostŭ în metereze. Și aŭ venitŭ Cantemirŭ Vodă în scaunŭ la Iașĭ; éră Pașa și El-Agasi aŭ mersŭ pe la locurile lorŭ.

Domnit-aŭ Cantemirŭ optŭ anĭ și aŭ muritŭ în scaunŭ; și 'l-aŭ îngropatŭ în biserica Sfântuluĭ Nicolae în Iașĭ; éră pe urmă s'aŭ rĕdicatŭ ósele luĭ de aice, și s'aŭ mutatŭ la mônăstire la Putna, ce'ĭ zidită de dênsul.

Acestŭ Domnŭ aŭ tăiatŭ și pe doĭ boierĭ marĭ: pe Mironŭ Costinŭ vel Logofĕtŭ și pe Velicĭco Hatmanŭ; spunŭ de Velicĭco că ar fi statŭ de multe orĭ împrotitiva voróveĭ luĭ Cantemirŭ Vodă aŭ fostŭ ḑicêndŭ că omul care nu scie carte este unŭ dobitocŭ, adecă unde nu scia carte Cantemirŭ Vodă, și altele multe care nu se cădea se rĕspunḑă, fiindu-ĭ stĕpânŭ.

CAP. XI.

Domniea luĭ Constantinŭ Vodă feciorul Ducăĭ Vodă celuĭ bĕtrênŭ la anul 7201.

Dupĕ mórtea luĭ Cantemirŭ Vodă, venit-aŭ Domnŭ țĕreĭ Moldoveĭ Constantinŭ Duca Vodă; macarŭ că îndată după mórtea luĭ Cantemirŭ Vodă, boieriĭ aŭ socotitŭ de aŭ alesŭ pe Dimitrie feciorul luĭ Cantemirŭ Vodă, fiindŭ aice în țéră, și 'l-aŭ rĕdicatŭ Domnŭ, și 'l-aŭ dusŭ in biserică dupĕ obiceiŭ, și i-aŭ cetitŭ molitfa. Éră Constantinŭ Băsărabŭ Vodă Domnul Muntenescŭ, vrêndŭ ca sĕ'ĭ fie ginere Constantinŭ feciorul Ducăĭ Vodă, precum aŭ și fostŭ, aŭ agiunsŭ la Pórtă cu banĭ, și aŭ făcutŭ pe Constantinŭ Duca Domnŭ Moldoveĭ; éră Dimitrie Vodă aŭ rĕmasŭ, fiindŭ neîntărită domniea luĭ de la Pórtă. Era Constantinŭ Duca Vodă omŭ învĕțatŭ; éră domniea aŭ luat-o cu multă chieltuélă, și afară de acest e pentru sfatul cel rĕŭ a unora ce'lŭ sfătuiaŭ pe dênsul, sĕ nu crédă pe nime, pe acestĭ de țétă, aŭ făcutŭ o sémă de slujitorĭ Seimenĭ la Țarigradŭ ca la doă sute cu léfă și i-aŭ îmbrăcatŭ, și aŭ făcutŭ multă chieltuélă cu dênșiĭ, adică ca sĕ se păzéscă cu puterea lorŭ. Éră țéra era slabă din prăḑile neprietinilorŭ, fiindŭ multă vreme nepace între Nemțĭ și Leșĭ cu Turciĭ, și

elŭ la scaunul sĕŭ; şi aşceptândŭ milă şi cinste de cătră Impĕrăţie pentru slujba ce s'aŭ făcutŭ la deşertarea Cameniţeĭ, că nu era puţină slujbă, în locŭ de milă 'l-aŭ mazilitŭ, şi 'l-aŭ dusŭ la Ţarigradŭ. Éră domniea aŭ dat'o luĭ Constantinŭ Vodă; şi aŭ domnitŭ Antiohŭ Vodă 5 anĭ.

CAP XIII.

Domniea a doa a luĭ Constantinŭ Duca Vodă, la anul 7209.

Venit'aŭ érăşĭ Constantinŭ Duca Vodă la scaunul ţĕreĭ Moldoveĭ, luândŭ domniea cum şi cea d'ântêiŭ cu miḑilocul socru-sĕŭ luĭ Constantinŭ Băsărabŭ Vodă; şi aŭ domnitŭ doĭ anĭ şi giumătate. Éră firea sea cea d'ântêiŭ n'aŭ schimbat'o, ce precum era ne stătătorŭ ântêiŭ aşa şi pe urmă s'aŭ arĕtatŭ; căcĭ décă aŭ venitŭ la domnie, îndată aŭ începutŭ a rĕsplăti binele ce i-aŭ făcutŭ socru-sĕŭ, cu necunóscere de bine; şi în locŭ de mulţumită 'l-aŭ amestecatŭ la Pórtă cu multe cuvinte rele. De altă parte, supărândŭ pe boieriĭ ţĕreĭ Moldoviĭ, şi pe tótă ţéra, sculatu-s'aŭ uniĭ din boierĭ, anume Costaki Vornicul şi Lupul Bogdanŭ Hatmanŭ, şi Ilie Cantacuzino Visternicŭ, şi Mihaiŭ Racoviţă Spatarŭ, şi alţĭ mulţĭ, şi aŭ pribegitŭ uniĭ în ţéra Muntenéscă, alţiĭ în ţéra Unguréscă; şi ḑicŭ că acea pribegie a lorŭ sĕ fie fostŭ cu scirea luĭ Băsărabŭ Vodă, care lucru pe urmă s'aŭ arătatŭ, cândŭ i-aŭ primitŭ în ţéra luĭ cu bucurie, şi cu dragoste. Şi acestŭ lucru 'l-aŭ făcutŭ Băsărabŭ Vodă, căcĭ înţĕlesese de amestecarea ce 'l-aŭ amestecatŭ ginere-sĕŭ Constantinŭ Duca Vodă, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ. Ântêiaşĭ dată Constantinŭ Duca Vodă s'aŭ temutŭ pentru pribegia boierilorŭ; şi nu scia ce sĕ facă, vĕḑêndŭ că 'l-aŭ părăsitŭ boieriĭ toţĭ, şi 'şĭ-aŭ perdutŭ şi nădejdea despre socru-sĕŭ. Agiuns'aŭ déră şi el la Pórtă, şi aŭ trimisŭ pe Panaitaki Postelnicul şi aŭ scosŭ fermanŭ ca sĕ ia boieriĭ din ţéra Muntenéscă, şi sĕ'ĭ aducă la Moldova la Constantinŭ Vodă, pe cariĭ eraŭ capete. Éră Băsărabŭ Vodă temêndu-se că de va lua pe boierĭ de acolo îĭ va omori Constantinŭ Vodă, pe cariĭ era capete între dênşiĭ, n'aŭ vrutŭ sĕ'ĭ dee ce aŭ miḑlocitŭ şi Băsărabŭ Vodă la Pórtă, şi aŭ isprăvitŭ fermanŭ ca sĕ nu dee pe uniĭ din boierĭ, ce năzuise la dênsul, ce sĕ'ĭ propéscă; éră pe ceĭlalţĭ sĕ'ĭ dee. Éră fermanul acela, Băsărabŭ Vodă nu 'l aŭ arătatŭ, ce aŭ scrisŭ la Constantinŭ Vodă ḑicêndŭ, sĕ trimită boieriĭ cu Mitropolitul lorŭ, sĕ vie la margine, şi sĕ facă giurămêntŭ că nu vorŭ avea boieriĭ nicĭ o rĕutate despre Constantinŭ Vodă. Trimis'aŭ déră Constantinŭ Vodă pe Mitropolitul Moldoveĭ Kirŭ Misail, şi pe Nicolaĭ Donicĭ vel Vornicŭ, şi pe Iónŭ Costinŭ Hatmanŭ, şi pe Cuza Spătarul. Trimis'aŭ şi Băsărabŭ Vodă domnul Muntenescŭ, pe Episcopul de Buzĕŭ, şi pe Corne Vel Banŭ, şi pe Mihaiŭ Spătarul, şi aŭ venitŭ şi s'aŭ împreunatŭ la Focşenĭ; şi făcêndŭ sfatŭ aŭ hotăritŭ, şi aŭ giuratŭ toţĭ boieriĭ cestĭ Moldovenescĭ, că nu vorŭ avé nicĭ o rĕutate despre Constantinŭ Vodă, nicĭ pentru viéţa lorŭ, nicĭ întru avuţiea lorŭ. Şi dupĕ ce s'aŭ încredinţatŭ cu giurămêntŭ s'aŭ întorsŭ în ţéră; însĕ legătura aŭ fostŭ

ca sĕ vie toţĭ boieriĭ ceĭ pribegĭ încóce în ţéră; numaĭ a doa ḑi cândŭ aŭ trecutŭ uniĭ din boieriĭ ceĭ pribegĭ încóce în ţéră, éră alţiĭ éră̦şĭ din ceĭ pribegĭ ce eraŭ maĭ capete: Vasile Costaki vel Vornicŭ, şi Bogdanŭ Hatmanŭ, şi Mihaĭ Racoviţă Spatarŭ, carele aŭ căḑutŭ maĭ pe urmă şi domnŭ, şi Ilie Cantacuzino Stolnicŭ, acestiĭ aŭ arătatŭ fermanul, carele scriea că pe cine arŭ vré Băsărabŭ Vodă sĕ popréscă la sine, sĕ fie volnicŭ a-'ĭ popri. Şi aşa cestĭ boierĭ maĭ susŭ pomeniţĭ s'aŭ întorsŭ éră̦şĭ la Băsărabŭ Vodă, cu boieriĭ ceĭ Muntenescĭ. Éră decă aŭ venitŭ din boieriĭ ceĭ pribegĭ o sémă dintr'ênşiĭ, şi o sémă aŭ rămasŭ, Constantinŭ Duca Vodă aŭ priceputŭ că aŭ rămasŭ lucrul ne-aşeḑatŭ, şi aŭ gătitŭ pe boieriĭ sĕĭ: pe Nicolaĭ Donicĭ vel Logofĕtŭ, şi pre Ciocărlanŭ vel Vornicŭ, şi Ion Vlasto vel Postelnicŭ, şi i-aŭ trimisŭ la Impĕrăţie, ca sĕ facă jalobă asupra luĭ Băsărabŭ Vodă, pentru strimbătatea ce'ĭ face, şi popresce pe boieriĭ seĭ acolo la dênsul şi n'aŭ ascultatŭ de poronca Impĕrătéscă, ce popresce pe boieriĭ ceĭ maĭ capete la sine. Constantinŭ Vodă, măcarŭ că pîrise pe Băsărabŭ Vodă, déră nimică n'aŭ isprăvitŭ, că avea ómenĭ ca acia la Pórtă, de purtaŭ de grijă, ca sĕ nu pótă Constantinŭ Duca Vodă a isprăvi, sĕ pótă lua pe boierĭ din mâna luĭ Băsărabŭ Vodă. Şi dupĕ silinţa luĭ Constantinŭ Duca Vodă, ce aŭ pusŭ ca sĕ pótă lua pe boierĭ, n'aŭ isprăvitŭ nimică, şi i-aŭ venitŭ măziliea. Éră décă aŭ venitŭ Agă împĕrătescŭ cu fermanŭ de mazilie, s'aŭ agiunsŭ Constantinŭ Duca Vodă cu Aga cel impĕrătescŭ sĕ ḑică că nu scrie în fermanŭ sĕ fie mazilŭ, ce 'lŭ chiamă sĕ sărute póla Impĕratuluĭ, cum aŭ chiămatŭ şi maĭ înainte pe Băsărabŭ Vodă sĕ sărute póla Impĕrăţieĭ, şi aŭ mersŭ până la Udriŭ, şi sărutândŭ póla Impĕratuluĭ, s'aŭ întorsŭ éră înapoĭ la scaunul sĕŭ. Éră Constantinŭ Duca Vodă, dupĕ ce aŭ legatŭ voróva într'acestŭ chipŭ, cum maĭ susŭ scrie, dându'ĭ şi mulţĭ banĭ, trimi-s'aŭ şi aŭ chiămatŭ pe boierĭ, ḑicêndŭ ca sĕ le citéscă lorŭ fermanŭ; şi décă aŭ venitŭ i-aŭ închisŭ în casa cea mică, şi eraŭ Iordaki Rusetŭ Vornicul şi Manolaki Postelnicul, şi Lupul Costaki Vornicul, şi Savinŭ vel Spatarŭ. Ḑicŭ că acestŭ lucru aŭ făcutŭ Duca Vodă ca sĕ sparie pe cealaltă boierime de închisórea acestora, şi sĕ fugă cine unde a puté sĕ nu rămâe nicĭ unul sĕ'lŭ supere la Pórtă. Déră aŭ greşitŭ, căcĭ décă aŭ auḑitŭ ceilalţĭ boierĭ că aŭ luatŭ pe ceĭ maĭ capete din boierĭ de 'ĭ-aŭ închisŭ Constantin Duca Vodă, s'aŭ sculatŭ şi s'aŭ dusŭ la ceĭ-alţĭ boierĭ, cariĭ eraŭ pribegĭ în ţéra Munteneścă, şi s'aŭ dusŭ cu toţiĭ la Ţarigradŭ împrotiva luĭ Constantin Vodă. Éră Constantin Duca Vodă pe boieriĭ ce'ĭ închisese, 'ĭ-aŭ luatŭ cu sine; şi până a nu agiunge la Udriŭ Constantin Vodă aŭ sloboḑitŭ pe boieriĭ ce'ĭ aducea cu dênsul, cariĭ boierĭ împreunându-se cu ceĭ ce veniaŭ din ţéra Munteneścă, şi cu ceĭ ce eraŭ la Pórtă trimişĭ de Constantin Duca Vodă. Éră pe Constantin Duca Vodă cum aŭ sositŭ la Ţarigradŭ, îndată 'l-aŭ surgunitŭ Impĕrăţiea la unŭ oraşŭ ce se chiamă Cavala; éră boieriĭ aŭ rĕmasŭ la unŭ satŭ lângă Udriŭ ce se chiamă Arnăut-Kioi. Decĭ décă s'aŭ strinsŭ toţĭ boieriĭ la acelŭ satŭ ca sĕ se sfătuéscă pentru trebile lorŭ, într'acéstă vreme s'aŭ têmplatŭ şi zurbale în Ţarigradŭ, care aŭ scosŭ pe Sultanŭ Mustafa din scaunul Impĕrăţieĭ, şi aŭ rĕdicatŭ pe frate-seŭ Sultanŭ Ahmet; şi şeḑêndŭ Impĕratul cu corturĭ afară din Udriŭ la fôntâna ce se chiamă Solac-ceşme, éră boieriĭ mergeaŭ adese la Vezirul ca sĕ cee sĕ le dee

cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, cu Constantinŭ Vodă Brâncovanul. Intr'acea vreme se têmplase de aŭ venitŭ solŭ din ţéra Muntenéscă la Mihaĭ Vodă, Toma Cantacuzino vel Spatarŭ de la Constantinŭ Vodă Brâncovanul domnul Muntenescŭ; şi apucêndu'lŭ aice vestea mazilieĭ luĭ Mihaĭ Vodă, aŭ fugitŭ de odată la munţĭ la Hangu; căcĭ pintre mazilie, de multe orĭ se facŭ zorbale de ceĭ proştĭ; ce pe urmă eşindŭ aŭ mersŭ cu pace în ţéra sa.

Intr'acea vreme boieriĭ cariĭ nu eraŭ de casa luĭ Antiohŭ Vodă, vĕḑêndŭ maziliea luĭ Mihaĭ Vodă sosită aşa fŏră veste, şi foră de nicĭ o pricină, rĕmase în mare grije, macarŭ că şi Antiohŭ Vodă în domniea d'ântêiŭ tuturorŭ aŭ fostŭ bunŭ; nime nicĭ o nevoie saŭ urgie de la dênsul n'aŭ avutŭ; numaĭ fiindu-le bunŭ tuturorŭ Mihaĭ Vodă ca unŭ domnŭ de ţéră, ce şi'lŭ alesĕse eĭ domnŭ de la Pórtă, cum s'aŭ pomenitŭ maĭ susŭ, pre toţĭ îĭ avea în sciinţă din boieriea sea. Pe urmă domnindŭ numaĭ unŭ anŭ şi giumatate, cu mare întristare era tuturorŭ, ne sciindŭ ce'ĭ va maĭ împresura; nicĭ unŭ lucru maĭ alesŭ nu cugetă firea de câtŭ prieteşugul, nicĭ agiutorŭ maĭ mare improtiva noroculuĭ, de câtŭ tocmala cea bună; şi nimică nu este maĭ cuviosŭ, de câtŭ a avea în ce rĕḑema supĕrarea. Insĕ de şi eraŭ întristaţĭ boieriĭ, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, déră nime n'aŭ dositŭ, ce toţĭ aŭ asceptatŭ, luându'ĭ cu bine Bogdanŭ Hatmanul, şi sciindŭ şi pre Antiohŭ Vodă érăşĭ domnŭ de ţéră, toţĭ 'l-aŭ asceptatŭ până aŭ venitŭ în scaunul ţĕriĭ. Numaĭ Panaiotaki Postelnicul, aŭ pribegitŭ, sciindu-se greşitŭ luĭ Antiohŭ Vodă, din domniea d'ântêiŭ, pentru ce 'l aŭ fostŭ pîritŭ la Pórtă; cândŭ s'aŭ mazilitŭ Antiohŭ Vodă, şi luase domniea Constantinŭ Duca Vodă. La a doa domnie apoĭ şĭ-aŭ făcutŭ pace şi Panaiotaki Postelnicul.

CAP. XV.

Domniea a doa a luĭ Antiohŭ Vodă,

In anul 7214 Fevruarie 15 aŭ luatŭ domniea Antiohŭ Vodă. Pre acele vremĭ era pace aşeḑată înte Impĕraţĭ, şi ţéra nóstră cu belşugŭ în tótă róda; numaĭ în ţéra Leşéscă eraŭ multe zarve şi împĕrecherĭ pentru Craiul lorŭ Sasul Avgustŭ, carele vrêndŭ sĕ strice volniciea Leşilorŭ nu'lŭ primiaŭ Leşiĭ sĕ le maĭ fie Craiŭ. Pentru aceea Leşiĭ aŭ trasŭ pre Craiul Şveḑescŭ ostile luĭ într'agiutorŭ sĕ scóţă pre Sasŭ din Crăie şi din ţéra lorŭ, şi sĕ'şĭ rĕdice eĭ Craiŭ pre cine'şĭ vorŭ alege. Sasul avea întru agiutorŭ pe Moskalŭ, că şi Leşiĭ fiindŭ rocoşiţĭ asupra Craiuluĭ cum s'aŭ ḑisŭ, eraŭ împĕrechieţĭ: uniĭ ţineaŭ cu Şvedul, alţiĭ cu Moskalul, şi se făcuse multe oştĭ în ţéra Leşéscă, şi Şveḑĭ şi Moskalĭ. Decĭ Şveḑiĭ cu singurŭ Craiul lorŭ aŭ gonitŭ pre Sasul, pre Craiul Leşescŭ din ţéra Leşéscă, şi aŭ mersŭ Şveḑul cu ostĭ până în ţéra luĭ Avgustŭ Sasu în Sacsonia, şi multă avuţie aŭ luatŭ. Éră întorcêndu-se Şvedul din Sacsonia érăşĭ în ţéra Leşéscă, multe bătăliĭ aŭ avutŭ cu Moskaliĭ, luândŭ Moskalilorŭ multe cetăţĭ marĭ şi vestite cu multă avere. Ce pentru sĕ nu înmulţimŭ povestea

aice, se va scrie la rôndul sĕŭ la a doa domnie a luĭ Mihaĭ Vodă. Aice Antiohŭ Vodă, domnindŭ cu pace, era bunŭ ţĕreĭ şi boerimeĭ, şi la judeţe dreptŭ; numaĭ era neîngăduitorŭ şi rĕstitŭ grăia de multe orĭ la divanurĭ, şi busduganul apuca sĕ dee în ceĭ pre cariĭ se mânia, şi era cu grózǎ tuturorŭ; numaĭ îndată érăşĭ se întorcea.

Voinţa domnuluĭ iscălitură este, şi acésta vecinică. Domnul precum la tóte este cinsteşŭ, aşa la cuvêntŭ ca maĭ cinsteşŭ sĕ fie, nu numaĭ către boierĭ, ce către toţĭ; câtŭ nime nicĭ dintre boierĭ nicĭ din ceĭ maĭ proştĭ sĕ nu'lŭ pótă însĕmna în vr'o rĕutate, că nu se cade de acolo sĕ se nască strâmbătăţĭ, de unde se nascŭ giudecăţile.

Domnul într'unŭ chipŭ sĕ arăte dreptatea, cum celuĭ ce este pururea lângă sine, aşa celuĭ ce vine din ţéră de departe; că maĭ bine este sĕ'şĭ împarţă Domnul tótă avuţia sa Ispravnicilorŭ sĕĭ, de câtŭ giudecata sa sĕ o făgăduéscă lorŭ.

Domnul pururea sĕ fie iubitorŭ adevĕruluĭ, şi sĕ se feréscă la voróve, sĕ nu fie deşiratŭ; că domnul la cuvêntŭ nestătătorŭ, şi la făgăduinţă pentru slujbe cu credinţă îndoită, aşa prieteniĭ îl vorŭ uri şi'lŭ vorŭ părăsi, cum neprieteniĭ îlŭ vorŭ batjocori. La petrecăniĭ blândŭ şi la milă pentru slujbă sĕ fie sirguitorŭ. Domnuluĭ precum nu i se cade a grăi lucrurĭ uşóre, aşa spre ascultarea celorŭ uşóre sĕ nu fie uşorŭ.

Nu într'altŭ chipŭ ce ca pre ciuma, depregiurŭ sine giambaşiĭ şi înbunătoriĭ sĕ'ĭ isgonéscă; că uniĭ ca aceĭ cu rĕutatea vieţiĭ lorŭ, oraşul vorŭ turbura, şi cu îmbunăturile séle vestea şi numele Domnuluĭ vorŭ astupa. De aceste nimăruĭ cu bănatŭ sĕ nu fie, că pentru invĕţătura şi aducerea aminte s'aŭ scrisŭ aice.

Antiohŭ Vodă întru acéstă a doa domnie aŭ ziditŭ mŏnăstirea Mira pre Milcovŭ în munte, carea ântêiŭ era de lemnŭ durată de tată-sĕŭ Cantemirŭ Vodă, şi'ĭ puse nume Mira; éră elŭ o aŭ ziditŭ de pétră fórte frumósă şi cu zidŭ înaltŭ împregiurŭ.

In ḑilele acestuĭ domnŭ, fiindŭ pace între Impĕraţĭ, cum s'aŭ ḑisŭ, era şi ţĕreĭ îndemână; pré lesne îşĭ plătea nevoile ce eşeaŭ, şi era linisce între toţĭ. Nime din boierĭ saŭ din alte capete nu eraŭ nicĭ într'unŭ prepusŭ despre domnŭ, că era spre toţĭ cu bine, şi de multe orĭ pe la boierĭ mergea de mânca bucate. Numaĭ pre Iordaki Rusetŭ Vornicul într'unŭ rôndŭ 'l-aŭ închisŭ, pentru unŭ prepusŭ ce avea, şi éră 'l-aŭ slobodŭ şi 'l-aŭ boieritŭ cu Vornicie cea mare de ţéra de giosŭ.

Éră la alŭ treile anŭ a domnieĭ séle, viindu'ĭ poroncă Impĕrătéscă sĕ mérgă la cetatea Tighiné pentru lucrul cetăţeĭ unde era Saraskerŭ Iosufŭ Paşa, omŭ vestitŭ la Impĕrăţiea Turcilorŭ; şi aŭ purcesŭ de după Pascĭ Antiohŭ Vodă la Tighiné, şi împreunându-se cu Paşa s'aŭ apucatŭ de lucru cu mare nevoinţă şi sirguélă. Şi acolo îĭ veni mazilieа şi luĭ Antiohŭ Vodă. Caută cu ce milă plătescŭ Turciĭ celora ce le slujescŭ, precum şi luĭ Antiohŭ Vodă. Elŭ aŭ mersŭ la lucrul cetăţeĭ cu atâta nevoinţă, câtŭ şi singurŭ elŭ cu mânele séle săpa cu harleţul la şanţul cetăţeĭ, şi boieriĭ luĭ toţĭ alăturea cu dênsul, şi suia lutŭ deasupra, pentru sĕ îndemne ceĭ maĭ micĭ a lucra cu nevoinţă. Era acolo şi Imbrihorul Impĕratuluĭ venitŭ sĕ véḑă cum sĕ lucrézǎ. Fost'aŭ ómenĭ de lu-

cru şi de la domnul Muntenescŭ, şi Tătarĭ mulţĭ acolo la acelŭ lucru toţĭ săpândŭ la şanţurile cetăţeĭ; unde întemeindŭ cetatea s'aŭ mutatŭ şi paşalîcul acolo, că până atuncea era la Baba peste Dunărea. Rĕŭ semnŭ de bietul pămêntŭ al nostru; apropiindu-se Turcul s'aŭ înmulţitŭ nevoile, pusteirea ţĕreĭ, fiindŭ apróре unŭ Saraskerŭ ca acela. Ce se lucra în ţéră, tóte lua aminte; încă şi câtă sumă de banĭ eşia din ţéră încă scia pre totŭ anul; şi cu mare chieltuélă stătu ţĕreĭ neputêndu'lŭ geui cu câtŭ îĭ da; şi aşa aŭ rĕmasŭ rană nevindecată în spatele bieteĭ ţĕrĭ cetatea Tighiné.

Decĭ şi pre Antiohŭ Vodă de acolo aŭ venitŭ de 'l-aŭ luatŭ mazilŭ unŭ Agă Impĕrătescŭ; şi aŭ trimisŭ la Iaşĭ de 'şĭ-aŭ luatŭ şi dómna şi aŭ mersŭ în Ţarigradŭ, şi aŭ venitŭ domnŭ Mihaĭ Vodă cu a doa domnie în locul luĭ Antiohŭ Vodă.

Ómeniĭ luĭ Mihaiŭ Vodă din Ţarigradŭ atuncĭ viindŭ de olacŭ în Iaşĭ, prins'aŭ pre o sémă de boierĭ anume: pre Ilie Cantacuzino ce aŭ fostŭ Visternicŭ mare la Antiohŭ Vodă şi pre Panaiotaki Postelnicul, Grecŭ de némul luĭ, omŭ fórte vestitŭ la Pórta Turcéscă, cândŭ era trimisŭ cu trebile ţĕreĭ, şi pre Vasile Ciaurul, cumnatŭ luĭ Antiohŭ Vodă, închiḑêndu'ĭ la Seimenĭ sĕ stee la pază până va veni Mihaĭ Vodă în scaunŭ. Insĕ pre Ilie Cantacuzino cu mare grózā din somnŭ 'l-aŭ luatŭ desbrăcatŭ cu Bulucŭ-başĭ şi cu Seimenĭ, şi cu o slugă a luĭ Iordaki Rusetŭ Vornicul anume Timuşŭ, şi aşa desbrăcatŭ 'l-aŭ dusŭ la casa luĭ Iordaki Vornicul, ţiindu'lŭ acolo cu Seimenĭ de pază pre la porţĭ.

Veḑĭ aice tirănia! Se temea Iordaki Vornicul că'lŭ vorŭ scăpa ómeniĭ luĭ Mihaĭ Vodă cu Seimenĭ, ce aŭ trimisŭ şi pre credinciosul sĕŭ pre Timuşŭ de 'l-aŭ prinsŭ. Acéstă mulţămită aŭ arătatŭ Iordaki Vornicul către Ilie Cantacuzino, carele în ḑilele luĭ Constantinŭ Duca Vodă, când luase a doa domnie, prinḑêndŭ pre Iordaki Vornicul, 'l-aŭ scosŭ Ilie Cantacuzino pre subt cumpĕtŭ îmbrăcându'lŭ în haine próste, 'lŭ-aŭ trimisŭ în satul sĕŭ în munte la Hangu ascunsŭ ca sĕ nu'lŭ cunóscă nime, şi de acolo 'l-aŭ trecutŭ în ţéra Leşéscă cu ómeniĭ sĕĭ petrecătorĭ, căutându'lŭ de o primejdie ca aceea ce i se gătisĕ; éră el cu acéstă mulţămită s'aŭ arătatŭ spre facerea de binele luĭ. Decĭ şi Ilie aŭ şeḑutŭ la pază până aŭ venitŭ din ţéra Munteuéscă fratele luĭ Mihaĭ Vodă, şi 'l-aŭ sloboḑitŭ. Sloboḑit'aŭ şi pre Ciaurul; éră pre Panaiotaki 'l-aŭ ţinutŭ, până 'l-aŭ şi omorîtŭ în închisóre la Seimenĭ.

Aice nu putemŭ trece cu tăcerea de lucrurile ţĕreĭ Unguresci ce s'aŭ prilejitŭ întru aceste vremĭ. Dupĕ multe rĕsbóe ce avea Turcul cu Némţul, încă de cândŭ aŭ mersŭ Turcul cu oştile séle şi a acestorŭ ţĕrĭ până subt cetatea Beciuluĭ în anul 7191, precum aflămŭ scrisŭ, şi dupĕ cum spunŭ şi aceĭ ce aŭ fostŭ cu Duca Vodă atuncea la Beciŭ şi cu Şerbanŭ Vodă Cantacuzino domnul Muntenescŭ cu Vezirul Turcescŭ, Cara Mustafa Paşa, cu mulţime de oştĭ până subt cetatea Beciuluĭ, arḑêndŭ şi robindŭ ţéra Nemţéscă dupĕ obiceiul lorŭ celŭ păgânescŭ. In cetatea Beciuluĭ era pré puţină óste Nemţéscă, neavêndŭ grijă de venirea Turculuĭ până acolo la scaunul Impĕrăţieĭ Némţuluĭ; óstea Nemţéscă din câtă aŭ fostŭ în cetate în Beciŭ, nu eşia afară sĕ facă rĕsboiŭ cu Turcul, ce numaĭ din cetate da din tunurĭ apărândŭ cetatea

de năvala Turcilorŭ, din 5 ḑile a luĭ Iulie până în ḑi ântêiŭ a luĭ Septemvrie. Ḑi şi nópte nu încetaŭ tunurile Turculuĭ cum şi a Némţuluĭ din cetate într'atâte ḑile, până aŭ sositŭ óstea Nemţéscă de unde aŭ fostŭ. Venit'aŭ întru agiutorŭ şi Craiul Leşescŭ Iónŭ Sobieţki cu oştile séle Leşescĭ; şi numaĭ din rĕsboiul d'ântêiŭ aŭ şi înfrântŭ pre Turcŭ, luându-le într'aceeaşĭ ḑi tótă urdia; éră décă aŭ însĕratŭ Turciĭ scoşĭ din urdia lorŭ, nemică n'aŭ maĭ pututŭ Turciĭ, ce îndată aŭ fugitŭ pre şléhul lorŭ cine cum putea maĭ de sîrgŭ, câtŭ a doua ḑi nu s'aŭ vĕḑutŭ pre acolo Turcŭ de poveste; numaĭ corturile lorŭ întinse cumu îşĭ era tótă urdia lorŭ, aşa staŭ până aŭ venitŭ Impĕratul Nemţescŭ de aŭ vĕḑutŭ pre corturĭ câtă mulţime de Turcĭ aŭ fostŭ. Şi s'aŭ umplutŭ Leşiĭ şi Nemţiĭ de avuţie şi de caĭ turcescĭ, şi de straie bune, precum s'aŭ scrisŭ la Domniea Ducăĭ Vodă. După aceea în toţĭ aniĭ avêndŭ rĕsboiŭ Turcul cu Némţul, totŭ la Nemţĭ rĕmânea isbânda cu agiutorul luĭ Dumneḑeŭ, cu mare veste şi laudă Nemţilorŭ, luândŭ de totŭ din puterea Turcilorŭ multe cetăţĭ şi locurĭ, care de mulţĭ anĭ le luase Turciĭ de la Craiĭ Ungurescĭ: Buda, Ostrogonul, Timişvarul, Beligradul şi alte cetăţĭ multe, care pentru sĕ nu înmulţimŭ cu scrisórea nu le-amŭ pusŭ tóte anume. Turciĭ înfrânţĭ de puterea Némţuluĭ vĕḑêndu-se, numaĭ ce aŭ căutatŭ a se pleca la pace; că cine lăcomesce sĕ apuce cele străine, perde şi ale séle. Şi făcêndŭ pace, dat'aŭ Turciĭ şi Cameniţa Leşilorŭ, care era luată de Turcŭ de'nainte vreme de la Leşĭ; şi aŭ rĕmasŭ la Nemţĭ ţéra Unguréscă cu totul; fără numaĭ Timisvarul şi Beligradul aŭ rĕmasŭ la Turcĭ, carele în aniĭ de acum şi acele le-aŭ luatŭ Nemţiĭ de la Turcŭ cu multă vĕrsare de sânge, precum se va scrie la rôndul sĕŭ. Rĕmâindŭ déră tótă ţéra Unguréscă cu cetăţile şi tóte locurile Craieĭ Ungurescĭ, subt stĕpâniea Némţuluĭ, aŭ aşeḑatŭ Nemţĭ prin cetăţile acele după obiceiurile lorŭ.

Nesuferitŭ şi neplăcutŭ lucru era acésta Domnilorŭ şi Nemeşilorŭ aceĭ ţĕrĭ a rĕmâné subt stĕpânirea Némţuluĭ, cariĭ nu subt stăpânie ci în robie li se părea a fi! Că fiindŭ de câţĭ va anĭ legaţĭ cu birŭ şi cu tocmele subt Impĕrăţiea Turculuĭ, în mare bişugŭ şi sburdăciune petreceaŭ în ţéra lorŭ, cândŭ eĭ pre Turcŭ în ţéra lorŭ nu'l vedeaŭ, ce şi birul ce era legatŭ la Impĕrăţiea Turculuĭ, eĭ singurĭ îl duceaŭ la vremea biruluĭ, de nime nicĭ o asuprélă avêndŭ. Şi adevĕratŭ cuvêntŭ aŭ ḑisŭ óre-cine: volniciile cele marĭ deprindŭ a se întórce în robiĭ. Precum şi lŏcuitoriĭ ţĕreĭ Ungurescĭ, âmplândŭ Nemţiĭ cetăţile lorŭ cu oşteni, multe asuprele şi nevoĭ le făceaŭ boierilorŭ, nemeşilorŭ şi tuturorŭ; pentru ce maĭ bucuroşĭ eraŭ Unguriĭ sĕ se véḑă subt Turcĭ de câtŭ subt stăpâniea Némţuluĭ, precum fieşcine pentru volniciea sa nu se lasă a fi supusŭ de altul câtŭ şĭ-arŭ putea. Agiuns'aŭ déră la Turcŭ cu nădejde de agiutorŭ sĕ se pótă desbate de subt stĕpâniea Némţuluĭ, cum fieşcine căḑêndŭ în primejdie şi nenorocire alérgă la prieteniĭ sĕĭ, saŭ pentru apĕrare, séŭ pentru mângâiere. Turcul dându-le bună nădejde de agiutorŭ, eĭ s'aŭ şi rocoşitŭ asupra Nemţilorŭ din cetăţĭ, şi rădicându'şĭ Craiŭ pre Racoţi feciorul luĭ Georgi Racoţi celuĭ bĕtrânŭ ce aŭ fostŭ Craiŭ acolo, strins'aŭ adunătură de ţĕră, catane şi altă pihotă multă, âmblândŭ oştiţĭ din locŭ în locŭ pre la cetăţĭ. Nemţiĭ fiindŭ închişĭ prin cetăţĭ nimică nu le puteaŭ strica catanele luĭ Racoţi. Altă

óste Nemţéscă era eşiţĭ la óste avêndŭ rĕsboiŭ pre acele vremĭ cu Françuzul. Ce âmbla Racoţi cu acea adunătură a sa fără de nicĭ o scădere Nemţilorŭ, ce iarăşĭ ţéra lorŭ stricândŭ şi mâncândŭ în câţĭ-va anĭ, neavêndŭ cu cine face rĕsboiŭ. Éră viindŭ óstea Nemţéscă asupra luĭ Racoţi, el n'aŭ putută sta împrotivă; ce aŭ datŭ dosŭ cu catanele şi cu strânsura luĭ, intrândŭ prin locurĭ grele, prin munţĭ, depărtându-se de âmpluse locurile aceĭ ţĕrĭ, de unde nime nu'ĭ putea scóte; până de la o vreme o samă de aceĭ boierĭ Ungurescĭ agiungêndu-se cu Nemţiĭ, aŭ înşelatŭ pre câte-va catane dându'ĭ în mâna Nemţilorŭ cu vicleşugŭ. Decĭ câţĭ n'aŭ peritŭ acolo de Nemţĭ, eĭ s'aŭ dusŭ în risipă cine încotro aŭ putută, ca vaĭ de eĭ; uniĭ din Domniĭ Ungurescĭ aŭ venitŭ prin munţĭ cu casele lorŭ aice în ţéră la ncĭ; éră alţiĭ aŭ eşitŭ în ţéra Munténéscă până 'şĭ-aŭ făcutŭ pace de la Nemţĭ, apoĭ s'aŭ dusŭ în ţéra lorŭ. Éră Racoţi aŭ fugitŭ la Turcĭ, unde 'l-aŭ primitŭ cu cinste ca pre unŭ Craiŭ. Aşa aŭ fostŭ rocoşirea Ungurilorŭ cu Racoţi împrotiva Nemţilorŭ.

Aice trebue sĕ socotéscă ceĭ marĭ ce stăpânescŭ noródele, avêndŭ putere ca aceea de stăpânescŭ mulţime, şi nime a'ĭ opri séŭ a'ĭ învĕţa nu potŭ; se cade singurŭ acel puternicŭ sĕ'şĭ fie stăpânŭ voieĭ séle şi deşceptatŭ la tóte trebile séle, ca sĕ nu se supere norodul cu strâmbătate; că de multe orĭ multa rĕutate face pre ceĭ supuşĭ de se rădică asupra celuĭ ce'ĭ stăpânesce; precum şi Unguriĭ nerăbdândŭ tirăniea Nemţilorŭ şi asupréla ce le făceaŭ, étă ce aŭ făcutŭ, că eraŭ maĭ bucuroşĭ sĕ péră cu toţiĭ sĕ éşă de subt jugul Némţuluĭ. Ce în câţĭ-va anĭ bătându-se, nimică n'aŭ isprăvitŭ, nicĭ se cade a le da pricină, căcĭ pentru pămêntul şi patria lorŭ s'aŭ bătutŭ, nevoindu-se pentru volniciea lorŭ. Precum şi bieţiĭ Moldovenĭ de multe orĭ agiungêndu-se cu Leşiĭ ispitindu-se cum s'arŭ putea mântui de subt giugul şi robiea Turculuĭ, vrăjmaşul legeĭ creştinescĭ; ce fiindŭ slăbiţĭ de nevoile şi asuprelele păgânescĭ, nimică altă n'aŭ isprăvitŭ, fără nume reŭ de hainŭ şi de vicleanŭ şĭ-aŭ agonisitŭ, şi maĭ mare perire şĭ-aŭ făcutŭ.

Antiohŭ Vodă aŭ domnitŭ în a doa domnie doĭ anĭ şi giumĕtate şi 'l-aŭ mazilitŭ de la cetatea Tighiné, şi 'l-aŭ dusŭ la Ţarigradŭ cu tótă casa luĭ cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, fără de nicĭ o scârbă séŭ urgie de la Turcĭ; şi în locul luĭ Antiohŭ Vodă aŭ venitŭ Mihaiŭ Vodă Racoviţă cu a doa domnie.

CAP. XVI.

A doa domnie a luĭ Mihaiŭ Racoviţă Vodă

Mihaiŭ Vodă prin singură ostenéla sa şi prin prieteniĭ seĭ aŭ eşitŭ domnŭ cu a doa Domnie în cursul anilorŭ 7215, toţĭ cu bucurie aşceptându'l, ştiindu'l domnŭ de ţéră, neavêndŭ nime grijĭ séŭ prepusurĭ. Cu toţiĭ aŭ eşitŭ înainte cu multŭ alaiŭ şi glótă mare de boierime şi de alte capiteniĭ şi slujitorĭ. Numaĭ Ilie Cantacuzino Visternicul aŭ pribegitŭ în téra Munténéscă, apoĭ făcêndu'şĭ pace prin soliĭ Domnuluĭ Muntenescŭ aŭ venitŭ şi el în ţéră, şi nu

s'aŭ zăbovitŭ ci érăşĭ s'aŭ dusŭ în ţéra Munténéscă cu tótă casa luĭ, avêndŭ a face şi nuntă, dându'şĭ o fată ce avea după Stefanŭ Beizade feciorul Brâncovanuluĭ domnuluĭ Muntenescŭ. Mers'aŭ de aice şi boierĭ Moldovenescĭ orônduiţĭ de nuntă, şi solŭ trimisŭ de Mihaiŭ Vodă cu darurĭ dupĕ obiceiul acestorŭ ţĕrĭ. Éră dupĕ ce aŭ nuntitŭ în Bucurescĭ, alţĭ boierĭ s'aŭ întorsŭ în ţéră; éră Ilie Cantacuzino acolo aŭ rĕmasŭ, aţiţându-se vrajbă între domnul Muntenesc şi între Mihaiŭ Vodă; şi dintru atâta prieteşugŭ ce aveaŭ amêndoĭ, s'aŭ facutŭ neprietenĭ şi vrăjmaşĭ unul asupra altuia. Şi de miratŭ lucru, că Domnul Muntenescŭ era îndestulatŭ şi vestitŭ de avutŭ, câtŭ cu baniĭ luĭ isprăvia ce'ĭ era voia de la Pórta Turcéscă; numaĭ pre acea vreme era Vezirŭ Ali-Paşa fórte prietenŭ bunŭ luĭ Mihaiŭ Vodă; şi câtŭ chieltuia Băsărabŭ Vodă domnul Muntenescŭ, nimică asupra luĭ Mihaiŭ Vodă nu putea isprăvi; ce înzădarŭ îşĭ cheltuia baniĭ, şi agiungea pre la toţĭ Paşiĭ, dându-le banĭ sĕ fie întru agiutorŭ sĕ maziléscă pre Mihaiŭ Vodă.

Mihaiŭ Vodă încă nu dormia, ce'şĭ căuta trebile luĭ, păzindu-se ca de unŭ vrăjmaşŭ. Sfeḑile şi vrajbele celorŭ maĭ marĭ de multe orĭ se descarcă în spetele celorŭ micĭ; şi tótă rĕutatea cade peste ceĭ supuşĭ şi nevinovaţĭ. Ce vorŭ da sémă aceĭ ce începŭ rĕutăţile, vĕrsându-şĭ mânia lorŭ asupra celorŭ nevinovaţĭ; că domnul Muntenescŭ se nevoia sĕ maziléscă pre Mihaiŭ Vodă cum s'aŭ ḑisŭ, care nu trebuia altă stingere şi nevoie într'aceste ţĕrĭ, de câtŭ adesele schimbărĭ a domnilorŭ, de unde multă nevoie şi greutate aŭ avutŭ ţéra Moldoveĭ de Brâncovanul domnul Muntenescŭ, agiutorândŭ cu baniĭ luĭ pre o samă de domnĭ mazilĭ ce eraŭ la Ţarigrad, care prea lesne isprăviaŭ lucrurile lorŭ de la Pórtă şi le daŭ domniea ţĕreĭ; éră dupĕ ce se aşeḑa domnul acela în scaunul ţĕreĭ şi nu vrea sĕ plinéscă tóte poftele luĭ, îndată îl lepădaŭ pre acela şi se apucaŭ de altul, orĭ care era mazil în Ţarigrad. Şi aşa nicĭ odată ţéra nóstră nu avea odihnă de rĕul Brâncovanuluĭ Domnuluĭ Muntenescŭ; că precum este deprinsă firea Moldovenilorŭ grabnică la lucrurĭ noĭ, numaĭ câtŭ li se părea cevaşĭ boierilorŭ Moldovenĭ spre Domnul lorŭ, se şi duceaŭ în pribegie în ţéra Munténéscă, la Brâncovanul Domnul Muntenescŭ, şi se sculaŭ cu pîră asupra Domnuluĭ lorŭ, făcêndŭ arzurĭ la Pórta Turcéscă; carele totŭ cu mijlocul Brâncovanuluĭ pin prieteniĭ luĭ se purtaŭ şi se isprăviaŭ. Care âmblete a boierilorŭ fără cale şi nesocotite eraŭ; nesocotindŭ eĭ că totŭ spre căderea şi spre slăbiciunea ţĕreĭ eraŭ tóte rocoşiturile lorŭ acele asupra Domnuluĭ lorŭ.

Scos'aŭ Mihaiŭ Vodă întru acéstă a doa domnie desetină de stupĭ: sĕ dea şi boieriĭ marĭ şi micĭ, şi mŏnăstirile, şi episcopiĭ ca şi ţĕraniĭ, care obiceiŭ nicĭ odată n'aŭ maĭ fostŭ. Cu uritŭ aŭ căḑutŭ acestŭ lucru tuturorŭ boierilorŭ, făcêndu-se obiceiŭ noŭ, şi peste voia tuturorŭ pămêntenilorŭ; că tótă agonisita acestuĭ pămêntŭ, stupiĭ suntŭ, şi cu acestiĭ îşĭ plătescŭ boieriĭ şi mŏnăstirile birurile, şi îşĭ ţinŭ casele; déră cu desetina ce aŭ scosŭ Mihaiŭ Vodă multe case de boierĭ şi mŏnăstirĭ aŭ sărăcitŭ. Precum nicĭ unŭ omŭ fără greşélă saŭ pricină nu rĕmâne, aşa şi luĭ Mihaiŭ Vodă îĭ dămŭ pricină că peste voiea tuturorŭ aŭ făcutŭ acestŭ obiceiŭ ce n'aŭ maĭ fostŭ nicĭ odată.

Pre acele vremĭ ce domnia Mihaiŭ Vodă aice în ţéră, aveaŭ rĕsboiŭ mare

Moscalii cu Şveḑii în ţéra Leşéscă, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, fiindŭ agiunşĭ o sémă de Domnĭ Leşescĭ cu Craiul Şveduluĭ; 'l-aŭ trasŭ cu oştile luĭ în ţéra lorŭ. Éră alţĭ Domnĭ Leşescĭ ce ţineaŭ cu Craiul lorŭ Augustŭ Sasul, eraŭ agiunşĭ la agiutorul Moskaluluĭ, unde şi óstea moskicéscă s'aŭ têmpinatŭ cu Şvedul, nu cu singurŭ Impĕratul ci cu unŭ general cu óste, că Impĕratul nu mergea cu óstea. Şi deapururea biruiaŭ Şvedii pre Moskalĭ, câtŭ de la o vreme nicĭ se maĭ puteaŭ lipi Moskaliĭ la bătăliĭ, sĕ stea înaintea Şveduluĭ; că orĭ unde se vra têmpina podghĭazurile, séŭ loviaŭ oştile, totŭ Şveḑiĭ rĕmâneaŭ cu isbânda. Luat-aŭ Şvedul Pomerania, Riga şi alte cetăţĭ marĭ şi vestite, trăgêndu-se până în optŭ anĭ âmbletele luĭ prin ţéra Leşéscă, până la rĕsboiul cel mare de subt Poltava.

Atuncea şi Mazepa Hatmanul Căzăcescŭ, omŭ şi capŭ a tótă ţéra Căzăcéscă, vrêndŭ sĕ viclenéscă pe Moskalŭ de la carele avea milă şi cinste, s'aŭ agiunsŭ cu Craiul Şveduluĭ, făgăduindu-se sĕ i se închine cu tótă óstea Căzăcéscă ce avea în séma luĭ; şi împreunându-se sĕ bată pre Moskalĭ, şi fugindŭ Mazepa cu o sémă de Căzacĭ la Şvedŭ, s'aŭ închinatŭ. Moskalul încă stringêndu-şĭ oştile aŭ începutŭ a se clăti cu meşteşugŭ subţire, trăgêndu-şĭ oştile de prin ţéra Leşéscă către locurile séle, cu care clătire a sa sĕ facă pre Şveḑĭ sĕ se ia dupĕ dênsul, căutându-şĭ locŭ şi prilejŭ cum i-arŭ putea sminti pre Şveḑĭ. Atunce Şvedul necunoscêndŭ meşteşugul Moskaluluĭ, socotindŭ că Moskalul de frica putereĭ luĭ aŭ datŭ dosŭ şi fuge, avêndŭ Şvedul şi pre Mazepa Hatmanul Căzăcescŭ îndemnătorŭ, şi adeverindu'ĭ că se vorŭ rădica tótă Căzăcimea în agiutorul Craiuluĭ; sumeţŭ Şvedul cu neînfrânte oştile séle, s'aŭ depărtatŭ de locurile ţĕreĭ Leşescĭ mergêndŭ dupĕ oştile Moskuluĭ; éră Moskaliĭ pre unde mergeaŭ totŭ daŭ focŭ arḑêndŭ şi pâne şi nutreţe câtŭ nu lăsaŭ nimicŭ sĕ rĕmâie în urma lorŭ. Pentru aceea era mare nevoie Şveḑilorŭ mergêndŭ în urma oştilorŭ moskicescĭ, unde nice bucate nice hrană de caĭ nu găsiaŭ; şi orĭ încotro sĕ vreaŭ abate Şveḑiĭ totŭ arsŭ şi stricatŭ era. Pre unde îndelungêndu-se vremea unŭ anŭ şi maĭ bine, purtându-ĭ Moskaliĭ din locŭ în locŭ pre Şveḑĭ, şĭ-aŭ alesŭ locŭ de bătae subt Poltava, şi tăbărându-se Moskalul acolo 'şĭ-aŭ întemeiatŭ tabĕra cu şanţurĭ şi cu tunurĭ pe de tóte părţile. Aprópe de tabĕra Moskuluĭ aŭ tăbăritŭ şi Şvedul; şi aŭ datŭ parola precum este tocméla oştilorŭ temeinice de'şĭ punŭ ḑi de bătaie, éră nu fără de veste şi cu înşelăciune. Pus'aŭ şi eĭ legăturĭ până în treĭ ḑile sĕ aibă pace uniĭ cu alţiĭ, şi sĕ se gătéscă, éră a triea ḑi sĕ se lovéscă, sĕ facă răsboiŭ făţişŭ. Decĭ până a triea ḑi, mergeaŭ Generaliĭ Moskicescĭ la aceĭ Şveḑescĭ de voroviaŭ şi se împreunaŭ; că aşa le este obiceiul; fórte cu socotélă li'ĭ bătaea lorŭ, şi cu frumósă orânduélă, avêndŭ totŭ unŭ meşterşugŭ şi uniĭ şi alţiĭ la rĕsboiul lorŭ.

Şveḑiĭ vrêndŭ sĕ viclenéscă pre Moskalĭ nu aŭ ţinutŭ de parola ce 'şĭ aŭ datŭ, ce sirguindŭ cu oştile séle aŭ datŭ în trimbiţă şi în dobe, semnŭ şi oştilorŭ séle, cândŭ eraŭ treĭ césurĭ până la ḑiuă; şi aŭ năvălitŭ cu mare puterea lorŭ la şanţurile Moskalilorŭ, unde aŭ ruptŭ unŭ şanţŭ şi al doele cu multă vĕrsare de sânge. Decĭ şi Moskaliĭ treḑindu-se ca din somnŭ, îndată stătură vitejesce, dândŭ focŭ neruptŭ din tunurĭ, câtŭ âmplură şanţurile de trupurile Şveḑilorŭ ce năvălise, şi'ĭ împinsere de la şanţurĭ, şi stătu unŭ rĕsboiŭ

mare şi gróznicŭ, câtŭ se cutremura locul, faţă la faţă, şi mulţĭ aŭ peritŭ de âmbe părţile, stândŭ şi Moskaliĭ şi Şveḑiĭ vitejesce. Fost'aŭ la acelŭ rĕsboiŭ şi mulţĭ din Moldovenĭ, uniĭ la Şveḑĭ, alţiĭ la Moskalĭ, cariĭ după risipa rĕsboiuluĭ aŭ venitŭ aice în ţéră la Mihaĭ Vodă de'ĭ spunea pre amăruntŭ de rĕsboiul lorŭ, precum aŭ fostŭ. Singurŭ Craiul Şveḑescŭ în fruntea pedestrimeĭ séle, în pătaşcă, că era rănitŭ de maĭ înainte într'unŭ piciorŭ din cetatea Poltava, şi din pătaşcă îndemna pre aĭ seĭ dându-le inimă de vetejie; şi începusă a-'ĭ înfrînge pre Moskalĭ de o dată, până in polcurile Împĕratuluĭ. Atunce stândŭ tare Moskaliĭ, îndată aŭ înfrântŭ pre Şveḑĭ, şi spărgêndu'ĭ, aŭ datŭ dosŭ Şveḑiĭ a fugi, éră Moskaliĭ a'ĭ tăia şi a'ĭ giunghia din spăngĭ fără de milă; şi aŭ peritŭ Şveḑĭ mulţĭ fără sémă, câtŭ şi Craiul lorŭ pucinŭ de n'aŭ peritŭ; ce 'l-aŭ rătuitŭ dărăbanţiĭ luĭ, apărându'l câtva locŭ, plecândŭ fuga, până s'aŭ depărtatŭ de tabăra Moskalilorŭ. Şi scăpândŭ el dintr'acelŭ feredeŭ, îndată aŭ trimesŭ pre unŭ generalŭ al seŭ la Moskalĭ, ca sĕ fie gata a doa ḑi de rĕsboiŭ. Moskalul aŭ creḑutŭ şi s'aŭ strinsŭ la tabăra sa; éră Şvedul ca maĭ degrabă aŭ plecatŭ a fugi cu vr'o şesespreḑece miĭ de Şveḑĭ cu dênsul, căḑêndŭ la Nipru sĕ trécă spre Crîmŭ; şi aŭ apucatŭ de aŭ trecutŭ Craiul cu o sémă de Şveḑĭ. Éră Moskaliĭ din urmă ajungêndŭ pre Şveḑĭ, acolo pre locŭ s'aŭ închinatŭ 12,000 de Şveḑĭ; éră Craiul aŭ fugitŭ spre Vozia, cetate Turcéscă cu multă frică; şi gonindu'ĭ Moskaliĭ 'ĭ-aŭ maĭ ajunsŭ la apa Buhuluĭ, şi aŭ maĭ peritŭ şi acolo câţĭ-va Şveḑĭ. Éră Craiul aŭ scăpatŭ şi peste Buhŭ cu 1500 Şveḑĭ, şi intrândŭ în cetate aŭ scăpatŭ cu ḑile la Turcĭ; éră óstea luĭ cea vestită şi neînfrântă şi in tóte ţerile lăudată de vitejia lorŭ, aŭ peritŭ cu totul.

Pre Craiul 'l-aŭ primitŭ Turcul cu mare cinste, şi 'l-aŭ dusŭ la Împĕrăţie, dându'ĭ tainŭ şi nafaca şi banĭ câţĭ îĭ trebuiaŭ. Decĭ bătândŭ Moskalul pre Şvedŭ s'aŭ îngrijetŭ Turcul, că n'aŭ zăbovitŭ vremea, ce aŭ stricatŭ pacea între Moskalŭ şi între Turcŭ. Trecêndŭ şi nisce Şveḑĭ aice în ţéră de ceĭ ce scăpasă din rĕsboiŭ, aŭ venitŭ şi unŭ căpitanŭ cu o sémă de Moskalĭ din ţéra Leşéscă la Cernăuţĭ, şi aŭ luatŭ de grumazĭ pre aceĭ Şveḑĭ. Moskaliĭ încă aŭ ernatŭ în ţéra Leşéscă.

Atuncea 'şĭ aŭ gasitŭ vreme şi Brâncovanul domnul Muntenescŭ de aŭ pîritŭ pre Mihaĭ Vodă la Împĕrăţie, precum s'aŭ hainitŭ şi s'aŭ ajunsŭ cu Moskaliĭ, şi va sĕ fugă cu boieriĭ seĭ şi cu tótă casa luĭ la Moskalĭ, sĕ se închine el şi ţéra tótă la Moskalŭ. Are obiceiŭ Turcul a nu le crede lesne aceste, cum n'aŭ creḑutŭ de odată nicĭ pentru Mihaĭ Vodă, căcĭ era prietinŭ bunŭ cu Vezirul, cine era atunce Ali-Paşa. Déră n'aŭ lăsatŭ locŭ Brâncovanul domnul Muntenescŭ sĕ nu ajungă cu pîră şi cu harzurĭ pre la toţĭ Paşiĭ, că este hainŭ domnul Moldoveĭ; şi maĭ cu deadinsul 'şĭ aŭ luatŭ soçie pre Iusuf-Paşa ce era Saraskerŭ la Tighiné, care şi acela aŭ scrisŭ la Pórtă păgânul, cum că adevĕratŭ este hainŭ Mihaĭ Vodă din Moldova, şi se gătesce sĕ fugă la Moskalĭ, şi de nu vorŭ trimete îngrabă sĕ'lŭ prindă nu'l vorŭ apuca. Atunce aŭ trimesŭ fermanŭ de la Împĕrăţie la păgânul Iusuf-Paşa sĕ trimită óste de Tighiné sĕ prindă pre Mihaĭ Vodă să'l ducă în Ţarigradŭ; şi cum iaŭ sositŭ, îndată aŭ răpeḑitŭ aice Paşa de Tighiné 500 de Turcĭ cu unŭ Agă Împĕrătescŭ,

și aŭ luatŭ pe Mihaĭ Vodă cu tótă casa luĭ, cu mare gróză; și ducêndu'l dreptŭ la Tighiné cu mare pază, acolo băgându'l în cetate cu totŭ ce aŭ avutŭ, aŭ pusŭ Enicerĭ vartă de'l păzeaŭ, și aŭ trimesŭ pașa pre Teftedarul luĭ și cu Aga cel Împĕrătescŭ și 'ĭ-aŭ scrisŭ totŭ ce aŭ avutŭ prin carele luĭ până într'unŭ capŭ de ață, și banĭ ce aŭ găsitŭ, și de acolo 'l-aŭ pornitŭ la Țarigradŭ.

Décă aŭ sositŭ în Țarigradŭ 'l-aŭ închisŭ în Edicula cu tótă casa luĭ. Éră n'aŭ trecutŭ multă vreme, și cădêndŭ altŭ Vezirŭ, îndată 'l-aŭ slobodĭtŭ din închisóre, și ce'ĭ luase banĭ la visteriea Împĕrătéscă ĭ-aŭ datŭ toțĭ înapoĭ. Pre urmă eșindŭ Mihaĭ Vodă din totŭ greul, ce aŭ făcutŭ și elŭ Brâncovanuluĭ, vom arăta înainte la rôndul seŭ.

Domnit'aŭ Mihaĭ Vodă întru acéstă domnie treĭ anĭ și jumĕtate, și mazilinduse, aŭ venitŭ Domnŭ în locul luĭ Mihaĭ Vodă, Nicolaĭ Mavrocordatŭ.

CAP. XVII.

Domniea luĭ Nicolaĭ Vodă Mavrocordatŭ, la anul 7218.

Dupĕ a doa domnie a luĭ Mihaĭ Vodă, aŭ venitŭ Domnŭ țĕriĭ Nicolaĭ Vodă feciorul luĭ Alecsandru Mavrocordatŭ Dragomanuluĭ Împĕrătescŭ. Acestŭ Alecsandru terzimanul Împĕrătescŭ, tatăl luĭ Nicolaĭ Vodă, cândŭ s'aŭ făcutŭ pace între Turcĭ și între Nemțĭ, aŭ fostŭ și el cu solul Turcescŭ cu Ibraim-Pașa la Carloviță, unde s'aŭ adunatŭ soliĭ de prin tóte crăiile pentru legăturile păciĭ, de era tălmaciŭ; și întorcându-se din soliea aceea, fiind omŭ de trébă, 'laŭ întrebat Împĕratu ce ar pofti el de la Impĕrăție sĕ'ĭ dăruéscă; căcĭ prin mijlocul luĭ s'aŭ așeḑatŭ multe trebĭ a Impĕrățieĭ, ce aŭ avutŭ cu Nemțiĭ. Ce el ca unŭ omŭ bĕtrânŭ aŭ poftitŭ sĕ se odihnéscă, éră în locul luĭ sĕ facă dragomanŭ pre Nicolaĭ fiiul seŭ. Decĭ fiindŭ în locul tătâne-seŭ dragomanŭ la Pórta Impĕrătéscă, pré lesne 'șĭ-aŭ scosŭ domniea țĕreĭ, dândŭ și câtă-va sumă de banĭ; că precum fiesce cine de cinste nu se satură, așa și Nicolaĭ Vodă fiindŭ îndemnatŭ și de ómeniĭ seĭ Grecĭ Țărigrădenĭ, cariĭ suntŭ deprinșĭ cu toțĭ Domniĭ a veni în țéră sĕ se desfăteḑe uniĭ pentru agonisita, alțiĭ pentru îmbunăturile, aŭ lăsatŭ terzimăniea Porțeĭ împĕrătescĭ, și aŭ luatŭ domniea țĕreĭ cu multă cheltuélă și mândrie grecéscă. Luatu'șĭ-aŭ și óste, Sêrbĭ, Arnăuțĭ, de i-aŭ adusŭ cu sine, și aŭ venitŭ nu ca unŭ Domnŭ, ce ca unŭ leŭ, asupra tuturorŭ. Eșit'aŭ boieriĭ înainte la Galațĭ; déră nicĭ cu ochiĭ asupra lorŭ nu căuta, necum sĕ grăéscă cu dênșiĭ, saŭ sĕ maĭ întrebe pre cineva vre unŭ cuvêntŭ.

Atunce și Ilie Cantacuzino Visternicul, viindŭ din țéra Munteneéscă aŭ eșitŭ înaintea luĭ Nicolaĭ Vodă peste Dunărea. Era acestŭ boierŭ în mare cinste la Nicolaĭ Vodă, că numaĭ cu dênsul grăia Nicolaĭ Vodă din toțĭ boieriĭ pămêntenĭ ce eraŭ. Pre alțiĭ nicĭ în casă nu'ĭ primia; maĭ multŭ este de socotitŭ că nu pentru voia luĭ, ce pentru voia Brâncovanuluĭ domnuluĭ Muntenescŭ îĭ făcea acea cinste, că 'ĭ-aŭ fostŭ scrisŭ încă la Țarigradŭ, cum aŭ luatŭ domniea.

Boieriĭ și țéra, décă aŭ vĕḑutŭ sălbătăciea și mândriea luĭ Nicolaĭ Vodă,

s'aŭ spăimântată cu toţiĭ; cătŭ nime nu se maĭ ţinea cu ḑile, vĕḑêndu'l domnŭ străinŭ; limbă Românéscă nesciindŭ totŭ cu tălmaciŭ grăia. Cu mulţime de Grecĭ aŭ venitŭ, cătŭ rĕmăsese feneriul pustiŭ în Ţarigradŭ, cătŭ numaĭ mulerile lorŭ rĕmăsese; éră Grecŭ, âmblaĭ multŭ până daĭ de vre unul acolo. Éră aice, sosindŭ ămplut'aŭ curtea domnéscă, prin tóte odăile, şi prin târgŭ pre la gazde.

Nicolaĭ Vodă sosindŭ în Iaşĭ, la scaunul domnieĭ, aŭ pusŭ boierĭ marĭ pre uniĭ şi din pămêntenĭ; ce numaĭ căcĭ se numiaŭ boierĭ, déră nicĭ o cinste nu aveaŭ; nicĭ în casă la domnŭ nu intraŭ, măcarŭ ce trébă arŭ fi avêndŭ, până nu'şĭ luaŭ rĕspunsŭ pre vre unŭ Grecŭ, séŭ când îĭ chiăma pre toţĭ cu vre o trébă. Cum şi baniĭ ce se stringeaŭ din ţéră, totŭ la mâna Grecilorŭ se stringeaŭ, éră nu la visteriea ţĕreĭ. Pus'aŭ îndată banĭ mulţĭ pre boierĭ de aŭ datŭ împrumutŭ, cu zapciĭ stringĕtorĭ de banĭ Grecĭ; şi îndată 'şĭ-aŭ arătatŭ gândul luĭ ce'l avea pre boierĭ, că fără de nicĭ o pricină aŭ închisŭ pre treĭ boierĭ marĭ la Seimenĭ, cu mare pază, anume: pre Iordaki Rusetŭ Vornicul, pre Ilie Catargiul Visternicul şi pre Sturza Vornicul, fără de nicĭ o dreptate séŭ giudecată; fŏră numaĭ ce i-aŭ luată Seimeniĭ pre aceĭ treĭ boierĭ şi i-aŭ închisŭ, cătŭ toţĭ se spăĭmântară că'ĭ ducŭ sĕ'ĭ omóre; şi nicĭ unul nu se maĭ ţinea cu ḑile, ce toţĭ aşceptaŭ din césŭ în césŭ, ce urgie le-arŭ veni asupră, şi nicĭ a vorovi în curte unul cu altul nu cutezaŭ boieriĭ, séŭ sĕ méargă unul la altul la gazdă, într'atâta pază şi prepusurĭ ce era. De la boieriĭ ce i-aŭ închisŭ aŭ cerşutŭ ḑece pungĭ de banĭ, Catargiuluĭ şi Sturzeĭ, şi cu mare grózǎ şi strinsóre; până n'aŭ datŭ baniĭ nu i-aŭ slobodiţŭ, însă cu chizăşie i-aŭ slobodiţŭ pentru sĕ nu lipséscă din ţéră. Éră luĭ Iordaki Vornicul, i-aŭ luatŭ treĭ-ḑecĭ de pungĭ de banĭ, şi totŭ închisŭ 'l-aŭ ţinutŭ cu mare pază până îĭ veni maziliea luĭ.

Fórte era straşnicŭ şi răpitŭ la mânie, ca sĕ se cutremure toţĭ. Uşa luĭ era închisă, totŭ pentru mândrie grecéscă ce o avea; uritŭ şi neplăcutŭ era tuturorŭ Nicolaĭ Vodă; şi de arŭ fi maĭ domnitŭ, tótă boierimea se rădica sĕ fugă din ţéră, şi sĕ méargă sĕ facă jalobă la Impĕrăţie. Ce numaĭ norocirea boierilorŭ şi a ţĕreĭ, i-aŭ venitŭ maziliea fŏră veste, ne plinindŭ nicĭ unŭ anŭ în domnie.

Aşa Dumneḑeŭ cértă câte odată totŭ pentru ca sĕ nu se prea volnicéscă nime; că nu de puţină certare aŭ fostŭ acestŭ domnŭ pămêntuluĭ nostru, că ne îmblânḑitŭ, şi străinŭ de firea moldovenéscă era. Că până la o vreme boieriĭ nu se maĭ săturaŭ de domnĭ; uniĭ cu unŭ domnŭ trăgeaŭ, alţiĭ pre altŭ domnŭ sĕ rĕdice din ceĭ maziliĭ ămblaŭ. Ce étă Nicolaĭ Vodă peste nădejdea lorŭ, şi nepoftitŭ de nime aŭ venitŭ domnŭ, şi i-aŭ săturatŭ pre toţĭ; că şi ţĕranilorŭ aŭ fostŭ datŭ voie de se rădicaŭ cu pîră asupra boierilorŭ, de nicĭ îĭ băga în samă. In divanŭ suduiaŭ mojiciĭ pre boierĭ, şi cum eşiaŭ la divanŭ de se jăluia unŭ ţĕranŭ pre unŭ boierŭ, îndată da pre boierŭ în mâna ţĕranuluĭ, fŏră de nicĭ o giudecată séŭ dreptate. Care de arŭ fi făcutŭ acésta cu vre o dreptate, étă că s'arŭ căde a'lŭ lăuda, şi a'lŭ numi că era dreptŭ giudecătorŭ; neveghindŭ nimĕruĭ voie, arătândŭ dreptatea tuturorŭ cum se cade ca unuĭ

domnŭ; dérĕ acésta o făcea el, numaĭ totŭ ca sĕ defaime şi sĕ ruşineze némul boierescŭ, mirându-se ce arŭ maĭ face, sĕ maĭ ingrozéscă pre boierĭ.

Avea şi sfetnicŭ pe lùngă sine o arătare de grecŭ anume Spandoni, unŭ omŭ uritŭ podăgriosŭ, carele şi de maĭ înainte în ḑilele altorŭ domnĭ, aŭ şeḑutŭ totŭ aice în ţéră; unŭ blestematŭ şi de nimică, fŏră de nicĭ o meserie; numaĭ câtŭ îşĭ ţinea capul cu minciunile şi cu milosteniile ce'ĭ daŭ; dérĕ dupĕ ce încăpuse la cinste mare la Nicolaĭ Vodă, fiindu'ĭ şi némŭ de tóte, el aŭ fostŭ sfătuindŭ pre Nicolaĭ Vodă, şi pre sfatulŭ luĭ âmbla Nicolaĭ Vodă. Ţéra era îngreuiată cu dările ce scotea Nicolaĭ Vodă, şi era mare greŭ de olăcăriile Craiuluĭ Şveḑescŭ, fiindŭ scăpatŭ la Turcŭ din bătaia Moskuluĭ; âmbla ómeniĭ luĭ spre ţéra Leşéscă, şi spre ţéra Unguréscă. Deapururea eraŭ şi aice în Iaşĭ câţĭ-va Şvezĭ, şi óste leşéscă de a luĭ staroste Haliţki, ce eraŭ şi acela pribagŭ la Turcĭ, unde era şi Craiul şveḑescŭ; că totŭ la unŭ sfatŭ eraŭ cu dênsul, de erna aice în ţéră acea óste prin sate cu multă supărare şi cheltuélă ţĕreĭ.

N'aŭ zăbovitŭ lucrurile aceste cu priimirea Turculuĭ pre Şvedŭ, că aŭ stricatŭ pacea între Moskalŭ cu Turcul; căcĭ la legăturile lorŭ cele de pace era tocmélă sĕ nu priiméscă unul pe neprietinul altuia în ţĕrile séle, nicĭ sĕ'ĭ dea agiutorŭ de oştĭ. Decĭ Moskaliĭ aŭ începutŭ tare a se găti de óste sĕ vie asupra Turculuĭ, şi s'aŭ clătitŭ cu oştile séle spre margine prin ţéra Leşéscă.

Atunce Turcul aŭ chiămatŭ pre Hanul Tătărescŭ la muşăverea, adecă la sfatŭ, fiindŭ în mare grijă Turcul, auḑindŭ de gătirea Moskaluluĭ. Éră cu chiămarea Hanuluĭ la Pórtă, aflândŭ vreme Dimitraşco Beizade feciorul luĭ Cantemirŭ Vodă, aŭ agiunsŭ la Hanul pentru domniea ţĕreĭ, şi prea lesne 'ĭ-aŭ isprăvitŭ; că aŭ ḑisŭ Hanul, de vreme ce acum este de óste, trebuie schimbatŭ domnul din Moldova Nicolaĭ Vodă la aceste vremĭ, că nu'ĭ harnicŭ de domnie, fiindŭ grecŭ, precum şi adevĕrŭ aŭ grăitŭ. Şi îndată aŭ îmbrăcatŭ pe Dimitraşco feciorul luĭ Cantemirŭ Vodă cu caftanŭ de domniea ţĕreĭ, cu mijlocul Hanuluĭ, şi aŭ mazilitŭ pre Nicolaĭ Vodă. Dimitraşco Vodă îndată aŭ răpeḑitŭ ómeniĭ seĭ cu unŭ Agă Impĕrătescŭ înainte aice în ţéră, şi aŭ mazilitŭ pre Nicolaĭ Vodă, pornindu'l la Ţarigradŭ spre moşiea luĭ.

Nicĭ în gândŭ nu era luĭ Nicolaĭ Vodă de mazilie aşa de grabă şi fŏră veste, că nicĭ unŭ anŭ nu plinise la Domnie; şi prilejindu-se la divanŭ întru o ḑi, numaĭ cum sosi o slugă a luĭ Dimitraşco Vodă înainte, şi aŭ descălecatŭ tocma la uşa unuĭ beciŭ ce este la capul scăreĭ, ceĭ despre casele dómneĭ în ograda curţeĭ domnescĭ, unde era închisŭ Iordaki Rusetŭ Vornicul; şi îndată aŭ stricatŭ uşa şi 'l-aŭ scosŭ fŏră veste nimăruĭ. Care îndată s'aŭ cunoscutŭ lucrul şi mazilia, şi alergară Greciĭ décă vĕḑură aşa la divanŭ de şoptiră luĭ Nicolaĭ Vodă, şi rădicêndu-se de grabă de la divanŭ aŭ mersŭ acasă. Atunce boieriĭ toţĭ aŭ mulţămitŭ luĭ Dumneḑeŭ că 'l-aŭ rĕdicatŭ de-asuprăle, părându-le bine tuturorŭ. Nicolaĭ Vodă rămase în mare grijă sĕ nu se rădice Moldoveniĭ asupra luĭ sĕ facă zarvă, şi maĭ multŭ se temea pentru Greciĭ luĭ că'ĭ vorŭ opri şi nu'ĭ vorŭ lăsa în pace; numaĭ scriea Dimitraşco Vodă sĕ nu se atingă nime de Nicolaĭ Vodă, nicĭ de ómeniĭ luĭ.

Greciĭ luĭ Nicolaĭ Vodă s'aŭ vîritŭ toţĭ pin casele domnescĭ, şi nicĭ unul a-

fară nu cuteza sĕ ésă; éră acea poghibală spurcată Spandoni, sfetnicul luĭ Nicolaĭ Vodă, s'aŭ îmbrăcatŭ muieresce cu tarpuzŭ în capŭ, cum pórtă muierile grece, şi aŭ întratŭ într'unŭ rădvanŭ cu dómna, într'unŭ locŭ cu muierile pentru sĕ nu'l cunóscă nime, pre carele cu ochiĭ meĭ 'l-amŭ privitŭ, arĕtându'l altŭ Grecŭ. Şi aşa aŭ eşitŭ din Iaşĭ cu acea cinste acel Grecŭ cinstitŭ, şi sfetnicŭ ce era; că într'altŭ chipŭ de arŭ fi eşitŭ la ivală, alesŭ acela, pre locŭ îl vraŭ fi omoritŭ dinaintea luĭ Nicolaĭ Vodă fŏră de nicĭ o frică. Aşa s'aŭ mântuitŭ ţéra şi boieriĭ de Nicolaĭ Vodă şi de Greciĭ luĭ; şi aŭ domnitŭ dece lunĭ; şi viindŭ Domnŭ ţĕreĭ Dimitraşco Vodă Cantemirŭ, şi acesta maĭ mare perire şi robie aŭ făcutŭ ţĕreĭ, precum se va scrie pe rôndŭ.

CAP. XVIII.

Domniea luĭ Dimitraşco Cantemirŭ Vodă în 7219.

Luândŭ Dimitraşco Vodă domniea ţĕreĭ, cu mijlocul Hanuluĭ de Crîmŭ, şi fiindŭ vremile tulburate de óste, că Moskaliĭ eraŭ oştiţĭ numaĭ sĕ vie asupra Turculuĭ prin ţéra Leşéscă, n'aŭ zăbovitŭ nicĭ Dimitraşco Vodă în Ţarigradŭ, ce cu menzilŭ Impĕrătescŭ aŭ venitŭ maĭ de grabă fŏră glótă, fŏră de nicĭ o mândrie. Dómna şi cuconiĭ 'şĭ-aŭ lăsatŭ în Ţarigradŭ, şi maĭ pre urmă 'ĭ-aŭ venitŭ şi dómna în ţéră. Décă se aşedă Dimitraşco Vodă în domnie, s'aŭ arătatŭ cătră toţĭ cu dragoste şi cu blândeţe, şi pre toţĭ boieriĭ îĭ ţinea la cinste, şi ţéra nu o aŭ supăratŭ cu banĭ, ce prea uşorŭ aŭ lăsatŭ pre sĕracĭ ca sĕ se pótă plăti maĭ lesne, căcĭ acum şi lucrul se îngroşia cu Moskaliĭ; şi ómeniĭ începuse a se sĕmeţi cu nădejde că'ĭ va mântui Dumneḑeŭ din mâna vrăjmaşuluĭ legiĭ crescinescĭ: turcul.

Intr'acéstă vară aŭ maĭ venitŭ câte-va stégurĭ leşescĭ, Lipcanĭ şi Căzacĭ fŏră de Şveḑiĭ ce ernaŭ aice a craiuluĭ şveḑescŭ, cariĭ se ţineaŭ totŭ de craiul Şveduluĭ, şi de staroste Haliţki. Domnŭ mare era acestŭ Haliţki la Leşĭ şi avutŭ. Decĭ viindŭ acea óste éraşĭ aice în ţéră, s'aŭ aşeḑatŭ la ţinutul Cârligătureĭ pe valea Cogéсa, avêndŭ fermanŭ de la Impĕrăţie, sĕ şédă aice şi sĕ le dămŭ tainŭ de la noĭ, cariĭ neîndestulându-se cu câtŭ le era orônduitŭ din ţéră, âmblaŭ jăcuindŭ, şi făţişŭ şi furişĭ, cumu'ĭ rôndul acelorŭ felŭ de ómenĭ. Şi pe lângă aceĭ ce eraŭ sub stégurile acele, aŭ maĭ venitŭ adunătură de a lorŭ sĕ mănânce şi sĕ strice prin ţéră. Decĭ vĕḑêndŭ Dimitraşco Vodă atâte jalobe ce'ĭ veniaŭ de la ómenĭ pentru aceĭ Leşĭ, Lipcanĭ, şi altă adunătură de a lorŭ, aŭ pusŭ slujitorĭ de aĭ seĭ călăraşĭ pe la drumurĭ despre câmpŭ de pază, şi pre cari îĭ aflaŭ afară din obuzul lor pentru jocul lor, îĭ băteaŭ gonindu'ĭ până îĭ băgaŭ în obuzul lorŭ. Eră viind vreme de érnă, nu le-aŭ orônduitŭ sate saŭ têrgurĭ sĕ'ĭ hrănéscă pentru sĕ nu fie slobodĭ a jăcui pin ţéră, ce 'ĭ-aŭ băgatŭ pre toţĭ în têrgŭ în Iaşĭ, despre Păcurarĭ, pe la gazdă, dându-le tainul ce era orônduitŭ; şi éră pentru sĕ nu facă nebuniĭ pin têrgŭ, aŭ pusŭ Seimenĭ de pază pre uliţă, şi nu'ĭ lăsa în voia lorŭ. Şi aşa aŭ ernatŭ eĭ până în postul,

cel mare, apoĭ venindu-le poroncă s'aŭ gătitŭ şi aŭ mersŭ de s'aŭ împreunatŭ cu Tătariĭ, şi s'aŭ dusŭ în ţéra Căzăcéscă spre Kievŭ, de aŭ prădatŭ şi aŭ robitŭ, şi s'aŭ întorsŭ Tătariĭ cu duiumŭ şi cu robĭ mulţĭ fără de nicĭ o pagubă.

Mare bucurie era acestorŭ ţĕrĭ şi a toţĭ crestiniĭ de venirea Moskuluĭ, cum şi domnul Muntenesc Constantin Brâncovanul de apururea trimetea ómeniĭ sĕĭ la Impĕratul Moskuluĭ, îndemnându'l sĕ se rĕdice cu oştĭ asupra Turculuĭ, şi'ĭ făgăduise că'ĭ va da şi zaheré câtă i-arŭ trebui de hrana oşteĭ. Dimitraşco Vodă încă aŭ trimisŭ pre unŭ boierŭ credinciosŭ al sĕŭ anume Stefanŭ Luculenco Visternicul la Impĕratul Moskuluĭ cu cărţĭ de la sine, şi de la ţéră, închinându-i-se cu tótă ţéra, şi s'aŭ întorsŭ acel boierŭ cu multe darurĭ de la Impĕratul.

Turcul luândŭ veste de venirea Moskuluĭ asupră'ĭ, era în mare grijă, sciindŭ că Moskalul aŭ bătutŭ şi pre Şvedŭ, o crăie tare şi neinfrântă de nime până atunce ce 'l-aŭ bătutŭ Moskalul. Indată s'aŭ gatitŭ cu mulţime de oştĭ 400,000 de Turcĭ călărime şi pedestrime numaĭ de rĕsboiŭ, fără Tătărime, şi fără altă adunătură, şi gătindŭ podŭ mereŭ peste Dunărea unde aŭ sositŭ şi Vezirul cu oştile la podŭ aşceptândŭ pre Moskal; éră Moskalul viindŭ prin ţéra Leşéscă, s'aŭ pogoritŭ pre Nistru in giosŭ până dreptŭ Soroca, şi era cuvêntul sĕ mérgă Moskalul totŭ pre Nistru în giosŭ până la cetatea Tighiné, şi de acolo la Dunărea. Ce le-aŭ stricatŭ sfatul Domnul Muntenescŭ şi Dimitraşco Vodă, că i-aŭ îndemnatŭ de aŭ trecutŭ Nistrul pre la Soroca şi aŭ venitŭ dreptŭ la Prutŭ, adeverindu-se că vorŭ face şi eĭ câte-va miĭ de óste călăreţĭ, şi cum că pe Prutŭ le este maĭ îndemână sĕ se pogóre, şi maĭ bine pentru hrana oşteĭ; ce s'aŭ greşitŭ în sfatul lorŭ, căcĭ n'aŭ lăsatŭ pre Moskal sĕ se fie pogoritŭ pre Nistru ce 'l-aŭ adusŭ la Prutŭ, că era într'acea vară sĕcetă mare şi lăcustă multă aice în ţară, câtŭ nicĭ érbă nicĭ apă n'aŭ găsitŭ din Nistru până în Prutŭ. Óstea era grea, pedestrime şi călărime ca la 80,000 de toţĭ.

Până a sosi tabăra luĭ Şeremetŭ Feldmarşalul la Prutŭ, aŭ venitŭ aice în Iaşĭ unŭ general anume Cropotŭ cu câţĭ-va Moscalĭ călărime de aŭ apucatŭ Iaşiĭ şi pre Dimitraşco Vodă. Turciĭ neguţitorĭ din Iaşĭ nicĭ cum nesocotindŭ că se va haini Dimitraşco Vodă, şedeaŭ în Cetăţuie în mŏnăstire închişĭ împreună cu Dimitraşco Vodă; éră dacă aŭ luatŭ veste de acelŭ general aŭ fugitŭ o samă, pre cariĭ ĭ-aŭ agiunsŭ gonaşiĭ luĭ Dimitraşco Vodă; éră pre uniĭ ĭ-aŭ apucatŭ în tĕrgŭ şi ĭ-aŭ prinsŭ, pre alţiĭ ĭ-aŭ omoritŭ luându-le totŭ ce aŭ avutŭ. Éră sosindŭ óstea la Prutŭ, aŭ mersŭ şi Dimitraşco Vodă de s'aŭ împreunatŭ cu Şeremetŭ Feldmarşalul, saŭ Hatmanŭ; că Impĕratulŭ încă nu venise la Prutŭ; şi toţĭ boieriĭ împreună cu Dimitraşco Vodă, şi acolo aŭ sfătuitŭ pentru trebile oştireĭ. Éră dómna luĭ Dimitraşco Vodă era în mŏnăstire în Cetăţuie cu Moscalĭ de pază. Ţéra era bejănită pre la munţĭ, şi prin codri; alţiĭ în Iaşĭ prin mŏnăstirĭ şi în curtea domnéscă.

Trimis'aŭ Impĕratul banĭ capeĭce luĭ Dimitraşco Vodă, ca să facă ómenĭ de óste călărime; şi îndată aŭ făcutŭ polcovnicĭ dintre fecioriĭ de boierĭ, şi din alte căpiteniĭ şi de aĭ sĕĭ, dându-le banĭ Impĕrătescĭ, jalovanie ţarsca, adecă milă Impĕrătéscă, sĕ'şĭ strângă slujitorĭ pe la stégurĭ, şi împărţĭa banĭ la

polcovnicĭ câte 50 leĭ şi maĭ bine de omŭ, că aşa era poronca Impĕratuluĭ. Atunce toţĭ se făcuse oştenĭ, slugile lăsaŭ pre boierĭ, argaţiĭ lăsaŭ pre stăpânĭ, şi altă prostime mulţĭ aŭ mersŭ de aŭ luatŭ banĭ, şi s'aŭ scrisŭ la stégurĭ, maĭ mulţĭ fără de arme, că nu aveaŭ de unde'şĭ maĭ cumpăra, că şi arcariĭ sfârşise arcele, săgeţile, şi săhăĭdacele ce aŭ avutŭ în dughenile lorŭ, ce îşĭ făceaŭ suliţe din crângĭ ascuţite şi pârlite la vĕrfŭ, se încălăra cine cum putea. Déră ce oşténŭ va să fie prostimea, mojiciĭ ce nicĭ odată pre calŭ n'aŭ încălecatŭ, nicĭ armă în mână n'aŭ prinsŭ de cândŭ eraŭ eĭ, nicĭ în oştĭ n'aŭ slujitŭ; ce numaĭ câtŭ perdeaŭ baniĭ, că mulţĭ de acĭla şi polcovniciĭ (nefăcêndu-le nime căutare să le ia sama cine câţĭ ómenĭ aŭ strânsŭ, fără numaĭ strigaŭ şi poronciaŭ, şi scrieaŭ cărţĭ: totŭ omul sĕ încalece sĕ mérgă în óste pentru volniciea lorŭ; éră cine nu va asculta acéstă poroncă, orĭ boierŭ, orĭ breslaşŭ, şi nu va merge în óste, bine sĕ scie că acela va rămânea vecinŭ şi podanŭ în vecĭ nerĕscumpăratŭ, şi nevolnicitŭ, şi totŭ ce va avea se vorŭ da în jacŭ), âmblaŭ jăcuindŭ în tóte părţile, cireḑile de boĭ de negoţŭ ce mergeaŭ la érmaróce în susŭ, turme multe de oĭ a gelepilorŭ, până şi de pin carele bejenarilorŭ pre unde aflaŭ câte doă aŭ treĭ care jecuiaŭ ce găsiaŭ, şi ce'şĭ puteaŭ; éră în óste n'aŭ mersŭ.

Trimes'aŭ banĭ Impĕratul la Dimitraşco Vodă şi pentru câte-va miĭ de ialoviţe sĕ cumpere din ţéră, sĕ fie oştilorŭ de mâncatŭ, şi nesirguindŭ sĕ le cumpere sĕ fie gata cândŭ va sosi Impĕratul sĕ nu fie lipsă, numaĭ ce aŭ sositŭ şi Impĕratul cu óstea la Prutŭ la Ţuţora; şi nefiindŭ ialoviţele gata pe baniĭ ce'ĭ trimisĕse, îndată aŭ rĕpeḑitŭ Dimitraşco Vodă, pin pregiurul Iaşilorŭ, şi în Cărligătură şi pre la Cotnarŭ, şi unde era bejănitŭ, de aŭ jecuitŭ şi aŭ luatŭ a cuĭ le-aŭ găsitŭ.

In ţéra Muntenéscă, era Domnŭ Constantinŭ Brâncovanŭ vestitŭ de bogatŭ, şi îmbătrânitŭ în domniea aceĭ ţĕrĭ cu feciorĭ însuraţĭ, cu ginerĭ întemeiaţĭ; nu era voia boierilorŭ seĭ Muntenescĭ, maĭ alesŭ Cantacuzinescilorŭ unchilorŭ sĕĭ, fiindŭ şi eĭ ómenĭ marĭ şi vestiţĭ spre părţile Creştinescĭ, ca sĕ rĕmâie totŭ elŭ Domnŭ şi la Crestinĭ, socotindŭ că se vorŭ lua aceste ţĕrĭ de Moskalĭ, şi va rĕmânea totŭ el Domnŭ şi de la Impĕraţiĭ Creştinĭ.

Sfătuit-aŭ déră aceĭ boierĭ muntenescĭ, şi aŭ trimisŭ pre unul dintre dênşiĭ anume Toma Cantacuzino ce era Spatarŭ mare la Impĕratul, de aŭ venitŭ la Impĕratul de s'aŭ închinatŭ, pre carele 'l-aŭ primitŭ cu bine şi cu cinste, aice cândŭ aŭ sositŭ la Prutŭ, carele dupĕ sfatul lorŭ 'şĭ-aŭ tocmitŭ lucrul pentru domnie, pre cine vorŭ pofti eĭ sĕ'l dea Impĕratul lorŭ Domnŭ; căcĭ eĭ nefiindu-le pre voie Brâncovanul Domnul lorŭ, trăgeaŭ la sine domnia. Acestŭ Toma Cantacuzino isprăvindŭ de la Impĕratul acésta ce s'aŭ ḑisŭ, nu s'aŭ lăsatŭ cu atâta, câtŭ cu sfatul luĭ aŭ smintitŭ pre Moskalĭ din calea lorŭ de pe Nistru, pre unde mergêndŭ sĕ arĕta lucru fórte straşnicŭ păgânilorŭ, şi 'l-aŭ trasŭ cu oştile la Prutŭ cum s'aŭ pomenitŭ maĭ susŭ; ce 'l-aŭ şi maĭ înşĕlatŭ pre Moskalŭ, dându'ĭ óste călărime 12,000 cu un generalŭ anume Reni; cu care óste mergêndŭ Toma în ţéra Muntenéscă, aŭ lovitŭ têrgulŭ Brăileĭ cu cetatea ce este, şi întrândŭ în cetate multă avere aŭ luatŭ; şi cu acestŭ sfatŭ că se va rădica câtă-va somă de óste, şi din ţéra Muntenéscă, şi vorŭ trece Dunărea de vorŭ prăda în ţéra

Turcéscă. Vedĭ ce sfatŭ nesocotitŭ cu întrégă smintélă! Moskalul nesciutorŭ rândul şi puterea acestorŭ ţĕrĭ s'aŭ înşelatŭ, anume că se va adeveri lucrul cumŭ 'l-aŭ sfătuitŭ Muntenii şi Dimitraşco Vodă.

Constantinŭ Vodă Brâncovanul, simţindŭ lucrurile şi sfatulŭ Cantacuzineştilorŭ unchilorŭ sĕĭ împrotivă, nicĭ óste, nicĭ zahara cumŭ se făgăduise Moskaluluĭ că va da, n'aŭ datŭ; ce aŭ şedutŭ în Târgovişte, aşceptândŭ sfîrşitulŭ lucruluĭ. Reni generalul décă aŭ dobânditŭ cetatea Brăileĭ, şi aŭ prădatŭ totŭ ce aŭ găsitŭ, s'aŭ întorsŭ înapoĭ pre Siretŭ în susŭ.

Impĕratul fiindŭ la Ţuţora aŭ venitŭ şi în Iaşĭ cu puţinteĭ ómenĭ, împreună cu Impĕrătésa ce avea, ş'aŭ masŭ în curţile domnescĭ, şi a doa dị aŭ âmblatŭ pre la tóte bisericile de le-aŭ vĕdutŭ.

Frumosŭ lucru şi cu minunĭ era tuturorŭ a privi atunce Impĕratŭ Creştinŭ aice la noĭ; şi fĕră de nicĭ o mândrie grăia cu toţĭ. Mers'aŭ ântêiŭ la Mitropolie de aŭ vĕdutŭ biserica şi casele, şi aŭ şedutŭ cât-va de aŭ vorovitŭ cu Mitropolitulŭ Kir Gedeon ce era pe acele vremĭ; apoĭ aŭ mersŭ pre la tóte bisericile, şi trăgeaŭ clopotele pre la tóte mŏnăstirile; şi mergêndŭ elŭ prin têrgŭ, eşia norodul de'l privia, mulţămindŭ luĭ Dumnedeŭ cu multă bucurie că le-aŭ trimisŭ Impĕratŭ Creştinŭ, nădăjduindŭ că vorŭ eşi de suptŭ giugul păgânilorŭ. Şi întru acea dị s'aŭ dusŭ Impĕratul éră la obuzul sĕŭ la Ţuţora; şi aŭ făcutŭ masă mare acolo în diua de Sânt-Petru cu Dimitraşco Vodă, şi cu toţĭ boieri noştriĭ, benchetuindŭ şi dândŭ din tunurĭ, şi dintr'altŭ focŭ mănuntŭ.

Dimitraşco Vodă grabnicŭ la domnie neschimbată, precumŭ este obiceiul la Creştinĭ, n'aŭ aşceptatŭ alesul oştirilorŭ între Impĕraţĭ sĕ vadă cum îşĭ vorŭ alege, ce agiungându-se cu unul din sfetnicii Impĕratuluĭ, anume Sinior Sava dându'ĭ şi câţĭ-va banĭ, aŭ stătutŭ pre lângă Impĕratul, dicêndu'ĭ că şi ţéra şi boieriĭ toţĭ îl poftescŭ să le fie domnŭ totŭ Dimitraşco Vodă; şi cerşindŭ şi el de la Impĕratul sĕ'ĭ facă aşedare ca sĕ fie domnŭ neschimbatŭ, prea lesne 'şĭ-aŭ isprăvitŭ domnia, dêndu'ĭ Impĕratul sĕmnŭ de domnie chipul sĕŭ ce'l purta Dimitraşco Vodă la peptŭ din a drépta.

Avea grijă Dimitraşco Vodă şi despre boieriĭ sĕĭ, că după glasul oştiriĭ nu'l vorŭ primi pre dênsul să le fie domnŭ vecînicŭ; precumŭ şi era aeve acésta, că boieriĭ sfătuiaŭ cu toţiĭ sĕ se róge Impĕratuluĭ să le dee domnŭ pre carele orŭ pofti eĭ, éră nu pre Dimitraşco Vodă. Ce aceste tóte s'arŭ fi alesŭ pre urmă, cândŭ arŭ fi rĕmasŭ isbânda la Moskalĭ; ce Dimitraşco Vodă aŭ apucatŭ înainte de aŭ cerşutŭ la Impĕratul aşedarea domnieĭ, cugetândŭ că de va fi pre voia Creştinilorŭ nu'şĭ va maĭ întórce Impĕratul cuvêntul, ce va rĕmâné el domnŭ neschimbatŭ, şi feciorii luĭ.

Dimitraşco Vodă avêndŭ scrise ponturĭ pentru obiceele ţĕreĭ, şi a domnieĭ, cumŭ se vorŭ aşeda să se scie, fiindŭ domnŭ de la Impĕratŭ Creştinŭ, aŭ chiămatŭ într'o dị pre toţĭ boieriĭ; şi intrândŭ în biserica curţeĭ Dimitraşco Vodă cu Sinior Sava, aŭ şedutŭ în scaunŭ ca unŭ domnŭ, şi boieriĭ înaintea luĭ, şi aŭ datŭ scrisóre cu ponturile acele, la Logofetul sĕŭ, şi cetindŭ pre rândŭ, ântêiŭ pentru domnŭ sĕ fie neschimbatŭ, şi dupĕ viéţa luĭ sĕ fie feciorii luĭ neschimbaţĭ (de nu se vorŭ abate din obiceile ce suntŭ tocmite şi scrise,)

arătândŭ şi venitul domnieĭ: vama, ocna şi têrgurile; éră la ţéră nicĭ o angărie să nu scótă, ce să'şĭ ţie cineşĭ satele, moşiile cu totŭ venitul, mŏnăstirescĭ, boierescĭ şi a altorŭ lŏcuitorĭ, precumŭ este în ţéra Leşéscă volnicĭ cine cu ce arŭ avea. Şi după ce cetĭa Logofetul unŭ pontŭ, întreba Dimitraşco Vodă pre boierĭ: bunu'ĭ acestŭ pontŭ? Eĭ ḑiceaŭ: bunŭ; éră care pontŭ nu era pre voĭa boierilorŭ, eĭ răspundeaŭ că nu'ĭ bunŭ, şi de aci staŭ până aşeḑaŭ cumŭ era maĭ bine.

Domnul sĕ nu aĭbă voie a omori pre vre unŭ boierŭ fŏră de judecata Mitropolituluĭ şi a celor-l-alţĭ arhiereĭ şi a tótă boierimea, şi altele ca aceste. Dimitraşco Vodă la tituluşul sĕŭ să se scrie domnŭ vecĭnicŭ şi oblăduitorŭ a tótă ţéra Moldoveĭ; ce în deşertŭ s'aŭ ostenitŭ, că vecĭnicŭ numaĭ singurŭ Domnul Dumneḑeŭ este, şi precumŭ este vecĭnicŭ, aşa şi lucrurile luĭ suntŭ necuprinse şi nehotărite de mintea omenéscă. Ce cugetaŭ Domniĭ şi aceste ţĕrĭ, şi la ce aŭ eşitŭ sfârşitul lucrurilorŭ? Eĭ sillaŭ a'şĭ tocmi trebile şi aşeḑarea Domnieĭ, éră ce era maĭ de trébă nu socotĭaŭ, cu ce mijlocŭ să surpe pre păgânĭ nu pricepeaŭ. Pre Moskalŭ îl aduseră din calea luĭ de peste Nistru la Prutŭ cu óstea spărcuită, fruntea călărimeĭ trimisă la Brăila, cumŭ s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ cu Toma Spatarul, óstea flămândă nesciindŭ locurile pe aice, nicĭ pre Turcŭ scia ce orânduélă arŭ avea la rĕsboiŭ, saŭ năvala órdelorŭ Tătărescĭ; nicĭ călărime aŭ avutŭ să stee împrotiva călărimeĭ Turculuĭ şi a Tătarilorŭ la rĕsboiŭ, lăsându-se Moskalul în nădejdea Munténuluĭ şi a luĭ Dimitraşco Vodă, că vorŭ face şi dintru aceste ţĕrĭ óste călărime.

Dimitraşco Vodă cu sfatul luĭ aŭ trecutŭ pre Moskalŭ cu tótă óstea în acéstă parte de Prutŭ la locurĭ strimte cu pădurĭ; cu care âmblete a lorŭ aŭ datŭ mare inimă Turculuĭ. Vezirul cumŭ aŭ simţitŭ de Moskalŭ că aŭ trecutŭ peste apa Prutuluĭ din coace la locurĭ strimte, şi zăbovesce din calea luĭ, aŭ priceputŭ că nu are călărime de potriva oştilorŭ, şi aŭ şi luatŭ îndrăsnire de a se têmpina cu Moskalul, şi îndată aŭ trecutŭ Dunărea cu tótă óstea pre podŭ, şi aŭ purcesŭ în susŭ împrotiva Moskaluluĭ.

Moskalul mergêndŭ pre Prutŭ în giosŭ pe de acésta parte, avêndŭ înainte óste de strajă cu Ianuşŭ generalul, carele timpinându-se cu strĕjile séŭ cu fruntea oşteĭ Turcescĭ la Stănilescĭ, aŭ datŭ şi de podurĭ făcute de Turcĭ pe apa Prutuluĭ; şi avêndŭ rĕsboiŭ cu Turciĭ acolo acel generalŭ n'aŭ ţinutŭ rĕboiul până a fi sositŭ şi altă óste, ce s'aŭ datŭ înapoĭ. Eşise cuvêntŭ cum se fie datŭ Turciĭ banĭ aceluĭ general sĕ nu stee sĕ le dee rĕsboiŭ, ḑicêndŭ că acolo nu era locul largŭ de bătălie, şi dându se înapoĭ la locŭ largŭ, unde se încapă obuzul, îndată s'aŭ făcutŭ spaimă în óstea lorŭ; şi întorcêndu-se înapoĭ cu totŭ obuzul, aŭ datŭ năvală Turciĭ şi Tătariĭ în urma oşteĭ moskicescĭ, socotindŭ că Moskaliĭ fugŭ, şi multe care de pe urmă aŭ apucatŭ; şi încungiurândŭ cu năvală Turciĭ şi Tătariĭ tabĕra moskicéscă şi aŭ mersŭ Moskaliĭ totŭ apărându-se nóptéa sâmbătă, şi a doa ḑi până în prânḑŭ, până aŭ agiunsŭ la locŭ largŭ şi cu apă, şi acolo aŭ stătutŭ cu obuzul închişĭ în părcane, apărându-se de năvala Turcilorŭ, şi s'aŭ bătutŭ de dumінecă până mercurĭ şi ḑi şi nópte cu Turciĭ.

Óstea Moskaluluĭ flămânḑită, pedestrimea obosită, caiĭ leşinaţĭ că nicĭ érbă

nicĭ apă nu aveaŭ, închişĭ în părcane; şi cum era a eşi, îndată cădeaŭ în mânele Tătarilorŭ; zaheré din urmă nu putea veni, nicĭ de aice din ţéră nu avea pâne sĕ le dea, nicĭ cu banĭ sĕ'şĭ cumpere nu găsĭaŭ, fiindŭ lipsă de pâne pentru lŏcuste ce eraŭ pre aice, şi maĭ înainte în vr'o doĭ treĭ anĭ, şi într'acel anŭ mânĭea luĭ Dumnedeŭ, câtŭ nicĭ érbă pre câmpŭ, nicĭ frundă pe pădurĭ unde cădea lŏcusta nu rămânea, ce era cumu'ĭ maĭ rĕŭ. Călărimea Turculuĭ da năvală, şi éră se depărta de obuzŭ.

Eşit'aŭ Moskàliĭ din părcane, şi păşindŭ în grosimea Turcilorŭ, aŭ luatŭ tótă armata, adecă puşcele Turcilorŭ cu multă perire în Turcĭ, de focul Moskalilorŭ, şi sĕ fie maĭ ţinutŭ Moskaliĭ totŭ întinsŭ rĕsboiul, curândŭ se vra duce în risipă tótă óstea Turcéscă. Ce Turciĭ atunce'şĭ luândŭ veste pentru óstea moskicéscă ce aŭ mersŭ la Brăila cu Toma, Spatarul Domnuluĭ Muntenescŭ, cum s'aŭ disŭ maĭ susŭ, şi cum aŭ luat'o, în mare grijă şi spaimă eraŭ că'ĭ vorŭ încungiura Moskaliĭ şi despre Dunăre; şi îndată aŭ părăsitŭ armele şi aŭ trimisŭ sol de pace la Moskal. Éră Moskalul nicĭ o veste n'aŭ avutŭ de acea óste a luĭ că aŭ mersŭ la Brăila; Dimitraşco Vodă, décă aŭ vĕdutŭ soliĭ de pace de la Turcĭ, aŭ cădutŭ cu lacrimĭ la piciórele Împĕratuluĭ moskicescŭ, rugându-se sĕ nu facă pace, vĕdêndŭ înfrântă puterea Turculuĭ. Éră Moskalul nesciindŭ rôndul Turcilorŭ, şi óstea luĭ flămândă, cum s'aŭ disŭ maĭ susŭ, s'aŭ plecatŭ şi el la pace, şi s'aŭ întorsŭ de acolo înapoĭ pe Prutŭ în susŭ. Atunce s'aŭ vĕdutŭ Moskalul înşelatŭ de sfatul Muntenilorŭ şi a luĭ Dimitraşco Vodă, ce 'laŭ adusŭ de la Nistru la Prutŭ, pe o secetă şi arşiţă ca aceea.

Lupul Costaki Vornicul atunce fiindŭ bejănitŭ la mŏnăstire la Bursucĭ, i-aŭ scrisŭ Dimitraşco Vodă sĕ vie, şi n'aŭ venitŭ, orĭ că n'aŭ vrutŭ sĕ se afle într'acele rĕscóle cu alţĭ boierĭ lângă Dimitraşco Vodă, orĭ că apucându'l vremea acolo tăbăritŭ, n'aŭ cutezatŭ sĕ ésă din grija ce avea de Tătarĭ, cariĭ âmblaŭ prădândŭ şi robindŭ într'acea parte de locŭ pre la bejănitŭ pre unde era prin codri tăbăritŭ. Éră Dimitraşco Vodă décă aŭ vĕdutŭ că nu vine Lupul Vornicul, aŭ mersŭ de aŭ spusŭ Împĕratuluĭ pentru Lupul că nu vra sĕ fie şi el împreună cu ceilalţĭ boierĭ, ce sĕ trimită sĕ'l aducă.

Îndată aŭ răpeditŭ Împĕratul pre Chigheciŭ Polcovnicul cu 200 de ómenĭ la Lupul numaĭ sĕ'l aducă; éră cândŭ aŭ sositŭ Chigheciŭ la tabără unde era Lupul, era încungiuraţĭ de Turcĭ şi de Tătarĭ, şi se apăra Lupul cu alţĭ bejenarĭ ce eraŭ, câtŭ puteaŭ sĕ nu'ĭ dobândéscă; şi aŭ căutat şi luĭ Chigheciŭ Polcovnicul a sta şi el cu Lupul a se apĕra ca maĭ bărbătesce stândŭ cineşĭ pentru capul sĕŭ.

Vezirul aŭ fostŭ datŭ ţéra în pradă Tătarilorŭ atunceaşĭ; éră Hanul Tătărescŭ n'aŭ vrutŭ sĕ'ĭ slobódă, ne avêndŭ fermanŭ, nicĭ poroncă Împĕrătéscă sĕ prade raeaoa, ce aŭ apucatŭ o samă de Tătarĭ şi fără poroncă de s'aŭ slobozitŭ pre la bejeniĭ ce eraŭ pe aprópe pin codriĭ Tigheciuluĭ, şi până în Siretŭ, şi maĭ susŭ de aŭ prădatŭ. Éră décă aŭ disŭ Hanul, către Vezirul, că nu aŭ fermanŭ de a prăda ţéra, aŭ repeditŭ Vezirul la Împĕrăţie, numaĭ sĕ'ĭ vie fermanŭ ca acela; éră Dumnedeŭ n'aŭ lăsatŭ de totŭ în voia păgânilorŭ, că nezăbovindŭ alesul lucruluĭ între Moskal şi între Turcŭ s'aŭ împăcatŭ; şi dupĕ ce s'aŭ împăcatŭ, aŭ stătutŭ Vezirul de aŭ întrebatŭ dóră aŭ

remasŭ în céstă ţéră vre unŭ boierŭ, vre o căpitenie sĕ vie la mine, saŭ voiŭ da ţéra în pradă.

Atunce din Turciĭ ce dodăiaŭ la tabăra unde era Lupul Vornicul, aŭ spusŭ Vezirulu, că este unŭ boierŭ într'o tabără, şi de câteva ḑile se apără de Turcĭ şi de Tătarĭ, şi nu'lŭ potŭ dobândi; şi îndată aŭ trimesŭ de aŭ chiematŭ pre Lupul sĕ vie sĕ nu se témă. Darŭ cum sĕ nu se fie temutŭ fieşcine la vremea de atunce? Unŭ omŭ sĕ dea samă pentru o ţéră! Mers'aŭ Lupul cu multă frică la Vezirul şi aŭ căḑutŭ în genunchĭ înaintea Vezirului. Éră Vezirul cu mânie mare îl mustra făcându'lŭ hainŭ şi vicleanŭ şi în totŭ felul ca unŭ putemicŭ. Lupul îngenunchiatŭ îşĭ aşcepta peirea; éră dupĕ ce 'l-aŭ mustratŭ Vezirul câtŭ aŭ vrutŭ, atunce şi Lupul luându'şĭ voie sĕ gräéscă, aŭ începutŭ a grăi şi a se apăra de fapta luĭ Dimitraşco Vodă, avêndŭ cale cuvintelorŭ sale: «Ce vinovaţĭ suntemŭ pentru domnul ţĕreĭ ce s'aŭ rocoşitŭ? Noĭ la Pórta Împĕrăţieĭ sĕ'lŭ ceremŭ domnŭ n'amŭ venitŭ; noĭ chizeşĭ de dênsul nu suntemŭ; noĭ în rocoşirea luĭ şi în sfatul luĭ amestecaţĭ nu amŭ fostŭ; el însuşĭ 'şĭ-aŭ scosŭ domnia de la Pórtă şi aŭ venitŭ asupra nóstră. Noĭ décă amŭ simţitŭ că s'aŭ rocoşitŭ, amŭ fugitŭ dinaintea luĭ, cine cum amŭ pututŭ Noĭ totŭ suntemŭ robiĭ Împĕratuluĭ şi a măriel tale &.»

La aceste cuvinte îmblânḑindu-se Vezirul, aŭ întrebatŭ unde sunt alţĭ boierĭ aĭ vostriĭ? Aŭ ḑisŭ: «Uniĭ aŭ fugitŭ în ţéra Ungurésca, alţiĭ suntŭ prin munţĭ şi prin codri, cine pe unde s'aŭ pututŭ mistui de gróza robieĭ». Şi aşa i-aŭ datŭ Vezirul fermanŭ ca sĕ'ĭ chieme pre toţĭ sĕ vie la locurile séle, şi sĕ fie ertaţĭ, sĕ nu aibă nicĭ o grijă; şi pre cine vorŭ socoti, sĕ'şĭ alégă domnŭ. Şi aşa aŭ hălăduitŭ ţéra de mare primejdie ce i se gătise de Tătarĭ sĕ prăde cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ.

Atunce Lupul Vornicul îndată aŭ pomenitŭ pentru Mihaĭ Vodă, ḑicêndŭ: Avemŭ domnŭ mazilŭ la Pórtă pre Mihaĭ Vodă; de va fi mila măriel tale, acela sĕ ne fie domnŭ.» Éră acolo la Vezirul fiindŭ dragomanŭ Ianachi, fratele luĭ Nicolaĭ Vodă, îĭ era aminte sĕ fie domnŭ frate-sĕŭ, Nicolaĭ Vodă, care auḑindŭ pre Lupul Vornicul înaintea Vezirului pomenindŭ pentru Mihaĭ Vodă, îndată aŭ pusŭ gândŭ reŭ asupra Lupuluĭ. Éră sĕ nu se fie prilejitŭ acestŭ boierŭ într'acea dată acolo la Vezirul, tótă ţéra arŭ fi căḑutŭ în robiea Tătarilorŭ, şi arŭ fi pusŭ şi Paşă sĕ domnéscă ţéra.

Întorcêndu-se Moskaliĭ, aŭ mersŭ şi unŭ Paşă cu Moskaliĭ până spre tabără, de aŭ scosŭ pre Turciĭ ceĭ robiţĭ de aice din Iaşĭ, cariĭ îĭ prinsese Dimitraşco Vodă, şi pre alţiĭ ce căḑuse în prinsóre la Moskalĭ; şi apoĭ Paşa întorcênduse de dupĕ Moskalĭ cu vr'o 20 de Turcĭ, aŭ venitŭ prin Iaşĭ şi în curtea domnéscă, anume Curt-Paşa.

În Iaşĭ atunce din boierĭ nu era fără numaĭ Darie Donicĭ Sărdarul, şi 'lŭ aŭ pusŭ Hatmanŭ acelŭ Paşă; éră pe Buzagiu Vameşul 'lŭ aŭ pusŭ Postelnicŭ mare. Întreba şi pre alţiĭ sĕ boierésca, ce n'aŭ avuţŭ pre cine maĭ boieri. Treĭ ḑile aŭ zăbovitŭ acelŭ Paşă aice în Iaşĭ, până i-aŭ gătitŭ neguţitoriĭ cu alţĭ ómenĭ din Iaşĭ unŭ rândŭ de haine, de 'l-aŭ îmbrăcatŭ, şi aŭ purcesŭ în giosŭ.

Dimitraşco Vodă viindŭ din obuzul Moskalilorŭ prin Iaşĭ, 'şĭ aŭ luatŭ dómna şi s'aŭ dusŭ cu Moskaliĭ, cândŭ era obuzulŭ împotriva Iaşilorŭ între Prutŭ şi

între Jijia. Mers'aŭ din boierĭ cu Dimitrașco Vodă și Ión Neculce Hatmanŭ, Savinŭ Banul ce'lŭ făcuse Postelnicŭ mare atunce, și Georgiță Spătarul, și Stefanŭ Leculenco ce'lŭ făcuse vel Visternicŭ, și Păvălașcu Rugină Sulgerul, și alțiĭ mulțĭ de ceĭ maĭ de giosŭ boierenașĭ, feciorĭ de boierĭ, cățĭ n'aŭ cutezatŭ a remâné pentru jacurĭ ce făcuse în cirędile cu boĭ negußitorescĭ, și în turmile cu oile gelepilorŭ, cum s'aŭ pomenitŭ maĭ susŭ; cariĭ luăndŭ baniĭ, mila Împĕrătéscă, n'aŭ mersŭ la óste, ce s'aŭ desfrânatŭ la jacurĭ cine cum îĭ era voia.

Dupĕ ce s'aŭ dusŭ din Iașĭ Curt-Pașa, aŭ nimeritŭ și Lupul Vornicul cu Bekir-Aga a Vezirului, căimăcamŭ, până se va așęda domnŭ în scaunŭ; și îndată aŭ trimesŭ cărțĭ pre la boierĭ, cariĭ pre unde eraŭ fugițĭ, să vie toțĭ fŏră de nicĭ o grijă, arătânduse poronca de la Vezirul. Ĕră până a veni boieriĭ, aŭ orânduitŭ Lupul Vornicul aice în tîrgŭ o sumă de banĭ, pre negußitorĭ, pre bresle, pre jidovĭ, și pre toțĭ cum eraŭ strinșĭ și bejănițĭ prin mŏnăstirĭ sĕ dea poclonŭ Vezirului.

Nu s'aŭ plinitŭ o lună de ęile căimăcamieĭ Lupuluĭ, aŭ și îmbrăcatŭ căftanŭ de domnie Nicolaĭ Vodă; și răpeęindŭ aice pre unŭ Deli-Aga cu fermanŭ, aŭ luatŭ pre Lupul Vornicul, și pre Antohi Jora Hatmanul în obeęe, și 'ĭ aŭ dusŭ de 'ĭ aŭ închisŭ la Varna. Poronca aŭ fostŭ sĕ ĭae numaĭ pre Lupul, pentru căcĭ aŭ fostŭ pomenitŭ înaintea Vezirului de Mihaĭ Vodă; éră Antiohi Hatmanul vĕęêndŭ că aŭ luatŭ pre vĕru-sĕŭ Lupul, aŭ mersŭ și elŭ, și aŭ luatŭ și pre Macsutŭ ce aŭ fostŭ Postelnicŭ, sĕ le fie de tălmăcitŭ, nesciindŭ că'ĭ ducŭ sĕ'ĭ închiękă pentru pisma și zavistia luĭ Nicolaĭ Vodă. Déră Lupul Vornicul, cândŭ 'lŭ-aŭ dusŭ înaintea Vezirului într'o scârbă și urgie ca aceea, în ce grijă arŭ fi fostŭ? Ce rĕspunsŭ sĕ dea elŭ Vezirului? Atuncea nu de domniea nimĕruĭ, ce de capul sĕŭ avêndŭ grijă și spaĭmă; cândŭ pentru unŭ domnŭ hainŭ cu tótă țéra luĭ, numaĭ pre dênsul 'lŭ-aŭ găsitŭ maĭ de sîrgŭ sĕ dea sémă, și de și aŭ avutŭ îndrăsnirea din poronca Vezirului sĕ'șĭ alégă domnŭ pe cine arŭ socoti, nu dóră din domniĭ mazilĭ ce eraŭ la Pórtă, ce pre cine arŭ socoti. Decĭ și Lupul Vornicul, aŭ de Constantinŭ Vodă arŭ fi pomenitŭ, de care nu eraŭ bucurosŭ nicĭ de nume sĕ'ĭ auęă; aŭ de Nicolaĭ Vodă de carele eraŭ bucurosĭ că s'aŭ mântuitŭ de dênsul; aŭ de Antioh Vodă a căruĭ frate era Dimitrașco Vodă, atunce rocoșitŭ și viclénŭ Împărățieĭ? Ce numaĭ pre Mihaĭ Vodă era datorŭ sĕ'lŭ céră domnŭ ce era din boieriĭ de țéră, de dênșiĭ alesŭ la domnie, cumŭ s'aŭ ęisŭ maĭ susŭ; pentru care cerere elŭ aŭ încăputŭ la urgie.

Ținut'aŭ închișĭ în Varna pre acestĭ treĭ boĭerĭ de alŭ doile anŭ, și éră Nicolaĭ Vodă 'ĭ-aŭ scosŭ și 'ĭ-aŭ adusŭ în țéră, făcêndu'șĭ obrazŭ că nu suntŭ de dênsul închișĭ, ce elŭ aŭ făcutŭ milă de 'ĭ-aŭ scosŭ din închisóre.

Baniĭ ce aŭ strinsŭ Lupul Vornicul din tîrgŭ din Iașĭ, 'ĭ-aŭ luatŭ Nicolaĭ Vodă, dândŭ strinsóre și bătaĭe unuĭ Diacŭ de Visterie ce 'ĭ eraŭ pre sémă pentru cățĭ banĭ eraŭ chieltuițĭ în trebile țĕriĭ.

Lupul Vornicul cu mergerea luĭ la Vezirul, aŭ mântuitŭ tótă țéra de robiea Tătarilorŭ, éră pre sine nu s'aŭ pututŭ mântui de urgiea luĭ Nicolaĭ Vodă!

CAP. XIX.

A doa domnie a luĭ Nicolaĭ Vodă Mavrocordată.

Venit'aŭ Domnŭ ţĕriĭ Nicolaĭ Vodă în locul luĭ Dimitraşco Cantemirŭ Vodă în anul 7220. Păţĕndŭ una ca acésta la Pórta Împĕrăţieĭ Ionachi fratele luĭ Nicolaĭ Vodă, fiindŭ dragomanŭ la Împĕrăţie, prea lesne aŭ eşitŭ Domnŭ Nicolaĭ, alesŭ la o vreme ca aceea ce se rocoşise Dimitraşco Vodă. Éră până a veni Nicolaĭ Vodă în scaunŭ, aŭ trimesŭ pre frate-sĕŭ Ionachi dragomanul aice în Iaşĭ pentru nisce banĭ; şi luându'şĭ baniĭ s'aŭ întorsŭ éraşĭ la slujba luĭ.

În anul d'intêiŭ a domnieĭ luĭ Nicolaĭ Vodă, era multă nevoie in ţéră de ómeniĭ Leşilorŭ, pribegĭ ce eraŭ cu Şvedul în ţéra Turcéscă Lipcanĭ, Leşĭ şi altă adunătură orânduiţĭ la ţinutul Romanuluĭ, a Némţuluĭ, şi a Suceveĭ, sĕ'ĭ hrănéscă dândule provianturĭ, ce dupĕ firea lorŭ nu'ĭ puteaŭ sătura bieţiĭ ómenĭ; ce prădaŭ şi jăcuiaŭ cum le era voia. Şi acésta era din neascultarea luĭ Nicolaĭ Vodă, că boieriĭ ïlŭ sfătuiaŭ sĕ'ĭ bage aice în tîrgŭ pre la gazde, precum aŭ făcutŭ cândŭ era Dimitraşco Vodă, şi sĕ le dee proviantŭ sĕ nu'ĭ slobódă prin ţéră; éră el n'aŭ vrutŭ. Ce maĭ pe urmă nu'ĭ putea scóte din ţéră, până n'aŭ eşitŭ eĭ de bună voiea lorŭ. Nicolaĭ Vodă totŭ ca şi în domniea d'ântêiŭ îşĭ ţinea lucrul; pe nime din boierĭ nu credea; uşa luĭ închisă. Unde domniĭ închidŭ uşile supuşilorŭ sĕĭ, acolo şi supuşiĭ închidŭ inimile domnilorŭ sĕĭ. La judeţŭ aşaşĭ nimĕruĭ nu alegea, nicĭ limba ţĕreĭ sciindŭ. Turciĭ eraŭ slobodĭ cu voiea luĭ a apuca pre uniĭ şi pre alţiĭ pentru boiĭ de negoţŭ, şi pentru alte jacurĭ din rĕscóla Moskalilorŭ; şi închiḑêndu'ĭ ïĭ făcea de plătiaŭ Turcilorŭ. Pentru nime nu vra sĕ se pue, macarŭ că avea fermanŭ Împĕrătescŭ de ertatŭ greşelele tuturorŭ din rocoşirile de atunce. Decĭ Nicolaĭ Vodă ca unŭ domnŭ străinŭ, şi pentru sĕ între în voiea Turcilorŭ, de nime nu'ĭ era milă; şi maĭ multŭ Ramadanŭ Postelnicul ïlŭ sfătuia sĕ plinéscă pagubile Turcilorŭ, sĕ nu şi'ĭ facă neprietenĭ; că apoĭ Turciĭ ïlŭ vorŭ apuca óre cândŭ în Ţarigradŭ şi va avea gălcévă. În aniĭ 7221, alŭ doile·anŭ a domnieĭ luĭ Nicolaĭ Vodă, aŭ venitŭ Turciĭ de aŭ luatŭ Hotinul cetatea şi cu totŭ ţinutul, într'acestŭ chipŭ; fiindŭ Craiul Şveḑescŭ în ţéra Turcéscă, cu Leşcinski, domnŭ Leşescŭ, ce vra sĕ'lŭ rĕdice Craiŭ Leşescŭ, şi cu starostele Haliski, Voevoda Kioschi cu agiutorul Turculuĭ, că tótă gălcéva Şveduluĭ cu Moskalul pentru Crăiea Leşéscă era, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, Leşiĭ, acestiĭ ce eraŭ cu Şvedul în ţéra Turcéscă aŭ închinatŭ sĕ dea Turculuĭ cetatea Cameniţa în ţéra lorŭ, numaĭ sĕ fie pre voiea lorŭ pentru Crăie, şi pornindu-se oştĭ turceştĭ, sĕ mérgă sĕ între în Cameniţă sĕ aşeḑe şi Craiul în ţéra Leşéscă, şi cu prilejŭ de oştĭ turceşcĭ, sĕ mérgă şi Şvedul prin ţéra Leşéşcă la ţéra luĭ sĕ hălăduéscă de Moskalŭ. Leşiĭ din ţéra lorŭ simţindŭ de venirea Turculuĭ la Cameniţă, aŭ trimesŭ solĭ cu cărţĭ, în timpinarea Saraskeruluĭ Abdi-Paşa, ce era cu oştile, sĕ'lŭ întrebe

unde merge cu acele oştĭ, şi sĕ'ĭ dea rĕspunsŭ sĕ nu mérgă la Camenițâ. Şi timpinândŭ soliĭ Leşescĭ pe Turcŭ pe Prutŭ la Zagarancea, aŭ întrebatŭ pe Paşa unde merge cu atâte oştĭ. Paşa le-aŭ rĕspunsŭ că merge în țéra lorŭ în Camenițâ, dată de Leşiĭ ce eraŭ cu Paşa acolo în óste. Soliĭ aŭ rĕspunsŭ că în țéra Leşéscă este Craiŭ aşeḑatŭ carele are de grija Camenițeĭ şi a tótă țéra lorŭ; ce sĕ se întórcă că n'aŭ ce căuta la Camenițâ, avêndŭ eĭ pace aşeḑată cu Împĕrăția; şi Camenița de bună voie le-aŭ dato Turciĭ Leşilorŭ, nu de multŭ. «Éră Leşiĭ aceştĭ pribegĭ cum se pótă eĭ a închina vouĕ Camenița, cu care eĭ n'aŭ nicĭ o trébă, ce nicĭ pre dînşiĭ singurĭ nu'ĭ primesce recipospolita.» Turcul vĕḑêndŭ acelŭ rĕspunsŭ de la soliĭ Leşescĭ, sĕ se întórcă înapoĭ le era cu ruşine; ce aŭ luatŭ pre Leşcinski şi pre staroste Halițki, şi 'ĭ-aŭ băgatŭ în nisce fére, şi 'ĭ-aŭ întorsŭ la Tighiné; éră cu óstea tótă aŭ mersŭ Paşa pe Prutŭ în susŭ, şi aŭ mersŭ de aŭ descălecatŭ în Hotinŭ, şi s'aŭ aşeḑatŭ lucrândŭ împregiurŭ cetatea, ce le-aŭ trebuitŭ, unde şi până astăḑĭ zidescŭ şi întărescŭ cu mare scădere țĕreĭ. Ḑicŭ că şi venirea Turcilorŭ în Hotinŭ totŭ cu indemnarea luĭ Nicolaĭ Vodă aŭ fostŭ. Pre Leşcinski şi pre starostele Halițki 'ĭ-aŭ sloboḑitŭ Turciĭ, şi s'aŭ dusŭ în țéra lorŭ. Éră Craiul Şveḑescŭ fiindŭ în Tighiné ìlŭ țineaŭ Turciĭ cu multă chieltuélă, omŭ desmerdatŭ în avere, chieltuitorŭ fără sémă, câtŭ nu'lŭ maĭ puteaŭ ține Turciĭ. I-aŭ mersŭ carte de la împĕratul Turcieĭ sĕ se rădice din Tighiné sĕ mérgă la țéra luĭ; el n'aŭ vrutŭ sĕ mérgă. Apoi aŭ trimesŭ de 'l-aŭ luatŭ fŏră voia luĭ din Tighiné şi 'l-aŭ dusŭ în Țarigradŭ. Éră până a'lŭ lua, el se apucase de rĕsboiŭ din casele de unde şedea elŭ, sĕ nu se dea Turcilorŭ sĕ'lŭ ducă la Țarigradŭ. Ce încungiurândŭ Turciĭ casa, aŭ năvălitŭ sĕ'lŭ ia din casă; éră elŭ aŭ săritŭ pe o feréstră cu şpaga a mână în glóta Turcilorŭ, şi apucêndu'lŭ Turciĭ 'l-aŭ dusŭ la Țarigradŭ.

Domnul blagorodŭ şi vestitŭ, măcarŭ că arŭ cădea din cinstea sa, éră cu inima sa totŭ se pare a fi nebiruitŭ. Aşa şi Şvedul simețŭ se ținea Craiŭ nebiruitŭ, cerêndŭ oştĭ de la Turcŭ într'agiutorŭ sĕ'lŭ petrécă prin țéra Leşéscă, până în țéra luĭ; ca vĕḑêndu'lŭ lumea mergêndŭ cu glótă mare, sĕ'lŭ slăvéscă ca pre unŭ Craiŭ nebiruitŭ. Éră Moskalul n'aŭ primitŭ acea pompă a Şveduluĭ, ce aŭ ḑisŭ sĕ mérgă Şvedul cu puținteă glóta sa ca unŭ omŭ fără putere, şi abiea scăpatŭ cu ḑile; şi aşa îĭ va da cale prin țéra Leşéscă, fiindŭ oştile Moskaluluĭ prin țéra Leşéscă, şi pre la cetățile ce le luase de la Şvedŭ. Şvedul sătulŭ de binele Turculuĭ, maĭ pre urmă era bucurosŭ sĕ scape cum arŭ putea, sĕ se ducă la țéra sa; şi 'i-aŭ datŭ cale prin țéra Unguréscă; şi aŭ mersŭ de nu 'l-aŭ cunoscutŭ nime în glóta luĭ; că ceĭ ce mergeaŭ înainte la conace, daŭ veste că sosesce Craiul; éră ceĭ ce veniaŭ maĭ pre urmă la conacŭ, ḑiceaŭ că aŭ trecutŭ Craiul înainte. Şi aşa, din conacŭ în conacŭ, trecêndŭ prin țéra Unguréscă, nime 'l-aŭ cunoscutŭ. Éră décă aŭ sositŭ în țéra luĭ, îndată aŭ făcutŭ oştĭ şi se bătea cu Moscaliĭ ce eraŭ prin cetățile ce le luase de la Şveḑĭ, şi pre apă şi pre uscatŭ, până şi elŭ 'şĭ-aŭ pusŭ capul, lovindu'lŭ dintr'o puşcă.

Nicolae Vodă domnindŭ aice în țéră cu multe nevoĭ țĕreĭ, plinindŭ poruncile Impĕrățieĭ, şi maĭ mare greŭ era Hotinul, trebuindŭ salahorĭ, şi menzilurĭ,

şi alte chieltuele multe; şi ómenii din ţéră aŭ trecutŭ toţi în olatul turcescŭ în ţinutul Hotinuluĭ.

In al treile anŭ a domnieĭ luĭ Nicolaĭ Vodă, aŭ mersŭ oştile Turcescĭ la Morea; venit'aŭ poroncă împĕrătéscă la Nicolaĭ Vodă de aŭ datŭ cincĭ sute de caĭ de óste de pre la boierĭ, şi de la mazilĭ, totŭ caĭ aleşĭ. Şi mergêndŭ Turciĭ aŭ luatŭ Morea; şi vestita cetate Anapoli câte-va ḑile bătând'o o aŭ dobânditŭ, şi alte cetăţĭ aŭ luatŭ cu multă avere, prădândŭ şi robindŭ totŭ ce aŭ găsitŭ.

Nu putemŭ trece cu scrisórea pentru maziliea luĭ Constantinŭ Vodă Brâncovanul, Domnul Muntenescŭ, ce 'ĭ-aŭ venitŭ de la Turcĭ; cu mare jale a scrie de o furtună ca aceea ce 'ĭ-aŭ venitŭ aşa fără de veste, fiindŭ acum de 27 anĭ Domnŭ aceĭ ţĕrĭ cu fecioriĭ însuraţĭ, cu fete măritate, întemeiatŭ cu atâte moşiĭ, case frumóse prin tóte satele, avuţie nespusă, avêndŭ şi boierĭ marĭ bătrânĭ pre unchiĭ sĕĭ pre Cantacuzinescĭ, ómenĭ fórte vestiţĭ alesŭ spre părţile Creştinescĭ, anume Constantinŭ Stolnicul şi frate-sĕŭ Mihaĭ Spătarul; pre aceştĭ doĭ îşĭ lăsa tóte trebile domnieĭ, şi fórte cu bunŭ cumpătŭ aŭ mersŭ 27 anĭ, şi aveaŭ mare cinste şi dragoste la Domnŭ.

Dupĕ ce s'aŭ rădicatŭ feciorii luĭ Constantinŭ Vodă Brâncovanul şi cu gineriĭ, aŭ începutŭ a face multe amestecăturĭ şi lucrurĭ neplăcute între aceştĭ boierĭ, batgiocorindu'ĭ; cariĭ nu le-aŭ pututŭ suferi îndelungŭ; ce din credincioşĭ ce eraŭ Domnuluĭ Muntenescŭ dupĕ datoriea sângeluĭ, ce eraŭ totŭ de unŭ némŭ, şi din credincioşĭ adevĕraţĭ, prea lesne s'aŭ schimbatŭ întru vrăjmăşie; cariĭ din ḑi în ḑi cercaŭ prilejŭ cum şi în ce chipŭ s'arŭ putea mântui de acelŭ domnŭ al lorŭ.

Pre acea vreme era Mihaĭ Vodă mazilŭ dupĕ a doua domnie în Ţarigradŭ unde şi elŭ încă câtŭ putea lupta cu neprietiniĭ pentru Constantinŭ Domnul Muntenescŭ, pentru multe strimbătăţĭ şi pîrĭ ce'ĭ făcuse Basarabŭ Vodă, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, pîrîndu'lŭ că Mihaĭ Vodă Domnul de Moldova este hainŭ şi vra se fugă la Moskalĭ cu tótă casa luĭ, şi alte amestecăturĭ nenumĕrate, cândŭ era Mihaĭ Vodă cu a doua domnie în ţéră ca sĕ'lŭ maziléscă, şi pre o parte îl clivetia, pre altă parte vĕrsa banĭ nenumĕraţĭ, până aŭ şi mazilitŭ pre Mihaĭ Vodă. Măcarŭ că'ĭ era prietinŭ luĭ Mihaĭ Vodă Ali-Paşa Vezirul ce era atunce, ce auḑindŭ atâta pîră că'ĭ hainŭ şi va sĕ fugă la Moskalĭ, 'şĭ-aŭ întorsŭ prieteşugul în urgie; creḑêndŭ pîra minciunósă, aŭ trimesŭ óste din Tighiné şi aŭ rĕdicatŭ pre Mihaĭ Vodă din scaunul domnieĭ, şi 'l-aŭ dusŭ în Ţarigradŭ închiḑêndu'lŭ în Edecula cu tótă casa luĭ. Apoĭ eşindŭ din Edecula totŭ nu'lŭ lăsa domnul Muntenescŭ sĕ se odihnéscă mazilŭ cum era; ce cu multe pîrĭ îl adăogea sĕ'lŭ facă surgunŭ şi din Ţarigradŭ încă şi banĭ aŭ datŭ unorŭ Enicerĭ, sĕ'lŭ omóre nóptea, unde le-arŭ da mâna; care aceste tóte singurŭ Mihaĭ Vodă ne spunea, dâcă aŭ venitŭ cu a triea domnie aice. Dupĕ întórcerea Moskalilorŭ, aflat'aŭ vreme şi Mihaĭ Vodă la Pórtă a pîrî pre Constantinŭ Vodă domnul Muntenescŭ, că cu scirea luĭ aŭ venitŭ Moskaliĭ şi i-aŭ chiematŭ de aŭ stricatŭ cetatea Brăila, şi elŭ le-aŭ gătitŭ zahara şi altele, precum va sĕ fugă la Nemţĭ; carele tóte eraŭ adevĕrate câte aŭ ḑisŭ Mihaĭ Vodă. Éră atunce stricândŭ pacea Turciĭ cu Veneţieniĭ, şi gătindu-se de óste, era bucurosŭ Vezirul sĕ prinḑă pre domnul Muntenescŭ la mâna lorŭ sĕ'lŭ mazi-

léscă; ce temêndu-se că nu'lŭ vorŭ puté prinde şi se va duce la Nemţĭ, ilŭ lăsa. Éră pre acea vreme fiindŭ Ali-Paşa Vezirŭ, omŭ fórte cu cumpătŭ, şi cerca pretutindene zurbalele şi 'ĭ totŭ omoria, care Vezirŭ aŭ remasŭ de minune la Turcĭ, câtŭ se cutremura'ĭ toţĭ Paşiĭ, şi totŭ rĕsăritul de dênsul, de morţiĭ ce făcea. Atuncea aŭ chiematŭ Vezirul pre Mihaĭ Vodă şi 'l aŭ întrebatŭ, puté-va în vr'unŭ fel sĕ facă, orĭ cu óste, orĭ cu altŭ mijlocŭ, sĕ prindă pre Brâncovanul domnul Muntenescŭ? Mihaĭ Vodă aŭ poftitŭ sĕ'ĭ maĭ dee ceva vreme până va cerca lucrul, şi atunce iĭ va da rĕspunsŭ; şi sciindŭ Mihaĭ Vodă că Cantacuzinescii, unchiĭ aceluĭ domnŭ, s'aŭ rĕcit'ĭ şi s'aŭ depărtatŭ de dênsul, aŭ rĕpeditŭ în ţéra Munténéscă pe unŭ credinciosŭ al sĕŭ cu scrisóre la Mihaĭ Spătarul, arătându'ĭ totŭ lucrul, precum maziliea domnuluĭ lorŭ este gata, numaĭ din ţéră sĕ nu se facă vr'o smintélă, sĕ nu fugă, saŭ sĕ nu se facă vre o zurba; şi póte sĕ nu'lŭ dee boierimea şi slujitorimea, şi sĕ fugă toţĭ cu dênsulŭ. Ce aceste tóte Mihaĭ Spătarul le-aŭ luatŭ asupra luĭ; numaĭ fermanŭ de mazilie sĕ'ĭ vie, éră despre altele va da el sémă, şi s'aŭ apucatŭ pre capul luĭ cu giurămêntŭ, cum va veni Domnul lorŭ la mânule Împăratuluĭ fără de voiea luĭ.

Viindŭ acestŭ rĕspunsŭ la Mihaĭ Vodă, îndată aŭ mersŭ la Vezirul şi s'aŭ apucatŭ că nicĭ o zurba nu se va face, ce la mânule luĭ va veni domnul Muntenescŭ cu tótă casa luĭ şi cu tótă avuţia luĭ. Vezirul décă înţélése aşa, se împlu de bucurie, ce totŭ nu s'aŭ încredutŭ cu atâta, ce aŭ disŭ luĭ Mihaĭ Vodă sĕ'ĭ facă zapisŭ la mâna luĭ, cum se va puté lua domnul Muntenescŭ din scaunul luĭ, şi'lŭ vorŭ aduce mazilŭ la mâna Imperăţieĭ; éră de s'arŭ têmpla într'altŭ felŭ, sĕ scape domnul Muntenescŭ Constantinŭ Vodă Brâncovanul, sĕ dee sémă Mihaĭ Vodă la Impărăţie; de care lucru 'ĭ-aŭ căutatŭ luĭ Mihaĭ Vodă a face şi zapisŭ.

De miratŭ lucru este la câte s'aŭ băgatŭ Mihaĭ Vodă, şi 'şĭ aŭ pusŭ viéţa la mijlocŭ. Étă ce agonisesce zavistia, cum află vreme neprietenul de'şĭ isprăvesce trebile luĭ; că aceste tóte de nu s'arŭ fi acolisitŭ Constantinŭ Vodă Brâncovanul domnul Muntenescŭ de Mihaĭ Vodă, nu s'arŭ fi făcutŭ nicĭ Mihaĭ Vodă vrăjmaşŭ asupra luĭ Constantinŭ Vodă Brâncovanul; numaĭ aice s'aŭ plinitŭ cuvêntul Prooroculuĭ Davidŭ, ce dice: «săpat'aŭ grópă şi aŭ cădutŭ într'ênsa.» Că cele ce gătia domnul Muntenescŭ luĭ Mihaĭ Vodă, tóte asupra luĭ i-aŭ venitŭ încă şi maĭ cu asupră.

Vezirul adeverindŭ lucrul cum nime nu se va pune împrotiva porunciĭ Impĕrătescĭ pentru domnul Muntenescŭ, ce'lŭ vorŭ da de'lŭ vorŭ aduce la Impĕrăţie, îndată aŭ răpeditŭ pre unŭ Agă Impĕrătescŭ anume Mustafa Aga cu puţinteĭ ómenĭ, şi cu două slugĭ a luĭ Mihaĭ Vodă în portŭ turcescŭ îmbrăcaţĭ, cu fermanŭ de mazilie, şi altŭ fermanŭ la boierĭ şi la tótă ţéra sĕ'lŭ dea de grumazĭ, că apoĭ tótă ţéra lorŭ subt sabie vorŭ da. Şi a doua di dupĕ acelŭ Agă, aŭ pornitŭ pre Imbrihorul Impĕratuluĭ, şi fórte cu mare taină, câtŭ nime în Ţarigradŭ n'aŭ sciutŭ unde mergŭ.

Constantinŭ Vodă Brâncovanul nesciindŭ nemică de una ca acésta sĕ se păzéscă, numaĭ ce aŭ sositŭ Aga Impĕrătescŭ mercurĭ înaintea Pascilorŭ, şi aŭ descălecatŭ la curţile domnescĭ. Indată intrândŭ în casă, prindêndŭ tóte uşele

aŭ scosŭ fermanul de mazilie, şi 'lŭ-aŭ cetitŭ, şi aŭ începutŭ a bate pre copiĭ din casă în tóte părţile, şi a'ĭ scóte din case afară. Atunce dicŭ sĕ fie strigatŭ Constantinŭ Vodă pre feréstră: «Slugitorĭ, slugitorĭ unde sunteţĭ? Nu mĕ lăsaţĭ!» Ce nimicŭ n'aŭ isprăvitŭ, că Turciĭ prinsĕse porţile, şi aŭ pecetluitŭ tóte cămările şi tóte beciurile. Boieriĭ pre la gasdă fiindŭ, décă aŭ prinsŭ de veste toţĭ s'aŭ spăimântatŭ.

Turciĭ, după ce aŭ prinsŭ porţile curţiĭ şi aŭ pecetluitŭ cămările şi beciurile, aŭ trimesŭ de aŭ chiematŭ pre boierĭ la curte, şi le-aŭ cetitŭ fermanul Impĕrătescŭ. Boieriĭ înţĕlegêndŭ poronca Impĕrătéscă, toţĭ s'aŭ plecatŭ poronciĭ ce scria în fermanŭ; éră pre Domnŭ 'l-aŭ luatŭ boieriĭ în chiezăşie, cum va sta, nu va fugi nicăirĭ; éră pază totŭ sta împregiurŭ. A două di aŭ sositŭ în Bucurescĭ şi Imbrihorul Impĕratuluĭ. Mare jale era a privi cineva atunce unŭ Domnŭ vestitŭ ca acela, îmbĕtrênitŭ în domnie; bocete, şi ţipete în fetele şi nurorile luĭ; că pre toţĭ 'i-aŭ strinsŭ cu mare pază şi grózĕ la unŭ locŭ, şi pre feciorĭ şi pre ginerĭ; şi nimică zăbăvindŭ, ce totŭ în grabă 'l-aŭ gătitŭ sĕ'lŭ pornéscă maĭ curêndŭ.

Atunce Impĕrăţiea giuruise domniea ţĕreĭ Muntenescĭ luĭ Mihaĭ Vodă, care şi ómeniĭ luĭ eraŭ trimişĭ cu Imbrihorul cu cărţĭ pre la o sémă de boierĭ în ţéra Munténéscă; ce n'aŭ îngăduitŭ boieriĭ Muntenescĭ lucrul acela, maĭ alesŭ Cantacuzinesciĭ. Ce s'aŭ agiunsŭ cu Imbrihorul, şi aŭ rădicatŭ Domnŭ noŭ pre Stefanŭ Spatarul feciorul luĭ Constantinŭ Cantacuzino Stolnicul, şi îndată 'l-aŭ dusŭ cu alaiŭ la curţile domnescĭ; şi şedêndŭ în scaunul domnescŭ, aŭ datŭ din pusce, şi în dobe, în surle după obiceiul domnescŭ; şi tótă boierimea aŭ venitŭ de i s'aŭ închinatŭ, şi s'aŭ adunatŭ sărutându'ĭ mâna. Şi sculându-se Domnul celŭ noŭ din scaunŭ, aŭ mersŭ în casă unde era vĕru-sĕŭ Constantinŭ Vodă Brâncovanul de i-aŭ sărutatŭ mâna. O! ce sărutare cu ciudă şi cu lacrimĭ, cândŭ sluga se domnesce în scaunul domnieĭ stĕpênuluĭ sĕŭ, cu înşelăciunĭ ca aceste, scoţêndu'lŭ nu numaĭ din domnie ci şi din ţéră, din moşiile luĭ.

Atunce cu multe lacrimĭ Constantinŭ Vodă Brâncovanul aŭ mustratŭ pre vĕru-seŭ Stefanŭ Vodă, cum 'l-aŭ înşelatŭ de i-aŭ luatŭ cinstea şi domniea. Óre nu este maĭ mare ciudă sluga în locul stĕpânuluĭ, precum şi Băsărabŭ Vodă săracul privia pre sluga luĭ cum i-aŭ luatŭ domniea! Haĭ lume fără saţŭ, cum nu se putură îndestula Cantacuzinesciĭ cu atâta cinste ce aveaŭ la acestŭ Domnŭ, şi cu avere nespusă, şi'lŭ viclenirĕ şi'ĭ luară domniea! Déră şi Domniĭ cu cine vorŭ puté sĕ se încrédĕ cândŭ îĭ viclenescŭ némul lorŭ! Adevĕratŭ că vrăjmaşiĭ omuluĭ, ceĭ de casa luĭ suntŭ.

Aflat'aŭ şi avuţie multă fără sémă, banĭ şi odóre; şi gătindu-se 'lŭ-aŭ pornitŭ din Bucurescĭ cu tótă casa luĭ, cu feciorii şi cu gineriĭ luĭ.

Éră cândŭ eşia din Bucurescĭ, totŭ norodul, cu micŭ cu mare, lăcrima şi plângea după acelŭ Domnŭ ca după unŭ tată; fiindŭ în mare bişugŭ ţéra lorŭ în 27 anĭ ce aŭ domnitŭ elŭ; plină era acea ţéră de ómenĭ cu hrană şi cu agonisită, precum se pomenesce că aŭ fostŭ şi la noĭ în ţéră în dilele luĭ Vasili Vodă.

Décă aŭ dusŭ pre Constantinŭ Vodă Brâncovanul în Ţarigradŭ, 'lŭ-aŭ închisŭ în Edecula cu tótă casa luĭ; éră casele luĭ ce le avea în Ţarigradŭ, le-aŭ

scosŭ Turciĭ la vêndare. Şi cum aŭ sositŭ, îndată aŭ venitŭ ómeniĭ Impĕrătescĭ, şi i-aŭ scrisŭ tótă avuţiea, şi o aŭ luatŭ pre séma Împĕrăţieĭ, banĭ, şi odóre, şi haine, şi alte lucrurĭ scumpe. Ce hainele şi alte lucrurĭ le-aŭ datŭ pin tîrgŭ de le-aŭ vêndutŭ, câtŭ se umpluse Ţarigradul de hainele lorŭ, şi de cusuturile cele cu sirmă, care şi pre aice aŭ agiunsŭ de le vindeaŭ Turciĭ. Éră pre dênsul săracul 'l-aŭ pusŭ la muncă ca sĕ'şĭ spue avuţiea ce maĭ are; şi aŭ spusŭ totŭ ce aŭ avutŭ, că avea banĭ la Veneţia şi la Nemţĭ, şi'ĭ făceaŭ silă sĕ trimiţă sĕ'şĭ aducă baniĭ de acolo; ce aceea nu s'aŭ pututŭ face. Éră alţĭ banĭ ce aŭ avutŭ 'i-aŭ datŭ, câtŭ se miraŭ şi Turciĭ de atâta avuţie; şi totŭ 'l-aŭ muncitŭ cu nesuferite muncĭ şi cazne de dupĕ Pascĭ până în ḑiua de Sântă-Măria mare; că din ţéra Munténéscă totŭ îlŭ adăogea cu pîră Stefanŭ Vodă până i-aŭ măncatŭ capul. Éră atunce 'l-aŭ scosŭ la divanul Impĕratuluĭ cu tus-patru feciorii luĭ, şi mustrându'lŭ cu cuvêntul Impĕratul, făcêndu'lŭ hainŭ, îndată aŭ pusŭ de aŭ tăiatŭ capetele, feciorilorŭ înaintea tătăne-seŭ. Éră unul din feciorii luĭ, vĕḑêndŭ perḑarea fraţilorŭ, aŭ fostŭ ḑicêndŭ că se va turci; ce 'l-aŭ înfruntatŭ tată-seŭ cu cuvêntul ḑicêndu'ĭ: «Maĭ bine'ĭ sĕ móră în legea Creştinéscă, de câtŭ sĕ se facă păgânŭ Turcŭ». Şi dupĕ perirea feciorilorŭ luĭ, tăiatu-i'aŭ şi luĭ capul. Jalnică privire şi nepovestită urgie! Ce inimă împietrită arŭ fi fostŭ aceea sĕ nu plângă atunce! Trupurile lorŭ le-aŭ aruncatŭ în mare. Priviţĭ acum maĭ mariĭ ţerilorŭ şi ceĭ ce stĕpâniţĭ mulţimile, ce agonisesce lăcomiea cea preste mĕsură, şi volniciea celorŭ ce poftescŭ şi se tindŭ sĕ supue pre toţĭ împregiuraşiĭ seĭ, şi nu se potŭ odihni cu cele ce suntŭ drepte a le luĭ date de la Dumneḑeŭ, ce va sĕ supuie şi sĕ apuce cele străine. Precum şi acestŭ Domnŭ Constantinŭ Brâncovanul săracul, de-apururea se silia sĕ supuie pre Domniĭ din Moldova, sĕ'ĭ fie subt ascultare, adecă ce arŭ pofti orĭ de bine, orĭ de rĕŭ, sĕ nu'ĭ ésă din cuvêntŭ. Ce cu greŭ póte sĕ se facă acésta, avêndŭ amêndoĭ aceştĭ Domnĭ ţĕrĭ osĕbite, şi stĕpânirea lorŭ de atocma; ce maĭ bine cineşĭ a le séle sĕ păzéscă; că de'ţĭ şi pare maĭ slabŭ neprietenul tĕŭ de câtŭ tine, şi făcêndu'ĭ strâmbătate cu puterea avereĭ tale, singurŭ Dumneḑeŭ se pune agiutorŭ aceluĭ maĭ slabŭ împrotiva banilorŭ teĭ, şi te surpă cândŭ nu te gândescĭ; şi cândŭ socotescĭ că te veĭ odihni pre averile tale, atunce le rĕsipesce şi le dă în mânele altora; precum şi casa luĭ Constantinŭ Vodă Brâncovanul ca o nemică şi de odată s'aŭ stinsŭ, apucândŭ străiniĭ averile luĭ.

Haĭ lume! cum se înşélă ómeniĭ, şi nu se potŭ sătura de dragostea ta! La ce sfîrşitŭ îĭ aduce pre ceĭ ce urméză voieĭ tale! Cu adevĕratŭ fumŭ şi umbră, visurĭ şi părerĭ este cinstea ta.

Stefanŭ Cantacuzino domnul Muntenescŭ, dupĕ perirea Brâncovanuluĭ cugeta că se va odihni, şi va rĕmâné domnŭ neschimbatŭ în mulţĭ anĭ; ce plata luĭ Dumneḑeŭ nu 'l-aŭ îngăduitŭ, că al doiļe anŭ ĭ-aŭ venitŭ şi luĭ maziliea, şi ducêndu'lŭ în Ţarigradŭ aŭ mersŭ şi tată-sĕŭ bĕtrânul Constantinŭ Cantacuzino Stolnicul cu dênsul; şi cum aŭ sositŭ i-aŭ omoritŭ Turciĭ cu gróznică mórte; şi pre tată şi pre feciorŭ pe Stefanŭ Vodă i-aŭ sugrumatŭ. Şi aşa aŭ plătitŭ şi eĭ mórtea luĭ Constantinŭ Vodă Brâncovanul; cu ce mĕsură aŭ mĕsuratŭ, şi lorŭ li s'aŭ mĕsuratŭ. Vedeţĭ aice giudecată aeve şi de sîrgŭ de la

Dumnedeŭ; păziţi-vĕ ceĭ vicleni şi rĕĭ, că giudeţul luĭ Dumnedeŭ nu va trece nicĭ pe unul.

Éră după ce aŭ omorîtŭ Turciĭ pre Stefanŭ Vodă, aŭ trimesŭ aice în ţéră la noĭ, şi aŭ luatŭ pre Nicolaĭ Vodă cu tótă casa luĭ, şi 'l-aŭ dusŭ Domnŭ in ţéra Muntenéscă; éră aice în locul luĭ Nicolaĭ Vodă, aŭ venitŭ Domnŭ Mihaĭ Vodă cu a triea domnie.

Nicolaĭ Vodă, isprăvindu'şĭ lucrul sĕŭ ca sĕ mérgă domnŭ în ţéra Muntenéscă, aŭ scosŭ marĭ greutăţĭ pre ţéră şi pre boierĭ pre la ţinuturĭ cu sume marĭ, peste putinţa ómenilorŭ; şi aŭ luatŭ mulţĭ banĭ; sumele acele deplinŭ cu mare sîrguélă, cu zapciĭ, închidêndŭ pre boierĭ, i-aŭ făcutŭ de aŭ istovitŭ toţĭ baniĭ. Apoĭ i-aŭ sositŭ şi schimbarea domnieĭ de s'aŭ mutatŭ în ţéra Muntenéscă.

Boieriĭ décă aŭ înţelesŭ de venirea luĭ Mihaĭ Vodă, toţĭ s'aŭ bucuratŭ; déră şi Nicolaĭ Vodă întru acéstă domnie a doua era maĭ blândŭ de câtŭ în domniea de'ntêiŭ. Éră mergêndŭ în ţéra Muntenéscă Nicolaĭ Vodă, cum aŭ domnitŭ într'acea ţéră, amŭ lăsatŭ sĕ scrie Munteniĭ; éră noĭ ne întórcemŭ la lucrurile ţĕreĭ nóstre.

Mihaĭ Vodă, îmbrăcândŭ caftanŭ de domnie, n'aŭ zăbovitŭ în Ţarigradŭ, ce în menzilŭ Impĕrătescŭ 'l-aŭ pornitŭ numaĭ cu slugile séle; fără dómna sa aŭ venitŭ, fiindŭ lucrurile tulburate între Turcĭ şi între Nemţĭ, gătindu-se de óste.

CAP. XX.

Domniea a treia a luĭ Mihaĭ Vodă Racoviţă.

In anul 7224, schimbându-se Nicolaĭ Vodă din domniea Moldoveĭ în ţéra Muntenéscă, venit-aŭ Mihaĭ Vodă domnŭ ţĕreĭ, şi aŭ intratŭ în Iaşĭ în 24 dile a luĭ Fevruarie, în dumineca brânzeĭ. Intr'acestŭ anŭ, gătindu-se Turciĭ de óste sĕ stea împrotiva Nemţilorŭ la Beligradŭ, cum aŭ venitŭ Mihaĭ Vodă în scaunul domnieĭ, îndată i-aŭ venitŭ poroncă de aŭ datŭ treĭ sute de caĭ din ţéră, pentru tréba oşteĭ. Şi făcêndŭ rĕsboiŭ Turciĭ cu Nemţiĭ, aŭ luatŭ Beligradul de la Turcĭ, cetate vechiă din crăiea Unguréscă. Luat-aŭ Nemţiĭ atunce şi ţéra Muntenéscă până în Oltŭ, şi apoĭ s'aŭ împăcatŭ Nemţiĭ cu Turciĭ. Intru acestŭ anŭ aŭ fostŭ timpŭ rĕŭ cu rĕcélă, câtŭ nimene n'aŭ apucatŭ altă dată sĕ fie fostŭ aşa; că nicĭ la sfântul Gheorghe nu era înverditŭ, nicĭ câmpul, nicĭ codrul, şi aŭ fostŭ scădere în vinŭ, şi în viĭ şi în tótă róda.

Nicolaĭ Vodă domnindŭ în ţéra Muntenéscă, mare vĕrsătorŭ de sânge s'aŭ arĕtatŭ în boieriĭ aceĭ ţĕrĭ, câtŭ şi pre Antimŭ Mitropolitul, pentru ce 'l-aŭ înfruntatŭ cu cuvêntul pentru tirăniea luĭ, 'l-aŭ omorîtŭ, nu se scie cu ce felŭ de mórte. A căruia tirănie nesuferindŭ boieriĭ, aŭ adusŭ óste Nemţĭ şi catane din ţéra Unguréscă, şi fiindŭ Munteniĭ toţĭ la unŭ cuvêntŭ aŭ datŭ pre Nicolaĭ Vodă în mânile Nemţilorŭ cu tótă casa luĭ, şi 'l-aŭ dusŭ în ţéra Unguréscă jăcuitŭ şi prădatŭ de totŭ ce aŭ avutŭ. Éră maĭ înainte de acea

zarvă aŭ trimisŭ Veḑirul în ţéra Muntenéscă de aŭ luatŭ pe Mihai Cantacuzino Spatarul, şi pre Dudescul Spatarŭ, şi cum i-aŭ dusŭ la Vezirul, îndată le-aŭ tăiatŭ capetele. Trimis-aŭ Vezirul şi aice în ţéră la Mihaĭ Vodă de aŭ luatŭ pre Lupul Costaki Vornicul; şi cum 'l-aŭ dusŭ la Vezirul, nimicŭ nu 'l-aŭ maĭ întrebatŭ, ce îndată i-aŭ tăiatŭ capul. Aceste s'aŭ făcutŭ cândŭ mergea Vezirul cu óste împrotiva Nemţilorŭ la Beligradŭ; éră ce vină i-arŭ fi datŭ Lupuluĭ nu se scie; numaĭ totŭ de Nicolaĭ Vodă i-aŭ fostŭ perirea, precum amŭ înţĕlesŭ dintr'alţiĭ.

După ce aŭ luatŭ Nemţiĭ pre Nicolaĭ Vodă din ţéra Muntenéscă, cum s'aŭ pomenitŭ maĭ susŭ, deprinḑêndu-se în jacurĭ Nemţiĭ şi catanele, aŭ începutŭ a trece şi aice în ţéră, cu învĕţătura unuĭ Generalŭ ce era în Braşăŭ; şi întêiŭ în satŭ în Ocnă aŭ lovitŭ fără veste, şi aŭ luatŭ pre doĭ Turcĭ neguţitorĭ ce eraŭ acolo veniţĭ sĕ încarce sare. Şi maĭ pe urmă s'aŭ maĭ înglotitŭ catanele, şi aŭ venitŭ de aŭ lovitŭ în Romanŭ, şi aŭ luatŭ érăşĭ pe nisce Turcĭ; şi ducêndu-ĭ în Braşăŭ îĭ închinaŭ Generaluluĭ; şi rescumpĕrându-se Turciĭ cu banĭ, îĭ slobodĭa Generalul. Şi aşa cu dobânda de la Turcĭ deprinḑêndu-se acelŭ Generalŭ cu tâlhariĭ sĕĭ, mare zarvă s'aŭ aţiţatŭ în ţéră, înmulţindu-se tâlhariĭ luĭ, orĭ cu scirea Generaluluĭ, orĭ cŭ scirea celorŭ maĭ marĭ aĭ luĭ, cum era Generalul de Sibiiŭ. Aŭ începutŭ a prăda pe sub munte mŏnăstirile şi casele boierescĭ, făcêndu'şĭ prilejŭ cu Turciĭ, că de le-arŭ veni vr'o scârbă de la maĭ mariĭ lorŭ, sĕ se mântuéscă totŭ cu Turciĭ, anume că eĭ unde sciŭ Turcĭ maĭ pre aprópe, acolo agiungŭ pentru ca sĕ'ĭ dobândéscă: că eĭ cu óstea la Beligradŭ n'aŭ fostŭ sĕ facă dobândă de la Turcĭ. Şi viindŭ unŭ Căpitanŭ de Catane anume Frenţŭ, aŭ intratŭ în mŏnastire în Caşinŭ, unde era bejănită ţéra şi boieriĭ de pre acolo, de grija catanelorŭ, vĕḑêndŭ că pradă şi jăcuescŭ, şi pre Turcĭ îĭ robescŭ; Frenţŭ Căpitanul numaĭ cu 20 de ómenĭ aŭ venitŭ în Caşănŭ, de care arŭ fi pututŭ o ţéră de ómenĭ sĕ se apere, sĕ nu'lŭ lase sĕ intre in mŏnăstire; ce cu toţiĭ 'lŭ-aŭ primitŭ, şi i s'aŭ închinatŭ. Fiindŭ acolo Vasili Ciaurul, isvoditorul acestorŭ zarve, ce făcură toţĭ la unŭ cuvêntŭ, âmplêndu-se de gândurĭ rele asupra luĭ Mihaĭ Vodă. Multŭ socotindŭ de sine Vasili Ciaurul sĕ se rădice domnŭ de la Nemţĭ, îndemnându'lŭ şi alţiĭ de potriva luĭ, la minte deşerţĭ, mers'aŭ în Braşăŭ Vasili Ciaurul la Generalul de Nemţĭ de 'l-aŭ făcutŭ grafŭ. Şi făcêndu-se una cu catanele Moldoveniĭ nostriĭ cu marĭ cu micĭ prădaŭ, jăcuiaŭ unul pre altul, mŏnastirile pre sub munte, casele boierescĭ, câtŭ ţinea pre Siretŭ, şi pre câţĭ nu se închinaŭ lorŭ sĕ ţie cu dênşiĭ. Ţineaŭ drumurile, colnicele; mâncaŭ, stricaŭ şi jăcuiaŭ, precum este năravul Moldovenilorŭ la vremĭ ca acele. De şi eraŭ ómenĭ ca acia sĕ nu ţie cu dênşiĭ, temêndu-se sĕ nu cadă la primejdie, maĭ pre urmă cum s'aŭ şi prilejitŭ, nu puteaŭ hălădui de ceĭ-alţĭ sĕ scape d'naintea lorŭ; ce de nevoie numaĭ sĕ fie cu dênşiĭ, până în Siretŭ, şi până în Milcovŭ, totŭ de acea bréslă, înglotindu-se şi înmulţindu-se din tóte părţile. Era şi unŭ Mironŭ ce aŭ fostŭ şi Serdarŭ cu unŭ hiastru alŭ sĕŭ, omŭ fŏră învĕţătură, mândru, semeţŭ, cu numele luĭ, Velicico; năditus'aŭ şi acestiĭ la céta catanelorŭ. Decĭ Mironŭ aŭ sfătuitŭ pe Frenţŭ Căpitanul de cătane, de aŭ mersŭ din Caşinŭ şi aŭ intratŭ în cetatea Neamţuluĭ, cu nădejde că vorŭ ţine cetatea Némţuluĭ cu locurile d'inpregiurŭ, cum aŭ ţinutŭ

Leşiĭ, nu de multŭ, din venirea luĭ Sobieţki Craiul Leşescŭ, pre cândŭ acelŭ Mironŭ era Jolnirŭ la unŭ stégŭ de Moldovenĭ; şi âmplêndŭ cetatea de bucate, eĭ se ţineaŭ biruitorĭ, ca cum arŭ fi dobânditŭ ţéra Moldoveĭ până în Siretŭ, ca şi Nemţiĭ ţéra Muntenéscă până în Oltŭ. Ce doĭ domnĭ într'o ţéră nu potŭ fi.

Acestĭ din Némţŭ căutaŭ vreme sĕ vie sĕ iae pre Mihaĭ Vodă din scaunul seŭ, ca şi pre Nicolaĭ Vodă din ţéra Muntenéscă. Mihaĭ Vodă, pentru acéstă tulburare se păzia de primejdie, şi aŭ intratŭ în mŏnăstire în Cetăţuie; unde nicĭ acolo nu'lŭ putea ţinea vremea sĕ măie, cunoscêndŭ pre slujitoriĭ sĕĭ îndoiţĭ, maĭ multŭ stăruindu-le inimile spre neprietenĭ, de câtŭ spre dênsul, se'lŭ rătuéscă ca pre unŭ domnŭ. Cu toţĭ căutaŭ sĕ védă pre catane cum sosescŭ în Iaşĭ silitŭ sĕ li se închine, vestinduse vălfa Nemţilorŭ de isbândă asupra Turcilorŭ atunce şi la Beligradŭ.

Mihaĭ Vodă pre o parte se păzia de primejdie, pre altă parte trimitea ómenĭ de aĭ sĕĭ cu cărţĭ pre la mazilĭ, şi pre la alţĭ ómenĭ de peste Siretŭ, fiindu'ĭ milă de ţéră, sĕ nu stea cu Catanele, ce sĕ fugă d'naintea lorŭ, séŭ sĕ stea cu toţiĭ sĕ prindă pre Catane séŭ sĕ'ĭ gonéscă; că puterea Impĕrăţieĭ este mare, şi va trimete Tătarĭ, şi pre toţĭ îĭ vorŭ lua în robie; éră eĭ ne cum sĕ înţelégă, ce încă maĭ sămeţĭ eraŭ, şi apucaŭ, pre aceĭ ce le duceaŭ cărţile, şi'ĭ puneaŭ la închisóre, dându'ĭ în mânele Catanelorŭ de'ĭ pedepsiaŭ cum era maĭ rĕŭ; şi'ĭ făceaŭ păgânĭ, că ţinŭ cu Turciĭ, şi nu se închină cu tótă ţéra la Nemţĭ.

Adus'aŭ Mihaĭ Vodă lângă óstea sa şi oştĭ străine, câte-va stégurĭ de Lipcanĭ de la Paşa de Hotinŭ, şi 200 de Tătarĭ şi 700 de Cazacĭ Zaporojenĭ de la Hanul, aice în Iaşĭ, sĕ'ĭ trimiţă asupra Catanelorŭ peste Siretŭ, la Némţŭ şi la Caşănŭ; ce pentru sĕ nu strice ţéra cu oştĭ străine nu 'ĭ-aŭ trimesŭ, asceptândŭ sĕ se têmpéscă sumeţiea lorŭ, audindŭ de oştĭ, ce aŭ adusŭ Mihaĭ Vodă, şi se vorŭ duce Catanele din cotro aŭ venitŭ, lăsândŭ locul de bună voiea lorŭ. Éră şi Catanele, şi cestĭ din ţéră maĭ tare se'ntunecaŭ cu orbiciunea tiranieĭ lorŭ, nicĭ cum socotindŭ la ce le va veni lucrul pre urmă; Ciaurul cu céta luĭ în Caşinŭ, éră Mironŭ cu hiastrul sĕŭ Velicico în Némţŭ. Tiranul móre sĕ apuce cele străine, éră domnul întru bunătate desăvêrşitŭ sĕ apere a le séle pune nevoinţă. Mântuitorul lumeĭ Hristosŭ vrêndŭ sĕ se ducă din lumea acésta, n'aŭ disŭ rĕsboiŭ lasŭ voĕ, ce aŭ disŭ: pace lasŭ voĕ; pacea mea daŭ voĕ. De unde se vede că Creştinuluĭ adevĕratŭ maĭ multŭ este a păzi pacea, care aŭ lăsat'o Hristosŭ, de câtŭ a rădica rĕsboiŭ pentru rĕscumpĕrarea strimbătăţilorŭ ce arŭ avea. Aşa şi Mihaĭ Vodă ca unŭ Creştinŭ adevĕratŭ, pace pădindŭ fĕră smintélă, asceptândŭ întórcerea lorŭ; éră eĭ nicĭ chiemaţĭ a audi, nicĭ traşĭ a simţi nu s'aŭ plecatŭ; că întârdierea certăreĭ, Dumnedeŭ cu asupră o plinesce. Mihaĭ Vodă óstea cea străină, Lipcaniĭ, Tătariĭ, Căzaciĭ ceĭ ce venise de pază, nu 'ĭ-aŭ trimesŭ asupra Catanelorŭ, pentru ca sĕ nu facă risipă şi stricăciune ţĕreĭ; nicĭ lângă sine nu 'ĭ-aŭ ţinutŭ, ce 'ĭ-aŭ lăsatŭ de s'aŭ dusŭ, şi rĕmâindŭ numaĭ cu slujitoriĭ luĭ. Decĭ trimeţindŭ spre Némţŭ sĕ prindă limbă, aŭ adusŭ pe unŭ feciorŭ a Cuzăĭ, şi cu unŭ cumnatŭ alŭ sĕŭ, ce şedea la Brăniştenĭ peste Moldova, ce era totŭ de a Catanelorŭ;

pre carii Mihaĭ Vodă mustrându'l ca unŭ domnŭ, 'l-aŭ pusŭ la pază în mŏnastire la Bârnova, până éră îl va slobodi. Éră Cuza Spatarul, fiindŭ aice în Iașĭ, vĕḑêndu'șĭ feciorul la închisóre, elŭ ca unŭ omŭ de nimică ḑicŭ sĕ fie agiunsŭ la Catanele din cetatea Némțuluĭ, numaĭ sĕ se scóle sĕ vie, că aŭ vreme sĕ iee pe Mihaĭ Vodă; că nu are óste străină pregiurŭ sine, ce suntŭ numaĭ slujitoriĭ sĕĭ ceĭ de țéră, în carii nu'ĭ nădejde de sprijinitŭ. Decĭ îndată s'aŭ gătitŭ Velicĭco, cu sfatul vitreguluĭ sĕŭ Mironŭ, îndemnândŭ pe Frența Căpitanul cu Cătane ce avea, și aŭ purcesŭ sĕ vie în Iașĭ sĕ iea pre Mihaĭ Vodă; și fiindŭ și altŭ Căpitanŭ de Cătane la Câmpul-Lungŭ cu 100 de Nemțĭ, aŭ venitŭ și acela de s'aŭ împreunatŭ cu Frența Căpitanul, și s'aŭ făcutŭ la 800 de ómenĭ. Și în ce ḑi aŭ purcesŭ Catanele din Némțŭ, într'acea ḑi aŭ venitŭ veste și la Mihaĭ Vodă în Iașĭ sĕ se păzéscă bine, că vine podghézŭ. Éră Mihaĭ Vodă cu mare taină, câtŭ nime n'aŭ prinsŭ de veste, aŭ răpeḑitŭ la Tătarĭ pre Constantinŭ Costaki vel Visternicŭ, și pe Dimitrie Macri vel Stolnicŭ; și adevĕratŭ cum s'aŭ scrisŭ maĭ susŭ, că cu alțĭ boierĭ nu s'aŭ încreḑutŭ sĕ le spue pentru venirea Tătarilorŭ, fără numaĭ luĭ Donicĭ Vornicul, și luĭ Constantinŭ Rusetŭ vel Paharnicŭ, fiindŭ poroncă Impĕrătéscă la Tătarĭ sĕ apere țéra de neprieteniĭ Impĕrățieĭ. Și îndată aŭ purcesŭ Tătariĭ câtŭ aŭ trebuĭtŭ ca 2000 de Tătarĭ. Joĭ Genarie ântêiŭ aŭ purcesŭ podghézul din Némțŭ, și Joĭ la sĕptămâna aŭ lovitŭ în Iașĭ: în care ḑi Mihaĭ Vodă gătindu-se de óspețĭ ca aceĭ, eșindŭ cu óstea sa afară din têrgŭ, din délŭ de Păcurarĭ, așceptândŭ sĕ-ĭ véḑă, fiindŭ vreme de prânḑŭ, fruntea Tătarilorŭ agiungea despre mŏnăstirea luĭ Aron Vodă. Mihaĭ Vodă puindŭ strĕjĭ, pe Bahluiŭ în susŭ, și maĭ la câmpŭ, s'aŭ întorsŭ în curtea domnéscă; éră slujitoriĭ descălecase pe la gazde încălḑindu-sĕ că era frigŭ. Mihaĭ Vodă dupĕ prânḑŭ s'aŭ lăsatŭ sĕ sĕ cam odihnéscă. Catanele venindŭ din susŭ pre Bahluiŭ, aŭ prinsŭ strĕjile luĭ Mihaĭ Vodă, și fără de veste aŭ sositŭ în Iașĭ, temeiul mergêndŭ pre din vale de feredee; și Frența Căpitanul aŭ mersŭ spre Cetățuie întinsŭ; éră o sémă pin têrgŭ aŭ intratŭ. Atunce și Mihaĭ Vodă prinḑêndŭ veste, aŭ încălecatŭ, și aŭ plecatŭ fuga spre Cetățuie, cu doĭ-treĭ copiĭ din casă dupĕ sine, și din boierĭ ce eraŭ lângă sine. Éră frate-sĕŭ Dimitrașco Hatmanul ședea bolnavŭ în Cetățuie. Darie Donicĭ Vornicul, și Iordaki Cantacuzino Comisul nu s'aŭ întêmplatŭ, din boierinașiĭ din curte; și Catanele de aprópe gonindu'lŭ. Éră Velicĭco cu cincĭ-șese dupĕ sine, aŭ mersŭ întinsŭ la curte, și lovindŭ pre lângă temniță, aŭ sloboḑitŭ pe câțĭ eraŭ în temniță. Pe urmă aŭ mersŭ la pórta curțeĭ domnescĭ, unde câtŭ aŭ sositŭ, îndată Seĭmeniĭ din lontru, ce eraŭ de paza curțeĭ, aŭ deschisŭ pórta fără de nicĭ-o silă; și închinându-se la picĭóre, ḑiceaŭ bine ațĭ venitŭ, că de multŭ vĕ asceptamŭ, dragiĭ nostriĭ! Caută ce slujitorĭ de trébă, ce priință aveaŭ către domnŭ; și cu cine sĕ se încréḑă Domnul la vreme ca aceea, avêndŭ putere sĕ ție pórta măcarŭ unŭ césŭ; éră eĭ îndată aŭ datŭ cale și închinăciune neprietenuluĭ Domnuluĭ! Déră slujitoriĭ ceĭ călărĭ ca 500 de ómenĭ ce eraŭ, unul de poveste nu s'aŭ aflatŭ lângă Domnŭ sĕ'lŭ rătuéscă; ce cariĭ încotro aŭ pututŭ s'aŭ dusŭ; alțiĭ aŭ fugitŭ spre Miroslava, alțiĭ într'alte părțĭ. Ca acestiĭ slujitorĭ eraŭ! Ce Mihaiŭ Vodă numaĭ la Dumneḑeŭ nădĕjduia, și Dumneḑeŭ 'l-aŭ apăratŭ. Déră Velicĭco, décă aŭ

intratŭ pe pórta curţeĭ, aŭ apucatŭ de aŭ slobodịtŭ pe nisce feciorĭ de boierĭ, ce eraŭ închişĭ la Seimenĭ încă din ḑilele luĭ Nicolaĭ Vodă, pentru pricina unorŭ Turcĭ de cândŭ rĕscoleaŭ cu Moskaliĭ: doĭ feciorĭ a luĭ Manoli din Hulpănescĭ şi alţiĭ, slobodindu'ĭ aŭ eşitŭ; şi s'aŭ dusŭ şi Velicĭco dupĕ temeiul lorŭ la Cetăţuie; éră pin têrgŭ aŭ lovitŭ unŭ Tănase Voĭţă de la Suceva cu alţĭ Moldovenĭ ca sĕ têmpine pre cine aveaŭ pismă, sĕ'şĭ isbândéscă. Şi éră spre Cetăţuie, cândŭ Mihaĭ Vodă intrândŭ în Cetăţuie, aŭ apucatŭ de aŭ inchisŭ pórta, éră catanele aŭ şi sositŭ la pórta mŏnăstireĭ, şi îndată aŭ încungiuratŭ mŏnăstirea, dândŭ din sâneţe, şi făcêndŭ năvală sĕ intre în mŏnăstire. Acolo eraŭ toţĭ boieriĭ închişĭ cu giupânesele lorŭ, cu totŭ ce aveaŭ; ce câtŭ puteaŭ boieriĭ se apĕraŭ din pistóle de pre zidŭ asceptândŭ pre Tătarĭ. Tătariĭ despre Ciricŭ avêndŭ veste de sosirea catanelorŭ, veniaŭ care câtŭ îĭ putea calul, prin Tătăraşŭ, şi prin têrgŭ spre Cetăţuie. Vĕḑêndŭ órda Tătarilorŭ, catanele îşĭ perduse sfatul; vĕḑură la ce aŭ venitŭ, slăbi simeţia ce aveaŭ, şi dederă toţĭ de vale bulucindu-se la capul ézuluĭ subt délul Cetăţuieĭ. Éră cuconul Velicĭco n'aŭ vrutŭ sĕ rĕmâie sĕ împartă dobânda ce arŭ lua din Cetăţuie; ce făcêndu'şĭ prilegiŭ că are trébă, ḑise luĭ Frenţă, păzesce măriea ta rĕsboiul până oiŭ veni eŭ; şi cum s'aŭ dusŭ nu s'aŭ maĭ întorsŭ, çe s'aŭ opritŭ tocma în Némţŭ. Tătariĭ de-o-dată dândŭ năvală, până a se buluci catanele, aŭ peritŭ câţĭ-va de a cătanelorŭ; éră bulucindu-se catanele, slobodindŭ focŭ vitejesce în Tătarĭ, pre mulţĭ aŭ rănitŭ, cariĭ vĕḑêndŭ focul n'aŭ maĭ năvălitŭ, ce aŭ stătutŭ pe de o parte; éră catanele aŭ purcesŭ cătinea a se apăra, alăture cu tufele pe subt Hlince. Eşit'aŭ Mihaiŭ Vodă din Cetăţuie, şi împreunându-se cu Tătariĭ, aŭ rĕpeḑitŭ în têrgŭ sĕ vie maĭ de sîrgŭ slujitoriĭ seimenĭ, şi vînătoriĭ, şi negustoriĭ, şi alţiĭ toţĭ; şi îndată încălecândŭ toţĭ, aŭ mersŭ; şi dându-se pe din délŭ vînătoriĭ, alăture cu catanele, aŭ începutŭ a da din sâneţe în glóta catanelorŭ; şi îndată pre câţĭ-va oborindu-ĭ, că era vremea înseratǎ, îşĭ perduse câmpul catanele; şi totŭ silindŭ înainte clătindu-se prin nisce ripĭ, cum este locul acela, că d'inainte nu le luase locul, ci năzuindŭ spre pădure, aŭ căḑutŭ într'o rîpă adâncă pe'ntunericŭ; şi de acolo îĭ luaŭ Tătariĭ de grumazĭ, pre câţĭ aŭ pututŭ prinde. Éră câţĭ aŭ eşitŭ peste ripă, s'aŭ dusŭ cine încotro aŭ pututŭ hălădui, înnoptândŭ de nu s'aŭ maĭ vĕḑutŭ. Decĭ Tătariĭ s'aŭ întorsŭ la coşul lorŭ în Ciricŭ cu vr'o 50 de catane robiţĭ, şi Frenţe Căpitanul lorŭ. A doua ḑi venindŭ Mihaĭ Vodă, din Cetăţuie în curte, venit'aŭ şi Tătariĭ, aducêndŭ pre catanele ceĭ robiţĭ cu stégurĭ, cu dobele lorŭ, ce luase cu catane. Adus'aŭ pre Frenţe înaintea luĭ Mihaĭ Vodă, pre carele întrebându'lŭ Mihaĭ Vodă, şi mustrându'lŭ ca pre unŭ tâlharŭ, ce aŭ venitŭ, ce aŭ căutatŭ în Caşinŭ, apoĭ in cetatea Némţuluĭ, cine 'l-aŭ chiematŭ sĕ vie aice, cu a cuĭ poroncă aŭ venitŭ iprocĭ? Frenţa aŭ rĕspunsŭ că cu poronca Generaluluĭ aŭ venitŭ ca sĕ ia pre Mihaĭ Vodă, sĕ'lŭ ducă la Nemţĭ, ca şi pre Nicolaĭ Vodă. Decĭ rĕscumpĕrându'lŭ cu banĭ Mihaĭ Vodă de la Tătarĭ, şi 'l-aŭ scosŭ la pórtă, şi i-aŭ tăiatŭ capul înaintea curţeĭ domnescĭ; éră până a tăia pre Frenţa, Cuza Spatarul era spênḑuratŭ de furca scrânciobuluĭ, ce era înaintea curţeĭ domnescĭ, îmbrăcatŭ, încălţatŭ, cum 'l-aŭ fostŭ găsitŭ. Ḑicŭ sĕ fie chiematŭ elŭ pe catane în Iaşĭ sĕ ia pe Mihaĭ Vodă. Prin

pădurĭ, pe drumurĭ, pre la odăĭ, pre unde fugise catanele, şi totŭ ĭĭ aduceaŭ câte 10, câte 5—6 în multe ḑile, prinḑêndu'ĭ ómeniĭ pe unde'ĭ şi aflaŭ; şi cum ĭĭ aduceaŭ îndată ĭĭ spânḑuraŭ, ĭĭ ardeaŭ, ĭĭ puneaŭ în cârlige, şi de picióre spânḑuraţĭ. Şi stringêndŭ trupurile celorŭ morţĭ şi periţĭ de Tătarĭ la rĕsboiŭ, i-aŭ îngropatŭ, şi aŭ făcutŭ movilă mare de asupra lorŭ, în délŭ între Gălata, şi între Cetăţuie lûngă drumul celŭ mare, şi aŭ maĭ făcutŭ ş'o cruce mare de pétră, săpată cu slove, şi cerdacŭ fórte frumosŭ de pétră, precum se vede lûngă acea movilă, pentru semnŭ de biruinţă ce aŭ biruitŭ pe neprieteniĭ sĕĭ; că dupĕ isbênda rĕsboiuluĭ ce aŭ avutŭ Mihaĭ Vodă cu Nemţiĭ, aŭ prinsŭ pre mulţĭ şi din Moldovenĭ, veniţĭ la acelŭ podgézŭ; ce totŭ cu morţĭ groznice i-aŭ omorîtŭ. Pre uniĭ i-aŭ spĕnḑuratŭ, pre alţiĭ ĭĭ ardeaŭ în focŭ de viĭ, pe alţiĭ de cóste spĕnḑuraţĭ, pe alţiĭ de picióre, câtŭ de grózā nu puteaĭ sĕ trecĭ pe uliţa cea mare, privindŭ atâţia ómenĭ spenḑuraţĭ, şi într'unŭ-felŭ, şi într'altŭ; şi cu atâte morţĭ ce făcea tâlharilorŭ, totŭ nu se părăsiaŭ. Éră Catanele şi Nemţiĭ, ce robise slugitoriĭ Moldovenĭ, i-aŭ trimesŭ Mihaĭ Vodă la Impĕrăţie: 12 Nemţĭ şi Catane cu stégurile lorŭ, cu dobele lorŭ, şi i-aŭ dusŭ la Udriŭ, că acolo era Impĕrăţiea, care mare laudă şi mulţămită aŭ făcutŭ luĭ Mihaĭ Vodă pentru acea slujbă. Éră cândŭ aŭ purcesŭ podghézŭ la Iaşĭ, sĕ ĭa pe Mihaĭ Vodă, aŭ purcesŭ şi Vasili Ciaurul cu altŭ podghézŭ, numaĭ sĕ jăcuéscă şi elŭ în ţéra de giosŭ casele boierescĭ; ce pe alţiĭ n'aŭ găsitŭ; numaĭ lovindŭ şi la casa luĭ Constandachi Stolnicŭ ca sĕ'lŭ prinḑă, elŭ aŭ prinsŭ de veste şi aŭ scăpatŭ cu fuga, éră casa luĭ aŭ jăcuit'o de totŭ ce aŭ avutŭ, şi de bucate, şi de odóre, şi i-aŭ luatŭ şi giupânésa în robie, pe o soră a luĭ Mihaĭ Vodă, şi aŭ dus'o în Braşovŭ la Generalul, şi aŭ dat'o în pază, de unde aŭ scăpatŭ ea maĭ pe urmă; dândŭ banĭ unuĭ ţĕranŭ, aŭ furat'o, şi aŭ scos'o în ţéră. Ce vitejie de omŭ cu socotélă, aŭ robitŭ o femee!

Decĭ Mihaĭ Vodă biruindŭ aice la Iaşĭ Catanele, s'aŭ gătitŭ sĕ mérgă şi la cetatea Némţuluĭ, se bată catanele, ce maĭ eraŭ de păziaŭ cetatea; şi a treia ḑi dupĕ rĕsboiul ce aŭ avutŭ la Iaşĭ, aŭ purcesŭ la Cantemirŭ-Mârza Saraskerŭ pe óstea Tătăréscă; că eraŭ acolo ca la 2000 de Tătarĭ. Decĭ mergêndŭ până la Crivescĭ, i-aŭ venitŭ veste cum aŭ fugitŭ tóte catanele din cetatea Némţuluĭ; şi aŭ chĭematŭ pre Mârzacĭ, şi le-aŭ spusŭ sĕ se întórcă înapoĭ; ce eĭ nicĭ într'unŭ chipŭ n'aŭ vrutŭ sĕ'şĭ pérḑă dobânda lorŭ, ce a doa ḑi s'aŭ pornitŭ. Giuruit'aŭ banĭ sĕ le dea Mihaĭ Vodă Mârzacilorŭ numaĭ sĕ se întórcă înapoĭ, sĕ nu prăde ţéra; ce nicĭ asa n'aŭ pututŭ folosi; şi aŭ purcesŭ şi Mihaĭ Vodă dupĕ dênşiĭ. Ce Tătariĭ, dupĕ obiceiul lorŭ, aŭ şi lăsatŭ ciamburŭ în tóte părţile, în şese ḑile de aŭ prădatŭ şi aŭ robitŭ; şi fiindŭ érna mare, omeţiĭ marĭ, nu s'aŭ putută ascunde bieţiĭ ómenĭ; şi s'aŭ împlutŭ de robĭ şi de dobitóce; cum eraŭ saniile cu bejăniile, aşa le aduceaŭ încărcate de muierĭ şi de copiĭ, şi pe drumŭ copiiĭ degeraţĭ, şi fete marĭ cum era maĭ amarŭ. Étă la câtŭ aŭ adusŭ ţéra aceĭ lepădaţĭ de Dumneḑeŭ: Ciaurul, şi Mironŭ, şi Velicĭco, că s'aŭ strinsŭ cétă de tâlharĭ sĕ ĭa pre Mihaĭ Vodă, precum óre cândŭ pre Duca Vodă de la Domnescĭ, că éră aŭ fostŭ Mironŭ jolnirŭ şi atuncea la Leşĭ, cândŭ aŭ luatŭ pre Duca Vodă celŭ bĕtrânŭ. Ce precum atuncea pe urmă nicĭ unŭ folosŭ n'aŭ adusŭ, aşa şi acum; că orĭ câţĭ s'aŭ sculatŭ din boieriĭ

Moldovenescĭ asupra Domnilorŭ, nicĭ uniĭ de aceia n'aŭ pricopsitŭ; ce totŭ cu osîndă Dumneḑeéscă aŭ peritŭ; şi potŭ ḑice că aceĭ de pre atuncea, ce se hainiaŭ despre domniĭ aceia şi se sculaŭ asupra lorŭ, dórŭ aŭ avutŭ şi strimbătate, séŭ urgie de la aceĭ domnĭ; déră acestiĭ scimŭ că nicĭ o strimbătate despre Mihaĭ Vodă n'aŭ avutŭ; ce numaĭ din firea lorŭ cea rea aŭ rădicatŭ zurba asupra luĭ Mihaĭ Vodă ca sĕ'lŭ ĭa din scaunŭ; şi étă ce folosŭ aŭ adusŭ ţĕreĭ: robie şi jacurĭ în tóte părţile! Éră de Mihaĭ Vodă nu s'aŭ pututŭ lipi, nicĭ s'aŭ apropiatŭ; ce eŭ, aşa ḑicŭ, că pre Domnŭ nime sĕ nu'lŭ defaime, că Domnul, orĭ bunŭ, aŭ rĕŭ, feritŭ trebue. Domnul nu în deşertŭ pórtă armă; şi maĭ multŭ armele Domnuluĭ asupra celorŭ împrotivnicĭ stĕpânescŭ şi rănescŭ pre dênşiĭ; şi de câte orĭ zarve ca aceste s'aŭ aţiţatŭ asupra vre unuĭ domnŭ, totŭ de risipa ţĕreĭ aŭ fostŭ. Că ântêiŭ cândŭ s'aŭ rădicatŭ Hăncescĭĭ pre Duca Vodă, de 'lŭ-aŭ scosŭ din scaunŭ, ce aŭ făcutŭ pre urmă Duca Vodă? Aŭ venitŭ cu Tătarĭ de aŭ prădatŭ ţinuturile acele, şi pre mulţĭ din căpiteniĭ aŭ spênḑuratŭ, pe alţiĭ i'aŭ înţĕpatŭ, pentru fapta aceea ce aŭ făcut'o eĭ. Déră Petriceico Vodă, cândŭ aŭ fugitŭ de la Hotinŭ în ţéra Leşéscă? Déră pe urmă aŭ ernatŭ Tătariĭ în ţéră, din Nistru până în Prutŭ, şi până în Jijia, cu mare pagubă şi robie. Rădicatus'aŭ éră pre Duca Vodă Moldoveniĭ cu Leşiĭ amestecaţĭ de 'lŭ-aŭ luatŭ de la Domnescĭ, cândŭ âmbla Petriceico Vodă sĕ bată Bugeagul. Déră aŭ n'aŭ fostŭ éră peirea ţĕreĭ, de Tătarĭ şi de Leşĭ, şi fómete mare în doĭ treĭ anĭ în ţéră, câtŭ mânca omŭ pre omŭ, precum mulţĭ spuneaŭ de acésta, care nu fómete, ce osînda luĭ Dumneḑeŭ, asupra acestuĭ pămêntŭ? Déră aŭ a Domnuluĭ aŭ fostŭ pricina aceea? Ba nu a Domnuluĭ, ce rĕutatea celorŭ rĕĭ. Rădicatus'aŭ şi acmu asupra luĭ Mihaĭ Vodă, carele de nu 'lŭ-arŭ fi feritŭ Dumneḑeŭ, păzindu-lŭ de neprieteniĭ sĕĭ; éră de s'arŭ fi têmplatŭ sĕ'lŭ ĭa Nemţiĭ, óre cine arŭ fi rĕmasŭ nerobitŭ din Moldovenĭ de Tătarĭ? Că atuncea arŭ fi fostŭ sfirşitul acestuĭ ticălosŭ de norodŭ; că pre Mihaĭ Vodă 'lŭ-arŭ fi luatŭ Nemţiĭ, éră ţéra tótă o robiaŭ Tătariĭ. Déră aŭ pricina Domnuluĭ este? Domnul aŭ silitŭ sĕ'ĭ apere; déră eĭ singurĭ de bună voiea lorŭ, 'şĭ-aŭ agonisitŭ perirea. Şi nicĭ cu atâta pradă şi morţĭ, ce făceaŭ într'ênşiĭ nu s'aŭ părăsitŭ; ce éråşĭ s'aŭ maĭ strinsŭ o sémă de Moldovenĭ cu Cătane şi Nemţĭ, în mŏnăstire în Caşinŭ şi la Mira; şi şedeaŭ într'acele doă mŏnăstirĭ, şi eşiaŭ de jăcuiaŭ în tóte părţile; şi nu s'aŭ părăsitŭ vĕḑêndŭ patima luĭ Frenţe Căpitanul, şi podghézul luĭ ce aŭ isprăvitŭ. Decĭ Mihaĭ Vodă dupĕ rĕsboiul cu norocŭ ce aŭ avutŭ la Iaşĭ cu Frenţe Căpitanul, şi aŭ rămasŭ isbânda la Mihaĭ Vodă, n'aŭ zăbovitŭ o lună de ḑile, şi s'aŭ gătitŭ éråşĭ de rĕsboiŭ cu Tătariĭ şi cu óstea luĭ, şi aŭ purcesŭ la mŏnastire la Caşinŭ.

Dupĕ rĕsboiul cu norocŭ a luĭ Mihaĭ Vodă cu Frenţe Căpitanul la Iaşĭ, totŭ nu s'aŭ părăsitŭ tâlhariĭ; ce éråşĭ s'aŭ strinsŭ Catane şi Nemţĭ, şi aŭ intratŭ în mŏnastire în Caşinŭ, de prădaŭ şi jăcuiaŭ în tóte pârţile, şi duceaŭ la mŏnastire. Decĭ Mihaĭ Vodă n'aŭ maĭ pututŭ suferi; ce s'aŭ gătitŭ totŭ într'acea érnă, dupĕ ce aŭ venitŭ de la cetatea Némţuluĭ, şi aŭ purcesŭ la óste. Adus'aŭ şi Tătarĭ, ce eĭ n'aŭ venitŭ câţĭ aŭ scrisŭ Mihaĭ Vodă; ce cumu'ĭ obiceiul lorŭ, aŭ venitŭ maĭ mulţĭ de câtŭ trebuiaŭ; şi era Saraskerŭ peste óste Aslanaĭ-

Mârza, omŭ fórte vitézŭ şi cu cumpătŭ bunŭ, şi aŭ purcesŭ cu tótă óstea pe la Romanŭ. Eraŭ 30,000 de Tătarĭ, fără Moldovenĭ; éră cândŭ aŭ agiunsŭ la Siretŭ, 'ĭ-aŭ venitŭ veste luĭ Mihaĭ Vodă că şi în Hangul suntŭ Catane; şi aŭ trimesŭ de la Siretŭ podgézŭ 2000 de Tătarĭ, şi 200 de Seimenĭ, şi cu boierĭ mazilĭ de ţéră, sĕ'ĭ ducă pe Tătarĭ la Catane, éră sĕ nu prade ţéra. Mers'aŭ şi cu acea óste, Nicolaĭ Lazul Sulgerul şi Şerbanŭ Cantacuzino Postelnicŭ; şi aŭ intratŭ în Hangŭ, fŏră de nicĭ o dodăélă despre nime. Catanele fugise; robit'aŭ Tătariĭ pe câţĭ 'şĭ-aŭ găsitŭ Moldovenĭ; robit'aŭ atuncea şi pre giupânésa luĭ Ilie Cantacuzino Visternicŭ, fiindŭ bejenită în Hangŭ, şi pe altă giupânésă, fata luĭ Iordaki Cantacuzino Stolnicul; şi le-aŭ scosŭ Mihaĭ Vodă din robie la Iaşĭ, oblicindu-se. Éră Mihaĭ Vodă trecêndŭ cu óstea în giosŭ la Băcăŭ, dupĕ ce aŭ întratŭ pin codru pe Tazlăŭ, aŭ eşitŭ câţĭ-va Nemţĭ şi Catane pe Tazlăŭ, ca o strajă, nesciindŭ nimică de óstea ce le venia asupră; şi dândŭ nisce Turcĭ ce eraŭ cu Mihaĭ Vodă, peste aceĭ Nemţĭ, 'ĭ-aŭ grăbitŭ Nemţiĭ pe Turcĭ; şi îndată aŭ peritŭ unŭ Ali-Aga de la Ţuţora; éră alţiĭ s'aŭ datŭ înapoĭ, până aŭ venitŭ şi cea-altă óste. Şi luândŭ veste Mihaĭ Vodă, că aŭ eşitŭ Nemţĭ şi Catane înainte, aŭ sfătuitŭ cu Aslanaĭ-Mârza, şi cu boieriĭ, cum arŭ face ca sĕ nu prindă de veste Tătariĭ, că eĭ veniaŭ pe urmă, pentru sĕ nu lasă cémburŭ in ţéră; şi aşa aŭ purcesŭ Aslanaĭ-Mârza Saraskierul cu 40 de Tătarĭ numaĭ, şi cu Moldovenĭ, ca sĕ védă ca câtă somă de óste arŭ fi de Nemţĭ; şi cum 'ĭ-aŭ vĕdutŭ că suntŭ puţinteĭ, s'aŭ şi slobo̧ditŭ la dênşiĭ, şi aŭ prinsŭ singurŭ Mârzacul pe unul, şi 'ĭ-aŭ rĕsipitŭ îndată, şi s'aŭ întorsŭ Aslanaĭ-Mârza cu robul legatŭ de plete. Éră Tătariĭ prindêndŭ de veste, îndată aŭ începutŭ a striga hala; şi care cum 'ĭ-aŭ pututŭ calul s'aŭ pornitŭ dupĕ Catane, şi nu 'ĭ-aŭ maĭ pututŭ popri nime, şi într'o clipală aŭ agiunsŭ pe catanele acele, şi aŭ lovitŭ satul Ocna fŏră de veste, şi tóte satele de pin pregiurŭ, şi pin Caşinŭ, pin pădurĭ pe la bejăniĭ; aŭ robitŭ şi aŭ prădatŭ maĭ rĕŭ de câtŭ la Némţŭ, mulţime de ómenĭ şi dobitóce, că îĭ aduceaŭ ca oile pe bieţiĭ ómenĭ, cu muierĭ, cu copiĭ, câtŭ suspinaĭ unde vedeaĭ atâte suflete; că amŭ fostŭ faţă de amŭ vĕdutŭ aceste. Éră décă s'aŭ strinsŭ Tătariĭ toţĭ de la pradă, s'aŭ aşedatŭ pe şesul Trotuşuluĭ de lûngă Ocnă până din giosŭ de satŭ de Rădiana, câmpul totŭ de Tătarĭ şi de robĭ ce luase. A doa di aŭ mersŭ la mŏnastire la Caşinŭ, că Nemţiĭ se închisese toţĭ în mŏnastire; ce cu Tătariĭ ce ispravă aveaĭ sĕ facĭ la cetate! Aŭ încungiuratŭ mŏnăstirea pe delaturĭ; éră nu s'aŭ pututŭ apropia de zidŭ, că se apĕraŭ cu sacaluşe din tóte părţile. Ce lăsândŭ mŏnastirea aŭ maĭ prădatŭ ce aŭ găsitŭ pe afară, şi s'aŭ întorsŭ inapoĭ cu mulţĭ robĭ şi dobitóce; şi aŭ trecutŭ la Bugégŭ cu toţĭ robiĭ. Éră Mihaĭ Vodă aŭ trecutŭ Siretul pe la Răcăciunĭ, şi aŭ venitŭ la scaunul seŭ în Iaşĭ. Nemţiĭ ce eraŭ în Caşinŭ încă s'aŭ rĕdicatŭ, şi aŭ eşitŭ din mŏnăstire, şi érăşĭ s'aŭ strânsŭ la Focşenĭ, şi aŭ apucatŭ o mŏnastire anume Mira, ce este pe Milcovŭ, şi adăogêndu-se şi Moldovenĭ. Éră într'acea érnă, aŭ şedutŭ Mihaĭ Vodă totŭ cu pază; éră dupĕ ce s'aŭ desvĕratŭ s'aŭ gătitŭ de isnóvă éră de óste, şi aŭ purcesŭ totŭ într'acelaşŭ anŭ, de primăvéră la Focşenĭ cu óstea Moldoveĭ, de 'ĭ-aŭ scosŭ şi pre aceia din ţéră.

Fiindŭ învĕţaţĭ Catanele, şi cu Moldoveniĭ, cariĭ se făcuse totŭ uniĭ cu Ca-

tanele, a prăda ţéra, nicĭ într'unŭ chipŭ nu se putea mântui de dênşiĭ; şi vĕdêndŭ că s'aŭ şi maĭ adaosŭ Nemţĭ şi catane la Focşenĭ, şi ţineaŭ Mira şi Caşinul, s'aŭ înţelesŭ şi la Impĕrăţie, cum Nemţiĭ ţinŭ două cetăţĭ în Moldova; şi aŭ venitŭ unŭ ciohodarŭ a Vezirului cu fermanŭ sĕ mérgă sĕ risipéscă acele două cetăţĭ adecă mŏnastirĭ; şi 'şi-aŭ strinsŭ óste Moldovenĭ, Codrenĭ, Lăpuşnenĭ, şi maĭ de ţéră, şi Seimenĭ, şi aŭ maĭ adusŭ şi Tătarĭ; şi aŭ purcesŭ primăvéra la luna luĭ Maiŭ în 21 de ḑile în ḑioa sfântuluĭ mareluĭ Constantinŭ Impĕratŭ, cu frumósă óste, călărime şi pedestrime cu tunurĭ; şi aŭ mersŭ la Bĕrladŭ, unde s'aŭ tĕmpinatŭ cu Tătariĭ. Şi sosindŭ la Nicorescĭ, aŭ tăbăritŭ óstea acolo pedestrimea, şi cu Tătariĭ aŭ purcesŭ podghiazŭ nóptea, şi le-aŭ datŭ Sĕrdarŭ maĭ mare pe óste pe Constantin Ţărigrădeanul Postelnicŭ mare, bunŭ viteazŭ, fiindŭ slujitŭ la Moskalĭ, la Căzacĭ, sciindŭ rôndul oştiriĭ, şi îndrăsneţŭ şi cu sfatŭ bunŭ era. Şi aŭ trecutŭ Siretul uniĭ în vadŭ, alţiĭ în notŭ; fiindŭ nópte n'aŭ nemeritŭ toţĭ vadul; şi 'ĭ-aŭ lovitŭ fĕră de veste pe Catane, şi eraŭ o mie de Catane cu Nemţĭ, şi 'ĭ-aŭ aflatŭ în Odobescĭ pe o sémă; pre cariĭ îndată 'ĭ-aŭ risipitŭ, şi aŭ începutŭ a'ĭ lua de grumazŭ. Éră câţĭ aŭ scăpatŭ, aŭ fugitŭ pe Milcovŭ la mŏnastire la Mira; şi îndată aŭ eşitŭ cu toţiĭ din mŏnastire gata de rĕsboiŭ, cu dobe şi cu stégurĭ tocmiţĭ de rĕsboiŭ. Tătariĭ s'aŭ împrăsciatŭ a goni pe ceĭ d'intêiŭ; şi éră s'aŭ luatŭ după pradă pe la Focşenĭ; alţiĭ aŭ trecutŭ pin ţéra Muntenéscă. Moldoveniĭ dândŭ năvală vitejesce, n'aŭ pututŭ ţine Catanele rĕsboiul multŭ; ce aŭ purcesŭ în risipă a da dosŭ şi a fugi; şi gonindu'ĭ Moldoveniĭ şi Tătariĭ, tăindu'ĭ şi robindu'ĭ, până s'aŭ împrăsciatŭ care încotro aŭ putută scăpa, pin munte, pin pădure, fĕră caĭ, răniţĭ. Atuncea aŭ apucatŭ Tătariĭ de aŭ robitŭ şi pe Didiulescul Căpitanul celŭ mare de la Focşenĭ a domnuluĭ Muntenescŭ; şi 'l-aŭ adusŭ împreună cu alţĭ robĭ la Mihaĭ Vodă, şi îndată 'l-aŭ scosŭ din robia Tătarilorŭ. Decĭ după risipa Catanelorŭ cu a Nemţilorŭ, aŭ mersŭ şi Mihaĭ Vodă la mŏnăstirea Mira, şi aŭ stricatŭ zidul mŏnăstireĭ, pe poronca Impĕrăţieĭ, ce era făcutŭ de Antiohi Cantemir Vodă. Aprins'aŭ şi chiliele, şi o biserică de lemnŭ ce era făcută de Cantemirŭ Vodă cel bĕtrânŭ; şi ciohodarul Veziruluĭ era totŭ împreună cu Mihaĭ Vodă, că avea poroncă sĕ şéḑă sĕ védă cum s'orŭ strica acele mŏnăstirĭ. De acolo s'aŭ întorsŭ Mihaĭ Vodă cu tótă óstea la mŏnăstire la Caşinŭ; şi aflândŭ éraşĭ tâlhariĭ de catane, i-aŭ gonitŭ pe uniĭ, pe alţiĭ i-aŭ prinsŭ viĭ, şi aŭ mersŭ de aŭ stricatŭ şi zidul mŏnăstireĭ Caşinuluĭ. Pe une locurĭ aŭ pusŭ lagumŭ de aŭ sfărmatŭ zidul; pe de altă parte cu ciocane de ferŭ aŭ adusŭ şalgăiĭ de la Ocnă de 'l-aŭ risipitŭ. Şi aşa le-aŭ spartŭ lŏcaşul acelorŭ Nemţĭ şi Catane. Cu câtŭ le eşise ântêiŭ laudă mare, şi se temeaŭ unde auḑeaŭ de numele lorŭ, cu atâta maĭ pre urmă se deprinsése Moldoveniĭ de'ĭ băteaŭ şi intraŭ într'ênşiĭ, unde şi'ĭ găsiaŭ. Şi făcêndŭ isbândă Mihaĭ Vodă, s'aŭ întorsŭ la scaunul sĕŭ în Iaşĭ; déră totŭ cu scăderea ţĕreĭ, de robia şi prada ce făceaŭ Tătariĭ. Şi aŭ maĭ şeḑutŭ până la luna luĭ Iulie, şi s'aŭ gătitŭ érăşĭ maĭ cu bună gătire sĕ intre în ţéra Ungurécă, că aŭ venitŭ poroncă de la Impĕrăţie la Mihaĭ Vodă, şi la Sultanul, şi la Paşa de Hotinŭ sĕ se gătéscă sĕ mérgă în ţéra Unguréscă.

Venindŭ poroncă la Sultanul şi la Mihaĭ Vodă, şi la Paşa de Hotinŭ, sĕ

mérgă în ţéra Ungurèscă sĕ prade, şi sĕ robéscă, cariĭ nu se vorŭ închina din domniĭ Ungurescĭ la Turcĭ, că eraŭ fugiţĭ o sémă din domniĭ Ungurescĭ la Turcĭ cu Craiul lorŭ Racoţi, ḑicêndŭ că de arŭ merge óstea, se vorŭ închina tóte cetăţile, şi tótă ţéra Ungurécă la Turcĭ. Ce pe cuvêntul lorŭ le-aŭ datŭ voie de aŭ venitŭ la Hotinŭ unŭ Bercinie domnŭ Ungurescŭ, şi cu alţĭ cu o sémă de Ungurĭ ce avea şi óste, şi s'aŭ maĭ strinsŭ şi alţĭ; şi s'aŭ gătitŭ şi Mihaĭ Vodă cu ómenĭ de óste, călărime, şi pedestrime, şi s'aŭ făcutŭ câţĭ-va din Câmpu-lungenĭ, şi din Hânganĭ totŭ cu sâneţe. Venit'aŭ şi Colcégŭ cu óste, Lipcanĭ şi Turcĭ 1000 de ómenĭ. Sultanul încă aŭ venitŭ cu Tătarĭ, şi s'aŭ adunatŭ cu toţiĭ la Botoşenĭ şi aŭ mersŭ pin Sucévă, şi aŭ trecutŭ munţiĭ pe la Câmpulungŭ, cu nevoie mare, fiindŭ potica strimtă; şi numaĭ câte unŭ omŭ încăpea de mergea pe potică; atâta óste fiindŭ, câtŭ unde mânea nóptea fruntea, a doua ḑi agiungea ceĭ din urmă. Venit'aŭ luĭ Mihaĭ Vodă în Câmpu-Lungŭ călăraşĭ de la Ţarigradŭ, cum c'aŭ bătutŭ Nemţiĭ pe Turcĭ; că era la óste Turciĭ cu Nemţĭ. Ce Mihaĭ Vodă de acésta n'aŭ spusŭ nimĕnuĭ, că de arŭ fi prinsŭ veste Sultanul, s'arŭ fi intorsŭ înapoĭ; ce Mihaĭ Vodă maĭ tare îndemna pe toţĭ sĕ intre în ţéra Ungurécă; că Tătariĭ décă aŭ vĕḑutŭ locurĭ închise şi grele precum îĭ muntele nu vreaŭ sĕ mai intre în strimtorĭ; ce aŭ purcesŭ Mihaĭ Vodă înainte cu óstea sa, şi cu Colcégŭ cu óstea luĭ; ĕră Tătariĭ pe urmă. Dérŭ totŭ s'aŭ întorsŭ din Suhardŭ dintr'unŭ munte 2000 Tătarĭ; n'aŭ cutezatŭ a intra. Ĕră alţiĭ aŭ mersŭ dupĕ Sultanul, şi aŭ trecutŭ munţiĭ în treĭ ḑile, fără de nicĭ-o dudăélă despre nime; că puţinteĭ Nemţĭ ce aŭ fostŭ la Strajă, aŭ fugitŭ, vĕḑêndŭ atâta óste cu Mihaĭ Vodă. Din boierĭ aŭ fostŭ Darie Donicĭ Vornicul, şi Constantinŭ Costaki Visternicul, Constantinŭ Ţărigrădeanul vel postelnicŭ, Macri Banŭ, Iordaki Cantacuzino vel Comisŭ. Decĭ cum aŭ trecutŭ peste munte într'unŭ satŭ în Rodna, aŭ prinsŭ puţineĭ robĭ, şi aŭ datŭ focŭ satuluĭ; aşijderea şi alte sate pe pin pregiurŭ totŭ le-aŭ datŭ focŭ. Satele dese cu case multe, câtŭ acoperise vĕzduhul de fumŭ, Şi la unŭ locŭ aŭ eşitŭ o sémă de óste Nemţĭ şi Catane, la locŭ strimtŭ, şi îndată s'aŭ apucatŭ de rĕsboiŭ: déră n'aŭ ţinutŭ multŭ, că aŭ datŭ năvală Lipcaniĭ luĭ Colcégŭ şi cu Moldoveniĭ; Tătariĭ fiindŭ în urmă n'aŭ prinsŭ veste, şi i-aŭ înfundatŭ îndată, şi aŭ începutŭ a fugi, năzuindŭ la cetatea Bistriţeĭ; ce puţinĭ aŭ scăpatŭ, şi aveaŭ totŭ caĭ de ceĭ marĭ Nemţescĭ, şi ĭepe frijĭ. I-aŭ agiunsŭ şi aŭ robitŭ câţĭ-va, şi aŭ peritŭ într'acelŭ rĕsboiŭ 40 de Nemţĭ; s'aŭ aflatŭ trupurile; cu îndrăsnire tótă óstea aŭ purcesŭ înainte, făcêndŭ isbândă ântêiaşĭ-dată; şi aŭ eşitŭ la cetatea Bistriţeĭ, câtŭ acoperise şesul acela óstea. Déră în cetate eraŭ Nemţĭ puţinĭ; ĕră Ungurĭ eraŭ mulţĭ, că se strinsése din tóte părţiţe în Cetate; şi se temeaŭ Nemţiĭ de Ungurĭ că s'órŭ închina. Şi n'aŭ fostŭ multă zăbavă sĕ se închine; numaĭ Tătariĭ n'aŭ vrutŭ sĕ maĭ zăbovéscă; ce aŭ şeḑutŭ numaĭ o ḑi. Şi aŭ prinsŭ totŭ têrgul pe din'afară; numaĭ cetatea aŭ rĕmasŭ; şi pe lûngă cetate eraŭ mulţĭ din prostime ce nu maĭ încăpuse în cetate, cu care, cu dobitóce pre subt zidŭ; şi aŭ datŭ năvală Tătariĭ, Lipcaniĭ, Moldoveniĭ, şi i-aŭ luatŭ pe toţĭ, cu tóte dobitócele acele; şi aŭ masŭ într'acea nópte tótă óstea pin pregiurul cetăţeĭ. Tótă nóptea aŭ stătutŭ gata toţĭ; nime n'aŭ dormitŭ; ĕră a doua ḑi aŭ făcutŭ sfatŭ Mihaĭ

Vodă cu Sultanul, sĕ mérgă în giosŭ spre Braşovŭ, totŭ prădândŭ şi ardêndŭ, şi vorŭ eşi pe potica Oltuzuluĭ; şi fórte bine era aşa, că arŭ fi mersŭ fără de nicĭ o dudăélă, că Nemţiĭ eraŭ duşĭ la óste la Turcĭ; numaĭ pin cetăţĭ câţĭ eraŭ închişĭ. Ce n'aŭ vrutŭ Sultanul, fiindŭ unŭ copilŭ tênĕrŭ, nesciindŭ rôndul cum s'a purta; ce aŭ purcesŭ în ţéra Unguréscă în lontru de aŭ prădatŭ şi aŭ arsŭ, şi s'aŭ umplutŭ de robĭ şi de dobitóce, şi de alte lucrurĭ. Şi vrêndŭ sĕ ésă pin ţéra Leşéscă pe la Scóle, aŭ prinsŭ Leşiĭ potica cu óste, şi nu i-aŭ lăsatŭ; şi s'aŭ întorsŭ éră în urmă pin munţĭ, prin locurĭ grele; şi le-aŭ eşitŭ mojicimea înainte la locurĭ strimte, şi i-aŭ grămăditŭ, câtŭ aŭ lăsatŭ duiumul, şi maĭ multŭ, şi caiĭl orŭ 'şĭ-aŭ lăsatŭ; şi aŭ eşitŭ în ţéră aice cu mare scădere. Éră Mihaĭ Vodă cu Colcégŭ Sardaiul pe óstea de la Hotinŭ, s'aŭ întorsŭ cu pace éră pin Câmpu-Lungŭ, şi aŭ venitŭ la scaunul sĕŭ în Iaşĭ.

Bine nu s'aŭ aşeḑatŭ, i-aŭ şi sositŭ veste cum pre la Ocnă aŭ eşitŭ multă óste Nemţĭ şi Catane, şi vinŭ sĕ'şĭ rĕscumpere ţéra lorŭ; şi fiind óstea luĭ Mihaĭ Vodă împrăsciată, cine-'şĭ pre la casele lorŭ i-aŭ lăsatŭ eşindŭ din ţéra Ungurésca, şi trudiţĭ de cale, n'aveaŭ cu cine sĕ stee; ce aŭ eşitŭ din Iaşĭ cu toţĭ boieriĭ şi cu neguţtoriĭ, şi cu totŭ têrgul, şi aŭ trecutŭ Prutul la Ţuţora, asceptândŭ sĕ véḑă ce se va lucra. Atuncea aŭ sositŭ la Prutŭ şi Sultanul; ce Catanele acele s'aŭ întorsŭ înapoĭ d'incotro aŭ venitŭ, temêndu-se a se maĭ depărta la câmpŭ de la munte. Şi s'aŭ întorsŭ şi Mihaĭ în scaunul seŭ în Iaşĭ cu toţĭ boieriĭ, şi cu mare laudă de isbânda ce aŭ făcutŭ asupra ţĕreĭ Ungurescĭ, care nu vorŭ uita-o eĭ multă vreme, câtă pagubă li s'aŭ făcutŭ. Éră de la Impĕrăţie i-aŭ venitŭ nume bunŭ, şi laudă luĭ Mihaĭ Vodă; şi orĭ de ce scria şi jăluia la Impĕrăţie i se asculta şi isprăvia.

Éră în alŭ şéptele anŭ a domnieĭ luĭ Mihaĭ Vodă, s'aŭ hainitŭ o sémă de Turcĭ de la Agemŭ, şi s'aŭ rădicatŭ asupra Impĕratuluĭ Agemilorŭ, şi 'l-aŭ biruitŭ, câtŭ aŭ căutatŭ a'şĭ lăsa scaunul, şi aŭ fugitŭ pintr'alte părţĭ de locurĭ în ţéra luĭ; şi vĕḑêndŭ nevoia aŭ agiunsŭ la Impĕratul Turculuĭ de la Ţarigradŭ, poftindŭ sĕ'Ĭ dea agiutorŭ, împrotiva neprietinilorŭ luĭ; şi n'aŭ vrutŭ sĕ'Ĭ dea agiutoru, macarŭ că de o lege suntŭ Turciĭ şi aceia; numaĭ puţină osăbire aŭ, precum noĭ cu Papistaşiĭ. Şi aŭ Impĕrăţie mare şi vestită. Decĭ vĕḑêndŭ nevoiea asupra luĭ sosită, şi ne dându'Ĭ Turciĭ agiutorŭ, aŭ agiunsŭ la Impĕratul Mosculuĭ, poftindu'lŭ sĕ'Ĭ dea agiutorŭ; şi i-aŭ giurnitŭ că'Ĭ va da o sémă de cetăţĭ pentru binele ce'Ĭ va face. Moscalul aŭ priimitŭ bucurosŭ, şi s'aŭ gătitŭ cu óste multă, şi aŭ purcesŭ singurŭ Impĕratul cu oştile la anul 7231; şi lovindŭ pe la Cerkezĭ, pe la Obăzale, tóte ţĕrile acele s'aŭ închinatŭ sĕ fie totŭ una cu Moskul, cariĭ totŭ Crescinĭ suntŭ aceia. Şi mergêndŭ Moskaliĭ aŭ luatŭ câteva cetăţĭ pe marea Caspieĭ; şi 'şĭ-aŭ aşeḑatŭ acolo ostile la ernaticŭ. Turciĭ vĕḑêndŭ venirea Moskuluĭ într'acele părţĭ de locŭ, fórte s'aŭ îngrijitŭ, fiindŭ aprópe de marea Négră despre Anadolŭ, şi aŭ trimesŭ solŭ, la Impĕratul Moskuluĭ; ce pe solŭ 'l-aŭ opritŭ la margine, şi nu 'l-aŭ lăsatŭ sĕ mérgă în lăuntru, ce i-aŭ ḑisŭ sĕ şéḑă la Azacŭ la cetatea lorŭ, până iĭ va veni rĕspunsŭ de la Impĕratul.

Eră aice în ţéră domniea Mihaĭ Vodă cu pace; şi aŭ făcutŭ ruptă în tótă

ţéra sĕ fie numaĭ cincĭ sferturĭ într'unŭ anŭ; éră altă nimică nicĭ unŭ felŭ de angărie n'aŭ maĭ scosŭ; şi le era tuturorŭ săracilorŭ maĭ cu odihnă; că fiesce cine scía câtŭ birŭ are a da într'unŭ anŭ. Nu umbla zlotaşiĭ totŭ deuna pin ţéră, cum era până atunce.

Totŭ într'acestŭ anŭ 7231, aŭ muritŭ şi Mitropolitul Kir Gedeonŭ, şi l'-aŭ îngropatŭ la Mitropolie; éră în locul luĭ aŭ alesŭ Mihaĭ Vodă, şi cu totŭ sfatul, şi aŭ pusŭ Mitropolitŭ pe Georgie Episcopul de Romanŭ.

Éră cândŭ eraŭ aniĭ 7231 Aprilŭ în 20, într'o ḑi sâmbătă, pe ameaḑă-ḑi s'aŭ scornitŭ aice în Iaşĭ, o fortună de vĕntŭ mare; şi cândŭ s'aŭ scornitŭ fortuna aceea, s'aŭ aprinsŭ o casă a unuĭ popă din susŭ de biserica sfântuluĭ Dimitrie; şi câtŭ clipala ochiuluĭ s'aŭ aprinsŭ şi biserica sfântuluĭ Dimitrie; şi fiindŭ vĕntŭ mare ca acelŭ, n'aŭ pututŭ stinge focul, măcarŭ că venise şi domniea cu tótă glóta; că era lucru mare şi înfricoşatŭ, că de la biserica sfântuluĭ Dimitrie, aŭ săritŭ focul înainte câtŭ trage cu săgéta, de s'aŭ aprinsŭ cu temeiŭ casele în rôndŭ, cum mergŭ pe lûngă uliţa cea mare; şi îndată s'aŭ aprinsŭ şi biserica sfântuluĭ Nicolaĭ, şi curţile domnescĭ de tóte părţile, câtŭ nu s'εŭ maĭ pututŭ nime apropia, fiindŭ domniea singură în curţĭ; că slujitoriĭ Seimenĭ alergase toţĭ în têrgŭ, ca dóră arŭ pute stinge focul. N'aŭ putută scóte din casele domnescĭ grăbindŭ focul, ce numaĭ câtŭ aŭ eşitŭ dómna cu coconiĭ, cu ce aŭ apucatŭ eĭ singurĭ, cu doĭ-treĭ copiĭ din casă; şi aŭ eşitŭ la malul Bahluiuluĭ din susŭ de podŭ, cu mare spaimă, şi cu fuga aŭ scăpatŭ pe giosŭ. Éră multe lucrurĭ aŭ arsŭ în casă; că nu se putea nime apropia de para foculuĭ. Atunce aevea era certarea de la Dumneḑeŭ; şi de la curţele domnescĭ aŭ săritŭ focul pe eazŭ, de aŭ arsŭ şi acolo două-treĭ case; éră curţile domnescĭ aŭ arsŭ câtŭ n'aŭ rĕmasŭ nimică nearsŭ cu biserică cu totŭ. Şi numaĭ câtŭ aŭ arsŭ curţile domnescĭ, îndată aŭ stătutŭ vĕntul şi s'aŭ alinatŭ; şi până a agiunge focul la curţile domnescĭ, multe case boierescĭ, şi a altora, aŭ arsŭ cu totŭ ce aŭ avutŭ; că nime n'aŭ pututŭ scóte nimică; că ca săgéta aŭ mersŭ focul, câtŭ n'aŭ vĕḑutŭ nimene ardere aşa în grabă; şi în giumătate de césŭ s'aŭ făcutŭ tóte aceste; maĭ multŭ n'aŭ ţinutŭ. Certare de la Dumneḑeŭ era grabnică pentru pĕcatele nóstre. Éră domniea s'aŭ mutatŭ în două case boierescĭ, în casele luĭ Ionŭ Păladi Spătarul, şi într'a luĭ Constantinŭ Costaki Spatarul, fiindŭ aprópe una de alta; şi aŭ şeḑutŭ până s'aŭ isprăvitŭ curţile despre dómna. Eră după arderea curţelorŭ domnescĭ, îndată aŭ orânduitŭ ţinutul Orheiuluĭ, şi aŭ adusŭ totŭ lemnul câtŭ aŭ trebuitŭ; şi s'aŭ maĭ orônduitŭ şi la alte ţinuturĭ care pentru salahorie. Fost'aŭ Ispravnicŭ peste totŭ lucrul caselorŭ domnescĭ maĭ mare Constantinŭ Costaki vel Spătarŭ, lăsândŭ tótă grija pe séma luĭ; şi apucându-se ântêiŭ de casele despre dómna, de le-aŭ tocmitŭ precum se vĕdŭ, şi aŭ maĭ făcutŭ şi alte case de zidŭ despre Bahluiŭ, fórte frumóse. Şi gătindu-se curţile despre dómna până în patru lunĭ; şi mutându-se domniea în curţĭ, cu mare bucurie aŭ datŭ din tunurĭ; şi luĭ Constantinŭ Costaki vel Spătarŭ i-aŭ mulţămitŭ Mihaĭ Vodă de slujba ce i-aŭ făcutŭ; şi 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu contĕşŭ cu sobolŭ, şi şlicŭ de sobolŭ, şi cu totŭ alaiul domnescŭ 'l-aŭ dusŭ la gazdă, cu surle, cu dobe; şi la gazdă ose-

bite darurĭ i-aŭ trămisŭ. Acoperit'aŭ şi biserica sfântuluĭ Nicolaĭ totŭ într'acestŭ anŭ.

Ḑice unŭ cuvêntŭ: înmulţindu-se pĕcatul, se nasce pedépsa, precum şi la noĭ în ţéră câtŭ s'aŭ têmplatŭ in a treia domnie a luĭ Mihaĭ Vodă, cum aŭ venitŭ domnŭ, aŭ intratŭ Nemţĭ şi catane în ţéră, aŭ robitŭ, aŭ prădatŭ. Adus'aŭ Mihaĭ Vodă Tătarĭ ca sĕ scótă pe Nemţĭ; éră robie şi pradă. Dupĕ robie fómete mare, câtŭ aŭ agiunsŭ merţa de malaiŭ 10 leĭ; aŭ muritŭ multe suflete, câţĭ nu s'aŭ dusŭ printr'alte ţĕrĭ. Dupĕ fómete, ciumă, omorŭ, bocete, şi vaete în tóte părţile. Pe urma acelora lovit'aŭ bólă în dobitóce, câtŭ la uniĭ ómenĭ n'aŭ rĕmasŭ nicĭ c'o vită; şi în tótă ţéra era acea bólă de dobitóce. Éră peste tóte aceste, şi focŭ năprasnicŭ, cândŭ aŭ arsŭ curţile domnescĭ. Ḑice Solomonŭ că: pre cine iubesce Dumneḑeŭ îlŭ cértă, pentru ca sĕ se îndrepteze. Ce cu acestŭ cuvêntŭ ne mângâemŭ şi noĭ de tóte certările ce ne vinŭ de la Dumneḑeŭ.

In anul acesta éră aŭ scosŭ Mihaĭ Vodă desetina de stupĭ sĕ dea toţĭ; neplăcutŭ lucru era alesŭ boierimeĭ şi mŏnăstirilorŭ acestŭ obiceiŭ; şi testamenturĭ cu afurisenie eraŭ de la alţĭ domnĭ sĕ nu maĭ fie desetina pe boierĭ şi pe mŏnastirĭ. Numaĭ nevoia ḑice că strică obiceiurile cele bune, că la mare nevoie şi strimtorare aŭ căḑutŭ domnia acestuĭ pămêntŭ; de vreme că doĭ Paşĭ marĭ Saraskerĭ s'aŭ făcutŭ părtaşĭ a stăpâni din partea Moldoviĭ: Tighiné şi Hotinul. Nu maĭ potŭ domniĭ sătura cu datul.

Éră într'acestŭ anŭ aŭ făcutŭ aşeḑare Moskaliĭ cu Şahul, Impĕratul de Persia; şi aŭ făcutŭ legătură între dênşiĭ, ca sĕ'şĭ stăpânéscă elŭ ţéra; şi cândŭ 'ĭ-arŭ trebui oştĭ, sĕ'ĭ dea într'agiutorŭ Impĕratul Moskuluĭ asupra zorbalilorŭ Enicerilorŭ luĭ. Déră şi Moskaliĭ sĕ ţie tóte cetăţile acele ce aŭ luatŭ la marea Caspieĭ. Turciĭ vĕḑêndŭ acele tocmele a lorŭ, aŭ trămisŭ şi eĭ óste multă la Anadolŭ pentru paza margineĭ ţĕrilorŭ séle; şi aŭ luatŭ câte-va cetăţĭ şi multŭ locŭ.

Éră la anul dupĕ ce s'aŭ gătitŭ curţile despre dómna, s'aŭ apucatŭ Mihaĭ Vodă cum s'aŭ luatŭ omătul de curţile cele-alte ce suntŭ despre apusŭ, şi aŭ stricatŭ ântêiŭ tóte cele vechĭ: Divanurile, Spătăria până în pămêntŭ; numaĭ douĕ case ce suntŭ de Vasile Vodă făcute le-aŭ lăsatŭ şi le-aŭ tocmitŭ ântêiŭ acele, éră altele le-aŭ făcutŭ din temelie cu frumósă orônduélă precum se vĕdŭ. Măcarŭ că aceĭ Domnĭ ce aŭ făcutŭ curţile aceste maĭ în trecute ḑile aŭ fostŭ, şi maĭ putincioşĭ din avuţie, şi vreme aŭ avutŭ maĭ pe voie, nu cu atâte supărărĭ despre Turcĭ; déră orĭ că le-aŭ fostŭ uritŭ a chieltui, orĭ că nu le-aŭ datŭ cunoscinţa, prea uritŭ şi ciudatŭ eraŭ făcute casele aceste domnescĭ. Déră Mihaĭ Vodă le-aŭ făcutŭ fórte frumóse şi deschise precum se vĕdŭ. Intr'acestŭ anŭ 7232, fosta'aŭ sĕcetă mare, pânele próste, mórte în dobitóce, stupiĭ în scădere; şi peste tóte aceste, scos'aŭ desetina de stupĭ îndoită, de aŭ datŭ cu toţiĭ, şi boierĭ şi mŏnastirĭ, câte 48 de banĭ pe stupŭ. Cu mare supĕrŭ era boierilorŭ şi ţĕreĭ; şi s'aŭ împuţinatŭ stupiĭ de pe la toţĭ; că atâta negustorie aveaŭ şi pămêntenii. alesŭ partea boierimeĭ. Până a nu da desetină, cu stupiĭ îşĭ chivernisiaŭ casele lorŭ, şi îşĭ plătiaŭ birul; pentru acésta mare jale şi supărare aŭ căḑutŭ preste toţĭ, făcênduli-se supĕrŭ de aŭ plătitŭ stupiĭ îndoiţĭ; măcarŭ că nu din lăcomie s'aŭ făcutŭ acésta, ca sĕ strîngă în casa luĭ,

aceste suspine a tuturorŭ, ce de mare nevoie și asuprele ceĭ veniaŭ de la Turcĭ, că nu maĭ avea cu ce plini poroncile Impĕrătescĭ, și cu ce umple pe Greciĭ, ce eraŭ pe lângă dênsul. Déră totŭ era maĭ cu cale a scóte de cele obicinuite pe ţéră sĕ fi luatŭ, de câtŭ a se face obiceiŭ. Domniĭ câtŭ arŭ putea sĕ se feréscă sĕ nu scóţă obiceiurĭ ce n'aŭ maĭ fostŭ; de vreme că suntŭ ómenĭ marĭ, trebuie și lucrurile lorŭ sĕ urmeze dupĕ cinstea lorŭ, și pentru ca sĕ nu rĕmâe în blestemul noroduluĭ; că suspinul săracilorŭ nu rĕmâne în deșertŭ, macarŭ câtŭ de târḑiŭ. Și décă face unŭ Domnŭ obiceiŭ măcarŭ câtŭ de rĕŭ, alţiĭ pre urma luĭ prea lesne facŭ pe obiceiul acela, fără de nicĭ o îndoélă, aruncândŭ grija saŭ pĕcatul asupra aceluia ce 'l-aŭ scornitŭ; și étă că rădăcina și începătura pĕcatuluĭ este aceluia ce 'l-aŭ scornitŭ, de aŭ datŭ pildă și altora a'lŭ face; că stingerea și sărăcia tuturorŭ boierilorŭ și mônăstirilorŭ le-aŭ fostŭ desetina acéstă îndoită, de aŭ datŭ douĕ desetinĭ o dată, care nu se va uita lesne de la pămĕnteniĭ Moldoviĭ. Totŭ într'acelașŭ anŭ în luna luĭ Septemvrie, s'aŭ pornitŭ ploĭ grele, câtŭ aŭ venitŭ apele marĭ afară de măsura lorŭ pe cum veniaŭ de altă dată, și aŭ înnecatŭ multe dobitóce și ómenĭ alesŭ la ţinutul Tecuciuluĭ, și prisăcĭ de stupĭ, fônaţe, ómenĭ, copiĭ mulţĭ; că așa aŭ venitŭ de o dată Siretul fără de veste, și 'ĭ-aŭ apucatŭ pe ómenĭ pin case; cariĭ aŭ scăpatŭ pin copacĭ, aŭ scăpatŭ. Herghelii de iepe aŭ apucatŭ apa, și puţintele aŭ scăpatŭ; turme de oĭ, și casele cu totul a bieţilorŭ ómenĭ le-aŭ înnecatŭ cu totŭ ce aŭ avutŭ. Câte sate aŭ fostŭ pe Siretŭ, potŭ ḑice că 'ĭ-aŭ prădatŭ Tătariĭ; că nu puţină pagubă aŭ avutŭ, care nu se va uita curândŭ de aceĭ ce lŏcuescŭ pe acele locurĭ.

Intr'acelŭ anŭ s'aŭ mazilitŭ și Hanul Crîmuluĭ, și aŭ venitŭ Hanŭ Megli-Ghereĭ pusŭ de Impĕrăţie. Totŭ într'acelașŭ anŭ luatŭ-aŭ Turciĭ o cetate de la Căzilbașĭ mare, cu multŭ locŭ împregiurŭ, și cu mulţime de ómenĭ; și aŭ venitŭ cu acéstă veste de izbândă unŭ Agă a Veziruluĭ, cu fermanŭ, ca sĕ se veseléscă domniea, sĕ facă dulalma; și aŭ făcutŭ treĭ ḑile veselie fără de voie Intr'acele treĭ ḑile, ce aŭ șeḑutŭ Turcul aicea, aŭ datŭ câte de treĭ orĭ de ḑi din tunurĭ, și din focŭ măruntŭ; și aŭ ḑisŭ surlele și dobele; și cândŭ s'aŭ plinitŭ treĭ ḑile, aŭ purcesŭ și Aga Veziruluĭ, dându'ĭ bacșișŭ 7500 de leĭ, fără de caĭ, și fără de alte darurĭ ce aŭ maĭ luatŭ.

Éră la anul 7233, aŭ muritŭ și Petru Impĕratul Moskuluĭ, cu mare bucurie de mórtea luĭ Turcilorŭ; éră între cresciniĭ mare jale și întristare, că póte sĕ maĭ fie altŭ Impĕratŭ precum aŭ fostŭ acesta? Că tóte Impĕrăţiile și Crăiile sĕ înfricoșase de dênsul, de vitejiile luĭ. Éră în locul luĭ aŭ lăsatŭ împĕrăţia pre séma Impĕrătéseĭ luĭ, și ea aŭ rămasŭ stăpână în locul luĭ Petru, până va fi de vîrstă nepotu-sĕŭ ce avea.

Éră aice în ţéră ne maĭ putêndŭ sătura pe Turcĭ cu banĭ, aŭ scosŭ Mihaĭ Vodă văcăritŭ, câte unŭ zlotŭ de boŭ și de vacă, și de calŭ câte unŭ leŭ; si aŭ datŭ toţĭ și marĭ și micĭ, nu puţină scădere ţéreĭ.

Maĭ mers-aŭ óste Turcéscă într'acestŭ anŭ la Agemŭ, și aŭ mersŭ și 15,000 de Tătarĭ, și aŭ avutŭ mare rĕsboiŭ cu Căzilbașiĭ, și multă óste Turcéscă aŭ peritŭ la acelŭ rĕsboiŭ; și pre urmă éră aŭ isbânditŭ Turciĭ, și aŭ maĭ luatŭ câte-va cetăţĭ vestite, cu multŭ locŭ pin pregiurŭ, dintre care s'aŭ și scrisŭ

anume cetatea Revanul, care cetate este mare în ţéra Agemilorŭ, şi se hotăresce cu marginea ţěreĭ Turcescĭ, şi altă cetate Tebrizul oraşŭ mare şi bogatŭ, déră nu'ĭ încungiuratŭ cu zidŭ; déră fiesce-care casă ca o cetate fiindŭ încungiurată cu zamcă de lutŭ îngrădită, şi cuprindŭ multe case într'o zamcă, şi totŭ aprópe una de alta, şi cuprindŭ câte-va mahalale, şi este scaunul ţěreĭ ce se chiamă Azibragianŭ. Maĭ luat'aŭ Ghengea éră oraşŭ mare, unde se face mătasă multă. Aŭ maĭ luatŭ o ţéră ce se chiamă Loristanŭ. Aceste suntŭ totŭ marĭ şi vestite cetăţĭ; éră de cele maĭ mici cetăţĭ şi sate, aŭ luatŭ nenumĕrate, carele pentru lungime nu le-amŭ maĭ scrisŭ; şi aŭ agiunsŭ până aprópe de Spăhaciŭ (Ispahanŭ) scaunul ţěreĭ Hagimescĭ, cale numaĭ de o sĕptămână până acolo. Aceste tóte le-aŭ cuprinsŭ până la aniĭ 7234. Mare Impĕrăţie aŭ fostŭ şi Persia, şi vechie şi nebiruită de nime, de câte-va sute de anĭ; déră precum eclisiarhul ḑice: «vremea începe ţĕrile, vremea le sfîrşesce; «îndelungate Impĕrăţiĭ, vremea le priminesce; şi nicĭ-unŭ lucru stătătorŭ în «lumea acésta nu este». Intru acestŭ anŭ aŭ muritŭ şi Sinavski Hatmanul Coroneĭ, a Crăieĭ Leşescĭ, omŭ mare şi vestitŭ. Fost'aŭ aice la noĭ érna mare şi lungă; omeţe marĭ peste tótă ţéra. Scos'aŭ Mihaĭ Vodă érna o dajde mare pe boieriĭ ceĭ marĭ, şi pre mazilĭ şi pre mŏnastirĭ, pe somele văcărituluĭ; şi aŭ socotitŭ câte duoĭ orţĭ pe vită pe toţĭ; şi s'aŭ făcutŭ somă mare de banĭ la toţĭ, şi cu mare supărŭ tuturorŭ; de vreme ce ţĕraniĭ n'aŭ datŭ văcăritŭ, numaĭ boierimea şi mŏnăstirile.. Şi acestŭ sfatŭ maĭ multŭ era din Greciĭ ce eraŭ pe lângă Mihaĭ Vodă, s'aŭ făcutŭ ca sĕ calce pre boieriĭ de ţéră, precum liĭ obiceiul lorŭ; că de la o vreme maĭ multŭ cu Greciĭ se sfătuia de câtŭ cu boieriĭ de ţéră; că precum era Mihaĭ Vodă ântêiŭ cu boieriĭ de ţéră într'unŭ cuvêntŭ, şi la tóte sfaturile ce eraŭ trebile ţĕreĭ, cu boieriĭ sfătuia şi le aşeḑa, cu atâta 'l'aŭ prilestitŭ Greciĭ, de i-aŭ depărtatŭ, şi aŭ rĕmasŭ Greciĭ sfetnicĭ şi credincioşĭ. Aşa vremea mută şi schimbă lucrurile; şi maĭ de multe orĭ aducŭ şi sfîrşitŭ rĕŭ.

Éră în ţéra Muntenéscă, ne măĭ putêndŭ boieriĭ rĕbda vrăjmăşia şi asuprelile ce le făcea Nicolaĭ Vodă, s'aŭ sfătuitŭ cu toţiĭ, şi aŭ fugitŭ cariĭ încotro aŭ pututŭ scăpa, eşindŭ nóptea din Bucurescĭ îmbrăcaţĭ în haine próste, până la Colentina; că acolo le scosese caiĭ şi armele, şi slugile lorŭ asceptându'ĭ acolo, fiindŭ strĕjĭ marĭ în oraşŭ. Intr'altŭ chipŭ n'aŭ putută scăpa; ce fiindŭ toţĭ sfătuiţĭ la unŭ cuvêntŭ, s'aŭ strînsŭ toţĭ la Colentina, şi de acolo aŭ fugitŭ, cariĭ unde le-aŭ datŭ mâna. Aice în ţéră aŭ fugitŭ doĭ-spre-ḑece boierĭ: Nicolaĭ Rusetŭ Logofĕtul, ginerele Brâncovanuluĭ, şi Dediulescul Visternicul, şi doĭ feciorĭ a luĭ Asan călăraşŭ, şi alţiĭ; şi i-aŭ priimitŭ Mihaĭ Vodă cu cinste. Déră n'aŭ dormitŭ nicĭ Nicolaĭ Vodă pentru acéstă pribegie a boierilorŭ aice; ce mulţĭ banĭ aŭ datŭ la Pórtă, şi aŭ trămisŭ aice unŭ Capegi-başă Impĕrătescĭ ca sĕ ia pe boierĭ. Ce pre dênşiĭ nu i-aŭ găsitŭ, că aŭ fostŭ trecutŭ în ţéra Unguréscă, cum aŭ auḑitŭ de venirea aceluia, totŭ că venia sĕ'ĭ ia, şi s'aŭ întorsŭ omul Impĕrătescŭ înapoĭ. Éră Nicolaĭ Vodă aŭ jăluitŭ cu mare jalobă la Impĕrăţie, precum Mihaĭ Vodă i-aŭ risipitŭ ţéra cu sfatul luĭ ce aŭ îndemnatŭ pre boierĭ de aŭ fugitŭ; şi acum nicĭ de poronca Impĕratéscă n'aŭ vrutŭ sĕ dea pe boierĭ; şi cu alte pîrĭ adăogându'lŭ i-aŭ stricatŭ

domniea luĭ Mihaĭ Vodă; că aŭ trămesŭ unŭ Capegi-başă cu fermanŭ şi aŭ mazilitŭ pre Mihaĭ Vodă, domnindŭ 11 anĭ. Déră sĕ nu se fie mazilitŭ se sfătuise toţĭ boieriĭ sĕ fugă, pentru mare călcare ce aveaŭ despre ómeniĭ luĭ, maĭ alesŭ despre Greciĭ luĭ. Éră domniea aŭ luat'o Grigorie Vodă, ce aŭ fostŭ Terzimanŭ la Impĕrăţie, strĕnepotŭ luĭ Grigorie Ghica Vodă. Aşa s'aŭ trecutŭ şi domniea luĭ Mihaĭ Vodă; şi până a se mazili, aŭ luatŭ mare somă de banĭ, de pre la boieriĭ ceĭ marĭ, şi de la ceĭ maĭ de giosŭ, şi de pre la negustorĭ, adeverindŭ că le va da baniĭ, şi nimĕruĭ n'aŭ maĭ datŭ; şi aŭ rĕmasŭ toţĭ vênduţĭ, şi îndatoriţĭ, plângêndŭ, şi cerşindu'şĭ baniĭ; şi aŭ rĕmasŭ bieţiĭ pămêntenĭ toţĭ îndatoriţĭ, partea boierimeĭ, şi cu tóte obiceiurile ce n'aŭ maĭ fostŭ scornite înainte de dênsul, carele nu se vorŭ uita de lŏcuitoriĭ ţĕreĭ. Éră pe dênsul luându'lŭ cu tótă casa luĭ, 'l-aŭ pornitŭ la Ţarigradŭ, la aniĭ 7235 Septemvrie 25.

CAP. XXI.

Domniea luĭ Grigorie Ghica Vodă.

In anul 7235, venit aŭ domnŭ ţĕreĭ Grigorie Ghica Vodă; elŭ fiindŭ Terzimanŭ la Impĕrăţie, prea lesne şĭ-aŭ isprăvitŭ pentru domnie, fiindŭ cunoscutŭ la Pórtă, dândŭ şi banĭ dupĕ obiceiul lorŭ. Şi luându'şĭ domniea, aŭ purcesŭ din Ţarigradŭ, şi aŭ poroncitŭ de i-aŭ eşitŭ tótă boierimea înaite la Galaţĭ. Acestŭ Grigorie Vodă era strĕnepotŭ luĭ Grigorie Ghica Vodă, ce aŭ fostŭ domnŭ aice în ţără; déră fără de nicĭ o mândrie. Pre boierĭ pre toţĭ i-aŭ priimitŭ cu dragoste şi la cinste, şi nime n'aŭ avutŭ nicĭ unŭ prepusŭ despre dênsul. Fiindŭ omŭ tênĕrŭ, îĭ era dragŭ a se primbla adesŭ la vênaturĭ; şi cum s'aŭ aşedatŭ la scaunul seŭ în Iaşĭ aŭ scosŭ în ţără văcăritŭ de aŭ datŭ toţĭ, care obiceiŭ 'l-aŭ găsitŭ lăsatŭ de Mihaĭ Vodă, nu cu puţină scădere ţĕreĭ, alesŭ boierimeĭ şi mŏnăstirilorŭ; încă aŭ pusŭ nartul maĭ giosŭ de câtŭ Mihaĭ Vodă, sĕ dea câte şése potronicĭ de vită. Éră de primă-vară s'aŭ apucatŭ de aŭ făcutŭ unŭ turnŭ pe pórta curţeĭ domnescĭ fórte frumosŭ, şi cu césornicŭ de bătea, de audĭa totŭ oraşul. Şi aŭ maĭ prefăcutŭ odăile Seimenilorŭ, precum şi portul lorŭ le-aŭ schimbatŭ, o samă totŭ cu haine verdĭ, alţiĭ roşiĭ, éră în capul lorŭ chivere negre; şi era curtea împodobită. Era acestŭ Grigorie Vodă şi călăreţŭ bunŭ, şi deapururea totŭ la preumblărĭ cu toţĭ boieriĭ, cu musice la veselie. Era omŭ bunŭ, pre boierĭ îĭ avea la cinste, nemândru, cerca dreptatea fieşce cuĭ la judecată, şi limba Moldovinéscă prea lesne aŭ învĕţatŭ. Éră la anul a domnieĭ luĭ, s'aŭ făcutŭ mare zurba între Tătarĭ, rădicându-se unŭ Sultanŭ frate cu Hanul, cu toţĭ Bugegeniĭ, ca sĕ scóţă pre frate-sĕŭ Hanul; şi s'aŭ adunatŭ ca la 80,000 de óste, şi aŭ şi începutŭ a trămite aice la Grigorie Vodă cu laudă că vorŭ prăda ţéra. Trimis'aŭ Grigorie Vodă câtăva somă de banĭ şi alte darurĭ; déră domnia şi ţéra aŭ fostŭ în grijă mare; şi s'aŭ bejenitŭ tótă ţéra, cu mare nevoie fiindŭ érna. Trăgănându-se treĭ

lunĭ, şi audindu-se la Impĕrăţie de rădicarea acelui Sultanŭ cu Tătariĭ luĭ, asupra frăţine-sĕŭ Hanuluĭ, îndată aŭ trămisŭ unŭ Paşă cu .óste, şi aŭ venitŭ la Smilŭ. Venit'aŭ şi Hanul cu óste, şi Domnul Muntenescŭ până la unŭ locŭ, şi s'aŭ întorsŭ înapoĭ la scaunul seŭ; şi Grigorie Vodă cu câtă-va óste Moldovenĭ, şi óste de la Hotin. Şi vĕdêndŭ Tătariĭ că vine óste asupra lorŭ, s'aŭ potolitŭ; şi Sultanul s'aŭ plecatŭ, şi s'aŭ dusŭ singurŭ la acelŭ Paşă, şi aŭ trecutŭ Dunărea, şi s'aŭ dusŭ la Pórtă, lăsândŭ pe Tătarĭ sĕ dee eĭ sémă. Éră Mârzaciĭ cariĭ aŭ fostŭ maĭ capete, aŭ fugitŭ toţĭ la Leşĭ. Domnia încă aŭ mersŭ cu óstea până la codrul Kigheciuluĭ, şi de acolo s'aŭ întorsŭ la scaunul sĕŭ la Iaşĭ, făcêndŭ o movilă mare, ca sĕ fie sĕmnŭ de pomenire, şi ţéra scăpândŭ de tréba Tătarilorŭ, déră cu multă pagubă satelorŭ de pin pregiurul lorŭ. Déră maĭ departe nu s'aŭ întinsŭ, măcarŭ că aŭ venitŭ poroncă de la Impĕrăţie la Hanul, sĕ plinéscă tótă paguba Moldovenilorŭ de la Tătarĭ; déră ce intră în mâna lorŭ, cu anevoie se scóte. Insă totŭ aŭ luatŭ Grigorie Vodă de la Tătarĭ 220 de pungĭ de banĭ, şi aŭ datŭ şi ómenilorŭ celorŭ prădaţĭ de Tătarĭ, de aceĭ banĭ. Cade-se pre făcătoriĭ de bine pururea a'ĭ lăuda, şi pre ceĭ ce se silescŭ spre facerea de bine a obştieĭ; precum acestŭ Domnŭ, găsindŭ aice în ţéră unŭ obiceiŭ scosŭ de Mihaĭ Vodă, desătina de stupĭ, de da mŏnastirile şi boierimea. La acéstă dajde, multe mŏnastirĭ aŭ remasŭ la lipsă, şi boierimea la mare nevoie şi datorie aŭ cădutŭ. Neplăcutŭ lucru era tuturorŭ; éră acestŭ Domnŭ aŭ arătatŭ mare milă, şi pentru dragostea ce avea către mŏnăstirĭ şi către boierime, aŭ legatŭ cu mare afurisănie, cu testamentŭ, ca sĕ dea mŏnăstirile şi boierimea de dece stupĭ unŭ leŭ, şi 'i-aŭ deosebitŭ din prostime, cu mare mulţămită şi laudă de către toţĭ, de acéstă aşedare ce aŭ făcutŭ acestŭ domnŭ, şi nemuritorŭ în vecĭ de la pămênteniĭ Moldoveĭ; şi aŭ întăritŭ acelŭ hrisovŭ şi cu iscălitura prea fericituluĭ Hrisantŭ Patriarhul Ierusalimuluĭ, fiindŭ venitŭ aice în ţéră, cu mare blestĕmŭ, care domnŭ arŭ maĭ strica în urma luĭ, din care arŭ vrea sĕ strice şi arŭ maĭ cuteza peste acea legătură, în zădarŭ îlŭ vorŭ avea Moldoveniĭ de domnŭ Crestinŭ, ce orĭ Ionŭ Vodă Armanul, orĭ Gaşparŭ Vodă Sasul, sĕ'ĭ dică ca unuĭ călcătorŭ de lege. Déră din omul bunŭ, bunŭ lucru ese. Adus'aŭ şi dascalĭ Elinescĭ Grecĭ şi Slavonescĭ; şi aŭ aşedatŭ scólă de învĕţatul copiilorŭ; şi câtă somă de banĭ s'aŭ făcutŭ dascalilorŭ pre anŭ, aŭ orônduitŭ şi din Visterie, şi aŭ orônduitŭ şi boieriĭ ceĭ cu boierie, ca sĕ dea aice banĭ din anŭ în anŭ. Şi orĭ cine vra sĕ'şĭ dea copii la învĕţătură, învĕţa fĕră nici o plată. Aceste tóte le făcea, că nu era lacomŭ ca sĕ strîngă avuţiĭ, ce maĭ multŭ se silia ca sĕ'ĭ rămâe lucrurĭ vrednice pre urma luĭ, de câtŭ sĕ rĕmâe avuţie; care la puţinteĭ sĕ află acesta darŭ, ca sĕ nu'ĭ biruéscă pofta lăcomieĭ şi iubirea argintuluĭ.

SFIRŞITUL CRONICII ATRIBUITE LUĬ NICOLAĬ MUSTE.

VARIANTA

LA

CRONICA ATRIBUITA

LUI

NICOLAI MUSTE

Manuscrisul publicatŭ de N. Bălcescu în Magasinul istoricŭ pentru Dacia tomul III, este maĭ puţinŭ complectŭ de câtŭ acelŭ reprodusŭ de mine subt titlul de *Cronica atribuită luĭ Nicolaĭ Muste.* Ast-felŭ manuscrisul luĭ Bălcescu se încheie cu Domniea a treea a luĭ Mihaĭ Racoviţă în Moldova, cândŭ manuscrisul meŭ merge până la Domniea luĭ Grigorie Ghica inclusivŭ. Ântêiul manuscrisŭ are o particularitate, aceea că: *de la a treea domnie a luĭ Duca Vodă, până la Domniea ântêiŭ a luĭ Racoviţă Vodă, descrierea evenimentelorŭ variéză cu totul de textul manuscrisuluĭ reprodusŭ de mine.* Publicŭ déră în deosebĭ acéstă mare Variantă.

M. KOGĂLNICEANU.

VARIANTA

LA

CRONICA ATRIBUATĂ LUĬ NICOLAĬ MUSTE.

Domniea Ducăĭ Vodă alŭ treilea rîndŭ.

Venit'aŭ Domnŭ ţĕreĭ Duca Vodă cu a treea Domnie din Domniea ţĕreĭ Muntenescĭ; venit'aŭ cu dênsul şi câţĭ-va boierĭ Muntenescĭ, pribegindŭ de grijea luĭ Şerbanŭ Vodă ce venia Domnŭ ţĕreĭ Muntenescĭ, că aceştĭ boierĭ nu se potriviaŭ în sfatul luĭ Şerbanŭ Logofĕtul, ci nu 'l-aŭ putută ascepta se'lŭ vệdă Domnŭ, ce aŭ eşitŭ toţĭ cu Duca Vodă.

Pre acele vremĭ era greŭ ţĕreĭ nóstre pentru zaharale şi menzilurĭ la drumul Cameniţeĭ, şi cu cheltuiala ce trebuia la schimbatul Paşilorŭ de Cameniţă; eraŭ locurile totŭ pustiĭ din Iaşĭ până în Nistru încă din ernatul Tătarilorŭ cum s'aŭ pomenitŭ la Domniea luĭ Dimitraşco Vodă.

Aşeḑase Antonie Vodă slujitorĭ în Tabăra şi în Stefănescĭ de ţineaŭ drumu de caĭ de olacŭ şi de hrană până în Cameniţă cu multă nevoe de Turcĭ ce urdinaŭ în susŭ şi în giosŭ, şi veniaŭ podghiazurĭ de peste Nistru, şi loviaŭ pre Turcĭ şi pre neguţătorĭ la drumul Cameniţiĭ de multe orĭ. Éră Duca Vodă aşeḑândŭ slujitorĭ de agiunsŭ şi în Stefănescĭ şi în Perireta, şi osebitŭ trimitea stégurĭ de lefeciĭ de pază pre câmpŭ, şi lipcaniĭ ce avea; decĭ s'aŭ aşeḑatŭ şi s'aŭ potolitŭ, şi era pace.

Éră în alŭ doilea anŭ a domnieĭ luĭ, aŭ tăiatŭ pre treĭ boierĭ a nume pre Vasilie Geuca velŭ Visternicŭ, şi pre Bogdanŭ Jicniceriul, şi pre Lupul Sulgerul, aflându'ĭ viclenĭ; aŭ făcutŭ carte viclénă cu iscălitura luĭ Dimitraşco Vodă Cantacozino, carele era mazilitŭ în Ţarigradŭ, scriindŭ lă o sémă de capeteniĭ de la ţinutul Orheiuluĭ şi a Lăpuşneĭ, ca de la singurŭ Dumitraşco Vodă, cum din mila luĭ Dumneḑeŭ 'l-aŭ miluitŭ împĕrăţia cu domniea ţĕreĭ; ce indată ce orŭ vedea cartea luĭ sĕ mérgă sĕ prinḑă pre Duca Vodă, şi cu tótă casa luĭ, şi pre o sémă de boierĭ a nume pre Mironŭ Logofĕtul, şi pre Buhuşŭ Hatmanul; şi în cartea aceea era izvoḑitŭ cu ce mórte orŭ omorĭ pre Duca Vodă, şi cu ce mórte pre Dómna şi pre coconĭ, şi ce sémă orŭ face luĭ Buhuşŭ Hatmanul şi luĭ Mironŭ Logofĕtul. Socotindŭ că căpeteniile şi slujitoriĭ de la acele ţinuturĭ prea lesne se plécă la lucrurĭ noĭ, şi trimeţêndŭ cartea aceea Geuca Visternicŭl şi Bogdan Jitnicerul, pre Lupul Sulgearul acolo la căpitaniĭ de Orheŭ şi de Lăpuşna, cariĭ vĕḑêndŭ cartea luĭ Dimitraşco Vodă aşa scriindŭ la dênşiĭ, pre o parte s'aŭ făcutŭ a priimi porunca ce le scrie, éră pe de altă parte unŭ căpitanŭ anume Decusară, luândŭ cartea aceea, aŭ încălicatŭ şi cum maĭ de sirgŭ aŭ venitŭ de aŭ dată scire ântêiŭ luĭ Buhuşŭ Hatmanul, pe vremea de amiaḑă-ḑi; şi sculându-se Buhuşŭ din somnŭ aŭ mersŭ la curte şi dândŭ scire Ducăĭ Vodă îndată aŭ trămisŭ pe Georgiţă Ciudinŭ Sărdarul de aŭ prinsŭ pre Lupul Sulgeriul şi 'l-aŭ adusŭ cu pază, carele îndată aŭ spusŭ că l'aŭ trimisŭ Vasilie Geuca Visternicul şi cu Bogdan Jitnicearul cu acea carte

acolo la căpitaniĭ de Orheiŭ și de Lăpușna, și indată trimețêndŭ pre Baș-buluc-bașea cu Seĭmeniĭ la gazdele Boerilorŭ acelora, de i-aŭ adusŭ și i-aŭ pusŭ la pază, până aŭ făcutŭ Divanŭ cu toțĭ boeriĭ și cu Mitropolitul Dositeŭ, și aducêndu-ĭ pre tus-triĭ la Divanŭ în ograda Curțiĭ, și întrebându-ĭ, n'aŭ maĭ tăgăduitŭ vicleșugul lorŭ, ci aŭ spusŭ direptŭ că eĭ suntŭ vinovațĭ; și așa Duca Vodă cerea giudețiŭ de la boerĭ: «dumneavóstră, mĕ rogŭ sĕ mĕ giudecațĭ cu aceștĭ boerĭ.» Și după Divanŭ i-aŭ scosŭ la fôntână și i-aŭ tăiatŭ.

Duca Vodă într'acestașŭ anŭ aŭ mersŭ la Țarigradŭ, avêndŭ pîră cu Stefanŭ Vodă feciorul Raduluĭ Vodă, pentru logodna fiică-sea Catriniĭ, ce o logodise cu Stefanŭ Vodă feciorul Raduluĭ Vodă încă de copilă mică; éră décă aŭ agiunsŭ la vîrsta căsătorieĭ, nu se ținea Duca Vodă de tocmélă. Și eșindŭ fata de față la Divanul Viziruluĭ, aŭ remasŭ feciorul Raduluĭ Vodă pre Duca Vodă de la Divanŭ, și numaĭ ce 'i-aŭ căutatŭ Ducăĭ Vodă a face tocmélă sĕ vie în țéră sĕ nuntéscă feciorul Raduluĭ Vodă.

Atuncea fiindŭ Duca Vodă în Țarigradŭ, Căzaciĭ de la Ocraină cățĭ eraŭ peste Nistru și peste Buhŭ, s'aŭ închinatŭ la împĕrăția Turculuĭ și aŭ datŭ Ducăĭ Vodă și Hătmănia de Ucraina; datu'ĭ-aŭ unŭ tuiŭ și buzduganŭ, și șlicŭ de sobolŭ, precum purtaŭ Hatmaniĭ Căzăcescĭ; și viindŭ den Țarigradŭ Domnŭ cu treĭ tuiurĭ Duca Vodă, și se scria în titulușul luĭ: «Domnŭ țéreĭ Moldoveĭ și Ucrainiĭ,» Și dupĕ ce aŭ nuntitŭ aicĭ în Iașĭ dândușĭ pre fiică-sea Catrina dupĕ feciorul Raduluĭ Vodă, nuntă Domnéscă cu soliĭ din țĕrile megiașe venindŭ la nuntă cu darurĭ scumpe ca la unŭ Domnŭ vestitŭ și avutŭ, aŭ mersŭ Duca Vodă la Ucraină, până în Nemirovŭ, și aŭ așeḑatŭ Hatmanŭ Căzacilorŭ pre Iane Drăghinicĭ, Grecŭ fiindŭ, scia limba și obiceile rusescĭ, că era omŭ slujitŭ; și Polcovnicĭ pre óstea căzăcéscă aŭ pusŭ din căpeteniile căzăcescĭ, și aŭ pusŭ de aŭ făcutŭ case domnescĭ în țĕrmurile Buhuluĭ la Șpicova, și alte case în țĕrmurile Nistruluĭ la Țicănăuca. Și décă aŭ gătitŭ casele, alŭ doilea anŭ primăvara, éră aŭ mersŭ Duca Vodă până în Nemirovŭ cu tótă casa luĭ, și cu toțĭ boieriĭ, primblându-se, avêndŭ pace așeḑată de tóte părțile, făcêndŭ mese marĭ, și chiămândŭ pre Hatmanul și pre Polcovnicĭ la masă, cinstindu'ĭ până se veseliaŭ câtŭ nu puteaŭ sta, ci'ĭ luaŭ tovarășiĭ de'ĭ duceaŭ pre la casele lorŭ.

Duca Vodă, dupĕ ce aŭ venitŭ den țéra Munténéscă, aŭ lăsatŭ țéra în 6 lunĭ de-n'aŭ scosŭ nicĭ o dare, rugândul boieriĭ ca pre unŭ Domnŭ avutŭ, sĕ chieltuéscă de la sine, și décă vorŭ trece 6 lunĭ, atuncea va scóte scrisóre și'șĭ va lua baniĭ, că țéra era săracă, încă den ernatul Tătarilorŭ; decĭ pre socotéla boierilorŭ aŭ luatŭ zapisŭ de la mâna boierilorŭ, sĕ aibă a'ĭ plini baniĭ dupĕ șése lunĭ. Éră pre urmă marĭ nevoĭ eraŭ pre boierĭ, și pre mônăstirĭ și pre țéră, câtŭ nu se maĭ puteaŭ plăti ómeniĭ cu câtŭ aveaŭ, și căḑu tuturorŭ cu urîtŭ Duca Vodă, că toțĭ rugaŭ pre Dumneḑeŭ sĕ'ĭ mântuéscă de vrăjmășia luĭ.

Éră în a cincelea anŭ alŭ Domnieĭ luĭ, l. 7191, gătindu-se Turciĭ de óste sĕ mérgă în țéra Nemțéscă, venit'aŭ poruncă și la Duca Vodă, și la Șerbanŭ Vodă Domnul Muntenescŭ, sĕ mérgă și eĭ cu óstea țéreĭ lorŭ, și purceḑêndŭ Duca Vodă Aprilie 20, mergea încetŭ, pentru Tătarĭ, până s'aŭ strecuratŭ toțĭ; cariĭ viindŭ prin țéră, făceaŭ multă stricăciune pre unde aŭagiunsŭ, până aŭ trecutŭ în țéra Munténéscă, apoĭ aŭ trecutŭ și Duca Vodă pre la Focșanĭ cu multă boerime

şi óste grijită, éră Caimacamĭ aŭ lăsatŭ pe Nicolae Racoviţă Logofĕtul, şi pre Păladie velŭ Spătarŭ, şi pre Toderaşco K. velŭ Visternicŭ; aceştia toţĭ s'aŭ sfătuitŭ ca de se va maĭ întórce Duca Vodă den óşte sĕ nu'lŭ ascepte, ce sĕ pribegéscă cine încotro arŭ putea; şi cu o sémă de boierĭ ce aŭ mersŭ cu Duca Vodă în óste, eraŭ totŭ la unŭ cuvêntŭ.

Mers'aŭ Duca Vodă prin ţéra Muntenéscă pre la Ruşava, şi de acolo aŭ trecutŭ peste munte şi aŭ mersŭ în susŭ prin Sebeş, prin Logoşŭ, prin Temeşvarŭ, prin Sarvaşĭ, prin Solnocŭ peste apa Tisa, şi de acolo aŭ trecutŭ Dunărea pre la Buda, şi acolo peste Dunăre aŭ agiunsŭ pre Şerbanŭ Vodă, şi viindŭ Şerbanŭ Vodă Domnul Munteanescŭ, s'aŭ adunatŭ cu Duca Vodă; éră Vizirul cu óstea Turcéscă era maĭ înainte la Stolbeligrad.

Vizirul Cara Mustafa Paşa, pre atuncea cu acea gătire de oştĭ cu îndemnarea luĭ Tiukel Grof şi cu altorŭ domnĭ Ungurescĭ, aŭ mersŭ sĕ ia cetatea Enikiul în ţéra Nemţéscă la margine despre Buda, de care gătire Nemţiĭ luândŭ veste, aŭ întăritŭ acea cetate cu óste şi cu ce aŭ trebuitŭ; şi sosindŭ Vizirul cu oştile lîngă cetatea Enikiul, aŭ prinsŭ limbă, carea aŭ spusŭ că cetatea Enikiul este grijită şi cu mare tărie, carea nu o va putea dobândi; éră cetatea Beciul unde este scaunul Impĕrătescŭ, este fŏră de nicĭ o óste, şi negrijită, că Impĕrăţia Némţuluĭ era dusă cu óstea în altă parte, avêndŭ rĕsboiŭ cu megiaşiĭ sĕĭ.

Luândŭ Vizirul veste pentru cetatea Beciul, că ar fi negata de óste, aŭ lăsatŭ împotriva Enikiuluĭ unŭ Paşă cu vr'o treĭ miĭ de Turcĭ, éră elŭ cu tótă óstea aŭ purcesŭ de la Enikiŭ şi aŭ mersŭ la Beciŭ, nemicŭ zăbavă făcêndŭ la Enikiŭ. In Beciŭ era numaĭ unŭ Ghinărariŭ anume Staremberġŭ cu 25,000 de Nemţĭ. Sosit'aŭ Turciĭ sub cetatea Beciul în 5 ḑile a luĭ Iunie, şi aŭ zăbovitŭ până în 2 ḑile a luĭ Septemvrie. Bătândŭ nepărăsitŭ den tunurĭ, cum şi den cetate, se apĕraŭ vitejesce; era în mare strânsóre ceĭ den cetate şi în cumpănă de peire, neviindu-le agiutorŭ, până aŭ venitŭ Sobieţkiĭ Craiul Leşescŭ cu óste şi aŭ bătutŭ pre Turcĭ, şi aŭ mântuitŭ cetatea Beciuluĭ; şi întorcêndu-se Vezirul aŭ stătutŭ la Buda câte-va ḑile, şi pogorându-se Craiul Leşescŭ cu óstea în giosŭ, pe de césta parte de Dunăre, éră aŭ mersŭ óstea Turcéscă împrotiva oştiĭ Leşescĭ şi aŭ făcutŭ rĕsboiŭ vitejesce, şi éră aŭ înfrântŭ pre Turcĭ, déră nu cu puţină cădere şi oştiĭ Leşescĭ.

Stândŭ Vizirul la Buda, nice pre Domniĭ acestorŭ ţĕrĭ nu'ĭ lăsa sĕ'şĭ vie în ţĕrile séle, ce şi pre Duca Vodă şi pre Şerbanŭ Vodă îĭ ţinea cu ómeniĭ lorŭ acolo. Decĭ, Şerbanŭ Vodă, sfătuia pre Duca Vodă ca sĕ dea banĭ, sĕ'şĭ facă ispravă sĕ'ĭ slobóḑă; elŭ n'aŭ vrutŭ sĕ dee, ḑicêndŭ că elŭ nu va face obiceiŭ, «că noĭ cândŭ venimŭ în óste, suntemŭ datorĭ sĕ aducemŭ poclonŭ Viziruluĭ, éră cândŭ ne întórcemŭ den óste, ne îmbracă cu caftanŭ şi suntemŭ slobodĭ sĕ mergemŭ în ţĕrile nóstre». Éră Şerbanŭ Vodă ḑicea: «noĭ saŭ vomŭ agiunge sĕ venimŭ cu Turciĭ în óste saŭ ba, ci sĕ dămŭ ce vomŭ da sĕ scăpămŭ maĭ curândŭ, étă că în Moldova se aude că se pogóră Leşiĭ». Décă aŭ bătutŭ Leşiĭ pre Turcĭ la Beciŭ, s'aŭ rădicatŭ Moldoveniĭ ce eraŭ pribegĭ în ţéra Leşéscă, cu Petriceico Vodă, şi cu câte-va stégurĭ de Leşĭ cu Dimidinskiĭ, şi cu Cuneţkiĭ Polcovnicĭ, şi s'aŭ pogorîtŭ în Moldova să mérgă sĕ bată Bugécul, avêndŭ şi

puținteĭ Cazacĭ. Petriceico Vodă aŭ rĕmasŭ în Sucéva, éră Cunețkiĭ cu Cazaciĭ și cu Moldoveniĭ, aŭ mersŭ la Bugécŭ érna.

Dómna Ducăĭ Vodă, décă aŭ simțitŭ pentru Leșĭ că se pogóră în giosŭ, aŭ fugitŭ den Iașĭ și aŭ trecutŭ în țéra Muntenéscă, și s'aŭ dusŭ cu tótă glóta eĭ la Brăila; éră boieriĭ ce eraŭ caimacamĭ în Iașĭ, s'aŭ dusŭ la munte, și țéra s'aŭ bejenitŭ den calea oștiĭ Leșescĭ, maziliĭ și breslașiĭ silițĭ de Petriceico Vodă, de pre unde era toțĭ sĕ încalece sĕ mérgă la Bugiacŭ cu óstea, de acestea de tóte aŭ venitŭ veste Ducăĭ Vodă, acolo la Beciŭ.

Vizirul după ce aŭ zăbovitŭ la Buda câte-va sĕptămênĭ până la Simedru, neavêndŭ nădejde de viață, căcĭ elŭ s'aŭ fostŭ lăudatŭ către impĕratul că va lua cetatea Eniciul și Beciuĭ, éră pre urmă aŭ eșitŭ lucrul cum s'aŭ pomenitŭ maĭ susŭ, că aŭ răpusŭ óstea, de care lucru îșĭ aștepta sĕ'ĭ vie perirea sĕ'ĭ ducă capul la impĕrăție, aŭ purcesŭ dela Buda în giosŭ, pe de ceea parte de Dunăre, mergêndŭ totŭ încetŭ cu óstea câtă'ĭ rĕmăsese cu Domniĭ acestorŭ țĕrĭ, vremĭ rele, ploĭ, ninsorĭ, și scumpete de bucate și de hrană de caĭ. Éră décă aŭ sositŭ Vizirul aprópe de Beligradŭ, aŭ chiămatŭ pre Duca Vodă și 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ pre dênsul și pre boierĭ pre obiceiŭ, și luându-șĭ ḑiua bună Duca Vodă de la Vizirul, aŭ și venitŭ sĕ trécă Dunărea cu óstea ce avea.

Șerbanŭ Vodă décă aŭ înțelesŭ că Duca Vodă 'șĭ-aŭ luatŭ ḑiua bună de la Vezirul, și luĭ nu i-aŭ datŭ scire, ca sĕ fie mersŭ amêndoĭ la Vezirul cum eraŭ amêndoĭ vorovițĭ, odată sĕ'șĭ ia ḑiua bună, și îlŭ îmbia pre Duca Vodă sĕ mérgă prin țéra Muntenéscă, fiindŭ și Dómna Ducăĭ Vodă acolo la Brăila, aŭ și mersŭ Șerbanŭ Vodă la Vezirul de aŭ pîrîtŭ pre Duca Vodă, pentru 200 de pungĭ de banĭ, ce aŭ luatŭ Duca Vodă den țéra Muntenéscă, birul țĕreĭ ce era sĕ'lŭ trămiță la impĕrăție, și nu 'l-aŭ trămisŭ cândŭ aŭ venitŭ Domnŭ den țéra Muntenéscă aicea în țéră, și îndată aŭ întorsŭ pre Duca Vodă, și eșindŭ la Vezirul aŭ rĕmasŭ Șerbanŭ Vodă pre Duca Vodă, sĕ dea baniĭ aceia, ci neavêndŭ banĭ, aŭ lăsatŭ zălogŭ Duca Vodă pentru banĭ, pre doĭ boierĭ aĭ sĕĭ acolo în Beligradŭ, pre Catargiul vel Comisŭ și pre Tănase vel Șetrariŭ, până va trămite baniĭ.

Duca Vodă nevrêndŭ sĕ mérgă prin țéra Muntenéscă precum îndemna Șerbanŭ Vodă, s'aŭ înșĕlatŭ întru socotéla sa, și aŭ căḑutŭ în primejdie, că de aŭ socotitŭ elŭ pre Șerbanŭ Vodă că i-arŭ fi neprietenŭ, éră neprietenesce îlŭ sfătuia, că în țéra Muntenéscă era și Dómna cu tótă casa luĭ, de unde arŭ fi putută sĕ'șĭ caute trebile Domnieĭ; ce trecêndŭ Duca Vodă pe den giosŭ de Mitraviță aŭ lovitŭ pe den giosŭ de Timișvarŭ, și prin Logoșŭ, și de acolo dreptŭ prin țéra Unguréscă pre la Dobra aŭ venitŭ până în Beligradŭ, la scaunul crăescŭ. Era Craiŭ Unguresců Apafi Mihaĭ prietenŭ Ducăĭ Vodă, 'l-aŭ poftitŭ în curțile Crăescĭ de aŭ descălecatŭ, și aŭ făcutŭ masă mare belchetuindŭ până a triea ḑi, cu mare veselie și cu giocurĭ, și sfătuia Craiul pre Duca Vodă sĕĭ dea câte-va miĭ de catane sĕ'lŭ petrécă până la scaunul luĭ în Iașĭ, și n'aŭ priimitŭ Duca Vodă sĕ ia óste, sĕ'lŭ apere de primejdia ce i se gătise de Petriceico Vodă care era venitŭ în Socévă, și óstea în Bugiacŭ, Căzacĭ și Moldovenĭ, și țéra turburată, boieriĭ impĕrechiațĭ, Căimăcamiĭ fugițĭ la munte

câtŭ arŭ simţi că vine Duca Vodă în scaunŭ, eĭ sĕ trécă în ţéra Unguréscă, éră boiariĭ ce eraŭ în cale cu Duca Vodă, décă aŭ sositŭ cu Duca Vodă la Braşăŭ, eĭ se miraŭ cum arŭ face sĕ ducă de acolo pre Duca Vodă prin ţéra Muntenéscă sĕ'lŭ lase acolo, şi eĭ sĕ vie în ţéră la ceĭalalţĭ boiarĭ sĕ se închine la Petriceĭco Vodă, cugetândŭ că de acmu arŭ fi isbândă la crestinĭ, că şi casele acelora boiarĭ eraŭ în ţéră la munte.

Éră Mironŭ Logofĕtul şi Buhuşŭ Hatmanul şi Costantinŭ Postelnicul aŭ ḑisŭ, că: «décă n'aŭ mersŭ prin ţéra Muntenéscă de unde'ĭ poftĭa Şerbanŭ Vodă, déră décă amŭ venitŭ până aice, nu avemŭ ce umbla pren ţéra Muntenéscă, ce vomŭ merge pre Oituzŭ; şi eşindŭ în ţéră, atuncea vomŭ vedea, de n'omŭ putea merge cu Domnul nostru la scaunul Domnieĭ în Iaşĭ, noĭ ne vomŭ pogorĭ pre Trotuşŭ în giosŭ, spre marginea ţĕreĭ Muntenescĭ, şi de acolo precum ne va arăta vremea aşea vomŭ face». Pre acestŭ sfatŭ aŭ rĕmasŭ, si aŭ venitŭ Duca Vodă peste munţĭ pre Oituzŭ la Trotuşŭ Dechembre 6, in ḑiua de St. Nicolae.

Boieriĭ ce sfătuiaŭ dela Braşăŭ sĕ mérgă prin ţéra Muntenéscă, eraŭ Gavril Costachi vel Vornicŭ, şi Ion Racoviţă vel Paharnicŭ, Gheorghe trete Logofĕtŭ, Mitrea Căpitanul de codru, şi alţiĭ maĭ de giosŭ; décă aŭ vĕḑutŭ că nu s'aŭ făcutŭ lucrul pre sfatul lorŭ, eĭ aŭ părăsitŭ de acolo pre Duca Vodă, şi aŭ trecutŭ în ţéra Muntenéscă.

Duca Vodă, décă aŭ eşitŭ la Trotuşŭ, sciindŭ pre Petriceĭco Vodă că este în Sucévă şi óstea Leşéscă şi Căzăcéscă în Bugiacŭ, s'aŭ pogoritŭ în giosŭ pre Trotuşŭ şi aŭ mersŭ în satŭ în Domnescĭ, şi acolo zăbovindŭ două sĕptĕmânĭ, óste neavêndŭ maĭ multă de 80 de ómenĭ lipcanĭ la două steagurĭ, şi 60 de Seimenĭ, éră óstea ce era ómenĭ de ţéră toţĭ s'aŭ dusŭ cineşĭ pre acasă fiindŭ oşteanŭ dela luna luĭ Aprilie până în postul Crăciunuluĭ; supăraţĭ de cale, s'aŭ dusŭ cine cum aŭ pututŭ sĕ'şĭ afle casele bejenite, de grijea oştiĭ ce era în ţéră, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ.

Petriceĭco Vodă viindŭ in Iaşĭ, aŭ şi orănduitŭ pre Dimidinskiĭ şi pre Bainskiĭ cu 3 steagurĭ de Leşĭ şi cu 2 steagurĭ de Cazacĭ, sĕ mérgă sĕ lovéscă la Domnescĭ sĕ prinḑă pre Duca Vodă; şi purceḑêndŭ podghiazul în giosŭ pre Siretŭ luândŭ cu sila pre mazilĭ şi pre cineşĭ afla dela casele lorŭ, şi s'aŭ făcutŭ ca la 500 de ómenĭ totŭ călărime.

Duca Vodă luândŭ veste de venirea luĭ Petriceĭco Vodă în Iaşĭ, şi de podghiazŭ, s'aŭ sfătuitŭ cu boieriĭ ce arŭ face; sfătuia Buhuşŭ Hatmanul sĕ nu stea în Domnescĭ ce sĕ se ducă în Focşenĭ că acolo venise şi Dómna dela Brăila, că arŭ fi maĭ fără de grijă la margine, că în Domnescĭ nu aŭ óste sĕ stea înaintea vrăjmaşilorŭ sĕĭ, érŭ la margine este şi maĭ departe, şi ómenĭ de arŭ trebui se vorŭ afla cu léfă. Éră Mironŭ Logofĕtul aŭ sfătuitŭ sĕ nu se clătéscă din Domnescĭ, că podghiazulŭ ce vine suntŭ nesce tâlharĭ, şi ce putere aŭ eĭ sĕ vie asupra unuĭ Domnŭ ca Măria ta; «sĕ nu dămŭ locul, că acestŭ pămêntŭ este frămăntatŭ cu sângele moşilorŭ şi strĕmoşilorŭ noştri». Şi aşa cu acestŭ sfatŭ nesocotitŭ, s'aŭ înşelatŭ Duca Vodă şi aŭ stătutŭ neclătitŭ în Domnescĭ; şi făcêndŭ căutare Seimenilorŭ s'aŭ aflatŭ numaĭ 60 de ómenĭ, şi i-aŭ aşeḑatŭ în lăuntru la ograda curţiĭ, că până atuncea eraŭ Seimeniĭ

afară; eraŭ şi lipcanĭ 80 de ómenĭ în satŭ pre la case; din lipcanĭ aŭ trimisŭ 12 ómenĭ cu Muharenco Căpitanul lorŭ de straje spre Răcăciunĭ în agiunul de Crăciunŭ; éră a doua ḑi în ḑiua de Crăciunŭ era sĕ mérgă Hatmanul Buhuşŭ cu alţĭ Lipcanĭ, în têmpinarea podghiazuluĭ.

Sosindŭ Lipcaniĭ ceĭ de strajă în Răcăciunĭ, aŭ sositŭ şi podghiazul acolo; şi dentr'aceĭ 12 Lipcanĭ numaĭ unulŭ aŭ scăpatŭ, şi năzuindŭ acela sĕ dea şcire la domnie aŭ rătăcitŭ nóptea Lipcanul, şi dândŭ peste bejenarĭ peste Trotuşŭ aŭ luatŭ pre unŭ omŭ se'lŭ petrécă până 'lŭ-a scóte din dumbravă la Domnescĭ; omul acela încă fiind vicleanŭ, aŭ rĕtăcitŭ pre Lipcanŭ, să nu apuce sĕ dea scire; éră dacă s'aŭ făcutŭ ḑiuă, Lipcanul conoscêndŭ locul, aŭ eşitŭ den dumbravă la drumul celŭ mare, când şi podghiazul era sositŭ în Domnescĭ fără de veste, Marţĭ în ḑiua de Crăciunŭ.

Duca Vodă eşindŭ din biserică cam diminéţă, aŭ şeḑutŭ la masă, şi îndată podghiazul aŭ încongiuratŭ curtea; pórta deschisă, era numaĭ se între pe pórtă unŭ rotmistru; éră prilejindu-se în pórtă Cercheḑŭ Bulucbaşa de Seĭmenĭ, aŭ lovitŭ din sineţe pre acelŭ rotmistru, şi acolo pre locŭ cu capul aŭ plătitŭ acea îndrăznélă a luĭ, şi aŭ apucatŭ pórta de o aŭ închisŭ cu mare greŭ de năvala Leşilorŭ ce vreaŭ sĕ intre pre pórtă. Lipcaniĭ toţĭ la gazda rotmistruluĭ lorŭ împărţindule lefe, că intr'acea ḑi le-aŭ fostŭ datŭ banĭ, de nimicŭ nu s'aŭ pututŭ apuca, ce aŭ plecatŭ cine încotro putea se scape, caiĭ şi armele lorŭ pre la gazde, unul într'o parte altul într'alta, precum era satulŭ reşchiratŭ; din câţĭ s'aŭ şi încălăratŭ, cine fĕră arme, cine fĕră şele, s'aŭ dusŭ în rĕsipă.

Duca Vodă era la masă cu Mironŭ logofĕtul şi cu Constantinŭ Postelnicul, éră Buhuşŭ Hatmanul era la gazdă depărciorŭ de curte maĭ giosŭ; şi cum aŭ auḑitŭ gălceavă la curte, aŭ încălicatŭ cu doĭ-treĭ feciorĭ şi s'aŭ têmpinatŭ cu Deadiul Sărdarŭ, şi cu 5-6 Lipcanĭ, şi sloboḑindu-se spre curte, s'aŭ têmpinatŭ cu o sémă de Leşĭ şi Moldovenĭ, cariĭ umblaŭ pre la case prin satŭ, n'aŭ pututŭ răzbi Hatmanul la curte unde năzuia, că în curte eraŭ Seĭmeniĭ şi tótă glóta de curte, boerinaşi şi slugĭ, şi de arŭ fi avutŭ şi pre Hatmanul între dênşiĭ s'arŭ fi apăratŭ. Ce 'şi-aŭ trimisŭ giupănésa maĭ de grabă la satŭ la Călimănescĭ, unde eraŭ şi alte glóte a lorŭ. Éră singurŭ Hatmanul cu cine era pre lângă dĕnsul, aŭ stătutŭ óreşĭ-ce a săgeta în glóta Leşilorŭ; éră înglotindu-se Leşiĭ, aŭ datŭ dosŭ Hatmanul încetŭ a se sprijini de năvala Leşilorŭ, până s'aŭ depărtatŭ, şi nimicŭ nu 'ĭ-aŭ stricatŭ, că nicĭ Leşiĭ nu îndrăsniaŭ a se depărta în gónă, ce s'aŭ întorsŭ înapoĭ. Trimis'aŭ Hatmanul pre Manolaki Rusetŭ Sulgeariul la Dómna dândŭ scire. A doua ḑi Hatmanul cu cine aŭ maĭ venitŭ dela Dómna, puţinteĭ Seĭmenĭ, şi cu slugĭ a boerilorŭ ce eraŭ acolo cu Dómna, aŭ mersŭ din Zăbrăuţĭ la Domnescĭ până în ḑiuă; ci n'aŭ cutezatŭ fiindŭ Leşiĭ maĭ mulţĭ şi grijiţĭ; éră cu Hatmanul nu eraŭ nicĭ 100 de ómenĭ, şi totŭ fĕră arme şi fĕră îndrăznire.

Buhuşŭ Hatmanul dupĕ ce aŭ eşitŭ din góna Leşilorŭ, şi aŭ trimisŭ pre Manolaki la Dómna, că venise din Brăila în Focşanĭ, sĕ vie la Domnescĭ, aŭ ḑisŭ sĕ dea banĭ Dómna slujitorilorŭ, şi sĕ pue sĕ strige în léfă, şi sĕ vie la dênsul la locul ce s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, la Zăbrăuţĭ, la Şoldescĭ, că acolo îĭ va ascepta. Éră cum aŭ agiunsŭ Manolaki la Dómna n'aŭ căutatŭ sĕ facă niscaĭ slujitorĭ cu léfă; ci aŭ încălecatŭ Stefanŭ Vodă ginerele Ducăĭ Vodă

cu puținteĭ Seĭmenĭ ce eraŭ cu Dómna și cu feciorĭ (slugĭ) boerescĭ, și aŭ mersŭ acolo la Hatmanul, într'acea nópte, ĕră Hatmanul décă aŭ vĕḑutŭ pre ginerile Ducăĭ Vodă venitŭ fĕră de nicĭ o gătire, numaĭ ce s'aŭ miratŭ ce arŭ face, și pentru ce aŭ venitŭ, ca unŭ omŭ fĕră socotélă.

Ĕră mergêndŭ până în ḑiuă la la Domnescĭ, uniĭ sfătuiaŭ sĕ dea năvală la curte, fiind slujitorĭ și multă glótă în curte, se vorŭ împreuna cu toțĭ și se vorŭ bate cu Leșiĭ; ĕră Hatmanul n'aŭ vrutŭ avêndŭ grije sĕ nu rĕpue ómeniĭ, nesciindŭ ce de óste este Leșéscă; ce aŭ asceptatŭ până s'aŭ vĕḑutŭ sĕ scie asupra cuĭ arŭ merge, ĕră neindrăznindule, se va întórce și va strânge óste, și apoĭ va veni, socotindŭ că în curte fiindŭ Seĭmenĭ și altă glótă, se vorŭ apĕra câteva ḑile avêndŭ în curte și bucate și hrană de caĭ și pravŭ de sinețe de agiunsŭ; întrat-aŭ prin arinĭ ca sĕ nu 'lŭ véḑă, și aŭ mersŭ din giosŭ de satŭ într'o rîpă, și de acolo aŭ trimisŭ Hatmanulŭ pre ómenĭ aleșĭ cu Deadiul Sărdarŭ, direptŭ spre bulucul Leșilorŭ unde staŭ înaintea curțeĭ ca 500 de ómenĭ cineșĭ cu calul de frîŭ, avêndŭ grije de Hatmanul că 'ĭ va lovi cu óste, ca dóră arŭ încălica sĕ'ĭ ia in góną, și așa arŭ da năvală și Hatmanul de unde era supusŭ sĕ pótă răzbi spre curte; ce Leșiĭ temêndu-se de înșelăciune, nice s'aŭ clătitŭ de locŭ, fĕră numaĭ treĭ inșĭ aŭ încălecatŭ și aŭ eșitŭ în tĕmpinarea acestora, întrebându-ĭ ce ómenĭ suntŭ; ĕră Deadiul Sĕrdariulŭ rĕspundea în limba turcéscă. Eĭ aŭ ḑisŭ: vĕ scimŭ noĭ cine suntețĭ, maĭ bine sĕ venițĭ sĕ fimŭ totŭ uniĭ, și întorcêndu-se aŭ prinsŭ limbă pre unŭ Leahŭ, carele aŭ spusŭ câte stégurĭ suntŭ Leșĭ și Cazacĭ; decĭ Hatmanul clătindu-se cu ómeniĭ seĭ de acolo în giosŭ, pentru sĕ'ĭ maĭ vie agiutorĭŭ; ĕră Seĭmeniĭ ceĭ den curte s'aŭ și închinatŭ Leșilorŭ, și aŭ deschisŭ portița ce era despre biserică, și aŭ intratŭ, Leșiĭ, Cazaciĭ și Moldoveniĭ în curte, prădândŭ și desbrăcândŭ pre toțĭ, și aŭ luatŭ pre Duca Vodă și ducêndu-lŭ în țéra Leșéscă, acolo i s'aŭ prilejitŭ mórtea în alŭ doilea anŭ.

Atuncea și Tătariĭ aŭ bătutŭ pre Leșiĭ și pre Cazaciĭ ce eraŭ în Bugiacŭ cu Cunețkiĭ, și pre Moldoveniĭ luĭ Petriceĭco Vodă. Dusus'aŭ Petriceĭco Vodă den Iașĭ la Sucéva, mâncândŭ și jăcuindŭ și elŭ ce aŭ găsitŭ, câtŭ n'aŭ maĭ rĕmasŭ nimicŭ în urma luĭ. Moldoveniĭ atuncea gata la jacurĭ, sĕ duceaŭ cariĭ cum puteaŭ în Bugiacŭ de aduceaŭ vite: boĭ, vacĭ și oĭ multe. Ĕră apoĭ aŭ plătitŭ cu asupră jacurile ce aŭ adusŭ den Bugiacŭ; și prada și robia ce aŭ făcutŭ Tătariĭ nu se va uita in vecĭ. Rĕmas'aŭ și fómete mare în tótă țéra dupŏ risipa țĕreĭ de Petriceĭco Vodă, câtŭ în 2 anĭ nu se puteaŭ apuca ómeniĭ de hrană, ce totŭ fómete era; acestŭ bine aŭ făcutŭ Petriceĭco Vodă țĕreĭ cu venirea sa in două rôndurĭ în țĕră den țéra Leșéscă.

Dómna Ducăĭ Vodă aŭ rĕmasŭ în țéra Munténéscă, acolo aŭ iernatŭ, și dupĕ ce aŭ trecutŭ ḑioa Pascilorŭ, s'aŭ dusŭ în Țarigradŭ; ĕră până a purcede în Țarigradŭ aŭ trămisŭ banĭ pentru rĕscumpĕrarea Domnu-sĕŭ, 60 de pungĭ de banĭ și odóre multe Craiuluĭ Leșescŭ, însă cu scirea luĭ Șerbanŭ Vodă Domnul Muntenescŭ, prin țéra Unguréscă; și tóte acele darurĭ și baniĭ i-aŭ opritŭ Unguriĭ, și n'aŭ lăsatŭ sĕ'ĭ ducă, ce acolo s'aŭ prăpăditŭ; ĕră totŭ cu umbletele luĭ Șerbanŭ Vodă s'aŭ opritŭ aceĭ banĭ și darurile acolo în țĕra Unguréscă. Ḑicŭ că și mórtea Ducăĭ Vodă cu otrava luĭ Șerbanŭ aŭ fostŭ; baniĭ și darurile le-aŭ trămisŭ Dómna pre Anastase Visternicul ce era de casa lorŭ. Acésta s'aŭ făcutŭ în anul 7191.

Domniea luĭ Dimitrașco Vodă alŭ doilea rîndŭ.

Décă aŭ luatŭ Leșiĭ pre Duca Vodă și s'aŭ dusŭ și Petriceĭco Vodă dincotro venise, aŭ venitŭ Domnŭ țěreĭ érășĭ Dimitrașco Vodă Cantacuzino; țéra era stricată, era fómete mare, câtŭ zăceaŭ ómeniĭ pe gunóie leșinațĭ; numaĭ de la Tătarĭ și din țéra Unguréscă aduceaŭ pâine.

Boieriĭ toțĭ aŭ venitŭ la Dimitrașco și eraŭ toțĭ în cinste, numaĭ Mironŭ Costinŭ Logofětul era în țéra Leșéscă; de cândŭ aŭ luatŭ Leșiĭ pre Duca Vodă aŭ mersŭ elŭ de voia luĭ; și Buhușĭ Hatmanul era în țéra Muntenéscă, și'lŭ chiăma Dimitrașco Vodă sě vie în țéră sě'lŭ boeréscă; ce elŭ n'aŭ vrutŭ sě vie, fiindŭ omŭ bolnavŭ, și în țéră multe neașeḑerĭ, pe care vreme trebuia slujbă luĭ Dimitrașco Vodă, și maĭ multŭ, că nu'lŭ lăsa Șerbanŭ Vodă Domnul Muntenescŭ sě vie în țéră. Éră Dimitrașco Vodă věḑêndŭ că nu vine Buhușŭ Hatmanul, elŭ s'aŭ scârbitŭ și aŭ pusŭ Hatmanŭ pre Zosinŭ Bașotă.

Venit'aŭ Tătariĭ pentru pagubele séle făcute de Moldovenĭ cândŭ aŭ fostŭ Cunețkiĭ în Bugécŭ, de'șĭ cereaŭ bucatele de la Moldovenĭ, că le aflaŭ de față; și câte nu le găsiaŭ acele tóte le plinea Dimitrașco Vodă Tătarilorŭ câtŭ le cereaŭ, încă și cine n'aŭ mersŭ în dobândă la Bugiacŭ, plătia năpaste: vacĭ, boĭ și oĭ de la casele lorŭ, și nu se puteaŭ plăti ómeniĭ cu tóte bucatele lorŭ; pre mulțĭ aŭ robitŭ cu muierĭ, cu copiĭ.

Șerbanŭ Vodă Domnul Muntenescŭ, fiindŭ neprietenŭ luĭ Dumitrașco Vodă, aflându'ĭ pricină, că aŭ scosŭ fermanŭ de la Impěrăție sě tae pre toțĭ boieriĭ țěreĭ, pentru ce aŭ adusŭ eĭ pre Petriceĭco Vodă cu oștĭ în țéră de aŭ robitŭ pre Duca Vodă și aŭ prădatŭ țéra și Bugécul, aŭ învěțatŭ pre Buhușŭ Hatmanul sě vie la margine sě dea scire boierilorŭ, sě fugă toțĭ acolo în țéra Muntenéscă, că pre toțĭ va sě'ĭ taie Dimitrașco Vodă. Venit'aŭ Buhușŭ Hatmanul la margine în Focșenĭ, și aflândŭ pre Gavriil Costaki Voĭnicul, aŭ trămisŭ de i-aŭ spusŭ precum i-aŭ spusŭ Șerbanŭ Vodă. Décă aŭ înțelesŭ Gavriil n'aŭ zěgubitŭ, ce dândŭ scire și altorŭ boierĭ, aŭ pribegitŭ cu toțiĭ de frica luĭ Dimitrașco Vodă; și trecêndŭ în țéra Muntenéscă o sémă de boierĭ cu Gavriliță Vornicul, le purta de grijă Șerban Vodă la pórta Impěrățieĭ, și la Soleimanŭ Pașa Saraskerul de la Oblucită; aŭ mazilitŭ pre Dimitrașco Vodă, și aŭ rădicatŭ Domnŭ dintre sine pre Cantemirŭ Clucerul. Imbrăcat'aŭ pe Cantemirŭ cu caftanŭ de Domnie Pașa în Oblucită, și aŭ trămisŭ pre Beiul de la Azacŭ de aŭ luatŭ pre Dimitrașco Vodă din scaunul Domnieĭ din Iașĭ mazilŭ, și 'l-aŭ dusŭ în Țarigradŭ. Éră la purcesul luĭ Dimitrașco Vodă sta Mitrea Căpitanul și cu alțiĭ la pórta despre grajdurile curțiĭ domnescĭ, și Dimitrașco Vodă în rădvanŭ la scară, și nu'lŭ lăsa sě purcéḑă până nu le va da pre o slugă a luĭ a nume Sarăiane, și pre Paizanul, cariĭ umblândŭ cu slujbe prin țéră a mulțĭ făcuse înaltŭ giosul, ca nisce făcětorĭ de rěŭ, și se strânsěse têrgul cu sburăturĭ de lemne, cu petre pre amână, câtŭ nu maĭ încăpeaŭ pre subt zidurĭ și pre zidurĭ; éră viindŭ Beiul de la gazda luĭ pre despre grajdurĭ, s'aŭ potolitŭ toțĭ, și aŭ eșitŭ Dimitrașco Vodă cu pace. Anul 7193, Iunie.

Domniea luĭ Cantemirŭ Vodă.

Venit'aŭ Domnŭ țěreĭ Cantemirŭ Vodă cu sfatul boierilorŭ țěreĭ în locul luĭ Dimitrașco Vodă, prin nevoința luĭ Șerbanŭ Vodă Domnuluĭ Muntenescŭ. Cantemirŭ era den ómenĭ de țéră de la ținutul Fălciuluĭ, și décă s'aŭ rădicatŭ la vîrstă, aŭ slujitŭ în țéra Leșéscă, și în țéra Munténéscă aŭ fostŭ ceaușŭ spătărescŭ, apoĭ aice în țéră aŭ fostŭ Căpitanŭ mare și Sĕrdarŭ, că era omŭ harnicŭ de slujbă, și vitézŭ bunŭ. Decĭ fiindŭ omŭ bĕtrânŭ, 'l-aŭ alesŭ cu sfatul tuturorŭ la Domnie. Décă s'aŭ aședatŭ în scaunul Domnieĭ, era tuturorŭ cu bine, pre boierĭ îĭ avea în cinste, și maĭ alesŭ pre Gavrilița Vornicul; numaĭ pre Iordache Rusetŭ Postelnicul 'l-aŭ închisŭ pentru voia luĭ Șerbanŭ Vodă Domnuluĭ Muntenescŭ, avêndŭ pismă veche pre Cupărescĭ, și 'l-aŭ și muncitŭ până aŭ datŭ câte-va pungĭ de banĭ, și slobodindu'lŭ cu chizășie sĕ nu fugă den țéră, érășĭ aŭ trămisŭ Șerbanŭ Vodă la Cantemirŭ Vodă numaĭ sĕ omóre pre Iordache Rusetŭ; ce dându'ĭ veste unŭ prietenŭ, aŭ fugitŭ den Iașĭ și aŭ scăpatŭ în țéra Ungurésca, éră pre urmă elŭ s'aŭ dusŭ la Țarigradŭ, și de acolo făcêndu'șĭ isprăvĭ bune, aŭ venitŭ în țéră la Cantemirŭ Vodă și i-aŭ întorsŭ banii ce'ĭ luase. Atuncea i-aŭ datŭ Șkeia satŭ Domnescŭ pre Siretŭ, și boerindu'lŭ 'l-aŭ făcutŭ Visternicŭ mare, și aŭ fostŭ în mare cinste la acestŭ Domnŭ; tóte trebile țěreĭ și a Domnieĭ în séma luĭ eraŭ.

Pre acele vremĭ avêndŭ rĕsboiŭ Némțul cu Turcul încă de cândŭ aŭ fostŭ Turcul la Beciŭ, în toțĭ aniĭ, și totŭ Némțul era isbănditorŭ, cu mare veste și nume de laudă la tóte țĕrile creștine; atuncea și Craiul Leșescŭ Iónŭ Sobețki avêndŭ îndemnare de la Papa de Rômŭ, s'aŭ rădicatŭ și elŭ cu oștĭ sĕ mérgă asupra ordiilorŭ Tătărescĭ în Bugécŭ; strîns'aŭ oștĭ în léfă, și s'aŭ pogorîtŭ pre Prutŭ în giosŭ, și aŭ mersŭ până la Pagulŭ, în anul 7194, și s'aŭ întorsŭ neavêndŭ nicĭ unŭ rĕsboiŭ cu Tătariĭ; și viindŭ prin Iașĭ, aŭ luatŭ pre Bahluiŭ în susŭ pre la tîrgul Frumosŭ, și s'aŭ dusŭ pre Siretŭ în susŭ pin țéră, stricândŭ și mâncândŭ totŭ ce aŭ găsitŭ, și Tătărime multă pen pregiurul obuzuluĭ dodeindŭ, cum eșiaŭ Leșiĭ den obuzŭ la apă, la iarbă, îĭ și luaŭ Tătariĭ de grumazŭ.

Cantemirŭ Vodă cu Moldoveniĭ și cu Tătariĭ âmblaŭ din locŭ în locŭ. Mulțĭ den Moldovenĭ slugĭ de pre la boierĭ atuncĭ s'aŭ dusŭ la stégurĭ Leșescĭ de slujiaŭ cu léfă, și se slobodiaŭ de prădaŭ prin țéra pre unde puteaŭ agiunge, și mŏnăstirile pre subt munte, și case boierescĭ, câtŭ n'aŭ rĕmasŭ locŭ necălcatŭ de tâlhăritŭ; nu numaĭ den țéra Leșéscă, ce și den țéra Unguréscă veniaŭ budușlăĭ preste munte pre la Ocnă pre la Sovejea și pre alte locurĭ de prădaŭ și jăcuiaŭ. Cine póte scrie de amănuntul prada și stricăciunea țĕreĭ de pe acele vremĭ; âmblaŭ budușlăiĭ neferindu-se prin sate, și de frică le trămiteaŭ ómeniĭ bucate de mâncatŭ la otacele lorŭ pri pădurĭ, până i-aŭ prinsŭ pre uniĭ cu meșterșugŭ, Mironŭ Costinŭ Logofĕtul fiindŭ starosce la Putna, de i-aŭ omorîtŭ, înțepațĭ, tăiațĭ cetvĕrțĭ, și arșĭ cu focŭ la tîrgŭ la Focșenĭ unde și amu se cunósce movilă peste ósele lorŭ. Aședat'aŭ Cantemirŭ Vodă nisce stégurĭ de Lefeciĭ în tîrgŭ în Romanŭ, de paza țĕreĭ pre Siretŭ și pre Moldova, și alte stégurĭ în Piatră, éră de pază pre Bistrița, și aceĭa țineaŭ calea podghia-

zurilorŭ ce se slobodĭaŭ prin ţĕră, şi pre mulţĭ ĭĭ prindeaŭ şi'ĭ aduceaŭ la Cantemirŭ Vodă, şi cum ĭĭ aduceaŭ îndată ĭĭ omorĭaŭ; şi nu numaĭ pre subt munte ce şi în Iaşĭ aŭ slobodĭtŭ podghiazŭ, şi aŭ luatŭ caiĭ luĭ Cantemirŭ Vodă den cĭairŭ de subt curtea domnéscă cu totul şi s'aŭ dusă fŏră nicĭ o smintélă; aŭ încălecatŭ Cantemirŭ Vodă cu cine era pre lûngă dênsul, ce nimică nu le-aŭ îndrăsnitŭ.

Hatmanŭ era Velicĭko, şi orĭ unde mergea cu óstea totŭ de smintélă era, eşit'aŭ odată înaintea unuĭ podghiazŭ preste Jijia spre Turia, şi cum s'aŭ slobodĭtŭ sĕ le dea rĕsboiŭ ca unŭ omŭ sumeţŭ fŏră de cumpătŭ la trebĭ ca acelea, l'aŭ şi luatŭ de gónă câtŭ de nimică nu s'aŭ maĭ pututŭ apuca fŏră numaĭ de fugă, şi 'l-aŭ gonitŭ până în Iaşĭ, totŭ luându'ĭ de grumadĭ pre câţĭ aŭ fostŭ cu Velicĭko, şi nicĭ arŭ fi avutŭ de gôndŭ acelŭ podghiazŭ sĕ vie în Iaşĭ, éră gonindŭ pre Velicĭko, 'l-aŭ căutatŭ a veni în Iaşĭ, şi aŭ apucatŭ ce aŭ găsitŭ şi aicea; éră Velicĭko fugândŭ, s'aŭ opritŭ în cetăţue, că acolo era şi Cantimirŭ Vodă. Şi s'aŭ întorsŭ podghiazul den Iaşĭ fŏră de nice o smintélă; numaĭ pre unŭ Jolnirŭ anume Gurie 'l-aŭ prinsŭ într'o pivniţă bétŭ.

Intorcêndu-se Craiul prin Iaşĭ, aŭ mersŭ cu Craiul şi părintele Dositeiŭ Mitropŏlitul, şi aŭ luatŭ móstele sfântuluĭ Mucenicŭ Ióu Novi, ce eraŭ aduse în ţĕră în cetatea SuceveĭT de Alecsandru Vodă celŭ bunŭ, de le-aŭ dusŭ cu sine în ţĕra Leşéscă, cu multe odóre scumpe, ce eraŭ date la móstele acestuĭ sfântŭ de pravoslavniciĭ Domnĭ, şi de arhiereiĭ ţĕreĭ întru cinstea şi bună podóba sfântuluĭ; şi acolo aŭ rĕmasŭ până în ḑiua de astăḑĭ. Éră la anul dupĕ acéstă d'ântêiŭ venire a Craiuluĭ Leşescŭ, maĭ venit'aŭ acestaşĭ Craiŭ cu oştĭ prin ţĕră, până la têrgul Frumosŭ, şi de acolo elŭ s'aŭ întorsŭ spre Siretŭ, şi aŭ trecutŭ până la cetatea Némţuluĭ, unde era óre ce pedestrime Seimenĭ şi panţirĭ de paza cetăţeĭ; neavêndŭ grijă de venirea Craiuluĭ pre acolo, aŭ luatŭ Craiul cetatea Némţuluĭ, şi aŭ pusŭ unŭ Comendantŭ şi cu câţĭ-va drăganĭ în cetate, întărind'o cu bucate şi cu puşcĭ. Pus'aŭ stégŭ de Jolnirĭ şi prin mŏnăstirĭ, în Agapia, în Sĕcul, în Némţŭ şi în cetatea Suceveĭ, şi prin tóte mŏnastirile câte suntŭ în susŭ, şi în Câmpu-Lungŭ, şi în Cernăuţĭ, în Lenţescĭ, şi în Orăşénĭ, făcêndŭ pălăncĭ şi părcane de apărare. Decĭ cu cetatea Némţul, cu cetatea Suceveĭ, şi cu mŏnastirile totŭ anume Craiul Leşescŭ îşĭ făcea slavă şi veste la Papa, şi la alte Crăiĭ că aŭ dobânditŭ atâtea cetăţĭ den Moldova sub ţinerea luĭ, care eraŭ sub ţinerea Turculuĭ. Şi aşa aŭ rĕmasŭ din Némţŭ în susŭ totŭ locul sub ţinerea Leşilorŭ, şi de pre acolo se slobodiaŭ podghiazurĭ la drumul Cameniţeĭ şi până în Bugécŭ, agiungeaŭ de apucaŭ herghelïĭ, şi prindeaŭ Tătarĭ, şi ducându'ĭ la Craiul, luaŭ darurĭ pentru slujbe.

Venirea acestuĭ Craiŭ Leşescŭ cu oştĭ în Moldova, maĭ multŭ era cu îndemnarea luĭ Şerbanŭ Vodă Domnul Muntenescŭ pre atuncea, carele era şi elŭ gata sĕ se rădice cu oştĭ asupra Turculuĭ; ce altă isbândă n'aŭ făcutŭ fŏră numaĭ stricăciune şi risipă ţĕreĭ nóstre aŭ adusŭ, cum şi acmu pentru venirea Moskalilorŭ, éră Munteniĭ 'i-aŭ adusŭ prin ţéra nóstră cu oştĭ. Că Munteniĭ ca nisce tiranĭ numaĭ pentru norocirea lorŭ purtaŭ grijă, éră în ţéra nóstră sĕ nu rămâe pétră pre pétră sĕ nevoiaŭ. Cum şi adesea schimbările Domnilorŭ dentr'ênsa, vedeaveĭ iubite cititorŭ, de aicĭ înainte, de mare scădere, şi

de tot stingerea ţĕreĭ, totŭ de zavistniciĭ Munteni. Până cândŭ şi eĭ 'ş-aŭ luatŭ diréptă răsplătire de la Dumneḑeŭ, că aŭ peritŭ cu sunetŭ pomenirea lorŭ, că suspinele săracilorŭ nu rĕmânŭ în deşertŭ măcarŭ câtŭ de târḑiŭ.

Craiul Leşescŭ atuncea de la cetatea Némţuluĭ, aŭ mersŭ pre Siretŭ în susŭ; fiindŭ tómna, dat'aŭ Dumneḑeŭ nisce ploĭ cu ninsóre din susŭ de Deroncea, carea nu era altă fĕră numaĭ singură mânia luĭ Dumneḑeŭ sosită asupra obuzuluĭ Leşescŭ, care şi ḑi şi nópte aŭ ţinutŭ plóea cu ninsórea. Şi cum staŭ dräganiĭ la focurĭ împregiurŭ unul lângă altul, aşa aŭ mărmuritŭ pre locŭ; caiĭ la care şi la carĕtele crăescĭ cum staŭ înhămaţĭ aşa aŭ ţăpenitŭ de răcélă; cu mare greŭ aŭ trecutŭ Craiul codriĭ spre Cirimuşĭ, cu boĭ aŭ dusŭ carĕtele şi carele crăescĭ până la Sneatin. Éră pre atuncea aŭ intratŭ şi în cetatea Sorociĭ neşte Căzacĭ, şi aŭ mersŭ Sutantabanŭ Paşa Saraskerul de la Tighinea cu óste, şi unŭ Sultanŭ cu Tătărime, şi Cantemirŭ Vodă cu óstea ţĕreĭ, şi aŭ stătutŭ câte-va sĕptămânĭ pregiurŭ cetatea Sorociĭ cu meteréze, şi cu lagumurĭ; şi nu o aŭ pututŭ dobândi, că din cetate Căzaciĭ apărându-se vitejesce, pre mulţĭ Turcĭ şi Moldovenĭ aŭ ucisŭ din focul lorŭ ce slobodiaŭ de prin zidul cetăţiĭ. Decĭ neputêndŭ dobândi aŭ lăsatŭ cetatea şi s'aŭ întorsŭ Paşa şi Tătărimea, şi Cantemirŭ Vodă. Éră apoĭ la anul dupĕ acésta aŭ eşitŭ de bună voia lorŭ, şi s'aŭ dusŭ din cetate Căzaciĭ drăganĭ ce aŭ fostŭ, şi aŭ rămasŭ numaĭ ómeniĭ ceĭ de locŭ.

In anul 7197, aŭ murítŭ Şerbanŭ Vodă Domnul Muntenescŭ, şi în locul luĭ aŭ rĕdicatŭ boieriĭ aceĭ ţĕrĭ Domnŭ pre Constantinŭ Brâncovanul Logofĕtul; decĭ fiindŭ învrăjbiţĭ Domniĭ Muntenescĭ cu Cantemirŭ Vodă, ântêiŭ Şerbanŭ Vodă pentru Cupărescĭ, apoĭ şi Constantinŭ Vodă Brâncovanul, de pre atuncea boieriĭ ţĕreĭ nóstre aŭ începutŭ a pribegi în ţéra Muntenéscă la Constantinŭ Vodă Brâncovanul.

In ḑilele luĭ Cantemirŭ Vodă, ţéra era ertată şi jeluită de la Impĕrăţie, fiindŭ prădată şi stricată de oştĭ cum s'aŭ ḑisŭ; éră lăcomia Cupărescilorŭ, nice atuncea nu lipsia, cu multe orânduele mănunte din ţéră, décă aŭ stătutŭ Iordaki Rusetŭ Visternicŭ mare, care lucru tuturorŭ căḑu cu urîtŭ, fiindŭ numaĭ Bogdanŭ Hatmanul ginerile luĭ Cantemirŭ Vodă, şi Iordaki Rusetŭ Visternicul la tóte trebile Domnieĭ purtătorĭ de grijă, dupĕ ce aŭ murítŭ Gavrilŭ Costaki Vornicul; éră alţĭ boierĭ numaĭ căcĭ eraŭ la rôndul boierieĭ. De multe orĭ Mironŭ Logofĕtul, întrândŭ în Visterie, ḑicea cu glumă: «Visternice, maĭ încetŭ cu orônduelile», éră Visterniculuĭ de aceste cuvinte nu'ĭ părea bine; cum şi Velicico Vornicul décă 'l-aŭ pusŭ Vornicŭ mare Cantemirŭ Vodă, şi aŭ datŭ gineri-sĕŭ luĭ Bogdanŭ Hătmănia, nu părăsia la tóte mesele Domnescĭ a ocărî pre Bogdanŭ Hatmanul, şi a'ĭ ḑice cuvinte fĕră cale; nepurtândŭ grijă de Cantemirŭ Vodă, carele auḑia tóte, şi se făcea a nu auḑi, şi tóte le răbda, că totŭ pentru Hătmănie îĭ părea rĕŭ luĭ Velicico.

De mórtea luĭ Mironŭ Logofĕtul și a luĭ Velicĭco Vornicul.

Dice că voróva blândă tótă pornirea îmblândesce, éră cea apregă, și pre celŭ slabŭ ațîță la mânie, și érășĭ greșéla necertată fòră hotarŭ deprinde a cresce. Velicĭco Vornicul era omŭ simețŭ nepurtândŭ grijă de Cantemirŭ Vodă, carele cu vorba luĭ cea desfrânată 'șĭ-aŭ agonisitŭ perire lui'șĭ și frăține-sĕŭ luĭ Mironŭ Logofĕtul.

Spunŭ că cu sfatul luĭ Velicĭco, aŭ pribegitŭ Lupul feciorul luĭ Gavril Costaki Vorniculuĭ și doĭ cumnațĭ aĭ luĭ Ivașco, și Constantinŭ, și Antiohie Jora, și alțiĭ, în țéra Munteuéscă la Costantinŭ Vodă Domnul Muntenescŭ, pre cariĭ i-aŭ trimesŭ la Pórta împĕrățieĭ cu răvașŭ de jalobă pre Cantemirŭ Vodă, neavêndŭ nice o nevoe de Cantemirŭ Vodă, ce numaĭ de zavistia ce aveaŭ toțĭ și alesŭ casa luĭ Gavril Costaki Vornicul, cărorŭ le era Cantemirŭ Vodă tuturorŭ cu bine.

Cantemirŭ Vodă décă aŭ înțelesŭ că aŭ mersŭ aceĭ boiarĭ la Pórtă sĕ'lŭ piréscă cu midilocul Domnuluĭ Muntenescŭ, aŭ trimesŭ boierĭ de țéră și mazilĭ ómenĭ bătrânĭ la Pórta impĕrățieĭ, cu banĭ și cu darurĭ la prietenĭ, cariĭ eșindŭ la Divanŭ înaintea Viziruluĭ, aŭ datŭ Vizirul de grumazĭ pre toțĭ pre aceia ce se jeluiaŭ pre Cantemirŭ Vodă, și puindu'ĭ în hére i-aŭ adusŭ legațĭ la Cantemirŭ Vodă, éră până a aduce pre aceia, aŭ tăiatŭ Cantemirŭ Vodă pre Mironŭ Logofĕtul și pre frate-sĕŭ Velicĭco Vornicul; Velicĭco era în Iașĭ, și luându-lŭ dela casa luĭ nóptea, și aducêndu-lŭ la Cantemirŭ Vodă 'l-aŭ bătutŭ cu buzduganul, și 'l-aŭ închisŭ, și a doua nópte 'l-aŭ scosŭ și i-aŭ tăiatŭ capul. Éră Mironŭ Logofĕtul fiindŭ la țéră la casa luĭ la Bărboșĭ, la ținutul Némțuluĭ, aŭ trimesŭ pre Dimitrașco Macrinŭ vătaful de păhărniceĭ, cu poruncă la Lefeciĭ ce eraŭ în têrgŭ în Romanŭ, și luându'lŭ dela casa luĭ, și ducêndu'lŭ până în têrgŭ în Romanŭ, 'l-aŭ îngienuchiatŭ și i-aŭ tăiatŭ capul. Și nu i-aŭ scosŭ la Divanŭ Cantemirŭ Vodă sĕ le arate vina séŭ vicleșugul, sĕ védă lumea, ce așa cu tirănie i-aŭ omorîtŭ, nice cărțĭ viclene arătândŭ, ce numaĭ așa aŭ peritŭ pre vina lorŭ, orĭ cu năpaste i-aŭ omorîtŭ. Așa aŭ deprinsŭ den ceputul lumiĭ, pisma și zavistia, și nu părăsesce a mușca pre toțĭ, și nime de dințiĭ eĭ a se feri nu póte.

Décă aŭ peritŭ Mironŭ Logofĕtul și frate-sĕŭ Velicĭco Vornicul de sabia luĭ Cantemirŭ Vodă, în mare spaĭmă eraŭ toțĭ boieriĭ, și maĭ tare feciorĭĭ luĭ Mironŭ Logofĕtul, Ionŭ Sĕrdarul și Nicolae Logofĕtul al treilea, și Pătrașco Cămărașul carele era logoditŭ cu fata luĭ Cantemirŭ Vodă, cariĭ căutaŭ vreme sĕ pribegéscă în cotr'o arŭ putea, temêndu-se de urgia luĭ Cantemirŭ Vodă; și sfătuindu-se cu Vasilașco Paharnicul, și cu frate-sĕŭ Ilie Cantacuzinesciĭ, și cu Dimitrașco Ursache, sĕ fugă în țéra Munténéscă, nu 'șĭ-aŭ căutatŭ calea maĭ în grabă; ce zăbovindu-se în sfatul lorŭ, ca nesce ómenĭ tinerĭ ce eraŭ, aŭ oblicitŭ Cantemirŭ Vodă, și îndată aŭ repeditŭ nisce stégurĭ de slugitorĭ Lefeciĭ, sĕ'ĭ prindĕ pre toțĭ sĕ'ĭ aducă. Atuncea trecuse unŭ anŭ și patru lunĭ de cândŭ perise Mironŭ Logofĕtul și Velicĭco Vornicul. Decĭ feciorĭĭ luĭ Mironŭ toțĭ treĭ aŭ scăpatŭ la Comendantul din cetatea Némțuluĭ; éră pre Vasilașco și pre Ilie Cantacuzinesciĭ, și pre vĕrul lorŭ pre Ursache, i-aŭ încungiuratŭ

stégurile cele de Lefecii pre la casele lorŭ, și i-aŭ luatŭ cu mare pază și grόză, prădându-le casele ca cum vrea fi orânduiţĭ de perire, i-aŭ pornitŭ sĕ'ĭ aducă în Iașĭ; éră pre cale aprópe de Iașĭ, dreptŭ valea Leţcanilorŭ, i-aŭ têmpinatŭ veste că aŭ muritŭ Cantemirŭ Vodă, și slobodindu'ĭ din pază Lefecii, aŭ venitŭ aceĭ boierĭ în Iașĭ cu nedejde de viéţă, și aŭ petrecutŭ și eĭ ósele luĭ Cantemirŭ Vodă până la casa cea vecĭnică, în biserică în St. Nicolae, unde 'l-aŭ îngropatŭ în anul 7199. Martie.

Atuncea Bogdanŭ Hatmanul și Iordache Visternicul aŭ pusŭ în scaunul Domnieĭ pe Dimitrașco feciorul cel maĭ micŭ a luĭ Cantemirŭ Vodă, cu nădejde că'șĭ vorŭ tocmi trebile Domnieĭ dela Pórta împĕrăţieĭ; ce până a agiunge eĭ la Pórtă, aŭ îmbrăcatŭ caftanŭ de Domnie Constandinŭ Vodă feciorul Ducăĭ Vodă, cu mijlocul Domnuluĭ Muntenescŭ Constantinŭ Brâncovénul, că era logoditŭ cu Dómna Maria fata acestuĭ Domnŭ Muntenescŭ. Și viindŭ unŭ Agă împĕrătescŭ, aŭ luatŭ pre Dimitrașco Vodă feciorul luĭ Cantemirŭ Vodă, și 'l-aŭ dusŭ în Ţarigradŭ. Eră Bogdanŭ și Iordache, boieriĭ ceĭ de credinţă a luĭ Cantemirŭ Vodă, aŭ fugitŭ la Comendantul dela cetatea Némţuluĭ, neașceptândŭ venirea luĭ Constandinŭ Vodă.

Domniea luĭ Constandinŭ Duca Vodă.

Dupĕ mórtea luĭ Cantemirŭ Vodă, aŭ venitŭ Domnŭ ţereĭ Constandinŭ Vodă feciorul Ducăĭ Vodă, cu agiutorul socru-sĕŭ Domnuluĭ Muntenescŭ. Atuncea se prilegise câţĭ-va boierĭ de ţéră în Odriŭ, trimișĭ de Cantemirŭ Vodă la Pórtă pentru trebile ţereĭ; și domnindu-se Constantinŭ Vodă, aŭ mersŭ toţĭ la Domnŭ noŭ, și zăbovindŭ Domniea la Odriŭ câte-va sĕptĕmânĭ, multă chieltuélă aŭ făcutŭ, că era mare glótă de boierĭ, și cu 200 de Seimenĭ ce'ĭ scrisese la patru stégurĭ, în léfă cu îmbrăcăminte și cu arme totŭ în banĭ cumpĕrate, și baniĭ câţĭ îĭ cheltuia acolo cu atâta glótă de ómenĭ totŭ în datorie îĭ lua; Constantinŭ Vodă ca unŭ omŭ tênĕrŭ ce era, nu scia puterea ţereĭ, nice din boierĭ nime nu sfătuia sĕ cheltuéscă dupĕ agiunsŭ; fŏră numaĭ Lupul Costaki, ce'lŭ pusese atuncea și Visternicŭ mare, dicea sĕ chieltuéscă câtŭ de multŭ, că numaĭ depre bucatele luĭ Bogdanŭ și a luĭ Iordache ișĭ vorŭ întórce baniĭ.

Décă aŭ venitŭ în ţéră, s'aŭ găsitŭ numaĭ 3000 de oĭ a luĭ Iordache Visternicul; trimis'aŭ de aŭ datŭ strânsóre giupâneselorŭ acelorŭ boierĭ pribegĭ, că n'aŭ apucatŭ sĕ se ducă și ele; ce le-aŭ apucatŭ, și era la pază, sĕ spue unde ce arŭ avea mituitŭ, ci nemică n'aŭ spusŭ, éră maĭ pre urmă aŭ aflatŭ nesce odóre a luĭ Bogdanŭ Hatmanul, și cum le-aŭ luatŭ așa le-aŭ trămisŭ la Domnul Muntenescŭ, că nu lipsiaŭ ómeniĭ Domnuluĭ Muntenescŭ pentru baniĭ ce arŭ fi cheltuitŭ pentru Domniea ginere-sĕŭ luĭ Costantinŭ Duca Vodă; și nu se maĭ putea plăti, cu câte dărĭ strângea den ţéră, până și văcăritŭ 'l-aŭ făcutŭ de aŭ scosŭ în ţéră, care angărie n'aŭ maĭ fostŭ de cândŭ este ţéra, și totŭ nu se putea plăti; nice arătaŭ câtă sumă de banĭ este datorŭ sĕ plătéscă, sĕ scie și elŭ câtŭ va sĕ dea, ce numaĭ totŭ trămiteaŭ cărţĭ dupĕ cărţĭ

eşit'aŭ Turciĭ den cetatea Cameniţeĭ şi aŭ dat'o Leşilorŭ; eşit'aŭ şi Leşiĭ den cetatea Némţuluĭ şi a Suceveĭ, şi de prin mŏnăstirile ţěreĭ nóstre, şi aŭ rěmasŭ ţéra plină de ómenĭ, ţinuturile de pre subt munte.

Domnul Muntenescŭ vrêndŭ sě maziléscă pre Antiohie Vodă den Domnie, n'aŭ pututŭ sě'lŭ mazilésca, până nu s'aŭ apucatŭ éră de giner-esěŭ Constantinŭ Duca Vodă. Măcarŭ că Munteniĭ umblaŭ sě facă Domnŭ pre cine arŭ putea în locul luĭ Antiohie Vodă. Ce éră aŭ chieltuitŭ de aŭ mazilitŭ pre Antiohie Vodă, şi aŭ rădicatŭ la Domnie éră pre ginere-sěŭ Constantinŭ Duca Vodă, în anul 7209, Sept. 4.

A doua Domnie a luĭ Constantinŭ Duca Vodă.

Décă aŭ vědutŭ Domnul Muntenescŭ că nu va putea face altŭ Domnŭ în locul luĭ Antiohie Vodă, că aşa îĭ eşise rěspunsul de la Vizirul, că altŭ Domnŭ nu va maĭ face, ce de va chieltui pentru Constantinŭ Duca Vodă ce era mazilitŭ, elŭ va mazili pre Antiohie Vodă; ce i-aŭ căutatŭ luĭ Constantinŭ Vodă Domnuluĭ Muntenescŭ a întórce şi a se apuca de ginere-sěŭ Constantinŭ Duca Vodă, pre carele nu'lŭ vrea elŭ, măcarŭ că boieriĭ luĭ eraŭ pribegĭ cum s'aŭ disŭ, acolo în ţéra Munteńéscă, şi se rugaŭ totŭ pentru Domnul lorŭ sě chieltuéscă sě'lŭ scóţă éră la Domnie, ce nu'lŭ vrea Domnul Muntenescŭ. Éră pre urmă neputêndu-se mântui într'altŭ chipŭ de Cantemirescĭ, aŭ chieltuitŭ şi 'l-aŭ scosŭ Domnŭ precum s'aŭ disŭ maĭ susŭ, la anul dupě deşertarea Cameniţeĭ.

Constantinŭ Duca Vodă, décă aŭ îmbrăcatŭ caftanŭ de Domnie, îndată aŭ trămisŭ unŭ omŭ alŭ sěŭ cu Skimni Aga cu cărţĭ la boieriĭ ce'ĭ făcuse aicĭ Căimacamĭ la scaunul Domnieĭ în Iaşĭ, dândŭ veste de Domnie nouă, şi pre cine din boierĭ arŭ vedea că nu vorŭ ascepta venirea luĭ, sě aibă a-'ĭ opri, alesŭ pre Bogdanŭ Hatmanul şi pre Iordaki Rusetŭ Visternicul. Şi cum aŭ sositŭ fŏră veste la curtea domnéscă, fiindŭ toţĭ boieriĭ la curte, aŭ prinsŭ porţile curţiĭ cu pază, şi intrândŭ în curte Skimni Aga împěrătescŭ, n'aŭ cunoscutŭ omul luĭ Constantinŭ Vodă, nice pre Căimăcamiĭ la cine scria cărţile, nice pre boieriĭ ce era sě'ĭ oprésca, ce aŭ datŭ cărţile la altŭ boierŭ bătrânŭ anume că acela este Căimăcamŭ; acela nesciindŭ ceti cărţile, le aŭ tinsŭ la Bogdanŭ Hatmanul; elŭ cum le aŭ luatŭ aŭ şi priceputŭ lucrul, şi lepădândŭ cărţile s'aŭ şi ascunsŭ, şi aŭ eşitŭ cum aŭ pututŭ din curte; éră Iordaki Visternicul s'aŭ ascunsŭ în curte până aŭ însératŭ, şi nóptea s'aŭ îmbrăcatŭ într'unŭ cojocŭ apărescŭ şi 'l-aŭ scosŭ Ilie Cantacozino Paharnicŭ. Curtea era încungiurată de Seimenĭ, sě nu scape aceĭ douĭ boierĭ din curte. Ce în zădarŭ era acea pază, că boieriĭ aŭ eşitŭ şi s'aŭ dusŭ ântêiŭ Bogdanŭ Hatmanul, apoĭ şi Iordaki Visternicul, pre carele 'l-aŭ scosŭ Ilie Cantacuzino şi 'l-aŭ trămisŭ la satul sěŭ în Hangŭ, şi de acolo i-aŭ datŭ omenĭ de 'l-aŭ trecutŭ până în ţéra Leşéscă prin munţĭ. Éră décă aŭ venitŭ Constantinŭ Vodă în scaunŭ, aŭ trămisŭ cărţĭ încredinţate acelorŭ boierĭ, şi aŭ venitŭ în ţéră fŏră de nicĭ o grijă, şi i-aŭ boeritŭ Constantinŭ Vodă,

Éră atuncea era pace întemeiată în tóte ţĕrile; numaĭ dările şi nevoile în ţéră eraŭ peste putinţă locuitorilorŭ cât nu le maĭ puteaŭ birui sĕ se plătéscă, care greutăţĭ eraŭ totŭ pentru baniĭ domnuluĭ Muntenescŭ. Ce prebegindŭ o sémă de boierĭ în ţéra Munténéscă, aŭ venitŭ mazilie luĭ Constantinŭ Ducăĭ Vodă, şi în locul luĭ aŭ venitŭ Domnŭ ţĕreĭ Mihalachi Racoviţă ce aŭ fostŭ Spătarŭ, care se va scrie pre rôndŭ cumŭ 'l-aŭ rădicatŭ Domnŭ.

Domniea luĭ Mihaĭ Racoviţă Voevodŭ.

Fiindŭ Constantinŭ Duca Vodă cu a doua Dumnie aicea în ţéră în cursul anilorŭ 7212, care Domnie cumŭ cea d'ântêiŭ aşa şi a doa, era prin cheltuiala socru sĕŭ Domnuluĭ Muntenescŭ Constantin Brâncovénul, dată de la Pórtă, cu multă sumă de banĭ şi darurĭ, indatorândŭ ţéra, de care banĭ şi darurĭ nu putea fi păgubaşŭ Domnulŭ Muntenescŭ, ce cu multe nevoĭ şi asuprele peste putinţa bieţilorŭ locuitorĭ a ţĕreĭ, nu lipsîaŭ greutăţile din ţéră, câtŭ numaĭ putea birui boieriĭ cu împrumutările şi cu dăjdile, şi ţéra cu orônduele şi cu alte neobicînuite angăriĭ, de unde sĕ plătéscă baniĭ Domnuluĭ Muntenescŭ, ce s'aŭ ḑisŭ, şi sĕ pótă geoi şi trebuinţele Domnieĭ séle, că cu nevoe şi peste putinţă este a împlea vasulŭ fŏră fundŭ, adecă pre Turcŭ

Era acestea la anulŭ dupŏ deşertarea Cameniţeĭ de Turcĭ, şi ţéra Moldoviĭ de pre supt munte de Leşĭ, în anul 7209, când era ţéra plină de ómenĭ, alesŭ ţinuturile de susŭ, éră până în alŭ treilea anŭ aŭ rĕmasŭ pustiĭ de nevoĭ şi asupreliĭ, (că aducătóre de mare ciumă este puterea, a putea strica:) şi fŏră de acestea Constantinŭ Vodă pre nime den boieriĭ seĭ nu credea, de care lucru tuturorŭ boierilorŭ căḑu cu uritŭ stăpânia luĭ, câtŭ de urăciunea luĭ, mulţĭ boierĭ aŭ pribegitŭ uniĭ în ţéra Ungurésca, alţiĭ în ţéra Munteneascâ, den ceĭ de frunte, şi de ceĭ maĭ de giosŭ. Ḑice, că ura, zavistia, şi frica, nascŭ vicleşugŭ. Éră către acestea, orĭ cum era lucru şi umbletele luĭ Constantinŭ Ducăĭ Vodă, aŭ făcutŭ pre Rami Vizirul ce era pre atuncea, de aŭ chiămatŭ la Pórtă pre Constantinŭ Vodă Domnul Muntenescŭ, socotindŭ că nu se va cuteza a merge elŭ la Pórtă, avêndŭ la Turcĭ multe prepusurĭ o Domnie îndelungată ca aceea, ce se va duce într'altă parte, saŭ de va şi merge la Pórtă, elŭ nu se va maĭ întórce, şi aşa vorŭ apuca apucătoriĭ Domnia ţĕreĭ Muntenescĭ, cariĭ aşceptaŭ den ḑi in ḑi una ca aceea. Ce pentru sĕ nu lungimŭ povestea, Domnul Muntenescŭ aŭ mersŭ la Pórtă, şi până a sositŭ elŭ, 'şĭ-aŭ tocmitŭ trebile cu banĭ, şi s'aŭ întorsŭ cu bine éră la scaunul sĕŭ cu Domnie; şi cunoscêndŭ despre cine'ĭ facu acea cale, elŭ aŭ ḑisŭ: Eŭ amŭ mersŭ la Pórtă şi amŭ venitŭ, éră voiŭ sĕ facŭ sĕ mérgă şi acela la Pórtă, şi nu se va maĭ întórce, precum s'aŭ şi plinitŭ, că îndată veni mazilia luĭ Constantinŭ Vodă, cu unŭ agă împărătescŭ cu vr'o 100 de Turcĭ. (Lăţindu-se rĕutăţile la fieş-ce care de aprópe, sarŭ, şi atingêndu-se vatămă).

Fiindŭ déră fruntea boerimeĭ în ţéra Munténéscă, éră la mila şi agiutorul Domnuluĭ Muntenescŭ anume; Vasilie Costache vel Vornicŭ, Lupul Bogdanŭ velŭ

Vornicŭ, Antiohie Jora Hatmanŭ, Mihalache Racoviță Spătarŭ, Ion Paladie Spătarŭ și alții den cei mai mici ce eraŭ pribegi de rĕulŭ luĭ Constantinŭ Duca Vodă, lăsându'șĭ casele și pămêntul, nu dormiaŭ, ce'șĭ căutaŭ prilejul trebilorŭ séle cu agiutorul Domnuluĭ Muntenescŭ.

Sosindŭ acelŭ Agă împărătescŭ cu Turciĭ în Iașĭ, cu mazilia luĭ Constantin Duca Vodă, cumŭ s'aŭ ḑisŭ, îndată prinseră porțile la curțele Domnescĭ, și pre câțĭ boierĭ aŭ apucatŭ în curte, cu anevoe aŭ scăpatŭ, uniĭ peste zidŭ aŭ săritŭ, alțiĭ pre unde aŭ putută s'aŭ vîrîtŭ ascunḑându-se; déră și Constantinŭ Vodă vĕḑêndu'șĭ urgie de la Dumneḑeŭ sosită asupră'ĭ pentru faptele luĭ cele rele ce făcuse pămêntenilorŭ, aŭ intratŭ în mare grijă. Că décă înțelese țéra de mazilia luĭ, se strinseră boerime și maziliĭ și alte căpeteniĭ den câte nu pribegise printr'alte tĕrĭ, strigândŭ și gâlcevindŭ la curtea Domnéscă. Și înspăĭmântându-se Constantinŭ Duca Vodă, se agiunse cu Turcul cu banĭ și cu darurĭ, sĕ ḑică că nu'ĭ mazilŭ, ci cumŭ îlŭ chiamă împărăția la Pórtă, și așa 'l-aŭ pornitŭ den Iașĭ, în 24 ḑile a luĭ Iunie leatŭ 7212, luându'șĭ cu sine totŭ alaiul Domnescŭ, cu surle, cu dobe, și cu stégurĭ, încă și boierĭ marĭ s'aŭ pusŭ décă aŭ sositŭ în Galațĭ ca sĕ nu'lŭ pricépă că'ĭ maḑilŭ. Lăsat'aŭ și pre o sémă de boierĭ den Iașĭ cu urgie ducêndu'ĭ în pază cu sine, a nume pre Iordache Rusetŭ Vornicul, și pre Manolache Postelnicul frate-sĕŭ, și pre alțiĭ.

Atuncea și boieriĭ pribegĭ den țéra Muntenéscă gătindu-se îndată aŭ purcesŭ la Odriŭ, dândŭ scire prin scrisorĭ și cestorŭ-alțĭ boierĭ den țéră sĕ se gătéscă și eĭ sĕ mérgă la Odriŭ după Constantinŭ Duca Vodă, sĕ se jeluiéscă la împĕrăție pentru rĕutățile ce le aŭ făcutŭ. Și așea purceḑêndŭ de aice den țéră, câțĭ-va boierĭ și curtenĭ și țéră multă, și cu toțiĭ adunându-se în Galațĭ, și acolo cu toțiĭ sfătuindu-se trecură Dunărea pre la Galațĭ boieriĭ și alțiĭ toțĭ.

Déră și Constantinŭ Duca Vodă simțindŭ de acésta, că s'aŭ rĕdicatŭ țéra și boerimea de mergŭ după dênsul, îndată aŭ agiunsŭ la Iusufŭ pașa de Tighinea cu banĭ; éră elŭ păgânul, pentru lŏcomia banilorŭ, aŭ prinsŭ tóte vadurile, sĕ nu pótă trece nimenĭ din boierĭ Dunărea, socotindŭ că cu acea pază elŭ va speria pre boierĭ și pre țéră, și se vorŭ întórce. Éră boieriĭ îndată aŭ agiunsŭ la Domnul Muntenescŭ, și le dede voe sĕ trécă prin țéra luĭ peste Dunăre pre la Rusciucŭ; decĭ Pașa de Tighinea décă aŭ vĕdutŭ așa, aŭ sloboḑitŭ și elŭ vadurile, că nu era putere sĕ'ĭ oprécă cineva pre atâta țéră ce mergea cu jalobă la împĕrăție. Atuncea Constantinŭ Duca Vodă maĭ multŭ se îngriji, décă înțelese că merge țéra și boerimea după dênsulŭ la împĕrăție.

Éră în Țarigradŭ s'aŭ rădicatŭ zorbale marĭ asupra luĭ Sultanŭ Mustafa Impĕratŭ, fiindŭ elŭ la Udriŭ; și într'acea zorba, Vizirul Rami îndată aŭ trămisŭ pre Constandinŭ Duca Vodă surghiunŭ la Cavala. Éră Eniceriĭ și cu alte oștĭ den Țarigradŭ, s'aŭ rădicatŭ și aŭ mersŭ la Udriŭ, cu Sultanŭ Ahmetŭ fratele luĭ Sultanŭ Mustafa, și pre urmă învoindu-sĕ oștile și căpeteniile den âmbe părțile, ișĭ rădicară Impĕratŭ pre Sultanŭ Ahmetŭ, și maziliră pre Sultanŭ Mustafa den împĕrăție.

Boieriĭ și țéra la Udriŭ rĕmaseră în mare grijă, fiindŭ împĕrăția neașeḑată, și zorbale în tóte părțile; déră unde va Dumneḑeŭ prea lesne se plecă inimi-

mile tuturorŭ spre a tocmi lucrurile, şi alesŭ de sfinţia sea a se plini, precum s'aŭ prilejitŭ şi boierilorŭ de ş'aŭ isprăvitŭ lucrul pre voia lorŭ. Că stringându-se toţĭ la Udriŭ, asceptaŭ vreme, şi aŭ aflatŭ pre împĕrăţie eşită cu corturile afară, şi găsindŭ prilejiŭ aŭ eşitŭ cu jaloba lorŭ înaintea împĕrăţieĭ, unde vĕḑêndŭ şi împĕrăţia atâta norodŭ, îndată le aŭ rĕspunsŭ, sĕ'şĭ alégă Domnŭ dentre sine, pre cine arŭ vrea eĭ.

Luându-şĭ boieriĭ acelŭ rĕspunsŭ, s'aŭ sfătuitŭ cu toţiĭ, şi aŭ alesŭ Domnŭ pre Mihalache Racoviţă Spătarul, cu voia tuturorŭ, fiindŭ boierŭ mare de ţéră, şi dentre toţĭ maĭ alesŭ, de blândŭ, de bunŭ şi de înţeleptŭ, neripitŭ, nemândru, linŭ, şi cu dreptate.

Atuncea şi Antiohie Vodă aŭ agiunsŭ la Cialâcŭ Enicariŭ Aga, giuruindu'ĭ câtă-va sumă de banĭ, fiindu'ĭ şi prietenŭ, ca sĕ nevoéscă pentru dênsul sĕ fie elŭ Domnŭ, şi multŭ aŭ nevoitŭ; ci n'aŭ pututŭ isprăvi, căcĭ ţéra tótă sta şi striga, cerşindŭ pre Mihalache Racoviţă Spătarŭ, sĕ le fie Domnŭ.

Nu vrea Mihalache Racoviţă Spătarŭ, nicĭ într'unŭ chipŭ sĕ priiméscă Domnia, ce tare se apĕra şi se lepăda, socotindŭ că maĭ bine şi maĭ cu odihnă este aşĭ ţinea moşiile, satele şi altă avere cu îndestulare, ce avea ca unŭ boierŭ de cinste, de câtŭ Domnia, ce este pururea cu grijă; déră unde va Dumneḑe cu anevoe se póte muta cu sfatul. Că luându'lŭ tótă boierimea l'aŭ dusŭ la Divanul Viziruluĭ pre obiceiŭ, şi cu toţiĭ aŭ strigatŭ: «acesta ne trebuesce Domnŭ!» şi îndată l'aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ de Domnie.

(SFÊRŞITUL VARIANTEĬ ATRIBUITĂ LUI NICOLAĬ MUSTE)

CRONICA ANONIMA

A

ȚEREI MOLDOVEI

Care se începe de la Domniea luĭ Istrati Dabija VV. şi se sfîrşesce cu Domniea luĭ Grigorie Ghica Vodă celŭ bĕtrânŭ.

(1662—1733)

Tradusă şi grecesce prin poronca

DOMNULUI GRIGORIE GHICA VV.

DE BIV-VELŬ SLUGERUL

ALECSANDRU AMIRAS

In Iaşĭ la anul 1729 Fevruarie.

CAP. I.

Domniea luĭ Istrati Dabija Vodă,

Dupĕ mórtea luĭ Stefăniţă Vodă, fiĭul luĭ Vasilie Vodă, aŭ stătutŭ Domnŭ Istrati Dabija Vodă, din pămĕntenĭ, carele sciindŭ starea pămĕntenilorŭ, aveaŭ toţĭ dreptate de la dînsul. In ḑilele acestuĭ Domnŭ băteaŭ Turciĭ cetarea Uĭvarul în ţéra Unguréscă cea de susŭ, şi era şi Dabija Vodă orônduitŭ din poronca Impĕrătéscă, de aŭ mersŭ acolo cu oştile. Éră remâindŭ Turciĭ biruiţĭ de către Nemţĭ, aŭ fugitŭ şi Dabija Vodă de acolo fĕră scirea Vezirului, şi aŭ venitŭ la scaunul sĕŭ; pentru care faptă mâniindu-se Vezirul, aŭ triimisŭ de 'l-aŭ luatŭ din scaunŭ şi 'l-aŭ adusŭ la urdie. Decĭ décă aŭ mersŭ acolo, temêndu-se sĕ nu i se têmple urgie maĭ mare, aŭ agiunsŭ cu banĭ pre la prietinĭ, şi şĭ-aŭ tocmitŭ greşéla sea, aducêndŭ nisce pricinĭ sĕ se îndrepteḑe, şi érăşĭ aŭ venitŭ la scaunul sĕŭ şi aŭ domnitŭ cincĭ anĭ în Moldova, şi aŭ muritŭ în scaunŭ, şi 'l-aŭ îngropatŭ cu cinste la mŏnăstirea Bărnovski, care mŏnăstire o începuse Bârnovski Vodă, éră Dabija Vodă aŭ sĕvîrşit'o. Éră în ţéra Muntenéscă era Domnŭ Grigorie Vodă, şi era şi elŭ cu Dabija Vodă cândŭ cu bătăliea Turcilorŭ cu Nemţiĭ. Éră pentru alŭ luĭ Grigorie Vodă lăsămŭ sĕ scrie Munteniĭ.

CAP. II.

Domniea Ducăĭ Vodă ântêiŭ.

Dupĕ Dabija Vodă stătut'aŭ Domnŭ Duca Vodă, ce aŭ fostŭ Vistiernicŭ la Dabija Vodă; şi aŭ domnitŭ şese lunĭ, întru care vreme era şi blândŭ şi cu milă asupra pămĕntenilorŭ. Éră pricina mazilieĭ luĭ aşa de curêndu este acésta: In vremea aceea era Hanŭ Crîmuluĭ Selim-Ghireĭ-Hanŭ, care intrase în prepusul Impĕrăţieĭ de hainŭ; decĭ Vezirul ce era pe acea vreme Kiuprili-Ahmetŭ, elŭ bătândŭ atunce şi cetatea Critul, şi ca sĕ afle adevĕrul, de este Hanul cu adevĕratŭ gândŭ rĕŭ asupra Impĕrăţieĭ, scris'aŭ Vezirul o carte la Duca, poroncindu'ĭ ca sĕ scrie o carte la Hanul prea cu meşteşugŭ, şi sĕ iscodéscă gândurile luĭ, şi sĕ facă scire Impĕrăţieĭ. Decĭ Duca Vodă dupĕ poroncă, scris'aŭ o carte la Selimŭ-Ghireĭ prea cu mesteşugŭ, numindu'lŭ Impĕratŭ, şi alte multe taine i-aŭ arĕtatŭ, óre-cum că arŭ fi şi elŭ la unŭ gândŭ cu dênsul. Éră mergêndŭ omul Ducăĭ Vodă cu cartea la Hanul, tâlnitu-s'aŭ cu unŭ Capegiŭ ce venia de la Crîmŭ, pre carele îlŭ trimisese Impĕrăţia la Hanul, şi dândŭ peste omul Ducăĭ-Vodă, i-aŭ luatŭ cărţile, şi le-aŭ dusŭ la Impĕrăţie, şi le-aŭ datŭ

la Rakieb-Caimacamŭ ce era atunce Cara-Mustafa, şi Caimacamul fiindŭ neprietinŭ Ducăĭ Vodă, le-aŭ datŭ la Impĕrăţie. Şi vĕdêndŭ Impĕratul cele scrise de Duca Vodă la Hanul, s'aŭ mâniatŭ, şi aŭ trămisŭ de 'l-aŭ mazilitŭ, cu gândŭ sĕ'lŭ omóre ca pre unŭ hainŭ ce'lŭ prepunea. Déră Duca Vodă îndată aŭ scrisŭ la Vezirul însciinţându'lŭ de tótă pricina mazilieĭ luĭ; éră cătră Impĕrăţie încă aŭ spusŭ că cărţile acele le-aŭ scrisŭ cu poronca Vezirului, pentru pricina ce s'aŭ scrisŭ maĭ susŭ, adecă sĕ iscodéscă gândul Hanuluĭ. Deci Ahmetŭ-Paşa aŭ scrisŭ la Impĕratul pentru Duca Vodă, cum că nu'ĭ vinovatŭ, şi aŭ scăpatŭ Duca Vodă de mórte; éră mazilŭ totŭ aŭ rĕmasŭ. Şi domniea Moldoveĭ aŭ dat'o Impĕrăţiea luĭ Ilieşŭ Vodă, fiiul luĭ Alecsandru Vodă.

CAP. III.

Domniea luĭ Ilieşŭ Vodă, feciorul luĭ Alecsandru Vodă.

Dupĕ Duca Vodă, aŭ venitŭ Ilieşŭ Vodă domnŭ la Moldova, fiindŭ omŭ bunŭ şi cu milă asupra ţĕreĭ, şi aŭ domnitŭ 2 anĭ şi 6 lunĭ, şi 'l-aŭ mazilitŭ Impĕrăţiea, şi aŭ datŭ domniea iarăşĭ Ducăĭ Vodă. In ḑilele domnieĭ luĭ Ilieşŭ Vodă nemică altă nu s'aŭ întêmplatŭ.

CAP. IV.

Domniea a doua a Ducăĭ Vodă.

In anul 7180, dupĕ Ilieşĭ Vodă aŭ stătutŭ domnŭ Duca Vodă cu a doua domnie; déră cu câtŭ aŭ fostŭ la domniea d'ântêiŭ bunŭ, cu atâta la a doua domnie s'aŭ arĕtatŭ rĕŭ şi cumplitŭ, prea vrăşmaşŭ, şi plinŭ de tótă rĕutatea; căcĭ décă s'aŭ aşeḑatŭ cu domniea, aŭ începutŭ a pune dăjdĭ grele asupra pămêntenilorŭ, afară din cele obicĭnuite. Care neputêndŭ a le suferi pămêntenniĭ, s'aŭ sfătuitŭ uniĭ din boieriĭ Lăpuşnenĭ, şi Orheenĭ, şi Sorocenĭ, şi ḑicŭ uniĭ că se fi fostŭ şi cu scirea boierilorŭ din Iaşĭ, şi s'aŭ sculatŭ o sémă de óste cu aceĭ boierĭ, fiindu-le căpiteniĭ Hîncul Sĕrdarul, şi Costandinŭ Clucerul, şi Duracŭ Sĕrdarul, şi alţiĭ maĭ tinerĭ, şi cu câte-va miĭ de ómenĭ aŭ venitŭ la Iaşĭ asupra Ducăĭ Vodă, ca sĕ'lŭ gonéscă din scaunul sĕŭ. Vĕḑêndŭ déră Duca Vodă acéstă zurba, n'aŭ lăsatŭ nicĭ elŭ sĕ rămâie pe voiea lorŭ, arĕtându-se că nu se teme de dênşiĭ, şi 'şi aŭ gătitŭ şi elŭ óstea ce avea, şi aŭ trăm s'o cu o sémă de boierĭ spre întêmpinarea acelorŭ zurbale. Şi s'aŭ têmpinatŭ la Ciricŭ, şi împreunându-se ostile, şi vĕdêndŭ partea de óste a Ducăĭ Vodă că n'orŭ putea sprijini pe Lăpuşnenĭ, şi Orheenĭ, aŭ începutŭ a se pleca către dênşiĭ, şi uniĭ şi a fugi din óstea Domnuluĭ şi a merge la Hîncul, şi la Duracŭ. Éră câţĭ aŭ maĭ rĕmasŭ din óstea Ducăĭ Vodă, aŭ fugitŭ înapoĭ şi aŭ venitŭ la Iaşĭ, şi s'aŭ închisŭ in

curte. Éră Hîncul şi Duracŭ gonindu'ĭ cu óstea sea, aŭ intratŭ în têrgŭ, şi aŭ jăcuitŭ casele negustorilorŭ, şi a unora din boierĭ, şi câtŭ aŭ pututŭ aŭ jăcuitŭ; apoĭ s'aŭ opritŭ şi asupra curţeĭ domnescĭ, unde era Duca Vodă închisŭ, şi aŭ stătutŭ înaintea curţeĭ, despre mönăstirea Treĭsfetitele, şi despre sfântul Nicolaĭ. Déră Hîncul şi Duracŭ, căpiteniele acelorŭ zurbale, ales'aŭ 12 ómenĭ din ţéră, şi i-aŭ trămisŭ luĭ Duca Vodă, ântêiŭ rugându-se luĭ şi ḑicêndŭ sĕ'ĭ erte, şi cu bine şi cu pace sĕ ésă din pămêntul lorŭ, şi sĕ se ducă, că nu'lŭ priimesce ţéra sĕ le maĭ fie domnŭ, arĕtându'ĭ că nu maĭ potŭ suferi dările cele grele şi nevoile ce aveaŭ de către dênsul, că aŭ sărăcitŭ şi n'aŭ rĕmasŭ nemică în casele lorŭ, şi aŭ stricatŭ obiceiurile cele vechĭ a pămêntuluĭ, şi nu maĭ este cu putinţă sĕ trăéscă cu dênsul. Éră Duca Vodă întêiaşĭ dată, la aceste ponturĭ a lorŭ, le-aŭ respunsŭ cu simeţie, poroncindŭ Seimenilorŭ sĕ îndreptese puscile, şi cu alte arme sĕ se gătéscă de rĕsboiŭ asupra lorŭ, că se têmplase atunce şi unŭ Capegi-başa Impĕrătescŭ, carele venise sĕ ia birŭ. Şi s'aŭ închisŭ şi elŭ în curte pe lîngă domnŭ, şi le ḑicea Capegi-başa acelorŭ ómenĭ bĕtrânĭ de ţéră, sĕ se părăséscă de acelŭ lucru ce aŭ începutŭ, şi sĕ nu fie hainĭ Impĕratuluĭ. Éră eĭ rĕspundeaŭ că nu s'aŭ hainitŭ asupra Impĕrăţieĭ, ce numaĭ pre Duca Vodă nu'lŭ priimescŭ pentru multe rĕutăţĭ ce le-aŭ făcutŭ, ce sĕ le dea Impĕrăţiea altŭ domnŭ, că are mulţĭ ómenĭ, şi póte sĕ le trămiţă şi pe altŭ domnŭ. Éră Duca Vodă în nădejdea Capegi-başiĭ totŭ cu simeţie şi cu mândrie rĕspunḑêndŭ, atunce bĕtrâniĭ aceĭ aŭ datŭ rĕspunsŭ către Duca Vodă, că de nu va eşi de bună voiea sea, va eşi şi fără de voiea sea, că aşa aŭ poroncă de la boierĭ sĕ'ĭ ḑică mărieĭ séle. Vĕḑêndŭ déră Duca Vodă că nu póte cu simeţie a isprăvi ceva, şi cunoscêndŭ că nu este nicĭ o nădejde de pace ca sĕ se aşeḑe cu dênşiĭ, aŭ cerutŭ de la aceĭ boierĭ căpiteniĭ, sorocŭ treĭ ḑile, ca sĕ se gătéscă de purcesŭ; şi i-aŭ datŭ boieriĭ păsuélă acele treĭ ḑile, şi gătindu-se aŭ luatŭ şi pe Capegi-başa în rădvanŭ cu dênsul, şi aŭ purcesŭ către Ţarigradŭ. Éră Hîncul, şi cu Duracŭ, şi Constantinŭ, aŭ rĕmasŭ la Iaşĭ chivernisitorĭ. Duca Vodă sosindŭ la Vasluiŭ cu câţĭ-va boierĭ, scris'aŭ cărţĭ la Impĕrăţie, dândŭ scire de întêmplarea luĭ, şi pîrîndŭ pre pămêntenĭ că s'aŭ hainitŭ; şi aŭ trămisŭ cărţile cu călăraşĭ. Şi prin prieteniĭ ce avea la Impĕrăţie, aŭ isprăvitŭ fermanŭ la Halil Paşa, ce era atunce Saraskerŭ la Babadacŭ şi la El-Agasi de Bugégŭ, poroncindu-le Impĕrăţiea sĕ mérgă cu ostĭ sĕ puĭe pe Duca Vodă érăşĭ în scaunul sĕŭ. Éră Hîncul, şi cu alţĭ tovarăşĭ aĭ luĭ, décă aŭ purcesŭ Duca Vodă, aŭ socotitŭ sĕ trămiţă ómenĭ dupĕ dênsul sĕ'lŭ pîréscă la Impĕrăţie, pentru strîmbătăţile ce aŭ făcutŭ, şi aŭ alesŭ câţĭ-va pămêntenĭ de i-aŭ trimesŭ la Ţarigradŭ. Éră Duca Vodă abia sosise la Carasuia în Dobrogea, unde 'l-aŭ têmpinatŭ fermanul ca sĕ se întórcă înapoĭ, şi întorcêndu-se sĕ mérgă la Saraskerul, aŭ datŭ pesce ómeniĭ ce'ĭ trămisése boieriĭ, cariĭ omenĭ aŭ n'aŭ socotitŭ sĕ mérgă pe altŭ drumŭ, aŭ s'aŭ temutŭ a merge înainte, şi têlnindu'ĭ Duca Vodă, i-aŭ prinsŭ pre mulţĭ dintr'ênşiĭ; éră uniĭ aŭ scăpatŭ, şi aŭ datŭ scire boierilorŭ, cariĭ luândŭ veste de cele ce s'aŭ lucratŭ, aŭ încălecatŭ şi aŭ mersŭ éră la Orheiŭ şi aŭ strinsŭ óste îndoită, auḑindŭ că Duca Vodă vine cu Paşa maĭ susŭ pomenitŭ şi cu El-Agasi pre la Kişenăŭ. Şi décă aŭ venitŭ Duca Vodă la

Kişenăŭ cu Paşa şi cu El-Agasi, aŭ pogorîtŭ şi boieriĭ cu óstea la satŭ la Paşcanĭ pe valea Ichiuluĭ două césurĭ de la Kişenăŭ maĭ susŭ, şi de acolo iarăşĭ aŭ alesŭ o sémă de ómenĭ călărĭ, şi i-aŭ trămisŭ la Hali-Paşa ca sĕ pîréscă pre Domnŭ la Paşa ḑicêndŭ, că nu'lŭ primescŭ Domnŭ pentru strîmbătăţile luĭ. Éră décă aŭ mersŭ la Paşa, le-aŭ arĕtatŭ fermanul celŭ Impĕrătescŭ, ḑicêndu-le sĕ se părăséscă de acestŭ lucru necuviosŭ, éră greşéla lorŭ aŭ ertat'o Impĕrăţiea. Éră bieţiĭ pămêntenĭ strigaŭ cu toţiĭ, că nu le trebue Duca Vodă. Éră Paşa rĕspunḑêndu-le érăşĭ că este poronca Impĕrăţieĭ, şi nu se póte într'altŭ chipŭ; éră eĭ de treĭ orĭ strigândŭ totŭ aşa că nu ne trebue, atunce Paşa mâniindu se, aŭ pentru că avea poroncă de la Impĕrăţie, orĭ îndemnatŭ de Duca Vodă, îndată aŭ poruncitŭ sĕ'ĭ prinḑă, şi aŭ prinsŭ şése dintr'ênşiĭ, şi pre locŭ i-aŭ spênḑuratŭ, éră pre alţiĭ i-aŭ tăiatŭ. Éră călărimea cea-l-altă vĕḑêndŭ mórtea acelora, aŭ fugitŭ la óstea cea-l-altă ce era la Paşcanĭ. Şi fugêndŭ i-aŭ agiunsŭ Tătariĭ şi i-aŭ tăiatŭ, până aŭ vĕḑutŭ şi cea-l-altă óste de la Paşcanĭ. Povestescŭ uniĭ din slugitoriĭ aceĭ ce aŭ fostŭ întru óstea Moldovenéscă, că décă aŭ vĕḑutŭ Duracŭ cum că Tătariĭ aŭ omorîtŭ pre bieţiĭ Moldovenĭ în tóte délurile, multă pricină aŭ avutŭ cu Hîncul, ḑicêndŭ Duracŭ, că de vreme c'aŭ făcutŭ până într'atâta, sé lovéscă şi pre Paşa şi pre El-Agasi şi sĕ'ĭ omóre, că era óstea lorŭ maĭ multă de câtŭ a Paşiĭ, apoĭ sĕ trămiţă la Ţarigradŭ, şi sĕ arăte nevoiea şi strâmbătăţile ce le-aŭ făcutŭ Paşa. Éră Hîncul n'aŭ priimitŭ ḑicêndŭ că nu vrea sĕ fie hainŭ Impĕrăţieĭ, şi acésta ḑicêndŭ aŭ datŭ biciŭ caluluĭ, şi aŭ purcesŭ cătră ţéra Leşescă, şi dupĕ dênsul s'aŭ risipitŭ şi óstea lorŭ. Ḑicŭ alţiĭ că Domnul aŭ agiunsŭ în taină la Hîncul şi 'l-aŭ trasŭ spre partea sea, cum aŭ arătatŭ pre urmă semnile, că dupŏ ce aŭ şeḑutŭ în ţéra Leşéscă puţinŭ, aŭ venitŭ éră în ţéră şi 'l-aŭ făcutŭ Duca Vodă Stolnicŭ mare, şi în tótă Domniea Ducăĭ n'aŭ datŭ nicĭ o dajdie. Éră Duracŭ aŭ rămasŭ totŭ în ţéra Leşéscă până la mórte. Éră pe Duca Vodă 'l-aŭ adusŭ Paşa şi 'l-aŭ aşeḑatŭ în scaunŭ; numaĭ pentru pricina acésta tóte rĕutăţile aŭ pogorîtŭ asupra pămêntuluĭ acestuĭ, cumŭ vomŭ arĕta în rôndul istorieĭ, aşijderea şi asupra Ducăĭ Vodă. Déca s'aŭ aşeḑatŭ în scaunŭ Duca Vodă, la anul viitorŭ, venit'aŭ Sultanul Mehmetŭ cu tótă puterea sa la Cameniţă, avêndŭ érăşĭ pre Chiupruli Ahmetŭ Paşa Vezirŭ, trecêndŭ prin Moldova pre Prutŭ; nu puţină pagubă s'aŭ făcutŭ Moldoveĭ trecêndŭ tótă óstea printr'ênsa. Atuncea érăşĭ bieţeĭ pămêntenĭ săraciĭ făceaŭ răvaşe de jalobă pîrîndŭ pre Duca Vodă, şi le lepădaŭ pre drumŭ, care răvaşe găsindu-le Turciĭ, le luaŭ şi le duceaŭ la Impĕrăţie; şi aŭ înţeleşŭ Impĕrăţiea cum sĕ jeluesce ţéra de Duca Vodă. Têmplatus'aŭ atunce, den podurile ce aŭ făcutŭ Duca Vodă pe porunca Impărătéscă in tóte locurile pe unde era sĕ trécă Impĕratulŭ, s'aŭ stricatŭ unŭ podŭ trecêndŭ Impĕratul pre dênsulŭ, şi s'aŭ mănieatŭ Impăratul pentru acelŭ podŭ, şi avêndŭ sciinţă şi de răvaşele de rea chiverniséla luĭ, aŭ trămisŭ ceauşĭ şi 'l-aŭ luatŭ den Iaşĭ, şi 'l-aŭ dusŭ la Hotin la Urdia Impĕrătéscă, şi aŭ vrutŭ Impĕratul sĕ'lŭ omóre; éră Vezirul 'l-aŭ scosŭ, déră mazilŭ totŭ aŭ rĕmasŭ; şi aŭ poruncitŭ boierilorŭ şi ţĕriĭ sĕ'şĭ alégă Domnŭ pre cine vorŭ vrea. Şi aŭ alesŭ pe Petriceĭco Vodă; şi atuncea aŭ luatŭ Impĕrăţiea cetatea Cameniţa, cu a căriea pricină multă rĕutate aŭ pogo-

ritŭ asupra pămêntuluĭ acestuĭ, pentru angăriile ce punea şi pentru oştile Turcescĭ ce treceaŭ prin ţéră la Cameniţa, şi de acolo veniaŭ încóce. La mare cumpănă aŭ venitŭ atunce Duca Vodă câtŭ sĕ'şĭ pérḑă viéţa; déră Vezirul şi Ciauşŭbaşa fiindu'ĭ prietenĭ, 'l-aŭ scosŭ din primejdie; însă acésta 'ĭ-aŭ agiutatŭ, că sĕ fi datŭ şi o blană de vulpe négră, fórte bună, şi de mare preţŭ, Impĕratuluĭ, care 'ĭ-aŭ prea plăcutŭ, şi aŭ scăpatŭ de morte. şi viindŭ la Iaşĭ, cu porunca Impĕrătéscă, aŭ luatŭ pe Dómna sa şi s'aŭ dusŭ la Ţarigradŭ.

CAP. V.

Domniea luĭ Petriceĭco Vodă.

După maziliea Ducăĭ Vodă în anul 7181, poruncit'aŭ Impĕrăţiea boierilorŭ tuturorŭ cariĭ eraŭ acolo cu ţéra, sĕ'şĭ alégă Domnŭ; şi sfătuindu-se aŭ alesŭ pe Petriceĭco Stefanŭ Vodă ce era Clucerŭ, omŭ bunŭ şi de cinste; şi cu toţĭ 'l-aŭ adusŭ la Vezirul, şi 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ de domnie dupŏ obiceiŭ, făcêndu'lŭ Domnŭ. Fost-aŭ chivernisitorŭ bunŭ ţĕreĭ, şi cinstĭa pre boierĭ fórte multŭ, şi nice o supărare n'aŭ făcutŭ, ş'aŭ domnitŭ doĭ anĭ. Şi în anul alŭ doilea a domnieĭ séle, s'aŭ ostitŭ Turciĭ éră asupra Leşilorŭ, şi porunci Impărăţiea Domnilorŭ acestorŭ ţĕrĭ, luĭ Grigorie Vodă Domnulŭ Muntenilorŭ şi luĭ Petriceĭco Vodă Domnul Moldoveĭ, sĕ mérgă şi eĭ la óste. Mers'aŭ déră după poruncă la Hotinŭ cu Sarascherulŭ Sara Husein-Paşa; şi auḑindŭ Leşiĭ că aŭ venitŭ Turciĭ până la Hotinŭ, şi aŭ gândŭ sĕ prade ţéra Leşéscă, n'aŭ asceptatŭ şi fapta, şi s'aŭ pogorîtŭ ântêiŭ eĭ şi aŭ venitŭ la Hotinŭ, despre partea Moldoveĭ, trecêndŭ Nistrulŭ maĭ susŭ de cetate. Venit'aŭ déră oştile Leşescĭ, şi s'aŭ bătutŭ cu Turciĭ, şi aŭ isbânditŭ Leşiĭ, éră Turciĭ aŭ fugitŭ. Rĕmâindŭ Turciĭ biruiţĭ, multŭ prepusŭ aŭ avutŭ asupra Domnilorŭ acestorŭ ţĕrĭ, ḑicêndŭ că aŭ fostŭ şi eĭ agiunşĭ cu Leşiĭ, pentru care prepusŭ temêndu-se Domniĭ sĕ nu petrécă vr'o strimbătate, şi sĕ'şĭ puie viéţa, aŭ fugitŭ şi eĭ cu Leşiĭ. Incă Grigorie Vodă éră s'aŭ pogorîtŭ pe Nistru întorcêndu-se înapoĭ, şi aŭ mersŭ la Sakce unde era atunce Vezirul, şi s'aŭ îndreptatŭ, ḑicêndŭ că aŭ fugitŭ de nevoĭe éră n'aŭ avutŭ gândŭ sĕ rĕmâĭe acolo; şi îndreptându-se 'ĭ-aŭ datŭ voĭe sĕ mérgă la casa sa la Ţarigradŭ, ḑicêndŭ că domniea ţĕreĭ Romănescĭ aŭ apucatŭ Impĕratul de aŭ dat'o Ducăĭ Vodă, înţelegândŭ că aŭ fugitŭ Domniĭ. Éră Pĕtriceĭco Vodă aŭ rĕmasŭ totŭ la Leşĭ până aŭ muritŭ. Avea Petriceĭco Vodă la Pórtă Capi-Chihaia pe Dimitraşco Cantacuzino, carele auḑindŭ că aŭ fugitŭ Domnul sĕŭ, aŭ datŭ scire la Pórtă, şi aŭ umblatŭ cu totŭ mijlocul de 'şĭ aŭ isprăvitŭ sĕ ia domniea ţĕreĭ.

CAP. VI.

Domniea luĭ Dimitrașco Vodă Cantacuzino.

In anul 7183, venit'aŭ Dimitrașco Vodă Cantacuzino la scaunul Moldoveĭ, și aŭ domnitŭ doĭ anĭ; era omŭ lacomŭ, apucătorŭ, nedreptŭ și nestătătorŭ, una ḑicea și alta făcea, și în scurtŭ nicĭ o bunătate la dênsul nu era. Și pentru rĕutățile luĭ temêndu-se sĕ nu se scéle țéra asupra luĭ, cum s'aŭ sculatŭ la Duca Vodă, și despre altă parte fiindŭ îngrijĭatŭ sĕ nu vie Petriceĭco Vodă din țéra Leșéscă cu ostĭ, adus'aŭ multă óste Tătăréscă și 'ĭ-aŭ ernatŭ în țéră, în Lăpușna, Orheiŭ, Soroca, Iașiĭ, Hotinul, Dorohoiul și Hârlăul; și de primăvară când aŭ vrutŭ sĕ purcédă Tătariĭ, aŭ robitŭ mulțĭ ómenĭ dintr'acele ținuturĭ care până astăḑĭ staŭ siliscile pustiĭ, și nu sciŭ stăpâniĭ lorŭ a cuĭ aŭ fostŭ. Și multe greutățĭ punea pe țéră, și hârtiile elŭ le-aŭ scornitŭ ânteiŭ. Decĭ Dumnedeŭ vrêndŭ sĕ'ĭ rĕsplătéscă după faptele luĭ, aŭ luminatŭ inima Impĕrățieĭ, înțelegêndŭ de rea chiverniséla luĭ, și 'l-aŭ mazilitŭ și aŭ făcutŭ Domnŭ pe Antonie Vodă.

CAP. VII.

Domniea luĭ Antonie Vodă Rusetŭ.

Dupĕ mazilia luĭ Dimitrașco Vodă în anul 7185, venit'aŭ Antonie Vodă Rusetŭ; și era omŭ dreptŭ, bunŭ, crestinŭ și milostivŭ, cu milă asupra pĕmêntuluĭ și cu norocŭ; că în treĭ anĭ ce aŭ domnitŭ era țéra îndestulată de tótă róda. Acestŭ domnŭ aŭ înnoitŭ biserica luĭ Sfete Nicolaĭ, ce este în préjma curțiĭ Domnescĭ, aŭ zugrăvit'o și 'ĭ-aŭ făcutŭ și zidul eĭ, și s'aŭ apucatŭ sĕ facă și zidul luĭ Sfete Sava, și aŭ făcutŭ o parte; éră tĕmplându-se mazilia luĭ, aŭ rĕmasŭ neisprăvitŭ, precum se vede astăḑĭ; și 'l-arŭ fi fostŭ și isprăvitŭ, déră în tótă domnia sea n'aŭ maĭ ședutŭ la Iașĭ, că mergea cu óstea Impĕrătéscă pe unde era bătăliĭ, la Cehrinŭ împrotiva Cazacilorŭ, unde aŭ biruitŭ Turciĭ, și aŭ trimesŭ de aŭ prădatŭ țéra Căzăcéscă, și aŭ luatŭ și cetatea Ladijna și alte cetățĭ, și întorcêndu-se înapoĭ la Kișănăŭ 'l-aŭ mazilitŭ; ḑicŭ că Duca Vodă din țéra Munténéscă sĕ fi umblatŭ amestecêndŭ sĕ'lŭ maziléscă, pentru că se agiunsese cu boieriĭ țĕreĭ, adecă cu Mironŭ Costinŭ velŭ Logofĕtŭ și cu Ciobanu Postelnicul, și cu alțĭ boierĭ de acelŭ rôndŭ, și 'ĭ-aŭ îndemnatŭ Duca Vodă sĕ'lŭ piréscă și sĕ'lŭ maziléscă, ca sĕ vie elŭ éră la Moldova, sciindŭ că Șerbanŭ Logofĕtŭ de țéra Munténéscă, umbla sĕ ia domniea țĕreĭ Românescĭ, și sĕ'lŭ scótă pre dênsul; și elŭ pentru sĕ nu rămâie fĕră de domnie precum s'aŭ și făcutŭ.

CAP. VIII.

A treia Domnie a Ducăĭ Vodă.

Venit'aŭ Duca Vodă domnŭ din ţéra Muntenéscă aice la Moldova; éră pe Şerbanŭ 'l-aŭ făcutŭ Impĕrăţia domnŭ în ţéra Românéscă, şi 'i-aŭ eşitŭ toţĭ boieriĭ în întêmpinarea luĭ la Focşenĭ, şi pre la Siretŭ aŭ sositŭ la Romanŭ, şi de acolo aŭ venitŭ la Iaşĭ. Ânteiaşĭ-dată s'aŭ arătatŭ cătră toţĭ cu blândeţe şi cu milă, ca sĕ uite rĕutatea cea din domniea a doua; éră elŭ nu'şĭ schimbase firea cea d'ântêiŭ, nicĭ aŭ ascuns'o cu vr'unŭ mesceşugŭ séŭ socotélă, ce fŏră de zăbavă, aŭ începutŭ érăşĭ a face ca în vremea trecută, a îngreuna ţéra cu nesăturarea ce avea, şi asupria pre boierĭ, căcĭ fugêndŭ ţéra de tirăniile luĭ, punea boierĭ zlotaşĭ şi'ĭ făcea de plătia eĭ birul celorŭ fugiţĭ. Éră care nu vrea sĕ dea, îĭ lega la puşce şi'ĭ căsnĭa; îĭ ungea cu miere ca sĕ'ĭ mănânce muşcele; şi nu numaĭ boierilorŭ făcea acéstă strimbătate, ce şi giupâneselorŭ. Şi nu era închisóre în tóte oraşele sĕ nu fie plină de bărbaţĭ şi de muierĭ, care acolo nasceaŭ pruncií şi'ĭ cresceaŭ marĭ copiĭ, şi afară dintr'acele închisorĭ alte case nu sciaŭ. Acestŭ Duca Vodă aŭ scosŭ hărtiĭ în ţéră, cu care maĭ aŭ pustiitŭ pĕmêntul acesta. Atuncea, în domniea a treia, vrut'aŭ Duca Vodă sĕ plătéscă slujba ce i-aŭ făcutŭ Hîncul, pre carele maĭ susŭ amŭ pomenitŭ în domniea a doua, că aŭ trimesŭ de aŭ adusŭ pre feciorul Hînculuĭ, pe Donie, de unde era trăitorŭ, şi i-aŭ tăiatŭ capul în Têrgul-Frumosŭ în curţile domnescĭ fŏră de nicĭ o vină, şi fŏră dreptate, şi fŏră judecată 'l-aŭ omorîtŭ. Éră alŭ treilea anŭ a domnieĭ acestiea chiămat'aŭ Impĕrăţia pe Duca Vodă la Ţarigradŭ ca sĕ'ĭ sărute póla, că nu sărutase póla Impĕratuluĭ pentru acéstă domnie. Şi acestŭ lucru îlŭ făceaŭ Turciĭ ca sĕ îee banĭ de la dênsul, fiindu'ĭ neprietinŭ Carafŭ Mustafa omŭ din fire lacomŭ. Mers'aŭ Duca Vodă la Impĕrăţie dupĕ poroncă, şi aŭ sărutatŭ póla Impĕratuluĭ, şi într'acea vreme eşit'aŭ feciorul Raduluĭ Vodă la divanŭ şi s'aŭ jăluitŭ pe Duca Vădă, ḑicêndŭ că trăindŭ tată-sĕŭ aŭ fostŭ logoditŭ elŭ cu fata Ducăĭ Vodă, şi pe urmă Duca Vodă n'aŭ vroitŭ sĕ'ĭ dee fata, rugându-se sĕ'ĭ dee dreptate. Decĭ Vezirul aŭ poroncitŭ Ducăĭ Vodă sĕ 'i-o dee dupĕ cum aŭ logoditŭ, şi măcarŭ c'aŭ cheltuitŭ Duca Vodă mulţĭ banĭ sĕ nu'şĭ dea fata dupĕ dênsul, neplăcêndu'ĭ ginerile, fiindŭ cam lipsitŭ de minte, déră nemică n'aŭ isprăvitŭ, ce 'şĭ-aŭ datŭ fata dupĕ dênsul, décă aŭ venitŭ în ţéră. Intr'acea vreme mers'aŭ boieriĭ Căzăcescĭ la Impĕrăţie, până a nu purcede Duca Vodă din Ţarigradŭ, şi cereaŭ sĕ le dea Impĕrăţia lorŭ Hatmanŭ, fiindŭ eĭ pe acele vremĭ supuşĭ Impĕrăţieĭ; decĭ Vezirul aŭ datŭ Ucraina cea mică Ducăĭ Vodă, maĭ dându'ĭ şi unŭ tuiŭ, afară de cele douĕ ce avea a ţéreĭ Moldoveĭ, care tuiŭ luându'lŭ, aŭ făcutŭ mare chieltuélă. Şi viindŭ la Moldova ḑicea cum că aŭ cheltuitŭ mulţĭ banĭ şi trebuie érăşĭ din ţéră sĕ'ĭ îee; şi pentru aceea punea dărĭ şi maĭ multe şi nesu-

ferite pe ţĕră. Ĕră la anul mers'aŭ Duca Vodă la Ucraina cu tótă casa sa, şi cu gineri-sĕŭ, şi cu toţĭ boieriĭ sĕĭ, ĕrăşĭ cu giupânesele şi cu cuconiĭ lorŭ, şi aŭ şeḑutŭ acoló câte-va ḑile; apoĭ aŭ pusŭ acolo Hatmanŭ pe Căzacĭ pe Eni Drăghinicĭ, omŭ prostŭ şi neînvĕţatŭ, care nu era bunŭ nicĭ de o trébă, şi s'aŭ întorsŭ înapoĭ la scaunul sĕŭ la Iaşĭ. Décă aŭ venitŭ, aŭ începutŭ ĕrăşĭ a sili pre boierĭ şi pe tótă ţéra, şi'ĭ asupria cu dăjdĭ; şi fugiaŭ ómeniĭ la Ucraina peste Nistru, şi nicĭ zlătaşiĭ nu puteaŭ sĕ le facă nemică, ĕră Duca Vodă făcea pre zlotaşĭ de plătiaŭ baniĭ celorŭ fugiţĭ. Şi ḑiceaŭ ómeniĭ atuncea că Duca Vodă are gôndŭ sĕ lase Moldova şi sĕ mérgă sĕ se aşeḑe în Ucraina; şi acestŭ lucru era de creḑutŭ, că făcuse şi curţĭ în Ţicănăuca şi în satul Pecera pe malul Buhuluĭ. Şi de multă nevoie şi silă ce aveaŭ boieriĭ de Duca Vodă, mulţĭ fugiaŭ din locŭ în locŭ, şi'şĭ lăsase moşiile şi bucatele, şi mergeaŭ uniĭ în ţéra Muntenéscă, alţiĭ în ţéra Leşéscă, şi pe aiurele pe unde puteaŭ. Ĕră alŭ cincelea anŭ a acestiĭ domniĭ, fiindŭ Vezirŭ Cara-Mustafa Paşa, rădicatu-s'aŭ Impĕrăţia asupra Nemţilorŭ cu rĕsboiŭ sĕ mérgă sĕ iee Beciul, şi aŭ porcncitŭ şi Domnilorŭ acestorŭ ţĕrĭ sĕ mérgă la óste. Şi aŭ mersŭ Duca Vodă de aice, şi Şerbanŭ Vodă din ţéra Muntenéscă, şi impreună aŭ încungiuratŭ cetatea Beciuluĭ, bătându'o Turciĭ 60 de ḑile, şi aŭ adus'o la mare strinsóre cu óstea Turcéscă şi Tătăréscă ce era acolo cu Muradŭ Ghereĭ Hanul, avêndŭ nădejde sĕ o dobândéscă. Şi de n'arŭ fi ajunsŭ oştĭ din multe părţĭ în agiutorul Nemţilorŭ, şi alesŭ de la Craiul Leşescŭ Ionŭ Sobieţki, care singurŭ aŭ fostŭ în agiutorul Nemţilorŭ, totŭ arŭ fi dobândit'o. Decĭ cum aŭ mersŭ Craiul Leşescŭ acolo, aŭ bătutŭ pre Turcĭ, şi i-aŭ biruitŭ cu óstea sa. Ĕră Turciĭ aŭ datŭ dosŭ, gonindu'ĭ Nemţiĭ până la Buda, şi de acolo ĕră se întórseră înapoĭ. Ĕră Vezirul aŭ venitŭ în Beligradŭ, unde şi Domniĭ şĭ-aŭ luatŭ pozvolenie sĕ se întórcă la ţĕrile lorŭ. Şerbanŭ Vodă s'aŭ dusŭ la Bucurescĭ, ĕră Duca Vodă aŭ venitŭ prin ţéra Unguréscă până la Braşovŭ; acolo în Braşovŭ, venitu-i-aŭ veste pre câtŭ sĕ fi venitŭ la Iaşĭ din ţéra Leşéscă Petriceico Vodă cu óste, şi cu câţĭ-va boierĭ cariĭ se aflaŭ pribegĭ de multă nevoie a Ducăĭ Voda, şi veste maĭ adevĕrată de câtŭ cea d'ântêiŭ, şi este căpitenie pe óstea Leşéscă Demideţki. Ĕră Coneţpolski Hatmanŭ Căzacilorŭ pre carele îlŭ pusese într'acea vreme Craiul Leşeşcŭ, cândŭ era sĕ purcédă într'agiutorul Nemţilorŭ, scoţêndŭ pre Ene-Drăghinicĭ şi luâḑdŭ şi Ucraina de la Duca Vodă, prin poronca Craiuluĭ, s'aŭ scoborîtŭ la Bugégŭ cu óstea Căzăcéscă, şi aŭ arsŭ şi aŭ prădatŭ Bugégul, şi cu acelŭ Coneţpolski aŭ mersŭ şi câţĭ-va Moldovenĭ îndemnându-se în dobândă. Ĕră Racoţi Craiul Unguresc acolo în Braşovŭ sfătuĭa pe Duca Vodă sĕ ia o sémă de óste Unguréscă, care i-a da luĭ, şi sĕ vie la Moldova, ca sĕ pótă goni pe Leşĭ şi sĕ se aşeḑe în scàunul sĕŭ, fĕră de grijă. Şi acestŭ sfatŭ îĭ daŭ şi uniĭ din boieriĭ luĭ, adecă Gavriliţă Vornicŭ şi Buhuşŭ Hatmanŭ şi alţiĭ; orĭ nevrêndŭ sĕ facă aşa, sĕ mérgă în ţéra Muntenéscă unde era şi Dómna sa, până s'orŭ aşeḑa tulburările în ţĕră. Ĕră Duca Vodă, pentru scumpetea luĭ ca sĕ nu chieltuéscă banĭ cu acea óste, n'aŭ priimitŭ sfatul luĭ Racoţi, nicĭ aŭ mersŭ în ţéra Muntenéscă; căcĭ Mironŭ Logofĕtul şi Constantinŭ Ciobanu Postelnicul, de altă parte îlŭ sfătuiaŭ sĕ vie maĭ bine în ţĕră, ḑicêndu'ĭ că de va merge în ţéra aceea, neprieteniĭ vorŭ lăsa

şi vorŭ fugi. Atuncea Gavriliţă Vornicul vĕḑêndŭ că Duca Vodă n'aŭ priimitŭ sfatul luĭ, aŭ aşceptatŭ până aŭ venitŭ Duca Vodă, de aŭ intratŭ în munţĭ sĕ vie la Moldova; éră elŭ lăsându'lŭ aŭ luatŭ cu dênsul şi pre alţiĭ, şi aŭ fugitŭ în ţéra Muntenéscă de la Brasovŭ. Éră ceĭ-alţĭ boierĭ cariĭ eraŭ la Iaşĭ Caĭmacamĭ, adecă Neculaĭ Racoviţă vel Logofĕtŭ, şi Todiraşcu Cantacuzino vel Visternicŭ, şi alţiĭ, aŭ fugitŭ ântêiŭ la Hangul în munţĭ, şi de acolo pre poticĭ aŭ trecutŭ la Ardélŭ în ţéra Unguréscă, cu giupânesele şi cu coconiĭ lorŭ, fugêndŭ şi alţĭ din maziliĭ, cine unde aŭ putută, numaĭ sĕ se mântuéscă de tirănia Ducăĭ Vodă. Decĭ priimindŭ sfatul acestorŭ boierĭ, aŭ venitŭ la Moldova trecêndŭ muntele pre la Oĭtuzŭ, şi aŭ venitŭ la Putna la satul Domnesciĭ, şi aŭ şeḑutŭ acolo, şi auḑindŭ că este la Tecucĭ o sémă de óste Moldovenéscă cu căpitenia Hăbăşescul, trimis'aŭ pre Buhuşŭ Hatmanul şi i-aŭ lovitŭ de i-aŭ spartŭ, şi cu acéstă isbândă luândŭ nădejde Duca Vodă, aŭ şeḑutŭ în satŭ fără de grijă în casele cele boierescĭ, éră boieriĭ pe la casele sătenilorŭ, trimeţêndŭ pin ţinutŭ ca sĕ'ĭ aducă zahere, orzŭ, fônŭ, de mâncatŭ pentru ómenĭ. Éră Petriceico Vodă, luândŭ de Duca Vodă veste unde se afla, şi la ce stare, îndată aŭ trămesŭ o sémă de óste Leşéscă, şi Căzăcéscă, şi Moldovenéscă cu căpitenia Baenski, care pe urmă s'aŭ făcutŭ şi Sĕrdarŭ, şi cu unŭ Léhŭ ce era capŭ pe óstea Leşéscă şi Căzăcéscă; şi mergêndŭ asupra Ducăĭ Vodă s'aŭ întîlnitŭ cu stréja Ducăĭ Vodă, fiindŭ câţĭ-va Lipcanĭ, şi i-aŭ prinsŭ pre toţĭ la Răcăciunĭ; apoĭ s'aŭ dusŭ la Domnescĭ în ḑioa de Crăciunŭ, cândŭ şedea Vodă la masă. Atunce aŭ vĕḑutŭ Duca Vodă la ce 'l-aŭ dusŭ sfatul boierilorŭ, ce'lŭ sfătuise sĕ vie în ţéra fără de óste Unguréscă; ântêiŭ déră Baenski s'aŭ pornitŭ asupra caselorŭ unde şedeaŭ boieriĭ Ducăĭ Vodă, şi i-aŭ prădatŭ, şi i-aŭ lăsatŭ golĭ pre toţĭ; numaĭ Hatmanul Buhuşŭ socotindŭ maĭ înainte cele ce potŭ sĕ se întêmple, păḑindu-se, n'aŭ vrutŭ sĕ şéḑă la masa gospodŭ; ce fiindŭ gazda luĭ maĭ departe de câtŭ a altorŭ boierĭ, găsindŭ vreme, şĭ-aŭ încărcatŭ în sanie giupânésa, şi copiĭ; éră elŭ, sprijinindu-se, aŭ scăpatŭ din mâna lorŭ cu tótă casa luĭ dintr'acea nevoie. Era atuncea pe lûngă Buhuşŭ, Dediul Sĕrdarul care pe urmă aŭ agiunsŭ de aŭ fostŭ Spatarŭ mare, omŭ vĕtézŭ şi de trébă; şi décă aŭ scosŭ Buhuşŭ casa sea dintr'acea nevoie şi aŭ dus'o la Focşenĭ, îndată s'aŭ întorsŭ cu puţineĭ Lipcanĭ, şi cu o sémă de ómenĭ aĭ seĭ ce se aflaŭ lûngă sine, şi aŭ năvălitŭ în ograda caseĭ unde era Duca Vodă, şi n'aŭ putută intra că era pórta încuiată, şi ceĭ ce era în lăuntru nu cutezaŭ sĕ deschiḑă temêndu-se sĕ nu intre Căzaciĭ în lăuntru. Şi aşa în două şi treĭ rôndurĭ dândŭ năvală, nemică n'aŭ isprăvitŭ că aŭ sositŭ şi Căzaciĭ; şi elŭ fugêndŭ, 'l-aŭ gonitŭ până la Pufescĭ la o pădure, şi acolo 'l-aŭ lăsatŭ de a'lŭ maĭ goni, temêndu-se sĕ nu aibă acolo niscaĭ-va óste ascunsă. Şi s'aŭ întorsŭ Căzaciĭ înapoĭ, şi aŭ încungiuratŭ casa Ducăĭ Vodă; şi ântêiaşĭdată Duca Vodă aŭ începutŭ bătăliĭ asupra acelorŭ neprietinĭ, sprijinindu-se într'acea ḑi aŭ luptatŭ; éră a doua-ḑi érăşĭ aŭ începutŭ a se bate îndemnândŭ şi pre Seĭmenĭ a vĕrsa focŭ asupra Căzacilorŭ; éră Leşiĭ ceĭ ce staŭ afară, ḑiceaŭ cătră Seimeniĭ Ducăĭ Vodă sĕ nu dea din săneţe, că pre urmă, îĭ vorŭ pune pré toţĭ subt sabie. Şi luândŭ şi Seimeniĭ frică, socotindŭ cele de pe urmă, slobоḑiaŭ săneţele fără de glonţurĭ. Vĕḑêndŭ déră Duca Vodă că nu

isprăvesce nimică cu rĕsboiul, aŭ isprăvitŭ şi cu pace, şi aŭ trămisŭ unŭ solŭ la dênşiĭ ḑicêndu-le sĕ'lŭ lase viŭ, şi sĕ nu'lŭ jĕcuéscă nicĭ pe dênsul nicĭ pe ómeniĭ luĭ; care tocmélă aŭ priimitŭ eĭ. Şi atunce aŭ chiămatŭ pre Baenski şi aŭ grăitŭ cu dênsul, şi s'aŭ încredinţatŭ; şi a treea ḑi aŭ deschisŭ porţile şi aŭ intratŭ Căzaciĭ şi Leşiĭ la Duca Vodă şi 'l-aŭ luatŭ. Insă Căzaciĭ de tocmélă nu s'aŭ ţinutŭ, ce 'l-aŭ jăcuitŭ de totŭ, până şi şlicul din capŭ i-aŭ luatŭ: şi pe ómeniĭ sĕĭ i-aŭ lăsatŭ numaĭ în peile góle, cumu'ĭ obiceiul Căzacilorŭ, cari nicĭ o dată de cuvêntŭ nu se ţinŭ. Şi aşa 'l-aŭ luatŭ robŭ, şi 'l-aŭ dusŭ în ţéra Leşéscă, şi 'l-aŭ închisŭ la Liovŭ, unde aŭ şi muritŭ dupĕ unŭ anŭ acolo la închisóre. Domnit'aŭ cincĭ anĭ într'acéstă domnie a treea, şi elŭ aŭ ziditŭ mŏnăstirea Cetăţuiea; éră Impĕrăţiea aŭ trămisŭ la Moldova Domnŭ éraşĭ pe Dimitraşco Cantacuzino.

CAP. IX.

A doua domnie a luĭ Dimitraşco Vodă Cantacuzino.

Dupĕ robiea Ducăĭ Vodă venit'aŭ Dimitraşco Vodă cu a doua domnie la Moldova; éră nemică n'aŭ schimbatŭ în firea sea, ce éraşĭ făcea lăcomiĭ, şi apuca şi făcea strimbătăţĭ, cum făcuse şi în domniea d'ântêiŭ; care fapte neputêndu-le suferi boieriĭ, s'aŭ sculatŭ Gavriliţă Vornicul şi Cantemirŭ Serdarul, care pre urmă aŭ stătutŭ şi Domnŭ, şi alţiĭ cu dênşiĭ, şi aŭ fugitŭ în ţéra Muntenéscă la Şerbanŭ Vodă, sciindŭ că Şerbanŭ Vodă era neprietenŭ luĭ Dumitraşco Vodă încă din boieriile lorŭ, adecă de cândŭ aŭ fostŭ amêndoĭ boieriĭ luĭ Grigorie Vodă, domnindŭ în ţéra Muntenéscă. Şi cum aŭ mersŭ acolo, se rugaŭ luĭ Şerbanŭ Vodă sĕ între la miḑilocŭ, sĕ afle unŭ chipŭ de care sĕ'ĭ mântuéscă de acelŭ domnŭ rĕŭ. Decĭ Şerbanŭ Vodă primindu'ĭ pre dênşiĭ, unde aŭ putută la Pórtă şi la Saraskerul la Babadanŭ, ce era atunce Sulimanŭ-Paşa, care pe urmă aŭ căḑutŭ şi Vezirŭ, aŭ umblatŭ cum aŭ putută împrotiva luĭ Dimitraşco Vodă, şi aŭ isprăvitŭ; că Impĕrăţiea aŭ datŭ voie ţĕreĭ sĕ'şĭ alégă Domnŭ pre care vorŭ vré eĭ, şi trimeţêndŭ la Saraskerul Sulimanŭ Peşa stégŭ de domnie şi tuiurĭ, ca sĕ facă Domnŭ pre cine vorŭ vré. Éră Dimitraşco Vodă luândŭ scire de cele ce se lucréză, trămis'aŭ şi elŭ pe Ionaşcu Balşu Vornicul, şi pe Costinŭ Ciobanu Postelnicul, şi pre alţiĭ la Saraskerul, ca sĕ stea cu boieriĭ ceĭ fugarĭ sĕ se judece, şi prin miḑlocul darurilorŭ sĕ nevoéscă sĕ întórcă lucrul, şi sĕ nu'lŭ maziléscă. Éră boieriĭ pre cariĭ i-au trămisŭ elŭ acolo, s'aŭ unitŭ şi eĭ împreună cu ceĭ-l-alţĭ, fiindu-le şi lorŭ urîte faptele cele rele a luĭ Dimitraşco Vodă; şi aşa cu toţiĭ aŭ alesŭ pe Constandinŭ Cantemirŭ Clucerul, şi 'l-aŭ făcutŭ Domnŭ, şi aŭ venitŭ la Iaşĭ şi s'aŭ aşeḑatŭ în scaunŭ; déră pe Dimitraşco Vodă 'l-aŭ mazilitŭ, şi 'l-aŭ dusŭ la Ţarigradŭ, unde 'şĭ-aŭ sĕvêrşitŭ viéţa. Şi aŭ domnitŭ unŭ anŭ şi giumătate cu supărarea Leşilorŭ prădândŭ în ţéră, avêndŭ cu toţĭ vrajbă.

CAP. X.

Domniea luĭ Constantinŭ Cantemirŭ Vodă.

După Dimitrașco Vodă, în veletŭ 7195 stătut'aŭ Domnŭ Cantemirŭ Vodă care era chiarŭ pămênteanŭ din părinții luĭ, și pentru slujbe, cândŭ era în rôndul slujitorilorŭ, 'l-aŭ suitŭ și în rôndul boieriel, adecă la Sĕrdărie și Clucerie. Și cu midlocirea luĭ Șerbanŭ Vodă aŭ stătutŭ domnŭ; și cum din tinerețile luĭ aŭ arĕtatŭ vitejie și vrednicie în órda slujitorescă, așa și la domnia luĭ aŭ arĕtatŭ semne de bună chivernisélă, căcĭ și țéra și pre boierĭ i-aŭ chivernisitŭ bine. Éră pămêntul nostru avea nevoie despre Leșĭ ce veneaŭ din țéra Leșéscă împreună cu Moldoveniĭ Joimirĭ și Căzaciĭ, și prădaŭ, și jăcuiaŭ, ce puteaŭ apuca, și nu numaĭ aceste podghiazurĭ, ce și Craiul Ionŭ Sobiețki aŭ pogorîtŭ însușĭ cu oștile séle pin Moldova până la gura Lăpușniĭ. Și vĕdêndŭ Cantemirŭ Vodă că vine Craiul, pus'aŭ la Iașĭ pre Rămădanŭ Vornicul, și alțĭ boierĭ cu dênsul, sĕ fie Caimacamĭ, sĕ păzéscă têrgul; éră elŭ aŭ purcesŭ către Sărata, unde era unŭ Sultanŭ cu Tătarĭ. Éră Craiul s'aŭ dusŭ pe Prutŭ în giosŭ cu tabĕra; și acolo în gura Lăpușneĭ, pornitus'aŭ Tătariĭ asupra Leșilorŭ, și aŭ venit până în pârcanele ce aveaŭ eĭ împregiurŭ; și așa se apropiese, câtŭ Leșiĭ de frica lorŭ se închisĕse în pârcane; și vĕdêndŭ Craiul că nu isprăvesce nemică, spăĭmântatŭ de năvala Tătarilorŭ, legat'aŭ tabĕra și s'aŭ întorsŭ înapoĭ, trecêndŭ Prutul, și viindŭ la Iașĭ. Éră Tătariĭ âmblaŭ pre de ceea parte de Prutŭ; ședut'aŭ Craiul în curtea cea domnéscă o dĭ, și apoĭ aŭ mersŭ în țéra Leșéscă. Éră pre drumŭ multă pagubă aŭ avutŭ despre Tătarĭ; căcĭ luându'ĭ Tătariĭ în urmă, pe câțĭ rămâneaŭ înapoĭ pentru vre o trébă îĭ luaŭ. Și țĕreĭ Moldoveĭ maĭ multă stricăciune i-aŭ făcutŭ; căcĭ ântêiŭ în ținutul Cârligăturiĭ. nicĭ o casă boieréscă n'aŭ remasŭ, nicĭ la Hârlăŭ, nicĭ la Dorohoiŭ. Éră Craiul dupĕ ce s'aŭ dusŭ în țéra Leșéscă, n'aŭ trecutŭ multă vreme, și aŭ venitŭ éră la Moldova cu óste până la Cotnarŭ, pogorîndŭ pe apa Jijieĭ. Éră Cantemirŭ Vodă gândindŭ că a vrea Craiul sĕ mérgă érășĭ în giosŭ, aŭ trămisŭ argălâcul sĕŭ la Tutova; éră elŭ s'aŭ dusŭ la Țuțora, și s'aŭ împreunatŭ cu Sultanul, carele ședea acolo cu Tătariĭ asceptândŭ pe Craiul; și acolo aŭ venitŭ veste precum Craiul aŭ trecutŭ Siretul întorcêndu-se înapoĭ, și s'aŭ dusŭ la Némțŭ, și 'l-aŭ luatŭ în puterea sea, și de acolo s'aŭ dusŭ la Sucévă. Éră fiindŭ cetatea aceea stricată, pus'aŭ de aŭ făcutŭ șanțul la biserica Armenéscă puindŭ înlăuntru o sémă de óste de pază; și de acolo, apropiindu-se érna, s'aŭ dusŭ în țéra Leșéscă. Și de greul erneĭ mulțĭ ómenĭ aŭ perîtŭ pe drumŭ, lăsândŭ pe drumŭ leftice, căruțĭ, și pusce, și cu mare pagubă s'aŭ întorsŭ la țéra lorŭ cu caiĭ spetițĭ. Și într'acéstă vreme aŭ luatŭ Leșiĭ și cetatea Soroceĭ, lăsândŭ într'însa Căzacĭ cariĭ cu podghiazurile lorŭ aŭ pustiatŭ acea parte a țĕreĭ până în Prutŭ. Éră de la Sucévă, de la Némțŭ, de la Câmpul-Lungŭ, veniaŭ alțĭ slujitorĭ de pră-

daŭ până la Iașĭ; și o dată aŭ venitŭ Crupenski ce aŭ fostŭ Medelnicerŭ, fiindŭ elŭ capŭ de o sémă de Joimirĭ Moldovenĭ, și aŭ apucatŭ caiĭ luĭ Constandinŭ Vodă den ceairŭ unde se păsceaŭ ca la 80 de caĭ, aprópe de Bahluiŭ. Și de la Iașĭ în susŭ era ţéra pustie, ca și în ceea parte de Prutŭ; numaĭ la Lăpușna și la Orheĭ, totŭ se aflaŭ puţinteĭ ómenĭ. Vĕḑêndŭ déră Cantemirŭ Vodă că ţéra s'aŭ pustiitŭ despre partea Soroceĭ, scris'aŭ la Impĕrăţie dândŭ de scire de aceĭ tâlharĭ câtă stricăciune aŭ făcutŭ ţĕreĭ. Insă Impĕrăţiea aŭ poruncitŭ luĭ Saraskerŭ Daltabanŭ Pașa, carele pe urmă aŭ căḑutŭ Vezirŭ, și la Elagasi sĕ se scóle cu oștile lorŭ, sĕ mérgă sĕ gonéscă aceĭ tâlharĭ de acolo. Deci Cantemirŭ Vodă s'aŭ dusŭ la Orheiŭ, și s'aŭ împreunatŭ cu Pașa ce venĭa și cu Elagasi, și aŭ mersŭ la Soroca și aŭ încungiurat'o și aŭ bătut'o ḑece ḑile cu pusci și n'aŭ pututŭ sĕ o iee. Și neputêndŭ isprăvi s'aŭ întorsŭ éră înapoĭ cu puţină perḑare în ómeniĭ ce aŭ fostŭ în meterezĭ; și aŭ venitŭ Domnul la Iașĭ, éră Pașa și Elagasi aŭ mersŭ pre la locul lorŭ. Domnit'aŭ optŭ anĭ și aŭ muritŭ în scaunŭ și 'l-aŭ îngropatŭ în biserica luĭ Sfete Nicolaĭ în Iașĭ; éră pe urmă s'aŭ rădicatŭ ósele luĭ de aice, și s'aŭ mutatŭ la mŏnăstirea de dênsul ziditĭ: la Mira ce este la Putna. Acestŭ domnŭ în Domniea luĭ aŭ tăĭatŭ și pe doĭ boierĭ marĭ: pe Mironŭ Costinŭ Legofĕtul și pe Velișco Hatmanulŭ; spunŭ de Velișco Hatmanul că aŭ fostŭ stândŭ de câteva orĭ împotriva luĭ Cantemirŭ Vodă cu pricină, și alesŭ șeḑêndŭ o dată la masă 'ĭ-aŭ fostŭ ḑisŭ domnu-sĕŭ luĭ Cantemirŭ Vodă, că omul care nu scie carte este ca unŭ dobitocŭ, adecă unde nu scia carte Cantemirŭ Vodă, și altele multe, care fiindu'ĭ stăpânŭ nu i se cădea a i le rĕspunde.

CAP. XI.

Domniea luĭ Constantinŭ feciorŭ Ducăĭ Vodă.

In anul 7201, dupŏ mórtea luĭ Cantemirŭ Vodă, venit'aŭ Constantinŭ Duca Vodă, măcarŭ că îndată dupŏ mórtea luĭ Cantemirŭ Vodă, boieriĭ aŭ socotitŭ de aŭ alesŭ pe Dimitrașco fiiul seŭ celŭ maĭ micŭ, care se aflase aice în ţĕră și 'l-aŭ numitŭ Domnŭ, și 'l-aŭ dusŭ în biserică și 'ĭ-aŭ cetitŭ molitfa dupŏ obiceiŭ. Éră Constantinŭ Vodă Basarabul, domnul ţĕreĭ Muntenescĭ, vrêndŭ ca sĕ facă ginere pe Constantinŭ Vodă fiulŭ Ducaĭ Vodă, pe care 'l-aŭ și făcutŭ, aŭ agiunsŭ la Pórtă cu chieltuială, și aŭ făcutŭ pe Constantin Duca Vodă Domnŭ Moldoveĭ. Éră Dimitrașco Vodă aŭ rĕmasŭ neîntărită domniea luĭ de la Pórtă. Éra Constandinŭ Vodă omŭ învĕţatŭ, și cărturarŭ; éră domniea aŭ luatŭ cu multă chieltuială. Și afară de aceste, pentru sfatul celŭ rĕŭ a unora, cariĭ îl sfătuiaŭ pe dênsul sĕ nu crédă pe pămêntenĭ, aŭ făcutŭ o sémă de slujitorĭ Seimenĭ la Ţarigradŭ ca la 200 cu leafă și 'ĭ-aŭ îmbrăcatŭ, și aŭ făcutŭ multă cheltuială cu dênșiĭ, adecă sĕ se păzească cu puterea lor. Éră ţéra fiindŭ slabă de prăḑile neprietinilorŭ, den pricină că s'aŭ lungitŭ multă vreme nepace între Nemţĭ, Leșĭ și Turcĭ, și vrêndŭ sĕ'șĭ scótă chieltu-

éla, şi sĕ plinéscă poroncile Impĕrătescĭ, elŭ aŭ scornitŭ ântêiŭ văcăritul în ţéră, cu care văcăritŭ maĭ aŭ pusteitŭ ţéra. Şi neavêndŭ sfetnicĭ bunĭ lângă sine, multe greşelĭ şi lucrurĭ fŏră cale făcea, şi nestătătorŭ la cuvêntŭ. De care înţelegêndŭ Impĕrăţiea rea chiverniséla luĭ, şi slăbiciunea ţĕreĭ, trimis'aŭ unŭ Capegi-başa ca sĕ cerce starea ţĕreĭ, şi de chiverniséla Domnuluĭ. Decĭ viindŭ Capegi-başa la Iaşĭ, aŭ şeḑutŭ câteva ḑile, şi pe câtŭ aŭ âmblatŭ Constantinŭ Vodă cu banĭ sĕ'lŭ tragă la sine, déră nimică n'aŭ isprăvitŭ. Insă ḑicŭ uniĭ că cu scirea şi voiea luĭ Neculaĭ Costinŭ ce era Hatmanŭ şi cumnatŭ luĭ Constantinŭ Vodă, adus'aŭ óste Leşéscă pe carea era maĭ mare Moĭseĭ Sĕrdarulŭ, şi aŭ călcatŭ gazda Capegi-başiĭ ca sĕ'lŭ ia. Éră elŭ nedându-se, s'aŭ bătutŭ cu dênşiĭ, şi 'l-aŭ omorîtŭ pe locŭ; éră slugile luĭ le-aŭ robitŭ. Aşijderea aŭ prinsŭ atunce şi pe Balci-başa a Hanuluĭ ce s'aŭ aflatŭ aice, şi pe neguţitoriĭ Turcĭ ce eraŭ la Carvasara 'ĭ-aŭ lovitŭ, şi pre uniĭ aŭ omorîtŭ; pre alţiĭ aŭ prădatŭ şi 'ĭ-aŭ robitŭ, şi s'aŭ întorsŭ înapoĭ, nestându-le nime împotrivă. Atunce vĕḑêndŭ Constantinŭ Vodă că aŭ greşitŭ şi nu se póte îndreptăţi la Impĕrăţie, scris'aŭ socru-sĕŭ luĭ Basarabŭ Vodă domnul Muntenilorŭ cerêndŭ sfatŭ ce sĕ facă; carele 'l-aŭ sfătuitŭ ca sĕ trămiţă ostĭ împotriva Leşilorŭ, şi sĕ siléscă sĕ'ĭ gonéscă, sĕ'ĭ bată ca sĕ tocméscă greşala sa la Impĕrăţie cu slujba acésta. Decĭ trămis'aŭ pe Antohi Hatmanul cu câtă óste aŭ putută face, şi ântêiŭ aŭ mersŭ la Némţŭ şi aŭ arsŭ tîrgulŭ, şi pe câţĭ Leşĭ aŭ găsitŭ i-aŭ rĕsipitŭ, şi pe alţiĭ i-aŭ omorîtŭ; alţiĭ aŭ fugitŭ la cetate, pre care n'aŭ putută sĕ o ia. Apoĭ aŭ mersŭ la mŏnăstirea Agapia, unde eraŭ câţĭva Drăganĭ puşĭ de la guvernatorul den cetatea Némţuluĭ, şi 'ĭ-aŭ luatŭ şi 'ĭ-aŭ robitŭ pe câţĭ aŭ rĕmasŭ viĭ. Auḑindŭ déră Hatmaniĭ Leşescĭ, că Constantinŭ Vodă aŭ trimisŭ de aŭ arsŭ tîrgulŭ Némţuluĭ, pe care 'lŭ stăpâniaŭ Leşiĭ, şi cum că aŭ răsipitŭ pe Leşiĭ ce eraŭ acolo, şi cum că aŭ luatŭ mŏnăstirea Agapia, trimis'aŭ şi eĭ óste Leşéscă care avea la marginĭ cu Zaharoski Căpitanul lorŭ, şi cu Turculeţŭ, şi cu călărimea Moldovenéscă carea slujia în ţéra Leşéscă, şi aŭ venitŭ asupra Hatmanuluĭ Antohi şi 'l-aŭ aflatŭ acolo aprópe de Némţŭ. Éră luândŭ veste Hatmanul Antohi, s'aŭ gătitŭ şi elŭ de rĕsboiŭ. Pornitus'aŭ Leşiĭ cu mare simeţie asupra Moldovenilorŭ, ocărându'ĭ şi ḑicêndŭ că suntŭ văcarĭ Spartiĭ. Éră Dumneḑeŭ aŭ întorsŭ ocara Moldovenilorŭ asupra lorŭ, că dândŭ rĕsboiŭ, i-aŭ biruitŭ Moldoveniĭ, şi atâta 'ĭ-aŭ gonitŭ, câtŭ fugêndŭ eĭ ca se scape la cetate, éră Moldoveniĭ pre câţĭ nu'ĭ tăĭaŭ îĭ prindeaŭ viĭ, şi agiungêndŭ pre Turculeţŭ Rotmistru, lûngă cetate 'l-aŭ rănitŭ cu suliţa şi 'l-aŭ prinsŭ viŭ. Éră până aŭ sositŭ la Constantinŭ Vodă, Antiohi Hatmanul cu isbânda şi cu nădejdea de tocmitŭ greşéla cea d'ântêiŭ, aŭ agiunsŭ maĭ nainte mazilia luĭ de la Impĕrăţie, cu urgie pentru mórtea Capegi-başeĭ. Ḑicŭ că de arŭ fi avutŭ vreme sĕ însciinţeze la Pórtă de isbânda acésta, şi pe Turculeţŭ sĕ'lŭ fi trămisŭ la Pórtă, póte nu'lŭ arŭ fi mazilitŭ. Éră isbânda acésta totŭ 'i-aŭ agiutatŭ luĭ Constantinŭ Vodă, că 'i-aŭ dăruitŭ viéţă; că dupĕ cum socotiaŭ mulţĭ, în cumpănă era viéţa luĭ. Şi aŭ datŭ Domniea luĭ Antiohi Vodă feciorŭ luĭ Cantemirŭ Vodă. Domnit'aŭ Constantinŭ Vodă într'acéstă Domnie doĭ anĭ şi giumĕtate.

CAP. XII.

Domnia luĭ Antiohi Vodă Cantemirŭ.

In anul 7204, venit'aŭ Antiohi Vodă în scaunul Domnieĭ, omŭ tênĕrŭ, ca de 24 anĭ de vîrstă, silitorŭ spre chiverniséla ţĕreĭ, şi se nevoia ca sĕ se facă asemene următorŭ tătâne-seŭ, la dreptate, şi la bună chiverniséla pĕmêntuluĭ; numaĭ tinereţile luĭ nu 'l-aŭ lăsatŭ sĕ mérgă pe calea tătâne-sĕŭ, căcĭ maĭ multŭ îşĭ perdea vremea cu vînătórea. Éră avêndŭ sfetnicĭ bunĭ pe lîngă sine, totŭ nu lipsia buna chiverniséIă din ţéră, şi domnia Antiohi Vodă cu linisce. Éră poghiazurile Leşescĭ nu lipsiaŭ tulburândŭ ţéra adesŭ, şi de altă parte multă tulburare avea ţéra despre Turciĭ cariĭ veniaŭ bogate orĭ cu Saraskerul, alte orĭ cu Sultanĭ Tătărescĭ; şi împreună cu Domnul mergeaŭ de băgaŭ zaheréoa în Cameniţă. Intr'acéstă Domnie numaĭ o dată aŭ scosŭ văcăritul; éră apoĭ aŭ făcutŭ milă de 'l-aŭ rădicatŭ ca sĕ nu se maĭ ia, vĕḑêndŭ că din văcăritŭ se strică ţéra, şi mulţĭ anĭ aŭ ţinutŭ de nu s'aŭ luatŭ văcăritŭ. Intr'acéstă vreme făcut'aŭ Turciĭ pace cu Nemţiĭ şi cu Leşiĭ, dândŭ Cameniţa înapoĭ la Leşĭ, şi întorcêndu-se şi de la Leşĭ Turcilorŭ câtŭ luase eĭ la Moldova, adecă cetatea Némţuluĭ, Sucéva, Soroca, Câmpul-Lungŭ; şi aŭ datŭ poroncă luĭ Antiohi Vodă sĕ mérgă sĕ deşérte Cameniţa, de câte se aflaŭ acolo a Turcilorŭ; ómenĭ, zaphanele, pusce şi altele. Decĭ mergêndŭ Antiohi Vodă cu ómeniĭ sĕĭ, şi cu o sémă de ómenĭ orônduiţĭ din ţéra Muntenéscă, şi aŭ deşertat'o şi aŭ adusŭ tóte acele la Tighinea, şi la Cetatea Albă, şi la Chilia. Éră multă pagubă şi călcare s'aŭ făcutŭ în ţéră până a o deşerta. Éră de érnă Tătariĭ Bugegenĭ, Nohaĭ, s'aŭ rocoşitŭ asupra Hanuluĭ lorŭ, Devletŭ Ghereĭ Hanŭ, fiul luĭ Silim-Ghereĭ Hanŭ, nepriimindu'lŭ Hanŭ, şi vrea sĕ'lŭ scótă sĕ puie pre altul. Éră Impĕrăţiea nevrêndŭ sĕ facă voiaa lorŭ, poroncit'aŭ Hanuluĭ Devlet Ghereĭ, ş. Saraskeruluĭ Iusufŭ Paşa care era la Tighinea pe vremea aceea, şi Domnilorŭ acestorŭ ţĕrĭ, sĕ facă óste şi sĕ mérgă asupra Tătarilorŭ ca sĕ'ĭ scótă din Bugégŭ. Făcut'aŭ déră Antiohi Vodă óste câtă aŭ pututŭ, şi aŭ mersŭ până la Fălciĭ; éră Tătariĭ aŭ lovitŭ la Smilŭ, şi la Renĭ, şi la satele de pin pregiurŭ, şi aŭ jăcuitŭ, şi aŭ arsŭ, şi aŭ făcutŭ multă pagubă în olaturile Turcilorŭ, câtŭ ḑicŭ că de arŭ fi fostŭ înghieţată Dunărea, arŭ fi trecutŭ şi la Dobrogea de arŭ fi prădatŭ. Éră Hanul aŭ venitŭ de la Crîmŭ, şi trecêndŭ pe la Vozie cu multă óste ca sĕ vie la Bugégŭ, maĭ mulţĭ de óstea Crîmuluĭ 'l-aŭ lăsatŭ şi s'aŭ întorsŭ éră la Crîmŭ, şi numaĭ cu 4000 óste aŭ sositŭ la Berezenĭ unde s'aŭ tălnitŭ cu Nohaiĭ, cariĭ vreaŭ sĕ'lŭ oprescă sĕ nu trécă. Şi vĕdêndŭ Hanul că nu isprăvesce nemică, s'aŭ întorsŭ înapoĭ la Crîmŭ; éră Nohaiĭ aŭ mersŭ pe la casele lorŭ, fĕră de vătămarea ţĕreĭ. Aşa şi Antiohi Vodă, auḑindŭ că s'aŭ întorsŭ Hanul înapoĭ la Crîmŭ şi Tătariĭ s'aŭ potolitŭ, s'aŭ întorsŭ şi elŭ la scaunul sĕŭ. Şi asceptândŭ Domnul milă şi cinste de cătrĕ Impĕrăţie, pentru slujba ce aŭ făcutŭ la deşertarea Cameniţeĭ, că nu era puţină slujbă, 'l-aŭ mazilitŭ, şi 'l-aŭ dusŭ la Ţarigradŭ; éră domniea aŭ datŭ érăşĭ luĭ Constantinŭ Duca Vodă; şi aŭ domnitŭ Antiohi Vodă cincĭ anĭ.

CAP. XIII.

A doua domnie a luĭ Constantinŭ Ducăĭ Vodă.

In anul 7209, venit'aŭ érășĭ Constantinŭ Vodă cu a doua domnie la scaunŭ, luândŭ domniea cu mijlocul socru-sĕŭ luĭ Constantinŭ Băsărabŭ Vodă, și aŭ domnitŭ doĭ anĭ și giumătate. Éră firea sea cea d'ântêiŭ n'aŭ schimbat'o; ce cum era nestĕtătorŭ ântêiŭ, așa și pe urmă s'aŭ arĕtatŭ; căcĭ décă aŭ venitŭ la domnie, îndată aŭ începutŭ a resplăti slujba ce 'i-aŭ făcutŭ socru-sĕŭ cu necunóscerea de bine, și pentru mulțămire 'l-aŭ amestecatŭ la Pórtă cu multe cuvinte rele. Și de altă parte supărândŭ pe boieriĭ țĕreĭ și pe tótă țéra, s'aŭ sculatŭ uniĭ din boierĭ: Vasile Costaki Vornicul cu frațiĭ sĕĭ, și cu Bujoreniĭ rudele lorŭ, și cu Bogdanŭ Hatmanul, și cu Antiohi Jora Hatmanul, și Ilie Visternicul, și Mihaĭ Spătarul, și alțiĭ mulțĭ, și aŭ mersŭ uniĭ în țéra Muntenéscă, și alțiĭ în țéra Unguréscă; și ḑicŭ că acéstă fugă a lorŭ sĕ fi fostŭ cu scirea luĭ Băsărabŭ Vodă, care lucru pe urmă s'aŭ arĕtatŭ cândŭ 'i-aŭ priimitŭ în țéra luĭ cu bucurie și cu dragoste. Și acestŭ lucru 'l-aŭ făcutŭ Băsărabŭ Vodă, căcĭ înțĕlesese de amestecăturile ce le amestecase ginere-sĕŭ Constantinŭ Vodă, precum amŭ ḑisŭ maĭ susŭ. Ântêiașĭ dată Constantinŭ Duca Vodă s'aŭ temutŭ pentru pribegiea acestorŭ boierĭ; și nu scia ce sĕ facă, vĕḑêndŭ că 'l-aŭ părăsitŭ și boieriĭ toțĭ, și că 'șĭ-aŭ perdutŭ și nădejdea despre socru-sĕŭ. Agiuns'aŭ déră și la Pórtă, și aŭ trămisŭ pe Panaite Postelnicul, și aŭ scosŭ fermanŭ ca sĕ ia pe boierĭ din țéra Muntenéscă și sĕ'ĭ ducă la Moldova la Constantinŭ Vodă. Éră Băsărabŭ Vodă aŭ socotitŭ că de vorŭ lua pe boierĭ de acolo, îĭ va omorî Constantinŭ Vodă pe ceĭ ce eraŭ capete între dênșiĭ; și aŭ miḑlocitŭ și elŭ la Pórtă, și aŭ isprăvitŭ fermanul, ca sĕ nu dea pre uniĭ din boierĭ ce năzuise la dênsul; éră pre ceĭlalțĭ sĕ'ĭ dea. Éră fermanul acela Basarabŭ Vodă nu 'l-aŭ arĕtatŭ, ce aŭ scrisŭ la Constantinŭ Vodă, ḑicêndŭ sĕ trămiță boieriĭ la Focșenĭ cu Mitropolitul, și elŭ așijderea va trămite boieriĭ cu Mitropolitul lorŭ sĕ vie la margine, și sĕ giure că n'orŭ avea boieriĭ nevoie despre Constantinŭ Vodă întru nemică. Trămis'aŭ déră Constantinŭ Vodă pe Mitropolitul Moldo-Vlahieĭ Kir Misail, și pe Nicolaĭ Donicĭ vel Logofĕtŭ, și pe Mitre Vornicul, și pe Ionŭ Costinŭ Hatmanul, și pe Cuza Spatarul; și de altă parte domnul Basarabŭ Vodă, trămis'aŭ pre Episcopul de Buzeŭ, și pe Cornea vel Banŭ, și pe Mihaĭ Spatarul. Și aŭ venitŭ și s'aŭ împreunatŭ la Focșenĭ; și făcêndŭ sfatŭ aŭ hotărîtŭ, și aŭ giuratŭ toțĭ boieriĭ aĭ noștriĭ încredințându'ĭ că n'orŭ avea nicĭ o rĕutate despre Constantinŭ Vodă, nicĭ pentru viéța lorŭ, nicĭ întru avuțiea lorŭ; și dupĕ ce s'aŭ încredințatŭ cu giurămêntul s'aŭ întorsŭ éră o sémă de boierĭ în țéră. Insĕ legătura aŭ fostŭ ca sĕ vie toțĭ boieriĭ Moldovenĭ încóce în țéră; numaĭ a doua ḑi cândŭ aŭ trecutŭ din boieriĭ Moldovenĭ încóce, éră alțiĭ érășĭ din boieriĭ ce eraŭ maĭ nainte ca-

pete adecă: Vasile Costinŭ Vornicul, şi Bogdanŭ Hatmanul, şi Mihaĭ Racoviţă vel Spatarŭ, care pe urmă aŭ căḑutŭ şi Domnŭ, şi Ilie Stolnicŭ, aceştĭ aŭ arĕtatŭ fermanul, care scriea că pe cine a vrea Basarabŭ Vodă sĕ poprĕscă pe lîngă sine, sĕ fie volnicŭ a popri.' Şi aşa aceştĭ boierĭ de maĭ susŭ numiţĭ s'aŭ întorsŭ érăşĭ la Basarabŭ Vodă cu boieriĭ ceĭ Muntenescĭ. Éră décă aŭ venitŭ boieriĭ Moldovenĭ, o sémă din tr'ênşiĭ şi o sémă aŭ rĕmasŭ, Constantinŭ Vodă aŭ priceputŭ că aŭ rĕmasŭ lucru netocmitŭ, şi pe urmă era sĕ se urmeze vrajbă; şi aŭ gătitŭ pe boieriĭ sĕĭ: pre Neculaĭ Donicĭ vel Logofĕtŭ, şi pe Ciocârlanŭ Vornicul, şi pe Ionŭ Vlasto vel Postelnicŭ, şi i-aŭ trămisŭ la Impĕrăţie ca sĕ facă jalobă asupra luĭ Basarabŭ Vodă, pentru strâmbătatea ce'ĭ făcea, şi popresce pe boieriĭ sĕĭ acolo, şi n'aŭ ascultatŭ de poronca Impĕrătéscă, ce popresce pe boieriĭ ceĭ maĭ capete lîngă sine. Constantinŭ Vodă Duca măcarŭ că aŭ pîrîtŭ pe Basarabŭ Vodă, déră nemică nu i-aŭ putută strica; că avea ómenĭ ca aceia la Pórtă, de purtaŭ grijă ca sĕ nu pótă isprăvi nemică Constantinŭ Vodă, până într'atâta sĕ pótă lua pe boierĭ din mâna luĭ Basarabŭ Vodă. Şi dupĕ tótă silinţa luĭ Constantinŭ Vodă ce aŭ pusŭ, ca sĕ pótă lua pe boierĭ, nemică n'aŭ isprăvitŭ, şi i-aŭ venitŭ maziliea. Éră décă aŭ venitŭ Aga cu fermanŭ ca sĕ'lŭ rĕdice, aŭ făcutŭ Constantinŭ Vodă pe Aga sĕ ḑică că nu scrie la fermanŭ sĕ fie mazîlŭ, ce că'lŭ chiamă sĕ sărute póla Impĕratuluĭ, cum aŭ chiămatŭ şi maĭ înainte pe Basarabŭ Vodă, la sărutatul póleĭ Impĕratuluĭ, şi aŭ mersŭ până la Udriŭ, şi închinându-se Impĕratuluĭ s'aŭ întorsŭ înapoĭ. Şi dupĕ ce aŭ grăitŭ cu Aga într'acestŭ chipŭ, şi aŭ legatŭ voróva cum maĭ susŭ scrie, dându'ĭ şi mulţĭ banĭ, trămis'aŭ de aŭ chiămatŭ şi pe boierĭ, ḑicêndŭ ca sĕ le cetéscă fermanul; şi décă aŭ venitŭ i-aŭ închisŭ în casa cea mică; şi eraŭ Iordaki Rusetŭ Vornicul, şi frate-sĕŭ Manolaki Postelnicul, şi Lupul Costaki Vornicul, şi Savinŭ Spătarul. Ḑicŭ uniĭ că acésta aŭ făcutŭ Constantinŭ Vodă, ca sĕ se sperie ceĭ-lalţĭ boierĭ şi sĕ fugă cine unde a putea, sĕ nu rĕmâe nicĭ unul, sĕ'lŭ supere la Pórtă; déră aŭ greşitŭ, căcĭ décă aŭ auḑitŭ ceĭ-l-alţĭ boierĭ, că aŭ luatŭ pe ceĭ capete de i-aŭ închisŭ, s'aŭ sculatŭ ceĭ-l-alţĭ şi s'aŭ dusŭ la boieriĭ cariĭ eraŭ în ţéra Muntenéscă, şi de acolo cu toţiĭ s'aŭ dusŭ la Ţarigradŭ împrotiva luĭ Constantinŭ Vodă. Eră Constantinŭ Vodă pe boieriĭ ce'ĭ închisĕse i-aŭ luatŭ cu dênsul; şi până a nu agiunge la Udriŭ, Constantinŭ Vodă aŭ sloboḑitŭ pre boieriĭ ce'ĭ ducea cu dênsul, cariĭ boierĭ împreunatus'aŭ cu çeĭ ce veniaŭ din ţéra Muntenéscă, şi cu ceĭ ce eraŭ la Pórtă. Eră pe Domnŭ, îndată ce aŭ sositŭ la Pórtă, 'l-aŭ surgunitŭ Impĕrăţiea la unŭ oraşŭ ce se chiamă Kavala; éră boieriĭ aŭ rĕmasŭ la unŭ satŭ lîngă Udriŭ, ce se chiamă Arnăutŭ-Kioĭ. Decĭ, décă s'aŭ strinsŭ toţĭ boieriĭ la acelŭ satŭ ca sĕ sfătuéscă trebile lorŭ, s'aŭ têmplatŭ la acea vreme şi zorbale cari aŭ scosŭ pre Sultanŭ Mustafa din scaunul Impĕrăţieĭ, şi pre Rami Vezirul, şi aŭ omorîtŭ şi pre Muftiul, şi aŭ rădicatŭ Impĕratŭ pe Sultanŭ Ahmetŭ frate-sĕŭ, şi pe Ahmetŭ Paşa Vezirŭ. Impĕratul aŭ fostŭ şeḑêndŭ cu corturĭ afară de Udriŭ, la fôntâna ce se chiamă Selacŭ-cişme; éră boieriĭ mergeaŭ adese la Vezirul, ca sĕ'ĭ ceie sĕ le dea Domnŭ, şi maĭ multŭ mergeaŭ ca sĕ'ĭ véḑă Impĕratul. Şi vĕḑêndu'ĭ Impĕratul aŭ pusŭ de i-aŭ întrebatŭ cine suntŭ aceĭ ómenĭ; éră eĭ aŭ rĕspunsŭ că suntŭ boieriĭ Moldoveĭ, şi nu aŭ

domnŭ, că pre domnul ce 'l-aŭ avutŭ 'l-aŭ mazilitŭ Impĕratul, şi poftescŭ sĕ le dea Impĕrăţiea domnŭ. Decĭ Impĕratul poroncitu-le-aŭ prin Vezirul sĕ'şĭ alégă dintre dênşiĭ pre unul care orŭ vré ca sĕ'lŭ facă domnŭ; decĭ boieriĭ aŭ alesŭ cu toţiĭ pre Mihaĭ Racoviţă Spatarul, şi 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ. Éră atunce mergêndŭ Impĕrăţiea la Ţarigradŭ, aŭ mersŭ şi boieriĭ împreună cu domnul lorŭ; şi acolo i-aŭ datŭ şi cuca dupĕ obiceiŭ; şi de acolo isprăvindu'şĭ trebile séle, şi gătindu-se de tóte cele trebuitóre aŭ venitŭ la Moldova.

CAP. XIV.

Domniea luĭ Mihaĭ Racoviţă Vodă.

In anul 7212, stătut'aŭ domnŭ în domnie Mihaĭ Racoviţă Vodă, carele era din némŭ vechiŭ din boierĭ de ţéră, omŭ înţĕleptŭ, ne măreţŭ, şi cinstitorŭ, apropiatŭ către, toţĭ boieriĭ, şi arăta către patriea sea dragoste; éră maĭ multŭ de câtŭ unŭ anŭ n'aŭ domnitŭ, şi 'l-aŭ mazilitŭ. Şi aŭ datŭ domniea érăşĭ luĭ Antohi Vodă Cantemirŭ. Intr'acestŭ anŭ ce aŭ domnitŭ, nemică nu s'aŭ înnoitŭ.

CAP. XV.

A doua domnie a luĭ Antohi Vodă Cantemirŭ.

Venit'aŭ Antohi Vodă Domnŭ cu a doua domnie la velétŭ 7213, şi aŭ domnitŭ doĭ anĭ şi giumătate. Intr'acéstă domnie s'aŭ arĕtatŭ Antohi Vodă maĭ straşnicŭ, care fire ântêiŭ nu o arĕtase, şi nicĭ pe boierĭ nu'ĭ avea în cinstea şi în dragostea, ce arĕtase ântêiŭ. Şi ḑicŭ uniĭ că acestŭ sfatŭ sĕ'lŭ fi datŭ Panaitaki Postelnicul, şi Ilie Cantacuzino Visternicul, sĕ'şĭ schimbe firea sĕ se arate maĭ straşnicŭ; déră nemică folosŭ din sfaturile lorŭ n'aŭ vĕḑutŭ. Şi pe acea vreme a domnieĭ măarieĭ sale, vrêndŭ Impĕrăţiea se zidéscă cetatea Tighine ce o numescŭ Turciĭ Benderŭ, poroncit'aŭ luĭ Antohi Vodă şi luĭ Basarabŭ Vodă ca sĕ mérgă cu ómenĭ sĕ slujéscă la cetate. Éră Basarabŭ Vodă aŭ chieltuitŭ banĭ, şi prin prietiniĭ sĕĭ 'şĭ-aŭ işprăvitŭ de n'aŭ mersŭ. Éră Antohi Vodă aŭ mersŭ singurŭ cu ómenĭ la cetate împreună cu Saraschierulŭ Iusuf Paşa; şi fiindŭ Antohi Vodă în slujbă acolo la Tighine, 'l-aŭ mazilitŭ. Ḑicŭ uniĭ, precum îmblândŭ Mihaĭ Vodă la Pórtă sĕ'şĭ isprăvéscă domniea Moldoveĭ, trămis'aŭ Impĕrăţiea la Antohi Vodă, şi cerea de la dênsulŭ 130 de pungĭ de banĭ; éră elŭ nevrêndŭ sĕ dee aceĭ banĭ, resemându-se şi într'acea nădejde, căcĭ se afla la slujba cetăţiĭ, aŭ datŭ Impĕrăţiea domniea éră luĭ Mihaĭ Vodă; şi pe elŭ 'l-aŭ mazilitŭ, şi aŭ trămesŭ Sarascherulŭ pe Capegilarŭ Chihaesi alŭ seŭ Mustafa Aga, şi aŭ luatŭ pe Dómna şi pe cuconiĭ luĭ Antohi Vodă de la Iaşĭ, şi i-aŭ dusŭ la Tighine, şi de acolo aŭ mersŭ la Ţarigradŭ; şi acolo la Ţarigradŭ aŭ şeḑutŭ mazilŭ ca la 18 anĭ, şi 'şĭ-aŭ săvîrşitŭ vieaţa.

CAP. XVI.

A doua domnie a luĭ Mihaĭ Racoviță Vodă.

In anul 7216, venit'aŭ domnŭ Mihaĭ Vodă cu a doua domnie la Moldova, şi érăşĭ firea sa cea d'ântêiŭ nemică n'aŭ schimbatŭ, ce cumŭ aŭ fostŭ maĭ nainte, aşa şi întru a doua domnie. Pre boierĭ îĭ avea la cinste şi la mare dragoste, şi dreptate ţěreĭ făcea, şi frumosŭ chivernisia. Numaĭ câtŭ în lume nicĭ unŭ lucru fŏră de pricină nu este, şi omulŭ fŏră de greşélă; aşa şi Mihaĭ Vodă făcut'aŭ de obsce greşélă, că aŭ scosŭ desetină în tótă ţéra, de aŭ luatŭ şi de la boierĭ, şi de la mŏnăstirĭ, şi de la tóte breslele desetine asămine ca de la ţěranĭ, care lucru maĭ înainte în ţéra nóstră n'aŭ fostŭ. O! sfetnicĭ făţarnicĭ şi stricătorĭ de ţéră, cu ce slujbă vreţĭ sě vě arětaţĭ Domnilorŭ, şi apoĭ şi ţéra stricaţĭ, şi pe Domnĭ cu nume rěŭ îĭ faceţĭ de se pomenescŭ! Sě nu'ĭ erte Dumneḑeŭ sfetniciĭ ca aceia cariĭ aŭ sfătuitŭ acestŭ lucru, căcĭ din pricina acésta aŭ rěmasŭ boieriĭ la mare sărăcie, şi mŏnastirele la pusteire, şi mazilimea în cea desevêrşită stingere; numaĭ Dumneḑeŭ sě'şĭ facă milă cu dênşiĭ, sě trămiţă unŭ Domnŭ ca acela sě îndrepteze lucrulŭ precumŭ aŭ fostŭ maĭ înainte. Intr'acéstă domnie a luĭ Mihaĭ Vodă s'aŭ têmplatŭ de avea Petru Alecsievicĭ Impěratulŭ Mosculuĭ, rěsboiŭ cu Craiulŭ Şveduluĭ Garolŭ XII; şi s'aŭ bătutŭ la Poltava în Ucrania, şi bătêndŭ Moscaliĭ pe Şveḑĭ cu mare rěsboiŭ, fugit'aŭ Craiulŭ Şveḑescŭ la Vozia cu Mazepa Hatmanulŭ Căzăcescŭ, carele aŭ viclenitŭ pre Impěratulŭ Mosculuĭ, şi s'aŭ închinatŭ cu tótă Căzăcimea la Craiulŭ Şveḑescŭ. Şi de acolo Iusufŭ Paşa 'l-aŭ dusŭ la Tighine; aşijderea şi Iusufŭ Potoţki Voevoda Kiovski, carele slujia la Craiulŭ aŭ fugitŭ în ţéra Unguréscă de frica Moscalilorŭ, şi de acolo aŭ venitŭ pin Moldova. Éră Craiulŭ Şveḑescŭ aŭ trămisŭ atunce la Orheiŭ câţĭ-va slujitorĭ ca sě erneze; apoĭ i-aŭ mutatŭ de acolo la Cernăuţĭ şi la Băcăŭ, şi la Neamţŭ ca sě se hrănéscă Şveḑĭ cu Leşĭ amestecaţĭ. Şeḑêndŭ déră aceĭ slujitorĭ aĭ Craiuluĭ acolo la Cernăuţĭ, venit'aŭ Moscalĭ din ţéra Leşéscă, şi cu Leşiĭ ceĭ ce ţineaŭ cu Moscaliĭ, şi cu Turculeţŭ Rotmistru, şi aŭ bătutŭ pe slujitoriĭ aceia, şi 'ĭ-aŭ prinsŭ pre toţĭ, şi i-aŭ luatŭ robĭ în ţéra Leşéscă; pentru care lucru aŭ scrisŭ Craiulŭ cu jalobă la Impěrăţie, ḑicêndŭ că aséstă têmplare aŭ fostŭ din nepurtarea de grijă a luĭ Mihaĭ Vodă de aŭ călcatŭ aceĭ Moskalĭ pămêntulŭ ţěreĭ Turcescĭ, şi aŭ luatŭ pe Şveḑĭ. Şi pe lângă jaloba Craiuluĭ, întărindŭ şi alţĭ neprietenĭ aĭ luĭ Mihaĭ Vodă, socotit'aŭ Impěrăţiea că acestŭ lucru s'aŭ lucratŭ din nepurtarea de grijă a luĭ Mihaĭ Vodă, şi aşa 'l-aŭ mazilitŭ cu mare urgie, căcĭ Iusufŭ Paşa aŭ trimesŭ pe Abaza Mehmetŭ Aga cu fermanŭ de mazilie cu 400 de slujitorĭ la Iaşĭ, şi aŭ luatŭ pe Mihaĭ Vodă den scaunulŭ sěŭ, în ḑiua Prapadómneĭ Paraschive Octombrie în 14, şi 'l-aŭ dusŭ ântêiŭ la Tighine, şi de acolo la Ţarigradŭ, şi 'l-aŭ închisŭ la Edecule cu tótă casa sa; că'lŭ pîrîse şi Iusufŭ

Paşa, cum aŭ vrutŭ-sĕ fugă la Moskalĭ, séŭ la Leşĭ sĕ se hainéscă despre Impĕrăţie. Éră cândŭ s'aŭ mazilitŭ, era Vezirŭ Ali-Paşa Ciorlu; şi aŭ şedutŭ Mihaĭ Vodă la închisóre la Edecule o sémă de vreme. Éră apoĭ fŏră de zăbavă vreme mazilindu-se Ali Paşa Ciorlu den vizerie, stătut'aŭ Vezirŭ Numan Paşa Chiuprili, şi aŭ datŭ Mihaĭ Vódă la dênsulŭ arzihalŭ de la Edecule, arătândŭ la ce stare se află; şi 'l-aŭ scosŭ Numan-Paşa de la închisóre, dându'ĭ şi totŭ ce i se luase, în séma Impĕrăţieĭ. Éră dupŏ mazilia luĭ Mihaĭ Vodă, aŭ datŭ domniea Moldoveĭ luĭ Nicolaĭ Vodă.

CAP. XVII.

Domniea luĭ Nicolaĭ Vodă Alecsandru Mavrocordatŭ.

In anul 7218, venit-aŭ la domniea Moldoveĭ Nicolaĭ Vodă fiiul luĭ Alecsandru Ecsaporitul Mavrocordatŭ, care era atunce Tărzimanŭ mare la Pórtă; şi pentrŭ multă slujbă ce aŭ făcutŭ Impĕrăţieĭ i-aŭ datŭ domniea Moldoveĭ. Era omŭ învĕţatŭ, şi cărturarŭ mare, şi credinciosŭ Impĕrăţieĭ; numaĭ în domniea d'ântêiŭ s'aŭ arĕtatŭ straşnicŭ; că nu numaĭ pe pămêntenĭ nu'ĭ credea, déră nicĭ pe aĭ sĕĭ; căcĭ fiindŭ domnŭ noŭ, şi nesciindŭ firea boierilorŭ ţĕreĭ, şi póte că sĕ fi fostŭ din sfaturile a unorŭ pismaşĭ, aŭ supĕratŭ pe uniĭ din boierĭ şi i-aŭ ocăritŭ. Domnit'aŭ numaĭ 10 lunĭ; şi mazilindu'lŭ aŭ datŭ domnia luĭ Dimitraşco Vodă Cantemirŭ. Căcĭ Impĕrăţia avêndŭ atunce rĕsboiŭ cu Moskaliĭ, aŭ gônditŭ că Dimitraşco Vodă va fi maĭ vitézŭ la rĕsboiŭ şi următorŭ tătâne-seŭ de rĕsboiŭ; şi pentru aceea 'l-aŭ făcutŭ domnŭ; şi maĭ multŭ aŭ îndemnatŭ pre Impĕratul şi aŭ midilocitŭ Hanul Crîmuluĭ Devletŭ Ghereĭ, fiĭul luĭ Selimŭ Ghereĭ Hanul.

CAP. XVIII.

Domniea luĭ Dimitraşco Vodă Cantemirŭ.

In anul 7219, venit'aŭ cu domniea Moldoveĭ Dimitraşco Vodă feciorul luĭ Constantinŭ Cantemirŭ Vodă Dechemvrie 10; omŭ învĕţatŭ şi la Impĕrăţie cunoscutŭ; că şeduse multă vreme la Ţarigradŭ, fiindŭ Beizade şi învĕţase turcesce, şi aŭ arĕtatŭ Turcilorŭ meşteşugul muzicăĭ, adecă cântarea; şi era cinstitŭ şi lăudatŭ de către toţĭ, şi avea nume că este vrednicŭ şi de rĕsboiŭ. Şi avêndŭ Impĕrăţiea rĕsboiŭ într'acea vreme cu Moskaliĭ pentru Craiul Svedescŭ, cum maĭ susŭ scrie, alergat'aŭ Dimitraşco Vodă la Devletŭ Ghereĭ Hanŭ, rugându-se ca sĕ midlocéscă la Impĕrăţie sĕ'ĭ isprăvéscă domniea. Decĭ Hanul, părêndu'ĭ că este vrednicŭ ca tată-sĕŭ, aŭ midilocitŭ la Impĕrăţie lăudându'lŭ, şi aşa l'-aŭ făcutŭ domnŭ. Şi maĭ multŭ pentru acéstă pricină 'l-aŭ făcutŭ domnŭ, adecă dându-i-se poroncă sĕ facă o sémă de óste şi sĕ mérgă fŏră de

veste sĕ prindă pre Basarabŭ Vodă, și sĕ'lŭ dee în mânele Impĕrăţieĭ. Şi măcarŭ că nu era acelŭ lucru de credutŭ, déră spunea elŭ singurŭ pe urmă către uniĭ, și'ĭ încredinţa pre dênșiĭ că acésta aŭ fostŭ pricina domnieĭ séle. Éră până a se apuca de lucrul acesta, prins'aŭ de veste Basarabŭ Vodă, orĭ de la Capi-kihaelele séle, orĭ de la aceĭ către cariĭ arĕtase Dimitrașco Vodă taina aceea. Decĭ atunce Dimitrașco Vodă, vĕdêndŭ că Basarabŭ Vodă aŭ luatŭ sciinţă de acestŭ lucru și se păzia, și socotindŭ că n'a putea isprăvi nimică, și temêndu-se sĕ nu'lŭ maziléscă Impĕrăţiea, s'aŭ întorsŭ către Moskalĭ cariĭ eraŭ sĕ vie atuncea de primă-véră pin Moldova asupra Turcilorŭ sĕ se bată aprópe de Tighine, și s'aŭ închinatŭ la Impĕratul lorŭ Petru I Alecsievicĭ. Éră tréba aceea a luĭ Basarabŭ Vodă aŭ lăsat'o; însĕ fiindŭ și Basarabŭ într'acea vreme într'unŭ cuvêntŭ cu Moskaliĭ, s'aŭ potrivitŭ amênduoĭ domniĭ la unŭ gândŭ, făcêndu-se și eĭ una cu Moskaliĭ. Decĭ, décă aŭ venitŭ primă-véra, și oștile Moskalilorŭ se apropiese de Moldova, Dimitrașco Vodă cum legase cuvêntŭ cu Impĕratul Petru, așa aŭ rĕmasŭ până în sfîrșitŭ; éră Basarabŭ Vodă s'aŭ întorsŭ iar la Turcĭ. Şi pricina întórcereĭ luĭ aŭ fostŭ acésta: avea Basarabŭ Vodă atunce Spatarŭ mare în ţéra Munteneścă pe Toma Cantacuzino fiĭul luĭ Mateĭ, și era vĕrŭ luĭ Bararabŭ Vodă, carele sciindŭ taina acésta de la Basarabŭ Vodă, aŭ fugitŭ din ţéra Muntenéscă și s'aŭ dusŭ la Impĕratul Moskuluĭ, și aŭ pîrîtŭ pre Basarabŭ Vodă, și s'aŭ îmbunatŭ elŭ, arĕtându-se credinciosŭ, avêndŭ nădejdea aceea că de va birui Impĕratul sĕ fie elŭ în dragostea Impĕratuluĭ, și sĕ'lŭ facă domnŭ vecĭnicŭ în ţéra Muntenéscă. Venit'aŭ déră Impĕratul Petru la Prutŭ, trecêndŭ Nistrul la Soroca cu tótă óstea sea, și mergea pe Prutŭ în giosŭ spre Dunărea, ca sĕ se têmpine cu Vezirul Baltagi Mehmetŭ Pașa, care trecuse Dunărea cu tótă óstea sea Turcéscă, ca sĕ se bată cu dênșiĭ. Şi ascultândŭ Impĕratul, vorba Tomeĭ, aŭ credutŭ și i-aŭ datŭ o somă de ósteĭ Moskicéscă, cu unŭ Generalŭ a nume Renŭ și o somă de óste sprintenă, și aŭ mersŭ Toma la Brăila și aŭ luat'o. Éră Impĕratul Moskicescŭ aŭ venitŭ la Iașĭ într'o di cu puţinteĭ ómenĭ, și aŭ âmblatŭ pe la tóte mŏnăstirile; și a doua di aŭ purcesŭ la Prutŭ unde era óstea luĭ. Acolo aŭ venitŭ veste că vinŭ Turciĭ; decĭ trecêndŭ și elŭ Prutul încóce maĭ susŭ pe Zăgărancea, mergea în têmpinarea oșteĭ Turcescĭ. Şi s'aŭ têmpinatŭ oștile maĭ susŭ de gura Sărăţeĭ; și trecêndŭ toţĭ Turciĭ Prutul dincóce împreună cu Tătariĭ, s'aŭ bătutŭ o di tótă diua, și séra s'aŭ închisŭ Moskaliĭ în tabĕră, și aŭ ședutŭ de s'aŭ odihnitŭ puţintelŭ; apoĭ aŭ purcesŭ cu tabĕra legată înapoĭ în susŭ, pe unde s'aŭ pogorîtŭ și aŭ mersŭ la Stănilescĭ pe malul Prutuluĭ. Prins'aŭ Tătariĭ veste că Moskaliĭ s'aŭ întorsŭ înapoĭ; și așa cu toţiĭ încălecase în dobândă asupra tabereĭ Moskicescĭ, și pe mulţĭ aŭ omoritŭ și aŭ luatŭ în robie. Luat'aŭ arme, lefticĭ, și ce aŭ pututŭ apuca din agărlâcul tabereĭ Moskicescĭ, măcarŭ că și eĭ aŭ perdutŭ mulţĭ Tătarĭ, déră maĭ multă pagubă aŭ avutŭ Moskaliĭ. Éră a doua di poposindŭ Moskaliĭ aprópe de Prutŭ, și legândŭ tabĕră cu care, și âmplându-le de pămêntŭ, și pe delaturĭ puindŭ părcane, aŭ pusŭ pedestrime între care și între părcane. Venit'aŭ și Turciĭ și aŭ făcutŭ meterezŭ în préjma tabereĭ Moskicescĭ, și aŭ pusŭ puscile pe meterezŭ, și nóptea s'aŭ bătutŭ oștile despre âmbe părţile câte-va césurĭ. Şi așa aŭ nă-

vălitŭ Turciĭ câtŭ aŭ agiunsŭ la părcane şi le-aŭ apucatŭ cu mânile; şi la acea năvală făcutu-s'aŭ o tulburare şi o amestecătură câtŭ nu cunosceaŭ unul pre altul, nicĭ îşĭ înţĕlegeaŭ în glasŭ, fără de câtŭ huetul puscilorŭ şi a pineţelorŭ necontenitŭ. Éră pe urmă s'aŭ vĕḑutŭ că focul Moskalilorŭ aŭ fostŭ maĭ tare şi maĭ cu putere; că aŭ eşitŭ din parcane, şi aŭ împinsŭ pre Turcĭ din metereze şi aŭ luatŭ şi puţină zephanea a lorŭ şi 60 puşce. Eraŭ acolo cu Turciĭ şi puţinteĭ Şveḑĭ şi Leşĭ pre cariĭ îĭ trămisese Craiul Şveḑescŭ Carlo de la Tighinea; că avea vr'o 4000 de Leşĭ în léfă subt ascultarea luĭ Potoţki Voevoda Chiovski. Că pe atuncea eraŭ câţĭ-va boierĭ Leşescĭ tovarăşĭ Craiuluĭ Şveḑescŭ, din partea Craiuluĭ Stanislavŭ ce fusese Craiŭ Leşescŭ anume: Voevoda Chiovski, Mareşal-Tarlo, Voevoda Visnovieţki şi Cărşpinŭ şi alţiĭ. Şi Voevoda Chiovski era Hatmanŭ mare Coroniĭ; éră Visnovieţki Hatmanŭ Litovski, éră Cărşpinŭ Hatmanŭ Polneĭ-Litovski; şi era şi Generalul Ión Sapieha, şi Hatmanul Căzăcescŭ anume Filipŭ Orlicŭ, pe care îlŭ făcuse Craiul Şveḑescŭ în locul Mazepeĭ Hatmanul, murindŭ Mazepa la Tighine, după rĕsboiul de la Poltava, décă 'i-aŭ bătutŭ Moskaliĭ şi 'i-aŭ biruitŭ împreună cu Craiul Şveḑescŭ, şi fugĕndŭ eĭ aŭ venitŭ în ţéra Impĕrăţieĭ la Tighine, trecĕndŭ Nistrul la Vozia, cu poronca Impĕrăţieĭ; care Impĕrăţie şi rĕsboiul acesta cu Moskaliĭ pentru Craiul 'l-aŭ făcutŭ. Şi fiindŭ şi acéstă óste ce maĭ susŭ amŭ pomenitŭ, ḑe ceea parte de Prutŭ, opria pe Moskalĭ sĕ nu iee apă din Prutŭ, şi multŭ 'i-aŭ strimtoritŭ pe Moskalĭ, şi maĭ alesŭ că li se împuţina zahereaoa şi fînul, că nu puteaŭ sĕ ésă din tabĕră de mulţimea Turcilorŭ, şi se temeaŭ a se bate Moskaliĭ cu Turciĭ se nu cadă în primejdie cu toţiĭ. Şi de altă parte nu puteaŭ a sta maĭ multŭ în tabĕră, că nicĭ putere de biruitŭ nu aveaŭ, nicĭ de mâncare de agiunsŭ; şi maĭ vîrtosŭ că era Impĕrătésa cu Impĕratul şi eraŭ cu primejdie sĕ cadă toţĭ în mânile Turcilorŭ. Atuncea aŭ vĕḑutŭ Impĕratul la ce 'l-aŭ adusŭ sfatul luĭ Dimitraşco Vodă şi a luĭ Basarabŭ Vodă, cariĭ numaĭ cu vorba aŭ întăritŭ inima Impĕratuluĭ sĕ vie asupra Turcilorŭ, éră agiutorŭ de bucate séŭ de ómenĭ nicĭ unul nu 'i-aŭ datŭ. Decĭ din două rele fiindŭ bine aşĭ alege celŭ maĭ micŭ, s'aŭ sfătuitŭ cu Generalul Şeremetŭ, şi cu Dimitraşco Vodă, şi cu Toma Cantacuzino, şi cu Siniorŭ Sava, şi cu alţiĭ de aĭ seĭ ce se facă: eşi-va la năvală cu primejdia sea, aŭ pofti-va pace? Cariĭ sfetnicĭ socotindŭ cele ce potŭ a se'ntêmpla, şi vĕḑêndŭ şi puterea Turcilorŭ şi a lorŭ slăbăciune, aŭ alesŭ sfatŭ sĕ fie maĭ cu folosŭ Impĕratuluĭ sĕ facă pace; éră de nu vorŭ vrea Turciĭ sĕ priiméscă pace, atuncea de nevoie sĕ dee rĕsboiŭ, şi cum va fi orônduitŭ de la Dumneḑeŭ aşa va fi. Şi aŭ plăcutŭ sfatul acesta Impĕratuluĭ; decĭ aŭ trămisŭ Impĕratul solŭ pre unul din ómeniĭ seĭ anume Baronŭ Şafirovŭ la Baltagi Mehmetŭ Paşa Vezirul, şi aŭ poftitŭ pace, pre care 'l-aŭ priimitŭ, temĕndu-se şi elŭ despre Moskalĭ ca sĕ nu între în primejdie, fiindŭ îndoitŭ de biruinţă la cine va rĕmâne biruinţa. Bucuratu-s'aŭ déră Turciĭ de soliea acésta, şi aŭ rĕspunsŭ luĭ Şafirovŭ că eĭ cerŭ de la Impĕratul Moskuluĭ cetatea Azaculuĭ, (care o luase Moskaliĭ cu multă vĕrsare de sânge maĭ nainte de la Turcĭ, după bătăliea Turcilorŭ de la Beciŭ), şi cetăţile care Impĕratul Moskuluĭ le zidise pe marea Négră anume Taganrocŭ, Samara şi Camenca ca sĕ le strice; numaĭ Azacul Turcilorŭ sĕ'lŭ dee cum

'l-aŭ luatŭ cu tóte cele ce aŭ avutŭ în nuntru şi cu pămêntul giurŭ în pregiurŭ, şi elŭ sĕ nu maĭ mérgă în ţéra Leşéscă, ce dreptŭ la ţéra luĭ sĕ mérgă, şi solŭ la Pórtă sĕ nu maĭ ţie; numaĭ neguţitoriĭ sĕ neguţitoréscă la Ţarigradŭ pe uscatŭ. Priimit'aŭ Impĕratul cererea Turcilorŭ, şi aŭ făcutŭ pace; şi îndată 'i-aŭ datŭ Turciĭ 300 de care de zahere, şi aŭ purcesŭ Impĕratul la ţéra sea pre la Soroca. Şi aŭ mersŭ şi Dimitraşco Vodă cu dênsul cu dómna sea, şi coconiĭ, şi cu câţĭ-va boierĭ de aĭ sĕĭ; şi décă aŭ mersŭ la Moskŭ, 'i-aŭ datŭ Impĕratul luĭ Dimitraşco Vodă veniturĭ şi sate sĕ'ĭ slujéscă, şi ca sĕ trăéscă îndestulatŭ ca unŭ domnŭ, făcêndu'lŭ şi sfetnicŭ mare; şi têmplându-se acolo mórtea dómneĭ, s'aŭ însuratŭ cu fata Cnézuluĭ Trubeţkoĭ; şi la rĕsboiul ce aŭ avutŭ Impĕratul în ţéra Persienéscă aŭ fostŭ şi Dimitraşco Vodă cu dênsul. Şi trăindŭ o somă de vreme cu cinste şi cu slavă acolo, aŭ muritŭ, lăsândŭ pe cuconiĭ sĕĭ îndestulaţĭ şi în rôndul Cnezilorŭ, din care scară alta maĭ mare nu este în ţéra Moskicéscă. Ḑicŭ uniĭ că, cândŭ aŭ priimitŭ Turciĭ pacea acésta cu Moskaliĭ, care s'aŭ făcutŭ la Huşĭ pre malul Prutuluĭ la trecătóre, la velétŭ 1711 Iulie 10, se fi cerutŭ Turciĭ pe Dimitraşco Vodă sĕ'lŭ dee la mâna lorŭ ca pe unŭ hainŭ; éră Moskaliĭ sĕ fi rĕspunsŭ, că nu'ĭ în tabĕra lorŭ, ce aŭ fugitŭ; decĭ nu 'l-aŭ maĭ cerutŭ Turciĭ fiindŭ bucuroşĭ la pacea ce aŭ făcutŭ Moskaliĭ, şi cu cetatea Azaculuĭ ce aŭ luatŭ, şi răsipirea celor-alte cetăţĭ, cum amŭ ḑisŭ maĭ susŭ. Éră Turciĭ aŭ trămesŭ la Moldova pentru chivernisélă, pe Terzimanul celŭ mare a Impĕrăţieĭ, Iónŭ Mavrocordatŭ, fratele luĭ Nicolaĭ Vodă, şi aŭ datŭ domniea érăşĭ luĭ Nicolaĭ Vodă. Éră maĭ nainte de ce aŭ trămesŭ pe Iónŭ marele Terzimanŭ, care aŭ căḑutŭ pe urmă şi domnŭ ţĕreĭ Muntenescĭ, trămesĕse pre unŭ Curtŭ Paşa la Iaşĭ, şi aŭ şeḑutŭ câte-va ḑile până aŭ venitŭ Terzimanul, ca unŭ Epitropŭ a frăţine-sĕŭ. Prădat'aŭ Tătariĭ într'acele rĕscóle multe bucate a Moldovenilorŭ, şi aŭ robitŭ ţéra din giosŭ; éră pe urmă décă aŭ vênitŭ Nicolaĭ Vodă, aŭ scosŭ fermanŭ ca sĕ iee robiĭ înapoĭ de la Tătarĭ, fiindŭ raia Moldova; şi aŭ trimesŭ boierĭ la Bugégŭ, fiindŭ Devletŭ Gereĭ Hanŭ acolo, şi aŭ scosŭ pe câţĭ aŭ găsitŭ şi 'i-aŭ adusŭ în ţéră; éră maĭ mulţĭ 'i-aŭ vêndutŭ Tătariĭ, şi 'i-aŭ depărtatŭ de aŭ rĕmasŭ în robie până astăḑĭ. Domnit'aŭ Dimitraşco Vodă optŭ lunĭ,

CAP. XIX.

A doua domnie a luĭ Nicolaĭ Vodă.

Venit'aŭ Nicolaĭ Vodă cu a doua domnie la 7220, şi aŭ domnitŭ patru anĭ şi s'aŭ arĕtatŭ pré bunŭ într'acéstă domnie, şi pre boierĭ îĭ cinstea şi-ĭ avea în dragoste cum se cade unuĭ domnŭ. Şi dupĕ doĭ anĭ a domnieĭ séle aŭ făcutŭ legătură cu testamentŭ şi cu blĕstĕmŭ pentru desătină, ca sĕ nu maĭ éşă pe boierĭ şi pe mŏnăstirĭ desătină ţĕrănéscă, ce numaĭ din ḑece unŭ leŭ. Numaĭ o dată aŭ scosŭ ţigănăritul pentru o nevoie ce aŭ avutŭ atuncea, éră apoĭ n'aŭ maĭ scosŭ nicĭ ţigănăritul; şi érăşĭ aŭ legatŭ cu blĕstĕmŭ ca sĕ nu

maĭ scótă. Intr'acea vreme a domnieĭ séle, fiindŭ Craiul Şvedescŭ la Tighine, oştile cele Leşescĭ a luĭ Voevoda Kiovski ernaŭ pe ţéră, aşijdere şi cele Şvedescĭ la Bacăŭ, la Orheiŭ, la Néamţŭ, la Sucévă, la Cernăuţĭ, la Cărligătură şi la Iaşĭ, despre cari Leşĭ şi Căzacĭ avea ţéra mare supărare, că măncaŭ de pe la ţĕranĭ. Ér ă pentru altă rĕutate aŭ chivernisitŭ domnul de nu s'aŭ întêmplatŭ. Intr'acéstă vreme Impĕrăţiea silia se trămiţă pe Craiul Şvedescŭ la ţéra luĭ, prin ţéra Leşéscă, că pe aiurea nu era cu putinţă sĕ mérgă. Éră Craiul cerea de la Turcĭ o somă de óste ca sĕ'lŭ petrécă ca pre unŭ Craiŭ pin ţéra Leşéscă; éră Turciĭ n'aŭ vrutŭ sĕ'ĭ dee óste turcéscă sĕ'lŭ ducă pin ţéra Leşéscă, temêndu-se sĕ nu bată Leşiĭ pe acea óste turcéscă, şi se va scorni pricină între Turcĭ şi între Leşĭ; ci vrea sĕ'lŭ petrécă cu pace prietinesce. Şi într'acestŭ chipŭ priimiră şi Leşiĭ ceĭ ce ţineaŭ cu Craiul Augustŭ; şi însuşĭ Craiul Augustŭ primisĕ, cum şi Moskaliĭ. Éră Craiul Şvedescŭ nu priimia sĕ mérgă aşa, prepuindŭ pe dênşiĭ sĕ nu'lŭ viclenéscă sĕ'lŭ prindă. Decĭ multă vreme s'aŭ sfătuitŭ Impĕrăţiea cu Hanul de Crimŭ; şi dupĕ multă sfătuire ce aŭ făcutŭ amêndoĭ şi cu Paşa de Tighine ca sĕ afle chipŭ de mergerea Craiuluĭ la ţéra luĭ, aŭ alesŭ sĕ ducă pre Craiul cu óste Tătăréscă în vreme de érnă; şi pe atuncea aŭ gătitŭ Impĕrăţiea tóte cele ce trebuia de cale, şi banĭ gata i-aŭ datŭ mulţĭ în datorie. Éră décă s'aŭ gătitŭ ostile tătărescĭ de purcesŭ, căḑut'aŭ Craiul într'altŭ prepusŭ, cum ḑicŭ uniĭ, sĕ fi prinsŭ nisce cărţĭ a Hanuluĭ ce le trămitea la Craiul Augustŭ, dându'ĭ scire că este sĕ vie Craiul cu ostĭ tătărescĭ pin ţéra Leşéscă sĕ mérgă la Pomerania, şi ca sĕ trămiţă o somă de óste în têmpinarea luĭ sĕ'lŭ prindă. Şi de atunce aŭ întorsŭ Craiul voróva sĕ nu mérgă; acésta vĕḑêndŭ Hanul şi Paşa de Tighine, scris'aŭ la Impĕratul că n'aŭ vrutŭ Craiul sĕ mérgă dupĕ cum s'aŭ orônduitŭ, ce găsesce multe pricinĭ sĕ rĕmâe. Impĕratul dér ă de multe orĭ aŭ trămisŭ ómenĭ la Craiul îndemnându'lŭ sĕ se scóle sĕ se ducă. Éră nevrêndŭ şi puindŭ pricinĭ ca acele, i-aŭ ḑisŭ Paşa de Tighine, că de nu va vrea sĕ purcédă, 'l-orŭ rĕdica şi fĕră de voiea luĭ. Auḑindŭ Craiul aceste cuvinte, s'aŭ tulburatŭ şi aŭ ḑisŭ, că de arŭ vrea sĕ'lu siléscă peste voiea sea, se va bate cu dênşiĭ până la mórte, éră pin ţéra Leşéscă nu va merge. Decĭ Hanul cu Paşa aŭ alesŭ sfatŭ sĕ'lŭ rădice cu sila, şi aŭ scosŭ óste din cetate şi aŭ mersŭ asupra Craiuluĭ unde era şeḑêndŭ cu ómeniĭ sĕĭ în satul Varniţa. Şi décă aŭ mersŭ acolo, érăşĭ i-aŭ ḑisŭ sĕ priiméscă sĕ se scóle sĕ mérgă cu binişorŭ, că de nu va vrea 'l-orŭ bate cu óste. Éră Craiul maĭ multŭ scărbindu-se s'aŭ bătutŭ cu dênşiĭ cincĭ césurĭ; şi aŭ biruitŭ Turciĭ, şi aŭ prinsŭ pre toţĭ Şveḑiĭ, şi i-aŭ jăcuitŭ; éră pe Craiul 'l-aŭ trămisŭ la Udriŭ. Intr'acéstă vreme aŭ sositŭ şi Stanislavŭ Leşcinski Craiul Leşescŭ din ţéra Şveḑéscă la Moldova ca sĕ mérgă la Tighine la Craiul Şveḑescŭ; şi era îmbrăcatŭ nemţesce, pre care Nicolaĭ Vodă nu 'l-aŭ cunoscutŭ; éră elŭ s'aŭ arĕtatŭ cine este, şi 'l-aŭ pusŭ Nicolaĭ Vodă în mŏnăstirea Triĭ-sfetitelorŭ, puindŭ şi doĭ boierĭ purtătorĭ de grijă; şi s'aŭ împreunatŭ cu dênsul şi aŭ vorovitŭ, şi i-aŭ spusŭ tóte cele ce i s'aŭ têmplatŭ Craiuluĭ Şveḑescŭ la Tighine; apoĭ aŭ datŭ scire la Impĕrăţie de venirea luĭ la Iaşĭ. Atuncea auḑindŭ Hanul Devletŭ Ghereĭ Hanŭ şi Ismail Paşa de Tighine dintru Nicolaĭ Vodă, c'aŭ venitŭ Craiul Stanislavŭ la Iaşĭ,

trămis'aŭ la Nicolaĭ Vodă amêndoĭ cu Hanul, cerêndŭ pre Craiul sĕ'lŭ trămiţă la dênşiĭ, ca sĕ'lŭ trămiţă eĭ la cetatea Albă, avêndŭ amêndoĭ gândŭ rĕŭ către Craiul. Éră Nicolaĭ Vodă fiindŭ înţeleptŭ şi cunoscĕtorŭ trebilorŭ, n'aŭ vrutŭ sĕ'lŭ dee la mâna lorŭ, ce le-aŭ rĕspunsŭ că nu póte sĕ'lŭ dee de vreme că aŭ făcutŭ scire la Impĕrăţie de venirea luĭ, şi ascéptă rĕspunsŭ ce sĕ facă cu dênsul. Intors'aŭ pre trămişiĭ Paşiĭ şi a Hanuluĭ cu acestŭ rĕspunsŭ; éră după câte-va ḑile aŭ venitŭ rĕspunsŭ la Nicolaĭ Vodă, şi poroncă de la Impĕrăţie ca sĕ trămiţĕ pe Stanislavŭ la Tighine ca sĕ şédă acolo şi sĕ aibă tóte cele trebuinciόse pentru hrana luĭ. Atuncea Nicolaĭ Vodă i-aŭ datŭ doĭ boierĭ mari, şi unŭ steagŭ de Seimenĭ şi 'l-aŭ trămisŭ la Tighine, cu cinste ca pe unŭ Craiŭ. Şi décă aŭ sositŭ la Tighine, 'l-aŭ primitŭ cu două-spre-ḑece pusce din cetate; slobodindu-le 'l-aŭ cinstitŭ, şi aŭ intratŭ în cetate Fevruarie 12 în anul 1713, şi 'l-aŭ pusŭ în gazdă în casele luĭ Kiorŭ Ismail Aga. Éră după ce s'aŭ desvĕratŭ, în locul luĭ Devletŭ Ghereĭ Hanŭ, pe care îlŭ mazilise Impĕrăţiea, aŭ pusŭ pe frate-sĕŭ Caplanŭ Ghereĭ Hanŭ, şi în locul luĭ Ismail Paşa ce'lŭ mazilise şi pe dênsul, aŭ trămisŭ pe Abdi Paşa. Şi tótă tréba Craiuluĭ Stanislavŭ aŭ dat'o în séma luĭ Caplanŭ Ghereĭ Hanŭ sĕ'ĭ pórte de grijă împreună cu Abdi Paşa, care era Saraskerŭ pe óstea turcéscă a Rumilieĭ şi a Anadoluluĭ; şi cu Caplanŭ Ghereĭ cu Tătariĭ săĭ, sĕ iee pre Craiul Stanislavŭ sĕ'lŭ ducă în ţéra Leşéscă sĕ'lŭ pue Craiŭ. Deci acestia şi alţĭ Paşĭ cu ostile de maĭ susŭ pomenite, făcêndu-se ca la o sută de miĭ de óste, luat'aŭ pre Craiul Stanislavŭ de la Tighine şi 'l-aŭ dusŭ pin Moldova ca sĕ'lŭ ducă în ţéra Leşéscă pre la Hotinŭ, dându'ĭ luĭ şi cheltuélă de agiunsŭ. Şi mergêndŭ cu dênsul şi câţĭ ofiţerĭ Şveḑĭ eraŭ la Tighine şi câţĭ boierĭ Leşĭ şi Căzacĭ cu Hatmanul Orlicŭ, dându'ĭ şi corturĭ de agiunsŭ şi pentru dênsul şi pentru ómeniĭ luĭ; aşijderea aŭ fostŭ şi Nicolaĭ Vodă orânduitŭ sĕ vie şi elŭ cu curtea sa sĕ se afle la trebuinţa de cale Sarascheruluĭ Avdi Paşa. Şi viindŭ cu tótă podóba curţeĭ séle cu mare slavă, şi-aŭ pusŭ corturile la Zagarance, pe unde era se trécă Prutul tótă acea óste cu Hanulŭ şi cu Sarascherul, şi de acolo orânduia tóte cele trebuitóre, şi aŭ datŭ voie ómenilorŭ de ţéră ca sĕ aducă fieşcecare orzŭ, fînŭ, pâne sĕ vînḑă fĕră de nicĭ o sfeală; care lucru s'aŭ făcutŭ fĕră de nicĭ o supărare despre oştĭ, pentru mare dreptate a luĭ Avdi Paşa şi dragostea ce avea către Nicolaĭ Vodă. Decĭ décă aŭ venitŭ la Zagarance, aŭ mersŭ Nicolaĭ Vodă de s'aŭ împreunatŭ cu Paşa şi cu Hanul, şi într'acea ḑi aŭ sositŭ şi Capegi-başa de la Impĕrăţie la Hanulŭ şi la Avdi Paşa cu fermanŭ, ḑicêndŭ că Impĕrăţiea, pentru alte pricinĭ aŭ socotitŭ sĕ se întórcă Craiul Stanislavŭ éră la Tighine de la urdie, şi sĕ nu'lŭ ducă în ţéra Leşéscă după cumŭ socotise ânteiŭ; éră óstea sĕ mérgă sĕ zidéscă cetatea Hotinuluĭ împreună cu Nicolaĭ Vodă. Decĭ îndată aŭ chiematŭ Sarascherulŭ pre Craiul, fiindŭ împreună cu Hanulŭ subt cortul Sarascheruluĭ, 'l-aŭ împreunatŭ şi i-aŭ cetitŭ fermanulŭ; apoĭ i-aŭ datŭ 700 de slujitorĭ de Rumeli călărĭ şi 'l-aŭ dusŭ la Tighine. Éră domnulŭ s'aŭ dusŭ la Hotinŭ cu Sarascherul în luna luĭ Avgustŭ, şi aŭ începutŭ pe urmă a zidi Hotinul. Aşa Nicolaĭ Vodă aŭ orânduitŭ nisce boierĭ cu salahorii sĕ taie lemne de tréba cetăţeĭ până la Noemvrie; şi atunce s'aŭ întorsŭ Nicolaĭ Vodă la Iaşĭ: éră paşa aŭ rĕmasŭ de aŭ

ernatŭ acolo. Şi de véră éră s'aŭ dusŭ Nicolaĭ Vodă la Hotinŭ, şi aŭ slujitŭ până s'aŭ mazilitŭ Avdi Paşa, şi s'aŭ trămisŭ la Misirŭ, éră în loculŭ luĭ aŭ venitŭ Damatŭ Mehmetŭ Paşa, care aŭ fostŭ Tefterdarŭ mare. Éră în anul 1715. Vezirul Damatŭ Ali Paşa s'aŭ dusŭ cu multă oste la Moreea, şi aŭ luat'o cu multă bătălie. Şi décă s'aŭ întorsŭ de acolo la Ţarigradŭ cu isbândă de biruinţă, strigat'aŭ rĕsboiŭ asupra Nemţilorŭ la anul viitorŭ, şi aŭ socotitŭ sĕ întărească ţéra Muntenéscă cu domnŭ credinciosŭ Impĕrăţieĭ, sĕ mute pe Nicolaĭ Vodă în ţéra Muntenéscă şi sĕ mazilscă pe Stefanŭ Vodă Cantacuzino ce era atuncea domnŭ ţĕreĭ Muntenescĭ. Şi aŭ datŭ domniea ţĕreĭ Muntenescĭ luĭ Nicolaĭ Vodă la anul dupŏ venirea den Moreea; éră domniea Moldoviĭ aŭ dat'o luĭ Mihaiŭ Vodă Racoviţă; éră pe Stefanŭ Vodă l'aŭ omorîtŭ, cum omorîse şi pe Basarabŭ Vodă cu toţĭ feciorii luĭ cu doĭ anĭ maĭ înainte, pentru hainlîcul luĭ.

CAP. XX.

A treia Domnie a luĭ Mihaĭ Racoviţă Vodă.

In anulŭ 7224 Ghenarie în 16, purces'aŭ Mihaĭ Vodă din Ţarigradŭ cu a treia domnie, dupŏ ce 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ de domnie în ḑiua de Crăciunŭ la Vezirul. Éră maĭ pe urmă aŭ luatŭ şi cuca de la Impĕratul. şi chieltuială multă n'aŭ făcutŭ la acéstă domnie, şi cu menzilŭ aŭ venitŭ la Iaşĭ Fevruarie în 12, şi s'aŭ aşeḑatŭ în scaunŭ. Éră de véră fost'aŭ multe ploĭ şi adese, că într'acelŭ anŭ nicĭ pâne nu s'aŭ făcutŭ, nicĭ mălaĭ, nicĭ póma de vie nu s'aŭ făcutŭ, de răcele ce aŭ fostŭ tótă vara; numaĭ fînŭ, şi orḑŭ s'aŭ făcutŭ şi puţintele mere; éră alte póme nu s'aŭ făcutŭ. Şi aceste eraŭ semne de nenorocirile ce eraŭ sĕ vie asupra acestuĭ pămêntŭ; căcĭ într'acea vară aŭ mersŭ Ali Paşa Vezirul la Varadinŭ şi s'aŭ bătutŭ cu Nemţiĭ, şi aŭ biruitŭ pre Turcĭ şi aŭ peritŭ şi Vezirulŭ la rĕsboiŭ. Şi fugindŭ óstea turcească, Nemţiĭ găsindŭ vreme aŭ luatŭ şi cetatea Temişvarul de la Turcĭ. Decĭ Nemţiĭ fiindŭ biruitorĭ, vrut'aŭ sĕ'şĭ maĭ întinḑă hotarele spre ţéra Muntenească şi spre Moldova; pentru aceea de tómnă aŭ trimesŭ la Craĭova peste apa Oltuluĭ în ţéra Muntenéscă o somă de óste Catane, şi aŭ prădatŭ. Éră Munteniĭ, ca nisce iubitorĭ de lucrurĭ noue, puindŭ pricină cumŭ că aŭ asupreală despre Domnul lorŭ Nicolaĭ Vodă, aŭ agiunsŭ la Generalul celŭ mare a Ardealuluĭ, şi prin mijloculŭ luĭ, aŭ agiunsŭ la Cesarul, închinândŭ ţéra Nemţilorŭ, făgăduindŭ că de le-a trămite o somă de óste agiutorŭ, orŭ prinde pre Domnŭ şi 'l-orŭ da în mâna lorŭ, şi va rămânea ţéra la stăpânirea lorŭ, şi altele ca acestea. Éră Nicolaĭ Vodă, prinḑêndŭ veste de odată c'aŭ venitŭ óste Nemţéscă la Craiova, şi se apropia de Bucurescĭ, aŭ fugitŭ la Giurgiu, şi aŭ luatŭ de acolo óste turcéscă şi s'aŭ întorsŭ la Bucurescĭ. Éră Catanele, auḑindŭ că aŭ fugitŭ domnulŭ, s'aŭ întorsŭ éră la loculŭ lorŭ, sfătuindu-se cu boieriĭ Muntenescĭ, şi legêndŭ cuvêntŭ cu dênşiĭ sĕ se arate boieriĭ credinciosĭ către Nicolaĭ

Vodă, şi sĕ dică că s'aŭ dusŭ Catanele şi n'aŭ rĕmasŭ óste în ţéra Muntenéscă; şi aşa amăgindŭ pre Domnul, dupŏ câte-va dile, sĕ facă scire Catanelorŭ sĕ vie sĕ prindă pre Domnulŭ din Bucurescĭ. Decĭ boĭeriĭ aŭ încredinţatŭ pe Domnul ca sâ n'aĭbă nicĭ o temere, că Catanele aŭ fugitŭ şi nu maĭ trebue acea óste turcéscă sĕ ţie lîngă dênsul. Şi aşa lunecându-se Domnulŭ a crede vorba boĭerilorŭ, aŭ sloboditŭ óstea Turcéscă, şi şedea fŏră de grije. Ĕră boieriĭ găsindŭ vreme aŭ adusŭ pe Catanele fŏră de veste, şi aŭ prinsŭ pre Nicolaĭ Vodă şi 'l-aŭ adusŭ în Ardealŭ, unde aŭ şedutŭ până la vremea păceĭ ce s'aŭ făcutŭ la Pojorovicĭ, şi atuncea 'l-aŭ scosŭ. Ĕră în locul luĭ Nicolaĭ Vodă, décă 'l-aŭ luatŭ Catanele, aŭ trămisŭ Impĕraţia pre frate-seŭ Ionŭ Vodă, domnŭ ţĕreĭ Muntenescĭ. Vĕdêndŭ déră Nemţiĭ că le-aŭ mersŭ bine oştirea acésta, că aŭ prădatŭ şi aŭ luatŭ multă avuţie din ţéra Muntenéscă, şi de la domnŭ, şi de la ómeniĭ sĕĭ, pus'aŭ în gândŭ sĕ facă şi luĭ Mihaĭ Vodă asemine, aflândŭ şi aice în Moldova povaţă şi tovarăşĭ ca aceia cariĭ arătaŭ calea, şi se adeverĭaŭ că vorŭ da şi pe Mihaĭ Vodă în mâna lorŭ, şi se supuie ţéra Moldoveĭ la Impĕratul Nemţescŭ. Şi pricina pentru care s'aŭ rădicatŭ uniĭ din boierĭ asupra domnuluĭ şi 'l-aŭ urîtŭ, făcêndu-se vrăjmaşŭ asupra lorŭ, acésta este: Intr'acéstă domnie, Mihaĭ Vodă s'aŭ arĕtatŭ schimbatŭ din firea care arĕtase în domniea d'ântêiŭ şi a doua; şi boieriile le-aŭ datŭ maĭ tóte rudelorŭ luĭ, şi pre uniĭ cariĭ se cădeaŭ sĕ aibă şi eĭ vre o boierie, nu i-aŭ căutatŭ şi aŭ rĕmăsŭ călcaţĭ şi batgĭocoriţĭ de rudele luĭ. Care călcare nesuferită aŭ fostŭ îndemnarea unorŭ din boierĭ ca sĕ'lŭ viclenéscă şi ca sĕ tragă şi pre alţiĭ la tovărăşia lorŭ; si aflândŭ chipŭ de pricină ca acésta şi vreme sĕ'şĭ isbândéscă, aŭ mersŭ la Generalulŭ de Braşovŭ, şi aŭ aşedatŭ lucru, sĕ le dee lorŭ o somă de óste sĕ vie sĕ prindă pre domnŭ. Şi ceĭ ce aŭ grăitŭ aceste, era unul Vasile Ceaurul Stolnicŭ, care se trăgea din neamul luĭ Stefanŭ Vodă, Gheorghieşŭ Velicĭco Sulgerŭ, şi Conţescul Căpitanŭ, şi Mironŭ Sĕrdarul, şi Aslanŭ şi alţiĭ de ceĭ marĭ şi de ceĭ micĭ. Primitu-i-aŭ pre dênşiĭ Generalulŭ şi aŭ arĕtatŭ socotéla lorŭ Generaluluĭ celuĭ mare de la Sibiĭ a nume Stainville; éră pre celŭ din Braşovŭ îlŭ chiema Baronŭ Detinŭ, care Generalŭ Comendantŭ, din poronca Impĕratuluĭ sĕŭ, le-aŭ datŭ lorŭ óste ca la 200 de Catane şi vr'o 100 de Nemţi; şi aŭ făcutŭ şi eĭ o sémă de Moldovenĭ, nisce tâlharĭ, şi cu acéstă óste aŭ eşitŭ în ţéră şi aŭ intratŭ în mŏnăstirea Caşinul, şi aŭ pusŭ câţĭ-va slujitorĭ cu arme acolo. Apoĭ aŭ mersŭ la cetatea Neamţuluĭ şi aŭ intratŭ în cetate, avêndŭ căpitanŭ pre unŭ Frenţa de la Lorena; şi câţĭ ómenĭ aŭ găsitŭ în ţinutŭ zlotaşĭ strîngătorĭ de banĭ într'acele ţinuturĭ i-aŭ prinsŭ, şi le-aŭ luatŭ baniĭ domnescĭ. Prins'aŭ pre Ilie Catargiul velŭ Logofĕtŭ şi pre Antonie Comisul alŭ trĕilea, şi pre Mihălaki Medelnicerŭ, şi pre Iordaki Răhtivanŭ, şi pre Vinsiţa, şi i-aŭ închisŭ în cetate; şi pe urmă aŭ sloboditŭ pre Logofĕtul Catargiul, éră pre ceĭ-alţĭ i-aŭ ţinutŭ închişĭ. Acolo aŭ maĭ tocmitŭ ce era stricatŭ în cetate, şi aŭ strînsŭ zaherea de pre la ţinuturĭ, şi aŭ deschisŭ puţul celŭ vechiŭ şi adâncŭ a cetăţeĭ; şi în scurtă vovorŏvă tóte cele trebuincióse le aveaŭ, şi de acolo eşiaŭ de prădaŭ neguţitorĭ la Romanŭ şi la Agiudŭ. Şi unde audiaŭ de Turcĭ, îĭ robiaŭ şi avuţia lorŭ o jăfuiaŭ; éră la Focşenĭ aŭ trămisŭ alte Cătane, şi aŭ intratŭ în mŏnăstirea

ce este acolo, avêndŭ Căpitanŭ pe unŭ Mihaĭ Sirbu, şĭ se slobodiaŭ până la Bĕrladŭ şi apucaŭ pre Turcĭ, şi'ĭ jăcuiaŭ şi pe pămêntenĭ. Aceste audindŭ Impĕrăţiea, de o parte scrise la Mihaĭ Vodă sĕ siléscă sĕ gonéscă acea óste a neprietenilorŭ din Moldova; éră de altă parte socotindŭ la ce stare se aflaŭ, şi înţelegêndŭ că nu era cu putinţă sĕ'ĭ scóţă din ţéră neavêndŭ óste de agiunsŭ, dreptŭ aceea s'aŭ adeveritŭ sĕ'ĭ dee óste Tătăréscă, şi Turcéscă, adecă Lefecii, ca sĕ mérgă sĕ'ĭ gonéscă. Éră eĭ, până a găti Mihaĭ Vodă óste, prădaŭ prin tótă ţéra. Éră domnul Mihaĭ Vodă pădindu-se tare, nicĭ dormia nóptea în curte, ce numaĭ diua se afla în curte ca sĕ chivernisécă trebile séle, éră nóptea fugea prin pădurĭ, şi une-orĭ mânea în pădurĭ, alte orĭ la Cetăţuie, şi alte orĭ la Prutŭ; şi dimineţile iar venia. Aceste mĕsurĭ ce nu mânea de două orĭ la unŭ locŭ, era ca sĕ nu'ĭ afle mânerea, temêndu-se sĕ nu vie Cătanele nóptea sĕ'lŭ prindă. Şi într'acéstă vreme aŭ făcutŭ şi Mihaĭ Vodă o sémă de óste, şi i-aŭ datŭ şi Impĕrăţiea voie sĕ-şĭ facă câtŭ îĭ va trebuĭ cu léfa Impĕrătéscă. Pe acea vreme aveaŭ şi Tătariĭ gâlcévă cu Hanul Caplanŭ Ghereĭ Hanŭ, şi 'l-aŭ pîrîtŭ la Pórtă de multe pricinĭ, şi cum că nu'lŭ priimise sĕ le fie Hanŭ, ce sĕ le dee Impĕrăţiea altŭ Hanŭ. Decĭ Impĕrăţiea le-aŭ datŭ Hanŭ pe Cara Devletŭ Ghereĭ Hanŭ, care i s'aŭ datŭ poroncă de la Impĕrăţie, ca sĕ dee luĭ Mihaĭ Vodă óste Tătăréscă agiutorŭ. Decĭ viindŭ fiiul aceluĭ Hanŭ ce'lŭ făcuse Moredinŭ la Bugégŭ, trimis'aŭ unŭ Bulucbaşă la Mihaĭ Vodă cu cărţĭ, dându'ĭ scire de venirea luĭ la Bugégŭ Seraskerŭ, şi cum că arŭ fi poroncă de la Hanulŭ ca sĕ întrebe de starea Moldoveĭ, şi sĕ iee veste de la Mihaĭ Vodă de neprietenĭ, şi de'ĭ trebuie óste tătăréscă, sĕ'ĭ dee. Venit'aŭ déră acelŭ Bulucbaşă, şi aŭ aflatŭ pre domnul la Cetăţuie în întru mŏnăstireĭ închisŭ în diua de Crăciunŭ; şi i-aŭ datŭ cărţile Sultanuluĭ. Şi înţelegêndŭ Mihaĭ Vodă cele scrise a Sultanuluĭ, i-aŭ făcutŭ rĕspunsŭ, făcêndu'ĭ scire că neprieteniĭ s'aŭ apropiatŭ, şi cum aŭ făcutŭ o somă de óste Moldovenéscă şi aŭ poftitŭ, şi de la Sultanul sĕ'ĭ trămită cum maĭ de sîrgŭ 2000 de Tătarĭ, după fermanul ce avea Mihaĭ Vodă, ca sĕ cee de la dênsul atâta somă de óste, şi cu câtă avea elŭ, sĕ scótă Cătanele din Moldova. Şi aşa aŭ orônduitŭ Sultanul óste tătăréscă, şi aŭ trămis'o la domnul; éră pe Cătanele ce eraŭ la Focşenĭ o sémă de óste turcéscă, eşită din Brăila, aŭ mersŭ la Focşenĭ şi i-aŭ prinsŭ şi i-aŭ robitŭ, şi cu pricina acésta aŭ robitŭ şi ómenĭ din ţéră. Acolo trămisese şi Mihaĭ Vodă pe Banul Macri, şi pe Lăscăraki Vtori Uşerŭ, ca sĕ slujéscă Agăĭ celuĭ mare ce venise trămisŭ de Mustafa Paşa de Brăila, şi a altorŭ Căpitaniĭ de óste. Şi avea gândŭ Mihaĭ Vodă, cândŭ orŭ veni Tătariĭ, sĕ purcédă cu dênşiĭ cu taină pe altŭ drumŭ, éră nu pe la Iaşĭ, ca sĕ nu iee de veste Cătanele de venirea lorŭ, ce sĕ'ĭ lovéscă fĕră de veste acolo la Némţŭ. Decĭ gătindu-se domnul sĕ mérgă împreună cu Tătariĭ ca sĕ gonéscă Cătanele de la Neamţŭ şi dintr'alte părţĭ, éră Cătanele nesciindŭ că este óste tătăréscă cu domnulŭ agiutorŭ, şi vĕdêndŭ că Mihaĭ Vodă nu mâne la unŭ locŭ, şi nóptea nu dormia în curte, şi vremea trece şi nu potŭ sĕ'lŭ prindă, eşindŭ din cetatea Neamţuluĭ după sciinţa ce aveaŭ de la tovarăşiĭ lorŭ şi de la ceĭ ce eraŭ dintr'unŭ sfatŭ cu dênşiĭ, luat-aŭ drumul Iaşilorŭ ca sĕ vie diua la Iaşĭ, cândŭ odihnesce domnul după amédă a-

tunce sĕ'lŭ apuce. Şi într'acea ḑi ce aŭ purcesŭ eĭ din Neamţŭ, purces'aŭ şi Ceaurul la Covurluĭ şi aŭ robitŭ pe sora luĭ Mihaĭ Vodă, şi aŭ dus'o la Braşovŭ, de unde pe urmă aŭ scăpatŭ ea, şi aŭ jăcuitŭ şi mŏnăstirea luĭ Adamŭ. Cu acestŭ gôndŭ déră, Ghenarie 9 séra, aŭ sositŭ Cătanele la Dumbrava Roşie şi aŭ masŭ acolo, şi alţiĭ ḑiceaŭ că vorŭ sĕ mérgă la Hotinŭ, alţiĭ asupra luĭ Mustafa Paşa, carele atunce, ḑiceaŭ uniĭ că era sĕ trécă de la Brăila la Hotinŭ, şi de acéstă venire a Cătanelorŭ s'aŭ făcutŭ scire luĭ Mihaĭ Vodă de cu séră, de Sandul Sturza pe care pe urmă 'l-aŭ făcutŭ Banŭ mare. Éră la mieḑul nopţiĭ aŭ venitŭ altă veste la domnŭ, şi totŭ era îndoitŭ de nu credea, căcĭ elŭ avea ḑece slujitorĭ de strajă la têrgul Frumosŭ şi eĭ nicĭ o scire n'aŭ făcutŭ domnu-sĕŭ de purcesul Catanelorŭ; de vreme că nu scia Mihaĭ Vodă că pre aceĭ slujitorĭ, lovindu'ĭ Catanele fŏră de veste, 'i-aŭ omorîtŭ. Éră a doua ḑi diminéţa, de iznóvă viindŭ altă scrisóre de la celŭ maĭ susŭ pomenitŭ boierŭ, dândŭ scire că Catanele cu adevĕratŭ aŭ luatŭ drumul Iaşilorŭ, atuncea eraŭ treĭ ceasurĭ de ḑi; şi îndată aŭ eşitŭ Mihaĭ Vodă din curte cu maĭ bine de 600 de ómenĭ Moldovenĭ călărĭ, şi aŭ mersŭ la Copoŭ ca sĕ vadă de venirea Catanelorŭ, fiindŭ elŭ gata sĕ bată rĕsboiŭ cu dênşiĭ; éră nevĕḑêndŭ nemică, nicĭ unŭ omŭ nu s'aŭ aflatŭ sĕ maĭ dee scire de Catane unde se află. Dupĕ ce aŭ stătutŭ ca două césurĭ acolo la câmpŭ, ne maĭ putêndŭ suferĭ frigul ce era într'acea ḑi, s'aŭ întorsŭ înapoĭ şi aŭ intratŭ în curte cu boieriĭ seĭ, cariĭ eraŭ pe lîngă dênsul: Darie Donicĭ vel Vornicŭ de ţéra de giosŭ, Gavrilŭ Miclescul velŭ Vornicŭ de ţéra de susŭ, Dumitraşcu Racoviţă Hatmanŭ, fratele domnuluĭ, Constantinŭ Costaki velŭ Visternicŭ, Macri Banul, Constantinŭ Rusetŭ vel Paharnicŭ, Constantinŭ vel armaşŭ, Alecsandru vel Uşerŭ, Aga Conaki; éră Păladi vel Spătarŭ, cumnatŭ luĭ Mihaĭ Vodă, era în Cetăţuie închisŭ cu casa sea, împreună cu Iordaki Rosetŭ Vornicŭ, şi cu Catargiul vel logofĕtŭ şi alţĭ boierĭ maĭ micĭ. Éră Constantinŭ vel Postelnicŭ era atuncea la Ţarigradŭ pentru trebile ţĕreĭ. Éră călăraşiĭ oşteniĭ luĭ Mihaĭ Vodă s'aŭ dusŭ toţĭ pe la gazdele lorŭ, cine pe unde aŭ pututŭ ca sĕ se'ncălḑéscă. S'aŭ suitŭ déră domnul în casele despre dómna, fiindŭ vreme de masă, lăsândŭ caiĭ giosŭ în ogradă, şi calul domnuluĭ la scară sĕ'ĭ fie gata Éră eĭ aŭ şeḑutŭ la masă; eraŭ cu domnul mulţĭ neguţitorĭ Turcĭ Lazĭ din Iaşĭ, între cariĭ era unul anume Husan-Hagi Osmanoglu, pre care îlŭ avea Mihaĭ Vodă la mare dragoste, şi în tótă domniea luĭ nu 'l-aŭ lipsitŭ de lîngă dênsul, şi s'aŭ aflatŭ şi unŭ Ali Aga păzitorul hambariuluĭ Impĕrătescŭ de la Ţuţora, carele era frate luĭ Casîmŭ Efendi Tefterdarul de Hotinŭ, la care Ali Aga năzuiaŭ Turciĭ cândŭ aveaŭ grijă de Cătane, şi şedeaŭ câte-va ḑile, şi éră se întorceaŭ la Iaşĭ şi se închideaŭ în curte. Éră décă s'aŭ sculatŭ domnul de la masă s'aŭ culcatŭ puţinelŭ sĕ dórmă dupĕ obiceiul sĕŭ; aşijderea şi boieriĭ totŭ acolo în curte care pe unde aŭ pututŭ s'aŭ culcatŭ; éră Aga Conaki aŭ eşitŭ din curte sĕ mérgă la gazdă, că nu gândea că orŭ veni Cătanele într'acea ḑi trecêndŭ optŭ ceasurĭ din ḑi. Eşindŭ Aga din curte numaĭ ce aŭ auḑitŭ huetul ómenilorŭ ḑicêndŭ că aŭ intratŭ Catanele în têrgŭ, şi aŭ intratŭ din casele despre Bahluiŭ cerêndŭ vinŭ sĕ bee, fiindŭ îngheţaţĭ de mare frigŭ ce era; şi îndată ce aŭ auḑitŭ Aga Conaki s'aŭ şi întorsŭ înapoĭ în curte, şi aŭ făcutŭ şcire că Cătanele aŭ intratŭ

în tîrgŭ, şi aŭ desceptatŭ pre domnŭ. Decĭ sculându-se Mihaĭ Vodă cu toţĭ boeriĭ, aŭ încălecatŭ şi aŭ eşitŭ afară, năzuindŭ dreptŭ asupra Cetăţueĭ ca sĕ se închidă acolo până se va strînge óstea luĭ de pin tîrgŭ, fiindŭ împrăştiată pe la case; éră pe Visternicul şi pe Banul Makri şi pe Hasanŭ i-aŭ pornitŭ îndată spre Aronŭ Vodă unde agiunsĕse şi Tătariĭ ceĭ aduşĭ, ce maĭ susŭ amŭ pomenitŭ, sĕ le ḑică lorŭ sĕ vie maĭ în grabă la Iaşĭ, şi nu maĭ trebuia sĕ maĭ méргă la Neamţŭ, căcĭ Catanele aŭ venitŭ aice la Iaşĭ sĕ prindă pre domnul. Abia aŭ creḑutŭ Tătariĭ pre boieriĭ ceĭ trimişĭ, temându-se sĕ nu fie vr'unŭ vicleşugŭ, că prepunea şi pre boierĭ şi pre domnŭ, gândindŭ că aŭ adusŭ eĭ pre Catane ca sĕ'ĭ lovéscă şi sĕ stăpânéscă eĭ pământul, orĭ că se temea sĕ nu fie Catanele maĭ multe de câtŭ Tătariĭ şi n'orŭ putea sĕ'ĭ biruéscă, de vreme că Catanele aveaŭ şi focŭ, şi Tătariĭ nu potŭ sprijini acelŭ felŭ de focŭ Éră trecêndŭ Micaĭ Vodă podul peste Bahluiŭ cu ómeniĭ săĭ, acolo nisce Catane 'i-aŭ eşitŭ înainte, şi aŭ sloboḑitŭ sineţele şi 'ĭ-aŭ omorîtŭ patru copiĭ din casă, şi aŭ gonitŭ şi pre domnul până sub Cetăţuie, şi aŭ întratŭ domnul în mănăstirea Cetăţuiea, asceptêndŭ sĕ vie Tătariĭ şi slujitoriĭ seĭ. Acele Catane ce aŭ sositŭ maĭ înainte în tîrgŭ şi aŭ întêmpinătŭ şi pe domnul la podŭ, aŭ fostŭ puţinĭ ómenĭ, o strajă a oşteĭ Cătănescĭ; éră óstea cea maĭ multă a Catanelorŭ la unŭ ceasŭ maĭ pe urmă aŭ sositŭ, viindŭ dreptŭ la curte, socotindŭ că orŭ găsi pre domnul la curte sĕ'lŭ prindă. Şi atuncĭ unŭ Stoianŭ Sîrbul ce era Başbulubaşŭ, pe care îlŭ lăsase domnul cu 200 de slujitorĭ sĕ păḑéscă curtea, elŭ fĕră de nicĭ o stare împrotivă-le, le-aŭ deschisŭ pórta. Pre care Bulubaşŭ maĭ pre urmă pentru acéstă pricină cu deschiderea porţeĭ, Mihaĭ Vodă 'l-aŭ surgunitŭ la Soroca, şi acolo aŭ murîtŭ rănitŭ la unŭ piciorŭ de la bătăliea Catanelorŭ.* Şi intrândŭ Catanele în curte, aŭ sloboḑitŭ tâlhariĭ din temniţă, şi pe ceĭ vinovaţĭ de mórte, şi pe ceĭ hainĭ ce eraŭ închişĭ âncă din ḑilele luĭ Nicolaĭ Vodă, pentru morţile Turcilorŭ ce făcuse din vremea Moskalilorŭ. Inţelegêndŭ eĭ déră că domnul este în Cetăţuie, aŭ mersŭ cu toţiĭ acolo, şi s'aŭ strînsŭ lîngă biserica Balicăĭ, maĭ susŭ de podul ce era acolo; éră uniĭ din Catane aŭ alergatŭ în tîrgŭ şi aŭ lovitŭ pe nisce Turcĭ, şi aŭ omorîtŭ doĭ dintr'aceĭ Turcĭ, şi aŭ jăcuitŭ pre câţĭ aŭ găsitŭ şi Crestinĭ şi Turcĭ, pe cine le-aŭ eşitŭ înainte. Éră alţĭ Turcĭ ce se aflaŭ aice aŭ fugitŭ şi s'aŭ ascunsŭ, şi aŭ hălăduitŭ de mórte; şi pe unde găsiaŭ ómenĭ domnescĭ îĭ omoriaŭ; alesŭ pe unŭ călăraşŭ ce sosise atunce de la Hotinŭ şi aŭ datŭ peste Catane, nesciindŭ elŭ de Catane, acolo lîngă podul Balicăĭ 'l-aŭ omorîtŭ. Mers'aŭ şi la Aga Conaki, negăsindu-lŭ pe dênsul, aŭ jăcuitŭ ce aŭ găsitŭ în casă; şi éră s'aŭ întorsŭ la óste la Balica, şi acolo s'aŭ sfătuitŭ ce sĕ facă. Că ḑicŭ uniĭ sĕ fi poroncitŭ Catanele sĕ le facă câte-va scărĭ ca sĕ se suie pe zidulŭ mănăstireĭ Cetăţuieĭ; éră eĭ s'aŭ suitŭ pe giosŭ la mănăstire cu toţiĭ, lăsându'şĭ toţĭ caiĭ sub Cetăţuie, şi umblaŭ împregiurulŭ mănăstireĭ, ispitindŭ locul, şi asceptândŭ sĕ le vie scările. Éră domnul din nuntru aŭ slobozitŭ o puşcă mare ce era acolo, dândŭ semnŭ Tătarilorŭ ca sĕ vie maĭ tare, şi trăgêndŭ şi clopotulŭ celŭ mare a mănăstireĭ. Era împreună cu Mihaĭ Vodă şi Divanŭ-Efendi, şi Beşleaga, şi sloboḑiaŭ şi eĭ câte unŭ săneţŭ; éră chiote maĭ marĭ făceaŭ ceĭ ce se aflaŭ în mănăstire, ca

sĕ sparie pe Catane. Éră vrêndŭ Dumnedeŭ sĕ mĕntuească pre domnul, étă aŭ sositŭ şi Tătariĭ la 10 ceasurĭ din ḑi, pre cariĭ vĕḑêndu'ĭ ómeniĭ luĭ Mihaĭ Vodă den clopotniţa Cetăţuieĭ aŭ strigatŭ, «Tătariĭ! Tătariĭ!» care cuvêntŭ auḑindŭ Catanele, carĭ nu sciaŭ de Tătarĭ, s'aŭ spăĭmântatŭ, şi lăsândŭ mŏnăstirea s'aŭ pogorîtŭ giosŭ la câmpŭ, unde le eraŭ caiĭ, şi aŭ încălecatŭ şi căutaŭ locŭ de fugă; éră vreme nu aveaŭ sĕ trécă podul, că Tătariĭ îĭ cuprinsese despre podŭ, şi nu'ĭ lăsaŭ sĕ trécă. Decĭ Tătariĭ, dupŏ obiceiul lorŭ, îndată s'aŭ apropiatŭ de dênşiĭ, strigândŭ «hala, hala,» éră într'ênşiĭ n'aŭ întratŭ; căcĭ Catanele întrase în orânduealĕ oştéscă subt mŏnăstire pe heleşteul celŭ vechiŭ, dândŭ dosulŭ lorŭ către mŏnăstire despre pornitura zidului, şi se băteaŭ cu Tătariĭ cariĭ năvăleaŭ înainte şi sloboḑeaŭ câte unŭ rândŭ de seneţe; apoĭ treceaŭ acelŭ rândŭ şi sloboḑiaŭ altă pânză de focŭ, până îşĭ âmpleaŭ altŭ rândŭ săneţile, şi s'aŭ făcutŭ ca unŭ părete, şi cândŭ năvăleaŭ Tătariĭ asupra lorŭ, eĭ sloboḑeaŭ focŭ şi împingeaŭ pre Tătarĭ, căḑêndŭ şi câţĭ va dintrînşiĭ. Éră décă aŭ venitŭ Tătariĭ, aŭ eşitŭ Mihaĭ Vodă din mŏnăstire, şi s'aŭ pogorîtŭ giosŭ la gura heleşteuluĭ, şi păḑia în gura heleşteuluĭ cu óstea sa despre Balica, éră din giosŭ peste părîŭ eraŭ Tătariĭ unde se băteaŭ faţă la faţă cu Catanele ţiindu-le calea despre câmpŭ, şi nu puteaŭ sĕ fugă. Şi vĕḑêndŭ Catanele aşa, aŭ începutŭ pen'cetŭ încetŭ a se trage spre Hlincea bătându-se. Atuncea Mihaĭ Vodă aŭ adusŭ pre Seimenĭ den curte cu Stoĭanŭ Bulubaşa şi pre vânătoriĭ ceĭ de i-aŭ aşeḑatŭ despre pădure, despre dealulŭ Cetăţuieĭ, şi de acolo băteaŭ rĕŭ pe Catane, din dosŭ; şi aşea pe'ncetŭ trăgêndu-se şi sprijinindu-se, căutaŭ sĕ găséscă drumŭ asupra Hlinciĭ, sĕ fugă; éră cu câtŭ mergeaŭ maĭ giosŭ cu atâta daŭ peste pădure maĭ désă din dosulŭ lorŭ; éră înaintea lorŭ era pârîul pe care este móra Cetăţuieĭ, şi eraŭ şi Tătariĭ cu domnul gonindu'ĭ şi bătêndu'ĭ; şi fiindŭ vreme de nópte, măcar că era lumină de lună, de lumina ca ḑiua, şi gerŭ mare. Eră ómeniĭ luĭ Mihaĭ s'aŭ însemnatŭ cu acestŭ semnŭ, legându-se fiesce care cu năfrămele de braţŭ ca sĕ fie cunoscuţĭ Tătarilorŭ, cariĭ suntŭ Moldovenĭ. Ţinut'aŭ rĕsboiulŭ până la treĭ ceasurĭ de nópte, şi până atuncea aŭ sositŭ şi eĭ la rîpa pârîuluĭ cea adâncă, şi până acolo aŭ sfîrşitŭ şi érba de săneţe, şi numaĭ aveaŭ cu ce sloboḑi săneţele. Şi vĕḑêndŭ atâţĭa Tătarĭ şi Moldovenĭ dupŏ dênşiĭ, aŭ socotitŭ că orŭ putea sĕ scape numaĭ sĕ fugă, că altă nădejde de mêntuire nu era, fŏră de câtŭ sĕ trécă pârîulŭ în ceea parte sĕ găséscă drumŭ de fugă, rîpa fiindŭ mare şi adâncă, nevoĭa lorŭ era şi maĭ mare; şi numaĭ ce le-aŭ căutatŭ a întra în rîpă, aŭ căḑutŭ unulŭ peste altul dândŭ cu caĭ cu totŭ, éră alţiĭ lăsândŭ caiĭ aŭ vrutŭ sĕ fugă pe giosŭ, şi nicĭ aşa n'aŭ scăpatŭ, şi năvălindŭ şi Tătariĭ i-aŭ scosŭ cu arcanele de gâtŭ maĭ pre toţĭ. Prea puţinĭ aŭ scăpatŭ, şi aŭ prinsŭ şi pre Frenţa Căpitanul lorŭ. Eră între ceĭ ce aŭ scăpatŭ, aŭ fostŭ unulŭ Velicĭco, căruia i s'aŭ têmplatŭ de aŭ trecutŭ pârîul, şi găsindŭ şi unŭ calŭ peste pârîŭ, aŭ încălecatŭ şi aŭ fugitŭ. Şi într'acea nópte Tătariĭ aŭ masŭ uniĭ în câmpŭ, alţiĭ în tîrgŭ, pin casele cele pustiĭ, fiindŭ ómeniĭ bejenăriţĭ pin mŏnăstirĭ. Eră domnul aŭ mersŭ în cetăţuie de aŭ masŭ, şi aşa aŭ sfîrşitŭ rĕsboiul cu Catanele. A doua ḑi diminéţa domnulŭ aŭ pogorîtŭ de la mŏnăstire la curte, şi aŭ chiematŭ pre mărzaciĭ Tătarilorŭ, între

carii era maĭ mare Cantemirŭ-Mîrza, ca se se sfătuiéscă cu dênşiĭ, şi i-aŭ adusŭ şi pre Frenţa Căpitanul Catanelorŭ cu o funie de grumazŭ înaintea luĭ Mihaĭ Vodă. Şi 'l-aŭ întrebatŭ ce aŭ căutatŭ elŭ sĕ vie cu óste sĕ'lŭ supere? Éră elŭ aŭ rĕspunsŭ, că aşa aŭ avutŭ poroncă de la maĭ mariĭ sĕĭ, sĕ vie sĕ'lŭ prindă; şi de s'arŭ fi têmplatŭ aşa sĕ'lŭ prindă, cu cinste 'l-arŭ fi dusŭ la Generalul ca pre unŭ domnŭ. Éră Mihaĭ Vodă 'ĭ-aŭ rĕspunsŭ, maĭ bine că te-amŭ prinsŭ eŭ pe tine, de câtŭ sĕ mĕ fi prinsŭ tu pe mine. Şi éråşĭ 'l-aŭ întrebatŭ domnul, pentru ce aŭ omorîtŭ pre aceĭ călăraşĭ la Têrgul-Frumosŭ? La acésta nicĭ unŭ rĕspunsŭ n'aŭ datŭ Frenţa. Éră Turciĭ ce eraŭ acolo, adecă Husan-Hagi-Osmanoglu, şi Ali-Aga Eminul de hambarŭ, şi Hagi-Mehmetŭ, şi alţiĭ, aŭ sfătuitŭ pe Mihaĭ-Vodă sĕ rĕscumpere pe Frenţa de la Tătarul ce'lŭ prinsĕse şi sĕ'ĭ taie capul, ca sĕ iee pildă şi alţiĭ sĕ nu maĭ vie la Moldova. Plăcut'aŭ cuvêntul acesta domnuluĭ, şi aŭ chiămatŭ pre Tătarul ce'lŭ prinsĕse, şi aŭ neguţatŭ pre Frenţa dreptŭ 200 de leĭ, care pe locŭ 'ĭ-aŭ numĕratŭ şi 'ĭ-aŭ datŭ în mâna Tătaruluĭ. Şi luândŭ pre Frenţa 'l-aŭ îngenuchiatŭ domnul înaintea sea, şeḑêndŭ domnul în scaunŭ în casa cea din mijlocŭ, despre dómna, şi singurŭ domnul 'lŭ-aŭ bătutŭ dêndu'ĭ câţĭ-va pumnĭ. Apoĭ 'l-aŭ datŭ pe mâna luĭ Ali Aga şi 'l-aŭ luatŭ cu ferbinte inimă şi 'l-aŭ pogorîtŭ dinaintea porţeĭ ceĭ marĭ a curţeĭ, şi singurŭ elŭ 'ĭ-aŭ tăiatŭ capul; éră trupul luĭ aŭ zăcutŭ pe pămêntŭ multe ḑile. Trimis'aŭ Mihaĭ Vodă şi la pădurĭ despre Hlincea unde se înfundase câţĭ-va din Catane de cu séră pe giosŭ şi degeraţĭ; aŭ maĭ prinsŭ ca 20 de ómenĭ strînsură de tóte némurile, şi pre toţĭ 'ĭ-aŭ spênḑuratŭ. Éră pe unŭ nepotŭ a Egumenuluĭ de Caşinŭ anume Dumitraşcu şi cu altul 'ĭ-aŭ legatŭ la stîlpŭ de viĭ şi 'ĭ-aŭ arsŭ cu focŭ. Acelŭ Egumenŭ de Caşinŭ ca unŭ omŭ nesocotitŭ şi prostŭ de minte, s'aŭ potrivitŭ şi elŭ Generaluluĭ spre stricăciunea ţĕreĭ; ce Dumneḑeŭ pe urmă fŏră de zăbavă 'l-aŭ rasŭ din cartea viilorŭ, cum şi Ceaurul şi Velicĭco aŭ muritŭ în ţéra Munténéscă; şi nicĭ unul din hainiĭ acestiĭ n'aŭ avutŭ sfîrşitŭ bunŭ, ce fŏră de zăbavă 'şĭ-aŭ luatŭ de la Dumneḑeŭ osînda. Atuncea era unŭ boierŭ numitŭ Cuza ce fusese Spătarŭ mare, şi ḑiceaŭ uniĭ că aŭ fostŭ şi elŭ într'unŭ sfatŭ şi într'o legătură cu aceĭ neprietenĭ; căcĭ feciorul luĭ aeve aŭ mersŭ la Cătane, şi umbla tâlhuindŭ. Şi de multe orĭ i-aŭ poroncitŭ Mihaĭ Vodă ca sĕ tragă pe feciorii sĕĭ în cóce, sĕ nu se afle la Nemţĭ cu Catanele; éră elŭ aducea pricinĭ ca sĕ îndrepteze pre feciorii luĭ; şi aŭ trămisŭ domnul de aŭ prinsŭ pre doĭ din feciorii luĭ şi i-aŭ închisŭ, şi aŭ şeḑutŭ până aŭ venitŭ Catanele; şi Cuza fiindŭ în Iaşĭ aŭ trămisŭ prin miḑlocul Catanelorŭ şi aŭ sloboḑitŭ feciorii de unde eraŭ închişĭ. Ce prepuindŭ domnul şi ḑicêndu'ĭ şi alţiĭ, cum acelŭ Cuza aŭ avutŭ respondenţie cu Catanele, şi i-arŭ fi umblatŭ scrisorile la dênşiĭ, dându-le scire de starea domnuluĭ, îndată ce aŭ pogorîtŭ domnul de la Cetăţuie aŭ pusŭ de 'l-aŭ spênḑuratŭ pe Cuza. Trupurile spênḑuraţilorŭ şi a înţĕpaţilorŭ, pe toţĭ i-aŭ strînsŭ la unŭ locŭ în préjma Cetăţueĭ, unde aŭ fostŭ bătălie pe drumul celŭ mare a Ţarigraduluĭ, şi aŭ pusŭ pămêntŭ peste dênsele şi aŭ făcutŭ movilă, şi lângă movilă cerdacŭ de pétră, şi aŭ îngropatŭ şi unŭ stîlpŭ de pétră în mijlocul cerdaculuĭ pre care aŭ scrisŭ tótă povestea acéstă precum se vede.

A treea ḑi dupĕ isbîndă, Genarie 12, luat'aŭ Mihaĭ Vodă pre Cantemirŭ-Mârza cu Tătariĭ luĭ şi cu óstea sea, şi s'aŭ dusŭ la Némţŭ ca sĕ gonéscă Cătanele ce maĭ rĕmăsese acolo. Éră eĭ câţĭ scăpase de la bătălie de aice mergêndŭ la Némţŭ, dându-se scire şi celorŭ-l-alţĭ de cele ce s'aŭ lucratŭ, şi lăsândŭ cetatea, aŭ fugitŭ în Ardélŭ; şi atunce aŭ sloboḑitŭ din cetate pre maĭ susŭ numiţiĭ ómenĭ a luĭ Mihaĭ Vodă, adecă pe Antoni Comisul şi pe Visenţa, şi pe Mihalaki Medelnicerŭ, şi pe Iordaki Răhtivanul cariĭ aŭ venitŭ pe gioşŭ până la Siretŭ, şi de acolo la Iaşĭ. Şi décă aŭ mersŭ Mihaĭ Vodă la cetate, n'aŭ găsitŭ pe nime din Catane, şi aŭ pusŭ de aŭ astupatŭ puţul celŭ cu apă ce'lŭ deschisĕse eĭ, şi zaharéua ce strânsĕse aŭ împărţit'o ósteĭ; aşijderea şi vinul 'l-aŭ datŭ de 'l-aŭ bĕutŭ, şi s'aŭ întorsŭ înapoĭ. Éră Tătariĭ pe câţĭ aŭ găsitŭ în ţinutul Némţuluĭ i-aŭ robitŭ, numaĭ cine aŭ fugitŭ în bejăniĭ la pădurĭ aŭ scăpatŭ. Décă s'aŭ întorsŭ Mihaĭ Vodă la Iaşĭ aŭ scrisŭ la Pórtă pîrândŭ pe Cantemirŭ Mârza, ḑicêndŭ că Cantemirŭ, pre care îlŭ trămisese Impĕrăţiea agiutorŭ, aŭ robitŭ raeaoa. Decĭ Impĕratul aŭ datŭ fermanŭ sĕ dee robiĭ înapoĭ; numaĭ dintr'o sută unul aŭ arĕtatŭ Tătariĭ; éră câţĭ aŭ pututŭ fugi aceia aŭ scăpatŭ, şi multe dobitóce aŭ luatŭ, făcêndŭ mare pagubă pămêntuluĭ acestuia, şi mulţi ómenĭ de cinste şi boierĭ şi giupânese aŭ căḑutŭ robĭ la Tătarĭ, şi pe uniĭ i-aŭ şi omorîtŭ. Aŭ gonitŭ Mihaĭ Vodă pre neprieteniĭ sĕĭ de la Némţŭ; éră la Caşinŭ totŭ era, cum şi la mŏnăstire la Mira îşĭ făcuse cuibŭ. Lăudat'aŭ Impĕrăţiea pre Mihaĭ Vodă, pentru isbînda acésta ce făcuse, cândŭ aŭ luatŭ scrisórea cu care aŭ însciinţatŭ pre Impĕratul de întêmplarea acésta, şi cândŭ aŭ luatŭ câţĭ-va Nemţĭ robiţĭ ce'ĭ trămisese Mihaĭ Vodă. Éră de altă parte poroncia luĭ Mihaĭ Vodă ca sĕ facă cum a putea sĕ trămiţă óste ca sĕ gonéscă şi din Caşinŭ şi de la Mira pe Catane. Totŭ intru acéstă vreme dupĕ isbînda maĭ susŭ pomenită, mazilit'aŭ Impĕrăţiea pe Cara Devletŭ Ghereĭ Hanŭ, şi aŭ datŭ Tătarilorŭ pe Sadetŭ Ghereĭ Hanŭ, fiiul luĭ Selimŭ Ghereĭ Hanŭ; şi cum s'aŭ împreunatŭ cu Vezirul celŭ mare la Ţarigradŭ, 'l-aŭ învĕţatŭ Vezirul din gură sĕ dee agiutorŭ luĭ Mihaĭ Vodă împrotiva Catanelorŭ, óste Tătăréscă. Carele necercatŭ de Mihaĭ Vodă, de'ĭ trebue orĭ de nu'ĭ trebue óste, aŭ datŭ ĭarlîcŭ la Beĭ Mârza din Orumbetoglu, şi Aslanaĭ Mârza Oracoglu, fratele luĭ Esenecŭ Mârza, ca sĕ se scóle sĕ vie la Moldova cu óste într'agiutorŭ domnuluĭ. Decĭ aŭ strinsŭ óste Tătăréscă ca la 20,000, şi aŭ venitŭ la Iaşĭ. Éră Mihaĭ Vodă vĕḑêndŭ atâţia Tătarĭ s'aŭ miratŭ, că nicĭ cu pâne, nicĭ cu carne nu'ĭ puteaŭ sătura, şi multŭ aŭ silitŭ sĕ'ĭ întórcă înapoĭ, poprindŭ numaĭ ca la 2000 de Tătarĭ, câţĭ socotia că'ĭ agiungŭ; déră n'aŭ pututŭ, că eĭ în nădejde de dobîndă n'aŭ vrutŭ sĕ se întórcă şi se sfădiaŭ; şi se ostenia Alecsandru Uşerul sĕ'ĭ întórcă, şi nimică n'aŭ isprăvitŭ. Că avêndŭ amêndoĭ ĭarlîcurĭ în mâna lorŭ, ḑicea unulŭ altuia sĕ se întórcă, şi nu vrea nicĭ unul, nicĭ altul, şi era sfadă între dênşiĭ câtŭ aŭ rĕmasŭ maĭ sĕ se şi bată, fiindŭ 40 de mârzacĭ de toţĭ. Şi vĕḑêndŭ şi Mihaĭ Vodă sfada lorŭ, i-aŭ popritŭ şi aŭ chiămatŭ pe Mârzacĭ la curte, şi aŭ începutŭ a le ḑice: «Prietenilorŭ, eŭ voiŭ sĕ vĕ ḑicŭ; voĭ aţĭ venitŭ aice ca sĕ slujiţĭ Impĕratuluĭ, şi sĕ goniţĭ pe neprieteniĭ din pămêntul sĕŭ; dér nu m'aţĭ întrebatŭ maĭ înainte câtă óste trebue, ce aţĭ venitŭ atâţĭa de mulţĭ, câtŭ mie atâta óste nu'mĭ

trebue, nicĭ pociŭ sĕ vĕ hrănescŭ fără de paguba raeliĭ; şi de altă parte socotescŭ că atâţia mulţime nu s-a putea sĕ nu prăde, sĕ nu robéscă raeaoa Impĕratuluĭ, cum aŭ făcutŭ şi Cantemirŭ Mârza maĭ înainte. Insĕ de vreţĭ sĕ mĕ agiutoraţĭ şi sĕ goniţĭ pe neprieteniĭ Impărăţieĭ din pĕmêntul acesta, trebuesce sĕ'mĭ daţĭ zapisŭ la mână, precum veţĭ merge numaĭ pentru neprietenĭ, şi pre Catane sĕ'ĭ prindeţĭ, sĕ'ĭ robiţĭ pre câţĭ veţĭ putea prinde, éră de raeaoa Impĕratuluĭ sĕ nu vĕ atingeţĭ». Indată Tătariĭ aŭ primitŭ cuvêntul şi aŭ şeḑutŭ aceste două némurĭ, Orumbetoglu şi Oracoglu, şi aŭ scrisŭ câte unŭ zapisŭ, şi aŭ datŭ în mâna domnuluĭ, într'acestŭ chipŭ scriindŭ: adecă, «noĭ maĭ giosŭ iscăliţiĭ avêndŭ poroncă de la Impĕrăţie sĕ venimŭ la Moldova, sĕ gonimŭ pre neprieteniĭ Impĕratuluĭ, cariĭ aŭ cuprinsŭ pămêntul Impĕratuluĭ, şi sĕ fimŭ împreună agiutorŭ luĭ Mihaĭ Vodă, scriemŭ şi mărturisimŭ că ne-amŭ apucatŭ sĕ mergemŭ la neprietenĭ, şi cu agiutorul luĭ Dumneḑeŭ sĕ'ĭ gonimŭ din pămêntul Moldoveĭ, éră pe raea sĕ nu o robimŭ. Éră de ne vomŭ atinge de raea sĕ fimŭ lepădaţĭ de lege şi despărţiţĭ de muierile nóstre.» Acestŭ zapisŭ aŭ scrisŭ Mârzaciĭ, şi aŭ pecetluitŭ cu peceţile lorŭ, şi le-aŭ datŭ în mâna domnuluĭ, care zapisŭ 'l-aŭ trămisŭ Vodă la Impĕrăţie; şi după treĭ ḑile aŭ purcesŭ din Iaşĭ cu toţĭ boieriĭ sĕĭ şi cu óstea sea, şi cu toţĭ Tătariĭ, în luna luĭ Fevruarie ca sĕ mérgă la Caşinŭ. Şi era atâta gerŭ şi ninsóre, câtŭ abia puteaŭ ómeniĭ sĕ âmble. Éră până a nu purcede, aŭ socotitŭ domnul, că fiindŭ două capete între Tătarĭ, póte sĕ se scornéscă vr'o gâlcévă; apoĭ érăşĭ din sfatul luĭ Alecsandru Uşerul aŭ îmbrăcatŭ pe Aslanaĭ-Mârza cu căftanŭ, şi 'l-aŭ făcutŭ capŭ pe tótă óstea Tătăréscă, éră Beĭ-Mârza sĕ fie tovarăşŭ; éră la poroncĭ sĕ nu se amestece. Deschis'aŭ şi Ali Aga de hambarŭ de la Ţuţora stégŭ, şi aŭ scrisŭ câţĭ-va Sărdăngescĭ din Turciĭ Lazĭ, şi aŭ mersŭ toţĭ la Caşinŭ. Şi mergêndŭ pe drumŭ aŭ têmpinatŭ o cétă de Cătane ca două sute şi maĭ bine, şi s'aŭ bătutŭ; éră Ali Aga fiindŭ maĭ înferbîntatŭ şi vitézŭ, s'aŭ sloboḑitŭ elŭ ântêiŭ în Cătane, şi ântêiŭ elŭ aŭ şi peritŭ; éră pre acele Cătane le-aŭ prinsŭ şi le-aŭ robitŭ. Decĭ mergêndŭ şi la Caşinŭ, care mônastire este subt munte, şi la potica ţĕreĭ Ungurescĭ, avea Mihaĭ Vodă ca la 1000 de Seimenĭ cu sineţe, şi aŭ vrutŭ sĕ dee năvală, sĕ iee mônastirea, de vreme că Tătariĭ nu suntŭ obicînuiţĭ sĕ dee năvală la ziturĭ unde suntŭ cetăţĭ. Ḑis'aŭ domnul Tătarilorŭ sĕ pâzéscă eĭ potica ţĕreĭ Ungurescĭ, şi domnul sĕ stee cu ḑi cu nópte cu aĭ seĭ slujitorĭ sĕ iee mônăstirea; éră Tătariĭ n'aŭ ascultatŭ cuvêntul domnuluĭ, ce lăsêndu'lŭ acolo la munte s'aŭ sloboḑitŭ pin ţinutul Bacăuluĭ, a Némţuluĭ şi la Sucéva, de aŭ prădatŭ şi aŭ robitŭ pe câţĭ aŭ găsitŭ din raeaoa Moldoveĭ, cum spuneaŭ ómeniĭ, ca la 40 de miĭ de suflete sĕ fi robitŭ, şi aŭ uitatŭ zapisele şi legătura şi jurămêntul, şi încă şi pre Cămăraşul de Ocnă Hristodol 'l-aŭ robitŭ; şi s'aŭ întorsŭ la Bugégŭ pe unde aŭ pututŭ cu mare grabă, temêndu-se sĕ nu se disgheţe Prutul. Rĕmâindŭ déră singurŭ Mihaĭ Vodă la Caşinŭ, s'aŭ temutŭ şi elŭ sĕ maĭ facă năvală, socotindŭ sĕ nu vie niscaiva óste pe potică din ţéra Unguréscă, sĕ'lŭ smintéscă, şi n'a putea sĕ prindă mônăstirea, şi sculându-se de acolo aŭ venitŭ şi elŭ la Iaşĭ. Éră pe Tătarĭ nu 'i-aŭ maĭ vĕḑutŭ; căcĭ nu s'aŭ maĭ întorsŭ pe la Iaşĭ ca sĕ nu le iee planul şi robiĭ; apucat'aŭ Tătariĭ câte o vită fugindŭ, şi mulţĭ lupĭ s'aŭ

bucuratŭ într'acea furtună. Jăluitus'aŭ éră Mihaĭ Vodă pe Tătarĭ, adecă pe Aslanaĭ-Mârza şi pe Beĭ-Mârza, şi Impĕrăţiea éräşĭ aŭ datŭ poroncă sĕ dee robiĭ înapoĭ, fiindŭ raeaoa Impĕratuluĭ, şi fiindŭ robiţĭ fŏrä de fermanŭ Impĕrătescŭ; şi aŭ trimisŭ Impĕrăţiea pe unŭ Capegi-başa anume Soltan-Zade, ca sĕ isprăvéscă şi sĕ scótă robiĭ de la Tătarĭ, cari aŭ venitŭ ântêiŭ la Mihaĭ Vodă de aŭ arătatŭ poronca Impĕrătéscă, şi aŭ luatŭ ómenĭ de la domnŭ şi boierĭ şi aŭ mersŭ în Bugégŭ. Éră prea puţinĭ robĭ aŭ scosŭ, căcĭ până a merge Capegi-başa dupĕ obiceiŭ pe la Cadiĭ de Kilie şi de Smilŭ, sĕ arăte fermanul şi sĕ'lŭ scrie în tabla giudeţuluĭ, apoĭ sĕ se'ntórcă sĕ isprăvéscă lucrul, aŭ trecutŭ giumătate de vară, şi Tătariĭ aŭ avutŭ vreme de aŭ vêndutŭ robiĭ la Anadolŭ şi la Misirŭ şi la alte locurĭ maĭ departe. Éră Impĕrăţiea într'acéstă vreme aŭ maĭ datŭ şi altŭ fermanŭ luĭ Mihaĭ Vodă, ca sĕ iee pre robĭ unde i-arŭ găsi, şi pe câţĭ aŭ găsitŭ orĭ unde, 'i-aŭ luatŭ; aşijderea şi câţĭ aŭ fugitŭ şi aŭ venitŭ în ţéră şi aŭ alergatŭ la stăpâniĭ lorŭ, cerându'l la Mihaĭ Vodă, nu i-aŭ maĭ datŭ înapoĭ, cum aŭ datŭ pe alţiĭ de alte némurĭ. Insĕ Tudoraki Capi-Kihaea luĭ Mihaĭ Vodă aŭ scosŭ din mâna luĭ Nuradinŭ Sultanŭ 13 suflete, şi 'i-aŭ trămisŭ de la Iamboli la Iaşĭ, fiindŭ Sultanul acolo mazilŭ.

Intr'acestŭ anŭ aveaŭ Leşiĭ gâlcévă între dênşiĭ, şi neputêndŭ sĕ se tocméscă cu Augustŭ Craiul lorŭ, pentru supărarea ce avea despre oştile Sacsone, s'aŭ împărţitŭ reciporspolita, şi aŭ stătutŭ uniĭ din boierĭ într'o parte cu óstea lorŭ, şi alţiĭ în altă parte ce ţinea cu Craiul, care împărechiere aŭ numit'o republică confederată. Şi din partea aceĭ republice aŭ trămisŭ solŭ pe unŭ Polcovnicŭ anume Bekerski, cu cărţĭ la Impĕratul şi la Ali-Paşa Vezirul, ḑicêndŭ că avêndŭ eĭ, Leşiĭ, mare supĕrare despre oştile Sacsone, s'aŭ strinsŭ ca sĕ cee dreptate cu armele lorŭ, de vreme că n'aŭ pututŭ sĕ aibă pace, şi daŭ scire Impĕrăţieĭ ca sĕ nu se gândéscă că s'aŭ strinsŭ pentru altă trébă, şi poftescŭ pacea care s'aŭ legatŭ la Carloviţă, între Impĕrăţiea cea mare Turcéscă şi între crăiea Leşéscă, sĕ o ţie Impĕrăţiea neclătită cum şi eĭ o ţinŭ. S'aŭ împreunatŭ cu Vezirul la Sofiea, şi Vezirul Ali-Paşa 'l-aŭ priimitŭ cu cinste pe acelŭ solŭ, şi 'i-aŭ luatŭ cărţile; care cărţĭ le scriea adunarea Leşéscă maĭ susŭ numită. Şi dupĕ ce aŭ vorobitŭ cu dênsul ce aŭ trebuitŭ, 'l-aŭ trămisŭ pe solŭ de la urdie la Impĕratul, ca sĕ dee cărţile la Impĕratul ce le scriea recipospolita. Şi s'aŭ împreunatŭ cu Impĕratul la Udriŭ; éră Vezirul s'aŭ dusŭ cu óste la Petrevaradinŭ. Décă aŭ sositŭ Bekerski la Udriŭ s'aŭ împreunatŭ cu Impĕratul, şi aŭ datŭ cărţile. Cetindu-le Impĕratul, aŭ făcutŭ rĕspunsŭ éräşĭ cu scrisorĭ, cum făcuse şi Vezirul, adecă: Impĕrăţiea sa aŭ priceputŭ pricina adunăreĭ lorŭ, şi s'aŭ bucuratŭ că eĭ păzescŭ legătura păceĭ de maĭ susŭ pomenită, cum şi Impĕrăţiea sa o ţine şi o va ţine, şi pofta luĭ este sĕ fie ţéra Leşéscă necălcată, nesupĕrată despre óste străină; şi la vreme de nevoie va da lorŭ şi óste Tătăréscă agiutorŭ. Luândŭ déră Bekerski rĕspunsurile, s'aŭ întorsŭ éră înapoĭ de grabă; şi trecêndŭ prin Moldova aŭ scrisŭ la Caplanŭ Ghereĭ Hanŭ care era la Bugégŭ, şi aŭ trămisŭ carte cu secretarul sĕŭ, şi Hanul 'i-aŭ rĕspunsŭ asemenea, adecă: că va ţine prieteşugul cu dênşiĭ, şi de le va trebui şi agiutorŭ, are pozvolenie sĕ le dee împrotiva neprietenilorŭ.

Éră Bekerski n'aŭ vrutŭ sĕ priiméscă óste Tătăréscă, ḑicêndŭ că suntŭ eĭ putincioşĭ sĕ'şĭ isprăvéscă împrotiva Sacsonilorŭ. Şi aŭ trecutŭ pe la Iaşĭ şi aŭ mersŭ la Hotinŭ de unde şi venise, şi 'l-aŭ cinstitŭ Mihaĭ Vodă, trimeţêndu'ĭ înaintea luĭ boierĭ şi la dusŭ şi la întorsŭ, şi cu alaiŭ petrecêndu'lŭ. Şi era cu dênsul şi unŭ Agă a Paşeĭ de Hotinŭ, anume Abdil-Muminbegŭ; şi aŭ pusŭ şi domnul pe Alecsandru Amiras vel Uşerŭ, sĕ'lŭ ducă până la margine cu purtare de grijă.

In anul domnieĭ sale, dupĕ mórtea luĭ Ali Paşa, aŭ căḑutŭ Vezirŭ Halilŭ Paşa, şi viindŭ la Udriŭ aŭ trimisŭ pe Bahri Aga cu poronca Impĕratuluĭ la Françia, şi aŭ chiămatŭ pe Racoţi cu carte Impĕrătéscă, îmbiindu'lŭ sĕ vie la Impĕrăţie ca sĕ'lŭ puie şi pe dênsul între óstea ce făcea asupra Nemţilorŭ. Scris'aŭ şi la Mihaĭ Vodă poroncindu'ĭ sĕ scrie la generalul Bercilă şi la alţĭ ofiţerĭ a luĭ Racoţi ce eraŭ în ţéra Leşéscă, şi sĕ trămită omul sĕŭ unde îĭ va găsi sĕ le dee cartea Vezirulŭĭ, şi sĕ'ĭ aducă la Hotinŭ. Şi aŭ trămisŭ pe omulŭ sĕŭ de i-aŭ cercatŭ şi i-aŭ adusŭ la Hotinŭ vara; éră de érnă aŭ chiămatŭ Vezirul pe Damatŭ Paşa de Hotin împreună cu Bercilă sĕ mérgă la Udriiŭ; şi n'aŭ trecutŭ pe la Iaşĭ ce aŭ trecutŭ pre la Ţuţora pe de ceea parte de Prutŭ la hambare. Şi acolo aŭ mersŭ domnul nóptea de s'aŭ împreunatŭ cu dênşiĭ, şi le-aŭ datŭ tóte cele trebuitóre de drumŭ, şi darurĭ pe obiceiŭ; şi a doua ḑi aŭ purcesŭ spre Galaţĭ pe Prutŭ, éră domnul aŭ venitŭ la Iaşĭ. Totŭ într'acestŭ anŭ Impĕrăţiea aŭ făcutŭ óste asupra Nemţilorŭ la Beligradŭ, care cetate este scaunul Serbieĭ, şi câţĭ caĭ i-aŭ trebuitŭ de trasul puscilorŭ, i-aŭ luatŭ de la domnul Moldoveĭ, cum şi la anul trecutŭ luase altele ce i-aŭ trebuitŭ; şi têmpinându-se cu oştile aŭ biruitŭ érăşĭ Nemţiĭ pe Turcĭ. Atuncea Hanul din Crîmŭ fiindŭ orônduitŭ sĕ mérgă şi elŭ la óste, şi trecêndŭ pin ţéră, mers'aŭ Mihaĭ Vodă pe obiceiŭ cu óstea sea înaintea Hanuluĭ, dându'ĭ darurile cele obicînuite de venirea mărieĭ séle, şi dupĕ împreunare întorcêndu-se pe la movila Răbîeĭ unde era un Lazŭ anume Mustafa Aga silitrarul, carele fiindŭ omŭ obraznicŭ, arĕtându-se nebăgătorŭ în sémă poroncilorŭ domnuluĭ, i-aŭ aprinsŭ casele de i-aŭ arsŭ cu tóte meşteşugurile luĭ, şi s'aŭ întorsŭ la scaunŭ. Intr'acea primăvară érăşĭ Mihaĭ Vodă aŭ mersŭ cu óstea sea şi cu o sémă de Tătarĭ la mŏnăstirea Mira; şi aŭ fostŭ şi din boieriĭ ceĭ marĭ câţĭ-va, şi aŭ scosŭ Catanele ce se ţineaŭ acolo, şi câţĭ Moldovenĭ i-aŭ găsitŭ acolo cu Catanele i-aŭ legatŭ, şi i-aŭ dusŭ la Iaşĭ, şi i-aŭ certatŭ pe uniĭ cu mórte, pe alţiĭ cu închisóre. Şi totŭ n'aŭ rĕmasŭ odihnitŭ dintr'acele treĭ rôndurĭ de oştirĭ, şi éră i-aŭ venitŭ poroncă de la Impĕrăţie în luna luĭ Avgustŭ, aniĭ de la Hristosŭ 1717, sĕ mérgă în ţéra Unguréscă cu Azametŭ Ghereĭ Hanŭ fiiul celŭ maĭ micŭ a luĭ Devletŭ Ghereĭ Hanŭ, ca sĕ se împreune acolo cu Regepŭ Paşa care era se între în ţéra Unguréscă, împreună cu Bercilă Generalul pe la Hîrsova. Venit'aŭ déră Sultanul maĭ susŭ pomenitŭ cu multe miĭ de Tătariĭ la Prutŭ, şi aŭ trecutŭ apa la Ţuţora, şi aŭ mersŭ domnul acolo şi s'aŭ împreunatŭ cu dênsul, şi multă voróvă aŭ avutŭ între dênşiĭ, şi cu Aga luĭ a nume Ali; căcĭ acestŭ Ali Aga nu vrea sĕ priiméscă sfatul domnuluĭ, carele ḑicea, sĕ mérgă cu óste pe la Ocnă, cum ḑicea şi fermanul, ce asculta cuvintele unuĭ Tătarŭ bĕtrânŭ carele ḑicea, că ţine

minte că într'o vreme cu mulţî anî maî nainte aŭ fostŭ trecutŭ cu óste Tătăréscă pe la Câmpul-Lungŭ, pe la o potică, éră nu pe drumul celŭ mare. Éră Sultanul de altă parte fiindŭ copilŭ tênărŭ ca de 12 anî şi nesciindŭ trebile lumeî, asculta cuvintele Tătarilorŭ cariî nu sciaŭ drumul. Numaî Mihaî Vodă, vĕḑêndŭ neschimbarea socoteleî lorŭ, aŭ priimitŭ sĕ mérgă cu dênşiî pe unde le-a fi voîa lorŭ şi fŏră de voia sa, şi socotindŭ înainte că vorŭ alerga în zadarŭ, cu multă ostenélă şi cu multŭ necazŭ aŭ trecutŭ muntele, şi nicî unŭ folosŭ n'aŭ făcutŭ, cum vomŭ arĕta maî giosŭ. Orânduit'aŭ Impĕrăţia cu aceste oştî şi pe Iliaşŭ Colcégŭ-Beî, care era Salcol Agăsi la cetatea Hotinuluî, cu câtă óste avea subt ascultarea sa, şi pe Generalul Esterhazi Ungurul, pe care amŭ ḑisŭ maî susŭ că aŭ fostŭ la Hotinŭ cu poroncă sĕ se scóle şi elŭ sĕ vie la Moldova împreună cu Colcégŭ-Beî, şi sĕ între în ţéra Unguréscă ca sĕ se împreune acolo cu Regepŭ Paşa, cum amŭ ḑisŭ maî susŭ, şi sĕ îndemne pe Ungurî sĕ se rădice asupra Kesaruluî, dupe aceea sĕ se bată cu neprieteniî şi sĕ prade ţéra lorŭ. Decî aŭ purcesŭ Colcégŭ de la Hotinŭ şi aŭ venitŭ şi s'aŭ împreunatŭ cu domnul şi cu Sultanul la Botoşenî; şi de acolo aŭ mersŭ la Câmpul-Lungŭ şi aŭ întratŭ în hotarul ţĕreî Ungurescî, şi aŭ mersŭ la unŭ satŭ ce este la capul hotaruluî, care se chiamă Răbno şi 'l-aŭ arsŭ. Aşijderea aŭ arsŭ şi părcanele ce făcuse împregiurul satuluî, şi ianaţile unde găsiaŭ până aŭ mersŭ la cetatea Bistriţeî. Éră Generalul Bistriţeî auḑindŭ că vine óste asupra lorŭ cu domnul Moldoveî, aŭ trămisŭ ca o sută de Nemţî, sĕ védă câtă óste vine, ca sĕ scie a se chivernisi; care Nemţî aŭ datŭ peste o sémă de óste a luî Colcégŭ-Beî şi a domnuluî, care mergea către Bistriţă, şi 'î-aŭ prinsŭ pe toţî cu rĕsboiŭ; şi uniî aŭ căḑutŭ morţî, éră pre alţiî 'î-aŭ robitŭ şi 'î-aŭ dusŭ la Hotinŭ, şi pre urmă 'î-aŭ schimbatŭ împreună cu Căpitaniî lorŭ pentru Turciî cariî 'î-aŭ fostŭ robitŭ Cătanele; însă maî mulţî eraŭ din ómeniî luî Colcégŭ-Beî pe cari i-aŭ fostŭ trămisŭ în érna trecută la Sucévă asupra Catanelorŭ, şi 'i-aŭ lovitŭ Cătanele fŏră de veste şi 'i-aŭ luatŭ pe uniî, éră o sémă aŭ scăpatŭ cu fuga. Şeḑut'aŭ într'acea ḑi în préjma cetăţeî Bistriţeî, sfătuindu-se; éră a doua ḑi séra Generalul cetăţeî aŭ scrisŭ o carte si aŭ trămis'o la Generalul de Braşovŭ, ḑicêndŭ că aŭ luatŭ cartea luî şi aŭ înţelesŭ cele ce aŭ scrisŭ, şi cum s'aŭ bucuratŭ de însciinţarea ce aŭ făcutŭ, adecă precum Dumneḑeŭ aŭ blagoslovitŭ armele Crestinilorŭ şi aŭ biruitŭ pre Turcî, şi aŭ luatŭ şi cetatea Beligraduluî, şi sĕ trămită agiutorŭ maî de grabă, căcî domnul Moldoveî, şi Colcégŭ-Beî, şi Sultanul aŭ venitŭ cu óste şi vorŭ sĕ bată cetatea; că avea domnul mulţî Seimenî şi câte-va puşte şi zephane ce'î trămisese Paşa de Hotinŭ. Şi pe omul ce trămisese cartea 'l-aŭ prinsŭ ómeniî luî Vodă mergêndŭ pe drumŭ şi 'l-aŭ dusŭ la Vodă, care cetindŭ cartea aŭ spusŭ luî Colcég-Beî povestea; şi vĕḑêndŭ că s'aŭ stricatŭ óstea Turcéscă la Beligradŭ şi le-aŭ luatŭ cetatea, temêndu-se sĕ nu vie niscaîva óste de la Ardélŭ şi sĕ'î bată, s'aŭ întorsŭ a doua ḑi diminéţa înapoî; şi Mihaî Vodă aŭ venitŭ la Iaşî, éră Colcégŭ-Beî aŭ mersŭ la Hotinŭ. Éră Tătariî aŭ întratŭ la Maramorăşŭ, şi aŭ încungiuratŭ multe locurî, arḑêndŭ, şi prădândŭ, şi robindŭ, şi aŭ zăbovitŭ câte-va ḑile. Déră întorcêndu-se sĕ ésă la Moldova, aŭ perdutŭ drumul şi aŭ rĕtăcitŭ âm-

blândŭ pin strimptorĭ, silindŭ ca sĕ găséscă vr'o potică sĕ ésă afară. Intr'acea vreme Unguriĭ de pin pregiurŭ, cum ḑicŭ mojicime, éră nu óste strinsă bulucurĭ, şedeaŭ pe la drumurĭ strimte pe unde era sĕ trécă Tătariĭ, şi lovinduĭ trecêndŭ pe potică aŭ omorîtŭ pe mulţĭ cu săneţele, éră ceĭalţĭ de abia aŭ scăpatŭ pe giosŭ, şi aŭ trecutŭ pe poticĭ, lăsându'şĭ caiĭ lorŭ şi totŭ pleanul, şi robiĭ ce luase. Şi de n'arŭ fi fostŭ Balgi-Başa Hanuluĭ anume Murtaza Aga sĕ iee pe Sultanul în spinare ca pe unŭ copilŭ de 'l-aŭ suitŭ la unŭ dealŭ maĭ alăture cu potica, arŭ fi fostŭ primejdie sĕ'lŭ prinḑă şi pre dênsul, că aŭ fostŭ rĕmasŭ singurŭ, fiindŭ Tătariĭ împrăştiaţĭ. Éră alţiĭ ḑicŭ că aŭ fostŭ óste trămésă de Generalul de Braşovŭ agiutorŭ lorŭ; însĕ orĭ cum aŭ fostŭ, Tătariĭ aŭ rĕmasŭ cu mare pagubă şi ruşinaţĭ despre acéstă puţină óste ce 'ĭ-aŭ lovitŭ la strimtóre. Intorcêndu-se déră Mihaĭ Voḑă la Iaşĭ, cum aŭ pogorîtŭ din munte, aŭ têmpinatŭ pe Generalul Esterhazi ce mergea la Galaţĭ, ca sĕ mérgă pe acolo unde 'ĭ-aŭ orânduitŭ Impĕrăţiea sĕ şéḑă, căcĭ cum aŭ ḑisŭ elŭ către domnul, că n'aŭ avutŭ banĭ de agiunsŭ sĕ facă multă óste şi sĕ mérgă cu domnul, care 'l-aŭ însciinţatŭ de cele ce s'aŭ têmplatŭ subt Bistriţă. Éră Generalul Bircineĭ care aŭ fostŭ întratŭ pe la Hîrsova în ţéra Unguréscă, pre acea ună vreme rĕmâindŭ Turciĭ bătuţĭ, eşit'aŭ óste Nemţéscă şi Unguréscă şi 'l-aŭ lovitŭ împreună cu toţĭ pe câţĭ avea pe lûngă dênsul Generalĭ şi ofiţerĭ, şi 'i-aŭ gonitŭ; şi fugîndŭ eĭ pe munţĭ, lăsat'aŭ lefticile lorŭ şi totŭ agîrlîcul, şi abĭa aŭ scăpatŭ eĭ din munţĭ; din ómeni seĭ 'ĭ-aŭ ajunsŭ şi 'ĭ-aŭ omorîtŭ, şi câţĭ aŭ rămasŭ de abia aŭ scăpatŭ în ţéra Turcéscă golĭ şi pe giosŭ, şi s'aŭ întorsŭ érăşĭ în ţéra Leşéscă flămânḑĭ şi leşinaţĭ, ca sĕ'şĭ găséscă acolo petrecerea vieţeĭ séle. Éră Generaliĭ ceĭ maĭ susŭ pomeniţĭ s'aŭ întorsŭ éră la Ţarigradŭ, la Craiul lorŭ Racoţi. Éră la érna viitóre, trămis'aŭ éră Impĕrăţiea aice pre Generalul Esterhazi cu 200 de slujitorĭ Ungurĭ ca sĕ erneze aice în Iaşĭ, orânduindŭ sĕ'şĭ iee zahereaoa lorŭ de la domuul Moldoveĭ, cariĭ 'i-aŭ făcutŭ multe rĕutăţĭ, nedêndule oborócele lorŭ la vreme; şi fiindŭ eĭ de felŭ ómenĭ rĕĭ, multe bucate a săracilorŭ apucaŭ de le mâncaŭ şi furişŭ şi făţişŭ, şi spărgeaŭ dughenele nóptea şi le jăcuiaŭ de ce găsiaŭ, câtŭ venia domnuluĭ în tóte ḑilele sĕ aibă gălcévă cu dênşiĭ, şi trimetea pe Căminarul Alecsandru de'ĭ împăca; şi aşa aŭ trecutŭ érna aceea. Generalul acesta nu s'aŭ îndestulatŭ cu atâta, ce trămitea şi la marginea Ardéluluĭ ómeniĭ seĭ, şi ispitĭa pe Ungurĭ; de care fapte însciinţându-se Nemţiĭ, pîrîtul'aŭ pe Racoţi la Pórtă, şi aŭ datŭ Impĕrăţia fermanŭ ca sĕ se scóle Generalul din Iaşĭ şi sĕ mérgă la Tighiné. Éră Mihaĭ Vodă le-aŭ datŭ tóte cele orânduite ce le trebuia, şi s'aŭ dusŭ la Tighiné, unde făcêndŭ éră furtişagurĭ ca aceste, Ibraimŭ Paşa, care era atuncea la Tighiné aŭ spênḑuratŭ pe câţĭ-va dintr'ênşiĭ; éră pe urmă 'i-aŭ rădicatŭ Impĕrăţiea şi de acolo, şi 'i-aŭ trămisŭ la Rumele. La alŭ treile anŭ a domnieĭ séle, făcut'aŭ Impĕrăţia pace cu Nemţiĭ, lăsândŭ la dênşiĭ Beligradul, şi Temişvarul, şi Craiova cu pămêntul şi cu satele împregiurul lorŭ. Totŭ într'acestŭ anŭ aŭ fostŭ fómete în Moldova şi în ţéra Muntenéscă, şi s'aŭ risipitŭ ţĕrile fugândŭ ómeniĭ unde aŭ putut ca sĕ găséscă pită, făcêndu-se scumpete mare; că nicĭ de unŭ felŭ de ródă nu s'aŭ făcutŭ, nefiindŭ ploĭ tótă vara; şi mulţĭ din sărăcime mâncaŭ rădăcinĭ de

papură și âmblaŭ pe drumurĭ cerândŭ pită, ca sĕ'șĭ hrănéscă viéța lorŭ. Vĕḑêndŭ déră domnul lipsa săracilorŭ, i-aŭ strinsŭ la unŭ locŭ, și le-aŭ datŭ o somă de pâne ântêiŭ, éră pe urmă i-aŭ împărțitŭ pe la boierĭ, dândŭ fiiesce-căruia câte 30, câte 20, câte 10, câte 5, saŭ maĭ puținĭ ómenĭ dupe câtŭ îĭ era putința sĕ'ĭ hrănéscă. Éră ceĭ maĭ bogațĭ aduceaŭ grîŭ din țéra Leșéscă și mălaĭ, și aduceaŭ de vindeaŭ la Iașĭ merța de mălaĭ câte 10 leĭ. Dat'aŭ Dumneḑeŭ de s'aŭ făcutŭ érna ușóră câtŭ de abia aŭ căḑutŭ puțintel omătŭ și éră s'aŭ luatŭ; și n'aŭ trebuitŭ ómenilorŭ lemne multe, și verdéță din câmpŭ și din pădure n'aŭ lipsitŭ de multe ploĭ ce aŭ ploatŭ peste érnă, și pămêntul n'aŭ înghiățatŭ, și aŭ săpatŭ ómeniĭ papură și alte buruene ce găseaŭ pin pădurĭ, și ciuline, și cu acele aŭ trăitŭ tótă érna. De primăvéră aŭ fostŭ ploĭ fórte multe, și Dumneḑeŭ celŭ ce cértă și éră miluesce dândŭ ómenilorŭ hrană, dupe urgiea ce vĕrsase asupra acestuĭ pămêntŭ, pe urmă cu atâta milă s'aŭ întorsŭ câtŭ aŭ resplătitŭ înḑecitŭ necazul noroduluĭ seŭ. Fost'aŭ belșugŭ mare peste véră, pânĭ, vinŭ multŭ, póme, miere câtŭ cine aŭ avutŭ 100 de stupĭ aŭ luatŭ până la 400 de leĭ din miere, și sănătate în dobitóce; și cine aŭ sĕmĕnatŭ unŭ sacŭ de mălaĭ aŭ luatŭ 100 de sacĭ; éră maĭ puținŭ de 50 de sacĭ nime n'aŭ luatŭ, câtŭ maĭ îmbelșugatŭ anŭ nime n'aŭ apucatŭ sĕ fie maĭ fostŭ, și sĕmênța ce semănase ómeniĭ în tómna trecută înaintea fómeteĭ, și din véra ce semănase în anul fómeteĭ și nu rĕsărise de secete, rĕsărit'aŭ și aceea într'acestŭ anŭ îmbelșugatŭ și s'aŭ făcutŭ pâne câtŭ omul; éră Dumneḑeŭ celŭ ce aŭ făcutŭ cele bune așa și cele rele, și le-aŭ mestecatŭ cu unŭ chipŭ minunatŭ a orônduelеĭ séle ceĭ pricepute, și nu se află înalturĭ a tótă zidirea, bunŭ sĕ nu fie și cu rĕŭ amestecatŭ, cum nicĭ rĕŭ sĕ nu fie și cu bine stămpăratŭ; că dupe bucurie urméză și jale și dupe jale bucurie. Trămis'aŭ într'acea véră la Moldova bólă de ciumă și aŭ ținutŭ 6 lunĭ, și aŭ muritŭ mulțĭ ómenĭ, și cățĭ scăpase din fóme aŭ muritŭ de ciumă; și acésta cum tóte pricepe fieșce care înțeleptŭ, este ca sĕ nu se mândréscă omul câtu'ĭ de mare, ce sĕ'șĭ aducă aminte că este prafŭ și cenușă și verme, éră nu omŭ, dupe cum ḑice Davidŭ Impĕratul, care fiindŭ împĕratŭ scia pe sine ce este, éră nu se arĕta că este. Vĕḑêndŭ déră Mihaĭ Vodă că din pricina Catanelorŭ aŭ fugitŭ ómeniĭ pin tr'alte țĕrĭ maĭ depărtate și mulțĭ nu s'aŭ maĭ întorsŭ, și mulțĭ din pricina fómeteĭ aŭ sĕrăcitŭ și de ciumă aŭ muritŭ, și în robia Tătarilorŭ aŭ căḑutŭ și s'aŭ slăbitŭ țéra, și nu putea sĕ stringă birul Impĕratuluĭ cum se cade a se da deplinŭ, aŭ facutŭ scire Impĕrățieĭ, arĕtândŭ starea țĕreĭ, și sĕrăcia raeleĭ, trămițêndŭ cățĭva boierĭ ca sĕ se jeluéscă Impĕrățieĭ, și din gură arĕtândŭ nevoia pămêntuluĭ, și rugêndu-se sĕ facă milă cu sĕraca țéra Moldoveĭ, ca să păsuéscă cățĭ-va anĭ birul, și pocloanele cele obicĭnuite sĕ nu le cee tóte o dată. Impĕrățiea déră milostivindu-se dat'aŭ unŭ beratŭ împĕrătescŭ țĕreĭ, ca să nu dee deplinŭ birul până în treĭ anĭ, ce numaĭ pe giumătate, éra din baniĭ poclónelorŭ sĕ dee numaĭ câte ḑece miĭ leĭ pe anŭ, éră dupĕ treĭ anĭ se dee tot birul deplinŭ, și peste birŭ 24,000 leĭ în toțĭ aniĭ, până s'a împlini rămășița cea păsuită, și baniĭ poclónelorŭ érășĭ sĕ'ĭ dee deplinŭ, și acea rĕmășiță sĕ aibă țéra a o împlini până în șése anĭ. Maĭ făcut'aŭ Impĕrățiea țĕreĭ și acéstă învoire, adecă, havalagii ce vorŭ veni sĕ nu le plătéscă

lorŭ baniĭ îndată ceĭ orânduițĭ, căcĭ havalagii cereaŭ îndată baniĭ cândŭ veniaŭ și daŭ mare supărare domnuluĭ, care nu putea atunce sĕ'ĭ plătéscă dea-gata ce sĕ'ĭ plătéscă pe sferturĭ, adecă, pe treĭ lunĭ unŭ sfertŭ, și de nu va veni havalagiul la vremea sfertuluĭ, și în sfertul acela a fi apucatŭ a lua altŭ havalagiŭ, sĕ aĭbă a așcepta havalagiul acela până la alŭ doilea sfertŭ, éră pe domnul sĕ nu'lŭ supere. Intr'acelŭ anŭ vrêndŭ Mihaĭ Vodă sĕ ĭee ómeniĭ din țéră ce fugise la Hotinŭ la Spahiĭ pentru greulŭ biruluĭ, aŭ scosŭ fermanŭ scriindŭ fermanul la Mustafa Pașa de Hotinŭ, pe care maĭ pre urmă 'l-aŭ trămisŭ Impĕrăția de acolo la Trapezunda, poroncindu'ĭ ca sĕ dee oamenii Moldoveĭ în mâna domnuluĭ. Éră aceĭ Spahiĭ ce priimise pre ómenĭ în a lorŭ sate, ca sĕ nu se păgubéscă de folosul lorŭ, nu vreaŭ să'ĭ dee ascundêndu'ĭ și tăgăduindu'ĭ: éră Capi-kihaea Iamandi stândŭ vîrtosŭ cerêndŭ sĕ'ĭ dee ómeniĭ, arĕtaŭ Spahiĭ că le suntŭ de trába lorŭ; rĕspunsu-i-aŭ luĭ Iamandi sĕ scrie luĭ Mihaĭ Vodă că ómeniĭ suntŭ de tréba cetățeĭ și a lorŭ, apucându-se eĭ sĕ facă unŭ arzŭ precum aŭ priimitŭ patru miĭ de ómenĭ din Moldova și să se róge Impĕrățieĭ sĕ scadă birul acelorŭ ómenĭ. Care nepriimindŭ Iamandi, sta în puterea fermanuluĭ se iee pre ómenĭ. Atuncea Spahii aŭ rĕspunsŭ luĭ Iamandi, că eĭ orŭ face maĭ multă păgubire domnuluĭ Moldoveĭ de câtŭ paguba acelorŭ ómenĭ din satele lorŭ, cum 'lŭ aŭ și păgubitŭ, că strângênduse eĭ la unŭ locŭ aŭ scornitŭ că hotarul Hotinuluĭ nu este celŭ vechiŭ a ținutuluĭ, ce este maĭ îngustatŭ, éră hotarul celŭ vechiŭ aŭ arĕtatŭ că se începe de la Prutŭ până în Nistru; și Nicolaĭ Vodă ce aŭ fostŭ maĭ nainte domnŭ Moldoveĭ, la vreme cândŭ aŭ hotărîtŭ, să fie datŭ banĭ luĭ Damatŭ Mehmetŭ Pașa de Hotinŭ care era mortŭ, și luândŭ baniĭ s'aŭ făcutŭ a nu vedea și aŭ micșoratŭ ținutul, și acum Hotinul avêndŭ locŭ puținŭ, eĭ n'aŭ unde a se hrăni, și sĕ rógă Impĕrățieĭ cu arzŭ sĕ le trămiță unŭ Pahregi ca sĕ scrie și sĕ iee pămêntul ce'lŭ arătaŭ eĭ că'ĭ împresurare sĕ'lŭ lipéscă la Hotinŭ. Decĭ Impĕrățiea credêndŭ arzul Hotincenilorŭ, îndată aŭ trămisŭ pe Mustafa-Aga Tahregiul, și aŭ mersŭ cu Hotinceniĭ la Cernăuțĭ, și de la Sarafinețŭ aŭ începutŭ a se pogorî în giosŭ și a hotărî pămêntul, și aŭ luatŭ totŭ ținutul Cernăuțilorŭ până în Prutŭ, unde este tîrgul Cernăuțilorŭ, că numaĭ tîrgul rĕmăsese la partea Moldoveĭ; și fiindŭ vremea iarmarócelorŭ carĭ se facŭ în ținutul Cernăuțilorŭ aŭ luatŭ iarmarócele. Și îndată aŭ pusŭ Mîrza Pașa, care venise în locul luĭ Mustafa Pașa, ómenĭ de aĭ seĭ Judecătorĭ și Vameșĭ, și Tefterdarul așijderea aŭ pusŭ strângĕtorĭ și stringea veniturile de pe la sate, și luase vamă numaĭ de caĭ și de boĭ 16,000 de leĭ, aflându-se mulțĭ boĭ de negoțŭ, și caĭ de vêndare, care banĭ era sĕ iee vameșul luĭ Mihaĭ Vodă, Grigorașŭ Bozagiul, și încă și alte 10,000 de leĭ arŭ fi maĭ luatŭ vamă de pe alte neguțitoriĭ. Și acestĭ banĭ toțĭ i-aŭ păgubitŭ Mihaĭ Vodă, și încă aŭ maĭ chieltuitŭ Mihaĭ Vodă alte 10,000 de leĭ până aŭ scosŭ pămêntul Cernăuțilorŭ din mâna Turcilorŭ, care dupĕ unŭ anŭ abia 'l-aŭ scosŭ cu multă silință a luĭ Manolaki Kiurci-Baș de la Pórtă. Aice este dovada pildeĭ ce se dice, că scumpul maĭ multŭ păgubesce; căcĭ și pe aceĭ ómenĭ Mihaĭ Vodă împresurându-ĭ, îĭ perduse, și pe urmă alerga cu acea multă chieltuială sĕ'ĭ pótă érășĭ câștiga și cu paguba pămêntenilorŭ, căcĭ pe urmă poprindŭ tóte veniturile moșănenilorŭ de pe acelŭ locŭ

ce scosese de la Hotincenĭ, şi de arŭ fi priimitŭ arḑul de la Hotinŭ arŭ fi fostŭ domnuluĭ în locŭ de zapisŭ, cum că aŭ Hotinceniĭ atâţia ómenĭ din ţéră în mâna lorŭ, şi Impĕrăţiea atunce póte nevrêndŭ să scaḑă birul, arŭ fi poroncitŭ sĕ dee ómeniĭ înapoĭ. Déră poate nicĭ elŭ nu s'aŭ stătuitŭ cu nime, dupĕ obiceiul seŭ. Omul celŭ înţĕleptŭ cândŭ vra sĕ se apuce de unŭ lucru, ântêiŭ trebue sĕ se socotéscă pentru ce se apucă, şi la ce sfîrşitŭ va veni, şi în tóte faptele nóstre se cade totŭ-d'a-una sĕ socotimŭ la ce sfîrşitŭ vomŭ veni; a doua la ce s'arŭ ispiti neprietinul să cugete vr'o scornitură împrotiva nóstră, pe acea urmă trebue sĕ i se găséscă întêmpinarea împotrivă de apĕrare.

Éră alŭ patrule anŭ a domnieĭ séle Impĕrăţiea aŭ mutatŭ pe Mîrza Paşa la Tigihnea, şi în locul luĭ aŭ trămisŭ pe Abdi-Paşa, care aŭ fostŭ Paşă la Misirŭ, şi aŭ trecutŭ pe aice de primăvară. Eşitu-i-aŭ domnul înainte cu tótă boĭerimea, şi s'aŭ împreunatŭ cu Paşa subt cortŭ la câmpŭ, la apa Jijieĭ; şi i-aŭ arĕtatŭ Paşa prieteşugŭ şi semne de dragoste şi de sprijinire îmbrăcêndŭ cu caftanŭ pe boieriĭ sĕĭ dupĕ obiceiŭ, şi ḑicêndu-ĭ domnuluĭ: «veĭ fi mulţămitŭ despre mine, şi veĭ ḑice că aĭ aflatŭ unŭ Vezirŭ a Impĕrăţieĭ Turcescĭ care este adevĕratŭ Vezirŭ.» Şi dreptŭ omŭ ca acela era Abdi Paşa slăvitŭ şi dreptŭ giudecătorŭ, şi înţĕleptŭ, şi vrednicŭ; că în ḑilele luĭ, câtŭ aŭ şeḑutŭ la Hotinŭ unde aŭ şi muritŭ, multŭ folosŭ aŭ avutŭ ţéra despre dênsul. Pre tâlhariĭ cariĭ veniaŭ la Moldova din ţéra Leşească de jăcuĭaŭ şi agiungeaŭ până în Bugeagŭ de omoriaŭ pe Tătariĭ ce mergeaŭ la Bugécŭ la earmaroce, i-aŭ stinsŭ pe toţĭ. Éră pre tâlhariĭ de Moldova i-aŭ stinsŭ Mihaĭ Vodă, câtŭ în ḑilele luĭ la Moldova putea să umble ómeniĭ cu galbinĭ în mână. Vĕḑêndŭ dér Mihaĭ Vodă bunătatea luĭ Abdi Paşa, s'aŭ apucatŭ să scóţă pe Nohaĭ din Moldova, că cuprinsăse eĭ locul precum voiŭ arăta maĭ giosŭ. Cândŭ aŭ venitŭ Moscaliĭ la Huşĭ sĕ se bată cu Turciĭ, cum amŭ ḑisŭ maĭ susŭ, satele de la marginea Moldoveĭ aŭ fugitŭ să nu'ĭ calce óstea Turcéscă şi Moskicéscă, care sate suntŭ aprópe de hotarul luĭ Halil-Paşa ce aŭ fostŭ orânduitŭ de la Imperăţie maĭ în vechile vremĭ pentru lŏcaşul Tătarilorŭ, şi décă aŭ rĕmasŭ Moskaliĭ biruiţĭ de Turcĭ şi s'aŭ dusŭ până a nu veni ómeniĭ éră la satele acele la urma lorŭ, Tătariĭ ce lŏcuescŭ în pămêntul ce se chiamă a luĭ Halil Paşa, avêndŭ vreme ca sĕ se lăţéscă spre Moldova, ḑicêndŭ că nu le agiunge locul luĭ Halil Paşa de hrană, pentru că s'aŭ înmulţitŭ, s'aŭ sfătuitŭ între sine Mârzaciĭ, între cariĭ era maĭ mare şi maĭ bătrânŭ Giaunŭ-Mîrza, omŭ vestitŭ pre care 'l-aŭ pusŭ Impĕrăţia şi Beĭ la Tighinea cum şi la Vozia;— aveaŭ Tătariĭ unŭ Beĭ pusŭ de Impĕratul,— şi aŭ trăitŭ în cinstea acésta până aŭ muritŭ. Aŭ mersŭ déră cu toţiĭ la Devletŭ Gereĭ Hanŭ fiiul luĭ Selimŭ Ghereĭ Hanŭ, carele vrândŭ sĕ ajutoréscă pe Tătarĭ, scris'aŭ la Impĕrăţie cum acele sate maĭ susŭ pomenite ar fi fostŭ locŭ pustiŭ şi Impĕrătescŭ, nearătêndŭ nicĭ într'unŭ chipŭ că sĕ ţinea de Moldova, şi de câtŭ se şédă pustiiŭ ,maĭ bine sĕ le dee Impĕrăţia acestorŭ douĕ némurĭ Tătărescĭ, ce se chiamă unul Oracoglu şi altul Orumbetoglu, ca sĕ lŏcuéscă şi sĕ se lăţéscă, de vreme că nu încăpeaŭ pe locul unde şedeaŭ. Impĕrăţiea, dupĕ arzul lorŭ creḑêndŭ că va fi aşa, trămis'aŭ unŭ Tahregiŭ şi aŭ scrisŭ locul pre care îlŭ arĕtaŭ eĭ că'ĭ fŏră de ómenĭ, începêndŭ de la hotarul luĭ Halilŭ Paşa şi până la Nistru în lungişŭ cale de 32 de césurĭ, şi de-a-curmeḑişŭ în latŭ

cale de doue césurĭ în pămêntul Moldoveĭ, apoĭ aŭ scrisŭ hogetul și 'l-aŭ așe-datŭ în tabla divanuluĭ Impĕrătescŭ, și aŭ datŭ hogetul Tătarilorŭ ca sĕ șédă eĭ sĕ lŏcuéscă, deciuéla pămêntuluĭ aceluia sĕ o dee la Impĕrăție. Éră boieriĭ Moldoveĭ neputêndŭ atunce ca sĕ opréscă lucrul acesta, pentru hainiea luĭ Dimitrașcu Cantemirŭ Vodă care s'aŭ hainitŭ atuncea, și aŭ rĕmasŭ necuratŭ numele Moldovenilorŭ despre Impĕrăție, aŭ lăsatŭ și eĭ lucrul de aŭ trecutŭ așa. Venit'aŭ pe urmă Nicolaĭ Vodă la Pórtă ca sĕ iee pămêntul éră înapoĭ, déră n'aŭ avutŭ vreme ca sĕ isprăvéscă, pentru că 'l-aŭ mutatŭ Impĕrățiea în țéra Munteneścă. Decĭ Mihaĭ Vodă după isbînda ce făcuse asupra Catanelorŭ și dupĕ prada ce făcuse aceștĭ Tătarĭ în țéră la Moldova, aŭ pusŭ gândŭ ca sĕ'ĭ scóță din pămêntul Moldoveĭ, și sĕ iee éră și locul înapoĭ de la dênșiĭ la stăpânirea sa. Agiungêndŭ la Abdi-Pașa care 'l-aŭ agiutoritŭ, făcêndŭ arzul la Impĕrăție, și arătêndŭ adevĕrul că este locul dreptŭ a Moldoveĭ, éră nu precum aŭ disŭ Tătariĭ, s'aŭ rugatŭ la Impĕrăție ca sĕ dee locul înapoĭ; și aŭ scosŭ fermanŭ, și aŭ pusŭ și Mumbașirŭ pe unŭ Ali Aga ginerile luĭ Abdi-Pașa, și pe Mustafa Efendi cadiul de Hotinŭ; éră boieriĭ Moldoveĭ ce aŭ fostŭ orânduițĭ cu dênșiĭ, eraŭ Constantinŭ Costaki vel Spatarŭ, și Darie Donicĭ vel Vornicŭ, și Constantinŭ fiiul luĭ Iónŭ vel Postelnicŭ, și alțiĭ, aŭ mersŭ de aŭ scrisŭ hotarul Moldoveĭ, care se începe de la hindichiul luĭ Traianŭ Impĕratul Rŏmuluĭ și merge până în Nistru, cum se vede până astădĭ, și aŭ mărturisitŭ și mulțĭ Turcĭ bătrânĭ, cum locul ce aŭ luatŭ Tătariĭ cu vicleșugŭ, este din Moldova; așijderea și 12 sate ce luase Benderleiĭ. Și cum pămêntul acela ce'lŭ împresurase Tătariĭ 'l-aŭ luatŭ înapoĭ, așijderea și satele acele ce le împresurase Benderleiĭ cu multă gâlcévă și cheltuélă le-aŭ luatŭ înapoĭ. Pus'aŭ și Hanul de Crîmŭ Saadetŭ Ghereĭ ce era atuncea, pe Elagasi anume Kilalŭ-Aga de aŭ mersŭ împreună cu boieriĭ, dândŭ scire Tătarilorŭ sĕ se rădice de pe locul Moldoveĭ. Éră Tătariĭ fiindŭ bucurosĭ sĕ șédă în locul Moldoveĭ pentru hrana lorŭ, alergat'aŭ la Elagasi, și s'aŭ rugatŭ ca sĕ mijlocéscă la Mihaĭ Vodă, apucêndu-se sĕ dee deciuéla din róda pămêntuluĭ, și câte unŭ ortŭ de casă pe anŭ, și de stogul de fânŭ unŭ ortŭ, și de pe oĭ și de pe alte bucate alămŭ, și sĕ'ĭ lase sĕ șédă pe locul acela. Decĭ Mihaĭ Vodă pentru folosul sĕŭ aŭ primitŭ tocméla, și i-aŭ lăsatŭ; și aŭ venitŭ câțĭ-va Mîrzacĭ dintr'aceste douĕ némurĭ, și aŭ făcutŭ zapisŭ cu pecețile lorŭ în mâna Domnuluĭ, și eĭ aŭ rĕmasŭ éră și pe locul acela. Și luândŭ voe ca aceea, aŭ făcutŭ și maĭ multă îndrăsnélă, că aŭ cuprinsŭ locul până aprópe de Prutŭ pe de ceea parte. Éră la șépte anĭ a domnieĭ séle aŭ trecutŭ pin Moldova unŭ solŭ Leșescŭ anume Popilŭ, care aŭ venitŭ din țéra Leșéscă la Hotinŭ în dilele luĭ Abdi-Pașa, și de acolo trecêndŭ prin Moldova aŭ mersŭ la Impĕrăție, și 'l-aŭ trămisŭ Abdi-Pașa până la Stefănescĭ cu douĕ stégurĭ de Lipcanĭ petrecêndu-lŭ; éră Mihaĭ Vodă n'aŭ trămesŭ înaintea luĭ nicĭ unŭ alaiŭ, ce numaĭ pe Căminarul Alecsandru cu slugele séle. Pentru care lucru s'aŭ mâniatŭ solul, și ispitindu-se sĕ se jeluéscă Pașiĭ, éră Căminarul cu multe vorbe dulcĭ și cu plecăciunĭ aŭ mângâiatŭ pe solŭ, arĕtându'ĭ că n'aŭ fostŭ lucru într'adinsŭ făcutŭ; ce alaiul aŭ fostŭ orônduitŭ sĕ fie cândŭ a intra în Iașĭ, éră la câmpŭ unde nu'lŭ vede nime nu era trebuitorŭ. Pentru care cuvêntŭ s'aŭ întorsŭ solul și s'aŭ îmblândiŭ; éră

cândŭ aŭ sositŭ la Iaşĭ, scos'aŭ Mihaĭ Vodă unŭ alaiŭ mare, care nu se pomenesce sĕ fie maĭ făcutŭ altuĭ solŭ, căcĭ aŭ trămisŭ Mihaĭ Vodă pe frate-sĕŭ şi pe alţĭ boierĭ, împreună cu Căminarul, în întimpinarea soluluĭ, şi aŭ rĕmasŭ prea mulţămitŭ solul. Dupĕ douĕ ḑile ce aŭ şeḑutŭ la Iaşĭ, solul aŭ purcesŭ, şi aŭ mersŭ şi Alecsandru Căminarul de 'l-aŭ petrecutŭ până la Galaţĭ; şi de acolo trecêndŭ solul Dunărea, s'aŭ întorsŭ Alecsandru înapoĭ cu cărţĭ de mulţămită de la solŭ. Cândŭ aŭ sositŭ solul la Ţarigradŭ, s'aŭ têmplatŭ bólă de ciumă, aŭ muritŭ 17 ómenĭ aĭ seĭ. Éră din trebile séle nicĭ una n'aŭ isprăvitŭ, ce s'aŭ întorsŭ în deşertŭ trecêndŭ éră prin Moldova, şi atuncea nime din boierĭ nu i-aŭ eşitŭ înainte pentru frica ciumeĭ, ce numaĭ conaccĭĭ ce'ĭ purtaŭ conacul. Éră în anul 7233, éră a domnieĭ séle alŭ noule anŭ, têmplatus'aŭ aice în Iaşĭ furtună mare şi s'aŭ scornitŭ focŭ, aruncêndul'lŭ vêntul din casă în casă, şi începêndŭ a arde biserica luĭ sfântul Dimitrie, într'unŭ césŭ aŭ făcutŭ drumŭ arḑêndŭ tóte casele ce eraŭ pe uliţa cea mare din a stînga, viindŭ asupra curţeĭ domnescĭ, cândŭ şi la biserica sfântuluĭ Nicolaĭ aŭ datŭ focul şi în curţile domnescĭ, şi aŭ arsŭ de s'aŭ topitŭ până în pămêntŭ tóte casele Gospodŭ, şi încă aŭ săritŭ focul şi în casele de pe ĭazŭ. La care póte fiesce cine sĕ socotéscă ce furtună aŭ fostŭ, de aŭ întinsŭ focul într'unŭ ceasŭ până 'l-aŭ scosŭ din tîrgŭ pe ĭazŭ. Şi fiindŭ vreme de primăvară îndată s'aŭ apucatŭ Mihaĭ Vodă de aŭ făcutŭ casele de iznóvă cum se vĕdŭ, puindŭ Ispravnicŭ pe Constantinŭ Costaki velŭ Spătarŭ; éră deplinŭ nu le-aŭ făcutŭ scurtându'ĭ vremea. Acestŭ domnŭ multe lucrurĭ nouĭ aŭ scornitŭ aice în ţéră; în domniea acésta aŭ scosŭ desĕtina îndoită pe toţĭ, care lucru alţĭ domnĭ maĭ săracĭ de câtŭ dênsul nu 'l-aŭ făcutŭ; scos'aŭ şi crăşmăritŭ câte cincĭ leĭ de pivniţă, şi multe strâmbătăţĭ se făceaŭ cu acęstŭ crăşmăritŭ, căcĭ îl vindeaŭ şi mergeaŭ cumpărătoriĭ şi pe la ceĭ ce n'aveaŭ pivniţĭ, şi avêndŭ o butie saŭ două de vinŭ, luaŭ de la dênşiĭ câtŭ le eraŭ voĭea. Scos'aŭ şi prisăcăritŭ de prisacă duoĭ ung. într'unŭ anŭ; şi cu prisăcăritu şi cu desătină aŭ stinsŭ stupiĭ ómenilorŭ. Scos'aŭ morăritŭ de tótă móra câte duoĭ ung, care lucru n'aŭ fostŭ altă dată. Luat'aŭ ţigănăritŭ care îlŭ legase Nicolaĭ Vodă cu blăstemŭ de la Patriarhul Ierusalimuluĭ sĕ nu'lŭ maĭ scótă, éră elŭ îlŭ scotea în toţĭ aniĭ; şi pe urmă scos'aŭ şi văcăritŭ de vr'o două orĭ, care văcăritŭ alţĭ domnĭ de multă vreme nu'lŭ scosĕse. Şi cu atâţea banĭ ce aŭ strînsŭ din ţéră, datoriile séle n'aŭ plătitŭ, că nu vrea să le plătéscă, ce numaĭ se îndatorĭa, şi izvodul de datorie de pe masa luĭ n'aŭ lipsitŭ; éră din împrumutul ce lua prea puçinŭ aŭ plătitŭ, că nu'ĭ era dragŭ a plăti; şi unde auḑĭa sĕ aĭbă cine-va banĭ, în multe chipurĭ sillĭa sĕ'ĭ iee de la mâna luĭ, şi cu bine şi cu rĕŭ; şi cine 'ĭ-aŭ slujitŭ cu dreptate, altă nimică n'aŭ câştigatŭ de la dênsul fără de câtŭ prepusŭ şi necunóscere de slujbă. Éră la alŭ unspreḑecele anŭ a domnieĭ séle, ḑicŭ uniĭ, precum avêndŭ boĭeriĭ din ţéra Munteneáscă nisce pricinĭ cu domnul lorŭ Nicolaĭ Vodă, aŭ fugitŭ uniĭ dintr'-ênşiĭ şi aŭ venitŭ la Moldova, între cariĭ aŭ fostŭ şi Nicolaĭ Rosetŭ velŭ Logofĕtŭ, şi se'ĭ fi îndemnatŭ Mihaĭ Vodă spre fugă ca sĕ pótă vătăma pre Nicolaĭ Vodă, domnul Muntenescŭ, pîrîndu'lŭ la Pórtă, că este cu strîmbătate asupra ţĕreĭ Muntenescĭ, ca dóră 'l-ar mazili Impĕrăţia şi sĕ dee domniea ţĕreĭ Muntenescĭ, luĭ Mihaĭ Vodă pre care o poftĭa de multă vreme. Éră décă

aŭ sositŭ aceĭ boĭerĭ Muntenĭ la Iaşĭ, i-aŭ pusŭ la mŏnăstirea Galata, şi 'n taĭnă aŭ vorbitŭ cu dênşiĭ, şi s'aŭ adeveritŭ eĭ că 'l-orŭ face pre dinsul domnŭ şi 'l-orŭ face de a câştiga mulţĭ banĭ. Éră Nicolaĭ Vodă décă aŭ înţělesŭ de fuga boĭerilorŭ la Moldova, s'aŭ jăluitŭ la Impěrăţie pe dênşiĭ şi aŭ trămisŭ Impěrăţiea pe Hăsătŭ-Mehmetŭ Aga Capigi-başa cu fermanŭ la Mihaĭ Vodă ca sě iee pe boĭerĭ de la dênsul; éră elŭ le-aŭ datŭ drumul şi n'aŭ vrutŭ sě'ĭ dee. Éră Mihaĭ Vodă tot-d'a-una sta la Pórtă ca sě maziléscă pe domnul ţěreĭ Muntenescĭ, giuruindŭ şi o somă mare de banĭ. Decĭ domnul Muntenescŭ avêndŭ la Pórtă mulţĭ prietenĭ şi agiutorŭ, alesŭ pe Terzimanul celŭ mare a Impěrăţieĭ Grigorie Ghica nepotu seŭ, cariĭ cu alţĭ prietenĭ şi cu boĭeriĭ Porţeĭ îlŭ agiutora şi'lŭ apăra de cele protivnice şi vătămătóre, éră încă şi jalobele şi pîrele nu lipsĭaŭ din âmbe părţile de la Pórtă, până i s'aŭ supăratŭ şi Porţeĭ de cărţile ce lua de la amêndoĭ domniĭ, şi de jalobe ce venĭaŭ unul asupra altuĭa. Decĭ şi Impěrăţiea aŭ socotitŭ de aŭ găsitŭ chipŭ de potolitŭ aceste zavistiĭ ce eraŭ între dênşiĭ de multă vreme, şi nu era altŭ leacŭ de păciuire între dênşiĭ, până nu va fi maziliea unuĭa, şi de n'orŭ mazili pre unul n'a remâne nicĭ Pórta nicĭ domniĭ linisciţĭ; şi aşa aŭ socotitŭ de aŭ mazilitŭ pe Mihaĭ Vodă, şi aŭ scornitŭ se trămită pe Terzimanul celŭ mare a Impěrăţieĭ Grigorie Ghica domnŭ la Moldova; măcarŭ că Impěrăţiea se supărase şi cu alte pricinĭ maĭ de nainte vreme a luĭ Mihaĭ Vodă, déră cea maĭ de pe urmă pricină acésta aŭ fostŭ pricina boĭerilorŭ de maĭ susŭ scrişĭ. Şi aşa s'aŭ mazilitŭ dupě 11 anĭ ce aŭ domnitŭ cu multă pagubă ce făcuse pămêntenilorŭ şi străinilorŭ, orĭ crestinĭ, orĭ păgânĭ, căcĭ aŭ meşteşugitŭ de aŭ luatŭ baniĭ lorŭ cum Creştinilorŭ aşa şi Turcilorŭ, şi nu i-aŭ plătitŭ, şi nicĭ o faptă bună în tótă domniea luĭ n'aŭ făcutŭ. Mulţĭ îlŭ blastěmă până astă-ḑĭ, éră prea puçinĭ îĭ mulţămescŭ; însě nicĭ popilorŭ n'aŭ fostŭ cu milă. Decĭ Septemvrie 25 într'o ḑi Duminică sosit'aŭ la Iaşĭ fiiul luĭ Abdi-Paşa, Ali-beiŭ, cu fermanŭ de mazilie şi dupě 5 ḑile 'l-aŭ pornitŭ cu tótă casa sa şi cu toţiĭ ómeniĭ seĭ de la Iaşĭ, şi 'l-aŭ dusŭ la Impěrăţie fŏră de nicĭ o vătămare caseĭ sale şi avuţieĭ sale. In ḑilele sale zidit'aŭ o biserică la Olăşeni unde era ispravnicŭ pe biserică părintele Ezechiil Egumenul de Kopoŭ, éră vorniceĭ din tîrgŭ apucaŭ de pe la dughenele jidovilorŭ din Iaşĭ laviţele şi scândurile, şi le luaŭ sě trebuiască trebile aceĭ bisericĭ. Mihaĭ Vodă maĭ multă dragoste avea spre Turciĭ Lazĭ neguţitorĭ, şi 'ĭ cinstĭa peste măsură, câtŭ pre unul dintr'ênşiĭ anume Hasan îlŭ făcuse acum şi Visternicŭ, adecă 'l-aŭ pusŭ de aŭ chieltuitŭ visteria nouă lunĭ, dându'ĭ luĭ răsurele Visterieĭ. Acum cine nu'ĭ scia firea acestuĭ domnŭ, era în mirare, cum şi pe Lazĭ îĭ iubesce, şi pre Crestinĭ îĭ făcea jărtvă Lazilorŭ, dându'ĭ platnicĭ de plăteaŭ dobîndă peste dobîndă; éră pe urmă s'aŭ cunoscutŭ pricina dragosteĭ luĭ, că nu era pentru altă, ce ca să le mănânce baniĭ, cum i-aŭ şi mâncatŭ şi aceluĭ Hăsanŭ o somă de banĭ, şi altora; şi din visteriea maĭ susŭ pomenită nimică n'aŭ câştigatŭ că nu 'l-aŭ plătitŭ ce aŭ cheltuitŭ, şi décă n'aŭ vrutŭ sě maĭ cheltuéscă Hăsanŭ, luat'aŭ Mihaĭ Vodă visteriea în sama luĭ, şi cheltuia cu mâna Naculuĭ logofětŭ de visterie. Şi nicĭ avea cămară, nicĭ visterie, şi sulgeriile încă luasă în sama sa, şi câte oĭ rele avea le tăĭa, şi ce lua de la alţiĭ nu plătia, şi stolniciĭ luĭ cu

jacul têrgulul ţineaŭ cuhnea lul, şi de la toţl boieril aŭ luatŭ banl în datorie şi nu i-aŭ plătitŭ, şi toţl boieril îlŭ urise şi se sfătuiaŭ sĕ fugă toţl. Şi cu bună sémă de nu s'arŭ fi mazilitŭ arŭ fi fugitŭ boieril într'acele ḑile; şi unde simţla pe cineva că are banl îl arunca câte o pricină ca să'l iee banil. In chipŭ ca acesta s'aŭ arătatŭ Mihal Vodă şi s'aŭ purtatŭ în domniea a treiea. Totŭ în acestŭ anŭ s'aŭ têmplatŭ unŭ lucru la Moldova, care fiindŭ lucru de miratŭ n'amŭ lipsitŭ a nu'lŭ scrie ca sĕ se afle în letopisiţŭ scrisŭ celorŭ următorl: In ḑiua Pascilorŭ jidovil din Oniţcanl, furat-aŭ unŭ copilŭ ca de cincl anl şi 'l-aŭ pusŭ înrtu uă pivniţă a lorŭ, şi acolo stringându-se toţl acel jidovl, cum singurl el aŭ mărturisitŭ pe urmă la divanŭ, şi aŭ adusŭ o albie cu apă caldă, şi aŭ spălatŭ pe copilŭ, apol i-aŭ legatŭ cu o aţă mădularul, şi i-aŭ cusutŭ şi şeḑutul cu aţă, apol 'l-aŭ pusŭ golŭ într'o putină, şi i-aŭ storsŭ sângele din tóte vinele şi 'l-aŭ împunsŭ cu sula prin totŭ trupul lul, şi i-aŭ scosŭ ochil cu sula, şi pelea din frunte încă i-aŭ scos'o, cum s'aŭ vĕḑutŭ cândŭ 'l-aŭ adusŭ pe copilŭ cu poronca lul Mihal Vodă, şi 'l-aŭ îngropatŭ la sfântul Nicolal. Şi în putina ce aŭ storsŭ sângele, aŭ pusŭ puţintică apă, şi décă aŭ omorîtŭ copilul, 'l-aŭ scosŭ şi 'l-aŭ lepădatŭ la câmpŭ cu mânele altul jidovŭ, căruia îl didese trel ug. aurŭ pentru ostenéla lul; şi învălindu'lŭ într'o pele de óle, 'l-aŭ dusŭ într'o căruţă de 'l-aŭ lepădatŭ la câmpŭ. Éră sângele 'l-aŭ împărţitŭ, puindu'lŭ prin balerce şi 'l-aŭ trămisŭ la hahamul de Cracăŭ şi la hahamul de Dubăsarŭ, şi o balercă aŭ îngropat'o într'acea pivniţă, ḑicêndŭ că este vişănapŭ. Éră părinţil copilulul avêndu numal pe acelŭ copilŭ, âmblaŭ căutându'lŭ prin tîrgŭ din sâmbăta cea mare ce perise copilul, pe la tóte casele, prepuindŭ sĕ nu fi masŭ la vr'o casă séŭ sĕ nu'lŭ fi furatŭ vre-unŭ turcŭ sĕ'lŭ ducă la Benderŭ, dupĕ obicelul ce aveaŭ. Şi viindŭ şi întrebândŭ şi pre unul şi pre altul din pregiuraşl, şi neaflându'lŭ, işl perduse nădejdea de a'lŭ mal găsi; éră în lunea Pascilorŭ viindŭ nisce ómenl la tîrgŭ, aflat'aŭ copilul lepădatŭ la câmpŭ aprópe de drumŭ, şi luându'lŭ, 'l-aŭ dusŭ la Oniţcanl de 'l-aŭ aretatŭ, şi vĕḑêndu'lŭ ómenil 'l-aŭ cunoscutŭ. Luândŭ şi părinţil lul veste şi vĕḑêndu'lŭ, aŭ începutŭ a plânge pentru mórtea lul cea nevinovată; şi îndată vornicul de Oniţcanl, tatăl copilulul, aŭ datŭ veste Lupulul Sărdarulul, carele fiindŭ aprópe aŭ mersŭ de 'l-aŭ vĕḑutŭ. Şi îndată toţl aŭ prepusŭ că este fapta jidovilorŭ, şi prinḑêndŭ pre cel mal de frunte jidovl cu mulerile lorŭ i-aŭ şi închisŭ făcêndŭ scire de tótă povestea la domnie. Éră a doua ḑi începândŭ Sĕrdarul a'l bate şi a'l întreba, mal ântêiŭ pre celŭ ce 'l-aŭ lepădatŭ la câmpŭ şi pe mulerea celul cu casa unde se muncise, şi pe cel-alţl pe rôndŭ bătându-l, nicl unul într'acea ună-dată n'aŭ vrutŭ sĕ spuie; éră alŭ doile rôndŭ ântêiŭ celŭ ce aŭ lepădatŭ copilul aŭ spusŭ, ḑicêndŭ că acéstă faptă aŭ făcut'o dol din jidovl în casa Lelbel jidovulul; şi pre urmă i-aŭ datŭ lul trel ug. ca sĕ'lŭ lepede. Pe acestl patru jidovl, i-aŭ trămisŭ Sĕrdarul din poronca domnéscă la Iaşl cu mezilŭ împreună cu muierile lorŭ; éră décă aŭ venitŭ la Iaşl i-aŭ închisŭ, şi nóptea câte pe unul deosebitŭ i-aŭ întrebatŭ domnul; şi trel dintre dênşil aŭ spusŭ nesiliţl, éră Lelba celŭ cu casa totŭ aŭ tăgăduitŭ. A doua ḑi diminéţa făcut'aŭ divanŭ şi aŭ chiămatŭ pre toţl jidovil din Iaşl şi turcil, şi pre toţl boieril cu mare cu micŭ, şi i-aŭ întrebatŭ aeve; şi la divanŭ totŭ a-

ceĭ treĭ aŭ spusŭ tótă povestea, aretândŭ cum i-aŭ scursŭ sângele, aretândŭ şi cuţitele, sulele cu care împunsese pe copilŭ, şi isprăvise acea taină a lorŭ, cum ḑiceaŭ eĭ din poronca hahamuluĭ de Cracăŭ; şi érăşĭ singurĭ aŭ spusŭ de ce trébă este sângele, ḑicêndŭ că la nascerea copiilorŭ lorŭ, le ungŭ ochiĭ copiilorŭ cu de acelŭ sânge, şi maĭ ungŭ şi pragurile uşilorŭ şi'lŭ punŭ în azimele lorŭ ce facŭ la sĕrbătorile Pascilorŭ, şi 'l-aŭ în chipŭ de sfinţenie acelŭ sânge. Incă acelŭ Leĭbă daca aŭ vĕḑutŭ că totŭ tăgăduesce, aŭ ḑisŭ domnul către toţĭ jidoviĭ: vedeţĭ şi auḑiţĭ ce mărturisescŭ aceĭ ce făcuse acea faptă; éră jidoviĭ aŭ rĕspunsŭ: cum aŭ făcutŭ sĕ'şĭ ia plata. Atuncea Mihaĭ vodă nu i-aŭ omorîtŭ cum li se cădeaŭ lorŭ; ci sĕ îee banĭ de la dênşiĭ, i-aŭ pusŭ la închisóre, şi dede poroncă luĭ Panaite vel Armaşŭ, şi aŭ făcutŭ unŭ divanŭ mare lûngă scóla jidovilorŭ, şi aŭ pusŭ pre ceĭ treĭ jidovĭ maĭ susŭ pomeniţĭ golĭ pe divanŭ, şi puindŭ şĭ'o albie cu apă caldă, şi aducêndŭ unŭ copilŭ micŭ a celuĭ Leĭbă jidovŭ, fiindŭ şi alŭ luĭ copilŭ de cincĭ anĭ golŭ în albie, şi poroncindŭ tătâne-sĕŭ sĕ'lŭ spele, şi décă 'l-aŭ spălatŭ, adus'aŭ sulele şi le-aŭ datŭ în mâna Leĭbeĭ silindu'lŭ sĕ îngiunghie pe copilul sĕŭ. Éră elŭ nevrêndŭ sĕ'lŭ giunghie, îlŭ bătea cu bicele înfricoşindu'lŭ cu mórte; éră elŭ striga pe Bulucbaşa Gheorghie de pe divanŭ şi şoptĭa la ureche, şi Gheorghie mergea la Panaite armaşul de'ĭ spunea érăşĭ cu şoptă cele ce ḑicea jidovul, care semne areta giuruitele câte pungĭ de banĭ giuruiaŭ jidoviĭ; şi pe semne neplinindŭ suma pungilorŭ, érăşĭ de isnóvă aduceaŭ sulele şi le daŭ Leĭbeĭ, şi silindu'lŭ cu bătae grósnică ca sĕ'şĭ giunghie copilul; éră elŭ nevrêndŭ érăşĭ chiăma pe Bulucbaşa de'ĭ şoptĭa la ureche, şi Baş-Bulucbaşa, érăşĭ mergea de arĕtă Armaşuluĭ. Şi acéstă şoptă aŭ purtat'o maĭ tótă ḑioa; éră têrgul era totŭ strinsŭ la privélă; éră décă aŭ plinitŭ câtŭ cerea domnul aprópe de séră, i-aŭ scosŭ de acolo şi i-aŭ închisŭ ca sĕ dee baniĭ. Éră până a plini eĭ aceĭ banĭ, aŭ trecutŭ multe ḑile, până aŭ sositŭ şi trămisul jidovilorŭ din Iaşĭ la Ţarigradŭ, de aŭ datŭ veste luĭ Rafail jidovul Bazagémbaşiĭ Veziruluĭ. Şi de aice s'aŭ cunoscutŭ că lucrul era adevĕratŭ; şi eĭ fiindŭ vinovaţĭ aŭ alergatŭ la dênsul, ca sĕ'ĭ ajutorésca de la Pórtă, şi aŭ adusŭ fermanŭ scriindŭ la Mihaĭ Vodă, poroncindŭ sĕ slobóḑă pre jidovĭ. Şi atunce i-aŭ lăsatŭ fôră de banĭ, numaĭ câtŭ aŭ datŭ luĭ Panaiti Armaşul, şi doftoruluĭ Caragia, şi luĭ Iordaki vel Postelnicŭ, şi s'aŭ întorsŭ la casele lorŭ. Nu s'aŭ lăsatŭ cu atâta jidoviĭ, ce ḑiceaŭ că le-aŭ luatŭ multe lucrurĭ din casele lorŭ, pentru care lucrurĭ trămisaŭ acelŭ Bazagémbaşa pe Sara-Mehmetŭ Aga, Vezir-Agasi, cu fermanŭ şi le-aŭ scosŭ pagubele de la Serdarul şi de la alţiĭ ce arataŭ eĭ. Şi acéstă silinţă a luĭ Rafail nu era pentru altă fôră de câtŭ că nu se priimise Mihaĭ Vodă rugămințeĭ luĭ maĭ'nainte, poftindu'lŭ sĕ se facă a nu vedea şi sĕ slobóḑă pre jidovĭ, ce aŭ scrisŭ la Pórtă pîrîndŭ pre némul jidovescŭ, ca sĕ'ĭ păgubéscă de banĭ. Căcĭ cu unŭ-spre-ḑece anĭ maĭ'nainte, în ḑilele luĭ Ali Paşa Veziruluĭ, făcuse jidoviĭ de Ţarigradŭ unŭ lucru ca acesta cu unŭ copilŭ Turcŭ, şi Vezirul aŭ fostŭ spênḑuratŭ treĭ jidovĭ, şi atuncea giuruise jidoviĭ Veziruluĭ sĕ aibă a da Impĕrăţieĭ 1000 de pungĭ de banĭ, cândŭ s'orŭ maĭ găsi cu faptă ca acésta în tótă stăpânirea Impĕrăţieĭ. Acestea aŭ sositŭ luĭ Mihaĭ Vodă érăşĭ pentru lăcomie, că s'aŭ aflatŭ cu inima maĭ ferbinte spre lăcomia banilorŭ,

ce aŭ mijlocitŭ sĕ iee de la jidovĭ, de câtŭ spre dreptate nefăçiarnică ce i se cădea sĕ facă şi dragostea asupra legiĭ şi a luĭ Dumneḑeŭ, şi pentru căcĭ nu socotia maĭ nainte sfârşitul lucruluĭ de care se apuca. Dreptŭ aceea dupĕ puţină vreme 'i-aŭ sositŭ şi luĭ mazilia.

CAP. XXI.

Domniea luĭ Grigorie Vodă Ghica.

Acestŭ domnŭ vrednicŭ de vecĭnica pomenire, aŭ venitŭ cu domniea ţĕreĭ Moldoveĭ la anul 7235, şi domniea luĭ precum aŭ luato, şi cum aŭ domnitŭ, pre largŭ vomŭ arĕta la istoria luĭ maĭ nainte, arĕtândŭ ântêiŭ curgerea némuluĭ sĕŭ, moşiĭ stremoşiĭ luĭ cine aŭ fostŭ. De pe tată se trage din Gheorgie Ghica Vodă, care 'i-aŭ fostŭ stremoşŭ, şi aŭ fostŭ domnŭ ântêiŭ în ţéra Moldoveĭ, şi în ţéra Românéscă, la ḑilele luĭ Sultanŭ Mehmetŭ Impĕratŭ, la anul de la zidirea lumeĭ 7165; ce precum aŭ domnitŭ aice în Moldova Ghica Vodă bĕtrânul şi ce têmplărĭ aŭ avutŭ, scrie pre largŭ înapoĭ la rôndul sĕŭ; éră domniea ce aŭ domnitŭ în ţéra Muntenéscă Ghica Vodă, şi pe urmă şi fiiul sĕŭ Grigore Vodă cu a doua domnie, încă nu le-amŭ trecutŭ a nu le scrie, ce dupĕ cum amŭ aflatŭ istoriile luĭ scrise la leatopiseţul ţĕreĭ Românescĭ, pre largŭ s'aŭ scrisŭ şi aice. Că la anul 7168, dupĕ treĭ anĭ ce aŭ domnitŭ Ghica Vodă bĕtrânul în ţéra Moldoveĭ, înţelegêndŭ Impĕrăţiea de risipa ţĕreĭ Românescĭ, ce se risipise din nebunia şi hainiea luĭ Mihaĭ Vodă, ce fusese la acea vreme domnŭ acolo, aŭ făcutŭ domnŭ ţĕreĭ pre Ghica Vodă; mutându'lŭ de aice din Moldova ca pe unŭ omŭ bĕtrânŭ pentru aşeḑarea aceĭ ţĕrĭ. Şi aŭ poroncitŭ Impĕrăţiea luĭ Calga Sultanŭ, ce era la acea vreme Calga, sĕ ea pe Ghica Vodă sĕ'lŭ ducă la scaunul ţĕreĭ Muntenescĭ; şi dupĕ rĕsboiul şi isbânda, ce aŭ făcutŭ Ghica Vodă cu Tătariĭ de aŭ bătutŭ pe Constantinŭ Vodă; luându'lŭ Sultanul din poronca Impĕrăţieĭ, 'l-aŭ dusŭ în ţéra Muntenéscă, şi acolo fŏră de nicĭ unŭ rĕsboiŭ cu Mihnea Vodă 'l-aŭ aşeḑatŭ la scaunŭ, fugindŭ Mihnea Vodă din Tîrgovisce, şi simţindu-se în faptele séle, cele maĭ multŭ de câtŭ păgânescĭ, s'aŭ dusŭ pe furişŭ la Racoţi în Ardélŭ, unde şi sufletul curândŭ 'şĭ-aŭ borîtŭ în prăpăstiile iaduluĭ, ş'aŭ peritŭ pomenirea luĭ cu sunetŭ. Aşa spunŭ că 'l-aŭ otrăvitŭ Racoţi. Gheorghie Ghica mergêndŭ în scaunul ţĕreĭ Muntenescĭ, aşa scrie letopiseţul ţĕreĭ Muntenescĭ, precum pre toţĭ îĭ chiăma cu blândeţe sĕ vie pe la casele lorŭ, şi tuturorŭ s'aŭ arătatŭ cu bine, nevoindu-se ca sĕ îndrepteḑe ţéra din sfărmăturile ce o sfărâmase oştile Turcescĭ şi Tătărescĭ, pentru nebuniile Muntenilorŭ, şi fiindŭ vremea haraciuluĭ sĕ se dee la Impĕrăţie, aŭ făcutŭ rônduélă sĕ se stringă. Déră Constantinŭ Vodă, éră n'aŭ lăsatŭ ţéra sĕ se odihnéscă în pace: ce 'i-aŭ făcutŭ nevoĭ, că vĕḑêndŭ pre Racoţi bătutŭ de Turcĭ şi rănitŭ la Oradia, şi de acolo 'l-aŭ dusŭ mortŭ la Patacŭ cetatea luĭ, neavêndŭ încotro face cu câte oştĭ avea, strinse cu banĭ, aŭ venitŭ éră în ţéra Românéscă, şi aŭ gonitŭ pre Ghica Vodă la Giurgiu, vrêndŭ sĕ fie domnŭ. Inţelegêndŭ déră

Impěrăţiea aŭ trămisŭ Turcĭ şi Tătarĭ cu Ghica Vodă, şi 'l-aŭ gonitŭ, şi s'aŭ dusŭ în ţéra Căzăcéscă, că în ţéra Unguréscă n'avea locŭ, precumŭ s'aŭ scrisŭ înapoĭ maĭ pre largŭ pentru dênsul, în câte s'aŭ ispititŭ elŭ, şi la ce aŭ rĕmasŭ. Decĭ mergêndŭ Ghica Vodă éră la scaunŭ, şi fiindŭ acele tulburărĭ de Constantinŭ Vodă, şi ţéra stricată, cum aţĭ auḑitŭ, n'aŭ putută sĕ strîngă haraciul, ca sĕ'lŭ trămiţă dupĕ obiceiŭ la Bairamŭ; şi măniindu-se Impĕrăţiea 'l-aŭ mazilitŭ fiindŭ şi bĕtrânŭ, şi aŭ datŭ domniea fiiuluĭ sĕŭ luĭ Grigorie Vodă. Pre acea vreme multe răsmiriţĭ fiindŭ, s'aŭ făcutŭ fómete mare în ţéra Românéscă, pentru că se mâniese Dumneḑeŭ pre Muntenĭ pentru atâte nebuniĭ şi morţĭ ce făcuse; aŭ trămesŭ şi ciumă de muriaŭ fórte rĕŭ. Pre vremea ce luase Cara Mustafa Paşa pre Ghica Vodă cu mazilie din Bucurescĭ, Şerbanŭ Logofĕtu feciorul luĭ Constantinŭ Postelnicul Cantacuzino, fiindŭ maĭ viclénŭ de câtŭ alţĭ fraţĭ, aŭ gătitŭ unŭ calŭ fórte frumosŭ, şi 'l-aŭ dăruitŭ Paşiĭ despre dênsul, şi 'l-aŭ rugatŭ sĕ'ĭ fie slugă, şi sĕ'lŭ aibă în gândul luĭ neuitatŭ. Decĭ Paşa priimindŭ calul cu dragoste, i s'aŭ făgăduitŭ că va ţine minte, şi adevĕratŭ aŭ fostŭ, că maĭ pre urmă 'i-aŭ făcutŭ multŭ bine, precum maĭ nainte arată, până şi la domnie 'l-aŭ rădicatŭ. Intr'acéstă vreme Ali Paşa cu alţĭ Turcĭ şi Tătarĭ aŭ mersŭ la Oradia de aŭ bătutŭ 40 de ḑile, şi s'aŭ luatŭ totŭ nemeşugul Ardéluluĭ, şi s'aŭ dusŭ la Ali Paşa cu Apafi-Mihaĭ, de 'l-aŭ pusŭ Craiŭ Ardéluluĭ; îmbrăcându'lŭ cu caftanŭ, şi dându'ĭ şi stégŭ de domnie dupĕ obiceiŭ, s'aŭ întorsŭ la Ardélŭ la scaunŭ.

Aice vroimŭ sĕ arătămŭ pentru domnia ântêia a luĭ Grigorie Vodă în ţéra Românéscă, la anul de la zidirea lumeĭ 7169. Viindŭ Grigorie Vodă domnŭ în ţéra Românéscă în urma tătâne-sĕŭ, aŭ găsitŭ ţéra stricată de atâte rĕutăţĭ, ce'ĭ veniaŭ asupră din nebuniile Muntenilorŭ, şi din rea chiverniséla domnilorŭ; Constantinŭ Vodă o purtase rĕŭ, Mihne Vodă şi maĭ rĕŭ, şi remăsese datorie multă de la Mihnea Vodă. Ce se mira ce sĕ facă, haraciul Impĕrătescŭ sĕ'lŭ dea, aŭ datorie sĕ plătéscă, că'ĭ eraŭ tóte împrotivă. Déră dupĕ nourŭ, vine şi seninŭ; dupĕ fómete şi ciuma ce era, aŭ datŭ Dumneḑeŭ pace şi bilşugŭ şi sănătate, că s'aŭ făcutŭ grîul, malaiul, şi vinul, şi alte bucate, cu care îşĭ rĕdicară săraciĭ nevoile. Şi aşa pin cetŭ cârmuia norodul bine, şi era judecătorŭ dreptŭ domnul, şi milostivŭ, şi gingaşŭ întru tóte lucrurile luĭ, şi nemăreţŭ. Intru acéstă vreme Kemeni Ianoşŭ din ţéra Unguréscă de susŭ, strângêndŭ oştile stăpâne-sĕŭ luĭ Racoţi cele risipite, şi fĕră de stăpânŭ, luândŭ agiutorŭ de la Némţŭ cu vorbă ca acésta, de va putea supune Ardélul, sĕ se închine Nemţilorŭ, şi s'aŭ pornitŭ spre Ardélŭ. Apafi-Mihaĭ cu Ardeleniĭ acésta auḑindŭ, aŭ trămisŭ la Turcĭ de le-aŭ datŭ scire şi aŭ cerşutŭ agiutorŭ asupra luĭ Kemeni Ianăşŭ, şi i-aŭ datŭ pe Cuciucŭ Mehmetŭ Paşa cu câtă-va sumă de Turcĭ, şi aŭ poroncitŭ luĭ Grigorie Vodă sĕ trămiţă óste întru agiutorŭ. Şi aŭ trămisŭ óste cu Odivoianul; aşijderea din Moldova aŭ trămisŭ óste. Decĭ fiindŭ la Săghişóra Turciĭ şi Unguriĭ, Kemeni Ianoşŭ aŭ venitŭ la unŭ satŭ ce era aprópe de cetate, şi aŭ conăcitŭ acolo cu óstea luĭ; şi eraŭ cuvinte între dênşiĭ a doua ḑi sĕ lovéscă pre Turcĭ. Déră prinḑêndŭ Turciĭ veste din iscódele ce aveaŭ în tabĕra luĭ Kemeni Ianoşŭ, cum şedeaŭ fĕră de grijă, n'aŭ asceptatŭ până a doua ḑi, ce într'acea ḑi i-aŭ lovitŭ fĕră de

veste în vremea prânḑuluĭ, şeḑêndŭ Kemeni Ianoşŭ la masă, şi fiindŭ oştile risipite pre la otace; şi cum vĕḑu pre Turcĭ, împresurându'ĭ, apucă Kemeni Ianoşŭ de încălecă; şi grăbindu'lŭ nu maĭ avea încotro maĭ face, ce dede peste unŭ heleşteŭ înghiăţatŭ sĕ trécă, şi lunecêndu-se calul aŭ căḑutŭ cu dênsul giosŭ, Turciĭ încă îlŭ împresurară şi'lŭ tăiară; aşijdere şi pre oştĭ le împrăsciară în tóte părţile. Decĭ décă aŭ trecutŭ doĭ anĭ a luĭ Grigorie Vodă, făcut-aŭ Sultanŭ Mehmetŭ gătire de óste, şi aŭ trămisŭ pe Kiupruliul Vezirŭ cu oştĭ asupra ţ ereĭ Ungurescĭ din susŭ, ca sĕ o supue, neavêndŭ stăpânŭ pe nimene, de vreme că Racoţi care o stăpânise perise. Kemeni Ianoşŭ care căḑuse în urma luĭ Racoţi încă aŭ datŭ sfîrşitŭ, cum aţĭ auḑitŭ, şi aŭ poroncitŭ la Grigorie Vodă din ţéra Muntenéscă, şi Dabijeĭ Vodă din ţéra Moldoveĭ, de aŭ mersŭ şi eĭ cu oştĭ până in Ardélŭ împreună cu Tătariĭ. Pe Apafi Craiul încă 'l-aŭ chiămatŭ Vezirul, şi s'aŭ împreunatŭ cu Turciĭ. Atunce aŭ luatŭ Uĭvarul cetatea, şi Gangoţul, şi alte locurĭ, şi în anul acela s'aŭ întorsŭ cu pace la ţĕrile lorŭ. Acolo în óstea luĭ Grigorie Vodă s'aŭ făcutŭ nisce amestecăturĭ, adecă Şerbanŭ Logofĕtul feciorul luĭ Constantinŭ Postelnicul Cantacuzino, şi alţĭ fraţĭ a luĭ ce eraŭ acolo, cu Mareşŭ Creţulescul, sĕ fi umblatŭ între Căpitanĭ, şi între slujitorĭ, îndemnându-ĭ sĕ mérgă sĕ pîréscă pre Grigorie Vodă la Vezirul de făcătorŭ de rĕŭ, de hainŭ, şi de altele, şi pe urmă sĕ céră domnŭ pre Şerbanŭ Vodă Logofĕtul, care vorbă purtându-se din omŭ în omŭ aŭ agiunsŭ la domnŭ. Decĭ auḑindŭ domnul, se păzia în taină până 'şĭ-aŭ luatŭ ḑioa bună de la Vezirul, şi dupĕ ce aŭ purcesŭ apropiindu-se de ţéră, la unŭ locŭ conăcindŭ pentru odihnă, aŭ poroncitŭ luĭ Gheorghieşŭ Moldovanul, ce era vătavŭ de Aproḑĭ, sĕ aducă pre aceĭ boierĭ ce făcuse vicleşugŭ, şi aducêndu'ĭ înaintea luĭ i-aŭ mustratŭ pentru căcĭ facŭ aşa de aŭ vrutŭ sĕ'lŭ viclenéscă: Ce rĕŭ le-aŭ făcutŭ, aŭ nu i-aŭ boĭeritŭ, şi i-aŭ miluitŭ cu mile marĭ, care anume le spunea? Éră Mareşŭ fiindŭ maĭ cuvêntăreţŭ, şi maĭ îndrăsneţŭ, aŭ rĕspunsŭ că nu suntŭ vinovaţĭ cu nemică. Grigorie Vodă aŭ scosŭ dovadnicĭ de faţă Căpitaniĭ cu cariĭ vorbise eĭ, între care era şi Alecsandru feciorul luĭ Gheorghie Banul, şi începu a mărturisi cum că eĭ le ḑise sĕ mérgă sĕ pîréscă la Vezirul şi sĕ puie pe Şerbanŭ Logofĕtul domnŭ. Éră Mareşŭ aŭ rĕspunsŭ: «Dómne, acestŭ Alecsandru în ḑilele Mihneĭ Vodă, fiindŭ Postelnicŭ mare, mulţĭ boĭerĭ s'aŭ omorîtŭ pe gura luĭ, nefiindŭ vinovaţĭ cu nemică: Acmu éră s'aŭ apucatŭ de aceea. Ce de'lŭ veĭ asculta măria ta, fă cu noĭ ce veĭ vrea, şi va da sémă înaintea luĭ Dumneḑeŭ; éră noĭ nu suntemŭ vinovaţĭ.» Şi dintru acelŭ césŭ i-aŭ datŭ Grigorie Vodă în séma vătavuluĭ de Aproḑĭ, şi cu alţĭ slujitorĭ, de i-aŭ dusŭ totŭ în paḑă până la scaunul sĕŭ. Lîngă aceste şi din ţéră venise pîră de la Stroe Vornicul, şi de la Dimitraşcu Visternicul Cantacuzino cariĭ aŭ fostŭ lăsaţĭ Caimacamĭ, pîrindŭ pe Constantinŭ Postelnicul Cantacuzino, că âmblă pre marginea Turcéscă ómeniĭ luĭ huliudŭ numele domnuluĭ de rĕŭ, şi de hainŭ, şi pe ómeniĭ ţ ereĭ îĭ smintesce, de nu'ĭ lasă sĕ'şĭ dea dăjdiile Impĕrătescĭ, şi cum se laudă cum că elŭ aŭ popitŭ pe Grigorie Vodă, şi érăşĭ elŭ îlŭ va despopi. Decĭ aceste douĕ pricinĭ, una din tabĕră şi alta din ţéră înţelegêndu-se, aţîţară pre Grigorie Vodă cu mare mânie asupra caseĭ luĭ Constantinŭ Postelnicul; şi dupĕ ce aŭ intratŭ în ţéră, înţelegêndŭ Constantinŭ Postelnicul de venirea domnuluĭ, şi de opréla

feciorilorŭ séĭ, aŭ alergatŭ înainte către Craiova se se împreune cu domnul, şi 'l-aŭ priimitŭ de s'aŭ împreunatŭ; déră i-aŭ arĕtatŭ unŭ chipŭ fórte posomorîtŭ, şi vorbindŭ camŭ alăture cu calea i-aŭ ponăsluitŭ pentru feciorii luĭ că suntŭ rĕĭ şi vicleni, arĕtându-ĭ vicleşugul ce aŭ vrutŭ sĕ facă, ispitindu-se sĕ rădice pre Şerbanŭ domnŭ. Aceste audindŭ Constantinŭ Postelnicul tăgăduia, dicêndŭ: «nu va fi aşa, déră va fi pîră mincinósă sĕ nu le credĭ măria ta.» Şi cu atâta aŭ eşitŭ afară. Éră Grigorie Vodă mergêndŭ la scaunŭ, pre ceĭ-alțĭ boierĭ i-aŭ slobodițŭ, éră pre Şerbanŭ 'l-aŭ însemnatŭ la nasŭ de o parte, pentru că se numia sĕ fie domnŭ, éră pe tată-sĕŭ Constantinŭ Postelnicul aŭ trămisŭ unŭ Căpitanŭ cu dorobanțĭ şi 'l-aŭ luatŭ nóptea şi 'l-aŭ dusŭ la mŏnastirea Snagovuluĭ. Acolo aŭ poroncitŭ de 'l-aŭ cumunicatŭ, şi 'l-aŭ omorîtŭ; şi cu voea domnuluĭ luându'lŭ giupânésa şi feciorii luĭ 'l-aŭ rădicatŭ de acolo şi 'l-aŭ dusŭ la Mărgineni de 'l-aŭ îngropatŭ.

Cândŭ aŭ fostŭ la alŭ doile anŭ dupĕ acésta, érăşĭ aŭ venitŭ poroncă luĭ Grigorie Vodă şi Dabijeĭ Vodă că sĕ mérgă la óste éră spre Buda; şi aŭ purcesŭ de s'a dusŭ dupĕ poroncă. Şi mergêndŭ la Slide Huseinŭ Paşa de la Buda, împreună cu Paşa aŭ mersŭ la Leva cetate, de aŭ bătut'o; déră nemică nu'ĭ puteaŭ strica, fiindŭ Tătariĭ acolo cu unŭ Sultanŭ. Éră Vezirul Kiupruliul era la altă cetate ce'ĭ dicŭ Singothardŭ; decĭ acolo veniră o sémă de oştĭ Nemțescĭ cu Generalul Montecuculi; éră la Leva unde era Huseinŭ Paşa cu domniĭ şi cu o sémă de Tătarĭ, venit-aŭ alte oştĭ cu Generalul Jujuza, şi într'o di s'aŭ bătutŭ amêndouĕ rĕsbóiele, la care aŭ biruitŭ Crestiniĭ pre Turcĭ, şi s'aŭ întorsŭ înapoĭ, dupĕ ce fură Turciĭ biruițĭ precum ațĭ auditŭ. Temêndu-se Vezirul de Impĕratul sĕ nu'ĭ facă vr'unŭ rĕŭ, aŭ stătutŭ la midîlocŭ Panaitaki, care era pre acea vreme dragomanŭ Impĕrătescŭ, şi aŭ făcutŭ pace între amênduoĭ Impĕrațiĭ în 20 anĭ. In rĕsboiul ce făcuse la Leva, vrêndŭ Grigorie Vodă sĕ'şĭ aréte vitejia, şi năvălindŭ asupra Nemțilorŭ din contro eraŭ oştile luĭ, măcarŭ că pre o rótă de Nemțĭ o aŭ stricatŭ de totŭ, éră biruința totŭ aŭ fostŭ a Nemțilorŭ; şi mulțĭ boierĭ şi slujitorĭ aŭ peritŭ, că se întêmplase şi o tină în fuga lorŭ, şi pe maĭ mulțĭ în tina aceea i-aŭ împuşcatŭ Nemțiĭ. Decĭ săvîrşindu-se aşa rĕsboiul, domniĭ amêndoĭ de frica Veziruluĭ n'aŭ cutezatŭ sĕ mérgă la dênsul, căcĭ îĭ bătuse Nemțiĭ; ce aŭ venitŭ cineşĭ la țéra luĭ; şi este obiceiŭ la Turcĭ fĕră fermanŭ să nu se ducă nime nicăire. Capi-Kihaia luĭ îĭ scria sĕ mérgă la Vezirul că pe urmă va fi rĕŭ; însă Dabija Vodă avêndŭ Capi-Kihaia pe Kirițĭ Draconŭ Rusetŭ care aŭ agiunsŭ şi domnŭ maĭ pe urmă, numindu'lŭ Antonie Vodă, şi scriindu'ĭ sĕ mérgă, apucânduse pe capul luĭ că ce rĕŭ îĭ va fi sĕ fie în sufletul luĭ, aşa audindŭ Dabija Vodă aŭ mersŭ la Vezirul, şi mustrându-lŭ óreşce érăşĭ i-aŭ datŭ domniea la Moldóva. Éră Grigorie Vodă nicĭ câtŭ aŭ cutezatŭ să mérgă, că'ĭ eraŭ boieriĭ viclenĭ, şi uniĭ cariĭ eraŭ fugițĭ la Rusciucŭ, şi ceĭ de lîngă dênsul îlŭ spĕriaŭ că vorŭ sĕ vie să 'lŭ iee sĕ'ĭ tae capul, şi alte minciunĭ de aceste purtândŭ. Decĭ s'aŭ rĕdicatŭ Grigorie Vodă şi s'aŭ dusŭ în țéra Nemțéscă, de aŭ şedutŭ acolo câtă-va vreme. Dupĕ ce aŭ pribegitŭ Grigorie Vodă, boieriĭ țéreĭ ce eraŭ pe acea vreme, s'aŭ strinsŭ cu toțiĭ şi s'aŭ dusŭ la Țarigradŭ ca sĕ'şĭ céră domnŭ; decĭ pre cale

mergêndŭ socotise de le va da îndămână, sĕ puie domnŭ pe Dimitrașcu Bozoĭanul de la Căpățînescĭ; déră agiungêndŭ aŭ găsitŭ pe Radul Vodă feciorul luĭ Leonŭ Vodă orănduitŭ de la Turcĭ sĕ'lŭ facă domnŭ. Vĕḑêndŭ boĭeriĭ așa, n'aŭ maĭ cutezatŭ sĕ ḑică de altul, temêndu-se că nu vorŭ putea isprăvi, și va fi maĭ rĕŭ pe urmă; s'aŭ lipitŭ lûngă Radul Vodă, căcĭ și elŭ trăgea pe boĭerĭ cu cuvinte blânde sĕ nu facă vre o tulburare, și așa s'aŭ așeḑatŭ între dênșiĭ, și aŭ datŭ Turciĭ domniea Raduluĭ Vodă.

Decĭ dupĕ patru anĭ ce aŭ domnitŭ Radul Vodă și dupĕ alțĭ treĭ anĭ ce aŭ domnit-aŭ Antonie Vodă în urma Raduluĭ Vodă, totŭ acolo în țéra Muntenéscă, la care domnĭ multe amestecăturĭ făceaŭ Postelnicescii, asupra domnilorŭ și cu alțĭ boĭerĭ învrăjbindu-se, venit'aŭ poroncă de la Impĕrăție sĕ mérgă Antonie Vodă domnul țĕreĭ Muntenescĭ la Pórtă la alŭ treile anŭ, la sărutarea póleĭ Impĕratuluĭ, dupĕ cum făcuse Turciĭ obiceiŭ. La Țarigradŭ încă sosise Grigorie Vodă din pribegiea luĭ de la Veneția, ertându'lŭ Impĕrățiea prin miḑĭlocul luĭ Panaitaki Terzimanul. Aceste auḑindŭ domnul și boĭeriĭ, măcarŭ că mergeaŭ la Pórtă neavêndŭ în altŭ chipŭ sĕ facă, éră eraŭ îngrijițĭ. Și aŭ trămisŭ înainte pe Constantinŭ Postelnicul Cantacuzino, și pe Gheorghie Vornicul, sĕ cerce Porțile sĕ véḑă ce vorŭ afla; éră domnul și boĭeriĭ se gătiseră și purcéseră, și aŭ lăsatŭ Caĭmacamŭ la scaunŭ pre Crețulescu; éră pe Banul Gherghe, fiindŭ boĭerŭ bĕtrânŭ, n'aŭ vrutŭ sĕ'lŭ puie Caĭmacanŭ, nicĭ 'l-aŭ socotitŭ întru ceva; de care lucru fórte s'aŭ scârbitŭ, unde nu 'ĭ dedese nicĭ o cinste. Decĭ dintre boĭeriĭ ceĭ obidițĭ: Neagoe Săcuianul cu nasul tăiatŭ, și alțiĭ aŭ fugitŭ de acolo din țéra Muntenescă, și s'aŭ dusŭ la Pórtă, și lipindu-se lûngă Panaitaki, pîrît'aŭ pe Potelnicescĭ că facŭ multe nedreptățĭ între boierĭ, și între săracĭ; de vreme că și nasul luĭ Neagoe Sĕcuianul îlŭ tăiase Antonie Vodă totŭ prin pîrile Postelnisescilorŭ; și alțiĭ mulțĭ boierĭ, multe și marĭ strimbătățĭ aŭ avutŭ despre dênșiĭ. Decĭ dupĕ ce aŭ agiunsŭ Antonie Vodă la Dunăre, i-aŭ têmpinatŭ Constantinŭ Postelnicul întorcêndu-se de la Tarigradŭ; și întrebându'lŭ ce aŭ priceputŭ la Pórtă, elŭ aŭ ḑisŭ rĕŭ, că nu le va fi pe voea ce aŭ gănditŭ, și aŭ spusŭ de Grigorie Vodă tóte povestile. Éră Șerbanŭ Spătarul frate-sĕŭ aŭ ḑisŭ, că va face podŭ de pungĭ de la seraiul Muntenescŭ, până la Vezirul, și totŭ îĭ va fi pe voie. Aŭ ḑisŭ Constantinŭ Postelnicul: «Mergețĭ déră acolo și vețĭ vedea». La Dunăre aŭ socotitŭ sĕ nu lase în părere de rĕŭ pe Gherghe Bălénul ce nu'lŭ pusăse Caimacamŭ, și dé acolo i-aŭ scrisŭ o carte Antonie Vodă rânduindu'lŭ și pe dênsul purtătorŭ de grijă împreună cu Radul Logofĕtul Crețulescul, în ce vorŭ fi trebile țĕreĭ. Și mergêndŭ Antonie Vodă cu boieriĭ la Udriŭ, acolo agiungêndŭ cercaŭ Mareșŭ Banul, și Șerbanŭ Spătarul cu aĭ lorŭ, sĕ puie pe Gheorghie Vornicul domnŭ, și sĕ lipséscă Antonie Vodă, ḑicêndŭ că este bĕtrânŭ și slabŭ, și trebuie sĕ fie maĭ tare sĕ pótă sluji Impĕrățieĭ la óste, că făceaŭ Turciĭ gătire de óste asupra Leșilorŭ. Vezirul aŭ ḑisŭ: «décă le trebuie omŭ maĭ tare, le voiŭ da eŭ domnŭ cu mână de ferŭ». Ințĕlegêndŭ boieriĭ acésta se lăsară de socotéla cea d'ântêiŭ, și cereaŭ éră pe Antonie Vodă; și le făgăduiră Turciĭ în față sĕ fie, și le-aŭ ḑisŭ sĕ se gătéscă în cutare ḑi sĕ vie sĕ îmbrace caftanŭ; déră pe altă parte trămiseră Vezirul la Grigorie Vodă de 'l-aŭ adusŭ de la Țarigradŭ, și eĭ nu sciaŭ nemică. Décă s'aŭ apro-

piatŭ Grigorie Vodă de Udriŭ, şi aflândŭ Turciĭ, aŭ trămisŭ de 'l-aŭ chiămatŭ pe Antonie Vodă, sĕ mérgă cu toţĭ boieriĭ sĕ îmbrace caftanŭ; şi aŭ mersŭ toţĭ. Éră Şerbanŭ Spătarul, fiindŭ conăcitŭ la Caracacĭ, s'aŭ făcutŭ că 'ĭ este rĕŭ, şi zăcea lăngă focŭ; şi aŭ trămisŭ elŭ pe Ghinea Comisul sĕ véḑă ce vorŭ sĕ facă la Pórtă. Decĭ mergêndŭ Antonie Vodă cu boieriĭ la Vezirul, asceptândŭ caftanŭ, începură a'ĭ întreba care este Mareşŭ Banul. Elŭ aŭ rĕspunsŭ: eŭ suntŭ. Ia-lŭ; ḑise el; şi 'lŭ luară. Care este Georgie Vornicul: Ḑise: eŭ suntŭ. Îl luară şi pe dênsul. Care este Şerbanŭ? Ḑiseră: nu este aice. Care este Mihaĭ Postelnicul? Fiindŭ de faţă, éră îlŭ luară. Care este cutare, cutare, şi 'ĭ luară pe toţĭ pe rândŭ, şi aŭ remasŭ Antonie Vodă singurŭ cu ceĭlalţĭ boierĭ, şi 'ĭ ḑise domnuluĭ: «Impĕratul te-aŭ mazilitŭ.» Şi întorcêndu-se către ceĭ-alţĭ boierĭ ce nu eraŭ de órda Postelnicescilorŭ, Ivaşco Stolnicul, Hriza Visternicul, Radul Stirbeĭ, şi alţiĭ cariĭ eraŭ acolo, le-aŭ ḑisŭ: «voĕ v'aŭ datŭ Impĕratul altŭ domnŭ, pre Grigorie Vodă; păsaţĭ la dênsul.» Decĭ eşindŭ boieriĭ de acolo încălecară, şi eşiră înainte lŭngă Udriŭ, că era aprópe, şi veniră cu dênsul în Udriŭ. Éră Şerbanŭ Spatarul fiindŭ totŭ maĭ viclénŭ de câtŭ alţiĭ, aŭ scăpatŭ, măcarŭ că aŭ trămisŭ sĕ'lŭ prinḑă déră n'aŭ putută, că îndată ce aŭ eşitŭ Ghine Comisul cândŭ întreba pe rôndŭ Vezirul i-aŭ datŭ de scire, şi aŭ fugitŭ încotro aŭ putută scăpa. Grigorie Vodă îndată aŭ scrisŭ cărţĭ la Banul Gherghe Băleanul sĕ scie că este domnŭ, şi sĕ prinḑă pre Radul Logofĕtul Creţulescul, şi pre fraţiĭ luĭ Şerbanŭ Spătarul, ce eraŭ la Bucurescĭ; care viindu'ĭ cărţĭ nóptea aŭ trămisŭ de aŭ strînsŭ Iuzbaşiĭ şi Capitaniĭ de slujitorĭ, şi pre boieriĭ cari se tĕmplase acolo, Radul Năsturelŭ şi alţiĭ, şi strângêndu'ĭ aŭ trămisŭ pe Năsturelŭ cu slujitorĭ la Constantinŭ Postelnicul, şi la Mateĭ Aga, şi la Iordaki de aŭ ocolitŭ casele lorŭ, şi i-aŭ chiămatŭ la curte. Éră pre alţiĭ aŭ trămisŭ la Creţulescul de 'l-aŭ chiămatŭ şi pe elŭ la curte. Cariĭ întrebândŭ ce este, le spuneaŭ că poroncă domnéscă este; şi strângênduse toţĭ la curte, unde eraŭ banul Gherghe şi slujitorĭ mulţĭ, şi lumînărĭ aprinse, décă veniră boieriĭ, şeḑură. Atunce se sculă Banul şi ḑise: «Boierĭ fraţilorŭ, sĕnĕtate de la măria sea Grigorie Vodă, că 'l-aŭ miluitŭ Dumneḑeŭ şi Impĕratul cu domniea. Étă cartea.» Şi cetindu-o mulţămiaŭ luĭ Dumneḑeŭ; însĕ acolo între glóte fugi Iordaki, şi vru sĕ fugă şi Mateĭ Aga. Déră îĭ prinse veste şi'lŭ întórseră, ḑicêndu'ĭ Banul Gherghe: «Mateĭ căcĭ facĭ copilăresce, de nu şeḑĭ; déră domnul căcĭ poruncesce sĕ fiţĭ la oprélă, nu că vrea sĕ vĕ omóre, ce numa până va veni şi măria sea. Decĭ bunŭ este Dumneḑeŭ, că vĕ va erta.» Alţĭ boierĭ 24 ce eraŭ închişĭ de Creţulescul şi în obeze, pentru năpăştile ce le făceaŭ că suntŭ viclenĭ, ce îndată poroncindŭ banul Gherghe le-aŭ tăiatŭ obezile, şi i-aŭ sloboḑitŭ. Ce fiesce care îşĭ lua obeile şi le ducea înaintea Creţulesculuĭ, ḑicêndu'ĭ sĕ şi le punie în gîtŭ, şi le lepăda giosŭ. Decĭ pe boieriĭ ce poruncise Grigorie Vodă Banuluĭ Gherghe sĕ'ĭ prinḑă, i-aŭ pusŭ în paḑă, până aŭ venitŭ a doua poroncă de la Grigorie Vodă de i-aŭ închisŭ în turnŭ. Boieriĭ ţĕreĭ nĕcăjiţĭ, cariĭ cum auḑiaŭ, încălecaŭ şi se duceaŭ la Grigorie Vodă la Udriŭ. Éră bietul Ilie Armaşul, auḑindŭ maĭ înainte că vrea sĕ'lŭ închiḑă Creţulescul, aŭ fugitŭ în ţéra Unguréscă sĕ scape: ce ânteiŭ i-aŭ prinsŭ o slugă a luĭ, şi ducêndu'lŭ la Creţulescul, îndată aŭ pusŭ de i-aŭ tăiatŭ

capul. Pe urmă prinḍêndŭ Plăeşiĭ în munte şi pre Ilie, şi ducêndu'lŭ până la o crăcîmă lângă Bucurescĭ legatŭ, étă veste în tótă ţéra că este Grigorie Vodă domnŭ; care auḍindŭ Ilie aŭ începutŭ a sudui pre plăiaşĭ, de 'l-aŭ deslegatŭ, şi i-aŭ legatŭ elŭ pe dênşiĭ şi le-aŭ datŭ bătăĭ până la mórte, şi i-aŭ dusŭ legaţĭ până în Bucurescĭ. Stroe Vornicul, pe care îlŭ călugărise Antonie Vodă la mônăstîrea Snagovuluĭ, din pricina Postelnicescilorŭ, puindu'ĭ năpaste că elŭ aŭ fostŭ pricina morţiĭ luĭ Constantinŭ Postelnicul tatăluĭ lorŭ, cândŭ 'l-aŭ omorîtŭ Grigorie Vodă, vĕḍênḍŭ atâte tulburărĭ în ţéra Românéscă ce făceaŭ Postelnicesciĭ cu aĭ lorŭ, cu unŭ felŭ de meşteşugŭ aŭ trecutŭ şi elŭ în ţéra Unguréscă; şi acolo cum aŭ auḍitŭ de Grigorie Vodă, îndată s'aŭ dusŭ tocma la Udriŭ la Grigorie Vodă, spuindu'şĭ tóte patimile şi nevoile ce aŭ trasŭ. Şi nu numaĭ jalobele luĭ Stroe Vorniculuĭ, ci şi de la alţiĭ, de la toţĭ boieriĭ, câtŭ se umplusese urechile luĭ Grigorie Vodă de jalobe pe Postelnicescĭ, mirându-se de nebuniile ce aŭ făcutŭ. Câteva pricinĭ aŭ fostŭ de aŭ căḍutŭ Postelnicesciĭ, în mâna luĭ Grigorie Vodă; una că Grigorie Vodă cândŭ aŭ scrisŭ la Kiupruliul Vezirŭ, de aŭ cerutŭ ertăciune, fórte rĕŭ i-aŭ părutŭ Vezirului, precum că eĭ 'l-aŭ înşelatŭ de aŭ fugitŭ într'alte ţĕrĭ, de subt mila Impĕratuluĭ; a doua se învrăjbise cu Panaitaki Terzimanul, căruia i se trecea cuvêntul la Vezirul; a treea că mestecase şi pre boieriĭ ţĕreĭ cu multe felurĭ de rele, dintru care fugindŭ uniĭ la Pórtă, marĭ jalobe făceaŭ la Turcĭ prin Panaitaki, care era vrăjmaşŭ mare, că şi cândŭ era Antonie Vodă la Udriŭ nemazilitŭ, încă uniĭ din Căpitanĭ şi din slujitorĭ, îndemnaţĭ de Postelnicescĭ umblaŭ pre uliţĭ, strigândŭ şi suduindŭ pe Panaitaki de muiere şi de copiĭ. Şi aceste auḍindŭ Panaitaki, maĭ rĕŭ s'aŭ mâniatŭ. Aceste pricinĭ aŭ fostŭ de aŭ căḍutŭ Cantacuzinesciĭ în mânele luĭ Grigorie Vodă; éră în cea de pe urmă putemŭ sĕ ḍicemŭ că din pĕcatele lorŭ i-aŭ datŭ Dumneḍeŭ pre mâna luĭ Grigorie Vodă.

In anul 7180, trecêndŭ Grigorie Vodă de la Udriŭ cu toţĭ boieriĭ aŭ venitŭ în scaunŭ la Bucurescĭ Martŭ 20, aducêndŭ cu dênsul şi pe boieriĭ ceĭ închişĭ de Turcĭ, pe cariĭ i-aŭ datŭ în mâna luĭ Turciĭ puşĭ în obeḍe: Mareşŭ Banul, Radul Creţulescul Logofĕtul, Gheorghie Vornicul, Gheţă Clucerul, Mihaĭ Postelnicul, Stoian Comisul, Vasile Căpitanŭ şi alţĭ Căpitanĭ. Şi după ce i-aŭ adusŭ, i-aŭ închisŭ în turnul de pe pórta domnéscă; ce n'aŭ trecutŭ multă vreme, şi pre aceĭ doĭ Căpitanĭ le-aŭ tăiatŭ capetele d'naintea porţiĭ, pentru căcĭ suduise pe Panaitaki, şi elŭ aŭ îndemnatŭ şi pre Grigorie de i-aŭ tăiatŭ; éră pe Gheorghie Vornicul, şi pe Gheţă Clucerul, şi Stoica Logofĕtul Liudescul, i-aŭ trămisŭ la Ocna. Éră alţiĭ eraŭ închişĭ în Bucurescĭ; şi în câteva rondurĭ i-aŭ scosŭ la divanŭ de 'ĭ judecaŭ şi 'ĭ pedepsiaŭ de stricarea ţĕreĭ, şi pentru că aŭ făcutŭ datorie multă la Turcĭ la o mie de pungĭ; şi le ḍicea Grigorie Vodă, că cândŭ s'aŭ dusŭ din ţéră în ţéra Unguréscă, datoriĭ numaĭ cincĭḍecĭ pungĭ aŭ lăsatŭ, éră acum găsesce o mie; şi dăjdĭ aŭ scosŭ multe, spuindu-le anume, şi întrebându'ĭ ce aŭ făcutŭ baniĭ de n'aŭ plătitŭ datoriile; şi multe de aceste ḍicêndu-le, éră îĭ băgaŭ la închisóre, poroncindŭ sĕ plătéscă de la casele lorŭ acea datorie ce aŭ făcutŭ eĭ, şi aŭ datŭ dintr'ênsa cu bătăĭ pe talpe şi cu legăturĭ. Ce în ḍilele acestuĭ domnŭ măcarŭ că era străinŭ, déră numaĭ a-

cestĭ boierĭ eraŭ întristaţĭ pentru închisorĭ, şi pentru căcĭ le cerea baniĭ; éră alţĭ boierĭ, şi slujitorĭ, şi birnicĭ toţĭ eraŭ veselĭ de venirea luĭ Grigorie Vodă; că era omŭ bunŭ, şi dăjdiile ţĕreĭ uşóre, câtŭ aveaŭ toţĭ bucurie, lăudândŭ pre Dumneḑeŭ de darul ce le aŭ datŭ.

Şerbanŭ Spătarul Cantacuzino, după ce aŭ scăpatŭ de la Udriŭ, aŭ venitŭ aice la Duca Vodă în Moldova, care înţĕlegêndŭ Grigorie Vodă aŭ trămisŭ solŭ la Duca Vodă de'lŭ cerea. Éră Duca Vodă aŭ rĕspunsŭ, că în Moldova adevĕratŭ aŭ venitŭ, déră nu 'l-aŭ priimitŭ pentru vrajbă, şi încotro s'a fi dusŭ nu'lŭ scie. Déră elŭ aŭ fostŭ ascunsŭ la mŏnastirea Hangul; şi pe urmă aŭ înţĕlesŭ Grigorie Vodă că 'l-aŭ ascunsŭ; şi nu puţină părere de rĕŭ aŭ avutŭ pre Duca Vodă.

Viindŭ déră véra aŭ făcutŭ Impĕrăţiea marĭ gătirĭ de óste de aŭ mersŭ în ţéra Leşéscă la Cameniţă; şi aŭ poroncitŭ luĭ Grigore Vodă de aŭ mersŭ şi elŭ cu oştile luĭ, carĭ stringêndu-se din tóte breslile, Călăraşĭ, Dărăbanţĭ, Roşiĭ, Visterniceĭ, Spătăreĭ, Postelniceĭ, Stolniceĭ, Vorniceĭ, Păhărniceĭ, le-aŭ făcutŭ stégurĭ, şi le-aŭ datŭ tutulorŭ suliţe văruite, şi cu prapurĭ, felurĭ de felurĭ, fieşŭ căruia după brésla lorŭ; şi aŭ făcutŭ óste frumósă, câtŭ mergêndŭ înaintea Impĕratuluĭ la alaiŭ, s'aŭ miratŭ Impĕratul şi toţĭ Turciĭ de óstea frumósă ce avea Grigorie Vodă. Acolo viindŭ şi Duca Vodă domnul Moldoveĭ, după cum îĭ poroncise Impĕratul, şi avêndŭ Grigorie Vodă pismă pe dênsul, pentru Şerbanŭ Spatarul, căcĭ nu i 'l-aŭ datŭ, aŭ îndemnatŭ pre boieriĭ Moldoveĭ de 'l-aŭ pîrîtŭ la Impĕratul, de mâncătorŭ şi spărgĕtorŭ de ţéră. Macarŭ că şi Moldoveniĭ aŭ fostŭ supĕraţĭ de Duca Vodă, şi se îndemnaŭ singurĭ, déră şi Grigorie Vodă le-aŭ agiutatŭ până 'l-aŭ surpatŭ, şi aŭ vrutŭ Impĕratul sĕ'ĭ taie capul; déră norocul luĭ aŭ fostŭ că aŭ avutŭ doue blane de vulpe de moscŭ fórte negre şi frumóse, ce făceaŭ amêndoue ca 40 de pungĭ de banĭ, şi aŭ datŭ una Vezirului, şi una Impĕratuluĭ, şi aŭ scăpatŭ de mórte; éră mazilŭ totŭ aŭ rĕmasŭ; şi aŭ pusŭ domnŭ Moldoveĭ pe Stefanŭ Petriceĭco.

Decĭ Impĕratul mergêndŭ la Cameniţă prea lesne aŭ bătut'o, că n'aŭ fostŭ óste întrênsa, ce numaĭ puţinteĭ Nemţĭ drăganĭ, cariĭ vĕḑênd puterea turcéscă şi temêndu-se şi de Craiul, s'aŭ dusŭ ofiţeriĭ cu slujitoriĭ lorŭ în turnŭ unde era érba de puşcă, şi aŭ datŭ focŭ erbeĭ de s'aŭ prăpăditŭ toţĭ şi aŭ spartŭ şi cetatea. Decĭ aŭ intratŭ Turciĭ cum aŭ vrutŭ, şi aŭ pusŭ óste şi aŭ orônduitŭ cele de trebuitŭ, şi aŭ dres'o pe unde se stricase, şi de acolo s'aŭ întors Impĕratul înapoĭ. Éră câţĭva Paşĭ şi cu domnul Grigorie Vodă, cu Hanul, cu Tătariĭ, 'i-aŭ trămisŭ în ţéra Leşéscă de aŭ arsŭ şi aŭ prădatŭ pe din susŭ de Liovŭ. Decĭ viindŭ tómna şi rĕcindu-se vremea, fiindŭ şi ploĭ multe, nu le-aŭ datŭ mâna sĕ bată Liovul până 'l-orŭ lua, ce 'l-aŭ lăsatŭ aşa, şi s'aŭ întorsŭ. Déră din susŭ de Liovŭ nisce óste Leşéscă, silindŭ pre Tătarĭ, 'i-aŭ tăiatŭ fórte rĕŭ şi le-aŭ luatŭ totŭ pleanul încă şi caiĭ lorŭ de veniaŭ pe giosŭ şi golĭ ca vaĭ de dênşiĭ, şi flămânḑĭ. Ce aceste întêmplându-se aŭ căutatŭ a veni înapoĭ, cariĭ viindŭ până la Hotinŭ, 'i-aŭ împresuratŭ şi érna; decĭ s'aŭ dusŭ fieşcare pe la locurile lorŭ.

Grigorie Vodă încă aŭ venitŭ la scaunŭ pe la sfete Nicolaĭ, şi 'ĭ-aŭ eşitŭ înainte Gherghe Banul, Stroe Vornicul, Sturza Spatarul fratele dómneĭ luĭ Grigorie Vodă, fiindŭ aceştĭ boierĭ Caimacamĭ. Cu mare bucurie aŭ intratŭ în

Bucurescĭ; numaĭ atâta că era domnul cam slabŭ, că se bolnăvise la Hotinŭ de aŭ zăcutŭ multă vreme în cetate, câtŭ se spĕriese că va muri. Êră décă aŭ venitŭ s'aŭ bucuratŭ că aŭ găsitŭ pe dómna sa venită de la Veneţia; că dupĕ ce aŭ luatŭ domniea de la Udriŭ, aŭ trămisŭ pre Sturza Spatarul cumnatu-sĕŭ, de aŭ adusŭ dómna de la Veneţia, şi fiindŭ Grigorie Vodă la óste, aŭ fostŭ sositŭ dómna, căriea 'i-aŭ eşitŭ înainte multe giupânese, la Dunăre, şi aŭ adusŭ pe dómna la Bucurescĭ. Şi era dómna îmbrăcată în haine frâncescĭ fórte frumóse, şi cu acelŭ chipŭ aŭ întratŭ în Bucurescĭ; decĭ lepădândŭ hainele acele, 'şĭ-aŭ luatŭ haine Muntenescĭ.

Decĭ găsindŭ Vodă dómna şi copii s'aŭ bucuratŭ, şi domnia cu pace şi cu linisce. Êră Şerbanŭ Spatarul de unde era la Hangul, temêndu-se de Stefanŭ Vodă Petriceĭco sĕ nu'lŭ dee lui Grigorie Vodă, mazilindu-se Duca Vodă, cum maĭ susŭ scrie, aŭ trecutŭ şi elŭ în ţéra Unguréscă la Giurgiu la unŭ Lazărŭ Istfanŭ boierŭ mare a loculuĭ aceluia; şi fiindŭ prietinŭ cu Cantacuzinescĭĭ din ţéra Moldoveĭ, veriĭ luĭ Şerbanŭ Spatarul, prin mijlocul lorŭ 'l-aŭ ţinutŭ la casa luĭ în bună rônduĭală până de primăvéră. Decĭ s'aŭ dusŭ la Betlemŭ Ianăşŭ Canţelarul Ardélului, şi aŭ cerutŭ voie sĕ'lŭ lase sĕ trécă în ţéra Turcéscă. Şi dêndu'ĭ voie s'aŭ dusŭ pen Hagiagŭ, pe la Caransebeşŭ, pe la Ruşova, de aci la Udriŭ la Cara-Mustafa Paşa Răkiabŭ Caimacamul, fiindu'ĭ prietinŭ din începutŭ din ḑilele Ghicăĭ Vodă cumŭ s'aŭ ḑisŭ, că 'l-aŭ fostŭ făcutŭ desĕvîrşitŭ prietinŭ; la a le căruia picióre căḑêndŭ, s'aŭ rugatŭ pentru fraţiĭ luĭ ce eraŭ închişĭ la Grigorie Vodă, sĕ facă mijlocŭ sĕ'ĭ scóţă. Decĭ Caimacamul aŭ chiămatŭ pe Ciupruliul Vezirul de 'l-aŭ ospătatŭ şi 'l-aŭ dăruitŭ dupĕ obiceiul lorŭ; pe lângă aceea 'l-aŭ rugatŭ sĕ'ĭ facă bine sĕ slobóḑă pre aceĭ boierĭ, ce'ĭ ţinea Grigorie Vodă închişĭ, că le agiunge câtŭ s'aŭ pedepsitŭ unŭ anŭ. Decĭ Vezirul aŭ făgăduitŭ că va face; Caimacamul încă fiindŭ viclénŭ, ca sĕ nu se zăbovéscă lucrul, îndată aŭ chiămatŭ Iazagiul, şi aŭ scrisŭ fermanŭ la Grigorie Vodă sĕ dee boieriĭ în mâna Turculuĭ, sĕ nu facă într'altŭ chipŭ; şi aŭ orânduitŭ şi Agă sĕ mérgă. Şi cum s'aŭ dusŭ Vezirul de la ospĕţŭ îndată aŭ trimesŭ Caimacamul pe Aga cu fermanul, şi 'l-aŭ învĕţatŭ sĕ mérgă dreptŭ la domnŭ la curte, unde se lase două slugĭ la uşa turnuluĭ unde eraŭ boieriĭ închişĭ, pentru sĕ nu'ĭ mute aiure undeva. Şi aşa aŭ făcutŭ Aga, mergêndŭ dreptŭ la domnul, şi lăsândŭ şi slugĭ la uşa turnuluĭ, dândŭ fermanul luĭ Grigorie Vodă. Acesta n'aŭ avutŭ cum face într'altŭ chipŭ, ce 'i-aŭ scosŭ şi 'i-aŭ dusŭ înaintea luĭ Grigorie Vodă de 'i-aŭ datŭ în mâna Turculuĭ, de 'i-aŭ dusŭ la Ţarigradŭ. Mareşŭ Banul n'aŭ vrutŭ sĕ mérgă ce aŭ rămasŭ la casa luĭ, şi Gheţă socrul luĭ Şerbanŭ Spatarul, fiindŭ în Ocnă, aŭ poroncitŭ de 'l-aŭ sloboḑitŭ, şi s'aŭ dusŭ la Nicopolŭ; éră pe Georgie Vornicul 'l-aŭ luatŭ de la Ocnă, şi 'l-aŭ dusŭ la Tismana la închisóre. Acolo şeḑêndŭ câtăva vreme, saŭ pentru că i se rĕdicase numele de domnŭ, saŭ pentru alte pricinĭ ce Dumneḑeŭ scie, aŭ trămisŭ Grigorie Vodă pe Capşa Căpitanul cu slujitorĭ, şi cu Preda alŭ doile armaşŭ, şi scoţêndu'lŭ din mŏnăstire 'i-aŭ tăiatŭ capul.

Aceste tâmplărĭ ce fĕră de nădejde 'i-aŭ venitŭ luĭ Grigorie Vodă, vĕḑêndu-le, s'aŭ tulburatŭ fórte; însĕ viindu'ĭ poroncă sĕ mérgă la óste la Hotinŭ cu Huseinŭ Paşa Săidioglu, pentru paza Cameniţieĭ, se găti de óste. Ce într'-

aceste têmplări boierii cari'i luase Turcul de'i dusese la Ţarigradŭ, pîrît'aŭ pre domnŭ că va sĕ se hainéscă, şi nu este într'altŭ chipŭ; decî Turciĭ temêndu-sè de una ca acésta, aŭ poroncitŭ sĕ'şi trămită domnul copiiĭ la Ţarigradŭ şi dómna, şi măcarŭ că cu necazŭ i-aŭ trămisŭ, ântêiŭ aŭ purcesŭ domnul la óste, apoĭ s'aŭ dusŭ şi dómna la Ţarigradŭ, cu Tóderŭ Sturza Spatarul frate-sĕŭ. Éră domnul mergêndŭ la Hotinŭ s'aŭ împreunatŭ cu Paşa, şi multă vreme aŭ şeḑutŭ acolo.

Intr'acea vreme socotindŭ că nu se va odihni de Postelnicescĭ, fiindŭ în Ţarigradŭ lûngă Pórtă tot-d'a-una, aŭ trămisŭ jalobă de la ţéră pentru dênşiĭ; pe lûngă jalobă şi banĭ câţĭ aŭ socotitŭ că vorŭ trebui, şi s'aŭ rugatŭ Vezirului sĕ'ĭ gonéscă de lûngă Pórtă sĕ nu maĭ facă amestecăturĭ ţĕreĭ. Decĭ Vezirul vĕḑênd jaloba şi baniĭ, i-aŭ făcutŭ surgunŭ pe Serbanŭ Spătarul, pe Radul Creţulescu, pe Constantinŭ Postelnicul, fratele luĭ Şerbanŭ, la Critŭ. Éră la Hotinŭ fiindŭ oştile pênĕ despre tómnă, aŭ venitŭ veste că vine Sobieţki Hatmanul cu multe oştĭ Leşescĭ. Turciĭ îngrijindu-se, aŭ chiămatŭ Paşa ce era Saraskierŭ pe Grigorie Vodă ca sĕ céră sfatŭ de la dênsul ce va sĕ facă. Măcarŭ că bine 'l-aŭ sfătuitŭ, déră Paşa n'aŭ ascultatŭ; i-aŭ ḑisŭ Grigorie Vodă, sĕ le iasă înainte sĕ se bată la câmpŭ; decĭ de'ĭ vorŭ birui, bine; de nu, se vorŭ da înapoĭ şi se vorŭ împreuna cu Hanul cu Tătariĭ, că vinea şi elŭ, déră n'aŭ agiunsŭ la vreme, şi alŭ doile rôndŭ éră se vorŭ bate. Paşa ḑicea sĕ se facă şanţurĭ sĕ se îngrópe şi de acolo sĕ se bată din şanţurĭ. Grigorie Vodă ḑicea că Turcilorŭ nu este obiceiŭ sĕ se bată din şanţurĭ, fŏră numaĭ Nemţilorŭ; ce sĕ iasă la câmpŭ, şi cum a da Dumneḑeŭ; Paşa nicĭ cum n'aŭ vrutŭ fiindŭ hursuzŭ, că şi la Leva în ţéra Unguréscă, şi în alte locurĭ, unde aŭ fostŭ trămisŭ cu oştĭ, totŭ aŭ perdutŭ rĕsboiul. Ce n'aŭ avutŭ ce maĭ face nicĭ Grigorie Vodă; 'l-aŭ lăsatŭ de şĭ-aŭ făcutŭ şanţurĭ, de s'aŭ îngropatŭ, care pe urmă aŭ fostŭ de peirea ósteĭ. Ştefanŭ Petriceĭco Vodă din Moldova fiindŭ la Hotinŭ cu óstea luĭ, şi neputêndŭ plini o poroncă a Paşiĭ, şi mâniindu-se Paşa pe dênsul ca unŭ slabŭ de ânimă, avêndŭ şi sfetnicĭ rĕĭ lûngă dênsul, şi vĕḑêndŭ că vinŭ oştile Leşescĭ, spĕriindu-se ca unŭ prostŭ de minte, că décă vorŭ bate Leşiĭ pe Turcĭ, peri-va tótă Impĕrăţiea Turculuĭ, acestŭ gândŭ avêndŭ s'aŭ sculatŭ cu o sémă de boierĭ şi aŭ fugitŭ la Leşĭ. Éră Grigorie Vodă aŭ şeḑutŭ lûngă Turcĭ; numaĭ fiindŭ căitŭ de ceea ce aŭ fostŭ făcutŭ la Leva cetate, în domniea de'ntêiŭ, de aŭ datŭ rĕsboiŭ tare cu Nemţiĭ câtŭ aŭ peritŭ mulţĭ boierĭ şi multă óste aŭ perdutŭ, cum scrie înapoĭ, socotindŭ sĕ nu facă şi acmu aşa, s'aŭ vorbitŭ cu boieriĭ sĕ trămiţă la Leşĭ pe ascunsŭ sĕ se aşeḑe cu dênşiĭ, şi sĕ'şĭ spuie şi semnele care vorŭ avea în şanţurĭ unde vorŭ fi închişĭ cu Turciĭ, rugându-se se poroncéscă Sobieţki Hatmanul oştiĭ ce va fi spre acea parte, sĕ nu dea sĕ'ĭ strice óstea; şi aŭ aşeḑatŭ cuvêntul sĕ fie aşa, şi aŭ ḑisŭ domnul că după ce va face scrisóre va chiéma pre boierĭ de le va arĕta. Déră sĕŭ din uitare, séŭ din nebăgare în sémă făcêndŭ domnul carte aŭ trămis'o, şi boierilorŭ nu le-aŭ maĭ arĕtat'o, socotindŭ că nu este mare lucru, a le maĭ arĕta, séŭ a nu le maĭ arĕta. Éră boieriĭ înţelegêndŭ că domnul aŭ trămisŭ carte, şi lorŭ nu le-aŭ arĕtat'o, ca nisce ómenĭ fŏră de minte aŭ luatŭ că vrea domnul sĕ'ĭ viclenéscă şi sĕ'ĭ pérḑă, ca şi pe boieriĭ de la rĕsboiul Leviĭ; déră aŭ greşitŭ ticăiţiĭ, că cu sfaturile

lorŭ şĭ-aŭ perdutŭ şi domniea şi casele lorŭ, precum se va arĕta maĭ giosŭ. Aceste gândurĭ de nemică avêndŭ boieriĭ, 'l-aŭ viclenitŭ pre Grigorie Vodă, şi s'aŭ sculatŭ cu toţiĭ din tabĕră, şi pin Nistru aŭ datŭ de aŭ fugitŭ la Leşĭ, că era tabĕra legată despre uscatŭ, de nu putea sĕ iasă nime. Badea Bălăcénul fiindŭ tâlharŭ rĕŭ şi la unŭ sfatŭ cu ceĭ-alţĭ boierĭ, încălecândŭ ceĭ-alţĭ şi dându'ĭ de scire şi luĭ, elŭ s'aŭ lăsatŭ de acelŭ sfatŭ, şi s'aŭ dusŭ de aŭ spusŭ luĭ Grigorie Vodă că fugŭ boieriĭ, şi îndată aŭ poroncitŭ slujitorilorŭ sĕ mérgă sĕ'ĭ împusce; déră n'aŭ apucatŭ sĕ isprăvéscă nemică, că apucase de eşise din tabĕră, şi fiindŭ nópte aŭ scăpatŭ. Acéstă întêmplare maĭ multŭ aŭ întristatŭ pre Grigorie Vodă, de câtŭ nebunia Seimenilorŭ ce făcuse maĭ în trecutele ḑile éră acolo la Hotinŭ, cariĭ dintr'acuĭ îndemnătură nu se póte sci, se rĕdicase cu gâlcévă asupra domnuluĭ; ce domnul cu cea-altă slujitorime a ţĕreĭ, gătindu-se şi cu tunurĭ, aŭ mersŭ asupra lorŭ. Eĭ vĕḑêndŭ óstea gata şi tunurile, aŭ lepădatŭ armele, şi i-aŭ prinsŭ pre toţĭ, şi pre ceĭ maĭ zurbagiĭ ca 80 de ómenĭ i-aŭ băgatŭ în butucĭ, şi cu care i-aŭ trămisŭ de i-aŭ băgatŭ în Ocnă; éră pe ceĭ-alţĭ i-aŭ slobodiţŭ éräşĭ pe la stégurile lorŭ, puindu-le alte Căpeteniĭ. Ce cum amŭ ḑisŭ, nu atâta aŭ tulburatŭ pre domnŭ nebuniea acestorŭ Seimenĭ, câtŭ 'l-aŭ tulburatŭ fuga boierilorŭ, care de s'arŭ fi potrivitŭ Turciĭ arŭ fi datŭ ţéra în robie. Déră éräşĭ domnul aŭ chĭvernisitŭ, măcarŭ că domniea aŭ perdutŭ; déră din óstea luĭ nicĭ-unul n'aŭ peritŭ, nicĭ ţéra nu s'aŭ robitŭ. Lângă acéstă fugă a boierilorŭ ce aţĭ auḑitŭ, Leşiĭ încă se apropiese de Turcĭ. Turciĭ auḑindŭ aŭ intratŭ în şanţurĭ, şi aŭ băgatŭ şi pe Grigorie Vodă cu óstea luĭ, şi gătiră tunurĭ, şi alte gătirĭ. Sobieţki viindŭ cu oştile cu bună rânduială aŭ începutŭ a bate din tunurĭ, din pusce; éră Turciĭ nu făceaŭ nemică, că eraŭ şi puţinĭ, şi Leşiĭ mulţĭ. Care vĕḑêndŭ că într'altŭ chipŭ n'orŭ face nemică, aŭ orânduitŭ Leşiĭ husarĭ cariĭ suntŭ cu ferŭ îmbrăcaţĭ, şi dupĕ dênşiĭ panţiriĭ, cariĭ suntŭ cu zele, şi aŭ datŭ năvală în şanţurĭ, de'ĭ giunghiaŭ pe Turcĭ ca pe nisce mascurĭ. Multă vĕrsare de sânge s'aŭ făcutŭ, că care scăpa din şanţurĭ, din Nistru nu scăpa; éră care scăpa din Nistru, din óstea ce era în ceea parte nu scăpa, — că eraŭ maĭ mulţĭ şi de aĭ nostri amestecaţĭ cu Leşiĭ, şi Badea Bălăcénu Contoşŭ, — de iĭ omoriaŭ, de maĭ nicĭ-unul n'aŭ scăpatŭ, fără numaĭ Paşa cu câţĭ-va Paşĭ ce aveaŭ caĭ maĭ bunĭ, aŭ scăpatŭ în Cameniţă. Éră pre domnul cu óstea luĭ i-aŭ luatŭ Leşiĭ şi i-aŭ dusŭ la Sobieţki Hatmanul, şi cu cinste 'l-aŭ priimitŭ ḑicêndŭ sĕ rĕmâie în protecţia Craiuluĭ. Déră elŭ aŭ rĕspunsŭ că nicĭ cum va fi acésta, de vreme că dómna sa şi copii suntŭ în mâna Turculuĭ; ce s'aŭ rugatŭ sĕ'ĭ facă bine sĕ'ĭ slobóḑă oştile sĕ se ducă pe la casele lorŭ, şi pe dênsul sĕ'lŭ lase sĕ se ducă la Vezirul, că de nu va merge curêndŭ, póte sĕ ḑică că este hainŭ către Împĕrăţie, şi vorŭ trămite Tătariĭ de vorŭ prăda ţéra, şi acelŭ păcatŭ mare luĭ va fi. Dându'ĭ voie, s'aŭ dusŭ Grigorie Vodă la Vezirul la Babadagŭ, pre care vĕḑêndu'lŭ 'i-aŭ părutŭ bine, şi 'l-aŭ întrebatŭ cum aŭ fostŭ pricina de s'aŭ prăpăditŭ atâte oştĭ. Elŭ aŭ ḑisŭ că Saraskierul aŭ greşitŭ, neascultêndŭ precum 'l-aŭ învĕţatŭ. Fiindŭ nisce Paşĭ scăpaţĭ din rĕsboiŭ acolo la Vezirul, aŭ scosŭ mărturie că aŭ auḑitŭ cum aŭ ḑisŭ Grigorie Vodă sĕ nu se închiḑe óstea în şanţŭ, şi Paşa n'aŭ ascultatŭ; şi ḑicêndŭ eĭ de faţă că de arŭ fi ascul-

tatŭ de Grigorie Vodă nu s'arŭ fi prăpăditŭ. Şi încredinţându-se Vezirul, aŭ făcutŭ pre Saraskierul surgunŭ, şi luĭ Grigorie Vodă 'i-aŭ datŭ éră domniea. Şi îndată ce sosi la conacŭ, aŭ trămisŭ de olacŭ la Caimacamĭ, la Gheorghie Banul Bălénul, la Stroe Vornicul, la Hriza Vistiernicul, sĕ scie că érăşĭ 'i-aŭ datŭ domniea. N'aŭ trecutŭ multă vreme; veniră olace la Vezirul de la Impĕratul, şi lûngă alte trebĭ ce vorŭ fi avutŭ, 'i-aŭ datŭ scire şi de acésta, că aŭ pusŭ domnŭ Impĕratul ţĕreĭ Romănescĭ pe Duca Vodă. Aŭ fostŭ faptele Caimacamuluĭ Cara-Mustafa, pentru Şerbanŭ Spatarul, şi pentu voia banilorŭ ce aŭ luatŭ de la Duca Vodă, dupĕ ce aŭ auḍitŭ că aŭ robitŭ Leşiĭ pre Grigorie Vodă. Decĭ Vezirul aŭ chiămatŭ pre Grigorie Vodă, şi 'i-aŭ spusŭ întêmplarea cum aŭ fostŭ şi cum că n'are cum sĕ facă într'altŭ chipŭ, de vreme că este poroncă Impĕrătéscă; éră elŭ sĕ mérgă la Ţarigradŭ sĕ'şĭ véḍă dómna şi copii, şi curândŭ îĭ va da domniea érăşĭ, precum arŭ fi fostŭ de arŭ fi trăitŭ. Şi luându'şĭ ḍioa bună, s'aŭ dusŭ la Ţarigradŭ, şi 'i-aŭ făcutŭ fermanŭ sĕ-'ĭ slobóḍă dómna şi copii că-'ĭ închisese. Éră în ţéră la boieriĭ Caimacamĭ, cum s'aŭ ḍisŭ maĭ susŭ, că trămisese Grigorie Vodă carte că vine domnŭ, nu peste multă vreme veni Constantinŭ Căpitanul feciorul Stoicăĭ Liudescul cu cărţĭ de la Duca Vodă, că vine Domnŭ; şi scoţêndŭ tunurile aŭ datŭ pe obiceiŭ, şi aŭ vestitŭ în ţéră domnie nouă a Ducăĭ Vodă. Éră boieriĭ Caimacamĭ vĕḍêndŭ cărţĭ şi despre o parte şi despre alta cu domnie nouă, şi nesciindŭ adevĕrul aŭ pusŭ nisce slujitorĭ de aŭ pusŭ pe Constantinŭ în fére, şi puindu'lŭ într'o cuhne, cu şése caĭ aŭ purcesŭ cu boieriĭ spre mŏnastirea Argeşuluĭ. Acolo maĭ viindule veste adevĕrată că totŭ Duca Vodă vine domnŭ, fŏră de nicĭ o îndoélă, aŭ sloboḍitŭ pre Constantinŭ din fére, şi s'aŭ dusŭ la Bucurescĭ. Éră boieriĭ aŭ trecutŭ în ţéra Unguréscă la Sibiĭ-anume aceştiĭ: Gherghe Banul, Stroe Vornicul, Ivaşcu Logofĕtul, Hriza Visternicul, Négoe Banul Săcuianul, Ilie Armaşul, Pîrvul Fărcăşanul, Hrisoscul vătavŭ, şi mulţĭ boierĭ Mehedinţenĭ aŭ fugitŭ.

De aice sĕ începemŭ istoria luĭ Grigorie Vodă domnul Moldoveĭ a căruĭ titlu şi maĭ înapoĭ amŭ pomenitŭ, la începutul istoriilorŭ moşilorŭ sĕĭ. Aţĭ înţelesŭ maĭ susŭ cine aŭ fostŭ moşiĭ, strĕmoşiĭ acestuĭ Grigorie Ghica Vodă; aŭ fostŭ érăşĭ domnĭ vrednicĭ, fiindŭ bunĭ, şi milostivĭ tuturorŭ, nimĕruĭ nicĭ o strimbătate făcêndŭ, care Dumneḍeŭ nu iubesce; fost'aŭ împrotivă numaĭ celorŭ ce âmblaŭ sĕ'ĭ stea împrotivă, cum amŭ cetitŭ istoria lorŭ. Ce de vreme că toţĭ ceĭ ce se pórtă cu dreptate, şi se ferescŭ de cele rele, şi némul lorŭ se pricopsesce în viderĭ, şi'ţĭ înţelege maĭ giosŭ ce aŭ eşitŭ din némul Ghicăĭ Vodă. Că Grigorie Vodă feciorul luĭ Gheorghie Ghica Vodă, aŭ avutŭ dómnă érăşĭ din bunŭ némŭ, din Sturzescĭ: pe dómna Maria fata luĭ Mătieşŭ Sturza Visternicul din Moldova; şi aŭ avutŭ aice în Moldova doĭ feciorĭ Grigorie Vodă pe Mateĭ Vodă, şi pe Stefăniţă. Decĭ Stefăniţă feciorĭ n'aŭ avutŭ, éră din Mateĭ Vodă este acestŭ Grigorie Vodă domnul Moldoveĭ, nepotŭ luĭ Grigorie Vodă domnul ţĕreĭ Muntenescĭ, şi strĕnepotŭ luĭ Gheorghe Ghica Vodă; éră de pe mumă este nepotŭ de fată luĭ Alecsandru Ecsaporitul Terzimanul, şi marele solŭ; căcĭ mumă-sa dómna Rucsanda este fata Ecsaporituluĭ, soră cu Nicolaĭ Vodă domnul ţĕreĭ Romănescĭ, carele şi în Moldova aŭ

fostŭ domnŭ în douĕ rônduri, şi cu Iónŭ Vodă, carele éråşi aŭ fostŭ domnŭ ţĕreĭ Româneseĭ puţină vreme şi aŭ muritŭ în domnie. Éră acelŭ Alecsandru Ecsaporitul aŭ fostŭ omŭ mare, şi vestitŭ în Ţarigradŭ; ântêiŭ aŭ fostŭ Terzimanŭ, éră apoĭ 'l-aŭ făcutŭ Impĕrăţiea solŭ mare; acesta aŭ fostŭ mijlocitorŭ păceĭ ce s'aŭ făcutŭ întré Turci, şi între Nemţĭ la Carloviţă, şi cu alte Impĕrăţiĭ, avêndu'lŭ Turciĭ la sfatŭ, şi la mare cinste. Şi după mórtea luĭ Mateĭ Vodă, tatăl luĭ Grigorie Vodă, rĕmâindŭ Grigorie Vodă micŭ, cu frate-sĕŭ Alecsandru care acmu este Terzimanŭ, în purtarea de grijă a moşu-sĕŭ luĭ Alecsandru Ecsaporitul aŭ fostŭ, până s'aŭ maĭ rădicatŭ. Şi décă aŭ agiunsŭ Grigorie Vodă la vîrstă, fiindŭ omŭ vrednicŭ, după ce aŭ cădutŭ Ionŭ unchiul sĕŭ din Terzimanie, făcêndu'lŭ Impĕrăţiea domnŭ ţĕreĭ Munteneseĭ, aŭ făcut Terzimanŭ pre Grigorie Vodă în locul unchiu-sĕŭ luĭ Ión Vodă, şi aŭ slujitŭ Porţeĭ 11 anĭ, cu dreptate şi cu credinţă. Aflândŭ stăpâniĭ credinţa luĭ, şi înţelegêndŭ din ce némŭ este, 'l-aŭ miluitŭ cu domniea Moldoveĭ, făcêndŭ Terzimanŭ în locul sĕŭ pre fratele sĕŭ Alecsandru. Éră aice în Moldova domnindŭ Mihaĭ Vodă Racoviţă, aŭ trămisŭ Impĕrăţiea pe Ali Aga feciorul luĭ Abdi Paşa, Capegi-Başa, şi salahorul cu maziliea luĭ Mihaĭ Vodă; ce macarŭ că şi Mihaĭ Vodă nu puţină grijă avea de Grigorie Vodă pentru domnie, de care grijă totŭ n'aŭ scăpatŭ, déră de mazilie nemică n'aŭ sciutŭ, nu numaĭ elŭ aice, ce nicĭ Capi-kihaelele luĭ în Ţarigradŭ, nicĭ fiiul sĕŭ Constantin Vodă ce se afla purtătorŭ de grijă în Ţarigradŭ; căcĭ vinerĭ Septemvrie în 16, aŭ pornitŭ Vezirul pe Capegi-başa, cu care Cepegi-başa aŭ trămisŭ şi Grigorie Vodă pe Ianaki Aga feciorul luĭ Constantinŭ Postelnicul; şi cândŭ aŭ fostŭ la sĕptĕmâna éråşĭ vinerĭ, Septemvrie în 23 încă nu îmbrăcase Grigorie Vodă caftanŭ de domnie, aŭ trămisŭ Vezirul de aŭ rădicatŭ pe feciorul luĭ Mihaĭ Vodă, şi 'l-aŭ pusŭ la închisóre, împreună cu Capi-kihaiaoa luĭ. Şi a doua ḑi Sâmbătă, în 24 Septemvrie, aŭ îmbrăcatŭ Grigorie Vodă caftanŭ de la Vezirul; éră a treea ḑi Duminică, aŭ sositŭ Capegi-başa aice la Iaşĭ cu Ianaki Aga, şi nicĭ pe Ianaki Aga nu 'l-aŭ cunoscutŭ nime, viindŭ teptilŭ învelitŭ turcesce ca cĭohodariĭ până ce aŭ sositŭ de aŭ descălecatŭ la Iaşĭ la scara divanuluĭ, şi aŭ lepădatŭ célmaoa, şi aŭ intratŭ în divanŭ cu Capegi-başa, de aŭ datŭ fermanul celŭ de mazilie. Şi aŭ adusŭ cărţĭ de Căĭmăcămie, făcêndŭ Caimacamĭ pe Contantinŭ Costaki Spatarul, şi pe Sandul Sturza Banul, fiindŭ Sandul Sturza şi din némul luĭ Grigorie Vodă, alŭ doile vĕrŭ de pe dómna moşu-sĕŭ luĭ Grigorie Vodă domnul ţĕreĭ Româneseĭ. Ce la acésta veţĭ cunósce cine aŭ fostŭ şi acestŭ Grigorie Vodă, şi ce cinste avea de la stăpânĭ care câştigase cu slujba, că cândŭ 'l-aŭ chiămatŭ la sărutarea póleĭ Impĕratuluĭ, i-aŭ trămisŭ la gasdă 40 de caĭ din grajdul Impĕratuluĭ cu tóte podóbele, şi cu Bostangiĭ Impĕrătesceĭ pe lângă caĭ, şi i-aŭ făcutŭ alaiŭ fórte frumosŭ; care acestŭ obiceiŭ la alţĭ domnĭ n'aŭ fostŭ să'ĭ dee atâţia caĭ impĕrătesceĭ. Şi maĭ pe urmă cândŭ aŭ mersŭ de şĭ-aŭ luatŭ ḑioa bună de la Vezirul, 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu blană de sobolŭ; care numaĭ Paşiĭ ceĭ cu treĭ tuiurĭ iaŭ blana aceea. Şi atunce 'l-aŭ dusŭ cu alaiŭ; acéstă cinste i-aŭ adaosŭ Impĕrăţiea, care la alţĭ domnĭ n'aŭ fostŭ. Decĭ purcegêndŭ Grigorie Vodă din Ţarigradŭ cu alaiŭ fórte frumosŭ, viindŭ până la Macinŭ, acolo i-aŭ scosŭ înainte Nazirul de Brăila dunanma de aŭ venitŭ Grigorie Vodă

pe apă, până ce i-aŭ eşitŭ la malul Dunăreĭ de acéstă parte la Galaţĭ, subt saivatul ce era la malul Dunăreĭ întinsŭ, şi aŭ şeḑutŭ subt săivatŭ cu Skemni Agasi, Ismail-Aga, unde toţĭ boieriĭ ţĕreĭ eşise înainte, de la mare până la micŭ, de s'aŭ împreunatŭ cu domnul. A doua ḑi acolo în Galaţĭ aŭ făcutŭ divanŭ ţĕreĭ, şi dupŏ divanŭ masă mare cu toţĭ boieriĭ; şi viindŭ la Iaşĭ la scaunŭ i-aŭ eşitŭ înainte Enaki Aga la inchinare la Şanta, cu multă slujitorime, făcêndŭ unŭ alaiŭ fórte frumosŭ. Éră subt Galata la câmpŭ, era saivanul întinsŭ, unde eşise Caimacamiĭ, şi cu o sémă de boierĭ bĕtrânĭ, ce nu putuse veni la Galaţĭ, şi s'aŭ închinatŭ domnuluĭ. Intrândŭ în Iaşĭ în acea ḑi, Sâmbătă Decemvrie în 18 ḑile, ântêiŭ la sfeti Nicolaĭ aŭ descălecatŭ, unde'lŭ asceptaŭ Mitropolitul Moldoveĭ Gheorghie, şi cu toţĭ Episcopiĭ şi Preuţiĭ îmbrăcaţĭ, Episcopiĭ în veşminte arhierescĭ; şi dupĕ închinare aŭ mersŭ domnul la altarŭ, şi îngenuchindŭ i-aŭ cetitŭ Mitropolitul molitfa cea obicĭnuită ce se cetesce domnilorŭ nuoĭ. Dupĕ cetirea molitfeĭ i-aŭ făcutŭ Mitropolitul şi oraţie de bucurie, pentru venirea domnuluĭ. De acole încălecêndŭ aŭ intratŭ în curte, şi aŭ şeḑutŭ în divanul celŭ mare cu Skemni Agasi Capegilar-Kihaesi a Vezirului, care dupĕ întórcerea luĭ de aice s'aŭ făcutŭ Ciauşbaşŭ. Dupĕ cetirea fermanuluĭ mergêndŭ toţĭ boieriĭ de aŭ sărutatŭ mâna domnuluĭ, pe Skemni Agasi 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu blană de sobolŭ, şi pe divanŭ Efendi ce aŭ cetitŭ fermanul, 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ, şi aŭ strigatŭ ciauşiĭ dova. Rĕdicêndu-se Vodă aŭ mersŭ în Spătărie, şi aŭ îmbrăcatŭ pe Caimacamĭ, şi pe Enaki Aga cu caftanŭ pentru slujba lorŭ.

Dupĕ aceea la septĕmâna aŭ chiămatŭ şi pe boierĭ de le-aŭ datŭ boieriĭ, făcêndŭ pe Gavril Miclescul Logofĕtŭ mare, şi pe Darie Donicĭ Vornicŭ mare de ţéra de giosŭ, şi pe Constantinŭ Rosetŭ Vornicŭ de ţéra de susŭ, şi pe Constantinŭ Costaki Hatmanŭ, şi pe Sandul Sturza Spatarŭ mare, şi pe Iordaki Cantacuzino Banŭ mare, şi pe Costaki Gavril Paharnicŭ mare, şi pe Tóderŭ Paladi Visternicŭ mare, şi pe Iordaki Costaki Stolnicŭ mare. Éră cu domnul din Ţarigradŭ venise Constantinŭ Postelnicul, şi Andronaki Vlasto cumnatul domnuluĭ, ce ţinea pe sora domnuluĭ, Măriόra, şi'lŭ făcuse Comisŭ mare din Ţarigradŭ; éră pe urmă la anul 'l-aŭ făcutŭ Paharnicŭ mare, şi alţĭ boierĭ Mihalaki vel Sulgerŭ, Iordaki vel Armaşŭ, ginerele luĭ Constantinŭ Postelnicul, care curêndŭ 'l-aŭ făcutŭ Sĕrdarŭ.

De aice sĕ vedeţĭ şi bunătatea născută a acestuĭ domnŭ, ce mare darŭ aŭ căḑutŭ pe ţéra Moldoveĭ, ca o lumină aŭ strălucitŭ plină de bucurie, precum doveḑile maĭ înainte suntŭ însemnate. Acestŭ Grigorie Vodă luândŭ domniea Moldoveĭ, până a nu veni în scaunŭ, tótă ţéra şi boierimea s'aŭ bucuratŭ, înţelegêndŭ de bunătatea ce are; precum décă aŭ venitŭ, vederată aŭ fostŭ bunătatea luĭ, cum se ḑice: dupĕ fortună vĕḑurămŭ şi limanŭ, adecă dupĕ multe jacurĭ şi obiceiurĭ rele ce scornise Mihaĭ Vodă, pe urmă acestŭ domnŭ le-aŭ fostŭ şi mângâiere. Că aflândŭ ţéra stricată, şi boieriĭ întristaţĭ de multă detorie ce'ĭ îndatorise Mihaĭ Vodă cu împrumutatele, făcêndu-le sicletŭ de luase banĭ de la Turcĭ în datorie ce dedese împrumutŭ şi din ţéră Mihaĭ Vodă luase, şi baniĭ boierilorŭ nu i-aŭ datŭ sĕ'ĭ plătéscă până ce s'aŭ mazilitŭ. De care lucru de arŭ fi fostŭ unŭ domnŭ slabŭ, Grigorie Vodă se nu'ĭ pótă apĕra pe boierĭ de

aceĭ datornicĭ, ce nevoie arŭ fi fostŭ, că nicĭ cu tóte ce aveaŭ boieriĭ la casele lorŭ nu s'arŭ fi plătitŭ. Déră Grigorie Vodă înţelegêndŭ de acésta, aŭ adusŭ fermanŭ Impĕrătescŭ, de aŭ apĕratŭ pe boierĭ; nime din datornicĭ n'aŭ putută sĕ se atingă necĭ de uniĭ. Şi ţéra încă cu dreptatea sea aŭ tocmit'o; că ântêiŭ acele obiceiurĭ rele de care maĭ susŭ s'aŭ ḑisŭ, că aŭ aflatŭ aice în ţéră, prisăcăritŭ, morăriţŭ, ţigănăritŭ, crăşmăritŭ, şi altele ca aceste în ḑilele acestuĭ domnŭ n'aŭ suferitŭ sĕ fie, cum şi desătina de stupĭ care obiceiŭ era maĭ rĕŭ de câtŭ tóte aice în ţéră, că casele boierescĭ, şi mŏnastirile, şi alte bresle de frunte scăḑuse, şi rĕmăsese la stingerĭ, dândŭ desătina aseminea cu ţĕraniĭ, şi încă Mihaĭ Vodă luase şi îndoitŭ desătinĭ din care nu puţină stricare aŭ fostŭ ţĕreĭ. Acestŭ domnŭ érăşĭ nicĭ acésta aŭ suferitŭ, nicĭ aŭ socotitŭ că va avea vre o scădere; ce aŭ tocmitŭ şi aŭ pusŭ la cale scăḑêndŭ dintr'acestŭ obiceiŭ, şi aŭ aşeḑatŭ şi cu testamentŭ la Visterie, pre boieriĭ ceĭ marĭ şi mazilĭ, şi mŏnăstirile tóte, sĕ dea pe ḑece bucate unŭ leŭ, cum şi alte bresle a curţiĭ; tuturorŭ le-aŭ făcutŭ osebire de ţĕranĭ, ce nu puţină pomană i-aŭ rĕmasŭ. Alte dărĭ ce scotea pe ţéră pentru chiverniséla ţĕreĭ, se silia în totŭ chipul ca sĕ aibă totŭ o dreptate; şi cu bună chivernisfilă chivernisindŭ ţéra cu dreptatea ce avea, aŭ adusŭ şi ţéra la starea sa. Boieriĭ încă lipsindu-se din grija datoriilorŭ ce'ĭ îndatorise Mihaĭ Vodă, şi nicĭ alte supărărĭ avêndŭ, se aflaŭ toţĭ în linisce; de vreme că alte împrumuturĭ saŭ năpăştĭ în ḑilele acestuĭ domnŭ nu se pomenîaŭ. Gândul luĭ era pornitŭ totŭ spre bine, râvnindŭ a face bunătăţĭ şi pomene; éră de rĕŭ nime nu se plângea, nemică lăcomie avêndŭ, fŏră de câtŭ sĕ silîa sĕ'şĭ chiverniséscă ţéra, precum o şi chivernisia cu bună cumpănire, avêndŭ toţĭ dreptate, necăutândŭ sĕ strîngă avere cu nedreptate, ce maĭ vîrtosŭ s'aŭ silitŭ sĕ'şĭ câştige nume bunŭ, precum 'şĭ-aŭ agonisitŭ nume nemuritorŭ de bunŭ domnŭ ce aŭ fostŭ, ca sĕ nu strice numele părinţilorŭ, a moşilorŭ, ce 'l-aŭ crescutŭ şi 'l-aŭ maĭ adaosŭ câtŭ nu trebuie maĭ multŭ sĕ scrimŭ, că'lŭ arată faptele luĭ.

Acestŭ domnŭ dupĕ ce aŭ venitŭ cu domniea, ce aŭ aflatŭ rămăşiţĭ nelucratŭ de Mihaĭ Vodă la curţile domnescĭ, elŭ aŭ isprăvitŭ; multe case aŭ făcutŭ şi de isnóvă; făcut'aŭ şi tóte odăile de giurŭ împregiurŭ a slujitorilorŭ; şi aŭ tocmitŭ zidul, fŏră de cele ce aŭ făcutŭ de isnóvă. Acestŭ Grigorie Vodă aŭ făcutŭ şi turnul celŭ înaltŭ de pe pórta curţiĭ domnescĭ, precum se vede, şi aŭ tocmitŭ într'ênsul césornicul, ce bătea de se auḑia peste totŭ têrgul, care 'i-aŭ rĕmasŭ pomană vecînică. Făcut'aŭ şi casele cele frumóse de la Galata de eraŭ de rĕsuflare. Slugile luĭ ce venise din Ţarigradŭ eraŭ fórte înţelepţĭ urmândŭ stăpânu-sĕŭ; plecaţĭ eraŭ tuturorŭ; a milui îĭ miluia domnul, éră obrazŭ ca acela nu le da sĕ fie cuiva împrotivă, cum eraŭ la alţĭ domnĭ slugile, neplecaţĭ nimĕruĭ, necinstitorĭ. Astă curte a luĭ tótă împodobită, nu cu mândrie multă, ce numaĭ câtŭ se cădea cinsteĭ domnescĭ. Şi slujitoriĭ ceĭ de curte fórte căutaţĭ şi miluiţĭ; nu suferia sĕ'ĭ véḑă golĭ; de vreme că şi alaiurile frumóse îĭ eraŭ fórte plăcute. Cunoscuţĭ eraŭ slujitoriĭ luĭ din haine, şi din bărate, care din ce stégŭ era; cum şi unŭ stégŭ de vânătorĭ ce făcuse, îĭ purta în portŭ Unguerescŭ, şi cu bărate negre de pîslă. Maĭ făcuse şi altŭ stégŭ de roşiĭ cu portŭ arnăuţescŭ, şi cu bărate roşiĭ de postavŭ, şi unŭ stégŭ de Ca-

cestŭ domnŭ, de multe orĭ era vorόva între boierĭ; singurĭ mărturisiaŭ, şi le era în mirare de domnŭ bunŭ ce le venise, mulţămindŭ luĭ Dumnedeŭ de darul ce le-aŭ triimisŭ, care eĭ nicĭ cugetaŭ la acéstă. Alesŭ rudele luĭ Mihaĭ Vodă, singurĭ eĭ mărturisescŭ că nicĭ la domnul ce aŭ fostŭ din némul lorŭ nu le-aŭ fostŭ aşa de bine, cum le era la Grigorie Vodă, neferindu'ĭ Mihaĭ Vodă cuvêntŭ. In venirea domnieĭ luĭ nicĭ moldovinesce nu scia, care lucru maĭ greŭ nu pόte fi cândŭ nu scie domnul limba ţĕreĭ unde este; déră până la şése lunĭ aŭ învĕţatŭ moldovinesce, grăindŭ asemine la totŭ cuvêntul; ce pόte fi că şi limba lătinéscă, frăncéscă ce le scia tόte, 'l-aŭ deschisŭ aşa curêndŭ la limba Moldovinéscă. Déră adevĕrul era tόtă mintea luĭ cea întrégă, ce nu uita cuvêntul dacă'lŭ audia; la săracĭ milostivŭ, judecătorŭ bunŭ, şi taie la judecată, adecă judecata luĭ dréptă mergea fĕră de făţărie, fĕră de voie viclénă; éră certările luĭ cu milă. In mirare era şi boierilorŭ sĕĭ, cum aŭ învĕţatŭ aşa curĕndŭ limba moldovinéscă, cum şi obiceiul ţĕreĭ; şi se silia fόrte multŭ, cetindŭ tόte jalobele ţĕreĭ totŭ elŭ singurŭ, cum şi cărţile; şi nemică nu se lenevia, nicĭ rĕmânea nicĭ una sĕ nu fie tόte la şciinţa sa, silindu-se în totŭ chipul sĕ afle dreptate tuturorŭ, avêndŭ grijă pentru ţéră, şi pentru săracĭ sĕ nu fie năpăstuiţĭ. Era unŭ darŭ de la Dumnedeŭ asupra acesteĭ ţĕrĭ; decĭ din boieriĭ sĕĭ ce venise din Ţarigradŭ, avea omŭ maĭ de credinţă şi la totŭ sfatul pe Constantinŭ ce'lŭ făcuse ântêiŭ Postelnicŭ mare, şi la alŭ doelea anŭ făcêndŭ Postelnicŭ pe ginere-sĕŭ Iamandi, pe Constantinŭ Postelnicul 'l-aŭ făcutŭ Hatmanŭ, precum maĭ giosŭ scrie, fiindŭ omŭ adevĕratŭ şi de trébă acestŭ Constantinŭ Postelnicŭ. Aŭ fostŭ Postelnicŭ mare şi la Mihaĭ Vodă avêndu'lŭ éraşĭ lîngă sine; şi pentru όre care pricinĭ uitându-se Mihaĭ Vodă la nisce cuvinte de nemică a unora de aĭ sĕĭ ce nu era sĕ le asculte, aşa aŭ depărtatŭ pre acestŭ omŭ, de care nu puţină părere de rĕŭ aŭ avutŭ; că de mare folosŭ 'i-aŭ fostŭ, şi pe urmă de mare stricăciune, cum singurŭ 'şĭ-aŭ arĕtatŭ greşéla sa, şi nemică n'aŭ pututŭ folosi, făcêndu-se Constantinŭ Postelnicŭ cu toţĭ aĭ sĕĭ όmenĭ a luĭ Grigorie Vodă. Din boieriĭ sĕĭ ceĭ de ţéră ce'ĭ boierise la venirea domnieĭ séle, ântêiŭ pe Sandul Sturza din Spatarŭ mare 'l-aŭ făcutŭ vel Visternicŭ, şi curêndŭ dupĕ dênsul şi pe Iordaki Cantacuzino cumnatul luĭ Mihaĭ Vodă, din Banŭ 'l-aŭ făcutŭ Spatarŭ mare, şi pe Macri Banŭ mare, şi pe Costaki Razul Stolnicŭ mare. Şi dupĕ acésta cândŭ s'aŭ plinitŭ doĭ anĭ în dioa de sfete Vasile, eşindŭ în Spătărie mulţĭ boierĭ aŭ maĭ boieritŭ; atunce aŭ făcutŭ pe Constantinŭ Costaki Hatmanul Vornicŭ de ţéra de giosŭ, şi pe Constantinŭ Postelnicul Hatmanŭ, şi pe Tόderŭ Paladi nepotul luĭ Mihaĭ Vodă ce'lŭ mazilise ântêiŭ din Visternicie 'l-aŭ făcutŭ Banŭ mare, ce nicĭ pe Macri Banul nu 'l-aŭ lăsatŭ în părere de rĕŭ, ce 'l-aŭ făcutŭ Staroste la Cernăuţĭ, cum şi pe Gavrilŭ ce'lŭ făcuse Paharnicŭ mare 'l-aŭ făcutŭ Staroste la Putna maĭ pe urmă, şi pe Ilie Catargiul ce aŭ fostŭ Logofĕtŭ mare la Mihaĭ Vodă, 'l-aŭ făcutŭ éraşĭ Logofĕtŭ mare, în locul Miclesculuĭ. Şi acéstă schimbare a boierilorŭ nu era pentru altă, fĕră numaĭ pentru că'ĭ iubia pre toţĭ, şi nu vrea sĕ fie nicĭ unul în părere de rĕŭ. Boieriĭ încă iubiaŭ pre domnŭ; şi eraŭ toţĭ la credinţă, de vreme că precum ceĭ cu boierie, aşa şi ceĭ fĕră de boierie din mila sa nu scădeaŭ, éră pentru îndămâna şi bine cum le-aŭ fostŭ boierilorŭ la a-

tane. La primblări, la câmpŭ eşia adese cu boierii sĕi, zăbovindu-se cu naiuri şi cu nagarale; şi cu săgetatul, şi sineţul bătândŭ la pravilă prea bine, întrecêndŭ la acésta pe toţi boierii, fiindŭ fórte isteţŭ la tóte lucrurile, şi nemăreţŭ la tóte lucrurile séle. Domnŭ tânĕrŭ fiindŭ, déră era întregŭ la minte, şi la tótă socotéla, şi celŭ mai temeinicŭ lucru era acesta, că era stătătorŭ la cu împrumutele şi cu alte rĕutăţi, nici pe némul luĭ. Şi osebitŭ de altora de pe carii Grigorie Vodă îi făcuse şi boieri mari, sĕ te miri de Dimitraşcu Hatmanul fratele lui Mihai Vodă, că era lipsitŭ de nădejde ca sĕ mai aibă vr'o milă de la vr'unŭ domnŭ străinŭ, socotindŭ că va fi în prepusŭ pentru frate-sĕŭ; déră Grigorie Vodă dupĕ prepusuri n'aŭ âmblatŭ, ce tuturorŭ s'aŭ arĕtatŭ cu bine, cercetându'i cu mila sea, şi aŭ rĕmasŭ şi Dimitraşcu Hatmanul odihnitŭ, şi la mila domnului cu totŭ némul lui, avêndu'i în cinste, şi în dragoste. Şi încă mai multŭ este de miratŭ pentru ginere-sĕŭ Iordaki Costaki Stolnicul, carele la Mihai Vodă fiindu'i ginere, nici o căutare n'aŭ avutŭ, déră Grigorie Vodă 'l-aŭ făcutŭ Stolnicŭ mare, şi i-aŭ datŭ şi Căpitănia Codrului, şi ţinutul Fălciului totŭ în séma lui; şi pe altŭ ginere a lui Dimitraşcŭ Hatmanŭ, pe Ionŭ Bogdanŭ, 'l aŭ făcutŭ Medelnicerŭ mare, şi pe fiiulŭ sĕŭ Radul velŭ jicnicerŭ, şi pe toţi îi avea în cinste. Déră apoi ei ce mulţămire aŭ datŭ lui Grigorie Vodă, mai înainte veţi vedea. Déră Dumnedeŭ i-aŭ têmpinatŭ cu urgia sea de 'şi-aŭ luatŭ osînda. Cu megieşii de pin pregiurŭ îşi avea bine acestŭ domnŭ, cât la toţi avea nume bunŭ; nime nu putea sĕ dică că nu'i vrednicŭ de domnie. Numai cu megieşii Nohai avea rĕŭ, fiindŭ că eraŭ rĕi; şi alesŭ cum avea Moldova pe Tătari megieşi, mai rĕi nu póte sĕ mai aibă altă ţéră, fiindŭ că ei de felul lorŭ suntŭ rĕi şi jacaşi, şi ei de-apururea poftescŭ ne pace, că pacea îndelungată lorŭ li'i sărăcie; şi la acésta ne-orŭ fi mărturii şi alte ţĕri, că puţine ţĕri aŭ remasŭ necălcate şi ne jăcuite de dênşii. Sĕ vedeţi déră ce s'aŭ ispititŭ ei sĕ facă şi în dilele acestui domnŭ; numai Dumnedeŭ le-aŭ stătutŭ împotrivă de nu le-aŭ agiutatŭ; că la anul alŭ doele a domniei séle, la veleatŭ 7236 Octomvrie, fiindŭ Mengli Gherei Hanŭ, s'aŭ învrăjbitŭ cu frate-sĕŭ Adălŭ Gherei Han ce era Calga, şi âmblândŭ acelŭ Sultanŭ împrotiva Hanului, aŭ scrisŭ Hanul la Impĕrăţie şi aŭ venitŭ Capegi-başa cu maziliea lui Adălŭ Gherei Sultanul sĕ'lŭ rădice sĕ'lŭ ducă la Iampoli, ca pe unŭ ne ascultătorŭ. Éră Adălŭ Gherei Sultanŭ cunoscêndŭ că despre frate-sĕŭ i se trage acésta, îndată aŭ luatŭ pismă asupra Hanului, cerêndŭ mijlocŭ sĕ'lŭ têmpine cu rĕutate, şi fiindŭ că şi Mîrzacii Bugeagului nu'lŭ iubiaŭ pre acestŭ Hanŭ, pentru căci ei fiindŭ mai volniciţi la alţi Hani, éră acestŭ Hanŭ i-aŭ mai înfrêntŭ, şi pre mulţi de cei mai mari Mîrzaci împrotivnici i-aŭ şi tăiatŭ; la care înfrênare ei nu eraŭ deprinşi. Săbiile altorŭ Hani într'nşii până atunce nu întrase, şi acea judecată dréptă care făcea Hanul asupra lorŭ ei o luaŭ în chipŭ de strimbătate şi îlŭ pismuiaŭ. Viindŭ déră şi Adălŭ Gherei Sultanŭ cu Kapegi-başa, trecut'aŭ ântêiŭ pre la Vozia ca sĕ mérgă la Iampoli; éră décă aŭ trecutŭ Nistrul s'aŭ strinsŭ Mîrzacii, şi mai vîrtosŭ Orumbetescii, la dênsul, sfătuindu'lŭ sĕ nu mérgă la Iampoli, ce sĕ rĕmâe la dênşii, că ei orŭ sta la unŭ cuvêntŭ cu dênsul, sĕ pîrécă pre Hanul sĕ'lŭ mazilécă, şi de n'a vrea Impĕrăţiea sĕ le dee Hanŭ pe voiea lorŭ,

sĕ se oştéscă sĕ mérgă cu sila sĕ'lŭ scótă. Şi priimindŭ Sultanul aşa, aŭ facutŭ arzŭ, şi 'l-aŭ datŭ la Kapegi-başa sĕ'lŭ ducă la Impĕrăţie; şi luândŭ Mîrzacii pe Adălŭ-Ghereĭ Sultanŭ din mâna Capegi-başiĭ, cu toţiĭ aŭ fostŭ la unŭ cuvêntŭ, dândŭ rĕspunsŭ că nu le trebuie acestŭ Hanŭ; şi aŭ ḑisŭ Kapegi-başa Sultanuluĭ sĕ nu calce cuvêntul Impĕrăţieĭ. Elŭ n'aŭ ascultatŭ, şi încălecândŭ totŭ Bugeagul de la mare până la micŭ s'aŭ făcutŭ hainĭ Impĕrăţieĭ, rădicându-se asupra Hanuluĭ. Atunce şi Dimitraşcu fratele luĭ Mihaĭ Vodă, impreună cu ginere-sĕŭ cu Iordaki Stolnicul, aflânduse eĭ în giosŭ la culesul viilorŭ, şi înţelegêndŭ de zurbaoa Tătarilorŭ, îndată aŭ fugitŭ şi eĭ la Tătarĭ, şi lipindu-se pe lângă Adăl Ghereĭ Sultanŭ, multe amestĭcăturĭ aŭ făcutŭ asupra luĭ Grigorie Vodă şi asupra ţĕreĭ; că făcêndu-se eĭ totŭ una cu Tătariĭ, aŭ scosŭ mijlocŭ ca acela de la Adălŭ-Ghereĭ Sultanŭ, de aŭ trămisŭ unŭ Mîrzacŭ a nume Husein-Gazi cu Tătarĭ aice la Iaşĭ, la Grigorie Vodă, ca sĕ le dee giupânesele şi tótă averea, cu laudă despre Adălŭ-Ghereĭ Sultanŭ, că de nu le va da Grigorie Vodă giupânesele, apoĭ sĕ nu 'şĭ bănuéscă. La care şi Grigorie Vodă vĕḑêndu'ĭ că suntŭ împrotivitorĭ Impĕrăţieĭ, ne avêndŭ vreme de datŭ altŭ respunsŭ, nu numaĭ giupânesele şi bucatele boierilorŭ aŭ datŭ, ce şi banĭ, şi alte darurĭ ce aŭ cerutŭ Adălŭ Ghereĭ Sultanŭ aŭ datŭ, ca sĕ'ĭ îmblânḑéscă pentru apărarea ţĕreĭ. Éră Tătariĭ oştindu-se, cum aţĭ auḑitŭ maĭ susŭ, cu gândŭ ca acela sĕ mérgă asupra Krîmuluĭ, socotindŭ că şi Krîmul va fi una cu dênşiĭ, şi orŭ mazili pe Hanul, poftindu'şĭ eĭ Hanŭ de la Impĕrăţie pe Kaplanŭ-Ghereĭ Hanŭ, şi putêndŭ isprăvi sĕ le dea Impĕrăţia Hanŭ, prin mijlocul luĭ Caplan-Ghereĭ Hanŭ, sĕ poftéscă şi domnŭ Moldoveĭ pe Mihaĭ Vodă, şi sĕ maziléscă pre Grigorie Vodă. Ce Dumneḑeŭ nu le aŭ agiutatŭ sĕ'şĭ pótă isprăvi gândul lorŭ: că trecêndŭ eĭ Nistrul în ceea parte sĕ mérgă la Krîmŭ, s'aŭ împreunatŭ cu Iamanŭ Săhăidacŭ, şi fŏră voia lorŭ i-aŭ luatŭ şi aŭ mersŭ până la Ternevŭ, la malul Buhuluĭ, în préjma Cazacilorŭ Botcaliĭ, adecă Zaporojenĭ, cu nădejde ca aceea că orŭ fi şi Cazaciĭ de Botcalia potriviţĭ lorŭ, şi una cu dênşiĭ; şi dupĕ ce va îngheţa Buhul, sĕ ia şi pe Cazacĭ. Déră Cazaciĭ nu s'aŭ potrivitŭ lorŭ, dândŭ rĕspunsŭ că eĭ aŭ stăpânŭ pe Hanul, şi de porunca Hanuluĭ ascultă. Déră totŭ aŭ fostŭ strinsŭ eĭ o mie de Cazacĭ de pe marginĭ, pe unde i-aŭ găsitŭ, şi póte arŭ fi trecutŭ eĭ şi Buhul; numaĭ s'aŭ temutŭ din urmă; căcĭ Hanul încă aŭ chivernisitŭ bine, că aŭ trămisŭ pre fiiul sĕŭ Tohtamişŭ Ghereĭ Sultanŭ cu o sémă de óste sprintină alésă, de aŭ venitŭ maĭ în grabă şi aŭ sositŭ la cetatea Vozia. Éră pe El-agasi anume Ali-Aga, şi cu altŭ Ceplacŭ, anume Murtaza Aga, 'l-aŭ triimesŭ sĕ năḑuéscă la câşla Hănescă, şi aŭ venitŭ El-agasi, pe despre mare pe la cetatea Albă, şi aŭ rĕsbătutŭ şi elŭ până la câşlă, cu gândŭ ca acela că vĕḑêndu'lŭ Mîrzaciĭ pe dênsul, vorŭ părăsi pe Adăl-Ghereĭ Sultanŭ şi s'orŭ pleca măcarŭ uniĭ din Mîrzacĭ la dênsul. Déră ce aŭ păţitŭ şi elŭ, că Adălŭ-Ghereĭ Sultanŭ stândŭ cu Tătariĭ la Ternevŭ, la malul Buhuluĭ, luândŭ veste precum Tohtamişŭ-Ghereĭ Sultanŭ, fiiul Hanuluĭ, aŭ sositŭ la Vozia, şi El-agasi se află la câşlă, îndată s'aŭ întorsŭ înapoĭ, şi nicĭ asupra luĭ Tohtamişŭ-Ghereĭ n'aŭ pututŭ merge, că fiindŭ în cetate aŭ cunoscutŭ că n'aŭ isprăvitŭ nemică, ce aŭ trămisŭ Adălŭ-Ghereĭ Sultanŭ nisce Mîrzacĭ asupra luĭ El-agasi la câşlă, şi cu o

sémă de Căzacĭ, ce eraŭ de paḑa podurilorŭ la Nistru, aŭ mersŭ la câșlă și cu rĕsboiŭ pe El-agasi, și pe Cealacŭ-Murtaza Aga, și pe toțĭ i-aŭ prinsŭ și i-aŭ jecuitŭ de totŭ ce aŭ avutŭ, și i-aŭ dusŭ la Adăl-Gherei Sultanŭ. Și trecêndŭ Adăl-Gherei Sultanul Nistrul érășĭ dincóce, stândŭ cu tótă óstea pe malul Nistruluĭ la satŭ la Copanca, și luându'șĭ nădejde precum nu le dă Impĕrățiea Hanŭ pe voia lorŭ, și orônduesce óste asupra lorŭ, aŭ așeḑatŭ sfatul și aŭ hotărîtŭ sĕ dea ciamburuṙ în tóte părțile; și îndată aŭ datŭ poroncă Adăl-Gherei Sultanŭ, sĕ încalece totŭ Tătarul de la mare până la micŭ, și în treĭ părțĭ sĕ se împartă; uniĭ sĕ prăde Chilia, Smilu, și peste Dunărea olatele Turcescĭ până în Udriiŭ, alțiĭ sĕ prăde Brăila, țéra Românéscă; alțiĭ Moldova, fiindu-le și maĭ îndemână. Apoĭ sĕ se afle și eĭ încălecațĭ, gata sĕ fugă cu totul; ce Dumneḑeŭ nu le-aŭ agiutatŭ; căcĭ Tohtamișŭ Ghereĭ Sultanŭ, stândŭ la cetatea Vozieĭ odihnindŭ, cerca cum va pute mijlocĭ sĕ deslipéscă pe Iamanŭ Săhăidacŭ de la Nohaĭ. Impĕrățiea încă înțelegêndŭ din hainlîcul luĭ Adăl-Ghereĭ Sultanŭ și a Bugéguluĭ, și de vreme că aŭ și trămisŭ la dênșiĭ odată și de două orĭ Capegi-bașa, dându-le a înțelege sĕ se potóle de ce aŭ începutŭ, că nemică n'orŭ isprăvi, și sĕ dee pe Adăl-Ghereĭ Sultanŭ în mânele Capegi-bașiĭ, eĭ nicĭ de cum nu s'aŭ uitatŭ, și totŭ de totŭ cerêndŭ pre Caplanŭ-Ghereĭ Hanŭ, și încă cu mare laudă că de nu le-a da Hanŭ pe voiea lorŭ, orŭ prăda și orŭ strica tóte raelele Impĕrătescĭ până unde orŭ agiunge, cum se și sfătuise. Aŭ venitŭ déră poroncă la Mustafa Pașa de Hotinŭ ca sĕ se gătéscă cu Grigorie Vodă sĕ mérgă asupra Tătarilorŭ, viindŭ și la Grigorie Vodă fermanŭ sĕ mérgă împreună cu Pașa. Și gătindu-se Grigorie Vodă de óste, aŭ luatŭ veste și Adăl-Ghereĭ Hanŭ, cum Grigorie Vodă se gătesce de óste. Fórte rĕŭ s'aŭ mâniatŭ, și aŭ scrisŭ o carte la Grigorie Vodă sĕ nu maĭ ostenéscă a merge asupra luĭ, ce sĕ'lŭ ascepte că va veni de'ĭ va fi elŭ singurŭ óspe luĭ Grigorie Vodă; și de vreme că Tătariĭ suntŭ marĭ pismașĭ Moldoveĭ, cum și începuse a prăda marginea despre Lăpușna, și aflându-se acolo lîngă Adăl-Ghereĭ Sultanŭ și Dimitrașco Hatmanul cu ginere-sĕŭ Iordaki, îndemnaŭ și eĭ neîncetatŭ pe Sultanŭ cu multă rĕutate asupra luĭ Grigorie Vodă, giuruindŭ 60 pungĭ de banĭ: 50 Sultanuluĭ și 10 luĭ Iusufŭ Mîrza ce era maĭ capŭ între Mîrzaciĭ Orumbetețĭ, sĕ vie sĕ prindă pre Grigorie Vodă. Atunce și Grigorie Vodă socotindŭ sĕ nu se têmple vr'o primejdie țereĭ, șĭ-aŭ trămisŭ dómna și cuconiĭ, și pre maică-sa la Hotinŭ, cum și boieriĭ giupânesele, orônduindŭ boierĭ cu dómnele pe Macri Banul, și pe Luca vel Visternicŭ de le-aŭ dusŭ în casele Capi-kihaeĭ, și aŭ datŭ poroncă țereĭ de s'aŭ bejenăritŭ. Lôcuitoriĭ din Iașĭ s'aŭ închisŭ pin mônăstirĭ, orônduindu-le și slujitorĭ pe la porțĭ. Așeḑându'șĭ Grigorie Vodă tóte trebile aîce, lăsândŭ și Caimacamĭ, pe Ilie Catargiul Logofĕtŭ, și pe Stefanŭ Rosetŭ Vornicŭ, dupĕ poronca Impĕrățieĭ aŭ purcesŭ cu óste în susŭ, spre Botoșenĭ, în întêmpinarea luĭ Mustafa Pașa, sĕ se sfătuéscă pe unde vorŭ merge ca sĕ fie maĭ bine. Aŭ șeḑutŭ Grigorie Vodă la Botoșenĭ ḑece ḑile; și acolo viindu'ĭ veste cu călărașĭ de Țarigradŭ de la frate-sĕŭ Terzimanul, precum Impĕrățiea aŭ schimbatŭ Saraskerlîcul lăsândŭ pe Mustafa Pașa sĕ păḑéscă Hotinul, și numaĭ Colcégŭ-beĭ cu Lipcaniĭ sĕ mérgă, și aŭ orônduitŭ în locul luĭ pe Abdula-Pașa de Rumilia, făcêndu'lŭ

Saraskerŭ pe tótă óstea Rumelieĭ şi peste óstele a Moldoveĭ şi a Muntenilorŭ. Inţelegêndŭ Grigorie Vodă, îndată s'aŭ sculatŭ de la Botoşenĭ şi aŭ venitŭ la Iaşĭ, şi aŭ descălecatŭ la Balica cu corturĭ; şeḑêndŭ vr'o ḑece ḑile acolo, aŭ sositŭ şi unŭ Agă Impĕrătescŭ, anume Osmanŭ-Aga Ghediclivŭ, cu fermanŭ sĕ pornéscă pre Grigorie Vodă cu óste, sĕ'lŭ ducă înaintea luĭ Abdula Paşa unde era sĕ vie la Smil. Decĭ purcegêndŭ Grigorie Vodă cu multă şi frumósă óste în giosŭ, şi mergêndŭ până la Roşiecĭ, în ḑioa de Bobotéză aŭ făcutŭ Iordanul acolo la Roşiecĭ, unde şi masă mare aŭ făcutŭ cu toţĭ boieriĭ în casele luĭ Constantinŭ Costaki vel Hatmanŭ; şi într'acea ḑi i-aŭ venitŭ luĭ Grigorie Vodă, şi erlîcŭ de la Hanul şi buiurlăŭ de la Abdula Paşa Saraskierŭ ca sĕ mérgă în spatele Tătarilorŭ la codru Kigheciuluĭ, şi acolo sĕ ascepte până ce i-a veni a doua poroncă. Éră Adăl-Ghereĭ Hanŭ stândŭ ostitŭ cu tótă Tătărimea, şi sfatul celŭ de pradă ce amŭ scrisŭ maĭ susŭ, cândŭ Divanŭ Efendi a luĭ Adăl Ghereĭ Hanŭ sta cu condeiul în mână, scriindŭ cărţile cele de poroncă ca sĕ dea ciamburur̆ĭ, étă şi Tohtamişŭ Ghereĭ Sultanŭ, şi cu Ali Paşa păḑitorulŭ Vozieĭ cu tótă óstea ce avea, nóptea s'aŭ aflatŭ şi eĭ la malul Nistruluĭ subt cetatea Tighineĭ, şi Iamanŭ Săhăidacŭ cu dênşiĭ; cariĭ s'aŭ silitŭ într'acea nópte de la Vozia, de aŭ agiunsŭ până în ḑiuă subt Tighine unde este cale de 22 de césurĭ. Atunce vĕḑêndŭ şi Tătariĭ Bugéguluĭ pe Tohtamişŭ Ghereĭ Sultanŭ în spatele lorŭ, de altă parte şi Grigorie Vodă apropiatŭ, sositŭ la Prutŭ la Fălciĭ, érăşĭ în spatele lorŭ, de alte părţĭ încă luase vestĭ că din tóte părţile vinŭ asupra lorŭ, le-aŭ venitŭ unora din Mîrzacĭ şi minte, cunoscêndŭ că va fi rĕŭ de dênşiĭ. Aŭ începutŭ déră a se trage unul câte unul de se închina la Tohtamişŭ Sultanŭ, şi aşa li s'aŭ stricatŭ gióca lorŭ şi sfatul celŭ de pradă ce făcuse asupra ţĕreĭ. Decĭ o sémă de Mîrzacĭ s'aŭ închinatŭ la fiiul Hanuluĭ, éră o sémă totŭ ţineaŭ cu Adăl Ghereĭ Sultanŭ: Iusufŭ Mîrza celŭ maĭ capŭ a Mîrzacilorŭ, şi Timerhanŭ Mîrza, şi Hapacĭ Mîrza, şi cu alţĭ Mîrzacĭ, cariĭ póte şi aceia s'arŭ fi închinatŭ; numaĭ s'aŭ temutŭ de Hanul ca sĕ nu'ĭ taie, căcĭ eĭ fusese începătoriĭ zurbaliĭ. Şi stândŭ eĭ cu Adăl Ghereĭ Sultanŭ în Bugégŭ, şi vĕḑêndŭ şi elŭ greutatea oştiĭ ce'ĭ venia asupră'ĭ, aŭ rĕmasŭ de nu scia de ce s'a apuca: că să stea împrotivă cunoscea că nu va isprăvi nimică; sĕ se închine se temea că şĭ-a pune viéţa. Insă décă aŭ vĕḑutŭ elŭ că Hanul s'aŭ apropiatŭ, şi Abdula Paşa Saraskerul încă sosise la Smil, óste Turcéscă încă totŭ venia de se strîngea la Smil; Neculaĭ Vodă cu Munteniĭ încă venise până la Macsimenĭ. Colcégŭ Beĭ de la Hotinŭ încă se pogorîse cu Lipcaniĭ la Smil; s'aŭ simţitŭ şi Adăl Ghereĭ Sultanŭ în nebunie, cum şi alţĭ Mîrzacĭ toţĭ, şi Tătariĭ cunoscêndu-şĭ faptele cele nebunescĭ, aŭ plecatŭ toţĭ capetele, şi aŭ scrisŭ cărţĭ la Hanul sĕ le erte greşéla. Éră Iusufŭ Mîrza şi alţiĭ câţĭ-va Mîrzacĭ n'aŭ vrutŭ sĕ se închine nicĭ la Hanul, nicĭ la fiiul Hanuluĭ; ce aŭ fugitŭ în ţéra Leşéscă, trecêndŭ Nistrul pre la Soroca, măcarŭ că Grigorie Vodă avea pază pe la tóte vadurile sĕ nu scape nicĭ pre unul, nicĭ Mîrzacŭ, nicĭ Tătarŭ, nicĭ Cazacŭ; şi nicĭ Iusufŭ Mîrza nicĭ alţĭ Mîrzacĭ n'arŭ fi scăpatŭ, cum n'aŭ nicĭ scăpatŭ Cázaciĭ cariĭ suntŭ maĭ cu greŭ a le sprijini focul lorŭ; ce numaĭ s'aŭ înşelatŭ Mironŭ Donicĭ Pîrcălabul de Soroca; luândŭ veste că Iusufŭ Mîrza avea sĕ trécă Nistru maĭ pe din susŭ pe

la Curecinţi, s'aŭ dusŭ sĕ'ĭ ţie cale acolo; éră Iusufŭ Mîrza aŭ trecutŭ în urma luĭ pre la Soreca trecêndŭ pre la Movilăŭ, măcarŭ că aŭ săritŭ Sorocenii sĕ'ĭ oprescă; éră eĭ aŭ mersŭ pre la Movilăŭ, că fiindŭ Nistrul înghiăţatŭ aŭ datŭ Tătariĭ năvală pe ghiaţă şi aŭ trecutŭ, unde şi doĭ ómenĭ aĭ noştriĭ s'aŭ rănitŭ într'acea năvală. Căzaciĭ luĭ Adălŭ Ghereĭ Sultanŭ părăsindŭ pre Adălŭ Ghereĭ şi vrêndŭ sĕ fugă, s'aŭ făcutŭ treĭ cete, şi pe o cétă cu 240 de ómenĭ ce aŭ luatŭ asupra Dubăsarilorŭ mergêndŭ să trécă Dnistrul, i-aŭ prinsŭ Iordaki Sĕrdarul luându-le armele cu meşteşugŭ; éră o cétă cu 120 de ómenĭ i-aŭ prinsŭ Vornicul Donicĭ, ce era orônduitŭ de Grigorie Vodă purtătorŭ de grijă margineĭ şi a bejeniilorŭ. Aflândŭ aceĭ Căzacĭ la satŭ la Lohănescĭ pe Ikiul, aŭ săritŭ cu câţĭ-va ţinutaşĭ şi le dederă rĕsboiŭ într'o ḑi tótă ḑioa, la care rĕsboiŭ mulţĭ de aĭ noştriĭ aŭ peritŭ, éră şi Căzaciĭ nicĭ unul n'aŭ scăpatŭ. Éră a treia cétă i-aŭ prinsŭ éră ţinutaşiĭ la tîrgul Orheiuluĭ. Ce pentru rĕutăţile lorŭ cele păgânescĭ ce făcuse în raielele Hanuluĭ, i-aŭ têmpinatŭ şi pre dênşiĭ osînda, că pre toţĭ până la unul i-aŭ datŭ Grigorie Vodă Hanuluĭ şi fiiuluĭ sĕŭ în robie; éră armele şi caiĭ aŭ rĕmasŭ a prinḑĕtorilorŭ. De aice sĕ vedeţĭ în ce osîndă aŭ căḑutŭ şi Tătariĭ; că Grigorie Vodă din poronca Hanuluĭ şi a luĭ Abdula Paşa Saraskerŭ ce'ĭ poroncise sĕ mérgă la Codru în spatele Tatarilorŭ, trecêndŭ Prutul pre la Fălciĭ, de unde pe Sandul Sturza vel Visternicŭ pentru o trebuinţă a ţereĭ 'l-aŭ întorsŭ înapoĭ la Iaşĭ; éră Domnul cu alţĭ boierĭ, şi cu tótă óstea aŭ mersŭ la Codru, avêndŭ multă şi frumósă óste, de vreme că slujitoriĭ sĕĭ, precum a'ţĭ auḑitŭ înapoĭ, că aŭ fostŭ fórte miluiţĭ, ce cu slujitorĭ de curte, şi cu dărăbanţiĭ agescĭ, şi cu vînătoriĭ şi cu panţiriĭ ce eraŭ cu léfă din ţéră, eraŭ treĭ miĭ de ómenĭ pedestrime; aşijdere şi călărime, Boierănaşĭ, Copiĭ din casă, ce le făcuse Grigorie Vodă tuturorŭ suliţĭ zugrăvite cu prapure, Armăşeiĭ, Aproḑiĭ, şi alte rufeturĭ, cineşĭ cu stégul sĕŭ; Constantinŭ Costaki, cu tótă slujitorimea Hătmănieĭ, şi cu alţĭ slujitorĭ de ţéră ce'ĭ făcuse cu léfă; Iordaki Sĕrdarul cu toţĭ Lăpuşneniĭ şi Orheeniĭ şi Soroceniĭ; Lupul Sĕrdarul de mazilĭ cu toţĭ maziliĭ; şi călărimea s'aŭ făcutŭ patru miĭ de ómenĭ; éră peste totŭ aŭ fostŭ şépte miĭ de ómenĭ óstea luĭ Grigorie Vodă, fĕră de curtea gospodŭ, şi fĕră de ómeniĭ ce eraŭ pe lângă boieriĭ ceĭ marĭ, avêndŭ Grigorie Vodă şi 12 pusce cu săcăluşe. Decĭ din Prutŭ până în Codru aŭ mersŭ óstea în tocmélă, mergêndŭ înainte Iordaki Sĕrdarul cu slujitoriĭ sĕĭ, dupĕ dênsul Constantinŭ Costaki Hatmanul, dupĕ dênsul Enaki Aga cu pedestrimea şi cu puscele, maĭ pre urmă Grigorie Vodă cu curtea sea, şi cu toţĭ boieriĭ mazilĭ. Aşa cu orônduélă aŭ mersŭ şi s'aŭ suitŭ de-asupra Codruluĭ din giosŭ; şi aŭ şeḑutŭ acolo doue sĕptămênĭ mâncândŭ şi călcândŭ pre Tătarĭ. Mâncatu-s'aŭ fîneţurile, şi gropile cele cu pâne câtŭ aŭ pututŭ agiunge oşteniĭ; şi décă aŭ sfîrşitŭ s'aŭ mutatŭ de acolo Grigorie Vodă la capul Codruluĭ din susŭ, puindu'şĭ corturile, şi aŭ şeḑutŭ şi acolo alte doue sĕptămênĭ, totŭ aceea călcătură făcêndŭ Tătarilorŭ, mâncându-le orḑul şi fînul; cu care nu puţină spaimă aŭ făcutŭ Tătarilorŭ, câtŭ s'aŭ bejenăritŭ Tătariĭ, şi fugeaŭ de Moldovenĭ cum fugise şi Moldoveniĭ de dênşiĭ. Şi veniaŭ Tătariĭ de se închinaŭ luĭ Grigorie Vodă, plângêndŭ şi rugându-se pentru femeile şi copiiĭ lorŭ sĕ poroncéscă oştilorŭ sĕ nu'ĭ îngrozéscă. Éră câţĭ Tătarĭ

aŭ stătută împrotiva oştenilorŭ luĭ Grigorie Vodă, îĭ prindeaŭ şi îĭ certaŭ, că avea Grigorie Vodă poroncă ca aceea, cariĭ vorŭ sta împrotivă sĕ'ĭ certe. Şi din voia luĭ Dumnedeŭ era şi o érnă caldă, ca o primă-vară; de zahere încă era chivernisitŭ Grigorie Vodă: pită, carne avea de agiunsŭ, şi toţĭ oştenii e-raŭ voioşĭ. Deci décă aŭ vĕdutŭ Hanul şi Abdula Paşa că s'aŭ plecatŭ toţĭ Tătariĭ, şi n'aŭ nicĭ o zurba, aŭ datŭ poroncă luĭ Grigorie Vodă sĕ se întórcă îndărĕptŭ; şi pentru semnŭ de pomenitŭ făcut'aŭ şi Grigorie Vodă acolò o movilă mare, acolo unde aŭ şedutŭ cu tabĕra, care se pomenesce şi astă-dĭ, movila luĭ Grigorie Vodă. Dupĕ ce i-aŭ venitŭ poroncă de întorsŭ, ântêiŭ aŭ pornitŭ pe Enaki Aga cu pedestrimea, şi cu puşcele, apoĭ pe Iordaki Sĕrda-rul, îmbrăcêndu-lŭ şi cu contăşŭ blănitŭ, mulţĕmindu'ĭ de slujbă, 'l-aŭ por-nitŭ cu slujitoriĭ la Orheiŭ; şi aŭ rĕmasŭ numaĭ cu Hatmanul, şi cu curtea sea; şi s'aŭ întorsŭ cu pace la scaunŭ, trecêndŭ Prutul pre la Ghermănescĭ, şi a doua dĭ aŭ fostŭ la Iaşĭ. Éră pentru căldura ce aŭ fostŭ tótă érna aŭ arĕ-tatŭ Dumnedeŭ şi acésta, că în diua ce aŭ purcesŭ Domnul de la Codru, Ghenarie 30, fost'aŭ unŭ frigŭ fórte mare tótă diua, şi aŭ masŭ séra la Ghermănescĭ; éră a doua dĭ la purcesŭ, dat'aŭ Dumnedeŭ o furtună mare cu ninsóre şi cu vêntŭ din susŭ de aŭ bătutŭ tótă dioa o furtună mare pe oş-tenĭ totŭ în faţă, câtŭ nu s'aŭ sciutŭ cum aŭ venitŭ unul cu altul tótă dioa; uniĭ aŭ sositŭ a doua dĭ, alţiĭ a treia dĭ; că acea furtună era câtŭ nu maĭ vĕduse acelŭ rôndŭ de ómenĭ, şi mulţĭ caĭ aŭ crăpatŭ şi ómenĭ aŭ peritŭ. Éră Domnul aŭ intratŭ într'acea dĭ în Iaşĭ, şi viindŭ la Iaşĭ aŭ aflatŭ dóm-na şi cuconiĭ, şi pre maică-sea veniţĭ de la Hotinŭ; s'aŭ bucuratŭ mulţĕ-mindŭ luĭ Dumnedeŭ că 'l-aŭ feritŭ de primejdiĭ, şi pre dênsul şi ţéra, şi aŭ îmbrăcatŭ pe Costaki Hatmanul cu blană de sobolŭ mulţămindu'ĭ de slujbă, şi luĭ şi tuturorŭ căpiteniilorŭ, şi slujitorilorŭ, slobodindu'ĭ pre la casele lorŭ. Şi Grigorie Vodă éraşĭ aŭ luatŭ cârma cea bună, tocmindu'şĭ ţéra din risipa ce se risipise şi domnia cu pace. Éră Tătarilorŭ le-aŭ venitŭ Hanul de hacŭ, că aŭ ernatŭ Abdula Paşa şi Hanul cu óstea pe dênşiĭ; éră de primăvéră aŭ venitŭ poroncă luĭ Abdula Paşa de s'aŭ dusŭ la cetatea sa la Nişŭ; éră Ha-nul aŭ şi vĕratŭ pe dênşiĭ, şi aŭ şi maĭ ernatŭ a doua érnă, călcându'ĭ fórte tare cu totŭ felul de dăjdĭ grele, câtŭ 'şĭ-aŭ luatŭ osînda şi eĭ şi pentru prada ce făcuse eĭ Moldoveĭ; care nu puţină pagubă s'aŭ făcutŭ, că numaĭ a Moldo-veĭ pagubă aŭ cuprinsŭ câtă-va somă de pungĭ de banĭ, şi aŭ isprăvitŭ Gri-gorie Vodă de la Pórtă ca sĕ plătéscă Tătariĭ tótă paguba atâtŭ Moldoveĭ câtŭ şi a raelelorŭ Hănescĭ, puindŭ Impĕrăţiea plinitorŭ pe Hanul. Şi la anul 7237 aŭ scosŭ Hanul dăjdĭ marĭ pre Tătarĭ, ca sĕ plătéscă paguba Moldoveĭ, şi a altorŭ raele; şi macarŭ că Grigorie Vodă nu puţină pagubă aŭ avutŭ, dĕră aŭ scosŭ lucrul la capŭ, că i-aŭ plătitŭ Tătariĭ stricăciunea ţĕreĭ; şi aŭ orôn-duitŭ Grigorie Vodă pe Sandul Sturza vel Visternicŭ, şi cu Iordaki Sĕrdarul de aŭ mersŭ prin ţéră de aŭ datŭ banĭ ómenilorŭ dupĕ paguba ce aŭ avutŭ, care acestŭ lucru adevĕratŭ este unŭ lucru de minune şi de pomenitŭ; fiindŭ că Tătariĭ totdéuna făceaŭ prădĭ ca aceste, şi nu numaĭ la vreme de rĕsmiriţă, ci şi la pace făceaŭ prădĭ, şi ce apucaŭ prăpăditŭ aŭ fostŭ; nu se maĭ putea scóte nimică de la dênşiĭ, de vreme că eĭ aşa aŭ fostŭ deprinşĭ asupra Mol-

dovei, ca nisce lupi asupra unei turme de oi; éră peste acésta ei încă nu dedese, că nici o dată nu mai întorsése înapoi ce luase; éră Grigorie Vodă, ați înțelesŭ mai susŭ ce aŭ făcutŭ, ca sĕ nu dea Tătarii Moldovei înapoi bucate ori altŭ ceva, ce bani aŭ datŭ Moldovei. Și aceste nu le facea Grigorie Vodă cu altŭ chipŭ fără numai cu vredniciea sea, și cu trecerea ce avea la stăpâni. Și sĕ mai vedeți ce aŭ mai lucratŭ cu Nohaii, că osebit de alte strimbătăți ce făceaŭ Nohaii Moldovei, îi purta cum le eraŭ voia, și o parte din locul Moldovei o împresurase de vr'o trei-ḑeci de ani, și altă parte era împresurată de Benderlii, care nici unŭ Domnŭ n'aŭ putută sĕ'i desbată, éră Grigorie Vodă aŭ scosŭ hatișerifŭ de la Împĕrăție și cu mare luptă i-aŭ agiutatŭ și Dumneḑeŭ, și aŭ desbătutŭ și locul acela și 'l-aŭ lipitŭ la hotarul Moldovei, hotărîndu'lŭ cu semne pe hotarul vechiŭ a lui Halilŭ-Pașa; și cu mijlocirea Hanului i-aŭ și mutatŭ pre Tătari, dându-le locŭ de ședere mai giosŭ de unde întrase ei, mai giosŭ cale de douĕ césuri în curmezișŭ și 32 césuri în lungŭ. Și cu zapisul ce avea de la Tătari, lua dăjdi de la dênșii, de pe case și de pe bucate, și din fînațe în toți anii; care nici acéstă supunere alți Domni nu le-aŭ putută face, și pentru acésta nu iubia Tătarii pre Grigorie Vodă. Și la vremea zurbalei poftise ei Domnŭ Moldovei pre Mihai Vodă, că le părea acestŭ Domnŭ greŭ și tare sprijinitorŭ strimbătăților Moldovei ce avea despre dênșii. Că multă vreme aŭ rĕcoritŭ și aŭ rĕsplătitŭ Grigorie Vodă Moldovei; éră dupĕ acea multă nebunie a Tătarilorŭ Nohai, și dupĕ ce 'i-aŭ călcatŭ Hanul și 'i-aŭ globitŭ, și aŭ plinitŭ dupĕ cum ați auḑitŭ, de nevoie s'aŭ făcutŭ înțelepți. Cunoscêndŭ ei singuri nebuniea lorŭ, aŭ făcutŭ mare plecare, și ertêndu-le și Împĕrățiea greșéla, făcut'aŭ și ei zapisŭ la mâna Împĕrăției într'acestŭ chipŭ, cum arată mai giosŭ de pe limba Turcéscă: «Pricina acestui zapisŭ este, că noi de câte ori fiindŭ vinovați pentru faptele nóstre cele trecute ce amŭ făcutŭ împrotiva legii și împrotiva Împĕrăției, milostivitus'aŭ Împĕrățiea dupĕ mare mila sea ce cuprinde peste tótă lumea, de ne-aŭ ertatŭ greșelele, și aŭ trămisŭ în acéstă dată ca sĕ ne așeḑe pre prea luminatul Mengli-Gerei Hanul de Crîmŭ, și pre Măria sea cinstitul Vezirŭ Abdula Pașa stăpînitorul de Rumelia, carii ne-aŭ chiematŭ față înaintea sfatului celui de cinste a judecăței, ce s'aŭ strinsŭ în cetatea Chilia, adecă pre toți Mîrzacii noștrii, și pre cei mai bătrâni și ómeni de trébă aleși din norodul nostru. Și ne-amŭ făgăduitŭ sĕ tăiemŭ de acmu înainte tótă corespondenția și prieteșugul cu acei ce aŭ fugitŭ în țéra Leșéscă, anume Iusuf-Mîrza, și Temirhanŭ, și Hapaci, cu frații lorŭ, carii s'aŭ dusŭ cu dênșii, și sĕ nu'i primimŭ sĕ fie trăitori cu noi; și de ne vomŭ mai rocoși, sĕ avemŭ a da către Împĕrăție glóbă o mie de pungi de bani. Așijdere dintre noi carii vorŭ fi lŏcuitori în țéra Moldovei s'aŭ apucatŭ sĕ ție totŭ acele făgăduințe, și adeverințele ce le-aŭ făcutŭ ei, și împrotiva acelorŭ nimicŭ sĕ nu facă. Și pre scurtŭ, câte făgăduinți amŭ făcutŭ pentru trebile nóstre, tóte cu voia nóstră le-amŭ făcutŭ. Și amŭ datŭ cuvêntul nostru înaintea boierilorŭ și a Căpiteniilorŭ de Crîmŭ, sĕ le ținemŭ cum se cade; și cu voiea nóstră amŭ poftitŭ zapisul acesta, cum s'aŭ scrisŭ în tabla judeţului, așa s'aŭ trămisŭ și la Împĕrăție ca sĕ se afle în visteria Împĕrăției, și sĕ védă credința ce avemŭ către Împĕrăție pentru acésta. Éră altŭ zapisŭ sĕ rĕmâe în mâna măriei sêle

Hanuluï de Crimŭ. Dreptŭ aceea amŭ făcutŭ două zapise, cariï coprindŭ şi arétă totŭ acéstă poveste, şi le-amŭ pecetluitŭ cu pecetea nóstră, şi s'aŭ scrisŭ la mijlocul lumineï luï Şaabanŭ velétŭ 1140, éră de la Hristosŭ 1728 Martie în 15.»

Aice venimŭ érăşĭ la rôndul luï Dimitraşco Hatmanul, la ce aŭ venitŭ maĭ pe urmă dupĕ ce aŭ vĕḑutŭ că nu se póte mistui în Bugégŭ, temĕndu-se că va încăpea în mâna luï Grigorie Vodă, de care totŭ n'aŭ scăpatŭ. Că trecĕndŭ ïĕ elŭ Dunărea cu Adăl-Ghereï Sultanŭ, aŭ mersŭ până la Babadagŭ, avĕndŭ lûngă sine pe unŭ Turcŭ anume Murtaza neguţitorŭ de aice din Moldova de'lŭ purta, şi acolo 'l-aŭ dusŭ în gazdă la unŭ frate a luï Ahmetŭ Omulcasa-başă, care fiindu'ĭ cunoscutŭ 'l-aŭ ţinutŭ ascunsŭ câteva ḑile, apoĭ 'l-aŭ trămisŭ cu nisce gelepĭ a luï la Ţarigradŭ la Mihaĭ Vodă. Şi mergĕndŭ până la Kuciuk-Kioĭ, care este aprópe de Ţarigradŭ, aŭ scrisŭ unŭ rĕvaşŭ la frate-sĕŭ şi 'l-aŭ trămisŭ cu o slugă a sea cu Mârtaza Turcul sĕ'lŭ ducă la frate-sĕŭ, la Arnăutŭ Kioĭ. Mihaĭ Vodă necum revaşul n'aŭ vrutŭ sĕ'lŭ priiméscă, temĕndu-se că oblicindu'lŭ Impĕrăţiea sĕ nu i se vĕdéscă şi faptele luĭ, şi agiunsurile ce aŭ avutŭ cu Tătariĭ, că nu în puţinŭ prepusŭ aŭ fostŭ. Vĕḑĕndŭ déră Dimitraşcu Hatmanŭ, că nicĭ acolo nu se póte mistui, 'l-aŭ luatŭ éră aceĭ gelepĭ împreună cu Murtaza Turcul şi 'l-aŭ dusŭ la unŭ satŭ ce se chiamă Caralarŭ, în olatul Silistrieĭ, ducĕndu'lŭ în gazdă la unŭ Turcŭ; déră era poroncă în tóte olatele de peste Dunăre, orĭ unde s'arŭ afla aceĭ boierĭ sĕ nu se mistuéscă că'sŭ haini Impĕrăţieĭ, ce sĕ'ĭ prindă şi sĕ'ĭ dee în mâna luĭ Grigorie Vodă. Decĭ de frică singurŭ gazda aceea a luĭ Dimitraşcu Hatmanul aŭ venitŭ de aŭ spusŭ luĭ Grigorie Vodă, şi îndată aŭ trămisŭ Grigorie Vodă pe Uşĕrul alŭ doile, cu Căpitanul de Lipcanĭ, şi cu Turcul, şi luându'lŭ în fére de acolo, 'l-aŭ dusŭ la Iaşĭ. Aice sĕ vedeţĭ bunătatea luĭ Grigorie Vodă, câtŭ aŭ fostŭ de bunŭ; aţĭ înţelesŭ şi hainlîcul luĭ Dimitraşcu Hatmanul, şi cu alte soţiĭ; aţĭ auḑitŭ câtă rĕutate aŭ vrutŭ sĕ facă luĭ Grigorie Vodă, că nu numaĭ pricina domnieĭ déră şi viéţa aŭ vrutŭ sĕ'ĭ pérḑă, care de arŭ fi fostŭ unŭ domnŭ grabnicŭ, séŭ cu judecată dréptă sĕ'lŭ judece, ce arŭ fi lucratŭ cu dĕnsul, că nicĭ arŭ fi fostŭ priimitŭ nicĭ cu ochiĭ sĕ'lŭ véḑă, şi fŏră de mórte n'arŭ fi rĕmasŭ. Déră Grigorie Vodă, ca unŭ milostivŭ şi adevĕratŭ creştinŭ, nu că i-aŭ făcutŭ vre o rĕutate, ce şi câtŭ 'l-aŭ ţinutŭ puţinŭ la oprélă 'l-aŭ cercetatŭ cu milă; şi dómna sea încă era la o fire cu dĕnsul, necontenitŭ îlŭ cerceta. Şi la cea de pe urmă 'l-aŭ şi ertătŭ, cerĕndu'ĭ numaĭ chieltuéla ce aŭ datŭ luĭ Adălŭ-Ghereĭ Sultanŭ prin faptele luĭ; şi din chieltuélă nicĭ a patra parte n'aŭ luatŭ; dĕndu'lŭ în chizeşia némuluĭ sĕŭ 'l-aŭ slobodītŭ, ḑicĕndŭ: alte lucrurĭ ca aceste sĕ nu maĭ facă, şi 'l-aŭ îmbrăcatŭ şi cu'nŭ rôndŭ de strae, şi aŭ mersŭ la casa luĭ la Ferescĭ. Déră Dumneḑeŭ ca celŭ ce este cumpănă dréptă, aŭ arĕtatŭ că Dimitraşcu aŭ rĕmasŭ cu viéţă; éră judeţul luĭ Dumneḑeŭ n'aŭ răbdatŭ pĕcatul luĭ, ce curândŭ i-aŭ scurtatŭ ḑilele, şi totuşĭ aŭ muritŭ cu mórte bună. Éră unŭ Lupul Drăguţescu, ce era feciorŭ de boierŭ pămĕnteanŭ rudă cu Iordaki Stolnicul, ce se duse şi elŭ atunce fŏră de nicĭ o pricină cu pribegiĭ la Tătarĭ, şi aŭ fostŭ la tóte amestecăturile la unŭ locŭ cu dĕnşiĭ, şi încă cândŭ aŭ trămisŭ Adăl-Ghereĭ

Sultanŭ acelŭ Mîrzacŭ, de aŭ luatŭ giupânesele boierilorŭ ce s'aŭ scrisŭ maĭ înapoĭ, venise şi elŭ Bumbaşirŭ, sălbăticindu-se atunce în nebunie ca cândŭ n'arŭ fi fostŭ pământeanŭ, şi atunce 'l-aŭ lăsatŭ Grigorie Vodă sĕ alerge în nebuniea sea; déră pe urmă, încăpêndŭ şi elŭ pe mâna luĭ Grigorie Vodă, éràşĭ prinḑindu'lŭ totŭ la unŭ locŭ cu Dimitraşcu Hatmanul, cu judecata a totŭ divanul 'l-aŭ spênḑuratŭ. Şi cândŭ 'l-aŭ spênḑuratŭ pe dênsul, totŭ într'acea ḑi aŭ murîtŭ şi Dimitraşcu Hatmanul, la care s'aŭ arĕtatŭ dreptŭ judeţul luĭ Dumneḑeŭ. Éră şi Murtaza Turcul ce aŭ pătitŭ va pomeni cât va fi viŭ, şi va fi veghere şi altora; că după ce i-aŭ făcutŭ domnul divanŭ şi luĭ, cu Divanŭ-Efendi, datu-i-aŭ nisce bătăĭ la talpe de cele scópte, şi după aceste cumplite bătăĭ, 'l-aŭ şi surgunitŭ cu fermanŭ Impĕrătescŭ. Iordaki Stolnicul, décă s'aŭ simţitŭ şi elŭ în nebunie, şi aŭ vĕḑutŭ că aŭ greşitŭ, şi nu maĭ are locŭ de mistuitŭ nicĭ într'o parte, s'aŭ lipitŭ lângă unŭ Sultanŭ ce se făcuse Calga în locul luĭ Adăl-Ghereĭ Sultanŭ, şi cu Calga s'aŭ dusŭ la Krîmŭ unde sosi luĭ destulă pedépsă şi acolo, precum s'aŭ înţelesŭ de dênsul la ce stare se afla, déră până la cea de pe urmă, Dumneḑeŭ unul scie ce l-a maĭ întêmpina şi pe dênsul, dreptŭ fiindŭ judeţul luĭ Dumneḑeŭ. Acestŭ domnŭ în ḑilele séle, la alŭ doele anŭ a domnieĭ séle, prin mijlocul luĭ Hrisantŭ Patriarhul de Ierusalimŭ, aflându-se aice la Moldova, aŭ aşeḑatŭ scólele de învĕţătură pentru carte în oraşŭ în Iaşĭ, cu cheltuiala sea: scólă Elinéscă, Grecéscă şi Moldovenéscă, cu dascălĭ învĕţaţĭ, la care scóle nu numaĭ ceĭ săracĭ, ce nu aveaŭ cu ce plăti învĕţătura, ce şi feciorii boierilorŭ celorŭ marĭ şi micĭ a tutulorŭ de obşte aŭ eşitŭ învĕţaţĭ; şi încă şi din alte ţĕrĭ vineaŭ copiĭ săracĭ de învĕţaŭ, dintru care nu puţină pomană i-aŭ rĕmasŭ, de vreme că nicĭ la o ţéră nu era maĭ próstă învĕţătură de câtŭ la Moldova. Şi altele bune şi multe ca aceste aŭ rĕmasŭ la Moldova de la acestŭ domnŭ.

In ḑilele acestuĭ domnŭ, în anul 7236 fost'aŭ şi bólă de frigurĭ fórte multă peste tótă Moldova, care se va pomeni multă vreme, că nu unul séŭ doĭ într'o casă, ce câţĭ eraŭ toţĭ zăceaŭ, şi la prostime şi la boierĭ, până şi în casa domnuluĭ aŭ intratŭ acea bólă, din care bólă Alecsandru Bezede, ce era maĭ micŭ, aŭ şi muritŭ, şi 'l-aŭ îngropatŭ în sfete Nicolaĭ cu multă cinste şi slavă; pentru care Bezede, aŭ mângâiétŭ Dumneḑeŭ pe Grigorie Vodă cu altă Bezede ce 'l-aŭ născutŭ în ḑioa sfântuluĭ Grigorie, numindu'lŭ éră pe acestŭ nume a sfântuluĭ, pre care prin darul luĭ Dumneḑeŭ şi ruga sfântuluĭ poftimŭ sĕ trăéscă, cu procopsélă creştinéscă. Şi pre toţĭ câţĭ aŭ fostŭ în casă i-aŭ orânduitŭ bóla acésta, şi încă maĭ alesŭ pre domnŭ 'l-aŭ supăratŭ acéstă bólă fórte multŭ, că alţiĭ mulţĭ după ce îĭ întorcea, se mêntuiaŭ de bólă, éră domnul nicĭ de cum nu se putea mêntui; că s'aŭ bolnăvitŭ de-cu-véră şi până la Martie nu s'aŭ pututŭ mêntui; numaĭ câte o ḑi două îlŭ lăsaŭ, apoĭ éră 'lŭ apucaŭ, câtŭ şi domnul se spăriese, déră şi alţiĭ, toţĭ. Numaĭ cele ce 'sŭ de la Dumneḑeŭ, îĭ cu neputinţă la ómenĭ. Éră după ce aŭ datŭ la primăvéră la luna luĭ Maĭ, s'aŭ rădicatŭ Grigorie Vodă din Iaşĭ cu tótă curtea sea, şi aŭ mersŭ la mônăstirea Bârnova; acolo aflândŭ aerŭ bunŭ şi apă bună, aŭ şeḑutŭ douĕ săptămânĭ, şi de acolo aŭ aflatŭ sănĕtate, şi aŭ rĕmasŭ mêntuitŭ de acea bólă, şi s'aŭ întorsŭ sănĕtosŭ la Iaşĭ. Şi vĕḑêndŭ Grigorie Vodă acolo la mônăstire casele stricate şi pustiĭ, şi de vreme că 'şi-aŭ

aflatŭ sănătate de acolo, s'aŭ apucatŭ cu chieltueala sea şi aŭ făcutŭ nisce case minunate, şi unŭ rămnicŭ mare ziditŭ cu pétră pin pregiurŭ, şi de asupra rămnicului, cerdacŭ precum se vede. Ce precum aŭ fostŭ véra cumplită cu bóle multe şi cu secetă, la anul 7236, că secase apele, izvórele, câtŭ prea puţine izvóre rĕmăsese cu apă, aşa şi érna în anul ce s'aŭ isprăvitŭ 7237, aŭ fostŭ érnă fórte grea cu omeţe marĭ, de care érnă multe dobitóce aŭ peritŭ, fiindŭ érna înşelătóre, că d'inceputŭ s'aŭ arĕtatŭ a fi érnă bună, éră pe urmă aŭ cădutŭ fórte grea, şi de omeţiĭ acesteĭ ernĭ, de primă-vară nu numaĭ văile cele ce aŭ fostŭ cu apă, ce şi cele ce n'aŭ avutŭ apă de cândŭ eraŭ, aŭ rĕmasŭ pline de ape; şi vĕrsăturile apelorŭ celorŭ curgĕtóre aŭ făcutŭ multă pagubă lŏcuitorilorŭ ce trăiaŭ pe lângă ape. Fost'aŭ într'acestŭ anŭ şi ploĭ multe şi bişugŭ în tóte, care timpŭ într'alte vremĭ vechĭ n'aŭ maĭ fostŭ ca acestea; că nemică scădere n'aŭ fostŭ, numaĭ în pânele marĭ de multe ploĭ aŭ rĕmasŭ cu scădere.

Dintr'acestŭ anŭ, multe pomenĭ aŭ rĕmasŭ făcute de Grigorie Vodă, că ântêiŭ mŏnăstirea sfântul Arhanghel, Isvorul celŭ nescădutŭ de vecînică pomenire, într'acestŭ anŭ făcută de Grigorie Vodă, şi pricina rădicăreĭ eĭ, precum se vede s'aŭ scrisŭ pre largŭ. Că acolo era o biserică mică de pétră făcută de unŭ Balica Hatmanŭ a luĭ Gheorghie Ghica Vodă, şi de cum fusese acmu se stricase şi nu era nemică; éră acestŭ domnŭ încă din vremea cândŭ descălecase cu oştĭ în medeanul acela a mŏnăstireĭ, în vremea zurbaliĭ care s'aŭ scrisŭ înapoĭ, de atunce aŭ pusŭ gândŭ sĕ facă mŏnăstirea, plăcêndu'ĭ locul, şi sĕ o rădice în starea altorŭ mŏnăstirĭ marĭ; şi cândŭ aŭ purcesŭ cu óstea în giosŭ de acolo, dupĕ făgăduinţă, aŭ datŭ şi unŭ sărindarŭ; şi aice se vedeţĭ minune, că cândŭ s'aŭ plinitŭ 40 de dile a sărindaruluĭ, étă într'acea di, aŭ intratŭ înapoĭ şi domnul de la Tătarĭ. Şi cu acésta s'aŭ şi maĭ întăritŭ Grigorie Vodă, şi agiutându'ĭ şi Dumnedeŭ într'acestă anŭ şĭ-aŭ plinitŭ cuvêntul sĕŭ, că apucêndu-se cu tótă osîrdiea de acéstă mŏnăstire, cu tótă chieltuéla sea, cu plată deplinŭ la toţĭ lucrătoriĭ, aŭ făcut'o din temelie de noŭ zidită, şi aŭ făcutŭ zidŭ de pétră prin pregiurŭ, şi aŭ făcutŭ şi turnul din clopotniţă peste pórtă, şi case domnescĭ în lăuntru, şi aŭ zugrăvit'o pe din lăuntru, şi aŭ înzestrat'o cu tóte ce se cadŭ, şi aŭ rĕmasŭ de se numesce mŏnăstirea luĭ Grigorie Vodă, precum se vede. Éră din giosŭ de mŏnăstire, subt medeanŭ, despre rĕsăritul sóreluĭ făcuse acestŭ domnŭ o grădină fórte frumósă, şi în grădină case domnescĭ, pe forma de Ţarigradŭ, că aşa şi meşterĭ aŭ adusŭ; şi alăture cu casele, havuzurĭ şi cerdacurĭ, şi alte lucrurĭ, şi apa âmbla din havuzŭ în havuzŭ pe pétră pin tótă grădina, care era cu felŭ de felŭ de florĭ, care lucrurĭ altŭ domnŭ n'aŭ făcutŭ, că nime nu póte sĕ scrie frămuseţea caselorŭ, şi aŭ numitŭ acea grădină Frumósa. La casele aceste eşia adese acestŭ domnŭ, făcea mese marĭ cu boieriĭ sĕĭ. Şi nu numaĭ aceĭ boierĭ cu boierie, déră şi ceĭ mazilĭ, de la mare până la micŭ, eraŭ poftiţĭ acolo; care domnie cu cinste şi cu pace ca acésta putemŭ dice că altŭ domnŭ n'aŭ fostŭ, precum dovadă suntŭ Letopisiţele. Acestŭ domnŭ, totŭ într'acestŭ anŭ, aŭ descălecatŭ şi tîrguşorul de subt Galata, şi i-aŭ făcutŭ rônduele cu mare mile domnescĭ, aşedândŭ sĕ se facă şi iarmaróce acolo. Acestŭ Grigorie Vodă aŭ adusŭ şi apa de la hasna cu mare chieltuélă, şi cu meşterĭ

că altul n'aŭ sciutŭ acésta fără numaĭ Hatmanul Constantinŭ elŭ aŭ sciutŭ. De aice înainte câtŭ aŭ maĭ ședutŭ acolo, totŭ cu mese și cu tabulhanele, și veselii și giocurĭ nu numaĭ boieriĭ, ce tótă slujitorimea, câtŭ se vedea la o logodnă domnéscă. Și de acolo de la Delenĭ, aŭ mersŭ Domnul de aŭ vědutŭ și têrgul Hârlăuluĭ, și aŭ întratŭ în zidirura caselorŭ domnescĭ; și de acolo aŭ mersŭ la Cotnarŭ; acolo érășĭ aŭ făcutŭ masă cu toțĭ boieriĭ; și totŭ cu acestŭ felŭ de veselie aŭ venitŭ până la Dumbrava roșie, și acolo nu puțină veselie aŭ făcutŭ, și aŭ venitŭ cu pace la scaunul sěŭ. Decĭ, după Sân-Petru strîngêndŭ Grigorie Vodă toțĭ boieriĭ la Frumósa, pe ceĭ cu boierie și pe ceĭ fără de boierie, tótă mazilimea de la mare până la micĭ, împreună cu giupânesele lorŭ, acolo s'aŭ arětatŭ tuturorŭ logodna, făcêndŭ unŭ zăfetŭ fórte frumosŭ, cu felŭ de felŭ de musică, și décă aŭ înseratŭ cu fășicurĭ, și cu luminĭ și pre apă și pre uscatŭ, care lucrurĭ nicĭ o dată în Moldova n'aŭ fostŭ. Acestŭ Domnŭ aŭ avutŭ patru cuconĭ, și o cucónă, și celŭ maĭ mare aŭ fostŭ acestŭ maĭ susŭ scrisŭ Scarlatŭ Voevodŭ, și Mateĭ Voevodŭ și Gheorghe Voevodŭ, alŭ patrule Grigorie Voevodŭ, și domnița Smaranda.

Aice s'aŭ scrisŭ și pentru întórcerea dómneĭ Rucsandeĭ din Moldova la Țarigradŭ, maica luĭ Grigorie Vodă.

Dómna Rucsanda viindŭ aice cu fiiul sěŭ, cândŭ aŭ luatŭ domniea, aŭ ședutŭ aice până la alŭ treile anŭ; apoĭ vědêndŭ atâta bólă ce se întêmplase aice într'acestĭ anĭ, s'aŭ trasŭ sě mérgă la Țarigradŭ; ce macarŭ că Grigorie Vodă multŭ aŭ mijlocitŭ sě nu se ducă, déră n'aŭ pututŭ, și încă aŭ luatŭ cu sine și pre fiica sea domnița Marióra Paharnicésa sora Domnuluĭ, și cu multă părere de rěŭ aŭ fostŭ și fiiul-sěŭ, și tuturorŭ celorŭ marĭ și micĭ, eșindŭ din têrgŭ Iunie 11, și aŭ petrecut'o Grigorie Vodă cu dómna sea și cu totŭ alaiul și boierimea până la Șanta; acolo după bucate 'șĭ-aŭ luatŭ ḑioa bună toțĭ boieriĭ, éră maĭ pre urmă Domnul cu dómna; la care nu puțină plângere aŭ fostŭ de âmbe părțile și cu cinste aŭ dus'o până la Țarigradŭ. Intr'acestŭ anŭ și duoě Bezedele Engleze, cari purcesese de patru anĭ de la casele lorŭ de la Englitera, și âmblândŭ prin țěrĭ, ca sě véḑě țěrile, și obiceiurile țěrilorŭ, aŭ venitŭ și pe aice la Grigorie Vodă, pre cariĭ i-aŭ primitŭ cu cinste, și le-aŭ gătitŭ masă la Frumósa, și aŭ orônduitŭ pre Postelnicul sěŭ celŭ mare, și cu alțĭ boierĭ pre lângă dênșiĭ, de 'i-aŭ grijitŭ și 'i-aŭ cinstitŭ precum se vedea, și de aice aŭ trecutŭ în țéra Leșéscă dându-le caĭ și ómenĭ de 'i-aŭ petrecutŭ. Totŭ într'acestŭ anŭ, la Avgustŭ, s'aŭ têmplatŭ trecerea a doĭ Pașĭ Vezirĭ pe aice prin țéră; ântêiŭ Cara Mustafa Pașa de Azacŭ fiindŭ orônduitŭ de Impěrăție sě mérgă la Hotinŭ, și pe Mustafa Pașa de Hotinŭ 'l-aŭ orônduitŭ sě mérgă la altă cetate la Egribosŭ. Venit'aŭ ântêiŭ Cara Mustafa Pașa pe de ceea parte de Prutŭ; éră haremul și cu fiiul seŭ i-aŭ venitŭ pe de céstă parte de Prutŭ din Galațĭ până în Hotinŭ; decĭ i-aŭ eșitŭ și Grigorie Vodă înainte cu boieriĭ și cu tótă curtea la Zăgărance; și acolo s'aŭ împreunatŭ cu

Paşa; şi măcarŭ că acestŭ Paşă era omŭ straşnicŭ, déră pre Grigorie Vodă 'l-aŭ primitŭ cu dragoste, şi i-aŭ datŭ multă cinste, precum n'amŭ vĕdutŭ la alte împreunărĭ de Domnĭ cu Vezirĭ ca acesta; şi cândŭ 'şĭ-aŭ luatŭ ḑioa bună, aŭ îmbrăcatŭ pre Domnŭ cu ferege cu blană, şi pe boierĭ cu caftane, şi aŭ dăruitŭ luĭ Grigorie Vodă unŭ calŭ fórte frumosŭ împodobitŭ. Decĭ dupĕ sosirea luĭ Cara Mustafa Paşa la Hotinŭ, Mustafa Paşa încă aŭ purcesŭ de acolo şi aŭ venitŭ pe aice pin Iaşĭ, şi i-aŭ eşitŭ Grigorie Vodă înainte la Şorogarĭ, aşceptându'lŭ cu saivantŭ, şi viindŭ Paşa s'aŭ împreunatŭ subt saivantŭ. Acestŭ Paşă era petrecutŭ cu bĕtrâneţele; două ḑile aŭ şeḑutŭ în Iaşĭ, şi cândŭ şĭ-aŭ luatŭ Domnul ḑioa bună, érăşĭ 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu ferege cu blană; éră pre Divanŭ-Efendi, şi pre o sémă din boierĭ, i-aŭ îmbrăcatŭ cu feregele, şi aŭ dăruitŭ domnuluĭ şi unŭ calŭ éră fórte împodobitŭ. Acestŭ Grigorie Vodă, precum aţĭ auḑitŭ dupĕ cum i-aŭ adaosŭ Impĕrăţiea cinstea, aşa şi acestiĭ-alţĭ Paşĭ i-aŭ datŭ cinste maĭ multă de câtŭ altorŭ Domnĭ; şi toţĭ ómeniĭ impĕrătescĭ îlŭ aveaŭ la cinste; şi nicĭ lŏcuitorilorŭ acestorŭ ţĕrĭ n'aŭ lăsatŭ sĕ le fie cu pagubă trecerea acestorŭ Paşĭ, că şi chiriea lorŭ şi tóte conacele aŭ plătitŭ elŭ cu banĭ. Intr'acestŭ anŭ şi Mengli-Ghereĭ Hanul, poftindu-se de aŭ mersŭ la Pórtă, mare cinste i-aŭ făcutŭ Impĕratul, care nicĭ unŭ Hanŭ n'aŭ avutŭ atâta cinste ce aŭ avutŭ acestŭ Hanŭ; şi întorcêndu-se de la Pórtă, aşeḑândŭ tóte trebile, aŭ purcesŭ la Crîmŭ la luna luĭ Septemvrie.

Pentru supunerea Tătarilorŭ Nohaĭ despre Grigorie Vodă.

La câtă cale şi supunere i-aŭ maĭ adusŭ până la anul 7238, încă nu amŭ trecutŭ a nu scrie. Ântêiŭ pentru tóte gâlcevele şi davalele Tătarilorŭ, cu câte se acolisiaŭ eĭ de Moldovenĭ, uniĭ cerêndŭ robĭ, alţiĭ caĭ, boĭ, şi altele nenumĕrate de totŭ felul de dava, năpăstĭ, de care pururea eraŭ învĕluiţĭ Moldoveniĭ; că davalele lorŭ nu aveaŭ sfîrşitŭ nicĭ o dată, şi era supărată marginea şi ţéra despre dênşiĭ. Insŭ acuma la purcesul Hanuluĭ, strîngêndu-se eĭ cu toţiĭ, Mîrzaciĭ, şi capetele înaintea Hanuluĭ, aŭ stătutŭ cu toţiĭ la unŭ cuvêntŭ, poftindŭ numaĭ sĕ se facă slimŭ, arĕtândŭ multe strîmbătăţĭ că aŭ despre Moldovenĭ, socotindŭ că de orŭ lua eĭ acea voie de la Hanul sĕ se facă slimŭ, cu acésta sĕ'şĭ pótă face rĕsplătire pentru călcările ce li s'aŭ făcutŭ lorŭ în vremea oştireĭ. Ce sĕ vedeţĭ déră, cum i-aŭ întêmpinatŭ şi Grigorie Vodă; că trămiţêndŭ acolo boierĭ vechilĭ, de aŭ stătutŭ cu Nohaiĭ la Divanul Hanuluĭ, prin mijlocirea Hanuluĭ avêndu-se Grigorie Vodă în bunŭ prieteşugŭ cu Hanul, cum şi cu alţĭ toţĭ aĭ curţeĭ luĭ, i-aŭ oborîtŭ tare pre Tătarĭ; că aŭ isprăvitŭ hogetŭ la acésta, pentru tóte davalele orĭ câte arŭ fi avutŭ Tătariĭ a cere la Moldovenĭ, séŭ şi Moldoveniĭ la Tătarĭ, de cândŭ megieşescŭ eĭ cu Moldoveniĭ şi până acum, sĕ fie tóte tăiate, nemică sĕ nu aibă a maĭ cere, nicĭ Tătariĭ la Moldovenĭ, cum şi Moldoveniĭ la Tătarĭ. Şi aŭ rĕmasŭ ţéra în bună odihnă, şi în mare rĕsuflare despre Nohaĭ; şi osĕbitŭ de acésta, i-aŭ chivernisitŭ Grigorie Vodă pe Nohaĭ, de i-aŭ făcutŭ şi zapisŭ Mîrzaciĭ, şi Că-

piteniile cu mare legătură, întru acestŭ chipŭ numaĭ pe unde le vorŭ arĕta vechilii domnuluĭ de pe margine, adecă Sărdarul, şi alţĭ Căpitanĭ Pîrcălabĭ, locŭ de păşiune dobitócelorŭ, în locul Moldoveĭ, atâta sĕ păşéscă bucatele lorŭ pe pămêntul Moldoveĭ, cu sciinţă, şi cu voie, éră maĭ multŭ sĕ nu se întindă; şi eĭ sĕ plătéscă hacul pămêntuluĭ, câtŭ li s'aŭ orônduitŭ. Şi până la atâta rĕmăsese de călcaţĭ şi de supuşĭ Nohaiĭ, câtŭ eĭ la atâta smerire nicĭ o dată nu maĭ venise; însă maĭ pre largŭ veţĭ înţĕlege din tălcuirea hogetuluĭ, şi a zapisuluĭ care s'aŭ scrisŭ şi aice deplinŭ, precumŭ scriŭ cele Turcescĭ.*)

---

*) Pe acéstă vreme, şi la acestŭ Domnŭ, şi la acestŭ veletŭ 7238, Octomvrie în 10 ḑile, ne-amŭ născutŭ şi noĭ fiiul dumisale luĭ Vasili Kogălniceanu fiindŭ vel Căpitanŭ de Iaşĭ, şi Hatmanŭ dumnéluĭ Constantinŭ Ipsilanti, frate cu Manolaki Ciurci-başa, pe care 'l-aŭ omorîtŭ Pórta, avêndŭ feciórŭ pe celŭ maĭ mare pe Aga Enaki, fiindŭ Agă lîngă domnŭ, şi fiindŭ iubitŭ mărieĭ séle luĭ Grigorie Vodă Ghicăĭ. Atunce m'aŭ botezatŭ şi pe mine părintele dumisale Constantinŭ Ipsilantŭ, marele Hatmanŭ, şi 'mĭ aŭ scosŭ nume din boteḑŭ Enaki, pe numele fiiuluĭ dumisale Agăi luĭ Enaki, pentru că avémŭ frate maĭ mare de 'lŭ chiema Constantin Kogălniceanu; pentru acésta aŭ socotit sĕ 'mĭ ḑică mie Enaki Kogălniceanu, pe numele fiiuluĭ dumisale; pe care Domnul Dumneḑeŭ sĕ'lŭ pomenéscă întru împĕrăţiea sea. Éră la măriea sea Ionŭ, Ionŭ Neculaĭ Mavrocordatŭ Vodă, amŭ intratŭ în curtea mărieĭ séle la slujba copilărieĭ din casă, la veletŭ 7254, de amŭ slujitŭ cu dreptate până aŭ venitŭ éră măriea sea Iónŭ Grigorie Ghica Vodă, şi éră amŭ intratŭ la slujba copilarieĭ din casă, până aŭ mers Măriea sa cu domnie la Bucurescĭ, făcênd schimbare cu măriea sea Ion Costandin Mavrocordatŭ V. V, domniea a treia a măriei séle Ionŭ Constantin Neculaĭ Mavrocordatŭ V. V. şi éră ne-aŭ cerutŭ domniea pe câţĭ-va copiĭ de ómenĭ, a boierilorŭ, pe Andreĭ Donicĭ, şi pe Costinŭ Catargiu, şi pe Mihălaki Jora, şi Andreĭ Beldimanŭ, şi pe Costinŭ Negri, şi alţiĭ. Apoĭ s'aŭ mazilitŭ măria sea, şi la 1749 Avgustŭ în 20, aŭ luatŭ domniea Moldoviĭ măria sea Constantinŭ Mihaĭ Racoviţă Cehanŭ V. V; şi viindŭ măriea sea la scaunul măriei séle pe la Dechemvrie, m'aŭ făcutŭ şi pre mine ca pre unŭ copilŭ Comisŭ alŭ treile, şi amŭ slujitŭ tótă domniea măriei séle, în Moldova, până la schimbarea măriei séle, de aŭ mersŭ la Bucurescĭ la 1753, făcêndu-mĕ atunce Comisŭ alŭ doile, slujindu'lŭ şi tótă domniea ţĕreĭ Românescĭ. Apoĭ m'aŭ făcutŭ vătavŭ de copiĭ, în locul luĭ Costaki feciorul luĭ Giuvaergi Manolaki, care împlinindu-se doĭ pol anĭ a domnieĭ, s'aŭ făcutŭ éră schimbare Domnilorŭ: mers'aŭ Constantinŭ V. V. Racoviţă éră la Moldova. S'aŭ mazilitŭ Mateĭ Ghica V. V. de la Moldova, şi la Bucurescĭ aŭ luatŭ domniea Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ; éră Mateĭ Vodă nu s'aŭ maĭ învrednicitŭ la domnie. Éră noĭ mergêndŭ la Moldova la 1756 Mart, la Focşenĭ m'aŭ făcutŭ vătavŭ de Aproḑĭ, şi pe alţiĭ. Şi viindŭ la Romanŭ, amŭ făcutŭ sfintele Blagoveştenii, şi de acolo peste două ḑile amŭ purcesŭ la Iaşĭ, sosindŭ spre sĕptĕmâna patimilorŭ la Iaşĭ. Şi dupĕ ceremonie, a doua ḑi aŭ făcutŭ şi boeriile, făcêndŭ mare Logofĕtŭ pre dumnealuĭ Ionŭ Bogdanŭ, şi pre Dluĭ Manolaki Costaki vel Vornicŭ de ţéra de giosŭ, şi pre D-luĭ Iordaki Balşŭ vel vornicŭ de ţéra de susŭ, şi pre Dluĭ Vasili Razu mare Hatmanŭ, şi Postelnicŭ mare pre Lăscăraki Giani, şi pe Dumitraşcu Paladi vel Visternicŭ, şi pe Dluĭ Vasile Rusetŭ vel Spătarŭ, şi pe D-luĭ Ioniţă sin Toderaşcŭ de la Românĭ Cantacuzino vel Banŭ, şi pe D-luĭ Ioniţă Cantacuzino fiiul Domnieĭ sale Logofĕtul Iorgaki Cantacuzino vel Agă, care aŭ fostŭ stătutŭ şi Cămăraşŭ mare în domniea cea d'ântêiŭ până a nu merge la Bucurescĭ, şi pe Iorgaki Costaki Vensi vel Paharnicŭ, şi pe Enaki Costantaki vel Stolnicŭ, şi Pîrcălabŭ la Galaţĭ, şi pe Iorgaki Hrisosculeu Alistarhul vel Comisŭ, şi pe Manolaki Giani vel Sărdarŭ care pe urmă s'aŭ învrednicitŭ şi la domnie atâtŭ la a ţĕreĭ Românescĭ câtŭ şi la Moldova. Pe acéstă vreme, ne aflamŭ şi noĭ în boierime, vătăjiea de Aproḑĭ; pe care vreme fiindŭ că arsese curţile domnescĭ, până a nu merge la ţéra Românéscă, şi atunce apucându-se aŭ

Judecata și așeḑămênturile cu Tătarii aice suntŭ.

Suretul hogetuluĭ ce se chiamă Ibra, făcutŭ de măriea sea Mengli-Ghereĭ Hanŭ, la purcesul măriei séle de la Bugégŭ la Crimŭ, veleatŭ 7238 Septemvrie 6.

Pricina acestiĭ scrisorĭ adevěrate, acésta este, adecă la anul acesta 1141, măria sea prea înălțatul și milostivul stăpânŭ Mengli-Ghereĭ Hanŭ, fiiul măriei séle luĭ Hagi Selimŭ-Ghereĭ Hanŭ, însușĭ măria sea venindŭ în părțile Bugéguluĭ, pentru ca sě puie la bună tocmélă și alcătuială tóte lucrurile Nohailorŭ Bugéguluĭ ce se află lŏcuitorĭ pe locul Moldoveĭ, și pe alte olaturĭ aprópe; și cu nevoința măriei séle, orônduinduse din locul Moldoveĭ numaĭ 32 césurĭ de-alungul, și douě césurĭ de-a curmeḑișŭ pentru așeḑămêntul și lŏcuința lorŭ a Nohailorŭ, vechiliĭ despre amêndouă părțile měsurândŭ și hotărîndŭ acestŭ locŭ; așijdere și pentru câtă supărare și stricăciune s'aŭ făcutŭ lŏcuitorilorŭ Moldoveĭ în vremile rěscóleĭ, așeḑândŭ, și alcătuindŭ măria sea tóte aceste trebĭ, cu a sea bună și înțeléptă tocmélă, dupě hatișeriful Impěrătescŭ așeḑându-le măria sea cu legăturĭ, precum însemnéză în hogetul ce s'aŭ scrisŭ; venit'aŭ înaintea măriei séle, și înaintea judecățiĭ vechiliĭ moldovenescĭ, și aŭ arětatŭ jalobă ḑicêndŭ că: «fiindŭ noĭ raea cu haracĭ a Impěrățieĭ, la vremile cândŭ aŭ venitŭ într'aceste părțĭ Cătanele, Nohaiĭ Tătariĭ ne-aŭ robitŭ copiiĭ, și femeile, și pre mulțĭ i-aŭ vêndutŭ în alte părțĭ de locŭ, așijdere și alte robiĭ și prăḑĭ aŭ făcutŭ în pămêntul nostru a Moldoveĭ, și de îndelungată vreme până acmu Nohaiĭ n'aŭ părăsitŭ nicĭ odată a ne supăra cu felŭ de felŭ de prăḑĭ și de supărărĭ, și pre mulțĭ din noĭ din Moldovenĭ, fŏră de vină, și fŏră pricină aŭ omorîtŭ, și aŭ rănitŭ, pentru care aceste dosăgĭ și supărărĭ, dupě fermanurile Impěrătescĭ ce ni s'aŭ datŭ noě maĭ dinainte, și acmu poftimŭ dreptate, și ne rugămŭ ca sě nu fimŭ păgubașĭ, de câte ne jěluimŭ, ce dupě cum scriŭ fermanurile Impěrătescĭ ne rugămŭ sě avemŭ dreptate.» Intru acestașŭ chipŭ arětându'șĭ jaloba Moldoveniĭ, Nohaiĭ încă aŭ rěspunsŭ cu jalobă plângêndușe de strâmbătate despre Moldovenĭ, și ḑicêndŭ precum că: «de multă și îndelungată vreme și până astăḑĭ lŏcuitoriĭ Moldoveĭ multă stricăciune ne-aŭ făcutŭ în bucate, și în dobitócele nóstre, și cu destule furtișagurĭ Moldoveniĭ viindŭ în olaturile nóstre, ne-aŭ jăcuitŭ, furândŭ, și smomindu-ne robiĭ și bucatele nóstre, și cu de acestŭ felŭ de supărărĭ, până acuma amŭ fostŭ totŭ dosițĭ și supărațĭ de Moldovenĭ, de care și noĭ ceremŭ de la Moldovenĭ tóte ce ne-aŭ luatŭ, fățișĭ séŭ furișĭ, adecă robĭ, róbe, bucate, și alte ca de aceste strimbătățĭ ce amŭ avutŭ de la Moldovenĭ din ceputŭ și până în ḑioa

isprăvitŭ numaĭ partea Divanuluĭ și a Spătărieĭ, bisericile, divanul, cămara. Éră haremul fiindŭ că rěmăsese nefăcutŭ, viindŭ de la Bucurescĭ, aŭ orônduitŭ pe fratele meŭ Dluĭ Constantinŭ Kogălnicénu vel Medelnicerŭ, chieltuitorŭ asupra faceriĭ caselorŭ haremuluĭ, fiindŭ că nu le făcuse măriea sea Mateĭ Ghica Vodă, în doĭ poĭ anĭ ce aŭ șeḑutŭ în Moldova. Și pe noĭ, fiindŭ vătavŭ de aproḑĭ, m'aŭ orônduitŭ bumbașirŭ asupra curțilorŭ, avêndŭ și toțĭ țiganiĭ Domnescĭ în séma nóstră; isprăvindu-se până în tómnă cu feredeŭ dupě cumŭ aŭ poftitŭ la 1756 Octomvrie. Éră la 1757 Martiŭ, aŭ venitŭ maziliea. — Adaosŭ de Enaki Kogălnicénu.

de astădĭ.» Intr'acestŭ chipŭ arĕtândŭ şi Nohaiĭ strimbătate, socotitus'aŭ că a se îndrepta şi a se aşeḑa pîra acésta despre ambe părţile, multe cuvinte, şi price şi gîlcévă s'arŭ face, şi a se curma pîra despre ambe părţile cunoscêndu-se a fi unŭ lucru greŭ, măria sea Mengli-Ghereĭ Hanul însuşĭ aŭ socotitŭ despre âmbe părţile, din ceputŭ şi până în sfârşitŭ, câte gâlcevĭ şi strimbătăţĭ s'aŭ făcutŭ, şi despre o parte şi despre alta, între tóte sĕ rĕmîe împăcăciune, şi făcêndu-se ibra şi aşeḑămêntŭ între âmbe părţile sĕ se părăséscă şi Moldovenii şi Nohaiĭ de tótă pricea şi pîra, şi gîlcéva ce aŭ între dênşiĭ, şi întru acestŭ chipŭ sĕ se curme tóte cuvintele. Măria sea Hanul cu a sea înaltă minte şi socotélă, socotindŭ a fi lucru cu cale şi cu cuviinţă, precum cu adevĕratŭ aşa este, şi lŏcuitoriĭ de âmbe părţile înaintea măriei séle Hanuluĭ s'aŭ învoitŭ, şi aŭ trămisŭ sĕ facă sulfŭ şi ibra, părăsindu-se de tóte gâlcevile ce aŭ avutŭ între dênşiĭ şi lăsându-se de a maĭ cere uniĭ de la alţiĭ pagubile séŭ stricăciunĭ ce arŭ fi avutŭ din ceputŭ şi până în ḑioa de astădĭ. Deci dupĕ socotéla măriei séle Hanuluĭ, Nohaiĭ şi ceĭ ce se află lŏcuitorĭ, şi ceĭ de pin pregiurŭ, toţĭ Mîrzaciĭ, şi Tătariĭ, cu micŭ cu mare, părăsindu-se de tótă davaoa şi pricea ce aŭ cu Moldoveniĭ, dupĕ socotéla legiĭ, şi a judecăţeĭ, prin mijlocirea vachililorŭ némuluĭ Nohăescŭ anume: AslamŭMîrza din némul luĭ Ora-olu, şi Caspolatŭ Mîrza din némul luĭ Mamaĭ-olu, şi Ismailŭ Mîrzadin némul luĭ Or-Mehmetŭ-olu, aşijderea şi despre partea domnuluĭ Moldoveĭ Grigorie Vodă Scărlatŭ-zade, şi despre partea a tótă boierimea şi lŏcuitoriĭ ţĕreĭ Moldoveĭ, fiindŭ vechilĭ din boieriĭ domnuluĭ Moldoveĭ, Enaki Logofĕtul, şi Alecsandru Postelnicul înaintea judecăţeĭ, lăsatu-s'aŭ şi s'aŭ părăsitŭ de tótă davaoa şi pricea ce aŭ cu Nohaiĭ din ceputŭ şi până acmu. Deci vechiliĭ despre âmbe părţile, într'acesta chipŭ învoindu-se, aŭ făcutŭ uniĭ către alţiĭ ibra şi sulfŭ, şi bună învoélă, şi poftă, s'aŭ învoitŭ şi s'aŭ îmbrăcatŭ dupĕ pofta lorŭ. S'aŭ scrisŭ acestŭ hogetŭ la mijlocul luminiĭ luĭ Seferŭ la anul 1142. Marturĭ, Sefer-Cazi Mîrza, şi Rel-Calga marturŭ, Mehmetŭ-Mîrza marturŭ, Saluşŭ-Mîrza, Mansirŭ-olu marturŭ, Adăl-Beiŭ Caigatŭ marturŭ, Murtaza-Aga, Şaulhanŭ-Cazi marturŭ, Cazi-Beiŭ marturŭ, Huabdula Cazi Aga, Husăinŭ-Aga marturŭ, Fetula-Efendi marturŭ, Mustafa-Efendi marturŭ, şi toţĭ alţiĭ din divanul măriei séle Hanuluĭ marturĭ.

Suretul zapisuluĭ Tătarilorŭ Nohaĭ ce aŭ datŭ la mâna măriei séle luĭ Vodă. Velétŭ 7238 Septemvrie 6.

Pricina acestuĭ zapisŭ este precum în anul 1141. Măria sea înălţatul, şi milostivul stăpânul nostru Mengli-Ghereĭ Hanŭ, trămiţindŭ arzŭ la Împĕrăţie, pentru ca sĕ ni se orânduéscă din pămêntul Moldoveĭ locŭ de aşeḑămêntŭ şi de păşunarea bucatelorŭ, dupĕ arzul măriei séle, cu sciinţa măriei séle domnuluĭ Moldoveĭ, orânduinduni-se cu fermanŭ Impĕrătescŭ din pămêntul Moldoveĭ 32 césurĭ de-a-lungul şi 2 césurĭ de-a-curmezişul, care locŭ fiindŭ din ceputŭ chiarŭ locŭ moldovevescŭ, şi de folosul şi hrana pămêntuluĭ Moldoveĭ; măria sea Hanul, impreună cu măria sea Paşa păzitorul Tighineĭ cu Hatişerifŭ Impĕrătescŭ

aŭ hotărîtŭ, şi aŭ mĕsuratŭ, şi aŭ lămuritŭ hotarul acestuĭ locŭ maĭ susŭ pomenitŭ, orônduindŭ pentru ceĭ ce vorŭ lŏcui pe acelŭ locŭ a Moldoveĭ, 32 césurĭ de-a-lungul şi 2 césurĭ de-a-curmezişul, sĕ'dea, osĕbitŭ de uşurul ce este obicĭnuitŭ plată, şi chirie pentru locŭ. Care legătură noĭ amŭ primitŭ, adecă: pentru Nohaiĭ ce vorŭ lŏcui pe acelŭ locŭ a Moldoveĭ, sĕ'şĭ dea uşurul şi hacul pĕmêntuluĭ şi tótă plata deplinŭ. Şi cu învoinţa nóstră şi a tuturorŭ bătrînilorŭ nostri, făcutu-s'aŭ şi hogetŭ după legea nóstră, întru care s'aŭ însemnatŭ tóte legăturile aceste cu carele noĭ toţĭ ne-amŭ legatŭ, şi amŭ priimitŭ, şi după cum însemnéḑă hogetul, aşeḑate fiindŭ aceste tocmele şi orônduiele, noĭ toţĭ, aşeḑêndu-ne ca sĕ lŏcuimŭ pe partea loculuĭ Moldoveĭ, unde ni s'aŭ poroncitŭ. Insă cunoscêndŭ noĭ că pentru păşunatul dobitócelorŭ nóstre omŭ avea lipsă şi strimtóre, agiuns'amŭ cu rugăminte la divanul mărieĭ séle Hanuluĭ stăpânuluĭ nostru, rugândŭ şi cucerindu-ne ca sĕ ne isprăvéscă puţină nevoie, numaĭ pentru dobitóce şi păstoriĭ nostri sĕ se pótă păşuna pe une părţĭ de locŭ a Moldoveĭ, de pre care ne-amŭ rădicatŭ noĭ, fiindŭ acele părţĭ de locŭ de acéstă dată nelŏcuite de raĭaoa Moldoveĭ, şi deşerte aflându-se acéle părţĭ de locŭ, ne-amŭ rugatŭ ca sĕ avemŭ voie a ne păşuna dobitócele nóstre o sémă de vreme. Decĭ măriea sea Hanul, milostivindu-se asupra nóstră, trămis'aŭ către măriea sea domnul Moldoveĭ cinste iarlîcul mărieĭ séle, şi despre partea nóstră a Nohailorŭ pe Caspolatŭ Mîrza anume, şi pe Cantemirŭ Mîrza, şi pe Işŭ Mîrza, şi pe Sultanŭ Mambetŭ Mîrza, împreună cu omul Mărieĭ séle, cu poftă pentru acéstă ispravă; cariĭ împreunându-se cu măriea sea, şi arătându-se pofta şi rugămintea nóstră, rĕspunsu-le-aŭ măriea sea, cum că acele locurĭ suntŭ pentru trebuinţa lŏcuitorilorŭ Moldoveĭ, şi pe urmă pe acele locurĭ este sĕ se aşeḑe şi sĕ lŏcuéscă raĭaoa Moldoveĭ. Intru acesta chipŭ arĕtându-le măriea sea domnul Moldoveĭ, Mîrzaciĭ aceĭ de maĭ susŭ pomeniţĭ, vechiliĭ nostri, rĕspunḑêndŭ într'acesta chipŭ, s'aŭ apucatŭ, de vreme că acele părţĭ de locŭ pre care poftimŭ noĭ sĕ ne păşunămŭ dobitócele se află deşerte de acéstă dată de lŏcuitorĭ, pre acele părţĭ de locŭ poftimŭ sĕ ni se dea voie de păşunatŭ o sémă de vreme; éră în părţile ce orŭ fi trebuitóre pentru locuitoriĭ Moldoveĭ sĕ nu ne atingemŭ, ce numaĭ sĕ păşunămŭ în părţile unde ne vorŭ arĕta Ispravniciĭ şi zapciiĭ marginelorŭ Moldoveĭ; éră peste voia lorŭ sĕ nu avemŭ a călca aiurele, şi despre care ne arŭ arĕta eĭ că este de trebuinţa lŏcuitorilorŭ Moldoveĭ îndată fŏră nicĭ-o întârḑiere sĕ avemŭ a ne rĕdica dobitócele; şi osĕbitŭ de acésta, apucêndu-ne noĭ sĕ dămŭ mărieĭ séle Domnuluĭ Moldoveĭ alămŭ îndoitŭ pe bucatele nóstre. Măriea sea plecândŭ către pofta şi poronca mărieĭ séle Hanuluĭ, şi sfătuindu-se la acésta şi cu aĭ sĕĭ boierĭ a Moldoveĭ, într'acestŭ chipŭ aŭ datŭ rĕspunsŭ ḑicêndŭ: precum pentru păşunea dobitócelorŭ, de-omŭ cum-va păşi noĭ peste legăturile şi aşeḑĕmêntul ce se însemnéḑă maĭ giosŭ, nicĭ unŭ césŭ sĕ nu ne lase dobitócele pe locurile Moldoveĭ sĕ le păşunămŭ; aşijderea şi dobitócele nóstre sĕ aibă a se păşuna numaĭ pe acele părţĭ de locŭ care ne-arŭ arĕta Dumnealuĭ Sĕrdarul şi Dumnealuĭ Căpitanul de Codru, şi afară din cuvêntul acestorŭ boierĭ a mărieĭ séle, nicĭ unŭ pasŭ sĕ nu păşimŭ, nicĭ sĕ facemŭ câtŭ de puţină supĕrare cuĭ-va, nicĭ sĕ cutezămŭ a face pe pămêntul Moldoveĭ lŏ-

cașŭ aŭ sălașŭ pentru păstoriĭ noștri, ce numaĭ sĕ aibă a'șĭ purta păstoriĭ noștri dupĕ obiceiul lorŭ câte o oba în carŭ; éră din oba afară, pe locurile acelea, sĕ nu fimŭ volnicĭ a bate parŭ, séŭ ţĕrușŭ; fŏră de câtŭ vitele nóstre fiindŭ la ernaticŭ, și fiindŭ trebuinţă pentru viţeiiĭ noștri sĕ stea subt acoperemêntŭ, numaĭ pentru viţeiiĭ noștri sĕ avemŭ voie d'inceputul erneĭ până în sfîrșitŭ, a ne urzi pe locurile unde ne arŭ arĕta zapciiĭ măriеĭ séle câte o colibă ce se chiamă tătăresce aranŭ; noĭ singurĭ sĕ avemŭ a le urzi la începutul erneĭ, și éră noĭ singurĭ sĕ avemŭ a le strica la sfîrșitul erneĭ. Éră de nu le-amŭ strica, pe cum ne apucămŭ, ómeniĭ măriеĭ séle sĕ aibă a le da focŭ, și a ne rădica cu totul. Așijderea și din stăpâniĭ dobitócelorŭ, cariĭ orŭ avea dobitóce la ernaticŭ séŭ la văcăritŭ, Mîrzacĭ fiindŭ, séŭ Cara Tătarĭ, fiindŭ trebuinţă sĕ'șĭ cerceteze dobitócele, de arŭ vrea sĕ mérgă la dobitóce sĕ le védă, sĕ aibă a merge ântâiŭ la boieriĭ măriеĭ séle diregĕtoriĭ marginelorŭ, adecă la Sĕrdarul și la Căpitanul de Codru, și la Pârcălabul de Lăpușna, și arĕtândŭ și nevoia și trebuinţa lorŭ ca sĕ mérgă sĕ'șĭ védă dobitócele acolo unde se pășunédă, așa cu sciinţa lorŭ sĕ aibă voie a merge; éră fŏră de voia și cuvêntul acestorŭ boierĭ, nime din noĭ sĕ nu aibă voie a călca pe părţile Moldoveĭ. Éră de s'arŭ afla cine-va din Nohaĭ cu pricina dobitócelorŭ sĕ vie pe locurile Moldoveĭ, orĭ păstoriĭ noștri cu vre-unŭ chipŭ de s'arŭ ispiti a face vre-unŭ supărŭ odăilorŭ, séŭ fîneţelorŭ raĭeleĭ lŏcuitorilorŭ Moldoveĭ, séŭ de s'arŭ afla cine-va din Nohaĭ, séŭ dintr'alţiĭ, și s'arŭ ispiti a face câtŭ de puţinŭ valŭ séŭ câtŭ de puţină stricăciune fîneţelorŭ, odăilorŭ, dobicócelorŭ, pânilorŭ, séŭ sĕmĕnăturilorŭ, unul ca acela sĕ aibă a se prinde, și legatŭ sĕ se trămită la Iașĭ, și acolo sĕ i se dea certare precum se cade. Și pe locurile unde s'arŭ pășuna vitele nóstre, orĭ cândŭ ne-arŭ arĕta și ne-arŭ ḑice boieriĭ ce s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, cum că părţile acele suntŭ trebuitóre pentru lŏcuitoriĭ Moldoveĭ, îndată sĕ avemŭ a ne rădica dobitócele de acolo fŏră de nicĭ o întârḑiere și price. Éră pentru alămul îndoitŭ, apucându-ne noĭ ca sĕ dămŭ măriеĭ séle Domnuluĭ Moldoveĭ, măriea sea n'aŭ primitŭ a ne lua alămŭ îndoitŭ, și ne-aŭ arĕtatŭ că gândul măriеĭ séle nu este sĕ iee de la noĭ alămŭ îndoitŭ, nicĭ se lăcomesce a lua de la noĭ banĭ îndoiţĭ pentru pășunatul dobitócelorŭ nóstre; ce numaĭ pre câtŭ însemnédă în hogetŭ atâta primesce și măriea sea sĕ iee de la noĭ. Pentru care și noĭ ne-amŭ apucatŭ ca sĕ dămŭ deplinŭ precum însemnédă în hogetŭ, tóte deplinŭ fŏră nicĭ o pricină și pregetŭ, și afară din hotarul acesta la nemică sĕ nu pășimŭ, nicĭ câtu'ĭ o palmă de locŭ, nicĭ prin dobitócele nóstre sĕ nu avemŭ a supune, și a tăinui dobitócele raĭeliĭ, saŭ a neguţitorilorŭ. Și dintr'aceste legăturĭ din tóte câte s'aŭ pomenitŭ maĭ susŭ, de omŭ pășі câtŭ de puţinŭ și de n'amŭ păzi aceste legăturĭ tóte, sĕ aibă voie măriea se a ne scóte tóte dobitócele afară de pe locul Moldoveĭ. Decĭ într'acestŭ chipŭ, ca acela ce ne este nouĕ în folosŭ, dupĕ buna și înalta socotélă a măriеĭ sale Hanuluĭ, vechiliĭ noștri viindŭ cu rĕspunsŭ înaintea măriеĭ sale Hanuluĭ, înaintea divanuluĭ măriеĭ séle, noĭ toţĭ amŭ primitŭ acéstă legătură și acestŭ rĕspunsŭ ce ni 'l-aŭ datŭ despre partea măriеĭ sale Domnuluĭ Moldoveĭ, și tóte le-amŭ primitŭ noĭ cu toţĭ Mîrzaciĭ și bĕtrâniĭ Nohailorŭ, și ne-amŭ apucatŭ că de omŭ pășі câtŭ de puţinŭ afară din hotarul acestuĭ zapisŭ, măriea sea Domnul Moldoveĭ sĕ aibă a ne goni do-

bitócele peste hotarul celŭ de două césurĭ. Intr'acésta chipŭ ne-amŭ legatŭ cu toţiĭ cu acestŭ temasucŭ alŭ nostru, carele pentru ca sĕ fie tare şi încredinţatŭ că cu sciinţa şi cu pofta nóstră a tuturorŭ s'aŭ scrisŭ, s'aŭ alcătuitŭ, şi s'aŭ datŭ la mâna măriel séle Domnuluĭ Moldoveĭ luĭ Grigorie Vodă, la mijlocul lumineĭ luĭ Seferŭ în anul 1142.

Iscăliţĭ: — Şitacbeiŭ, Ismailmîrza, Batârmîrza, Kelmehmetŭ, Docuzolu, Aslanolu, Nevrutmîrza. Hagibeiŭmîrza, Aslanmîrza, Giaunmîrza, Mamaiolu, Kaziolu, Azametolu, Aliolu, Iskendermîrza, Isufbeiorŭ, Hagibeiŭmîrza, Canmîrzaolu, Mehmetolu şi Beimîrzaolu.

Aice amŭ scrisŭ pentru ceĭ nemulţămitorĭ şi lacomĭ, cum îĭ têmpină Dumnedeŭ şi păcatul lorŭ.

Era unŭ boierŭ de ţéră anume Dumitru Macri Banul, carele era fórte socotitŭ, şi destul miluitŭ de Grigorie Vodă, că, precum aţĭ cetitŭ înapoĭ, că ânteiŭ îlŭ făcuse Banŭ mare, éră maĭ pe urmă schimbându'lŭ din bănie 'l-aŭ făcutŭ Staroste de Cernăuţĭ; şi îlŭ avea Grigorie Vodă în cinste şi în trecere ca pe fieşcare din boieriĭ marĭ. Déră elŭ ce mulţămită aŭ datŭ luĭ Grigorie Vodă! Că nu 'i-aŭ sositŭ, nicĭ s'aŭ îndestulatŭ de câtă bogăţie avea, fiindŭ maĭ bogatŭ de câtŭ alţĭ boierĭ, ce încă s'aŭ sculatŭ, şi din slujba văcăritului de la Cernăuţĭ ce'ĭ dedese Grigorie Vodă în séma luĭ, aŭ făcutŭ vicleşugŭ şi aŭ furatŭ o somă de banĭ din văcăritŭ, şi dintre altele din tóte ce i se didese în sémă, s'aŭ aflatŭ vicleanŭ. Acestŭ felŭ de mulţămită aŭ datŭ acestŭ boierŭ luĭ Grigorie Vodă, pentru cea multă milă ce'lŭ miluise. Ce Dumnedeŭ celŭ dreptŭ ce nu priimesce strimbătate, n'aŭ suferitŭ, ce 'l-aŭ têmpinatŭ, că aŭ aflatŭ Grigorie Vodă vicleşugul luĭ, şi aŭ trămisŭ pe vătavul de copiĭ şi 'l-aŭ adusŭ pe Banul Macri în fére şi în urgie de acolo de la Cernăuţĭ, şi 'l-aŭ pusŭ la închisóre. Insĕ fiindŭ acestaşŭ domnŭ milostivŭ, cum aţĭ cetitŭ înapoĭ de bunătatea luĭ, altă pedépsă nu 'i-aŭ datŭ, precum i se cădea ca unuĭ viclénŭ, fără câtŭ cincĭ pungĭ de banĭ aŭ luatŭ de la dênsul glóbă la Visterie, şi paguba ţinutuluĭ ce făcuse, şi éră şĭ 'l-aŭ slobodŭ litŭ lipsitŭ din cinstea ce avusĕse, şi aŭ făcutŭ staroste în locul luĭ Macri, pre Radul Racoviţă Jignicerul, feciorul luĭ Dimitraşcu Hatmanul.

Totŭ într'acestŭ anŭ făcut'aŭ Grigorie Vodă şi acéstă pomană: Era unŭ obiceiŭ rĕŭ aice în ţéră: pogonăritŭ de viĭ, scornitŭ de alţĭ domnĭ vechĭ maĭ din nainte; pentru care din pricina acestuĭ obiceiŭ, multe viĭ a mônăstirilorŭ şi a altorŭ pământenĭ, sĕ pustiese. Acestŭ domnŭ Grigorie Vodă socotindu'l a fi obiceiŭ rĕŭ, din bună voia sa neîndemnatŭ de boierĭ, ce din singură socotéla sa socotindŭ că nu'ĭ dreptŭ sĕ dea ómeniĭ şi pogonăritŭ şi văcăritŭ, ce aŭ rădicatŭ pogonăritul şi aŭ poroncitŭ sĕ nu maĭ fie, şi aŭ rĕmasŭ rĕsuflare şi ómenilorŭ şi domnuluĭ vecinică pomenire plată de la Dumnedeŭ. *)

*) Până aice Cronica este tradusă grecesce în manuscriptul ce se păstrézà în biblioteca regală din Paris. — Pe lîngă aceste apoĭ maĭ adaoge şi Enaki Kogălniceanu următórele: »Acestŭ Domnŭ Grigorie Vodă, dupĕ ce aŭ făcutŭ alte multe şi bune în pĕmêntul acesta, a

Și petrecêndŭ Grigorie Vodă în veselie și cu bucurie, și prea bine ocârmuindŭ, și împlinindŭ în domniea acésta șése anĭ, aŭ cerutŭ domniea țěreĭ Româneścĭ. Și făcêndu-se schimbare între Grigorie Vodă domnul Moldoveĭ și între Constantinŭ Vodă, feciorul luĭ Nicolaĭ Vodă Mavrocordatŭ domnul țěreĭ Românescĭ, s'aŭ gătitŭ Grigorie Vodă de merindele cuviinciόse pentru cale, asceptândŭ pre Skimni-Agasi ce era rônduitŭ de la Impěrăție ca sě rědice pre Grigorie Vodă din Moldova, și sě'lŭ ducă sě'lŭ așeḑe în scaunul țěreĭ Munteneścĭ. Și așa dupě obiceiŭ, pornindu-se, 'l-aŭ dusŭ de 'l-aŭ așeḑatŭ în Bucurescĭ în scaunŭ.

SFÊRȘITUL CRONICEĬ ANONIME.

Moldoveĭ, aŭ maĭ făcutŭ și unŭ turnŭ mare, și maĭ naltŭ de câtŭ tóte turnurile mŏnăstirilorŭ de-asupra porțiĭ curțeĭ domnescĭ, puindŭ și unŭ clopotŭ mare, fiindŭ și ceasornicŭ de bătea tóte césurile ḑileĭ, de se auḑia peste tótă hora, și maĭ giosŭ de ceasornicŭ făcu unŭ locŭ împregiurul turnuluĭ acoperitŭ cu ferŭ albŭ, de ședea meterhanéoa Domnuluĭ de bătea în tóte ḑilele chindiea cea obicĭnuită, petrecêndŭ Domnul cu veselie și cu bucurie, care nu credŭ că a fi petrecutŭ altŭ Domnŭ, chivernisindŭ și pre toțĭ pămênteniĭ cu bună cârmuire de care eraŭ toțĭ mulțămițĭ. Și petrecêndŭ tótă domniea cu libovŭ, și cu zeefeturĭ, și cu plimbărĭ, cu tótă curtea măriеĭ séle, la care împlinindŭ întru acéstă domnie anĭ șese, s'aŭ apucatŭ de 'șĭ-aŭ isprăvitŭ domniea țěreĭ Româneścĭ.

LEATOPISEȚUL
ȚEREI MOLDOVEI
DE LA A DOUA ȘI PÂNĂ LA A PATRA DOMNIE A LUI CONSTANTINŬ MAVROCORDATŬ V.V.

DE

SPATARUL IOAN CANTA

(1741—1769)

A doua domnie a luĭ Constantinŭ Mavrocordatŭ Vodă,

Dupĕ ce aŭ venitŭ aprópe de Iaşĭ Constantinŭ Vodă, eşitu'i-aŭ înainte tótă boierimea, cu multă bucurie, sciindu-lŭ din domniea d'ântêiŭ că este omŭ blândŭ şi bunŭ, éră a patra ḑi aŭ boieritŭ dupĕ obiceiŭ: Sandul Sturza vel Logofĕtŭ, Costaki Razul vel Vornicŭ, Iordaki Canta vel Vornicŭ, Ianaki Grecŭ Hatmanŭ, pre feciorul luĭ Adămiţă vel Postelnicŭ, Andrieşŭ Rosĕtŭ vel Spatarŭ, Manolaki Costaki vel Banŭ, Stefăniţă Rosĕtŭ Pribagul vel Paharnicŭ, Tóderŭ Păladi vel Visternicŭ, Ión Bogdanŭ vel Stolnicŭ, Chiriţă Dracul vel Comisŭ, Iordaki Rusĕtŭ Bastonŭ vel Medelnicerŭ, Dumitraşcu Păladi vel Clucerŭ. Şi dupĕ ce aŭ boieritŭ pre acestĭ veliţĭ boierĭ, aŭ făcut'i şi altă socotélă; aŭ pusŭ treĭ boierĭ judecătorĭ în Iaşĭ, pre Iónŭ Neculcea bivŭ vel Vornicŭ, pre Iordaki Dulgheriul Grecŭ bivŭ vel Postelnicŭ, şi pre Aristarhŭ Hrisosculeu biv vel Banŭ, sĕ fie împreună cu veliţiĭ boierĭ la tóte trebile, judecăţile şi sfaturile nelipsiţĭ, şi le-aŭ rônduitŭ şi léfă câte 50 leĭ pe lună fiesce căruia boierŭ. Aşijderea aŭ maĭ alesŭ şi câte unŭ boierŭ mazilŭ, şi 'i-aŭ făcutŭ Ispravnicĭ pre la tóte ţinuturile, şi le-aŭ datŭ ţinuturile cu slujbele în mânele lorŭ; şi le-aŭ alesŭ sĕ iee răsura jumătate maĭ mult de câtŭ soţiile lorŭ. Aŭ maĭ alesŭ şi pre alţĭ boierĭ mazilĭ, cariĭ n'aŭ încăputŭ la boieriĭ şi la Isprăvniciĭ, şi aŭ fostŭ în rôndul veliţilorŭ boierĭ; pre toţĭ aceia aŭ poroncitŭ sĕ'ĭ pue la slujbe, şi le-aŭ rădicatŭ dăjdile, sĕ nu dee nemică, nicĭ feciori lorŭ. Pre maziliĭ din rôndul de giosŭ le-aŭ pusŭ dăjdĭ uşóre. Rădicat'aŭ dajdiea tutulorŭ mŏnastirilorŭ, şi a tutulorŭ preoţilorŭ, şi a diaconilorŭ sĕ nu dee nemică. Câte judecăţĭ se făceaŭ, tóte le scrieaŭ la condica judecătorieĭ din Iaşĭ, şi Ispravniciĭ pe la ţinuturĭ. Cândŭ făcea divanurĭ, tóte judecăţile le orônduia la boieriĭ din Iaşĭ saŭ la Ispravniciĭ ţinuturilorŭ; éră décă nu le plăcea ómenilorŭ judecata boierilorŭ, veniaŭ la divanŭ cu mărturia boierilorŭ, şi însuşĭ elŭ cerceta mărturia; şi dupĕ cum socotia aşa şi hotăria. Ales'aŭ şése logofeţĭ de taină de staŭ înaintea luĭ, cetiaŭ rĕvaşele şi le făceaŭ rĕspunsurĭ; éră tretiĭ logofĕtŭ punea pecetea domnéscă şi tóte rĕvaşele le scriea la condică. Era Izbaşa omŭ din curtea luĭ; acela strîngea tóte rĕvaşele de la ómenĭ, şi le scotea rĕspunsurĭ fŏră de nicĭ o cheltuélă; ce numaĭ ce daŭ diecilorŭ câte douĕ parale rĕvaşul. Ispisócele câte mergeaŭ la dênsul tóte le scriea la condică; mŏnăstirilorŭ aŭ făcutŭ obiceiŭ vecinilorŭ, sĕ lucreḑe dupĕ cum aŭ lucratŭ şi mai înainte; éră alţĭ ómenĭ străinĭ cariĭ vorŭ şedé pre moşiile lorŭ, sĕ lucreze numaĭ câte 12 ḑile, şi sĕ le dee a ḑecea din tóte. Boierilorŭ şi mazililorŭ le-aŭ făcutŭ obiceiŭ sĕ lucreḑe cu ómeniĭ lorŭ, cariĭ orŭ şedea pre moşiile lorŭ câtŭ le va fi voiea şi câtŭ orŭ puté. Insĕ numaĭ aceia ce vorŭ şedea pre moşiile lorŭ sĕ lucreḑe, éră pre alte moşiĭ a altorŭ ómenĭ sĕ nu se întindă a stăpâni. Pre ţéră aŭ scosŭ ântêiŭ baniĭ stégululuĭ câte o sută cincĭ parale nuoĭ; acele cincĭ parale sĕ fie a boierilorŭ ce vorŭ strînge baniĭ; éră o sută parale sĕ mérgă la Visterie. Aşeḑat'aŭ sĕ fie

patru cīferturī într'unŭ anŭ; câte o sută cincī parale sĕ ḑee fiesce ce omŭ căsarŭ; holteiul celŭ cu părinţī câte cincī ḑecī şi cincī parale; şi le-aŭ datŭ peceţī tuturorŭ tipărite, anume pe feţile lorŭ, numele şi porecla; şi după ce s'aŭ cisluitŭ le-aŭ datŭ zlotaşiī şi isvóde, şi la Visterie le-aŭ scrisŭ la condică. Făcut'aŭ obiceiŭ zlotaşiī sĕ nu supere pre ómenī cu nemică, ce dintru acele cincī parale sĕ'şī cumpere mâncare, fînŭ, grăunţe, şi ce le arŭ trebui tóte cu banī sĕ'şī cumpere. Alte obiceiurī rele ce eraŭ maī înainte sĕ nu fie, nicī spurcatul şi stingerea noroduluī, acelŭ cu nume uritŭ văcăritŭ, (numaī Grecilorŭ dragŭ fórte), sĕ nu fie, nicī pogonăritŭ, nicī coniţa, nicī adăoşagul, nicī jacurī de ciocoī sĕ nu umble prin ómenī asuprindu'ī. Ţĕreī de giosŭ le mergea prea bine, éră ţĕreī de susŭ fiindŭ prădaţī de oştenī, şi lipsiţī de pâne le mergea maī greŭ; cam fugiaŭ din ceī sĕracī, éră ceī maī cu putinţī eraŭ mulţumiţī. Dat'aŭ mare strinsóre de cercaŭ pre ómenī, şi pe unde īī aflaŭ īī băteaŭ; éră pre vorniciī cariī tăgăduiaŭ pre ómenī, īī daŭ pe uliţe şi'ī trămiteaŭ la ocnă. Maī adeverit'aŭ că de'ī va eşi somă bună de banī, a rădica desătina şi văcăritul boierilorŭ mazilī şi mŏnăstirilorŭ, şi toţī s'aŭ bucuratŭ. Boierilorŭ celorŭ marī aŭ datŭ câte cincī ḑecī şi şése ómenī scutelnicī, altorŭ boierī mazilī câte douĕ-ḑecī, câte cincī-spre-ḑece, câte ḑece, câte cincī şi câte patru ómenī scutelnicī. Dat'aŭ şi la giupânese sărace câte cincī-spre-ḑece, câte ḑece ómenī scutelnicī, socotindŭ după boieriea bărbaţilorŭ lorŭ.

Aŭ venitŭ de la Pórtă unŭ Turcŭ cu fermanŭ sĕ ia pre Lupul Aga feciorul luī Anastasi Vorniculuī de lemne; fermanul scriea la Constantinŭ Vodă sĕ caute sĕ'lŭ trămită la Ţarigradŭ, şi sĕ'ī scrie tótă averea după pîra Turcilorŭ şi a Lipcanilorŭ din Hotinŭ, ḑicêndŭ că 'i-arŭ fi jăcuitŭ Lupul Aga fiindŭ Părcalabŭ în ţinutul Hotinuluī, şi cum că aŭ fostŭ agiunsŭ cu Moskaliī şi este bogatŭ fórte. Decī măriea sea aŭ cercetatŭ, şi dovedindu-se că Lupul Aga nu este vinovatŭ, prin marturiī din Moldova şi prieteniī sĕī de la Ţarigradŭ, aŭ scosŭ pre Lupul Aga dintr'acéstă primejdie; chieltuit'aŭ atunce Lupul Aga şépte ḑecī şi cincī de pungī de banī; éră măriea sea şi cu boieriī douĕ-ḑecī şi cincī de pungī de banī. Aşa este năpastea turcéscă.

Intru acestŭ anŭ 1742, aŭ venitŭ de la Pórtă multe havalele asupra ţĕreī; la Vozia aŭ trămisŭ 800 salahorī; 150 care cu câte-va miī chile grîŭ, le-aŭ trămisŭ la Pórtă. Luī Casap-başa i s'aŭ datŭ câte-va pungī banī, de aŭ cumpĕratŭ óreniī luī oī Impĕrătescī.

Cnézul Romanţovŭ, solul celŭ mare Moskicescŭ, s'aŭ întorsŭ de la Ţarigradŭ, şi viindŭ érna la Tighiné cu treī miī ómenī, aŭ zĕbovitŭ douĕ lunī; şi după poronca Porţiī, de tóte ce le-aŭ trebuitŭ ţéra le-aŭ purtatŭ de grijă până la purcesul lorŭ. Venit'aŭ de la Sant-Petersburgŭ şi solul celŭ mare turcescŭ, şi éraşī ţéra le-aŭ purtatŭ de grijă de tóte ce le-aŭ trebuitŭ, până 'l-aŭ trecutŭ Dunărea la Galaţī; şi aceste havalele aŭ cuprinsŭ mare somă de banī. Şi pentru aceea şi Constantinŭ Vodă aŭ maī adaosŭ câte douĕ cīferturī pe anŭ, adecă şése cīferturī pe anŭ.

Totŭ într'acestŭ anŭ 1742, măriea sea Elisaveta Petrovna, fata mareluī Petru Imperatorŭ a tótă Rusia, aŭ stătutŭ Imperatriţă a tótă Rusia. Coronaţiea eī aŭ fostŭ într'acelaşŭ anŭ 1742 Aprilie 25 ḑile. Maī susŭ pomenitul Antonie

Mitropolitul Cernigovului (carele ântêiŭ aŭ fostŭ mitropolitŭ Moldovei), s'aŭ învrednicitŭ a fi și a sluji sfânta liturghie împreună cu alți Arhierei Sinodalnici, în ḑioa coronației măriei séle, în prea slăvita și Impĕrătésca cetate a Moskului, în Sobornaia biserică a Adormirii Maicii prea-curate. Pre numitul Antonie Mitropolitŭ, măriea sea Imperatrița Elisaveta Petrovna, din Cernigovŭ, 'l-aŭ mutatŭ la altă eparhie mai mare ce se chiamă Beligradŭ și Oboianŭ; șése ani aŭ fostŭ Mitropolitŭ acolo, și s'aŭ pristăvitŭ acolo în anii 1748 Ianuarie în 2 ḑile.

Acestŭ domnŭ cu domniea ântêiŭ aŭ urmatŭ cu obiceiurile altorŭ domni; éră într'acéstă a doua domnie multă supărare aŭ făcutŭ țĕrei cu obiceiuri nuoi, și măcarŭ că în doi ani ce aŭ domnitŭ, văcăritŭ n'aŭ scosŭ, déră aŭ scosŭ hârtii pre tótă luna; și săracŭ și bogatŭ, și tânĕrŭ și bĕtrânŭ, totŭ omul sĕ aibă pecete în sĕnŭ, și pre tótă luna cerea capuri; și mulți ómeni de frică și de sărăcie fugiaŭ prin munți și prin codri, și mulți periaŭ de frigŭ și de fóme, și mulți din fruntașii satelorŭ, s'aŭ primejduitŭ cu ulița, și le-aŭ rasŭ barbele, și câte 20 ciferturi lua pre anŭ.

Cu pisma ce pusese cu alți domni, aŭ adaosŭ mucarelurele Visteriei Impĕrătesci și poclónele la tóte porțile, care tóte acele aŭ rĕmasŭ greutate țĕrilorŭ; și totŭ norodul îlŭ blestema. Déră acestŭ pĕcatŭ póte l'a fi rĕsplătitŭ cu silința ce aŭ făcutŭ de aŭ scosŭ Turcii din țéră, carii se lățise prin tótă țéra, și nu era multŭ, de rĕul Lajilorŭ, sĕ se prăpădéscă și legea cu totul. Impĕratul Turcescŭ 'l-aŭ mazilitŭ din domnie, și 'l-aŭ dusŭ la Țarigradŭ; éră în locul lui aŭ pusŭ domnŭ pre fratele sĕŭ Ión Mavrocordatŭ Voevodŭ.

Domniea lui Ión Mavrocordatŭ Vodă.

In anii 1743, aŭ încăputŭ domnŭ Ión Mavrocordatŭ Vodă, și aŭ domnitŭ patru ani. Acesta aŭ adaosŭ văcăritul doi lei trei-ḑeci bani de vită érna, și de vițelŭ nouĕ-ḑeci bani; și véra cinci-ḑeci parale de vită. Aŭ adaosŭ și ciferturile pe anŭ, câte cinci-ḑeci ciferturi, (?) și unŭ rôndŭ de hârtii câte trei lei galbenul. Și măcarŭ că tóte dăjdiile totŭ cu sporŭ le-aŭ luatŭ, aŭ scosŭ și goștina câte unŭ-spre-ḑece parale de óie. Atâta pomană aŭ făcutŭ în domniea lui, că aŭ zugrăvitŭ biserica pe din lăuntru cea din curte. Datoriile domniei nu le-aŭ pututŭ plăti, fiindŭ că tóte răḑemaŭ asupra boierilorŭ, și le făceaŭ cine cum îi era voia. Elŭ căuta mai multŭ zefurile cu mese mari, și cu mezilea de Țarigradŭ, și nóptea umbla prin tîrgŭ cu veselii și cu jocuri; și cândŭ s'aŭ mazilitŭ, aŭ rĕmasŭ datorŭ pre la neguțitori, și altă dată n'aŭ mai venitŭ domnŭ. Impĕratul Turcescŭ 'l-aŭ mazilitŭ, éră în locul lui aŭ pusŭ domnŭ pre Grigorie Ghica Voevodŭ. Patru ani aŭ fostŭ domnŭ; s'aŭ dusŭ la Țarigradŭ, și dupĕ aceea n'aŭ mai eșitŭ domnŭ; la grea sărăcie aŭ rĕmasŭ la Țarigradŭ și aŭ muritŭ.

Domniea a treia a luĭ Grigorie Ghica Vodă.

In aniĭ 7255 Iulie 10, aŭ domnitŭ Grigorie Ghica Vodă, numaĭ de la Iulie până la Fevruarie, şi aŭ luatŭ văcăritul de vêră câte nouě-ḑecĭ banĭ de vită. Scos'aŭ şi peceţĭ de câte patru leĭ, şi de treĭ, şi de doĭ, şi de unŭ leŭ; şi de érnă lua văcăritul. S'aŭ schimbatŭ cu domniea în ţéra Muntenéscă; éră în locul luĭ aŭ veniiŭ domnŭ Constantinŭ Mavrocordatŭ Voevodŭ. Intre schimbarea acestorŭ domnĭ s'aŭ têmplatŭ o érnă mare, începêndŭ a ninge din nouă ḑile a luĭ Martie, aŭ ţinutŭ până la sfîrşitul luneĭ şi aŭ peritŭ multe vite a lŏcuitorilorŭ. Şi cu mare greutate aŭ mersŭ Grigorie Vodă de la unŭ scaunŭ până la altul; şépte anĭ aŭ domnitŭ, şi din poronca Impĕratuluĭ Turcescŭ aŭ mersŭ domnŭ în ţéra Muntenéscă, éră în locul luĭ aŭ venitŭ domnŭ Constantinŭ Mavrocordatŭ Voevodŭ.

Domniea a treea a luĭ Constantinŭ Mavrocordatŭ Voevodŭ.

Domnit'aŭ Constantinŭ Mavrocordatŭ Voevodŭ unŭ anŭ şi şése lunĭ. Văcăritŭ pre vite n'aŭ scosŭ; numaĭ cĭferturĭ pe tótă luna dupĕ rânduĭala hârtiilorŭ ce scosese Grigorie Voevodŭ. S'aŭ mazilitŭ şi s'aŭ dusŭ la Ţarigradŭ; éră în locul luĭ aŭ venitŭ domnŭ Constantinŭ Racoviţă Voevodŭ.

Ântêia domnie a luĭ Constantinŭ Cehanŭ Racoviţă Voevodŭ.

Acestŭ domnŭ, luândŭ ântêiŭ domniea prin mijlocirea Grecilorŭ, a luĭ Iordaki Stavaraki Spătarŭ care era cu totulŭ de Pórta Impĕrăţieĭ Turcescĭ, şi câte vra elŭ cu Manolaki Spătarŭ socrul luĭ, acele făcea. De mare supĕrare ce aveaŭ domniĭ, şi boieriĭ ţĕreĭ, aŭ prebegitŭ toţĭ boieriĭ din ţéră, uniĭ la Bugégŭ la Sultanul Tătărescŭ, alţiĭ în ţéra Leşéscă, alţiĭ în ţéra Unguréscă; şi însciinţându-se Impĕrăţiea Turcéscă şi Paşiĭ de pre la cetăţile Moldoveĭ şi de pre la alte sarhaturĭ de prin pregiurŭ, aŭ trămisŭ bumbăşirĭ ca sĕ prinḑă pre Stavaraki sĕ'ĭ taie capul, sĕ'lŭ ducă la Pórtă; şi prin mijlocirea Hatmanuluĭ Costaki Razul, aŭ scăpatŭ şi aŭ fugitŭ, şi mergêndŭ la Ţarigradŭ, cu altă nu s'aŭ pututŭ mistui, ce s'aŭ închinatŭ la Ortaoa Enicerilorŭ, şi aşa 'şĭ-aŭ scăpatŭ viéţa. Stavaraki maĭ păţise una ca acésta şi în ţéra Muntenéscă, cândŭ aŭ mersŭ Mihaĭ Racoviţă Voevodŭ. Costantinŭ Vodă cu multă chieltueală şi cu mijlocirea Paşilorŭ aŭ întorsŭ pe toţĭ boieriĭ la locurile lorŭ. Aŭ domnitŭ cu pace treĭ anĭ cu toţĭ boieriĭ bine. De atâta era straşnicŭ, că mânca afionŭ diminéţa şi la vreme de chindiĭ bea pelinŭ cu ulciorul, şi preste tótă ḑioa se afla totŭ veselŭ, dérŭ trebile şi le căuta cu tótă rônduiala; şi-aŭ plătitŭ datoriile domnieĭ la Ţarigradŭ, şi aŭ câştigatŭ câtă-va somă pungĭ de banĭ. Dómna i-aŭ muritŭ aice, şi copiĭ nu i-aŭ rĕmasŭ; aŭ îngropat'o în mŏnăstirea Golia. Era o biserică de pétră în Păpăuţĭ la Botoşenĭ făcută de Stefanŭ Voevodŭ celŭ

bĕtrânŭ; i-aŭ datŭ tóte moşiile tătâne-sĕŭ luĭ Mihaĭ Vodă, şi aŭ făcut'o mŏnăstire cu Egumenŭ şi cu soborŭ, închinând'o la patriarhia Antiohieĭ, unde este hramul sfântuluĭ Nicolaĭ. Aŭ datŭ agiutorŭ şi la mŏnăstirea Precista în Romanŭ. Făcut'aŭ şi o biserică de lemnŭ în Focşenĭ; şi schimbându-se cu domniea de aice, aŭ mersŭ în ţéra Muntenéscă domnŭ; éră aice aŭ venitŭ domnŭ Mateĭ Ghica Voevodŭ.

Domniea luĭ Mateĭ Ghica Voevodŭ.

In aniĭ 7262, aŭ venitŭ domnŭ Mateĭ Ghica Voevodŭ. S'aŭ arĕtatŭ multŭ străşnicŭ asupra boierilorŭ, déră nimĕruĭ nemică nu făcea; numaĭ câtŭ sĕ măniea pre vre unŭ boierŭ mare, arunca urgiea asupra boierĭnaşilorŭ slugĭ din curtea domnéscă. Aŭ domnitŭ 2 anĭ şi 6 lunĭ; multŭ bine aŭ luatŭ cu dăjdile ţĕreĭ, déră nemică nu s'aŭ alesŭ, că toţĭ i-aŭ mâncatŭ Greciĭ, că adusăse mulţime de Grecĭ cu dênsul. Acesta aŭ aşeḑatŭ veniturile boierilorŭ. 'L-aŭ mazilitŭ, s'aŭ dusŭ la Ţarigradŭ, şi domnŭ n'aŭ maĭ pututŭ sĕ maĭ vie, fiindŭ că Greciĭ ce'ĭ mâncase venitul domnieĭ luĭ, mergêndŭ la Ţarigrad,ŭ 'l-aŭ lăsatŭ toţĭ, şi încă i-aŭ scosŭ şi nume de nevrednicŭ; éră aice aŭ venitŭ domnŭ Constantinŭ Cehanŭ Voevodŭ cu a doua domnie.

Domniea a doua a luĭ Costantinŭ Racoviţă Voevodŭ.

Acestŭ domnŭ într'a doua domnie aŭ arĕtatŭ mare milă şi facerĭ de bine ţĕreĭ Moldoveĭ, şi aŭ mântuitŭ pĕcatele părinteluĭ seŭ luĭ Mihaĭ Vodă. Fost'aŭ ântêiŭ o dajde grea, văcăritul, scósă încă de Duca Vodă celŭ bĕtrânŭ, care s'aŭ fostŭ legatŭ de Antiohŭ Cantemirŭ Voevodŭ, cu toţĭ Arhiereiĭ ţĕreĭ şi boieriĭ, socotindŭ că acea dajde rea şi grea de apururea este de mare stricăciune pămêntuluĭ. Éră Mihaĭ Voevodŭ părintele seŭ, în alŭ treile domnie, avêndŭ capichihăĭ Grecĭ la Ţarigradŭ pre Aristarhŭ Postelnicŭ şi Constantinŭ Postelnicŭ, (măcarŭ că eraŭ Bezedelile séle la Ţarigradŭ, luândŭ Turciĭ acestŭ obiceiŭ dupĕ ducerea luĭ Dumitraşcŭ Voevodŭ cu Petru Impĕratul Mosculuĭ, de aveaŭ obiceiŭ de da domniĭ zalóge la Pórtă în Ţarigradŭ.) Insă acestĭ Grecĭ Capichihăĭ, s'aŭ feritŭ de bezedelile luĭ Mihaĭ Vodă, şi aŭ scrisŭ multe minciunĭ luĭ Mihaĭ Vodă, cum că este o pricină la Pórtă, şi de n'a da atunce sute de pungĭ banĭ, 'ia veni urgie cu peirea capuluĭ; şi Mihaĭ Vodă, nesciindŭ vicleşugul Grecilorŭ ce sĕ facă. cu alte dăjdĭ nu se putea lua acea somă de pungĭ banĭ, că ţéra acésta era pustie şi stricată de Tătarĭ şi de Leşĭ, şi aŭ socotitŭ că cu altŭ chipŭ nu se póte, numaĭ cu dajdea văcărituluĭ; şi stringêndŭ pe toţĭ Arhiereiĭ şi boieriĭ ţĕreĭ, i-aŭ sfătuitŭ sĕ deslege dajdea văcărituluĭ, şi rumpêndŭ blĕstemul văcărituluĭ aŭ luatŭ câte 90 banĭ de tótă vita, şi măcarŭ că aŭ mâncatŭ Greciĭ baniĭ aceia fŏră nicĭ o dreptate, déră têmplându-se de s'aŭ mazilitŭ şi Mihaĭ

Vodă într'acelŭ anŭ aŭ rĕmasŭ slujba văcăritului obiceiŭ. Şi din 90 banĭ de vită, din Domnŭ în Domnŭ, s'aŭ totŭ adaosŭ până în 2 leĭ 30 banĭ de vită, până aŭ luatŭ şi Constantinŭ Voevodŭ în domniea d'ânteiŭ, cum şi alŭ doilea. Indemnându-se din rîvnă Dumnedeéscă, şi prin duhovnicescul sfatŭ alŭ Preosfinţitului Iacovŭ Mitropolitul Moldoveĭ, şi sototindŭ cum că tótă ticăloşia şi stricăciunea ţĕreĭ acestia nu este dintr'altă, fĕră numaĭ dintr'acea dajde stricătóre şi urită, că măcarŭ că vacĭ nu rĕmăsese la lŏcuitoriĭ ţĕriĭ, déră de vreme că văcăritului totŭ trebuia sĕ dee sumă de banĭ, şi o babă săracă ce torcea în furcă sĕ'şĭ agoniséscă hrana şi comândul sĕŭ, trebuia la acea vreme sĕ dee şi ea banĭ la văcăritŭ. S'aŭ sfătuitŭ cu Iacovŭ Mitropolitul ţĕreĭ şi Iónichie Episcopul Romanuluĭ, şi Dositeĭ Episcopul Rădăuţuluĭ, şi Inochentie Episcopul Huşuluĭ, şi strîngêndŭ pre toţĭ boieriĭ ţĕreĭ, făcêndŭ soborŭ cu tótă partea bisericéscă şi boieréscă de obşte, aŭ făcutŭ legătură cu mare blĕstĕmŭ, şi aŭ stricatŭ acea dajde a văcăritului. Şi îndată cum s'aŭ rădicatŭ acéstă dajde, aŭ începutŭ a se întări şi a se înmulţi lŏcuitoriĭ ţĕreĭ; şi de atunce prea bine s'aŭ îndreptatŭ ţéra. Câţĭ Domnĭ aŭ maĭ venitŭ pre urmă, in totŭ chipul s'aŭ silitŭ sĕ strice acea legătură, şi érăşĭ sĕ scótă dajdea văcăritului, aducêndŭ şi cărţĭ de la Patriarhiĭ Ţarigraduluĭ şi fermanurĭ Impĕrătescĭ; încă întărindŭ Dumnedeŭ credinţa numiţilorŭ Arhiereĭ cariĭ aŭ fostŭ iscăliţĭ la legătură, nicĭ-de-cum n'aŭ primitŭ sĕ'şĭ strice legătura testamentuluĭ, şi aŭ rĕmasŭ legătura vecĭnică. In dilele acestuĭ Domnŭ aŭ începutŭ a zidi mŏnastirea sfântuluĭ Spiridonŭ în oraşul Iaşuluĭ. Aŭ domnitŭ doĭ anĭ, 'l-aŭ mazilitŭ şi aŭ venitŭ Domnŭ Scarlatŭ Ghica Voevodŭ.

Domniea luĭ Scarlatŭ Ghica Voevodŭ.

In aniĭ 1756, aŭ venitŭ Domnŭ Scarlatŭ Ghica Vodă, carele aŭ domnitŭ doĭ anĭ, şi chimbându-se cu domniea în ţéra Munteneéscă aŭ muritŭ acolo. In dilele acestuĭ Domnŭ, de altă trăiaŭ boieriĭ bine, numaĭ aveaŭ mare mâhniciune că nu puteaŭ sĕ deslege dajdea văcărituluĭ, că cu altă nu puteaŭ ca sĕ se îmbogăţéscă. Multŭ îndemnaŭ pre Voevodŭ şi pre Grecĭ sĕ siléscă pre Arhiereĭ, şi cu bine, şi cu datŭ sĕ facă părtaşĭ; şi vĕdêndŭ că nu se póte, aŭ pusŭ pre Grecĭ la cale de aŭ scosŭ fermanŭ de la Impĕrăţie, trecêndŭ pre lîngă datoriea legeĭ chrestinescĭ, cu poroncă Impĕrătéscă sĕ scótă văcăritul fĕră de voia Arhiereilorŭ. S'aŭ cunoscutŭ că n'aŭ fostŭ voia luĭ Dumnedeŭ sĕ trécă ruga şi lacrimele luĭ Iacovŭ Mitropolitul şi ale altorŭ Arhiereĭ; că cândŭ gătise tóte rânduiala slujbeĭ sĕ pornéscă văcăritul, i-aŭ sositŭ maziliea şi s'aŭ dusŭ la ţéra Munteneéscă, rumpêndŭ tóte rânduielele slujbeĭ ce făcuse; éră aice aŭ venitŭ Domnŭ Ión Teodorŭ Voevodŭ.

Domniea luĭ Ión Teodorŭ Voevodŭ ce aŭ fostŭ Terzimanŭ.

In aniĭ 1758, mutândŭ Impĕrăţiea pre Scarlatŭ Ghica Voevodŭ, din scaunul Moldoveĭ cu domniea în ţéra Munténéscă, aŭ datŭ domniea luĭ Ión Teodorŭ Voevodŭ ce aŭ fostŭ Terzimanŭ Impĕrătescŭ. Ce câtŭ pentru domniea acestuĭ Domnŭ, dupĕ cercetarea cea adevĕrată, maĭ multŭ ne vomŭ odihni cu vorba istorieĭ, la cea neagiunsă de mintea omenéscă, adecă la lucrarea pronieĭ luĭ Dumneḑeŭ, pre care o mărturisesce şi Proorocul Davidŭ psalmŭ 112 stihŭ 7. «Domnul celŭ ce rădică de pre pămêntŭ pre celŭ săracŭ, şi din gunoiŭ înalţă pre celŭ lipsitŭ.» Şi érăşĭ acolo stihŭ 8. «Sĕ'lŭ pue cu Domniĭ noródelorŭ séle.» Aşijderea şi la psalmŭ 70 stihŭ 5, 6, 7. «Tu eştĭ Dómne asceptarea mea, Dómne dă nădejdea mea din pîntecele maiciĭ mele, Tu eştĭ acoperemêntul meŭ; întru tine lauda mea pururea, că minune m'amŭ făcutŭ a multora, şi Tu eştĭ agiutorul meŭ celŭ tare.» Aceste le arĕtŭ şi le punŭ înaintea istorieĭ. Acestŭ Domnŭ aŭ fostŭ din părinţĭ feciorŭ luĭ Teodorŭ Calmăsul, carele aŭ fostŭ din maziliĭ ceĭ de giosŭ; patria luĭ aŭ fostŭ în ţinutul Orheiuluĭ, chrestinŭ bunŭ şi cu frica luĭ Dumneḑeŭ, petrecêndŭ viéţa lorŭ cu puţinŭ prilejŭ, şi cu paza bisericeĭ, şi cu alte fapte bune dupĕ putinţa lorŭ; şi pentru acésta însuşĭ Dumneḑeŭ aŭ povăţuitŭ. Pre acesta 'l-aŭ avutŭ feciorŭ maĭ mare, 'l-aŭ trămisŭ în ţéra Leşéscă la scóla Liovuluĭ, şi acolo aŭ învĕţatŭ carte, şi limba Latinéscă şi Leşéscă, şi sĕvêrşindŭ învĕţătura aŭ venitŭ în patriea sea în Moldeva. Pre acea vreme era Domnŭ în Moldova Neculaĭ Mavrocordatŭ Voevodŭ; éră Ión Macrocordatŭ fratele luĭ Neculaĭ Voevodŭ era Terzimanŭ Impĕrătescŭ la Pórtă, carele avea trebuinţă de unu omŭ ca acela sĕ pótă tâlmăci cărţile cele Lătinescĭ; şi pentru aceea aŭ scrisŭ la Neculaĭ Vodă. Éră Neculaĭ Vodă cercetândŭ aŭ aflatŭ pre acestŭ Ión feciorul luĭ Teodorŭ Calmăşul, şi 'l-aŭ trămisŭ la fratele sĕŭ Terzimanul la Ţarigradŭ. Petrecêndŭ elŭ lîngă numitul Terzimanŭ, şi fiindŭ omŭ isteţŭ, aŭ pusŭ nevoinţă, aŭ învĕţatŭ cartea şi limba Turcéscă; apoĭ limba şi scrisórea Italienéscă, Frăncéscă, Elinéscă, şi cu aceste cu tóte s'aŭ alesŭ omŭ fórte trebuinciosŭ Terzimanuluĭ. Şi încă tênĕrŭ fiindŭ, şi măcarŭ că altă dată nu se întêmpla Terzimanul, însĕ elŭ s'aŭ învrednicitŭ de aŭ împlinitŭ tóte trebile Terzimanuluĭ. Dupĕ aceea pre Ión Mavrovordatŭ 'l-aŭ făcutŭ Impĕrăţiea Domnŭ în ţéra Munténéscă; éră Ión Teodor aŭ rĕmasŭ în trebile Terzimănieĭ la Grigorie Vodă 11 anĭ. Pre Grigorie Ghica Voevodŭ l-aŭ făcutŭ Impĕrăţiea Domnŭ Moldoveĭ; venit'aŭ aice în ţéră, şi acestŭ Ión Teodorŭ, l-aŭ boieritu făcêndu'lŭ Logofĕtŭ alŭ treile, şi câtŭ aŭ fostŭ în dregătoriea logofeţieĭ, şi întêmplându-se într'acele vremĭ tulburare între TătariĭBugegenĭ şi Nohaiĭ cu Hanul, ca cela ce era ispititŭ la trebĭ marĭ, n'aŭ lipsitŭ din trebile acele, adecă a aşeḑăriĭ Tătarilorŭ, a hotaruluĭ celorŭ douĕ césurĭ în curmezişŭ, éră în lungŭ treĭ-ḑecĭ şi douĕ césurĭ ce s'aŭ datŭ şedere Tătarilorŭ, la aşeḑatul uşuruluĭ şi a alămuluĭ, ca sĕ plătéscă Tătariĭ; cum şi la alte trebĭ multe a ţĕreĭ totŭ cu acestŭ omŭ le-aŭ aşeḑatŭ Grigorie Vodă. Grigorie Ghica Vodă, vĕḑêndŭ vredniciea acestuĭ omŭ, 'l-aŭ făcutŭ Medelnicerŭ mare, apoĭ Capi-kihaia, şi 'l-aŭ trămisŭ la Ţarigradŭ la frate-sĕŭ Alecsandru Ghica Terzimanul, pentru tâlmăcirea cărţilorŭ străine, rĕmăindŭ desĕ-

vêrşitŭ procopsitŭ în slujbele aceste; 'l-aŭ făcutŭ cunoscutŭ şi curţeĭ Impĕrătescĭ. Impĕrăţiea Turcéscă avea oştire cu Nemţiĭ şi cu Moskaliĭ; Alecsandru Voevodŭ s'aŭ dusŭ cu Vezirul la óste, Ión Teodorŭ aŭ rĕmasŭ vechilŭ Terzimanuluĭ în Ţarigradŭ lûngă Răcăp-beĭ-Mehmetŭ, şi capi-kihaia luĭ Grigorie Vodă Ghica; şi atunce şi maĭ multŭ s'aŭ făcutŭ cunoscutŭ curţeĭ Impĕrătescĭ. Dupĕ pacea ce aŭ făcutŭ Turciĭ cu Moscaliĭ, pentru óre-cari pricinĭ a păciĭ. Alecsandru Terzimanul s'aŭ primejduitŭ cu mórte; şi de o-dată se ascunsese şi acestŭ Ión Teodorŭ Medelnicerŭ, avêndŭ óre-care frică, omul Terzimanuluĭ fiindŭ; însĕ Vezirul 'l-aŭ scosŭ cu blândeţe de unde aŭ fostŭ, şi îndată 'l-aŭ făcutŭ vechilŭ Terzimanuluĭ. Aşĕḑământul păciĭ cu Nemţiĭ şi alte trebĭ, prin mânele luĭ aŭ trecutŭ. Romanţovŭ solul Moskicescŭ sosia la Ţarigradŭ, şi fiindŭ că este obiceiul sĕ mérgă Terzimanul cale de douĕ césurĭ înainte sĕ facă soluluĭ ceremonie despre partea Impĕratuluĭ, între voróva ce aŭ avutŭ Impĕratul cu Vezirul, aŭ aflatŭ Impĕratul că se pórtă trebile cu vechilŭ; aŭ poroncitŭ Impĕratul pre vechilul ce aŭ purtatŭ trebile Terzimanuluĭ sĕ'lŭ îmbrace în caftanŭ, sĕ'lŭ facă Terzimanŭ mare. Şi îndată aŭ făcutŭ Tărzimanŭ pre medelnicerŭ Iónŭ Teodorŭ. Intru acea vreme, mulţĭ s'aŭ ispititŭ ca sĕ'lŭ împingă cu pungile; însĕ cuvêntul Impĕratuluĭ nu s'aŭ putută întórce. Iónŭ Teodorŭ Medelnicerul 16 anĭ aŭ slujitŭ Terzimanŭ şi şése vechilŭ, facŭ douĕ ḑecĭ şi douĭ anĭ. Sfântul Dumneḑeŭ aŭ luminatŭ cugetul stăpânilorŭ; aŭ cunoscutŭ slujba luĭ cea de mulţĭ anĭ, şi obositŭ de bătrâneţe, aŭ poroncitŭ Impĕratul de 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ de domniea Moldoveĭ.

Iónŭ Teodorŭ Voevodŭ, ântêiaşdată s'aŭ arĕtatŭ nenorocitŭ cu domniea Moldoveĭ, că întru acea vreme mare tulburare s'aŭ făcutŭ între Tătariĭ Bugegenĭ, Nohaĭ, cu Hanul Ghereĭ, carele mazilindu-se aŭ rĕmasŭ Tătariĭ fĕră capŭ, vînturându-se Crîmŭ Ghereĭ Sultanŭ, prin sfaturile unora din Sultanĭ. Crîmŭ Ghereĭ Sultanŭ ce s'aŭ făcutŭ maĭ pe urmă şi Hanŭ, şi Hagi Ghereĭ, şi alţĭ fraţĭ aĭ luĭ, aceştiĭ mare pradă şi robie aŭ făcutŭ în ţéra de giosŭ până la Focşenĭ; şi era mare mîhniciune luĭ Iónŭ Teodorŭ Voevodŭ pentru stricăciunea ţĕreĭ; însĕ cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ, robiĭ şi prăḑile dobitócelorŭ le-aŭ întorsŭ Tătariĭ înapoĭ, că unde vrea Dumneḑeŭ tóte sporescŭ, că încă în próspătă vreme tóte aceste s'aŭ vindecatŭ. Pre cândŭ aŭ venitŭ măriea sea cu domniea în Iaşĭ, era Mitropolitŭ ţĕreĭ Preosfinţitul Iacovŭ ucenicul Preosfinţituluĭ Mitropolitŭ Antonie. Acestŭ Mitropolitŭ Iacovŭ însĕ, aŭ datŭ paretisŭ, şi fiindŭ că măriea sea avea unŭ frate dupĕ trupŭ anume Gavriilŭ, Mitropolitŭ slăviteĭ cetăţĭ Thesaloniculuĭ l-aŭ adusŭ cu mare cinste de acolo în Moldova; şi în locul numituluĭ Iacovŭ 'l-aŭ pusŭ Mitropolitŭ Moldoveĭ; şi aşa din pronia luĭ Dumneḑeŭ aceştĭ duoi fraţĭ, unul era Domnŭ, éră altul Mitropolitŭ Moldoveĭ. Acestŭ Domnŭ, cu chiverniselele dreptăţeĭ séle, în treĭ anĭ aŭ purtatŭ poroncile împĕrătescĭ, împlinindu-le fĕră smintélă şi fĕră nicĭ o bîntuélă a Porţeĭ, odihnindŭ pre săracĭ cu dreptatea lorŭ şi apĕrându'ĭ de tóte împrotivirile, şi aŭ mêntuitŭ ţéra de asuprelele Lajilorŭ, cariĭ împresurase ţéra; 'i-aŭ scosŭ cu fermanŭ Impĕrătescŭ şi bumbaşirŭ din ţéră. Éră viindŭ alŭ patrule anŭ, era gingaşă înnoirea domnieĭ, aflându-se şi alţĭ Domnĭ mazilĭ în Ţarigradŭ, cariĭ şi aceia asceptaŭ mila împĕrătéscă, şi de odată aŭ luatŭ rĕspunsŭ, sĕ şéḑă Capi-

kihăile la casele lorŭ, că Domnul Iónŭ Voevodŭ este mazilŭ. Nouă ḑile Iónŭ Voevodŭ aŭ fostŭ mazilŭ. Dér̆ă ce aŭ lucratŭ de susŭ proniea luĭ Dumneḑeŭ! Adevĕratŭ că s'aŭ plinitŭ proorociea luĭ Davidŭ, şi întru acéstă întêmplare unde ḑice la psalmŭ: «Impinsŭ amŭ fostŭ şi m'amŭ povărnitŭ la cădere, şi Domnul m'aŭ sprijinitŭ; că drépta Domnuluĭ aŭ făcutŭ putere şi éră̆şĭ m'aŭ înălţatŭ, şi m'aŭ făcutŭ spre mêntuire şi spre bucurie, că némul drepţilorŭ se blagoslovesce». Aşa aŭ lucratŭ puterea celuĭ de susŭ Dumneḑeŭ, aŭ luminatŭ inima Impĕratuluĭ, aŭ socotitŭ şi aŭ cunoscutŭ slujba bătrânuluĭ Iónŭ Voevodŭ, carele aŭ slujitŭ curţeĭ împĕrătescĭ atâţĭ anĭ. şi pentru ca sĕ'ĭ dee măngâere, însuşĭ Impĕratul aŭ poroncitŭ Veziruluĭ sĕ dee Domniea Moldoveĭ fiiuluĭ celuĭ maĭ mare a luĭ Iónŭ Vodă, adecă luĭ Grigorie Vodă; care poroncă Impĕrătéscă s'aŭ şi plinitŭ, că îndată aŭ îmbrăcatŭ Capi-kihăile cu caftanŭ de domnie nouă a luĭ Grigorie Voevodŭ fiiul luĭ Iónŭ Voevodŭ bĕtrânul; de care vestire nu puţină bucurie s'aŭ făcutŭ în casa mărieĭ séle, care maĭ înainte era mâhnită şi plină de scârbe; şi toţĭ deobsce s'aŭ bucuratŭ, fiindŭ că aŭ scăpatŭ ţéra de atâte chieltuelĭ ce se făceaŭ în Ţarigradŭ la punerea uneĭ domniĭ. Decĭ luândŭ aceste vestirĭ, aŭ poroncitŭ de aŭ făcutŭ şilnicŭ dupĕ obiceiŭ, şi însuşĭ Iónŭ Vodă aŭ aşeḑatŭ pre fiiul sĕŭ Grigorie Vodă în scaunul domnescŭ, mulţemindŭ luĭ Dumneḑeŭ că i-aŭ dăruitŭ cele ce aŭ poftitŭ şi aŭ doritŭ. De cândŭ s'aŭ închinatŭ ţéra Turcilorŭ, nu s'aŭ maĭ întêmplatŭ părintele sĕ aşeḑe pre fiiul sĕŭ domnŭ; decĭ, dându'ĭ blagoslovenie părinţéscă, aŭ rĕmasŭ Domnul celŭ bĕtrânŭ mazilŭ, şi pre fiiul sĕŭ îlŭ privia înaintea ochilorŭ sĕĭ pusŭ domnŭ Moldoveĭ, şi îndestul învĕţêndu'lŭ cum va ocârmui şi va chivernisi ţéra, fiindŭ tênĕrŭ numaĭ de douĕ-ḑecĭ şi patru anĭ. Luĭ Grigorie Voevodŭ îĭ venise în zaptŭ fermanŭ Impĕrătescŭ, carte de la Vezirul, poroncindu'ĭ întru acestŭ chipŭ, că făcêndu'lŭ diadohŭ scaunuluĭ părintescŭ, sĕ asculte pre tatălŭ sĕŭ bĕtrênul la tóte ce'lŭ va învĕţa, şi sĕ nu ésă din cuvintele luĭ nicĭ odată. Acestŭ Domnŭ bĕtrênŭ aŭ avutŭ şi ómenĭ vrednicĭ, pre fecioriĭ Draculuĭ, cariĭ dupĕ cum în Ţarigradŭ aşa şi în Moldova îĭ purtaŭ grijă trebilorŭ.

Insĕ câte-va ḑile, bĕtrânul Domnŭ aŭ maĭ petrecutŭ cu fiiul sĕŭ în Iaşĭ; apoĭ dându'ĭ cea desĕvêrşitŭ blagoslovenie, şi învĕţându'l, aŭ purcesŭ şi s'aŭ dusŭ în Ţarigradŭ, şi s'aŭ aşeḑatŭ în curţele séle cu pace.

Domniea luĭ Grigorie Calimahŭ Voevodŭ feciorul luĭ Ión Vodă.

Acesta luândŭ domniea holteiŭ, fiindŭ încă domnŭ tatălŭ sĕŭ, aice s'aŭ însuratŭ, viindu'ĭ dómnă de la Ţarigradŭ fata luĭ Alecsandru Mavrocordatŭ; şi fiindŭ domnul tênĕrŭ, Grecĭĭ, Drăcesciĭ toţĭ şi cu alte némurĭ a lorŭ, îlŭ purtaŭ dupĕ voia lorŭ, şi mâncaŭ ţéra cum le era voia, şi boieriĭ Moldoveĭ cu nemică nu puteaŭ sĕ se împărtăşéscă, de rĕul Grecilorŭ. Şi încă din domniea tătâne-sĕŭ, se făcuse o dajde nouă cu nume de agiutorinţă, dér̆ă maĭ uşóră; éră în ḑilele luĭ, se îngreuese cu some marĭ; şi în ḑilele acestuia găsindŭ cu óreş-care faptă de nebunie pre unŭ Ilie Cantacuzino, maĭ fără vină i-aŭ tăiatŭ capul

și maĭ găsindŭ pre unŭ boierŭ moskalŭ, ce âmbla tiptilŭ ca sĕ găséscă ómenĭ de óste, arnăuțĭ, și alțĭ străinĭ prindêndu'lŭ și dicêndŭ că arŭ fi cerșitŭ, în postul celŭ mare i-aŭ tăiatŭ capul; și boieriĭ pămêntenĭ, de multă supărare aŭ fugitŭ la Sultanul Tătărescŭ, și cu mijlocirile Sultanuluĭ și a Hanuluĭ, se maĭ potolia simeția Grecilorŭ; și domnindŭ doĭ anĭ, s'aŭ mazilitŭ, și aŭ venitŭ domnŭ Grigorie Alecsandru Ghica Voevodŭ.

Domniea luĭ Grigorie Alecsandru Ghica Voevodŭ.

In aniĭ 1764, aŭ venitŭ domnŭ Grigorie Ghica Vodă și aŭ domnitŭ doĭ anĭ și șése lunĭ; multŭ se silia cu dreptatea țĕreĭ. Dăjdile cum le-aŭ găsitŭ de la alțĭ domnĭ nu le-aŭ maĭ adaosŭ, ce încă le-aŭ și maĭ ușuratŭ. Prea bine se îndreptase țéra, de scia fieș-care darea luĭ pe anŭ. Grecĭ n'adusese mulțĭ, numaĭ câțĭ eraŭ de trebuință curțeĭ séle; și aceĭ cariĭ vreaŭ sĕ slujéscă cu léfa lorŭ, éră care nu'ĭ plăcea se ducea la țéra luĭ. Intr'acestĭ doĭ anĭ și șése lunĭ, aŭ ținutŭ toțĭ și boieriĭ și țéra că este stăpânŭ. Aŭ împodobitŭ orasul Iașuluĭ cu multe cișmele cu apă bună și îndestulată. Intru adevĕrŭ că aŭ fostŭ omŭ fórte înțeleptŭ și învĕțatŭ; și iubindŭ ca și alțiĭ sĕ se îndestuleze cu învĕțătura, aŭ făcutŭ minunate scóle aprópe de sfânta Mitropolie în Iașĭ, întru care sĕ se învețe multe felurĭ de învĕțăturĭ, și multe limbĭ. Adus'aŭ și dascălĭ fórte învĕțațĭ; făcut'aŭ și orônduelĭ dascălilorŭ și ucenicilorŭ, ca sĕ'șĭ scie fieș-care léfa și rônduiala lorŭ. Aŭ domnitŭ doĭ anĭ și șése lunĭ, și 'l-aŭ mazilitŭ; éră în locul luĭ aŭ venitŭ érășĭ Grigorie Vodă Calimahŭ.

Domniea a doua a luĭ Grigorie Ión Calimahŭ Voevodŭ.

Carele aŭ domnitŭ doĭ anĭ și șése lunĭ, însĕ cu mare nenorocire; că întru aceste vremĭ scornindu-se și resmirițile, și tulburările Impĕrațilorŭ, și Greciĭ cariĭ eraŭ Capi-kihăĭ, și purtătorĭ de grijă la Pórtă, maĭ alesŭ Nicolaĭ Dracul Postelnicul, înălțându-se cu Terzimăniea la Pórta Turcéscă, nu numaĭ sĕ pórte grijă și sĕ'ĭ fie milă de pânea ce aŭ mâncatŭ, ce încă nicĭ ca pre o slugă nu 'l-aŭ socotitŭ, și cu faptele luĭ cele viclene, care nu se îndestula cu venitul domnieĭ ce mânca din țéră, ce încă aŭ opritŭ și baniĭ din visteriea Impĕrătéscă, care se orônduise sĕ se aducă aice la domnie sĕ cumpere din țéră zaherea pentru óstea Impĕrătéscă; și poprindŭ baniĭ la dênsul, aŭ făcutŭ smintélă zahereleĭ Impĕrătescĭ, și aŭ adusŭ pre Grigorie Voevodŭ la mórte de sabie, care îndată și pre dênsul cu acelŭ paharŭ 'l-aŭ giudecatŭ Dumnedeŭ, și s'aŭ stinsŭ mărirea înălțăreĭ Terzimănieĭ. Atâta bine aŭ apucatŭ de aŭ făcutŭ acestŭ domnŭ țĕreĭ: aŭ legatŭ, și aŭ aședatŭ dajdea goștineĭ câte dece banĭ de óie, care se începuse de la Iónŭ Mavrocordatŭ Voevodŭ câte unŭ-spre-dece parale de óie; și măcarŭ că de la o vreme încóce o maĭ scădușe și alțĭ domnĭ

şi la optŭ parale de óie, şi la cincĭ, déră fórte se împuţinase aceste bucate din ţéră. Şi după mórtea de sabie ce aŭ luatŭ acestŭ domnŭ la Ţarigradŭ, (29 Iunie 1769), aŭ pusŭ domnŭ ţěreĭ pre Constantinŭ Mavrocordatŭ Voevodŭ.

Domniea a patra a luĭ Constantinŭ Mavrocordatŭ Vodă. Stătut'aŭ Domnŭ în aniĭ 1769.

Impěratul Turcescŭ aŭ pornitŭ pre Vezirŭ cu tótă puterea asupra Impěrăţieĭ Moskuluĭ. Pricina de oştire s'aŭ stărnitŭ din pricina Leşilorŭ ce nu priimĭaŭ pre Poniatoţki Craiŭ ţěreĭ Leşescĭ, şi âmblaŭ Leşiĭ sě'şĭ închine ţéra la Turcĭ. Măcarŭ că numaĭ ḑece sěptămânĭ aŭ domnitŭ acestŭ Domnŭ, déră marĭ folosinţĭ s'aŭ făcutŭ ţěreĭ. Tótă puterea turcéscă şi tătăréscă se suise în capul ţěreĭ, la cetatea Hotinuluĭ, şi ţéra se bejenise in munţĭ, şi pe la codri, şi chipurĭ de pricinuire puneaŭ păgânĭ asupra ţěreĭ ca sě o robéscă. Constantinŭ Voevodŭ măcarŭ că întru aceste ḑece sěptămânĭ nemică din ţéră n'aŭ luatŭ, şi cu aĭ sěĭ banĭ se chieltuia, atâta aŭ chivernisitŭ de bine cu mintea sa la Vezirul şi la alţĭ Paşĭ marĭ, câtŭ şi după ce aŭ bătutŭ Moskaliĭ pre Turcĭ la Hotinŭ, şi s'aŭ pogorîtŭ Vezirul cu óstea la movila Răbieĭ, elŭ aŭ luatŭ cu sine câţĭ boierĭ aŭ putută găsi, şi i-aŭ dusŭ singurŭ la Vezirul şi la Hanul, încredinţândŭ cum că ţéra nu'ĭ haină, şi la tóte poroncile Impěrătescĭ este supusă. «Étă şi boieriĭ ţěreĭ aŭ venitŭ la talpele înălţimeĭ téle, ce va fi poronca Impěrătéscă sě mérgă sě o sěvêrşéscă.» Indată Vezirul şi cu Hanul s'aŭ potolitŭ de acea neîmblânḑită şi turbată pornire ce sfătuise rěutate asupra ticălóseĭ ţěrĭ. De acolo neputêndŭ Turciĭ sě aştepte ca sě se tâlmăcéscă cu oştile moskicescĭ, s'aŭ dusŭ în giosŭ Vezirul cu tótă puterea şi aŭ trecutŭ Dunărea. Constantinŭ Voevodŭ vĕḑêndŭ că vinŭ oştile moskicescĭ la Iaşĭ, s'aŭ totŭ dusŭ cu ómeniĭ sěĭ în giosŭ până la Galaţĭ. Dândŭ volintiriĭ preste dênsul 'l-aŭ prinsŭ, (5 Noemvrie), şi aducêndu'lŭ cu tótă cinstea luĭ la Iaşĭ, s'aŭ bolnăvitŭ, şi peste câte-va ḑile de mórte firéscă aŭ muritŭ. (4 Dechemvrie 1769).

Pěně aice aŭ fostŭ domniea de la Turcĭ; éră de aice se stěpânesce ţéra de Impěrăţiea Moskuluĭ care se va pune la rôndul sěŭ.

SFÎRŞITUL CRONICEĬ LUĬ IÓN CANTA

LEATOPISEȚUL

ȚEREI MOLDOVEI

DE LA DOMNIEA ÂNTÊIŬ ȘI PÂNĔ LA A PATRA DOMNIE
A LUĬ CONSTANTINŬ MAVROCORDATŬ V. V.

Scrisŭ în Țarigradŭ

DE

ENAKI KOGALNICEANU

BIV VĂTAVŬ DE APROḐI

(1733—1774.)

CAP. I.

Domniea ântêiŭ a luĭ Constantinŭ Mavrocordatŭ Vodă.

Viindŭ Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ, fecĭorul luĭ Necolaĭ Vodă celŭ maĭ mare cu Domñiea ântêiŭ a ţêreĭ Moldoveĭ, Domnŭ din ţéra Românéscă, i-aŭ eşitŭ tótă boerimea înainte dupe obiceiŭ, alţiĭ la Focşenĭ, alţiĭ la Bacăŭ, alţiĭ la Romanŭ; éră Caĭmacamiĭ de laturea têrguluĭ despre Păcurarĭ, împreunându-se toţĭ cu Domnul, i-aŭ priimitŭ cu dragoste, întrândŭ cu mare alaiŭ şi cinste în Iaşĭ, mergêndŭ dupĕ obiceiŭ ântêiŭ la Sfete Neculaĭ de s'aŭ închinatŭ, apoĭ în curte, cetindŭ Fermanul de Domnie nouă ce 'l aŭ miluitŭ Impĕrăţiea, îmbrăcândŭ cu căftane pre boĭeriĭ Caĭmacamĭ, dândŭ cu tunurile şi ḑicêndŭ meterhanéoa ca la o domnie nouă. Éră a doua ḑi dupĕ obiceiŭ aŭ începutŭ a da boieriĭ, făcêndŭ pe fiesce-care dupĕ rândueala ce li se cădeaŭ. In ḑilele acestuĭ Domnŭ ce s'a fi lucratŭ nu scimŭ că n'amŭ găsitŭ necăiurea scrisŭ, atâta scimŭ că s'aŭ făcutŭ unŭ focŭ mare în Iaşĭ, începêndŭ din Armenime de lîngă biserica cea mare a lorŭ, mergêndŭ focul spre mormênturile Turcilorŭ, arḑêndŭ maĭ giumătate de oraşŭ, case multe neguţitorescĭ şi totŭ têrgul de susŭ, şi Sărăriea, şi câte-va bisericĭ, şi aŭ arsŭ şi mŏnăstirea Golia şi tóte casele câte aŭ fostŭ în ograda mŏnăstireĭ. Pe acestŭ Domnŭ nu'lŭ iubea ţéra, căcĭ era Domnŭ fŏră de norocŭ; totŭ scumpe eraŭ tóte, căcĭ era secetă mare de nu s'aŭ făcutŭ pânele în douĕ pol anĭ ce aŭ domnitŭ. Şi neputêndu-se deprinde cu ţéra Moldoveĭ, fiindŭ deprinsŭ în ţéra Românéscă de copilŭ, aŭ stătutŭ Capi-kehaelile ce avea la Pórtă, căcĭ cuprinsĕse tótă boĭerimea Fanaruluĭ încă din ḑilele tătine-sĕŭ luĭ Neculaĭ Vodă, şi i-aŭ luatŭ éră domniea ţêreĭ Românescĭ, făcêndŭ érăşĭ schimbare cu Grigori Vodă. Decĭ gătindu-se de tóte cele trebuitóre unuĭ Domnŭ, asceptândŭ şi pe Skimni-Agasi ce era orânduitŭ de la Impĕrăţie ca sĕ ĭee pe Constantinŭ Vodă sĕ'lŭ ducă sĕ'lŭ aşeḑe în scaunul ţêreĭ Românescĭ, şi sosindŭ şi Skimni-Agasi în Iaşĭ, s'aŭ rĕdicatŭ Domnul cu tótă curtea Măriei Séle de aŭ purcesŭ, petrecêndu-lŭ toţĭ boĭeriĭ ceĭ marĭ pênĕ la Şanta, cu totŭ alaiul şi stégurile Moldoveĭ.

CAP. II.

A duoa Domnie a luĭ Grigori Vodă Ghica în Moldova.

Decĭ luândŭ Grigori Vodă alŭ doile domniea Moldoveĭ din ţéra Românéscă la Moldova, aŭ purcesŭ din Bucurescĭ şi i-aŭ eşitŭ înainte la Focşenĭ mulţĭ boĭerĭ cu alaiŭ, şeḑêndŭ acolo treĭ ḑile, năbuşindŭ ţéra ca la unŭ Domnŭ bunŭ şi tată a lorŭ pentru multe strîmbătăţĭ a lorŭ, căutându-le dreptate cu marĭ

divanurĭ de i-aŭ mulţămitŭ pre toţĭ; şi nu numaĭ acolo, ci şi prin alte têrgurĭ pe unde aŭ trecutŭ, la care apropiindu-se de Iaşĭ i-aŭ eşitŭ tóte glótele împreună cu boĭeriĭ Caĭmacamĭ de s'aŭ împreunatŭ cu Domnul, priimindu-ĭ pre toţĭ cu dragoste şi cu blândeţe. Maĭ pre urmă aŭ întratŭ în scaunŭ, îmbrăcândŭ caftanŭ de Domnie nouă în Moldova, care şi Grigori Vodă aŭ îmbrăcatŭ pre boĭeriĭ Caĭmacamĭ şi pre alţiĭ dupĕ obiceiŭ. A doua-ḑi aŭ datŭ boĭeriĭ dupŏ obiceiŭ boĭerilorŭ celorŭ marĭ, şi isprăvniciile şi alte boĭeriĭ maĭ micĭ ómenilorŭ caseĭ. Acestŭ Domnŭ aŭ maĭ lucratŭ şi într'acéstă domnie multe bunătăţĭ, care vomŭ arĕta maĭ giosŭ, că aŭ făcutŭ case Domnescĭ în ograda Gălăţeĭ şi zidŭ de piétră împregĭurul mŏnăstireĭ, de eşia câte ó dată la primblare, şi făcea şi mese marĭ cu toţĭ boĭeriĭ cu ḑicăturĭ şi cu multe eglingele carĭ nu potŭ a se scrie. Maĭ făcut'aŭ unŭ foişorŭ în délul Copouluĭ fórte frumosŭ, făptură de Ţarigradŭ cu totŭ felul de boĭele, şi mergea adese la dênsul de se eglendisĭa făcêndŭ în toţĭ aniĭ halca acolo, eşindŭ toţĭ boĭeriĭ acolo, şi orĭ care din boĭerĭ o lua îĭ dăruĭa cu grele cumaşurĭ; şi pe boĭeriĭ ceĭ marĭ ce şi pe ceĭ micĭ fiesce-căruia dupĕ omŭ făcea şi darul, şi la méssă cu totŭ felul de ḑicăturĭ. In ḑilele luĭ s'aŭ făcutŭ ş'unŭ cutremurŭ mare care aŭ ţinutŭ unŭ minutŭ de césŭ, şi mare spaĭmă aŭ căḑutŭ asupra noroduluĭ, şi multe ziduri aŭ căḑutŭ, care şi mŏnăstirea Golieĭ fiindŭ-că o tocmĭa într'acea vară şi o acoperĭa cu ferŭ albŭ, că arsese în ḑilele luĭ Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ; şi fiindŭ meşteriĭ Ungurĭ din ţéra Ungurésсă, aŭ căḑutŭ tóte cubelile mŏnăstireĭ peste dênşiĭ şi aŭ omorîtŭ şépte ómenĭ dintr'înşiĭ, care pre uniĭ peste treĭ ḑile i-aŭ găsitŭ turtiţĭ sub pietre. Pe acea vreme s'aŭ arĕtatŭ în câte-va rôndurĭ şi semne pe cerŭ, stea cu códă care o numescŭ cometa. Pe acea vreme Domnul se afla eşitŭ din Iaşĭ la casele de la Frumósa cu şederea, şi de acolo s'aŭ mutatŭ în délŭ la mŏnăstirea Gălăţeĭ şeḑêndŭ tótă vara acolo, fiindŭ că începu a se auḑi pe unile locurĭ de cĭumă care nu dă puţină spaĭmă la totŭ norodul, nefiindŭ deprinşĭ aceĭ lŏcuitorĭ cu de aceste felurĭ de bóle; care bólă aŭ întratŭ şi în iérnă p'încetŭ, éră de primă-vară s'aŭ aţîţatŭ fórte tare, câtŭ şi Domniea aŭ eşitŭ cu urdie éră la Frumósa, maĭ pre urmă şi la Socola, împrăştiindu-se norodul, că atâta murea câtŭ nu'ĭ putea dovedi cu îngropatul, ci rĕmâneaŭ pe câmpĭ de'ĭ mâncaŭ fiarele, fiindŭ că poroncise Vodă câţĭ îĭ loviaŭ bóla, îĭ scoteaŭ la câmpŭ, orôndnindŭ şi o bréslă pentru căutarea bolnavilorŭ care le ḑicŭ ciocliĭ. Aşa într'acestŭ anŭ s'aŭ deschisŭ oştire Impĕrăţieĭ Turculuĭ cu Moskul, care viindŭ şi la Domnul multe poroncĭ Impĕrătescĭ pentru zaherele: la sărhaturĭ, care, boĭ şi alte angăriĭ, podŭ în Dunărea la Oblucıţă, kerestele şi alte multe nesfîrşite angăriĭ, şi Mărieĭ Séle poroncă sĕ facă gătire de óste. Şi aşa făcea marĭ gătirĭ, gătindŭ şi conacŭ pin satele de pre Prutŭ, pentru óstea ce orônduise ca sĕ mérgă la Hotinŭ; şi nu numaĭ ortalele de Inicerĭ, ci şi câţĭ-va Paşĭ, şi Saraskerul aŭ trecutŭ pin ţéră, dândŭ pe la tóte conacele tóte cele trebuitóre, care nu puţină sdrobire trăgeaŭ toţĭ locuitoriĭ, şi Măriea Sa încă aŭ dusŭ pe unŭ Sara-Mehmet-Paşa cu două tuĭurĭ, arnăutŭ cu câte-va miĭ de óste Turcéscă şi cu a Măriei Séle câtă avea óste de ţéră şi străinĭ, şi aŭ purcesŭ cu urdiea sa la Prutŭ, şi de la Prutŭ la Soroca încungĭurândŭ ţéra de susŭ pe la Delenĭ, pe la Hârlăŭ, trăgêndŭ

spre Iaşĭ. Intr'acea vreme aŭ lăsatŭ Caĭmacamĭ în Iaşĭ pre Sturza şi pe Rosetŭ, şi alţiĭ din boĭerĭ. Pe acea vreme s'aŭ pogorîtŭ şi Vezirul cu tótă urdiea sa la Dunărea la Sakci, şi fiindŭ şi Alecsandru Terzimanul Porţeĭ Ghica, fratele Domnuluĭ, 'şĭ-aŭ cerutŭ voie ca sĕ vie sĕ se'mpreune cu elŭ, şi sĕ védă şi ţéra. Şi aşa dându-ĭ voĭe de la Vezirul aŭ venitŭ la Iaşĭ, găsindŭ pre Domnul la Socola, pênĕ a nu merge în partea din susŭ; şi priimindu-lŭ cu multă dragoste s'aŭ veselitŭ ş'aŭ vorovitŭ câtŭ le-aŭ trebuitŭ în treĭ ḑile, mergêndŭ şi în Iaşĭ cu tacâmŭ domnescŭ, âmblândŭ pre la tóte mŏnăstirile de s'aŭ închinatŭ, făcêndŭ paraclise; pre care 'l-amŭ vĕḑutŭ şi noĭ, omŭ de fire şi arĕtosŭ. Éră pre acea vreme óstea Moskuluĭ aŭ fostŭ mersŭ asupra Crîmuluĭ, cărora neputêndŭ sta împrotivă óstea Turculuĭ şi a Tătarilorŭ ce se afla acolo, i-aŭ biruitŭ făcêndu-le multe prăḑĭ; aŭ rĕmasŭ sub stĕpânirea Moskuluĭ. Şi de acolo aŭ mersŭ la cetatea Vozia de s'aŭ bătutŭ, ş'atâta i-aŭ bătutŭ de rĕŭ, câtŭ s'aŭ omorîtŭ mulţime de Turcĭ, căḑêndŭ şi în robie, rĕsipindŭ şi cetatea cu focurile lorŭ cele multe, rĕmâindŭ acelŭ sărhatŭ părăsitŭ de amêndouĕ părţile. Éră terzimanul Alecsandru fratele Domnuluĭ, dupĕ treĭ ḑile luându-şĭ ḑioa bună de la frate-sĕŭ Grigori Vodă, aŭ plecatŭ de s'aŭ dusŭ la urdie la Sakce, şi dupĕ ce aŭ sositŭ peste puţine ḑile, s'aŭ stricatŭ vremea şi începêndŭ a tuna ş'a fulgera cu mare trăsnetŭ, într'o clipală de ochĭ aŭ căḑutŭ asupra cortuluĭ de 'l-aŭ detunatŭ, şi fiindŭ Terzimanul sub cortŭ, atâtŭ s'aŭ ameţitŭ câtŭ aŭ fostŭ ca unŭ mortŭ, arḑêndu-ĭ săgéta o gĭumĕtate de barbă şi hârtiile din sênŭ, topindu-ĭ şi unŭ lanţŭ de aurŭ a iconiţeĭ ce purta în sênŭ. Şi îndată Capi-kehaĭa aŭ scosŭ Cetalmezia de aŭ datŭ scire la Grigori Vodă cum că aŭ muritŭ, éră peste treĭ césurĭ aŭ scosŭ altŭ mezilŭ cum că s'aŭ trezitŭ şi aŭ rĕmasŭ nevătămatŭ. La care viindŭ veste de'ntêiŭ de mórte la Grigori Vodă, încă fiindŭ la Socola, nu întreba câtă ameţélă şi oftare şi lacrimĭ, câtŭ s'aŭ mâhnitŭ tótă curtea şi urdiea Domnuluĭ; numaĭ Dómna şi Bezedelele nu sciaŭ, că eraŭ duşĭ la Ţarigradŭ. Éră peste câte-va césurĭ totŭ într'acea ḑi sosi altŭ trămisŭ cu veste la Grigorie Vodă, scriindŭ cum că s'aŭ trezitŭ şi nu este nimică Terzimanuluĭ. Atuncea aŭ mulţămitŭ luĭ Dumneḑeŭ şi s'aŭ bucuratŭ fórte, care nu putemŭ arĕta câtă părere de bine; şi cu mulţĭ galbinĭ şi cumaşĭurĭ aŭ dăruitŭ pre acelŭ trămisŭ, pornindu-lŭ éră înapoĭ cu cărţĭ, purcegêndŭ şi Domnul pre Prutŭ la Cĭuhurŭ, încungĭurândŭ pe la Dorohoiŭ, trăgêndŭ cu urechea ce se lucra la Hotinŭ, că şedeaŭ douĭ Paşĭ cu Seraskerul de asceptaŭ venirea Moskuluĭ. Ce cândŭ aŭ plecatŭ Grigori Vodă despre Iaşĭ, şi Moskul aŭ lovitŭ Hotinul, care puţină bătaĭe s'aŭ făcutŭ şi aŭ luatŭ pe Colceagŭ-Beĭ Paşa în robie şi multŭ norodŭ din Turciĭ ce eraŭ acolo, măcarŭ că luase şi pe Ean-Paşa în robie, care pe amêndouĭ i-aŭ trămisŭ înlăuntru la Impĕrătésa. Éră Grigorie Vodă luândŭ veste că aŭ luatŭ Hotinul, îndată aŭ datŭ scire la Udreiŭ, şi cum că aŭ gândŭ sĕ vie şi la Iaşĭ. Şi viindŭ Domnul cum maĭ îngrabă la Iaşĭ, aŭ trecutŭ pe din susŭ de Iaşĭ, ş'aŭ mersŭ la Galata de aŭ masŭ într'acea nópte. Socotindŭ ómeniĭ că va şedé câte-va ḑile de se va odihni, ce fiindŭ că'ĭ venisĕ veste că aŭ trămisŭ câtă-va óste sĕ'lŭ prinḑă, îndată aŭ orônduitŭ treĭ Caĭmacamĭ: pe Sandul Sturza Vel Logofĕtŭ, şi pe Iordaki Cantacuzino Vel Vornicŭ, şi pe Constantinŭ Rosetŭ Vornicŭ, şi pe Alistarhŭ Bănŭ

ca sĕ fie purtătorĭ de grijă la tóte trebile ţĕreĭ. Éră Grigorie Vodă a doua ḑi aŭ plecatŭ de la Galata, luândŭ drumul Ţarigraduluĭ în gĭosŭ; şi într'acea séră aŭ agĭunsŭ la unŭ satŭ a luĭ Negelŭ anume Roşiecĭĭ în ţinutul Fălciuluĭ, avêndŭ şi câţĭ-va boĭerĭ de ţéră cu dênsul: Costaki Razu Visternicŭ, Paladi Spatarŭ, Veninŭ Spatarŭ, şi fiiul Vorniculuĭ Iordaki Cantacuzino, şi fiiul luĭ Negelŭ şi alţĭ fecĭorĭ de boĭerĭ marĭ şi micĭ. Şi acolo fiindŭ, a doua ḑi Duminică aŭ mersŭ la biserică, şi cândŭ cetĭa Evangheliea, étă aŭ sositŭ de la Iaşĭ, de la Caĭmacamĭ, pe unŭ trămisŭ anume Antiohi, făcêndŭ scire Domnuluĭ, cum că aŭ răpeḑitŭ Moskaliĭ maĭ bine de 300 de călărime, câte în treĭ caĭ sĕ'lŭ prinḑă. Ş'aşa mergêndŭ Constantinŭ Hatmanul, s'aŭ lipitŭ de strană şi i-aŭ spusŭ tótă pricina, ḑicêndŭ sĕ'ĭ tragă calul; şi cum aŭ isprăvitŭ Evangheliea, aŭ eşitŭ Domnul afară; şi încălicândŭ, aŭ pusŭ pe Spatarul Veninŭ înainte apucândŭ drumul în gĭosŭ la Torcescĭ, la Tecucĭ, la satul luĭ Spatarul Veninŭ. Éră Moskaliĭ de la Hotinŭ, dupĕ ce 'l-aŭ luatŭ, aŭ trasŭ la Iaşĭ, eşindu-le totŭ norodul înainte cu tótă boĭerimea la Copoŭ, şi Mitropolitul, ş'aŭ intratŭ în Iaşĭ cu mare alaiŭ şi cu multă óste cu spegele scóse din técă, fiindŭ singurŭ gheneralul celŭ mare Mĭunhenŭ, cu câte-va Bezedele; încă douĕ eraŭ a luĭ Dumitraşcu Vodă Cantemir, Constantinŭ şi Dumitraşcu, care aŭ fostŭ Domnŭ ş'aŭ fugitŭ cândŭ aŭ venitŭ Petru Impĕratŭ. Şi era şi o Bezade a Gĭurgilorŭ, fiiul luĭ Eraclisŭ, şi alţiĭ cariĭ nu s'aŭ scrisŭ, ş'aŭ conăcitŭ în casele luĭ Constantinŭ Ipsilantŭ Hatmanŭ, căcĭ curţile se cam stricase şi tótă óstea împărţită dupĕ cum era şi omul. Éră gonaşiĭ carĭ mersĕse dupĕ Grigorie Vodă sĕ'lŭ prinḑă, înţelegêndŭ că Domnul aŭ adaosŭ multă óste tătăréscă şi turcéscă, s'aŭ temutŭ a maĭ merge înainte, şi de la Bêrladŭ s'aŭ întorsŭ înapoĭ fĕră de nicĭ o ispravă. Éră Grigorie Vodă cu toţĭ oşteniĭ luĭ şi cu Paşa Sara-Mehmetŭ cu óste turcéscă şi cu câţĭ-va Mĭrzacĭ cu óste tătăréscă, âmblândŭ din locŭ în locŭ, pe la Umbrărescĭ, pe la Torcescĭ şi pe la Şerbănescĭ, maĭ pe urmă şi la Brăvalŭ, şi de acolo la Galaţĭ, aşeḑêndu-se acolo cu tótă urdiea, puindŭ şi străjĭ în tóte părţile, chivernisindŭ tóte dupĕ cum se cădea, luândŭ scire şi de la Caĭmacamĭ de câte se lucraŭ la Iaşĭ de Moskalĭ. Cantemirŭ Beizade avêndŭ pismă pe Grigorie Vodă şi pe Aga Enake, încă pênĕ a nu fugi la Moskalĭ, aŭ făcutŭ pe gheneralŭ de aŭ rĕsipitŭ curţile Domnescĭ de la Frumósa, şi casele Agăĭ Enaki ce eraŭ în Iaşĭ făptură de Ţaregradŭ lîngă Bârnovskie, le-aŭ făcutŭ asemenea cu pământul; şi nu s'aŭ lăsatŭ cu atâta, ce aŭ datŭ scire şi la pămêntenĭ că cine va avea straeı lucrurĭ pin mŏnăstirĭ, sĕ le scótă, căcĭ orŭ sĕ calce mŏnăstirile sĕ caute avuţiea Grecilorŭ şi a luĭ Grigorie Vodă, că arŭ fi lăsat'o prin mŏnăstirĭ. Ş'aşa trămiteaŭ pămêntenii de'şĭ scoteaŭ pe a lorŭ. éră nu toţĭ; şi cea maĭ de pe urmă aŭ călcatŭ şi mŏnăstirile şi casele, desbrăcândŭ lumea. Éră gheneralul şeḑêndŭ tótă vara în Iaşĭ, trămitea cărţĭ pe la ţinuturĭ pentru zaheré, şi ealoviţe, şi fînŭ, ş'altele câte trebuia oştiĭ, împreună cu omul Caĭmacamilorŭ. Éră gĭudecăţile cautaŭ Caĭmacamiĭ, cărora sĕ le facă Dumneḑeŭ gĭudecată, că era totŭ jacurĭ în tóte părţile. Aŭ scosŭ şi câte va slujbe, ḑicêndŭ pentru trebuinţa oştiĭ de mâncare; aŭ maĭ scosŭ unŭ birŭ pentru săpatul hindikiuluĭ, căcĭ aŭ găsitŭ cu cale ca să încungĭure hora cu şanţŭ împregĭurŭ, ca sĕ nu vie fĕră de veste Turciĭ şi Tătariĭ sĕ'ĭ calce. Ş'aşa aŭ poroncitŭ sĕ iésă tóte breslele

së sape, şi vĕḑêndŭ că nu potŭ face trébă cu eĭ, s'aŭ hotărîtŭ sĕ dee de totŭ omul câte 60 banĭ pentru săpatŭ; ş'aşa aŭ pusŭ pe Ruşĭ de aŭ săpatŭ, încungĭurândŭ Iaşul în treĭ-ḑecĭ ḑile, şi pe unde le vinea semnul, oborĭaŭ orĭ-ce se întêmpla: séŭ case, séŭ grajdŭ, încâtŭ aŭ rĕsipitŭ şi casele luĭ Stavru Sulgeruluĭ celuĭ mare de lângă sfete Nicolaĭ. Şi aşa petrecêndŭ pênĕ în tómnă, éră despre tómnă viindŭ veste că s'aŭ făcutŭ pace, îndată s'aŭ gătitŭ Feldmarşalul, şi aŭ plecatŭ în susŭ, maĭ rĕmâindŭ în Iaşĭ Cantemirŭ cu puţină óste de jăcuĭaŭ. Éră şi Domnul Grigorie Vodă, îndată ce aŭ auḑitŭ, aŭ purcesŭ pe Prutŭ în susŭ cu câtă óste avea, luândŭ şi toţĭ Tătariĭ împreună, şi Sara-Mehmetŭ-Paşa cu tótă óstea turcéscă, aŭ plecatŭ în susŭ pe Bêrladŭ, făcêndŭ Paşa sfatŭ cu Domnul, décă vorŭ agĭunge la Iaşĭ, sĕ lovéscă Iaşiĭ din douĕ părţĭ ca să scótă pe Ruşĭ fŏră de voia lorŭ din Iaşĭ. Ş'aşa aŭ făcutŭ; cândŭ la Octomvrie 13 ḑile, aŭ lovitŭ Tătariĭ despre Tătăraşĭ şi Turciĭ despre Ĭeazŭ, şi de grabă aŭ eşitŭ Cantemirŭ, cu câte polcurĭ aŭ pututŭ strînge, la viea domnéscă la Grópă pe culmea délului, închiḑêndu-se cu părcanele lorŭ, rĕmâindŭ douĕ stégurĭ de cătane afară, eşindŭ la harţŭ cu Tătariĭ de s'aŭ bătutŭ de diminéţă pênĕ la prânzŭ. Şi aşa apărându-se Moskaliĭ s'aŭ totŭ trasŭ în susŭ, trecêndŭ podul peste Jijiea pênĕ în séră. Éră Grigorie Vodă aŭ intratŭ în Iaşĭ într'acea séră şi Paşa, şi câţĭ Moskalĭ găsĭaŭ Turciĭ ascunşĭ în Iaşĭ pin pivniţĭ, daţĭ dupĕ bĕuturĭ şi jacurĭ, îĭ prindeaŭ Turciĭ de'ĭ trămiteaŭ la gheneralul ca pre nisce robĭ, de'ĭ scoteaŭ Ruşiĭ din robie. In ţéra Românéscă, Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ trăgea maĭ marĭ supărărĭ despre Turcĭ, că orônduise câţĭ-va Paşĭ acolo, fiind-că se rĕdicase Némţul asupra Turculuĭ fŏră de veste. La care acéstă rĕdicare a Némţuluĭ aŭ făcutŭ pe Moskalĭ de aŭ făcutŭ pace cu Turcul, dându-ĭ şi tóte locurile ce'ĭ luase Turculuĭ înapoĭ, adecă Crîmul, cetatea Vozie, Hotinul şi Moldova, numaĭ sĕ bată pe Nemţĭ. Şi aşa i-aŭ bătutŭ Turciĭ câtŭ le-aŭ luatŭ şi cetatea Beligradul şi cincĭ ţinuturĭ de peste Oltŭ împreună cu Craiova. Éră Grigorie Vodă în Iaşĭ neavêndŭ unde şedé, pênĕ a tocmi curţile domnescĭ, aŭ şeḑutŭ în casele Sturzeĭ vel logofĕtŭ; éră pe Sara-Mehmetŭ-Paşa 'l-aŭ pusŭ în casele luĭ Vasilie Kogălniceanu Pitarŭ de lângă Barnovskie. Şi aşa petrecêndŭ Domnul cu pace acea iérnă în Iaşĭ, schimbândŭ tóte boeriile, stândŭ cu totul ca să îndrepteze ţéra, puindŭ la cale bună şi cu odihnă, făcêndŭ şi Mitropolitŭ ţĕreĭ pe Nekiforŭ ce era Sedisŭ care 'l-amŭ pomenitŭ maĭ înapoĭ, că Mitropolitul Antonie ce fusese ântêiŭ se dusese cu Moskaliĭ înlăuntru. Éră cândŭ aŭ fostŭ de primă-vară s'aŭ apucatŭ éră de casele domnescĭ de la Frumósa, şi le-aŭ isprăvitŭ pênĕ în tómnă, dupĕ cum se vĕdŭ şi astă-ḑĭ. Intr'acestŭ alŭ doilea anŭ, Fevruarie 20, aŭ venitŭ veste luĭ Grigorie Vodă de la Ţarigradŭ, cum Impĕrăţiea aŭ tăĭatŭ pe frate-sĕŭ Alecsandru Terzimanul, pentru care multă scârbă şi părere de rĕŭ aŭ avutŭ tótă casa Mărieĭ Séle, şi Dómna Zoiţa, şi tóte Beĭzadelile, căcĭ se întorsese de la Ţarigradŭ dupĕ facerea păceĭ, făcêndŭ mare pomenire, împărţindŭ multe pe la sĕracĭ şi la mŏnăstirĭ. Totŭ într'acea primă-vară aŭ datŭ Impĕrăţiea luĭ Colceagŭ-Beiŭ, Sărhatul Hotinuluĭ, dupĕ ce s'aŭ întorsŭ din robie de la Moskŭ, dupĕ cum s'aŭ scrisŭ maĭ înapoĭ, măcarŭ că ântêiŭ 'l-aŭ rônduitŭ la Vidinŭ, şi nelăsându'lŭ multă vreme 'l-aŭ rônduitŭ la Hotinŭ, care luândŭ ţéra Românéscă d'a

lungul, aŭ venitŭ pênĕ la Focşenĭ, şi acolo trămiţêndŭ Grigorie Vodă pe Antonie Pârcălabŭ, omul Măriei Séle, ca sĕ'ĭ fie purtătorŭ de grijă la cele trebuitóre Paşeĭ, şi împreunându-se cu Paşa, i-aŭ arĕtatŭ câte îĭ suntŭ trebuitóre Paşeĭ, care între altele cerea 300 de care de boĭ. Ce ḑicêndŭ Antonie că nu se póte, că se face multŭ zulumŭ ţĕreĭ, îndată s'aŭ mâniétŭ şi 'l-aŭ pusŭ głosŭ, şi 'l-aŭ bătutŭ la talpe fórte rĕŭ, avêndŭ pismă pe stăpânu-sĕŭ pe Grigorie Vodă, fiindŭ că orônduise pe Lupul Aga acolo la Hotinŭ lăsându-lŭ Moskaliĭ, ş'aŭ luatŭ multŭ birŭ de la Lipcaniĭ ce se aflaŭ şeḑĕtorĭ pin sate. De care auḑindŭ Grigorie Vodă de ce s'aŭ têmplatŭ luĭ Antonie, nu putemŭ arĕta câtă grijă avea Domnul trămiţindu-ĭ multe peşkeşurĭ şi banĭ, dându'ĭ tóte deplinŭ câte aŭ cerutŭ. Şi aşa viindŭ încetŭ câte treĭ césurĭ pe ḑi, i-aŭ eşitŭ Domnul înainte cu toţĭ boieriĭ la Şanta; ce după împreunare multă vreme nu i-aŭ căutatŭ sĕ védă pe Grigorie Vodă, ce maĭ pe urmă 'l-aŭ întrebatŭ şi i-aŭ datŭ voie ca sĕ încalece; şi aşa trecêndŭ la Iaşĭ aŭ sositŭ la Copoŭ şi aŭ conăcitŭ acolo şeḑêndŭ pênĕ a treia ḑi, mergêndŭ Domnul în tóte ḑilele de se împreuna, tremeţêndu-ĭ de tóte tefaricule ce se aflaŭ în Iaşĭ, dândŭ şi bacşişurĭ îndestulŭ la ómeniĭ Paşiĭ, trăgêndu'ĭ şi unŭ alaiŭ fórte frumosŭ împodobitŭ la petrecania Domnuluĭ. Şi aşa mântuindu-se de elŭ, s'aŭ întorsŭ cu pace în curţĭ; éră acelŭ Paşă cum aŭ agĭunsŭ la Hotinŭ n'aŭ trăitŭ treĭ ḑile şi aŭ muritŭ, de care înţelegêndŭ Grigorie Vodă fórte s'aŭ bucuratŭ, căcĭ nu da credinţă în elŭ, şi răpeḑêndŭ cu olacŭ în Ţarigradŭ, silindŭ sĕ isprăvéscă acelŭ Paşalîcŭ a Hotinuluĭ luĭ Sara-Mehmet-Paşa ce se afla în Iaşĭ cu şederea, care fusese cu Domnul în óste în vremea oştireĭ, şi sĕ'ĭ scótă şi unŭ tuiŭ, şi aşa i-aŭ isprăvitŭ scoţêndu'ĭ şi alŭ treilea tuiŭ, trămiţêndu'lŭ Paşă deplinŭ la Hotinŭ, dăruindu'lŭ şi Măriea Sa ca pe unŭ ciracŭ a Măriei Séle. Ḑicŭ uniĭ că după ducerea Moskaluluĭ, arŭ fi arĕtatŭ Grigorie Vodă la Vizirul cum că cetatea Hotinuluĭ arŭ fi stricat'o pênĕ în pămêntŭ Moscaliĭ, socotindŭ că dóră va putea rĕdica acestŭ sarhatŭ din spatele Moldoveĭ; déră Turciĭ fiindŭ în prepusŭ i-aŭ datŭ ascultare, éră la cea de pe urmă, aŭ trămisŭ pe ascunsŭ omŭ de aŭ vĕḑutŭ cetatea cu ochiĭ, nesciindŭ Grigori Vodă nimica nicĭ Capi-kehaĭelele luĭ de una ca acésta. Ce fiindŭ că se întêmplase maĭ în trecutele vremĭ şi pricina Terzimanuluĭ la care fiindu'ĭ frate ĭlŭ atingea şi pe Domnŭ, aşijderea şi pricina cetăţeĭ care nu puţinŭ lucru. Aceste multe vorbe căḑêndŭ în urechile prostimeĭ, care de care le întărĭa, de care auḑindŭ şi Domniĭ cariĭ eraŭ mazilĭ, alesŭ Mihaĭ Vodă că şedea de atâţĭa anĭ în Ţarigradŭ mazilŭ, le adeverĭa şi le încredinţa, âmbla de ḑi şi nópte după Domnie, care găsindŭ vreme şi prietiniĭ luĭ Mihaiŭ Vodă, una ca să mănânce, alŭ doilea ca sĕ'lŭ facă Domnŭ ţĕreĭ Românescĭ, şi pe Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ sĕ'lŭ mute în Moldova, şi aşa aŭ mazilitŭ pe Grigori Vodă din Moldova, mutêndŭ pe Constantinŭ Vodă din ţéra Muntenéscă în Moldova, éră în ţéra Muntenéscă aŭ făcutŭ Domnŭ pe Mihaĭ Racoviţă Vodă.

CAP. III.

Domniea a doua a lui Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ.

Constantinŭ Vodă viindu'i veste de domniea țĕreĭ Moldoveĭ, nu s'aŭ bucuratŭ căcĭ era deprinsŭ în țéra Românéscă; ci, dupĕ obiceiŭ, aŭ răpeḑitŭ Caĭmacamĭ aleșĭ, și gătindu-se pênĕ a veni și Skimni-Agasi, Măriea Sa aŭ purcesŭ din Bucurescĭ, care viindŭ la Focșenĭ, dupĕ obiceiŭ i-aŭ eșitŭ câtă-va boĭerime și slujitorĭ înainte ca la unŭ Domnŭ nuoŭ. Și viindŭ în scaunŭ, dupĕ obiceiŭ s'aŭ cetitŭ Fermanul Impĕrătescŭ, îmbrăcândŭ pre boĭeriĭ Caĭmacamĭ cu caftane; éră a doua ḑi aŭ începutŭ a da boĭeriile și isprăvniciile, care ispravnicĭ întêiașĭ dată acestŭ domnŭ i-aŭ scornitŭ, aducêndŭ acéstă muștră din țéra Românéscă, scornindŭ și alte multe, făcêndŭ pe țéră ca sĕ-șĭ cislueascǎ, făcêndŭ ḑece bucate unŭ capŭ, fie ce bucate, și capul puindu'lŭ la fiesce care sfertŭ câte unŭ ortŭ, și meșteșugul era asemenea, care lucrurĭ ca aceste n'aveaŭ numĕrŭ. Ușele divanuluĭ eraŭ deschise și multă vorbă cu prostimea avea, câtŭ atâta le dedese obrazŭ, câtŭ nu putea nime din boĭerĭ ca sĕ ḑică măcarŭ câtŭ de puținŭ lucru vre unuĭ țĕranŭ, că îndată striga la Vodă, și pentru unŭ lucru de nimica a unuĭ țĕranŭ câtŭ de prostŭ, făcea pe unŭ boĭerŭ mare mascara și'lŭ închidea. Și maĭ dăduse o poruncă în țéră ca să nu fie volnicŭ nime a lua cuĭva măcarŭ unŭ oŭ fŏră de banĭ, nicĭ slujbașŭ, nicĭ altul nime. Grigori Vodă gătindu-se cu tótă curtea sa, aŭ plecatŭ din Iașĭ la Țarigradŭ, petrecêndu'lŭ tótă boĭerimea, și la mulțĭ aŭ fostŭ și mare măhniciune căcĭ îlŭ iubĭaŭ cu toțiĭ. Éră dupĕ mergerea la Țarigradŭ s'aŭ așeḑatŭ cu șederea la Curu-Cișme, petrecêndŭ cu toțĭ prieteniĭ Măriéĭ Séle ca unŭ Domnŭ desteptatŭ mazilŭ; la care nedândŭ mâna Capi-kehaĭelelorŭ sĕ védă pe unŭ Domnŭ ca acesta în Țarigradŭ, aŭ chĭeltuitŭ și aŭ silitŭ de 'l-aŭ făcutŭ surgunŭ la Bocceda, la care surgunlîcŭ aŭ șeḑutŭ duoĭ anĭ. Éră Constantinŭ Vodă în Moldova domnĭa cu pace apucându-se de capul preoțilorŭ sĕ'ĭ învețe carte, frământându'ĭ în totŭ chipul; întêiașĭ dată aŭ poroncitŭ de aŭ scosŭ pe ieromonașĭ, călughĕrĭ grecĭ, de pin mŏnăstirile cele marĭ, orônduindŭ preoțĭ de mirŭ, ḑicêndŭ că Greciĭ cândŭ tĕmâiază în biserică pe muĭerĭ, staŭ câte unŭ minutŭ înaintea fiește-căriea muĭere de o tĕmâiază și o privesce din talpă pênĕ în capŭ, puindŭ gândŭ rĕŭ în capul lorŭ asupra acelorŭ muĭerĭ. Poroncit'aŭ de aŭ adusŭ și cărțĭ pe'nțelesŭ din țéra Românéscă, căcĭ în Moldova nu se afla Evangheliĭ, Apostolĭ și Leturgiĭ, dândŭ poroncă Mitropolitul acele cărțĭ să le cetéscă pe'nțelesŭ pe la bisericĭ; maĭ poroncindŭ Domnul Mitropolituluĭ și Episcopilorŭ sĕ facă tipografie fiescecare la Eparhiea luĭ, ca sĕ se tipăréscă cărțĭ pe'nțelesŭ. Și așa s'aŭ apucatŭ de aŭ făcutŭ stampă, și de atuncea și pênĕ acum lucréză acea pomenire în pămêntulŭ Moldoveĭ, care la acésta aŭ lăsatŭ mare pomenire în țĕrile acestea. Aŭ maĭ datŭ Vodă poroncă 'pin tóte ținuturile ca sĕ cerceteze Ispravniciĭ ținuturilorŭ pe preoțĭ, diaconĭ, cariĭ vorŭ fi fŏră de biserică nesciindŭ și carte,

adecă orônduiéla bisericiĭ, pe uniĭ ca aceia sĕ aibă voĭe a'ĭ pune în birŭ cu ţĕraniĭ ca sĕ plătéscă şi eĭ birŭ ca şi altă ţéră. Şi aşa de mare frică ce aveaŭ bieţiĭ preoţĭ şi diaconĭ, căcĭ începuse Constantinŭ Vodă a orôndui preoţĭ învĕţaţĭ de âmbla pin tóte ţinuturile şi pin tóte satele ca sĕ védă ce felŭ de cetanie facŭ pe la bisericĭ, la care nu putemŭ scrie ce frică trăgeaŭ bieţiĭ preoţĭ, că sĕ apucaŭ la bĕtrâneţe sĕ înveţe carte.

In ḑilele acestuĭ Domnŭ s'aŭ întêmplatŭ şi unŭ focŭ mare pe podul vechiŭ, la care aŭ arsŭ ca vr'o 50 de case maĭ bine, începêndŭ focul de lûngă sfântul Sava, mergêndŭ pênĕ la Triĭsfetitele, arḑêndŭ şi câte-va crîşme cu vinŭ şi alte lucrurĭ, făcêndŭ la mulţĭ multe pagube. Éră în ḑilele acestuĭ Domnŭ, aŭ venitŭ şi Patriarhul Kirio Kir Partenie a Sfântuluĭ Mormêntŭ a Domnuluĭ nostru Iisus Christosŭ a Ierusalimuluĭ, pre care 'l-aŭ priimitŭ cu mare cinste, avêndu'lŭ în mare evlavie ca pe unŭ Patriarhŭ ce era, şi şeḑêndŭ câtă-va vreme în Moldova, căutândŭ şi sămile mônăstirilorŭ Ierusalimuluĭ, poftindu'lŭ Domnul de aŭ slujitŭ sfânta Leturghie la biserica curţeĭ unde era şi tótă boĭerimea ţĕreĭ. Care maĭ pe urmă aŭ arĕtatŭ Domnuluĭ că Sfântul Mormêntŭ are multă datorie, şi de nu va face Măria Sa o milă cu ţéra acésta a Moldoveĭ ca să uşureze acea datorie, nu maĭ este cu putinţă a maĭ merge la acele sfânte locurĭ, şi staŭ şi ereticiĭ gata sĕ plătéscă acéstă datorie ca să ĭee în mâna lorŭ acele sfânte locurĭ. Aceste şi altele ca aceste auḑindŭ Domnul şi tótă boĭerimea, aŭ făcutŭ sfatŭ, găsindŭ cu cale ca sĕ ajutoreze şi acestŭ pămêntŭ alŭ Moldoveĭ. Şi aşa, cu sfatul tutulorŭ, aŭ scosŭ pe tótă ţéra câte unŭ ortŭ de fiesce-care nume, şi strîngêndŭ o sumă bună de banĭ, i s'aŭ datŭ, ajutorându'lŭ şi fiesce-care boĭerŭ cu cele ce le-aŭ datŭ mâna de pe la casele lorŭ. Şi luându'şĭ ḑioa bună de la Domnul şi de la toţĭ aĭ ţĕreĭ, orânduindŭ răsvane şi conace, trămiţêndŭ şi unŭ boĭerŭ ca sĕ'lŭ ducă pênĕ la Focşenĭ, fiindŭ că mergea în ţéra Românéscă la Mihaĭ Vodă, şi plecândŭ din Iaşĭ 'l-aŭ petrecutŭ toţĭ Egumeniĭ ajutorându'lŭ şi eĭ cu tóte cele ce le-aŭ datŭ mâna.

In ḑilele luĭ Mihaĭ Vodă aŭ oblicitŭ Pórta turcéscă că se află în Bucurescĭ Doftorul Testabuza, care fusese în Moldova în ḑilele luĭ Grigori Vodă Ghica, carele ascunsŭ fiindŭ, că'lŭ pîrîse şi pe elŭ cândŭ aŭ pîrîtŭ pe Terzimanul Porţeĭ, şi dupĕ maziliea luĭ Grigori Vodă din Moldova, Testabuza aŭ trecutŭ în ţéra Românéscă. Incă fiindŭ Mihaĭ Vodă în Ţarigradŭ nepurcesŭ, 'l-aŭ chiămatŭ Pórta şi i-aŭ ḑisŭ: că Testabuza este în Bucurescĭ, dându'ĭ fermanŭ Impĕrătescŭ, orĭ capul Testabuzeĭ sĕ'lŭ trimétă în Ţarigradŭ, orĭ capul luĭ se va duce. Şi aşa nesciindŭ ce sĕ facă Mihaĭ Vodă, aŭ răpeḑitŭ pe Beĭzadéoa Măriеĭ Séle Mihăiluţă cu câţĭ-va boĭerănaşĭ, cu menzilŭ, învĕţându'ĭ ca sĕ facă totŭ chipul de silinţă şi sĕ'lŭ prinḑă, şi sĕ'ĭ taĭe capul, sĕ'lŭ răpéḑă la Impĕrăţie cu mare grabă. La care pênĕ a agiunge Beĭzedéoa în Bucurescĭ, éră Testabuza aŭ fostŭ plecatŭ ca sĕ trécă în ţéra Unguréscă; ajungêndŭ pênă la hotarŭ şi zăbovindŭ acolo pênĕ a trece, étă şi Beĭzede aŭ răpeḑitŭ dupĕ dênsul cu menzilŭ pe Bezat-Bulucbaşa cu câţĭ-va zapciĭ, şi fiindŭ ḑilele luĭ cele sfîrşite, 'l-aŭ găsitŭ acolo netrecutŭ, şi îndată 'l-aŭ prinsŭ puindu'lŭ în fére cu bună pază, 'l-aŭ dusŭ la Bucurescĭ; şi cum 'l-aŭ adusŭ, 'l-aŭ pusŭ de s'aŭ

grijitŭ, şi aşa 'l-aŭ scosŭ în grădina Domnéscă şi 'ĭ-aŭ tăĭetŭ capul, şi despoindu'lŭ 'l-aŭ trămisŭ cu olacŭ în Ţarigradŭ.

In Domniea acestuĭ Domnŭ s'aŭ rĕdicatŭ o sémă de Hotincenĭ Turcĭ şi aŭ mersŭ la Ţarigradŭ făcêndŭ mare pîră asupra Lupuluĭ Agăĭ, arĕtândŭ câte şi maĭ multe că le-arŭ fi făcutŭ cândŭ aŭ venitŭ Moscaliĭ şi aŭ fostŭ elŭ orônduitŭ; şi scoţêndŭ Fermanŭ aŭ trămisŭ sĕ'ĭ ĭee capul şi tótă avuţiea luĭ, care viindŭ aice la Iaşĭ aŭ mijlocitŭ Domnul de s'aŭ perdutŭ Lupul din mijlocŭ, care nu'lŭ scia nime ce s'aŭ făcutŭ, puindŭ mare strajă la casa luĭ, aducêndŭ şi tóte bucatele luĭ de le-aŭ scosŭ la mezatŭ, ca cândŭ arŭ fi peritŭ omul. Éră elŭ era la mare închisóre de Domnul la locŭ întunerecŭ, care nu'lŭ scia nime unde se află, şi era cu mare mirare şi pămêntenilorŭ căcĭ nu'lŭ sciaŭ; trămisu'l-aŭ la Ţarigradŭ, aŭ 'l-aŭ omorîtŭ şi i-aŭ trămisŭ capul, căcĭ aŭ trecutŭ 16 ḑile la mijlocŭ, şi nime nu scia unde se află. La care pênĕ la cea de pe urmă aŭ scăpatŭ cu viéţă, déră aŭ eşitŭ din şése-ḑecĭ pungĭ de banĭ, şi i-aŭ rĕmasŭ şi tóte acareturile, care nu se potŭ arĕta cu scrisul câtă risipă şi pagubă aŭ avutŭ, că şi gĭupănésa o păzia cu mare strajă împrejurul caseĭ, arḑêndŭ şi zăplajiĭ ogrăzeĭ pênĕ în pămêntŭ; arŭ fi şi peritŭ de n'arŭ fi stătutŭ acesta. Ce vĕḑêndŭ şi Domnul că nu'ĭ merge în pămêntul Moldoveĭ, fiindŭ învĕţatŭ în ţéra Românéscă cu veniturĭ maĭ marĭ, aŭ scrisŭ la Ţarigradŭ la Capi-kehaĭele ca să nu ĭee mucarelŭ, sĕ se maziléscă, care şi o cerea una ca acésta fiindŭ învĕţatŭ cu locmale maĭ marĭ. Éră de altă parte aŭ socotitŭ că de câtŭ se'ncapă alţiĭ străinĭ la Domnia Moldoveĭ, maĭ bine să aréte drumŭ frateluĭ Mărieĭ Séle, luĭ Ión Mavrocordatŭ Beĭzedé, căruia dându'ĭ scire aŭ începutŭ a âmbla pre la prietinĭ, ajutorindu'lŭ şi prietiniĭ vechĭ a tătină-sĕŭ, şi Capi-kehaĭelele, pênĕ ce aŭ isprăvitŭ, şi aŭ luatŭ Domniea Moldoveĭ, mazilindŭ pe frate-sĕŭ Constantinŭ Vodă; dupĕ ce aŭ domnitŭ în Moldova într'acéstă Domnie doĭ pol anĭ, i-aŭ venitŭ maziliea.

CAP. IV.

Domniea luĭ Ioan Vodă Mavrocordatŭ, feciorŭ luĭ Neculaĭ Vodă.

Dupĕ ce aŭ luatŭ Ioan Vodă Domniea Moldoveĭ, şi 'şĭ-aŭ aşeḑatŭ trebile domnieĭ în Ţarigradŭ, făcêndŭ şi Capi-kehăĭ pe Rămădănescĭ şi pe Guliano, şi aşa gătindu-se aŭ purcesŭ din Ţarigradŭ cu frumosŭ alaiŭ, dupĕ cum se cade unuĭ Domnŭ. Éră Constantinŭ Vodă, dupĕ ce aŭ venitŭ Skimni-Agasi, s'aŭ gătitŭ şi aŭ purcesŭ din Iaşĭ petrecêndu'lŭ şi tótă boĭerimea ţéreĭ dupĕ obiceiŭ. Éră Ioan Vodă viindŭ pênĕ la Galaţĭ, i-aŭ eşitŭ câţĭ-va boĭerĭ înainte ca la unŭ Domnŭ tênĕrŭ şi nuoŭ; éră dupĕ ce s'aŭ apropiétŭ de Iaşĭ, i-aŭ eşitŭ înainte şi Caĭmacamiĭ cu mare alaiŭ, ducêndu'lŭ ântêiŭ în sfântul Neculaĭ de i-aŭ cetitŭ molitfele Domnieĭ, Mitropolitul Nechiforŭ care era socru Agăĭ Lupuluĭ, care s'aŭ pomenitŭ maĭ înapoĭ, şi pe urmă mergêndŭ în curte cetindŭ fermanul de Domnie îmbrăcândŭ pe boĭerĭ dupĕ obiceiŭ. A doua ḑi érăşĭ chiămândŭ pe boĭerĭ dupĕ obiceiŭ aŭ datŭ boĭeriile, dândŭ o sémă la ómeniĭ Măriei Séle, că adunându-se cam mulţĭ. In ḑilele a-

cestuï Domnŭ aŭ fostŭ multe dărĭ grele, alesŭ văcăriturĭ câte 2 câte 3 veniaŭ une orĭ pe anŭ, că scotea unul la Ghenarie, altul la Maiŭ şi la Dechemvrie, câtŭ se suiaŭ pe anŭ câte 7 leĭ, 45 banĭ de vită, care era unŭ mare greŭ ţĕreĭ. Éră boĭerilorŭ le păreaŭ bine, căcĭ mâncaŭ fiesce-care, şi aveaŭ totŭ ridicăturĭ de la acestŭ Domnŭ, la care ceĭ maĭ mulţĭ boĭerĭ de la acestŭ Domnŭ s'aŭ rĕdicatŭ, alesŭ ceĭ ce şedeaŭ la ţéră, şi de atunce aŭ făcutŭ banĭ toţĭ boĭeriĭ. Domnuluĭ încă nu'ĭ păsa; căuta sĕ apuce Grecilorŭ aşijderea, că şi eĭ câscigaŭ câtŭ puteaŭ si mâncaŭ ruşferturĭ destule, cădêndŭ la boĭeriĭ, căcĭ eraŭ paĭelele eftine. Din care boĭeriĭ aŭ pricinuitŭ la o sémă şi aŭ fugitŭ din ţéră, că fiindŭ o sémă némurĭ, asceptaŭ sĕ'ĭ róge la boeriĭ, la care vĕdêndŭ că nu'ĭ rógă nime, aŭ socotitŭ să fugă; şi aşa s'aŭ sculatŭ Mihalaki Sturza de la Romanŭ, şi Ilie Sturza de la Helesteenĭ şi duoĭ fecĭorĭ a luĭ Balşŭ de la Ionăşenĭ anume Vasilie şi Grigorie, şi aŭ fugitŭ în ţéra Leşéscă. De care audindŭ Domnul fórte s'aŭ mâhnitŭ, nefiindŭ deprinsŭ la unele ca aceste; şi chiămândŭ la curte pe Sandul Sturza vel Logofĕtŭ, căcĭ era frate cu Mihalaki care fugise, 'l-aŭ întrebatŭ Domnul. Elŭ s'aŭ apĕratŭ că n'aŭ fostŭ prin sciinţa luĭ pricina fugireĭ lorŭ, numaĭ de va fi poronca Măriei Séle sĕ le scrie ca sĕ ara e ce le va fi rĕspunsul, parigorisândŭ şi pe Domnul, arĕtându-ĭ că aŭ făcutŭ ca nisce ómenĭ de nimică şi fără de minte, şi nimicŭ nu este. Atuncea Ioan Vodă i-aŭ datŭ voĭe sĕ le scrie cum maĭ în grabă; şi aşa scriindu-le aŭ răpeditŭ la eĭ, şi eĭ luândŭ cartea aŭ făcutŭ rĕspunsŭ Logofĕtuluĭ, cum că eĭ încă suntŭ fecĭorĭ de boĭerĭ şi cu case grele, şi nu potŭ şi eĭ a se îndulci de milele Domnuluĭ, din cinstea boĭerilorŭ, căcĭ s'aŭ învrednicitŭ câţĭ şi maĭ mulţĭ, şi póte şi maĭ rĕĭ de câtŭ dênşiĭ, cariĭ aŭ rĕmasŭ de rîsul slugilorŭ lorŭ; şi ca de aceste arĕtândŭ ca sĕ nu'ĭ supere pentru întorsŭ, căcĭ nu se vorŭ întórce aşa curêndŭ ca sĕ nu dee peste vre o primejdie, arĕtândŭ câtă sĕrăcie şi datorie aŭ pe la casele lorŭ. Şi dupĕ ce aŭ venitŭ acea carte la Logofĕtul, aŭ mersŭ la curte de aŭ cetit'o Domnuluĭ în taină câte una pre amănuntul. Atuncea aŭ găsitŭ vreme şi Logofĕtul de i-aŭ dresŭ dupĕ cum se cade, şi aşa Domnul s'aŭ adeveritŭ cu gĭurămêntŭ ca sĕ le scrie sĕ vie, şi nu le va face nimicŭ, încă îĭ va boieri şi îĭ va milui. La care încredêndu-se Sandul Sturza vel Logofĕtŭ, aŭ luatŭ tréba asupra luĭ şi aŭ scrisŭ la eĭ dupĕ cum aŭ sciutŭ şi aşa i-aŭ întorsŭ; cariĭ viindŭ la Iaşĭ i-aŭ ertatŭ şi i-aŭ şi boĭeritŭ pe toţĭ, făcêndŭ pe Mihalaki Sturza vel Medelnicerŭ, şi pe Iliè Sturza vel Sulgerŭ, şi pe Vasilie Balşŭ Căpitanŭ mare de Iaşĭ, şi frăţine-sĕŭ i-aŭ datŭ o Căpitănie afară şi le-aŭ făcutŭ şi lefĭ şi scutelnicĭ. Şi dintr'acéstă fugă a lorŭ vĕdêndŭ ceĭ-l-alţĭ boĭerĭ cum se pórtă trebile, şi Domnul cădutŭ cu totul la mese marĭ şi zeefeturĭ, şi primblărĭ şi la alte desfătărĭ a lumiĭ, luase cu toţiĭ unŭ mare obrazŭ şi nu'lŭ băgaŭ în sémă, şi făceaŭ ce le eraŭ voia lorŭ.

In dilele acestuĭ Domnŭ aŭ trecutŭ pin Iaşĭ unŭ Paşă mare cu treĭ tuĭurĭ anume Mosunolu, la care aŭ trămisŭ Vodă înainte pe Tóderŭ Paladi vel Visternicŭ la Galaţĭ, de aŭ fostŭ purtătorŭ de grijă la tóte conacele, şi viindŭ la Iaşĭ i-aŭ eşitŭ înainte Domnul cu mare alaiŭ în têmpinare la Şanta ducêndu-lŭ de 'l-aŭ conăcitŭ în casele domnescĭ de la Frumósa, şedêndŭ treĭ dile oturacŭ, mergêndŭ Domnul de câte douĕ orĭ pe di la dênsul, trămiţêndu-ĭ de câte se găseaŭ la locurile

aceste, şi darurĭ şi altele şi banĭ, câtŭ aŭ trasŭ bieţiĭ sĕracĭ cu conacele lorŭ, éră Domnuluĭ fórte i-aŭ mulţămitŭ Paşa pentru slujba luĭ Paladi, de care aŭ îmbrăcatŭ Paşa pe Paladi cu blană de samurŭ, dându-l şi unŭ rôndŭ de plinŭ de strae, trăgêndu-ĭ şi unŭ misirŭ a Paşăĭ cu frumosŭ tacâmŭ la scară, şi aşa 'l-aŭ trămisŭ la Domnul. Vădêndŭ Domnul una ca acésta, 'l-aŭ îmbrăcatŭ şi elŭ cu altă blană de samurŭ, orônduindu-lŭ de alŭ doilea sĕ ducă pe Paşa pênĕ 'lŭ-a trece în hotarul Hotinuluĭ, ca sĕ nu se facă vre unŭ cusurŭ la nimică. Şi aşa a treea ḑi rĕdicându-se Paşa de la Frumósa, petrecêndu-lŭ Vodă cu boieriĭ şi cu alaiul sĕŭ pênĕ la Copoŭ, şi acolo luându-şĭ ḑiua bună Domnul, s'aŭ întorsŭ înapoĭ la Iaşĭ, éră Paşa s'aŭ dusŭ la Hotinŭ, care agiungêndŭ la Hotinŭ éră 'l-aŭ îmbrăcatŭ şi 'l-aŭ dăruitŭ pe Paladi, căcĭ şi elŭ multe dăruia Paşăĭ; şi viindŭ la Iaşĭ érăşĭ 'l-aŭ dăruitŭ Domnul cu cumaşurĭ şi banĭ, dându-ĭ şi unŭ misirŭ împodobitŭ, câtŭ păru rĕŭ celorŭ-alţĭ boierĭ, căindu-se că n'aŭ vrutŭ sĕ mérgă unul dintre dênşiĭ conacciŭ, şi nevrêndŭ eĭ, Visternicul aŭ cerutŭ voie sĕ mérgă elŭ, cu tóte că aveaŭ trebĭ a Visterieĭ, éră aŭ lăsatŭ ómenĭ. Dupĕ acésta aŭ scosŭ Vodă goşină întreită câte 11 parale de oaie, care greutate şi nevoie nu pociŭ arĕta câtă aŭ făcutŭ pe bieţiĭ sĕracĭ; căcĭ de cândŭ aŭ fostŭ acestŭ pămêntŭ, câte 11 parale n'aŭ datŭ, şi mulţĭ din prostime îşĭ ucideaŭ vitele cele maĭ próste ca sĕ nu le plătéscă, la care şi Domnul multŭ sicletŭ aŭ trasŭ pênĕ s'aŭ strînsŭ baniĭ slujbeĭ acestiĭ, căcĭ era ţéra fórte supărată de multe dărĭ ce eraŭ pe sĕracĭ, cu tóte că era belşugŭ în tóte. Boierilorŭ le eraŭ bine şi voioşĭ, urmaŭ şi eĭ Domnuluĭ, căcĭ iubeaŭ primblărĭ, şi halcale, şi ḑicăturĭ. Éră dupĕ aceste aŭ socotitŭ sĕ facă şi pomenirĭ: aŭ adusŭ meşterĭ străinĭ zugravĭ de aŭ pusŭ de aŭ zugrăvitŭ biserica cea mare a curţeĭ peste totŭ, pe din lăuntru cu multă chieltuială, zugrăvindu-se şi pe sine cu Dómna şi cu tóte Beizadelele Mărieĭ Séle, zugrăvindŭ şi pe totŭ némul luĭ şi pe alţĭ Domnĭ ce eraŭ ctitorĭ la acea biserică de maĭ-nainte, făcêndŭ şi ḑece părechĭ de veşmênturĭ nouĕ, cumaşurĭ frumóse cu firŭ, şi treĭ rôndurĭ póle de Icóne, unele cu semnul ţĕreĭ, şi aducêndŭ şi douĕ sfeşnice de argintŭ de la mônăstirea Sĕculuĭ de le-aŭ stricatŭ şi aŭ făcutŭ şése maĭ micĭ în biserică, şi optŭ candele marĭ de argintŭ care se vĕdŭ pênĕ astă-ḑĭ în biserică la curte. Maĭ făcut'aŭ şi unŭ foişorŭ fórte frumosŭ de ceea parte de heleşteul Frumóseĭ, sub Cetăţuie, făcêndŭ şi cişmé lûngă cerdacŭ cu apă curgĕtóre de mergeaŭ în primblare. Éră la alŭ treilea anŭ a Domnieĭ acestiea, aŭ făcutŭ sfatŭ Domnul cu toţĭ boieriĭ ţĕreĭ ca sĕ alégă patru boierĭ marĭ de ţéră sĕ mérgă la Ţarigradŭ, una ca sĕ arate pe Domnŭ că este bunŭ şi plăcutŭ, alŭ doilea sĕ védă şi tótă chieltuiala Capi-kehaielelorŭ, căcĭ arĕtase pe totŭ anul câte o sumă mare de banĭ chieltuiala, care se miraŭ şi singurĭ boieriĭ, şi pentru altele ce le vorŭ maĭ veni pin mână pentru uşurarea ţĕreĭ. La care găsindŭ că'ĭ cu cale şi boieriĭ, aŭ priimitŭ ca sĕ mérgă patru boierĭ; ci socotindu-se eĭ în de eĭ aŭ găsitŭ cu cale sĕ mérgă Costaki Razu Hatmanŭ, Tóderŭ Păladi Visternicŭ, Radu Racoviţă vel Vornicŭ şi Manolaki Costaki vel Vornicŭ, şi aşa dându-le de chieltuială Domniea s'aŭ gătitŭ numaĭ de câtŭ şi aŭ purcesŭ la Ţarigradŭ luândŭ şi dintre tinerĭ rudeniĭ pentru viderea Ţarigraduluĭ. Constantinŭ Vodă în Ţarigradŭ încă nu s'aŭ aşeḑatŭ, făcêndŭ totŭ

chipul de meşteşugurĭ pênĕ aŭ mazilitŭ pe Mihaĭ Vodă din ţéra Românéscă, déră fiindŭ că avea Mihaĭ Vodă Capi-kehaĭele ómenĭ de trébă, pe Stăvraki celŭ bĕtrênŭ şi pe Manoli Gelepul, şi pe alţiĭ; şi fiindŭ că nu se împlinise treĭ anĭ deplinŭ, dupĕ cum scrie Fermanul celŭ Impĕrătescŭ, încă maĭ trebuiaŭ treĭ lunĭ; şi fiindŭ tocmaĭ asupra veniturilorŭ, fórte le-aŭ părutŭ rĕŭ Capi-kehaĭelelorŭ luĭ Mihai Vodă. Atuncea s'aŭ pornitŭ amênduoĭ pe la tóte porţile turcescĭ; intra Stăvăraki pe la Sultanŭ, pe la Caziscurĭ, căcĭ era fórte îndrăsneţŭ, însĕ maĭ multŭ cu meşteşugŭ, că doftoria pe mulţĭ, neluându-le nimicŭ. Şi agiungêndŭ pe la tóte porţile aŭ isprăvitŭ sĕ maĭ şédă Constantinŭ Vodă treĭ lunĭ în Ţarigradŭ, scoţêndŭ Fermanŭ luĭ Mihaĭ Vodă sĕ maĭ şédă încă treĭ lunĭ Domnŭ, şi sĕ stringă tóte veniturile ţĕreĭ dupĕ obiceiŭ. Şi dupĕ ce s'aŭ împlinitŭ cele treĭ lunĭ, atunce s'aŭ dusŭ Constantinŭ Vodă în ţéra Românésca, isprăvindŭ luĭ Mihaĭ Vodă şi Capi-kehaelelorŭ luĭ de i-aŭ făcutŭ surgunŭ din Ţarigradŭ, şi aşa aŭ domnitŭ Constantinŭ Vodă cu pace, amênduoĭ fraţiĭ Domnĭ în douĕ ţĕrĭ. Éră boĭeriĭ din Moldova aflându-se în Ţarigadŭ, şedêndŭ câte-va lunĭ acolo, căutândŭ multe trebĭ ale ţĕreĭ; la care zăbovindŭ, étă aŭ venitŭ şi vremea mucareluluĭ a înoireĭ Domnieĭ Moldoveĭ. Atuncea Capi-kehaĭelele luĭ Ioan Vodă aŭ arĕtatŭ boĭerilorŭ ḑicêndŭ: «Ce sĕ facemŭ, că vremea mucareluluĭ aŭ sositŭ, aicĭ banĭ nu putemŭ găsi; Domnul de acolo încă nu ne trămite, nicĭ ne scrie nimică, şi aşa noĭ nu ne amestecămŭ!» Vezirŭ-Kehaesi încă chĭămândŭ pe Capi-kehaĭele, le-aŭ ḑisŭ pentru mucarelŭ; eĭ s'aŭ apăratŭ arĕtândŭ pe boĭeriĭ din ţéră ce i-aŭ trămisŭ Domnul şi ţéra ca sĕ rĕspundă pentru tóte. Atunce aŭ chĭămatŭ Kehaĭéoa pe boĭerĭ şi i-aŭ întrebatŭ: «Sunteţĭ mulţămiţĭ de acestŭ Domnŭ?» Eĭ aŭ rĕspunsŭ că suntŭ şi eĭ şi tótă ţéra. Le-aŭ ḑisŭ: «décă'ĭ aşa sĕ'ĭ luaţĭ mucarelul.» Aŭ rĕspunsŭ: «Prea bine. Déră banĭ aveţĭ sĕ daţĭ?»— Aŭ rĕspunsŭ: «Aice banĭ n'avemŭ, déră sĕ ni se pue o vade, şi mergêndŭ în ţéră, pênĕ la vade iĭ vomŭ trămite.» Şi aşa aŭ priimitŭ Vezir Kehaĭesi, poroncindŭ sĕ dee unŭ zapisŭ la Miri pentru banĭ cu vade. Şi aŭ datŭ, şi îndată aŭ îmbrăcatŭ caftane la Vizirul şi eĭ şi Capi-kehaelele. Si îndată aŭ răpeḑitŭ olacŭ la Iaşĭ de aŭ datŭ scire Domnuluĭ de luarea mucareluluĭ. Şi luândŭ scire s'aŭ bucuratŭ cu toţiĭ, făcêndŭ şi Domnul mare şinlecŭ. Maĭ pe urmă aŭ pusŭ silinţă de aŭ răpeḑitŭ o sémă mare de banĭ; éră ceelaltă sémă aŭ rĕmasŭ sĕ'ĭ plătéscă la vade. Şi aşa zĕbovindŭ boĭeriĭ câte-va lunĭ în Ţarigradŭ, s'aŭ sculatŭ cu toţiĭ şi aŭ venitŭ la Moldova; la care spuindŭ Domnuluĭ cum s'aŭ têmplatŭ luarea mucareluluĭ, asteptaŭ boĭeriĭ sĕ le mulţăméscă; déră elŭ în locŭ sĕ le mulţăméscă, le-aŭ ḑisŭ: «De ce v'aţĭ amestecatŭ, şi cu a cuĭ poroncă aţĭ adeveritŭ sĕ daţĭ atâţia banĭ?» Şi pe urmă le-aŭ ḑisŭ: «Dupĕ cum v'aţĭ adeveritŭ sĕ şi plătiţĭ, căcĭ Măriea mea nu va sĕ scie.» Şi trecêndŭ multă vreme la miḑlocŭ şi peste sorocŭ, apucândŭ pe Capi-kehaĭele, eĭ s'aŭ apucatŭ că vorŭ scrie, şi nicĭ-o-dată nu conteniaŭ ca sĕ scrie; la care cea de pe urmă aŭ trămisŭ bumbaşirŭ unŭ Orta Ceauşŭ, şi cu zapisele lorŭ şi cu fermanŭ ca sĕ împlinéscă aceĭ banĭ de la aceĭ boĭerĭ. Şi viindŭ la Iaşĭ, ce aŭ vorovitŭ Domnul cu bumbaşirul nu se scie, ce numaĭ aŭ strînsŭ pe toţĭ boĭeriĭ ceĭ marĭ şi bĕtrînĭ, cariĭ aŭ fostŭ venitŭ de la Ţarigradŭ, şi aŭ începutŭ a cere banĭ. Éră boĭeriĭ arĕtaŭ pe Domnul. Domnul

aŭ rĕspunsŭ că eĭ suntŭ datorĭ eĭ sĕ plătéscă. Şi aşa mâniindu-se Bumbaşirul i-aŭ luatŭ pre toţĭ pe gĭosŭ de la curtea domnéscă, ducêndu-ĭ pin têrgŭ pênĕ la casele cele de beilicŭ, unde era ceauşul în gasdă; şi după ce aŭ mersŭ acolo, i-aŭ pusŭ pe toţĭ în fére, care lucru aice altă dată n'aŭ stătutŭ, ţiindu-ĭ pênĕ în séră. Éră maĭ îndeséră aŭ priimitŭ cu toţiĭ ca sĕ se pue împrumutare, şi sĕ rĕdice acea greutate de pe Domnul; la care priimindŭ şi Domnul, aŭ poftitŭ pe Bumbaşirŭ ca sĕ'ĭ slobódă, căcĭ se apucă că vorŭ plăti pe'ncetŭ, făcêndŭ începătură ca sĕ dee. Şi aşa i-aŭ slobodịtŭ. Ce trecêndŭ câte-va ḑile la miḑlocŭ, éră aŭ socotitŭ ca sĕ dee uĭtăreĭ, la care vĕḑêndŭ Ioan Vodă că cu bine nu va face nimică, aşa s'aŭ turburatŭ într'o ḑi, şi cerêndŭ isvodul de la zapciŭ, aŭ vĕḑutŭ că maĭ nimică nu dădese, şi strigândŭ zapciiĭ aŭ începutŭ a'ĭ rĕdica pre boĭerĭ câte pe unul la închisóre, pênĕ i-aŭ închisŭ pre toţĭ, pre ceĭ marĭ şi bĕtrânĭ; pe alţiĭ la pârcane, pe alţiĭ la vartă, pe alţiĭ pin becĭurĭ, cariĭ âmpluse tóte becĭurile. Boĭeriĭ a nume acestiĭ eraŭ: Sandul Sturza vel Logofĕtŭ, Andreiŭ Rosetŭ vel logofĕtŭ, Manolaki Costaki Vornicŭ, Sandul Racoviţă Vornicŭ, Tóderŭ Paladi vel Spatarŭ, Alexandru Spatarŭ, Lupul Stolnicŭ şi alţiĭ. Şi vĕḑêndŭ că nu'ĭ glumă, s'aŭ apucatŭ de plată, şi pênĕ în séră puţinĭ banĭ aŭ rĕmasŭ neistoviţĭ, cariĭ s'aŭ apucatŭ că a doua ḑi îĭ vorŭ istovi, şi aşa i-aŭ lăsatŭ într'acea séră, şi a doua ḑi i-aŭ istovitŭ toţĭ.

In domniea acestuĭ Domnŭ s'aŭ maĭ têmplatŭ o pricină care n'amŭ lăsatŭ sĕ nu scriemŭ: unŭ ovreiŭ dintr'unŭ satŭ a dumiséle Iordaki Cantacuzino Spatarŭ de la Sucéva de lângă Rădăuţĭ, fiindŭ c'aŭ scăpătatŭ de n'avea cum plăti stĕpânilorŭ bucatele ce luase şi le vênduse, ca sĕ nu încapă la închisóre, 'şĭ-aŭ lăsatŭ muĭerea şi copiiĭ şi aŭ fugitŭ; decĭ pe urmă aŭ mersŭ la Ţarigradŭ, la care făcêndŭ cu mulţĭ ovreĭ de acolo multe felurĭ de vorbe, arĕtândŭ starea boĭerilorŭ pământenĭ de aice, spuindŭ şi halul luĭ ce i s'aŭ têmplatŭ, arĕtândŭ şi ce veniturĭ are Domnul aice, 'l-aŭ pusŭ la cale ca sĕ facă şeretlicŭ, ḑicêndŭ că eĭ îlŭ vorŭ ajutora la tóte, făcêndŭ unŭ arzavalŭ către Impĕratul Sultanŭ Mehmetŭ, făcêndŭ jalobă pentru Domnul şi pentru Iordake Cantacuzino, ḑicêndŭ că i-aŭ luatŭ Domnul muĭerea de aŭ umblatŭ cu ea, şi elŭ fiindŭ că'ĭ sta împotrivă 'l-aŭ închisŭ în câte-va rondurĭ şi i-aŭ luatŭ o sumă mare de banĭ, arĕtândŭ că 'ĭ-arŭ fi maĭ luatŭ şi pe o fată şi pe o cumnată şi alte lucrurĭ şi odóre, şi altele multe care nu se potŭ scrie, arĕtândŭ că şi Iordake Cantacuzino 'ĭ aŭ închisŭ magasiile ce avea cu bĕutură, care 'ĭ-aŭ cursŭ atâte miĭ de leĭ pagubă. Ce avêndŭ meşterĭ bunĭ lângă dênsul, şi ajutorindu'lŭ şi Bazarghian-başa ce era, aŭ eşitŭ la Impĕratul de aŭ strigatŭ dândŭ şi jalobă. Atuncea Impĕratul aŭ poroncitŭ de i s'aŭ făcutŭ fermanŭ Impĕrătescŭ, orônduindŭ şi pe unŭ Zaim-Bumbaşirŭ ca sĕ ĭee pe ovreiŭ şi sĕ'lŭ ducă în Moldova, şi acolo cu cadiul sĕ se caute acea judecată, şi avêndŭ dreptate sĕ i se dee ilamŭ, şi după ilame sĕ împlinéscă de la Domnul şi de la Cantacuzino, dândŭ poroncă ca sĕ aducă pe ovreiŭ éră înapoĭ la Ţarigradŭ. Şi plecândŭ la Moldova, aŭ mersŭ dreptŭ la curtea Domnéscă, împreunêndu-se bumbaşirul cu Domnul, arĕtândŭ şi fermanul, rĕspunḑêndu'ĭ Domnul: «Prea bine, dumnéta mergĭ la gazdă de te odihnesce, că eştĭ ostenitŭ de drumŭ, şi aceste se vorŭ căuta, că avemŭ şi cadiŭ aice; pe ovreiŭ lasă'lŭ sĕ stee aice.» Şi aŭ învĕţatŭ

Domnul sĕ dee o gazdă departe, şi sĕ nu mérgă cine-va sĕ se împreune; şi lăsândŭ pre ovreiŭ pe mâna Domnuluĭ, éră Bumbaşirul s'aŭ dusŭ la gazdă de laturea tĕrguluĭ lîngă mormĕnturile turcescĭ. Éră pre ovreiŭ 'l-aŭ pusŭ la oprélă, şi îndată aŭ răpeḑitŭ poroncă la toţĭ neguţitoriĭ Turcĭ din Iaşĭ şi la toţĭ musafiriĭ Turcĭ ce se aflaŭ în Iaşĭ, ca sĕ se afle la douĕ césurĭ din ḑi toţĭ la curte; şi făcĕndŭ scire şi cadiuluĭ sĕ vie şi elŭ, şi toţĭ boieriĭ ceĭ marĭ cu boieriĭ şi fără de boieriĭ; şi adunându-se cu toţiĭ aŭ eşitŭ şi Domnul, poroncindŭ sĕ pue butucĭ ovreiuluĭ şi în mânĭ şi în piciόre, şi aşa sĕ'lŭ aducă la Divanŭ. Şi aducĕndu'lŭ aŭ începutŭ Domnul a se giudeca cu elŭ la Cadiŭ, în auḑul tuturorŭ, făcĕndŭ pe ovreiŭ ca sĕ grăiască turcesce, căcĭ ḑicea că nu scie. Arĕtândŭ Domnul: «cândŭ ţĭ-amŭ luatŭ muerea?» spuindŭ şi şederea luĭ unde aŭ fostŭ, saŭ pe cumnată-sa saŭ pe soră-sa; maĭ întrebându'lŭ cândŭ 'l-aŭ închisŭ şi aŭ plătitŭ atâte geremele? întrebându'lŭ şi Iordache Cantacuzino «cândŭ i-aŭ opritŭ bucatele ca sĕ nu le vênḑă?» Aceste tóte întrebĕndu'lŭ cadiul, n'aŭ avutŭ ce rĕspunde, fără de câtŭ aŭ spusŭ dreptŭ că alţiĭ l-aŭ pusŭ la acésta, éră elŭ nu'ĭ vinovatŭ. Care aceste tóte le scria cadiul, ḑicĕndŭ că Domnul nicĭ de unele ca aceste n'are nicĭ o sciinţă, fĕră de câtŭ alţiĭ 'l-aŭ îndemnatŭ la acésta, şi sĕrăcia luĭ cea multă. Atuncea Domnul intrebă pe Cadiŭ şi pe ceĭlalţĭ Turcĭ ce se aflaŭ acolo: «unuia ca acestuia ce i se cade?» aŭ rĕspunsŭ: «este bunŭ de spênḑuratŭ. Éră cadiul tóte ḑisele luĭ le scria ca sĕ dee ilamŭ; atuncea Domnul aŭ strigatŭ pe armaşŭ sĕ'lŭ iee sĕ'lŭ spênḑure, ḑicĕndŭ de alŭ doile ca sĕ nu'lŭ întrebe. Şi îndată 'l-aŭ rădicatŭ ducĕndu'lŭ în capul tĕrguluĭ de giosŭ, lîngă Hahambaşa, şi 'l-aŭ spênḑuratŭ la o dugheană, ţiindu'lŭ treĭ ḑile spênḑuratŭ. De care auḑindŭ Bumbaşirul aŭ făcutŭ multă gălcévă; dér᾽ă 'l-aŭ odihnitŭ Domnul, dăruindu'lŭ bine, arĕtându'ĭ şi elamul. Atunce Domnul aŭ făcutŭ unŭ arzŭ de la tótă ţéra şi de la Turciĭ de locŭ, şi Vlădiciĭ şi Egumeniĭ şi toţĭ boieriĭ, arĕtândŭ pe ovreiŭ că aŭ fostŭ unŭ rĕŭ şi tâlharŭ; şi pentru sĕ se părăséscă şi alţiĭ de unele ca aceste, aŭ găsitŭ totŭ Divanul acesteĭ ţĕrĭ şi cu cadiul de s'aŭ omorîtŭ; trămiţĕndŭ sineturĭ pentru tóte la Capi-kehaele, scriindu-le ca sĕ chieltuéscă, şi să stea cu capul ca sĕ potóle acéstă price, trămiţĕndŭ şi pe zapciŭ la Capi-kehaiele. Atuncea rudeniile jidovuluĭ celuĭ mortŭ ce avea in ţéra Leşéscă, aŭ mersŭ la Ţarigradŭ; ajungĕndŭ la Ogiak-Bazărgeanŭ şi la alţĭ ovreĭ marĭ, cariĭ aveaŭ fiesce-care porţĭ marĭ turcescĭ; care s'aŭ tulburatŭ toţĭ asupra Domnuluĭ de ce sĕ facă unŭ lucru ca acesta peste poronca Impĕratuluĭ, călcândŭ fermanul, stândŭ şi împrotiva zapciuluĭ, care ucru nu l-aŭ făcutŭ nicĭ unŭ Domnŭ, şi pîra pe Domnul în tóte părţile, grăindŭ mulţime de cuvinte pentru Domnul; la care mulţĭ banĭ aŭ chieltuitŭ Capi-kehaielele, că fórte se mărise tréba, căḑĕndŭ Domnul în gurele noroduluĭ, ḑicĕndu'ĭ felŭ de felŭ de vorbe próste, care şi la ceĭ marĭ Turcĭ nu găsia obrazŭ Capi-kehaielele, hulindu'lŭ cu toţiĭ. Atuncea aflându-le acestea ómeniĭ luĭ Grigori Vodă Ghica, ce eraŭ aciea în Ţarigradŭ, aŭ începutŭ a âmbla dupĕ Domnie ca sĕ isprăvéscă stăpânuluĭ lorŭ. Măcarŭ că Grigori Vodă era la surgunlîcŭ, déră avea mulţĭ prietinĭ, şi âmblândŭ din ḑi din nópte aŭ luatŭ Domniea, aducĕndŭ Pórta pe fiul Măriei Séle Scarlatŭ Beizede de 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu căftanŭ, în locul tătine-sĕŭ; şi pe Ioan Vodă 'l-aŭ mazilitŭ, trămiţĕndŭ Capigibaşŭ de 'l-aŭ rădicatŭ din Moldova.

CAP. V.

A treia Domnie a luĭ Grigori Vodă Ghica.

După ce aŭ şeḑutŭ şépte anĭ mazilŭ şi în surgunie la Bocceda, care îĭ ḑicŭ Tenedos, éră 'l-aŭ miluitŭ Impĕrăţiea cu Domniea Moldoveĭ, care nefiindŭ aice, după cum amŭ ḑisŭ, aŭ adusŭ pe Beĭzede Scarlatŭ de 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu căftanŭ în locul tătine-sĕŭ, fiindŭ încă la surgunie tată-seŭ, făcêndu'ĭ şi itlacul, răpeḑêndŭ cu mare grabă de aŭ adusŭ pe Grigorie Vodă. După ce 'l-aŭ adusŭ, aŭ mersŭ la Pórtă de aŭ făcutŭ mulţămire pentru mila ce 'l-aŭ miluitŭ cu Domniea Moldoveĭ, făcêndŭ unŭ engomion turcescŭ către Vizirul, arĕtândŭ mare mulţămită, câtŭ s'aŭ miratŭ singurŭ Vizirul de procopséla şi turcésca luĭ; asemenea aŭ făcutŭ şi la Impĕratul cândŭ aŭ mersŭ de aŭ luatŭ cuca, şi multŭ s'aŭ miratŭ şi Impĕratul de acestŭ Domnŭ, care aşeḑêndu-şĭ tóte trebele în Ţarigradŭ, s'aŭ gătitŭ de câte i-aŭ trebuitŭ; şi făcêndŭ mare alaiŭ la eşitul din Ţarigradŭ, aŭ venitŭ la Moldova, orônduindŭ şi unŭ salahorŭ impĕrătescŭ ca sĕ'lŭ ducă la scaunŭ, avêndŭ cu elŭ maĭ bine de 40 de bostangiĭ. Care apropiindu-se la Galaţĭ, i-aŭ eşitŭ mulţĭ boerĭ înainte şi giupânese înaintea Dómneĭ, căcĭ luase totŭ agărlîcul cu elŭ; numaĭ pe Beĭzede Scarlatŭ îlŭ lăsase în Ţarigradŭ nazirŭ şi purtătorŭ de grijă asupra Capi-kehaĭelelorŭ. Şi şeḑêndŭ treĭ ḑile oturacŭ, căutândŭ jalobele sĕracilorŭ, făcêndŭ mare dreptate la toţĭ, făcêndŭ şi părcălabŭ la Galaţĭ pe Leon celŭ bĕtrânŭ. De acolo viindŭ la Iaşĭ, pin tóte têrgurile ce trecea căuta strîmbătăţile lŏcuitorilorŭ, nepoftindŭ asuprélă sĕracilorŭ; éră cândŭ s'aŭ apropiétŭ de Iaşĭ, i-aŭ eşitŭ toţĭ boierĭĭ şi Caĭmacamiĭ cu tóte alaiurile înainte, întrândŭ în sfete Nicolaĭ de s'aŭ închinatŭ, şi pe urmă în curtea domnéscă. Cetindŭ fermanul, aŭ îmbrăcatŭ pe toţĭ cu blane şi cu căftane după obiceiŭ, stândŭ şi Skimni-Agasi pênĕ s'aŭ sfĕrşitŭ çeremoniile, făcêndŭ pe mare şi micŭ după obiceiŭ, trămiţêndŭ şi pe salahorŭ la gazdă cu alaiŭ. Şi adoua-ḑi aŭ împărţitŭ tóte boĭeriile, făcêndŭ Logofĕtŭ mare pe Sandul Sturza, şi pe Costache Razu Vornicŭ de ţéra de gĭosŭ, şi pe Radul Racoviţă Vornicŭ de ţéra de susŭ, şi pe Başa Mihalopulŭ Hatmanŭ, şi pe Vasilie Roset vel Visternicŭ, şi pe Enake Hrisosculeu vel Postelnicŭ, şi pe Alistarŭ vel Spătarŭ, şi pe Calmăşŭ vel Banŭ, şi pe Popazolu vel Comisŭ, şi pe Vasilaki Negelŭ vel Paharnicŭ, şi pe Lupul vel Stolnicŭ, şi pe ceĭ-lalţĭ după rônduélă, dândŭ şi Isprăvniciile, făcêndŭ şi din Grecĭ, că adusese mulţĭ.

In Domnia luĭ Ión Vodă care s'aŭ pomenitŭ maĭ înapoĭ, era unŭ boĭerŭ a acestuĭ Domnŭ încă a tătine-sĕŭ omŭ, care se numĭa Costache Purice, ce fusese şi Agă aice în Iaşĭ, care maĭ 'nainte cu câte-va lunĭ pênĕ a nu'ĭ veni mazilia, îlŭ miluise Domnul sĕŭ cu stărostiea Focşenilorŭ, după ce'lŭ scóse din Agie. Şi fiindŭ acolo cândŭ aŭ venitŭ maziliea, aŭ răpeḑitŭ boĭeriĭ din locŭ, şi 'l-aŭ prinsŭ, şi puindu'lŭ în fére, 'l-aŭ trămisŭ la Mira la mŏnăstire ca sĕ stee acolo

pênĕ va pleca Ión Vodă din Iaşĭ; şi audindŭ Ión Vodă i-aŭ părutŭ rĕŭ fórte, şi chiămândŭ pre boĭerĭ le-aŭ disŭ multe cuvinte. déră eĭ nu vreaŭ să scie dicêndŭ că aşa le poroncesce Domnul lorŭ Grigorie Vodă din Ţarigradŭ. Éră cândŭ aŭ fostŭ ca sĕ se rădice acestŭ Domnŭ din Iaşĭ, aŭ vorbitŭ cu Capegi-Başa ca să trămită de pe drumŭ ómenĭ de aĭ luĭ sĕ ĭee pe acestŭ boĭerŭ de la Mira, de care oblicindŭ boĭeriĭ, îndată aŭ răpeditŭ pe ascunsŭ de 'l-aŭ luatŭ de acolo şi 'l-aŭ dusŭ la Némţŭ, la mŏnăstirea Sĕculuĭ, ţiindu'lŭ acolo pênĕ aŭ trecutŭ Iónŭ Vodă Dunărea. Acestŭ Domnŭ aŭ domnitŭ patru annĭ şi s'aŭ mazilitŭ, déră şi multe blăstemurĭ aŭ luatŭ de la sĕracĭ, pentru văcăritŭ, alesŭ de la babile cele vĕduve, pênĕ una aŭ zvîrlitŭ cu o pétră în elŭ în diua în care aŭ purcesŭ din Iaşĭ, déră nu 'l-aŭ lovitŭ ce calul aŭ lovitŭ; şi mergândŭ la Ţarigradŭ mulţĭ anĭ aŭ mazilitŭ şi apoĭ aŭ muritŭ, éră Domniea n'aŭ vĕdut'o. Pe Costache Purice încă pênĕ a nu sosi Grigorie Vodă la Iaşĭ, cu bună pază închidêndu'lŭ la Cetăţue, şedêndŭ pênĕ aŭ venitŭ Domniea în Iaşĭ, şi atuncea 'l-aŭ scoborîtŭ în curte la Başbulubaşa de Simenĭ de aŭ şedutŭ câtă-va vreme acolo, pênĕ aŭ intratŭ câţĭ-va boĭerĭ mijlocitorĭ la Domnul, cerşindŭ şi o sumă bună de banĭ, care aŭ datŭ ca la 30 de pungĭ de banĭ, şi aşa aŭ scăpatŭ fŏră de nicĭ o pricină. Grigorie Vodă, dupĕ ce aŭ venitŭ aŭ şi scosŭ cuniţă câte 50 parale pe vită; cu adăuşagŭ şi cu baniĭ vechĭ şi cu răsura slujbaşilorŭ, se suia la 60 de parale vita. Maĭ scos'aŭ desătina, şi goştina, şi vĕdrăritul; şi dupĕ ce s'aŭ rĕcitŭ vremea, aŭ scosŭ şi peceţĭ pe ţéră de aŭ plătitŭ toţĭ, scoţêndŭ şi văcăritŭ câte duoĭ leĭ, şése potronicĭ vechĭ de vită, şi răsura deosebitŭ. Intr'acéstă Domnie aŭ făcutŭ şi o logodnă fiĭceĭ MărieĭSéle cu Dumitraşcu Sturza vel Cămĕraşŭ, fiiul Sanduluĭ Sturza pre care îlŭ luase Domnul încă din ceea Domnie la Ţarigradŭ, şi făcêndŭ masă mare cu tóte dicăturĭ, aşijderea şi Dómna cu tóte gĭupânesele, şi Cămĕraşul deosăbitŭ la cămară cu toţĭ neguţitoriĭ, trăgêndŭ şi danţurĭ prin ograda curţeĭ. Mare stăpânŭ aŭ stătutŭ acestŭ Domnŭ în ţĕrile acestea, şi cu marĭ orênduele; căcĭ gĭudecăţile fórte le căuta, şi nu lĭpsîa în tótă sĕptămâna să nu facă Divanŭ sĕracilorŭ, şi fiindŭ că făcuse multă chĭeltuélă cu Domniea Moldoveĭ de pre urmă, şi cu itlacul surgunlîculuĭ, fiindŭ şi mâncătorĭ mulţĭ pe acea vreme la Porţele turcescĭ, vĕdêndŭ că nu póte eşi de sub chĭeltuială, aŭ pusŭ tótă silinţa prin prietinĭ apropiindu-se şi vremea mucareluluĭ. N'aŭ încetatŭ a âmbla dupĕ Domniea ţĕreĭ Românescĭ, pênĕ aŭ şi dobêndit'o, şi aşa făcêndŭ tótă Domniea Moldoveĭ numaĭ optŭ lunĭ, i-aŭ venitŭ veste din ţéra Românéscă, şi într'acelŭ ceasŭ aŭ răpeditŭ pe Mihalopu Hatmanul Iordake; aşijderea şi Constantinŭ Vodă a răpeditŭ pe Vasilaki Căminarul Capi-kehae, şi pe Păvălake Aga la Moldova, Caĭmacamĭ, fiind schimbare între Domnie, făcêndŭ fiesce-care zaptŭ la locul ce mersese, fŏră de chicŭ de siélă, dupĕ poronca ce aduse fiesce-care. Decĭ aŭ începutŭ Grigorie Vodă a se găti, pênĕ ce aŭ venitŭ şi Skimni-Agasi ce era orênduitŭ ca sĕ ĭee pre Grigorie Vodă sĕ'lŭ ducă în ţéra Românéscă; care viindŭ i-aŭ eşitŭ Domnul înainte în şesŭ cu mare alaiŭ, şi dându'ĭ fermanul celŭ Impĕrătescŭ de călare, 'l-aŭ sărutatŭ, puindu'lŭ în sênŭ, şi vrêndŭ sĕ se sărute cu Agasi de pe caĭ, s'aŭ tulburatŭ aţiĭ lorŭ, şi sculându-se aţiĭ în duoĕ piciópe, aŭ lunecatŭ calul Domnuluĭ de piciórele de d'inapoĭ, aŭ cădutŭ în curŭ, şi vrêndŭ sĕ sae de pe elŭ aŭ cădutŭ pe unŭ piciorŭ şi îlŭ durea,

ḑicêndŭ prostimea că nu'ĭ semnŭ bunŭ. Ce după ce s'aŭ gătitŭ cum se cade unuĭ Domnŭ, şi maĭ tăindŭ strae câte duoĕ părechĭ la toţĭ aĭ curţeĭ, şi de drumŭ şi de alaiŭ, adăugêndŭ şi ómeniĭ împodobiţĭ pre toţĭ cu mare orônduealā, câtŭ maĭ frumosŭ nu se maĭ putea, şi aşa eşindŭ din Iaşĭ i-aŭ făcutŭ toţĭ boieriĭ mare alaiŭ, petrecêndu'lŭ cale de unŭ ceasŭ, luându-şĭ toţĭ ḑiua bună de la Domnul. O sémă s'aŭ întorsŭ înapoĭ, éră mulţĭ aŭ mersŭ cu Măriea Sa : alţiĭ pênĕ în Romanŭ, alţĭ pênĕ în Focşenĭ, alţiĭ conacciĭ, alţiĭ cu carele şi cu altele, ca sĕ se întórcă cu celŭ-altŭ Domnŭ. Căḑuse şi o iérnă care de multă vreme nu ţineaŭ minte ómeniĭ. iérnă ca acésta, căcĭ agiunsese carul de fînŭ 30 de leĭ, şi nu se găsĭa, şi descoperĭaŭ case de da la caĭ. Agiungêndŭ Grigorie Vodă la Focşenĭ, aŭ intratŭ cu mare alaiŭ maĭ nainte pênĕ a nu veni Constantinŭ Vodă. Éră a treia ḑi aŭ gătitŭ pe Beĭzade Mateĭ cu totŭ alaiul MărieĬ Séle, şi l'-aŭ trămisŭ înaintea luĭ Constantinŭ Vodă, care vĕḑêndŭ alaiul Ghicăĭ, înghiăţaţĭ aŭ rĕmasŭ toţĭ, că avea unŭ alaiŭ fórte golŭ. Acole în Focşenĭ s'aŭ împreunatŭ şi Domniĭ amênduoĭ, şi şeḑêndŭ treĭ ḑile oturacŭ, de acole 'şĭ-aŭ luatŭ ḑiua bună unul de la altul, şi aŭ mersŭ fiesce-care la ţéra luişĭ.

CAP. VI.

Domniea a treia a luĭ Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ.

Viindŭ Constantinŭ Vodă la Iaşĭ, i-aŭ eşitŭ tótă boĭerimea înainte aducêndu-lŭ după obiceiŭ cu alaiŭ pênĕ în curtea domnéscă, cetindŭ fermanul după obiceiŭ, şi îmbrăcândŭ pe boĭerĭ cu căftane. A douĕ ḑi éră aŭ chĭămatŭ de aŭ datŭ boĭeriĭ, făcêndŭ Logofĕtŭ mare pe Andrieşŭ Rosetŭ, Vornicŭ mare de ţéra de giosŭ pe Costaki Razul, Vornicŭ de ţéra de susŭ pe Radul Racoviţă, Hatmanŭ pe Ión Bogdanŭ, Postelnicŭ mare pe Tóderŭ Palade, şi Visternicŭ pe Stefănuţă Rosetŭ şi pe Alistarhŭ vel Spatarŭ, şi Banŭ mare pe Dumitraşcu Calmăşul, şi pe ceĭ-alţĭ fiesce-care după rôndueala luĭ. Éră Domnul s'aŭ apucatŭ éră de evlaviea luĭ cea vechie, că punea preoţiĭ de intraŭ la Biserica curţeĭ la treĭ césurĭ de nópte, şi eşĭaŭ la şépte césurĭ din ḑi, şi se apuca de divanŭ de'ĭ ţinea pênĕ la noă césurĭ din ḑi. Maĭ dedese poroncă de strîngea toţĭ preoţiĭ, diaconiĭ oraşuluĭ la biserica curţeĭ, şi după ce'ĭ băgaŭ diminéţa în biserică, punea ciuhodarĭ la uşă şi nu lăsa nicĭ pre unul sĕ ésă afară, puindu-le unŭ preotŭ ce'lŭ avea Măriea Sa învĕţatŭ la carte Grecéscă şi Românéscă de se suia în anvonŭ de le cetia după cum se cade a sci fiesce-care preotŭ orônduĭala bisericeĭ, şi a botezuluĭ, şi a ispovedanieĭ; de care fórte se spăriese preoţiĭ; şi care nu pré scia carte se apuca de învĕţa de alŭ doile carte, măcarŭ că dedese mare poroncă Mitropolituluĭ şi Episcopilorŭ sĕ cerceteze pre ceĭ ce vorŭ sĕ se preoţéscă séŭ sĕ se diaconéscă, şi sĕ védă ca de vorŭ sci darul deplinŭ, şi aşa sĕ le dee darul preoţieĭ şi alŭ diaconieĭ. Aŭ maĭ scornitŭ că nu trebue boĭeriĭ sĕ aĭbă vecinĭ pin satele lorŭ, dândŭ scire pe la tóte ţinuturile unde vorŭ fi vecinĭ sĕ vie la Iaşĭ ca sĕ se desbată de vecinătate, po-

roncindŭ şi boĭerilorŭ celorŭ de aŭ vecinĭ şi sineturĭ pentru vecinĭ, sĕ vie, căcĭ este sĕ se caute acéstă pricină cu Divanurĭ. Şi strîngêndu-se vecinătatea de pretutindene la Divanŭ cu o mare obrăsnicie, căcĭ ĭĭ făcuse Constantinŭ Vodă de nu băgaŭ pe nime în sémă, viindŭ şi boĭerimea de pe afară ceĭ ce aveaŭ vecinĭ; cariĭ dupĕ ce s'aŭ strînsŭ cu toţiĭ, s'aŭ orônduitŭ ca sĕ se facă mare soborŭ în Mŏnastirea Triĭsfetitele. Şi aşa mergêndŭ Domnul cu toţĭ boĭeriĭ acolo, aŭ începutŭ a face mare cercetare de cândŭ suntŭ vecinĭ şi de la cine i-aŭ cumpĕratŭ, şi în câtŭ i-aŭ cumpĕratŭ. Atuncea aŭ rĕspunsŭ toţĭ boĭeriĭ, ḑicêndŭ: «Noĭ nu i-amŭ cumpĕratŭ, ce i-amŭ găsitŭ vecinĭ de la moşiĭ şi strĕmoşiĭ nostri, şi'ĭ stĕpânimŭ şi noĭ; éră a'ĭ vinde nu putemŭ ca sĕ'ĭ vindemŭ, ce'ĭ punemŭ câte la o slujbă a caseĭ de ne daŭ agĭutorŭ.» Atuncea aŭ poroncitŭ Vodă cu mare hotărîre sĕ nu maĭ fie vecinĭ de aicĭ înainte, numaĭ pentru că şedŭ pin satele boĭerescĭ şi se hrănescŭ pe moşiile lorŭ, sĕ lucreze câte doĕ-ḑecĭ şi patru de ḑile într'unŭ anŭ boĭerilorŭ vara şi ĭérna; aŭ sĕ dee câte duoĭ leĭ de fieşce-care casă şi sĕ lucreḑe câte 12 ḑile pe anŭ vara şi ĭérna. Şi hotărîndŭ într'acestŭ chipŭ, s'aŭ mulţămitŭ şi boĭeriĭ, învĕţândŭ Domnul ca sĕ se dee vecinilorŭ şi câte o ţidulă Domnéscă cu pecete gospodŭ, arĕtândŭ că de aice încóce sĕ nu se maĭ numéscă vecinĭ, şi sĕ aĭbă a sluji acele ḑile de maĭ susŭ pomenite, dândŭ pe acele ţidule unŭ leŭ luĭ Treti Logofĕtŭ şi câte-va parale scriitoruluĭ.

Intr'acéstă Domnie a luĭ Constantinŭ Vodă, mare sĕcetă aŭ fostŭ de vară, câtŭ se speriese lŏcuitoriĭ; la care vĕḑêndŭ şi Domnul aŭ poroncitŭ ca sĕ se facă litanie pe la tóte bisericele; şi de multe orĭ strîngea icónele de pe la tóte bisericele, scoţêndŭ şi sfântele móşte ale Prapadómneĭ Paraskeve, mergêndŭ Mitropolitul şi cu toţĭ Vlădiciĭ şi preoţiĭ şi Domnul cu tótă boĭerimea, şi slujitoriĭ strîngêndu-ĭ cu toţiĭ la unŭ locŭ, în grădina cea mare de sub curţile Domnescĭ, făcêndŭ aghĭazmă, cetindŭ molitfele de plóie, trămiţêndŭ toţĭ zapciiĭ de strîngeaŭ norodul, bărbaţĭ şi femeĭ, copiĭ, fete, de le aduceaŭ ca sĕ asculte rugele. De norocŭ era acestŭ Domnŭ, că cu tóte rugele ce făcea, milostivul Dumneḑeŭ aŭ trămisŭ plóĭe pré multă, câtŭ se făcuse tóte bucatele câtŭ socotĭaŭ ómeniĭ că n'arŭ găsi locŭ sĕ le pue. Éră cândŭ aŭ fostŭ la mijlocul vereĭ, séŭ din pĕcatele noroduluĭ, séŭ din nenorocirea Domnuluĭ, aŭ trămisŭ Dumneḑeŭ urgiea sa asupra acesteĭ ţĕrĭ, *lŏcuste*, de aŭ âmplutŭ ţéra pin tóte ţinuturile, istovindŭ totŭ; pe unde se puneaŭ, rĕmânea locul negru ca cândŭ n'arŭ fi fostŭ semănatŭ nimică nicĭ-o-dată; séŭ grâe de era, séŭ vie, séŭ mălaiŭ, séŭ păpuşoiŭ, séŭ pădure de era înfrunḑită, rĕmânea părea că'ĭ uscată. Şi aŭ ţinutŭ câţĭ-va anĭ; măcarŭ că începuse încă din domniea frăţine-sĕŭ luĭ Ioan Vodă, déră nu era atâta nicĭ se lăţise peste totŭ locul ca la Măriea Sa, căcĭ într'o ḑi s'aŭ pornitŭ pin Iaşĭ, şi de mulţimea lorŭ sórele nu se vedea, de care poroncindŭ Domnul la tóte mŏnastirile ca sĕ facă rugă şi sĕ tragă tóte clopotele cele marĭ, că dórŭ s'arŭ spăriea sĕ fugă, éră în zădarŭ s'aŭ ostenitŭ, căcĭ era urgiea luĭ Dumneḑeŭ. Şi în puţină vreme s'aŭ făcutŭ o mare scumpete câtŭ agiunsese dimerliea de orzŭ unŭ leŭ, şi pe multe locurĭ neavêndŭ ómeniĭ ce mânca, uscaŭ ómeniĭ cojĭ de copacĭ şi le pisaŭ făcêndu-le făină, le mestecaŭ câte cu puţină făină, şi le făceaŭ malaiŭ, şi mâncan-

Pe alte locurĭ stringeaŭ ghindă şi érăşĭ asemenea făceaŭ; care nu putemŭ areta ce nevoĭe era de fómete, la care mi s'aŭ têmplatŭ şi mie de amŭ vĕḑutŭ cu ochiĭ în câte-va sate la ţinutul Botoşenilorŭ, fiindŭ eŭ orônduitŭ cu slujba Domnéscă acolo ĭérna. Feţele lorŭ sĕmănaŭ a fi fierte şi nu puteaŭ grăi de slabĭ, cariĭ ajungêndŭ în primăvară toţĭ aŭ muritŭ. Amŭ maĭ vĕḑutŭ şi la Cernăuţĭ, într'unŭ satŭ la casa preotuluĭ în postul mare, descălecândŭ acolo pentru prânzitŭ; bucate de secŭ ne-aŭ găsitŭ, éră în locŭ de pâne ne-aŭ scosŭ mălaiŭ de ghindă, şi amŭ mâncatŭ câte o bucăţică mică cu toţiĭ. Şi aŭ ţinutŭ acéstă fómete tótă Domniea acestuĭ Domnŭ, fiindŭ că nu lipsiaŭ lĕcustele din Moldova, căcĭ vara mâncaŭ orĭ ce aflaŭ, şi despre ĭérnă se'ngropaŭ, éră de primăvară eşiaŭ însutite de câtŭ eraŭ. Totŭ atuncea s'aŭ făcutŭ şi perirea sóreluĭ într'o ḑi la vreme de bucate, şi aŭ ţinutŭ ca două césurĭ, câtŭ se făcuse pĕmêntul şi lumea altmintrelea; şi într'acea ḑi éră aŭ trecutŭ lĕcuste multe pin Iaşĭ, şi trăgeaŭ tóte clopotele pe la tóte mĕnastirile. Acestŭ Domnŭ, într'acéstă Domnie, aŭ pusŭ de aŭ făcutŭ peceţĭ tipărite pe stupĭ, şi pe mascurĭ, şi pe pogónele de tĭutĭunŭ, care lucru n'aŭ fostŭ în pĕmêntul Moldoveĭ. Lângă alte pomene aŭ socotitŭ Domniea şi acésta, ca sĕ rădice femeile cele rele din pĕmêntul acesta, care suntŭ fĕră de bărbaţĭ; şi aşa dândŭ poroncă aŭ strinsŭ maĭ bine de 80 de mulerĭ şi le-aŭ închisŭ în Sfântul Gheorghe la Mitropolie, ţiindu-le multă vreme închise acolo de mureaŭ de fóme, strigêndŭ la zăplagiĭ bisericeĭ ómeniĭ de pe drumŭ sĕ le dee milostenie, căcĭ rămăsese ca vaĭ de ele góle; pe care Dómna le căuta câte o dată, trămiţându-le pâne şi lumină ca sĕ nu şédă pin întunericŭ, şi încă acéstă milă le trămitea şi câte unŭ cantarŭ duoĕ de inŭ, ca sĕ nu şédă fĕră de trébă, găsindŭ englengé furca, pênĕ cândŭ se vorŭ găsi niscaĭ-va ómenĭ ca sĕ i le cee; căcĭ aşa hotărise şi Domnul, că de se va găsi cine-va ca sĕ le mărite, şi câte se vorŭ mărita, se vorŭ sloboḑi. Şi aşa făcea, că pre care le cerea şi priimia şi ea, punea de le cununa şi apoĭ o sloboḑia.

In Domniea acésta éră aŭ fostŭ datŭ Impĕrăţiea paşalĭcul Hotinuluĭ luĭ Musun-Zade, şi aşa aŭ venitŭ pin Iaşĭ, i-aŭ eşitŭ Domnul înainte cu mare alaiŭ la Şanta, ducêndu'lŭ de l-aŭ conăcitŭ în casele de la Frumósa, apoĭ mergêndŭ toţĭ de se'mpreunaŭ cu Paşa după obiceiŭ, aŭ mersŭ şi Turciĭ neguţitoriĭ Lajĭ din Iaşĭ. Intrebându'ĭ Paşa pe fiesce-care câtă vreme are de cândŭ şéde în Moldova, aŭ rĕspunsŭ fiesce care câtă vreme aŭ. Atuncea aŭ mersŭ şi boieriĭ de ţéră de s'aŭ împreunatŭ cu Paşa, priimindu'ĭ cu mare cinste, puindu'ĭ de aŭ şeḑutŭ şi le-aŭ datŭ café, întrebându'ĭ cum le este ţéra şi de suntŭ mulţămiţĭ cu Domnul aŭ ba. Atuncea aŭ rĕspunsŭ că suntŭ mulţămiţĭ, mulţămindŭ préputerniceĭ Impĕrăţiĭ. Aşijderea aŭ întrebatŭ şi pe neguţitoriĭ Lajĭ de suntŭ mulţămiţĭ, ce şedŭ de negustorescŭ aice în ţéră, fiindŭ şi Domnul de faţă; atuncea aŭ vrutŭ sĕ ḑică că suntŭ mulţămiţĭ. Eră Constantinŭ Vodă i-aŭ scosŭ mincinoşĭ înaitnea Paşiĭ, începêndŭ elŭ a spune ce tragŭ bieţiĭ sĕracĭ din mâna lorŭ, şi neguţitoriĭ crestinĭ, arĕtêndŭ una câte una, că şi Măriei Séle pricinuescŭ mare păgubire, fiindŭ că nu póte lua banĭ de pe la raĭele din pricina lorŭ, şi mistuescŭ şi bucatele raĭelelorŭ pin bucatele lorŭ, şi ucidŭ pe neguţitoriĭ de locŭ, şi mistuescŭ sĕraciĭ cu dobânda, că le ĭaŭ câte patru

parale de leŭ pe lună, lepădându-le baniĭ cu sila pin sate, şi iaŭ muĭerele şi fetele sĕracilorŭ cu sila de âmblă cu ele, şi pe bărbaţiĭ lorŭ ĭĭ gonescŭ cu săbiile, şi alte multe. Care audindu-le Paşa fórte s'aŭ turburatŭ, dicêndŭ Domnuluĭ şi boierilorŭ sĕ facă jalobă la Pórtă, şi va agiuta şi elŭ. Şi după aceste dăruindŭ Vodă pe Paşa şi pe toţĭ a luĭ, aŭ purcesŭ la Hotinŭ, petrecêndu'lŭ Domnul cu alaiŭ şi cu boieriĭ pentru câtŭ i-aŭ îndemnatŭ Paşa, şi aŭ găsitŭ cu cale ca sĕ facă arzŭ de la tótă ţéra către Impĕratul, arĕtândŭ tóte faptele Lajilorŭ pre amăruntul, la care sta şi Domnul singurŭ sĕ le vie de hacŭ, căcĭ maĭ cuprinsese tótă Moldova, întemeĭéţĭ cu case şi cu bucate peste sémă de multe, şi stupĭ, şi arăturĭ, şi fînaţe care nu le putemŭ arĕta cu scrisul. Şi făcêndŭ arzul cu iscăliturile tutulorŭ Episcopilorŭ şi a boierilorŭ şi a mazililorŭ, puindu'şĭ toţĭ şi peceţele séle, scriindŭ jaloba şi moldovenesce şi turcesce, scriindŭ pricina pre largŭ şi Capi-kehaĭelelorŭ, arĕtându-le sĕ stee cu capul la acéstă pricină, şi câtă chĭeltuélă a fi sĕ mérgă, silindŭ ca sĕ scótă hatihumaiul de la Impĕratul, făcêndu-se tainŭ Ali-Paşa Hechimoolu care se afla la Babada, fiindŭ vechiŭ prietinŭ luĭ Constantinŭ Vodă încă din dilele luĭ Nicolaĭ Vodă tatălŭ Mărieĭ Séle. Şi aşa stândŭ Capi-kehaĭelele cu capul şi cu mare chĭeltuélă la Pórtă, arĕtândŭ jaloba la însuşĭ Impĕratul, înţelegêndŭ şi din scrisorile Paşeĭ de Hotinŭ, îndată aŭ poroncitŭ de li s'aŭ făcutŭ unŭ hatihumaiunŭ, scriindŭ ca nicĭ de cum Turcŭ Lajŭ cu şederea, cu bucate, sĕ nu se afle într'acestŭ pĕmêntŭ alŭ Moldoveĭ, scriindŭ fermanŭ la Ali Paşa Hekim-Zade ca sĕ pue totŭ chipul de silinţă sĕ scótă pe Lajĭ, şi nicĭ bucate nicĭ case sĕ nu lase Lajilorŭ în Moldova. Şi aşa isprăvindŭ aceste tóte de la Pórtă, le-aŭ trămisŭ Capi-kehaĭele la Constantinŭ Vodă în Moldova, şi îndată cum le-aŭ vĕdutŭ aceste, aŭ gătitŭ marĭ peşcheşurĭ, şi pe unŭ boierŭ a Mărieĭ Séle Antiohi, Caragea, învĕţêndu'lŭ şi din gură ca sĕ mérgă la Babada sĕ arete poroncile Impĕrătescĭ Paşeĭ luĭ Hekim-Zade, spuindu'ĭ că se rógă Domnul şi tótă raĭéoa Impĕratuluĭ pentru aceste poroncĭ Impĕrătescĭ, ca sĕ pue totŭ chipul de silinţă sĕ'ĭ mântuéscă din mânile Lajilorŭ. Si mergêndŭ aŭ închinatŭ peşkeşurile pe obiceiŭ, dândŭ şi poroncele împĕrătescĭ, aşijderea şi cele de la Domnul scrise; la care nu puţină rugă acesto eraŭ. Atuncea fĕră de nimica zăbavă aŭ pusŭ şi aŭ scosŭ suretur de pe poruncele Impĕrătescĭ, scriindŭ şi din partea Paşeĭ la fiesce-care casaba, arĕtândŭ către toţĭ Lajiĭ cum este poronca Impĕrătéscă, sĕ ésă din Moldova cu tóte ale lorŭ, spuindu-le că 'l-aŭ orânduitŭ pe însuşĭ Măria Sa la acéstă trébă, trămiţêndŭ şi suretŭ Impĕrătescŭ de 'l-aŭ cetitŭ prin tóte casabalele, scriindu-le şi elŭ cu vade, pĕnĕ la vade nicĭ unul sĕ nu rĕmâe; scriindŭ pe de altă parte luĭ Constantinŭ Vodă, mulţămindu'ĭ pentru darurĭ, învĕţândŭ şi din gură pe boerul Mărieĭ Séle Antiohi Caragea în ce chipŭ sĕ urmeze Domnul la tóte, trămiţêndu'ĭ şi 40 de delibaşĭ totŭ aleşĭ Bosnacĭ, care mare dragoste era a'ĭ privi cine-va cu totŭ tacâmul lorŭ, făcêndu'ĭ teslimŭ luĭ Caragea, dicându-le Paşa din gură la tóte ce va porunci Domnul sĕ urmeze, şi léfa lorŭ şi tainul de la Domnul sĕ'lŭ scie, şi făcêndŭ slujba şi cu darurĭ îĭ va dărui; numaĭ hatîrŭ la acéstă slujbă nu încape, că'ĭ mare poroncă Impĕrătéscă, şi pe care'lŭ va simţi că aŭ făcutŭ câtŭ de puţinŭ hatîrŭ, cu capul va da sémă. Şi mergêndŭ delibaşiĭ la Iaşĭ, i-aŭ priimitŭ Domnul

cu cinste, făcêndu-le şi léfă şi tainŭ, cu tóte că era o scumpătate mare, maĭ alesŭ pentru hrana cailorŭ, căcĭ şi caiĭ domnescĭ în locŭ de orzŭ mâncaŭ tărîţe, déră acestora le găsise orzŭ de agiunsŭ, dându-le şi câte unŭ bacşişŭ de chĭeltuélă pentru bună venire. Şi împlinindu-se vadéoa care pusese Lajilorŭ, trămiţêndŭ de aŭ luatŭ tóte casele Lajilorŭ înscrisŭ, aŭ orânduitŭ cu alŭ doilea poroncă ce venise de la Ali-Paşa, trămiţêndŭ şi un Bumbaşirŭ alŭ sĕŭ ca sĕ âmble împreună cu Caragea cu toţĭ delibaşiĭ, învĕţândŭ întêiaşĭ dată sĕ mérgă în têrgul Vasluĭuluĭ şi sĕ nu maĭ întrebe a cuĭ suntŭ casele şi de aŭ ceva într'însele, ce numaĭ focŭ sĕ le dee sĕ ardă pênĕ în pĕmêntŭ cu orĭ ce va fi în ele, şi pe câţĭ Lajĭ vorŭ prinde sĕ'ĭ trămită la Iaşĭ, fiindŭ că li sĕ dedese beşliĭ şi arnăuţĭ de agiunsŭ, şi bucatele lorŭ sĕ le vêndă după preţul ce vorŭ găsi acolo; şi de acolo la Bêrladŭ, şi la Puţenĭ, şi la Focşenĭ, şi la Agiudŭ, şi la Tecucĭ, şi la Galaţĭ. Éră Lajiĭ audindŭ că vinŭ delibaşiĭ şi cu Bumbaşirŭ, fugea cine încotro putea, déră şi eĭ după poroncă urmaŭ că numaĭ întrebaŭ ce'ĭ pricina, numaĭ îndată daŭ focŭ caselorŭ de ardeaŭ pênĕ în pĕmêntŭ, şi ce găseaŭ prin case jăcuiaŭ, şi bucatele cu câtŭ găseaŭ le vindeaŭ, şi din Lajĭ pe cariĭ prindeaŭ îĭ trămiţeaŭ Domnuluĭ; éră eĭ aŭ âmblatŭ tóte casabalele ce amŭ disŭ, de aŭ făcutŭ casele Lajilorŭ pĕmêntŭ. Constantinŭ Vodă pe de altă parte aŭ răpeditŭ boĭerĭ de aĭ Măriei Séle cu Beşliĭ cu Arnăuţĭ, pe alţiĭ în susŭ, pe alţiĭ la munte, pe alţiĭ la Trotuşŭ, la Bacăŭ, la Romanŭ, la Pétra, la Némţŭ, la Sucéva, la Câmpu-Lungŭ, la Têrgul Siretuluĭ, scriindŭ şi la Beşlegĭ să mérgă împreună prin tóte têrgurile, şi sĕ nu lase o casă întrégă; şi aşa aŭ urmatŭ şi acestĭ, urmândŭ şi ceĭ de la Hârlăŭ, de la Cernăuţĭ, de la Dorohoiŭ, măcarŭ că audindŭ eĭ de cele ce facŭ ómeniĭ Paşeĭ, nu maĭ asteptaŭ ca sĕ'ĭ găséscă, ce aŭ trecutŭ cu totul în raĭaoa Hotinuluĭ; ci le rĕmăsese numaĭ casele, care după poroncă le-aŭ rĕsipitŭ de n'aŭ rĕmasŭ nicĭ una, poruncindŭ Domnul de aŭ făcutŭ hanurĭ pin tóte têrgurile, ca sĕ fie pentru conăcitul neguţătorilorŭ şi a Turcilorŭ musafirĭ, trecătorĭ, éră nu ca sĕ maĭ conăcéscă prin casele cu muierĭ ca maĭ nainte. Şi fórte frumosŭ aŭ curăţitŭ acele ţinuturĭ; éră Măriea Sa scrisese lŏcuitorilorŭ: orĭ cine vorŭ fi avutŭ pagubă de Lajĭ, sĕ se scóle ca sĕ se judece aice; căcĭ de aceea îĭ ţine Măriea Sa în pază, avêndŭ şi unŭ Orta-Ciauşŭ de'ĭ ţinea în Iaşĭ. Şi năvălindŭ ţéra la Iaşĭ de se judeca cu eĭ, îĭ da Domnul platnicĭ, strigândŭ asupra lorŭ cu mare pornitură, puindŭ de'ĭ duceaŭ la casele de beilicŭ, la Ceauşŭ, puindu'ĭ în fére pênĕ a doua dі, şi-a doua dі éră îĭ aducea. Eĭ alta nu respundeaŭ fŏră de câtŭ diceaŭ: «de aŭ făcutŭ cuĭ-va rĕŭ Sulimanŭ, éră Ali ce'ĭ vinovatŭ?» La acésta le dicea Constantinŭ Vodă: «voĭ aţĭ fostŭ capete la aceste têrgurĭ, şi voĭ i-aţĭ adusŭ aice de la locurile lorŭ, şi de la voĭ voiŭ sĕ împlinescŭ tótă paguba sĕracilorŭ;» şi éră striga sĕ'ĭ ducă sĕ'ĭ pue în fére. Acésta aŭ ţinutŭ câte-va dile, pênĕ s'aŭ supăratŭ şi lorŭ şi aŭ începutŭ a plăti, şi pe urmă sĕ mérgă eĭ sĕ'şĭ iee de la dênşiĭ; şi atâta îĭ adusese pe Lajĭ câtŭ îĭ prindeaŭ frigurĭ cândŭ striga Constantinŭ Vodă la dênşiĭ; şi nu numaĭ de Măriea Sa, ci şi de ómeniĭ Măriei Séle, alesŭ de Antiohi Caragea, căcĭ nu le da obrazŭ nicĭ de cum nicĭ sĕ şédă josŭ înaintea luĭ nu'ĭ punea, şi se răstea asupra lorŭ ca cândŭ n'arŭ fi fostŭ Turcĭ, ci se ruga cu *aman boierŭ*, care nu credŭ că a fi maĭ fostŭ altĭ

dată. Acestĭ Lajĭ ce amŭ pomenitŭ maĭ susŭ, s'aŭ trasŭ toţĭ spre Tomarova, la Ismailŭ şi la Chiliea; éră o sémă s'aŭ dusŭ la Lăpuşna la Fălciĭ şi la Orheĭ la Soroca, fiindŭ că pe ceĭ ce şedeaŭ într'acele părţĭ, încă nu'ĭ supărase, fiindŭ că nu ţineaŭ case marĭ ci numaĭ căşlele, şi veneaŭ şi se duceaŭ la Benderŭ la Hotinŭ. Éră partea din susŭ s'aŭ trasŭ toţĭ în raĭaoa Hotinuluĭ; éră ceĭ maĭ mulţĭ s'aŭ strînsŭ la Huşĭ. Ḑicŭ sĕ fi fostŭ ca la 2700 de Turcĭ, cu gândŭ ca acela, că de va merge cine-va sĕ'ĭ supere, sĕ se bată cu eĭ; éră Dalibaşiĭ şi cu Bumbaşirul, întorcĕndu-se la Iaşĭ, şĭ-aŭ luatŭ léfa lorŭ, şi tainul li s'aŭ datŭ deplinŭ, dăruindu'ĭ Domnul cu postajĭ şi cu alte darurĭ, mulţămindu-le şi de slujba ce aŭ făcutŭ, dându-le voĭe ca sĕ mérgă la Paşa, éră cândŭ vorŭ fi trebuincĭoşĭ va scrie Măriea Sa de'ĭ va aduce, trămiţĕndŭ de alŭ doilea şi Paşeĭ peşcheşĭ, făcĕndu'ĭ şi căḑuta mulţămită érăşĭ cu Caragea, care nu întreba cu câtă frică mergea, că'lŭ pădiaŭ Lajiĭ din tóte părţile ca sĕ'lŭ omóre. Dumneḑeŭ 'l-aŭ feritŭ, spuindŭ Paşeĭ că s'aŭ scosŭ din tóte têrgurile cele marĭ şi casele s'aŭ rĕsipitŭ, arĕtândŭ că aŭ rĕmasŭ la o margine, arĕtândŭ ţinuturile care amŭ pomenitŭ maĭ susŭ, găsindŭ cu cale şi Paşa ca sĕ'ĭ lase p'incetŭ, că se vorŭ duce eĭ singurĭ, şi de acolo p'incetŭ îşĭ vorŭ vinde bucatele; şi aşa aŭ maĭ slăbitŭ tréba, măcarŭ că Domnul pe boieriĭ Ispravnicĭ totŭ nu'ĭ lăsa în pace. Pe acéstă vreme aŭ socotitŭ Măriea Sa ca sĕ facă cuscrie cu Mihaĭ Racoviţă, să dee pe fiĭca Măriеĭ Séle, Domniţa Smaranda, dupĕ Beĭzade Ioniţă alŭ doilea feciorŭ a luĭ Mihaĭ Vodă, şi sĕ lipséscă şi zavistia dintre eĭ. La care scriindŭ la Ţarigradŭ, făcĕndu-se şi itlacŭ luĭ Mihaĭ Vodă, căcĭ era la surgunlĭcŭ la Mitilinŭ, aŭ priimitŭ amêndouĕ părţile rĕmâindŭ ca sĕ vie Beĭzade la Iaşĭ sĕ facă nunta. Care gătindu-se de tóte cele trebuincióse Beĭzade de nuntă, agiuturându'lŭ şi Capi-kehaĭelele, aŭ purcesŭ la Moldova; luândŭ şi câţĭ-va boĭernaşĭ de aĭ bĕtrânuluĭ cu Măriea Sa. Éră Constantinŭ Vodă s'aŭ apucatŭ de marĭ gătirĭ a nunţeĭ; ce apropiindu-se de Iaşĭ Beĭzade, 'l-aŭ trămisŭ alaiŭ Domnescŭ cu multe podóbe şi boĭerĭ de i-aŭ adusŭ în Iaşĭ la curtea Domnéscă, conăcindu'lŭ la cămară, şi a doua ḑi aŭ începutŭ nunta. Éră în Ţarigradŭ pe acea vreme mazilise pre Vizirul, şi aŭ făcutŭ Vizirŭ pe Abdul-Paşa, la care agiungĕndŭ ómeniĭ luĭ Mihaĭ Vodă cu darurĭ şi cu rugăminte ca sĕ'lŭ miluĭéscă cu Domniea Moldoveĭ pe fiiul luĭ Mihaĭ Vodă celŭ maĭ mare Constantinŭ Beĭzade, şi aşa i-aŭ slujitŭ norocul că i-aŭ datŭ Domniea Moldoveĭ, făcĕndŭ Capi-kehaĭele éră pe a tătîne-sĕŭ ceĭ vechĭ: pe Manole Spatarŭ, pe Stavaraki celŭ bĕtrânŭ, pe Arapaki Vlasto, pe Antiohi Genetul; şi îndată aŭ scrisŭ la Moldova, trămiţĕndŭ unŭ boĭernaşŭ şi pe Fotaki, maĭ pe urmă orĕnduindŭ şi Caĭmacamĭ boĭerĭ de ţéră. Şi sosindŭ trămisul, aŭ nemeritŭ tocma în ḑioa care s'aŭ cununatŭ Beĭzade, şi eraŭ toţĭ la masă, unde şĭ-aŭ camŭ stricatŭ chĭeful şi nunta auḑindŭ de mazilie, éră pe urmă înţelegândŭ cine aŭ luatŭ Domniea, s'aŭ bucuratŭ.

CAP. VII.

Domniea luï Constantinŭ Vodă, feciorŭ luï Mihaï Vodă Racoviţă Cehanŭ.

După ce aŭ luatŭ Constantinŭ Vodă Domniea Moldoveï, la leatŭ 1749 Avgustŭ 20, aşeḑându'şĭ Capi-kehaïelele, aŭ începutŭ a se găti de mergerea în ţéră, răpeḑindŭ maĭ 'nainte Başŭ-Caĭmacamŭ pe Iordake Spatarul feciorŭ luĭ Stavaraki, şi sosindŭ la Iaşĭ aŭ conăcitŭ în curtea Domnéscă, la cămară, prinḑêndŭ trebele cu mare tărie şi nebăgătorŭ în sémă, pênĕ şi Ciuhodarĭ cu bărăţĭ îşĭ făcuse, care acestŭ lucru altă dată n'a maĭ fostŭ ca sĕ facă altŭ boĭerŭ, fără de Domnie şi Beĭzadele, mândrie peste sémă, care nu se póte arĕta, socotindŭ că elŭ este în lume şi nu'ĭ altul.

Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ aŭ lăsatŭ mare pomenire în ţéră cu scosul Lajilorŭ; şi fiindŭ că aŭ domnitŭ numaĭ douĕ-ḑecĭ de lunĭ, n'aŭ putută ca sĕ isprăvéscă tréba deplinŭ, căcĭ i-aŭ venitŭ maziliea, şi aşa s'aŭ dusŭ la Ţarigradŭ, luândŭ şi pe ginere-sĕŭ împreună. Éră Spătarul Iordaki Stavaraki aŭ scosŭ vădrăritŭ, măcarŭ că apucase mulţĭ banĭ din desetină; maĭ pe urmă aŭ scosŭ şi goştina întreită, câte unspre-ḑece parale de oaie, care nu sĕ arĕtaŭ semne bune, că'lŭ blestema ţéra, căcĭ se uĭtase acéstă slujbă întreită, éră acum éră aŭ găsit'o de aŭ scos'o la meĭdanŭ. Éră după ce s'aŭ apropiétŭ Domniea la Galaţĭ, i-aŭ eşitŭ câtă-va boĭerime înaintea Domnuluĭ; la care şi Măriea Sa s'aŭ arĕtatŭ prea straşnicŭ, grăindŭ cu boĭeriĭ prea turburatŭ; ci la Dechemvrie în şépte ḑile aŭ intratŭ în Iaşĭ, eşindu'ĭ boĭeriĭ înainte după obiceiŭ. L'aŭ dusŭ ântêiŭ în sfete Neculae de i-aŭ cetitŭ molifta Domnieĭ Mitropolitul Nikiforŭ; maĭ pe urmă aŭ mersŭ la curte cetindŭ fermanul Impĕrătescŭ, îmbrăcândŭ pe Caĭmacamĭ cu caftane, şi pe Divan-efendi şi pe Spătarul Iordaki Stavaraki cu blană. A doua ḑi aŭ chiămatŭ de aŭ datŭ boĭeriĭ, făcêndŭ pe Iordaki Cantacuzino vel Logofĕtŭ, pe Costaki Razul Vornicŭ de ţéra de giosŭ, pe Bogdanŭ Vornicŭ de ţéra de susŭ, pe Tóderŭ Paladi Hatmanŭ, pe Radul Racoviţă Visternicŭ, pe Alistarhŭ vel Spătarŭ, pe Iordaki Genetŭ vel Postelnicŭ, pe Dumitraşcu Calmăşŭ vel Banŭ, pe Ión Todiraşcu Cantacuzino vel Paharnicŭ, pe Ioniţă Cantacuziuo Cămăraşŭ mare, pe Lupul Stolnicŭ mare, pe Iordaki Mană vel Agă, pe Lăscăraki Genetŭ vel Comisŭ şi pe Leinţă Franţuzul Sulgerŭ mare; şi cele-l-alte boĭeriĭ fiesce care după obiceiul şi orônduelele lorŭ. Şi isprăvindŭ boĭeriile şi isprăvniciile, îndată aŭ făcutŭ mare sfatŭ cu tótă boĭerimea, arĕtândŭ greutăţile şi datoriile Ţarigraduluĭ cum că le cerŭ banĭ; atuncea aŭ găsitŭ toţĭ cu cale ca sĕ scótă văcăritul câte pol leŭ de vită banĭ vechĭ, şi răsură patru parale de vită, care maĭ pe urmă scoţêndŭ şi adăoşagŭ câte douĕ-ḑecĭ parale banĭ vechĭ de vită, s'aŭ făcutŭ 92 de parale de vită, scoţêndŭ şi sferturile de agiunsŭ, încă şi îndoite, vênḑêndŭ şi alte slujbe: ocnă, vămĭ, mortasăpiĭ, şi de vară éră coniţă câte unŭ leŭ banĭ vechĭ, şi pe urmă şi adăoşagŭ câte douĕ-ḑecĭ parale éră banĭ vechĭ,

care făcea şépte-ḑecĭ parale de vită, care sĕracilorŭ nu le păreaŭ bine că le era greŭ, căcĭ nu încetaŭ birurile şi totŭ marĭ.

Totŭ pe acéstă vreme Turciĭ Lajĭ, cariĭ rĕmăsese nescoşĭ din ţinuturile de peste Prutŭ, vĕḑêndŭ altŭ Domnŭ nuoŭ în Moldova care nu maĭ stăpênise altă dată, aŭ începutŭ a se făli către sĕracĭ ḑicêndŭ că eĭ aŭ stătutŭ de aŭ mazilitŭ pe Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ, pentru că'ĭ supĕra pe eĭ, şi pr'incetŭ se întindea; la care vĕḑêndŭ şi ceĭ ce se aflaŭ în raiaoa Hotinuluĭ, aŭ începutŭ a'şĭ scóte bucatele în Moldova pe Harlăŭ şi pe Dorohoiŭ, şi la Botoşenĭ. Care aceste tóte simţindu-le boieriĭ, le-aŭ spusŭ Domnuluĭ pre amăruntul, arĕtândŭ cu câtŭ necazŭ şi chieltuélă s'aŭ căutatŭ acéstă poroncă, şi trebue ca sĕ nu'ĭ lăsămŭ în slabŭ că éră se va âmple ţéra de eĭ. Aceste auḑindu-le Domnul aŭ începutŭ a scrie Capi-kehaielelorŭ, arĕtândŭ ca sĕ ceie de la Impĕrăţie pe Enicer-Agasi de Hotinŭ bumbaşirŭ, auḑindŭ Domnul că'ĭ prea keşkinŭ arnăutŭ; şi aşa 'l-aŭ cerutŭ şi aşa 'l-aŭ rônduitŭ, cu mare poroncă şi străşnicie, dândui-se luĭ Casim-Aga Inicer-Agasi de Hotinŭ mare poroncă, sĕ âmble prin tótă Moldova, şi dupĕ poronca Impĕrătéscă sĕ nu lase puiŭ de Lajĭ, nicĭ bucate, nicĭ nimica. Atuncea Domnul aŭ trămisŭ fermanurile cele Impĕrătescĭ la Casim-Aga, scriindu'ĭ şi Măriea Sa, trămiţêndu'ĭ câte va peşcheşurĭ; făcêndŭ rĕspunsŭ Domnuluĭ că'ĭ mulţămesce ântêiŭ de darurĭ, şi alŭ doilea sĕ nu pórte grijă, că va urma la tóte poroncile Impĕrătescĭ. Ci fiindŭ că era mulţime de Lajĭ strânşĭ la Hotinŭ, aŭ mijlocitŭ Enicer-Agasi de s'aŭ prinsŭ Eniceriĭ de Hotinŭ cu Lajiĭ ce eraŭ acolo, şi aşa aŭ începutŭ a se tăia, care nu puţină tăiere s'aŭ făcutŭ în Lajĭ, câtŭ ce apucase Eniceriĭ ca sĕ nu lase piciorŭ de Lazŭ, şi câţĭ aŭ rĕmasŭ de nu s'aŭ omorîtŭ aŭ fugitŭ toţĭ în Moldova, déră prea puţinĭ. Şi îndată Casim-Aga aŭ încălecatŭ dupĕ poroncă şi aŭ purcesŭ în Moldova dupĕ dênşiĭ, intrândŭ în ţinutul Dorohoiuluĭ, şi pe unde găsia Lazŭ, îlŭ prindea şi îlŭ punea în fére, pên' îĭ mărturisia şi pe ceilalţĭ; şi apoĭ le lua totŭ ce avea, vênḑêndu-le bucatele în darŭ; maĭ pre urmă îĭ şi omora. Şi aşa aŭ trecutŭ şi la Botoşenĭ şi la Hârlăŭ, dândŭ mare strinsóre şi mazililorŭ şi boierilorŭ de locŭ, ca sĕ aréte fiesce care de aŭ ascunsŭ vite de a Lajilorŭ în bucatele lorŭ, puindŭ la bătae pe văcariĭ Lajilorŭ, ca sĕ spue unde aŭ Lajiĭ bucate ascunse; şi le măturisiaŭ. Şi aşa isprăvindŭ acele treĭ ţinuturĭ, aŭ venitŭ la Iaşĭ Casim-Aga de s'aŭ împreunatŭ cu Domnul, căruia mare prieteşugŭ i-aŭ arătatŭ Domnul, şi elŭ aşijderea trăgêndŭ şi unŭ atŭ (calŭ de şea) Domnuluĭ peşcheşĭ. Aşijderea şi Domnul multe darurĭ i-aŭ trămisŭ, şeḑêndŭ câtă-va vreme de aŭ vorbitŭ cu Domnul pentru căşlele de peste Prutŭ a Benderliilorŭ şi pentru Lajiĭ ce şedeaŭ în Huşĭ cu şederea, căcĭ se strinsese prea mulţĭ dându-le îndămână şi locul. Pe acéstă vreme trămiţêndŭ pe Lupul Stolnicul cu aşeḑarea banilorŭ, la treĭ ţinuturĭ: Orheiŭ, Lăpuşna şi Soroca, avêndŭ poroncă de la Domnul ca sĕ calce odăile turcescĭ şi pe văcariĭ Turcilorŭ sĕ'ĭ pue pe toţi la birŭ; ci âmblândŭ ómeniĭ Lupuluĭ pe la odăile turcescĭ, aduceaŭ pe văcarĭ la Lupul, cărora le făcea mare silă sĕ priiméscă sĕ le puie banĭ; éră eĭ avêndŭ mare rĕzămare în stăpâniĭ lorŭ, nu se supuneaŭ; încă staŭ şi împrotivă, care pe uniĭ ca aceĭ îĭ punea Lupul la falangă, de 'ĭ făcea de priimiaŭ banĭ fóră de voia lorŭ, şi pe multe locurĭ punea de rĕsipea odăile, şi pe văcarĭ îĭ punea la birŭ cu satele. La care mergêndŭ

văcariĭ și jeluindu-se la stăpânii lorŭ, Benderliiĭ, suduiaŭ și se lăudaŭ că vorŭ omori pre Lupul unde îlŭ vorŭ găsi; care la cea de pre urmă s'aŭ invitatŭ vr'o șése-decĭ de Benderliĭ și s'aŭ înarmatŭ, purcedêndŭ unde vorŭ găsi pe Lupul sĕ'lŭ facă bucățĭ. Și așa aflându-se Lupul la unŭ satŭ singurŭ, căcĭ își trămisese ómeniĭ pin sate cu trebĭ, încă și elŭ era gata a merge la altŭ satŭ, și cândŭ s'aŭ suitŭ în rădvanŭ, étă aŭ sositŭ și Turciĭ acolea, care poțĭ socoti câtă frică aŭ trasŭ că'lŭ suduiaŭ de la ochĭ, și'ĭ băgaŭ săbiile și puscele în ochĭ, dicêndu'ĭ că'ĭ vorŭ bea sângele. Luându'lŭ așa cu rădvanul 'l-aŭ dusŭ la Benderŭ, cale de 18 césurĭ, dicêndŭ pe drumŭ eĭ în de eĭ că vorŭ da 500 de leĭ celuĭ ce va da ântêiŭ în elŭ; déră 'l-aŭ feritŭ Dumnedeŭ că n'aŭ îndrăsnitŭ nicĭ unul sĕ deie într'ânsul. Éră Sĕrdarul Măzăraki îndată aŭ rĕpeditŭ la Iașĭ de aŭ datŭ scire Domnuluĭ, și Domnul îndată aŭ scrisŭ la Enĭcerŭ-Agasi de Benderŭ, și la Pașa, și la Cadiŭ, scriindŭ și Casim-Aga; trămițêndu-le și darurĭ, poftindu'ĭ pentru Lupul, ca sĕ'lŭ mântuéscă; pe cariĭ scoțându'ĭ la judecată cu Lupul, dupĕ Fermanul Impĕrătescŭ, i-aŭ biruitŭ Lupul; mântuindu-se s'aŭ dusŭ la Iașĭ.

In Domniea acésta fiindŭ că Greciĭ se apucase de mare înfruntare boierilorŭ și pămêntenilorŭ, cercândŭ lucrurĭ trecute vechĭ de la alțĭ Domnĭ, care unele ca aceste nu le puteaŭ suferi boieriĭ, ca sĕ nu se facă obiceiŭ ca acesta într'acéstă țéră, aŭ începutŭ boieriĭ a se pune la cale, dicêndŭ: «Trebue pre Grecĭ sĕ'ĭ gonimŭ de aice, căcĭ n'aŭ gândŭ bunŭ, nicĭ asupra nóstră, nicĭ asupra sĕracilorŭ, și vorŭ sĕ ne desbrace fĕră de voia nóstră.» Atunce aŭ găsitŭ toțĭ că așa va sĕ fie, și vorobindu-se aŭ pusŭ la cale ca sĕ facă acestŭ lucru cu o bună socotélă, sĕ nu pricépă nime; și agiungêndu-se cu Ispravniciĭ de la ținuturĭ, i-aŭ învĕțatŭ ca sĕ scrie la Domnul și la Visternicul celŭ mare sĕ cee scădĕmêntŭ ținuturilorŭ, aretândŭ că vinŭ satele de cerŭ scădere, și de nu le va face câte óre ce, se vorŭ sparge satele, și atunce vomŭ păgubi maĭ multŭ. Și găsindŭ Domnul cu cale, aŭ poroncitŭ ca sĕ facă; și făcêndŭ și astădĭ și mâne la tóte ținuturile, aŭ găsitŭ rĕmașĭ, cândŭ s'aŭ trezitŭ eĭ, cincĭ-spre-dece miĭ de leĭ la totŭ sfertul, la care scădêndŭ și rădicăturile boierilorŭ dintr'acéstă somă, nu rămăsese nimică. Atuncea vĕdêndŭ Ministriĭ Grecĭ una ca acésta, se miraŭ ce vorŭ face; alesŭ Spatarul Manolaki socru luĭ Stavaraki, aŭ mersŭ de aŭ arătatŭ Domnuluĭ la ce stare aŭ rĕmasŭ sfertul Moldoveĭ, și Ispravniciĭ încă cerŭ scădĕmêntŭ, dicêndŭ: cu ce vorŭ urni havalele acestuĭ locŭ?» Domnul încă aŭ chiămatŭ pre boierĭ și le-aŭ arĕtatŭ, dicêndu-le ca sĕ se adune la unŭ locŭ cu toțiĭ și sĕ găséscă lécŭ sĕ adaoge sfertul. Aŭ priimitŭ boieriĭ cuvêntul Domnuluĭ, și strângêndu-se în douĕ-treĭ rândurĭ la unŭ locŭ cu toțiĭ, fiindŭ de față și Ministriĭ, aŭ disŭ multe felurĭ de vorbe fiesce care. Éră cea de pe urmă aŭ găsitŭ cu cale sĕ mérgă boierĭ marĭ pe la tóte ținuturile, și sĕ âmble prin tóte satele, sĕ le puie banĭ nuoĭ, galbenĭ, la fiesce care satŭ, dupĕ starea și putința lorŭ; unde a fi de încărcatŭ să încarce, și unde a fi de scădutŭ sĕ scadă, și aceĭ banĭ sĕ steie temeiŭ pênĕ la anul sĕ âmble, neavêndŭ voie Ispravniciĭ, nicĭ sĕ'ĭ adaoge, nicĭ sĕ'ĭ scadă. Acestŭ sfatŭ aŭ plăcutŭ Ministrilorŭ Grecĭ, și aŭ mersŭ de aŭ spusŭ Domnuluĭ, care i-aŭ plăcutŭ și Domnuluĭ, și aŭ disŭ «așa sĕ fie.» Atun-

cea aŭ stătutŭ de s'aŭ orônduitŭ toţĭ boieriĭ ceĭ marĭ afară din Logofĕtul celŭ mare şi din Visternicul, fiindŭ că acestĭ doĭ boĭerĭ eraŭ în trebile ţĕreĭ nelipsiţĭ. Éră celorlalţĭ încă le-aŭ datŭ şi chieltuéla drumuluĭ purcegêndŭ fiesce care la ţinutul seŭ, începêndŭ a căuta slujba, dupĕ cum se hotărise, ca sĕ se audă şi la Domnie. Ci acolo fiindŭ aŭ începutŭ a'şĭ trămite unul altuĭa răvaşele şi a'şĭ pune ḑi şi sorocŭ ca sĕ se rădice toţĭ de o dată sĕ fugă la Tatarĭ, nefăcêndŭ nimică zăbavă; şi împreunându-se câte patru câte cincĭ boierĭ la unŭ locŭ, aŭ începutŭ a trece Prutul. Pe acea vreme 'şĭ-aŭ cerutŭ şi vel Visternicul voie ca sĕ mérgă vr'o cincĭ-spre-ḑece ḑile sĕ'şĭ védă bucatele, şi i s'aŭ datŭ voĭe; care şi elŭ împreunându-se cu o sémă de boĭerĭ de la Bacăŭ, aŭ fugitŭ la hotarul ţĕreĭ Unguresci. Éră Domnul şi Ministriĭ Grecĭ de acésta nicĭ o sciinţă nu aveaŭ; ci fiindŭ Ispravnicŭ la ţinutul Iaşilorŭ Enăcaki Căminarul fratele luĭ Stăvăraki, aflându-se în satele de peste Prutŭ, numaĭ ce aŭ vĕḑutŭ fŏră de veste mare calabalîcŭ, rădvane cu muĭerĭ, ómenĭ mulţĭ, şi îndată aŭ răpeḑitŭ sĕ védă ce este; ci viindŭ trămisul, i-aŭ adusŭ rĕspunsŭ că'ĭ Vornicul Costaki Razu, şi Hatmanul Palade, şi Spatarul Alestarhŭ, şi Stolnicul Lupul, şi alţiĭ. Şi îndată aŭ încălecatŭ Ispravnicul şi s'aŭ luatŭ dupĕ eĭ, şi agiungêndu'ĭ i-aŭ întrebatŭ unde mergŭ. Aŭ rĕspunsŭ că li s'aŭ supĕratŭ aice, şi mergŭ ca sĕ védă şi pe vecinii lorŭ. Le-aŭ ḑisŭ: «déră póte-se acésta?» Rĕspuns'aŭ boĭeriĭ: «se póte, şi de poţĭ fă şi alminterea.» Şi aşa s'aŭ întorsŭ, scriindŭ îndată la Domnul, făcêndŭ scire cum s'aŭ întêmplatŭ pricina. Atuncea îndată aŭ chĭămatŭ la curte pe Logofĕtul Iordaki Cantacuzino şi pe Logofĕtul Sturza de i-aŭ întrebatŭ ce suntŭ aceste. Atuncea Logofĕtul Deleanu aŭ spusŭ dreptŭ, de ce aŭ fugitŭ şi cum că aŭ fugitŭ toţĭ boieriĭ; ci numaĭ noĭ amênduoĭ amŭ rĕmasŭ, căcĭ amŭ luatŭ veste astă-ḑĭ; éră de arŭ fi zĕbovitŭ pe mâne, în astă séră eramŭ şi noĭ gata sĕ fugimŭ; că de Măriea ta suntemŭ mulţămiţĭ, éră de Ministriĭ Mărieĭ téle nu suntemŭ mulţămiţĭ, căcĭ n'apucase drumŭ bunŭ. Atuncea nu întreba câtă mâhniciune aŭ avutŭ Domnul, câtŭ nu se scia ce va face; aşijderea şi Greciĭ, căcĭ nu era puţinŭ lucru; că eşise la patru-ḑecĭ de boĭerĭ marĭ şi bĕtrânĭ, şi eraŭ pe atâţĭa şi maĭ bine tinerĭ, cariĭ treceaŭ peste sută. Atuncea aŭ răpeḑitŭ Domnul cu mare olacŭ pe afară pe la casele boĭerilorŭ ca sĕ védă cu adevĕratŭ cine şi cine aŭ fugitŭ, şi însciinţându-se Domnul şi Greciĭ că n'aŭ rĕmasŭ nime din ceĭ bĕtrânĭ, îndată aŭ chĭămatŭ Domnul pe Ioniţă Paşcanu, şi aŭ vorovitŭ multe vorbe în taĭnă ca sĕ mérgă la boĭerĭ şi sĕ ḑică luĭ Tóderŭ Palade cu gĭurămêntŭ despre Măriea Sa, arĕtându-ĭ că orĭ-ce va pofti, îĭ va fi pre voĭe, grăindŭ elŭ şi cu alţiĭ din boĭerĭ, cu care va socoti, scriindŭ Domnul şi o carte către toţĭ boĭeriĭ ca sĕ aréte Mărieĭ Séle ce le este plânsul, şi Măriea Sa le va tocmi, măcarŭ că le-arŭ fi tocmitŭ şi maĭ-nainte, déră nu i-aŭ făcutŭ scire Măriei Séle. Şi aşa aŭ răpeḑitŭ pe Paşcanu cu mare olacŭ la boĭerĭ, la Căuşenĭ, la Sultanu, căcĭ acolo se strînsese toţĭ. Pe de altă parte, Iordaki Stăvăraki Spatarul şi Postelnicul Iordaki Genetŭ, aŭ plecatŭ cu mare mezilŭ la Ţarigradŭ, crăpândŭ douĕ părechĭ de telegarĭ pênĕ în Galaţĭ; éră pe Manoli Spatarul şi pe Fotaki i-aŭ răpeḑitŭ la boĭerĭ, ca dóră îĭ va puté îndupleca cu gĭuruinţă ca sĕ'ĭ întórcă. Şi mergêndŭ de la Kişinăŭ dincolo, apropiindu-se de Căuşenĭ, şi înţelegêndŭ

boierii cei tineri că vinŭ acei duoi Ministri Greci, s'aŭ înarmatŭ câţi-va, eşindu-le înainte ca sĕ'i omóre. Ce norocirea lorŭ de nisce slujitori, că le-aŭ datŭ scire ca sĕ se întórcă că vinŭ ca sĕ'i ucigă. Şi atunce îndată s'aŭ întorsŭ înnapoi la Kişinăŭ, cu carii s'aŭ întorsŭ şi Paşcanu cu rĕspunsŭ de la boieri la Domnŭ. Atunce din gură 'l-aŭ bucuratŭ puţinelŭ pe Domnul boierii, alesŭ Palade că era vĕrŭ primare Domnului; şi érăşi fĕră de zăbavă aŭ mai scrisŭ Domnul lui Palade, începêndŭ a scrie şi lui Costaki Vornicul; şi însciinţându-se Domnul de la mine Enaki Kogălniceanu, ce eramŭ comisŭ alŭ doile atuncea, cum că unŭ frate a lui Palade a nume Constantinŭ este la casa lui în ţinutul Vasluiului, aŭ trămisŭ de 'l-aŭ chiămatŭ la Iaşi, şi după ce aŭ venitŭ aŭ vorbitŭ Domnul multe vorbe de taină cu elŭ, la care 'l-aŭ trămisŭ şi pe elŭ. Şi aşa încredinţându'i prin acesti duoi boieri, la tóte cererile lorŭ, ḑicêndu-le şi Sultanul ca sĕ se întórcă, căci scrisese Vodă şi la dênsul, trămiţêndu'i şi multe daruri, arĕtându'i că Grecii aŭ fostŭ pricina, şi Măriea Sa n'aŭ sciutŭ, éră acum i-aŭ gonitŭ la Ţarigradŭ. Atunce s'aŭ întorsŭ boierii înapoi, de care nu putemŭ scrie câtă bucurie aŭ avutŭ Domnul de venirea lorŭ, şi viindŭ, cu mare dragoste şi cinste i-aŭ priimitŭ Domnul; şi îndată aŭ schimbatŭ tóte boieriile lorŭ, afară de Logofeţiea cea mare, făcêndŭ pe Manolaki Costaki Vornicŭ de ţéra de giosŭ, şi pre Radul Racoviţă Vornicŭ la ţéra de susŭ, pe Costaki Razu Hatmanŭ, pe Tóderŭ Palade vel Visternicŭ, şi pe Vasili Cilibiu Rusetŭ vel Spatarŭ, pe Iordaki Mamanu Paharnicŭ, şi pe Iordaki Cantacuzino Paharnicŭ, şi pe Bălăsaki vel Agă, şi pe cei-alţi fiesce-care după orônduiala lui, după cum aŭ găsitŭ cu cale acei duoi boieri de ţéră, şi la Isprăvnicii şi la tóte, făcêndŭ boieri agiunşi de capŭ, petrecêndŭ Domnul cu mare linisce şi blândeţe.

Acum érăşi sĕ venimŭ la scosul Lajilorŭ din ţéră care amŭ pomenitŭ mai înapoi, că şeḑêndŭ Casim-Aga în Iaşi aŭ gătitŭ pe unŭ Enicerŭ Efendi a lui, dându'i şi suretul fermanului Impĕrătescŭ şi 'l-aŭ trămisŭ ântêiŭ la Huşi de aŭ cetitŭ acelŭ suretŭ a fermanului, grăindu-le Lajilorŭ şi din gură, întrebândŭ de vorŭ sĕ se supuie fermanului Impĕrătescŭ, cerêndŭ rĕspunsŭ de la dênşii; éră de suntŭ supuşi fermanului, sĕ aibă atâtea ḑile orônduite puindu-le sorocŭ sĕ se rădice cu bucatele lorŭ. Atuncea le-aŭ căutatŭ a priimi; cerêndu-le şi scrisóre de la mâna lorŭ, care aŭ priimitŭ şi aŭ datŭ; şi de acolo aŭ trecutŭ Prutul de ceea parte, şi aŭ mersŭ la têrgul Lăpuşnei, făcêndŭ şi acole aşeminea; şi de acolo la Kişinăŭ şi la Soroca şi la alte têrguri şi Casabale; carii fiind-că auḑise cum aŭ priimitŭ cei-alţi, le-aŭ căutatŭ şi lorŭ a priimi, dândŭ toţi scrieri cu vadele la mâna lui Enicerŭ-Efendi, fiind-că scia şi auḑise cine este Casim-Aga Enicerŭ-Agasi de Hotinŭ, şi cum că nu şugusesce, ce'i omóră şi le ia totŭ ce aŭ. Şi aşa şeḑêndŭ Casim-Aga în Iaşi pênĕ la sorócele lorŭ ca sĕ védă de ce se vorŭ apuca, aŭ începutŭ a veni veste la Domnul de la Ispravnici, arĕtândŭ că'şi rĕdică bucatele şi se ducŭ; carii pênĕ la sorocŭ s'aŭ rădicatŭ toţi, poroncindŭ Domnul de aŭ arsŭ odăile şi bordeile lorŭ ca sĕ nu mai rĕmâie culbŭ de a lorŭ pe acolo. Atunce dăruindŭ Domnul pe Enicer-Agasi după cum se cade, s'aŭ rĕdicatŭ şi s'aŭ dusŭ la sărhatul lui la Hotinŭ, curăţându-se ţéra ca de mare rĕŭ ce avea, mulţămindŭ toţi lui Dumneḑeŭ

că i-aŭ mêntuitŭ de Lajĭ, domnindŭ Domnul cu mare linisce, cu grele dărĭ pe sĕracĭ.

In anul alŭ doilea a Domnieĭ Séle, aŭ trecutŭ şi unŭ Paşă cu treĭ tuiurĭ, anume Numan-Paşa, care venia de la Salonicŭ mergêndŭ la Hotinŭ, şi pentru sĕ nu vie în Iaşĭ, aŭ pusŭ Domnul totŭ chipul de silinţă de 'l-aŭ trecutŭ pe Prutŭ, făcêndŭ mare chĭeltuele cu trecerea luĭ, fiindŭ omŭ mare, ţiindŭ şi Sultană, avêndŭ mare tacâmŭ cu elŭ şi mulţime de ómenĭ, trăgêndŭ mare supĕrărĭ lŏcuitoriĭ cu trecerea acestuĭ Paşă, atâtŭ sĕraciĭ câtŭ şi boieriĭ, fiindŭ că la unŭ conacŭ s'aŭ fostŭ tulburatŭ Kehaĭaoa Paşeĭ că nu se afla ghĭaţă, şi fiindŭ Banul celŭ mare, Dumitraşcu Kalmăşu, şi elŭ orônduitŭ cu alţiĭ, şi prilejindu-se acolo de faţă, aŭ pusŭ de 'l-aŭ bătutŭ, care nu puţină necinste i-aŭ făcutŭ. De care auḑindŭ Domnul, îndată 'l-aŭ rădicatŭ de la acea slujbă, orônduindŭ pe Hatmanŭ Costaki de aŭ purtatŭ de grijă la tóte conacele pênĕ ce 'l-aŭ trecutŭ peste hotarŭ, îmbrăcându'lŭ Paşa cu blană, şi deosebitŭ kereke nouă, rĕmâindŭ mulţămitŭ de elŭ.

In ḑilele acestuĭ Domnŭ aŭ fostŭ mare belşugŭ în tóte, şi eftinătate, dér ă şi dărĭ multe pe ţéră: văcăriturĭ marĭ, sferturĭ îndoite şi altele; lŏcustele cu mila luĭ Dumneḑeŭ aŭ peritŭ, déră cu tóte nevoile ce eraŭ se aflaŭ toţĭ voĭoşĭ şi îşĭ plătĭaŭ dările lorŭ. In alŭ treilea anŭ a acesteĭ Domniĭ, la luarea mucarelului, s'aŭ orônduitŭ pe Antiohi Capi-kehaĭe de aŭ venitŭ cu mucarelul MărieĬ Séle, eşindŭ Domnul la Tărguşorŭ, puindŭ saĭvanŭ, întrândŭ cu mare alaiŭ în Iaşĭ, îmbrăcândŭ pe Antiohi Genetul cu blană de sobolŭ. A doua ḑi 'l-aŭ boeritŭ făcêndu'lŭ vel Postelnicŭ, în locul frăţine-sĕŭ luĭ Iordaki.

Éră cândŭ aŭ fostŭ alŭ 4-le anŭ, 1753 Ghenari 1, s'aŭ sĕvêrşitŭ Măriea Sa Dómna Soltana, fiindŭ bolnavă încă de cu vară, ḑicêndŭ că este grea, ci aŭ fostŭ o enfracsis care nu o aŭ putatŭ pricepe doftoriĭ. Ci a doua ḑi cu mare cinste şi jale aŭ rădicatŭ boĭeriĭ ceĭ marĭ ósele cu mare adunare de Vlădicĭ, Egumenĭ şi preoţĭ fŏră de numĕrŭ, mergêndŭ şi Domnul cu tóte glótele pe gĭosŭ pênĕ la mŏnăstirea Golieĭ, făcêndŭ mare obidnuire Domnul pentru Dómna, la care cetindŭ ósele cu marĭ cântărĭ şi împărţirĭ de banĭ la sĕracĭ, şi la totŭ norodul ce se afla acolo, aŭ îngropat'o acolea d'înaintea Precisteĭ. De acolea aŭ luatŭ boĭeriĭ cu toţĭ pe Domnul şi 'l-aŭ dusŭ la curte, mângăindu'lŭ cu multe cuvinte dulcĭ şi blânḑĭ, puindŭ Domnul strae cernite şi tótă curtea MărieĬ Séle, rĕmâindŭ mare jale în tótă curtea.

Éră după acésta n'aŭ trecutŭ multă vreme la mijlocŭ şi aŭ arsŭ şi vama domnéscă, arḑêndŭ multă marfă domnéscă şi neguţitorésca, şi a Vameşuluĭ celuĭ mare Lefterŭ. Şi éràşĭ după acésta, la Marte 9 ḑile, éràşĭ s'aŭ têmplatŭ unŭ focŭ despre rîpa Priviţóeĭ la o casă próstă, şi têmplându-se o furtună mare, aŭ săritŭ focul la feredeul celŭ mare éră pe o casă próstă, şi de acolo aŭ săritŭ pe uliţa boĭerilorŭ pe grajdul dumiséle Alistarhŭ Spătarŭ, şi de acolo aŭ luatŭ uliţa d'a rôndul spre curtea domnéscă, ajungêndŭ la hazné; de acolo aŭ săritŭ pe sfete Neculaĭ, şi de la sfete Neculaĭ aŭ săritŭ în patru locurĭ pe curtea domnéscă, pe casele de la haremŭ, pe casele cele 'nalte de la cămară, (*cucinile*), pe ceasornicul de pe pórtă, pe biserica cea mare domnéscă, de aŭ arsŭ tóte aceste într'unŭ césŭ, câtŭ nu scia niciĭ uniĭ a curţiĭ ce sĕ

facă, atâtŭ ómeniĭ câtŭ şi Domnul, arḑêndŭ multe lucrurĭ a tuturorŭ şi a Domnuluĭ, care nu se póte pomeni ce urgie a luĭ Dumneḑeŭ aŭ venitŭ într'unŭ ceasŭ, mergêndŭ focul pênĕ pe eazŭ, arḑêndŭ şi érba în grădina cea mare domnéscă, şi câte-va case próste de pe eazŭ. La care neavêndŭ Domnul unde şedé, aŭ mersŭ de aŭ şeḑutŭ în casele suroriĭ Mărieĭ Séle Domniţeĭ Rucsandeĭ de lângă hazné, pênĕ aŭ făcutŭ curţele. Şi îndată aŭ făcutŭ orânduĭală de câtŭ lemnŭ trebuĭe, ca sĕ se facă curtea la locŭ, făcêndŭ maĭ mare asupra acesteĭ trebĭ pe Lăscăraki Genetŭ velŭ comisŭ, cu tótă taĭfaoa grajduluĭ gospodŭ; şi îndată cum aŭ trecutŭ postul celŭ mare, s'aŭ şi apucatŭ de lucrul caselorŭ despre salamaicŭ, lăsândŭ haremul maĭ în urmă, împărţindŭ zapciĭ la tóte trebile, care şi eŭ amŭ fostŭ orânduitŭ asupra acoperămêntuluĭ bisericiĭ ceĭ marĭ, de amŭ acoperit-o după cum se vede pênĕ astăḑĭ.

Aice ne vine rândul de a pomeni o têmplare ce s'aŭ têmplatŭ luĭ Spătarul Stavaraki celuĭ vestitŭ, că întêmplându-se în Ţarígradŭ o jalobă din ţéra Românéscă pentru câţĭ-va Grecĭ că suntŭ spărgătorĭ acestorŭ douĕ ţĕrĭ, la care pe lîngă alţĭ Grecĭ, ce aŭ fostŭ arĕtatŭ neprietiniĭ lorŭ, arŭ fi arĕtatŭ că arŭ fi şi elŭ unul dintr'aceĭ spărgĕtorĭ acestorŭ ţĕrĭ. La care Impĕrăţiea, Sultanŭ Mahmudŭ, îndată aŭ poroncitŭ sĕ'ĭ facă surgunŭ pe toţĭ la unŭ ostrovŭ ce se chiamă Tenedos, şi pre ceĭ-lalţĭ i-aŭ prinsŭ pre toţĭ, adecă pre Hatmanul Mihalopŭ, pre Spătarul Neculaki Rusetŭ şi pe alţiĭ; éră Stăvăraki aflându-se în Moldova, nu 'l-aŭ găsitŭ de o-dată, ci îndată aŭ răpeḑitŭ Pórta unŭ olacŭ cu fermanŭ Impĕrătescŭ cu Tătarŭ la unŭ Capigi-Başă ce se afla la Iaşĭ cu alte trebĭ, ca sĕ'lŭ prinḑă şi cu bună pază sĕ'lŭ trămită unde eraŭ şi ceĭ-alţĭ. Şi sosindŭ Tătarul la Iaşĭ în de séră, aŭ mersŭ dreptŭ la casele Capigi-Başeĭ de aŭ datŭ cărţile, la care Domnul şi boĭeriĭ Grecĭ ce avea, nesciindŭ ce este pricina, âmblat'aŭ cu totŭ chipul de silinţă ca sĕ afle într'acea séră ce este venirea aceluĭ tătarŭ, şi nu s'aŭ pututŭ ca sĕ se afle. Ci Stăvăraki fiindŭ că şedé la Frumósa cu şederea atunce, şi fiindŭ şi tină, şi înnoptândŭ ca sĕ afle, aŭ rĕmasŭ în Iaşĭ într'acea nópte de aŭ dormitŭ la cumnatul sĕŭ Postelnicul Iordaki Genetŭ in casele luĭ Stavru Sulgeruluĭ lângă sfântul Neculaĭ. Déră Capigi-Başa încă aŭ pusŭ pe de altă parte de aŭ căutatŭ unde rĕmâne, şi a duoa ḑi cândŭ se rĕvĕrsa ḑiorĭ de ḑiuă, aŭ sositŭ unŭ ciohodarŭ a Capigi-Başăĭ acolo, întrebândŭ pe Stăvăraki: «sculatus'aŭ?» I-aŭ rĕspunsŭ că dórme. Indată aŭ ḑisŭ sĕ'lŭ scóle, că'lŭ chĭamă Capigi-Başa. La care întrândŭ sluga sĕ'lŭ scóle, aŭ intratŭ şi cĭohodarul, şi sculându'lŭ, i-aŭ ḑisŭ că'lŭ chĭamă Aga, şi şeḑêndŭ acolo într'unŭ scaunŭ ciohodarul, i-aŭ datŭ ciubucŭ şi café, éră Stăvăraki cum s'aŭ sculatŭ din aşternutŭ, numaĭ cu izmenele şi cu camzólŭ şi cu cuşma cea de nópte, i-aŭ datŭ unŭ ibricŭ cu apă în mână, şi aŭ intratŭ la âmblătóre, acole înaintea ciohodaruluĭ, căutând ciohodarul cu ochiĭ la uşa âmblătoriĭ. Éră Stăvăraki aŭ încuĭétŭ uşa âmblătoriĭ pe din lăuntru; lăsândŭ ibricul aŭ eşitŭ pe feréstră aşa desculţŭ, şi s'aŭ dusŭ tocmaĭ la casele Hatmanuluĭ Kostaki şi'lŭ sculà din somnŭ, şi căḑêndŭ la picĭórele luĭ ḑicêndŭ: «ḑilele mele în mâna dumitéle suntŭ, şi ce sciĭ fă cu mine!» Atunce i-aŭ răspunsŭ Hatmanul: «Nu te teme, décă te-aŭ adusŭ Dumneḑeŭ la mine, nu te voiŭ lăsa.» Şi îndată 'l-aŭ ascunsŭ, răpeḑindŭ de aŭ chĭămatŭ unŭ Mîrzacŭ, ce avea musafirŭ într'o casă la póртă, ḑicêndu'ĭ: «amŭ unŭ amanetŭ

ca să'ţî daŭ, déră voiŭ să'ţî puî capul şi amanetul din mână sĕ nu'ţî daî.» Şi îndată aŭ priimitŭ, ḑicêndu'î sĕ fie gata; şi îndată aŭ îmbrăcatŭ pe Stavaraki cu strae slujitorescî, gătindu'î şi unŭ calŭ, şi dându'î de chieltuîală, viindŭ şi Mîrzacul gata cu şése Tatarî, făcêndu-se cu Stăvăraki şi cu Mîrzacul şépte, pênĕ a nu rĕsări sórele aŭ plecatŭ din Iaşî. Éră bîetul ciohodarŭ a Kapigi-Başeî, vĕḑêndŭ atâta zăbavă la âmblătóre, aŭ mersŭ şi aŭ stricatŭ uşa; la care aŭ găsitŭ numaî ibricul, şi îndată cunoscêndŭ că aŭ fugitŭ, s'aŭ dusŭ la Capigi-Başa la mormênturile Turcilorŭ, că acolo era conăcitŭ, de i-aŭ spusŭ că aŭ fugitŭ. Şi tulburându-se Capigi-Başa, îndată aŭ încălecatŭ cu treî-ḑecî de ciohodarî la Domnul mergêndŭ şi cerêndŭ pe Stavaraki. Respunḑêndŭ Domnul că nu'lŭ scie, i-aŭ strigatŭ Capigi-Başa: «*omul tĕŭ este;*» éră Domnul i-aŭ rĕspunsŭ: «Décă 'lŭ sciî că'î omul meŭ, de ce nu 'mî-aî spusŭ mie, şi atunce de arŭ fi lipsitŭ, îţî damŭ sémă de elŭ!» Şi îndată aŭ datŭ mare poroncă numaî de câtŭ sĕ'lŭ găséscă, trămiţêndŭ şi Capigi-Başa ómeniî sĕî în tóte părţile, întrebândŭ pe fiesce care de elŭ. Atuncea nu sciŭ cine s'aŭ găsitŭ din prostime şi aŭ spusŭ Turcilorŭ că 'l-aŭ vĕḑutŭ întrândŭ în casa Hatmanuluî Kostaki; aceste auḑindu-le Capigi-Başa s'aŭ întorsŭ de alŭ doile la Domnul, spuindu-le Domnuluî; îndată aŭ chîămatŭ pe Kostaki la curte, apucându-lŭ sĕ mărturiséscă; care aŭ arĕtatŭ casa ca sĕ cerce, déră elŭ nu scie nimică. Şi vĕḑêndu'lŭ că se apără tare, 'l-aŭ lăsatŭ; éră Mîrzacul pe acea vreme trecuse Prutul, şi încă tăîasĕ funiile poduluî ca cine va veni în urma lorŭ sĕ se zăbovéscă cu trecătórea. Ci răpeḑindŭ şi pe afară cîohodarî şi boîeranaşî pe tóte drumurile, mergêndŭ şi spre Prutŭ, întrebândŭ de aŭ trecutŭ cineva, respuns'aŭ că altă n'aŭ trecutŭ fără de şépte Tatarî; aŭ cunoscutŭ boîerul Antiohi Căpitanul, căcî elŭ era cu Baş-ciohodarŭ a Capigi-Başeî, şi s'aŭ întorsŭ înapoî.

Atuncea în Ţarigradŭ pîreaŭ boîeriî de ţéra Românéscă pe Domnul lorŭ Mateiŭ-Vodă de multe rĕutăţî ce le făcea, la care îlŭ adusese ca sĕ'lŭ maziléscă; ci împreunându-se Capi-kehaîelele amêndurorŭ ţĕrilorŭ la unŭ locŭ, căḑêndŭ cu rugăminte la Manoli Gelepul Capi-kehaîéoa Moldoveî ca sĕ priiméscă sĕ facă schimbul Domniilorŭ, căcî de s'arŭ mazili suntŭ stinşî de pe faţa pămêntuluî, fiindŭ domniea luî Mateî Vodă nouă, fiindŭ că nu murise de multŭ tatălŭ sĕŭ Grigori Vodă, şi dupĕ mórte aŭ silitŭ socrul sĕŭ Mihalopul de 'l-aŭ făcutŭ Domnŭ în locul tătine-sĕŭ, lăsândŭ pre fratele sĕŭ celŭ maî mare Scărlatŭ în urmă; şi fiindŭ că doria Manoli Spatarul de una ca acésta, îndată aŭ priimitŭ alergândŭ la Porţî şi uniî şi alţiî, avêndŭ amêndouĕ părţile trebuinţe, dăruindŭ în tóte părţile. Fiindŭ toţî aî Porţeî prietiniî lorŭ, aŭ silitŭ şi aŭ isprăvitŭ, una ca sĕ lipséscă şi gâlcéva din ţéra Românéscă, alŭ doilea ca sĕ nu se stingă şi Capi-kehaîelele; şi aşa s'aŭ făcutŭ schimbare amêndurorŭ Domniilorŭ, şi în ḑiua care fugisĕ Stăvăraki, aŭ sositŭ maî în de séră şi Domnuluî veste cum că aŭ îmbrăcatŭ Capi-kehaîelele căftanŭ de ţéra Românéscă. Atunce nu putemŭ arĕta câtă bucurie aŭ luatŭ Domnul şi tótă curtea Mărieî Séle, oblicindŭ şi a luî Stăvăraki pricină că aŭ fostŭ sĕ'lŭ prindă, sĕ'lŭ trămită la surgunlîcŭ care şi Capigi-Başeî îî venise poroncă sĕ rĕdice pre Domnul şi sĕ'lŭ ducă în ţéra Munténéscă; aşijderea şi pe Mateî Vodă în Moldova.

Domniea acestuĭ Domnŭ aŭ fostŭ treĭ anĭ şi ḑece lunĭ, şi după venirea vesteĭ de domnie nouă, s'aŭ mutatŭ în curtea Domnéscă căcĭ se isprăvise totŭ salămlîcul şi'lŭ aşternuse frumosŭ; éră partea haremuluĭ aŭ rĕmasŭ nefăcută. Şi aşa gătindu-se de tóte ce'ĭ trebuia, peste puţine ḑile aŭ plecatŭ din Iaşĭ.

CAP. VIII.

Domniea luĭ Mateĭ Ghica Vodă.

Viindŭ Domnŭ la Moldova Mateĭ Ghica Vodă, alŭ doilea feciorŭ luĭ Grigorie Ghica Vodă, i-aŭ eşitŭ tótă boĭerimea înainte, întrândŭ în Iaşĭ cu mare alaiŭ, ântêiŭ în sfete Neculaĭ de i-aŭ cetitŭ molitfă după obiceiŭ Mitropolitul Iacovŭ, maĭ pe urmă aŭ mersŭ şi în curtea Domnéscă la létŭ 1753, Iulie. Cetindŭ fermanul după obiceiŭ, aŭ îmbrăcatŭ pe Capegi-Başa cu feregé cu samurŭ, şi pe ceĭ-alţĭ boĭerĭ cu caftane, pe fiesce-care după orânduĭala boĭerieĭ luĭ. Éră a doua ḑi strângêndu-se boĭeriĭ la curte, aŭ începutŭ a'ĭ boĭeri, făcêndŭ Logofĕtŭ mare pe Radul Racoviţă, şi pe Ión Bogdanŭ Vornicŭ de ţéra de gĭosŭ, şi pe Dumitraşcu Paladi Vornicŭ de ţéra de susŭ, şi pe Kostaki Razu vel Hatmanŭ, şi pe Vasili Rusetŭ vel Visternicŭ, şi pe Dumitraşcu Kalmăşŭ vel Banŭ, şi pe Ión Sturza vel Spatarŭ, şi pe Ioniţă Cantacuzino vel Paharnicŭ, şi pe Ioniţă Paladi vel Stolnicŭ, şi pe Iordaki Alistarhŭ vel Comisŭ, şi pe Petraki Duculeţŭ vel Cămĕraşŭ. Şi aşa petrecea cu mare mărire Domniea luĭ, fiindŭ Domnul măreţŭ, şi ĭute la mânie, şi iubitorŭ la bătăĭ; la gĭudecăţĭ nu prea scia rôndul, şi ce'ĭ ḑicea aşa găsĭa şi Măriea Sa cu cale. Avea şi boĭerĭ Grecĭ de trébă cu Măriea Sa; avea pre Spatarul Iacovaki Rizu şi pe Hatmanul Mihalopulo, şi pe Alexandru Dracu Postelnicŭ; şi pe Neculaĭ Dracu Postelnicŭ, şi alţiĭ, cariĭ acestĭ boĭerĭ ĭlŭ chivirniseaŭ, avêndŭ tóte trebile în mâna lorŭ. Éră Domnul făcea zăfchiurĭ cu ḑicăturĭ, cu primblărĭ, cu jocurĭ, iubindŭ şi partea muĭeréscă. De multe orĭ poroncea Cămĕraşuluĭ Petraki de făcea masă boĭerilorŭ pământenĭ la cămară în Divanul celŭ mare; şi după masă mergea Vornicul Dómniĭ cu catastifŭ ce avea pecetluitŭ cu pecetea gospodŭ în mâna luĭ, la câteva gĭupânese marĭ de le poftea ca sĕ vie la curte, arĕtândŭ că este poroncă gospodŭ, şi aducea şi ovreĭce şi gĭucaŭ cu tótele la curte, şi Domnul cu Dómna făcea privélă.

In ḑilele acestuĭ Domnŭ, pré multŭ medeanŭ aveaŭ boĭeriĭ ceĭ marĭ, fiindŭ boĭeriĭ Grecĭ înspăĭmêntaţĭ din téra Românéscă, şi aşa, atâtŭ Domnul câtŭ şi boĭeriĭ Grecĭ, arĕtaŭ o mare dragoste asuprapă mêntenilor, făcênd tuturor boĭerilor veniturĭ şi leĭĭ îndestule şi rĕdicăturĭ, şi alte darurĭ ce eraŭ pe ascunsŭ, ca sĕ rĕmâie boĭeriĭ mulţămiţĭ de Domnul şi de Grecĭ, ca sĕ astupe hula ce luase în ţéra Românéscă, căcĭ dobândise nume prostŭ; care nu le părea bine Grecilorŭ avêndŭ Domnŭ tênĕrŭ. Scos'aŭ şi multe birurĭ într'acéstă Domnie, alesŭ văcăriturĭ marĭ şi grele, scoţêndŭ şi iérna şi vara, care era fórte greŭ lŏcuitorilorŭ.

Intr'acéstă Domnie s'aŭ sĕvêrşitŭ duoĭ boĭerĭ marĭ, cariĭ putemŭ sĕ ḑicemŭ duoĭ stîlpĭ aĭ ţĕreĭ, bĕtrânĭ şi vrednicĭ de laudă: Sandul Sturza Logofĕtŭ mare şi Razu Kostaki Hatmanŭ.

Vĕḑêndŭ Domnul pomenile ce făcuse tatălŭ Măriei Séle, Grigorie Vodă în Moldova, s'aŭ îndemnatŭ şi Măriea Sa de aŭ făcutŭ o hazné mică în treĭ colţurĭ la pórta curţeĭ Domnescĭ, d'inaintea haznaleĭ ceĭ marĭ a tătâne-sĕŭ, cu treĭ şuruburĭ, maĭ făcêndŭ şi unŭ schitŭ de pĭétră micŭ în fundul Socoleĭ, în dealŭ lângă poĭana luĭ Păunŭ, care schitŭ maĭ 'nainte era de lemnŭ vechiŭ şi se numia schitul luĭ Tărîţă, la care de multe orĭ mergea Domnul în primblare, fiindŭ locŭ naltŭ şi frumosŭ; făcêndŭ şi la Copoŭ unŭ foişorŭ maĭ în dealŭ, care fusese şi maĭ nainte foişorŭ făcutŭ de părintele Măriei Séle şi se stricase; şi érăşĭ nelipsitŭ mergea la primblare cu ḑicăturĭ, şi cu mese marĭ făcêndŭ boĭerilorŭ. Ce cu tóte că era boĭerilorŭ bine şi în mare cinste de către Domnul, éră nu'lŭ aveaŭ în dragoste ceĭ maĭ mulţĭ pentru cele multe lucrurĭ necuvióse ce le urma, cu care îşĭ necinstea numele, şi nu numaĭ la pămêntenĭ ce şi la vecinĭ, atâtŭ la creştinĭ câtŭ şi la Turcĭ; care la cea maĭ de pe urmă multă pagubă şi sĕrăcie i-aŭ venitŭ, că mersese cuvêntul din omŭ în omŭ, pênĕ aŭ mersŭ şi la urechile celorŭ marĭ, stricându'şĭ numele de către porţele cele marĭ.

Cândŭ aŭ fostŭ la létŭ 1755 Dechemvrie, aŭ venitŭ veste de la Ţarigradŭ cum că s'aŭ sevêrşitŭ Sultanul Mahmudŭ Impĕratul, şi s'aŭ făcutŭ Impĕratŭ Sultanul Osmanŭ fratele luĭ Mahmudŭ maĭ micŭ, şi îndată aŭ poroncitŭ Domnul de aŭ făcutŭ mare dunanma în totŭ Iaşul şi pin tóte târgurile de pe afară, o septemână în tóte nopţile, podobitŭ tóte porţile şi dughenele, cu felŭ de felŭ de podóbe, şi cu mare lumină de candele pe tóte uliţile, şi cu meterhanele, şi cu totŭ felul de ḑicăturĭ. Aşijderea aŭ împodobitŭ şi curtea şi tóte porţile curţeĭ, cu oglinḑĭ, cu felŭ de felŭ de verdeţurĭ, cu candele şi altele.

Pe acéstă vreme fiindŭ Constantin Vodă Mavrocordatŭ în Ţarigradŭ mazilŭ, şi vĕḑêndŭ că se schimbă totŭ devletul, aŭ găsitŭ şi elŭ vreme ca sĕ âmble dupĕ Domniea ţĕreĭ Românescĭ, dăruindŭ şi gĭuruindŭ în tóte părţile. Pe acéstă vreme şi Constantin Vodă Racoviţă din ţéra Românéscă nefiindŭ mulţămitŭ de boĭeriĭ Muntenĭ, silea în totŭ chipul ca sĕ se mêntuiéscă şi sĕ scape din mânile Muntenilorŭ, fiindŭ că se tĕmplase câte-va pricinĭ cu vicleşugurĭ; şi orônduise pe Stavaraki la acésta ca sĕ stee cu capul la Pórtă. Fiindŭ şi Vizirŭ Mustafa Paşa cu alŭ doilea vizirlîcŭ, bunŭ prietenŭ luĭ Racoviţă, aŭ luatŭ Constantin Vodă Mavrocordatŭ Domniea ţĕreĭ Românescĭ, mutândŭ éră pe Constantin Vodă Racoviţă în Moldova, éră luĭ Mateĭ Vodă i-aŭ venitŭ mazîliea de la Pórtă.

In Domniea acestuĭ Domnŭ, s'aŭ sevêrşitŭ şi Beizadé Ioniţă Cantemirŭ, care era cu traĭul luĭ aice în Moldova de câţĭ-va anĭ. Éră Mateĭ Vodă mergêndŭ la Ţarigradŭ, s'aŭ apucatŭ de gĭudecăţĭ cu boĭeriĭ luĭ şi cu socrul sĕŭ, trăgêndu'ĭ la gĭudecată, cerêndŭ sémă de la dênşiĭ, la care 'l-aŭ maĭ mestecatŭ şi eĭ pe la Porţĭ, scornindu'ĭ multe cuvinte, stricându'şĭ numele de peste totŭ locul, trăgêndŭ şi pre fratele Măriei Séle la gĭudecăţĭ turcescĭ, lăsându-'lŭ şi toţĭ boĭeriĭ Grecĭ ce avea, aşijderea şi socrul sĕŭ, căcĭ remăsese de 'lŭ trăgea fîică-sa, Dómna, la gĭudecăţĭ turceştĭ; şi cu aceste fapte aŭ rĕmasŭ la rea stare, care n'aŭ maĭ vĕḑutŭ Domnie, trăindŭ cu milosteniea crestinilorŭ.

CAP. IX.

Alŭ doilea Domnie în Moldova a luĭ Constantinŭ Vodă Racoviță Cehanŭ, feciorŭ luĭ Mihaĭ Vodă.

Luândŭ alŭ doilea Domnie în Moldova Constantinŭ Vodă Cehanŭ la létŭ 1755, după maziliea luĭ Mateĭ Vodă, care domnise duoĭ pol anĭ în Moldova, aŭ purcesŭ de aŭ venitŭ cu Domnie în Moldova, și agĭungêndŭ la Focșenĭ, aŭ șe-ḑutŭ treĭ ḑile oturacŭ, căutândŭ gĭudecățile sĕracilorŭ, mergêndŭ și la o biserică de lemnŭ a Măriei Séle, Profitul Samuilŭ, de aŭ auḑitŭ liturghiea, la care acea mergere aŭ fostŭ pricina de s'aŭ făcutŭ de piétră cu mâna Episcopuluĭ de Romanŭ. Acuma aŭ făcutŭ și câte-va boĭeriĭ, făcêndŭ pre Hristoverghi Staroste de Putna fiindŭ Vornicŭ mare, pe Enaki Costake Banŭ mare și Părcălabŭ Galaților, pe Theofilŭ Gramaticul Căminarŭ mare și Capi-kehaĭe la Țarigradŭ, și pe Stefanŭ Buhăescul Staroste la Cernăuțĭ, și pe Enaki Kogălniceanu Vătavŭ de Aproḑĭ, și pe alțiĭ. Și de acole mergêndŭ la Romanŭ, intrândŭ după obiceiŭ cu cântărĭ în Episcopie, și a doua-ḑi fiindŭ sĕrbătórea Precisteĭ, (Blagoveșteniile), aŭ mersŭ Domnul la o biserică de piétră a Precisteĭ, care o făcuse Episcopul, de aŭ ascultatŭ liturghiea, care din-tr'acea mergere aŭ dăruitŭ și Domnul multe lucrurĭ: veșminte, candele și moșiĭ, viĭ, țiganĭ și altele, făcêndu-se și Măriea Sa ctitorŭ d'impreună; îmbrăcêndŭ și pe Episcopul 'l-aŭ purcesŭ cu feregé blănită cu samurŭ. Și de acolo aŭ mersŭ la Iașĭ, eșindu'ĭ boĭeriĭ la tóte conacele în têmpinare, și cu mare alaiŭ, d'impreună cu salahorul celŭ Impĕrătescŭ care era orônduitŭ, aŭ intratŭ în curtea Domnéscă, cetindŭ fermanul după obiceiŭ, îmbrăcândŭ pe Divanŭ Efendi cu blană de samurŭ, și pe boĭerĭ cu feregele și cu căftane. Éră a doua ḑi aŭ chĭămatŭ pe boĭerĭ, și i-aŭ boĭeritŭ, făcêndŭ pe Lascaraki Genetŭ Postelnicŭ, și pe Ión Bogdanŭ vel Logofĕtŭ, și pe Manolaki Costaki Vornicŭ de țéra de gĭosŭ, și pe Iordaki Balșŭ Vornicŭ de țéra de susŭ, și pe Vasilie Razu Hatmanŭ, și pe Dimitraki Paladi vel Visternicŭ, și pe Vasili Rusetŭ vel Spatarŭ, și pe Constantinŭ Sturza vel Paharnicŭ, și pe Iordaki Veninŭ vel Stolnicŭ, și pe Ioniță Canta vel Agă, și pe Iordaki Hrisosculeu Alistarhŭ vel Comisŭ, și pe Manolaki Genetŭ Sardarŭ la Kișinăŭ. Și așa aŭ trecutŭ sĕrbătorile Pascilorŭ cu veselie.

Éră după acésta, vĕḑêndŭ Domnul casele despre Dómna stândŭ nefăcute după cum le lăsase Măriea Sa încă din cea Domnie învĕlite cu răgozŭ, ca sĕ nu se strice boltele, îndată aŭ chĭămatŭ pe Visteriul celŭ mare, și aŭ poroncitŭ ca sĕ scrie pe la ținuturĭ sĕ taĭe chierestė, și sĕ chiăme și calfa sĕ facă isvodŭ, după cum este ca sĕ se facă, orônduindŭ Domnul pe Constantinŭ Kogălniceanul vel Medelnicerŭ, chĭeltuitorŭ, și pe frate-sĕŭ Vatavul de aproḑĭ Bumbașirŭ asupra acesteĭ trebĭ. Și așa s'aŭ apucatŭ de lucru, care cu mare

peire, pênĕ în iérnă abĭa s'aŭ gătitŭ, după cum se vĕdŭ, făcêndŭ şi feredeŭ, casă minunată, formă şi Grecéscă şi Moldovenéscă. Care în ḑioa de sfete Nicolae s'aŭ mutatŭ Domnul în ele.

Intr'acéstă Domnie s'aŭ sĕvêrşitŭ Lascaraki Géne Postelnicul celŭ mare, care fŏră de picŭ de bólă aşa sănĕtosŭ fiindŭ s'aŭ dusŭ; ḑicŭ sĕ fi fostŭ otrăvitŭ şi pricina sĕ fie fostŭ unŭ franţuzŭ a nume Leinţă, care era pe lûngă Domnul, căcĭ la multe lucrurĭ nu'lŭ putea suferi Lăscăraki, că luase multŭ obrazŭ şi nu băga pe nime în sémă. Ḑicŭ că acestŭ Franţuzŭ aŭ fostŭ pricina de aŭ muritŭ şi Dómna Domnuluĭ în Domniea de'ntêiŭ, cu unŭ doftorŭ ce adusece elŭ şi îlŭ curtenise dându'ĭ mare laudă de învĕţatŭ; măcarŭ că pe la cea de pe urmă, 'şĭ-aŭ luatŭ şi elŭ plata în Ţarigradŭ, că i-aŭ tăĭatŭ capul Sultanul Mustafa, neîntrebându'lŭ că este Ffranţuzŭ, scoţêndu'lŭ înaintea luĭ, la Eălăkioşchiŭ, şi acolo aŭ pusŭ de 'l-aŭ tăĭatŭ. Şi adusese şi pe Domnul la cumpăna morţiĭ, la care s'aŭ plătitŭ cu surgunlîcul ce 'l-aŭ făcutŭ atunce la Lemnos. Intr'acéstă Domnie, iérna, aŭ trecutŭ pin ţéră unŭ Paşă cu treĭ tuĭurĭ, de aŭ mersŭ la Hotinŭ, la care aŭ trămisŭ Domnul înaintea luĭ la Galaţĭ pe Ioniţă Cantacuzino vel Agă, de aŭ fostŭ purtătorŭ de grijă pênĕ 'l-aŭ trecutŭ peste hotarŭ cu mare nevoie şi chieltuială, strămutându-se tótă ţéra, perindŭ şi mulţĭ ómenĭ de a Paşeĭ de frigŭ ce era, care nu stătuse de mulţĭ anĭ, scoţêndŭ pe Domnul din mulţĭ banĭ.

Int'acéstă Domnie, éră aŭ scosŭ coniţă şi văcăritŭ iérna, căcĭ nu putea sĕ lupte cu alte dărĭ ce eraŭ. Şi după acésta aŭ socotitŭ şi aŭ făcutŭ sfatŭ cu tótă boĭerimea ca sĕ lege văcăritul sĕ nu maĭ fie într'acestŭ pămêntŭ. Şi aşa găsindŭ cu toţiĭ căĭ cu cale, aŭ scrisŭ la Ţarigradŭ la Biserica cea mare de aŭ scosŭ unŭ testamentŭ cu iscăliturile a totŭ soborul, scriindŭ în elŭ cu mare afurisenie, ca sĕ nu maĭ pótă de acum înainte nimene din Domnĭ scóte acéstă slujbă a văcărituluĭ; şi aşa aŭ pusŭ Domnul de aŭ scrisŭ la tóte ţinuturile de aŭ venitŭ câte şépte lŏcuitorĭ la Iaşĭ mazilĭ şi ruptaşĭ. Şi dupĕ ce s'aŭ strînsŭ mulţimea de norodŭ, aŭ pusŭ pe Mitropolitul de aŭ slujitŭ sfânta liturghie la Mitropolie, orônduindŭ Domnul pe Kogălniceanul Vatavŭ de aproḑĭ de aŭ strînsŭ tótă boĭerimea şi maziliĭ, şi neguţitoriĭ, şi tótă ţéra ce se adunase de aŭ mersŭ la Mitropolie la sfânta liturghie. Éră cândŭ aŭ fostŭ eşitul cu sfântele Darurĭ şi cu sfântul Potirŭ, aŭ stătutŭ toţĭ câţĭ slujĭaŭ la liturghie cu sfântele Darurĭ în capŭ şi în mână, scoţêndŭ acestŭ testamentŭ părintele Mitropolitul Iacovŭ, afurisindŭ de patru orĭ a patru Patriarşĭ: a Ţarigraduluĭ, Alecsandriea, Antiohiea şi Ierusalimul, cu toţĭ Arhiereiĭ a sfântuluĭ soborŭ, a sfânteĭ bisericĭ ceĭ marĭ a rĕsărituluĭ, strigândŭ norodul la fiescecare cuvêntŭ: *Aminŭ*. Care nu putemŭ arĕta ce huetŭ era în biserică de strigarea noroduluĭ, arĕtândŭ în lăuntru orĭ-cine arŭ numi, orĭ cine arŭ îndemna, orĭ banĭ arŭ lua, orĭ la slujbă arŭ merge: «afurisitŭ sĕ fie în vecĭ, ferul şi petrele sĕ putreḑéscă éră trupul luĭ sĕ râmâie în vecĭ!» Asijderea scoţêndŭ şi Mitropolitul o carte a luĭ făcută cu toţĭ Episcopiĭ şi Egumeniĭ, afurisindŭ şi pe Domnĭ, şi pe boĭerĭ, şi pe partea bisesicéscă, érăşĭ strigândŭ norodul: *Aminŭ.* Şi aşa sfîrşindŭ de cetitŭ, aŭ intratŭ cu sfântele Darurĭ în altarŭ. Care acele cărţĭ şi blestemurĭ aŭ pusŭ Domnul de le-aŭ pusŭ în stampă, numindŭ ântêiŭ

hotărîrea ce aŭ făcutŭ Măriea Sa cu totŭ sfatul boîerilorŭ ţěreĭ, cu iscăliturile tutulorŭ şi a Măriei Séle; de care nu putemŭ arĕta câtă bucurie aŭ luatŭ tótă ţéra dupĕ ce aŭ auḑitŭ, scriindŭ şi cărţĭ pe la toţĭ lŏcuitorii de mila ce aŭ făcutŭ Măriea Sa cu ţéra.

Pe aceste vremĭ, la Ţarigradŭ, Stavaraki se mânca cu socrul sĕŭ Manoli Spatarul, nelăsândŭ pe socrul sĕŭ sĕ se amestece la Capi-kehaîelîcŭ, şi Domnul iubindŭ maĭ multŭ pe Manoli de câtŭ pe Iordaki, îĭ trămitea banĭ şi darurĭ luĭ Manoli, pe ascunsŭ de ginere-sĕŭ Stavaraki; déră elŭ oblicise tóte şi le scriea Domnuluĭ, şi vĕḑêndŭ că nu se părăsesce Domnul de elŭ, aŭ pusŭ gândŭ rĕŭ ca sĕ strice Domnuluĭ. Şi scoţêndŭ Impĕrăţiea din Vizirîîcŭ pe Mustafa-Paşa, făcêndŭ Vizirŭ pe Ragub-Paşa, n'aŭ vrutŭ ca sĕ steie sĕ domnéscă Domniea, încă arĕta drumŭ altora. Care pe acea vreme fiindŭ Beîzede Scarlatŭ cu mare cétă de boîerĭ Grecĭ gata, aŭ mersŭ şi i-aŭ isprăvitŭ Domniea Moldoveĭ.

Acestŭ Domnŭ, Constantinŭ Vodă, era omŭ întregŭ la minte şi învĕţatŭ, şi blândŭ şi nemăreţŭ; iubitorŭ de banĭ nu era, pe ómenĭ îĭ iubîa, şi dorîa sĕ'ĭ védă chivernisiţĭ; la care pe toţĭ i-aŭ chivernisitŭ, care nu credŭ că arŭ fi maĭ fostŭ altŭ Domnŭ sĕ'şĭ chivernisécă ómeniĭ aşa bine. Şi domnindŭ într'acéstă domnie numaĭ unŭ anŭ, i-aŭ venitŭ maziliea la Mart. 9, care gătindu-se cu mare gătire, aŭ purcesŭ la Ţarigradŭ cu toţĭ ómeniĭ Măriei Séle.

CAP. X.

Domniea luĭ Scarlatŭ Grigorie Vodă.

Dupĕ ce aŭ îmbrăcatŭ Scarlatŭ Vodă caftanŭ de Domniea Moldoveĭ, şi aŭ întemeîétŭ trebile la Pórtă la anul 1757 Mart. 2, strîngêndŭ şi boîerĭ Grecĭ de trébă pe lûngă Măriea Sa, totŭ aleşĭ: pe Banul Moruzŭ, pe Iacovaki Rizul, pe Grigorie Ghica Postelnicul, pe Alecsandru fiiul Postelniculuĭ Constantinŭ, pe care 'l-aŭ făcutŭ şi Postelnicŭ, pe Spătarul Dumitraşcu Sturza, pe Spătarul Manolaki Géne, pe Costaki Moruzŭ pre care 'l-aŭ făcutŭ Comisŭ mare, şi pre Panaitaki Banul, răpeḑêndŭ îndată pe Spătarul Dumitraşcu Sturza Caîmacamŭ mare la Moldova, şi aşa gătindu-se Domnul de tóte câte trebuîaŭ unuĭ Domnŭ, luândŭ tuîurile şi cuca, rônduindŭ şi Capi-kehaîelele în Ţarigradŭ: pe Spătarul Iacovaki şi pe Spătarul Manoli Géne, aŭ purcesŭ Domniea cu mare alaiŭ şi calabaîîcŭ. Care sosindŭ la Galaţĭ, aŭ făcutŭ oturacŭ treĭ ḑile, eşindu'ĭ câtă-va boîerime înainte, făcêndŭ divanurĭ lŏcuitorilorŭ, făcêndŭ şi părcălabŭ Galaţilorŭ pe Leonŭ omul Măriei Séle. De acolo aŭ purcesŭ la Iaşĭ şi i-aŭ eşitŭ toţĭ boîeriĭ înainte la Şanta cu mare alaiŭ, aşijderea şi giupânesele înaintea Dómneĭ, întrândŭ în Iaşĭ cu mare pompă; mergêndŭ dupĕ obiceiŭ maĭ ântêiŭ în sfete Neculaĭ, de i-aŭ cetitŭ molitfa Mitropolitul Iacovŭ, şi de acole aŭ întratŭ în curte, cetindŭ fermanŭ de Domnie, îmbrăcândŭ pe Salahorul celŭ Impĕrătescŭ şi pe Divan-Efendi cu blană de samurŭ, şi pe Visternicul şi Caîmacamiĭ ceĭ marĭ cu blană de singépŭ, éră pe ceĭ-alţĭ boîerĭ cu feregele, şi cu căftane;

éră pe Logofĕtul Iordaki Cantacuzino, fiindŭ că se călugĕrise încă din Domniea luĭ Cehanŭ Vodă, 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu rasă, şi în capŭ cu camilaftŭ, fiindŭ că era cam căitŭ că se călugĕrise. Atunce aŭ mersŭ tóte glótele de s'aŭ împreunatŭ cu Domnul ce venise; éră a duoa ḑi aŭ începutŭ a boĭeri: făcêndŭ pe Ion Bogdanŭ Logofĕtŭ mare, pe Manolaki Costaki Vornicŭ de ţéra de gĭosŭ, şi pe Iordaki Balşŭ Vornicŭ de ţéra de susŭ, şi pe Dumitraşcu Sturza vel Hatmanŭ, şi pe Vasile Rusetŭ vel Visternicŭ, şi pe Alecsandru vel Spătarŭ, şi pe Alecsandru vel Postelnicŭ, şi pe Ioniţă Canta vel Banŭ, şi pe cel-altŭ Ioniţă Canta vel Paharnicŭ, şi pe Iordaki Costaki Veninŭ vel Stolnicŭ, şi pe Costaki Moruzŭ vel Comisŭ, şi pe alţiĭ, fiesce-care dupĕ rônduĭéla luĭ. Mândrie peste sémă era la acéstă Domnie, atâtŭ Domnul câtŭ şi ómeniĭ MărieĭSéle apucândŭ trebile cu mare străşnicie şi jăcuirĭ, căcĭ nu puţinĭ banĭ aŭ luatŭ de la Dumitraşcu Paladi ce fusese vel Visternicŭ la Cehanŭ, şi de la Bosie ce fusese la Visterie; ḑicŭ sĕ fi luatŭ peste treĭ-ḑecĭ de pungĭ de banĭ, cariĭ boĭerĭ s'aŭ stinsŭ de pe faţa pămêntuluĭ. Ruşferturĭ şi apucăturĭ nu se socotĭaŭ câte luaŭ toţĭ în tóte părţile; sferturĭ şi dăjdĭ maĭ pe tóte lunile, şi maĭ de multe orĭ îndoite, avêndŭ pe la ţinuturĭ ómenĭ Grecĭ, la cariĭ ceĭ de locŭ nu căutaŭ prea bine, că n'aveaŭ nicĭ o chivernisélă. Şi aşa cu mare străşnicie petrecea acéstă Domnie; éră ḑicăturĭ, jocurĭ şi primblărĭ de agĭunsŭ. Acestŭ Domnŭ, şi cu MinistriĭMărieĭ Séle, apucase pe părintele Mitropolitul cu felŭ de felŭ de cuvinte dulcĭ şi cu multă gĭuruinţă ca dóră ĭlŭ vorŭ puté întórce sĕ deslege văcăritul; déră în zadarŭ s'aŭ ostenitŭ, cu nimică n'aŭ folositŭ, că le-aŭ rĕspunsŭ că Sfânţiea Sa nu póte face una ca acésta, ca să facă unŭ lucru ce singurŭ 'l-aŭ legatŭ cu atâte blĕstemurĭ, nu póte ca sĕ'lŭ deslege, rugându-se sĕ nu'lŭ siléscă maĭ multŭ, arĕtându-le Mitropoliea şi cârja ḑicêndu-le: «luaţi-o şi faceţĭ ce sciţĭ!» Şi vĕḑêndŭ că n'orŭ isprăvi nimică, s'aŭ lăsatŭ de acéstă socotélă. Éră de primă-véră luându'şĭ mucarelul de înnuoire, Domniea de la Pórtă, aŭ venitŭ Spătarul Iacovaki cu caftanul de înnuoirea Domnieĭ făcêndu-se mare alaiŭ dupĕ obiceiŭ; atunce Domnul aŭ poroncitŭ luĭ Grigorie Ghicăĭ biv vel Postelnicŭ ca sĕ mérgă la Ţarigradŭ, căcĭ rĕmăsese Manoli Géne singurŭ; şi aşa peste puţine ḑile aŭ plecatŭ la Ţarigradŭ, carele viindŭ la Pórtă s'aŭ împreunatŭ cu toţĭ aĭ Porţeĭ ca unŭ Capi-kehaĭé ce'lŭ trămisese, şi mergêndŭ şi la Vizirul Ragun-Paşa, 'l-aŭ priimitŭ cu blândeţe vĕḑêndu'lŭ omŭ de trébă şi întregŭ la minte, întrebându'lŭ cine este, numindu-se că'ĭ fecĭoru luĭ Alecsandru Terzimanul ce aŭ peritŭ pe care ĭlŭ scia paşa, şi de atunce ĭlŭ luase la ochĭ bunĭ.

In ţéra Românéscă încă luase Constantinŭ Vodă mucarelul.

Pe acea vreme, la Crimŭ, încă se scornise o mare gâlcévă între tótă tătărimea, căcĭ se sculase toţĭ în picĭóre şi nu poftĭa pe Hanul lorŭ, trămiţêndŭ felŭ de felŭ de arzurĭ la Pórtă; Pórta încă nu vrea să le deĭe ascultare, şi sta lucrul aşa. Pe acéstă vreme, Impĕrăţiea se mutase cu şederea la unŭ saraiŭ afară ce se chiamă Caralgaciŭ, şi fiindŭ că şedea acolo, maĭ în tóte ḑilele se primbla la câmpŭ schimbatŭ la strae, şi cu puţinĭ ómenĭ, care nu'lŭ cunoscea fiesce-cine. Şi aşa într'o ḑi viindŭ Impĕratul Sultanŭ Mustafa, din saraiul ce se chiamă Daut-Paşa, care ce putemŭ a ḑice nenorocirea luĭ Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ,

étă şi Capi-kehaîelele luî pornise călăraşî la Bucurescî cu cărţî, care călăraşî după obiceiul ce aŭ ântêiŭ se îmbată, şi apoî plécă; eşindŭ şi eî beţî la câmpŭ, s'aŭ întîlnitŭ cu Impĕratul, care stândŭ Impĕratul i-aŭ întrebatŭ ce ómenî suntŭ. Rĕspunḑêndŭ că suntŭ călăraşî de ţéra Românéscă, şi mergŭ cu cărţî de la Capi-kehaîele la Domnŭ, atunce aŭ scosŭ Impĕratul câte-va parale nouĕ şi le-aŭ datŭ ḑicêndu-le sĕ beie vinŭ, fiindŭ aprópe înaintea lorŭ unŭ satŭ cu crâşmă. Éră eî s'aŭ dusŭ la vinŭ după obiceiŭ; éră Impĕratul viindŭ spre Ţarigradŭ, la margine unde se chiamă Topcilarŭ, la unŭ saraiŭ vechiŭ Impĕrătescŭ, aŭ chîămatŭ pe Usta care păzîa acolo, şi 'l-aŭ învĕţatŭ sĕ mérgă sĕ prindă pre călăraşî, şi sĕ'î aducă acolo la saraiŭ, şi sĕ'î ţie ascunşî pênĕ va trămite şi'î va lua. Şi mergêndŭ după poroncă, i-aŭ găsitŭ la satŭ la Litros bândŭ vinŭ, şi i-aŭ rădicatŭ luându-le génta, şi i-aŭ dusŭ de i-aŭ ascunsŭ pênĕ aŭ înseratŭ; éră décă aŭ înnoptatŭ, aŭ trămisŭ Impĕratul altă Usta de la altŭ saraiŭ, de la Ipă, de i-aŭ luatŭ şi i-aŭ ascunsŭ acolo cu caî cu totŭ; luândŭ génta cu cărţile aŭ adus'o la Impĕratul la Cara-agaciŭ, la care nime n'aŭ prinsŭ de veste. Éră Impĕratul aŭ deschisŭ génta, aducêndŭ ómenî, puindŭ pe taină de aŭ cetitŭ tóte cărţile, şi grecescî şi turcescî, înţelegêndŭ tóte câte scriea în ele. Atunce chîămândŭ pe Vizirul, i-aŭ arĕtatŭ tóte cele ce scriea; apoî aŭ învĕlitŭ tóte cărţile într'unŭ sandalŭ verde, şi aŭ pecetluitŭ sandalul cu turaoa; puindu-le în géntă, aŭ chîămatŭ pe Usta dându'î génta, 'l-aŭ învĕţatŭ ca sĕ îea călăraşiî şi sĕ'î ducă cale de treî césurî, şi sĕ le dee mare poroncă sĕ nu se întórcă înapoî că'î va spênḑura. Atunce Vizirul îndată aŭ aruncatŭ pe Capi-kehaîele la închisórea luî Muzru-Aga, adecă pe Arăpaki şi pe Banul Enaki, rădicândŭ şi din Turciî ceî marî pe câţî-va, alesŭ pe Veli-Efendi Uleama care stătuse Cazascherŭ şi pe urmă aŭ stătutŭ şi Muftiŭ, 'l-aŭ surgunitŭ, şi pe Saingi-Başa, căcî le găsise cărţî de scriea luî Constantinŭ Vodă. Atunce boieriî îşî perduse viéţa; éră Terzimanul Porţeî, Enaki Calimahŭ, vĕḑêndŭ una ca acésta, aŭ căḑutŭ la picîórele Vizirului rugându-se ca sĕ'lŭ facă şi pe elŭ unŭ ciracŭ. La care simţindŭ şi Capi-kehaîelele Moldoveî de una ca acésta, aŭ începutŭ a âmbla şi eî pentru ţéra Românéscă, giuruindŭ şi dăruindŭ în tóte părţile, alesŭ la una ce'î ḑicea Agimŭ-Ali-Aga; şi aşa făcêndŭ tóte talhăzŭ la Impĕratul, i s'aŭ datŭ voie sĕ facă ce scie. Atunce Vizirul aŭ făcutŭ pe Terzimanul Domnŭ la Moldova, dândŭ şi Domniea ţĕreî Românescî luî Scărlatŭ Vodă, făcêndŭ şi Terzimanŭ Porţiî pe Grigori Ghica fiiul luî Alecsandru Ghica Tărzimanuluî. Şi îndată aŭ răpeḑitŭ Capi-kehaîele, după ce aŭ îmbrăcatŭ căftanul Domnieî ţĕreî Românescî, de aŭ datŭ veste luî Scarlatŭ Vodă, atâtŭ pentru Domnie câtŭ şi pentru Tărzimănia Porţiî, de care nu putemŭ spune câtă bucurie aŭ luatŭ cu toţî aî curţeî, răpeḑêndŭ şi pe Spatarul Iacovaki de olacŭ la Bucurescî Caimacamŭ ca sĕ facă zaptŭ tóte, începêndŭ a se găti Domnul cu tótă curtea Măriei Séle. Éră pe Ión Vodă Calimahŭ, după ce 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ de Domnie, îndată aŭ răpeḑitŭ Caimacamŭ la Moldova pe Vidale, scriindŭ la boîerî că 'l-aŭ miluitŭ Impĕrăţiea cu Domniea Moldoveî.

CAP. XI.

Domniea luĭ Ión Vodă Calimahŭ Teodorŭ 1758.

Dupĕ ce aŭ luatŭ Domniea Ión Vodă, aŭ începutŭ a'şĭ tocmi trebile la Pórtă; déră fiindŭ că era ca sĕ dea câtă-va somă de pungĭ la Pórtă, şi fiindŭ în vîrsta bĕtrâneţilorŭ, se silea fieşĭ-care ca sĕ'lŭ îndatoréscă, şi aşa se trăgiaŭ boieriĭ ceĭ numiţĭ, şi nu vrea nimene ca sĕ se amestice la acéstă Domnie, şi trăgea mare nevoie Domnul fiindŭ că venise şi vadéoa banilorŭ, şi nime nu vrea sĕ'lŭ îndatorésca. La care vĕḑêndŭ şi Domnul una ca acésta, s'aŭ rugatŭ Vizirului ca sĕ poroncéscă luĭ Stavraki Spatarul sĕ între în tréba Domnieĭ. Atunce aŭ chiămatŭ Pórta pe Stavraki, şi 'lŭ-aŭ îmbrăcatŭ cu căftanŭ, făcêndu'lŭ Baş-Capi-kehaĭé a Moldoveĭ; atunce aŭ găsitŭ şi banĭ de aŭ datŭ, şi aŭ gătitŭ pe Domnŭ de tóte câte îĭ trebuia cum se cade, încă arĕta şi se fălia că este vrednicŭ.

Éră gâlcéva Tatarilorŭ numaĭ contenia, la care auḑindŭ unŭ Sultanŭ din Dobroge anume Crîm-Ghereĭ, s'aŭ sculatŭ şi elŭ cu câţĭ-va Tătarĭ aĭ luĭ şi s'aŭ dusŭ şi elŭ acolo, făcêndu-se şi elŭ una cu eĭ, arĕtându-se pe de altă parte că elŭ silesce ca sĕ'ĭ potolésca, éră pe de altă parte trămitea la Scarlatŭ Vodă încă fiindŭ în Iaşĭ, şi cerea o somă de banĭ, şi blane, şi altele. Atunce elŭ aŭ rĕspunsŭ că'ĭ mazilŭ din Moldova, şi s'aŭ făcutŭ altŭ Domnŭ, grăbindu-se de aŭ purcesŭ la Bucurescĭ.

Acestŭ Domnŭ aŭ domnitŭ numaĭ unŭ anŭ şi jumătate; şi era unŭ omŭ prea fricosŭ de frigŭ, că şi véra âmbla cu douĕ blane, şi aprindea şi mangalŭ în odae, şi era şi scumpŭ.

Éră Crîm-Ghereĭ, dupĕ ce i-aŭ mersŭ rĕspunsŭ de la Iaşĭ, de alŭ doile érăşĭ aŭ trămisŭ la boieriĭ Caimacamĭ de le cerea, încă cu laudă că de nu le va trămite sĕ scie că staŭ atâtea miĭ de Tătarĭ gata în picóre ca sĕ între în Moldova sĕ robéscă, fiindŭ tótă tătărimea strînsă la Bugiagŭ şi la Căuşenĭ. Éră dupĕ ce aŭ vĕḑutŭ boieriĭ pĕmêntenĭ una ca acésta scriindŭ, s'aŭ îngrijitŭ cu toţiĭ, căcĭ intrase şi în prostime o mare frică, şi fugise satele pin pădurĭ. Boieriĭ încă s'aŭ strînsŭ cu toţiĭ la unŭ locŭ, mergêndŭ la Caimacamul Domnuluĭ ce venise, la Vidale, ḑicêndu'ĭ că: «sĕ căutămŭ sĕ'ĭ dămŭ acea somă de banĭ, şi câte-va peşcheşurĭ sĕ'ĭ trămitemŭ, ca sĕ nu aducă vr'o peire ţéreĭ.» Éră Vidale n'aŭ priimitŭ stândŭ împrotivă, ḑicêndu-le că «nu póte ca sĕ facă nemică, căcĭ ţéra nu'ĭ haină, şi Domnul încă stă în Ţarigradŭ. Éră de vreţĭ sĕ daţĭ de la dumneavóstră, daţĭ, éră Domnul nu va ţine în sémă.» Incă aŭ pusŭ de aŭ pornitŭ cărţĭ pe la locuitorĭ, pornindŭ Bumbaşiriĭ, scriindŭ sĕ nu se témă şi sĕ nu âmble fugarĭ, ce sĕ ésă fiescecare la casele lorŭ, poroncindŭ ca sĕ'ĭ scótă cu sila de pin pădurĭ. Atunce aŭ chiămatŭ şi pre trămisul luĭ Crîm-Ghereĭ, şi i-aŭ datŭ rĕspunsŭ că «Dom-

nul lorŭ este în Ţarigradŭ. şi boierii fŏră scirea Domnuluĭ nu potŭ ca sĕ'ĭ dea nimica, fŏră de câtŭ omŭ însciinţa pe Măriea Sa, şi ce rĕspunsŭ va veni, vomŭ urma poronceĭ Măriei Séle.» Atunce întorcêndu-se trămisul fŏră de nicĭ o ispravă, spuindu'ĭ ḑisele boierilorŭ, fórte s'aŭ tulburatŭ, şi îndată aŭ datŭ voie Tătarilorŭ ca sĕ intre în Moldova, şi aşa s'aŭ pornitŭ atâta tătărime spre Moldova; éră cândŭ aŭ fostŭ la 1758, Septemvrie, în 14, în ḑiua sfântei Crucĭ, aŭ lovitŭ satele din câte-va ţinuturĭ adică: Lăpuşna, Fălciul, Covurluiul, Vasluiul, Tutova şi Putna, arḑêndŭ, prădândŭ şi robindŭ ce le-aŭ eşitŭ înainte, de aŭ prăpăditŭ biata ţéră, robindŭ mulţime de suflete, făcêndŭ ţĕreĭ mare stricăciune, din neagiungerea minţeĭ luĭ Vidale; căcĭ putea cu ḑece pungĭ de banĭ sĕ potóle acea tulburare, care sciŭ că şi Domnul pentru atâta n'arŭ fi maĭ ḑisŭ nemică. Ce pe urmă aŭ datŭ scire Domnuluĭ, dupĕ ce aŭ mântuitŭ Tătariĭ ţéra, arĕtându-le Domnul la Pórtă; pênĕ şi oile Impĕrătescĭ ce le strînsese în părţile acele, câte-va sute de miĭ, le luase tóte. Atunce aŭ începutŭ a scrie Crim-Ghereĭ la Pórtă, arĕtândŭ că aŭ silitŭ câtŭ aŭ putută sĕ'ĭ oprescă, şi nu s'aŭ pututŭ, numaĭ de'lŭ va milui Impĕrăţiea cu Hanlîcul Crîmuluĭ, s'a apuca că tótă paguba câtŭ aŭ făcutŭ, atâtŭ în raiele câtŭ şi în bucatele lorŭ, le va împlini tóte de la eĭ, şi nu va lăsa pe nime păgubaşŭ. Atunce... ce sĕ facă şi Pórta? şi aşa elŭ totŭ ca unŭ Hanŭ era, i-aŭ trămisŭ căciulă, caftanŭ, făcêndu'lŭ deplinŭ Hanŭ, scriindu'ĭ dupĕ adeverinţă ca sĕ scótă tótă paguba de la Tătarĭ a sĕracilorŭ, trămiţêndŭ şi unŭ Capegi-Başŭ, Bumbaşirŭ sĕ stea pentru oile Impĕrătescĭ. Atunce fiindŭ şi Domnul gata de tóte, făcêndŭ pe Cifutŭ Mihalaki Postelnicŭ mare, şi luândŭ şi ómenĭ de agiunsŭ, făcêndŭ alaiŭ frumosŭ, aŭ eşitŭ din Ţarigradŭ, rĕmâindŭ Stavaraki şi cu Stefanaki Capi-kehaiele; şi agiungêndŭ Domnul la Galaţĭ, mare scârbă avea pentru stricăciunea ţĕreĭ, căcĭ câte jalobe veneaŭ la Domnŭ tóte eraŭ pentru prada lŏcuitorilorŭ. Şi purcegêndŭ Dómnul, trăgea şi supĕrare de rêndul celorŭ trebuitóre la drumŭ; căcĭ ţéra era mêntuită câtŭ nicĭ conacele nu le făcea cum se cădea, la care credea şi Domnul. Éră dupĕ ce s'aŭ apropiétŭ de Iaşĭ, i-aŭ eşitŭ boieriĭ înainte făcêndu'ĭ alaiŭ frumosŭ, mergêndŭ Domnul în sfete Neculaĭ de i-aŭ cetitŭ molifta cea de Domnie Mitropolitul Iacovŭ; şi de acolo intrândŭ în curte aŭ cetitŭ fermanul, îmbrăcândŭ pre Divan-Efendi cu blană şi pe boierĭ cu caftane, şi pe urmă mergêndŭ toţĭ de s'aŭ împreunatŭ cu Domnul şi Beizadelele Măriei Séle. A doua ḑi aŭ începutŭ a da boieriile, făcêndŭ pre Ión Bogdanŭ vel Logofĕtŭ, pe Manolaki Costaki vel Vornicŭ de ţéra de giosŭ, şi pe Dumitraşcu Paladi Vornicŭ de ţéra de susŭ, şi pe Vasili Rusetŭ Hatmanŭ; éră Visterniciea cea mare aŭ rĕmasŭ, căcĭ nu priimea nime fiindŭ ţéra stricată; făcêndŭ pe Ioniţă Cantacuzino vel Spatarŭ, şi pe Andronaki de la Botoşenĭ Banŭ mare, ţiindŭ pe o soră a Domnuluĭ, şi pe Iordaki Hrisosculeŭ Paharnicŭ, şi pe feciorul luĭ Bastonŭ Stolnicŭ, şi pe Enaki zăt luĭ Guliano vel Comisŭ, şi pe Iancu vel Agă, şi pe ceĭ-lalţĭ fiesce-care dupĕ rônduélă, silindŭ în totŭ chipul ca dóră va puté chivirnisi acéstă Domnie; déră era cu greŭ, căcĭ banĭ din ţéră nu eşiaŭ, şi se miraŭ ce vorŭ face scriindŭ totŭ halul la Ţarigradŭ. Stavaraki, vĕḑêndŭ una ca acésta, s'aŭ grăbitŭ, şi peste douĕ lunĭ aŭ purcesŭ şi elŭ la Iaşĭ, pre carele cu mare cinste 'l-aŭ primitŭ Domnul,

şi mergêndŭ aŭ conăcitŭ în curte la cămară, luândŭ tóte trebile în mâna luĭ potŭ sĕ dicŭ că era alŭ doile Domnŭ. Atunce aŭ orânduitŭ boĭernaşĭ de pe afară cu mazilĭ, şi cu ţéră, ca sĕ mérgă la Căuşenĭ, trămiţêndŭ şi câţĭ-va boĭerĭ Grecĭ pentru limbă, ca sĕ scóţă robĭ, bucate, ce-orŭ găsi, şi aŭ scosŭ mulţĭ robĭ şi bucate. Vĕdêndŭ Visteriea că n'o priimesce nimene, Domnul aŭ adusŭ pe Constantinŭ Kogălnicénu Medelnicerŭ, şi 'l-aŭ făcutŭ vel Stolnicŭ şi vechilŭ Visterniciei ceĭ marĭ, dicêndu'ĭ Domnul ca «sĕ'lŭ védă!» Atunce aŭ stătutŭ cu tótă silinţa, tocmindŭ Isprăvniciile pe afară, făcêndŭ ómenĭ de trébă, învĕţându'ĭ în ce chipŭ vorŭ urma la tóte, care în puţină vreme aŭ îndreptatŭ tóte ţinuturile şi Visteriea, de era cu mirare tuturorŭ începêndŭ a veni banĭ la Visterie. Déră Stăvăraki fiindŭ lacomŭ la tóte, şi grabnicŭ, aŭ începutŭ a pune banĭ şi pe boĭerĭ, şi pe Mŏnastirĭ, şi pe giupânese caĭ de menzilŭ, podeniĭ, şi pogonăritŭ, şi altele; care nu le părea bine la o sémă, şi începuse a murmurisi, care le audise şi Stavaraki, trecêndu tótă érna, aşa schimbândŭ şi o sémă de boerĭ.

Éră cândŭ aŭ fostŭ de primăvéră, la velétŭ 1759, aŭ purcesŭ şi Dómna cu două Domniţe ce avea Dómna Raliţa din Ţarigradŭ, ca sĕ vie la Iaşĭ. Stavaraki neputêndŭ suferi pe boĭeriĭ ceĭ ce murmurisiaŭ, trămitea o sémă de nume acelorŭ boĭerĭ înscrisŭ la Ţarigradŭ, scriindŭ ca sĕ se scótă unŭ fermanŭ pe acele nume, ca sĕ'ĭ surgunéscă la Anadolŭ, la Sampsonkalisi, şi sĕ'ĭ trămită şi duoĭ ciauşĭ pe ascunsŭ. Ce viindu'ĭ fermanul, aŭ tăcutŭ pênĕ ce aŭ venitŭ şi ciauşiĭ, la care nesimţindŭ nimica nimene, într'o di aŭ disŭ boĭerilorŭ cum staŭ cu toţiĭ la unŭ locŭ: «Măriea Sa Hanul scrie la Domnŭ că nu va da jacurile ţĕreĭ în mâna acelorŭ ce amŭ trămisŭ, ce cere cincĭ-şése boierĭ marĭ de locŭ, ca sĕ le facă tóte teslimŭ în mâna pămêntenilorŭ, şi sĕ iea sinetŭ de la dênşiĭ de tóte câte a da în mâna lorŭ.» Acésta vĕ este o primblare, şi vi s'orŭ da şi ómenĭ cu limbă turcéscă, şi Arnăuţĭ, şi chiĭaltuéla drumuluĭ. Dicêndŭ sĕ mérgă cutare şi cutare, arĕtândŭ pe Iónŭ Bogdanŭ Logofĕtŭ mare, Manolaki Costaki biv Logofĕtŭ mare, Constantinŭ Balşŭ Vornicŭ, Dumitraşcu Paladi Vornicŭ, Lupul Balşŭ Vornicŭ, Filipŭ Catargiul Spătarŭ, Constantinŭ Banul, Ioniţă Sturza Vornicŭ, Vasili Negelŭ Stolnicŭ, Constantinŭ Răşcanu Stolnicŭ, Neculaĭ Buhuşŭ, şi pe Ioniţă Cuza. Şi aşa dându-le şi de chĭeltuĭală dicêndŭ că pênĕ la Căuşenĭ aŭ sĕ mérgă; éră pe aceĭ boĭerĭ cu limbă i-aŭ învĕţatŭ că, cândŭ vorŭ agĭunge ciauşiĭ ş'orŭ vré sĕ'ĭ prindă, sĕ dică Arnăuţilorŭ sĕ nu se amestece, încă sĕ dea agĭutorŭ. Şi aşa plecândŭ boĭeriĭ şi trecêndŭ Prutul, étă şi ciauşiĭ aŭ purcesŭ dupĕ eĭ; éră peste Prutŭ i-aŭ agĭunsŭ pe boĭerĭ, puindu'ĭ în fére, i-aŭ dusŭ pe la Hanul, rugându-se Hanuluĭ ca sĕ nu'ĭ lase; încă giurula în taină. Atunce le-aŭ disŭ Hanul: «Ca sĕ nu mergeţĭ nu se póte, déră voiŭ poronci ca sĕ vĕ ducă aĭure.» Atunce aŭ chiămatŭ pe ciauşĭ şi le-aŭ poroncitŭ sĕ nu'ĭ ducă la Sampsoncalisi, ce sĕ'ĭ ducă la Enicalisi, şi elŭ curêndŭ îĭ va mêntui. Şi aşa i-aŭ pornitŭ. Déră şi în urmă, la Iaşĭ, aŭ datŭ scire de câte le s'aŭ têmplatŭ, şi cum i-aŭ amăgitŭ de i-aŭ scosŭ din Iaşĭ. Atunce audindŭ ceĭalţĭ boĭerĭ, fórte s'aŭ tulburatŭ de acésta, şi îndată aŭ pusŭ gândŭ rĕŭ în ânimele lorŭ ca sĕ strice acestŭ *obiceiŭ scârnavŭ*, începêndŭ unul cu altul a grăi, dândŭ scire pe la tóte rudele acelorŭ boĭerĭ, dicêndŭ eĭ de eĭ: «Acestŭ

lucru póte sĕ ni 'lŭ facă şi noĕ tuturorŭ, şi vorŭ sĕ ne stingă de pe faţa pămêntuluĭ pe toţĭ.» Atunce aŭ făcutŭ hotărîre sĕ gonéscă pe Stavaraki din Moldova, făcêndŭ mare hotărîre cu Mitropolitul şi cu toţĭ boieriĭ, nesciindŭ nime nemică, începêndŭ a scrie uniĭ la alţiĭ, la vremea érmaroculuĭ sĕ se stringă ţéra la érmarocŭ, şi atunce orĭ sĕ'lŭ omóre, orĭ sĕ'lŭ gonéscă. Şi făcêndu-se érmarocŭ la meḑul-nopţiĭ, s'aŭ strînsŭ mulţime de norodŭ, care credŭ că nu s'aŭ maĭ strinsŭ altă dată la altŭ érmarocŭ; şi trecêndŭ câte-va césurĭ din ḑi, după ce s'aŭ cinstitŭ toţĭ cu bĕuturĭ, aŭ întratŭ o vrajbă în eĭ, îndemnându-se cu toţiĭ, ḑicêndŭ: «Plecaţĭ la curte, sĕ vedemŭ pe cine avemŭ Domnŭ!» Şi pornindu-se câte-va miĭ de ţĕrănime, aŭ mersŭ la pórta curţeĭ de aŭ stătutŭ, éră o sémă aŭ mersŭ de s'aŭ suitŭ în clopotniţa Treĭsfetitelorŭ, şi aŭ începutŭ a trage clopotul celŭ mare. Atunce auḑindŭ ceĭ din érmarocŭ, s'aŭ pornitŭ toţĭ câţĭ maĭ rĕmăsése, din care o sémă aŭ mersŭ la Mitropolie de aŭ luatŭ pe Mitropolitul, ḑicêndŭ sĕ mérgă la Domnŭ despre partea ţĕreĭ, sĕ'ĭ spuie că cerŭ pe Stavaraki sĕ le 'lŭ dea; éră de nu'lŭ va da, nu va rĕmâné nicĭ unul cu viéţă. Atunce Stăvăraki aŭ pusŭ de aŭ încuĭatŭ porţile, puindŭ şi câte-va care de lemne pe din lăuntru, orônduindŭ şi toţĭ SimeniĭI şi Arnăuţiĭ, aducêndŭ şi toţĭ Beşlii, puindu'ĭ pe toţĭ la pórtă ca sĕ o ţie; şi pe de altă parte aŭ trămisŭ de aŭ adusŭ pe unŭ Turnagiŭ ce era, şi pe unŭ Cadiŭ, aducêndu'ĭ pe pórta despre Dómna, spuindu-le că s'aŭ hainitŭ ţéra şi vorŭ sĕ'ĭ ucidă pe toţĭ aice. Atunce Cadiul aŭ învĕţatŭ de aŭ adusŭ treĭ tunurĭ marĭ, şi le-aŭ pusŭ la scara cea mare, puindŭ de aŭ scoborîtŭ şi tuĭurile şi sângĭacul, stândŭ treĭ Turcĭ de a rôndul: Cadiul, Turnagiul şi Divanŭ Efendi, îmbrăcaţĭ cu feregele, ţiindŭ şi câte o carte în mână, stândŭ cu mare evlavie; éră Spatarul se gătea de drumŭ. Atunce prostimea striga cŭ toţiĭ: *«sĕ ne daţĭ pe Stavaraki!»* Şi puindŭ cu toţiĭ spetele în pórta cea mare, cu tóte că ţineaŭ pe din lăuntru, aŭ oborît'o gĭosŭ, şi intrândŭ norodul în lăuntru, aŭ începutŭ a năvăli; éră Turciĭ strigaŭ în limba lorŭ: *gheri! gheri!* Éră norodul năvălea. Atunce aŭ eşitŭ Arnăuţiĭ de pin odăile lorŭ, şi aŭ începutŭ a da norodul afară împrăştiindu'ĭ cu săbiile scóse, şi sloboḑindŭ tunurile aŭ omorîtŭ vr'o duoĭ ómenĭ. Éră Stavaraki îmbrăcându-se turcesce şi caucŭ în capŭ, luândŭ câţĭ-va Turcĭ Arnăuţĭ, aŭ încălecatŭ şi aŭ eşitŭ pe pórta grajdiuluĭ, şi aŭ purcesŭ la Ţarigradŭ. Éră norodul ce striga, décă i-aŭ spusŭ că aŭ fugitŭ, s'aŭ alinatŭ puţintelŭ; éră apoĭ s'aŭ alesŭ câţĭ-va, şi s'aŭ luatŭ după elŭ, şi 'l-aŭ gonitŭ duoĕ-spre-ḑece césurĭ, şi neputêndu'lŭ agĭunge s'aŭ întorsŭ înapoĭ. Atunce norodul aŭ începutŭ a cere boĭeriĭ; atunce aŭ căḑutŭ Domnul la Mitropolitul cu rugăminte ca sĕ între chizăşŭ că'ĭ va aduce într'atâtea ḑile; şi aşa Mitropolitul aŭ începutŭ a întra chizăşŭ că pênĕ într'atâte ḑile iĭ va aduce pe boĭerĭ; şi aşa s'aŭ potolitŭ. Ḑicŭ că aŭ fostŭ âmblândŭ câţĭ-va din boĭeriĭ ceĭ marĭ ca sĕ'lŭ potóle; la care ḑicŭ că i-arŭ fi lovitŭ prostimea, atâtŭ pe Vasilie Cilibiu, câtŭ şi pe Vasilie Razu. Déră boĭeriĭ nu s'aŭ lăsatŭ cu atâta, ce aŭ făcutŭ unŭ arzŭ la Pórtă, şi aŭ alesŭ pe Arghirŭ Bostangiolu, făcêndu'lŭ Paharnicŭ, şi 'l-aŭ trămisŭ la Ţarigradŭ sĕ dea acea jalobă despre partea ţĕreĭ, jăluindu-se de Stavaraki ca sĕ'ĭ mănânce capul. Atunce simţindŭ Stavaraki, aŭ mersŭ la Constantinŭ Vodă Cehanŭ, căḑêndŭ la piciórele luĭ; decĭ elŭ îndată aŭ trămisŭ

la Antiohi Genetul, că pe elŭ şi pe Banul Enaki îĭ făcuse Capi-kehaĭele atunce, de 'l-aŭ chiămatŭ şı 'l-aŭ mustratŭ fórte rĕŭ, arĕtându'ĭ că «de ce va premejdui Spatarul elŭ ce pune în punga luĭ?» ḑicêndu'ĭ că nicĭ de cum sĕ nu le aréte la Pórtă. Pe de altă parte aŭ trămisŭ rĕspunsŭ şi luĭ Arghirŭ, cu frate-sĕŭ Armaşŭ Toma, arĕtându'ĭ «cum de nu s'aŭ găsitŭ altŭ magarŭ acolo în ţéră sĕ vie cu acea jalobă afară de elŭ?» ḑicêndu'ĭ «sĕ se întórcă înapoĭ, căcĭ apoĭ elŭ scie.» Macarŭ că şi eĭ eraŭ bucuroşĭ sĕ'ĭ dea pace luĭ Stavaraki, éră se temeaŭ de elŭ ca sĕ nu le facă vr'o pîră mincinósă asupra lorŭ; şi aşa aŭ oprită arzul de nu s'aŭ datŭ; şi s'aŭ întorsŭ Arghirŭ la Moldova. Care trecêndŭ câte-va lunĭ la miḑilocŭ, n'aŭ pututŭ suferi Ştavaraki, căcĭ îĭ poprise toţĭ ómeniĭ şi tóte calabalîcurile, încă şi baniĭ ce'ĭ strînsese, avêndŭ şi mare somă de banĭ ca sĕ iee, care banĭ îĭ dăduse cândŭ aŭ luatŭ Domniea. Atunce arĕtândŭ la Pórtă prin prietenĭ că are atâta soma de banĭ ca sĕ iee de acolo, aŭ făcutŭ unŭ fermanŭ scoţêndŭ şi unŭ bumbaşirŭ pe unŭ Kisidarŭ-Efendi ginere luĭ Vizirŭ-Kehaesi, ca sĕ méargă acolo sĕ'ĭ scótă toţĭ ómeniĭ, şi sĕ'ĭ rădice şi totŭ calabalîcul, şi sĕ'ĭ împlinéscă şi baniĭ ce'ĭ rĕmăsese. Şi aşa viindŭ aice, i-aŭ împlinitŭ toţĭ baniĭ; scoţindu'ĭ şi ómeniĭ din închisóre, i-aŭ trămisŭ la Ţarigradŭ cu calabalîcul. Şi aşa rĕmâindŭ Domnul în pace de tóte cele ce se têmplase, sosindŭ şi Dómna Măriei Séle Raliţa din Ţarigradŭ, căcĭ cândŭ s'aŭ fostŭ têmplatŭ aceste era pe drumŭ Măria Sa; la care aŭ eşitŭ multă boĭerime cu Beĭzedelele, şi cu giupânesele înainte, şi cu mare alaiŭ aŭ intratŭ în curţile Domnescĭ; domnindŭ cu pace şi cu bucurie, schimbândŭ şi multe boĭeriĭ, făcêndu-se mulţĭ din pămêntenĭ rude Măriei Séle. Atunce aŭ găsitŭ muştereŭ şi pentru Visterniciea cea mare, căcĭ o pusese în bună stare Constantinŭ Kogălnicénu vel Stolnicŭ, cerêndu-o Ioniţă Cantacuzino Deleanu, pe care 'l-aŭ făcutŭ vel Visternicŭ. Éră pe Constantinŭ Kogălnicénu Stolnicŭ, 'l-aŭ făcutŭ vel Sĕrdarŭ la Kişănăŭ, dându'ĭ tótă marginea aceea în sémă şi ţinuturile tustrele, puindŭ totŭ chipul de silinţă de aŭ adusŭ acea margine la stare bună, căcĭ fórte se rĕsipise maĭ multŭ din pricina Tătarilorŭ, căcĭ făcuse mare prăḑĭ într'acea parte de locŭ, şi se stremutase toţĭ lŏcuitoriĭ.

Acesta aŭ dăruitŭ câtŭ locŭ aŭ fostŭ Domnescŭ despre Copoŭ boĭerilorŭ şi rudelorŭ Măriei Séle, dându-le poroncă tuturora ca sĕ'şĭ facă viĭ şi grădinĭ; făcêndŭ Beĭzedelele o grădină mare, puindŭ felŭ de felŭ de pomĭ într'ênsa, făcêndŭ şi unŭ foişorŭ fórte frumosŭ, de era pentru eşirea Beĭzedelelorŭ la preâmblare; făcêndu'şĭ şi boĭeriĭ fieşĭ-care foişorŭ pe acelŭ locŭ, dupĕ cum suntŭ şi se vĕdŭ pênĕ în ḑioa de astă-ḑĭ.

Şi aşa nu peste multă vreme aŭ sositŭ şi boĭeriĭ cariĭ surgunise Stavaraki, bucurându-se cu toţiĭ de venirea lorŭ, priimindu'ĭ Domnul cu mare cinste şi blândeţe, arĕtându-le că aceste le-aŭ venitŭ din pĕcatele lorŭ, ci sĕ mulţămóscă luĭ Dumneḑeŭ că aŭ fostŭ sĕnătoşĭ şi aŭ venitŭ.

Atunce avêndŭ Domnul unŭ frate la Ţarigradŭ anume Gavrilŭ ce era Arhiereŭ la Salonicŭ, i-aŭ scrisŭ Domnul ca sĕ facă paretisŭ eparhieĭ şi sĕ vie la Moldova, ca sĕ'lŭ facă Mitropolitŭ Moldoveĭ; şi îndată aŭ găsitŭ pe altul, şi aŭ făcutŭ paretisŭ, luândŭ şi 30 de pungĭ de banĭ gata, şi s'aŭ gătitŭ şi aŭ purcesŭ la Moldova; care viindŭ aŭ trămisŭ Domnul cu mare cinste înainte,

aducêndu'lŭ cu cinste în curte, împreunându'lŭ ca pre unŭ Mitropolitŭ şi frate de Domnŭ, mergêndŭ tóte rudeniile, şi tóte surorile, şi cumnaţiĭ de se împreunaŭ cu sfânţiea sa; aşijderea şi boieriĭ de locŭ, făcêndu'ĭ pe anŭ şi léfă, mâncândŭ nelipsitŭ cu Domnul şi cu rudele.

Éră cândŭ aŭ fostŭ la velétŭ 1759, aŭ luatŭ mucarelul îmbrăcândŭ căftanŭ Capi-kehaĭelele; atunce s'aŭ orônduitŭ Banul Enaki de aŭ venitŭ cu caftanul la Moldova, care agĭungêndŭ la Moldova i-aŭ eşitŭ Domnul cu mare alaiŭ la Galata; intrândŭ la Iaşĭ în curtea Domnéscă, aŭ cetitŭ fermanul, îmbrăcândŭ pe Divanŭ-Efendi cu căftanŭ şi pe Banul Enache cu blană de samurŭ, aşijdere şi pe boierĭ îmbrăcându'ĭ cu feregele, mergêndŭ toţĭ de aŭ sărutatŭ mâna şi póla Domnuluĭ; asemine şi gĭupânesele la Dómna, petrecêndŭ cu mare bucurie şi veselie, alesŭ Beĭzedelele, că orĭ-ce nuntă séŭ zăefetŭ se făcea, trebuia sĕ mérgă. Éră cândŭ aŭ fostŭ alŭ doilea anŭ a domnieĭ séle, avêndŭ mare trebuinţă de banĭ ca sĕ dee la Pórtă pentru domnie, fiindŭ-că din ţéră eşĭaŭ banĭ cu greŭ, şi încă nu puteaŭ cuprinde cu baniĭ ce eşĭaŭ nevoile ţĕreĭ, şi datoriea se îngloţĭa, se mira de ce se va apuca. Atuncea éră aŭ găsitŭ cu cale ca sĕ supere pe părintele Mitropolitul ca dóră va deslega văcăritul, arĕtându'ĭ multe nevoĭ a ţĕreĭ, că n'are cu ce le redica fiindŭ nevoĭ multe, şi baniĭ eşĭaŭ cu greŭ. Ci vĕḑêndŭ că se apără tare Mitropolitul, aŭ începutŭ Domniea a'ĭ căuta cu faţă posomorîtă, pênĕ aŭ cunoscutŭ, începêndŭ a veni rarŭ la curte, pênĕ şi în lăuntru la Domnŭ a'lŭ chiăma, dându'ĭ a cunósce că suntŭ mânioşĭ pe elŭ.

La alŭ treilea anŭ a Domnieĭ séle, în Ţarigradŭ s'aŭ sfătuitŭ totŭ némul Drăcescilorŭ (Sugesciĭ) ca sĕ intre în slujba acestuĭ Domnŭ, şi scriindŭ la Domnŭ ca sĕ'ĭ priiméscă, i-aŭ priimitŭ, căcĭ n'avea nicĭ ómenĭ de trébă la Pórtă, şi îndată s'aŭ arĕtatŭ la Pórtă Capi-kehaĭele, rĕmâindŭ duoĭ Capi-kehaĭele, éră ceĭ-alţĭ aŭ venitŭ toţĭ în Moldova. Atunce fiindŭ că se apropiese înnuoirea domnieĭ, aŭ începutŭ Capi-kehaĭelele a âmbla peste totŭ locul, supărândŭ pentru mucarelŭ; care era cu mare frică, căcĭ Ragubŭ-Paşa Vizirul nu priimea pre alţiĭ sĕ âmble ca sĕ'ĭ vie răgele. Ce têmplêndu-se o răgea de la o Sultană, aŭ cunoscutŭ că Capi-hehaĭelele aŭ agĭunsŭ, şi le-aŭ datŭ mucarelŭ care 'lŭ-aŭ trămisŭ la Moldova cu fratele lorŭ celŭ maĭ mare Enaki. Éră Ragub-Paşa căuta vreme ca sĕ le vie de hacŭ, sĕ se înveţe a maĭ pune altă dată havalé în spinarea Viziruluĭ. Acum ce sĕ ḑicemŭ? pe semne pĕcatele tragŭ pe omŭ! Étă atunce dintr'atâte sate aŭ alesŭ Sultanŭ-Kehaesi a acestiĭ Sultane ca sĕ'ĭ lucreze douĕ corăbiĭ, la satul Terapia unde aveaŭ Drăcesciĭ douĕ case minunate alăture saraĭurĭ, una a luĭ Alecsandru şi alta a fraţilorŭ celorŭ maĭ micĭ, şi a mumă-seĭ. Şi lucrându-se corăbiile alăturea cu casa luĭ Alecsandru Dracu pe o virané ce era acolo alăture, orônduise şi unŭ ciohodarŭ, Turcŭ tênĕrŭ, bumbaşirŭ asupra lucrătorilorŭ, care şeḑêndŭ acolo multă vreme, aŭ începutŭ a face cunoscinţă cu ómeniĭ Draculuĭ, la cea maĭ de pe urmă şi cu róbele, făcêndu'şĭ pe ferestrĭ felŭ de felŭ de semne unul altuĭa, şi stĕpâniĭ lorŭ nu sciaŭ nimică de aceste. Éră într'o ḑi viindŭ gĭupănésa luĭ Alecsandru pe taĭnă în acea odae, nevĕḑêndu'o róbele cele ce glumĭaŭ cu cĭohodarul, aŭ stătutŭ de le-aŭ privitŭ tóte. Atunce neputândŭ răbda o faptă ca acésta, aŭ pusŭ

de le-aŭ bătutŭ prea rĕŭ; ḑiceaŭ uniĭ că treĭ ḑile le-aŭ fostŭ ţinutŭ închise într'o cămară, şi legate le totŭ bătea. Care ne maĭ putêndŭ răbda, într'o nópte cândŭ dormiaŭ cu toţiĭ, la meḑul nopţiĭ, aŭ datŭ focŭ caseĭ şi apucându'şĭ róbele straele sĕ fugă, aŭ găsitŭ porţile încuĭate. Atuncea s'aŭ ivitŭ focul de 'l-aŭ simţitŭ totŭ satul, şi strigândŭ totŭ norodul, s'aŭ deşteptatŭ vĕḑêndŭ focul în spatele lorŭ; şi mergêndŭ la uşă aŭ găsitŭ róbele cu straele ce aveaŭ a mână, silindŭ sĕ descuĭe uşa sĕ fugă. Atuncea le-aŭ prinsŭ, descuindŭ şi uşa dórŭ vorŭ scóte ceva din casă; déră nimică n'aŭ pututŭ scóte. Şi aŭ arsŭ acele douĕ case pênĕ în pămêntŭ, arḑêndŭ şi acele douĕ corăbiĭ, arḑêndu-le multă avere şi strae, şi cărţĭ, şi totŭ ce aŭ avutŭ; scăpândŭ numaĭ cu sufletul. Care vĕḑêndŭ una ca acésta, aŭ adusŭ unŭ ovreiŭ isirgiŭ de cari vêndŭ róbe, şi le-aŭ datŭ sĕ le vênḑă. Şi luându-le ovreiul le-aŭ dusŭ la casa luĭ, şi le ţinea acolo căutândŭ locŭ sĕ le vênḑă; atuncea aŭ găsitŭ pe unul la Galata în mahalaoa Turcéscă, ca sĕ le cumpere; ci ḑicêndŭ ovreiuluĭ ca sĕ le ducă sĕ le véḑă, şi ducêndu-le acolo, le-aŭ lăsatŭ douĕ-treĭ ḑile. Şi lipsindŭ celŭ cu casa, d'naintea casiĭ luĭ era casa turcéscă a unuĭ Voevoda, la care făcêndŭ cunoscinţă cu turcóĭcele, aŭ începutŭ a le întreba «de unde suntŭ, şi ce caută aice, şi cine le-aŭ adusŭ?» Éră ele fiindŭ scârbite, căcĭ scosese sĕ le vêndă după atâţea anĭ ce slujise, aŭ inceputŭ a se jelui ḑicêndŭ că: «suntŭ fete de turcŭ, şi le-aŭ cumpĕratŭ Dracul, şi după ce 'l-amŭ slujitŭ atâţiea anĭ, acum ne scóte sĕ ne vênḑă!» arĕtândŭ că le-aŭ adusŭ unŭ ovreŭ de la Galata. Si muĭerile aŭ spusŭ aceste luĭ Voevoda, şi îndată aŭ trămisŭ şi le-aŭ luatŭ de acolo, ducêndu-le în casa luĭ, apucândŭ pe celŭ cu casa ca sĕ dea pe ovreŭ; éră ovreul s'aŭ ascunsŭ. Voevoda striga făcêndŭ atâta gâlcévă pentru ca sĕ apuce ceva; éră ovreul aŭ mersŭ pe ascunsŭ la Alecsandru Dracul, şi i-aŭ spusŭ tótă pricina cum aŭ cursŭ, cerêndu'ĭ cincĭ-şése sute de leĭ ca sĕ'ĭ dea sĕ mérgă sĕ astupe acea gaură, ḑicêndu'ĭ: «sĕ nu ne aducă vr'o belea, căcĭ ḑicŭ că suntŭ turcóĭce, şi éră se vorŭ turci.» Atuncea Alecsandru aŭ rĕspunsŭ că nu va da nicĭ unŭ banŭ, şi «de ḑicŭ că se vorŭ turci, sĕ se turcéscă, éră baniĭ luĭ nu se vorŭ turci.» Atunce ovreul s'aŭ ascunsŭ; éră Voevoda acela vĕḑêndŭ că nu se arétă nimene, aŭ scrisŭ unŭ arzŭ despre partea róbelorŭ către Devletŭ, jeluindu-se de tóte câte s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, scriindŭ şi elŭ acéstă pricină la unŭ Icirliŭ mare ce era Arcaliŭ, dându'ĭ scire pentru róbe cum că le ţinea la elŭ, şi ce sĕ facă cu ele, arĕtândŭ şi câte ḑicŭ róbele, şi asceptândŭ rĕspunsŭ. Atunce acela aŭ mersŭ la Impĕratul Sultanŭ Mustafa, şi i-aŭ datŭ arzul de 'l-aŭ cetitŭ; ḑicŭ sĕ fi fostŭ sălihtarul impĕrătescŭ acelŭ de 'l-aŭ datŭ; şi cum 'l-aŭ cetitŭ aŭ poroncitŭ ca sĕ aducă róbele, éră pe de altă parte aŭ trămisŭ arzul la Vizirul Ragub-Paşa, numaĭ de câtŭ sĕ prinḑă pe Alecsandru, şi îndată 'l-aŭ prinsŭ şi 'l-aŭ pusŭ la închisóre la Murzur-Aga. Pe róbe încă, décă le-aŭ adusŭ şi le-aŭ întrebatŭ, una aŭ ḑisŭ că aŭ fostŭ turcóĭcă şi éră vrea sĕ fie; éră cee-laltă aŭ spusŭ dreptŭ că nicĭ aŭ fostŭ turcóică, nicĭ sĕ va turci. Atunce le-aŭ datŭ în séma unuĭ Imamŭ; éră Alecsandru aŭ pusŭ în tóte părţile de se ruga, alesŭ la Vizirul, căḑêndŭ Târzimanul Grigorie Ghica; éră Ragub-Paşa le ḑicea prea bine că va sta de'ĭ va mêntui, éră pe de altă parte ilŭ pîra la Impĕratul, avêndŭ pismă pe elŭ, pentru mucarelul ce ilŭ făcuse prin

Sultanŭ-Kehaesi, căruia ĭ arsese corăbiile la Terapie. Atuncea fără de veste aŭ poruncitŭ în de séră şi 'l-aŭ scosŭ, şi 'l-aŭ dusŭ la Fenarŭ pe Alecsandru Dracu, la casa luĭ, de 'l-aŭ spênḑuratŭ sub sagnişul caseĭ luĭ. Atuncea striga rugându-se sĕ'ĭ aréte copiiĭ; şi aşa deschiḑêndŭ toţĭ aĭ caseĭ de o dată canaturile ferestrelorŭ, aŭ începutŭ a răcni cu toţiĭ, cerêndu'şĭ iertăciune de lá toţĭ; şi îndată 'l-aŭ spênḑuratŭ, pe care Dumneḑeŭ sĕ'lŭ erte. Era omŭ de trébă şi învĕţatŭ, şi agiunsŭ de minte, care stândŭ treĭ ḑile în vederea noroduluĭ, aŭ trecutŭ şi Sultanŭ Mustafa Impĕratul tiptilŭ, şi vĕḑêndu'lŭ, bătea cu degetul ḑicêndu'ĭ duşmanŭ, dândŭ şi bacşişŭ la Eniceriĭ cariĭ îlŭ păzíaŭ. Éră de casa luĭ séŭ de averea luĭ nu s'aŭ atinsŭ nimene. Éră peste treĭ ḑile luându'şĭ gelatul avaetul luĭ dupĕ obiceiŭ, aŭ datŭ trupul de 'l-aŭ îngropatŭ la Hasikioĭ, pre care Dumneḑeŭ sĕ'lŭ pomenéscă întru Impĕrăţiea sa. Éră róbele una s'aŭ turcitŭ şi aŭ dat'o dupĕ unŭ turcŭ, éră cea-laltă n'aŭ vrutŭ sĕ se turcéscă, şi aŭ slobodit'o de s'aŭ dusŭ. Măcarŭ că róbele n'arŭ fi isprăvitŭ nimică, pricina aŭ fostŭ totŭ Vizirul, căcĭ căuta de multŭ sĕ'ĭ găséscă o pricină, care nu puţină frică intrase în boierĭ, atuncea la Avgustŭ cândŭ s'aŭ întâmplatŭ acésta. Éră Nicolaĭ Dracul fratele mortuluĭ, trecêndŭ câtă-va vreme la mijlocŭ, 'şĭ-aŭ cerutŭ voie sĕ'lŭ lase sĕ vie la Moldova, lăsândŭ pe Manolaki Sĕrdarul şi pe Antiohi Genetul, Capi-kehaĭele, isprăvindŭ de la Pórtă ca sĕ dee Domnul celŭ bĕtrânŭ Domniea fiiuluĭ séŭ luĭ Grigoraki Beĭzade celŭ maĭ mare.

Éră cândŭ aŭ fostŭ despre tómnă, aŭ sositŭ şi căftanul Domnuluĭ cu Enakaki Suţul, dupĕ cum s'aŭ pomenitŭ maĭ înainte, eşindŭ Domnul înainte cu mare alaiŭ înaintea căftanuluĭ. Care viindŭ în curtea Domnéscă, aŭ îmbrăcatŭ Domnul căftanul, îmbrăcândŭ şi pe Divanŭ-Efendi şi pe Suţul cu blane de samurŭ, şi pe toţĭ boĭeriĭ cu feregele şi cu căftane dupĕ obiceiŭ, mergêndŭ toţĭ de aŭ uratŭ pe Domnŭ, ḑicêndu'ĭ sĕ'ĭ fie într'unŭ ceasŭ bunŭ. Éră a doua ḑi aŭ începutŭ a face boeriĭ, făcêndŭ pe Alecsandru fiul Agăĭ Enaki vel Postelnicŭ, şi pe Enakaki Suţul vel Hatmanŭ, şi pe M'halaki Suţul vel Căminarŭ, şi pe Manolaki Vornicul Logofĕtŭ, şi pe Enakaki Constandaki vel Vornicŭ, şi pe alţiĭ, fiesce-care dupĕ orânduéla luĭ. Atuncea socotiră ce să facă ca dóră vorŭ găsi unŭ modosŭ ca sĕ pótă scóte banĭ din ţéră; socotindŭ dóră sĕ se apuce éră de Mitropolitul căcĭ totŭ se afla în urgisélă, dupĕ cum s'aŭ ḑisŭ maĭ înapoĭ, apucêndu'lŭ boĭeriĭ Grecĭ cu felŭ de felŭ de cuvinte. Déră în zadarŭ se osteneaŭ, că nemică nu isprăveaŭ. Atunce aŭ socotitŭ ca sĕ'lŭ facă sĕ facă paretisŭ Mitropoliea, şi sĕ facă pre fratele Domnuluĭ, şi elŭ atunce va deslega văcăritul. Socotindŭ pe cine sĕ pue la mijlocŭ sĕ isprăvéscă acéstă slujbă, aŭ găsitŭ cu cale ca sĕ pue pe Vasile Ganea; şi aşa învĕţându'lŭ, s'aŭ apucatŭ de acéstă trébă, adeverindu'ĭ că de va isprăvi, multă căutare şi cinste va avea de la Domnul. Şi apucându'lŭ Ganea pe Mitropolitul Iacovŭ de ḑi de nópte, nelăsându'lŭ în pace, îndemnându'lŭ ca sĕ facă paretisŭ, care nu'ĭ da rĕsuflare, arĕtându'ĭ câte nicĭ pin cugetŭ nu'ĭ trecea, îndemnându'lŭ sĕ iea câte-va pungĭ pentru paretisŭ peşinŭ; şi dupĕ aceea şi Domnul şi boĭeriĭ îlŭ vorŭ căuta cu rĕdicăturĭ, cu scutirĭ şi alte miliĭ, petrecêndu'şĭ viéţa cu linisce, păzindu'şĭ biserica, neavêndŭ cu nime a împărţi nimică, şi'lŭ vorŭ avea toţĭ în cinste şi evlavie ca pe unŭ Mitropolitŭ vechiŭ şi bĕtrânŭ ce aŭ fostŭ acestuĭ pă-

mêntŭ a Moldoveĭ. Aceste şi altele ca aceste audindŭ Mitropotitul Iacovŭ, aŭ priimitŭ, şi dându'ĭ baniĭ paretiseĭ, după cum dicŭ, treĭ-decĭ pungĭ de banĭ, făcându'ĭ şi tóte cum s'aŭ adeveritŭ; şi aşa făcêndŭ paretisŭ, 'şĭ-aŭ luatŭ diua bună de la Domnŭ, şi de la toţĭ boieriĭ Măriеĭ Séle, şi de la toţĭ boieriĭ pămênteni, cerându'şĭ iertăciune de la toţĭ, rugându-se ca sĕ nu'lŭ uite, dicêndu-le: «étă că m'amŭ lepĕdatŭ şi de Mitropolie, şi de cinste, şi de tóte ale aceste lumĭ, numaĭ focul jurămêntuluĭ sĕ nu'lŭ iaŭ în capŭ şi în sufletŭ; şi socotiţĭ că sŭntemŭ toţĭ musafirĭ acesteĭ lumĭ, şi în cea lume avemŭ a trăi şi a rĕspunde la tóte faptele nóstre, şi fiţĭ sănĕtoşĭ.» Dicŭ că mulţĭ din boierĭ şi din giupânese aŭ fostŭ plângêndŭ, şi îndată aŭ purcesŭ la mŏnastirea Putna, de s'aŭ asceptatŭ acolo. Éră Domnul aŭ adusŭ la curte pre fratele Măriеĭ Séle, Gavrilŭ Tesalonicul, înaintea Măriеĭ Séle, îmbrăcatŭ cu manţie, stândŭ şi toţĭ boieriĭ de faţă: «Étă că mila luĭ Dumnedeŭ aŭ vrutŭ sĕ ne împreunămŭ în pămêntul Patrideĭ nóstre, învrednicindu-ne Dumnedeŭ amêndoĭ fraţiĭ sĕ fimŭ capĭ acesteĭ ţĕrĭ, unul asupra tagmeĭ Preoţieĭ şi altul asupra Raieliĭ Impĕrăţieĭ. Ce de vreme că aŭ vrutŭ Dumnedeŭ, étă şi noĭ te-amŭ alesŭ şi te-amŭ făcutŭ Mitropolitŭ acesteĭ ţĕrĭ a Moldoveĭ, şi'ţĭ dămŭ şi acestŭ sĕmnŭ a păstorieĭ a sfântelorŭ bisericĭ şi a totŭ clirosul Preoţieĭ.» Şi îndată luândŭ Domnul pateriţa, i-aŭ dat-o în mână, plecându-se de i-aŭ sĕrutatŭ mâna. Atuncea s'aŭ trasŭ puţinŭ înapoĭ Mitropolitul, şi aŭ începutŭ ântêiŭ a mulţămi luĭ Dumnedeŭ, stândŭ în picióre cu cârja a mână; alŭ doilea aŭ făcutŭ o oraţie fórte frumósă Domnuluĭ, rugândŭ pe milostivul Dumnedeŭ ca sĕ'lŭ trăiéscă întru mulţĭ anĭ bunĭ şi fericiţĭ în luminatŭ scaunul Măriеĭ Séle. Şi şedêndŭ giosŭ, aŭ mersŭ ântêiŭ Episcopiĭ de i-aŭ sărutatŭ mâna, apoĭ şi boieriĭ ceĭ marĭ carĭ s'aŭ fostŭ têmplatŭ acolo. Apoĭ i-aŭ adusŭ café, dulceţĭ, şerbetŭ şi fumătóre; şi érăşĭ sculându-se aŭ mulţămitŭ Domnuluĭ, şi aŭ purcesŭ mergêndŭ în biserica cea mare Domnéscă, scoţindu'ĭ Evangheliea înainte după obiceiŭ, cântândŭ acsionŭ, pomenindu'lŭ. S'aŭ suitŭ şi în strană, mergêndŭ Preoţiĭ curţiĭ de s'aŭ închinatŭ. Şi de acolo 'l-aŭ pusŭ în caretă Domnéscă cu şése caĭ şi cu ciohodarĭ şi boieranaşĭ, şi mare alaiŭ de slujitorĭ şi de preoţĭ, şi aŭ mersŭ la Mitropolie. Atuncea aŭ chiămatŭ Domnul pe Vasilie Ganea ca sĕ'lŭ cinstéscă cu boierie pentru slujba ce i-aŭ făcutŭ; întrebându'lŭ ce poftesce, elŭ aŭ rĕspunsŭ că «elŭ este omŭ bĕtrânŭ şi nu i se cade; éră mila ce este sĕ o facă cu elŭ, sĕ o facă cu fiiul sĕŭ Stefanŭ că'ĭ tênĕrŭ.» Atunce aŭ adusŭ pe fiiul sĕŭ, şi 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu căftanŭ dându'ĭ paié de Comisiea cea mare, rĕmâindŭ cu acea milă.

Intr'acéstă vreme aŭ căsătoritŭ Domnul şi pre fiica Măriеĭ Séle cea vĕduvă maĭ mare, ce o ţinuse fiiul dumiséle Arăpaki şi aŭ muritŭ, dându'o după Suţul Mihălaki fratele celŭ maĭ micŭ a Dracilorŭ, cununându'ĭ Măriea Sa, făcêndŭ şi masă boierilorŭ de s'aŭ veselitŭ.

Aice érăşĭ vomŭ sĕ dicemŭ pentru văcăritŭ: Vĕdêndŭ boeriĭ Grecĭ că Mitropolitul este a lorŭ, éră s'aŭ apucatŭ dicêndŭ «sĕ ne stringemŭ cu toţiĭ la Mitropolie, chiămândŭ şi pe pămêntenĭ, şi sĕ vorovimŭ, arĕtându-le şi cărţile care amŭ scosŭ de la Patriarhie, dicêndu-le: «de vreme ce dă voie biserica «cea mare cu totŭ soborul, se póte ca sĕ'lŭ deslegămŭ.» Atuncea aŭ disŭ: «fórte

bine !» Şi aşa spuindŭ Domnuluĭ, aŭ pornitŭ ca sĕ se strîngă toţĭ Vlădiciĭ, Egumeniĭ, boieriĭ, *de la mare pênĕ la micŭ*, la Mitropolie, mergêndŭ şi Ministriĭ Domnuluĭ cu toţiĭ acolo. Aŭ începutŭ ântêiŭ a arĕta greutăţile şi chĭeltuelele Porţeĭ şi a sărhaturilorŭ, că n'aŭ cu ce le rĕdica, şi se află în mare datorie; la care trebue sĕ se găséscă unŭ chipŭ sĕ se pue la o cale, arĕtândŭ că alţĭ Domnĭ aŭ fostŭ luândŭ câte două văcăriturĭ pe anŭ, şi éră nu puteaŭ sĕ ĭésă de sub datorie, fiindŭ că cuprindea atâtea pungĭ de banĭ. Déră noĭ cu ce vomŭ sĕ urnimŭ nevoile acesteĭ ţĕrĭ? Éră Măriea Sa Vodă vĕḑêndŭ atâtea datoriĭ, aŭ scrisŭ la Ţarigradŭ la Patriarhul, şi aŭ cerutŭ voĭe şi blagoslovenie de la totŭ soborul ca sĕ deslege văcăritul, şi aŭ datŭ voie pin cărţĭ Mitropolituluĭ ca sĕ'lŭ deslege. Scoţêndŭ şi cărţile iscălite de toţĭ Patriarhiĭ şi Arhiereiĭ, de le-aŭ arĕtatŭ tuturorŭ boĭerilorŭ în vidélă. Atuncea multă vreme aŭ tăcutŭ boĭeriĭ de n'aŭ rĕspunsŭ nimică; apoĭ aŭ rĕspunsŭ: «Noĭ la acésta nu ne amestecămŭ, nicĭ putemŭ sĕ o facemŭ, nicĭ este cu putinţă a intra într'unŭ blăstemŭ ca acesta; éră câtŭ pentru trebuinţele ţĕreĭ, avemŭ datorie sĕ găsimŭ chipŭ ca sĕ ĭésă aceĭ banĭ ce ĭeşiaŭ din văcăritŭ.» Şi aşa rĕmăindŭ boieriĭ acolo, multe césurĭ vorovindŭ eĭ în de eĭ, aŭ găsitŭ cu cale ca sĕ scótă o slujbă pe casă de treĭ mânĭ, adecă unŭ-spre-ḑece leĭ, şi cincĭ i pol leĭ, şi treĭ leĭ, însĕ pe ogiagurĭ, şi sĕ se numéscă ajutorinţă, şi sĕ ĭésă în anŭ o dată, şi sĕ ajute cu toţiĭ sĕ nu fie nimine scutitŭ la acéstă slujbă, făcêndŭ şi tahmenŭ, că póte ca sĕ cuprindă mare somă de banĭ. Atuncea făcêndu-se acéstă hotărire cu totŭ de-adinsul, aŭ mersŭ la curtea gospodŭ şi s'aŭ împreunatŭ cu toţĭ Ministriĭ, arĕtându-le ce chipŭ aŭ găsitŭ şi câţĭ banĭ póte sĕ cuprindă. Atunce aŭ mersŭ şi aŭ arĕtatŭ Domnuluĭ tóte acele ce aŭ socotitŭ, ḑicêndu'ĭ că văcăritul póte sĕ dea mare tulburare în ţéră, éră acéstă slujbă nu va cădé cu greŭ ţĕreĭ, şi vorŭ agiuta şi mônastirile şi fiesce care. La care priimindŭ şi Domnul, aŭ pusŭ de aŭ scrisŭ cărţĭ pe la tóte ţinuturile, arĕtândŭ şi pentru văcăritŭ că 'l-aŭ ĭertatŭ şi Măriea Sa; éră fiindŭ că suntŭ multe dărĭ a Porţiĭ, şi nu potŭ cu alte feliurĭ a le cuprinde, aŭ socotitŭ, cu totŭ sfatul Măriei Séle, şi aŭ scosŭ acéstă slujbă a ajutorinţeĭ ca sĕ ajutoreze cu toţiĭ; şi étă că trămite Măriea Sa şi boierĭ cu slujba pe la tóte ţinuturile; care slujbă maĭ pe urmă le-aŭ eşitŭ maĭ bine de câtŭ văcăritul, că cuprindea două sĕmĭ a văcărituluĭ, şi încă n'ajungea, că o scotea o dată ĭérna şi apoĭ şi véra; şi celelalte slujbe deosĕbitŭ.

Éră mergêndŭ Neculaki, aŭ socotitŭ ca sĕ căsătoréscă pe Beizade celŭ mare; dupĕ cum s'aŭ ḑisŭ maĭ înapoĭ, aŭ găsitŭ pe fiica luĭ Beizade Alecsandru Mavrocordatŭ, şi aŭ aşeḑatŭ vorba cu părinţiĭ eĭ luândŭ-o cu tótă zestrea eĭ şi cu blagoslovenia părinţilorŭ eĭ şi a fraţilorŭ eĭ; şi aşa aŭ adus'o la Moldova, şi agiungêndŭ Neculaki Postelnicul la Iaşĭ, cu mare cinste 'l-aŭ priimitŭ ca pe unŭ Baş-Capi-kehaĭé ce era, luândŭ tóte trebile Domnuluĭ pe mâna luĭ, păzindŭ ca maĭ de grabă de aŭ însuratŭ pe Beĭzede Grigorie dându'ĭ pe cucóna Ileana. Şi aşa făcêndŭ nuntă cu tótă boĭerimea, cununându'ĭ părintele Mitropolitul, făcêndŭ mare veselie între totŭ norodul, maĭ pe urmă vorovindŭ cu Domnul celŭ bĕtrânŭ, spuindu'ĭ că aŭ luatŭ voĭe de la Pórtă ca sĕ dee Domniea fiu-sĕŭ, de vreme că este Măriea Sa agiunsŭ de vêrsta bĕtrêneţilorŭ, la care i-aŭ

părutŭ bine, şi aŭ mulţămitŭ că 'l-aŭ învrednicitŭ Dumnedeŭ de 'şĭ aŭ vĕdutŭ copiiĭ în cinste.

CAP. XII.

Domniea luĭ Ión Calimahŭ Vodă.

După ce aŭ venitŭ fermanŭ de la Pórtă ca sĕ fie Domnŭ Moldoveĭ Grigorie Calimahŭ în locul tătâne-sĕŭ luĭ Ión Vodă, fiindŭ că tătâne-sĕŭ era trecutŭ cu vîrsta bĕtrâneţilorŭ, aŭ fostŭ socotitŭ Pórta ca sĕ'lŭ lase ca pe unŭ bĕtrânŭ sĕ se odihnéscă. Atuncea Ión Vodă chĭămândŭ pe toţĭ boĭeriĭ la curte, şi pe Divanŭ-Efendi, şi pe toţĭ Vlădiciĭ, şi pe Mitropolitul, stringêndu'ĭ pe toţĭ în Spătărie, aŭ adusŭ Domnul pe Beĭzedéoa Mărieĭ Séle Grigoraki, şi după cum sta bĕtrânul în scaunŭ, aŭ pusŭ pe Divanŭ-Evendi de 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu căftanŭ, şi apoĭ s'aŭ sculatŭ bĕtrânul în piĭóre, dicêndu'ĭ: «Étă fĕtul meŭ, Dumnedeŭ aŭ vrutŭ ca sĕ fiŭ eŭ stăpânŭ acestuĭ locŭ pênĕ astădĭ; éră acum aŭ miluitŭ pre tine cu stăpânirea acestuĭ locŭ. Şi eŭ de astădĭ înainte numaĭ suntŭ Domnŭ, ce pre tine te-aŭ alesŭ Impĕrăţiea ca sĕ fiĭ Domnŭ şi purtătorŭ de grijă acestuĭ pămêntŭ. Şi étă şi eŭ cu cea părintéscă blagoslovenie te blagoslovescŭ şi te întemeĭezŭ, puindu-te în celŭ înaltŭ scaunŭ a acesteĭ ţĕrĭ.» Şi luândŭ'lŭ de mână 'l-aŭ pusŭ în scaunŭ la 1761.

Decĭ părintele Mărieĭ Séle 'şĭ-aŭ luatŭ dioa bună de la toţĭ boĭeriĭ şi s'aŭ dusŭ în lăuntru; şi cum aŭ şedutŭ în scaunŭ nuoul Domnŭ, aŭ începutŭ a da din tunurĭ, şi a dice meterhanéoa; şi îndată părintele Mitropolitul i-aŭ făcutŭ o engomie, după cum se cade unuĭ Domnŭ nuoŭ, îmbrăcândŭ pre Divanŭ-Efendi cu blană de samurŭ, mergêndŭ şi toţĭ boĭeriĭ de s'aŭ închinatŭ ca la unŭ stăpânŭ a lorŭ. Şi de acole aŭ mersŭ în Biserica cea mare de i-aŭ cetitŭ Mitropolitul molitfa de Domnie, cântândŭ şi Polihronion, mergêndŭ Domnul de s'aŭ închinatŭ pe la Icóne, mulţămindŭ luĭ Dumnedeŭ că 'l-aŭ învrednicitŭ de aŭ agĭunsŭ la acéstă stare a Domnieĭ; maĭ pre urmă aŭ sărutatŭ mâna Mitropolituluĭ. Şi de acole aŭ mersŭ în Spătăriea cea mare cu toţĭ boĭeriĭ, şedêndŭ cu părintele Mitropolitul şi cu toţĭ Arhiereiĭ, scoţêndŭ cofeturĭ, vutcă şi café. De acole aŭ adusŭ căftane, şi aŭ îmbrăcatŭ pe toţĭ boĭeriĭ cu căftane, îndoindu-le tuturorŭ boĭeriile, dicêndu-le: «după cum aţĭ slujitŭ părinteluĭ meŭ, aşa sĕ'mĭ slujiţĭ şi mie.» In lăuntru la Dómna, érăşĭ aŭ făcutŭ Dómna Raliţa asemenea; luândŭ pe noră-sa Dómna Ileana, aŭ pus'o în scaunŭ şi aŭ urat-o după cum s'aŭ cădutŭ uneĭ Dómne maĭ marĭ, dicêndŭ în audul tuturorŭ gĭupăneselorŭ: «De astădĭ înainte acésta vĕ este Dómnă», făcêndu'ĭ şi alte ţeremoniĭ, mergêndŭ tóte gĭupănesele de i-aŭ sărutatŭ mâna, dicêndu'ĭ sĕ'ĭ fié într'unŭ ceasŭ bunŭ, sĕ trăĭéscă pênĕ la adâncĭ bĕtrâneţe în luminatŭ scaunul Mărieĭ Séle.

Atuncĭ domnĭa Domnul cu pace şi lua mulţime de banĭ din ţéră, avêndŭ şi Ministriĭ Măriei Séle multŭ medeanŭ, făcêndŭ ce le era voĭa, căcĭ Măria Sa nu pré scia rôndul ca sĕ cârmuească; şi de aceea stăruĭa totŭ norodul la boĭeriĭ Grecĭ, alesŭ la Postelnicul Alecu. Éră Domnul celŭ bĕtrânŭ s'aŭ gătitŭ

cu tótă casa Măriei Séle, de tóte cele trebuitóre éră de nuntă, ş'aŭ trămisŭ în ţéra Românéscă la Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ, căcĭ elŭ era Domnŭ, de aŭ adusŭ pe Beizedéoa Măriei Séle celŭ maĭ micŭ, pe Alecsandru, de 'l-aŭ făcutŭ ginere cu fiĭca Măriei Séle Domniţa Marióra, făcêndŭ nuntă Domnéscă, puindŭ pe Grigorie Vodă cu Dómna Ileana de i-aŭ cununatŭ.

Isprăvindŭ Măriea Sa Ión Vodă tóte acestea, aŭ purcesŭ la Ţarigradŭ cu Dómna Măriei Séle, scoţêndu'ĭ cu mare alaiŭ din Iaşĭ, petrecêndu'lŭ toţĭ boieriĭ şi ginerele şi Beizedéoa Măriei Séle celŭ maĭ micŭ.

In Domniea bĕtrânuluĭ, fiindŭ unŭ feciorŭ de boierŭ mare a nume Ilie Canta, camŭ nebunŭ şi semeţŭ, feciorŭ luĭ Toderaşcu din Românĭ, vĕrŭ primare cu Ioniţă şi Iordaki Delénul, şeḑĕtorŭ la ţinutul Némţuluĭ, o slugă a luĭ vrêndă sĕ se însóre dupĕ obiceiŭ, 'şĭ-aŭ cerutŭ voie de la stăpâne-sĕŭ acesta Ilie, şi i-aŭ datŭ voie. Éră cândŭ aŭ fostŭ în séra care s'aŭ cununatŭ, şi era gata ca sĕ şédă la mésă cu nuntaşiĭ luĭ, étă aŭ trămisŭ unŭ feciorŭ stăpâne-sĕŭ Ilie de chiamă pe mire sĕ méargă la elŭ; mirele aŭ ḑisŭ sĕ'lŭ ierte că nu póte sĕ mérgă, fiindŭ gata sĕ şédă la masă, rugându-se sĕ nu'lŭ supere; la care mergêndŭ trămisul, i-aŭ spusŭ pricina că nu póte veni; éră aŭ trămisŭ şi de alŭ doilea, şi éră n'aŭ venitŭ; trămiţêndŭ şi de alŭ treilea, i-aŭ căutatŭ sĕracul a merge. Cum aŭ mersŭ, aŭ început a'lŭ sudui şi a'ĭ ḑice «de ce nu vrea să vie cândŭ îlŭ chiamă elŭ?» începênd a'lŭ bate. Atunce se ḑice că i-arŭ fi rĕspuns séracul ceva. Elŭ îndată scoţêndŭ cuţitul, 'l-aŭ lovitŭ sub ţiţă, şi rĕcnindŭ o dată, aŭ căḑutŭ mortŭ; care vĕḑêndŭ Ilie că 'l-aŭ omoritŭ, şi fiindŭ nópte, 'l-aŭ ascunsŭ; déră nuntaşiĭ şi părinţiĭ mireluĭ vĕḑêndŭ că nu maĭ vine, aŭ mersŭ sĕ védă ce face, şi mergêndŭ 'l-aŭ întrebatŭ pre Ilie; elŭ aŭ ḑisŭ că nu'ĭ multă vreme de cândŭ s'aŭ dusŭ; ci întorcêndu-se eĭ a casă sĕ-lŭ védă, étă aŭ fugitŭ şi Ilie. Negăsindu'lŭ părinţiĭ, éră s'aŭ întorsŭ la Ilie; atunce n'aŭ găsitŭ nicĭ pe elŭ; şi vălcărindu-se căutândŭ în tóte părţile, aŭ datŭ peste mortŭ; cariĭ strigândŭ aŭ săritŭ totŭ satul şi aŭ mersŭ de 'l-aŭ vĕḑutŭ, şi îndată s'aŭ stricatŭ nunta, rĕmâindŭ biata mirésă cu lacrimile pe obrazŭ. Atuncea aŭ datŭ scire Ispravniculuĭ de ţinutŭ, şi încălecândŭ aŭ venitŭ sĕ védă pre mortŭ; care vĕḑêndu'lŭ toţĭ aŭ cunoscutŭ că 'l-aŭ lovitŭ cu cuţitŭ, găsindu-se şi de aĭ caseĭ de aŭ mărturisitŭ. Indată Ispravnicul aŭ scrisŭ la Domnul tótă pricina cum s'aŭ întêmplatŭ, trămiţêndŭ şi pe părinţiĭ ucisuluĭ la Iaşĭ; de care auḑindŭ Domnul, îndată aŭ scrisŭ la Ispravnicŭ sĕ prindă pre Ilie şi în fére sĕ'lŭ trămită la Divanŭ, scriindŭ şi pe la alte ţinuturĭ sĕ facă cercătură. Şi găsindu'lŭ Ispravnicul ascunsŭ la o rudă a luĭ, 'l-aŭ pusŭ în fére şi 'l-aŭ trămisŭ la Iaşĭ; care agiungêndŭ la rude n'aŭ vrutŭ nime sĕ se amestice. Şi scoţêndu'lŭ la Divanŭ, aŭ mărturisitŭ dreptŭ că elŭ 'l-aŭ ucisŭ. Atunce 'l-aŭ mustratŭ Domnul şi toţĭ boieriĭ, şi tóte rudele luĭ; şi dupĕ acésta 'l-aŭ trămisŭ la închisóre la părcane; care peste câte-va ḑile, făcêndŭ jalobă părinţiĭ mortuluĭ, éră 'l-aŭ scosŭ la Divanŭ la boierĭ, pre care 'l-aŭ rônduitŭ boieriĭ cu pravila ca sĕ iea mórte pentru mórte, puindu'lŭ éră la închisóre. Agiungêndŭ şi rudele luĭ la Domnŭ, ca sĕ'lŭ pedepsécă cu închisóre, éră viéţa sĕ'ĭ dăruécă; şi aŭ trămisŭ şi pe rudele mortuluĭ de s'aŭ dusŭ éră la casa lorŭ; ḑicŭ că le-aŭ datŭ câte óre ce. Şi aşa pe Ilie cândŭ şi cândŭ îlŭ scotea la Divanŭ, care şeḑêndŭ câte-va lunĭ la închisóre, s'aŭ întêmplatŭ

de s'aŭ făcută Beĭzadé Domnŭ, şi sciindu'lŭ că'ĭ la închisóre, aŭ poroncitŭ de 'l-aŭ scosŭ la Divanŭ; éră hotărîndu'lŭ boĭeriĭ de mórte cu anafora, ca pe unŭ ucigaşŭ de ómenĭ, 'l-aŭ pusŭ éră la închisóre. Éră cândŭ aŭ fostŭ într'o diminéţă, fără de veste aŭ poroncitŭ Domnul de 'l-aŭ scosŭ de la închisóre, 'l-aŭ scosŭ la pórta cea mare, şi 'l-aŭ tăĭatŭ, stându'ĭ trupul pênĕ în nópte acolo. Fórte rĕŭ aŭ părutŭ rudelorŭ, déră ce sĕ facă? şi puindŭ rudele de 'l-aŭ rădicatŭ, 'l-aŭ îngropatŭ ca pe o rudă a lorŭ; şi în puţine ḑile le-aŭ trecutŭ mîhniciunea, mântuindu-se şi eĭ de unŭ nebunŭ; căcĭ totŭ-d'auna se necinsteaŭ şi eĭ cu faptele luĭ cele scârnave, cari nu lipsîaŭ nicĭ-o-dată de la elŭ.

Aice ne vine rôndul sĕ arĕtămŭ ce s'aŭ maĭ întêmplatŭ într'acéstă Domnie. In Domniea luĭ Constantinŭ Racoviţă, se afla pre lûngă elŭ unŭ frâncŭ anume Linţul, care intrase în rôndul boĭerilorŭ, căcĭ îlŭ făcuse Sulgerŭ mare, şi Vameşŭ mare, şi vechilŭ cămĕrăşieĭ ceĭ marĭ la Bucurescĭ. Déră pe lûngă aceste âmbla şi cu neguţătoriĭ, cu céră şi cu altele, fiindŭ că avea şi treĭ fraţĭ maĭ micĭ de'ĭ amesteca în neguţătoriĭ. Şi cândŭ aŭ venitŭ maziliea luĭ Constantinŭ Vodă, avêndŭ multă céră nevêndută, aŭ vêndut'o unuĭ neguţitorŭ din Iaşĭ, puindŭ o mare vadé la mijlocŭ peste unŭ anŭ, şi elŭ s'aŭ dusŭ cu Constantinŭ Vodă la Ţarigradŭ, lăsândŭ duoĭ fraţĭ a luĭ în Iaşĭ ca sĕ şédă şi p'incetŭ sĕ ĭea banĭ, şi orĭ poliţă sĕ'ĭ tragă la Ţarigradŭ, orĭ altă neguţitorie sĕ'ĭ facă. Şi mergêndŭ Scarlatŭ Vodă la Moldova, aŭ găsitŭ pe acestĭ duoĭ fraţĭ a Linţuluĭ în Iaşĭ, şi înţelegêndŭ cine suntŭ şi unde este fratele lorŭ, s'aŭ temutŭ de vr'o înşelăciune, şi aŭ poroncitŭ de i-aŭ gonitŭ în ţéra Leşéscă; şi şeḑêndŭ acolo pênĕ cândŭ aŭ venitŭ vadéoa banilorŭ, atuncea aŭ trămisŭ pe unŭ ciracŭ a lorŭ ca sĕ le ĭea baniĭ cu scrisóre; şi arŭ fi scosŭ o somă de banĭ, şi i-aŭ mâncatŭ acelŭ trămisŭ, şi pe urmă l'arŭ fi trasŭ la judecată în ţéra Leşéscă; şi acolo aŭ tăgăduitŭ baniĭ, rĕmâindŭ bunĭ mâncaţĭ că se ajunsese cu judecătoriĭ ceĭ de locŭ. Care vĕḑêndŭ şi eĭ una ca acésta, nu sciaŭ de ce sĕ vorŭ apuca; atuncea aŭ începutŭ a scrie la fratele lorŭ la Ţarigradŭ de tóte câte li s'aŭ têmplatŭ, trămiţêndŭ scrisóre cu posta la Viena, şi de acolo la Ţarigradŭ. Şi aşa luândŭ Linţul sciinţă de tóte câte s'aŭ scrisŭ, le-aŭ făcutŭ sciinţă învĕţându'ĭ cum vorŭ urma; şi aşa scriea unul la altul totŭ cu posta, făcêndŭ lunĭ la mijlocŭ, pênĕ lua unul de la altul scrisórea. Care într'atâta îndelungare s'aŭ fostŭ mazilitŭ şi Scarlatŭ Vodă; şi sosindŭ şi vadéoa banilorŭ, s'aŭ sculatŭ şi eĭ din ţéra Leşéscă, şi aŭ venitŭ la Iaşĭ; şi şeḑêndŭ câtă-va vreme în Iaşĭ tocma pe cândŭ era şi Neculaĭ Suţu Postelnicul acolo, étă s'aŭ têmplatŭ de le-aŭ venitŭ şi acestora cărţĭ cu posta în ţéra Leşéscă, care sciindu'ĭ de acolo că suntŭ duşĭ la Iaşĭ, s'aŭ trămisŭ şi cărţile lorŭ cu posta Domnéscă la starostele de Cernăuţĭ, la Enakaki Milu, frâncŭ şi acesta, însuratŭ în Iaşĭ, şi elŭ sĕ le trămită la Iaşĭ. Care vĕḑêndŭ plicul deosebitŭ la acestiĭ, cine scie ce aŭ socotitŭ, şi îndată aŭ pusŭ de aŭ scrisŭ la Neculaki, arĕtândŭ că «aŭ venitŭ cu mare grabă aceste cărţĭ, şi suntŭ a cutăruĭa, şi ce sciŭ ce scrie, şi étă că le trămitŭ dumitéle.» Nekulaki vĕḑêndŭ acea scrisóre, îndată aŭ deschisŭ plicul de aŭ cetitŭ acele cărţĭ; puindŭ îndată gândŭ rĕŭ ca sĕ facă luĭ Constantinŭ Racoviţă din Ţarigradŭ, aŭ şi pusŭ de aŭ surgunitŭ pe aceĭ douĭ fraţĭ a Linţuluĭ din Iaşĭ la ţéra Leşéscă, şi fiindŭ că se

gătea şi Neculaki ca sĕ mérgă la Ţarigradŭ căcĭ se apropia primăvéra, vedeţĭ ce aŭ făcutŭ elŭ aice. Uitase că cu şése lunĭ maĭ nainte spênḑurase pre frate-sĕŭ Alecsandru; ḑicŭ că arŭ fi chiămatŭ pe Iordaki Veninŭ, fiindŭ iscusitŭ la condeiŭ, şi 'l-arŭ fi întrebatŭ: «Ce felŭ de slovă avea Constantinŭ Vodă Racoviţă? poţĭ sĕ facĭ slova luĭ?» Aŭ rĕspunsŭ că o scie şi póte sĕ o facă. Atuncea 'l-aŭ pusŭ de aŭ scrisŭ unŭ pitacŭ fŏră de nume întunecatŭ, scriindŭ într'acesta chipŭ: «Multă sănĕtate vĕ poftescŭ de la Dumneḑeŭ, étă vremea aŭ sositŭ, şi căutaţĭ cum maĭ în grabă sĕ ne răpeḑiţĭ duoĭ ceapcânĭ, (duoĭ caĭ âmblătorĭ bunĭ), şi maĭ pe urmă patru telegarĭ surĭ; căcĭ acmu este vreme, şi suntŭ fórte trebuitóre, cum maĭ în grabă, şi fiţĭ sănĕtoşĭ.» Atuncea acestŭ pitacŭ 'l-aŭ pusŭ în sênŭ Neculaki, învĕţândŭ şi pe unŭ pisărŭ de aŭ scrisŭ o carte despre partea Domnuluĭ Franţuzéscă, la solul Franţuzuluĭ, arĕtându'ĭ într'acestŭ chipŭ: «Noĭ Domnĭ pământuluĭ acestuĭ, dintru'nceputŭ amŭ avutŭ cu toţĭ elciiĭ Franţieĭ dragoste şi prieteşugŭ, păzindŭ unul altuia hatîrul orĭ la ce s'arŭ fi întêmplatŭ; acmu vedemŭ că pi semne aŭ lipsitŭ acea dragoste dintre noĭ, la care eŭ totŭ o păzescŭ; şi fiindŭ că o păzescŭ, îţĭ facŭ scire pentru unŭ Lenţŭ omŭ alŭ curţiĭ dumitéle, ce se află pre lûngă fratele nostru Constantinŭ Vodă Racoviţă; care avêndŭ duoĭ fraţĭ a luĭ aicea în Moldova, nu contenesce a lipsi cu scrisorile la eĭ ca sĕ îndemne pe pămêntenĭ sĕ facă totŭ chipul de amestecăturĭ în ţéră, ca sĕ'mĭ pue capul de către Impĕrăţiea nóstră. Care scrisóre amŭ prins'o, şi eramŭ ca sĕ facŭ pornire asupra lorŭ; déră păzindŭ hatîrul Celenţieĭ téle, amŭ socotitŭ ca sĕ'ţĭ daŭ scire, sciindŭ că nu veĭ lăsa a maĭ pune amestecăturĭ între Domnĭ.» Şi pecetluindu-o de la Domnŭ, aŭ strins'o Neculaki, şi peste puţine ḑile aŭ plecatŭ la Ţarigradŭ. Care sosindŭ la Ţarigradŭ şi împreunându-se cu Pórta într'acea vreme, aŭ găsitŭ Pórta tulburată, ḑicêndŭ Ragub-Paşa că este unŭ Frâncŭ, orĭ Frâncóĭcă, de merge la o Sultană, şi face răgea pentru unŭ Patriarhŭ, şi Sultana supĕra pe Vizirul, şi Vizirul âmbla sĕ oblicéscă: Frâncŭ este orĭ Frâncóĭcă? Aceste auḑindu-le Neculaki, fórte i-aŭ crescutŭ ânima că aŭ găsitŭ vreme, şi îndată pune de face pitacŭ turcescŭ, făcêndu'lŭ după cum i-aŭ fostŭ voia, şi trămite şi cartea Domnuluĭ la Elciŭ, care cetindu-o, îndată aŭ trămisŭ de aŭ adusŭ pe Linţul la elŭ, şi i-aŭ datŭ cartea de aŭ cetit-o, pornindu-se Elciul asupra luĭ, ḑicêndu'ĭ multe cuvinte próste. Atuncea Linţul aŭ ḑisŭ către solŭ: «Trămite de cere scrisórea mea, şi de voiŭ scrie unele ca acestea, sĕ mĕ pedepsescĭ cu ce pedépsă a fi maĭ mare, ca pre unŭ vinovatŭ; fŏră de câtŭ scrie numaĭ pentru negustoriea mea.» Atuncea aŭ trămisŭ solul la Neculaki ca sĕ se trămită cartea sĕ'lŭ pedepséscă; atunce 'l-aŭ urnitŭ ḑicêndŭ că nu'ĭ în de-mână, déră va capata-o şi a trămite-o. Éră pe de altă parte aŭ mersŭ la Vizirul, ḑicêndŭ că acela ce se amestecă în trebile Porţeĭ este Frâncŭ éră nu Frâncóĭcă, care nu numaĭ aicea se amestecă, ce şi pin ţéră face amestecăturĭ, pentru boierĭ, şi scrie la eĭ, arĕtândŭ şi suretul pitaculuĭ, spuindŭ că se află pe lûngă Constantinŭ Vodă, şi aceste vorŭ fi cu învĕţĕtura luĭ, căcĭ nu se astêmpĕră. Acestea vĕḑêndŭ şi auḑindŭ Ragub-Paşa, îndată aŭ socotitŭ că acesta este care merge la Sultana şi face răgea pentru Patriarhul Calinica; şi îndată chiămă pe Agim-Ali-Aga, căcĭ îlŭ

făcuse Voevodŭ la Galata, şi'ĭ poroncesce, cum a trece Lînţul la Galata sĕ'lŭ prindă şi sĕ'lŭ trămită. Şi aşa trecêndŭ a doua ḑi, 'lŭ-aŭ prinsŭ şi 'lŭ-aŭ trămisŭ puindu'lŭ îndată la Muzur-Aga în butucŭ; pe de altă parte Vizirul îlŭ pîrésce la Impĕratul Sultanŭ Mustafa, arĕtândŭ câte aŭ vrutŭ. Atuncea aŭ făcutŭ hotărire pe Linţul sĕ'lŭ omóre şi pe Constantinŭ Vodă sĕ'lŭ facă surgunŭ, căcĭ acésta poftĭa şi Dracul, ca sĕ'ĭ strice numele, că avea nume mare la Turcĭ şi la Pórtă, şi se temea pentru Domnie. Atuncea Elciul Franţieĭ, auḑindŭ că 'l-aŭ pusŭ la închisóre, trămitea câte de treĭ orĭ pe ḑi de'lŭ cerea de la Vizirul; că de aŭ făcutŭ elŭ ceva, sĕ'lŭ pedepséscă elŭ. Îlŭ totŭ urnĭa Vizirul din ḑi în ḑi ḑicêndŭ: «că va găsi vreme la Impĕratul şi'lŭ va mêntui.» Éră cândŭ aŭ fostŭ Vinerĭ Martie în 3, s'aŭ pogorîtŭ la Impĕratul la Eali-Chioşcŭ, trămiţêndŭ de aŭ rĕdicatŭ pe Constantinŭ Vodă şi 'l-aŭ dusŭ Chiuntrucŭ, şi pe Linţul 'l-aŭ dusŭ înaintea Impĕratuluĭ; şi fiindŭ că avea bĕratul, elŭ vĕḑêndŭ pe Impĕratul, aŭ scosŭ bĕratul, care îndată aŭ apucatŭ şi 'l-aŭ datŭ la Impĕratul. Şi acolo unde îlŭ cetĭa, aŭ făcutŭ cu mâna, şi 'l-aŭ rădicatŭ, şi 'ĭ-aŭ tăiatŭ capul, şeḑêndŭ pênĕ în séră trupul acolo. Éră Impĕratul după ce 'l-aŭ tăiatŭ, s'aŭ dusŭ de acolea; éră Constantinŭ Vodă, şeḑêndŭ câte-va césurĭ pênĕ 'ĭ-aŭ gătitŭ caicul ca sĕ'lŭ ducă la surgunlîcŭ la Limnu, aŭ avutŭ vreme de aŭ vorbitŭ tótă povestea cu Ghimbrucciu Isac-Aga, fiindu'ĭ vechiŭ prietinŭ, ḑicêndu'ĭ că nicĭ unele ca aceste ce aŭ mestecatŭ la Devletŭ nu suntŭ, şi fĕră de picŭ de vină s'aŭ omorîtŭ omul. Atuncea 'i-aŭ ḑisŭ sĕ nu pórte grijă, că elŭ va spune tóte Viziruluĭ, şi'lŭ va face sĕ le cunóscă tóte; şi adevĕratŭ că 'l-aŭ făcutŭ că în patru-ḑecĭ de ḑile 'ĭ-aŭ făcutŭ itlacul. Atuncea aŭ pusŭ Dracul de ĭ-aŭ ḑisŭ că va da elŭ chĭeltuéla itlaculuĭ, déră n'aŭ priimitŭ Constantinŭ Vodă Racoviţă, ce s'aŭ îndatoritŭ de pe la străinĭ şi de la ómeniĭ luĭ şi aŭ datŭ aceĭ banĭ, optŭ-ḑecĭ de pungĭ, fĕră de chĭeltuéla ce aŭ făcutŭ, mergêndŭ şi viindŭ de la surgunlîcŭ, şi câtŭ aŭ şeḑutŭ acolo. La care nu putemŭ arĕta câtă hulă aŭ luatŭ Suţul de la toţĭ ceĭ marĭ, atâtŭ de la Turcĭ câtŭ şi de la Crestinĭ.

Éră cândŭ aŭ fostŭ alŭ doilea anŭ a Domnieĭ acestiea, 1763, fiindŭ că se apropiése înnuoirea Domniilorŭ, şi ca sĕ nu maĭ agiungă unde-va sĕ maĭ supere şi pe Ragub-Paşa, căcĭ îlŭ supĕra fĕră de vreme, aşa s'aŭ tulburatŭ într'o ḑi şi aŭ rĕdicatŭ Capi-kehaĭelele amêndororŭ ţĕrilorŭ la închisóre la Banio, însĕ pe Neculaki Suţul şi pe Arapaki Vlasto; pre carĭĭ 'ĭ-aŭ ţinutŭ treĭ-ḑecĭ de ḑile la închisóre, şi atuncea aŭ chĭeltuitŭ mulţĭ banĭ pênĕ aŭ eşitŭ de acolo.

Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ din ţéra Românéscă, aŭ gătitŭ pe fiică-sa Domniţa şi aŭ trămiso la Moldova de aŭ măritato după Iordaki feciorul Lupuluĭ Balşŭ celŭ maĭ mare, că abĭa rĕsuflându-se şi elŭ de multe amestecăturĭ ce făcuse o sémă de boierĭ, că fugise prin Ţarigradŭ şi dedese şi jalobă la Pórtă pentru elŭ, din care jalobă 'ĭ-aŭ cursŭ şi mazilie după cum vomŭ arĕta maĭ giosŭ. Éră după ce aŭ scosŭ pe Capi-kehaĭele de la catargŭ, ĭ-aŭ chĭămatŭ Vezirul la Pórtă şi le-aŭ datŭ mucarelul îmbracându'ĭ cu caftane; şi îndată aŭ orônduitŭ şi duoĭ Capigi-başĭ ca sĕ ducă căftanele Domnilorŭ, însĕ unul la Moldova şi altul la Bucurescĭ; la care aŭ stătutŭ Capi-kehaĭelele, ca sĕ le dee lorŭ cele orônduite şi sĕ nu mérgă Turciĭ în ţéră. Déră nu s'aŭ

pututŭ, căci era poronca Porței ca sĕ mérgă; și încă celuĭ de se orônduise în țéra Românéscă, îĭ dedese Vizirul și altŭ fermanŭ, fŏră de scirea nimĕruĭ, ca sĕ'lŭ mazilléscă și sĕ facă și scrisóre pentru tótă averea luĭ, căcĭ îlŭ pîrîse Munteniĭ la Impĕrăție, cum că aŭ luatŭ din țéră, în 11 lunĭ, dece-miĭ de pungĭ de banĭ, și cerea aceĭ banĭ Impĕratul. Éră Vizirul Ragub-Pașa, pe cândŭ aŭ făcutŭ socotélă, că arŭ fi agiunsŭ Capigi-Bașa la Bucurescĭ și 'l-arŭ fi mazilitŭ dupĕ poroncă, atuncĭ aŭ adusŭ Pórta pe Constantinŭ Vodă Racoviță, și 'l-aŭ făcutŭ Domnŭ la Bucurescĭ, 1763 Martŭ 9. La care boieriĭ, atâtŭ Grecĭ câtŭ și pămĕntenĭ, aŭ trasŭ multe închisorĭ maĭ peste unŭ anŭ, fiindŭ că luĭ Mavrocordatŭ nu i s'aŭ găsitŭ nimică; care 'l-aŭ trămisŭ la surgunie la Limnŭ. Éră pe boieriĭ luĭ, pe Grecĭ, puindu-ĭ în fére, i-aŭ adusŭ la Țarigradŭ; a nume acestia eraŭ: Spatarul Alecsandru fiĭul Postelniculuĭ Constantinŭ, Spatarul Arapaki Vlasto, Spatarul Stefanŭ Mișolu, și Alecsa Aga fratele sĕŭ, duoĭ frațĭ a luĭ Mihalaki Manu, Manolaki și Iordaki, și Fotaki Doftorul.

Éră în Moldova, dupĕ ce aŭ venitŭ caftanul Domnuluĭ cu Capigi-Bașa, fórte s'aŭ speriétŭ Grigorie Vodă de mazilie, căcĭ audise, cu puține dile maĭ nainte, ce aŭ pățitŭ Constantinŭ Vodă în țéra Românéscă. Și eșindŭ cu mare alaiŭ Domnul cu tótă boierimea, aŭ intratŭ în curtea Domnéscă, îmbrăcândŭ pe Domnul cu caftanŭ, cetindŭ și fermanul. Atuncĭ aŭ îmbrăcatŭ Domnul pe Capigi-Bașa cu feregé blănită cu samurŭ, și pe Divanŭ-Efendi, și pe boierĭ cu caftane, dăruindŭ pe acelŭ Capigi-Bașă cu multe darurĭ și banĭ, dupĕ ce aŭ vĕdutŭ că nu'ĭ nimică de rĕŭ. Și peste puține dile, dupĕ ce aŭ întrebatŭ și pe boierĭ, de suntŭ mulțămițĭ de Domnul lorŭ, érășĭ s'aŭ întorsŭ înapoĭ, petrecêndu'lŭ Domnul cu mare cinste și alte darurĭ multe.

In Țarigradŭ pe acéstă vreme s'aŭ îmbolnălitŭ Ragub-Pașa Vizirul, și aŭ muritŭ; pentru care tuturorŭ le păreaŭ rĕŭ, căcĭ era omŭ cu mare minte și învĕțatŭ, avêndŭ și mare dragoste asupra legeĭ creștinescĭ; căcĭ stătuse cu capul de s'aŭ făcutŭ multe bisericĭ, altele din nuoŭ, altele s'aŭ tocmitŭ, câtŭ n'aŭ rĕmasŭ biserică sĕ nu se tocméscă, atâtŭ în Țarigradŭ câtŭ și pe afară la sate; maĭ făcêndŭ și altŭ bine creștinilorŭ, că se sculase Frânciĭ în dilele luĭ, cu mare chieltuĭală și rugăminte din tóte părțile, ca sĕ scótă némul creștinilorŭ de la Ierusalimŭ, dicêndŭ că Sfântul Mormêntŭ a Domnuluĭ nostru Iisusŭ Hristosŭ este a lorŭ, dăruindŭ mulțĭ banĭ în tóte părțile. Éră Ragub aŭ stătutŭ și aŭ îndreptatŭ pre creștinĭ, făcêndu-le și marĭ sineturĭ la mână, nepriimindŭ nicĭ unŭ banŭ de la dênșiĭ, pentru madelele bisericelorŭ, rĕmâindŭ și Frânciĭ rușinațĭ. Atuncĭ aŭ făcutŭ Vizirŭ în locul luĭ pe unŭ Nesange-Bașa, care era omŭ de nimică; și peste unŭ anŭ de dile, dupĕ ce 'l-aŭ cunoscutŭ Impĕratul, aŭ scrisŭ ca sĕ vie éră Abdula-Pașa sĕ'lŭ facă Vizirŭ.

In Moldova domnia Domnul cu pace, neavêndŭ nicĭ o supĕrare; numaĭ ce aŭ trecutŭ Damat-Hamza-Pașa la Hotinŭ, viindŭ pin Iașĭ; cu multă chieltuială și darurĭ 'l-aŭ trecutŭ. Éră în Țarigradŭ viindŭ Mustafa-Pașa, cu alŭ treilea Vizirlicŭ, avea mare cunoscință Stavaraki cu elŭ, încă din cele-alte Vizirlicurĭ. In țéra Românéscă pe atuncea s'aŭ bolnăvitŭ Constantinŭ Vodă Racoviță Cehanŭ, și la létŭ 1764 Ghenarie 27, s'aŭ sĕvêrșitŭ, îngropându'lŭ cu mare cinste la Mitropolie. Dumnedeŭ sĕ'lŭ pomenéscă întru împĕrăția sa; care la acea vre-

me avea Capi-kehaïé în Ţarigradŭ pe Stavaraki; şi simţindŭ mórtea Domnuluĭ sĕŭ, aŭ stătutŭ prin toţĭ prieteniĭ la Pórtă, atâtŭ prin Mustafa Paşa căĭ era prietenŭ, câtŭ şi prin Geanîm-Aga şi prin Naccíŭ, ómenĭ Impĕrătescĭ iubiţĭ, câtŭ şi prin Grigorie Ghica, Terzimanul Porţeĭ, silindŭ prin toţĭ ca sĕ facă pe unŭ frate a mortuluĭ, dupĕ cum aŭ isprăvitŭ făcêndu-se cu Terzimanul una, avêndŭ pismă pe Neculaĭ Suţul; aŭ vorovitŭ amêndoĭ ca sĕ maziléscă pe Grigori Calimahŭ din Moldova şi sĕ se facă Terzimanul; şi sciindŭ că avea Impĕrăţiea la ipolipsă pe Iordaki Caragĭa pentru că era învĕţatŭ, căcĭ îlŭ pusese de tălmăcice nisce cărţĭ; care sciindŭ acestea Stavaraki, aŭ căḑutŭ la Mustafa-Paşa, şi la aceĭ icirliĭ Impĕrătescĭ, ḑicêndu-le, ca sĕ facă pe Stefanŭ Racoviţă la ţéra Românéscă, şi pe Ghica Terzimanul la Moldova, şi pe Caragĭa Terzimanŭ Porţeĭ. Şi aşa s'aŭ isprăvitŭ, arĕtândŭ că aŭ rĕmasŭ multă datorie şi o va plăti frate-sĕŭ, şi va chivernisi şi pe ómeniĭ mortuluĭ, căcĭ aŭ rĕmasŭ nechivernisiţĭ; care şi Impĕrăţiea şi singurŭ Vizirul şi la mulţĭ din ceĭ marĭ, le-aŭ părutŭ rĕŭ, atâtŭ pentru Domnul câtŭ şi pentru ómeniĭ luĭ, puindŭ şi totŭ chipul de silinţă ca sĕ lipséscă Neculaki din Capi-kehaĭelîcul Moldoveĭ, căcĭ eraŭ duşmanĭ unul altuĭa de mórte, care s'aŭ cunoscutŭ toţĭ pênĕ în sfîrşitŭ.

Domniea acestuĭ Domnŭ aŭ fostŭ şése anĭ cu a tătâne-sĕŭ, şi aşa i-aŭ venitŭ maziliea de la Impĕrăţie.

CAP. XIII.

Domniea luĭ Grigorie Alecsandru Ghica Vodă

Dupĕ ce aŭ luatŭ Grigorie Vodă Ghica Domniea Moldoveĭ, létŭ 1764 Fevruarie, şi aŭ îmbrăcatŭ căftanŭ la Pórtă, îndată aŭ răpeḑitŭ cu olacŭ în ţéră, de aŭ datŭ scire, orânduindŭ şi boĭerĭ Caĭmacamĭ; şi Domnul se găti de tóte câte trebuĭaŭ unuĭ Domnŭ. Intr'acele ḑile s'aŭ făcutŭ Domnŭ şi Racoviţă Stefanŭ fiul luĭ Mihaĭ Vodă la ţéra Românéscă, avêndŭ purtătorŭ de grijă şi Başŭ-Capi-kehaïé pe Stavaraki, şi Grigori Vodă îlŭ punea la multe trebĭ, avêndu-se prea bine; încă se numĭa şi singurŭ Capi-kehaïé amêndurorŭ Domnilorŭ. Şi dupĕ ce 'şĭ-aŭ aşeḑatŭ tóte trebile, cândŭ era sĕ purcédă, étă şi Neculaki aŭ căḑutŭ la Porţĭ marĭ de s'aŭ rugatŭ ca sĕ'lŭ facă Grigori Vodă Capi-kehaïé; la care neputêndŭ într'altŭ chipŭ, 'l-aŭ făcutŭ Capi-kehaïé, care era peste voĭa luĭ Stavaraki. Şi purcegêndŭ Domnul din Ţarigradŭ cu mare alaiŭ, şi agĭungêndŭ la Galaţĭ, i-aŭ ĭeşitŭ câţĭ-va boĭerĭ înainte, pre cariĭ i-aŭ priimitŭ Domnul cu cinste, şi pre cariĭ întrebându'ĭ Domnul de pămêntŭ şi de ceĭ-alţĭ boĭerĭ, atuncĭ aŭ rĕspunsŭ că «toţĭ i se închină cu sănĕtate, şi fórte s'aŭ bucuratŭ de Domniea Măriеĭ Téle; numaĭ pe de altă parte toţĭ s'aŭ întristatŭ, auḑindŭ că Măriea Sa arŭ fi luatŭ pe Stavaraki pe lângă Măriea Sa.» Atuncea îndată n'aŭ lăsatŭ ca sĕ trécă şi aŭ scrisŭ la Stavaraki, cum că nu'lŭ vorŭ pămênteniĭ ca sĕ le fie Capi-kehaïé, şi se păzéscă Capi-kehaĭelîcul ţĕreĭ Româneseĭ.

Acolo aŭ șeḑutŭ Domnul trei ḑile oturacŭ făcênd mare Divanŭ sĕracilorŭ cu mare dreptate. Deci viindŭ la Iași, 'I-aŭ eșitŭ tótă boierimea înainte cu mare alaiŭ; și așa aŭ întratŭ în Iași mergêndŭ ântêiŭ în sfântul Nicolae de s'aŭ închinatŭ și i-aŭ cetitŭ molitfa după obiceiŭ părintele Mitropolitul Gavriilŭ, fratele lui Calimahŭ Domnul. Și de acolo aŭ întratŭ în curtea Domnéscă și aŭ cetitŭ fermanul îmbrăcândŭ pe Schimni-Agasi cu ferege blănită cu samurŭ, și pe Divanŭ Efendi, și pe toți boierii Caimacami, mergêndŭ toți boierii de aŭ sĕrutatŭ mâna Domnului, ḑicêndŭ: «Sĕ fie într'unŭ ciasŭ bunŭ, și sĕ trăiesci Măriea Ta pêně la adânci bĕtrânețe, în luminatŭ scaunul Măriei Téle; toți neamŭ bucuratŭ de bunŭ numele Măriei Téle, și suntemŭ toți datori a sluji cu totŭ sufletul nostru Măriei Téle. Numai unŭ lucru ne rugămŭ Măriei Téle; de vrei sĕ aibi Măriea Ta odihnă, și sĕ fimŭ și noi odihniți, pe Stavaraki sĕ'lŭ lipsesci de lângă Măriea Ta.» Atunci aŭ rĕspunsŭ Domnul că este atâta vreme de cândŭ s'aŭ lipsitŭ; și așa aŭ începutŭ a da boierii, făcêndŭ vel Logofĕtŭ pe Vasili Cilibiu, Vornicŭ de țéra de giosŭ pe Ioniță Paladi, Vornicŭ de țéra de susŭ pe Ioniță Sturza, Hatmanŭ pe Ioniță Delénu, Iordaki Costaki Visternicŭ, Vasile Negelŭ velŭ Banŭ, Iordaki Bălășaki vel Postelnicŭ, Ilie Costaki vel Spatarŭ, Manolaki Bogdanŭ vel Paharnicŭ, Manolaki Firali vel Stolnicŭ, Alecsandru Sulgeropolŭ vel Comisŭ, Iordaki Panaitaki vel Cămĕrașŭ, Panaiodorŭ vel Căminarŭ, și cele-alte fiesce-care după orânduelele lui, alegêndŭ și boieri de ispravă de aŭ făcutŭ Ispravnici pe la ținuturi, dându-le mare poroncă, ca sĕ fie cu mare dreptate sĕracilorŭ, neîngăduindŭ pe nime ca sĕ'i calce și sĕ'i năpăstuéscă; căci de va auḑi câtŭ de puținŭ, că aŭ păzitŭ hatîrul cui-va, și va veni vre unŭ sĕracŭ sĕ jăluéscă, atuncea cu mare pedépsă îi va pedepsi, făcêndŭ mari dreptăți tuturorŭ; arĕtândŭ tuturorŭ boierilorŭ, ca sĕ se păzéscă fiesce-care de a lua mită de pe la sĕraci câtŭ de puținŭ; și de va veni la urechiele Măriei Séle, sĕ fie în sciința tuturorŭ, că se va pedepsi cu mare pedépsă, necăutându'i nici picŭ de hatîrŭ, de va fi boierŭ mare ori și rudă; de vreme că Dumneḑeŭ 'l-aŭ trămisŭ într'acestŭ pămêntŭ, ca sĕ păzéscă pre sĕraci și sĕ'i fie milă de dênșii.» Satelorŭ de pe la ținuturi, încă le-aŭ pusŭ bani după putința lorŭ, dându-le țidule de câți bani sĕ deie pe anŭ, și de câte ori într'unŭ anŭ, și pentru ce sĕ deie acei bani, atâția pentru haraciŭ, atâția pentru sărhaturi și atâția pentru zaherele, cherestele, meziluri și altele, dându-le poroncă ca sĕ 'și strângă fiesce care satŭ, câți ómeni vorŭ puté, și între ei sĕ se ușureze, și Ispravnicii sĕ nu aibă voie nici a'i scădé, nici a'i adăogi, nici sĕ vêndă nimĕrui unŭ capŭ de ață. Și așa ieșiaŭ o mulțime de bani, și țéra fórte se tocmia, și se âmplea de lăcuitori, și le era fórte de ușurare, câtŭ nu le fusese de multă vreme nici la unŭ Domnŭ de cei ce aŭ fostŭ mai 'nainte, cari se miraŭ singuri pămêntenii la acésta. Aŭ scosŭ și o vamă acestŭ Domnŭ, de lua de totŭ carul ce venia în Iași câte o para de boŭ, și câți boi avea carul atâte parale da, și orânduise ómeni de trébă de strîngeaŭ acesti bani, și cu banii acestii plătia podelele și făcea poduri pe tóte ulițele.

Vĕḑêndŭ Domnul aice în Iași o mândrie la pămênteni, purtândŭ fiesce-care cumașuri scumpe și blane, care nu era fiesce-care harnicŭ de agonisire după straele ce purta, și sta Domnul de gândea ce agonisită póte ca sĕ le dee, ca

sĕ cuprindă chieltuiala lorŭ, şi nu putea găsi cu gândul Măriei Séle, şi cunoscea că se stingŭ cu straele lorŭ şi a femeielorŭ, şi sta de se mira ce va face. Socotea ca sĕ dee poroncă să nu pórte fiesce-ce straie; déră éră se lăsa, căci mulţĭ puteaŭ ca sĕ nu ţie acea poroncă în sémă, şi apoĭ trebuia sĕ se pedepséscă şi sĕ se arĕte Domnul rĕŭ către norodŭ. Déră socoti Domnul maĭ pe urmă şi 'şi-aŭ făcutŭ singurŭ Măriea Sa unŭ rôndŭ de straie de postavŭ libadé şi giubé, şi într'o ḑi fŏră de veste aŭ eşitŭ îmbrăcatŭ cu ele la Divanŭ; care într'aceeaşĭ ḑi, vĕḑêndŭ ómeniĭ Măriei Séle, s'aŭ ruşinatŭ cu toţiĭ; căcĭ luase şi eĭ óre-care învĕţătură de la pămênteni, şi aşa peste două-treĭ ḑile aŭ începutŭ şi eĭ fiesce-care a pune libadele de postavŭ şi giubele. Aceste vĕḑêndŭ boieriĭ pămêntenĭ, aŭ începutŭ şi eĭ a'şĭ face; şi aşa în scurtă vreme s'aŭ rĕdicatŭ acea chieltuială nebunéscă a straielorŭ, neḑicêndă Domnul nimĕruĭ nimică; încă mulţămia Domnuluĭ că aŭ făcutŭ una ca acésta, căcĭ mulţĭ rĕmăsese sĕracĭ, alesŭ din ceĭ ce eraŭ însuraţĭ.

Intregŭ era acestŭ Domnŭ la tóte, plinŭ la minte, învĕţatŭ, scia tóte trebile cum le va purta, alesŭ Porţile Turcescĭ, că nu putea nimine din Capikehaiele ca sĕ'lŭ înşéle câtŭ de puţinŭ, căcĭ cândŭ vrea ca sĕ trămită peşkeşŭ la vre o Pórtă mare Turcéscă, pecetluia peşkeşul şi mehtupul, şi le trămitea la Neculaki Suţul, şi'ĭ scriea sĕ le dee la cutare şi sĕ'ĭ scótă rĕspunsul, şi sĕ ilŭ trămită; şi luândŭ rĕspunsul îlŭ trămitea şi nu scia ce scrie, şi pentru ce, şi ce 'ĭ-aŭ trămisŭ. Care nu era puţinŭ lucru, căcĭ numaĭ făcuse altŭ Domnŭ aşa; şi avea mare părere de rĕŭ Capi-kehaiéoa, şi slujia numaĭ cu o léfă, căcĭ cuĭ făcea léfă nu le făcea marĭ, déră în tóte lunele le plătea; nu putea sĕ ḑică cineva, căcĭ nu 'şĭ-aŭ luatŭ léfa şi emiclicul. Nu era omŭ împrăscietorŭ; tóte sĕmile le căuta înaintea Măriei Séle; şi cuvêntul ce grăia era grăitŭ, şi era lăudatŭ de către toţĭ, şi plăcutŭ prostimeĭ. Éră boierilorŭ nu atâtŭ, căcĭ nu putea sĕ mănânce pe ceĭ micĭ şi sĕracĭ, că nu'ĭ suferea Domnul nicĭ de cum.

Acestŭ Domnŭ aŭ cumpĕratŭ şi unŭ locŭ mare lângă Mitropolie, şi aŭ pusŭ de 'l-aŭ îngrăditŭ, şi aŭ făcutŭ case marĭ şi frumóse, orônduindu-le treĭ scóle pentru învĕţătura copiilorŭ, orônduindŭ şi treĭ dascalĭ cu bună léfă, de învĕţa Elinesce, şi Kinogrecéscă, şi Moldovenéscă, rĕmâindu'ĭ mare pomenire. Aŭ maĭ făcutŭ şi alte pomenĭ multe. Vĕḑêndŭ că s'aŭ înmulţitŭ norodul în Iaşĭ, şi apa le este puţină şi peste mână, aŭ socotitŭ sĕ aducă apă sĕ aibă sĕraciĭ îndestul. Şi aşa aŭ adusŭ din treĭ-patru locurĭ, cu mare chieltuială, făcênd două cişmele minunate şi frumóse pline de apă, la Pórta Sfântuluĭ Spiridonŭ, şi altă cişmé la Pórta Golieĭ, şi aceea şi maĭ frumósă şi cu mare hazné, care adăpa totŭ norodul, şi auḑea în totŭ césul rugêndŭ pre Dumneḑeŭ ca sĕ ierte sufletele şi pĕcatele părinţilorŭ Măriei Séle, care nu puţină pomenire şi odorŭ aŭ lăsatŭ acestuĭ pămêntŭ, de se va pomeni în totŭ vécul acesteĭ ţĕrĭ. Şi érăşĭ nu se odihni Domnul nicĭ cu acésta; ce căuta în totŭ chipul, ca sĕ pótă găsi o mijlocire, ca sĕ facă unŭ lucru, care sĕ nu fi maĭ fostŭ altă dată în ţéra acésta; şi aşa aŭ socotitŭ că se va putea, ca sĕ facă postavŭ aice în ţeră; şi îndată aŭ scrisŭ pintr'alte ţĕrĭ, pe la prietenĭ, în ţéra Leşéscă şi în ţéra Nemţéscă, de i-aŭ trămisŭ vr'o duoĭ meşterĭ, ca sĕ védă locul şi apele, şi sĕ vorbéscă cu eĭ, ca de se va putea sĕ facă chirhana, adecă postăvărie. Şi aşa trămiţêndu'ĭ aŭ

vorovítŭ cu eĭ, dându-le şi ómenĭ de i-aŭ purtatŭ peste totŭ loçul de aŭ vĕḑutŭ locurile şi apele; şi din tóte locurile le-aŭ plăcutŭ la Chipărescĭ unde întră Bahluiul în Jijiea, care este şi Jijiea ezită, căcĭ eraŭ şi morile uneĭ mŏnăstirĭ Hrişcăĭ, care măcina făină. Maĭ adusu-le-aŭ şi lână de totŭ felul de oĭ marĭ şi de cârlanĭ de le-aŭ arĕtatŭ, ḑicêndŭ că se póte. Şi aşa puindŭ Domnul de aŭ luatŭ înscrisŭ tóte câte trebuia fiesce-care lucru, mademŭ cu preţul eĭ, aŭ priimitŭ Domnul ca sĕ chieltuiéscă o sumă de banĭ sĕ facă acele tóte câte trebuescŭ, grăindŭ şi cu meşteriĭ ce sĕ le deie pentru ostenélă şi munca lorŭ, făcêndu'ĭ de aŭ scrisŭ şi aŭ venitŭ şi alţiĭ, aducêndu-le tóte meşteşugurile. Atunce aŭ pusŭ Domnul de aŭ cumpĕratŭ acele morĭ de la Chipărescĭ, şi aŭ orônduitŭ boierĭ credincioşĭ a Măriei Séle, dându-le şi câţĭ banĭ le-aŭ trebuitŭ ca sĕ chieltuiéscă d'impreună cu meşteriĭ, sĕ facă tóte cele trebuincióse după cum vorŭ arĕta meşteriĭ că le trebuie. Şi isprăvindu-le aceste tóte, şi stringêndŭ şi lâna, s'aŭ apucatŭ de lucrul postavuluĭ, şi aŭ începutŭ a face felŭ de felŭ de postavŭ, şi aŭ făcutŭ şi o balŭ de postavŭ pré frumósă, de aŭ trămis'o la Impĕrăţie la Sultanul Mustafa peşkeşŭ, ca sĕ védă ce odorŭ s'aŭ făcutŭ acestuĭ pămêntŭ. Déră la Turcĭ aceste nu trecŭ, că eĭ sciŭ numaĭ banĭ sĕ ceară; éră de acolo maĭ multŭ nu vrea ca sĕ scie. Ci şi acestŭ lucru aŭ rĕmasŭ o pomenire pămêntenilorŭ, căcĭ nu maĭ fusese altă dată în ţéră, şi se bucuraŭ cu toţiĭ vĕḑêndŭ nisce lucrurĭ că se facŭ în pămêntul lorŭ, că eraŭ pentru folosul lorŭ.

Pe acéstă vreme, în ţéra Românéscă, domnia Stefanŭ Racoviţă, după cum amŭ ḑisŭ maĭ înapoĭ, şi fiindŭ că avea Capi-kehaĭé la Ţarigradŭ pe Spatarul Iordaki Stavaraki, avea pre Domnul ca pre unŭ vechilŭ alŭ luĭ, şi la tóte din cuvintele luĭ sĕ nu iésă Domnul, avêndŭ şi câţĭ-va ómenĭ a luĭ trămişĭ acolo, şi ţineaŭ tóte trebile în mâna lorŭ; şi orĭ ce ḑiceaŭ eĭ era ḑisŭ şi de Domnul, şi încă ilŭ făceaŭ de arĕta o mare străşnicie în lume cu atâte bătăĭ, şi închisorĭ, şi morţĭ, carĭ nu maĭ stătuse la altŭ Domnŭ, fiindŭ că omorise şi duoĭ boierĭ: pe Stefanŭ Stolnicul şi pe Iordaki Medelnicerul Băljescul, încă în ḑioa ce era sĕ între cu alaiŭ Măriea Sa în Bucurescĭ. La care nu se póte scrie, câtă nevoie trăgea biata ţéră; şi nu numaĭ ţéra, ci şi fiesce-ce obrazŭ; că orĭ pe care ilŭ socotea că are ceva chivernisélă, îndată trebuia ca sĕ'ĭ găséscă unŭ mijlocŭ ca sĕ'lŭ desbrace de averea luĭ; orĭ boierie iĭ da ca sĕ chieltuiéscă, orĭ Ispravnicŭ ilŭ făcea cu sila. Mulţĭ s'aŭ stinsŭ şi din boierĭ, şi pe mulţĭ iĭ ducea la Ţarigradŭ de'ĭ supĕra; şi încă nu se îndestula cu atâta, şi se apuca şi de capul Turcilorŭ de pe marginea Dunăreĭ. Şi aşa desbrăcândŭ ţéra rĕŭ, căra baniĭ la Ţarigradŭ; care neputêndŭ mărgineniĭ Turcĭ a suferi, în tóte ḑilele agiangeaŭ prin prietiniĭ de'lŭ pîreaŭ la Ţarigradŭ, alesŭ Emaciĭ de Vidinŭ, că'lŭ pîreaŭ pe Stavaraki la Paşa Moldovangiŭ, şi la Enicerŭ-Aga; şi aşa scriindŭ şi la Ţarigradŭ, la ioldaşiĭ lorŭ, trămiţêndŭ şi arzul la Enicerŭ-Agasi de Ţarigradŭ, şi nimică nu isprăvea câte le arĕtaŭ eĭ. Elŭ le îmbuca cu darea banilorŭ; care vĕḑêndŭ tovarăşiĭ lorŭ că nu potŭ isprăvi nimică, aŭ începutŭ a scrie teşkerele, şi a se jălui de elŭ, şi lipia teşkerelele la geamie, şi încă scriea şi Moldovangiĭ de'lŭ pîra. Şi aceste tóte mergêndŭ la urechile Impĕratuluĭ, şi pe semne şi ḑilele luĭ cele sfêrşite, că'şĭ eşise din minte, apu-

cându-se cu mulţi Turci mari de se pricea, şi avea pe toţi duşmani şi'lŭ pîreaŭ. Éră cândŭ aŭ fostŭ 1765 Avgustŭ 12, Vineri diminéţă, 'l-aŭ chiămatŭ Vizirŭ Capi-kehaiesi la Pórtă, şi îndată 'l-aŭ rĕdicatŭ la închisóre la Muzurŭ-Agasi. Éră la 9 césuri din ḑi, aŭ adusŭ Pórta pe Scarlatŭ Vodă Ghica şi 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ, dându'i Domniea ţĕrei Românesci, şi mazilindŭ pe Stefanŭ Vodă Racoviţă; şi rĕdicândŭ şi pe ómenii lui Stavaraki în fére, i-aŭ dusŭ la Ţarigradŭ, adecă pe Stati şi pe fecîorul lui Fotaki, ca sĕ mărturiséscă tótă averea lui Stavaraki, căci ei o sciaŭ, atâtŭ banii câtŭ şi altele a lui, făcêndŭ şi pe Stefanŭ Vodă surgunŭ la Mitilini. Éră cândŭ aŭ fostŭ marţi nóptea, fiindŭ că'lŭ dusăse la Bostangi-Başa, înlăuntru, la 5 césuri de nópte, aŭ pusŭ Impĕratul de 'l-aŭ sugrumatŭ acolo în lăuntru şi 'l-aŭ trămisŭ mortŭ nóptea la casa lui la Arnăutŭ-Kio, unde se chiamă Megarema, şi 'l-aŭ spênḑuratŭ d'inaintea casei lui, de aŭ şeḑutŭ trei ḑile spênḑuratŭ. La care s'aŭ rĕsplătitŭ pĕcatul lui Stefănaki şi a Băljesculuî, pre carii îi omorise fără de picŭ de vină, după cum s'aŭ ḑisŭ mai înapoi. Şi îndată aŭ trămisŭ Impĕrăţiea de i-aŭ călcatŭ casele, şi i-aŭ rĕdicatŭ totŭ ce aŭ fostŭ acolo, scăpândŭ giupânésa numai cu sufletul la soră-sa, la Cenghia-Kioi, puindŭ de i s'aŭ rĕsipitŭ casele pênĕ în pământŭ. Éră peste trei ḑile, trupul lui 'l-aŭ aruncatŭ în mare, de nu 'l-aŭ mai găsitŭ nime. Ḑicŭ unii că arŭ fi fostŭ şi Neculaki Suţul îndemnătorŭ la mórtea lui, cumpĕrândŭ de la Miri şi locul casei lui de aŭ făcutŭ case fratesĕŭ Enăcake, rĕmâindŭ Neculaki mare şi tare la Pórtă. Nefiindŭ mulţămitŭ de Domnul lui, de Ghica, fiindŭ că nu'lŭ putea mânca, după cum mâncase pre alţi Domni, totŭ âmbla cu marafetŭ de'lŭ scăpa pe Ghica pe la porţi Turcesci, arĕtândŭ pe Grigori Calimahŭ de vrednicŭ.

In ḑilele Ghicăi Vodă s'aŭ ziditŭ aice în Iaşi o mŏnăstire a sfântului Gheorghie, care se numesce Mitropoliea cea vechie, făcêndu-se mare şi frumósă, după cum se vede. Ḑicŭ că s'arŭ fi făcutŭ de Mitropolitul Iacovŭ, căci elŭ aŭ fostŭ în vidélă; éră în taină póte sĕ fi fostŭ altul.

Éră Domnul, după ce apropiese trei ani a Domniei Séle, ascepta din ḑi în ḑi ca sĕ'i vie maziliea. Pe acéstă vreme, în ţéra Leşéscă eraŭ multe amestecături pentru Riga, căci nu'lŭ primia Zaporoca, şi altele, pentru care Domnul trămisĕse omŭ în ţéra Leşéscă, cu mare chieltuiélă, de felul lui Franţuzŭ, ca sĕ'i scótă havadişuri, sĕ dea scire Porţei Turcesci, încă învĕţêndu'lŭ ca sĕ nu'i scrie elŭ, ci sĕ'i scrie acei ce i le vorŭ spune. Şi aşa făcea pe acei de scrieaŭ carii eraŭ adevĕratŭ Leşi; şi Domnul strîngea cărţile lorŭ şi făcea sureturi turcesci, şi le trămitea la Pórtă de le cetia, la care nu le părea bine, căci le arĕta adevĕrul.

Şi fiindŭ şi Capi-kehaiéoa după cum s'aŭ ḑisŭ, şi plinindu-se şi cei 3 ani, 'l-aŭ mazilitŭ Impĕrăţiea, nenorocirea bieţilorŭ sĕraci a lŏcuitorilorŭ.

CAP. XIV.

A doua Domnie a luï Grigori Vodă Calimahŭ.

Grigori Vodă Calimahŭ aŭ îmbrăcatŭ căftanŭ de la Pórtă pentru Domniea Moldoveï, fiindŭ Vizirŭ Mehmetŭ-Paşa Musunolu, fiindŭ că pe Mustafa-Paşa îlŭ tăiese Impĕrăţiea. Şi îndată aŭ alesŭ omŭ de trébă şi aŭ răpeḑitŭ la Moldova de aŭ făcutŭ Caĭmacamĭ pe o sémă de boĭerĭ de locŭ, făcêndŭ şi la Ţarigradŭ éră Capi-kehaĭé pe Neculaki Dracul Suţul; şi îndată aŭ începutŭ a se găti Domniea de tóte cele trebuitóre, la létŭ 1767. Aŭ purcesŭ cu mare pompă, luândŭ pe mulţĭ boĭerĭ Grecĭ a Fănaruluĭ cu Măriea Sa, luându'şĭ ḑioa bună de la părinţiĭ Măriel Séle, şi de la toţĭ părinţiĭ Archiereĭ, ca cândŭ scia că nu'ĭ va maĭ vedé, luându'şĭ şi Dómna cu Măriea Sa; şi agĭungêndŭ la Galaţĭ aŭ şeḑutŭ treĭ ḑile oturacŭ. Éră Grigorie Vodă Ghica, după ce aŭ venitŭ Skimni-Agasi ce era orônduitŭ ca sĕ'lŭ ducă la Ţarigradŭ, s'aŭ gătitŭ cu tótă curtea Măriei Séle, petrecêndu'lŭ toţĭ boĭeriĭ. Adevĕratŭ acestŭ Domnŭ aŭ eşitŭ chivernisitŭ, care nu socotescŭ altul că va fi eşitŭ aşa chivernisitŭ, ce încă şi Dómna Măriel Séle, Catrina, fiĭca Spătaruluĭ Iacovaki; căcĭ eraŭ singurĭ stăpânĭ, nu'ĭ stăpânĭaŭ alţiĭ. Şi mergêndŭ la Ţarigradŭ, şedea de se odihnea ca unŭ Domnŭ cu minte ce era, şi'lŭ iubĭaŭ cu toţiĭ. Éră Domnul Calimahŭ aŭ purcesŭ la Iaşĭ, şi i-aŭ eşitŭ toţĭ boĭeriĭ înainte şi rudele, că se bucurase boĭeriĭ de venirea Măriel Séle, că'lŭ mâncaŭ toţĭ şi nu vreaŭ ca sĕ'lŭ scie că le este Domnŭ, şi cu mare alaiŭ aŭ întratŭ în Iaşĭ, mergêndŭ la sfete Neculaĭ de i-aŭ cetitŭ molitfă de Domnie nouă, Mitropolitul Gavriilŭ; de acolea aŭ întratŭ în curtea Domnéscă, în Divanul cel mare, şi aŭ cetitŭ fermanul celŭ de Domnie, îmbrăcândŭ pe Skimni-Agasi cu feregé blănită, asemenea şi pe Divanŭ Efendi, şi pe toţĭ boĭeriĭ, şi pe Caĭmacamĭ cu feregele şi cu căftane după obiceiŭ. A doua ḑi s'aŭ strînsŭ cu toţiĭ de aŭ datŭ boĭeriile, făcêndŭ pe Lupul Balşŭ vel Logofĕtŭ, şi pe Ioniţă Paladi Vornicŭ de ţéra de gĭosŭ, pe Ioniţă Sturza Vornicŭ de ţéra de susŭ, pe Costaki Razu Hatmanŭ, pe Iordaki Alistarhŭ vel Visternicŭ, şi pe Milu vel Spătarŭ, pe Costaki Bibică vel Postelnicŭ, şi pe Arghiri Bostangiu Banŭ, pe Calmăşŭ Cârnul velŭ Paharnicŭ, pe fiul luĭ Antiohi Caragea vel Agă, şi pe Cuza vel Stolnicŭ, şi pe fiul luĭ Alecsandru Beĭzede Mavrocordatŭ vel Cámĕraşŭ, şi pe Dumitraşcu Capolanŭ vel Sĕrdarŭ, şi alte boĭeriĭ fiesce-care după orônduéla luĭ.

La Ţarigradŭ fiindŭ că făcuse Impĕrăţiea pe Iordaki Caragea Terzimanŭ Porţeĭ, după cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, cândŭ aŭ scosŭ pe Ghica, şi trecêndŭ puţină vreme la mijlocŭ, cândŭ aŭ fostŭ la létŭ 1765 Septemvrie 5, s'aŭ lovitŭ cu bóla cĭumeĭ şi s'aŭ sĕvêrşitŭ. Era şi Logofĕtŭ mare la Patrierşie, care ţinea de Domniea luĭ Ión Vodă Mavrocordatŭ; şi fiindŭ că fórte aŭ părutŭ rĕŭ Impĕrăţieĭ de mórtea luĭ, căcĭ era învĕţatŭ şi blândŭ la fire, sciindŭ că i-aŭ

rĕmasŭ şi câţĭ-va copiĭ micĭ, s'aŭ făcutŭ milă Impĕratuluĭ de casa luĭ, şi aŭ adusŭ pe tatălŭ sĕŭ, Scarlatŭ doftorul, şi 'l-aŭ făcutŭ Terzimanŭ Porţeĭ, fŏră de voĭa luĭ, omŭ bĕtrânŭ şi slabŭ, dându'ĭ poroncă ca sĕ caute pe copiiĭ mortuluĭ pré bine, făcêndu-le Impĕrăţiea şi nacanfa de la Bucurescĭ şi de la Moldova, de li se da pe totŭ anul.

Éră Domnul acesta se silĭa în totŭ • chipul ca sĕ urmeze Ghicăĭ în tóte, vrêndŭ sĕ se aréte şi straşnicŭ ca sĕ'lŭ ĭee boĭeriĭ de frică. Atuncĭ aŭ începutŭ pe o sémă ce nu'ĭ boĭerisĕ a'ĭ înfrunta şi a le grăi cuvinte próste, vrêndŭ ca sĕ nu'ĭ scie cine suntŭ, arĕtêndu-le şi o mândrie nespusă, care nu maĭ stătuse la altŭ Domnŭ, făcêndŭ şi mare nedreptate ţĕreĭ şi sĕracilorŭ. Atuncea aŭ începutŭ boĭeriĭ a se face totŭ una şi a vorbi eĭ în de eĭ, şi a ḑice: «Ce va sĕ ḑică una ca acésta! aceştiĭ n'aŭ pusŭ gândŭ bunŭ asupra nóstră, şi vorŭ sĕ ne stingă şi pe noĭ şi pe ţéră!» Socotindŭ numaĭ sĕ facă arzul la Impĕrăţie, şi să fugă câţĭ-va la Tătarĭ, şi aşa aŭ făcutŭ treĭ arzurĭ către Impĕrăţie de către tótă ţéra şi boĭerimea, şi aŭ răpeḑitŭ unul pre unŭ turcŭ la Ţarigradŭ ca sĕ'lŭ dee la Impĕrăţie. Atuncea s'aŭ sculatŭ şi o sémă de boĭerĭ de aŭ fugitŭ, anume aceştiĭ: Enaki Costaki Vornicŭ, Iordaki Costaki Veninŭ Visternicŭ, Ilie Costaki Spătarŭ, Filipŭ Catargiu Visternicŭ, Sandul Sturza Paharnicŭ. Arghirŭ de la Tecucĭ Stolnicŭ, Buhuşŭ Stolnicŭ, Miclescu Paharnicŭ şi Cuza Stolnicŭ, şi alţiĭ pĕnĕ la 18 boĭerĭ; cariĭ îndată aŭ găsitŭ cu cale ca sĕ maĭ răpédă şi altŭ arzŭ la Ţarigradŭ, temêndu-se ca sĕ nu le facă Turcul care trămisĕse, vr'o smintélă, cum le şi făcuse; că s'aŭ dusŭ de 'l-aŭ datŭ la Capi-kehaĭele. Atuncea aŭ găsitŭ boĭeriĭ cu cale ca sĕ trămită pe unŭ Constantinŭ Logofĕtul Visterniculuĭ Veninŭ; şi aşa 'l-aŭ învĕţatŭ ca sĕ mérgă singurŭ la Ţarigradŭ, şi sĕ ĭésă într'o Vinerĭ, cândŭ merge Impĕratul la geamie sĕ se'nchine, şi sĕ'lŭ dee singurŭ. Dupĕ ce aŭ mersŭ de aŭ conăcitŭ la Edecule, şi de acolo s'aŭ sculatŭ într'o Vinerĭ de aŭ mersŭ la Pórta Impĕrătéscă, şi aŭ păzitŭ pĕnĕ aŭ eşitŭ Impĕratul, şi atuncea aŭ începutŭ a striga: «Nazarŭ! Nazarŭ!» arĕtêndŭ arzul. Atuncea s'aŭ răpeḑitŭ Baş-Cĭohodarul Impĕratuluĭ, şi i 'l-aŭ apucatŭ din mână; ce rămâindŭ Constantinŭ acolea în medeanŭ, nesciindŭ unde se va duce, atuncea s'aŭ găsitŭ unŭ crestinŭ şi 'l-aŭ învĕţatŭ de aŭ mersŭ la Paşa-Capsi, la Cĭauşŭ-Başa, sĕ'ĭ spue tótă pricina. Şi aşa mergêndŭ aŭ spusŭ tótă pricina; chĭămândŭ pe Terzimanul Porţeĭ de i-aŭ făcutŭ terzimanlicŭ, întrebândŭ unde'ĭ poronca ca sĕ stee, ca de'lŭ vorŭ întreba sĕ scie unde'ĭ casa ca sĕ'lŭ ĭee. Atuncea aŭ poroncitŭ Vizir-Kehaĭeliĭ, căcĭ îĭ spusése şi luĭ sĕ stee la Terzimanul. Terzimanul aŭ arĕtatŭ pe Capi-kehaĭé adecă pe Neculaki, la care chĭămându'lŭ îndată de faţă, aŭ rĕmasŭ ca unŭ mortŭ décă aŭ auḑitŭ că aŭ datŭ arzul la Impĕratul. Atuncea Neculaki îndată aŭ făcutŭ treĭ naĭmele către Impĕratul, arĕtêndŭ pe boĭerĭ de hainĭ, ḑicêndŭ că cerŭ mansuperĭ cu topuzul, şi cerŭ totŭ care suntŭ la margine, care Domnul nu se încrede cu dênşiĭ. Pe de altă parte aŭ căḑutŭ la toţĭ cu banĭ, dăruindŭ tuturorŭ ca sĕ'ĭ fie mână de ajutorŭ la Impĕratul, arĕtêndŭ în trustele năimelele cum că Moldoveniĭ suntŭ vinovaţĭ la tóte. Atuncea aŭ găsitŭ şi prieteniĭ cariĭ mâncase, şi aŭ începutŭ a-'lŭ agiutora către Impĕratul, dândŭ tótă vina pe pamêntenĭ. Atuncea aŭ stătutŭ cu toţiĭ de aŭ scrisŭ Hanuluĭ ca

sĕ'ĭ trămită înapoĭ, şi sĕ se aşeḑe; şi aşa trămiţêndŭ şi Domnul darurĭ atâtŭ Hanuluĭ câtŭ şi Sultanuluĭ, aŭ începutŭ a le poronci sĕ se'ntórcă înapoĭ. Şi fiindŭ că se bolnăvise şi Visternicul Iordaki Costaki Veninŭ, pe care îlŭ aveaŭ toţĭ capŭ, şi fiindŭ că i s'aŭ têmplatŭ şi mórtea acolo de aŭ muritŭ, la care vĕḑêndŭ şi ceĭ-lalţĭ una ca acésta, s'aŭ lăsatŭ şi eĭ, şi s'aŭ întorsŭ căcĭ le scrisese şi Domnul cu adeverinţă, asemenea şi Neculaki cu acelŭ Constantinŭ Logofĕtŭ, şi alte multe adeverinţĭ. Şi aşa mergêndŭ la Domnul, cu mare cinste i-aŭ primitŭ, începêndŭ a'ĭ pune şi pe dênşiĭ la ţinuturĭ şi la slujbe. Éră şi Impĕratuluĭ întrase în ânimă ca unŭ cuiŭ acestŭ arzŭ, şi păzĭa vreme.

In ḑilele acestuĭ Domnŭ, fiindŭ că totŭ ţinea gâlcéva Leşilorŭ cu Riga lorŭ, după cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, şi fiindŭ că nu se potolise, nicĭ vra ca sĕ asculte Zaporova de o sémă ce poroncea Rusiea prin Riga lorŭ, la care vĕḑêndŭ Rusia o mare nesupunere a lorŭ, i-aŭ căutatŭ a trămite o sémă de óste ca sĕ'ĭ facă sĕ priiméscă şi cam fĕră de voĭea lorŭ. Atuncea trebuia şi Domnul sĕ aibă omŭ în ţéra Leşéscă ca sĕ ĭee înściinţare de câte se lucréză, ca sĕ dee scire Porţeĭ turcescĭ; şi socotindŭ pe cine arŭ trămite, éră aŭ găsitŭ cu cale ca sĕ trămită pe Franţuzul care îlŭ trămisese şi Ghica; şi aşa 'l-aŭ trămisŭ, déră nu i-aŭ ajunsŭ capul ca pe Ghica, şi ḑicea numaĭ vestĭ sĕ'ĭ trămită. Atuncea Franţuzul nu vrea ca sĕ trămită scrisorile celorŭ de'ĭ trămiteaŭ vestĭ, după cum le trămitea la Ghica, ci numaĭ scrisorile luĭ scriindŭ ce'ĭ era voĭea. La care şi Domnul acele scrisorĭ a luĭ le trămitea la Neculaki Capi-kehaĭéoa la Ţarigradŭ; şi îĭ trămitea şi bieazurĭ cu pecetea Mărieĭ Séle, ca sĕ scrie după cum va găsi cu cale şi sĕ arĕte la Impĕrăţie, şi aşa făcea. Éră Franţuzul acela câtă vreme aŭ şeḑutŭ acolo, se agiunsese cu solul Franţieĭ ce era acolo, şi ce'ĭ ḑicea acelŭ solŭ, acele scriea şi elŭ la Domnul că aŭ auḑitŭ. Acelŭ solŭ o făcea acésta ca sĕ potrivéscă scrisele ce va scrie Franţa la Ţarigradŭ cu scrisele séle, ca sĕ pótă sĕ rĕdice pe Turcĭ în picĭóre ca sĕ facă óste cu Rusiea; la care Impĕrăţiea da credinţă Domnuluĭ. Acestea auḑindu-se la ómeniĭ Rusieĭ, aŭ datŭ poroncă în ţéra Leşéscă numaĭ de câtŭ sĕ'lŭ prindă pre acelŭ Franţuzŭ ce scriea vestĭ Domnuluĭ de Moldova; şi simţindŭ elŭ, îndată aŭ fugitŭ la Moldova. Arĕtaŭ ómeniĭ Rusieĭ către ómeniĭ Porţeĭ turcescĭ sĕ nu créḑă ḑisele Domnuluĭ, că suntŭ totŭ minciunĭ, şi le vorŭ cunósce pe urmă; atuncea Pórta chiăma pe Neculaki şi 'lŭ întreba: «suntŭ cu adevĕrate?» atunce elŭ se apuca pe capul luĭ că suntŭ tóte adevĕrate, şi sĕ nu dee credinţă Ruşilorŭ.

Pe acéstă vreme fiindŭ că se apropiese vremea mucareluluĭ, aŭ silitŭ Capi-kehaĭéoa prin toţĭ prieteniĭ Porţeĭ de aŭ luatŭ mucarelul la 1768 Iulie, şi i-aŭ trămisŭ caftanul la care aŭ făcutŭ frumosŭ alaiŭ eşindŭ Domnul înaintea caftanuluĭ; aŭ întratŭ în curtea Domnéscă, cetindŭ fermanul după obiceiŭ, îmbrăcândŭ cu blane, şi cu feregele, şi cu căftane pe boierĭ. Éră Franţuzul fiindŭ pe lângă Domnul, şi avêndŭ în scire că nu mergŭ lucrurile bine de elŭ, aŭ mijlocitŭ la Domnul ca sĕ'lŭ trămită în ţéra Ungurécă, şi de acolo póte sĕ trămită maĭ multe vestĭ; căcĭ se temea ca sĕ nu'lŭ ĭee din Moldova, şi nime nu putea sĕ'lŭ pricépă. Atuncea Domnul nepricepêndŭ, 'l-aŭ trămisŭ în ţéra Ungurécă, şi érăşĭ şi de acolo trămitea vestĭ la Domnul pentru ţéra

Leşéscă; la care în scurtă vreme 'l-aŭ oblicitŭ Rusíea, că se află acolo, şi scrise la solul lorŭ ce avea la Nemţĭ ca sĕ'lŭ prindă; dêră fiindŭ că aŭ simţitŭ elŭ, s'aŭ dusŭ la ţéra luĭ la Franţa, şi aŭ scăpatŭ. Acestea audindu-le Neculaki, şi sciindŭ şi câte ĭĭ disese Pórta pentru acele vestĭ, atuncea aŭ credutŭ şi elŭ că i-aŭ vihlenitŭ acelŭ Franţuzŭ, şi aŭ începutŭ a le scrie Neculaki Domnuluĭ pre amĕruntul, arĕtêndŭ cum că aŭ înşelatŭ Pórta cu scrisorile luĭ; Domnul încă le arĕta frăţâne-sĕŭ luĭ Beĭzadé, şi le cunoscuse Beĭzadé tóte câte s'aŭ têmplatŭ.

In ţéră era fórte cu greŭ, că angăriile şi chĭeltuelele eraŭ multe, şi baniĭ ce eşĭaŭ nu le ajungiaŭ, şi trăgia marĭ supĕrărĭ Domnul şi fratele MărieĬ Séle; căcĭ dintr'acele vestĭ se orônduise în câte-va locurĭ óste turcéscă pentru paza margineĭ, la Hotinŭ, la Benderŭ şi la Crîmŭ, care o sémă de óste trecea pin ţéră, dândŭ mare supărare Domnuluĭ şi locuitorilorŭ, căcĭ se temea Impĕrăţiea de óstea Rusescă, ce era în ţéra Leşéscă, ca sĕ nu trécă fĕră de veste, sĕ'ĭ vie asupräĭ, neavêndŭ nicĭ o gătire Pórta turcéscă; căcĭ aşa ĭĭ dicea Franţuziĭ, că n'orŭ sĕ le facă; asemenea şi vestile Domnuluĭ, măcar că pe Elciul îlŭ întreba adese Pórta turculuĭ, de este, sĕ le facă scire; şi elŭ se apuca tare că nu este una ca acésta, care era cu adevĕratŭ; căcĭ chĭeltuiea tare solul pe la Porţĭ turcescĭ ca sĕ'ĭ opréscă sĕ nu facă oştire, şi sta şi elŭ cu capul la Impĕratul ca sĕ'ĭ opréscă, alesŭ la Vizirul Mosun-Olu şi alţiĭ.

In ţéra Românésca pe acea vreme dupĕ ce aŭ domnitŭ Scarlatŭ Vodă unŭ anŭ maĭ bine, aŭ muritŭ fĕră de veste; atuncea aŭ stătutŭ Capi-kehaĭelele cu capul şi cu multă chieltuélă şi aŭ isprăvitŭ de aŭ rĕmasŭ Domnŭ Beĭzadéoa MărieĬ Séle Alecsandru, în locul tătâne-seŭ, la létŭ 1767 Dechemvrie în 2.

Eră în Moldova vĕdêndŭ GreciĬ atâtea amestecăturĭ în Turcĭ, şi Domnul în mare stenahorie de a banilorŭ, aŭ începutŭ fiesce-care a se duce la Ţarigradŭ, pênĕ s'aŭ dusŭ şi Beĭzadé fratele Domnuluĭ, rĕmâindŭ Domnul fĕră de ómenĭ, numaĭ cu ceĭ maĭ micĭ şi cu pămêntenïĭ. Eră pe la margine, miĭ de rĕutăţĭ făcea óstea turcéscă, căcĭ nu vrea sĕ scie pre zapcii lorŭ, pênĕ ceĭ de la Hotinŭ aŭ trecutŭ şi în ceea parte la Zvancea de aŭ aprins'o, la care temêndu-se zapcii şi Paşiĭ ce eraŭ cu dênşiĭ ca sĕ nu audă Impĕratul, apucaŭ eĭ maĭ înainte de scrieaŭ la Impĕratul miĭ de minciunĭ, dicêndŭ că «i-aŭ împresuratŭ duşmanul, şi vinŭ la margine de ocărescŭ, şi óstea nu le póte răbda acestea; şi Impĕrăţiea Ta nu sciĭ nimică de aceste, căcĭ nu vorŭ sĕ ţi le spuie.» Şi acestea făceaŭ pe Impĕratŭ ca sĕ deschidă oştire, dêră nu'lŭ lăsaŭ ceĭ-lalţĭ a luĭ.

In ţéra Leşéscă vĕdêndŭ ovreiĭ atâtea ostirĭ în picióre, atâtŭ moskicescĭ câtŭ şi leşescĭ, şi fiindŭ bogaţĭ, s'aŭ sfătuitŭ cu toţiĭ, şi s'aŭ trasŭ tótă ovreimea într'o lature, cu tóte averile lorŭ, pênĕ se vorŭ aşeda vremile. Eră Cazaciĭ din ţéra Leşéscă şi Rusescă avêndŭ între eĭ şi rudeniĭ, s'aŭ vorovitŭ ca sĕ mérgă asupra ovreilorŭ sĕ'ĭ prade; şi sculându-se, aŭ mersŭ de aŭ ucisŭ pe ovreĭ, pênĕ şi pe muĭerile cele grele le spintecaŭ, luându-le tótă averea lorŭ. Aceste rĕutăţĭ ajungêndŭ la urechile Craĭuluĭ, îndată aŭ răpeditŭ oştĭ ca sĕ'ĭ prindă, făcêndŭ scire la Impĕrătésa Moskuluĭ pentru Cazaciĭ ceĭ din ţéra Rusescă, şi îndată aŭ răpeditŭ óste ca sĕ'ĭ omóre; ci gonindu'ĭ toţĭ din tóte părţile, şi ne maĭ avêndŭ unde fugi, aŭ trecutŭ dincoace în pămêntul Turculuĭ, la

Baltă, şi fiindŭ aprinşĭ gonaşiĭ Rusieĭ, s'aŭ înşelatŭ şi eĭ şi aŭ trecutŭ la Baltă, şi stându-le Turciĭ împrotivă, nu i-aŭ datŭ, ḑicêndŭ că aŭ călcatŭ în hotarul lorŭ. Acestea vĕḑêndŭ gonaşiĭ, s'aŭ întorsŭ înapoĭ; atuncea Turciĭ aŭ propitŭ pe Cazacĭ şi cu averea ce aveaŭ acolo; că nu era puţină a bieţilorŭ ovreĭ, alergândŭ de aŭ datŭ scire Paşeĭ de Benderŭ de câte s'aŭ têmplatŭ. Éră la Baltă nemerindŭ nisce Mîrzacĭ cu câtă-va Tătărime, şi vĕdêndŭ pe Cazacĭ opriţĭ acolo cu atâta avere, aŭ omorîtŭ şi pre Cazacĭ şi pre Turcĭ, şi luândŭ averea 'şĭ-aŭ căutatŭ de trébă. Éră Paşa îndată aŭ datŭ de scire la Impĕrăţie, arĕtândŭ cum că aŭ călcatŭ hotarul o óste ruséscă, făcêndŭ mare pîră către Ruşĭ. Atuncea s'aŭ tulburatŭ fórte Sultanŭ Mustafa Impĕratŭ, ḑicêndu-le tóte acestea Vizirului luĭ Obrescofŭ solul Rusieĭ; la care aŭ rĕspunsŭ, că nu va fi cu scirea Impĕrăteseĭ una ca acésta, şi aceĭ ce aŭ făcutŭ una ca acésta suntŭ tâlharĭ, şi ca nisce tâlharĭ se vorŭ pedepsi. Indată aŭ scrisŭ solul în lăuntru, şi îndată aŭ poruncitŭ Impĕrătésa de aŭ spênḑuratŭ opt-ḑecĭ de ómenĭ acolo la hotarŭ, ca dóră auḑindŭ Turciĭ se vorŭ mulţămi. Éră Impĕratul nu se scia ce s'a face de mînie; şi vĕḑêndŭ că Vizirul îĭ stă împrotivă şi nu'lŭ lasă sĕ facă óste cu Moskalul, atuncea aŭ scrisŭ Impĕratul pe taină la Damat-Hamza-Paşa, ca sĕ vie sĕ'ĭ dee pecetea; şi îndată aŭ purcesŭ, şi cum aŭ venitŭ aprópe de Ţarigradŭ, îndată aŭ rĕdicatŭ pe Mosun-Olu, şi 'l-aŭ trămisŭ la surgunlîcŭ. Ci sosindŭ Hatman-Paşa, îndată aŭ ḑisŭ: *prea bine;* aŭ socotitŭ, şi îndată 'l-aŭ învĕţatŭ ca sĕ rĕdice la închisóre pe solŭ. Dupĕ aceea 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu blană, şi 'l-aŭ făcutŭ Vizirŭ; dându'ĭ şi pecete, aŭ mersŭ la Paşa-Capsi; şi aşa mergêndŭ toţĭ soliĭ pe rôndŭ, ca sĕ'lŭ ureze, aŭ venitŭ şi rôndul Moskaluluĭ de aŭ mersŭ şi elŭ, şi dupĕ ce s'aŭ împreunatŭ, aŭ stătutŭ la vorbă câtva, ḑicêndŭ soluluĭ, pentru ce nu scóte óstea lorŭ din ţéra Leşéscă? Atuncea aŭ rĕspunsŭ solul, că elŭ nu póte ca sĕ o scótă. Indată aŭ ḑisŭ Vizirul atuncea: «de vreme că nu o poţĭ scóte, noĭ avemŭ óste cu voĭ pentru ţéra Leşéscă;» Şi îndată aŭ ḑisŭ: «rădicaţi'lŭ şi'lŭ duceţĭ la Edecule;» şi îndată 'l-aŭ luatŭ pe solŭ cu toţĭ Terzimaniĭ luĭ, şi 'l-aŭ dusŭ la Edecule de 'l-aŭ închisŭ la 1768 Septemvrie 25. Şi îndată s'aŭ arĕtatŭ în publicŭ că aŭ óste cu Rusiea. Atuncea Neculaki Dracul, avêndŭ cunoscinţă cu acestŭ Vizirŭ şi cu óceniĭ luĭ, încă de cândŭ trecuse pin Moldova de aŭ mersŭ la Hotinŭ, aŭ căḑutŭ la piciórele luĭ ca sĕ'lŭ facă şi pe elŭ unŭ ciracŭ; şi îndată 'l-aŭ făcutŭ Terzimanŭ Porţiĭ, scoţêndŭ pe Scarlatŭ Caragia, arĕtândŭ la Impĕratul că aŭ slăbitŭ şi nu este de slujbă, fiindŭ că îndemnase şi Neculaki ca sĕ facă ostire, ca sĕ se astupe povestea vestilorŭ din ţéra Leşéscă. Déră pĕcatul totŭ trage pe omŭ de'lŭ duce la sfîrşitul la care este sĕ vie. Indată Neculaki aŭ dusŭ pe frate-sĕŭ Mihalaki, şi 'l-aŭ făcutŭ Baş-Capi-kehaĭe în locul luĭ. Atuncea fiindŭ că se făcuse atâtea fermanurĭ la Domnul de Moldova, ca sĕ trămită zaheré la Hotinŭ, la Benderŭ şi la alte părţĭ, şi chereste ca sĕ facă podŭ la Isakce, şi altele nespuse angăriĭ, cari nu potŭ a se scrie, şi sciindŭ Neculaki că Domnul este singurŭ fĕră de ómenĭ, s'aŭ apucatŭ de capul luĭ Beĭzadé Alecu fratele Domnuluĭ, ca sĕ'lŭ trămită înapoĭ la Moldova, căcĭ nu venise de multŭ la Ţarigradŭ, sciindu'l că are credinţă la neguţătorĭ, şi va fi trebuitorŭ Domnuluĭ la acéstă vreme. Éră Beĭzadé nicĭ de cum nu priimea

ca sĕ vie înapoĭ; şi vĕḍêndŭ Neculaki atâta împotrivire, făcuse de'ĭ sta Pórta cu Bumbaşirĭ numaĭ de câtŭ sĕ'lŭ pornéscă; care viindŭ la mare gâlcévă cu Neculaki, s'aŭ şi pricitŭ în câte-va rôndurĭ amênduoĭ, câtŭ venise lucru de âmbla Beĭzedé sĕ mănânce capul luĭ Neculaki. Atuncea Beĭzadé aŭ scrisŭ anŭ arzŭ la Impĕratul pe ascunsŭ, şi pîrîa pe Neculaki: «ântêiaşĭ-dată, că poprisĕ toţĭ baniĭ ce se didese de la Impĕrăţie pentru trebuinţele ce suntŭ sĕ se cumpere pentru ostire, care eraŭ la duoĕ-sute pungĭ; alŭ duoilea, că acmu, la nevoĭe şi la trebuinţă, s'aŭ trasŭ şi nu va sĕ scie nimică, éră la vremile cele bune nu da altora rôndŭ, ce elŭ era domnŭ, şi fratele meŭ numaĭ cu numele era Domnŭ, şi la tóte elŭ se amesteca, pênĕ şi vieazurĭ avea în mână, şi scriea ce'ĭ era voĭea la Impĕrăţiea Ta, atâtŭ la altele câtŭ şi la pricina ţĕreĭ Leşescĭ, că ce vrea scriea şi arĕta la Impĕrăţiea Ta.» Acestea şi altele multe sriea şi 'l-aŭ datŭ la unul ce grăĭa cu Impĕratul în tóte ḍilele, a nume unŭ giuvaergiŭ, care îlŭ chiăma Tuzo-Olu; şi acela 'l-aŭ datŭ la Sultanul Mustafa. Dupĕ ce 'l-aŭ cetitŭ, atuncea aŭ stătutŭ de aŭ socotitŭ tóte pre amĕruntul, şi îndată aŭ ḍisŭ aceluĭa sĕ'ĭ ḍică sĕ nu stee împotrivă, ce sĕ mérgă; şi mergêndŭ acolo sĕ facă pre frate-sĕŭ, pe Domnul, sĕ'ĭ scrie pentru tóte acestea, şi acea scrisóre sĕ o trămită prin taĭnă la elŭ, şi elŭ o va da la Impĕratul, şi atuncea în scurtă vreme îlŭ va aduce Impĕrăţiea la Ţarigradŭ. Şi aşa aŭ începutŭ Beĭzadé a se găti, şi cândŭ aŭ fostŭ la purcesŭ, vrêndŭ sĕ'şĭ ĭee ḍioa bună de la unŭ Arhiereŭ ce'lŭ avea prietenŭ, s'aŭ încredinţatŭ Beĭzadé în elŭ, şi aŭ începutŭ a i le spune tóte pe amĕruntul, şi aşa aŭ purcesŭ la Moldova.

Pe acéstă vreme aŭ trămisŭ Vizirul de aŭ adusŭ pre Crîm-Ghereĭ-Hanŭ, ce era mazilŭ şi surgunŭ la Tekirdaca, şi spuindŭ Impĕratuluĭ aŭ găsitŭ cu cale şi 'l-aŭ făcutŭ Hanŭ, sfătuindu-se la multe cu elŭ. Atuncea aŭ agiunsŭ Terzimanul cu multe darurĭ, rugându-se pentru Grigoraki Vodă, şi pentru ţéră, căcĭ îlŭ scia Hanul încă din cel-altŭ hanlîcŭ. Atuncea întrebândŭ Hanul pe Vizirul pentru tóte gătirile ce aŭ în ţéră, aŭ întrebatŭ şi pentru Domnĭ: ce Domnĭ suntŭ? şi spuindu'ĭ cine şi cine suntŭ, aŭ ḍisŭ Hanul: «celŭ din Moldova îĭ bunŭ, îlŭ sciŭ; éră celŭ din ţéra Românéscă nu face la acéstă vreme, căcĭ este copilŭ, arĕtândŭ că trebuĭe sĕ faceţĭ pe Ghica, că'ĭ omŭ întregŭ şi harnicŭ.» Şi aşa dândŭ scire la Impĕratul, aŭ adusŭ pre Grigorie Ghica şi 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ, făcêndu'lŭ Domnŭ ţĕreĭ Românescĭ, 1768 Octomvrie, pornindu'lŭ cu olacŭ la Bucurescĭ, mazilindŭ pe Alecsandru Vodă. Intre acestea, s'aŭ bolnăvitŭ şi Vizirul şi aŭ muritŭ, care 'l-aŭ blestematŭ lumea, că elŭ aŭ fostŭ pricicina de s'aŭ deschisŭ aceste ostirĭ; şi aŭ făcutŭ Impărăţiea în locul luĭ, Vizirŭ, pe Mehmetŭ-Eminŭ-Paşa, ce fusese Nisangiŭ, şi îndată aŭ răpeḍitŭ fermanurĭ în tóte părţile pentru óste, făcêndŭ şi elŭ marĭ gătirĭ de tóte cele trebuincĭóse, pornindŭ şi pe Hanul, învĕţându'lŭ sĕ mérgă cu multă óste în ţéra Moskicéscă.

Éră cândŭ aŭ fostŭ de primă-véră, létŭ 1768 la Mart., s'aŭ rĕdicatŭ Vizirul cu tóte ostile turcescĭ, şi cu mare alaiŭ, scoţêndŭ şi Singĭacul Impĕrătescŭ, făcêndŭ Turciĭ câte-va morţĭ în creştinĭ, ca sĕ nu cadă Singĭacul; atuncea gătindu-se şi Neculaki Terzimanul Porţiĭ de cale, luându'şĭ ḍioa bună de la toţĭ

cunoscuţiĭ luĭ,'aŭ venitŭ şi acelŭ Arhiereŭ către care ḑisese Beĭzadé, şi le spuse tóte luĭ Neculaki; éră elŭ auḑindŭ, aŭ rĕmasŭ ca unŭ mortŭ. Éră acela ĭlŭ mângâĭa ḑicêndu'ĭ că nu'ĭ nimică, numaĭ sĕ se pâzéscă. Şi aşa purcese cu urdiea la Andrianopoli, şi de acolo la Oblucıţă. In ţéra Românéscă trăgea mare supărare de Turciĭ ce veniaŭ pin Bucurescĭ, Ghica Vodă; şi auḑindŭ că vine Mehmetŭ-Paşa, Rumeli Saraskerŭ, cu 30,000 de óste, care mergea la Hotinŭ, 'l-aŭ poftitŭ Ghica ca sĕ vie pin ţéră; şi îndată aŭ gătitŭ tóte cele trebuinciĭóse, ĭeşindŭ şi Măriea Sa cu corturile, în câmpul Văcărescilorŭ, conăcindŭ şi Paşa acolo cu tótă óstea sa, dându-le tóte cele trebuinciĭóse, vorovindŭ şi cu Paşa totŭ ce aŭ avutŭ, dândŭ mare poroncă tuturorŭ Turcilorŭ sĕ se feréscă de raĭé, sĕ nu dee supĕrare sĕracilorŭ. Şi aşa peste treĭ ḑile s'aŭ rĕdicatŭ Paşa de acolo cu tótă óstea, şi aŭ purcesŭ. Acestea auḑindudu-le Domnul Moldoveĭ, vrea sĕ le facă şi elŭ; şi chĭămândŭ pe boĭerĭ le-aŭ ḑisŭ, că va sĕ aducă pe Paşa în Iaşĭ, căcĭ 'l-aŭ chĭămatŭ şi fratele nostru Ghica în Bucurescĭ. Éră boĭeriĭ nefiindŭ prea bine cu Domnul lorŭ, aŭ ḑisŭ sĕ facă cum scie. Atuncea aŭ trămisŭ Domnul de 'l-aŭ poftitŭ sĕ vie; déră nu socotĭa că n'are nicĭ de unele, şi acésta este óste. Şi aşa viindŭ Paşa, 'l-aŭ conăcitŭ în curtea Domnéscă; Dómna nu era, că o trămisese la Ţarigradŭ cu câte-va lunĭ maĭ 'nainte. Éră óstea Paşiĭ aŭ tăbărîtŭ pe tóte casele Iaşuluĭ, la care nu putemŭ arĕta câtă frică era la bĭeţiĭ creştinĭ; apucândŭ fiesce-care muĭerile şi copiiĭ, şi altele ce puteaŭ apuca de pin case, fugeaŭ de se'nchideaŭ pin mŏnăstirĭ, rĕmâindŭ casele lorŭ pe mâna Turcilorŭ, de făceaŭ ce le eraŭ voĭea.

Éră Neculaki Terzimanul, făcêndŭ mare prieteşugŭ cu Vizirul, aŭ isprăvitŭ de aŭ scrisŭ unŭ fermanŭ Domnuluĭ de Moldova din partea Viziruluĭ, arĕtândŭ în elŭ ca sĕ nu cuteze cine-va sĕ scrie ce-va la Ţarigradŭ séŭ călăraşĭ sĕ trămită, că'ĭ va tăĭa capul; cine ce va avea, la urdie sĕ scrie éră nu aĭurea. Acéstă tare poroncă viindŭ la Domnul, se mira Beĭzadé ce va face, căcĭ se temea a trămite rĕspunsul Impĕratuluĭ ce'ĭ poroncise; Impĕratul încă ascepta din ḑi în ḑi rĕspunsŭ, întrebândŭ şi pre acelŭ Arménŭ ce era la miḑĭlocŭ, ce'ĭ povestea de'ĭ atâta zăbavă cu trămiterea rĕspunsuluĭ? la care nicĭ elŭ nu scia ce sĕ rĕspunḑă. Pe acéstă vreme aŭ trecutŭ şi Vizirul Dunărea, cu tóte oştile séle, mergêndŭ la Hanŭ-Tepesi, şi Domnul avêndŭ pe Paşa în Iaşĭ, n'aŭ pututŭ sĕ ĭésă înaintea Viziruluĭ la Dunăre dupĕ obiceĭŭ.

Intr'acéstă ĭérnă Crîm-Ghereĭ Hanul, aŭ intratŭ într'o margine a Rusieĭ cu multă óste tătăréscă şi turcéscă; ḑicŭ sĕ fi fostŭ treĭ-sute de miĭ; şi multă robie aŭ făcutŭ, stricândŭ vre o-sută-optŭ-ḑecĭ de sate rusescĭ, pênĕ aŭ luatŭ Rusiea veste, căcĭ nu era încă gata; déră pe urmă atâtŭ i-aŭ bătutŭ, câtŭ de abĭa aŭ scăpatŭ Hanul rănitŭ; şi Dumneḑeŭ i-aŭ maĭ bătutŭ cu o iernă fórte mare, câtŭ ĭumĕtate aŭ rĕmasŭ din óstea lorŭ degeraţĭ pe drumŭ, şi cariĭ aŭ venitŭ pênĕ aice în ţéră, toţĭ eraŭ cariĭ cu mânele degerate, cariĭ cu picĭórele. Şi sosindŭ Hanul la Căuşenĭ, aŭ muritŭ, şi îndată aŭ făcutŭ Hanŭ pe Devletŭ Ghereĭ.

Éră óstea Paşeĭ ce se afla în Iaşĭ, vĕḑêndŭ pe Arnăuţiĭ Domnuluĭ că purtaŭ felŭ de felŭ de arme şi florĭ în totŭ chipul la strae, le păreaŭ rĕŭ şi âmblaŭ sĕ le ĭee armele, şi eĭ nevrêndŭ sĕ le dee, s'aŭ făcutŭ gâlcévă între eĭ; la care

gâlcévă aŭ şi împuşcatŭ pe unŭ Arnăutŭ. Si audindŭ Paşa, şi vrêndŭ ca sĕ potóle lucrul, sĕ nu fie maĭ rĕŭ, aŭ pusŭ de aŭ spêndurată duoĭ Arnăuţĭ. Atuncea vĕdêndŭ ceĭ-alţĭ Arnăuţĭ, s'aŭ vorovitŭ toţĭ ca sĕ fugă; şi aşa gătindu-se cu toţiĭ, o dată aŭ încălecatŭ şi aŭ purcesŭ spre Prutŭ; la care prindêndŭ veste Domnul, aŭ datŭ scire Paşeĭ. Paşa încă tulburându-se, îndată aŭ răpeditŭ óste turcéscă ca sĕ'ĭ prindă şi sĕ'ĭ aducă la elŭ, şi agiungêndu'ĭ óstea turcéscă, îndată s'aŭ datŭ Arnăuţiĭ gĭosŭ de pe caĭ, şi aŭ începutŭ a se bate pênĕ aŭ spartŭ de totŭ pe Turcĭ. Atuncea aŭ încălecatŭ Arnăuţiĭ şi s'aŭ dusŭ la Moskalĭ; de care audindŭ Paşa, aŭ cunoscutŭ că Domnul va scrie la Pórtă sĕ'lŭ pĭréscă; şi aŭ apucatŭ de aŭ scrisŭ elŭ maĭ 'nainte, pĭrindŭ pre Domnul; şi purcegêndŭ şi elŭ din Iaşĭ, s'aŭ dusŭ la Hotinŭ cu tótă óstea. Éră Domnul şi cu câţĭ-va boĭerĭ, şi cu frate-sĕŭ, s'aŭ dusŭ la Vizirul, la Movila Răbieĭ, căcĭ sosise Vizirul acolo de treĭ dile; şi cum aŭ mersŭ acolo, îndată 'l-aŭ rădicatŭ la închisóre. Aice sĕmĕna lucrul că şi Neculaki aŭ fostŭ pĭritŭ pre Domnul la Vizirul, găsindu'ĭ vină că n'aŭ vrutŭ sĕ'lŭ scie cine este cândŭ aŭ călcatŭ în pămêntul Moldoveĭ. Terzimanul, cum se vedea lucrul, ămbla sĕ ĭee Domniea prin Vizirul; şi Vizirul atuncea aŭ trămisŭ pre Domnul de 'l-aŭ închisŭ la cetatea Kiliea, scriindŭ la Impĕratul că nu s'aŭ purtatŭ bine şi altele, ca dórŭ îĭ va da voĭe sĕ facă pe cine va socoti; şi atuncea va face pe Neculaki. Éră Impĕratul îndată aŭ adusŭ pe Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ, şi 'l-aŭ trămisŭ la urdie, dêndu'ĭ şi de chĭeltuélă, ca sĕ'lŭ facă Domnŭ la Moldova. Simţindŭ Vizirul că vine Constantinŭ Vodă, aŭ arĕtatŭ către Impĕratul că pre Grigorie Vodă 'l-aŭ închisŭ la cutare cetate; éră Constantinŭ Vodă sosindŭ la urdie, 'l-aŭ făcutŭ Domnŭ la Iulie.

Mehmedŭ-Paşa-Rumeli-Valesi, décă aŭ mersŭ la Hotinŭ, aŭ trecutŭ cu óste în ceea parte la Caminiţa de s'aŭ bătutŭ cu Moskaliĭ; déră atâta i-aŭ bătutŭ pe Turcĭ, câtŭ abĭa aŭ scăpatŭ Saraskerul cu puţinĭ ómenĭ din 60,000 de óste; care audindŭ Vizirul, îndată aŭ făcutŭ în locul luĭ pe Moldovangiu şi 'l-aŭ rămisŭ cu multă óste la Hotinŭ. Pe acéstă vreme avêndŭ multă tăĭnuire Neculaki cu Vizirul, şedêndŭ cu césurile amênduoĭ închişĭ, venĭa cu trebĭ Vizirŭ-Kehaĭesi şi alţiĭ de ceĭ marĭ, de păzĭaŭ câte unŭ césŭ maĭ bine, şi nu puteaŭ găsi vreme. Acestora părându-le rĕŭ, scrieaŭ la Impĕratul, pĭrîndŭ pe Vizirul şi pe Neculaki, întêmplându-se la o vreme pe cândŭ scrisĕse la Impĕratul că cu puţine dile vorŭ trămite chĭăile cetăţeĭ. Care Impĕratul, pentru bucuriea acésta, aŭ făcutŭ mare şănecŭ în Ţarigradŭ, cu atâtea tunurĭ de vuĭa lumea. Éră cândŭ aŭ fostŭ maĭ pe urmă, s'aŭ schimbatŭ bucuriea, mergêndu'ĭ veste de câte aŭ păţitŭ Rumeli-Valesi, cum că aŭ trecutŭ Moskaliĭ cu unŭ gheneralŭ a lorŭ a nume Galiţinŭ, şi aŭ lovitŭ Hotinul, omorîndŭ mulţĭ Turcĭ, şi ardêndŭ şi totŭ têrgul afară din cetate, şi érăşĭ s'aŭ întorsŭ înapoĭ de aŭ trecutŭ. Acestea audindŭ Impĕratul de Neculaki, şi avêndŭ şi altele strînse de cândŭ cu arzul Moldovenilorŭ, şi jaloba luĭ Beĭzedé Calimahŭ, şi cu vestele din ţéra Leşéscă, îndată aŭ adusŭ pe Beĭzedé Mihaĭ Racoviţă, şi i-aŭ datŭ de chĭeltuélă, şi 'l-aŭ trămisŭ la Vizirul ca sĕ'lŭ facă Terzimanŭ la urdie. Atuncea scosĕse şi pre solŭ, pre Obreşcovŭ, cu Terzimaniĭ luĭ, de 'l-aŭ luatŭ împreună la urdie, cu bună pază, ţiindu'lŭ acolo într'o lature, dându-le şi tainŭ. Éră pre Neculaki şi pre

Grigoraki, aŭ trămisŭ Impěratul de i-aŭ luatŭ la Ţarigradŭ, aducêndŭ şi pe Beĭzedé Alecul şi pe Mihalaki Suţul, şi i-aŭ închisŭ pe tuspatru în seraiŭ la Bostangi-Başă, ţiindu'ĭ unŭ anŭ maĭ bine închişĭ, şi îĭ mustra în totŭ chipul, scoţêndŭ tóte la medénŭ, cerêndu-le 200 pungĭ de banĭ.

CAP. XV.

A patra Domnie a luĭ Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ.

Dupě ce aŭ îmbrăcatŭ Constantinŭ Vodă caftanŭ de Domniea Moldoveĭ, îndată i-aŭ datŭ şi tuĭurile şi sângeacul, dându'ĭ şi mare poroncă pentru câte suntŭ trebuitóre la urdie, şi la sărhaturĭ. Atuncea aŭ rěspunsŭ că este datorŭ ca sě se siléscă la tóte poroncile Impěrăţieĭ ca o slugă vechie ce este; şi îndată luându'şĭ ḑioa bună de la toţĭ, aŭ purcesŭ la Iaşĭ, şi eşindu'ĭ boĭeriĭ înainte, aŭ conăcitŭ la Frumósa, apucândŭ pe boĭerĭ cu mare gâlcévă, cerêndŭ de la eĭ zaharé, cerêndŭ tóte satele boĭerilorŭ de i le-aŭ datŭ înscrisŭ, încălecândŭ cu slujitorĭ, cu zapciĭ, de aŭ mersŭ singurŭ pe la acele sate, apucândŭ cu mare tărie pe boĭerĭ şi pe sătenĭ de arětaŭ gropile cele cu grîŭ şi cu orzŭ, de încărcaŭ care cu felŭ de felŭ de zaharé, şi trămiteaŭ la urdie şi la sărhaturĭ. Care věḑêndŭ Turciĭ acésta, lăudaŭ pe Constantinŭ Vodă. Petrecerea luĭ cu boĭeriĭ nu se póte scrie; dupě cum era firea luĭ nestatornică, boĭerise şi pe o sémă din boĭeriĭ ceĭ maĭ micĭ. Pe acéstă vreme, Vizirul gonise multă óste de la urdie care strigaŭ cu toţiĭ asupra Vizirului, şi avêndŭ pe toţĭ aĭ Porţeĭ ceĭ marĭ vrăjmaşĭ, îlŭ pîrêŭ toţĭ la Impěratul, care luândŭ atâta scârbă pentru călcarea Hotinuluĭ, îndată aŭ trămisŭ de 'l-aŭ mazilitŭ, luându'ĭ pecetea, şi îndată aŭ trămisŭ la Hotinŭ, la Ali-Paşa Moldovangiu, şi 'l-aŭ făcutŭ Vizirŭ, căcĭ se afla acolo; éră pe celŭ mazilŭ, 'l-aŭ rědicatŭ de la urdie şi 'l-aŭ dusŭ la Demotica, şi acolo aŭ trămisŭ Başŭ-Capigi de i-aŭ tăiatŭ capul, şi 'l-aŭ dusŭ la Ţarigradŭ, 1769. Éră Vizirul la Hotinŭ aŭ strînsŭ tóte oştile acolo, şi pe Hanul cu tótă Tătărimea, şi i-aŭ trămisŭ în ceea parte la Cameniţă, şi acolo întâlnindu-se cu Moskaliĭ, s'aŭ lovitŭ. Moskaliĭ atâtŭ aŭ bătutŭ pe Turcĭ câtŭ de n'aŭ rěmasŭ; că, care aŭ scăpatŭ de óste, n'aŭ scăpatŭ la trecětóre. Acestea věḑêndŭ Vizirul fórte s'aŭ spăriatŭ, ḑicêndŭ că de vorŭ trece dincoace îĭ vorŭ prinde pe toţĭ; care îndată aŭ pusŭ gôndŭ de fugă; şi aşa la Septemvrie 14 ḑile, s'aŭ sculatŭ cu toţiĭ şi aŭ lăsatŭ Hotinul, şi aŭ fugitŭ, scoborîndu-se Vizirul în dreptul Iaşilorŭ la Ţuţora. Acolo aŭ mersŭ Domnul cu tótă boĭerimea de s'aŭ împreunatŭ cu Vizirul, poroncindŭ boĭerilorŭ ca sě fie cu credinţă Porţeĭ, dupě cum aŭ fostŭ pêně acum, dândŭ ascultare Domnuluĭ la tóte poroncile Impěrătescĭ, şi sě nu se témă căcĭ nu'ĭ nimica; şi îndată i-aŭ îmbrăcatŭ pre toţĭ cu caftane, dêndu-le şi café. Éră Vizirul de acolo s'aŭ dusŭ la Hantepisi, şi aŭ tăbărîtŭ acolo; şi încă fiindŭ la Ţuţora, i-aŭ venitŭ veste de la Hotinŭ că aŭ trecutŭ Moskaliĭ şi aŭ făcutŭ cetatea zaptŭ. Éră Domnul, dupě ce aŭ petrecutŭ pe Vizirul pêně la unŭ locŭ, s'aŭ întorsŭ cu toţĭ boĭeriĭ şi aŭ mersŭ la Iaşĭ trămiţêndŭ străjĭ în tóte părţile;

éră a treiea ḑi veni veste Domnuluĭ că Moskaliĭ aŭ trecutŭ Prutul şi vinŭ în giosŭ. Atuncea Domnul îndată aŭ scrisŭ la Vizirul, dându'ĭ scire de venirea Moskalilorŭ, şi îndată aŭ începutŭ a se găti ca sĕ purcédă. Atuncea veni şi o sémă de Tatarĭ la urdie, şi vĕḑêndu'ĭ viindŭ, le-aŭ părutŭ că vinŭ Moskaliĭ, la care de mare frică ce aveaŭ aŭ lăsatŭ tóte calabalîcurile pe câmpŭ, corturile, şi tunurile, şi sacalele, şi se miraŭ şi Tătariĭ décă aŭ venitŭ. Éră Vizirul cu tótă urdiea s'aŭ popritŭ de astă parte la Isacce, éră la Hantepesi aŭ căutatŭ de aŭ venitŭ şi Hanul. Éră Constantinŭ Vodă vĕḑêndŭ că vinŭ Moskaliĭ în Iaşĭ, aŭ luatŭ câţĭ-va Turcĭ şi slujitorĭ şi aŭ începutŭ şi elŭ a fugi în giosŭ la Galaţĭ. Éră Moskaliĭ aŭ intratŭ în Iaşĭ, eşindu-le Mitropolitul cu boieriĭ înainte cale de unŭ césŭ de s'aŭ închinatŭ gheneraluluĭ, intrândŭ cu săbiile scóse în Iaşĭ, pornindŭ mulţime de óste în giosŭ pe treĭ locurĭ, alţiĭ la Focşenĭ, alţiĭ la Galaţĭ, alţiĭ pe Prutŭ în giosŭ. Constantinŭ Vodă încă aŭ stătutŭ la Galaţĭ, viindu'ĭ şi câtă-va óste turcéscă cu vr'o doĭ Paşĭ. Éră óstea care aŭ trecutŭ pe la Focşenĭ, o sémă aŭ apucatŭ podgoriile, trecêndŭ spre Bucurescĭ, éră o sémă aŭ trasŭ la Brăila. Atuncea ceĭ ce aŭ mersŭ la Galaţĭ, s'aŭ lovitŭ cu Turciĭ, şi îndată aŭ rĕsipitŭ pe Turcĭ, făcêndŭ mare mórte într'ênşiĭ, prinḑêndŭ şi mulţĭ viĭ. Atuncea fiindŭ şi Constantinŭ Vodă acolo, îmblândŭ pin Turcĭ, nu 'l-aŭ cunoscutŭ, şi 'l-aŭ rănitŭ, şi 'l-aŭ şi prinsŭ Moskaliĭ şi 'l-aŭ trămisŭ la Iaşĭ, şi fiindŭ érnă mare şi gerósă, s'aŭ bolnăvitŭ, şi peste puţine ḑile aŭ şi muritŭ de bólă în Iaşĭ, şi 'l-aŭ îngropatŭ cu mare cinste boieriĭ în Iaşĭ, ca pe unŭ Domnŭ.

Éră Galaţiĭ aŭ rĕmasŭ în mâna Moskalilorŭ; éră óstea care apucase Prutul în giosŭ mergea spre Tătarĭ. Éră Hanul de la Movila Răbieĭ, cum aŭ simţitŭ, îndată aŭ fugitŭ spre Akermanŭ, cu óstea luĭ. Moskaliĭ scoborându-se la Fălciĭ pe de iastă parte de Prutŭ, îşĭ căutaŭ în ochĭ cu Turciĭ, că de ceea parte era multă óste turcéscă cu câţĭ-va Paşĭ, de păzia acolo. Pe acéstă vreme înţĕlegêndŭ Impĕrăţiea Turculuĭ de Hotinŭ că 'l-aŭ luatŭ Moskaliĭ şi aŭ fugitŭ Turciĭ, cum şi pentru luarea Moldoveĭ şi pentru bătaea ce s'aŭ făcutŭ la Galaţĭ, căcĭ perise şi Paşĭ, şi pe Domnul că 'l-aŭ prinsŭ, fórte s'aŭ scârbitŭ asupra Viziruluĭ, şi îndată 'l-aŭ mazilitŭ făcêndŭ Vizirŭ din Ţarigradŭ pe Halil-Paşa; éră pe Moldovangiu 'l-aŭ trămisŭ la Edirné la 1770 Ghenarie. Atuncea aŭ pusŭ Impĕratul de aŭ datŭ fetvalé muftiul, ca sĕ între óstea în Moldova, sĕ taie, sĕ robéscă, sĕ facă ce le va fi voiea, ca dóră se va îndemna óstea sĕ mérgă cu mare dragoste. Ci peste puţine ḑile, óstea care mersese spre Brăila, lovindŭ Brăila, aŭ luat-o, ţiindŭ câte-va ḑile bătaea, fiindŭ că venia Turcilorŭ ajutorŭ de peste Dunăre; şi aŭ luat-o cu tóte calabalîcurile, robindŭ şi omorândŭ mulţime de Turcĭ, lăsândŭ Moskaliĭ acolo óste de paza cetăţiĭ. Atuncea s'aŭ lăţitŭ óstea de la podgoriĭ, pênĕ cândŭ într'o nópte le s'aŭ făcutŭ ḑioă în Bucurescĭ, óstea totŭ călărime, încungiurândŭ curtea Domnéscă, pênĕ aŭ găsitŭ pe Grigori Vodă Ghica; şi aşa făcêndŭ totŭ chipul de jacŭ, pênĕ i-aŭ luatŭ totŭ ce aŭ avutŭ, luându'lŭ şi pe Măriea Sa de 'l-aŭ dusŭ în Moldova cu toţĭ ómeniĭ Mărieĭ Séle, de s'aŭ împreunatŭ cu gheneralul celŭ mare; şi de acolo aŭ mersŭ în ţéra Moskicéscă, avêndŭ şi pe unŭ frate a Mărieĭ Séle, Spatarul Mateĭ, şi pe o Beĭzedé a luĭ Ión Vodă Mavrocordatŭ, şi o Beĭzedé

mică a Măriei Séle. Óstea de pe Prută încă aŭ trecută în ceea parte, și fiindŭ acolo câţĭ-va Pașĭ cu câtă-va óste, s'aŭ lovitŭ acolea despre primăvéră, care fórte rĕŭ i-aŭ bătutŭ pe Turcĭ; și de acolo fŏră de zăbavă, aŭ lovitŭ Bugécul Tătărescŭ, scoţêndu-le muierile Tătarcele, și copii lorŭ, și bucatele lorŭ, de le mâna pe câmpĭ asupra Nistruluĭ, ca sĕ'ĭ trămiţă în lăuntru. De multă împresurare de oștĭ, atuncea agiungêndŭ la Nistru, și neavêndŭ Tătariĭ ce maĭ face, s'aŭ închinatŭ la Moskalĭ, rugându-se sĕ le dee locŭ și sĕ traéscă subt ascultarea lorŭ; și făcêndŭ legăturĭ cu eĭ, i-aŭ trecutŭ Nistrul și i-aŭ dusŭ de i-aŭ așeḑatŭ la locul ce le arĕtase, rĕmâindŭ și eĭ mulţămiţĭ. Pe acéstă vreme făcuse și Vizirul Halil-Pașa marĭ gătirĭ la Babada de óste, dândŭ și scire cu Romanţovŭ gheneralul celŭ mare a oștireĭ Rusescĭ, ca sĕ vie unul cu altul de faţă ca sĕ se bată; și așa priimindu-se, aŭ trecutŭ și oștile turcescĭ Dunărea la Cartalŭ, trecêndŭ și însușĭ Vizirul, și mergêndŭ cale de douĕ césurĭ la Cagulŭ, și acolo făcêndu'șĭ Turciĭ tóte meterezele lorŭ, unde era o mulţime de Turcĭ nenumĕrată, și sosindŭ și ostile rusescĭ, cu mare vetejie aŭ lovitŭ pe Turcĭ, începêndŭ a vĕrsa asupra Turcilorŭ unŭ focŭ necontenitŭ. Pe care neputêndu'lŭ suferi Turciĭ, aŭ rupt-o de fugă, fugêndŭ și însușĭ Vizirul cu toţĭ ceĭ marĭ aĭ luĭ; și neputêndu-șĭ da rôndŭ la trecerea Dunăreĭ, fórte mulţĭ se înnecaŭ, și mulţĭ perise și în óste. Și fugêndŭ, 'șĭ-aŭ lăsatŭ în tabĕră tóte carele lorŭ, corturile, tunurile, și gephanéoa, pênĕ și caiĭ tutulorŭ rĕmăsese acolo. Și vĕdêndŭ Moskaliĭ că o mulţime mare se înnécă, le-aŭ datŭ sorocŭ ca în treĭ ḑile sĕ trécă Dunărea; și dupĕ treĭ ḑile pe câţĭ i-aŭ găsitŭ, pe toţĭ, luându'ĭ robĭ, i-aŭ trămisŭ în Rusia. Éră o sémă de oștĭ turcescĭ călăreţĭ scăpândŭ, aŭ fugitŭ spre Kilie și spre Ismailŭ, fiindŭ și Hanul tătărescŭ cu oștile spre Cetatea-Albă, trăgêndu-se cu oștile séle pe Nistru în susŭ. Aŭ rônduitŭ și Moskaliĭ o sémă de oștĭ de a lorŭ, de aŭ mersŭ la Kilie și la Ismailŭ; cărora neputêndu-le sta Turciĭ împrotivă, alţiĭ aŭ fugitŭ la Hanul, și alţiĭ la Benderŭ, alţiĭ aŭ fugitŭ pe mare; éră ceĭ maĭ mulţĭ s'aŭ închinatŭ la Moskalĭ.

Ţéra Munténéscă pe acea vreme nu avea Domnŭ, ci numaĭ o sémă de boierĭ căutaŭ trebile pămêntuluĭ; și în tótă ţéra jăcuiaŭ Catanele și Căzaciĭ. Éră la Craiova se întêmplase postelnicul Manoli Giani, ânteiŭ Caimacamŭ încă din ḑilele Ghicăĭ, apoĭ ilŭ făcuse și Banŭ; și stĕpânea cele cincĭ ţinuturĭ; și fiindŭ acolo Emaciĭ de Vidinŭ nelipsiţĭ, le făcea óreșĭ-care hatîrurĭ, fiindŭ că se și temea de dênșiĭ. Și așa 'șĭ-aŭ datŭ pintre dênșiĭ unŭ mare nume, cum că arŭ fi slugă credinciósă Impĕrăţieĭ; și fiindŭ că trămitea Pașiĭ de Vidinŭ orĭ ce'ĭ trebuia, 'l-aŭ luatŭ la ochĭ bunĭ. Și așa însușĭ mărgineniĭ făcêndŭ jalobă pentru dênsul, aŭ trămis'o la Vizirul, întru care cerea ca sĕ'lŭ facă Domnŭ ţĕreĭ Muntenescĭ, și pe dată aducêndu'lŭ la urdie, 'l-aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ și 'l-aŭ făcutŭ Domnŭ ţĕreĭ Muntenescĭ, rônduindŭ cu elŭ pe Mehmetŭ Pașa, ce făsuse Rumeli-Valesi, cu câtă-va óste turcéscă, ca ducêndu'lŭ în Bucurescĭ și așeḑêndu'lŭ în scaunŭ, sĕ șédă și elŭ acolo pentru paza luĭ; pentru că Moskaliĭ se trăsese din Bucurescĭ, dându'ĭ tuiurile, sângeacul, și cuca, și de chieltuiélă. Și mergêndŭ la Bucurescĭ le-aŭ eșitŭ întru têmpinare toţĭ boieriĭ câţĭ maĭ rĕmăsese; și intrândŭ în curţile Domnescĭ, și cetindu-se fermanul, 'l-aŭ suitŭ

în scaunŭ, dândŭ straşnică poroncă boierilorŭ ca sĕ se supuie întru tóte poroncilorŭ Impĕrătescĭ şi sĕ'lŭ cunóscă că le éste Domnŭ. Éră după ce făcură boieriile, şi scosese în ţéră şi vr'o duoĕ slujbe, éră şi întórcĕndu-se Ruşiĭ, de care cum s'aŭ însciinţatŭ, şi Paşa şi Domnul aŭ fugitŭ. Paşa s'aŭ dusŭ peste Dunăre la Rusciucŭ, éră Domnul peste Oltŭ la Craiova. Éră Ruşiĭ aşeḑĕndu-se în Bucurescĭ, aŭ trămisŭ în tóte părţile oştĭ de pază.

Impĕrăţiea Turculuĭ vĕḑĕndŭ atâta stricăcĭune în oştĭ, pe dată şi schimbară pe Vizirul, făcĕndŭ Vizirŭ pe Silihdarŭ-Mehmedŭ-Paşa carele se aşeḑase cu urdiea la Babada; éră pe Halilŭ-Paşa 'l-aŭ trămisŭ la Filipopolis. Intru acea vreme s'aŭ lovitŭ de bóla cĭumiĭ acolo la urdie Beĭzadé Mihaĭ Racoviţă, fiindŭ dragomanŭ la urdie, şi murindŭ, l'-aŭ îngropatŭ cum aŭ putută.

In Ţarigradŭ după ce Impĕratul aŭ cercetatŭ pe Neculaki Suţul şi pe Grigori Vodă Calimahŭ, şi vĕḑĕndŭ cum că Domnul nu'lŭ arétă nicĭ la unele vinovatŭ pe Neculaki Suţul, mâniindu-se Impĕratul, aŭ poroncitŭ ca sĕ'ĭ taie pre amĕnduoĭ. La aniĭ 1770 Augustŭ în 29, în ḑioa sfânteĭ tăĭeriĭ a sfântuluĭ capŭ a luĭ Ión Botezătorul, în zĭorĭ de ḑi i-aŭ tăĭatŭ pre amĕnduoĭ; încă pre Domnul în lăuntru în saraiŭ, éră pe Neculaki afară la pórtă, scoţĕndŭ şi capul Domnuluĭ 'l-aŭ pusŭ la pórtă, éră trupul i 'l-aŭ aruncatŭ în mare, sloboḑindŭ şi pe fratele Domnuluĭ şi pe fratele luĭ Neculaki, pe Mihalaki, de la închisóre, luându-le şi câtă-va sémă de pungĭ de banĭ.

Moskaliĭ într'acéstă ĭérnă se apucase sĕ bată Benderul, şi fiindŭ o mulţime de óste turcéscă într'ênsul, n'aŭ putută sĕ'lŭ ĭee îndată, ci după multă întârḑiere despre tómnă, pe care 'l-aŭ luatŭ cu asaltŭ şi cu mare mórte de âmbe părţile.

S'aŭ uĭtatŭ sĕ se pomenéscă, că pĕnĕ a nu veni Moskaliĭ a duoa óră la Benderŭ, de câtă robie şi risipă s'aŭ făcutŭ în bieţiĭ creştinĭ. Că la aniĭ 1769 venindŭ tómna Moskaliĭ pĕnĕ la Benderŭ, şi apropiindu-se iérna, s'aŭ întorsŭ înapoĭ. Şi Tătariĭ vĕḑĕndŭ că s'aŭ întorsŭ Moskaliĭ, pe dată s'aŭ pornitŭ a prăda şi a robi, câtŭ aŭ stricatŭ de istovŭ marginea despre dênşiĭ, Lăpuşna, Orheiul şi o bucată din Soroca.

Ḑice că Tătariĭ arŭ fi dusŭ toţĭ robiĭ la Hanul, şi că după ce i-aŭ cercetatŭ, şi i-aŭ scrisŭ la isvodŭ, sĕ se fi aflatŭ ca la şése-spre-ḑece-miĭ de suflete, marĭ cu micĭ; şi că Hanuluĭ de părere de bine îĭ cânta meterhenéoa, şi sosindŭ acolo la Căuşenĭ maziliea Hanuluĭ, s'aŭ împrăsciétŭ Tătărimea care încotro aŭ putută, câtŭ âmpluse lumea de robĭ; căcĭ în tótă ĭérna aceea aŭ âmblatŭ Tătariĭ prădândŭ şi răsipindŭ marginea aceea, vênḑêndŭ robul câte şépte, câte optŭ leĭ, de aŭ âmplutŭ Ţarigradul şi totŭ Anadolul de mulţimea robilorŭ, din cariĭ alţiĭ aŭ muritŭ, alţiĭ s'aŭ înnecatŭ; ceĭ maĭ mulţĭ s'aŭ turcitŭ. Aŭ rĕscumpĕratŭ şi Creştiniĭ pre mulţĭ, pre ceĭ cariĭ nu priimĭaŭ ca sĕ se turcéscă.

După ce s'aŭ luatŭ Benderul, fiindŭ că trămisese Turcul corăbiĭ de întrase la Sulina-Boazŭ, aŭ pusŭ şi Moskaliĭ totŭ chipul de silinţă de le-aŭ arsŭ corăbiile la Tulce-Calesi, făcĕndŭ şi óreşĭ-care năvală de aŭ trecutŭ Ruşiĭ Dunărea dincolo. Acolo s'aŭ făcutŭ treĭ corposurĭ; unŭ corposŭ aŭ rĕmasŭ la Tulce de s'aŭ bătutŭ cu Turciĭ, pĕnĕ ce de istovŭ i-aŭ stricatŭ, şi le-aŭ lu-

atŭ şi cetatea cu tóte cele ce aŭ fostŭ într'ênsa, făcêndŭ şi unŭ mare omorŭ în Turcĭ. Ĕră altŭ corposŭ aŭ lovitŭ la Sakce, care se chiamă şi Obluciţă; şi lovindu-se acolo aŭ făcutŭ o mare rĕsipă în Turcĭ, aprinḑêndu-le şi hambarele şi têrgul. Şi maĭ trecêndŭ şi altŭ corposŭ de ostĭ rusescĭ, aŭ rĕdicatŭ totŭ norodul şi 'l-aŭ trecutŭ în astă parte. Éră cel-altŭ corposŭ s'aŭ dusŭ dreptŭ asupra urdieĭ, unde era Vizirul; pe care vĕḑêndu'ĭ Turciĭ că mergŭ asupra Babadaguluĭ, pe dată aŭ şi rupt'o de fugă; asemine urmândŭ şi Vizirul lorŭ. Şi le-aŭ rĕmasŭ pe locŭ tótă urdiea, tunurile, corturile, cazanurile, carele şi alte calabalîcurĭ, tăindŭ şi creştiniĭ atâtŭ acolo câtŭ şi la Sakcea, şi tóte acestea le-aŭ trecutŭ Moskaliĭ dincoace de Dunăre. Éră Vizirul fugindŭ spre Ţarigradŭ cale de treĭ-ḑecĭ césurĭ, Moskaliĭ încă trecêndŭ în ceea parte, aŭ lăsatŭ dincóce (în partea turcéscă) numaĭ pietrele.

In ţéra Muntenéscă încă aŭ pornitŭ Moskaliĭ unŭ corposŭ ca sĕ mérgă peste Oltŭ asupra luĭ Manoli Vodă ca sĕ'lŭ prindă; şi la douĕ locurĭ călcându'lŭ, nu 'l-aŭ putută prinde, însĕ aŭ scăpatŭ numaĭ cu sufletul în ţéra Ardealuluĭ, perḑêndu'şĭ şi tuĭurile, şi sangiacul, şi totŭ ce aŭ avutŭ; şi acolo aŭ petrecutŭ câtăva vreme, pênĕ cândŭ aŭ începutŭ a face respundenţie cu Mosun-Olu de la Vidinŭ, de 'ĭ-aŭ datŭ voie sĕ trécă în ţéra turcéscă.

Pe acea vreme întrândŭ Mosun-Olu în ţéra Muntenéscă cu o mulţime de óste turcéscă, pe care 'l-aŭ lăsatŭ Moskaliĭ de aŭ mersŭ pênĕ la Giurgiovŭ, şi acolo s'aŭ făcutŭ o mare bătălie, făcêndŭ unŭ mare omorŭ în Turcĭ, în câtŭ abia Paşa aŭ scăpatŭ cu puţinĭ Turcĭ.

Auḑindŭ Impĕratul Turculuĭ de câte se întêmplase la urdie, şi la Sakce, şi la Tulce, fórte s'aŭ turburatŭ pe Vizirul, pe care mazilindu'lŭ aŭ făcutŭ în loculluĭ Vizirŭ pe Mehmetŭ-Paşa Musun-Olu, la aniĭ 1771, care stringêndŭ oştĭ de agiunsŭ la Rusciukŭ, trămitea de dodăĭaŭ pe Moskaliĭ ce eraŭ în ţéra Muntenéscă; însă biruinţa aŭ fostŭ totŭ a Ruşilorŭ, făcêndŭ mare tăiere în Turcĭ, şi aŭ luatŭ şi cetatea Giurgiuluĭ de la Turcĭ, rĕmâindŭ tótă ţéra Muntenéscă în stĕpânirea Moskalilorŭ.

In Moldova stĕpânia gheneralul Vorsakovŭ, rônduindŭ din boieriĭ pământenĭ giudecĕtorĭ şi zapciĭ, cărora le plătia şi léfă, orônduindŭ şi ce sĕ dee ţéra pentru mâncarea oştilorŭ Moskicescĭ, care se plătia cu banĭ, luândŭ veniturile vămilorŭ şi a ocneĭ.

Éră Vizirul s'aŭ aşeḑatŭ cu şederea la o casaba ce se chiamă Şumla. Cândŭ aŭ fostŭ la 1772, aŭ venitŭ veste că arŭ fi luatŭ Moskaliĭ totŭ Crimul de la Turcĭ, şi tóte cetăţile ce se aflaŭ acolo, care şi Tatariĭ vĕḑêndŭ atâta putere a Moskaluluĭ, le-aŭ căutatŭ şi lorŭ a se închina la Moskalĭ, cu marĭ legăturĭ, ca sĕ nu se dee altă dată subt ascultarea Turculuĭ, făcêndu-le şi Hanŭ dupĕ plăcerea lorŭ.

Éră Manoli Vodă mergêndŭ la Vizirul, i-aŭ datŭ câţĭ-va banĭ de chieltuélă, şi 'l-aŭ orônduitŭ ca sĕ mérgă sĕ şédă la Nicopolŭ, unde aŭ şeḑutŭ pênĕ la anul 1773 Dechemvrie 30. Éră Moskaliĭ fiindŭ că se plecase Turcul, aŭ priimitŭ sĕ facă pace, şi aŭ găsitŭ cu cale de aŭ trămisŭ de amêndouĕ părţile ómenĭ marĭ murahazĭ, sĕ se tâlnéscă la Focşenĭ sĕ vorovéscă acolo. Ales'aŭ Rusiea şi aŭ trămisŭ pre marele Ministru a Rusieĭ, gheneralul Orlovŭ, şi pre

Romanţovŭ care era asupra oştilorŭ, şi pre Obreţkovŭ care fusese solŭ în Ţarigradŭ; şi Pórta turcéscă trămisese duoĭ solĭ: pe Neamţŭ şi pe Prusŭ, şi pe Osmanŭ-Efendi care fusese Răizŭ-Efendi, omŭ mare a Porţiĭ turcescĭ. Şi viindŭ pentru vorba Crîmuluĭ, nu s'aŭ pututŭ tocmi, şi s'aŭ stricatŭ acea adunătură, şi îndată s'aŭ dusŭ Orlovŭ înăuntru la Impĕrătésa. Atuncea rĕmâindŭ Obrescovŭ, éră aŭ maĭ pusŭ ḑi ca sĕ vorovéscă, adunându-se la Bucurescĭ, trămiţêndŭ Turciĭ pe altul, pe Abdurazŭ-Efendi, făcêndŭ şi hotărire ca sĕ stee armiile, sĕ aĭbă vreme sĕ grăĭéscă. Şi grăindŭ atâtea lunĭ, éră nu s'aŭ pututŭ tocmi, rĕmâindŭ érăşĭ sĕ se bată, care aŭ şi începutŭ de la Martŭ a se bate, trecêndŭ óstea moskicéscă Dunărea, cu câţĭ-va gheneralĭ. S'aŭ făcutŭ multe bătăĭ în multe locurĭ şi multe pagube şi scăderĭ în óstea turcéscă, luându-le mulţime de robĭ şi mulţime de averĭ de totŭ chipul, făcêndŭ şi mare mórte în Turcĭ, care nu se póte povesti, luândŭ sate întregĭ din Dobrogea, atâtŭ turcescĭ câtŭ şi crestinescĭ, mergêndŭ oştile totŭ înainte, făcêndŭ mare bătaĭe la cetatea Silistreĭ, pênĕ aŭ şi dobândit'o cu tóte a le eĭ ce avea într'ênsa, agĭungêndŭ pênĕ la Hagi-Olu-Bazargicŭ de 'l-aŭ arsŭ şi 'l-aŭ robitŭ, încărcândŭ şi de acolo ca şi de aĭurea case întregĭ de le-aŭ trecutŭ Dunărea dincolo, cu tótă averea lorŭ, agĭungêndŭ pênĕ la Varna, şi pênĕ la Balcanŭ óstea Moskicéscă, făcênduse mare rĕsipă oştiĭ turcescĭ, ţiindŭ bătăile pênĕ la 1773 Dechemvrie 30, care încă totŭ nu maĭ luasĕ sfêrşitŭ fiindŭ că amêndouĕ urdiile se aflaŭ în Dobrogea, însĕ a Turcilorŭ la Şumla, éră a Moskuluĭ ajungea pênĕ la Hagi-Bazargicŭ şi pênĕ la Cozlogea.

In Ţarigradŭ încă s'aŭ sĕvêrşitŭ Sultanul Mustafa la 1774 Ghenarie 30, Vinerĭ; şi îndată aŭ pusŭ pe frate-sĕŭ, pe Abdul-Hamedŭ Sultanŭ.

(Éră cândŭ aŭ fostŭ de primăvéră, Sultanul Hametŭ éră aŭ arĕtatŭ către toţĭ Impĕraţiĭ cum că are óste cu Moskalul, nepriimindŭ sĕ'ĭ dee câte iĭ cerea Rusiea, făcêndŭ mare gătire de óste, stringândŭ peste 300,000 de óste, lăsândŭ tóte trebile în mâna Viziruluĭ luĭ Mosun-Olu. Atuncea vĕḑêndŭ Moskaliĭ că éră se apucă de óste, fiindŭ şi Impĕratŭ nuoŭ, vĕḑêndŭ şi atâta gătire, s'aŭ grijitŭ şi eĭ dupĕ cum sciaŭ, trecêndŭ Dunărea cu tótă gătirea cu gheneralul lorŭ celŭ mare, graful Romanţovŭ, şi cu alţiĭ maĭ micĭ, âmblândŭ tóte locurile din Dunăre pênĕ în Karasoi, asteptândŭ sĕ se pornéscă óstea turcéscă din Şumla, ca sĕ vie asupra lorŭ. Şi rônduindu-se Paşĭ în tóte părţile cu oştĭ, aŭ începutŭ a se lovi oştile; şi orĭ unde s'aŭ lovitŭ, isbânda aŭ fostŭ a Moskalilorŭ, făcêndŭ Turcilorŭ multă pagubă în tóte câte eĭ aveaŭ, şi mare ucidere şi robie; şi le-aŭ luatŭ tóte carele şi corturile, şi tunurile câte aŭ avutŭ. Acestea vĕḑêndu-le Vizirul, érăşĭ s'aŭ maĭ gătitŭ de resboiŭ, maĭ stringêndŭ peste 100,000 de oştenĭ, rônduindŭ şi Paşĭ ca sĕ mérgă la Hagi-Olu-Bazargicŭ ca sĕ se lovéscă oştile; şi érăşĭ mare stricăcĭune şi perḑare făcêndŭ Moskaliĭ în oştile turcescĭ, aŭ luatŭ şi tótă casabaoa, cu tóte averile eĭ, cum şi totŭ tacâmul oştiriĭ cu tótă zaheréoa ce avea. Nelăsându-se Turciĭ cu atâta, s'aŭ maĭ gătitŭ de oştĭ, şi stringêndŭ peste 80,000 de oştenĭ, aŭ rônduitŭ pe Reiz-Efendi, căruĭa îĭ ḑicea Abdu-Razaki, şi pe Enicerŭ-Agasi, cu tóte ortalele şi cu câţĭ-va Paşĭ, de aŭ eşitŭ înaintea Moskalilorŭ la o cetate ce se chĭamă Kozloge; şi cu tóte că aveaŭ şi Franţuzĭ la tunurĭ, s'aŭ datŭ o mare bătălie, în câtŭ se întunecase lumea, în-

sĕ biruinţa aŭ fostŭ a Moskalilorŭ, făcêndŭ o mare mórte în Turcĭ, în câtŭ Turciĭ aŭ fugitŭ înapoĭ, ceĭ ce aŭ maĭ scăpatŭ, la meterezurile Viziruluĭ, cari eraŭ aprópe de Şumla; şi mergea încetŭ dupĕ dênşiĭ şi óstea Moskicéscă. Insĕ partea turcéscă cea de strînsură de la Anadolŭ, întorcêndu-se la urdiea Viziruluĭ, aŭ începutŭ a găsi pricinĭ luĭ Abdu-Razaki, cum că elŭ arŭ fi fostŭ pricina de i-aŭ stricatŭ Moskaliĭ; şi vrêndŭ ca sĕ-lŭ omóre, 'l-aŭ ascunsŭ Vizirul. Éră zorbalele aŭ începutŭ a prăda în urdie, pentru că maĭ toţĭ, împreună cu Vizirul, fugise şi se închisese în Şumla; răpindŭ tóte averile celorŭ marĭ de prin corturĭ, şi âmplêndu-se de averĭ zorbalele s'aŭ împrăştiétŭ care încotro aŭ pututŭ. Éră Moskaliĭ privindu-le aceste, se bucuraŭ; şi îndată încungiurândŭ Şumla, îĭ strîmtoreaŭ ca sĕ iscăléscă tóte ponturile păciĭ, căcĭ de nu le vorŭ iscăli, arḑêndu-le tóte cu focŭ, pe toţĭ îĭ va robi. Vizirul aŭ poftitŭ pe Feldmarşalul Romanţovŭ, şi iscălindŭ, elŭ şi tóte ortalele, tóte articulele păciĭ, ca sĕ'ĭ dee păsuélă câte-va ḑile sĕ trămită şi la Ţarigradŭ, ca sĕ le iscăléscă şi totŭ Divanul Impĕrătescŭ şi însuşĭ Impĕratul Sultanŭ Hamidŭ; şi dându'ĭ vadéoa cerşută, aŭ trămisŭ pre Enicerŭ-Efendi şi pre Ciauşlarŭ-Emeni cu mare grabă; cariĭ agiungêndŭ la Ţarigradŭ, şi dândŭ şi scrisorile Viziruluĭ, le-aŭ priimitŭ Impĕratul şi le-aŭ iscălitŭ cu toţiĭ şi pe dată i-aŭ şi pornitŭ înapoĭ. Şi sosindŭ şi dându-le în mâna Viziruluĭ, aŭ închieĭatŭ pace la 1774 Iulie 17, îndatorindu-se ca sĕ păzéscă tóte ponturile păciĭ. Şi dăruindŭ Moskaliĭ viéţa Viziruluĭ şi a oştenilorŭ ce se aflaŭ cu elŭ în Şumla, i-aŭ slobodţitŭ, făcêndŭ soldaţiĭ cu săbiile lorŭ ca o pórtă prin care aŭ trecutŭ sângécul şi cu tóte ortalele, şi însuşĭ Vizirul. Şi mergêndŭ Vizirul douĕ conace în josŭ, de voĭe rea bolnăvindu-se, şi maĭ mergêndŭ şi alte douĕ aşa bolnavŭ, sosindŭ la Barnabatŭ la 25 Iulie, aŭ muritŭ la douĕ césurĭ din ḑi, şi pe dată cu mare olacŭ răpeḑindŭ, aŭ datŭ de scire Impĕrăţieĭ, pentru care nu putemŭ scrie câtă părere de rĕŭ aŭ avutŭ.» [1])

Pênĕ aicea am însemnatŭ aceste câte arétă, care şi noĭ multe cu ochiĭ nu le-amŭ vĕḑutŭ, déră dupĕ auḑul unora şi altora, cariĭ ceĭ maĭ mulţĭ asemĕnaŭ că le-aŭ vĕḑutŭ şi cu ochiĭ lorŭ, potŭ sĕ fie şi auḑitŭ o sémă; care credŭ că maĭ multe de la eĭ n'orŭ fi pusŭ; lipsă póte că sĕ fie lăsatŭ cu scrisŭ, ca sĕ fie scrisŭ maĭ giosŭ de câtŭ s'aŭ întêmplatŭ, éră nu maĭ multŭ. Căcĭ putinţă de a le scrie tóte nu era, că nu putea ca sĕ agiungă hârtiea nicĭ vremea, ca sĕ le scrie cine-va; numaĭ sĕ credeţĭ că maĭ multŭ aŭ stătutŭ de câtŭ s'aŭ scrisŭ, póte şi înḑecitŭ. La care ne rugămŭ cu mare rugăminte celora ce suntŭ învĕţaţĭ şi sciŭ cum le vorŭ tocmi dupĕ rônduéla lorŭ, şi celora cariĭ le-aŭ vĕḑutŭ cu ochiĭ lorŭ, sĕ pue silinţă ca sĕ le tocméscă tóte, avêndŭ vreme ca sĕ le şi prefacă maĭ cu bună orônduélă şi scrisóre de câtŭ a nóstră. Care socotimŭ că vre o sémă s'orŭ găsi şi dintr'acestea a nóstre de vorŭ prinde locŭ. Ce orĭ în povestele Domnilorŭ ce aŭ trecutŭ, séŭ într'a ostirilorŭ, séŭ în slovele scrisuluĭ nostru, veţĭ găsi greşelĭ, sĕ ne daţĭ iertăciune şi

[1]) Periodul cuprinsŭ în parentese nu se află în originalul luĭ Enaki Kogălniceanu, carele fiindŭ în Constantinopolŭ aŭ scrisŭ numaĭ întêmplările pênĕ la 30 Ianuarie 1774. Acestŭ periodŭ este adăogitŭ de unŭ copistŭ maĭ nuoŭ de şi totŭ contimpuranŭ. — Red.

sĕ le tocmițĭ, fiindŭ că noĭ numaĭ pentru nume ne-amŭ silitŭ, şi pentru mergerea Domnilorŭ unul dupĕ altul cum aŭ petrecutŭ!

Aicea vroimŭ sĕ arĕtămŭ pentru mare şi multă scădere ce aŭ cursŭ némuluĭ crestinescŭ în Țarigadŭ, alesŭ celorŭ ce se rĕzemaŭ în domniile țĕrilorŭ Moldoveĭ şi a țĕriĭ Românescĭ, care aceste țĕrĭ le eraŭ tótă chiverniséla şi agonisirea. Şi fiindŭ că din pricina óştirilorŭ ce aŭ ținutŭ peste cincĭ anĭ, numaĭ pênĕ la 1773 Dechemvrie 30, care s'aŭ scrisŭ, aŭ fostŭ rĕmasŭ la mare scăpăcĭune atâtŭ Domniĭ mazilĭ, câtŭ şi Beĭzadelele, şi Capi-kihaele, şi alțĭ boĭerĭ mulțĭ şi de cinste, care nu putemŭ ca sĕ le arĕtămŭ numele şi boĭeriile lorŭ, căcĭ nu se cade. Éră o sémă de slugĭ a lorŭ, ómenĭ din țéra Românéscă, vĕḑêndŭ în câte se află stĕpâniĭ lorŭ, trăgêndŭ şi eĭ óre care lipsă din cele ce le trebuĭea, că pe semne nu le agiungea atâtŭ din rôndul mâncatuluĭ câtŭ şi din rôndul purtatuluĭ, fiindu-le şi căile închise, neputêndŭ ca sĕ se ducă de la locurile acestea, trăgeaŭ şi eĭ mare lipsă la tóte cu stĕpâniĭ lorŭ; pênĕ rĕmăsese de luase şi multŭ obrazŭ, de făceaŭ ce le era voiea, grăindŭ şi câtŭ le venea la gură, ḑicêndŭ că cu acestea îşĭ rĕcorescŭ ânimile. Şi lângă alte multe ce lehăiaŭ, aŭ începutŭ a le face şi stihurĭ înscrisŭ, cu care îĭ hulescŭ, fiindŭ că s'aŭ scăpatŭ din mila acelorŭ țĕrĭ înfrumusețate; carele vĕḑêndu-le şi noĭ aceste, le amŭ însemnatŭ dupĕ scrisorile lorŭ, arĕtându le într'acestŭ chipŭ:

Istorie ce aŭ scosŭ Domnilorŭ şi boĭerilorŭ.

Oh! lume înşelătóre,
De'mpĕrațĭ învrăjbitóre;
Cum era de dulce mĭerea,
Acum este-amară fĭerea.
Şi cu tóte 'mpodobită,
Acum te-arĕțĭ prea urîtă,
Îndestulat' estĭ de tóte,
Şi Domniĭ n'avură parte!
Că de ce nu s'aŭ temutŭ,
Aceea acum le-aŭ sositŭ.
Căḑĕmêntul boĭerilorŭ
Este ca vaĭ de capul lorŭ;
Că dintr'înşiĭ suntŭ perițĭ,
Cu sĕrăcie 'mpodobițĭ.
Şi de necazŭ şi de sudorĭ
Îs bolnavĭ pe ḑi de cincĭ orĭ.
Numaĭ le e pe dreptate
Sĕ le pat'aceste tótĕ.
Nu'ĭ cu cale sĕ grăimŭ,
Ca sĕ nu'ĭ maĭ pedepsimŭ;

Sĕ scrimŭ totŭ de Domnie,
C'aŭ rĕmasŭ la grea urgie.
Din Bezedele cum vĕdŭ eŭ,
Orŭ sĕ rĕmăĭe 'n halul meŭ.
Măcarŭ că eŭ suntŭ o slugă,
Slujescŭ, mănâncŭ, punŭ în pungă;
Eĭ fiindŭ deprinşĭ la bine,
A sĕ le cadă ruşine;
Cândŭ n'orŭ avea omŭ sĕ'ĭ slujéscă,
Atuncĭ o sĕ se pedepséscă,
Că n'orŭ putea sĕ ea slugă,
C'apoĭ pânea n'a s'agiungă.
Ceste tóte-orŭ sĕ se facă,
Ceva vreme sĕ maĭ trécă.
Chĭeltueala aŭ sfêrşitŭ,
C'aŭ fostŭ banĭ de fumăritŭ;
Blestemul celorŭ sĕrace
Nu le va fi lorŭ în pace.
Ce şi casa celuĭ ce-o-are
A sĕ rĕmâĭe la vênḑare.
De cândŭ s'aŭ deschisŭ oştile
Eĭ 'şĭ aŭ perdutŭ minţile.
Totŭ umblândŭ din casă 'n casă,
Cu inima friptă, arsă,
Şi sĕ afle pentru pace,
Ca dórŭ Moldova s'a 'ntórce!
Cum s'arétă, nu se'ntórce,
Pe cum vĕdŭ d'aice 'n cóce,
Eĭ vorŭ sĕ se 'nglendiséscă,
Ca sĕ nu se 'nnebunéscă;
Şi toţĭ de o vorbă sĕ fie,
Pe datornicĭ sĕ'ĭ mîngâĭe,
Fiindŭ că strigă 'n gura mare,
Că'ĭ vorŭ pune la 'nchisóre.
Şi de voĭe rea ce aŭ
Slugile odihnă n'aŭ.
Numaĭ avemŭ sĕnătate
De le putemŭ răbda tóte.
Stăpâniĭ lasŭ sĕ grăĭéscă,
Ca sĕ se maĭ rĕcoréscă,
Că aŭ inima amară;
Cândŭ, Moldovo bună ţéră,
Staŭ la tine de gândescŭ,
Inimĭle li se topescŭ
De zefchiurĭ ce aŭ făcutŭ,

Primblându-se pe la Prutŭ,
Cu butca cu patru caĭ,
Făcêndŭ zefchiŭ ca nisce craĭ.
Lăutariĭ le cântaŭ,
Grija țĕreĭ nu purtaŭ!
Dumnedeŭ. așa vĕdêndŭ,
Îĭ lăsă în vécŭ plângêndŭ;
Plângêndu'șĭ păcatele,
Ca sĕ'șĭ scie faptele.
Faptele ce 'n țéră aŭ făcutŭ
Acum tóte lorŭ aŭ sositŭ;
Că zefchĭurile ce-aŭ trasŭ,
Acum le vérsă pe nasŭ.
N'orŭ sfârși inima rea,
Câte dile vorŭ avea.
Unde-aminte îșĭ aduce,
Pânea nu póte s'o mănânce;
Cățĭ ómenĭ aude trecêndŭ,
Totŭ călĕrașĭ îĭ pare 'n gôndŭ,
Și se scólă de la masă,
Cu inima friptă, arsă,
Și totŭ stă de se gôndesce,
Și din gur'așa grăĭesce:
«Moldova că ne-aŭ lipsitŭ,
«Maĭ bine amŭ fi muritŭ;
«Sĕ nu maĭ trăimŭ c'ocară,
«Maĭ multŭ cu inim'amară!
«De pe-acum începe lume
«A nu căuta la nume.
«Pe care n'aveamŭ prepusŭ,
«Acum s'aŭ 'nălțatŭ maĭ susŭ.
»Îĭ dămŭ bună diminéța,
«Elŭ nu vra sĕ ne maĭ védă!
«Aste nu-s'nimica frate,
«Orŭ sĕ vie rele fórte;
«C'o sĕ mergemŭ la bărbĭerie,
«Sĕ ne radă pe datorie.
«Și vorŭ sĕ ne amăréscă
«Pentru țéra Românéscă;
«Bătândŭ cu cuvintele:
«Ce amŭ făcutŭ pungele?
«Déră noĭ ce rĕspunsŭ sĕ dămŭ,
«Ca sĕ nu ne rușinămŭ?
«C'aŭ fostŭ pungĭ pe nedreptate;
«Și n'amŭ avutŭ d'ele parte.

«Eĭ însĕ toțĭ n'orŭ sĕ crédă,
«Ḑicêndŭ că le-avemŭ în ladă,
«Şi le ţinemŭ totŭ ascunse,
«Pin ghevghirurĭ suntŭ supuse.
«Şi nu sciŭ că în sĕnduce,
«N'aŭ şórecĭĭ ce s'apuce.»
Sĕ venimŭ dér' la cercetare,
La cea de pe urmă stare,
Că boĭerul de divanŭ
A s'agiungă baccevanŭ,
Şi sĕ strige pe socacŭ,
Vânḑêndŭ totŭ prăjĭ şi spănacŭ.
Acésta de nu le vine,
Şi vorŭ sĕ trăĭéscă bine,
Apuce-s' de băcălie,
Că'ĭ maĭ mare boĭerie.
Şi acésta de nu le place,
Pe hamalŭ véḑă ce face,
Că câtŭ îĭ ḑioa de mare,
Cară lemne în spinare.
Suntŭ ş'alte mansupurĭ multe,
De nu potŭ sĕ'mĭ vie a-minte,
Nicĭ totŭ sĕ le povestescŭ,
Că mĕ temŭ sĕ nu rĕcescŭ!

Şi s'aŭ sfêrşitŭ halturile Muntenilorŭ pênĕ aice,

Aice ne vine rôndul sĕ arĕtămŭ şi pentru câţĭ Patriarşĭ a Ţarigraduluĭ scimŭ:

Paisie celŭ bĕtrânŭ care aŭ fostŭ în treĭ rôndurĭ.

Chirilŭ celŭ spânŭ care 'l-aŭ surgunitŭ la Sina-orus.

Serafimŭ care 'l-aŭ trămisŭ la Sfânta-Agura, şi pe urmă aŭ fugitŭ éră, la corăbiile Moskalilorŭ pe mare.

Ionikie Caragïa, care 'l-aŭ trămisŭ la Halchinis.

Calinicŭ care 'l-aŭ surgunitŭ la Zagura.

Samoilŭ ce'ĭ ḑicŭ Hangirli, éră la Sfânta-Agura, şi 'l-aŭ adusŭ.

Meletie, 'l-aŭ trămisŭ la Tenedos.

Teodosie, 'l-aŭ trămisŭ éră la Halchinis.

Éră Samoilŭ 'l-aŭ făcutŭ Patriarhŭ, alŭ doilea, pe vremea ce ţinea oştile la létŭ 1773 Noemvrie în 15.

In ḑilele acestuĭ Impĕratŭ turcescŭ, Sultanŭ Mustafa, în Ţarigradŭ, în tótă Impĕrăţiea luĭ, multe semne dumneḑeescĭ s'aŭ arĕtatŭ. Ântêiaşĭ dată aŭ detunatŭ unŭ galionŭ mare Impĕrătescŭ, acolo unde şedea legatŭ la Tarsana, şi aprinḑêndu-se de ardea cu mare pară, care tăindu'ĭ legăturile âmbla pe mare şi ardea cu mare pară, care n'aŭ fostŭ cu putinţă sĕ'lŭ stingă.

In câte-va rônduri aŭ peritŭ sórele, de aŭ zĕbovitŭ multă vreme, pênĕ s'aŭ ivitŭ éră.

In multe rônduri s'aŭ făcutŭ cutremurŭ, care în douĕ rônduri aŭ fostŭ mare de aŭ căḑutŭ multe ziduri şi geamiĭ, căḑêndŭ şi geamiea care îĭ ḑicŭ Sultanŭ-Mehmedŭ, isvorindŭ dintr'unŭ colţŭ şi sânge prea multŭ din pĕmêntŭ, care 'l-aŭ vĕḑutŭ lumea.

O stea cu códă s'aŭ arĕtatŭ pe cerŭ, de aŭ ţinutŭ multe nopţĭ.

O mare lumină éră s'aŭ arĕtatŭ pe cerŭ, în câte-va nopţĭ, spre vêntul celŭ din susŭ; şi altŭ semnŭ ca o cruce în cerŭ s'aŭ arĕtatŭ de-asupra sfânteĭ Sofiĭ.

La o minaré a uneĭ geamiĭ, în mijlocul alemuluĭ, s'aŭ arĕtatŭ o cruce de aŭ vĕḑut-o lumea.

Unŭ galionŭ, fiindŭ lûngă Gumrucŭ, în mijlocul măreĭ, s'aŭ aprinsŭ, şi arḑêndu'ĭ legăturile, aŭ purcesŭ pe apă, dândŭ peste alte cincĭ corăbiĭ, şi s'aŭ aprinsŭ şi acelea; şi de acolo mergêndŭ cale de douĕ mile aŭ mersŭ la săraiul Impĕrătescŭ de la Anală-Cavaki, şi 'l-aŭ arsŭ.

In ḑioa ce s'aŭ întorsŭ corăbiile turcescĭ de la Marea-Albă, câte rĕmăsese de nu le aŭ fostŭ arsŭ Moskaliĭ, cândŭ întraŭ, unŭ mare focŭ s'aŭ făcutŭ sărindŭ cale de o milă de locŭ, şi s'aŭ aprinsŭ douĕ chĭoşcurĭ împĕrătescĭ de aŭ arsŭ, neputêndu-le stinge, adecă Iali-Chĭoşcŭ, şi Săpecetlirŭ-Chioşcŭ, şi altele multe.

SFÊRŞITUL LÉTOPISEŢULUĬ LUĬ **ENAKI KOGĂLNICEANU.**

Stihurĭ asupra Domnuluĭ Grigorie Ghica Voevodŭ alŭ țěreĭ Moldoveĭ.

de

Enaki Kogălniceanu*)

Vrêndŭ s'arĕtŭ şi sĕ vorbescŭ
De mirare mĕ uĭmescŭ,
Aşŭ grăi, nu mĕ pricepŭ,
Nu sciŭ de unde sĕ'ncepŭ;
Sĕ facŭ o jalnică vorbă
Pentru Domnul Ghica Vodă,
Celŭ puternicŭ şi vestitŭ
La ce sfêrşitŭ aŭ venitŭ!
O limbă ritoricéscă
Arŭ trebui sĕ vorbéscă,
Şi sĕ spuĭe acea 'ntêmplare
Jalnică şi de mirare,
Care s'aŭ cunoscutŭ fórte
In halul lumeĭ deşérte,
Cum că n'are nicĭ unŭ bine
Lumea statornicŭ în sine.
Sĕ cugete orĭ ce omŭ
Intêmplarea-acestuĭ Domnŭ,
Ca sĕ védă altă stare
A sea primejdie mare.
Fiindŭ plinŭ de bucurie,
Luândŭ a treea Domnie,
Câtŭ în vĭéță aŭ trăitŭ,
Cu marĭ nădejdĭ aŭ domnitŭ.
Dér'acele nădejdĭ multe
Nu putea ca sĕ'ĭ agĭute,
Nicĭ sĕ puĭe în lucrare
Cugetul Măriеĭ Séle,
Nicĭ puteaŭ ca sĕ'lŭ păzéscă
De urgiea-împĕrătéscă.
Decĭ fŏră veste ĭĭ fusă,
Acea primejdie-ascunsă,

---

*). Ineditŭ.

Primejdie grea de mórte
Care aŭ sĕvêrşitŭ tóte!
S'aŭ vestitŭ în ţéra tótă
Cum că vine de la Pórtă
Unŭ Capegiŭ rônduitŭ,
Si conacul i-aŭ gătitŭ.
Déră nimenĭ nu scia
Cu ce chipŭ şi trebĭ venea;
Numaĭ Vod'aŭ ḑisŭ că scie
Arĕtândŭ în Spătărie,
Fiindŭ boĭerimea tótă
Şi obicĭnuita glótă.
Cu şése ḑile'nainte
Vod'aŭ ḑisŭ aste cuvinte:
«Acestŭ Capegiŭ ce vine
«Este prietenŭ cu mine,
«Şi'ĭ trămisŭ ca sĕ vestéscă
«O poroncă 'mpĕrătéscă.
«Sĕ nu gândiţĭ de rĕsboĭ,
«Aice dóră la noĭ;
«Ci-aduce fermanŭ de pace
«Dupĕ cum scire ne face.»
O! ce urîtŭ prieteşugŭ.
L'alŭ sĕŭ grósnicŭ vicleşugŭ!
O! ce veste-aşa tăcută
Numaĭ de dênsul sciută!
Éră cândŭ s'aŭ auḑitŭ
Că la Şanta*) aŭ sositŭ,
I s'aŭ trămisŭ înainte
Alaĭŭ şi dobe cu cinste,
Ca sĕ'ĭ facă 'ntêmpinare
Fiindŭ beĭŭ şi agă mare,
Şi cu pompă sĕ'lŭ priĭméscă
Ca p'o slugă 'mpĕrătéscă.
Mergêndŭ cu-alŭ sĕŭ argalîcŭ
La casele de beĭlicŭ,
Pênĕ nu intră 'n oraşŭ,
Acestŭ sprintenŭ ucigaşŭ,
Éră déca aŭ sositŭ
Ce vicleşugŭ aŭ găsitŭ!
Aŭ ḑisŭ că'ĭ bolnavŭ de mórte,

*) Puntŭ pe calea vechĭe a Ţarigradulul, adecă pe la Bordea, o oră departe de Iaşĭ. In timpul Domnilorŭ fanarioţĭ, acolo mergea alaiul din Iaşĭ spre întêmpinarea paşilorŭ.

Editorul

Aŭ cerutŭ doftorŭ sĕ'lŭ cate,
Trămiţêndŭ luĭ Vodă scire
Fiindŭ slăbitŭ peste fire,
Şi vrêndŭ a merge la curte
Avêndŭ sĕ'ĭ grăĭască multe,
Şi fermanurĭ sĕ'ĭ aréte;
Trebĭ marĭ şi lucrurĭ înalte,
Dér'nu póte pentru bólă
Căcĭ din patŭ nu se maĭ scólă.
Vod'audindŭ aŭ credutŭ,
Ca cum arŭ fi fostŭ vĕdutŭ,
Şi ne-avêndŭ niciĭ unŭ prepusŭ:
I-aŭ trămisŭ acestŭ rĕspunsŭ:
«Se nu facă ostenélă,
«Fiindŭ supăratŭ de bólă;
«Că merge Măriea Sa
«Acolo la gazda sa.»
Cu nădejde 'lŭ amăgise
Pentru boĭeriĭ ce fugise
Sĕ facă cu turcul sfatŭ
Ca sĕ le vie de hacŭ.
De arŭ fi spusŭ dreptŭ Fotaki
Precum aŭ spusŭ Gavrilaki,
Totŭ arŭ fi pututŭ prepune
Acea-ascunsă slăbiciĭune,
Dér' ce sĕ dicemŭ maĭ multŭ?
Césul morţeĭ n'aŭ sciutŭ!
De Duminecă'n de séră;
O ce césŭ şi di amară!
Aŭ poroncitŭ se gătéscă
Carêta sa cea Domnéscă,
Ca cum arŭ merge la primblare
Veselŭ şi cu alinare.
Adese-orĭ întreba:
«Nu i-aŭ maĭ trasŭ carĕtă?
«Diceţĭ de grabă s'o tragă
«Ca vremea sĕ nu se trécă.»
Şi îndată purcegêndŭ,
A rĕmasŭ Dómna plângêndŭ.
Că ĭĭ dise sĕ nu mérgă,
Pênĕ nu va cerceta, sĕ védă
Acelŭ turcŭ aşa cumplitŭ:
Cu ce poronc'aŭ venitŭ?
Ci elŭ nu aŭ ascultatŭ
Acestŭ folositorŭ sfatŭ.

Ér' cândŭ vroia sĕ purcégă
Tufecci-Başa 'lŭ întrébă:
«Afendi-mu arŭ fi bine
«Sĕ maĭ ĭaŭ ómenĭ cu mine,
«Măcarŭ ceva tufeccii,
«Că mergŭ numaĭ duoĭ copiĭ
«Şi vre-o treĭ boĭerănaşĭ,
«Ş'alŭ doilea cămĕraşŭ.»
Vod'audindŭ aŭ rĕspunsŭ:
«Nu trebuĭe; suntŭ de-ajunsŭ.»
Ş'aşa la vreme de nópte
Purcede acum spre mórte
Fĕră de calabalîcŭ,
La casele de beĭlicŭ.
Bostangii se gătise
Precum li se poroncise;
Şi i-aŭ eşitŭ înainte
De 'l-aŭ têmpinatŭ cu cinste.
Şi suindu-se pe scară
Ilŭ ţinea de subţióră.
Dupĕ çe s'aŭ suitŭ susŭ,
Şi la Capegiŭ 'l-aŭ dusŭ,
'L-aŭ priĭmitŭ cu bucurie,
Arĕtândŭ prietenie,
Dicêndŭ: «bine-aĭ venitŭ
«Alŭ meŭ prietenŭ doritŭ.»
Avea chĭeful bucurosŭ
Pentru-alŭ sĕŭ doritŭ folosŭ.
Că prinsŭ 'l-aŭ vĕdutŭ
In mânele séle cădutŭ!
Şi aşa 'l-aŭ amăgitŭ
Precum n'aŭ nădăjduitŭ!
Pe copiĭ cu tufecciĭ,
I-aŭ chiămatŭ la cafegiĭ,
Adică ca sĕ'ĭ cinstéscă
Cu rânduĭala turcéscă,
Cu cĭubuce, cu cafele,
Să nu stee la perdele;
Că de vorŭ aŭdi strigare,
Eĭ vorŭ face tulburare.
Uniĭ Turcĭ staŭ pe la uşĭ,
Uniĭ prin cămĕrĭ ascurşĭ
P'unde le-era poroncițĭ,
De cu vreme rânduițĭ;
S'atuncea intrândŭ în casă,

Aceĭ ce se înarmasă,
Si uşile deschiḑêndŭ,
Aŭ şeḑutŭ cu toţiĭ rôndŭ.
Vĕḑêndŭ Vodă acea 'ntêmplare,
'L-aŭ coprinsŭ mare sudóre;
O sudóre grea de mórte,
Care le-aŭ sĕvêrşitŭ tóte;
Si cum că-a scăpa nu póte
Că sfêrşitul este-aprópe.
Decĭ făcêndŭ puţină vorbă
Capigiul către Vodă,
Ce 'ĭ-aŭ ḑisŭ, ce 'l-aŭ mustratŭ,
Nu sciŭ, nu m'amŭ întêmplatŭ
Acolo unde vorbĭa.
Aŭ cerutŭ tabacŭ sĕ bea.
Tabacherea 'ĭ-aŭ deschisŭ,
Si către Vod'aŭ întinsŭ;
Ér' Vodă cândŭ s'aŭ plecatŭ
Adecă sĕ bea tabacŭ,
Aŭ făcutŭ semnŭ capigiul către hasnatarul
Ca sĕ'lŭ lovéscă cu hangĭarul.
Si îlŭ loviră în spate
Care'ĭ da rană de mórte.
Atuncea Vodă căḑêndŭ
Cu spatele la pămêntŭ:
«*Amanŭ Efendi*!» aŭ strigatŭ,
«Fie'ţĭ milă şi pĕcatŭ;
«Fie'ţĭ milă, nu mĕ pĭerde,
«Că nu amŭ nicĭ o nădejde;
«Si de poţĭ, chivernisesce,
«Cu chipŭ de mĕ mazilesce
«Ca sĕ scapŭ şi de urgie;
«Nu'mĭ lăsa curtea pustie!»
Cine voĭa sĕ'lŭ asculte,
Ca sĕ vie sĕ'lŭ ajute?
Unŭ turcŭ de gâtŭ îlŭ strânge,
Amarnicŭ îlŭ strepunge,
Sĕ nu maĭ pótă striga
Séŭ a sĕ maĭ văita!
Bostangi-başa-aŭ rĕspunsŭ
Dupĕ semnul ce 'ĭ-aŭ spusŭ,
Ascultândŭ cu luare-aminte
Din vorbe şi din cuvinte,
Spre a auḑi vr'unŭ glasŭ
Sĕ'lŭ găséscă fĕră ceasŭ.

Şi aŭ şi simţitŭ
Unŭ glasŭ de totŭ amorţitŭ,
A luĭ Vodă cândŭ striga
Si cu Turciĭ sĕ lupta,
Fórte amarŭ se văita,
Pên'aŭ spartŭ şi feréstra,
Ca sĕ ĭésă şi sĕ scape
De acea cumplită mórte;
In zadarŭ, fŏră folosŭ,
'L-aŭ oborîtŭ de totŭ gĭosŭ!
S'alergândŭ se intre 'n casă;
Ceĭ de la uşă, nu'ĭ lasă;
Decĭ voindŭ ca sĕ se 'ntórcă,
Nesciindŭ ce se maĭ facă,
Ér' bostangiul celŭ-altŭ
Ce sta de faţă armatŭ,
Năvăli ca nisce fĭară
Si 'n cuţite ĭlŭ luară!
Ellŭ de durere, de frică,
Se muncesce şi s'aruncă,
Si sĕ bate ca unŭ pesce,
In sânge se tăvălesce!
Ér' trupul celŭ multŭ muncitŭ,
Si de cuţite rănitŭ,
'L-aŭ datŭ p'o feréstră 'n josŭ
Spre grădina cea din dosŭ!
Si bostangii săpară,
Si acolo 'lŭ îngropară!
Din averile luĭ tóte,
Neavêndŭ la a sa mórte
Macarŭ patru coţĭ de pînză
Ca pe dênsul s'o întinḑă.
Ér' capul într'o cutie
'L-aŭ trămisŭ la 'mpĕrăţie.
Precum şi averile luĭ tóte
Le-aŭ făcutŭ peşcheşŭ la Pórtă!
Si aşa s'aŭ sĕvêrşitŭ
Grigore Ghica celŭ vestitŭ,
Care multŭ s'aŭ minunatŭ
De mórtea ce s'aŭ têmplatŭ.
Rĕmâne sĕ ne rugămŭ,
Ca sĕ'lŭ ĭerte Dumneḑeŭ;
Sĕ'ĭ fie duhul în fericire:
Vecĭnica luĭ pomenire!

STIHURI

asupra peireĭ luĭ *Manolaki Bogdanŭ* vel Vornicŭ, şi a luĭ *Ión Cusa* biv vel Spătarŭ, cariĭ cu urgie împĕrătéscă şi de sabiea domnéscă s'aŭ sĕvêrşitŭ în domniea Măriei Séle Constantinŭ Dimitru Moruz V.V. în anul 1778 Augustŭ 18,

de

ENAKI KOGĂLNICEANU*).

O! ce grósnică 'ntêmplare,
O! ce primejdie mare,
O! ce cumplită cădere,
O! spăimêntată gôndire,
La micĭ, cum şi la ceĭ marĭ,
La slabĭ, cum şi la ceĭ tarĭ,
La săracĭ şi la bogaţĭ,
Şi la toţĭ ceĭ-lalţĭ!
In oraşŭ şi la polată,
Cum şi la obsciea tótă!
In norodŭ ce spăĭmêntare,
Si în boĭerĭ grijă mare!
Ascultaţĭ, sĕ audiţĭ;
Ceea ce n'aţĭ vĕdutŭ priviţĭ.
Ce multŭ îĭ vrednicĭ de plânsŭ,
A pismeĭ ceĭ pre ascunsŭ!
O ce jale, ce 'ntristare!
O ce plânsŭ, cu suspinare!
Istoria este lungă;
Éră mintea 'mĭ-este scurtă.
Ce pe cât mĕ voiŭ pricepe
A o scrie voiŭ începe,
Şi voiŭ face arĕtare,
De acéstă întêmplare.
Arĕtare voiŭ sĕ facŭ,

*). Ineditŭ.

Măcar nu fie pe placŭ,
Căci a o lăsa, sĕ tacŭ,
Fŏră de minte mĕ facŭ,
Şi m'arĕtŭ nepriceputŭ
La lucrul ce-amŭ începutŭ.
Decĭ numaĭ de cât începŭ,
Ḑicêndŭ pre câtŭ mĕ pricepŭ.
Intr'acestŭ vécŭ de acumŭ,
Trăindŭ astăḑĭ, ce veḑumŭ?
Vĕḑumŭ ceea ce n'amŭ vĕḑutŭ,
Ca unŭ visŭ de necreḑutŭ!
Intr'o ḑi grea turburare
In curte cu spăĭmêntare:
Aducere a o sémă
Din boĭerĭ ca sĕ dea sémă
De eftalele ce aŭ scrisŭ,
Care Domniea le-aŭ prinsŭ'
Cu pîrĭ, făr' de socotélă,
Care-aŭ eşitŭ în ivélă;
De Dărmănescul fu scrise
Şi'n Benderŭ pe-ascunsŭ trămise
Cu o slugă ticăită.
Şi sluga neplăcută,
Lăsându-le prin gĭamiĭ
La agĭ şi la mulţime,
Cum şi prin cafenele,
Unde'sŭ musafirele,
Ca turciĭ sĕ le găséscă,
Jaloba sĕ se vedéscă,
La paşĭ şi la saraskerĭ,
Şi la askerĭul din Benḑerŭ.
Darmanescu'ĭ fŏră minte,
Arĕtândŭ jalobe multe;
Avut'aŭ in acestŭ sfatŭ
Pe Cuza celŭ destrematŭ,
Cu carele s'aŭ unitŭ
Şi pre mulţĭ i-aŭ amăgitŭ,
Trăgêndu-ĭ in acelŭ sfatŭ
Prin gĭurămêntŭ ce le-aŭ datŭ,
Sĕ fie toţĭ într'unŭ cuvêntŭ
La lucrul ce-aŭ începutŭ.
Logofĕtul Bălănescul
Fu gĭuratŭ de Dărmănescul,
Precum şi Canta Spatarĭul
Şi Romano Caminarĭul,

Éră dintr'aceste-eftale
Ce s'aŭ trămisŭ lŏr'de cale,
Fu prepusŭ pe Dărmănescul,
Pe Cuza, pe Bălănescul,
Cum şi pe Canta Spatarĭul
Şi Romano Căminarĭul,
Dintru a Ghicăĭ Domnie,
C'aŭ umblatŭ cu viclenie,
Cu fuga lorŭ la Hotinŭ
Pĭrĭndŭ pe Ghica de hainŭ.
Decĭ numaĭ de câtŭ Domnie
Fu aprinsă de mânie,
Şi răpeḑi 'n Dărmănescĭ
Totŭ aleşĭ ómenĭ domnescĭ,
Cum şi la ceĭ de maĭ susŭ
Pomeniţĭ l'acestŭ prepusŭ ;
I aŭ adusŭ pre toţĭ în curte
Fŏră vorbe séŭ cuvinte ;
I-aŭ pusŭ pre toţĭ în poprélă,
Prin becĭurĭ, nu la ivélă.
Nu i-aŭ scosŭ la arĕtare
Pên' n'a face cercetare.
Ce bătêndŭ pre Dărmănescul,
Arĕtândŭ pre Bălănescul
Mărturisi căĭ vicleanŭ,
Arĕtândŭ şi pre Bogdanŭ,
Şi pre toţĭ pre ceĭ închişĭ,
Că suntŭ cu Bogdanŭ agĭunşĭ;
Incă şi pre Căminarul
Şi pre Canta biv Spatarul.
Dér' Romano luândŭ scire,
Ca sĕ scape de peire.
Trecu cordonul nemţescŭ
Lăsândŭ locul creştinescŭ,
Şi ţéra cea de moşie,
Ca sĕ scape de urgie.
Étă veĭ vedea cum va scăpa,
Şi la ce sfĭrşitŭ se va afla !
Ér' celŭ maĭ mare vicleanŭ
Este Vornicul Bogdanŭ.
Decĭ veni Bogdanŭ la curte,
Arĕtândŭ şi nazurĭ multe,
Şi se arĕta voiosŭ
Şi la vorbă mĭngăĭosŭ,
Vorbindŭ cu fiesce-care,

Cu unŭ chiefŭ şi c'o primblare,
Vrêndŭ sĕ fie-acoperitŭ
La ceea ce era vĕditŭ.
Căcĭ şi singurŭ cunoscuse
Dér' grea pază ce vĕḑuse,
Căcĭ d'aceea-'lŭ păzeaŭ fórte
In totŭ césul ḑi şi nópte.
Bogdanŭ celŭ 'naltŭ, întristatŭ.
Ḑis'aŭ şi le-aŭ arĕtatŭ,
Ca taĭna sĕ o păzéscă,
Ér' eĭ sĕ se odihnéscă;
Taĭna sĕ fie păzită!
Ér' tréba este gătită!
«Lăsaţĭ tóte-asupra mea,
«Şi eŭ voiŭ lucra ce-oiŭ vrea.
«Acum cine şi prin cine,
«Le voiŭ lucra tóte bine!
«Vedé-veţĭ cum amŭ lucratŭ.
«Şi la ce sfîrşitŭ aŭ datŭ?»
Avut'aŭ minte înaltă;
Vrea sĕ rĕsbată la Pórtă,
Ca stăpânŭ mare sĕ fie,
In Patrie cu Domnie.
Şi îĭ gĭura cu tărie,
Cu isvodŭ de boĭerie.
Află Vornicul Bogdanŭ
Pre Efendi Şulimanŭ;
Scris'aŭ arzŭ cu pîră mare,
Arĕtândŭ jalobă tare
Pentr'o sémă de boĭerĭ:
Sĕ dea scire la Benderŭ,
Că la trecuta oştire
Eĭ aduseră peire
In tótă-armiea turcéscă
Cu a lorŭ fire tirănéscă;
Precum şi'n anul trecutŭ,
Eĭ pe Ghic'aŭ sfătuitŭ
Ca elŭ sĕ se hainéscă,
La Moskalĭ sĕ prilejéscă,
Ca eĭ sĕ hălăduiéscă
De urgiea 'mpĕrătéscă.
Acestia'sŭ viclenĭ împĕrăţieĭ
Ce petrecŭ în sumeţie;
Cariĭ suntŭ de toţĭ vĕḑuţĭ,
Că de Beĭul suntŭ cinstiţĭ;

Că după a lorŭ rea fire
Vorŭ face ţĕrei peire.
Căcĭ dorescŭ de megieşĭ
Şi'ĭ poftescŭ sĕ vie 'n Ieşĭ;
Sĕ fie Porţiĭ în scire,
Că ducŭ ţéra spre peire.
Ca sĕ nu o prăpădéscă,
Elŭ pre nume-ĭĭ arétă,
Sĕ fie sciuţĭ la Pórtă:
Logofĕtul Iónŭ Canta,
Ca elŭ ânteiŭ sĕ'şĭ ĭee plata;
Cum şi pe Logofĕtul Razu
Nu'lŭ trecea nescrisŭ cu arzu;
Şi pre Vel Armaşul Balşiu
Ilŭ făcu sciutŭ la Paşiă.
Acestiaşĭ câte treĭ uniţĭ
Şi de lucrul nuoŭ gătiţĭ.
Er' acestŭ arzŭ ce-aŭ făcutŭ
Luĭ Sulimanŭ nu i-aŭ plăcutŭ.
'L-aŭ tămisŭ éră la sine,
Arĕtândŭ că nu'ĭ scrisŭ bine;
Ca de isnóvă sĕ'lŭ facă,
Sĕ'lŭ scrie şi sé'lŭ prefacă,
După cum singurŭ 'l-aŭ dresŭ,
Atunce cândŭ i 'l-aŭ trămesŭ,
Maĭ cu-asupră de mĕsură,
Dreptŭ de Sulimanŭ cu pîră.
Atâta 'l-aŭ fostŭ trasŭ Bogdanŭ
Pe Efendi Sulimanŭ,
După cum elŭ aŭ poftitŭ,
Turcesce pe arăpie,
Ca unŭ tăĭnuitŭ sĕ fie.
Şi cu bună socotélă,
Sĕ nu ĭésă la ivélă!
Bogdanŭ ḑi şi nópte'ĭ pasce,
Şi ascéptă ce va nasce!
Dér' aceea ce-aŭ născutŭ
Bogdanŭ nu aŭ cunoscutŭ!
Târḑiŭ Bogdanŭ aŭ vĕḑutŭ,
Greşéla ce aŭ făcutŭ,
Nu c'aŭ scrisŭ luĭ Sulimanŭ
Acelŭ cu minte Bogdanŭ,
Ci cum de-aŭ trasŭ l'acelŭ sfântŭ
Pre Dărmănescul celŭ blăstematŭ!
Căcĭ era de multŭ sciutŭ

Că'ĭ din fire abătutŭ.
Cine scia de Bogdanŭ
Séŭ ce dregea Sulimanŭ?
Éră acele eftale,
Fu trămise fŏr'de cale.
Şi nu scia nicĭ Bogdanŭ,
Nicĭ Efendi Sulimanŭ.
Ce de-o dată se vĕḑu,
Că Bogdanŭ tare căḑu;
Cândŭ nu avea nicĭ-unŭ gôndŭ,
Le vĕḑu tóte pe rôndŭ,
Inşirate ca pe-o aţă,
Le vĕḑu tóte pe faţă.
Cunoscêndŭ a sa peire,
Ş'a vieţiĭ sĕvêrşire,
Cu-adîncŭ elŭ suspina,
Norocul îşĭ blestema!
Chibzuindŭ acestŭ amarŭ
Vede pre Başŭ-Gĭohodarŭ,
Care stândŭ d'inainte
Îĭ ḑice-aceste cuvinte:
«Poroncă'ĭ Măriel Séle
«Ca sĕ fiĭ la înshisóre!»
Luându'lŭ de subţióră
Îlŭ scoborîră pe scară.
Din Vorniciea cea mare
Se vĕḑu la închisóre,
Intr'unŭ beciŭ întunecosŭ,
Tocmaĭ la curtea din dosŭ,
Pe o saltea la pămêntŭ,
Unde nu'ĭ trecea nicĭ vêntŭ.
La vreme de năduşélă,
Cu pripă, cu ferbinţélă;
In vreme de véră,
Arḑêndŭ ca 'ntr'o pară;
In luna luĭ Iulie,
In locŭ de bucurie,
Sta gătitŭ de mórte
Care nu'ĭ departe.
Sĕraca gĭupânésă,
Orĭ câtŭ plânge a-casă;
Orĭ câtŭ se bocesce,
Şi sĕ necăjesce,
Mîngîiere n'are
Credŭ câtŭ mi se pare:

Căcĭ este străină.
Nu'ĭ dintr'a sa vină.
Şi unde s'alerge,
Şi cuĭ sĕ se plece?
Sĕracĭ cuconaşĭ,
Micií nastoraşĭ!
Da o fetişóră
Cea maĭ mărişóră!
Staŭ cu toţiĭ rôndŭ;
Vĕdŭ maĭca plângêndŭ,
Incepŭ ş'eĭ cu toţiĭ
Sĕ plângă şi morţiĭ,
Câtŭ şi piétra sécă
E sĕ se desfacă,
Sĕ facă huetŭ mare
Cu a sa despicare,
Şi huete multe
Sĕ se-audă 'n curte.
Ca Dómna s'auḑă,
Şi sĕ se pĕtrunḑă,
Ca de-o jale mare,
De grea întristare;
La Vodă s'alerge,
Sĕ'lŭ róge cu lege,
Cu legea firéscă
Cu cea creştinéscă,
Pe Bogdanŭ sĕ'lŭ scótă,
Pentru glóta tótă,
Pentru gĭupănésă,
Sĕ nu rĕmâie 'n casă,
Lumea sĕ petrécă
Vĕduvă, săracă,
In straĭe cernite,
In lacrimĭ ferbinte,
In plânsŭ necontenitŭ,
In somnŭ neadormitŭ,
In multă plânsóre
De grea întristare,
In grea sĕrăcie,
De grea vĕduvie!
Ér' Bogdanŭ stândŭ la 'nchisóre
Cuprinsŭ de o grijă mare,
Asceptândŭ din césŭ în césŭ
Sfîrşitul celŭ cu necazŭ,
Căcĭ Spatarul Caradja

Adesŭ la dênsul mergea,
Insĕ cu ḑisa Domnéscă,
Ca elŭ sĕ mărturiséscă
De acele pîrîturĭ,
Cu-a luĭ amestecăturĭ,
Ingrozindu'lŭ totŭ cu mórte,
Ca sĕ le aréte tóte.
Socoti însuşĭ Bogdanŭ
Că'ĭ cunoscutŭ de vicleanŭ,
Şi nu'ĭ de tăgăduitŭ,
Că este lucrul vĕditŭ!
Arétă că'ĭ vinovatŭ
Prin arzul care aŭ datŭ
La Efendi Sulimanŭ,
Avêndŭ voróvă de anŭ,
Că nicĭ sĕ fie prepusŭ,
Că de Domnul s'arŭ fi-atinsŭ,
Cu cea maĭ puţină pîră,
Séŭ pîrĭ de-amestecătură;
Şi maĭ vêrtosŭ sĕ nu créḑă
Voiŭ însuşĭ sĕ se véḑă;
Este şi suretul scrisŭ
De pe arzul care-amŭ scrisŭ,
In casă pusŭ pre patŭ
Sub postavŭ lângă macatŭ,
Cu şiretŭ şi tinţuitŭ,
Aşeḑatŭ cu socotélă
Şi cu bună chibzuélă.
Şi pentru ca sĕ mi se créḑă
Aduceţi'lŭ voĭ sĕ'lŭ véḑă!
Ér' dupe ce s'aŭ vĕḑutŭ
Acelŭ suretŭ iscălitŭ
De Cuza şi de Bogdanŭ,
S'aŭ cunoscutŭ de viclenĭ.
Eraŭ în arzŭ iscăliţĭ
Şi ceĭ boĭerĭ pomeniţĭ;
Dér' n'avur'atâta vină,
Iscăliţĭ nu de-a lorŭ mână,
Ci de mâna luĭ Bogdanŭ
Ş'a Cuzeĭceĭuĭ avanŭ.
Acestŭ şuretŭ ce se vĕḑu,
Făcu pe Beĭul de creḑu
Că boĭeriĭ ceĭ-alţĭ
Nu suntŭ atâtŭ vinovaţĭ.
Şi-acésta i-aŭ îndreptatŭ

Cu viéţă de-aŭ scăpatŭ!
Stă Bogdanŭ la închisóre,
Unde mângăĭere n'are,
Nicĭ nădejde de scăpatŭ,
Dupĕ fapta ce-aŭ lucratŭ.
Ce numaĭ la Dumneḑeŭ
Rĕmâindŭ cugetul sĕŭ.
Tóte-a luĭ pecetluite
Cu multe ḑile 'nainte,
Şi în case şi'n cămară,
Cu-a luĭ banĭ şi alte-odórĭ,
Se păzescŭ de arnăuţĭ,
Şi de toţĭ ceĭ rônduiţĭ.
Éră gĭupânésa scósă
Intr'unŭ beciŭ tocmaĭ sub casă,
Plânge şi se văĭcăréḑă...
Dér' cine póte s'o véḑă!
Séŭ sĕ'ĭ dea vr'o mângăĭere
La atâta halŭ şi jéle!
Ce dér', pentru care faptă,
Se făcu şi gĭudecată!
Tragŭ pe Bogdanŭ la Divanŭ,
Avêndu'lŭ ca pe-unŭ duşmanŭ,
Aprinsŭ fu Vodă de mânie,
In întrul în Spătărie,
Cum şi boĭerimea tótă,
Şi obicĭnuita glótă.
Poroncesce pe Bogdanŭ,
Sĕ'lŭ aducă la Divanŭ,
Tocmaĭ de la închisóre,
Aşa cu férele 'n picĭóre!
Duce'lŭ cu grăbire mare
Şi cu férele 'n picĭóre.
Şi cândŭ férele suna,
Norodul se întrista!
Dér' de felŭ boĭeriĭ marĭ,
Fiindŭ atâta norodŭ multŭ
Care nu s'aŭ pomenitŭ!
Sĕracul décă i-aŭ spusŭ,
Căḑu la mare prepusŭ,
Că césul arŭ fi sositŭ,
Tocmaĭ celŭ pentru sfêrşitŭ,
Ş'alta nu pricinuesce,
Numaĭ sĕ olăcuesce,
Ḑicêndŭ: «de-aicĭ n'oiŭ eşi,

«Pênĕ cândŭ mĕ voiŭ sfĕrşi;
«De câtŭ sĕ mĕ tragă 'n fére,
«Maĭ bine sĕ mĕ omóre.»
Decĭ îlŭ duse 'n spătărie
Unde nu e fățierie.
'L-aŭ mustratŭ, 'l aŭ gĭudecatŭ;
Ce elŭ nu s'aŭ apăratŭ;
Ce-aŭ spusŭ dreptŭ că'ĭ vinovaĭŭ,
Prin arzul care 'l-aŭ datŭ;
Şi c'aŭ greşitŭ ca unŭ omŭ
Inaintea unuĭ Domnŭ.
Din seminţiea cea mare,
La vîrsta care o are,
Rógă-se sĕ'lŭ miluéscă,
Şi ḑile sĕ'ĭ dăruéscă!
«Fie'țĭ milă de-a mea casă,
«De sĕraca gĭupănésă,
«De ticăloşiĭ copiĭ,
«Că rĕmânŭ ca vaĭ de iĭ!»
Vodă fiindŭ mâniosŭ
Nu vĕḑu Bogdanŭ folosŭ;
Ce'lŭ mustră ca pre-unŭ omŭ,
Şi'lŭ gĭudecă ca unŭ Domnŭ.
Ḑice déră şi arétă,
Fiindŭ boĭerimea tótă:
«Cangrena ce s'aŭ născutŭ,
Étă vechie s'aŭ făcutŭ,
Ş'aŭ dobînditŭ carne rea.
Care de nu s'a tăia
Nu se póte vindeca,
Că pênĕ 'n gĭosŭ va strica,
Vĕtĕmândŭ pre ceĭ-alţĭ
Cariĭ nu suntŭ vinovaţĭ!»
Şi aşa i-aŭ hotărîtŭ,
Sĕ'şĭ ĭa pedépsă,
Dupĕ fapta ce-aŭ făcutŭ.
Poroncit'aŭ sĕ'lŭ rĕdice,
Şi la-acelŭ beciŭ a 'mi-lŭ duce!
Éră cândŭ fu Vinerĭ séră
Sosi séra cea amară,
Cea maĭ de pe urmă nópte,
Aducĕtóre de mórte.
Incă era de cu vreme,
Poronci pe Balşiŭ sĕ'lŭ chĭăme,
Aducea pre marele-armaşiŭ,
Ce'ĭ ḑicŭ zapciŭ pe-ucigaşĭ.

Iĭ ḑice şi'ĭ poroncesce:
«Pas! acum, de te gătesce,
«Mergĭ de scóte pre Bogdanŭ,
«Acelŭ câne de vicleanŭ,
«Dintr'acelŭ beciŭ ce'ĭ din dosŭ,
«Şi'lŭ du in basca de gĭosŭ,
«Şi pre Cuza celŭ destrematŭ,
«Ce este câne spurcatŭ,
«Pe aceĭ cânĭ netrebnicĭ,
«Că de totŭ rĕul suntŭ vrednicĭ.
«Iea îndată şi gelatul,
«Şi acum le taĭe capul!»
Tênĕrŭ Balşiŭ şi fricosŭ tare,
Ilŭ prinse cutremurŭ mare,
Nicĭ maĭ putu sĕ grăĭéscă,
Nicĭ din locŭ sĕ se urnéscă.
Atuncĭ beĭul aŭ rĕspunsŭ,
Fiindŭ fórte mâniosŭ:
«Tŭ nu estĭ de armăşie,
«Fiindŭ slabŭ tare la fire!»
Şi 'ndată 'l-aŭ datŭ afară,
Făcêndu'lŭ de rea ocară!
Decĭ, nu merse Balşiŭ a casă
Ca vorba sĕ nu maĭ ĭésă;
Căcĭ fu opritŭ de Domnie,
Ca cu unŭ chipŭ de urgie.
Şi ḑise: «chĭămaţĭ pre condicarul,»
Precum din vechiŭ uricarul,
Şi 'ndată ce'ĭ poroncesce:
«Numaĭ de câtŭ te gătesce,
«Şi dreptŭ la temniţă mergĭ,
«Şi din ceĭ închişĭ alegĭ
«Pre unŭ Pavelŭ Căpitanul
«Căruĭa 'ĭ ḑicŭ Soroceanul!»
Ḑice'ĭ: «vino dupĕ mine
«Ieaţĭ şi sabiea cu tine!»
Pavelŭ nevrêndŭ sĕ 'nţelégă
Nicĭ de cum nu vrea sĕ mérgă,
Ḑicêndŭ: «Nu suntŭ gelatŭ de boĭerĭ,
«Ce suntŭ gĭamgaşiŭ de muĭerĭ!»
Indată 'lŭ scóte din butucĭ,
Dându'ĭ câte-va măcĭucĭ,
Cu măcĭuca armăşéscă,
Avêndŭ poroncă Domnéscă.
Îĭ dede ş'o sfertă de holircă

Ca sĕ nu'ĭ fie de frică,
Făcêndu'lŭ maĭ sumeţŭ
Şi la sânge îndrăsneţŭ.
Éră décă merse 'n bască,
Vrură sĕ'ĭ mărturiséscă.
Éră cum staŭ ceĭ gătiţĭ,
Ceĭ de mórte hotărîţĭ.
N'aŭ nicĭ în gôndŭ nicĭ în scire
De-acea grabnică peire.
Vĕdêndŭ că condicarul vine,
Cunoscuse că nu'ĭ bine.
Aşa pe la mieḑŭ de nópte
Intrândŭ în prepusŭ de mórte,
Étă şi duhovnicul
Ţiindŭ molitfelnicul,
Şi patrafiru 'ntr'o mână.
Acolo 'n başcă se 'nchină
Pe rônduéla popéscă,
Vrêndŭ ca sĕ'ĭ mărturiséscă;
Ér' déca'ĭ mărturisise
Dupĕ lege 'ĭ şi grijise.
Intră déră şi gelatul,
Şi dupĕ dênsul şi altul,
Ca mâinele sĕ le lege.
Atuncea Deliormanŭ
Se închină luĭ Bogdanŭ
Cu sabiea gólă a-mână
Şi Spatarul Cuza se 'nchină.
Ér' ticălosul Bogdanŭ,
Către acelŭ Deliormanŭ
Suspinândŭ cu lacrimĭ, ḑise:
«Dér' acésta ce mĕ-agiunse?
«Veniţĭ prietenĭ şi vecinĭ,
«De vĕ luaţĭ iertăciunĭ;
«Vinŭ şi tu a mea soţie,
«Care'mĭ eştĭ cu cununie.
«Veniţĭ şi voĭ copilaşĭ,
«Dragiĭ taĭcăĭ cuconaşĭ.
«Veniţĭ şi voĭ, ale mele surorĭ,
«De vedeţĭ cum eŭ morŭ!
«Sĕracĭ copiiĭ meĭ,
«Cum rĕmânŭ ca vaĭ de eĭ!
«Pré iubita mea soţie,
«Cu ce 'n lume sĕ se ţie?
«Cu o rea ticăloşie,

«Cu cernita vĕduvie,
«Cu plânsurĭ nepărăşite,
«Cu lacrimĭ necontenite.
«O! prea mincinósă lume,
«Vrednică de acestŭ nume;
«O! lume prea ticălósă,
«Cum mĕ desparţĭ de-a mea casă;
«O! lume amăgitóre,
«Şi de grabă peritóre;
«O! lume vremelnică
«Viéţă netemelnică!
«Acum eŭ capul meŭ plecŭ,
«La lumea cea de vécŭ,
«Şi pe dréptă giudecată
«Astă-ḑĭ ĭaŭ căḑuta plată;
«Căcĭ după a mea rea fire,
«Amŭ căḑutŭ la resplătire;
«Căcĭ cu cuvêntul rĕŭ m'amŭ pusŭ
«Improtiva celuĭ unsŭ.
«Pre Domnul meŭ amŭ pîrîtŭ,
«Care'ĭ lucru maĭ urîtŭ.
«Greşit'amŭ dér' ca unŭ omŭ,
«Pismuindŭ pre capŭ de Domnŭ,
«Făcuiŭ vĕrsare de sânge;
«O! cum acum nu voiŭ plânge!
«Voiŭ plânge şi voiŭ striga,
«Pre Dumneḑeŭ voiŭ ruga,
«Pre celŭ puternicŭ şi tare,
«Ca sĕ mi se dea ĭertare,
«Deplinŭ ertare sĕ ĭeŭ,
«Acum prin sângele meŭ.
«O! prea dreptŭ giudecătorŭ,
«Fie'mĭ acum scutitorŭ,
«Şi'mĭ ĭea dér' sufletul meŭ,
«Prin pedépsa care ĭeŭ!
«O! ce înălţime 'naltă,
«Cum căḑuiŭ eŭ de o dată!
«*Fiindŭ Bogdanŭ, şi 'nvĕţatŭ,*
«*Cum pe Dumneḑeŭ amŭ uĭtatŭ*!»
Acestea ḑicêndŭ săracul,
Îşĭ plécă îndată capul,
Şi ḑise către gelatŭ:
«Fă-ţĭ poronca ce-aĭ luatŭ!»
Atuncĭ Pavel Căpitanŭ
Aŭ rĕspunsŭ către Bogdanŭ:

«Poronca ce amŭ luatŭ,
«Numaĭ de câtŭ voiŭ s'o facŭ,
«Măcar că şi eŭ suntŭ vinovatŭ,
«Ca sĕ ïaŭ acestŭ pĕcatŭ !»
Atuncea Cuza aŭ săritŭ;
Şi la luptă s'aŭ gătitŭ,
Puindŭ pricinĭ peste fire,
Ca sĕ scape de peire.
Dér' cum putu ca sĕ scape,
Fiindŭ gelatul aprópe;
Şi puindŭ mâna gelatul
Ântêiŭ luĭ i-aŭ tăïatŭ capul.
Şi-aşa sângele 'ĭ sărea
Şi trupul i se bătea.
Atuncea vĕḑêndŭ Bogdanŭ,
Indat'aŭ strigatŭ «*amanŭ* !»
Ḑicêndŭ: «Mĕ rogŭ başŭ-căpitane,
«Dórŭ nu mi'ĭ necăji fŏr' de cale,
«Ce de-o dată sĕ'mĭ ïaŭ căḑuta plată.»
Atuncea 'ndată mânele i-aŭ legatŭ,
Coborîndu'lŭ gïosŭ din patŭ,
Şi de o dată gelatul
I-aŭ tăïatŭ şi luĭ capul;
Făcêndŭ multă voïe bună,
Că i-aŭ vĕḑutŭ puşĭ la mână.
Şi 'ndată de straïe i-aŭ desbrăcatŭ,
Nicĭ cămeşele nu le-aŭ lăsatŭ!
Şi luândŭ trupurile góle,
Fŏr' de capetele séle,
La Sfeti-Nicolaĭ,
Ducându-le góle,
De-grabă le-aŭ îngropatŭ,
Ca nime sĕ nu simte.
Ér' capetele le-aŭ pusŭ în Pórta Domnéscă.
Totŭ norodul sĕ le privéscă,
Sĕ véḑă ceĭ ce pre Domnŭ pîrescŭ,
Cum de grabă se vedescŭ,
Şi îşĭ ïaŭ căḑuta plată,
Dupe a lorŭ rea faptă!
Nicĭ înălţimea
Nu este fŏră pogorîre!
Inălţatul în vécŭ multŭ,
Coborîtul într'unŭ minutŭ.
Din bogăţiea cea mare,
Veḑĭ acum ce parte are!

Ce-aŭ strînsŭ din copilărie,
Acum o ĭaŭ la mirie!
O! ce lume mincĭnósă,
Cum s'aŭ despărțitŭ de-a luĭ casă;
Şi tótă casa luĭ cea cinstită,
Aŭ rĕmasŭ la o nimică!
Şi aşa s'aŭ sĕvêrşitŭ,
Bogdanŭ celŭ invĕțatŭ şi multŭ vestitŭ!

CONDICA

CE ARE INTRU SINE

OBICEIURI VECHI ŞI NUOI

A

PREA INALŢAŢILORU DOMNI

CARE S'AŬ FĂCUTŬ DIN PORONCA

Prea înălţatuluĭ, luminatuluĭ şi ĭubitoruluĭ de Hristosŭ Domnuluĭ meŭ şi oblăduitoruluĭ a tótă Moldova,

IO GRIGORIE IÓN V.V.

Care s'aŭ alcătuitŭ şi s'aŭ scrisŭ de mine prea plecată slugă

GHEORGAKI, ALU DUOILEA LOGOFĔTŬ,

aicĭ în oraşul Iaşuluĭ, la aniĭ 1762 Noemvrie 5.

Çeremonia Domniei nouă, cândŭ vine Domnul în scaunŭ cu ce politică și rânduélă se cinstesce.

Domnul după ce ìea Domniea la Țarigradŭ, îndată avêndŭ gata pre unul din ómeniĭ sĕĭ, și cu călĕrașiĭ cariĭ se întêmplă acolo, în menzilŭ vinŭ la Moldòva, cu zaptŭ fermanŭ și cu cărțile Domnuluĭ, la Caĭmacamiĭ pre cari 'ĭ orânduiesce Domnul. Decĭ boĭeriĭ Caĭmacamĭ, deosebitŭ de alte trebĭ și purtărĭ de grijă ce aŭ din poronca Domnuluĭ, gătescŭ rĕdvane, carêtă și carĕ pentru agărlîcŭ, și le trămitŭ la Țarigradŭ, cu tóte cele trebuincĭóse; și maĭ 'nainte pênĕ a nu sosi Domnul la Galațĭ, fiesce-carele din boĭeriĭ țĕriĭ (afară de Caĭmacamĭ), s'aŭ silitŭ ca sĕ ĭésă întru întêmpinarea Domnuluĭ la Galațĭ, asceptându-lŭ la vadul Dunăriĭ, de astă parte, unde și saĭvantul este întinsŭ pre malul Dunăriĭ. Și cândŭ ĭésĕ Domnul din ghecitŭ, staŭ boĭeriĭ la rânduéla lorŭ de'ĭ facŭ alaiŭ; și mergêndŭ Domnul la saĭvantŭ, mergŭ toțĭ boĭeriĭ pe rânduélă de'ĭ sĕrută mâna și póla, și lângă Domnŭ stă unŭ boĭerŭ care este maĭ cunoscutŭ Domnuluĭ, și arétă pe fiesce-care din boĭerĭ cine este și ce boĭerie aŭ avutŭ. Și de acolea îndată se rĕdică Domnul de merge la têrgul Galațilorŭ, la gazda ce este rânduită și gătită, petrecêndu-lŭ și boĭeriĭ. După ce intră Domnul în casă, mergŭ boĭeriĭ toțĭ în lăuntru, și le ḑice Domnul de ședŭ dându-le și café; pe urmă, eșindŭ boĭeriĭ de la Domnŭ, mergŭ pe la gazdele lorŭ.

A doua ḑi mergŭ boĭeriĭ de se închină Domnuluĭ, și după café se face și divanŭ de judecățĭ noroduluĭ. Uniĭ din Domnĭ aŭ făcutŭ și mésă boĭerilorŭ, (déră nu toțĭ); apoĭ de la Galațĭ și pênĕ la Iașĭ, la tóte conacele, face Domnul divanŭ, dându-le Domnul tuturorŭ mângâĭere ca aceea că vorŭ avea toțĭ o dreptate.

Pe ceĭ maĭ aleșĭ boĭerĭ îĭ ìea Domnul și în carêtă, într'o ḑi pe unul, într'altă ḑi pe altul, întrebându'ĭ de starea țĕriĭ, și cu ce chipŭ se potŭ chivernisi și se potŭ rĕdica trebuințele. Sosindŭ Domnul la Șanta, unde de orașul Iașilorŭ este cale de două césurĭ, acolo este saĭvantul Domnuluĭ întinsŭ, și Domnul, după ce se schimbă în straĭe, și se grijesce după rânduéla Domnieĭ, (fiindŭ că acolea ĭlŭ întêmpină și alaĭul celŭ gătitŭ din partea Hatmanuluĭ, a Agăĭ și altorŭ rufeturĭ); uniĭ din boĭerĭ întêmpină pe Domnŭ și la Șanta, și de acolea vine Domnul cu totŭ alaĭul. Obiceĭul vechiŭ aŭ fostŭ de aŭ asceptatŭ boĭeriĭ Caĭmacamĭ pre Domnul în meĭdénul ce este din gĭosŭ de fôntâna Papeĭ, și acolea fiindŭ saĭvantul întinsŭ, descăleca Domnul și mergeaŭ Caĭmacamiĭ de se adunaŭ cu Domnul, împreună și cu ceĭ-alțĭ boĭerĭ ce nu puteaŭ merge la Galațĭ, și după ce ședea tótă boĭerimea la rânduéla sa, la fiesce-care se da café. Éră de la o vreme încóce s'aŭ obicĭnuitŭ a descăleca Domniĭ dreptŭ la mŏnastire la Galata.

A doua ḑi se face gătire de totŭ alaĭul, asceptândŭ pre Domnŭ tótă boĭerimea la pórta mŏnastireĭ, cu totŭ alaĭul sĕŭ.

Domnul, după altă podóbă de îmbrăcăminte ce pune asupra sa, se îmbracă și cu haĭna cea Impĕrătéscă ce se chĭamă Cabaniță, și pune Cuca în capŭ, și din-a-stînga Domnuluĭ, alăturea, mergea Skemni-Agasi, ce este rônduitŭ de Impĕrăție pentru așĕḑarea Domnuluĭ la scaunŭ; din-a-drépta, pintre paiciĭ Domnuluĭ, mergŭ și alțĭ ómenĭ Impĕrătescĭ, aprópe de Domnŭ, fiesce-care pe rônduéla sa, cum și toțĭ boĭeriĭ, ceĭ marĭ și ceĭ micĭ, mergŭ înaintea Domnuluĭ înșirațĭ pe rônduéla lorŭ și după isvodŭ ce se face cu pecetea Domnuluĭ. Și viindŭ Domnul încetŭ-încetŭ, intră în orașul Iașuluĭ pe la Vamă, și descalecă ântêiŭ la biserica sfântuluĭ Ierarhŭ Nicolaĭ; éră Skemni-Agasi merge și descalecă dreptŭ la curtea Domnéscă, și intrândŭ în spătărie ascéptă pre Domnŭ. Insĕ pênĕ a veni Domnul la sfântul Nicolaĭ, Mitropolitul țĕreĭ, cu Episcopiĭ, cu alțĭ Arhiereĭ și cu toțĭ Egumeniĭ mŏnastirilorŭ Iașuluĭ, maĭ 'nainte se află în biserică, fiindŭ Mitropolitul îmbrăcatŭ în tóte vestmêntele arhierescĭ și cu mitra în capŭ, éră Episcopiĭ îmbrăcațĭ în mantiĭ, și cu cârjele a-mână.

Domnul, descălecândŭ la scara bisericiĭ, maĭ nainte se află Mitropolitul, cu Episcopiĭ, cu ceĭlalțĭ Arhiereĭ și cu Egumeniĭ la ușa bisericiĭ, preotul cu sfânta Evanghelie, diaconiĭ îmbrăcațĭ în stihare cu cădelnițile a-mână și citețiĭ cu luminĭ aprinse în două sfesnice; și după ce se suĭe Domnul pe o scară séŭ două, sĕ scobóră și Mitropolitul ca două-treĭ scărĭ, și luândŭ din mâna preotuluĭ în mâna sa sfânta Evanghelie, o dă Domnuluĭ de o sărută, și celŭ ce este protopsaltis îndată începe a cânta Axion. Și agĭungêndŭ Domnul în mijlocul bisericiĭ, își ĭea cuca din capŭ, și se închină către Icóna mêntuitoruluĭ Hristos, și o sărută, asemenea și către Icóna Precistiĭ și a proschinitaruluĭ. Și apoĭ stândŭ în mijlocŭ între cele douĕ sfeșnice, din-a-drépta îlŭ ĭea Episcopul de Romanŭ și din-a-stînga Episcopul de Rădăuțĭ, și îlŭ ducŭ pe ușa cea Impĕrătéscă în sfântul Altarŭ, și țindu'lŭ, unul de o parte și altul de alta, încungiură sfântul Pristolŭ, cântândŭ «Isaia horeve,» éră pe limba Românéscă, (Isaia dănțuesce,) și stândŭ Mitropolitulŭ în dvera cea mare, și Episcopiĭ aducêndŭ pe Domnŭ și îngenunchindu'lŭ înaintea sfântuluĭ Pristolŭ, Domnul încă plecându'șĭ capul, și Mitropolitul puindŭ omoforul asupra creștetuluĭ Domnuluĭ, cetesce molitfa cea orônduită de încoronare, puindŭ asupra capuluĭ Domnuluĭ și ipogonation, ce se chĭamă «nebederniță.» După sĕvêrșirea molitfeĭ, îlŭ și miruĭesce, și sărutândŭ Domnul mâna Mitropolituluĭ, Mitropolitul încă sărută creștetul Domnuluĭ, și vrândŭ ca sĕ ĭésă Domnul din Altarŭ, stândŭ afară din partea din drépta cĭaușiĭ ceĭ Impĕrătescĭ, Episcopul de Romanŭ, și din partea din-a-stînga, Episcopul de Rădăuțĭ séŭ de Hușĭ, (de nu este Rădăuțul,) îlŭ ĭeaŭ pe Domnŭ de supțiorĭ și'lŭ ducŭ de'lŭ suĭe în Domnésca strană. Și stândŭ Mitropolitul în mijlocul ușeĭ ceĭ Impĕrătescĭ, blagoslovesce pre Domnŭ, și dieaconul îndată începe ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς; și pomenesce pre Mitropolitul, și pre Domnŭ, și pre totŭ creștinescul norodŭ, și face Mitropolitul otpustul, cântărețiĭ «ton despotin,» și polychronion. Și coborêndu-se Domnul din strana sa, merge de se închină în mijlocul bisericeĭ, și eșindŭ afară din biserică, și încălecândŭ, își pune éràșĭ cuca în capŭ, și cu totŭ alaĭul merge de întră în curtea Domnéscă. Și descălecândŭ la scara cea mare, merge în Divanul celŭ micŭ, unde suntŭ gătite de Vătavul de aproḑĭ douĕ scaune: a Dom-

nuluĭ din stînga, şi a luĭ Skemni-Agasi din drépta; şi beĭzadelele Domnuluĭ, cu Mitropolitul, cu Episcopiĭ; cu alţĭ Arhiereĭ şi cu boĭeriĭ, staŭ toţĭ în picĭóre şi se închină Domnuluĭ. Şi Domnul stă în picĭóre dreptŭ Domnescul sĕŭ scaunŭ, şi din sênul sĕŭ scóte hatişeriful celŭ Impĕrătescŭ, şi desfăcêndu'lŭ, şi sărutându'lŭ, şi puindu'lŭ la fruntea sa, îlŭ dă în mâna luĭ Divanŭ-Efendi, şi Divan-Efendi aseminea sărutêndu'lŭ începe a'lŭ ceti în veliglasŭ. Dupĕ sfîrşitul hatişerifuluĭ, îndată se face slobodire din tóte tunurile, şi începe şi mehterhanéoa cea Impĕrătéscă. Dupĕ aceea Domnul şéde în scaunul sĕŭ, apoĭ Divanŭ-Efendi încă îmbracă pre Skemni-Agasi cu blană de samurŭ din partea Domnuluĭ; şi dupĕ ce'lŭ îmbracă, şéde şi elŭ în scaunŭ. Şi apoĭ vel Vist, citesce tîlcuéla hatişerifuluĭ Impĕrătescŭ, ce este scosŭ pe limba ţĕreĭ; şi apoĭ vel Post, îmbracă pe Divanŭ-Efendi şi pe vel Vist cu blanele cele rônduite; şi apoĭ vel Vist îmbracă pe toţĭ ómeniĭ ceĭ Impĕrătescĭ, cum şi pe ómeniĭ luĭ Skemni-Agasi: pe uniĭ cu blane, pe alţiĭ cu caftane, pe alţiĭ cu capoturĭ şi pe alţiĭ cu benişurĭ de postavŭ, pe fiesce-care dupĕ cinstea sa. Dupĕ acésta mergŭ Beĭzadelele, apoĭ Mitropolitul, Arhiereiĭ, Episcopiĭ şi toţĭ boĭeriĭ de sărută mâna Domnuluĭ, (însĕ boĭeriĭ şi haĭna cea Impĕrătéscă.) Decĭ rĕdicându-se Domnul şi cu Skemni-Agasi din scaunele lorŭ, mergŭ în Spătărie şi béŭ café, şi apoĭ îmbracă Domnul pe Caĭmacamĭ cu caftane, mulţămindu-le de slujbă. Éră la uniĭ Domnĭ aŭ îmbrăcatŭ pe Caĭmacamĭ şi cu blane.

Obiceĭul celŭ maĭ vechiŭ aŭ fostŭ, că Domniĭ de la Ţarigradŭ, dupĕ ce luaŭ Domniea, prindeaŭ căruţe cu chirie de'şĭ aduceaŭ agârlîcul lorŭ, şi Domniĭ veneaŭ călĕrĭ pênĕ la Dunăre, încă uniĭ din Domnĭ aŭ venitŭ şi în menzilŭ.

Domnul, dupĕ ce se aşédă la Domnie, a treea ḑi aŭ fostŭ vechiŭ obiceiŭ sĕ se dee şi boĭeriile, déră de la uniĭ Domnĭ încóce, pênĕ a se lămuri orônduéla boĭerilorŭ, se face întârḑiere şi pênĕ la o sĕptemână, şi rônduéla cinsteĭ boĭerilorŭ aşa s'aŭ urmatŭ obiceĭul, cum arétă în gĭosŭ:

Vel Logofĕtŭ, vel Vornicŭ de ţéra de gĭosŭ, vel Vornicŭ de ţéra de susŭ, Pîrcălabul de Hotinŭ, Pîrcălabul de Némţŭ, Pîrcălabul de Cetatea-Nouă, Pîrcălabul de Sucévă (Hatmanul, ce se scrie la titluşul luĭ şi Pîrcălabŭ Suceviĭ, fiindŭ că şi Vorniciea Suceviĭ este în séma Hatmanuluĭ; éră în vechile vremĭ, Hatmanŭ nu era, ci în locul Hatmanuluĭ era o boĭerie ce se numĭa vel Portarŭ de Sucévă), vel Postelnicŭ, vel Spătarŭ, vel Banŭ. Insĕ acéstă boĭerie a Băniei în vechile vremĭ n'aŭ fostŭ, şi nu de multŭ s'aŭ adaosŭ şi acéstă boĭerie, făcêndu-i-se şi venitŭ, unŭ banŭ de drobul de sare de la ocnă. Dupĕ vel Banŭ, vel Paharnicŭ, vel Vist, vel Stolnicŭ şi vel Comisŭ. Şi fiesce-care boĭerie se păzea şi se cinstea la rônduéla sa; éră de la o vreme (care de multe orĭ s'aŭ şi întêmplatŭ) de s'aŭ făcutŭ din Vornicĭ marĭ Hatmanĭ, încă şi Visternicĭ, fiindŭ aceste boĭeriĭ maĭ cu venitŭ, şi din Hatmanĭ şi Spătarĭ s'aŭ făcutŭ Visternicĭ, şi li s'aŭ datŭ de către Domnŭ a li se păzi rônduéla la cinstea boĭeriilorŭ celorŭ maĭ de susŭ. S'aŭ întêmplatŭ aicea la Moldova de s'aŭ făcutŭ, (însĕ numaĭ la Domniea luĭ Grigorie Vodă Ghica) şi din Beĭzadelele, din fiiĭ luĭ Antiohie Vodă: Ión şi Constantinŭ, celŭ maĭ mare, Ión, s'aŭ făcutŭ Banŭ, şi celŭ maĭ micŭ, Constantinŭ, s'aŭ făcutŭ vel Comisŭ, déră cu tocmélă ca acésta d'naintea Domnuluĭ, măcar că suntŭ Beĭzadele, déră sĕ'şĭ păzéscă

rôndul boieriilorŭ, şi cândŭ vorŭ lipsi din boierie, îmbrăcându-se cu blane, să li se dea érăşi cinstea cea de maĭ nainte ca unorŭ Beizedele; şi câtŭ aŭ fostŭ în boierie aşa 'şĭ-aŭ păzitŭ rôndul, încă Beizadé Ión aŭ fostŭ şi Ispravnicŭ Bacăuluĭ câtă-va vreme. Dupĕ vel Comisŭ, vel Medelnicerŭ, vel Clucerŭ, vel Serdarŭ, vel Sulgerŭ, vel Căminarŭ, vel Jicnicerŭ, vel Pitarŭ, vel Şetrarŭ, vel Armaşŭ, vtori Logofĕtŭ, vel Uşerŭ, vel Agă. Insĕ pênĕ la Grigorie Vodă în Domniea a doua, Aga purta baltagŭ, şi cinstea i se păzia la acéstă rônduélă; éră atuncea, Grigorie Vodă, cu testamentŭ, care s'aŭ cetitŭ în Spătărie rônduéla Agăĭ, aŭ suitŭ Agiea dupĕ vel Comisŭ, dându'ĭ Domnul cu mâna luĭ semnŭ sĕ pórte topuzŭ, adică buzduganŭ, şi de atuncea s'aŭ numitŭ şi vel Agă. Dupĕ Agă, vel Gramaticŭ, vel Camĕraşŭ, vel Vameşŭ, apoĭ v. Post, g. Logof, v. Spat., v. Pah., v. Vist., v. Stol., v. Com., v. Med., v. Cluc., v. Sulgerŭ, v. Jicnicerŭ, v. Pit., v. Şăt., v. Armaşŭ, v. Uşerŭ. Şi alŭ treilea boieriĭ asemine urméză, dupĕ cinste, veliţilorŭ boierĭ, şi alŭ doilea; şi dupĕ g. Vister., Logofĕtul de Visterie care de la Domniea luĭ Constantinŭ Vodă Maurocordatŭ s'aŭ obicĭnuitŭ a se îmbrăca cu caftanŭ, dupĕ rônduéla ţĕriĭ Românescĭ. Logofĕtul de taĭnă, adică Cămĕraşul de izvóde, carele în vechile vremĭ aŭ avutŭ şi odae osebită în curte, de se numia cămara de taĭnă, la care cămară scrieaŭ şi uricariĭ, şi dieciĭ de divanŭ, cariĭ s'aŭ numitŭ diecĭ de cămară, fiindŭ rufetul luĭ vel Logofĕtŭ, avêndŭ zapciŭ pe g. Logof., éră acmu, de la o vreme, le ḑicŭ diecĭ de divanŭ.

Alte boieriĭ a curţiĭ cari aŭ osebită rônduĭală.

Vornicul Dómneĭ, Cupariul, care şi acesta, de la Domniea luĭ Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ, i s'aŭ datŭ cinste de vel Cuparŭ; dupĕ vel Cuparŭ, Vătavul de Păhăniceĭ, Vătavul de Stolniceĭ, Vătavul de Aproḑĭ. Care în vechile vremĭ, eraŭ duoĭ Vătavĭ de Aproḑĭ, unul se numia Vătavŭ de Aproḑĭ de têrgŭ şi altul Vătavŭ de Aproḑĭ de curte. Şi acéstă bréslă a Aproḑieĭ, la Domniĭ ceĭ vechĭ pênă la Radul Vodă, s'aŭ păzitŭ rônduĭala cinsteĭ lorŭ, încă şi la alţĭ Domnĭ maĭ încóce, că aŭ fostŭ fórte cinstiţĭ Aproḑiĭ, şi âmblaŭ cu şarvanale, şi la boieriĭ ceĭ maĭ de cinste Aproḑiĭ âmblaŭ cu poroncile Domnescĭ; şi cândŭ mergea la casa boierilorŭ, orĭ în ce cinste de boierie era acelŭ boierŭ, eşia înaintea luĭ şi'lŭ priimia cu şlicul a-mână, şi băgându'lŭ în casă, stândŭ boierul în picióre şi cu aprodul, îĭ da poronca Domnéscă, şi punea pe aprodŭ de şedea, şi apoĭ şedea boierul. Şi Aproḑiĭ aceia încă se făceaŭ din ómenĭ de cinste, cum şi din némul celŭ cinstitŭ alŭ Cantacuzinilorŭ, celŭ d'ântêiŭ a nume ce aŭ venitŭ în Moldova, întêiŭ aprodŭ aŭ fostŭ, şi pe urmă s'aŭ cinstitŭ cu alte boieriĭ, agiungêndŭ pênĕ la starea cea maĭ de cinste a boieriilorŭ. Éră de la o vreme în cóce, acéstă bréslă s'aŭ fostŭ micşuratŭ, încăpêndŭ acmu la acéstă bréslă din ómenĭ proştĭ. Dupĕ Vatavul de aproḑĭ, vel Cafigiul, Credincerul, v. Cămĕraşŭ, Vătavŭ de copiĭ, Divictarul, care maĭ 'nainte vreme acéstă boierie n'aŭ fostŭ, făcêndu-se de la Grigorie Vodă; asemenea şi Mehtupciul, carele se chiamă şi Kiesadarŭ, Cibucciul, Icĭ-ciohodarŭ, Becerul, Pivnicerul, Satârŭ-başŭ şi Başŭ-ciohodarŭ.

Partea slujitorèscă ce rônduélă are.

Vel Căpitanŭ de Iaşĭ, vel Căpitanŭ de Codru, vel Căpitanŭ de Coţmanŭ, vel Căpitanŭ de Soroca, vel Căpitanŭ de Tecuciŭ, vel Căpitanŭ de Ropcea, vel Căpitanŭ de Dorohoiŭ, vel Căpitanŭ de Covurluiŭ, Poruşnicul hătmănescŭ, Căpitanul de dărăbanĭ, Polcovnicul, Başŭ-bulucbaşŭ de curte, Buluc-başŭ alŭ doilea, Căpitanul de drăganĭ, Sotnicul de căzacĭ, Başŭ-bulucbaşŭ hătmănescŭ, Başŭ-bulucbaşŭ agiescŭ, Căpitanul despre Dómna, carele aŭ avutŭ stégŭ de călĕraşĭ de aŭ purtatŭ trebile Dómneĭ.

Çeremonia ce se face la mucarelŭ.

Dupĕ ce vine cu căftanul unuĭ din boĭeriĭ ceĭ maĭ aleşĭ aĭ Ţarigraduluĭ, conăcesce la mŏnăstire la Galata, şi a doua ḑi singurŭ Domnul cu tótă boĭerimea şi cu totŭ alaĭul de slujitorime, încă şi Turciĭ neguţitorĭ cariĭ se află în Iaşĭ, şi partea neguţitorèscă de Crestinĭ, şi tóte alte rufeturĭ, ce suntŭ în séma Agăĭ de le rônduesce, şi aşa merge Domnul înaintea caftanuluĭ: înaintea Domnuluĭ Beĭzedelele, fiindŭ tótă partea boĭerèscă împodobiţĭ cu cele maĭ bune strae; şi tótă boĭerimea marĭ şi micĭ, atâtŭ ceĭ cu boĭeriĭ, câtŭ şi ceĭ fŏră boĭeriĭ, pe rônduéla izvoduluĭ ce se face cu pecetea Domnuluĭ, suntŭ orônduiţĭ de mergŭ, câte duoĭ câte treĭ în şirégŭ, câţĭ boĭerĭ vorŭ fi pe unŭ nume de boĭerie, şi înaintea tuturorŭ, Hatmanul şi cu Aga, cu alaĭul pe obiceiŭ. Şi descălecândŭ Domnul la cerdacul luĭ Mihaiŭ Vodă, merge sub saĭvantŭ, şi rônduesce Domnul pe o sémă din boĭerĭ şi din zapciĭ de mergŭ la mŏnăstire la Galata, carĭ apoĭ vinŭ înainte pe rônduélă făcêndŭ cinstea cea căḑută caftanuluĭ Impĕrătescŭ; şi cândŭ este aprópe sĕ sosèscă la cerdacŭ, căftanul, sĕ pornesce şi Domnul de la saĭvantŭ cu duoĭ séŭ treĭ paşĭ, întêmpinândŭ căftanul. Decĭ boĭerul ce aduce caftanul şi blana cea de samurŭ ce i se trămitŭ Domnuluĭ de către Impĕrăţie, le ţine pre braţile séle, şi Domnul luândŭ ântêiŭ hatişeriful celŭ Impĕrătescŭ, sărutêndu'lŭ, îlŭ pune la capŭ, şi apoĭ îlŭ pune la sênŭ, şi totŭ acolea, îmbrăcândŭ şi blana, îndată încalecă şi se pornesce cu totŭ alaĭul pe orônduélă, începêndŭ şi mehterhanéoa, ducêndŭ acelaşĭ boĭerŭ caftanul pe braţile séle înaintea Domnuluĭ. Si viindŭ Domnul pe la vamă, se face sunare de tóte clopotele, şi întrândŭ în curtea Domnéscă, descalecă la scara cea mare. Acolo fiindŭ scóse şi tuĭurile, se taĭe şi duoĭ berbecĭ sub tuĭurĭ, ca pentru unŭ semnŭ de biruinţă, (care acéstă tăĭare a berbecilorŭ sĕ face şi la venirea Domnieĭ nouă). Decĭ întrândŭ Domnul în Divanul celŭ micŭ, unde şi Beĭzedelele sĕ află cu Mitropolitul, cu alţĭ Arhiereĭ şi cu tótă boĭerimea, şi stândŭ Domnul în piciór̆e lângă scaunŭ, scóte din sênul sĕŭ hatişeriful celŭ Impĕrătescŭ, şi dupĕ sărutare, puindu'lŭ şi la capŭ îlŭ dă în mâna luĭ Divanŭ-Efendi, carele sărutându'lŭ şi elŭ îlŭ cetesce în veliglasŭ. Dupĕ cetirea hatişerifuluĭ, în dată Divanŭ-Efendi ĭea caftanul din braţile boĭeruluĭ şi merge către Domnŭ, şi Domnul sărutându'lŭ, îmbracă caftanul, şi slobod̦indŭ tóte tunurile, sĕ face şănlîcŭ cu mehterhané şi cu tótă rônduéla; şi Domnul şăḑêndŭ în scaunŭ, vel Vist. cetesce tălcuéla hatişerifuluĭ pe Română. Dupĕ acésta, vel Post. îmbracă ântêiŭ pe Divanŭ-Efendi, şi pe boĭerul ce aŭ adusŭ caftanul, cum şi pe vel

Vist., cu blanile ce suntŭ orônduite de Domnŭ; şi Beïzedelele mergêndŭ, sărută mâna Domnuluĭ; apoĭ Mitropolitul sărutêndŭ creştetul Domnuluĭ, Domnul îĭ sărută mâna, şi mergêndŭ tótă boĭerimea sărută mâna şi póla Domnuluĭ. După sărutarea mâneĭ, vel Vist, încă îmbracă pe ómeniĭ boĭeruluĭ ce aduce caftanul, câte cu o haĭnă ce este rônduită de Domnŭ, pe fiesce-carele după cinstea sa; şi cu acestŭ chipŭ sĕ sfêrşescŭ çeremoniile caftanuluĭ de mucarelŭ.

De vreme ce amŭ arĕtatŭ maĭ susŭ obiceĭe vechĭ şi nuoĭ, cum şi çeremoniile ce s'aŭ obiclnuitŭ de la Domniĭ vechĭ şi pênĕ acum, cu cuviinţă amŭ găsitŭ a scrie şi acestŭ lucru, care n'aŭ fostŭ obicĭnuitŭ nicĭ s'aŭ întêmplatŭ la vre o Domnie a vremilorŭ trecute.

Adecă unŭ părinte Domnŭ sĕ aşeḑe pe unŭ fiŭ alŭ sĕŭ în scaunul părintescŭ a Domnieĭ, care la anul 1761 luna luĭ Iunie în 7 ḑile, gioĭ, după treĭ anĭ a Domnieĭ luĭ Ión Teodorŭ Vodă, lucrarea Dumneḑeesciĭ Proniĭ aŭ adaosŭ o întêmplare ca acésta, că însuşĭ prea puternicul Impĕratŭ, Sultanŭ Mustafa, din nǎstavŭ Dumneḑeescŭ, vrêndŭ sĕ mîngâe bĕtrâneţele bĕtrânuluĭ Ión Vodă pentru slujbele séle, aŭ poroncitŭ de s'aŭ datŭ Domniea Moldoveĭ fiiuluĭ sĕŭ celuĭ maĭ mare, Grigorie Vodă. Şi după vestirea ce i-aŭ venitŭ, însuşĭ bĕtrânul Ión Vodă, cu mânele séle luândŭ de mână pre fiul sĕŭ şi dându'ĭ părintésca blagoslovenie, 'l-aŭ aşeḑatŭ în Domnescul şi părintescul sĕŭ scaunŭ, mergêndŭ Mitropolitul de 'l-aŭ sărutatŭ pe creştetŭ, şi toţĭ boĭeriĭ pe rônduélă şi pe obiceiŭ i-aŭ sărutatŭ mâna, făcêndu-se şi şănlîcŭ de bucurie cu sloboḑirea a tuturorŭ tunurilorŭ, cu tótă rônduéla.

Éră la... ale acesteĭ lunĭ aŭ venitŭ Alecsandru Muruzŭ, ginerile luĭ Nicolaĭ Sucĭo, biv vel Post şi Baş-kapichehaïé, cu zaptŭ fermanŭ, carele în ḑioa ce s'aŭ adunatŭ cu Domnul Grigorie Vodă, în locŭ de mulţămire 'l-aŭ îmbrăcatŭ Domnul cu contêşŭ cu samurŭ, făcêndu'lŭ şi cămĕraşŭ mare.

Decĭ fĕră zăbavă vreme aŭ venitŭ şi omŭ impĕrătescŭ, Savica Spahilarŭ Agasi, Ahmetŭ-Beiŭ, omŭ de cinste între Meghistaniĭ impĕrătescĭ aĭ Porţiĭ, i-aŭ adusŭ sangeacŭ, caftanŭ, cucă, tuĭurĭ şi calŭ impĕrătescŭ cu tacîmul luĭ ce se numesce tablabaşŭ, cum şi alte rônduele tóte a uniĭ Domniĭ nuoĕ; pe care Agă Domnul 'l-aŭ conăcitŭ la casele de la Frumósa. Şi Domnul Grigorie Vodă, cu iubitŭ fratele sĕŭ Alecsandru Bĕïzadé, şi cu tótă boĭerimea şi slujitorimea, şi alte rufeturĭ, după cum s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ, că este obicĭnuitŭ a merge unŭ Domnŭ înaintea caftanuluĭ, aŭ eşitŭ cu totŭ alaĭul, pe rônduélă, mergêndŭ la Frumósa, (însĕ fĕră mehterhané). Şi cândŭ aŭ fostŭ sub saĭvantul Domnuluĭ, ce era întinsŭ aprópe de pórta caselorŭ de la Frumósa, boĭerimea tótă aŭ stătutŭ gĭosŭ la saĭvantŭ pe rônduélă, făcêndŭ alaiŭ; şi Domnul Grigorie Vodă, cu vel Post, cu vel Comisŭ, călĕrĭ, şi boĭeriĭ ceĭ de alaĭ pe gĭosŭ înaintea Domnuluĭ, aŭ totŭ mersŭ către întêmpinarea Agăĭ impĕrătescŭ călare; care şi Aga încălecêndŭ, aŭ purcesŭ către întêmpinarea Domnuluĭ. Şi întîlnindu-se amêndoĭ, aŭ purcesŭ către saĭvantŭ, viindŭ Spahilarŭ Agasi, din-a-drépta Domnuluĭ; şi înaintea Domnuluĭ şi a Agăĭ impĕrătescŭ, se aducea de haznatarul şi de alţĭ ómenĭ a luĭ, semnile ale Domnieĭ nouĕ, carĭ s'aŭ a-

rĕtatŭ maĭ susŭ. Decĭ descălecândŭ Domnul şi Spahilarŭ Agasi la saĭvantŭ, acolea s'aŭ cetitŭ şi hatişeriful impĕrătescŭ, şi mehtupul Veziruluĭ; şi dupĕ cetirea acestora, Spahilarŭ Agasi îndată aŭ îmbrăcatŭ pe Domnul Grigorie Vodă cu cabaniţă cu samurŭ, şi peste cabaniţă, cu caftanul, şi puindu'ĭ şi cuca în capŭ, i-aŭ făcutŭ sangécul şi tuĭurile teslimŭ; şi Domnul închinându-se sangéculuĭ, cu o shimă de smerenie, şi sărutându'lŭ, cu mulţămită aŭ făcutŭ oraţie prea puterniculuĭ impĕratŭ, care pe limba turcéscă se numesce Dovva. Dupĕ acésta puindu-se sangécul şi tuĭurile la rônduéla cea obicĭnuită, îndată aŭ încălecatŭ şi Domnul şi Spahilarŭ Agasi, (însĕ Spahilarŭ Agasi din-a-stânga Domnuluĭ), şi totŭ alaĭul tocmindu-se pe rônduélă, aŭ purcesŭ, şi viindŭ pe calea cea obicĭnuită pe la vamă, sosindŭ dreptŭ biserica Sfântuluĭ Ierarhŭ Nicolaĭ, Spahilarŭ Agasi aŭ întratŭ în curte, şi în Divanul celŭ micŭ s'aŭ întêmpinatŭ cu bĕtrânul Ión Vodă, la uşa Spătărieĭ; şi intrândŭ în Spătărie, aŭ şedutŭ amênduoĭ în voróvă, fiindŭ cunoscuţĭ şi vechĭ prietenĭ încă din terzimănie. Éră Domnul Grigorie Vodă, aŭ întratŭ în biserica Sfântuluĭ Nicolae, unde îlŭ ascepta Kir Gavriil Mitropolitul ţĕriĭ, cu alţĭ Arhiereĭ, cu Episcopiĭ şi cu Egumeniĭ sfântelorŭ mŏnastirĭ din Iaşĭ; i s'aŭ cetitŭ molifta făcêndu-se şi tóte çeremoniile încoronaţieĭ a Domnieĭ nouĕ, care maĭ pre largŭ s'aŭ arĕtatŭ înapoĭ. Şi de la biserică viindŭ Domnul la curte, şi întrândŭ în Divanul celŭ micŭ, aŭ stătutŭ în piciόre lângă scaunul Domnescŭ, şi Spahilarŭ Agasi în dreptul scaunuluĭ ce'lŭ gătise pentru sine, cum şi tótă boĭerimea stândŭ la rônduéla sa în piciόre, s'aŭ cetitŭ hatişeriful impĕrătescŭ de Divanŭ-Efendi în veliglasŭ, şi de vel Vist tîlcuéla hatişerifuluĭ. Dupĕ cetire şedêndŭ Domnul în scaunul seŭ, îndată s'aŭ făcutŭ şanlicŭ cu tunurĭ, cu mehterhané, cu tótă rônduéla pe obiceiŭ. Indată Divanŭ-Efendi, din partea Domnuluĭ, aŭ îmbrăcatŭ pe Aga impĕrătescŭ cu blană de samurŭ, şi vel Post pe Divanŭ-Efendi şi pe vel Vist cu blanele cele rônduite. Aga aŭ maĭ adusŭ şi douĕspre-ḑece caftane, cu care totŭ acolea, în Divanul cel micŭ, aŭ îmbrăcatŭ pe duoĭ-spre-ḑece veliţĭ boĭerĭ, apoĭ şi pe toţĭ ómeniĭ Agăĭ impĕrătescŭ s'aŭ îmbrăcatŭ pe uniĭ cu blane, pe alţiĭ cu capoturĭ, pe fiesce-care dupĕ cinstea sa, înaintea Domnuluĭ, cu mâna luĭ vel Vist. De acolea, din Divanul micŭ, rĕdicându-se Domnul cu Aga celŭ impĕrătescŭ, aŭ mersŭ în Spătărie la café; dupĕ café, eşindŭ de la Domnŭ, Spahilarŭ Agasi cu mare alaiŭ şi cu mehterhané, aŭ mersŭ la gazda cea gătită pentru dênsul la casele Sturzeĭ Logofĕtŭ. Intr'acestŭ chipŭ aŭ luatŭ sfêrşitŭ orônduelele çeremoniilorŭ a Domnieĭ luĭ Grigorie Vodă, fiul luĭ Ión Vodă bĕtrânul.

Bĕtrânuluĭ Ión Vodă, i s'aŭ făcutŭ şi hatîrul acesta de către stăpênŭ, lăsându'lŭ încă şése-ḑecĭ de ḑile de aŭ remasŭ aicea la odihna sa, ca sĕ însóre pe fiul sĕŭ Domnul celŭ nuoŭ Grigorie Vodă, carele era logoditŭ cu fiĭca luĭ Beĭzadé Alecsandru, fiul luĭ Nicolae Vodă Mavrocordatŭ, aducêndu-se şi pe Dómna sa de la Ţarigradŭ de Neculaki Suţul biv vel Post, Baş-Capi-kihaĭé, şi de altŭ boĭerŭ vechiŭ alŭ casiĭ, Manole vel Clucerŭ, cu cinstea sa. Insuşĭ bĕtrânul Ión Vodă, cu Dómna sa Raliţa, i-aŭ cununatŭ cu mare bucurie şi pohfală; şi dupĕ sĕvêrşirea nunţiĭ, ce s'aŭ făcutŭ cu tóte çeremoniile ca o nuntă Domnéscă, s'aŭ pornitŭ şi Ión Vodă, cu Dómna sa, către Ţarigradŭ.

Obiceïul çeremoniilorŭ ce se facŭ în ḑioa de agïunul Nasceriĭ Domnuluĭ Hristos.

Celŭ ce este Logofĕtŭ alŭ treilea, de cu séră ïea rĕspunsul de la Domnŭ, la câte césurĭ va sĕ ïésă la biserica cea mare dupĕ pórtă, la Césurĭ şi la Liturghie; şi dupĕ rĕspunsul ce ïea, îndată face însciinţare cu fuştaşiĭ Mitropolituluĭ ţĕreĭ, Episcopilorŭ şi tutulorŭ boïerilorŭ celorŭ marĭ, şi alŭ doilea, ca sĕ vie la biserică la atâtea césurĭ, că va sĕ ïésă Domnul; cariĭ toţĭ dupĕ poroncă la vremea însemnată se află la biserică asceptândŭ pre Domnŭ.

Incă Episcopul de Romanŭ şéde în partea Mitropolituluĭ din-a-drépta, éră Episcopul de Rădăuţĭ, cu Episcopul de Huşĭ, şedŭ la stranile din-a-stînga, şi de se maĭ întêmplă şi alţĭ Arhiereĭ, şedŭ la orônduéla lorŭ, la stranele unde'ĭ rônduesce Mitropolitul. Şi de se întêmplă aice şi vre unŭ Patriarhŭ, atuncea Mitropolitul ţĕreĭ dă scaunul sĕŭ Patriarhuluĭ, şi Mitropolitul şéde în strana cea din susŭ ce este împotriva scaunuluĭ Mitropolituluĭ.

Boïeriĭ ceĭ marĭ pênĕ la vel Comisŭ, cariĭ suntŭ cu boïeriĭ, şedŭ la rônduéla lorŭ, şi de va vrea Domnul sĕ dea rônduélă sĕ maĭ cinstéscă pe vre unul din boïerĭ, şéde şi acela unde rônduesce Domnul: éră ceĭ-alţĭ boïerĭ mazîlĭ, fiesce-care dupĕ rônduéla sa, şedŭ maĭ gïosŭ pin stranile bisericeĭ cele din susŭ. Éră vel Vist, are obicĭnuită şedere în strana dréptă de către scaunul Mitropolituluĭ, éră vel Post cu vel Cămĕraşŭ şi cu vel Gramaticŭ, şi alţĭ boïerinaşĭ a curţiĭ, şedŭ la stranile ce suntŭ aprópe de strana Domnuluĭ din-a-drépta. Vel Clucerŭ, v. Logofĕtŭ, v. Vist şi g. Logofĕtŭ, şedŭ la obicĭnuite stranile lorŭ din-a-stânga boïerilorŭ celorŭ marĭ.

Domnul, dupĕ poronca ce aŭ datŭ, diminéţa ïese din-lăuntru de la casa ce se chiamă Mabeĭ, şi vine în Spătărie, şi şéde în Domnescul scaunŭ; şi vrêndŭ ca sĕ iésă la biserică, acelŭ ce este v. Spătarŭ, încinge sabiea cea împĕrătéscă peste umĕrŭ şi ïea busduganul în mâna dréptă, ţiindu'lŭ rĕzematŭ pe umĕrul sĕŭ, şi celŭ ce este Visterŭ mare, ţiindŭ în mâna sa cuca, o pune in capul luĭ v. Spatarŭ. Apoĭ sculându-se Domnul din scaunŭ cu tótă parataxis, adecă orônduéla boïerimeĭ séle, ceĭ ce aŭ semnele lorŭ, cariĭ se chiamă şi zapciĭ, mergŭ la biserică, mergêndŭ înaintea Domnuluĭ: vel Post., înaintea luĭ v. Post, apoĭ g. Post cu alţĭ Postelniceĭ înainte; înaintea acestora, vel Agă, vel Armaşŭ, vel Uşerŭ, g. Logofĕtŭ, apoĭ Vătavul de Aproḑĭ; înaintea acestora: Vătavul de Păhărniceĭ, Vătavul de Stolniceĭ, Căpit. de Dărăbanĭ, Polcovnicul, v. Armaşŭ, v. Uşerŭ; g. Armaşŭ, g. Uşerŭ, Izbaşŭ de Divanŭ; înaintea Izbaşeĭ, Cïauşiĭ cu cïoïanile lorŭ a-mână, dupĕ rônduélă. Éră Armăşeiĭ, Aproḑiĭ, Copiiĭ din casă ceĭ marĭ şi Călĕraşiĭ de Ţarigradŭ, staŭ la rônduéla lorŭ, unul lîngă altul, în Divanul celŭ micŭ, uniĭ din-a-drépta, alţiĭ din-a-stinga. Vorniciĭ de pórtă, Bulucbaşiĭ curţiĭ. Bulucbaşiĭ Hătmănescĭ şi Agiescĭ, staŭ pe rônduéla lorŭ, cu semnile a-mână, în Divanul celŭ mare din-a-drépta. Căpit. de Arnăuţĭ cu zapciiĭ sĕĭ, şi cu alţĭ Arnăuţĭ, dupĕ acestiea staŭ Paiciĭ cu satîrbaşŭ pe rônduélă, şi Cïohodariĭ cu Başŭ Cïohodarŭ din-a-stinga cum merge Domnul la biserică, éră cum ïese din-a-drépta. Şi pe la spatele acestorŭ şĕragurĭ de alaïŭ, staŭ fuştaşiĭ, cu dardele a-mână, pe amêndouĕ părţile, de la uşa Divanuluĭ celuĭ mare pânĕ la uşa bi-

sericeĭ. Pintr'acestŭ alaiŭ merge Domnul la biserică, făcêndŭ toţĭ plecăcĭune către Domnŭ, pe obiceiŭ, şi cândŭ ĭese Domnul din biserică, asemine se află la rônduéla lorŭ. După ce intră Domnul în biserică, aflându-se Mitropolitul, Episcopiĭ şi cu tótă boĭerimea maĭ'nainte în biserică, fiesce-care stândŭ în picĭóre la rônduéla sa, şi Mitropolitul îmbrăcatŭ în mantie, cu pateriţa a-mână, cum şi Episcopiĭ cu cârjile, (însĕ la sĕrbătorile cele marĭ, éră la cele maĭ micĭ, cu hazdrane.) şi boĭeriĭ ceĭ marĭ cu semnele lorŭ.

Domnul agĭungêndŭ în miḑlocul bisericeĭ, stândŭ pe pĭétra cea din miḑlocŭ, se închină către icóna Mêntuitoruluĭ Hristos, şi către icóna Precisteĭ, apoĭ către uşile cele Impĕrătescĭ, şi întorcêndu-se către Mitropolitul şi către boĭerĭ, cu óre-care shimă de smerenie către toţĭ, se suĭe în strana Domnéscă. Apoĭ Mitropolitul, cu Episcopiĭ şi cu tóră boĭerimea, făcêndŭ plecăcĭune către Domnŭ, se suĭe şi eĭ pin stranele lorŭ; şi de are Domnul fraţĭ Beĭzadele, séŭ Beĭzadele, acestiĭ vinŭ pe urma Domnuluĭ şi mergŭ la stranile lorŭ cele obicĭnuite, orĭ din-a-drépta orĭ din-a-stînga Domnuluĭ. Lûngă strana Domnuluĭ din-a-stînga, stă vel Post, cu v. Post, i g. Post şi Postelniceiĭ în rôndŭ, fiesce-carele cu semnile a-mână; din-apoĭa luĭ vel Post, stă v. Spat, cu semnile ce s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ, ţiindŭ în mâna stângă gugimana Domnuluĭ, adecă şlicul celŭ de sobolŭ, cândŭ îlŭ rĕdică din capŭ, pe care mână are v. Spat. şi o năframă ce'ĭ ḑicŭ cecmea. Din-a-drépta Domnuluĭ stă vel Camĕraşŭ, cu v. Camĕraşŭ, cu Vatavul de copiĭ, cu vel Cuparĭul şi cu alţĭ boĭerinaşĭ pe rônduélă. In rôndul luĭ v. Spat. stă vel Agă, vel Armaşŭ, vel Uşerŭ şi alţiĭ cu semnile lorŭ a-mână; şi din-apoĭa acestora, staŭ Satîriĭ şi Cĭohodariĭ cu zapciiĭ lorŭ pe rônduélă. La sfânta Liturghie, cândŭ ĭese la vĕhodul celŭ micŭ preotul şi diaconul cu Evangheliea, o sărută Mitropolitul, apoĭ Domnul şi fraţiĭ Domnuluĭ, (de suntŭ) şi apoĭ Beĭzadelele; asemenea şi după cetire, éraşĭ se face sărutare Evangelieĭ. Vel Post. cu vel Camĕraşŭ, după ce staŭ puţinŭ óre-ce în picĭóre lûngă strana Domnuluĭ, le ḑice Domnul de'şĭ mergŭ la stranile lorŭ, şi la vremea însemnată, adecă le cetirea Evangelieĭ, la «Heruvico,» vinŭ de staŭ lûngă Domnŭ; şi după heruvico, éraşĭ mergŭ la stranilŭ lorŭ, şi vinŭ la «Tatălŭ Nostru,» şi svorândŭ, staŭ pênĕ ce se isprăvesce Liturghia. La Pricésnă, după ce merge Mitropolitul de se închină la icóne pe obiceĭŭ, întorcêndu-se, blagoslovesce pre Domnŭ, pre Beĭzadele, pre boĭerĭ şi pre celŭ-altŭ norodŭ, stândŭ gĭosŭ lûngă strana sa; asemenea şi Episcopiĭ, şi boĭeriĭ, staŭ gĭosŭ din stranile lorŭ. Decĭ coborêndu-se şi Domnul din strana sa, merge în mijlocul bisericiĭ, şi se închină ca şi Arhiereul; şi de este praznicŭ impĕrătescŭ, séŭ altă sĕrbătóre, Mitropolitul séŭ altul din Arhiereĭ, stă lûnga icóna Proskinitariuluĭ, de către vel Vist, şi miruesce pre Domnŭ; şi întorcêndu-se ca sĕ mérgă către strana sa, face óre care shimă de smerenie către toţĭ, şi suindu-se în strană vel Vist, dă în blidŭ ḑece leĭ care se chiamă «pomozanie mare;» éră la sĕrbătorile cele maĭ micĭ, se daŭ de vel Vist treĭ zloţĭ, după cum suntŭ legaţĭ în Visteria Domnéscă; déră de nu se întêmplă vel Vist la biserică, pomozania o dă orĭ v. Vist, orĭ Logofĕtul de Visterie.

De se va întêmpla sĕ fie şi Dómna în biserică, după Domnŭ merge Dómna de se închină asemenea şi după Dómna Beĭzadelele totŭ pe o orônduélă. Éră

cândŭ se întêmplă aicea vre unŭ Mitropolitŭ mare, din scaunile cele alese, adecă engritos, musafirŭ, şi este poftitŭ ca sĕ vie la biserica Domnéscă, la tóte urméză după Mitropolitul ţĕriĭ, şi apoĭ Domnul, Dómna şi Beĭzadelele.

Dupĕ sĕvêrşirea Liturghieĭ, merge Domnul de ĭea anaforă din mâna Mitropolitului; dupĕ Domnŭ, fraţiĭ Domnuluĭ şi apoĭ Beĭzadelele; dupĕ suirea Domnuluĭ în strana sa şi a Beĭzadelelorŭ, se suie şi Mitropolitul. Atuncea cu cevaşĭ puţină vreme maĭ nainte, merge unŭ Vornicŭ de pórtă la Cupărie şi cu unŭ Păhărnicelŭ, şi aducŭ cupa în biserică, viindŭ înaintea cupiĭ Vornicul celŭ de Pórtă, şi ducêndŭ v. Pah. cupa la Mitropolitul ântêiŭ, o ĭea şi o blagoslovesce, atingêndu'o şi de buzele séle şi dându'o v. Pah., se plécă şi'ĭ sărută mâna, şi apoĭ întorcêndu-se merge către Domnŭ, şi stândŭ d'inaintea straneĭ Domnescĭ, ântêiŭ v. Pah. ĭea credinţă, apoĭ întinde şi Domnul mâna la cupă, şi atingêndŭ degetele séle de o parte de pâne ce este în cupă, le atinge de buzele séle. Dupĕ darea cupiĭ, boĭeriĭ făcêndŭ plecare către Domnŭ, sĕ suie pin stranile lorŭ, şi de la vel Logofĕtŭ pênĕ la g. Logofĕtŭ mergŭ toţĭ dupĕ rânduéla boĭerieĭ lorŭ de se miruescŭ, şi ĭéŭ şi anaforă din mâna Mitropolitului, închinându-se toţĭ la Icóna Proskinitaruluĭ; éră de este Duminică, este obiceiŭ de mergŭ boĭeriĭ pe la tóte icónile. Dupĕ molifta coliveĭ ce se cetesce de Mitropolitul, orĭ de altŭ Arhiereŭ, (cândŭ nu este Mitropolitul), la sĕrbătorile cele alese, v. Logofĕtŭ rĕdică coliva şi o duce ântêiŭ la Mitropolitul, la Domnŭ şi la Beĭzadele, éră în duminicĭ şi într'alte sĕrbătorĭ o rĕdică g. Logofĕtŭ. Déră în ḑioa Nasceriĭ şi în ḑioa Pascilorŭ, coliva o rĕdică vel Vist, éră în ḑioa de sfeti Gheorghe, pórtă de grijă vel Clucerŭ de duce colivă unŭ mielŭ întregŭ la biserică, şi întru acea ḑi totŭ vel Clucerŭ o şi rĕdică. Cupa este obiceiŭ: la Crăciunŭ, la sfeti Vasile, la Bobotéză şi la Pascĭ, o dă Mitropolituluĭ şi Domnuluĭ vel Paharnicŭ; éră de nu se întêmplă elŭ, o pórtă v. Paharnicŭ, atâtŭ în agiunurĭ câtŭ şi într'aceste patru împĕrătescĭ praznice; éră duminicile şi în cele-alte sĕrbătorĭ preste anŭ, cupa o pórtă vel Cuparŭ; déră de lipsesce Cuparul, o pórtă Credincerul. Dupĕ sĕvêrşirea anaforeĭ, vrêndŭ Domnul ca sĕ iésă din biserică sĕ mérgă în Spătărie, ĭesŭ ântêiŭ Episcopiĭ înainte şi dupĕ dênşiĭ Mitropolitul, şi staŭ în rândŭ cam spre uşa bisericiĭ, éră boĭeriĭ staŭ gĭosŭ din stranele lorŭ toţĭ în rândŭ şi eĭ cu semnile a-mână, şi Domnul coborîndu-se din strană şi făcêndu'şĭ cruce, face óre-ce shimă de smerenie către boĭerĭ şi către Mitropolitul, cândŭ agĭunge dreptŭ dênsul, şi ĭese din biserică şi merge în Spătărie. Insĕ la cele patru praznice Impĕrătescĭ, cândŭ ĭese Domnul din biserică în Divanul celŭ micŭ, este obiceĭŭ Căpitanul de vênĕtorĭ, şi cu câţĭ-va vênătorĭ, staŭ în rândŭ cu vênatul lorŭ pusŭ de-a-rândul gĭosŭ; vênatul lorŭ este: cerbĭ, cĭute, capre, rîmătorŭ sĕlbaticŭ, ĭepurĭ şi alte pasĕrĭ ce potŭ vêna. Dupĕ ce intră Domnul în Spătărie, se suie în Domnescul scaunŭ, şi lângă scaunul Domnuluĭ aprópe, stă vel Postelnicŭ, vel Spătarŭ, vel Visternicŭ, vel Cĕmĕraşŭ, v. Cĕmĕraşŭ şi alţĭ boĭerĭ şi boĭerinaşĭ, şi toţĭ boĭeriĭ, zapcii şi zapcii curţiĭ, staŭ în rândŭ cu stégurile lorŭ şi dvorescŭ. Dupĕ ĭeşirea Domnuluĭ din biserică, ĭésĕ Mitropolitul, cu Episcopiĭ, cu alţĭ Arhiereĭ şi cu toţĭ boĭeriĭ, şi mergêndŭ în Divanŭ, şedŭ toţĭ la rânduéla lorŭ, şi ceĭ cu boĭeriĭ şi ceĭ maziĭ. Apoĭ din poronca Domnuluĭ ĭésĕ din Spătărie

v. Post. şi poftesce pe Mitropolitul, pe Arhiereĭ, pe veliţiĭ boĭerĭ, cum şi pe ceĭ mazilĭ, la café, şi întrândŭ în Spătărie facŭ plecare către Domnŭ, fiindŭ toţĭ cu semnile a-mână, şi Domnul rĕdicândŭ şlicul sĕŭ, le dice tuturorŭ sĕ şédă fiesce-carele la locul sĕŭ şi după boĭeriea sa, cum ceĭ cu boĭeriĭ aşa şi ceĭ fără boĭeriĭ. Însĕ la agiunul Crăcĭunuluĭ, Logof. are purtare de grije sĕ ducă pe tótă partea bisericéscă în Spătărie, pe rônduélă; şi ĭeşindŭ în Divanul celŭ micŭ, ântêiŭ pe preoţiĭ Domnescĭ şi diaconĭ ce staŭ gata îmbrăcaţĭ în epetrafile şi în felóne, îĭ duce cu Icónele a-mână şi, cu douĕ făcliĭ aprinse în douĕ sfeşnice de argintŭ, în Spătărie; şi de la uşa Spătărieĭ, începe protopsaltul cu alŭ doilea cântăreţŭ a cânta troparul şi condacul praznicului. Atuncea Mitropolitul, Domnul, Beĭzadelele, Episcopiĭ şi toţĭ boĭeriĭ, se rĕdică în picĭóre, şi preotul celŭ ce aŭ slujitŭ Liturghiea, dă Icóna în mâna Mitropolituluĭ, şi sărutându'o o dă în mâna Domnuluĭ; şi cândŭ face Domnul sărutare, îndată se slobodŭ tunurĭ şi începe şi mehterhanéoa. Apoĭ ĭea Mitopolitul Icóna din mâna Domnuluĭ şi o dă la Beĭzedele, de la dînşiĭ la Arhiereĭ şi de la dînşiĭ o pórtă boĭeriĭ din mână în mână, pênĕ o sărută toţĭ. Şi după sărutare, şéde Domnul în scaunŭ, şi Mitropolitul, cu Arhiereĭ şi cu toţĭ boĭeriĭ giosŭ, şi diaconul curţiĭ începe a ceti oraţiile sĕrbătoriĭ. După sĕvêrşirea oraţiilorŭ, vel Vist, dă preoţilorŭ după Pórtă şi preoţilorŭ celorŭ despre Dómna, câte unŭ galbĕnŭ, şi diaconuluĭ celuĭ ce spune oraţiile asemine, cum şi luĭ protopsaltŭ şi luĭ alŭ duoilea cântăreţŭ, le dă vel Vistŭ câte unŭ galbĕnŭ. După preoţiĭ Domnescĭ, întră Iconomul, adecă celŭ ce este-Arhimandritŭ, cu toţĭ Egumeniĭ mŏnăstirilorŭ Sfântuluĭ Mormêntŭ, după dênşiĭ Sinaiţiĭ, Stefagoriţiĭ şi alţiĭ, îmbrăcaţĭ în epetrafile şi felóne, cu sfântele Icóne a-mână. Aceeaşĭ çeremonie făcêndu-se după cum s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ, şi unul din Egumenĭ care va fi maĭ procopsitŭ la învĕţătură, face engomion către Domnŭ, adecă oraţiĭ, căruĭa după ce sfêrşesce, vel Vist îĭ dă ce socotesce Domnul; éră celorŭ-alţĭ Egumenĭ, stândŭ la uşa Spătărieĭ Logofĕtul de Visterie şi cu dieacul carele este orônduitŭ de chĭeltuĭesce, le daŭ pre a-mână câte unŭ zlotŭ, ce suntŭ obicĭnuiţĭ şi orônduiţĭ de la Visterie. După Egumeniĭ Grecĭ, întră Protopopul cu preoţiĭ din Iaşĭ, îmbrăcaţĭ în veşmênte asemine, cu Icóne pre a-mână, se face aceeaşĭ çeremonie ce s'aŭ disŭ maĭ susŭ, şi care din preoţĭ va fi maĭ procopsitŭ face oraţiĭ, căruĭa i se dă de vel Vist éråşĭ, unŭ galbĕnŭ, şi celorŭ-alţĭ li se daŭ după rônduéla Visterieĭ. După ĭeşirea preoţilorŭ, fiindŭ gătite de vel Cămĕraşŭ vutcă şi confeturĭ, (care se chĭamă confeţióne,) îndată vel Cuparŭ cu tipsiea cea de argintŭ, stândŭ înaintea Domnuluĭ, pune vutcă în douĕ pahare, şi ântêiŭ Cuparul ĭea credinţă, apoĭ Domnul singurŭ ĭea paharul de'lŭ pune la gură, şi ĭea şi confeturĭ; şi copiiĭ ceĭ din casă, ce suntŭ rônduiţĭ de vel Cămĕraşŭ, daŭ vutcă Mitropolituluĭ, la ceĭ-alţĭ Arhiereĭ şi la boĭerĭ; după vutcă confeturĭ; după confeturĭ vel Cafigiŭ pune pe d'înaintea Domnuluĭ peşkirul; celŭ rônduitŭ, ce se chĭamă şifota, dă Domnuluĭ café, şi copiiĭ din casă la Mitropolitul, la Arhiereĭ şi la boĭerĭ; însĕ vel Cuparŭ cândŭ dă Domnuluĭ vutcă, dă şi Beĭzedelelorŭ, asemine şi vel Cafigiŭ, şi apoĭ se dă celorŭ-alţĭ. După bĕutul cafeliĭ, sĕ scólă ântêiŭ Mitropolitul şi face plecare către Domnŭ, apoĭ Arhiereiĭ şi boĭeriĭ, şi ĭesŭ din Spătărie orĭ în Divanŭ, orĭ în Postelnicie.

Obiceiŭ vechiŭ aŭ fostŭ care s'aŭ urmatŭ şi pênĕ la Grigorie Vodă Ghica: la agiunul Crăciunuluĭ cum şi la Bobotéză se făcea mésă Domnéscă în Spătărie, şeḑêndŭ Mitropolitul cu Episcopiĭ, şi cu boieriĭ ceĭ cu boieriĭ, şi pe cine maĭ poroncĭa Domnul şi din ceĭ maziliĭ; însĕ mésă fĕră caftane şi fĕră dvorélă, cu cântărĭ bisericescĭ, cu mehterhané şi cu ţiganĭ. Acestŭ obiceiŭ la Domniĭ vechĭ se păzĭa pe toţĭ aniĭ, pênĕ la Grigorie Vodă, însĕ şi la Grigorie Vodă nu pe toţĭ aniĭ; şi éră̆şĭ de la Grigorie Vodă s'aŭ tăĭatŭ de totŭ.

Obiceĭul ceremoniilorŭ ce se facŭ în ḑioa Nasceriĭ.

Dupĕ poronca ce dă Domnul de cu séră către g. Logofĕtŭ că «va eşi la atâte césurĭ la biserică,» Logofĕtul are aceeaşĭ purtare de grijă dupĕ cum s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ. Domnul, dupĕ ce sĕ gătesce diminéţa în ḑioa Nasceriĭ, dupĕ altă îmbrăcăminte şi podóbă ce pune asupra sa, de-asupra tuturorŭ pune şi haina cea Impĕrătéscă ce se chĭamă cabaniţă, şi eşindŭ la spătărie, şéde în Domnescul scaunŭ, fiindŭ toţĭ boieriĭ ceĭ marĭ, cum şi boieriĭ curţiĭ împodobiţĭ dupĕ cum se cuvine pentru bucuriea şi praznicul sfânteĭ Nascerĭ; şi stândŭ lângă Domnŭ, vel Postelnicŭ, vel Visternicŭ, vel Spătarŭ, din poronca Domnuluĭ ĭea vel Visternicŭ caftanŭ şi îmbracă pe vel Postelnicŭ, apoĭ altŭ doilea caftanŭ luândŭ, îmbracă pe vel Spătarŭ; şi luândŭ Spătarul sabiea cea împĕrătéscă, o pune curmezişŭ pe umĕrul sĕŭ, dupĕ aceea ĭea şi buzduganul în mâna dréptă, ţiindu'lŭ răzematŭ de umĕrul sĕŭ, şi vel Visternicŭ ţiindŭ în mâna sa cuca o pune în capul luĭ vel Spătarŭ, şi vel Spătarŭ încă pune cecméoa pe mâna stângă a luĭ v. Spătarŭ. Dupĕ aceea rĕdicându-se Domnul din scaunŭ, merge la biserica cea mare, cu tótă rânduéla ce s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ. Boieriĭ stândŭ la stranile lorŭ pe rânduélă, atâtŭ ceĭ cu boieriĭ câtŭ şi ceĭ maziliĭ, la vremea Polieleuluĭ, cândŭ este obicĭnuitŭ sĕ împartă luminările, fácliĭ de céră ce se facŭ cu chĭeltuéla Vistierieĭ, şi la vremea ântâiŭ, vel Visternicŭ luândŭ fácliile cele rânduite pentru Mitropolitul, pentru Domnŭ, pentru Beĭzedelé, (care fáclii le ţine Logofĕtul de Visterie în mâna sa,) le dă însuşĭ cu mâna sa vel Visternicul; (însĕ fácliea Domnuluĭ, a Dómneĭ şi a Beĭzedelilorŭ, cum şi a Domniţilorŭ, sĕ facŭ împletite şi poleite.) Fácliea Domnuluĭ o ţine vel Cămĕraşŭ, séŭ v. Cămĕraşŭ, éră Beĭzedelele dupĕ ce ĭeaŭ fácliile din mâna luĭ vel Visternicŭ, le daŭ la uniĭ din ceĭ maĭ aleşĭ copiĭ în casă ce aŭ. Apoĭ Logofĕtul de Visterie împreună şi cu alţĭ diecĭ de Vistierie, împartŭ cele-alte luminărĭ Arhiereilorŭ, Egumenilorŭ şi veliţilorŭ boierĭ, cum şi boierilorŭ maziliĭ, la rufeturĭ, cum şi noroduluĭ celuĭ ce se află în biserică, căruea şĭ dupĕ cinstea sa, şi staŭ cu luminările a-mână aprinse pênĕ la sfêrşitul Polieleuluĭ şi pênĕ se cetesce Evangheliea cea de la utrăne.

Éră la Sfânta Liturghie, este obiceiŭ, de se va întêmpla vre unŭ Patriarhŭ aice, singurŭ Patriarhul, cu Mitropolitul ţĕriĭ, cu alţĭ Arhiereĭ şi cu Egumenĭ, câţĭ vorŭ fi rânduiţĭ, sĕvêrşescŭ Sfânta Liturghie cu tótă rânduéla bisericéscă; şi dupĕ ce ĭesĕ Domnul din biserică, mergêndŭ în Spătărie, şéde în scaunul sĕŭ; şi Mitropolitul, cu Arhiereiĭ, cu veliţiĭ boierĭ, şi ceĭ maziliĭ, dupĕ ce intră în Spătărie şi se închină Domnuluĭ, şedŭ la rânduéla lorŭ. Apoĭ vel Cuparŭ duce Domnuluĭ unŭ paharŭ de vutcă şi confeturĭ, éră la Mitropolitul, la Ar-

hiereĭ şi la boĭerĭ, copii din casă le daŭ vutcă, confeturĭ şi apoĭ şi café; şi îndată şi mehterhanéoa, din lăuntrul curţiĭ în medénŭ, începe a ḑice pentru cinstea sĕrbătoriĭ. Déră de se va întêmpla aice vre unŭ Patriarhŭ, după cum şi maĭ susŭ s'aŭ arĕtatŭ, fiindŭ în biserisă cu Domnul, ĭésĕ Patriarhul împreună cu Domnul alăturea, Patriarhul din-a-drépta şi Domnul din-a-stînga; şi dupĕ ce intră în Spătărie Domnul, nu şéde în scaunŭ, ci şedŭ amênduoĭ pe macatŭ, Patriarhul din-a-drépta Domnuluĭ, şi la tóte çĕremoniile totŭ Patriarhul urméză înaintea Domnuluĭ.

Aŭ fostŭ obiceiŭ la Domniĭ ceĭ maĭ vechĭ, cândŭ era giugul ţĕriĭ maĭ uşorŭ, de nu lipsĭa mésa cea Domnéscă, şi mésa ce făcea în Divanul celŭ micŭ, cu chĭeltuéla Visterieĭ, făcêndu-se isvodŭ cu pecete Domnéscă, de Arhiereĭ şi de tótă boĭerimea, câţĭ se întêmplaŭ la Iaşĭ, sĕ se afle la mésa Domnéscă, între cariĭ eraŭ rânduiţĭ şi duoĭ Vornicĭ de Pórtă; însĕ boĭeriĭ ceĭ rânduiţĭ de mésă eraŭ pênĕ la v. Logofĕtŭ. Éră cândŭ nu se întêmpla tótă boĭerimea la Iaşĭ, ca sĕ se împlinéscă mésa, se rânduĭaŭ şi din boĭeriĭ alŭ duoilea, şi maĭ alesŭ pe ceĭ sciuţĭ de Domnŭ. Şi cândŭ se aşéḑă Domnul la mésă se face slobodire de unŭ tunŭ.

Vel Postelnicŭ cu toĭagul a-mână, vel Spatarŭ cu sabiea la umĕrŭ şi cu buzduganul în mâna dréptă, rezematŭ pe peptul sĕŭ, îmbrăcaţĭ în caftane, staŭ zvorindŭ la spatele Domnuluĭ. Vel Paharnicŭ îmbrăcatŭ în caftanŭ şi cu şépte coţĭ taftă naramge legaţĭ peste umĕrŭ, zvoresce înaintea Domnuluĭ; şi vutca ce se dă înaintea mesiĭ şi vinul, Cuparul pune; şi vutca şi vinul în pahare, şi vel Paharnicul cu mâna luĭ dă Domnuluĭ. Vel Stolnicŭ, éră îmbrăcatŭ în caftanŭ şi cu tafta legatŭ peste umĕrŭ, este purtătorŭ de grijă cuhnieĭ şi bucatelorŭ; şi cândŭ se aşéḑă bucatele pe mésă, din blidul ce este rânduitŭ sĕ se puĭe înaintea Domnuluĭ, ĭea vel Stolnicŭ credinţă, şi apoĭ ĭlŭ aşéḑă la mésă. Vel Medelnicerŭ érăşĭ îmbrăcatŭ în caftanŭ şi cu taftă legatŭ peste umĕrŭ, ântêiŭ dă Domnuluĭ de spălatŭ înaintea mesiĭ, apoĭ se află zvoritorŭ érăşĭ înaintea Domnuluĭ, şi din blidul celŭ d'ântêiŭ, cu lingura cea mare de argintŭ, scóte Domnuluĭ pe talgerŭ supă, cum şi dintr'alte bucate; şi la schimbarea talgerilorŭ, şéde la spatele luĭ vel Medelnicerŭ, v. Medelnicerŭ; şi cândŭ se schimbă talgerul Domnuluĭ, vel Medelnicerŭ pune altŭ talgerŭ luândŭ'lŭ din mâna luĭ v. Medelnicerŭ. Vel Clucerŭ, érăşĭ îmbrăcatŭ în caftanŭ şi cu taftă legată peste umĕrŭ, este purtătorŭ de grijă a mezelilorŭ ce se aducŭ de la becĭul Domnescŭ şi de la sclipul despre Dómna, care cu mâna sa aducêndu-le, ântêiŭ ĭea credinţă şi apoĭ le pune înaintea Domnuluĭ. Vel Vameşŭ este purtătorŭ de grijă confeturilorŭ, cu mânele luĭ le aşéḑă pe tótă mésa Domnéscă, însĕ fără caftanŭ. Boĭeriĭ zvorelnicĭ de maĭ susŭ pomeniţĭ, ce îmbracă caftane, dupĕ a treilea rândŭ de pahare ce se dregŭ la mésă, le poroncesce Domnul de mergŭ la Cămară, unde vel Cămĕraşŭ are obiceiŭ sĕ le gătéscă mésă cu tótă rânduéla eĭ, şeḑêndŭ şi elŭ la acea mésă împreună cu boĭeriĭ; şi nezăbovindŭ, cândŭ vine vremea paharelorŭ celorŭ de închinăciune, se află cu toţiĭ érăşĭ la orânduéla lorŭ. Şi în câtă vreme zăbovescŭ eĭ la mésă, boĭeriĭ ceĭ aĭ duoilea facŭ slujba politieĭ acea rânduită. Decĭ ântêiŭ Mitropolitul rĕdică unŭ paharŭ de vinŭ făcêndŭ oraţiĭ pentru slava luĭ Dumneḑeŭ, şi dupĕ ce bea

Domnul, îndată protopsaltul, cu alŭ duoilea cântăreţŭ şi cu alţĭ peveţĭ, începŭ a slavoslovi pre Dumnedeŭ, cu obicĭnuitele cântărĭ. Domnul rĕdică altŭ paharŭ de vinŭ pentru sănĕtatea şi biruinţa Impĕratuluĭ, şi se face slobodire de tóte tunurile şi focul celŭ măruntŭ, începêndŭ mehterhanéoa şi altă musică ce este rônduită asupra mesiĭ, care aceste şănlicurĭ suntŭ de-apururea în purtarea de grijă a Hatmanuluĭ şi a Agăĭ, cum şi mehterhanéoa asupra purtăriĭ de grijă luĭ vel Armaşŭ. A treilea paharŭ rĕdică Mitropolitul pentru sănĕtatea Domnuluĭ, a Dómniĭ şi a Beĭzedelilorŭ, şi se face şănlicŭ érăşĭ asemenea, şi cântăreţiĭ cântă polyhronion; şi boĭeriĭ stândŭ în picĭóre, se rĕdică toţĭ de la mésă, şi mergŭ înaintea Domnuluĭ pe rônduélă şi cu contĕşile pe umĕrŭ numaĭ în chĭostece, şi Cuparul le drege câte unŭ cobocŭ de vinŭ; şi după bĕutul coboculuĭ, fiesce-care merge de sărută mâna Domnuluĭ. Şi după ce se rônduescŭ toţĭ boĭeriĭ ceĭ de méså, apoĭ mergŭ şi boĭeriĭ alŭ duoilea, şi alţĭ boĭerĭ ce suntŭ zvoritorĭ la méså înaintea Domnuluĭ, fiesce-care pe rônduélă, de bĕŭ cobocul acela, şi apoĭ, maĭ pe urmă de toţĭ, merge şi protopsaltis cu alŭ duoilea cântăreţŭ, şi li se dă şi lorŭ câte unŭ paharŭ de vinŭ de cele micĭ, şi pin pahare li se pune galbĕnĭ bacşişŭ câtŭ este poronca Domnuluĭ, cu mâna luĭ vel Cămĕraşŭ; altă dată singurŭ Domnul cu mâna sa puné galbĕniĭ în paharul luĭ protopsaltŭ. Dupĕ acésta, érăşĭ Domnul rĕdică unŭ paharŭ pentru Mitropolitul, însĕ acestŭ paharŭ este fĕră şănlicŭ, numaĭ cântăreţiĭ cântă obicĭnuitele cântărĭ. Domnul maĭ pe urmă rĕdică unŭ paharŭ pentru Arhiereĭ, pentru tótă boĭerimea şi norodul ţĕriĭ, şi se face şănlicŭ; şi boĭeriĭ pe rônduélă toţĭ mergŭ de facŭ mulţămită Domnuluĭ, bândŭ câte unŭ paharŭ de vinŭ de cele micĭ, sărută mâna Domnuluĭ; déră câte o-dată rônduĭesce Domnul de beaŭ éră cu cobocul. Dupĕ acésta la cine va Domnul, orĭ din Arhiereĭ, orĭ din boĭerĭ, érăşĭ maĭ închină, cum şi eĭ uniĭ către alţiĭ; şi din bucatele cele maĭ alese ce se punŭ înaintea Domnuluĭ, şi din mezele, trămite Domnul pe talgere pe la Arhiereĭ, şi pe la uniĭ din boĭerĭ, cuĭ socotesce şi cuĭ va. Maĭ pe urmă de tóte mezelile, aduce vel Vameşŭ şi confeturile pe méså, şi boĭeriĭ, afară din câte mănâncă, maĭ ĭeaŭ şi pin năfrămĭ, şi dându-le pe la ficĭoriĭ lorŭ, le ducŭ pe a casă. Şi rĕdicându-se mésa, vel Medelnicerŭ merge de dă Domnuluĭ apă de spălatŭ în Spătărie. Domnul, dupĕ ce întră în Spătărie sĕ se spele, boĭeriĭ rĕmânŭ de se spală în Divanul celŭ micŭ; şi dupĕ spălatŭ, mergŭ cu toţiĭ în Spătărie, şi şeḑêndŭ la rônduélă, le dă café. Dupĕ café este volnicŭ fiesce-care sĕ mérgă pe la casele şi gazdele lorŭ; éră câte o-dată oprea Domnul pe boĭerĭ şi'ĭ ţinea pênĕ în séră puindu'ĭ la gĭocŭ, însĕ şi Domnul se prindea la gĭocŭ. V. Pah. şi v. Medelnicerŭ încă suntŭ legaţĭ cu taftă naramgie, în curmezişŭ, numaĭ peste caftanile lorŭ cele de taftă; éră Vătavul de Păhărniceĭ şi Vătavul de Stolniceĭ, nu punŭ taftă, numaĭ suntŭ în caftanele lorŭ; şi Vătavul de Păhărniceĭ stă zapciŭ pe Păhărniceĭ sĕ drégă la méså, éră Vătavul de Stolniceĭ stă zapciŭ asupra Stolniceilorŭ pentru rônduéla bucatelorŭ.

Dómna încă are obiceiŭ de face méså gĭupâneselorŭ; acolo este zvoritorŭ Vornicul Dómniĭ, şi cu alţiĭ ce suntŭ din partea haremuluĭ; şi la méså face şi Dómna închinăciune, că ântêiŭ Dómna rĕdică paharŭ pentru Domnŭ, apoĭ Logofetésa cea mare rĕdică paharŭ pentru Dómna, apoĭ érăşĭ Dómna pentru

tóté giupânesele, mergêndŭ giupânesele pe rônduélă, de beaŭ câte unŭ paharŭ de vinŭ, făcêndŭ mulţămită sărută mâna Dómniĭ.

Căndŭ poprea Domnul pe boĭerĭ după mésă făcêndŭ gĭocurĭ şi alte semne de veseliĭ, mergea şi în lăuntru la Maibentŭ, şi câte o-dată aducea Domnul pe Dómna cu tóte giupânesele, şi se făcea unŭ gĭocŭ de obsce, Domnul cu Dómna, şi boĭeriĭ cu giupânesele.

La Sfântul Vasile, la Sfântul Botezŭ şi la Sfântele Pascĭ, totŭ asémenĕ sĕ păzia rônduéla meselorŭ Domnescĭ, şi totŭ cu acéstă politică, şi încă şi la alte sĕrbătorĭ, cum şi la ḑioa Nasceriĭ Domnuluĭ, la sĕrbătórea ce este numită pe numele sĕŭ, însĕ fŏră zvoréla boĭerilorŭ şi fŏră caftane, şeḑêndŭ toţĭ la mésă; numaĭ închinăciunile şi şănlîcurile se făceaŭ totŭ de plinŭ. Avut'aŭ Domniĭ vechĭ şi acestŭ obiceiŭ, de nu lipsĭaŭ mesele Domnescĭ de la aceste sfânte ḑile, şi s'aŭ păzitŭ şi pênĕ la Domniea a doua a luĭ Grigorie Vodă; éră apoĭ, de căndŭ s'aŭ îngreuiatŭ gĭugul ţĕriĭ cu mucarelurĭ şi cu alte adaose chĭeltuele, s'aŭ scurtatŭ şi veseliile meselorŭ, făcêndu-se rarŭ o mésă séŭ douĕ de către unŭ Domnŭ în Domniea luĭ.

Încă aŭ maĭ fostŭ obiceiŭ de se făcea o mésă şi Egumenilorŭ de la tóte mŏnastirile de ţéră cariĭ suntŭ obicĭnuiţĭ de vinŭ la Bobotéză de închină poclóne Domnuluĭ, care mésă sĕ făcea a treea ḑi dupĕ Bobotéză, la o trapezare unde se găsĭa locŭ maĭ largŭ, la mŏnastirile Grecescĭ de aicea din Iaşĭ, cu tótă chĭeltuéla Domnuluĭ, care chĭeltuélă era scrisă la condica Visterieĭ; şi purtătorŭ de grijă şi zvoritorŭ meseĭ era g. Logofĕtŭ cu Uricariĭ şi cu toţĭ dieciĭ Divanuluĭ, fiindŭ că maĭ 'nainte vreme, între dieciĭ Divanuluĭ eraŭ câte cincĭ-şése Uricarĭ ómenĭ bĕtrânĭ, tîlmăcitorĭ şi făcĕtorĭ uricilorŭ celorŭ Slovenescĭ, cariĭ de vel Logofĕtŭ eraŭ aleşĭ, şi'ĭ duceaŭ la Domnŭ de le da toégŭ şi nume de Uricarŭ; care bréslă s'aŭ păzitŭ pênĕ la Dómniea a treea a luĭ Mihaĭ Vodă Racoviţă; apoĭ începêndŭ a'ĭ pune câte o dată şi la birŭ, şi lipsindu-se de chivernisóla lorŭ, s'aŭ stricatŭ. Şi de la Domniea luĭ Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ şi încóce, aŭ lipsitŭ şi mésa călugĕrilorŭ Egumenĭ de nu s'aŭ maĭ făcutŭ.

Alte ceremoniĭ pe obiceĭul ce se urméză totŭ la sfânta Nascere.

A doua ḑi dupĕ ḑioa Nasceriĭ, vinŭ Dascăliĭ scólelorŭ cu uceniciĭ ceĭ maĭ aleşĭ; însĕ ântêiŭ Dascălul celŭ mare Elinescŭ, (fiindŭ Domnul în Spătărie în scaunŭ), se închină Domnuluĭ, şi pune pe ucenicul sĕŭ celŭ rônduitŭ de spune engomion elinescŭ, adică oraţie, şi dupĕ sfîrşitŭ merge Dascălul de sărută mâna Domnuluĭ, dupĕ dênsul ucenicul sĕŭ; şi Domnul le dă bacşişŭ câtŭ socotesce, cu mâna luĭ vel Vist. Dupĕ acesta, alŭ doilea Dascălŭ grecescŭ asemenea prin ucenicul sĕŭ celŭ rônduitŭ spune engomion grecescŭ; apoĭ Dascălul scóleĭ Slovenescĭ, asemenea face oraţiĭ printr'alŭ sĕŭ ucenicŭ, pe limba Românéscă, şi toţĭ acestiĭ mergêndŭ pe rônduélă sărută mâna Domnuluĭ şi'şĭ ieaŭ bacşişul lorŭ din mâna luĭ vel Vist. A treea ḑi dupĕ sfânta Nascere, este obiceiŭ de vinŭ Egumeniĭ Grecĭ a mŏnastirilorŭ din Iaşĭ, închinândú-se Domnuluĭ cu poclóne; obiceĭul este sĕ aducă toţĭ câte un mielŭ, éră cariĭ nu potŭ

găsi mieĭ, aducŭ viţeĭ micĭ, curcanĭ, găinĭ, şi Domnul le ḑice de şedŭ pe laviţe, fiesce-care pe rônduélă, şi le dă café, întrebându'ĭ Domnul cum petrecŭ la sfântele mŏnastirĭ, şi rĕdicêndu-se ca sĕ ĭésă, le ḑice Domnul: «şi la anul!»

Çeremoniile ce suntŭ obicĭnuite de se facŭ la Sfete Vasile.

In ḑioa agiunuluĭ Sfântuluĭ Vasile, are purtare de grijă Hatmanul cu Aga la atâtea césurĭ din ḑi sĕ se afle tótă slujitorimea la curte cu zapcii lorŭ, şi cu puscile a-mână; şi Domnul eşindŭ la biserica cea mare cu toţĭ boĭeriĭ, dupĕ sfîrşitul slujbeĭ bisericescĭ de séră, mergêndŭ Domnul la Spătărie, merge şi Mitropolitul cu Arhiereiĭ şi cu toţĭ boĭeriĭ în Spătărie de şedŭ la rônduélă, şi li se dă tuturorŭ câte unŭ paharŭ vutcă, confeturĭ şi café. Insĕ ântêiŭ Domnul cândŭ rĕdică paharul la gură, îndată se face şănlicŭ de slobodḑirea a tóte tunurile, cu focul măruntŭ şi cu mehterhané; dupĕ mehterhané ţiganiĭ obicĭnuiţĭ ce cântă la mésa Domnuluĭ, facŭ şi eĭ o ḑicĕtură de unŭ scopos; şi alte rufeturĭ încă vinŭ cu semnile slujbiĭ lorŭ, de facŭ çeremonia anuluĭ nuoŭ. Şi eşindŭ Mitropolitul, cu Arhiereiĭ şi cu toţĭ boĭeriĭ, mergŭ pe la casele lorŭ. Dupĕ acésta, décă înseréză, merge mehterhanéoa de face unŭ nobetŭ şi despre Dómna, şi la Beĭzadele, apoĭ la Mitropolitul şi la toţĭ veliţiĭ boĭerĭ ceĭ cu boĭeriĭ, luându'şĭ mehterbaşŭ şi ceĭ împreună cu elŭ, bacşişul celŭ obicĭnuitŭ. Éră a doua ḑi, în ḑioa Sfântuluĭ Vasile, ĭésĕ Domnul la biserică, cu aceeaşĭ rônduélă de çeremonie dupĕ cum s'aŭ arĕtatŭ înapoĭ la ḑioa Sfânteĭ Nascerĭ, făcêndu-se şi polieleŭ cu dare de făcliĭ de céră. Decĭ, dupĕ sĕvêrşitul Sfânteĭ Liturghiĭ, eşindŭ Domnul din biserică, tóte rufeturile curţiĭ asternŭ pe gĭosŭ năfrămile lorŭ, cu semnile cele de slujba lorŭ, de la uşa bisericiĭ şi pênĕ în Spătărie, şi vel Vist merge înaintea Domnuluĭ, dându-le bacşişŭ. Mitropolitul, Arhiereiĭ, boĭeriĭ ceĭ marĭ, fiindŭ chiămaţĭ la café în Spătărie, aruncă şi eĭ bacşişŭ numaĭ pe covórele copiilorŭ din casă şi mergŭ boĭeriĭ pe rônduélă de sărută mâna Domnuluĭ pentru anul nuoŭ. Apoĭ şeḑêndŭ fiesce-carele pe rônduéla sa, le dă vutcă, confeturĭ şi café, şi îndată se face şănlîcŭ de slobodḑirea a tóte tunurile şi începe şi mehterhanéoa în medénul curţiĭ din lăuntru. Éră alte rufeturĭ a curţiĭ, partea slujitoréscă cu acéstă rônduélă, că dupĕ ce merge tótă boĭerimea de sărută mâna Domnuluĭ, vinŭ şi toţĭ zapcii, ântêiŭ a curţiĭ, a Hatmanuluĭ, apoĭ a Agăĭ, şi sărutândŭ mâna şi póla Domnuluĭ, li se dă de vel Vist. obicĭnuitul bacşişŭ, dupĕ cum suntŭ legaţĭ la izvodul Visterieĭ Domnescĭ. Este obiceiŭ de merge Mitropolitul, cu Arhiereiĭ şi cu toţĭ Veliţiĭ boĭerĭ, la Dómna, şi la Beĭzadele, de sărută mâna pentru anul nuoŭ, şi li se dă şi café; şi de nu este mésă mare, fŏră zăbavă vreme ĭésĕ Mitropolitul cu tótă boĭerimea, şi mergŭ pe la casele lorŭ.

Çeremoniile ce suntŭ obicĭnuite de se facŭ la ḑioa agiunuluĭ şi a Sfântuluĭ Botezŭ.

Toţĭ Egumeniĭ aĭ mŏnastirelorŭ de ţéră, şi Moldoveniĭ şi Greciĭ, aŭ obiceiŭ sĕ se afle la agiunul Sfântuluĭ Botezŭ, sĕ se închine cu poclóne Domnuluĭ, aducêndŭ vulpĭ, jderĭ, pesce de munte, brînză de oĭ, smîntînă de bivoliţe şi

de altele, pentru care g. Logofĕtŭ făcêndŭ isvodŭ a nume, şi eşindŭ Domnul în Spătărie, îĭ împreună cu Domnul pe rônduélă; şi Domnul îĭ întrébă de petrecerea stăriĭ lorŭ; şi dupĕ acésta mergŭ şi Egumeniĭ şi Domnul la biserică, la Césurĭ şi Liturghie. Este obiceiŭ într'acéstă ḑi a agiunuluĭ Sfântuluĭ Botezŭ, de sĕvêrşesce tóte cele Arhieresci Episcopul de Romanŭ, carele fiindŭ îmbrăcatŭ în mantie, şéde în strana cea de gîosŭ a Mitropolituluĭ, şi dupĕ sĕvêrşirea Sfânteĭ Liturghiĭ, totŭ elŭ sĕvêrşesce şi osfeştaniea cea mare. Şi Mitropolitul într'acea ḑi la biserica curţiĭ nu vine, fĕră numaĭ la café, aflându-se la çeremoniile ce se facŭ pe obiceĭul sĕrbătoriĭ. Dupĕ biserică mergêndŭ Domnul în Spătărie, şéde în Domnescul scaunŭ; apoĭ dupĕ obiceiŭ intră Mitropolitul cu Arhiereiĭ şi cu toţĭ boĭeriĭ, de şedŭ pe rônduélă; înaintea cafeleĭ, g. Logofĕtŭ aduce ântêiŭ preoţiĭ curţiĭ, cu protopsaltŭ şi cu alţĭ cântăreţĭ, înlăuntrul Spătărieĭ, cântândŭ tropariul şi condacul ḑileĭ; şi Domnul, cu Beĭzadelele, cu Mitropolitul şi cu tótă boĭerimea staŭ în picĭóre, şi preotul celŭ ce aŭ slujitŭ Liturghiea, dă crucea în mâna Mitropolituluĭ, şi Mitropolitul ţiindŭ crucea o sărută Domnul, şi'lŭ stropesce cu aghĭazmă, asemene şi pe Beĭzadele. Şi Domnul cândŭ sărută crucea, se slobodŭ treĭ tunurĭ. Dupĕ tunurĭ mehterhané; şi apoĭ sărută crucea şi alţĭ Arhiereĭ, cu tótă boĭerimea, şi şedŭ la rônduélă, şi diaconul curţiĭ spune oraţiĭ; şi luându'şĭ bacşişurile lorŭ, aduce g. Logofĕtŭ pe Egumeniĭ Grecĭ şi pe Egumeniĭ de ţéră, apoĭ pe Protopopul cu preoţiĭ de têrgŭ, făcêndu-se aceeaşĭ çeremonie ce s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ, şi fiesce-care aŭ câte unŭ omŭ alesŭ de spunŭ oraţiĭ, şi numaĭ aceĭ ce spunŭ oraţiĭ, ĭeaŭ bacşişul lorŭ din mâna luĭ vel Vist., éră ceĭ-alţĭ ĭeaŭ bacşişul lorŭ de la Logofĕtul de Visterie, şi de la dieacul ce este chieltuitorŭ pe obiceiŭ.

Maĭ pe urmă de toţĭ vine şi pater prefectus, (adecă popiĭ Ungurescĭ,) cariĭ pe obiceiŭ suntŭ priimiţĭ de Domnŭ, şi daŭ şi eĭ crucea în mâna Mitropolituluĭ, de o duce la Domnŭ, de o sărută, şi spunŭ şi oraţiĭ Lătinesce, şi îşĭ ĭaŭ şi eĭ bacşişul din mâna luĭ vel Visternicŭ.

A doua-ḑi, în ḑioa Sfântuluĭ Botezŭ, ĭésĕ Domnul la biserică, totŭ cu aceeaşĭ rônduélă de çeremonie dupĕ cum s'aŭ scrisŭ pre largŭ ḑioa Nasceriĭ; numaĭ atâta obiceiŭ se maĭ adaoge, că se facŭ douĕ făcliĭ marĭ de la Visterie, împodobite cu pînză, cu mătăsurĭ, în chipul făcliilorŭ celorŭ de Botezŭ, şi cândŭ ĭésĕ Domnul la biserică, duoĭ din curtenĭ îmbrăcaţĭ în dulămĭ de taftă mergŭ înaintea Domnuluĭ, unul din-a-drépta, altul din-a-stânga, şi intrândŭ în biserică Domnul, unul stă cu făcliea înaintea Icóneĭ luĭ Hristos, şi altul înaintea Precisteĭ, fiindŭ făcliile aprinse, şi se face şi polieleŭ, cu kerodosie, adecă dare de lumînărĭ de céră, precum s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ, dându-se lumînărĭ şi Egumenilorŭ de ţéră şi călugĕrilorŭ tuturorŭ câţĭ se vorŭ afla în biserică. Şi dupĕ docsolie, îndată Mitropolitul cu Domnul, cu Beĭzadelele şi cu tótă boĭerimea, ĭesŭ la Iordanŭ, cu totŭ alaĭul, mergêndŭ şi aceĭ duoĭ cu făclile a-mână înaintea Domnuluĭ, fiindŭ afară scaune gătite pentru Domnŭ, pentru Dómna, pentru Beĭzadele, pentru Mitropolitul şi Arhiereĭ, şi pentru boĭeriĭ ceĭ marĭ, şi mésă pentru osfeştanie, lângă care aprópe staŭ ceĭ duoĭ, unul din susŭ altul din gĭosŭ, cu făcliile ţiindu-le a-mână, şi feţele lorŭ către mésă. Insĕ la a-

céstă osfeștanie ce se numesce Iordanul, câtŭ și la cele-alte osfeștanii ce se facŭ preste anŭ, este obiceiŭ de se aducŭ două Icóne: Precista de la mŏnăstirea Goliea și de la Sfânta Vinere, făcĕtóre de minunĭ Icóne, cum și celealte Icóne de pe la tóte bisericele, cu stégurile lorŭ, așeḑêndu-se pe rônduélă. Și dupĕ ce ĭésĕ Domnul sub saĭvantŭ, șéde în picĭóre dreptŭ scaunŭ, și vine și Dómna, cu tóte giupânesele, și cu tóte fetele din casă, și șéde și Dómna în picĭóre dreptŭ scaunul sĕŭ din-a-stânga Domnuluĭ. Mitropolitul cu Arhiereiĭ, cu toțĭ Egumeniĭ de țéră, cu preoțiĭ de Iașĭ, staŭ din-a-stânga Domnuluĭ, și unde se sfêrșesce șirégul bisericescŭ, acolo staŭ și Icónele lûngă mésă. Éră din-a-drépta Domnuluĭ, staŭ Beĭzadelele, și tótă boĭerimea de la mare și pênĕ la micŭ, afară din vel Post. și vel Spat. ce staŭ îmbrăcațĭ în caftane din-a-stânga Domnuluĭ, și vel Camĕrașŭ cu ceĭ-alțĭ boĭerĭ a curțiĭ la spatele Domnuluĭ.

Dómna cândŭ vine la Iordânŭ, vine înaintea sa Vornicul sĕŭ, cu toĭagul a-mână, îmbrăcatŭ cu feregé de postavŭ, și dupĕ ce stă Dómna dreptŭ scaunul sĕŭ, staŭ și tóte giupânesele în șerégŭ, pe rônduéla lorŭ. Apoĭ Mitropolitul merge către mésă, cu paterița în mână, în tóte veștmêntele fiindŭ îmbrăcatŭ, cu mitra în capŭ, cădesce ântêiŭ sfântele Icóne, și apoĭ mésa cea de osfeștanie, și îndată face și începere. Dupĕ acésta merge către Domnŭ și'lŭ cădesce de nouĕ orĭ, pe Dómna tij, și pe Beĭzadelele de treĭ orĭ; apoĭ pe Arhiereĭ, pe Egumenĭ, pe preoțĭ și pe tótă boĭerimea; și dupĕ căditŭ, sĕvêrșesce Mitropolitul tótă slujba Iordanuluĭ, în veliglasŭ, și dupĕ ce cântă troparile de treĭ orĭ, sărută Mitropolitul crucea, și sĕrută și Icóna Peristeĭ, și moștiĭ (de vorŭ fi). Apoĭ Domnul mergêndŭ către Mitropolitul, și Mitropolitul către Domnŭ, înaintea Domnuluĭ vel Post. și vel Spat. lûngă Domnŭ, și cam înapoĭ vel Camĕrașŭ, și cândŭ sărută Domnul crucea, se face șănlîcŭ cu sloboḑirea tuturorŭ tunurilorŭ și cu focul celŭ mĕruntŭ, și îndată mehterhanéoa. Apoĭ Domnul merge de sărută sfântele Icóne, și cândŭ se întórce arétă óre-care shimă de smerenie către toțĭ, mergêndŭ la scaunul sĕŭ. Dupĕ Domnŭ merge Dómna asemenea, și Beĭzedelele, și apoĭ vine Mitropolitul de șéde în scaunul sĕŭ. Dupĕ Beĭzedele mergŭ Arhiereiĭ, Egumeniĭ toțĭ, fiesce-carele dupĕ rônduéla sa de sărută crucea și se stropescŭ cu aghiazmă. Apoĭ mergŭ boĭeriĭ ceĭ marĭ pe rônduélă de la vel Logofĕtŭ pênĕ la Vorniciĭ ceĭ de pórtă, și încă și zapciiĭ curțiĭ. Obiceĭul vechiŭ aŭ fostŭ că dupĕ ce mergeaŭ boĭeriĭ de la vel Logofĕtŭ pênĕ la vel ușerŭ de sărutaŭ Crucea, apoĭ se da rôndŭ de mergeaŭ și giupânesile; éră Grigorie Vodă Ghica aŭ făcutŭ altŭ obiceiŭ de rônduélă, că dupĕ ce mergeaŭ boĭeriĭ ceĭ cu boĭeriĭ și maziliĭ de la vel Logofĕtŭ și pênĕ la vel Comisŭ, apoĭ aŭ datŭ rôndŭ giupâneselorŭ, de la logofetésa cea mare pênĕ la comisóe; apoĭ mergeaŭ ceĭ-alțĭ boĭerĭ și dupĕ dênșiĭ giupânesele lorŭ. Decĭ, dupĕ ce sărută tótă boĭerimea, atuncea seḑêndŭ Domnul, Dómna, Beĭzedelele, partea bisericéscă și o sémă din boĭerĭ pe scaune, maĭ pe urmă începŭ a aduce și caiĭ ceĭ Domnescĭ, ș'intêiŭ trecŭ telegariĭ, dupĕ telegarĭ v. Armașŭ, g. Armașŭ înaintea tuĭurilorŭ, și Iurucŭ-baĭracŭ în mijlocul tuĭurilorŭ rĕsunândŭ în trômbițile Domnescĭ, cu sîrmacĭul povodnicilorŭ, trecŭ pe d'înaintea Domnuluĭ închinându-se. Dupĕ acestiĭ, povodniciĭ domnescĭ și armăsariĭ, unul dupĕ

altul, după cum îĭ rônduesce vel Comisŭ, şi atâtŭ pe povodnicĭ câtŭ şi pe armăsarĭ, încalecă totŭ feciorĭ de boĭerĭ, şi din boĭerinaşiĭ Domnuluĭ împodobiţĭ şi numaĭ în caftanele lorŭ cele de taftă; şi acestiĭ suntŭ toţĭ rônduiţĭ cu catastifŭ Domnescŭ. Şi maĭ pe urmă de toţĭ vine şi vel Comisŭ îmbrăcatŭ în caftanŭ Domnescŭ şi pe calul celŭ Impĕrătescŭ, care se numesce tablabaşŭ, cu alaĭŭ frumosŭ şi cu cĭohodariĭ Domnuluĭ pe lûngă dênsul după obiceiŭ. Şi toţĭ aceĭ călĕrĭ pe caĭ, cândŭ vinŭ împrotiva Domnuluĭ, se închină ântêiŭ către sfântele Icóne, apoĭ către Domnŭ şi pe urmă către Mitropolitul stropindu'ĭ cu sfânta aghĭazmă. Şi după sfêrşirea acestorŭ çeremoniĭ, îndată se rĕdică Domnul cu tótă partea bisericéscă şi boĭeréscă, şi merge în biserică, unde însuşĭ Mitropolitul, cu Arhiereiĭ şi cu câţĭ Egumenĭ de ţeră rônduesce, sĕvêrşesce sfânta Liturghie. Dómna încă merge de ascultă Liturghia la biserica sa împreună cu tóte gĭupânesele. După ce ĭésĕ Domnul din biserică, şi merge în Spătărie, se face érăşĭ aceeaşĭ çeremonie ca şi la sfânta Nascere, adecă, atâtŭ partea bisericéscă câtŭ şi boĭeriĭ, se cinstescŭ cu vutcă, confeturĭ şi café; şi de nu este mésă, mergŭ boĭeriĭ pe la casele lorŭ. Câte-o-dată s'aŭ obicĭnuitŭ a se face Iordanul şi în Divanul curţiĭ din-lăuntru, orĭ pentru împrotivirea vremiĭ, orĭ pentru gingăşiea gerulŭĭ, şi maĭ multŭ pentru ca sĕ privéscă Dómna cu gĭupânesele pe ferestre, neputêndŭ ca sĕ ĭésĕ la Divanŭ pentru vre o pricină. A doua ḑi după Bobotéză, érăşĭ vinŭ dascăliĭ cu uceniciĭ lorŭ de spunŭ engomiile către Domnŭ, după cum s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ.

A treea ḑi era obiceĭŭ vechĭŭ de făcea Domnul Divanŭ Egumenilorŭ de la Munte, şi totŭ într'acéstă ḑi se făcea şi mésă călugĕrilorŭ de cari amŭ arĕtatŭ maĭ susŭ; şi se poroncĭa de către Domnŭ luĭ g. Logofĕtŭ sĕ le isprăvéscă trebile lorŭ, şi sĕ le dea şi pecetluiturele cele de sare, şi sĕ'ĭ pornéscă sĕ'şĭ mérgă la mŏnăstirĭ.

Alte obicele vechĭ ce aveaŭ Domniĭ ceĭ maĭ d'inainte vreme.

Obiceĭŭ era de mergea Domnul, câte-o-dată şi Dómna, la Mitropolie la praznicul Străteniei, şi după ce ĭeşĭa Domnul din biserică, mergea în casele Mitropolieĭ, şi din partea Mitropolituluĭ se da vutcă, confeturĭ şi café, atâtŭ la Domnŭ, la Dómna, la Beĭzedele, câtŭ şi la tótă boĭerimea. Şi era obicĭnuitŭ Mitropolitul de se gătĭa şi făcea mésă mare Domnuluĭ cu tótă boĭerimea; şi cândŭ era după mésă, de ĭeşĭa Domnul sĕ mérgă, celŭ maĭ alesŭ omŭ a Mitropolituluĭ, din poronca stăpânuluĭ sĕŭ, trăgea unŭ calŭ poclonŭ Domnuluĭ, (însĕ calŭ de preţŭ, după cinstea Domnuluĭ). Éră de la o vreme încóce, Domniĭ nu rĕmânŭ la mésa Mitropolituluĭ, nicĭ Dómnele mergŭ cu Domniĭ; ce numaĭ după café şéde Domnul în voróvă cu Mitropolitul ca unŭ césŭ, şi apoĭ ĭeşindŭ sĕ mérgă Domnul la Curte, calul este adusŭ de'lŭ vede şi Domnul, şi încălecândŭ cu totŭ alaĭul merge la curte.

La Duminica lăsatuluĭ secŭ de brînză, este vechĭŭ obiceĭŭ după ce ĭésĕ Domnul de la biserica cea mare, şi merge în Spătarie, şeḑêndŭ în scaunul Domnescŭ g. Logofĕtŭ, aduce în Spătărie pe diaconul curţiĭ, şi stândŭ cu faţa către Domnŭ, face oraţiă, întru care la miḑlocul vorbeĭ, aduce din partea

Mitropolitului, a Arhiereilorŭ şi a tótă boierimea, cuvêntŭ de cererea ĭertăciunii de la Domnŭ, pentru tóte cele ce-ĭ vorŭ fi greşitŭ, (cum şi Domnul asemene de la toţĭ cu umilinţă cere ertăcĭune.) Şi după ce sfêrşesce diaconul oraţiile, Mitropolitul merge către Domnŭ, şi Domnul încă se scobóră din scaunŭ, şi făcêndŭ óre-care semnŭ de plecare, sărută mâna Mitropolitului, şi Mitropolitul ĭĭ sărută crescetul; după Mitropolitul, Beĭzadelele; după dênşiĭ, Arhiereiĭ, şi după Arhiereĭ mergŭ toţĭ boĭeriĭ de sărută mâna Domnuluĭ; şi după ce şedŭ fiesce-care la rônduéla lorŭ, se dă café Domnuluĭ, şi apoĭ la tótă boĭerimea, şi pe cariĭ va Domnul din boĭerĭ, ĭĭ popresce la mésa din lăuntru despre haremŭ.

Aŭ maĭ fostŭ obiceiŭ vechiŭ éraşĭ la tóte Duminicile sfântuluĭ şi mareluĭ postŭ pênĕ la Duminica a cincea, de mergea Domnul pe la mŏnăstirile Grecescĭ, ântâiŭ la Treĭ Sfânţĭ Ierarhĭ, la Golia, la Bărnoski, la Sfete Sava, la Sfânta Vinerĭ, şi la Buna-vestire éră la Golia. Éră de la Domniea luĭ Neculaĭ Vodă, s'aŭ tăĭatŭ şi acestŭ obiceiŭ; atâta numaĭ aŭ rĕmasŭ: cândŭ este hramul vre uniĭ mŏnăstirĭ, vine Egumenul aceĭ mŏnăstirĭ maĭ 'nainte de ḑioa prăznuiriĭ, cu o ḑi către Domnŭ, cu poclóne, café şi zaharŭ, şi g. Logofĕtŭ ducêndu'lŭ în Spătărie, către Domnŭ, închină poclónele, şi poftesce pe Domnŭ ca sĕ ĭea ostenélă sĕ cinstéscă prăznuirea sfânteĭ mŏnăstirĭ cu mergerea şi parisiea cea Domnéscă; şi Domnul încă'ĭ dă rĕspunsŭ după cum ĭĭ dă mâna şi vremea. Déră la hramul mŏnăstiriĭ Gălăţiĭ, la Inălţarea Domnuluĭ Hristos, şi la hramul mŏnăstiriĭ Cetăţuiĭ la sfânţiĭ Apostolĭ, s'aŭ întêmplatŭ de multe orĭ de aŭ rĕmasŭ Domniĭ acolo la mésă, fiindŭ maĭ departe de oraşŭ; însĕ chĭeltuéla bucatelorŭ aŭ fostŭ de către Domnie. Éră la Dumineca a şésea a sfântuluĭ postŭ, ce se chĭamă a Stâlpărilorŭ, ĭésĕ Domnul la biserica cea mare, şi cântându-se Polieleul, se daŭ făcliĭ de céră tuturorŭ după cum s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ; şi în treĭ serĭ a septemâniĭ ceĭ marĭ, duminecă spre lunĭ, lunĭ spre marţĭ şi marţĭ spre miercurĭ, Domnul ĭésĕ totŭ la biserica cea mare, cu tótă boĭerimea, de ascultă utrănea de cu séră la unŭ césŭ din nópte, (déră pe aceste serĭ, de multe orĭ merge Domnul la biserica despre Dómna), după cum ĭĭ este voĭea, şi după cum se întêmplă şi trebile. Miercurĭ diminéţa era obiceiŭ de se făceaŭ masle în Spătăriea cea mică, aflându-se şi boĭeriĭ ceĭ marĭ şi boĭeriĭ curţiĭ, dându-se tuturorŭ făcliĭ de céră, sĕvêrşindŭ sfântul maslu însuşĭ Mitropolitul cu alţĭ Arhiereĭ, cu Episcopiĭ şi cu preoţiĭ curţiĭ, câţĭ suntŭ de trebuinţă; şi după sĕvêrşirea maslului, cu mâna luĭ vel Visternicŭ se dă Mitropolituluĭ patru galbĕnĭ, Arhiereilorŭ câte duoĭ şi la preoţĭ câte unul. Şi după masle, mergeaŭ boĭeriĭ de'şĭ luaŭ de la Domnŭ ĭertăciune. Déră acmu de la o vreme, s'aŭ rĕdicatŭ şi acestŭ obiceiŭ, fiindŭ că Domniĭ acmu maslile le facŭ înăuntru cu aĭ lorŭ; éră boĭeriĭ îşĭ facŭ masle pe la casele lorŭ, şi ĭertăciunea de la Domnŭ o ĭeaŭ în ḑiua de gĭoe mare, cândŭ vorŭ ca sĕ se împărtăşéscă sfântelorŭ şi înfricoşatelorŭ Taĭne.

In ḑioa de gĭoĭa cea mare este obiceĭŭ de ĭésĕ Domnul la biserica cea mare cu tótă boĭerimea, slujindŭ într'acéstă ḑi sfânta Liturghie însuşĭ Mitropolitul ţĕriĭ numaĭ cu preoţiĭ curţiĭ şi cu duoĭ séŭ treĭ diaconĭ, şi după sĕvêrşirea cântăriĭ luĭ Tingarsi Mitranŭ, merge Domnul de se închină la tóte sfântele Icóne pe obiceiŭ, cerêndu'şĭ ĭertăciune de la boĭerime şi de la norodŭ, şi 'şĭ

merge la strana sa, şi la vreme merge de se pricistuesce cu sfântele Taîne; după Domnŭ Beîzedelile, şi apoî toţî boieriî pe rônduélă. Şi eşindŭ Domnul din biserică, merge în Spătărie cu tótă boîerimea; şi era ântêiŭ obiceiŭ de se da câte unŭ paharŭ de vinŭ la toţî boîeriî cariî eraŭ împărtăşiţî sfântelorŭ Taîne, apoî café. Şi de este voîea Domnuluî şi poftesce sĕ se facă umivanie, adecă niptira, după café îésĕ Domnul la umivanie, care se face în meîdanul curţiî d'inăuntru, (de este vreme bună) unde şi Dómna cu tóte gîupânesele privescŭ acea sfântă taînă care se sĕvêrşesce de însuşî Mitropolitul ţĕrîî, făcêndu-se spălarea după tótă rônduéla bisericiî. Insĕ cândŭ se face spălare, este obiceiŭ a se da de la Visterie Mitropolituluî o îotă de cele bune, cu care se împregiură, şi unŭ burete, şi unŭ prosopŭ de cele bune cu care şterge picîórele ucenicelorŭ; aceste după spălare rĕmânŭ a Mitropolituluî. Şi îndată suindu-se Domnul susŭ, mergŭ şi boîeriî pe la casele lorŭ. Incă se maî dă de la Visterie ḑece leî banî şi unŭ postavŭ de cele cotul câte unŭ leŭ, la obrazul aceluî ce se află în locul Iudeî.

La unŭ césŭ din nópte, Mitropolitul, Episcopiî, alţî Arhiereî şi Egumeniî Grecî, câţî suntŭ rônduiţî de Mitropolitul, şi tótă boîerimea, vinŭ la biserică, şi îésĕ şi Domnul la slujba celorŭ 12 sfânte Evangheliî, şi cea d'intêiŭ Evanghelie se cetesce de Mitropolitul ţĕriî, şi după dênsul alţî Arhiereî, Episcopiî şi Egumeniî; déră Evangheliea cea maî după urmă, o cetesce diaconul curţiî în Amvonŭ.

In ḑioa sfânteî şi mareî Vinerî, îésĕ Domnul érăşî la biserica cea mare la césurî, făcêndu-se şi vecerniea cu sărutarea Epitafiuluî totŭ o-dată; şi la şése césurî din nópte spre sâmbătă, este obiceiŭ de îésĕ Domnul érăşî la biserica cea mare, şi la canonul celŭ d'ântêiŭ se face dare de făcliî de céră la toţî, şi după Slavoslovie se scóte Aerul, mergêndŭ Domnul cu Mitropolitul alăturea înaintea Aeruluî, cu totŭ alaîul, şi boîeriî ceî marî pe urma Domnuluî şi a Mitropolituluî, toţî cu făcliî aprinse, cum şi celŭ-altŭ norodŭ; şi eşindŭ din biserică, se scoboră pe scara cea mare şi mergŭ pe bute (?) din năuntrul curţiî; unde şi scaune suntŭ gătite pentru Aerŭ în miḑlocŭ, éră pentru Domnŭ şi ceî-alţî, la locurile cele obicînuite; şi acolo se face şi sărutarea Aeruluî de toţî pe obiceiŭ.

Obiceîul çeremonieî ce se face la ḑioa învieriî Dnmnuluî Hristos.

Este poronca Domnuluî dată către g. Logofĕtŭ, la şése césurî din nópte: Mitropolitul, Arhiereiî, Episcopiî şi toţî boîeriî, sĕ se afle la biserica curţiî, şi îésĕ şi Domnul îmbrăcatŭ în cabaniţă cu tótă çeremonia ce s'aŭ arĕtatŭ la ḑioa sfânteî Nascerî; şi cântându-se canonul Sâmbetiî, îndată se împartŭ făcliî la toţî. Şi după sfêrşitul canonuluî, îésĕ Domnul, cu Mitropolitul, în Divanul celŭ mare, însĕ Mitropolitul, cu Arhiereiî şi cu toţî Egumeniî, îmbrăcaţî în tóte veştmêntele, şi acolo se face çeremonia de rônduéla sfânteî bisericî, adecă începătură de cântarea Sfânteî Invierî; şi apoî începêndu-se canonul Invieriî, intră érăşî în biserică; şi după sfêrşitul canonuluî, cu sfetilna (Sarki ipnosas os thnitos), éră îésĕ Domnul cu toţî ceî arĕtaţî maî susŭ, cu făcliî aprinse,

orĭ în meĭdanul celŭ mare a curţiĭ, orĭ înlăuntru despre Dómna, unde este gătitŭ scaunul Domnuluĭ, a Beĭzedelilorŭ, a Mitropolituluĭ, a Arhiereilorŭ şi a tótă boĭerimea. Alŭ g. Logofĕtŭ are datorie sĕ pórte grijă, (însĕ de n'are Domnul crucea cu Sfântul şi cinstitul lemnŭ), din crucile ce se află la mŏnăstirĭ, séŭ pre la Arhiereĭ, sĕ afle cruce care va fi maĭ cu bună podóbă, pentru Domnŭ, pentru Dómna, pentru Beĭzedele, care crucĭ este obiceiŭ de se légă cu năfrămĭ grele, orĭ sirmă cusută, orĭ firŭ, unde ţinŭ crucea cu mâna, care crucĭ totŭ Logofĕtul alŭ treilea singurŭ dă în mâna Domnuluĭ şi a Beĭzedelilor la vreme; éră pentru crucea Dómneĭ, de nu se scobóră gĭosŭ cu Domnul, Vornicul Dómneĭ are purtare de grijă. de merge la g. Logofĕtŭ şi ĭea acea cruce ce este gătită pentru Dómna, avêndŭ şi Mitropolitul, cu Arhiereiĭ şi cu toţĭ Egumeniĭ crucĭ pe a-mâna lorŭ. Decĭ, la vremea cea obicĭnuită, la enus, merge Mitropolitul de se închină şi sărută crucea şi Evanghelia, şi întorcêndu-se către Domnŭ şi către norodŭ, blagoslovesce; şi acolea asceptă de vine şi Domnul; şi dupĕ ce sărută şi Domnul Crucea şi Evangheliea, sărută şi Crucea ce ţine Mitropolitul în mâna sa, cum şi Mitropolitul sărută Crucea cea din mâna Domnuluĭ, făcêndŭ amênduoĭ şi sărutarea cea duhovnicéscă şi obicĭnuită, asupra căriea sărutărĭ, îndată se face mare şănlicŭ cu slobodirea tunurilorŭ şi cu focul măruntŭ, şi începe şi mehterhanéoa, şi Domnul merge la scaunul sĕŭ. Éră Mitropolitul rĕmâne totŭ pe locŭ pênĕ face sărutare şi cu Beĭzadelele, şi apoĭ mergŭ, şi Mitropolitul şi Beĭzadelele, la scaunele lorŭ. Éră de se vorŭ întêmpla niscareva Arhiereĭ, adecă Mitropoliţĭ marĭ de Eparhiĭ alese, musafirĭ, la sărutarea Cruciĭ şi a Evangheliei, eĭ mergŭ dupĕ Mitropolitul ţĕriĭ, şi apoĭ merge Domnul. Şi érăşĭ cândŭ se va întêmpla vre unŭ Patriarhŭ, dupĕ Patriarhul merge Mitropolitul ţĕriĭ, apoĭ Mitropoliţiĭ musafirĭ, şi apoĭ Domnul; dupĕ Domnŭ Beĭzadelile, şi dupĕ dênşiĭ Arhiereiĭ ceĭ-lalţĭ, Episcopiĭ şi Egumeniĭ. Dupĕ ómeniĭ bisericescĭ mergŭ toţĭ boĭeriĭ, de la vel Logofĕtŭ pênĕ la ceĭ maĭ micĭ, toţĭ pe rônduélă, şi ânteiŭ mergŭ de sărutŭ sfânta Evanghelie; şi apoĭ mergŭ la Mitropolitul de sărută Crucea şi facŭ şi sărutare, apoĭ la Domnŭ şi la Beĭzadele; şi apoĭ se întorcŭ către Arhiereĭ şi Egumenĭ, sărutândŭ Crucile ce ţinŭ în mâna lorŭ, facŭ şi sărutarea cea frăţéscă, şi merge fiesce-carele de şéde la rônduéla luĭ, făcêndŭ sărutarea cea obicĭnuită la şirégul boĭerescŭ pênĕ la rôndul sĕŭ, şi la rôndul sĕŭ agiungêndŭ, stă acolo. Şi dupĕ ce se face sărutare de către toţĭ, îndată Domnul cu Mitropolitul mergŭ la biserică sĕvêrşindu-se sfânta Liturghie de însuşĭ Mitropolitul cu Arhiereiĭ şi cu Egumeniĭ ce suntŭ rônduiţĭ. Eşindŭ Domnul din biserică, merge la Spătărie şi şéde în Domnescul scaunŭ; maĭ pe urmă vine şi Mitropolitul cu Arhiereiĭ, cu Egumeniĭ şi cu toţĭ boĭeriĭ, şi dupĕ ce intră în Spătărie şi facŭ plecarea cea obicĭnuită, şedŭ toţĭ pe rônduélă, dânduli-se vutcă, confeturĭ şi café. Dupĕ aceea érăşĭ cu toţiĭ mergŭ şi la Dómna şi la Beĭzadele, şi acolo încă li se dă café; şi de nu este mésă, nezăbovindŭ Domnul, merge înăuntru la haremŭ, şi boĭeriĭ pe la gazdele lorŭ. Este şi acestŭ obiceiŭ: de este şi mésă, Domnul dupĕ café merge înăuntru, éră Mitropolitul cu ceĭ-lalţĭ Arhiereĭ şi cu boĭeriĭ, mergŭ pe la casele lorŭ, şi la vremea mesiĭ, la câte césurĭ li se poroncesce, se află érăşĭ cu toţiĭ la curte. La optŭ césurĭ din ḑi éră este obiceiŭ sĕ se afle toţĭ boĭeriĭ la curte; şi ĭe-

șindŭ Domnul la biserică la slujba cea obicînuită de séră, ce se chĭamă a duoa înviere, cândŭ sărută Crucea și Evangheliea, se slobodŭ érășĭ tóte tunurile și începe și mehterhanéoa. Și după ce ĭesŭ din biserică și mergŭ în Spătărie, se dă dulceți, café, la Domnŭ și la tótă boĭerimea; după café merge Domnul înăuntru și boĭeriĭ pe la casele lorŭ. A doua ḑi, lunĭ, era vechiŭ obiceiŭ, care s'aŭ urmatŭ și pênĕ la Grigorie Vodă, că vrêndŭ Domnul ca sĕ facă óre care glume cu boĭeriĭ, nu da rĕspunsul de cu séră pentru vremea bisericiĭ către nimenea, și Domnul se scula de nópte și ĭeșĭa la biserică, și cățĭ boĭerĭ nu se aflaŭ în biserică, rônduĭa boĭerinașĭ de mergeaŭ pe la gazdele lorŭ, și le lua câte unŭ calŭ și'lŭ aducea la grajdul Domnescŭ. Și totŭ într'acéstă ḑi eșindŭ Domnul din biserică, tóte rufeturile așternŭ pe gĭosŭ, de la ușa bisericiĭ și pênĕ la ușa Spătărieĭ, năfrămile lorŭ; éră în Spătărie și la ușa Spătărieĭ în Divanul micŭ, ce așternŭ de Copiĭ din casă covóre, și înaintea Domnuluĭ mergêndŭ vel Vist dă bacșișurile; déră la partea slujitorécă se rônduescŭ bacșișurile de la Visterie cu catastifŭ Domnescŭ. Decĭ, după ce întră Domnul în Spătărie și șéde în scaunul Domnescŭ, și Mitropolitul cu Arhiereiĭ și cu boĭeriĭ la rônduéla lorŭ, merge ântêiŭ Mitropolitul cu Arhiereiĭ de facŭ cu Domnul érășĭ sărutarea sfânteĭ Invierĭ, cum și boĭeriĭ toțĭ pe rônduélă mergŭ de sărută mâna Domnuluĭ, făcêndu-se șănlîcŭ cu sloboḑirea tunurilorŭ, și mehterhanéoa încă ḑice d'înăuntrul curțiĭ. Și după vutcă, confeturĭ și café, g. Logofĕtŭ îndată aduce pe dascălĭ cu uceniciĭ lorŭ în Spătărie de spunŭ engomiile către Domnŭ, spre lauda și bucuriea sĕrbătoriĭ, luându'șĭ și bacșișul lorŭ după cum s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ. După sĕvêrșitul engomiilorŭ, Mitropolitul cu Arhiereiĭ și cu boĭeriĭ ceĭ marĭ mergŭ la Dómna și la Beĭzadele asemenea, făcêndŭ sărutarea sfânteĭ Invierĭ; și îndată după acésta boĭeriĭ mergŭ pe la casele lorŭ, dânduli-se întru acéstă ḑi volnicie la Curte sĕ nu vie, odihnindu-se și bucurându-se fiesce-carele la casa luĭ și cu aĭ sĕĭ. Totŭ într'acéstă ḑi aŭ fostŭ obiceiŭ de se uda cu apă și se trăgea la văĭ cu apă uniĭ pe alțiĭ, și maĭ în tóte breslile era acéstă obicînuință, pênĕ la vremea Domnieĭ luĭ Antiohie Vodă, (care obiceiŭ pênĕ acmu la țéra Românéscă se păzesce, și se și urméză, a doua ḑi după Bobotéză în ḑiua sfântuluĭ Ión). Și cum s'aŭ purtatŭ cuvêntul din ómeniĭ bĕtrânĭ, cum că boĭeriĭ îndrăznĭaŭ a ḑice și Domnuluĭ că'lŭ vorŭ trage în vale, și pe aceĭ ce'ĭ trăgeaŭ la vale ca sĕ le tórne cofe de apă din capŭ, eĭ se împăcaŭ cu trăgĕtoriĭ: uniĭ dându-le vedre de vinŭ, alțiĭ pasce și oue. Și maĭ vêrtosŭ femeile se adunaŭ la unŭ locŭ câte doue-ḑecĭ, treĭ-ḑecĭ, și trăgeaŭ pe bărbațĭ. Éră din ḑilele luĭ Antiohie Vodă, din pricinile trasuluĭ în vale, aŭ născutŭ gâlcevĭ fórte marĭ, și s'aŭ și omorîtŭ câțĭ-va ómenĭ; și atuncea din poronca Domnéscă s'aŭ tăĭatŭ ca nicĭ de cum obiceĭul acesta sĕ nu maĭ fie, (măcar că femeile așa óreșĭ-ce totŭ îlŭ ținŭ). A treea ḑi după Pascĭ, vinŭ toțĭ Egumeniĭ Grecĭ, de se închină Domnuluĭ cu Sfânta Inviere, aducêndŭ și poclóne câte unŭ mĭelŭ; și totŭ într'acéstă ḑi, séŭ a patra ḑi, aŭ fost obiceiŭ vechiŭ, de ĭeșia Domnul afară cu totŭ alaĭul de slujitorime, și cu tótă boĭerimea marĭ și micĭ, la halca, orĭ în șesul Bahluiuluĭ, orĭ la Copoŭ, scoțêndu-se toțĭ caiĭ Domnescĭ; și șeḑêndŭ Domnul la saĭvantŭ și boĭeriĭ pe scaune, pe cine din boĭerĭ rônduĭa Domnul, încăleca pe calŭ Domnescŭ și se

slobodîa cu suliţa asupra halcaleĭ, (care suliţe suntŭ aduse din ţéra Unguréscă; acolo se facŭ într'adinsŭ pentru acéstă trébă), cu ḑicĕturĭ de mehterhané, şi care lua halcaoa în repegîunea caluluĭ, venea de se închina Domnuluĭ şi'ĭ sĕruta mâna şi póla, şi celorŭ maĭ marĭ boĭerĭ, li se dăruĭaŭ de către Domnŭ câte o lastră séŭ canavaţă cu firŭ şi unŭ postavŭ, celorŭ maĭ de gîosŭ postajĭ şi atlaze, éră celorŭ maĭ micĭ, postajĭ; fiesce-căruĭea se da darul Domnuluĭ după cinstea sa, petrecêndŭ întru acea ḑi şi cu alte chipurĭ de glume, pentru bucuriea sĕrbătoriĭ. Éră Joĭ ântêiŭ după Pascĭ, este obiceiŭ vechiŭ de se face osfeştanie, care pênĕ acmu se păzesce, adecă ĭésĕ Domnul după Liturghie, (însĕ de nu este vremea împotrivă) care osfeştanie se face de însuşĭ Mitropolitul ţĕreĭ; une-orĭ cândŭ era sĕcetă, orĭ la şesul Bahluiuluĭ, orĭ la Păcurariŭ, déră în vremele cele bune, în medanul curţiĭ despre scara cea mare, séŭ din lăuntrul curţiĭ, unde câte o dată ĭeşĭa şi Dómna cu tóte gîupânesele sub saĭvantŭ; şi acolo fiindŭ adunaţĭ Mitropolitul, Arhiereiĭ, cu Egumeniĭ şi cu toţĭ preoţiĭ din Iaşĭ, aducêndu-se şi Sfântele Icóne, se sĕvîrşesce osfeştaniea, şi la vremea cea obicĭnuită, merge Domnul, Dómna, Beĭzadelele şi toţĭ Arhiereiĭ, Egumeniĭ şi toţĭ boĭeriĭ de sĕrută crucea şi Icónele după rônduéla ce s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ.

Fost'aŭ obiceiŭ vechiŭ maĭ'nainte, de ḑiua Pascilorŭ, la toţĭ boĭeriĭ, de la vel Logofĕtŭ pênĕ la vel Comisŭ, aveaŭ darŭ de la Domnŭ câte unŭ postavŭ mahutŭ, şi câte unŭ atlazŭ Florentinŭ, de li se trămiteaŭ pre la gazdele lorŭ, şi gîupânesilorŭ câte o taftă cu firŭ de cele grele, care se socotĭa darŭ din partea Dómneĭ, şi la toţĭ boĭerinaşiĭ curţiĭ şi slugile Domnescĭ, postajĭ supţirĭ, şi atlaze, şi tăfţĭ; şi la toţĭ zapciiĭ partea slujitoréscă: vel Căp., Poruşnicul, Başbulucbaşŭ de curte, Başbulucbaşŭ alŭ doilea, Căp. de Drăganĭ, Stolnicul de căzacĭ, Căp. de vênĕtorĭ, Başbulucbaşŭ Hătmănescŭ, Başbulucbaşŭ Agescŭ, postajĭ supţirĭ şi taftă de dulămĭ, éră altorŭ Bulucbaşĭ Hătmănescĭ şi Agescĭ, li se daŭ numaĭ postajĭ, şi la tótă partea slujitorésca, adecă la patru stégurĭ a Curţiĭ, la care aŭ fostŭ obiceiŭ ca sĕ se afle câte treĭ-ḑecĭ-şi-treĭ de ómenĭ la unŭ stégŭ cu zapciiĭ lorŭ, şi vênĕtoriĭ ce se făcuse pênĕ la o-sută de ómenĭ, în douĕ stégurĭ, şi Roşii ce se făcuse éră pênĕ la o-sută de ómenĭ, cariĭ se purtaŭ cu haĭne roşiĭ şi în bărăţĭ arnăuţescĭ, tuturorŭ acestora li se daŭ postajĭ gróse, şi la fiesce-care stégŭ se da postavŭ totŭ de o flóre. Insĕ douĕ stégurĭ a vênĕtorilorŭ maĭ'nainte vreme n'aŭ fostŭ, ca sĕ se afle zvoriturĭ în curtea Domnéscă şi sĕ ĭa strae de la Domnie, fĕră numaĭ era unŭ vătavŭ de vênĕtorĭ, carele era şeḑĕtorŭ la ţéră, şi avea în séma luĭ douĕ-ḑecĭ—treĭ-ḑecĭ de ómenĭ vênĕtorĭ, ţĕranĭ, fiindŭ purtătorĭ de grija vênatuluĭ de tréba Domnieĭ, avêndŭ scutélă de birŭ. Éră la Domniea luĭ Grigorie Vodă, în vremea ce aŭ fostŭ Agă Enaki fiul luĭ Constantinŭ Ipsilanti Hatmanul, din poronca Domnieĭ, aŭ făcutŭ acele douĕ stégurĭ de vênĕtorĭ, avêndŭ zapciĭ căpitanĭ; şi aŭ maĭ făcutŭ şi alte stégurĭ éră o-sută de ómenĭ, ce s'aŭ numitŭ Roşiĭ, avêndŭ zapciŭ pe Polcovnicul; şi îmbrăcămintea acestorŭ slujitorĭ era în séma Agăĭ, de se gătĭaŭ straĭele lorŭ a tuturora, şi comănacile; care fiesce-care comănacŭ avea câte o slovă însemnată, care de ce stégŭ este. Şi în Joĭa cea mare a sfântelorŭ patimĭ, după Liturghie séŭ maĭ vêrtosŭ după prânzŭ, însuşĭ

Domnul ieşia la unŭ locŭ de bună privélă unde socotia, de făcea căutare la tótă slujitorimea, strigându'ĭ Cămĕraşul de isvóde pe isvodŭ, şi eĭ mergêndŭ pe rônduélă, ântêiŭ zapciiĭ, apoĭ slujitoriĭ, cu puşcele a-mână, slobodiaŭ puşca trecêndŭ, şi a căruia nu'ĭ lua puşca focŭ, se rădea de la isvodŭ; care era bătrênŭ, la vêrstă neputinciosŭ, se erta de la slujbă, dându'ĭ Camĕraşul de isvóde cartea Domnuluĭ, sĕ fie scutitŭ de birŭ. Şi ântêiŭ se petreceaŭ simeniĭ de curte, apoĭ vênĕtoriĭ, apoĭ simeniĭ hătmănescĭ, cu zapciiĭ lorŭ, şi dărăbaniĭ, cariĭ suntŭ în séma Căp. de dărăbanĭ, şi tótă slujitorimea ce lua haĭne de la Domnie. Atuncea, la căutare, trebuia sĕ se afle toţĭ îmbrăcaţĭ în haĭnele cele nouĕ. Incă acéstă rônduélă de gătirea straelorŭ cu chieltuiala Domnieĭ numaĭ la vremea luĭ Grigorie Vodă aŭ fostŭ; éră la Domniĭ ceĭ maĭ vechĭ, li se daŭ numaĭ postajĭ şi eĭ îşĭ gătiaŭ haĭnele; dérĕ de la Domniea a doua a luĭ Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ, s'aŭ făcutŭ şi stégul Arnăuţilorŭ, şi apoĭ acestiĭ aŭ intratŭ la slujbele cele maĭ de trebuinţă a Domnilorŭ, cariĭ suntŭ în séma Hatmanuluĭ. Éră cândŭ aŭ născutŭ mucarelul, s'aŭ tăiatŭ acele chieltuele de podóbele Paşcilorŭ, prea puţinŭ urmându-se.

Ce çeremoniĭ se facŭ la ḑiua sfântuluĭ Gheorghie.

În ḑiua sfântuluĭ Gheorghie, aŭ fostŭ obiceiŭ de ieşiaŭ Domniĭ une-orĭ la Hlincea, alte-orĭ la Bârnova, la hramul bisericilorŭ, cu tótă boierimea, şi acolo rĕmânea şi la mésă, (însĕ chieltuiala era Domnéscă, éră nu de la călugĕrĭ). Éră cândŭ nu ieşia Domnul afară din vre-o pricină, eşindŭ la biserica curţiĭ despre pórtă, vel Clucerŭ păzia slujba luĭ, de se aducea unŭ mielŭ friptŭ întregŭ, în locŭ de colivă la biserică, şi elŭ rĕdica blidul întru acea ḑi; şi colivele de preste totŭ anul eraŭ în purtarea de grijă a luĭ vel Clucerŭ, ca prin miḑilocirea Cluceruluĭ celuĭ maĭ micŭ de Curte sĕ se afle nelipsitŭ colivă, precum la sĕrbătorĭ marĭ aşa şi în tóte duminecele, şi pentru acésta i s'aŭ datŭ şi rônduélă de şedere maĭ susŭ, în strană, de v. Logofĕtŭ şi de g. Logofĕtŭ.

Tot la ḑiua sfântuluĭ Gheorghie, décă este câmpul închiăiétŭ cu érbă, séŭ şi maĭ pe urmă, cu puţine ḑile dupĕ vreme, este obiceiŭ şi în purtarea de grijă luĭ vel Comisŭ, ca sĕ scótă caiĭ Domnescĭ la ceairŭ, şi çeremoniea într'acestŭ chipŭ se urméză. Intr'acéstă ḑi făcêndu-se gătire, chiamă Domnul pe vel Comisŭ şi ilŭ îmbracă cu caftanŭ, şi eşindŭ de la Domnŭ cu caftanul îmbrăcatŭ, şi puindu'şĭ în capŭ şi şlicul luĭ cel de sobolŭ, merge la grajdul Domnescŭ; şi de acolo se pornescŭ caiĭ dupĕ cum îĭ rônduesce vel Comisŭ, în privéla Domnuluĭ, a Dómneĭ, a Beizadelelorŭ şi a tótă boierimea, petrecêndu'ĭ prin meidénul celŭ mare a curţiĭ, despre cămară, orĭ d'înăuntrul curţiĭ. Şi înainte este unŭ stégŭ de arnăuţĭ cu zapciiĭ lorŭ, dupĕ dênşiĭ douĕ stégurĭ de seimenĭ, pe de o parte şi pe de altă parte în şăragŭ, şi pintre dênşiĭ înainte se aducŭ telegariĭ; pe urma telegarilorŭ: sacabaşŭ, apoĭ v. Armaşŭ, g. Armaşŭ şi Iurucŭ-bairactarŭ în miḑlocŭ; dupĕ dênşiĭ, trômbiţaşiĭ Domnescĭ, şi sĕrmaciul novodnicilorŭ, rĕsunândŭ în trômbiţă şi în surlă; dupĕ acestiĭ, povodniciĭ, apoĭ, armăsariĭ, ţiindu-se de comişeiĭ şi de seimeniĭ ce se rônduescŭ de Hatmanŭ, fiindŭ înţolaţĭ atâtŭ telegariĭ, povodniciĭ, câtŭ şi armăsariĭ, cu cele obicĭnuite

a lorŭ ţolituri, feluri de feluri. Dupĕ armăsari, zapciii curţii, a Hatmanului şi a Agăi, a părţii slujitoresci, împodobiţi, şi apoi v. Comisŭ şi g. Comisŭ. Şi pe urma lorŭ, vel Comisŭ călare pe calul Impĕrătescŭ, ce se chiamă tablabaşŭ, îmbrăcatŭ în caftanŭ, fiind calul împodobitŭ cu podóbele cele mai alese, legatŭ calul şi cu taftă naramzie peste brache. Pe lêngă Comisŭ, seizbaşŭ şi alţi seizi, şi comişei, şi ciohodari, cumŭ poroncesce Domnul, cum şi slugile Comisului, tóte împodobite, şi pe lîngă dînsul şi mehterhanéoa ḑicêndŭ pe urma lui. Şi cândŭ agiunge v. Comisŭ în dreptul Domnului, unde este, se închină către Domnŭ, şi apoi iésĕ cu tótă rânduiala acésta pe din susŭ de sfântul Nicolae, şi pe la vamă; şi agiungêndŭ la ceairŭ, unde şi corturi sunt întinse, aşéḑă Comisul caii Domnului pe rânduială. Are obiceiŭ v. Comisŭ de face şi mésă mare la o sémă din boierii cei poftiţi de dênsul.

Ce obiceiŭ are Domnul cândŭ merge la Sfântă.

La 14 ḑile a lunei lui Octomvrie, aici în pămêntul Moldovei, întru acéstă de Dumneḑeŭ păzită ţéră, se prăznuesce, la Mŏnăstirea a trei Sfânţi Ierarhi, Sfânta şi cuviósa Prepodobna Paraschiva cea nouă, a căriea Sfântul ei trupŭ întregŭ se află întru acéstă numită Mŏnăstire, aduse fiindŭ Sfântele ei moştii de rĕposatul Vasilie Vodă la anii 7148. Deci cu o ḑi mai nainte de prăznuirea Sfântei, vine Egumenul Mŏnăstirii către Domnŭ cu poclonŭ, café şi zaharŭ, dupĕ obiceiŭ, şi ducêndu-se de g. Logofĕtŭ în Spătărie către Domnŭ, poftesce Egumenul pe Domnŭ, cu rugăminte ca să ia Domnul ostenélă sĕ cinstéscă prăznuirea Sfântei, cu mergerea şi Domnésca sa parisie. Şi Domnul încă fiindŭ doritŭ a se împărtăşi cu sărutarea sfântelorŭ moştii, mulţămesce Egumenului bucurându-lŭ şi cu mergerea sa. Şi la optŭ césuri din ḑi este obiceiŭ de se tragŭ tóte clopotile sfântei mŏnăstiri, şi atuncea Egumenul şi cu preoţii bisericii, mergêndŭ în biserică, dupĕ închinăciunea cea cu smerenie ce facŭ către racla sfântei, o rĕdică de la locul ei racla cu sfântele moştii, şi o punŭ în miḑlocul bisericii, în chivuclion ce i s'aŭ făcutŭ acmu de curêndŭ, pentru sărutarea creştinescului norodŭ. Şi îndată se începe şi vecerniea cea mare. Deci, dupĕ sĕvêrşirea vecerniei, merge şi Dómna la numita Mŏnăstire, cu alaiŭ de slujitorime, şi tragŭ şi clopotile, (numai a acestei Mŏnăstiri) şi cândŭ va sĕ intre în biserică, Egumenul are purtare de grijă de'i iésĕ cu sfânta Evanghelie înainte; şi intrândŭ înăuntrul sfântei bisericI, şi închinându-se sfântelorŭ moştii, şi sărutându-le cu smerenie, poroncesce de se face şi paraclisul sfântei, şi dupĕ paraclisŭ éră sărută moştiile, şi eşindŭ din biserică merge la curte. Este obiceiŭ de se facŭ de la Visteriea Domnului şi douĕ făclii mari de céră câte de—oca, cari se şi zugrăvescŭ şi se trămitŭ la sfântă din partea Domnului; şi aceste făclii se trămitŭ pênĕ a nu merge Dómna la biserică; care făclii se punŭ una la capŭ şi alta la picórele sfântei. Şi dupĕ mergerea Dómnei la curte, v. Şătrarŭ are purtare de grijă de întinde saivantul Domnului în ograda Mŏnăstirii, din a drépta uşii bisericii, unde şi Domnul descalecă, cum şi Vatavul de aproḑi are şi elŭ acéstă purtare de grijă de aşéḑă scaunul Domnului, a Mitropolitului şi a Beizedelilorŭ. A

doua ḑi diminéţa, în ḑiua sfântei, după ce se găteșce Domnul și se luminéză bine de ḑiuă, purcede Domnul de la Curte, cu totŭ alaiul celŭ Domnescŭ și obicĭnuitŭ, și vine la Treĭ-sfetitele, făcêndu-se rĕsunare atât de a Mŏnăstiriĭ clopote câtŭ și de celelalte mŏnăstirescĭ clopote cari suntŭ maĭ aprópe. Inaintea Domnuluĭ, la ușa bisericeĭ, este obiceiŭ de ĭésĕ Mitropolitul, cu alţĭ Arhiereĭ și Egumenĭ, cu sfânta Evanghelie, și cu «axion» ducŭ pe Domnŭ în biserică; și îndată celŭ ântâiŭ cântăreţŭ începe Slavosloviea; și dupe Slavoslovie, Domnul cu Mitropolitul alăturea, ĭesŭ împreună afară, și dupe dînșiĭ, boieriĭ și cântăreţiĭ începŭ a cânta Litiea, și patru din preoţiĭ bisericiĭ, în epitrafile și felóne fiindŭ îmbrăcaţĭ, cu capetele góle, rĕdică racla cu sfântele moștiĭ pe umerile lorŭ, doĭ la capŭ, doĭ la picióre, și eșindŭ afară din biserică, se face încongiurare sfânteĭ bisericĭ cu sfântele moștiĭ, mergêndŭ Mitropolitul cu Domnul și cu tótă boierimea înaintea sfântelorŭ moștiĭ. După încongiurarea bisericiĭ o dată, merge Domnul sub saĭvantŭ dreptŭ scaunul seŭ, și toţĭ ceĭlalţĭ dreptŭ scaunile lorŭ, și sfântele moștiĭ aducêndu-se, se punŭ în mijlocŭ, și merge ântâiŭ Mitropolitul de sărută moștile, și mergêndŭ și Domnul și sărutândŭ sfântele moștiĭ, sĕ miruesce de Mitropolitul, și după mirŭ mergêndŭ Domnul la scaunul seŭ, se daŭ ḑece leĭ de v. Vist. în blidŭ. Apoĭ mergŭ Beizedelile și boĭeriĭ toţĭ de sărută moștiile și se miruescŭ, și îndată Mitropolitul, cu Domnul și cu tótă boĭerimea, intră în biserică și se începe sfânta Liturghie; éră sântele moștiĭ rĕmânŭ afară pentru sărutarea noroduluĭ. Și la Heruvico, la văhodul celŭ mare, se aducŭ sfântele moștiĭ în biserică fără raclă, și se petrece Domnul, Beizedelile și cu boieriĭ, pe de-desuptul sfântuluĭ trupŭ, și apoĭ ducêndu-lŭ în sfântul Altarŭ, ĭlŭ punŭ pe sfânta mésă; și aprópe de chenonico, sfântele mostiĭ se rĕdică din Altarŭ și se aducŭ de se punŭ érășĭ în racla lorŭ ce este în miḑĭlocul bisericiĭ, și după sĕvêrșirea Liturghieĭ, eșindŭ Domnul din biserică, de voĭesce, merge la chilia Egumenuluĭ de bé café; de nu, merge la curte, și acolo bé și café cu tótă boĭerimea după orônduélă.

Ce obiceiŭ este cândŭ face Domnul Mitropolitŭ ţĕriĭ séŭ Episcopŭ.

De se întêmplă de móre Mitropolitul séŭ Episcopul, și Mitropoliea séŭ Episcopia rĕmânŭ vĕduve, cu ce rônduélă și politică se facŭ?—Celŭ vechiŭ obiceiŭ așa aŭ fostŭ, pe Episcopul de Romănŭ sĕ'lŭ aducă sĕ'lŭ facă Mitropolitŭ, și pe Episcopul de Rădăuţĭ sĕ'lŭ suie la scaunul Romanuluĭ, și pe Episcepul de Hușĭ, sĕ-lŭ pue la scaunul Rădăuţuluĭ, și la scaunul Hușuluĭ sĕ facă altul care se va alege cu soborŭ. Éră de la o vreme încóce s'aŭ stricatŭ orônduĭala obiceĭuluĭ acestuia, rĕmâindŭ la socotéla Domnilor, alegêndu-se cu soborŭ după vrednicie unul din Episcopĭ, și carele este celŭ alesŭ, ĭlŭ chiamă înteiŭ Domnul de'lŭ poftesce ca sĕ fie purtătorŭ de grijă și păstorŭ turmeĭ luĭ Hristos. Și cândŭ merge de se împreună cu Domnul, închină și óre-cari obicĭnuite poclóne, adecă covorŭ, rășĭ, café și zaharŭ. Apoĭ, în ḑiua cea rônduită, trămite Domnul pe g. Logofĕtŭ cu carêta Domnéscă de'lŭ aduce de la gazdă la curtea Domnéscă, și intrândŭ în Divanul celŭ micŭ, merge vel Postelnicŭ cu toégulŭ a-mână, și cu g. Logofĕtŭ, de'lŭ poftescŭ din partea Domnuluĭ în Spătărie, fiindŭ și toţĭ boĭeriĭ ceĭ

marĭ. Şi Domnul şeḑêndŭ în scaunul Domnescŭ, v. Logofătŭ ţine mantiea în mânele séle, éră de nu este v. Logofĕtŭ, o ţine g. Logofĕtŭ; şi vel Visternicŭ, luândŭ mantiea din mâna luĭ v. Logofĕtŭ, îmbracă pe Mitropolitul, şi Domnul sculându-se în picióre fără şlicŭ, ţiindŭ cârja în mâna sa cea dréptă, merge şi Mitropolitul către Domnŭ, şi Domnul îĭ dă pateriţa în mâna sa, sărutându-ĭ mâna şi Mitropolitul creştetul Domnuluĭ; şi după ce ĭa cârja, stândŭ în picióre înaintea Domnuluĭ, face către Domnŭ şi óre care oraţiĭ de mulţămită. După acésta, şéde la café, şi după café eşindŭ de la Domnŭ, rônduesce Domnul pe v. Logofĕtŭ, v. Postelnicŭ cu postelniceĭ, g. Logofĕtŭ, v. Comisŭ şi pe alţĭ boierinaşĭ şi cĭohodarĭ de'lŭ ducŭ la Mitropolie; mergêndŭ şi vel Postelnicŭ înaintea luĭ cu toégulŭ, îlŭ petrece pênĕ îlŭ sue în lefticĕ. Şi cândŭ ĭésĕ pe pórta Curţiĭ, începŭ a se trage tóte clopotile, atât la mŏnă.tirĭ cât şi pe la bisericĭ, şi intrândŭ în biserica Mitropolieĭ, cu cântarea Axionuluĭ, acolo se află Episcopiĭ ţereĭ şi alţĭ Arhiereĭ străinĭ de suntŭ, şi Egumeniĭ, cariĭ îlŭ sue în scaunul Mitropolieĭ, şi i se face şi engomion. Apoĭ rônduesce Domnul şi mehterhanéoa cu totŭ alaĭul de mergŭ la Mitropolie şi'ĭ facŭ obicĭnuita cinste.

Ce obiceiŭ este cândŭ face Mitropolitul séŭ Episcopul paretisis.

Dândŭ Mitropolitul séŭ Episcopul paretisis în scrisŭ la mâna luĭ g. Logofĕtŭ orĭ la altŭ obrazŭ maĭ mare, acela încă o dă în mâna Domnuluĭ; şi Domnul, cândŭ suntŭ toţĭ boieriĭ adunaţĭ în Spătărie, le spune cum că Mitropolitul séŭ Episcopul, aŭ făcutŭ paretisis de Eparchiea sa; şi acea paretisis o dă Domnul în mâna Logofĕtuluĭ alŭ treilea de o cetesce într'auḑul tuturorŭ, şi după ce sĕ cetesce, poroncesce Domnul luĭ v. Logofĕtŭ de o pune în condica Mitropolieĭ, (care condică maĭ nainte vreme nu era, ci de la Constantin Vodă Racoviţă s'aŭ făcutŭ, şi s'aŭ aşeḑatŭ acea rônduială.) Însĕ acea paretisis se pune în condică, şi pentru ca sĕ stea nestrămutată de acolo, o pecetluesce Domnul în patru cornurĭ cu a sa pecete cu céră tare, şi împotriva aceĭ pecetluite paretisis din prijmă, sĕ scrie vĕduviea Mitropolieĭ, séŭ a Episcopieĭ, adecă cum că este trebuinţă a se aşeḑa scaunul cu altŭ păstorŭ. Şi atuncea Domnul dă poroncă sĕ se facă alegere; şi de este sĕ se facă Mitropolitŭ, cu soborŭ bisericescŭ şi politicescŭ se face alegere din Episcopiĭ ţĕreĭ, éră de este sĕ se facă Episcopŭ, asemine érăşĭ cu sobor se alege din Egumeniĭ mŏnăstirilorŭ de ţéră, şi celuĭ alesŭ din Egumenĭ, i se poroncesce întâĭ de Mitropolitul ca sĕ slujéscă Liturghie în biserica cea mare, fiindŭ şi Domnul la biserică. Apoĭ este chiămatŭ de g. Logofĕtŭ, şi elŭ îlŭ duce de îlŭ împreună cu Domnul închinându-se cu óre cari poclóne cari s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ; şi Domnul atuncea îĭ ḑice cum că «cutare Episcopie rĕmăindŭ vĕduvă de păstorulŭ eĭ, sfânţiea-ta te-aĭ alesŭ a fi păstorŭ aceluĭ scaunŭ.» După acésta, la ḑiua ce hotăresce Domnul ca sĕ se hirotoniséscă Episcopŭ, vel Visternicŭ are purtare de grijă ca sĕ poroncéscă Logofĕtuluĭ de Visterie sĕ se facă treĭ scaune, douĕ maĭ marĭ şi unul maĭ micŭ, care scaune ducêndu-le în biserica cea mare, le îmbracă cu postavŭ roşu, nicĭ prea bunŭ nicĭ prea rĕŭ, de mijlocŭ, şi le punŭ în mijlocŭl bisericiĭ, pe care şéde Mitropolitul şi

Domnul; şi pe scaunul celŭ maĭ de susŭ şedŭ, éră pe celŭ de alŭ doilea rézemă piciórele lorŭ; şi Mitropolitul fiindŭ îmbrăcatŭ în tótă podóba Arhieréscă, şéde din-a-drépta, şi Domnul din-a-stânga, şi pe alŭ treile scaunŭ, maĭ giosŭ, şedŭ doĭ din Episcopiĭ ţĕriĭ, séŭ dintr'alţĭ Arhiereĭ, îmbrăcaţĭ în tóte veştmêntele lor. Decĭ, după Doxologhie, aducŭ pe hypopsiphos din Altarŭ; scoţêndu-'l pe uşile cele Impĕrătescĭ protopopul séŭ altŭ obrazŭ cinstitŭ din ceĭ maĭ aleşĭ Egumenĭ, îlŭ aduce către Mitropolitul chelefsindu-'lŭ. Şi după povelire, fiindŭ pajora gătită, o pune în miḑlocul bisericiĭ cu capul spre apusŭ, şi cu códa spre rĕsăritŭ, şi călcândŭ pre códa pajoriĭ celŭ ce este alesŭ, stă cu façia către Mitropolitul, şi ḑice: «(cutarele) din mila luĭ Dumneḑeŭ hypopsiphos prea sfânteĭ şi Dumneḑeesceĭ Episcopiĭ (cutare), cu a mea mână amŭ scrisŭ pravoslavnica mărturisire.» Şi după acésta se sĕvîrşesce şi cee-laltă orânduélă a povelíriĭ, după canónele sfânteĭ bisericĭ, şi îndată se începe sfânta Liturghie; şi la Liturghie se hirotonisesce desĕvêrşitŭ. Decĭ, după Liturghie, ieşindŭ Domnul din biserică cu Mitropolitul, cu ceĭ-lalţĭ'Arhiereĭ şi cu tótă boĭerimea, merge în Spătărie pe obiceiŭ; şi maĭ pe urmă de toţĭ, ïésĕ şi acelŭ nuoŭ hirotonisitŭ Episcopŭ din biserică, îmbrăcatŭ în mantie şi cu cârja a-mână, şi intrândŭ în Spătărie, toţĭ se scólă în piciórе, şi apoĭ şéde la café la rônduéla sa; şi cândŭ va sĕ ïésă din curte, era celŭ vechiŭ obiceiŭ: din purtarea de grijă a luĭ vel Visternicŭ, i se gătïa unŭ calŭ Domnescŭ îmbrăcatŭ peste totŭ cu astarŭ albŭ, şi cusutŭ astarul pe calŭ, şi rânduïé Domnul pe g. Logofĕtŭ şi v. Postelnicŭ cu postelniceĭ, v. Comis, g. Comis cu alţĭ boĭerinaşĭ, şi cu ciohodarĭ, îlŭ ducéŭ pe Episcopŭ petrecêndu'lŭ pin totŭ têrgul, blagoslovindŭ norodul, trăgêndŭ clopote marĭ şi micĭ la tóte bisericile, şi pe urmă îlŭ descăleca la Mitropolie, poruncindŭ Domnul de mergea maĭ pe urmă şi mehterhanéoa, făcêndu'ĭ obicĭnuită şi politicéscă cinste.

Déră de la Ión Vodă Mavrocordatŭ încóce, s'aŭ rĕdicatŭ acelŭ obiceiŭ de a se purta Episcopiĭ ce se făceaŭ pe calŭ îmbrăcatŭ în astarŭ, socotindu-se ca unŭ lucru anoston şi fórte făr'de cale; rânduindu-se de atuncea, ca orĭ cândŭ şi orĭ la ce Domnŭ se va întêmpla a se face Episcopŭ, sĕ'lŭ ducă de la Curte cu careta Domnéscă cu şése telegarĭ, şi cu totŭ alaïul arĕtatŭ maĭ susŭ, şi cu cĭohodarĭ; şi de atuncea aşa s'aŭ urmatŭ.

Obiceĭul şi orânduéla Divanuluĭ în ce chipŭ se urméză.

Cu o ḑi maĭ 'naintea Divanuluĭ, poruncesce Domnul Vătavuluĭ de aproḑĭ sĕ facă scire Vornicilorŭ de pórtă, ca sĕ însciinţeze pe jeluitorĭ că este sĕ se facă Divanŭ, şi orĭ cine din locuitorĭ se va trage la Divanŭ, sĕ le fie uşa deschisă. Éră uniĭ din Domnĭ eraŭ obicĭnuiţĭ, pênĕ nu eraŭ amêndouĕ părţile dovagiĭ, ce se pĭreaŭ, façiă, se da poruncă pe unul singurŭ la Divanŭ sĕ nu-'lŭ scótă, (care acéstă poruncă şi hotărîre, şi în vremile de acmu şi maĭ tare se păzesce, atât de către Domnĭ cât şi de către Veliţiĭ boĭerĭ carĭ suntŭ gĭudecătorĭ). Decĭ Vătavul de Aproḑĭ gătesce Divanul; la Divanul celŭ mare este obiceiŭ sĕ se afle şi Mitropolitul ţereĭ şi boĭeriĭ toţĭ, pe rânduială: vel Agă, vel Armaşŭ, Vătavul de Aproḑĭ, v. Armaşŭ, g. Armaşŭ, Vorniciĭ de pórtă, Izbaşa de Divanŭ, toţĭ acestiĭ staŭ la rânduéla lorŭ, şi cu somnile

boieriei lorŭ pe a-mănă; asemenea şi paicii, şi ciohodarii, se află zvoritorĭ la Divanŭ înaintea Domnuluĭ, stândŭ şi eĭ în rôndŭ şi la locul lorŭ. Din Veliţiĭ boierĭ mazilĭ, pe cariĭ va Domnul, le poroncesce sĕ şéḑă la Divanŭ împreună cu ceĭlalţĭ, boierĭ cu boieriĭ, la rônduéla lorŭ. Şi pênĕ la Domniea a doua luĭ Mihaĭ Vodă, aŭ fostŭ vechiŭ obiceiŭ de şedé şi v Logofĕtŭ la Divanŭ pe urma altorŭ boierĭ; éră atuncea nu s'aŭ maĭ obicĭnuitŭ a şedé, dóră la Divanŭ, înaintea Domnuluĭ, zvoritorŭ se află. Uniĭ din Domniĭ ceĭ vechĭ ce aŭ fostŭ Moldovenĭ, eraŭ obicĭnuiţĭ a gudeca norodul maĭ multŭ în Spătărie, avêndŭ uşile lorŭ deschise, şi făceaŭ Divanŭ şi la vreme de chindie, cetindŭ g. Logofĕtŭ jelbile ómenilorŭ, şi alte scrisorĭ ce suntŭ sĕ le asculte şi sĕ le auḑă Divanul· Era obiceiŭ vechiŭ care s'aŭ şi urmatŭ la Domniĭ ceĭ trecuţĭ, şi pênĕ la Cantemirŭ Vodă: Logofĕtŭ alŭ treilea se făcea cu acéstă alegere, sĕ fie omŭ învĕţatŭ la tălmăcirea Slovenieĭ, ca sĕ pótă ceti şi tălmăci hrisóvele cele slovenescĭ de moşiĭ înaintea Domnuluĭ, şi sĕ şi scrie Slovenesce cele ce vorŭ fi poroncite de Domnŭ, şi sĕ aibă lângă dênsul 5 şi 6 uricarĭ cariĭ sĕ scie şi acea Sloveniea, şi a ceti şi scrie, fiindŭ-că d'inceputul şi descălicatul ţĕriĭ, aşa era obicĭnuitŭ a se scrie hrisóvele moşiilorŭ: pe Slovenie, şi acele eraŭ maĭ de cinste şi maĭ de credinţă, de vreme că acele hrisóve slovenescĭ, orĭ întăriturĭ de moşiĭ, orĭ giudecăţĭ, se scriaŭ în scurtŭ, cari şi pênĕ acmu acele urice Domnescĭ pe Slovenie n'aŭ nicĭ o îndoélă a nu se crede. Şi tóte hrisóvele Slovenescĭ eraŭ întărite cu credinţa Domnuluĭ, şi a fiilorŭ seĭ, şi a tuturorŭ Veliţilorŭ boierĭ, la cari hrisóve, dupĕ Vorniciĭ ceĭ marĭ, se puneaŭ şi Pîrcălabiĭ acestorŭ scaune: întêĭ Pîrcălabiĭ de Hotinŭ, i Pîrcălabiĭ de cetatea Némţuluĭ, i Pîrcălabiĭ de cetatea Nouă, şi apoĭ Pîrcălabiĭ de Sucéva. Éră de la o vreme s'aŭ rĕdicatŭ acestŭ obiceiŭ a Slovenieĭ şi rônduala Pîrcălabilorŭ, scriindu-se ispisócele moşiilorŭ şi giudecăţile, pe limba ţereĭ, măcar că la une hrisóve şi acmu se urméză de se pune credinţa Domnuluĭ, a Beiḑadélelorŭ şi a boierilorŭ celorŭ marĭ, de la vel Logofĕtŭ şi pênĕ la vel Comisŭ.

Ceremoniile ce se facŭ la soliĭ străinĭ ce trecŭ prin oraşul Iaşuluĭ, mergêndŭ la Ţarigradŭ.

Cândŭ s'aŭ întêmplatŭ de aŭ venitŭ soliĭ Moschicescĭ séŭ Leşescĭ, de aŭ trecutŭ pe aice pin oraşul Iaşuluĭ la Ţarigradŭ, de suntŭ ómenĭ maĭ micĭ, Domnul rônduesce pe Hatmanul cu alaiul seŭ de îlŭ aduce la gazda orônduită; éră de este obrazŭ de cinste, merge Hatmanul cu alaiul seŭ cale ca de douĕ şi treĭ césurĭ înaintea soluluĭ, făcêndŭ cercetare pentru sănĕtatea luĭ din partea Domnuluĭ. Şi apoĭ rônduesce Domnul totŭ alaiul de slujitorime, cu Aga şi mehterhanéoa, paiciĭ şi ciohodariĭ, câţĭ va Domnul şi câţĭ socotesce pentru cinstea luĭ, orônduindŭ şi toţĭ boieriĭ ceĭ marĭ şi ceĭ maĭ micĭ de iesŭ la marginea oraşuluĭ, unde acolo aşteptândŭ pre solŭ, îlŭ şi întêmpină cu tótă cinstea ce i se cade. Insĕ vel Post. are obiceiŭ sĕ întêmpine pre solŭ, maĭ 'nainte pênĕ a nu sosi la marginea oraşuluĭ, sĕ'ĭ ḑică din partea domnuluĭ aceste cuvinte, adecă cum că «prea-înălţatul Măriea sa Domnul nostru, «se bucură de venirea dumitéle.» Şi cu acestŭ felŭ de cinste şi cu mehterhané îlŭ

aducŭ pênĕ la gazda sa unde este gătită; şi cândŭ sosesce solul la gazda luĭ la Curtea Domnéscă se face slobo̧dire de tóte tunurile, în chipŭ de bine aŭ venitŭ. A doua ḑi, (séŭ dupĕ treĭ ḑile), merge intêĭ solul la curtea Domnéscă de se a-dună cu Domnul, puindu'ĭ scaunŭ din-a-stânga Domnuluĭ. Apoĭ în ceelaltă ḑi merge şi Domnul la gazda soluluĭ, cu totŭ alaĭul pe rânduélă, cu boeriĭ şi boierinaşiĭ şi cu tótă podóba ce se cade unuĭ prinçipŭ de Moldavia. Aŭ fostŭ obiceiŭ vechiŭ de făceaŭ Domniĭ mésă solilorŭ, la curtea Domnéscă în Divanulŭ celŭ micŭ, şi apoĭ şi solul făcea mésă Domnuluĭ, (care acestŭ lucru, şi obiceiŭ de mésă, din Domniĭ de acmu nimene nu 'lŭ-aŭ urmatŭ, niciĭ 'lŭ-aŭ păzitŭ, fără Domnul Mateĭ Vodă Ghica). Şi cândŭ se pornesce solul din Iaşĭ, érăşĭ cu acelaşĭ alaiŭ şi cinste se petrece; şi cândŭ este aprópe de pórta curţiĭ Domnescĭ, atuncea se slobodŭ éră tóte tunurile, chipŭ de mergere sănĕtosŭ. Éră cândŭ s'aŭ întêmplatŭ solŭ maĭ mare ca sĕ vie, vre unŭ Veevodŭ Leşescŭ, (dupĕ cum la Domnia luĭ Niculaĭ Vodă Mavrocordatŭ aŭ mersŭ solŭ mare la Ţarigradŭ, Voevoda Mazoveţchie, care solŭ ca acesta fórte rarŭ s'aŭ întêmplatŭ de aŭ trecutŭ), atuncea este acestŭ obiceiŭ, adică singurŭ Domnul sĕ ĭésă înaintea aceluĭ solŭ, cu tótă orânduéla alaĭuluĭ ţĕreĭ, sĕ'lŭ întêmpine de laturea oraşuluĭ, şi sĕ'lŭ petrécă, mergêndŭ Domnul cu solul călĕrĭ, şi alăturea (însĕ Domnul din-a-drépta şi solul din-a-stânga), îlŭ duce pênĕ la gazdă; şi érăşĭ la împreunărĭ, ântêiŭ solul aŭ mersŭ la curte, întru adunarea Domnuluĭ, şi apoĭ aŭ mersŭ Domnul către adunarea soluluĭ, la gazda luĭ.

Ce obiceiŭ este cândŭ se întêmplă sĕ se împreune Domnul cu Hanul, saŭ cu Iucĭutuĭulun-Paşa.

Cândŭ se întêmplă de ĭésĕ Domnul înaintea vre unuĭ Hanŭ, ce va trece pin ţéră, cândŭ merge Domnul la saĭvantul Hanuluĭ sĕ se împreune, sĕ'ĭ sărute picĭorul, aşa este obicĭnuitŭ la dênşiĭ: rĕdică Domnul gugĭumanul din capŭ şi'lŭ dă la unŭ copilŭ de ceĭ din casă de aĭ Hanuluĭ de'lŭ ţine, şi aşa, fără şlicŭ, merge de sărută picĭorul Hanuluĭ; şi Domnul cândŭ se rĕdică de la sărutatul picĭoruluĭ, îndată copilul acelŭ din casă, pune Domnuluĭ şlicul în capŭ şi poroncesce Hanul Domnuluĭ de şéde în genuchie pe macatŭ, vorbindŭ amêndoĭ cele de trebuinţă pricinĭ; însĕ cândŭ sărută Domnul picĭorul Hanuluĭ, elŭ încă are obiceiŭ de'şĭ pune mâna la obrazŭ şi'şĭ rĕdică şlicul, de abĭa numaĭ îlŭ atinge cu palma.

Éră cândŭ vine vre unŭ Paşă cu treĭ tuĭurĭ, ca sĕ trécă pin Iaşĭ, este obiceiŭ de ĭésĕ Domnul înainte cu tótă boĭerimea, marĭ şi micĭ, cale de unŭ césŭ— de douĕ, înaintea luĭ; şi unde este îmtêmpinarea Domnuluĭ cu Paşa, Domnul descalecă maĭ 'nainte şi aştéptă şeḑêndŭ în picĭóre, şi toţĭ boieriĭ înşiraţĭ pe rânduélă; şi cândŭ sosesce Paşa dreptŭ Domnŭ, (orĭ călare de va fi orĭ în cocie), se popresce, şi merge Domnul de 'ĭ sărută picĭorul, cum şi boĭeriĭ toţĭ pe rânduélă mergŭ de'ĭ sărută picĭorul; şi încălecândŭ Domnul d'împreună cu tótă boĭerimea, merge împreună cu Paşa pênĕ la gazda cea orânduită şi gătită; cum şi la petrecerea Paşeĭ, asemene urméză Domnul cu tótă boĭerimea;

şi de unde este sĕ'şĭ ia Domnul ḑiua bună, descalecă érăşĭ de sărută piciorul Paşeĭ, şi boĭerimea tótă asemenea.

Çeremonia ce se face prea deplinŭ, la Iucĭtuĭului-Paşa cândŭ este sĕ trécă pin oraşul Iaşuluĭ.

Măcarŭ că amŭ însemnatŭ maĭ susŭ în ce chipŭ urméză Domnul la trecerea unuĭ Paşă cu treĭ tuĭurĭ, déră nefiindŭ de agĭunsŭ, pentru maĭ bună sciinţă, maĭ pre largŭ tótă çeremonia, cum s'aŭ şi întêmplatŭ de amŭ vĕḑutŭ, s'aŭ scrisŭ aice maĭ gĭosŭ.

Dreptŭ aceea; la létŭ 1762 Iulie, în ḑilele Domnieĭ prea înălţatuluĭ, luminatuluĭ Domnŭ şi oblăduitorŭ a tótă Moldavia, Grigorie Ión Vodă, din poronca prea puterniceĭ Impĕrăţiĭ, fost-aŭ rônduitŭ Paşă la sarhatul Hotinuluĭ, Hamza-Paşa, omŭ mare, vestitŭ şi ginere Impĕratuluĭ Sultanŭ Mustafa, carele se afla cu paşalîcul sĕŭ la Sofia.

Inaintea acestuĭ Paşă, aŭ trămisŭ Domnul unŭ boĭerŭ din Grecĭ pe carele aŭ socotitŭ, omŭ cu sciinţa limbiĭ turcescĭ, a nume pe Dumitraki vel Uşerŭ, cu mehtupŭ de către Domnŭ, şi cu darurĭ; care boĭerŭ mergêndŭ, aŭ întêmpinatŭ pe Paşa de ceea parte de Dunăre, la locurile ţĕreĭ turcescĭ, unde dândŭ Uşerul mehtupul şi darurile de către Domnŭ Paşeĭ, s'a bucuratŭ, şi Domnuluĭ încă 'ĭ-aŭ venitŭ mehtupŭ de către Paşă cu mulţămire şi cu o poftă ca aceea cum că voĭesce ca să'ĭ fie trecerea prin oraşul Iaşuluĭ éră nu pe Prutŭ, care la acéstă cerere a Paşeĭ nicĭ Domnul împotrivitorŭ séŭ pricinuitorŭ n'aŭ fostŭ.

Decĭ, cândŭ aŭ fostŭ aprópe ca sĕ tré:ă Paşa Dunărea, sĕ vie la Galaţĭ, Domnul, dupĕ datorie, maĭ 'nainte pênĕ a nu sosi Paşa la Dunăre, avêndŭ purtare de grijă, a trămisŭ pe unŭ boĭerŭ mare din pămêntenĭ, a nume pe Vasilie Costaki vel Banŭ, întru întêmpinarea sa, cu mehtupŭ, carele şi conacci-başa a fostŭ rônduitŭ din partea Domnuluĭ pênĕ în Iaşĭ. Din Galaţĭ vrêndŭ Paşa şi poftindŭ (dupĕ cum s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ) ca să'ĭ fie trecerea prin Iaşĭ, îndată din poronca Domnuluĭ, s'aŭ rônduitŭ tóte conacile, şi la fie care conacŭ s'aŭ rônduitŭ câte unul din veliţiĭ boĭerĭ, împreună şi cu Ispravniciĭ de pe la ţinuturĭ, şi câte o sémă din maziliĭ carĭ s'aŭ socotitŭ că vorŭ fi de trebuinţă la fie-care conacŭ. Insĕ conacile într'acestaşĭ chipŭ s'aŭ urmatŭ precum suntŭ arĕtate:

In Galaţĭ, aŭ fostŭ purtătorŭ de grijă maĭ susul arĕtatŭ Vasilie Banul cu Pîrcălabul de Galaţĭ şi cu alţiĭ.

La conacul de la Privalŭ, aŭ fostŭ purtătorŭ de grijă Costaki Bataţi biv vel Medelnicerŭ şi cu alţiĭ.

La conacul de la Puţenĭ, érăşĭ Vasilie Banul cu Pîrcălabul şi alţiĭ.

La conacul de la Bêrladŭ, Constantin Sturza biv-vel Medelnicerŭ cu Ispravniciĭ şi alţiĭ.

La conacul de la Vasluiŭ, Ilie Costaki biv-vel Banŭ cu Ispravniciĭ şi alţiĭ.

Éră cândŭ aŭ fostŭ sĕ pornéscă Paşa din Vasluiŭ sĕ mérgă la Scântee, măcarŭ că conacul era gătitŭ de a'ţĭ boĭerĭ maĭ nainte, déră Domnul, pentru

maĭ mare cinstea Paşeĭ, diminéţa în ḑiua aceea ce era sĕ fie Paşa la Scântee séra, a pornitŭ de aicea pe Ion Bogdan vel Logofĕtŭ de s'aŭ aflatŭ la Scântee cândŭ aŭ venitŭ Paşa, pentru tótă purtarea de grijă ca unŭ boĭerŭ bĕtrânŭ. Şi totŭ într'acea séră a trămisŭ Domnul şi pe vel Postelnicŭ la Paşa, pentru cercetarea sănĕtăţiĭ şi că s'a bucuratŭ Domnul pentru bună venirea sa; şi Paşa, prin întórcerea luĭ vel Postelnicŭ, încă aŭ muiţămitŭ Domnuluĭ fórte, atât pentru cercetarea sănĕtăţiĭ, cât şi pentru bucuria ce s'aŭ bucuratŭ pentru venirea sa.

Decĭ déră în ḑiua aceea care aŭ fostŭ ca sĕ intre Paşa în oraşul Iaşuluĭ, Domnul gătindu-se, aŭ ĭeşitŭ cu totŭ alaĭul şi cu tótă boĭerimea dincolo de Ezărenĭ, şi acolo pe locŭ aŭ lăsatŭ tótă boĭerimea cu prea ĭubitŭ fratele sĕŭ Beĭzadé Alexandru, cu Divan-Efendi şi cu totŭ alaĭul, şi încălecândŭ Domnul de acolo cu doĭ ciohodarĭ şi cu saracĭbaşŭ numaĭ, a maĭ luatŭ împreună cu sine şi pe Alexandru Ipsilante Postelnicŭ şi Capikihaĭé, i pe vel Postelnicŭ Petraki Duca, i pe Mihalache Suţu biv-vel Comisŭ, i pe Scarlatŭ Caragea vel Comisŭ, i pe Alexandru Muruz vel Camĕraşŭ, şi din boĭeriĭ pămêntenĭ pe Ion Cantacuzino vel Visternicŭ, călĕrĭ, éră slugile pe giosŭ, şi aşa aŭ mersŭ întru întêmpinarea Paşeĭ.

Luândŭ Paşa veste cum că Domnul este aprópe de întêmpinanea sa, aŭ trămisŭ pe alŭ sĕŭ Seleam-Agasi întru întêmpinarea Domnuluĭ, şi Paşa încă fiindŭ în tahtărvanŭ, aŭ ĭeşitŭ şi aŭ încălecatŭ pe armasarŭ, şi cândŭ aŭ fostŭ Domnul aprópe de Paşa, aŭ descĕlecatŭ, Paşa încă aŭ stătutŭ, şi mergêndŭ Domnul către Paşa, dupĕ obicĭnuita închinăciune ce aŭ făcutŭ, aŭ sărutatŭ scara caluluĭ cea din drépta. Şi de acolo pornindŭ Domnul unŭ pasŭ doĭ pe giosŭ înaintea Paşeĭ, aŭ poroncitŭ Paşa Domnuluĭ de aŭ încălecatŭ, şi încălecândŭ aŭ mersŭ înaintea Paşeĭ nu departe; éră vel Postelnicŭ cu vel Comisŭ aŭ mersŭ înaintea Domnuluĭ, încă amestecaţĭ între ostaşiĭ Paşeĭ ceĭ maĭ aleşĭ.

S'aŭ întêmplatŭ maĭ 'nainte vreme, cândŭ aŭ trecutŭ alţĭ Paşĭ, aşa ómenĭ marĭ vestiţĭ prin oraşul Iaşuluĭ, de aŭ pusŭ pe Domnŭ din stânga şi alăturea, făcêndu'şĭ voróvă cu Domnul; şi atât la intratŭ cât şi la eşitul Paşeĭ, totŭ alăturea din stânga, petrecea Domnul pe Paşa cu totŭ alaĭul obicĭnuitŭ; şi cândŭ era dupĕ ce ĭeşĭa afară, cândŭ vrea Domnul sĕ'şĭ ĭa ḑiua bună, Paşa îmbrăca pe Domnŭ cu feregé cu cacomŭ, şi pe 12 boerĭ marĭ cu caftane. Măcar că şi acmu fiindŭ Domnul cu doĭ séŭ treĭ paşĭ maĭ 'nainte de Paşa, în douĕ şi treĭ rôndurĭ, aŭ chiămatŭ pe Domnul Paşa de aŭ făcutŭ voróvă de aprópe.

De aicĭ întorcêndu-ne sĕ venimŭ érăşĭ la voróva nóstră. Dupê ce aŭ încălecatŭ Domnul, mergêndŭ înaintea Paşeĭ, cândŭ aŭ fostŭ Paşa dreptŭ boĭerĭ, aŭ stătutŭ; şi boĭeriĭ, şeḑêndŭ fie-care dupĕ rônduiala sa, Domnul călare stândŭ, aŭ ḑisŭ către Paşa, arĕtându'ĭ cum că «boĭeriĭ Memlechetuluĭ cerŭ sĕ sărute picĭórele Măriеĭ sélle». Şi aşa pe rôndŭ aŭ mersŭ ântêiŭ Divan-Efendi, dupĕ dênsul Beĭzadé fratele Domnuluĭ, apoĭ boĭerimea pe orônduélă, de aŭ sărutatŭ picĭorul Paşeĭ, rĕmâindŭ apoĭ tótă boĭerimea de venea pe urma Paşeĭ.

Purcegêndŭ Domnul împreună cu Paşa de acolea érăşĭ, înaintea Domnuluĭ

şi înaintea ómenilorŭ luĭ ceĭ aleşĭ, eraŭ edecurile Paşeĭ; şi înaintea edecurilorŭ, Vătaful de copiĭ cu semnul Domnuluĭ, şi vel Postelnicŭ cu vel Comis şi Postelniceĭ pe orônduială; înaintea Postelniceilorŭ, edecurile Domnuluĭ; după edecurĭ, Hatmanul, Aga, cu totŭ alaĭul celŭ obicĭnuitŭ. Şi cu acéstă orônduială aŭ venitŭ Paşa la Frumósa, unde şi casele Frumóseĭ eraŭ gătite şi îngrijite pentru odihna sa; şi acolea, în dreptul Frumóseĭ, era şi cortul Paşeĭ întinsŭ, unde descălecândŭ Paşa, aŭ intratŭ la cortŭ şi aŭ şeḑutŭ, şi poftindŭ şi pe Domnŭ ca sĕ şéḑă, şi a şeḑutŭ bĕndŭ şi café. După bĕutul cafeliĭ, zăbovindu-se óreşĭ-ce la voróvă Domnul cu Paşa, dupĕ obicĭnuita închinăcĭune, aŭ ĭeşitŭ Domnul de la Paşa şi aŭ mersŭ la locul sĕŭ, unde şi alte douĕ-treĭ corturĭ eraŭ gătite pentru starea boĭerilorŭ. Şi aprópe de séră, de alŭ doilea rôndŭ mergĕndŭ Domnul la Paşa, şi luându'şĭ voĭe ca sĕ'şĭ vie la scaunul sĕŭ, aŭ purcesŭ de la Frumósa cu totŭ tacâmul şi obicĭnuitul Domnescul sĕŭ alaiŭ de aŭ venitŭ la scaunul sĕŭ. Insĕ aŭ poftitŭ Domnul pe Paşa ca să se odihnéscă douĕ-treĭ ḑile, fiindŭ truditŭ şi ostenitŭ de cale, şi aŭ făcutŭ Paşa otoracŭ treĭ ḑile.

Domnul, într'aceste treĭ ḑile ce aŭ făcutŭ Paşa otoracŭ, pentru tótă purtarea de grijă a celorŭ trebuitóre, ca să fie tóte de prisositŭ şi nimicŭ să nu lipsécă, a orônduitŭ treĭ boĭerĭ marĭ: pe Vasilie Razul Hatmanŭ, i pe Ión Cantacuzino vel Vistierŭ şi pe Iordaki Hrisoscoleu vel Agă, deosebitŭ de alţĭ boerinaşĭ şi zapciĭ, carĭ aŭ avutŭ mare purtare de grijă, şi tóte aŭ fostŭ deplinŭ, nimicŭ lipsindŭ. Domnul în tóte ḑilele, la unŭ césŭ—la douĕ din ḑi, mergea cu totŭ tacâmul sĕŭ, şi cu boeriĭ ceĭ marĭ, şi numaĭ cu alaĭul Levenţilorŭ, la Frumósa, la cortul sĕŭ celŭ Domnescŭ, şi Paşa încă dupĕ ce se gătea, chiăma pe Domnŭ la voróvă; şi la vremea bucatelorŭ, ĭeşia de la Paşa, şi la cortul sĕŭ mânca bucate, şi de către séră venea la scaunul sĕŭ.

Éră cu o ḑi maĭ 'nainte de purcederea Paşeĭ, aflându-se Domnul la Frumósa, dupĕ ce l'a chiămatŭ Paşa la café, şeḑêndŭ şi óreşĭ-ce la voróvă, pe urmă l'a îmbrăcatŭ şi cu blană de samurŭ, şi pe Beizadé fratele Domnuluĭ cu cheraché, pe Divan-Efendis cu cuburŭ cu sângépŭ, éră pe vel Postelnicŭ l'a îmbrăcatŭ cu cuburŭ cu cacomŭ, cum şi pe alţiĭ din boĭeriĭ carĭ aŭ fostŭ orônduiţĭ asupra trebilorŭ, încă 'ĭ-aŭ îmbrăcatŭ, pe alţiĭ cu blane şi pe alţiĭ cu benişurĭ, pe fie-care dupĕ cum a vrutŭ, mulţămindŭ şi Domnul pe Paşa cu celle ce s'aŭ căḑutŭ, şi pe câtŭ aŭ fostŭ prin putinţă.

Dupĕ ce aŭ îmbrăcatŭ Paşa pe Domnŭ cu blana cea de samurŭ, viindŭ la Domnescul sĕŭ scaunŭ, maĭ pe urmă aŭ venitŭ şi Mehterbaşŭ alŭ Paşeĭ cu toţĭ mehteriĭ sĕĭ la curtea Domnuluĭ de 'ĭ-aŭ ḑisŭ unŭ nubetŭ, şi dupĕ sfêrşitul nubetuluĭ, Domnul a poroncitŭ de aŭ îmbrăcatŭ pe Mehterbaşŭ cu cheraché, mulţămindŭ şi pe toţĭ mehteriĭ cu câţĭ galbenĭ aŭ socotitŭ Domnul.

Domnul, din ómeniĭ Paşeĭ pe altul pe nimenĭ n'a îmbrăcatŭ, fără numaĭ pe Baş-ciauşŭ şi pe Conacci-başŭ cu cherachele.

In câte ḑile aŭ fostŭ zăbava Paşeĭ aicĭ, mehterhanéoa Domnuluĭ, dupĕ obiceĭul ce este de bate în tóte ḑilele nubetŭ, ce se chiamă chindie, n'aŭ bătutŭ, fără numaĭ mehterhanéoa Paşeĭ aŭ bătutŭ într'o ḑi; dupĕ ce aŭ ĭeşitŭ Paşa la cortul sĕŭ, fiindŭ şi Domnul cu tótă boĭerimea, unde şi óre-care

luptătorĭ de pehlivenĭ aŭ fostŭ, şi vrêndŭ Paşa ca să audă şi pe mehterbaşŭ alŭ Domnuluĭ ce meşteşugŭ are, a disŭ Domnuluĭ ca să poroncéscă luĭ mehterbaşŭ să dică unŭ pestrefŭ, şi începêndŭ mehterbaşŭ şi dicêndŭ unŭ scoposŭ ca acela, aŭ fórte plăcutŭ Paşeĭ meşteşugul şi dicĕtura luĭ; şi dupĕ ce aŭ sfêrşitŭ de disŭ, Paşa aŭ poroncitŭ de l'aŭ îmbrăcatŭ cu benişŭ de postavŭ acolea înaintea sa.

Vrêndŭ Paşa ca să purcédă, aŭ datŭ poroncă cu o di maĭ 'nainte de aŭ purcesŭ totŭ agărlîcul sĕŭ; şi Domnul încă aŭ poroncitŭ de s'aŭ orônduitŭ conacele, orônduindu-se baş-conacciŭ pe Constantin Cananăŭ biv-vel Paharnicŭ ca să mérgă împreună cu Paşa pênĕ la hotarŭ, şi de aicea s'aŭ orônduitŭ treĭ conace.

Insĕ la Podul luĭ Ghermanŭ unŭ conacŭ, la care aŭ fostŭ rônduitŭ Gheorghe Beldimanŭ biv-vel Stolnicŭ, i Constantin Gândul biv-vel Şetrarŭ, şi alţiĭ.

Unŭ conacŭ la Tabără, la care aŭ fostŭ orônduitŭ Arghirie biv-vel Medelnicerŭ şi alţiĭ.

Unŭ conacŭ la Ştefănescĭ, la care aŭ fostŭ orônduitŭ Iordaki Cananăŭ biv-vel Medelnicerŭ şi alţiĭ împreună.

In câte dile aŭ fostŭ şederea Paşeĭ, ómeniĭ luĭ toţĭ s'aŭ purtatŭ fórte cu înţelepciune, dupĕ poronca ce aŭ avutŭ de la Paşa, şi nimĕruĭ nimicŭ aŭ făcutŭ, nicĭ s'aŭ atinsŭ de cinevaşĭ; fără numaĭ doĭ copiĭ de aĭ noştriĭ, vrêndŭ ca să mérgă cu nisce Turcĭ de aĭ Paşiĭ, şi însciinţându-se Paşa, nicĭ de cum n'aŭ priimitŭ, ci cu urgie aŭ poroncitŭ Paşa Turcilorŭ de aŭ datŭ copii pe mâna luĭ vel Uşerŭ.

Decĭ, în diua ce aŭ fostŭ purcesul Paşeĭ, Domnul, totŭ cu aceeaşĭ ceremonie şi orônduială, şi cu totŭ alaĭul ce este arĕtatŭ maĭ susŭ, aŭ purcesŭ cu Paşa de la Frumósa, şi cândŭ aŭ fostŭ în dreptul Curţiĭ şi a porţiĭ Domnescĭ, s'aŭ făcutŭ slobodire de tóte tunurile; şi aşa aŭ petrecutŭ Domnul pe Paşa pênĕ aprópe de ĭazul Mitropolieĭ pe Cacaĭna, mergêndŭ Paşa voĭosŭ şi fórte mulţămitŭ de către Domnŭ.

Este şi acestŭ obiceiŭ: cândŭ vine Paşa la Galaţĭ, din partea Domnuluĭ se află trămisă o cocie bună împodobită şi cu şése telegarĭ bunĭ potriviţĭ la tóte; déră acéstă cocie se trămite cândŭ este Paşa omŭ mare, precum a fostŭ acesta.

N'amŭ pututŭ lăsa ca sĕ nu arĕtŭ şi acésta, adecă în câte dile aŭ şedutŭ Paşa aicea la Frumósa, dumnedeescile locaşurĭ, adecă sfântele nóstre bisericĭ, nicĭ aŭ tocatŭ nicĭ aŭ trasŭ clopotele, déră orônduĭala Orthruluĭ şi a sfânteĭ Liturghiĭ de către bisericescile obraze, fórte s'aŭ păzitŭ, de n'aŭ lipsitŭ.

TRAGODIEA

SÉŬ

MAĬ BINE A ḐICE

JALNICA MOLDOVEĬ ÎNTÊMPLARE,

DUPĔ RESVRĂTIREA GRECILORŬ 1821

DE

VORNICUL ALEXANDRU BELDIMANŬ

Poemul luĭ Alexandru Beldimanŭ asupra eterieĭ grecescĭ din 1821 s'a publicatŭ pentru ântêia dată în Iaşĭ la anul 1861 de către D. Alecu Balica în typografia Bucĭumuluĭ Românŭ. Insĕ ediţiunea făcută dupĕ o copie manuscrisă este plină de greşelĭ; şi părţĭ întregĭ a le poemuluĭ suntŭ desnaturate séŭ chiar omise. *Manuscrisul originalŭ* alŭ luĭ Beldimanŭ se află astădĭ în proprietatea D-luĭ Dimitrie A. Sturdza, făcênd parte din preçiósa sa colecţiune istorică de la Miclauşenĭ. Ediţiunea de façiă e sevêrşită dupĕ însuşĭ acestŭ manuscriptŭ—unŭ volumŭ în folio de 232 pagine—scrisŭ pe hârtie bună şi solidă cu multă îngrijire de însuşĭ mâna luĭ Alexandru Beldimanŭ. Scrisórea e frumósă şi citéţă. Indreptărĭ şi stersăturĭ suntŭ fórte puçine.

Manuscriptul conţine:

1° Tragodia séŭ maĭ bine a ḑice jalnica Moldoveĭ întêmplare dupĕ resvrătirea Grecilor 1821,—p. 1—180.

2° Tălmăcirea Caĭmeliĭ luĭ Vogoridi ce scrie la Silistra,—p. 181—182.

3° Jurnalul mergereĭ Boerilor deputaţĭ în Ţarigrad,—p. 183—213.

4° Tractaturile prin cari s'aŭ închinatŭ ţéra de către Bogdan Voevod, Domnŭ alŭ Moldavieĭ, împĕrăţindŭ Sultanŭ Baiazetŭ alŭ duoilea,—p. 215—229.

5° Stihurile făcute în Tazlăŭ în vremea închidereĭ mele acolo 1824, Aprilie 20,—p. 230—232.

Cele d'ântêiŭ treĭ scrierĭ se ţinŭ de Eteriă. Cele douĕ din urmă formézâ lucrărĭ despărţite.

Scrierea despre «Tractaturile prin cari s'aŭ închinatŭ ţéra de către Bogdan Voevod» este aceeaşĭ care a fostŭ publicată de mine în «Archiva Românéscă» sub titlul de «Tractaturile vechĭ ce aŭ avutŭ Moldova cu Pórta Otomanicéscă,» şi care este scrisă parte de Neculae Costinŭ parte de unŭ autorŭ maĭ nuoŭ. Beldimanŭ a prescrisŭ acéstă scriere, făcênd óre-cari micĭ schimbărĭ de cuvinte, cari n'aŭ nicĭ unŭ felŭ de importanţă.

Manuscriptul are între 22 şi 25 rôndurĭ de pagină. In Eterie se află dupĕ materie despărţirĭ maĭ marĭ séŭ maĭ micĭ: ele s'aŭ mănţinutŭ cu scrupulositate şi s'aŭ pusŭ în capul lor unŭ conţinutŭ succintŭ care nu se află în originalŭ. Nu amŭ socotitŭ de prisosŭ a numerota versurile şi a marca cu numere italice paginile manuscriptuluĭ.

Mulţămită dar D-luĭ D. Sturdza, publicul se află astădĭ în norocita posiţiune de a avea subt ochĭ însuşĭ poemul luĭ Beldimanŭ în tótă primitiva sa esactitate.

M. K.

TRAGODIEA

SĔŬ

MAĬ BINE A ḐICE

JALNICA MOLDOVEĬ INTÊMPLARE,

DUPĔ RESVRĂTIREA GRECILORŬ, 1821,

DE

VORNICUL ALEXANDRU BELDIMANU.

Invocarea.

Ce necazŭ, ce osîndire, vaĭ mie! ce focŭ amarŭ,
Ce tresnetŭ şi ce lovire, ce otrăvitoriŭ paharŭ.
Cine-aŭ socotitŭ vr'o dată, cine-aŭ pututŭ pune 'n gândŭ,
Jalnica ţĕriĭ stricare s'o vééă aşa curêndŭ?
In ce stare, amarŭ mie! te cutremurĭ cândŭ privescĭ,
A lacrimilorŭ năvală, chipŭ nu este s'o oprescĭ;
Tótă ţéra'ĭ în picĭóre, omŭ peste omŭ dă fugêndŭ,
O suflare nu întêmpinĭ, şi să n'o privescĭ plângêndŭ.
Sate, oraşe, ţinuturĭ, maĭ tóte pustiĭ le veḑĭ
Ş'unŭ norodŭ în îngrijire, atâta în câtŭ nu creḑĭ.
Povăţuitoriŭ nu crede, n'ascultă mângâitoriŭ,
Alérgă, ne-sciindŭ unde, vorŭ limanŭ, cerŭ agiutoriŭ.
Cine să'lŭ povăţuĭéscă, căcĭ dregătorĭ n'aŭ rĕmasŭ,
Ceĭ maĭ îndrăsneţĭ şi vrednicĭ, din dregătoriĭ s'aŭ trasŭ.
Văĭ, ponorăturĭ, prăpăstiĭ, codriĭ ceĭ înfricoşaţĭ,
Gemŭ de duiósa oftare a celorŭ înspăĭmêntaţĭ.
Toţĭ alérgă, cerŭ scăpare, în pustiurĭ năvălescŭ,
Căcĭ viéţa, starea tótă, în primejdie-o privescŭ,* *1
Mânele la ceriŭ rĕdică, înalţă adâncĭ oftărĭ,
Plângŭ cu tânguire mare, privindŭ jalnicele stărĭ.
Aice amŭ trebuinţă pe Iraclitŭ sĕ aducŭ,
Starea Moldoveĭ să plângă, séŭ sĕ puiŭ să scrie Iungŭ,
Dar încâtu'ĭ prin putinţă; mĕ voiŭ nevoi şi eŭ
Osînda ţĕriĭ a scrie, orĭ câtu'mĭ va fi de greŭ.

Începutul Eteriei.—Venirea luĭ Ipsilantĭ la Iașĭ.—Tudorŭ.

Unŭ norodŭ asuprită fórte, dar falnicŭ, nestêmpăratŭ,
Îngâmfatŭ c'avé o-dată stăpînire ș'Împĕratŭ,
Multŭ falnicŭ că în Grekia era ocârmuitoriŭ
Și se ocroté de sineșĭ, legiuitŭ stĕpînitoriŭ,
Dupĕ trecere de vreme, de câțĭ-va anĭ, s'aŭ turbatŭ,
Rîvna între eĭ s'aprinde, de slavă cu totulŭ batŭ;
Se resvrătescŭ pe sub cumpĕtŭ, intrigarisescŭ câtŭ potŭ,
Vrêndŭ sĕ aducă Turkieĭ acelŭ de istovŭ potopŭ.
Alcătuescŭ Eterie, vrêndŭ s'aprindă a lorŭ focŭ
Și otrava lorŭ să verse, și'n celŭ maĭ depărtatŭ locŭ,
Smreduescŭ lumea maĭ tótă, prin apostolĭ înadinșĭ,
De rîvna elefterieĭ vrêndŭ pe toțĭ săĭ védă prinșĭ;
Scoposul se isprăvesce, Grecĭĭ se rĕdică toțĭ
Cu atâta turbăcĭune, în câtŭ a crede nu poțĭ;
Planurĭ facŭ, daŭ hotărîre, fără de veste-a. lovi
Părțile Turkieĭ tóte, de o-dată a rĕsvreti;
Țarigradul în surpare, cerŭ maĭ ântêiŭ a'lŭ vedé,* *2
Socotindŭ că cele-l-alte, de la sineșĭ vorŭ cădé.
Punŭ sorocŭ, hotărescŭ ḑiua, între eĭ s'alcătuescŭ,
Și o grabnică ispravă, cu toțiĭ nădejduescŭ.
De-a lorŭ planurĭ n'amŭ sciință, nicĭ potŭ a ḑice ceva,
Dar lucrarea nicĭ de frică nu póte plăcé cuĭva.
Próstă și temeiŭ nicĭ unul, maĭ la urmă sĕ vedețĭ,
Mișcările și urmarea Grecilorŭ celorŭ istețĭ.
Din nenorocirea nóstră, hotărescŭ resboiŭ a da,
Ș'o împĕrăție vechiă de istovŭ a resturna;
Vechiă întru tóte tare, averĭ marĭ și ostașĭ mulțĭ,
Vrednicĭ întru o clipélă, se restórne gróznicĭ munțĭ.
Vrednicĭ, că 'ntr'atâtea rândurĭ resbóĭe aŭ sprijinitŭ,
La oștĭ marĭ și regulate, scițĭ câtŭ s'aŭ împrotivitŭ;
Din nisce mânĭ ca aceste, Elada să ĭa voĭescŭ,
De turbăcĭunea cea mare, nicĭ cum nu se îndoĭescŭ.
Săracĭĭ, le plângŭ de milă, décă mâna cea de susŭ,
Nu va face vr'o minune de câtŭ se dă maĭ presusŭ.
Pe prinçipul Ipsilante Arhistratigŭ îlŭ numescŭ,
Îlŭ smulgŭ din sênul Rosieĭ și cu dênsul se unescŭ.
Se unescŭ că'lŭ sciŭ că este cu sciință și istețŭ,
Mâna dréptă îlŭ arétă*) în câtu'ĭ de îndresnețŭ.
Purcede cu rîvnă mare de resplătire aprinsŭ,
Și vine plinŭ de văpae, aicea la Prutŭ întinsŭ.* *3
Gătiră puterea tótă, câtŭ se cade și câtŭ vreĭ,
Întru o așa lucrare, era numaĭ doĭ lacheĭ,

---

*) Luĭ Ipsilante îĭ lipsé braçiul dreptŭ dintr'unŭ resbelŭ.
(Nota Edițiuniĭ Balica).

Căcĭ puterea Eterieĭ, ce puté a se făli,
Prin locurĭ deosebite, lăsase a năvăli.
Pe Domnul Mihail Vodă, a ţĕreĭ stăpînitoriŭ,
S'aŭ silitŭ îndat'a'lŭ trage să le fie agĭutoriŭ.
Isprava întru acésta, precum vĕḑŭ, n'aŭ zăbovitŭ,
Căcĭ cu multŭ maĭ înainte prin scrisorĭ s'aŭ vorovitŭ.
Îndată punŭ în lucrare, începŭ a scrie ostaşĭ,
Maĭ ântêiŭ toţĭ arnăuţiĭ din slujba lorŭ se vĕdŭ traşĭ,
Nu numaĭ ceĭ din ogécurĭ, dar şi ceĭ de la boĭerĭ,
Ca cândŭ vedé fericirea şi cele maĭ marĭ averĭ.
Acésta da o pricină de prepusŭ între boĭerĭ,
Mergŭ, întrébă stăpînirea de dosnicele urmărĭ.
Respunsŭ ĭaŭ ca să trămită la Bucurescĭ agĭutoriŭ,
Că'n Craiova se vestise unŭ Tóderŭ resvrătitoriŭ,
Căcĭ şi 'n ţéra Românéscă, osîndă, necazŭ, câtŭ vreĭ;
Dar acéstă îngrijire, vorŭ avé a scrie eĭ.

Postelnicul Iacovaki oferéză lui Ipsilantŭ comanda, 22 Fevruarie.— Uciderea şi prădarea Turcilor în Iaşĭ.— Aretarea Mitropolituluĭ, Consulilor şi Boierilor în contra acestiĭ cruḑimĭ.— Caravia şi Romadin în Galaţĭ— Bibica în Piatra— Alte ţinuturĭ — Triisfetitele, casa Eterieĭ—Eforiĭ Eterieĭ—Treĭ Călugărĭ—Panaiotaki-Panu— Nenorocirea ţĕriĭ.

În vreme ce arnăuţiĭ la eteriĭ se scrié,
Postelnicul Iacovaki, la Prutŭ mergé şi vené.
Postelnicul şi Ministrul, acelŭ ĭubitŭ şi slăvitŭ,
Cu tacâmul curţeĭ séle, nu se da maĭ potrivitŭ.
Intrigantŭ, viclénŭ şi jacaşŭ, lumea de puté mânca,
Zimbindŭ şi spuindu'ţĭ glume; nesimţindŭ te desbraca.* *4
Intrigantŭ celŭ maĭ de frunte şi din ceĭ maĭ lăudaţĭ,
Cu Postelnicul Costaki, iţĭ păré cum că suntŭ fraţĭ;
Atâta, că Iacovaki era maĭ politicosŭ,
Iar celă-l-altŭ, de mândrie, ajunsese puturosŭ.
Mândru de-atâta putere ce asupra luĭ vedé,
Vaĭ de săracul acela în mână care'ĭ cădé.
Între eĭ maĭ era încă unŭ curbetŭ posomorîtŭ,
Unŭ Lividi Nicolaki, sufletŭ scârnavŭ şi urîtŭ,
Nazirŭ pe ţiganiĭ gospodŭ,—aicea l'aŭ potrivitŭ,
De câtŭ casierŭ Domnieĭ, Nazirŭ îĭ maĭ nemeritŭ.
Acestia gĭucaŭ rolul, şi ceea ce vré, făcé,
Boĭerilorŭ le daŭ balurĭ unde vrêndŭ-nevrêndŭ mergé;
Din balŭ Postelnicul Rizul, precum era asudatŭ,
Aŭ mersŭ de aŭ datŭ de scire, pe Ipsilant aŭ chiămatŭ
Sĕ vie sĕ ĭa comanda, sĕ încépă a lucra,
Sĕ descopere secretul şi în slujbă a intra.
Marţĭ în douĕ-ḑecĭ şi douĕ, în luna luĭ Fevruarŭ,
Începe osînda ţĕriĭ, şi necazul celŭ amarŭ.
La nouĕ césurĭ de ḑiuă, svónă, şoptă între toţĭ,
Se vede că'ĭ o pricină, dar sĕ 'ntrebĭ pe vr'unul poţĭ?
Căcĭ şi aceĭ ce simţise, şi oblicise ceva,
Nu 'ndrăzné cuvêntŭ sĕ ḑică, séŭ sĕ aréte cuĭ-va.

La urmă din Grecii curţeĭ, pe la prieteni daŭ vestĭ,* *5
Cum că vine Ipsilanti cu oştile moskicescĭ,
Dar cu giurămêntŭ pe taĭnă, fórte tare pe ascunsŭ,
Cum că are vr'o sciinţă, nicĭ cum sĕ nu dé prepusŭ;
Ş'aşa la unŭ césŭ de nópte, dupĕ ce a înoptatŭ,
Feldmarşalul eterieĭ cu convoiŭ s'aŭ arĕtatŭ.
Îndată ce-aŭ mersŭ la gazdă, îndată ce aŭ sositŭ,
Vaĭ mie! ce crudă faptă, ce lucru aŭ sevêrşitŭ.
Arnăuţilorŭ dă voie pe toţĭ Turciĭ a prăda,
De vorŭ sta cu 'mprotivire, de mórte în eĭ a da.
Varvariĭ, nelegiuiţiĭ, lupiĭ aceştĭ însetaţĭ,
Cadŭ c'o nemilostivire peste-aceştĭ nevinovaţĭ.
La hanurĭ în meḑul nopţiĭ, aceĭ maĭ mulţĭ năvălescŭ,
Alţiĭ a lovi Beĭlicul*) în câtŭ potŭ sĕ sirguescŭ.
Jăcuescŭ, pradă, omóră, mărfurile împărţescŭ,
Şi, cu câtŭ privescŭ folosul, cu atâta se înţescŭ.
Cine sĕ se 'mpotrivéscă, căcĭ, săraciĭ, ameţiţĭ,
Fiindŭ toţĭ în aşternuturĭ şi întru somnŭ adânciţĭ,
Staŭ zăluzĭ într'o uimire, amanù! cu toţiĭ striga.
Daŭ averile lorŭ tóte, şi începŭ a se ruga,
Armele li se luase, lacrimĭ întrebuinţescŭ,
Dar la nisce aşa fiare, nimică nu folosescŭ.
Pe ceĭ îndrăzneţĭ omóră, şi pe ceĭ maĭ slabĭ, lega,
Fiindŭ a lorŭ hotărîre, la Beĭlicŭ a'ĭ aduna.* *6
Ca nisce oĭ spre giunghiere, a doua ḑi ducŭ pe toţĭ,
Cé de acolo cruḑime a închipui nu poţĭ.
Îĭ golescŭ pe toţĭ de haĭne, şi atuncea năvălescŭ,
Le daŭ câte-va cuţite, ş'apoĭ staŭ de îĭ privescŭ.
Unuĭa îĭ sbóră mâna, pe altul în capŭ lovescŭ,
Şi pe altul unde-apucă, mórtea câtŭ potŭ prelungescŭ.
Dupĕ ce cruḑimĭ nespuse, osîndiţiĭ aŭ lucratŭ,
Apoĭ dândŭ lovirĭ de mórte, la unŭ locŭ 'ĭ-aŭ adunatŭ.
Priveliŝte îĭ facŭ lumeĭ, vitejĭ vrêndŭ a s'arĕta,
Şi, spre o maĭ mare fală, haĭnele lorŭ le purta.
Aceĭ ce din hanŭ scăpase, séŭ afară s'aŭ aflatŭ
Uniĭ la boĭerĭ alérgă, ĭar alţiĭ la consolatŭ.
Acolo află limanul, acolo s'adăpostescŭ,
Scapă de osînda tótă, şi de ferul duşmănescŭ.
Dar nelegiuiţiĭ află, cu toţĭ începŭ a striga,
Cerŭ ca sĕ le dé toţĭ Turciĭ, séŭ casele vorŭ călca.
Alérgă toţĭ ca turbaţiĭ, se fălé, se lăuda,
Că vorŭ rĕsturna totŭ tîrgul, décă pe Turcĭ nu vorŭ da.
Mitropolitul, boĭeriĭ şi consoliĭ, se unescŭ,

*) În Beĭlicŭ eraŭ casele unde trăgeaŭ Turciĭ.
(Nota Ediţiuniĭ Balica.)

La Curte facŭ arĕtare, și cu toțiĭ mijlocescŭ,
Prinçipuluĭ Ipsilante, ĭĭ ḑicŭ, ĭĭ arétă toțĭ:
Că este nelegĭuire a face atâtea morțĭ;
De ce atâta osîndă la nisce nevinovațĭ,* *7
Cândŭ eĭ nu rĕdică arme, și cu toțiĭ suntŭ plecațĭ;
Dupĕ ce averea tótă, și armele le-aŭ luatŭ,
A s'atinge de viéță, ĭĭ cruḑime, ĭĭ pĕcatŭ.
De suntŭ dușmanĭ Eterieĭ, de suntŭ așa socotițĭ,
Ca prisonierĭ de óste, potŭ ca sĕ fie oprițĭ.
Apoĭ consoliĭ la urmă aŭ vorbitŭ descoperitŭ,
Că'n consolatŭ nu se póte ca sĕ intre eteristŭ,
Nicĭ potŭ face vr'o cercare, séŭ câtŭ de puçinŭ mișca,
Într'o așa întêmplare consolatul a'lŭ călca.
Acésta 'ĭ-aŭ smeritŭ tare, 'ĭ-aŭ făcutŭ a conteni,
Și boĭerilorŭ dă vreme, pe ceĭ maĭ mulțĭ a'ĭ porni.
La urmă, câțĭ-va dintr'ênșiĭ, în curte 'ĭ-aŭ adunatŭ,
Și fără întârḑiere la Galata 'ĭ-aŭ mutatŭ,
Și de acolo cu pază, în carantină 'ĭ-aŭ dusŭ,
Unde aŭ scăpatŭ din grijă, din osîndă și prepusŭ.
Amarŭ mie! dar la tî.gurĭ, ce cruḑimĭ n'aŭ sĕvêrșitŭ,
Unde eraŭ Grecĭ Ispravnicĭ, ce n'aŭ făcutŭ în sfîrșitŭ.
Începutul și lucrarea, facŭ maĭ ântêiŭ în Galațĭ,
Aceĭ maĭ cruḑĭ și maĭ varvarĭ, dintre Grecĭ maĭ blestemațĭ.
Unŭ Caravia bașŭ-bulucŭ-bașŭ, din Curte orônduitŭ,
Sufletŭ rĕŭ, urîtŭ la façiă, unŭ câne nelegiuitŭ,
Și Romadin Pîrcălabul, unŭ giugé, unŭ omŭ pocitŭ,
O stîrpitură grecéscă, eșitŭ dintr'unŭ vasŭ clocitŭ.* *8
Acești doĭ trăgêndŭ la sineșĭ pe kefalonițiĭ toțĭ,
Aŭ lucratŭ cruḑimĭ atâte, în câtŭ a crede nu poțĭ.
Dar Ispravnicul de Piatră, Bibica acelŭ nebunŭ,
La Golia, (*) nu la Piatră, ca sĕ sté era maĭ bunŭ;
Dupĕ ce cu arnăuțiĭ carĭ avé de la Iașĭ,
Pentru acéstă pricină, dinadinsul triimeșĭ,
Beșléga cum și toțĭ Turciĭ, neguçitorĭ ce-aŭ aflatŭ,
Lovindu'ĭ în meḑul nopțiĭ, desbrăcându'ĭ, 'ĭ-aŭ legatŭ.
Spre maĭ mare a sa fală, a doua-ḑi toțĭ legațĭ
Îĭ ținé să'ĭ véḑă lumea, ca pe nisce vinovațĭ.
Săraciĭ maĭ morțĭ de frică, pe toțĭ cu lacrimĭ ruga,
Dar cine 'ndrăzné sĕ ḑică, unŭ cuvêntŭ măcarŭ cuĭ-va?
Fără de întârḑiere pe toțĭ la Iașĭ 'ĭ-aŭ pornitŭ,
Unde venindŭ pên' la Romanŭ, acolo 'ĭ-aŭ și jărtfitŭ.
Dupĕ dênșiĭ și vitézul, de la Piatră aŭ purcesŭ,
În menzilŭ cu mare grabă, aŭ venitŭ întinsŭ la Iașĭ.

(*) La Mŏnastirea Golia din Iașĭ, este casa de nebunĭ.
(Nota edițiuniĭ Balica).

Rade barba, se îmbracă în haine de eteristŭ,
De cătŭ Hatmanŭ omŭ de trébă, aşa aŭ maĭ nemeritŭ.
Ca sĕ'şĭ cerce vitejia şi că'ĭ multŭ învăpĕlatŭ,
Pentru că'ĭ stătuse caiĭ, pe surugiŭ aŭ tăiatŭ.
N'oiŭ maĭ pomeni de Romanŭ, de Fălciŭ şi de Hărlăŭ,
Nicĭ de crudimele tóte ce s'aŭ lucratŭ în Bacăŭ.* *9
Treĭ-sfetitele în urmă, casa Eterieĭ facŭ,
Se orônduescŭ şi Eforĭ, dup' a Prinçipuluĭ placŭ.
Irinopoleos, unul din greciĭ Arhiereĭ
De acesta mi'ĭ mirare, cum aŭ intratŭ între eĭ;
Dupĕ elŭ maĭ era încă şi doĭ sfânţĭ Arhimandriţĭ,
Fariseĭ şi multŭ făçiarnicĭ, intriganţĭ şi necinstiţĭ;
Celŭ d'ânteiŭ, Treĭ-sfetiteanul, sufletŭ scârnavŭ şi uritŭ,
Orĭ cândŭ îĭ cătaĭ în façiă, ilŭ vedeaĭ posomoritŭ;
Celă laltŭ îĭ Floreştenul, viclénŭ, ademinitoriŭ,
Ipocritŭ de ceĭ de frunte, şi de ţerĭ vênturătoriŭ.
Dupĕ elŭ, Dioghenide, unŭ lipscanŭ neguçătorŭ
Şi Panaitake Panul, împreună lucrătorŭ.
Maĭ eraŭ încă şi alţiĭ, scriitorĭ şi gramaticĭ,
Nu putéĭ a maĭ alege pe ceĭ marĭ dintre ceĭ micĭ;
Toţĭ din marginile lumeĭ, în Moldova adunaţĭ,
Veniţĭ goĭĭ, în stare próstă, în abale îmbrăcaţĭ,
Dupĕ ce aŭ făcutŭ stare şi toţĭ s'aŭ înbogăţitŭ,
În sênul patrieĭ nóstre, eĭ ântêĭ aŭ pusŭ cuţitŭ.
Cerescule Împĕrate! vedĭ de susŭ alŭ nostru chinŭ,
Privesce osînda ţĕriĭ ş'a noroduluĭ suspinŭ!

Risu, Cârma Eterieĭ.—Fiu-seŭ devine eteristŭ.

Cârma Eterieĭ tótă, ce maĭ susŭ amŭ pomenitŭ,
Era Postelnicul Rizul, Ministrul acelŭ vestitŭ,
Cu Vlădica d'impreună, tóte la cale puné,* *10
Acolo cum şi la curte, pururea mergé, vené;
Acolo daŭ hotărîre, acolo alcătuescŭ,
Eteristiĭ ca să se scrie îndată orônduescŭ.
Spre maĭ mare a sa falĕ, fiul sĕŭ ântêiŭ s'aŭ scrisŭ,
Se arétă 'n uniformă şi cu sabie încinsŭ;
Îngâmfatŭ de a sa slavă, ades' la Curte mergé,
Iar maĭcă-sea dupĕ dînsul în gura mare plângé;
Bocindu-se, ruga GreciĭI, şi pe mare şi pe micŭ,
Să nu'lŭ lase să se culce nóptea fără ghigilicŭ,
Franzelă, puĭ de găină, ciorbă se'ĭ dé de mâncatŭ,
Şi nóptea duoĕ saltele să'ĭ ascérnă de culcatŭ;
Unŭ pruncariŭ aşa în óste, ce dracu arŭ fi lucratŭ?
Sciŭ, că décă'lŭ prindé Turciĭ pré multŭ s'arŭ fi bucuratŭ.

Inscrierea Eteristilorŭ.—Terorismul lorŭ.

Uă prefacere aicea Curtea 'ndată aŭ luatŭ,
Nu vedéĭ măcar pe unul curtezanŭ neînarmatŭ,

Toţĭ la brîŭ aveaŭ pistóle, alţiĭ cu săbiĭ încinşĭ,
Cu toţiĭ de-a eterieĭ rîvnă, se vedéŭ aprinşĭ.
De o pildă ca acésta, şi de rîvnă Greciĭ traşĭ,
Uniĭ daŭ banĭ Etarieĭ, alţiĭ se scriéŭ ostaşĭ.
Dupĕ dênşiĭ caţaoniĭ, toţĭ orbesce năvălescŭ,
Cum şi aceĭ ce n'aŭ stare şi'n tractirurĭ locuescŭ;
Şi băeţĭ de prin dughene, aceĭ ce marfă purta* *11
Eteriea nicĭ pe unul n'alegé nicĭ depărta;
Tuturorŭ le daŭ cocarde pe toţĭ îĭ împodobescŭ,
Uniforma Eterieĭ dându-le, staŭ de'ĭ privescŭ.
Dar numaĭ cu-atâta numĕrŭ, nicĭ cum nu se mulţămescŭ,
Falangile eterieĭ, cu atâţĭ nu se 'mplinescŭ.
Le trebue óste încă, ómenĭ vrednicĭ şi bărbaţĭ,
Ca'n rĕsbóĭele cu Turciĭ, să nu ĭésă ruşinaţĭ.
Eforiĭ daŭ proclamaţiĭ, prin respîntiĭ le lipescŭ,
Că ómenĭ vrednicĭ de óste, cu léfă bună primescŭ;
Le daŭ léfă, le daŭ arme, şi, la ceĭ ce nu aŭ, caĭ;
Étă vremea cuviósă pentru toţĭ ceĭ din Iaşĭ craĭ.
Începŭ pré mulţĭ a se scrie, şi câţĭ-va cĭocoĭ din Curţĭ,
Haĭdăiĭ de pe la vite, bozagiĭ, plăcintarĭ mulţĭ,
Ucenicĭ de pe la scólă, maĭ marĭ şi maĭ micĭ băeţĭ,
Nu suntŭ goniţĭ nicĭ çiganiĭ, ḑicêndŭ că suntŭ îndrăzneţĭ.
Pentru çiganĭ s'aŭ ḑisŭ multe sĕ nu fie priimiţĭ,
Că'ĭ ruşine, Eterieĭ, a fi cu çiganĭ uniţĭ,
Căcĭ luându-se Elada, şi vorŭ fi şi eĭ ostaşĭ,
Vorŭ cere cu totŭ cuvêntul ca toţĭ să fie părtaşĭ;
Pe sub cumpĕtŭ şi boĭeriĭ îndestul aŭ vorovitŭ,
Şi cu greutate mare aŭ făcutŭ de-aŭ contenitŭ.
Cine îndrăzné sĕ ḑică unŭ cuvêntŭ descoperitŭ,
Séŭ s'opréscă pe vre unul a nu se scri Eteristŭ.* *12
Unŭ neguţătorŭ săracul, ceva pentru c'aŭ greşitŭ
A vorobi din protivă, simţindŭ că'ĭ chivernisitŭ,
Pe uliţă în treĭ locurĭ, l'aŭ bătutŭ fórte cumplitŭ,
Şi glóbă, la Eterie, ḑece miĭ leĭ aŭ plătitŭ.
Aşa, blestemândŭ din sufletŭ pentru cele ce-aŭ păţitŭ,
Durere, paguba tótă, în sine aŭ înghiţitŭ.

Uniformarea şi equiparea Eteriştilorŭ.

Ostaşĭ acum se scrisese, trebuia şi îmbrăcaţĭ,
Căcĭ se curăţise têrgul de beţivĭ şi blestemaţĭ;
Lipscaniĭ, neguçătoriĭ, ceĭ ce eraŭ eterişţĭ,
Postavul de prin dughene, îlŭ trămitéŭ nesiliţĭ.
Camara orônduesce, toţĭ jidoviĭ croitorĭ,
A straelorŭ eteriĭ, eĭ să fie lucrătorĭ.
Silă le facŭ fórte mare, ḑi şi nópte a lucra,
Câte se gătéŭ din strae, îndată le îmbrăca.

Acum era trebuinţă, arme şi caĭ să le dé,
Căcĭ aceĭ ce se scrisese, ĭĭ sciută că nu avé.
Telalul punŭ ca să strige, şi, cu voe şi nevrutŭ,
Câţĭ vorŭ avé caĭ şi arme, să le-aducă de vêndutŭ.
Căcĭ se vorŭ lua de géba orĭ unde se vorŭ găsi,
Şi vorŭ lua şi certare, ceĭ ce n'orŭ mărturisi.
Vaĭ mie! ce planŭ, ce stare, ce urmărĭ rele privescŭ,
Nu vedŭ planurĭ de Elada, ce curatŭ chipŭ tâlhărescŭ.* *13
Greciĭ, aceştĭ multŭ cu minte, aceştĭ adâncĭ şi isteţĭ,
Urmărĭ fapte de aceste, putéĭ de la eĭ s'aştepţĭ?
Toţĭ câţĭ avéŭ arme próste, şi le ţinéŭ în zadarŭ,
Le trămitŭ la Eterie, şi le daŭ tóte în darŭ,
Socotindŭ c'acesta este celŭ maĭ minunatŭ tertipŭ,
Şi cele ce-avéŭ maĭ bune, s'orŭ scuti cu acestŭ chipŭ.
Dar unŭ numĕrŭ micŭ de arme, nu'ĭ trébă, nu folosescŭ,
Apoĭ şi caiĭ cu totul vedé cum că le lipsescŭ.
Pentru caĭ aŭ pusŭ la cale, la boierĭ aŭ arĕtatŭ,
Cum că duoĕ miĭ din ţéră caĭ, se cerŭ neapĕratŭ.
Le-aŭ rĕspunsŭ că ţéra n'are, dreptate caĭ a le da,
Să cumpere celŭ ce n'are, ĭar celŭ ce nu, va răbda.
Unŭ rĕspunsŭ aşa de rece, aŭ fostŭ pré supărătorŭ,
Dar avêndŭ stăpânitorŭ alŭ ţĕriĭ sprijinitorŭ*)
Nu le pésă, daŭ poruncă, fără a se maĭ sfii,
Armele sĕ ĭa în silă, de la câţĭ vorŭ întîlni,
Cum şi caĭ de pe la hanurĭ, şi câţĭ vorŭ trece drumeţĭ,
Şi sĕ bată câtŭ le place pe câţĭ vorŭ afla sumeţĭ.
Blestemaţiĭ daŭ năvală ca nisce dulăĭ turbaţĭ,
Dupĕ ce aŭ aşa voe, apoĭ ce maĭ aşteptaţĭ,
Caiĭ scoté de prin hanurĭ, pe drumeţĭ descăleca,
Şi pe toţĭ aceĭ cu arme, îndată ĭĭ desbrăca.
Vaĭ mie! câtă strigare, şi ce sgomotŭ în oraşŭ,
Porţile se'nchidŭ îndată, toţĭ în lăuntru s'aŭ trasŭ.* *14
Uniĭ, dupĕ ce prin lacrimĭ nu se putéŭ apĕra,
Cu dare de banĭ la urmă caiĭ lorŭ rescumpĕra,
Şi fără întârdiere la alţĭ multŭ maĭ osândiţĭ,
Armele a da şi caiĭ, se vedéŭ îndatoriţĭ.
Uniĭ alergaŭ la Curte, alţiĭ pe eforĭ ruga,
Dar cine îşĭ băté capul, cine vré a asculta.
La începutŭ, pe la uniĭ, le da ce se îndura,
Dar la urmă cu bătae îngrozindu'ĭ, 'ĭ alunga.
Maĭ alesŭ Treĭ-sfetiténul, călughĕrul celŭ puchiosŭ,
Care maĭ în tótă vremea îţĭ păré că'ĭ mâniosŭ,
Mergêndŭ la elŭ diminéţa, ş'amédă-di dupĕ somnŭ,
Pênĕ nu 'şĭ-arŭ fi dresŭ cheful, nu te socoté de omŭ.

*) Aicĭ versul arŭ fi trebuitŭ să fie:
«Dar avêndŭ sprijinitorul a ţereĭ stăpînitorŭ.» — N. E.

Cu doĭ eteriștĭ la ușă, cu săbiile crucișŭ,
Trăgé din ciubucŭ cu sete, numaĭ cu un ochiŭ deschisŭ.
Acesta da hotărire, ce se îndura făcé,
Aceĭ nevoeșĭ, săraciĭ, cu spaĭmă la elŭ mergé.

Prădărĭ și fabricărĭ de arme.—Tunurile Curțiĭ—Anastase Pezodromul șeful Artileriei.—Armiea stă gata—Eteriștiĭ strângŭ banĭ.—Duca silesce pe Andrea Pavli se dee 200.000 leĭ.

Eteriștiĭ, de la butce, caiĭ să ĭa nu 'ndrăznć,
Dar arnăuțiĭ, ciocoiĭ, pe la ogrădĭ năvălé.
Armasarĭ, cum și povodnicĭ, unde scié că era,
Îĭ lua, décă stăpînul nu se puté apĕra.
Uniĭ ĭĭ da și de voie, nevrênd a se învrăjbi,
A maĭ alerga la eforĭ, și 'n zadar a vorovi.* *15
Décă de casnicií nostriĭ, ne vedemŭ a fi prădațĭ,
Ce se'ncape a maĭ dice vr'un cuvêntŭ de cialalțĭ.
Eĭ aducéŭ eteriștiĭ, eĭ povățuéŭ pe toțĭ,
Necazul din eterie vorŭ simți și aceĭ morțĭ.
De a lorŭ obrăznicie și de voĭa ce le da,
Începusĕ diua mare pe ulițĭ a prăda.
Unuĭa ĭĭ lua șalul, altuĭa punga ceré,
De agĭunsŭ ĭĭ da bătae, décă se împrotivé.
Casă și doghene nóptea, tot de-a-una se spărgé,
Sĕ dică, sĕ jeluĭască, acum, maĭ numaĭ mergé.
Săraciĭ țipaŭ din sufletŭ, pe cine vedé ruga,
Și décă 'șĭ lua nedejdea, contiué a alerga.
În criminalŭ, mișălie, vr'un tâlhariŭ de se prindé,
Din furtișagŭ păgubașiĭ, nimică nu maĭ vedé.
Căcĭ glóba și împlinéla, după ce se împliné,
A maĭ da n'avé de unde, pentru că nu rămâné.
Jafurĭ, prădărĭ și necazurĭ, orĭ câte amŭ aretatŭ,
Îndecite pe afară, pe la târgurĭ s'aŭ lucratŭ.
Case boĭerescĭ călcate, batjocurĭ, bătăĭ cât vreĭ,
Cine îndrăzné sĕ facă cercetare între eĭ.
Nu'țĭ era ciudă atâta de ciocoĭ, de arnăuțĭ,
Cât te pătrundé durerea, de Greciĭ ceĭ cunoscuțĭ.
Crudĭ, neîmpăcațĭ la tóte, fórte silnicĭ, răpitorĭ,
Dușmanĭ patrieĭ de mórte, și multŭ nemulțămitorĭ.
Eĭ îngrodisĕ Moldova, eĭ maĭ multŭ o desbrăca,* *16
Și pe toțĭ reiĭ din țéră, a se scrie îndemna.
Eteriștĭ și din Odesa începŭ a se aduna,
Dar nicĭ unul dintre dênșiĭ, cu-a nostriĭ nu semĕna.
Ómenĭ vrednicĭ și de cinste, toțĭ intr'unŭ feliŭ îmbrăcațĭ;
Ceĭ maĭ mulțĭ eraŭ pedestriĭ, și uniĭ neînarmațĭ.
Pentru arme nu le pésă, căcĭ pe toțĭ ĭĭ desbrăca,
De simțĭaŭ că suntŭ la vr'uniĭ, și casele le călca,
Și din târgŭ și de afară, tot d'a-una aducé,
Și maĭ bune, și maĭ próste, orĭ cum era, n'alegé.

Dar pentru îndestulare, sulițe orônduescŭ,
Că va fi maĭ cu lesnire, nicĭ cum nu se îndoescŭ.
Ía poroncă armășiea, herariĭ a aduna,
Și isprăvniciea Curțiĭ, lemnele a le lucra.
Șurile cele din curte, îțĭ păré că'sŭ unĭĭ vulcanŭ,
Ilăile geméŭ tóte sub celŭ maĭ vrednicŭ ciocanŭ.
Uniĭ sulițe lucréză, alțiĭ caiĭ potcovescŭ,
Alțiĭ tunurile Curțiĭ a găti se îngrijescŭ.
Două tunurĭ ce-avé Curtea, din care unul smintitŭ,
Așa ilŭ legase bine cât nu credéĭ că'ĭ cârpitŭ.
Rótele întărescŭ bine, apoĭ le-aŭ și zugrăvitŭ,
Ș'o ladă de erbărie îndată aŭ potrivitŭ.
Ce necazŭ, ce trudă mare, herariĭ aŭ suferitŭ,
Pĕnĕ când dupĕ plăcere hĭarăle aŭ potrivitŭ.
De cartușĭ unŭ mare numĕrŭ, sĕ se taĭe rônduescŭ,
În muchĭ, ĭară nu rotunde, să se facă poroncescŭ.
Îndată o mîglă, mare în criminalŭ aŭ adusŭ,* *17
Și încărcăturĭ o sută, ca se facă aŭ pusŭ.*)
Anastasi Pezodromul, a artilerieĭ șefŭ,
Elŭ le orônduĭé tóte dupĕ ce prindé la chefŭ.
Dar spuné cumcă maĭ are unŭ inginerŭ năimitŭ,
Omŭ cu deplină sciință, dar ș'acela Ioanitŭ.
Din gătirele aceste, ce isprav'aștepțĭ sĕ vedĭ,
Credĭ că'ĭ sta la îndoială, să rîdĭ saŭ să lacrimezĭ.
N'aŭ cercatŭ vr'o greutate, a puté găsi topciĭ,
C'aŭ luatŭ din armășie, pe cincĭ din masalagiĭ.
Sĕ lăsămŭ tóte aice, căcĭ armiea s'aŭ gătitŭ,
Bine-reŭ cum a vré dică, dar îĭ gata spre pornitŭ.
Sĕ venimŭ la trebuința cea de banĭ care avé,
În care isprava tótă, atîrna și priivé.
Căcĭ trebuință nu'ĭ numaĭ, pentru óste și ostașĭ.
Dar din folosul acesta, vreŭ și eĭ a fi părtașĭ.
Atunce, toțĭ d'impreună, grecĭ, boĭerĭ-neguçitorĭ,
Luând cu eĭ din călugĕrĭ, pentru că's bunĭ cerșitorĭ,
Se pornescŭ în totŭ orașul, toțĭ începŭ a îndemna,
Nu se rușinaŭ a dice la câțĭ îĭ întêmpina.* *18
Vrêndŭ să amăgéscă lumea, credința la mijlocŭ scotŭ,
Că daŭ rĕsboiŭ pentru dênsa, încredințéză câtŭ potŭ.
Privesce nelegĭuire, cum potŭ a maĭ vorovi,
Credința, cu-a lorŭ urmare, de se póte potrivi.
Câțĭ-va nebunĭ, alțiĭ falnicĭ, se plécă, da'ĭ ajutoriŭ,
Vrêndŭ s'aréte fiece-care, cum că este rĕvnitoriŭ.
Alțiĭ, spăriețĭ de dênșiĭ, că la urmă s'orŭ căi,
Daŭ ceva la eterie, vroindŭ a se mêntui.

*) Aci lipsesce uă syllabă din versŭ.—N. E.

Uniĭ caĭ, ĭar alțiĭ arme, alțiĭ și banĭ numĕrațĭ,
Numaĭ să nu fie vorbă cu-aceștĭ feliŭ de spênḑurațĭ.
Ceĭ maĭ mulțĭ, cu îndrăznélă, fără a se apĕra,
Le-aŭ ḑisŭ în douĕ cuvinte că nu daŭ nicĭ o para.
Zbărcé din nasŭ, osîndițiĭ, s'arĕtaŭ posomorîțĭ,
Vedéĭ că spre vrăjmășie, eraŭ fórte hotărîțĭ.
Greciĭ toțĭ cu mare fală, alergaŭ, daŭ agiutoriŭ,
Vrêndŭ a se numi orĭ care, patrieĭ mêntuitoriŭ.
Celŭ maĭ săracŭ dintre dênșiĭ, făcé orĭ ce-arŭ fi făcutŭ,
În Condica eterieĭ, sĕ se vêḑă căĭ trecutŭ.
Maĭ la urmă punŭ la cale, voindŭ a se și făli,
C'aŭ pututŭ pune la mână pe Andrea pe Pavli,
Neguçitoriŭ omŭ de cinste, celŭ maĭ bunŭ capitalistŭ,
Ce din scumpete séŭ minte, n'aŭ vrutŭ a fi eteristŭ.* *19
Îlŭ apucă cu strânsóre, sĕ dé unŭ agutoriŭ bunŭ,
Dar nicĭ cum nu se primesce, căcĭ elŭ nu era nebunŭ.
Întru acésta și Curtea tragŭ a se amesteca,
Căcĭ eĭ nu'lŭ silé s'agĭute, ce voĭé a-'lŭ desbrăca.
Orônduescŭ spre acésta, pe-unŭ Duca executorŭ,
Unŭ birbantŭ de ceĭ de frunte, și de țerĭ vênturătorŭ.
Execuția în casă îĭ punŭ, îĭ orônduescŭ,
Bolta, a le séle tóte, îndată pecetluescŭ.
Alérgă, merge la Curte, pe la toțĭ se jălué,
Ca sĕ'nțelégă că n'are, din sufletŭ sĕ nevoĭé.
Zapise de la datornicĭ, sĕ priméscă le ḑicé,
Din așa necazŭ sĕ scape, orĭ căte puté, făcé.
Dar nu'ĭ chipŭ căcĭ toțĭ suntŭ una, sĕ agĭute îlŭ silescŭ,
Cu cât elŭ credé sĕ scape, nicĭ cum nu se mulțămescŭ.
Îlŭ supără eteriștiĭ, cât se dă, îlŭ îngrozescŭ,
Și cu elŭ într'o odae lŏcuindŭ îlŭ necăjescŭ.
Sudorĭ recĭ vĕrsa de mórte, sĕ spue nu avé cuĭ,
Ca sĕ'ĭ dé vr'o ascultare, din toțĭ macar unul nu'ĭ.
Hotăresce a da baniĭ, cu celŭ maĭ mare necazŭ,
Căcĭ Duca și eteriștiĭ, nicĭ césŭ nu'ĭ daŭ de regazŭ.
Atuncĭ cade la'nvoélă, căcĭ chipŭ nu'ĭ, îĭ nevoitŭ,
Douĕ-sute miĭ leĭ tocma, numĕrândŭ s'aŭ mêntuitŭ.
Hargilîcŭ destul făcuse, casa sirmaĭé avé,
Căcĭ de la ceĭ făr' de stare, pên' la galbănŭ priimé.* *20

Ieșirea luĭ Ipsilant și a luĭ Tufekci-Bașa Vasile din Iașĭ. — Domnul și boieriĭ scriŭ împĕratuluĭ rosescŭ la Leibach.-Retragerea

Ipsilantŭ sĕ se pornéscă, acum este nevoitŭ,
Iĭ stratopedŭ, dă poroncă, a fi gata spre pornitŭ.
Atunce, săracul Iașul, ce prădărĭ n'aŭ suferitŭ,
De nu eraŭ mulțĭ prin casĕ, apoĭ era de peritŭ.
Prădărĭ și călcărĭ de case, batjocurĭ de către eĭ,
Jalobe, oftărĭ și plângerĭ, și suspinurĭ încât vreĭ.

Consulului rusescŭ la Sculenĭ—Inceputul bejănieĭ—Respunsul Impĕratuluĭ de la Leibach—Cartea de blestemŭ a Patriarchuluĭ în contra Eteristilor.—Pendedeca redică ceĭ din urmă Eteristĭ din Iașĭ.—Scrisorile boĭerilorŭ către Ispravnicĭ în contra Eteristilor.—Retragerea luĭ Vodă Șuțu peste Prutŭ—Nuoa Cărmuire a Mitropolituluĭ și a boĭerilor—Boĭeriĭ declară luĭ Spiru și Pendedeca că trebue se se retragă în jos.—Teodor Balșŭ și Tăutu sunt trimișĭ la Brăila—Eteriștiĭ află, turbéză—Convorbirea lorŭ cu boĭeriĭ.—Pendedeca pune mâna pe Cărmuirea țeriĭ-Fuga populațiuniĭ ieșane—Remâne Mitropolitul cu câțĭ va boĭerĭ—Nemțiĭ ieaŭ apărarea Iașilor—Ghenadie e trămis la Brăila—Balș isbutesce pe lîngă Iusuf-Pașa Seraskier și Devlet.—La întórcerea sa la Iașĭ, Ghenadie maĭ întêiŭ e prădatŭ de Turcĭ; pe urmă, prinsŭ de Eteristĭ, de abia scăpă din mânile lor cu ajutorul Mitropolituluĭ.

Óstea din Iașĭ cea maĭ multă, la Galata aŭ ĭeșitŭ,
Ca de acolo alaĭul sĕ se facă în sfîrșitŭ.
Ḑiua de alaĭŭ sosesce, Greciĭ încalecă toțĭ,
Și vinéŭ cu-atâta falǎ, încât a crede nu poțĭ.
Ĭar prinçipul, dupĕ dênsul, vine fórte bucuratŭ,
De-atâțĭa bunĭ hiliarhĭ, vĕḑêndu-se 'ncungiuratŭ.
Trecŭ prin curtea cea Domnéscă, la Treĭ-sfetitele mergŭ,
Vrêndŭ ca sĕ asculte slujba, cu stratopedul întregŭ.
Și molebiĭ sĕ se facă, cu unŭ chipŭ multŭ rugătoriŭ,
Ca puterea cea cerécă, să le fie agiutoriŭ.
Privesce, nelegiuițiĭ, legea cum batjocurescŭ,
Dup'atâtea urmărĭ rele, încă maĭ nădejduescŭ.
Orĭ-ce facŭ în fățiărie, mie 'mĭ-aŭ mărturisitŭ,
Că câțĭ-va dupĕ zacuscă, apoĭ s'aŭ împărtășitŭ.
Veḑĭ chreștinĭ, privesce óste, ce sĕ maĭ nădejduescĭ,
Poțĭ ca sĕ'ĭ numescĭ pe dênșiĭ, cum că sunt oștĭ creștinescĭ?* *21
Molebia se sfîrșesce, prinçipul de slav'aprinsŭ,
Cu sabiea biruințeĭ cere sĕ fie încinsŭ,
Cu sabie sĕ se'ncingă, c'așa poroncescŭ și vreŭ,
Și prin curtea cea domnéscă, drumul la Galata ĭeŭ.
Toțĭ cu săbiile góle, pe uliță aŭ trecutŭ,
Ca cândŭ mare biruință ticăloșiĭ aŭ făcutŭ.
La Galata întindŭ mésă, acolo benchetuescŭ,
Isprăvile, biruința, le păré că le privescŭ.
Prinçipul înapoĭ vine, se întórce ĭar la Iașŭ,
Vrêndŭ ca să orônduiască, tóte cele spre purcesŭ.
Pune planŭ, dă hotărîre, óstea face în treĭ părțĭ,
Cerêndŭ ĭeșire să fie din Iașĭ, în maĭ multe dățĭ.
Una spre Bêrladŭ s'apuce, alta spre Siretŭ în susŭ,
Alta cu artileriea, sĕ maĭ sté în Iașĭ le-aŭ spusŭ.
Prinçipul își ĭa Siretul, că'ĭ locul îndemânatŭ,
La o năvală de dușmanĭ, nu se dă maĭ minunatŭ.
Codriĭ marĭ și ape multe, apropiere de munțĭ,
Câtŭ să nu'ĭ pésă nimică, de-orŭ fi dușmanĭ cât de mulțĭ
Purcegândŭ se vĕḑu Iașul, óreșĭ-ce maĭ rĕcoritŭ,
Dar aceĭ de pe afară, săraciĭ ce-aŭ suferitŭ.
Eĭ nu avéŭ trebuință a maĭ păzi vre-unŭ marșrutŭ,
Căcĭ toțĭ poposéŭ prin sate, unde iĭ plăcéŭ ș'aŭ vrutŭ.
Ce maĭ gôndescĭ pentru satul, unde mâné și călca,
Țipetul, oftărĭ, strigare, pênĕ la ceriŭ se urca,
Mineștergurĭ, lăvicere, bărdițe, țolurĭ, desagĭ,* *22
Cămeșe, rufe, prostire, și pêr' la bucățĭ de sacĭ,
Dintre eĭ care de care, a răpi și a păstra,
Păré că'ĭ datóre țéra, pe mișăĭ a înzestra.
Vaĭ și amarŭ de vătajiĭ de pe la moșiĭ, maĭ toțĭ,

Patimile lorŭ vorŭ spune, la ceĭ viĭ şi la ceĭ morţĭ.
Pretutindene strigare, la toţĭ vaĭ, la toţĭ amarŭ,
Pêr' la Focşanĭ unde óstea s'aŭ adunatŭ la hotarŭ.
De cé de-acolo urmare, nu amŭ sciinţă, nu sciŭ,
De aceea, m'oiŭ întórce, ca érăşĭ la Iaşĭ să viŭ,
Căcĭ maĭ rĕmăsese încă partea oştiĭ cea maĭ grea!
Unde şi artileriea, era 'mpreună cu ea.
Tufekci-başa Vasili, a Domnuluĭ Calimahŭ,
Scrisese partea aceea, şi elŭ era Hiliarhŭ.
Parte era maĭ alésă, căcĭ eraŭ toţĭ arnăuţĭ,
Era şi din cĭocoime, şi plăcintarĭ, dar nu mulţĭ.
Acesta n'are să ĭésă, ca prinçipul Ipsilantŭ,
Căcĭ fiindŭ cĭocoiŭ de curte, făcé hazŭ de saltanatŭ.
Dupĕ, prânzŭ la noă césurĭ, încă pêr' a nu toca,
Năvală mare de ómenĭ, cela pe cela călca;
Întrebŭ ce'ĭ? îmĭ spunŭ că óstea trece pe uliţă 'n susŭ,
Dar c'o paradă cĭudată în câtŭ nu este de spusŭ.
Alergŭ, mĕ ducŭ la feréstră, staŭ şi eŭ ca să privescŭ,
Şi vĕḑŭ, ceea ce vr'o dată a maĭ vedé nu gôndescŭ.* *23
Maĭ ântêiŭ trômbaciĭ Curţiĭ, călărĭ mergêndŭ trômbiţa,
Dupĕ eĭ, călărĭ doĭ preuţĭ, falnicĭ în câtŭ nicĭ căta.
Amêndoĭ cu şishanele, grecĭ, dar bine îmbrăcaţĭ,
Câtŭ n'avéŭ deosebire din ostaşiĭ ceĭ-l-alţĭ.
Unul dintre doĭ cocardă avé şi purta la capŭ,
Ĭar altul de firŭ o cruce o pusese la potcapŭ.
Dupĕ dênşiĭ, într'o butcă, unŭ arhiereŭ viné,
Cu omophorŭ peste rasă, şi 'n mână cruce ţiné.
Sêrbŭ era arhiereul, cârnŭ la nasŭ şi reŭ făcutŭ,
Unŭ vênturătoriŭ de lume, făçĭarnicŭ, multŭ prefăcutŭ.
Dupĕ eĭ începé óstea, arnăuţiĭ toţĭ în rôndŭ,
Îĭ privéĭ cu mare fală, gĭucândŭ caiĭ şi mergêndŭ.
Maĭ la urmă Hiliarhul, îmbrăcatŭ fórte curatŭ,
De a sa ofiçĭerime se afla încungiuratŭ.
Musica italĭenéscă dupĕ dênsul resuna,
Îţĭ păré pe pămêntŭ Aris, şi dândŭ pildă îndemna.
Şi'ndată artileriea, cu şefŭ şi artilerişti,
Şi, pentru maĭ mare fală, cincĭ-şése din eteriştĭ.
Anastasi Pezodromul, era întru acestŭ halŭ,
În câtŭ făcé mare silă, a puté să sté pe calŭ.
Douĕ-sute unŭ-spre-ḑece, eraŭ toţĭ câţĭ aŭ trecutŭ,
Suntŭ încredinţatŭ pré bine, că greşală n'amŭ făcutŭ.
Dar maĭ rĕmăsese încă mulţĭ, prin crâşme fiindŭ beţĭ,
Alţiĭ neîmbrăcaţĭ încă, şi câţĭ-va fiindŭ băeţĭ.* *24
Eforiĭ ceĭ de la casă, a scrie nu continé,
Dar şi mulţĭ de pe afară, de la tîrgurĭ scrişĭ viné.

Domniea fiindŭ în scaunŭ, cine arŭ fi îndrăznitŭ,
Unŭ cuvêntŭ măcarŭ sĕ ḑică, că s'arŭ fi primejduitŭ
Toţĭ geméŭ întru tăcere, toţĭ oftaŭ întru ascunsŭ,
Căcĭ rĕul era atâta în câtŭ nu se da maĭ susŭ.
Tótă ţéra în călcare, în ce focŭ cumplitŭ ardé,
Căcĭ cu prilejul Eladiĭ, tîlhariĭ o prăpădé.
Se deşteptă boĭerimea, începe-a se sfătui,
Ce chipŭ să'ntrebuinţeze rĕul spre a-'lŭ lecui,
C'acum agiunsese rana, cangrenă desevîrşitŭ,
Nu se maĭ aştepta altă de câtŭ unŭ cumplitŭ sfîrşitŭ.
Arzŭ a trămite la Pórtă, nicĭ cum nu aŭ îndrăznitŭ,
Căcĭ întru aşa urmare, toţĭ s'arŭ fi primejduitŭ.
Alérgă la stăpînire cerêndŭ sfatŭ a'ĭ agiuta,
Căcĭ în starea de atunce, nu o puté depărta.
La Curtea apărătóre, sĕ scrie le-aŭ poroncitŭ,
Agiutoriul eĭ sĕ ceie, dândŭ vr'unŭ sfîrşitŭ fericitŭ.
Domnul se însărcinéză, a se scrie s'aŭ silitŭ,
Şi toţĭ acolo de faţĭă, vrêndŭ-nevrêndŭ aŭ iscălitŭ.
Aŭ scrisŭ ce 'ĭ-aŭ fostŭ plăcerea, ce-aŭ socotitŭ ş'aŭ voitŭ,
A maĭ îndrepta a ḑice, nicĭ cum n'aŭ îngăduitŭ.
Curierŭ pornesce 'ndată sĕ mérgă la Leibach,* *25
Unde se afla atunce şi alŭ Rosieĭ Monarh.
Pêrĕ aŭ aflatŭ respunsul, consolul din Iaşĭ s'aŭ trasŭ,
Cănçelerie, archivă, nimică n'aŭ maĭ rĕmasŭ.
La Sculenĭ în carantină cu toţĭ aĭ sĕĭ aŭ întratŭ,
Îngrijire s'aŭ datŭ mare, totŭ Iaşul s'aŭ tulburatŭ.
Între ceĭ marĭ frică mare, cu toţiĭ se îngrozescŭ,
Interesul ţĕriĭ uĭtă, de starea lorŭ se 'ngrijescŭ.
Cela de cela câtŭ póte, voĭescŭ a se tăĭnui,
Care de care sĕ pótă fugindŭ a se mêntui.
Din starea d'întêiŭ, vr'o patru, se făcusĕ nevĕḑuţĭ,
Fără a maĭ lua voĭe, dar maĭ eraŭ gata mulţĭ.
Uniĭ spre Sculenĭ apucă, alţiĭ spre cordonŭ în susŭ,
Sĕ scape de îngrijire, şi sĕ ĭésĕ din prepusŭ.
Se supără boĭerimea, pentru aceĭ ce s'aŭ dusŭ,
Căcĭ pe toţĭ câţĭ rĕmăsese, îngrijire 'ĭ-aŭ supusŭ.
Începŭ cu toţĭ să gôndéscă, începŭ cu toţĭ a mişca,
Gătire facŭ pe sub cumpătŭ, numaĭ câtŭ nu încărca.
Se 'ngrijesce multŭ Domniea, de 'neeputul ce-aŭ vĕḑutŭ,
Căcĭ urmare ca acésta, nicĭ o dată aŭ creḑutŭ.
Întră la multe prepusurĭ, începŭ a se îngrozi,
Căcĭ nu cunoscé sfîrşitul, ce potŭ vedé într'o ḑi.* *26
De la Leibach sosesce curierul cu respunsŭ,
Toţĭ ca o frunză pe apă, plutéŭ în mare prepusŭ.
Spre respunsŭ, scrié Monarhul, blând, în cât sĕ creḑĭ nu poţĭ,

Legiuiteĭ stăpînire, ca sĕ ne supunemŭ toţĭ.
Căcĭ în cât ne vomŭ supune, şi nu vomŭ ĭeşi din drumŭ,
Mâna cea apărătóre nu va rĕdica nicĭ cum.
Grecii toţĭ sĕ se gonéscă, pentru că'sŭ rĕsvrătitorĭ,
De-a noroduluĭ odihnă ş'a linisteĭ surpătorĭ.
Sĕ'ĭ dé afară din ţéră, cu bătăĭ, cu îngrozirĭ,
Că'sŭ turburătorĭ de lume, şi netrebnice zidirĭ.
Din aşa respunsŭ cu toţiĭ fórte s'aŭ îmbărbătatŭ,
Cele d'ântêiŭ îndoĭele, cu totul le-aŭ depărtatŭ.
Alcătuescŭ alte planurĭ, întru totul se prefacŭ,
Pe alte temeĭurĭ calcă şi alte hotărirĭ facŭ.
Se tulbură multŭ Domniea, căcĭ puterea 'ĭ-aŭ scădutŭ,
N'aŭ nădĕjduitŭ s'audă aceea ce aŭ vĕdutŭ.
Unŭ respunsŭ aşa de dosnicŭ, şi multŭ nenădĕjduitŭ,
Cu totul restórnă planul ce'lŭ avé alcătuitŭ.
Altă întêmplare încă, lucru nenădĕjduitŭ,
Unŭ plicŭ în Mitropoliea din Ţarigradŭ s'aŭ primitŭ.
Întru elŭ cărţĭ de blăstemurĭ, câtŭ te îngrozéĭ s'asculţĭ,
Patriarchiĭ iscălisĕ, şi din Synodŭ ceĭ maĭ mulţĭ.
Blăstema pe Mihaĭ-Vodă, de-unŭ Mihale pomenescŭ,* *27
Pe Ipsilantŭ şi toţĭ Greciĭ, câţĭ eteristĭ se numescŭ.
Blăstemurĭ neaudite; pe toţĭ eteristiĭ Grecĭ,
Îĭ făcéŭ părtaşĭ Gheeniĭ şi munceĭ celeĭ de vecĭ.
Blăstemaŭ pe toţĭ aceĭa ce nu se vorŭ rĕdica,
Sĕ'ĭ gonéscă, sĕ'ĭ ucidă, şi'n piciórе a'ĭ călca.
Argosŭ pe Mitropolitul şi pe Episcopĭ făcé,
Décă o aşa pricină vorŭ cerca a o tăcé.
Spune'mĭ ce putea sĕ facă întru aşa întêmplărĭ?
Arŭ fi pututŭ, din protivă, sĕ facă alte urmărĭ?
Întru tipariŭ se punŭ copiĭ, întocmaĭ cum era scrisŭ,
Şi, în totŭ cuprinsul ţĕreĭ, la marĭ şi micĭ s'aŭ trămisŭ.
Se grijesce multŭ Domniea, se gătesce de purcesŭ,
Căcĭ taĭna cea d'intre dênşiĭ, vidé că s'aŭ înţelesŭ.
Din scrisorĭ ce priimise, descoperitŭ se vedé,
Că 'n Ţarigradŭ, pe toţĭ Greciĭ, îĭ tăĭa de'ĭ prăpădé.
Aceĭ ce aŭ prinsŭ de veste, prin corăbiĭ aŭ intratŭ,
Câţĭ aŭ apucatŭ sĕ fugă, de sabie aŭ scăpatŭ.
Copiile împărţite prin inadinşĭ triimeşĭ,
Tulbura toţĭ eteristiĭ din afară şi din Iaşĭ.
Ură, vrajbă, gónă mare, între Moldovenĭ şi Grecĭ,
Nu putéĭ, nesimţindŭ ura, pe lîngă dênşiĭ să trecĭ.
Eforiĭ din Iaşĭ atunce, eraŭ osteĭ comandirĭ,
Pêr' aŭ sositŭ Pendedeca cu căpitanul Ispirŭ.
De prinçipul Ipsilanti amêndoĭ aŭ fostŭ trămeşĭ,
Ca sĕ ĭa, s'aducă Greciĭ, câţĭ aŭ maĭ rĕmasŭ în Iaşĭ.* *28

Aceştiea îaŭ comanda, dar multŭ smerinî şi supuşî,
În pretenţiî cu blândeţe, eteriştiî păréŭ că nu'sŭ.
Din scrisorile primite boîeriî aŭ priceputŭ,
Ce urmare sĕ păzéscă, şi îndat'aŭ începutŭ;
Cărţî aŭ scrisŭ pe la ţinuturî, la Ispravnicî poroncescŭ,
Eteriştilorŭ tainurî a se maî da îî oprescŭ.
Daŭ poroncî ca să'î gonéscă de pe unde'sŭ adunaţî,
La Tîrgoviste sĕ mérgă, unde suntŭ şi ceî-l-alţî.
La Brăila sĕ se scrie, şi la Ţarigradŭ unŭ arzŭ,
Sĕ ne scape de osîndă, sĕ ne scótă din necazŭ.
Sĕ aréte starea ţĕreî, ş'acele ce-aŭ suferitŭ,
Cheleriul împĕrăţieî sĕ nu'lŭ lase de peritŭ.
Nu maî era îngrijire, ce vré sĕ facă, puté,
Căcî descoperitŭ Domniea, sĕ purcédă sĕ găté.
Ce altă puté sĕ facă, de ce s'arŭ fi apucatŭ,
Ca sĕ scape din osîndă, necazŭ şi cumplitŭ pĕcatŭ.
A se uni cu eî ţéra, vre o dată se puté?
Ce minte próstă la dênşiî, aşa décă socoté.
Supunerea lorŭ sĕ uîte, ce Porţeî eraŭ datorî,
Sĕ se aréte cu toţiî rĕî şi nemulţămitorî.
Şi de ce acéstă jertvă? pentru că ne-a desbrăcatŭ?
Pentru cruḑimî şi batjocurî ce 'n Moldova aŭ lucratŭ?
Séŭ pentru chreştinătate, cum cu toţiî se fălé,
Dar chreştinî cu aşa fapte, cine a'î numi puté.* *29
Socotescŭ că, între dênşiî, înţelepţî câţî vorŭ găsi,
Cum că amŭ tótă dreptatea, însuşî vorŭ mărturisi.
Domniea multŭ slăbănógă din stăpînire s'aŭ trasŭ,
Adună pe toţî boîeriî din ceî marî câţî aŭ rĕmasŭ.
Adună, le vorovesce cu lacrimile 'n obrazŭ,
Vederatŭ era în façiă a sufletuluî necazŭ.
Le încredinţéză cârma, şi le ḑice: «stăpîniţî
Moldova patriea vóstră, precum vreţî o cârmuiţî,
Căcî suntŭ silitŭ a purcede şi în Rosiea sĕ trecŭ,
Mânî purcegŭ cu tótă Curtea, dreptŭ în carantină mergŭ.»
Nu'î pesa, n'avé vr'o frică, căcî cu elŭ avé pré mulţî,
Cine puté sĕ'lŭ opréscă, cu atâţîa arnăuţî.
Îaŭ ḑiua bună boîeriî, ḑicŭ sĕ mérgă sănĕtosŭ,
Toţî întru posomorire, unul nu vidéî voîosŭ.
O politică acésta, nu că maî eraŭ mîhniţî,
Căcî eraŭ sătuî cu toţiî, a fi aşa stăpîniţî.
C'aceî din chivernisală, pré tare scumpŭ îî ţiné,
Căcî nu se da boîerie, pênĕ nu o cumpăné.
Postelnicul Iacovaki, aşa bine le vĕrsa,
În câtŭ celuî cu mansupul, numaî fala îî lasa.
De unŭ anŭ şi giumĕtate, léfă nime n'aŭ vĕḑutŭ,

Spune'mĭ o aşa dreptate de póte fi de credŭtŭ?
Vodă măcar că disese c'a doua di s'a porni,
Dar cum aŭ ĭeşitŭ boĭeriĭ începu a se găti.* *30
Zvónă a doua di mare, ţipĕtŭ, vaĭetŭ şi amar,
Cu toţĭ strigaŭ cum că Domnul nu aŭ fugită în zadar.
Începŭ toţĭ sĕ se gătéscă, începŭ mulţĭ a încărca,
Din prepusul lorŭ a'ĭ scóte, nicĭ maĭ era a cerca.
Geméŭ uliţile tóte în nóptea acé d'întêĭ,
Căcĭ ĭeşindŭ din tîrgŭ afară, n'alegé nicĭ délŭ nicĭ văĭ.
A'ĭ opri nu era nime, dar de şi vré, nu puté,
Căcĭ boĭeriĭ şi prostimea, maĭ cu toţiĭ sĕ găté.
Începŭ şi neguçitoriĭ făçişŭ toţĭ a încărca,
Care unde'ĭ era voĭea într'acolo apuca.
Începŭ mulţĭ fără sfiélă a se încărca făçişŭ,
Căcĭ în cât era Domniea, totŭ era cam pe furĭşŭ.
Toţĭ în tulburare mare, toţĭ nu scia ce făcé,
Sĕ'ĭ întrebĭ, nu era unul, sĕ'ţĭ spuĭe de ce fugé.
Vaĭ mie! nu este altă de câtŭ o palmă de susŭ,
Se temŭ fără a fi frică, prepusŭ făr'a fi prepusŭ.
Cum s'aŭ trasŭ din Iaşĭ Domniea, rĕmânŭ ocârmuitorĭ:
Mitropolitul, boĭeriĭ, după cum şi alte orĭ.
Dar fiindŭ pricinĭ pré multe, lucrurĭ marĭ de sfătuitŭ,
Şi pe ceĭ duşĭ sĕ'ĭ aducă, între eĭ s'aŭ nevoitŭ.
Le scriŭ cărţĭ şi îĭ îndémnă, sĕ se'ntórne sfătuescŭ,
Căcĭ trebile prelungire nicĭ cum nu îngăduĭescŭ.
De starea ţĕreĭ sĕ védă a o ocroti cât potŭ,* *31
Patrioţiĭ sĕ n'o lase, a se potecni de totŭ.
Maĭ trămitŭ şi din ceĭ tinerĭ pe câţĭ-va a îndemna,
Se supunŭ, începŭ îndată în Iaşĭ a se aduna.
Venindŭ, mergŭ cu toţĭ la curte, punŭ la cale, sfătuescŭ,
Argimagzarĭul la Pórtă sĕ se facă rânduĭescŭ.
Sĕ aréte starea ţĕreĭ şi cele ce-aŭ suferitŭ,
Mila eĭ sĕ nu apue, c'apoĭ suntŭ toţĭ de peritŭ.
Ş'o Caĭmé la Ibraila, dândŭ de scire şi rugândŭ,
Ca argimagzarĭul ţĕreĭ sĕ'lŭ trămită maĭ curêndŭ.
Pe Muhafisul îlŭ rógă, îlŭ încredinţéză toţĭ,
Că locuitoriĭ ţĕriĭ, suntŭ supuşĭ Înalteĭ Porţĭ.
Prin Aghenţiea nemţéscă, pe sub cumpĕtŭ îlŭ pornescŭ,
Greciĭ sĕ nu oblicéscă, în cât potŭ sĕ tăĭnuĭescŭ.
Către Grecĭ cam cu asprime începŭ a se arĕta,
Însĕ cu iconomie de totŭ a nu'i întărta.
Le 'mpuçinéză tainul, c'unŭ chipŭ blândŭ îĭ strîmtorescŭ,
Sĕ purcégă, sĕ se ducă, punŭ pe mulţĭ de'ĭ sfătuescŭ.
Eforiĭ şi Eteristiĭ, simţescŭ câte s'aŭ lucratŭ,
Urmare ce pe sub cumpĕtŭ fórte multŭ 'ĭ-aŭ tulburatŭ.

Se adună între dênşiĭ, punŭ la cale, sfătuescŭ,
Urmarea ce sĕ apuce, îndată orônduescŭ.
Pendedeca şi cu Spirul, din partea celora-l-alţĭ,
Vinŭ pe boĭerĭ ca sĕ afle unde eraŭ adunaţĭ.
Intră smerinĭ, se închină, amênduoĭ se jăluescŭ,
Arĕtând pentru tainurĭ, că acum li se oprescŭ.* *32
Cum lua de la Domnie, se rógă ĭar sĕ le dé,
Încă, în puçină vreme, care aŭ a maĭ şedé.
Le facŭ cinste toţĭ boĭeriĭ, ca sĕ şéḑă îĭ poftescŭ,
Scaune sĕ le aducă, dar nicĭ cum nu se primescŭ.
Le mulţămescŭ, se închină, se arétă pré plecaţĭ,
C'o smerenie pré mare, dar nu precum ceĭ-l-alţĭ.
Începŭ voróva boĭeriĭ, începŭ a le arĕta,
Că ţéra nu are stare tainurĭ a le maĭ da.
Destul că'n vremea Domnieĭ le s'aŭ datŭ şi de prisosŭ,
De-acu-ĭ vreme sĕ purcégă şi sĕ mérgă toţĭ în josŭ,
Sĕ mérgă vrêndŭ ca sĕ afle pe toţĭ ceĭ ce'ĭ ascepta,
Vremea lorŭ sĕ nu o pérḑă, vrêndŭ în Iaşĭ de a maĭ sta.
Spirul, cu o plecăcĭune, începe a vorovi,
Rógă pe boĭerĭ cât póte a nu se împrotivi.
Rógă, ḑicêndŭ că nu este vre unŭ lucru simţitorŭ,
Unŭ tainŭ de ḑece ḑile a li se da ajutorŭ.
Începe şi Pendedeca a'ĭ ruga sĕ afle harŭ,
Că'n vadéoa arĕtată, unŭ césŭ nu va sta măcarŭ,
Arŭ merge şi maĭ în grabă, dar nu'sŭ cu toţiĭ gătiţĭ,
Eteriea nu primesce ostaşĭ golĭ şi osîndiţĭ.
Boĭeriĭ, cu îngăĭmală, tăgăduinţă le-aŭ datŭ,
Fără de temeiŭ cuvinte câte-va aŭ încurcatŭ.
Blăstemaţiĭ ĭesŭ afară cu gura lorŭ mulţămindŭ,
Dar din inimă amarnicŭ ocărêndŭ şi suduindŭ,* *33
Căcĭ vedé, simţé pré bine, că suntŭ numaĭ îngăĭmaţĭ,
Temeiŭ n'avéŭ ca sĕ ḑică că potŭ fi încredinţaţĭ.
Boĭeriĭ cu tóte-acestea începŭ a se sfătui,
Ce urmare sĕ apuce de eĭ a se mêntui,
Căcĭ rĕul întru sporire se vede că s'aŭ urcatŭ,
Simţé, cunoscé pré bine, cum că'ĭ pasce unŭ pĕcatŭ.
Din Brăila vr'o mişcare nu vedé cât de puçinŭ,
Cea de acolo tăcere pe toţĭ în uĭmire ţinŭ.
Sfatŭ făcêndŭ, daŭ hotărîre, cărţĭ sĕ scrie rônduescŭ,
Daŭ poroncĭ cu străşnicie, pe Ispravnicĭ sfătuescŭ:
Pre Eteriştĭ sĕ'ĭ gonéscă prin tîrgurĭ a nu'ĭ primi,
În silă şi făr' de voĭe, din totŭ locul a'ĭ goni;
Tainurĭ sĕ nu le dee, sĕ'ĭ strîmtoréscă de totŭ,
Îndatorirĭ a purcede sĕ le facă încât potŭ.
Încă unŭ arzŭ a se scrie îndată orônduĭescŭ,

Starea ţěreĭ sě aréte, şi cele ce pătimescŭ;
Sadicatul şi credinţa ce păzescŭ şi aŭ păzitŭ,
Starea şi norodul ţěreĭ încâtu'ĭ de necăjitŭ.
Duoĭ boĭerĭ sě se pornéscă la Brăila deputaţĭ;
Ómenĭ vrednicĭ, cu sciinţă, patrioţĭ adevěraţĭ.
Arzul dândŭ sě vorovéscă, sě 'ncredinţeze cât potŭ,
Că ţéra, cum şi norodul, cu credinţă este totŭ.
Din ceĭ marĭ se hotărésce, Vornicul Teodor Balşŭ,
Cu rîvnă şi bărbăţie dintre aceĭ din oraşŭ.
Şi pe Banŭ Ión Tăutul, i se dă întru-ajutorŭ,* *34
Omŭ bětrânŭ şi cu sciinţă, şi în condeiŭ lucrătorŭ.
Îĭ grăbescŭ ca sě purcégă, dar în taĭnă, pe ascunsŭ,
Sě nu se dé Eterieĭ în cât de puçinŭ prepusŭ.
Le încredinţéză darurĭ, le daŭ c'unŭ chipŭ îndrăsneţŭ,
Tabachere în brilĭanturĭ, şi şalurĭ de mare preçiŭ.
Zvónă facŭ că ţéra fuge de cumplitele nevoĭ,
Rônduĭescŭ boĭerĭ sě mérgă, sě'ĭ întórcă înapoĭ;
În ţéra de josŭ sě mérgă, Vornicul Teodor Balşŭ
Cu Banul Ión Tăutul, cum şi vr'unŭ boerănaşŭ.
Sě gătescŭ, purcegŭ sě mérgă, în cât potŭ se tăĭnuescŭ,
Scoposul, pricina tótă, niměruĭ nu o vestescŭ.
Oblicescŭ nelegĭuiţiĭ, întră în mare prepusŭ,
Se tulbură Eforiea, cu toţiĭ săréŭ în susŭ.
Se îngrijescŭ fórte tare, nu sciŭ ce-orŭ face de-acum,
Căcĭ Balşŭ, îngrijĭatŭ de dênşiĭ, îşĭ căutase de drumŭ.
În josŭ mergêndŭ maĭ luase cu elŭ din boĭerănaşĭ,
Toţĭ cu rîvna cea maĭ mare de a lorŭ plecare traşĭ.
Eteriştiĭ îşĭ facŭ planurĭ, schimbă masca ce-aŭ purtatŭ,
Şi făçĭărnicia tótă îndată aŭ depărtatŭ.
Toţĭ se aprindŭ de mânie, cu toţiĭ se resvrătescŭ,
Rěsplătire vorŭ sě facă pentru câte pătimescŭ.
Drumurile prindŭ îndată, casa posteĭ maĭ alesŭ,
Atunce când, ţămiraşiĭ, eraŭ gata spre purcesŭ.* *35
Deschidŭ plicurile tóte, poroncile le cetescŭ,
Află tótă vrăjmăşiea cu care îĭ prigonescŭ.
Rěspunsurĭ de la ţinuturĭ, câte aŭ venitŭ le-aŭ prinsŭ,
Varvariĭ, întru acésta, încă maĭ multŭ s'aŭ aprinsŭ.
După Balşŭ răpedŭ îndată, ostenélă în zadarŭ,
Căcĭ elŭ întru acea vreme, trecuse peste hotarŭ.
Se turbéză de mânie, între dînşiĭ sfătuescŭ,
Pe boĭerĭ sě nu'ĭ maĭ védă maĭ multŭ cum că stăpînescŭ,
Sě le ĭa din mânĭ puterea, eĭ a fi poroncitorĭ,
Eĭ sě cârmuéscă ţéra, şi sě fie lucrătorĭ.
Sfaturĭ facŭ, şi punŭ la cale, cum sě'ncépă a lucra,
Întru stăpînirea ţěreĭ în ce chipŭ potŭ a întra.

În Treĭ-sfetitele óstea ce avéŭ aŭ adunatŭ,
Câtă era maĭ alésă şi puté intra în sfatŭ.
Acolo se punŭ la cale, între dênşiĭ sfătuescŭ,
C'o paradă oştenéscă în uliţă năvălescŭ.
Pendedeca şi cu Spirul in frunte povăţuié,
'Ελάςε παιδιά 'Ελλήνων, cât le da gura răcné.
Unul credé că'ĭ Anival, cela-laltŭ Temistocleŭ,
Ḑice că «vitézŭ în lume, nu e altul de cât eŭ.»
Săbiile góle'n mână, cărţĭ, poroncĭ câte aŭ prinsŭ,
Şi purcegŭ cu mare falā la Mitropolie 'ntinsŭ.
Plicurile Pendedeca, sub-ţióră le ţiné,
Înfocatŭ, plin de mânie, uliţa în susŭ vené.* *36
Întru vremea ce boĭeriĭ la Mitropolie toţĭ,
Întră turbaţĭ de mânie, puindŭ pază pe la porţĭ.
Se sue susŭ, începŭ sfadă, începŭ cu toţĭ a striga,
Nu eraŭ maĭ multŭ acĭla ce 'nainte se ruga.
Ocărescŭ, sudue, strigă, cărţile tóte cetescŭ,
Întrébă : «ce vré sĕ ḑică chipul acestŭ duşmănescŭ?
Ce chreştinĭ sunteţĭ cu toţiĭ, şi ce lege aveţĭ voĭ,
Décă cu neomenire vĕ arĕtaţĭ către noĭ?
Vedeţĭ că noĭ pentru lege cu toţiĭ ne-amŭ rĕdicatŭ,
Ajutorŭ avêndŭ puternicŭ celŭ maĭ chreştinŭ Împĕratŭ.
Nu putemŭ vedé Elada a fi în mânĭ duşmănescĭ,
Nicĭ a maĭ privi chreştiniĭ în jugurile turcescĭ.
Dar voĭ n'aveţĭ omenire, a legiĭ sunteţĭ vrăjmaşĭ,
Décă prigoniţĭ chreştiniĭ ce din rivna lorŭ suntŭ traşĭ!»
Se spăĭmêntéză boĭeriĭ de chipul celŭ. vrăjmăşescŭ,
Toţĭ rĕmânŭ întru uĭmire şi tare se îngrijescŭ.
Cautā unul la altul, nu 'ndrăzné a vorovi,
Dar fără a perde cumpĕtŭ, începŭ a'ĭ împrotivi :
«De vreţĭ sĕ luaţĭ Elada, de vreţĭ sĕ vĕ rĕzvrătiţĭ,
O ţéră nevinovată, de ce vreţĭ sĕ osîndiţĭ?
De ce acéstă călcare, ţéra de ce desbrăcaţĭ?
Ce urmare chreştinéscă este-acésta ce urmaţĭ?
Vĕ numiţĭ chrestinĭ cu toţiĭ, dar chipul nu'ĭ chreştinescŭ,* *37
Urmările, silnicia, vĕdesce că'ĭ tâlhărescŭ.
Protectorul, Împĕratul, cu care v'aţĭ lăudatŭ,
Aţĭ vĕḑutŭ, aveţĭ sciinţă, de rĕspunsul ce aŭ datŭ.
Mergeţĭ, ĭeşiţĭ din Moldova, căutaţi-vĕ de drumŭ,
Nu maĭ zăboviţĭ aicea, lăsaţi-ne de acumŭ.»
Sĕ turbéză Pendedeca, de mânie s'aprindŭ toţĭ,
Uniĭ răcnéŭ în odae ĭar cei-l-alţĭ pe la porţĭ.
Spirul, aprinsŭ de mânie, bătândŭ din picĭorŭ striga:
«De-acum noĭ vomŭ avé grijă, maĭ multŭ nu ne vomŭ ruga;
De a vóstră nebunie, însuşĭ voĭ vĕ veţĭ căi,

Turciĭ ațĭ trămisŭ sĕ vie, sĕ vedĭ cum vorŭ mêntui.»
Purcedŭ aprinșĭ de mânie, toțĭ selbaticĭ, înfocațĭ,
Aflândŭ pe ceĭ din ogradă unde eraŭ adunațĭ;
Cu toțiĭ sĕ ducŭ la Curte, intră și o stăpânescŭ,
Posta ĭaŭ subt a lorŭ mână, polițiea rônduescŭ.
Proclamațiĭ facŭ îndată, prin respîntiĭ le lipescŭ,
Eteriștiĭ de pe-afară sĕ s'adune rônduescŭ.
Pendedeca, cu mândrie, șéde 'n scaunul domnescŭ,
Întrébă: «nu'mĭ șéde bine și mie sĕ stăpânescŭ?»
Adĭutanțiĭ sĕĭ cu falā, înainte stăruĭé,
Ĭară Spirul cu sfială, vorovindŭ ĭlŭ sfătuĭé.
Se'ngrijescŭ tare boĭeriĭ, nu sciŭ ce-orŭ face de-acumŭ,
Alta nu află cu cale de câtŭ a'șĭ căta de drumŭ.
O mișcare din protivă, lucru pré lesne era,* *38
Dar grija de Ipsilanti, acésta ĭĭ tulbura.
Hotărîțĭ toțĭ ca sĕ fugă, se'ntorcŭ a-casă scârbițĭ,
Purcegŭ, închidêndu'șĭ ochiĭ, fórte desnădĕjduițĭ.
Zvónă mare peste nópte, care cum puté, fugé,
Cum ĭeșĭa din tîrgŭ afară, drumul nu maĭ alegé.
Se sparie totŭ norodul, chiotŭ, vaetŭ și amarŭ,
Omŭ peste omŭ da de frică ca sĕ scape la hotarŭ.
Aice sĕ sté condeĭul, căcĭ ĭĭ pré neputincĭosŭ,
Orĭ ce-a dice, suntŭ pré slabe, tóte vorŭ rĕmâné josŭ;
Tânguirĭ, țipete, răcnetŭ, te lasŭ a închipui,
Căcĭ înscrisŭ nu'ĭ cu putință a puté alcătui.
Geméŭ ulițile tóte, te 'ncrețéĭ cândŭ căutaĭ,
N'audéĭ altă nimică, de cât țipete și vaĭ.
Unŭ norodŭ vedéĭ desmeticŭ, ce sĕ facă nu scia,
Ce lucru sĕ lase'n casă, și care cu elŭ sĕ ĭea;
Lăsa una, lua alta, săracul nu se'ndura,
Arŭ fi vrutŭ sĕ le ĭea tóte, dar trăsură nu era.
Femeĭ cu copiĭ în braçe, pe ceĭ din urmă striga,
Cariĭ, tremurândŭ de spaĭmă, dupĕ ele alerga.
Grozăviĭ vĕdêndŭ de-aceste, maĭ încape vr'unŭ prepusŭ,
Poțĭ sĕ dicĭ cum că nu este, grózničă palmă de susŭ?
Tóte-aceste, Eteriștiĭ, priivindŭ se bucura,
Căcĭ deșertându-se tîrgul grija lorŭ se micșura.
Pizma lorŭ și tótă ura pe boĭerĭ tótă era,* *39
Pe uniĭ lăsaŭ să mérgă ĭar pe alțiĭ supăra.
Grigorașŭ și Dimitrachi, duoĭ Sturzăscĭ logofețĭ-marĭ,
Ĭĭ întorcŭ cu defăĭmare, cu ostenĭ ca pe tâlharĭ;
În Treĭ-sfetitele'n untru, pe amênduoĭ ĭĭ oprescŭ,
Și cu cuvinte urîte cât potŭ ĭĭ batjocorescŭ.
Pe Grigorașŭ logofétul, Domnița plângêndŭ ceré,
Respectŭ n'avéŭ blăstemațiĭ, că n'o vedŭ li se păré,

S'aretaŭ cu defăimare, nicĭ unul n'o asculta,
Îĭ ḑicé sĕ mérg'a casă şi de furcă a'şĭ căta.
La urmă, prin mijlocire, le-aŭ datŭ drumul, ĭ-aŭ ertatŭ,
Dupĕ ce armele tóte de pe la slugĭ aŭ luatŭ.
Fugŭ cu toţĭ care cum póte, înapoĭ nu maĭ căta,
Din césŭ în césŭ vedéĭ Iaşul gróznicŭ a se depărta.
În fórte puçine ḑile tîrgul fu fără puterĭ,
Numaĭ cu Mitropolitul şi cincĭ-şése din boĭerĭ.
Strejile lipsite tóte, la culuce nime nu'ĭ,
Craiĭ din Ĭaşĭ fie-care era dupĕ cheful luĭ.
Spargerĭ de dughenĭ şi case, şi beţiĭ câte voescĭ,
Căcĭ pe dînşiĭ cu seĭmeniĭ nu putéĭ sĕ'ĭ pedepsescĭ.
Hatmanul scriindŭ la plaĭurĭ aŭ adusŭ câţĭ-va plăeşĭ,
Ca sĕ'ĭ întrebuinţeze pentru paza cé din Iaşĭ.
Dar n'aŭ isprăvitŭ nimică, căcĭ tîlhariĭ n'aŭ alesŭ,
Puşte, pistóle stricate, câte-aŭ găsitŭ le-aŭ culesŭ
Plăeşiĭ le daŭ îndată, fără a se'mprotivi, —
Cu nisce ómenĭ selbaticĭ ce putéĭ a isprăvi?* *40
Fugŭ, se'mprăştie cu toţiĭ, care'ncotro apuca,
Deprinşĭ a trăi la munte şi sub braḑĭ a se culca.
Nemţiĭ se'ngrijescŭ cu toţiĭ, meşterĭ, dascaliĭ, neguţtorĭ,
Din rîvna lorŭ cerŭ să fie Iaşuluĭ apărătorĭ,
Căcĭ ceĭ maĭ mulţĭ avéŭ casă, dughéne, femeĭ copiĭ,
Bărbăţiea lorŭ nu értă a vedé tóte pustiĭ.
Arétă cançilerieĭ, se îmbărbătéză toţĭ,
Si cu Hatmanul la strajă se afla'n acele nopţi.
Numĕrul lorŭ fiindŭ mare, Eteriştiĭ se'ngrijescŭ
Căcĭ era unul şi unul, ómenĭ ce nu se'ngrojescŭ;
Bărbăţie îndestulă, la arme fórte deprinşĭ,
Si de rîvna resplătireĭ, pe toţĭ îĭ vedéĭ aprinşi.
Începŭ a apăra tîrgul, începŭ a se'mprotivi,
Cu atâta sirguinţă, încât nu potŭ vorovi.
Se îngrijescŭ Eteriştiĭ, vedŭ că Nemţiĭ nu glumescŭ,
Nu'sŭ fricoşĭ ca Moldoveniĭ, şi de eĭ nu se sfiescŭ.
Întră vrajbă între dînşiĭ, pe Nemţĭ voĭescŭ aĭ goni,
Căcĭ nu se isprăvé planul, nici se puté odihni.
Mitropolitul, boĭeriĭ, puçinĭ cariĭ maĭ era,
Nu maĭ sciaŭ ce se facă, şi ţéra a apăra,
Căcĭ eĭ se obrăznicisĕ: ceea ce voĭaŭ făcé,
Lucraŭ fără de sfiélă orĭ ce vré şi le plăcé.
La Brăila încă unul sĕ maĭ mérgă sfătuescŭ,
Din partea Mitropolieĭ, şi cu toţiĭ se unescŭ,* *41
Cu darurĭ la Seraschĭerĭul, sĕ maĭ dé Vornicul Balşŭ,
Dar sĕ nu simţéscă nime că aŭ ĭeşitŭ din oraşŭ.
Gheuadie-Ierokirixŭ, a sfânteĭ Mitropoliĭ,

S'aŭ orônduitŭ să mérgă cu încredințărĭ maĭ viĭ,
Ca nicĭ de cum să nu fie Seraschierul la prepusŭ,
Că Moldova și boieriĭ eterieĭ s'aŭ supusŭ;
Ce, raĭele credinciósе, cum aŭ fostŭ vorŭ fi în vecĭ,
Fără nicĭ o părtinire saŭ amestecŭ între Grecĭ.
Resbate cu fericire, merge la Focșanĭ întinsŭ,
Si de-acolo la Brăila nesupăratŭ, neatinsŭ.
Se'ntîlnesce cu boieriĭ, între eĭ se sfătuescŭ,
A maĭ da și alte darurĭ cu cale nu socotescŭ.
Că Balșŭ acum isprăvisĕ ce avé de vorovitŭ,
Luasĕ făgăduință cu chipul celŭ maĭ doritŭ.
Mergere folositóre, vaĭ mie năstavŭ de susŭ,
Nu rămâne îndoĭală, nu încape-aicĭ prepusŭ.
Iusufŭ-Pașa Serachierul, unŭ omŭ îmbunătățitŭ,
Vĕḑêndŭ sadicatul țereĭ și cele ce aŭ pățitŭ,
A încredința devletul, încât se dă s'aŭ grăbitŭ,
Căcĭ Balșŭ după a sa rîvnă încât se dă aŭ vorbitŭ;
Moldova cum că'ĭ supusă, norodul ascultătoriŭ,
Aŭ însciințatŭ la Pórtă cu chipŭ încredințătoriŭ;
Aŭ rĕdicatŭ totŭ prepusul că țéra s'aŭ resvrătitŭ,
Vaĭ mie! cea de susŭ mână, Moldova aŭ ocrotitŭ;
Căcĭ dintru cele urmate, nu'mĭ maĭ rămâne prepusŭ,
Moldoveniĭ și cu Greciĭ, că cu toțiĭ una nu'sŭ.* *42
Devletul celŭ blândŭ din fire, darnicŭ și îndurătoriŭ,
Dă poroncĭ la Saraschierul a fi multŭ sirguitoriŭ:
Dă poroncĭ, dă ferimanurĭ, nicĭ cum a nu supăra,
Óstea cea împĕrătéscă, în țéră déc'a intra.
Raĭéoa sĕ se păzéscă, de prădărĭ a se feri,
Căcĭ toțĭ neascultătoriĭ de sabie vorŭ peri.
Acésta aŭ păzitŭ țéra, ș'aŭ făcutŭ să sté pe locŭ,
Făr' de ea, nu'ĭ îndoĭélă, că da sabie și focŭ.
Boieriĭ de la Brăila la Focșanĭ s'aŭ înturnatŭ,
De-acolo ce drumŭ s'apuce între eĭ aŭ făcutŭ sfatŭ.
Vornicul Balșŭ, Banŭ Tăutul, vestițĭ fiindŭ că'sŭ trămeșĭ,
Nu îndrăznescŭ sĕ apuce drumul acelŭ dreptŭ la Ieșĭ;
Prin Bacăŭ și pe la Romanŭ, ḑicŭ că'ĭ drumul maĭ curatŭ,
Dar Ghenadi nu primesce, ḑice că neapăratŭ,
Are să'șĭ păzéscă drumul totŭ pe care aŭ venitŭ,
Nu scia în ce-a se caḑă și ce îĭ era menitŭ.
Purcede, apucă drumul, la Ieșĭ să vie întinsŭ,
Dar nu s'aŭ depărtatŭ bine, și'ndată se vĕḑu prinsŭ.
Avusĕse nebunie, sĕ vestéscă 'ĭ-aŭ plăcutŭ,
Cum că cu elŭ ducé darurĭ, în vremea cândŭ aŭ trecutŭ.
L'aŭ simțitŭ că nu dedese nimică după ce-aŭ mersŭ,
De aceea după dînsul cățĭ va din Turcĭ aŭ purcesŭ;

Îlŭ prindŭ, îlŭ desbracă bine, fără sunetŭ nicĭ ca cum,
Îĭ ĭaŭ şalurĭ şi ceasornicŭ, apărătorĭ de păunŭ.* *43
Întru pricina acésta, mulţĭ aŭ ḑisŭ, mulţĭ aŭ prepusŭ,
Dar eŭ la gomotul lumeĭ nicĭ de cum nu m'amŭ supusŭ.
D'aceea voĭŭ da tăcereĭ; la drumŭ se vĕḑŭ cum aŭ mersŭ,
Bine, fără supărare, pĕr' in margine la Ĭaşĭ.
Acolo amar de dînsul, cé d'înţêiŭ strajă l'aŭ prinsŭ,
Aŭ simţitŭ că la Brăila era ş'acesta trămisŭ.
Îĭ rumpŭ plete, îĭ rumpŭ barbă, ilŭ batŭ în cât le-aŭ plăcutŭ,
Ca sĕ spue adevĕrul, multă silă 'ĭ-aŭ făcutŭ.
De-acolo îlŭ ĭaŭ în pază, şi l'aŭ dusŭ de l'aŭ închisŭ,
Ca sĕ'ĭ facă cercetare, acé maĭ cu dinadinsŭ.
Îlŭ întrebŭ, îlŭ cercetéză, îĭ ḑicŭ sĕ spue curatŭ,
Adevĕrul de la dênsul îlŭ voescŭ neapăratŭ.
Le'nşiră mincĭunĭ cu carul, le ḑice ce le plăcé,
A se'mbuna către dênşiĭ, ceea ce puté făcé.
Le ḑice că 'n Ibrăila, óste nu s'aŭ adunatŭ,
Gôndul celorŭ de locŭ este, îndată de închinatŭ.
Uniĭ creḑéŭ, alţiĭ nu pré, alţiĭ ḑicéŭ : «lehăescĭ;
Socotescĭ, bóĭtă urîtă, pe noĭ sĕ ne amagescĭ!»
Se blastémă c'aşa este, cu ruga luĭ lua focŭ,
A le spune adevĕrul, vedé bine că nu'ĭ locŭ.
Aude Mitropololitul, îngrijatŭ încât s'aŭ datŭ,
Nu scia ce drumŭ s'apuce sĕ'lŭ pótă vedé scăpatŭ;
Sĕ'ĭ róge nu avé gură, căcĭ eĭ eraŭ înfocaţĭ,
Cine puté sĕ'mblânḑéscă o mulţime de bărbaţĭ.
Dar nu avé ce sĕ facă, îĭ silitŭ, îĭ nevoitŭ,* *44
Din mânele lorŭ sĕ'lŭ scape şi sĕ'lŭ véḑă mêntuitŭ.
Unora rugĭ, la alţĭ darurĭ, blagoslovenïĭ cât vreĭ,
Aŭ făcutŭ vrêndŭ ca sĕ plece, pe ceĭ maĭ marĭ dintre eĭ.
Peste treĭ ḑile îlŭ scapă cu necazŭ şi supărărĭ
Cu rugăcĭunĭ o mulţime, şi cu óreş-cari dărĭ,
Dar îngrozit peste fire, spăriĭétŭ şi osînditŭ,
Fiindŭ în încredinţare cum că este prăpăditŭ.
Se'lŭ lăsămŭ acum pe dênsul, se ne întórcemŭ la Balşŭ,
Căcĭ, viindŭ din Ibrăila, scimŭ că'n Focşanĭ aŭ rĕmasŭ.

Mergêndŭ de la Brăila spre Flămênḑĭ, Balşŭ şi Tăutu sunt prinşĭ de Eteriştĭ la Ceplenija, duşĭ la Iaşĭ şi închişĭ în Trisfetitele. — In Iaşĭ, sosesce vestea despre ĭeşirea Turcilor din Brăila. — Grecĭĭ fugŭ din Iaşĭ. — Balşŭ şi Tăutu scapă din inchisóre prin Cariani,

La Bacăŭ aŭ luatŭ drumul, mergé bine, fericitŭ,
Drumŭ cumplitŭ şi multŭ amarnicŭ, pentru elŭ nenorocitŭ.
Fără a maĭ perde vreme, aŭ purcesŭ şi din Bacăŭ,
Făcêndŭ planŭ, îndreptândŭ drumul ca sĕ trécă prin Hărlăŭ.
Ţinta sa fiindŭ Flămênḑiĭ, aşeḑarea ce avé,
Favorita sa moşie pe care multŭ o slăvé.
Eteriştiĭ oblicisĕ, cum că'ĭ în drumŭ aŭ simţitŭ,
Şi de Banŭ Ión Tĕutul, nu se afla despărţitŭ.

—Eteriştiĭ se retragŭ pe la Stîncă la Ţuţora.—Nemţiĭ păzescŭ oraşul şi archiva. — Mitropolitul fuge în Rosia.

Drumurile le prindŭ tóte, ómenĭ înadinsŭ pornescŭ,
Rônduescŭ cu străşnicie, sĕ nu scape poroncescŭ.
La Cepliniţă aprópe, Balşŭ lą crîşmă trage 'ntinsŭ,
Şi unŭ trupŭ de ḑece ómenĭ, cum aŭ agĭunsŭ l'aŭ şi prinsŭ.
De-arŭ fi avutŭ norocire, unŭ césŭ se fi căştigatŭ,
Şi dupĕ a sa dorinţă în Flămênḑĭ se fi întratŭ,* *45
Nu era chipŭ ca sĕ'lŭ scótă sîlniciĭ prigonitorĭ,
Căcĭ avé spre a sa pază vr'o sută de vênătorĭ.
Prinḑêndŭ, ĭlŭ pornescŭ îndată, vrêndŭ ca sĕ'lŭ ducă la Iaşĭ,
La unŭ satŭ în drumŭ aprópe maĭ află şi alţĭ trimeşĭ.
Îĭ încungiură cu toţiĭ ca nisce lupĭ înfocaţĭ,
Toţĭ aprinşĭ de resplătire şi de mânie turbaţĭ.
Ocărĭ, sudălmĭ şi batjocurĭ, îngrozirĭ în cât s'aŭ datŭ,
Acelŭ ce ḑicé maĭ multe, era maĭ de lăudatŭ.
Îĭ desbracă, le ĭaŭ tóte, straĭe, lucrurĭ ce avé,
Că'sŭ bĕtrânĭ, cu barbe albe, nu se sfia nicĭ privé.
Amênduoĭ zăluzĭ de grijă, de pornirea ce-aŭ vĕḑutŭ,
Că vorŭ scăpa cu viéţă, nicĭ o dată n'aŭ creḑutŭ.
Îĭ aducŭ în Iaşĭ cu pază ca pe nisce vinovaţĭ,
Totŭ întru a lorŭ trăsură de ostenĭ încungĭuraţĭ.
Se oprescŭ în Treĭ-sfetite, unde 'ndată 'ĭ-aŭ închisŭ,
Cu o vrăjmăşie mare, le punŭ pază înadinsŭ.
De la ochĭ sudălmĭ, batjocurĭ, defăĭmărĭ ce nu'sŭ de spusŭ,
Cum că avéŭ gôndŭ sĕ'ĭ pérḑă nu maĭ încăpé prepusŭ.
Cercetărĭ începŭ a face, adevĕrul poroncescŭ,
Ce-aŭ vĕḑutŭ sĕ nu ascunḑă că apoĭ îĭ prăpădescŭ.
«Nu vĕ îngrijiţĭ nimică, — Balşŭ le ḑicé hotărîtŭ, —
Căcĭ în vîrsta ce mĕ aflu, ca sĕ minţescŭ mi'ĭ urîtŭ;
Óstea Ibrăileĭ tótă, cu năpaste douĕ-miĭ,
Întru eĭ străinŭ nicĭ unul, de cât numaĭ ceĭ ĭerliĭ.
Ḑicŭ că agĭutoriŭ aştéptă, dar cât şi cândŭ sciutŭ nu'ĭ* *46
Arŭ aduna Seraschĭerĭul déc'arŭ fi în mâna luĭ.
Îngrijirea lorŭ îĭ mare, că se temŭ îĭ vederatŭ,
Gătirea lorŭ tótă este, ca sĕ sté pe apĕratŭ.
Tunurĭ în cetate multe, lucru nefolositoriŭ,
Ce ispravă potŭ sĕ facă, cândŭ n'aŭ nicĭ unŭ agĭutoriŭ.»
Ḑice Spirul : «la Brăila, Cnézul ca sĕ mérgă nu'ĭ,
Pentru o aşa cetate, numaĭ noĭ suntemŭ destuĭ;
Dar nicĭ este trebuinţă, lucru este vederatŭ,
Bibica, Colocotroni, de treĭ ḑile aŭ întratŭ.
S'aŭ dusŭ de-acum Ibraila, în ea suntŭ ostĭ elinescĭ,
S'aŭ închinatŭ Seraschĭerĭul, cum şi ostile turcescĭ.
Ţelul nostru, Ţarigradul, pentru elŭ sĕ ne 'ngrijimŭ,
De ce cu cetăţĭ de-aceste, vitejiea sĕ mânjimŭ?»
Încă n'aŭ isprăvitŭ bine, şi c'unŭ chipŭ posomorîtŭ,

Unŭ curierŭ le vestesce, că la Focșanĭ ĭĭ urîtŭ.
Turcĭ aŭ ĭeșitŭ din Brăila, pe Eteriștĭ 'ĭ-aŭ gonitŭ,
Aŭ fostŭ siliţĭ ca sĕ fugă, căcĭ eĭ vinŭ necontenitŭ.
Pe hiliarhul Bibica, în cursele lorŭ l'aŭ trasŭ,
'Ĭ-aŭ datŭ frecătură bună, și fugindŭ tîrgul aŭ arsŭ.
Vinŭ la Iașĭ fără 'ndoĭală, cum că suntŭ mulţĭ nu'ĭ prepusŭ,
Curăţindŭ acolo bine, îndată se tragŭ în susŭ.
Îngrijiţi-vĕ pré bine, nu dormiţĭ că veţĭ căi,
Îmĭ împlinescŭ datoriea, nu'mĭ veţĭ puté bănui.
La Tîrgoviste și Cnézul, credŭ că'ĭ fórte strimtoritŭ.* *47
N'a puté sĕ ţie locul, acelŭ ce l'aŭ întăritŭ.
Căcĭ greimea cea maĭ mare, tótă acolo s'aŭ trasŭ,
Turcĭ, ostenĭ pe la sarhaturĭ, se vede că n'aŭ rĕmasŭ.
Se deșteptă Eteriștiĭ, că 'ĭ-aŭ amăgitŭ simţescŭ,
Adaoge turbăcĭunea, pe Balșŭ învinovăţescŭ.
«Veḑĭ, ḑice nelegĭuitul, veḑĕ'lŭ cum ne-aŭ fărmĕcatŭ,
Dușmaniĭ chrestinătăţeĭ sĕ móră că nu'ĭ pĕcatŭ;
Căcĭ elŭ, și alŭ sĕŭ tovarășŭ, pe Turcĭ aice-a'ĭ adusŭ,
Amênduoĭ suntŭ lucrătoriĭ, nu 'acape maĭ multŭ prepusŭ.
Cu cea maĭ cumplită mórte, sĕ móră că pĕcatŭ nu'ĭ,
Mórtea lorŭ vré fieșĭ-care, a fi dupĕ cheful luĭ.»
Uniĭ ceréŭ ca sĕ'ĭ taĭe, alţiĭ ĭĭ vréŭ spênḑuraţĭ,
Alţiĭ sĕ le scótă ochiĭ, séŭ ca Turciĭ zugrumaţĭ.
A lorŭ soçiĭ ĭaŭ de scire, vinŭ într'unŭ sufletŭ strigândŭ.
Vălmășagul ce urméză, ĭĭ lesne a pune 'n gândŭ.
Cruḑimea lorŭ se întinde, a nu le primi nicĭ cum,
Cu varvarlîcŭ a le ḑice, ca sĕ'șĭ caute de drumŭ.
Prin lacrimĭ și rugăminte, prin mijlocirĭ câte vreĭ,
De-abĭa le-aŭ datŭ puçinŭ voĭe, intrândŭ sĕ'ĭ véḑă pre eĭ.
Vrăjmășiea lorŭ sporesce, sĕ'ĭ omóre hotărescŭ,
Dar Spirul și Pendedeca, cât potŭ se împrotivescŭ.
Ḑice: «fraţilorŭ, nu'ĭ vreme cu-acestŭ chipŭ a ne purta,
Uciderĭ, urmărĭ urîte, se cade a depărta.
Ce póte sĕ ḑică Cnézul cândŭ se va însciinţa,
Că a duoĭ boĭerĭ viéţa n'amŭ putută a o cruţa?* *48
Maĭ multŭ sĕ nu vĕ întindeţĭ, noĭ așa vĕ sfătuimŭ.»
Rĕspundŭ toţĭ cu unŭ glasŭ mare: «n'ascultămŭ, așa voimŭ;
Sĕ móră nelegĭuiţiĭ, sĕ móră că nu'ĭ pĕcatŭ,
Căcĭ cu a lorŭ îndemnare, toţĭ Turciĭ aŭ rĕdicatŭ.
Femeile lorŭ sĕ fugă, aicĭ n'aŭ ce căuta,
S'aștepte Turciĭ sĕ vie, căcĭ eĭ le vorŭ agĭuta.»
Sudălmĭ, ocărĭ, pe afară, răcnite în cât voĭescĭ,
Chipŭ nu era de 'mpăcare, dar nicĭ cu ce sĕ'ĭ smerescĭ.
Balșŭ în adiaforie, ĭar Tĕutul buĭmăcitŭ,
Aștepta cu îngrijire césul celŭ nenorocitŭ.

Cu acestŭ chipŭ multŭ amarnicŭ, treĭ ḑile aŭ petrecutŭ,
Dar ş'a Grecilorŭ mândrie fórte multŭ s'aŭ prefăcutŭ.
Căcĭ eĭ luase sciinţă, că Turciĭ câtŭ mergŭ, sporescŭ,
Prin treĭ locurĭ, fără veste, sĕ'ĭ lovéscă se grăbescŭ.
Uniĭ apucase Prutul, alţiĭ din Bacăŭ la munţĭ,
Şi a treea parte Iaşul, ceĭ maĭ vrednicĭ şi maĭ mulţĭ.
Se 'ngrijescŭ, îşĭ schimbă planul, scăparea lorŭ căuta,
Dar ş'a boierilorŭ pază, n'o lasa, nu o uĭta.
A patra ḑi diminéţă, zvónă, frică între toţĭ,
Năvălescŭ toţĭ ca sĕ fugă, cât nu încăpéŭ pe porţĭ.
Vestitorĭ le vinŭ cu grabă, spunŭ că Turciĭ 'ĭ-aŭ călcatŭ,
Cu toţiĭ într'o clipală îndat'aŭ încălecatŭ.
Aŭ ieşitŭ din tîrgŭ afară, se adună la Copoŭ,
Ca sĕ puie iar la cale, sĕ facă vre unŭ planŭ nuoŭ,* *49
Dintre eĭ, vr'o cincĭ-spre-ḑece, ḑicŭ sĕ vie în oraşŭ,
Sĕ véḑă ce se lucréză, şi sĕ caute de Balşŭ.
Tăutul, Balşŭ în închisóre, rĕmâindŭ cu păzitorĭ,
Unŭ Carĭani cavaleriul s'aŭ făcutŭ mêntuitoriŭ.
S'aŭ volnicitŭ de la sineşĭ, pe păzitorĭ 'ĭ-aŭ gonitŭ,
Pe din dosŭ dându-le drumul, pe-amênduoĭ 'ĭ-aŭ mêntuitŭ.
Eĭ, înspăĭmêntaţĭ de frică, dup'unŭ prilejŭ norocosŭ,
Alérgă 'n Mitropolie pe la pórta cea din dosŭ.
Alérgă, cerêndŭ scăpare, nu credŭ că s'aŭ mêntuitŭ,
Cu nespusă bucurie părintele 'ĭ-aŭ primitŭ.
Nu se încredé că'ĭ vede, căcĭ îĭ avé prăpădiţĭ,
Cine credé c'orŭ sĕ scape, dintr'atâţĭa osîndiţĭ.
Ceĭ trămişĭ pre eĭ nu'ĭ află, de mânie se 'ndrăcescŭ,
Alérgă 'n Mitropolie, dar la pórtă se oprescŭ,
Căcĭ închisă fiindŭ bine, nu era chipŭ a întra;
Îĭ cerŭ, slobodŭ din pistóle, şi, în cât putéŭ, striga.
Se 'nspăĭmêntéză boieriĭ, părintele se 'ngriji,
Îĭ închide într'o başcă, viéţa vrêndŭ a le păzi.
Trămite, le dă de scire din focurĭ a conteni,
Căcĭ de-a da voie la clopotŭ, prin Iaşĭ nu s'orŭ pomeni.
Mérgă sĕ-şĭ cate de trébă căcĭ nu'ĭ sufere maĭ multŭ,
De boierĭ n'are sciinţă, nu scie ce s'aŭ făcutŭ.
Se 'ngrijescŭ, căcĭ nu da mâna, vĕḑêndŭ pe Nemţĭ înarmaţĭ,
Se întorcŭ cu neplăcere sĕ afle pe ceĭ-l-alţĭ,
Adunaţĭ în délŭ la Stîncă, vrêndŭ cu toţĭ a face sfatŭ,* *50
Căcĭ era de Prutŭ aprópe, şi locul îndemânatŭ.
Vinŭ pré bunŭ la Roznovanul, mieĭ îndestuĭ de mâncatŭ,
Orĭ-ce isbîndă vorŭ face, socotéŭ că nu'ĭ pĕcatŭ.
De-acolo maĭ în de-séră, dupĕ ce s'aŭ odihnitŭ,
Dupĕ sfatul ce făcuse, la Ţuţora s'aŭ pornitŭ.
Iarăşĭ pe apa Prutuluĭ, iarăşĭ locŭ îndemânatŭ,

Năvală vĕḑêndŭ sĕ trécă, şi lesne de înturnatŭ.
În Iasĭ o pustietate, îngrijire în cât vreĭ,
Nemţiĭ numaĭ în picĭóre, păzindu-se între eĭ.
Avêndŭ mare privighĭere de prădare séŭ de focŭ,
Căcĭ Cantemirŭ secretarĭul şi arhiva sta pe locŭ.
Îngrijitŭ, Mitropolitul, şi cât vreĭ înspăĭmêntatŭ,
Singurŭ în Mitropolie, de turma sa depărtatŭ.
De cât Vornicul Konaki, frate-sĕŭ Şerbanŭ Negelŭ,
Nu avé, nu rĕmăsese maĭ mulţĭ boĭerĭ lîngă elŭ.
Mâhnitŭ, scârbitŭ pêr' la sufletŭ, plângêndŭ fórte cu amarŭ,
Lasă scaunul şi fuge, împrostitŭ, peste hotarŭ.
Într'o brişcă jidovéscă, a ţĕreĭ Mitropolitŭ,
Aŭ întratŭ în carantină, galbănŭ şi multŭ ovilitŭ.
Suita luĭ dupĕ dênsul, Prutul trecêndŭ 'ĭ-aŭ urmatŭ,
Dintre eĭ care de care, maĭ pĕtrunsŭ şi maĭ dăr'matŭ
În câmpŭ, în nisce bordeĭe, carantină aŭ făcutŭ,
Cuvêntŭ n'amŭ s'aretŭ necazul in care aŭ petrecutŭ.* *51

Eterştiĭ de la Ţuţova merg spre Podul-Ilóĭeĭ, Scobinţenĭ şi Dumescĭ. — Se întorcŭ iarăşĭ în Iaşĭ. — Nemţiĭ caută în zadar se aducă desbinare între Grecĭ şi Arnăuţĭ. — Suldanovici. — Canţelaria nemţéscă cu Cantemirŭ se retrage peste Prut. — Carantina. — Triandafil. — Safirov. —

În Ţuţora, Eteriştiĭ, vr'o treĭ ḑile aŭ şeḑutŭ,
N'aŭ stătutŭ maĭ multă vreme, maĭ vîrtosŭ dac'aŭ vĕḑutŭ
Că lipsé hrana cu totul, şi Turciĭ nu s'arĕta,
Hotărîr' a se întórce, începŭ a se 'mbărbăta.
Vinŭ în Iaşĭ, dar staŭ afară, a intra nu îndrăznescŭ,
În délŭ pe şesul Gălăţiĭ, se primblă, se zăbovescŭ.
Daŭ poroncĭ, posmagŭ şi pâne sĕ se facă în oraşŭ,
Cu cincĭ-ḑecĭ de-a Eterieĭ intră căpitanŭ Balaşŭ;
Primblându-se, cercetéză, cere ceva de mâncatŭ,
Aŭ luatŭ carne şi pâne, şi ĭarăşĭ s'aŭ înturnatŭ.
Intr'o ḑi şi într'o nópte, acolo se zăbovescŭ,
Ş'a duoa ḑi diminéţă, sfatŭ făcêndŭ, se şi pornescŭ.
Drumul spre Podul-Ilóĭeĭ, apucândŭ purcegŭ în susŭ,
Căcĭ fiindŭ aprópe codrul, era maĭ puçinŭ prepusŭ.
Încă de maĭ înainte vr'o optŭ-ḑecĭ din Arnăuţĭ,
Spre Siretŭ triimisese, Turcĭ sĕ véḑă de suntŭ mulţĭ.
Arnăuţiĭ, ca o strajă, înainte socotiţĭ,
Nu putéŭ, fără de veste, sĕ fie de Turcĭ loviţĭ.
La Scobinţănĭ facŭ popasul, acolo aŭ tăbărîtŭ,
Căcĭ avêndŭ de géba tóte, nu le puté fi urîtŭ.
Aşeḑare'ntemeĭată a Vorniculuĭ Şerbanŭ,
Mĭeĭ de-ajunsŭ, pâne frumósă şi vinŭ fără a da banĭ.
De-acolo începŭ primblarea, prin aşeḑărĭ boerescĭ,
Şi se întorcŭ maĭ la urmă, la Paşcanul în Dumescĭ.
Iaŭ ce vorŭ fără cruţare, nu lăsa de-arŭ fi pututŭ,* *52
Ceva ca sĕ maĭ rĕmâe, orĭ unde s'aŭ abătutŭ.
În Dumescĭ le daŭ de scire, c'Arnăuţiĭ s'aŭ întorsŭ,
Căcĭ Turciĭ ce se ivise, cu toţĭ aŭ fugitŭ în josŭ.

Se întorcŭ şi eĭ îndată; purcegŭ sĕ vie în Iaşĭ,
Ca sĕ véḑă ce sciinţă aŭ adusŭ ceĭ triimeşĭ.
Vinŭ în Iaşĭ, s'adunŭ cu toţiĭ, veste bună le-aŭ adusŭ,
Că Turciĭ ce se ivise, spăĭmêntându-se, s'aŭ dusŭ.
Acestĭ Turcĭ de Seraschĭerĭul înadinsŭ eraŭ trămeşĭ,
Auḑindŭ că Mihaĭ Vodă, după ce-aŭ fugitŭ din Iaşĭ,
În monastire la Neamţul cu toţĭ aĭ săĭ s'aŭ închisŭ,
Doréŭ sĕ'lŭ pue la mână, sĕ'lŭ véḑă o dată prinsŭ;
Dar luândŭ încredinţare că nicĭ este nicĭ aŭ fostŭ,
Fără multă prelungire, îndată s'aŭ şi întorsŭ.
Eteristiĭ, Arnăuţiĭ, s'aşéḑă în curte toţĭ,
Se statornicescŭ pré bine, cu strajă bună la porţĭ.
Intră vrajbă între dênşiĭ, Nemţiĭ intrigarisescŭ,
Facŭ pe Arnăuţĭ sĕ créḑă că eĭ nu se folosescŭ.
«Îĭ ruşine, le ḑicŭ Nemţiĭ, cu tîlharĭ a fi uniţĭ,
Ómenĭ ce'ĭ socoté ţéra, credincĭoşĭ şi ispitiţĭ.
Starea lorŭ, averea tótă, era de pe la boĭerĭ,
Cu léfă şi darurĭ multe, ce aŭ luatŭ pêrĕ erĭ;
De ce sĕ calce 'n picĭóre pânea care aŭ mâncatŭ,
Nu credŭ că Dumneḑeŭ vede, nu socotescŭ că'ĭ pĕcatŭ?»
Nemţiĭ cu chipul acesta, desbinândŭ pe Arnăuţĭ,
Slăbéŭ pe Eterişti tare, căcĭ de felŭ nu eraŭ mulţĭ.* *53
Se resvrătescŭ Arnăuţiĭ, însĕ nu descoperitŭ,
Între dênşiĭ pré pe taină, cu unŭ chipŭ fórte feritŭ.
Ceĭ maĭ aleşĭ între dênşiĭ, toţĭ într'unŭ cuvêntŭ uniţĭ,
Pe boĭerĭ la carantină, rógă a fi primiţĭ;
Ḑicŭ că s'aŭ căitŭ pré tare, léfă nu cerŭ nicĭ primescŭ,
De-unŭ tainŭ numaĭ se rógă, cu-atâta se mulţămescŭ.
Eĭ vorŭ goni Eteristiĭ, Iaşul eĭ vorŭ apăra;
Orĭ ce pagubă s'a face, rĕspundŭ pêr' într'o para.
Cine se'ntorcé sĕ véḑă, după cele ce-aŭ lucratŭ,
Cruḑimĭ, uciderĭ, batjocurĭ, lucru próspĕtŭ, vederatŭ.
Le daŭ rĕspunsŭ ca să margă, credinţa li s'aŭ vĕḑutŭ,
Ce vorŭ ḑice nu s'ascultă, nu suntŭ maĭ multŭ de creḑutŭ.
Se'ntorcŭ înapoĭ cu toţiĭ, multŭ scârbiţĭ şi ruşinaţĭ,
Vrêndŭ se spue neprimirea, şi la toţĭ la cei-l-alţĭ.
Se unescŭ cu Eteristiĭ, n'aŭ ce face, vrêndŭ-nevrêndŭ,
Tótă intriga nemţéscă o descoperŭ pré curêndŭ.
Patimă pe Nemţĭ de mórte Eteriştiĭ dobîndescŭ,
Cum sĕ'şĭ facă resplătire, cum sĕ'ĭ gonéscă gôndescŭ.
Căcĭ supărarea lorŭ tótă, numaĭ despre Nemţĭ era,
Cu paza cançelarieĭ, totŭ tîrgul se apăra.
Eraŭ mulţĭ şi ómenĭ vrednicĭ, unul şi unul aleşĭ,
Nu puté ca sĕ'ĭ gonéscă, cum aŭ gonitŭ pe plăĭeşĭ.
Vrajba între eĭ s'aprinde, începŭ a se prigoni,

Căcĭ n'avéŭ chipŭ nicĭ lesnire, pe Nemţĭ din Iaşĭ a goni.
Nemţiĭ, vĕḑêndŭ învrăjbirea, şi ura ce s'aŭ iscatŭ,
Patima lorŭ şi mâniea, pênĕ unde s'aŭ urcatŭ,* *54
La Aghenţie s'adună, între eĭ se sfătuescŭ,
Urmarea ce aŭ să facă, daŭ sfîrşitŭ, închipuescŭ.
Cantimirŭ şi baronŭ Hiler, sĕ trămată înadinsŭ,
Se ḑică luĭ Pendedeca, cum că cerŭ respunsŭ înscrisŭ.
Într'o vadé de treĭ ḑile, séŭ toţĭ că s'orŭ depărta,
Séŭ eĭ cu cançelerie în Iaşĭ maĭ multŭ nu vorŭ sta.
Le respunde Pendedeca, la ceĭ de Nemţĭ triimeşĭ,
Că elŭ n'are gôndŭ să ĭesă, nicĭ se va duce din Iaşĭ.
Dar pe eĭ îĭ sfătuesce sĕ nu maĭ şédă de-acumŭ,
Sĕ'ncarce cançeleria şi sĕ'şĭ caute de drumŭ.
Unŭ bărbatŭ leahŭ, Suldanovicĭ, ce venise dè curêndŭ,
În uniformă rusască, lumea totă vênturândŭ,
De maĭorŭ luĭ dându'şĭ titlu, s'amestecase cu eĭ,
Că n'aŭ fostŭ oşténŭ vre-o-dată, de pe mersŭ ĭlŭ cunoscéĭ.
Acesta se'nsărcinéză a goni pe Nemţĭ din Iaşĭ,
Cu sfaturĭ, prin chipurĭ blânde, prin înadinşi triimeşĭ.
Dar n'aŭ maĭ fostŭ trebuinţă, căcĭ Cantemirŭ giudecândŭ,
Aŭ hotărîtŭ sĕ se tragă, încât se dă maĭ curêndŭ.
Arhiva, cançeleria şi Nemţiĭ câţĭ vorŭ voi,
Căcĭ sfîrşitul va fi scârnavŭ, nu se puté înduoi.
Triimitŭ la Pendedeca unŭ pasportŭ cerêndŭ să'ĭ dé,
Căcĭ pêrĕ în cordonŭ drumul, c'a fi slobodŭ nu credé.
Pasportŭ a'ĭ da nu primesce, ce poroncesce curatŭ,
În vadé de-o ḑi ş'o nópte, sĕ mérgă neapăratŭ.
Cantemirŭ se îngrijesce de respunsul ce-aŭ primitŭ,* *55
A'şĭ schimba planul şi drumul, se vedé fórte silitŭ.
Drumul pêrĕ 'n Bucovina, i se păré depărtatŭ,
Unde va fi maĭ aprópe, scăparea sa aŭ cătatŭ.
Încarcă arhiva tótă şi câte aŭ maĭ pututŭ,
Şi trece în carantină cu toţĭ aĭ seĭ peste Prutŭ.
În ce feliŭ de carantină, vaĭ mie, nu'ĭ de creḑutŭ,
Starea, odihna lorŭ tótă, cu ochiĭ meĭ amŭ vĕḑutŭ.
Pe unŭ ţermŭ lipsitŭ de tóte, multŭ uscatŭ şi neumbritŭ.
Unde mascurĭ, oĭ şi vite, ĭlŭ păscuse neopritŭ;
Unde nu vedéĭ nimică, de câtŭ nesăpişŭ cât vreĭ,
Şi câte unŭ pîlcŭ de érbă, unde şi unde vedéĭ;
Pe acéstă uscăcĭune, într'acestŭ locŭ multŭ urîtŭ,
Vedéĭ nemţĭ, chreştinĭ şi jidovĭ, norodŭ mare tăbărîtŭ.
Căcĭ în délŭ la carantină, nu era de vorovitŭ,
Norodŭ multŭ, case puçine, numĕrŭ pré nepotrivitŭ.
Cé de acolo odihnă, ceea ce-aŭ suferitŭ toţĭ,
Socotescŭ c'orŭ povesti-o, şi în grópă la ceĭ morţĭ.

Necazŭ la ceĭ de pe-afară și'năuntru rĕŭ cătŭ vreĭ,
Căcĭ fără a da parale s'aducĭ ceva nu putéĭ.
Din provisiea mâncăreĭ, parte de n'aĭ fi făcutŭ,
Acelŭ ce era dejurna, ḑicé că nu'ĭ de trecutŭ.
Necazŭ, supărărĭ de mórte, ómenĭ neînduplecațĭ,
De nu le daĭ rubiaoa, nu'ĭ maĭ vedéĭ împăcațĭ.
Mânioșĭ, frunte sbîrcită, cât se dă posomorîțĭ,
Omeniĭ li se parŭ muște, la eĭ cu totul urîțĭ.
Ofiçeriĭ carantineĭ, în cele maĭ multe orĭ,* *56
Îțĭ căta cu o mânie, încât te lua fiorĭ.
Unŭ Triandafilŭ dejurna, grecŭ de curêndŭ moschicitŭ,
Pentru că 'țĭ-aŭ ḑisŭ unŭ zdrasti, te socotéĭ fericitŭ.
Acesta pune la cale, acesta le făcé rôndŭ,
Vaĭ de săracul acela, ce n'arŭ fi umblatŭ curêndŭ.
Unŭ bățŭ grosŭ de cornŭ în mână, țiindŭ în locŭ de bastonŭ,
N'alegé de dă în vită séŭ de lovesce unŭ omŭ.
Toțĭ înfocațĭ, și toțĭ aprigĭ, și interesațĭ cât vreĭ,
Dupĕ ce le daĭ parale, apoĭ făcéĭ ce voéĭ.
Întru tótă carantina, de era ceva alesŭ,
Inspectorul, omŭ de trébă, pré cinstitŭ și de'nțelesŭ;
Polcovnicul Safirov, omŭ dulce și fórte dreptŭ,
Neînduplecatŭ la mită, fórte blândŭ și înțeleptŭ,
Tóte făcé cu răbdare, nu se tulbura nicĭ picŭ,
Nu făcé deosebire, între mare și'ntre micŭ.
Laudă împĕrățieĭ făcéŭ ceĭa ce slujĭa,
Căcĭ ne'nteresatŭ cu totul, pentru toțĭ se îngrijĭa.
Nu avé nicĭ o sciință de cele ce se lucra,
Căcĭ tótă ofiçerimea carantineĭ tremura.
Cine-avé gură se ḑică, ceva a se jălui,
Căcĭ apoĭ în carantină nu putéĭ a maĭ trăi.
Subt unŭ jugŭ de tiranie, ceĭ din lăuntru gemé,
Numaĭ ceĭ cu rubiele, dându-le, hălădué.
Vaĭ și amar de săracul ce-apucase a intra,
Nu scia cum sĕ o dee de avé vre o para,* *57
Gura lorŭ se'ndestuleze, séŭ pre eĭ a împăca,
C'apoĭ lua pe spinare cât nu puté redica.
Acu le păré carantina, (1) la toțĭ ceĭ nenorocițĭ,
Li se păré cum că scapă și'sŭ din temniță eșițĭ.
Sĕ părăsimŭ carantina în starea ce-amŭ arĕtatŭ,
Și la Iașĭ sĕ ne întórcemŭ, să vedemŭ ce-aŭ maĭ lucratŭ.

Pendedeca stăpânesce singurŭ în Iașĭ. — Iorgu Cantacuzin, desființatŭ cu Ipsi-

Stăpînesce Pendedeca, și totŭ Iașul ocroté,
Se ușurase de dușmanĭ, povățuĭa cât puté,

(1) Aicĭ este uă syllabă maĭ multŭ. N. E.

lantŭ, attacĭ cu Bibica o monastire în Focşanĭ. — Turciĭ iĭ fugărescŭ. — Eteriştiĭ daŭ focŭ oraşuluĭ şi se retragŭ prin Soveja, Caşinŭ, Tazlăŭ, Băcăŭ, Romanŭ la Iaşi. — Proclamaţia luĭ Cantacuzin sĕ se redice Moldoveniĭ în contra Turcilorŭ — Elŭ la cârmuirea. — Vestea ajungênd că Turciĭ vinŭ, Cantacuzin slobóde o a duoa proclamaţie.

Dar din glotŭ totŭ grijă mare, vestitorĭ mergé-viné,
De Turcĭ dóră sĕ audă, ceva de sĕ pomené.
Iorgu Knézul, Cantacuzin cu Ipsilanti unitŭ,
La Tîrgovişte în lagĕrŭ, precum amŭ maĭ pomenitŭ,
Între dînşiĭ intră vrajbă, de la nisce ţiitorĭ,
Precum la tinerĭ se'ntêmplă în cele maĭ multe orĭ.
Se pricescŭ reŭ între dînşiĭ, încât aŭ fostŭ nevoitŭ,
Cantacuzin a se trage, césŭ a maĭ sta n'aŭ voitŭ.
Ostea luĭ adună tótă, Arnăuţiĭ ceĭ aleşĭ,
Cu gôndŭ şi cu hotărîre, ca sĕ se'ntórcă la Ĭaşĭ.
Ésĕ, purcede din lăgĕrŭ, invrăjbitŭ şi supăratŭ,
Drumul spre Focşanĭ apucă, pré mîhnitŭ şi tulburatŭ.
Trage'mprenă cu sine, pre Bibica celŭ vitézŭ,
Vrednicŭ ca sĕ năvăléscă, în celŭ maĭ iute poghĭazŭ.
Vine de Focşanĭ aprópe ĭaŭ sciinţă, dovedescŭ,
Că Turcĭ intr'o monastire staŭ închişĭ, vremea pîndescŭ.
Se sfătuescŭ sĕ'ĭ lovéscă; kneazul maĭ meşteşugoeŭ,
Triimite pre Bibica şi elŭ se dă maĭ în dosŭ*. *58
Îĭ maĭ dă din căpitaniĭ, dintr'aceĭ ce s'aŭ aflatŭ,
Se îngrijĭa multŭ de cursă, precum s'aŭ şi întêmplatŭ.
Încungĭură monastirea, unde se aflaŭ închişĭ,
Daŭ năvală cu ĭuţélă, socotindŭ că s'orŭ da prinşĭ.
Dar se împrotivescŭ tare, începŭ a se apăra,
De pe ziduri din lăuntru fórte multŭ îĭ supăra.
C'o zăbavă fórte micŭ, prelungindŭ se'mpotrivescŭ,
Pênĕ cândŭ ceĭ mulţĭ din pîndă, făr' de veste se ivescŭ.
Daŭ năvală peste dînşiĭ, cu rîvnă se nevoĭa,
Ceĭ din untru şi de-afară, încât se dă îĭ tăĭa.
Vĕdŭ a Turcilorŭ ĭuţală, simţescŭ că se prăpădescŭ,
Vĕdŭ că Turciĭ în resbóe, nu se'ncurcă, nu glumescŭ.
Prin fugă cércă scăpare, vroescŭ a se mêntui,
Îndrăznéla'ĭ adusese în stare a se căi.
Trăgêndu-se, aprindŭ tîrgul, părăsindŭ unŭ aşa locŭ,
Vrêndŭ să dé la toţĭ a crede, cumcă Turciĭ 'ĭ-aŭ datŭ focŭ.
La fugă'n frunte Bibica. omul era inimosŭ,
De văpaia rĕsplătireĭ, înfocatŭ şi măniosŭ.
Merge sĕ afle pe Knézul, nu departe tăbărîtŭ;
Îlŭ află şi îĭ vorbesce, cu unŭ chipŭ posomorîtŭ.
Arétă, îĭ povestesce, vitejiea ce-aŭ făcutŭ,
Dup'a sa plăcere, tóte cum aŭ vrutŭ le-aŭ prefăcutŭ.
Spuné că mulţĭ fiindŭ Turciĭ, precum vré n'aŭ isbînditŭ,
Arŭ voi sĕ'ĭ maĭ lovéscă, dar acésta'ĭ de gônditŭ.
Căcĭ Brăila 'ĭ cam aprópe, póte vorŭ năvăli mulţĭ,* *59
Apoĭ atuncea scăpare numaĭ la Vrancea în munţĭ.
De-a Bibicăĭ biruinţă Knézul sciinţă avé,

Căcĭ fapta cu cele spuse nicĭ cum nu se potrivé.
Avé deplină sciinţă, din Focşanĭ cum aŭ scăpatŭ,
Nu'ĭ trebuĭa 'ncredinţare, nicĭ ceva de întrebatŭ.
Îĭ ḑice : «mie îmĭ pare, c'asta aice greşimŭ,
Scoposul spre Iaşĭ a merge, acela sĕ'lŭ sĕvîrşimŭ.
Sĕ fugimŭ de Ibraila, căcĭ locul îĭ de prepusŭ,
Sĕ ne silimŭ cu totŭ chipul ca sĕ ne tragemŭ în susŭ.
Urma nóstră sĕ o perdemŭ, drumul sĕ luămŭ spre munţĭ,
Căcĭ atuncea nu 'mĭ-e frică de m'arŭ goni cât de mulţĭ.
Sciŭ că într'aceste ḑile, Ipsilantŭ va fi lovitŭ,
Pre cât sciŭ, amar de dênsul, îndestul 'ĭ-amŭ vorovitŭ.
Muĭerele şi beţiea, aceste'lŭ vorŭ prăpădi,
Lasă'lŭ sĕ'lŭ vĕḑŭ făr' de mine ce va puté isprăvi.
Oiŭ sĕ'lŭ vĕḑŭ ca o muĭere, ruşinată a fugi,
Căcĭ locul unde se află, chipŭ nu are a'lŭ păzi.
Lasă'lŭ ce va vré sĕ facă, căcĭ eŭ de acum m'amŭ trasŭ,
Mĕ mulţămescŭ că de astăḑĭ, în voĭea mea amŭ rĕmasŭ.
Noĭ sĕ păzimŭ planul nostru, ţinta mea este în Iaşĭ,
Căcĭ Sculeniĭ suntŭ aprópe, ş'avemŭ vrednicĭ megieşĭ.
De vomŭ vedé vr'o nevoe, nu'ĭ departe pĕr' la Prutŭ,
Cu o fugă de calŭ bună, îndată amŭ şi trecutŭ».
Ḑicŭ aceste, punŭ la cale, şi îndată se pornescŭ,
Cam pe plaiŭ apucă drumul, în Soveja poposescŭ.
Oştenĭ înadinsŭ spre pază, şi 'nainte şi 'napoĭ,
Făcêndŭ sfatŭ, puindŭ la cale, totŭ-d'a-una amênduoĭ.* *60
D'acolo se ducŭ la Caşinŭ, şi din Caşinŭ în Tazlăŭ.
Obosiţĭ ca vaĭ de dênşiĭ, pĕr' aŭ ajunsŭ în Bacăŭ.
Şi de acolo în Romanŭ, şi prin înadinşĭ trimeşĭ,
Daŭ de scire cum că Cnézul, are sĕ vie în Iaşĭ.
Ḑiua era însemnată, douĕ-ḑecĭ-şi-una Maiŭ,
Întru care Pendedeca, avé praznicŭ şi alaiŭ;
Praznicŭ aŭ avutŭ şi mésă, în numele luĭ a da.
Pe Costandi şi Elena, cu slavă a lăuda.
Mésă gróznică la curte, la toţĭ aceĭ maĭ aleşĭ,
Greciĭ şi ofiçerime, câtă se afla în Iaşĭ.
Pentru sănĕtăţĭ la mésă, bêndŭ cu toţiĭ împrejurŭ,
Sala cea mare a curţeĭ, de glónţe făcută ciurŭ.
Într'acéstă ḑi slăvită, la praznicul pomenitŭ,
Se vestesce că la Romanŭ, Cantacuzin aŭ venitŭ,
Cu unŭ trupŭ alesŭ de óste, vine în oraşŭ întinsŭ,
Milă fiindu'ĭ de ţéră, şi de rîvna eĭ aprinsŭ.
Sĕ măhnesce Pendedeca, căcĭ puterea luĭ scădé,
La cea d'întêiŭ dinióră, s'arĕta că nu credé.
Dar apoĭ se'ncredinţéză vede că'ĭ adevĕratŭ,
Nu primesce sĕ se véḑă cum că este tulburatŭ.

Dă poroncĭ cu mare falĭ, cu alaiŭ a'lŭ priimi,
Pedestriĭ şi călĕrimea, cu toţiĭ a se uni.
A duoa ḑi căpitaniĭ şi ostaşiĭ se gătescŭ,
Si întru intêmpinare, din Iaşĭ cu toţĭ se pornescŭ* *61
Şi maĭ în urmă şi şefiĭ după dênşiĭ s'aŭ pornitŭ,
Si de Iaşĭ nu pré departe, toţĭ la unŭ locŭ s'aŭ unitŭ.
Cercetéză pre toţĭ Spirul, vré sĕ'ĭ vêḑă de'sŭ gătiţĭ,
Dar nu'ĭ place pedestrimea, fiindŭ golĭ şi osîndiţĭ.
Fórte puçinĭ în ciubote, ceĭ maĭ mulţĭ rĕŭ îmbrăcaţĭ,
Nu te îndoïaĭ a ḑice, că'sŭ din temniţă scăpaţĭ.
Sfatuescŭ între eĭ şefiĭ, punŭ la cale amênduoĭ,
Ca pedestrimea îndată sĕ se 'ntórne înapoĭ;
Căcĭ era o defăĭmare, şi nu avéĭ ce sĕ veḑĭ,
Privindŭ eraĭ în mirare, rîdéĭ séŭ sĕ lăcrimezĭ.
Pedestrimea se întórce, rĕmânŭ numaĭ ceĭ aleşĭ,
Cariĭ, priimindŭ pe Cnézul, se întorcŭ cu toţĭ în Iaşĭ.
Cu alaiŭ şi în paradă, aŭ mersŭ la curte întinsŭ,
De rîvna ţĕreĭ s'arĕtă Cantacuzin că'ĭ aprinsŭ.
Çeremoniea primireĭ după ce s'aŭ isprăvitŭ,
Si cele de trebuinţă între eĭ s'aŭ vorovitŭ,
În casele maĭceĭ séle, cu suita sea s'aŭ trasŭ,
Acolo 'ĭ-aŭ fostŭ şederea, şi pĕr' în sfîrşitŭ lŏcaşŭ.
Dă indată proclamaţiĭ, face la toţĭ cunoscutŭ,
Cum că patriea sea este locul unde s'aŭ născutŭ.
D'acéstă multŭ sfântă rîvnă, cu totul fiindŭ aprinsŭ,
Lasă tóte şi alérgă, vine aicea întinsŭ,
Îşĭ dă nume de Delénul, acelŭ din vechiŭ strĕmoşescŭ,
Depărtéză de la sine cu totul pe celŭ rusescŭ;
Fiŭ patrieĭ se numesce, învéţă pe patrioţĭ,
Ḑice sĕ'ĭ dé ascultare, sĕ sale la arme toţĭ;
Jugul robieĭ s'arunce, iĭ vremea de desceptatŭ,* *62
Căcĭ strĕmoşiĭ, din mormênturĭ, strigă toţĭ neîncetatŭ;
Ne defaĭmă molăciunea întru care vieţuimŭ:
«Sĕ ne desceptămŭ, le ḑice, că nu'ĭ vreme sĕ dormimŭ;
În Letopiseţul ţereĭ sĕ privimŭ eĭ ce-aŭ lucratŭ,
Si cu câtă bărbăţie ţéra lorŭ aŭ apĕratŭ;
De ce noĭ sĕ primimŭ jugul acelŭ osînditŭ şi greŭ?
Sĕ vĕ vĕḑŭ răbdândŭ, 'mĭ-e milă, căcĭ pămênténŭ suntŭ şi eŭ.»
Tóte-aceste le lipesce prin rĕspântiĭ şi prin porţĭ,
Vrêndŭ sĕ rĕzvrătéscă ţéra şi sĕ rĕdice pre toţĭ;
Dar ceĭ ce le vedé starea, cu minte măcar de-unŭ banŭ,
Nu puté sĕ dé creḑare la unŭ aşa dosnicŭ planŭ.
Ia îndată cârmuirea, începe-a povăţui,
Têrgul a pune la cale, tóte a le chibzui;
Poliţie rônduesce, şi orĭ ce maĭ trebuia.

Se tulbură Pendedeca privindŭ puterea că'ĭ ĭea.
Vrajbă între eĭ s'ațiță, cadŭ întru nemulțumire,
Care de care sĕ ĭee a țĕreĭ ocârmuire.
Unul cere altul nu dă, unul vré și altul ba,
Deșertăcĭunĭ și micuțiĭ în cât nu maĭ întreba.
Dar n'aŭ prelungitŭ acestea, gâlcéva lorŭ s'aŭ scurtatŭ,
Căcĭ óstea din Ibrăila, se vestesce c'aŭ întratŭ;
Aŭ intratŭ spre Iașĭ, sporesce, vine c'unŭ chipŭ vitejescŭ,
La 'nceputŭ nu da creḑare, dar la urmă se'ngrijescŭ;
Pe toțĭ ceĭ ce daŭ de scire, îndată îĭ închidé,
S'aréte că nu le pésă, și basnele nu credé.* *63
Dar judecândŭ cu 'ntregime, de folosŭ și interesŭ,
Hotărĕscŭ ca sĕ se tragă, sĕ ĭés' afară din Iașĭ.
Proclamațiea acésta ce maĭ josŭ se va ceti,
Dând'o obștieĭ s'o véḑă, începe a se găti:

Locuitorilorŭ Moldoveĭ,

Eŭ, dupĕ ce m'amŭ insciințatŭ, unde mĕ aflamŭ, de întêmplările cele vrednice de tânguire, întru cari aŭ căḑutŭ ĭubita patriea nóstră, ca unŭ patriotŭ cu durere, amŭ grăbitŭ a alerga, ca sĕ aducŭ iarășĭ, prin câtŭ va fi cu putință, mângîere simpatrioțilorŭ meĭ întru pătimirea lorŭ, nesuferindŭ nicĭ de cum inima mea a'ĭ vedé pe toțĭ jertfă fierului celuĭ osînditŭ alŭ tiranilorŭ păgânĭ, și tóte averile lorŭ întru perḑare.

Sosindŭ în Iașĭ, n'amŭ lipsitŭ a face chiămare boĭerilorŭ pămênteni, ca sĕ se adune de pe unde suntŭ rĕtăciți, și întru o unire sĕ lucreze împreună cu mine scopurile cele maĭ temeĭnice carĭ privescŭ către singura liniscire și folosul locuitorilorŭ țeriĭ. Insĕ împrotiva nădejdiĭ mele, privescŭ acum cu cea maĭ mare nemulțămire, vĕḑêndu-mĕ silitŭ a vĕ lăsa și a mĕ trage din pricină că însușĭ boĭeriĭ patrioțĭ, necontenindŭ a urî binele patrieĭ, aŭ lucratŭ iarășĭ ca sĕ vie ostile păgânilorŭ și pĕrĕ aicea, spre a ne lovi pre noĭ, nejălindŭ nimica, stingerea cea de istovŭ ce se pricinuesce cu acésta însușĭ frațilorŭ lorŭ. Apoĭ de altă parte privescŭ și pre uniĭ din voĭ, carĭ împleticindu-se întru rĕtăcirile celorŭ maĭ mari, séměnă totŭ felul de spaimă în norodŭ, ingrozindu'ĭ cu năpădirea dușmanilorŭ, cu care* nu mijlocescŭ altŭ de cât unŭ gomotŭ plinŭ de turburare *64 și risipă între ceĭ ce aŭ maĭ rĕmasŭ.

Eŭ însĕ pururea din sufletŭ dorindŭ binele și fericirea patrieĭ nóstre, amŭ găsitŭ de cuviință și de mare trebuință tragerea mea și a ostilorŭ din Iașĭ, ca prin acestŭ mijlocŭ sĕ vĕ puteți păzi întru nevĕtămare cathedra și averile nóstre, despre cumplita călcare a vrăjmașuluĭ, de care n'ațĭ puté scăpa, décă rĕsboiul s'arŭ urma împrejurul acestuĭ orașŭ și în lăuntru.

Sciŭ cât de mângâitóre vĕ este la asemenea vreme înfăçișarea mea; păstrezŭ însĕ prin depărtarea mea ceea ce nu cunoscŭ maĭ scumpŭ pentru voĭ, ca sĕ vĕ dovedescŭ în faptă dragostea cea curată și priincĭósele cugetărĭ ce hrănescŭ pentru simpatrioțiĭ meĭ, cum că nu suferă inima mea a se întêmpla in ochiĭ vostri privelistea cea sângerósă a căriea sfîrșitul nu ne póte lăsa alta întru pomenire, de cât o înfricoșată pildă a Galațilorŭ și a Focșanilorŭ.

Cu tóte că eŭ mĕ tragŭ, suntŭ însĕ încredințatŭ în curățeniea inimiĭ vóstre, că de datoriea plecăriĭ și a supuneriĭ nu vețĭ lipsi, și că cugetările cele chrestinescĭ către ceĭ de o credință cu voĭ, vorŭ petrece pururea în sufletele vóstre, ca in faptă sĕ vĕ arĕtați fierbinți apĕrătorĭ credințeĭ și dreptăților̆ patrioticescĭ, dupĕ cum și stremoșiĭ noștriĭ aŭ stătutŭ óre-cândŭ lăudațĭ la asemine întêmplărĭ.

Eŭ amŭ doritŭ pentru însușĭ binele locuitorilorŭ a așeḑa vremelnică ocârmuire, dar fiindŭ-că însușĭ pământeniĭ nu se arétă cu plecare spre acésta, și suntŭ pricină neîntemeieriĭ uneĭ asemine ocârmuirĭ; pentru aceea și eŭ, depărtându-mĕ, lasŭ pămêntul a ce povĕțui de la sineșĭ, și pentru ori care* din protivă urmare, aŭ rĕmasŭ de acum înainte slobodŭ de rĕspundere. Intru aceste puçine ḑile *65 amŭ avutŭ purtare de grijă a orêndui cele de cuviință pentru ocârmuire. Eŭ de veniturile pământuluĭ nu m'amŭ atinsŭ, nicĭ voiescŭ a mĕ atinge, ce rĕmânŭ iarășĭ în folosul loculuĭ.

Cnéz Gheorghe Cantacuzin Delénu. 1821, Iulie 1.

In Stratopedul de la Copoŭ.

Intărirea taberei dela Copoŭ de cătră Pomer.

Voĭescŭ fără prelungire sĕ'ntărescă vre unŭ locŭ,
Unde sĕ s'adăpostéscă de a duşmanilorŭ focŭ;
Tabiĭ dicŭ ca sĕ se facă, la Sculenĭ in malŭ la Prutŭ.
Ca cândŭ vorŭ voi sĕ fugă, sĕ fie drumul maĭ scurtŭ;
Puçinŭ maĭ în susŭ de capră, pe unde podul umbla,
Unŭ Prusianŭ. ce cu dênşiĭ, nu pré de multŭ se afla,
Omŭ pe dinafară chipeşŭ, dară inginerŭ pré prostŭ,
Acesta aŭ datŭ totŭ planul, şi pĕr' in sfîrşitŭ aŭ fostŭ
Vaĭ de tabiea aceea; eŭ nu sciŭ alţiĭ 'mĭ-aŭ spusŭ
Că spre a eĭ întărire aŭ fostŭ unŭ norocŭ de susŭ
Că s'aŭ rônduitŭ unŭ Pomer, Ispravnicŭ ce-aŭ fostŭ la Iaşĭ.
Omŭ vrednicŭ cu isteţime, rîvnitorŭ de ceĭ aleşĭ;
Rîvna luĭ şi bărbăţiea. aceea aŭ ajutatŭ,
Căcĭ lucra cu necruţare, dí şi nópte ne'ncetatŭ;
Aŭ adusŭ, aŭ strânsŭ la lucru mulţime de lucrătorĭ,
N'alegé armanŭ, şi jidovŭ, şi câţĭ vinéŭ trecĕtorĭ;
Décă nu arŭ fi fostŭ Pomer. îĭ vedémŭ ce isprăvé,
Cu tótă învĕţătura prusianul ce avé.* *66
Tabiea dupĕ gătire a sĕ 'ntări trebuĭa,
Cu care pe împrotivnicĭ sĕ pótă a'ĭ spĕria,
Tunurĭ fiindŭ numaĭ duoĕ, era lipsă şi necazŭ;
A luĭ Pomer isteţime aŭ făcutŭ la toţĭ obrazŭ.
Aŭ pusŭ cofe 'n locŭ de tunurĭ, cu gunoiŭ le-aŭ coperitŭ.
Cofele eraŭ spre spaĭmă, ĭar gunoĭul de 'ntăritŭ.
Privesce omŭ cu priinţă, vedĭ ce duhŭ neadormitŭ,
Ce înaltă iscodire în vecĭ a fi pomenitŭ.
În vadé de douĕ dile tabiea aŭ isprăvitŭ,
Acésta nu este basnă, s'aŭ vĕdutŭ, mulţĭ aŭ privitŭ,
Dar nu sciŭ spre apărare, aŭ scurmatŭ atât pămêntŭ,
Séŭ la tótă Eteriea, găté numaĭ unŭ mormêntŭ!
Sĕ lăsămŭ tabiea gata, noĭ sĕ ne 'ntórcemŭ la Iaşĭ,
Ca sĕ vedemŭ pe Deleanul cu ostaşiĭ ceĭ aleşĭ.

Pendedeca se convinge de inaintarea Turcilorŭ spre Iaşĭ.— Cantacuzin se retrage spre Stîncă. — Pendedeca şi Cantacuzin anunçiă Eteristilorŭ că trebue sĕ se retragă peste Prutŭ.—Arnăuţiĭ cu Sărdariul Vasile şi Pantazi Spirul, se retragŭ spre Siretŭ în susŭ.

La Iaşĭ începe sĕ putâ, căcĭ înscĭinţărĭ primescŭ.
Că ostaşiĭ Ibrăileĭ, din dí în dí năvălescŭ.
Bacăul şi Ocna tótă, de dênşiĭ se stăpîné,
Şi ceĭa-l-alţĭ, cu grabire, Iaşul a lovi vené.
Veştĭ vinéŭ pe tótă diua, dar dup'atâte minciunĭ
Nu credé nicĭ adevĕrul, socotindŭ înşelăciunĭ;
Spre maĭ bună 'ncredinţare, Pendedeca aŭ eşitŭ
Voindŭ cu ochiĭ sĕ védă şi sĕ crédă în sfîrşitŭ.
Vine cu încredinţare, spune la toţĭ, n'aŭ cruţatŭ,
Cum că Turciĭ suntŭ aprópe, este pré încredinţatŭ;
Aprópe şi gătiţĭ fórte, pe treĭ locurĭ a lovi,* *67
Şi eĭ n'aŭ nicĭ o putere a se puté 'mprotivi.

Delénul din Iaşĭ eşisĕ cu óstea care avé,
Căcĭ Prutul afla plăcere de-aprópe cândŭ ĭlŭ privé;
La Stîncă la Răznovanu, acolo aŭ tăbărîtŭ,
Case marĭ, odăĭ frumóse, nu puté a'ĭ fi urîtŭ;
Maĭcă-sa Ralu Domniţa, în cât puté ĭlŭ ruga,
Şi soçiea sa Kneghina, cu toţĭ copiiĭ striga,
Să'ĭ fie milă de dênşiĭ, să trécă ĭarăşĭ la eĭ,
Intră ḑicŭ în carantină, décă sĕ murimŭ nu vreĭ,
Intră c'atâta-'ĭ scăparea, viéţa sĕ'ţĭ mêntuescĭ,
Moşiĭ, case şi ţiganiĭ, de vreĭ să nu'ĭ prăpădescĭ.
Numaĭ c'o mână de ómenĭ, ce folosŭ nădăjduescĭ?
De te'ĭ încurca o dată, sĕ scĭĭ că ne prăpădescĭ.
Se spăĭmêntéză Delénul, ce să facă nu scié,
Mila, frica şi mândriea cumplitŭ ĭlŭ năcăjé, 1)
Milă'ĭ era de soçie, de maĭcă şi de copiĭ,
Frică, c'auḑé mulţimea ce vine de askerliĭ.
Dar mêndria ce va ḑice atuncĭ când vorŭ întreba
De aŭ avutŭ vr'o lovire cu duşmanul unde-va?
Ce respunsŭ puté se dee vitejilor luĭ ostaşĭ,
La tótă ofiçerimea, ce de dênsul era traşĭ;
Intrebând unde'ĭ Delénul, acelŭ sumeţŭ şi vitézŭ,
Acelŭ falnicŭ în voróve, multŭ isteţŭ şi fórte trézŭ.
Acestea ĭlŭ dărmaŭ tare, acestea ĭlŭ supăra,
Că nu'ĭ remâné cuvinte a se puté apăra.
Intr'acestŭ necazŭ de mórte, multŭ fierbinte feredeŭ,
Ḑice: «de-aŭ nebunitŭ Greciĭ, nu voiŭ nebuni şi eŭ,* *68
Voiŭ întra în Carantină, ḑică orĭ-ce vorŭ voi;
Adevĕratŭ, îĭ ruşine, dar îĭ dulce a trăi;
Spre a micşura ruşinea, tovarăşĭ îmĭ trebuescŭ,
Voiŭ afla că'sŭ mulţĭ ca mine, spre acésta mĕ fălescŭ.
Pe Bibica sciŭ pré bine că nu se va despărţi,
Dar din ceĭ bĕtrânĭ vre unul de aşĭ puté ameţi,
Sĕ'ĭ potŭ da a înţelege că noĭ stare nu avemŭ,
C'o putere aşa mare, a sta 'n pieptŭ unde putemŭ?»
Maĭ ânteiŭ pe Pendedeca, cercând ĭlŭ chĭamă la sfatŭ.
Aŭ primitŭ, luă scrisóre, dupĕ ce s'aŭ înturnatŭ
Din cercetare se véḑă de vinŭ oştile turcescĭ
Séŭ de totŭ numaĭ cuvinte şi ispite duşmănescĭ.
Incredinţatŭ cum că Turciĭ, toţĭ trecusĕ de Vasluiŭ,
S'aŭ îngrijatŭ fórte tare, aŭ simţitŭ că glumă nu'ĭ.
In oraşŭ îndată ĭésĕ, strigă la toţĭ într'unŭ glasŭ:
«Fraţilor, étă vinŭ Turciĭ, şi eŭ de acum m'amŭ trasŭ;
Insu'mĭ amŭ făcutŭ ispita, însu'mĭ amŭ mersŭ de-amŭ vĕḑutŭ,
Şi pĕr' n'amŭ vĕḑutŭ cu ochiĭ, vĕ arĕtŭ că n'amŭ creḑutŭ;

1) Aicĭ lipsesce uă syllabă N. E.

Étă dar vĕ daŭ de scire, sĕ fugiţĭ unde puteţĭ,
Că de vorŭ afla aice, apoĭ toţĭ periţĭ sunteţĭ;
Chreştinéscă datorie cu voĭ toţĭ o împlinescŭ,
Că v'amŭ fostŭ totŭ cu priinţă, la acésta mĕ fălescŭ;
In cât 'mĭ-aŭ trecutŭ prin mână, pururea v'amŭ ocrotitŭ,
Ale vóstre interesurĭ, a mele le-amŭ socotitŭ;
A sta cu voĭ de'mpreună, chipŭ nu este nicĭ de cum,
Óstea sĕ'mĭ o puiŭ la cale, se cuvine de acum.* *69
Purcede, adună óstea, ĭésĕ afară din Iaşĭ,
Insĕ nu şi Arnăuţiĭ, căcĭ eĭ eraŭ toţĭ trimeşĭ;
Toţĭ cu Sărdarĭul Vasile s'aŭ dusŭ pe Siretŭ în susŭ,
Căcĭ şi din partea aceea, era îndestul prepusŭ.
Era şi Pantazi Spirul, dar acesta căuta
A găsi sĕ pleşcuĭéscă, şi din boerĭ a prăda.
Eşindŭ din Iaşĭ Pendedeca, ce gomotŭ şi ce amarŭ.
Omŭ peste omŭ da năvală, ca sĕ scape la hotarŭ,
Unŭ norodŭ vedéĭ în fugă, şi mulţĭ pe drumŭ obosiţĭ;
Dumneḑeule Inalte, multŭ amŭ fostŭ ţie greşiţĭ,
Mâna ta ne prigonesce, tu pre noĭ ne pedepsescĭ,
Grecíĭ slujescŭ de unéltă, prin care ne osîndescĭ.

Pendedeca şi Delénul peste Prut.

La Sculenĭ cu Pendedeca, Delénul s'aŭ întîlnitŭ,
Puçinŭ între eĭ voróvă, şi îndată s'aŭ unitŭ;
Hotărescŭ, în Carantină, ca să între amênduoĭ,
Vrêndŭ a scăpa din necazurĭ, de primejdiĭ şi nevoĭ;
Nu facŭ multă prelungire, întră făr'a gôndi multŭ,
Cu aĭ seĭ fiesce-care, trecŭ îndată peste Prutŭ.
Lasă lumea sĕ vorbéscă, eĭ suntŭ sigurĭ de acum,
Aceĭ nebunĭ ce vorŭ face, nu se îngrijescŭ nicĭ cum.
Se lăsămŭ pe şefĭ aice, că'sŭ vitejĭ amŭ cunoscutŭ,
Sĕ vedemŭ óstea turcéscă ce urmare aŭ făcutŭ;
Cum aŭ fostŭ a lorŭ intrare, şi cu ce chipŭ s'aŭ purtatŭ,
Vaĭ mie sĕlbaticŭ fórte, cruḑĭ în cât nu s'aŭ maĭ datŭ.

Venirea Turcilorŭ. — Mergerea la Ibrăila a luĭ Teodor Balşŭ — Ordinele Devletuluĭ de a cruţa Moldova. — Chihaĭa-beĭ, şeful urdiei. — Salih-Paşa. — Osman-Aga. — Cruḑimele Turcilorŭ la Tecuciŭ. — Jăluirile luĭ Ioan Grecénul şi a Ispravniculuĭ Cerchesŭ aducŭ uă contenire relelorŭ. — Prădările Irlîului Melis-Oglu pe drumul

Celŭ d'intêiŭ din Ibrăila, conacul în Şerbănescĭ,* *70
De pe locŭ aŭ datŭ a crede că aŭ gôndurĭ duşmănescĭ;
Óste era îndestulă, peste douĕ-ḑecĭ de miĭ,
Cincĭ de Ianicerĭ ortale, ceĭ maĭ aprigĭ şi deliĭ,
Din Anadolenĭ o parte, şi Manahĭ, dar nu pré mulţĭ,
Îmbrăcaţĭ în straĭe rele, mulţĭ în opincĭ şi desculţĭ,
Dar făcuţĭ toţĭ ca sĕ prăde, toţĭ spre acésta gătiţĭ;
Ce-aĭ sĕ tragĭ, săracă ţéră, şi toţĭ ceĭ ce lŏcuiţĭ!
Poroncĭ straşnicĭ eraŭ date, ţéra a nu supăra,
Raéoa cea credincĭósă cât se dă a apăra,
Căcĭ Saraschĭerĭul scrisĕsĕ, tare aŭ încredinţatŭ,

Bacăuluî. — Chihaia-beî ajunge prin Bêrladŭ, la 13 Iuniŭ, în Iașî la Copoŭ.—Turciî lovesc la Stîncă pe Eteriștî, cariî se retragŭ spre Prutŭ, stricândŭ podul de pe Jijiea. — Eteriștiî se batŭ vitejesce la Sculenî, sub Balșŭ, Condogunî și Athanase Tufeccinl. — Turciî îî nimicescŭ.

Că'î credincîósă Moldova și vrednică de cruțatŭ.
Înaltul Devletŭ de-aceea da poroncî neîncetatŭ,
Ėtă norocirea țereî, étă ce aŭ agîutatŭ,
Căcî într'altŭ chipŭ era pradă, era sabie și focŭ,
Săraciî locuitoriî, n'arŭ fi putută afla locŭ.
Mergerea la Ibraila a Vorniculuî Tóderŭ Balșŭ, 1)
Aŭ fostŭ mêntuirea țereî, căcî cenuș'arŭ fi remasŭ.
Dar cu tótă stăsniciea poroncilorŭ ce s'aŭ datŭ,
Îî vedéî fiarĕ sĕlbaticî, alcătuițî spre prădatŭ.
Șeful urdieî aceștiî de Seraschirŭ rônduitŭ,
Era Iusufŭ Kihaîa-beî, omŭ sîlnicŭ dar bunŭ zabetŭ,
Elŭ era poroncitorîul, cu toțiî luî se închina,
Elŭ, la tótă întêmplarea, pedepsîa și înfrêna;
Douĕ-miî avé cu dênsul ostașî vrednicî și aleșî,
Toțî erliî din Ibrăila nu din Țarigradŭ trimeșî,* *71
Eî îlŭ făcéŭ pre elŭ tare, de dênsul a tremura,
Căcî la cea d'întêiŭ greșală, cruțare nu maî era.
Nasŭ, urechî și zugrumare, tăîere de capŭ pe locŭ,
Acestea era nimicurî, era glumă, era jocŭ.
O măcîucă multŭ cumplită, ce lîngă dênsul avé,
Vaî de săracul acela ce cu mâna sa lové!
Cu tótă a sa crudime și pedépsă ce făcé,
Îngrijire séŭ sfială, nicî prin gôndŭ nu le trecé.
Salih-pașa cîarcagiul, avan-gvardiea purta,
Cu tóte c'avé treî tuîurî, supunere arĕta;
Numele luî în urdie maî nu era pomenitŭ,
Kihaîa-beî întru tóte, de cât toțî elŭ maî numitŭ.
Maî era încă a treea, Ianicerŭ-aga Osmanŭ,
Poroncitoriŭ la ortale, omŭ blajinŭ, vechiŭ musulmanŭ,
Și alte maî micî agale, ómenî vrednicî și aleșî,
Din deosebite locurî, în Moldavia trimeșî,
Ca sĕ ocrotéscă țéra, raéoa a apĕra,
Sĕ sdrobéscă, sĕ ucidă pe ceî ce o-arŭ supĕra.
Vaî mie, săraca țéră, ce are a suferi,
Apărătórele arme, o vorŭ face a peri.
Lasă sĕ vedî maî la urmă ce șérpe o va mușca,
Ce focŭ are sĕ o ardă, în ce chipŭ se va usca.
Cea din Șerbănescî urdie, în Tecucî aŭ tăbărîtŭ,
Ah! apărătoriî țĕriî, cum s'aŭ purtatŭ de urîtŭ;
Crudî, fără milostivire, ca nisce leî înfocațî,* *72
Moldoveî vrăjmașî de mórte, și dușmanî neîmpăcațî;
Căcî cu tótă strășniciea, poroncile ce era,
Nu vra sĕ scie nimica, micŭ și mare supăra;
Cum îlŭ vedé, întrebare: Urum de este, era,
Orî ce arŭ fi disŭ săracul, pré cu greŭ se îndrepta.

(Aicî este uă syllabă maî multŭ. N. E.

Năpăştĭ, că 'lŭ scia pré bine, că 'n Ţarigradŭ l'aŭ vĕḑutŭ,
De se încurca cu vorba, jertfă ĭlŭ vedéĭ căḑutŭ.
De o parte-ucisŭ pe unul, din colo altul privéĭ,
Frica morţiĭ, zugravită, în façia lorŭ ó vedéĭ.
Săraciĭ chreştinĭ de spaĭmă ce se facă nu scia,
Vreme nu maĭ remăsése a se puté 'mprăstia
Apărătórele arme, fără milă desbrăca,
Orĭ care vedé cu ochiĭ, nu cruţa, nu se 'ncurca.
Aga Ioan Grecianul şi Caminarĭul Cerkezŭ,
Dintre Moldovenĭ pe alţiĭ cu-atâta curajŭ nu credŭ;
Din boerenaşĭ adună, neguçĭătoraşĭ câţĭ-va,
Intră 'ndată în urdie şi începŭ a se ruga;
Facŭ strigare, că raéoa aşa de vorŭ asupri,
S'a înpreştié cu totul, n'orŭ puté a maĭ oprí;
Ţéra remâindŭ pustie, cine póte a'ĭ sluji,
Lorŭ aice se cuvine maĭ multŭ a se îngriji.
Mergŭ, află pe Kihaĭa-beĭ, arétă, se jăluescŭ,
Dă poroncĭ cu străşnicie, relele maĭ contenescŭ,
Nu de totŭ, căcĭ Ianiceriĭ de poroncă nu pré lua,
Acea mare străşnicie pré puçinŭ ĭĭ înfrêna.* *73
Ucidere, zugrumare, era glume, era jocŭ,
Privé zugrumândŭ pe unul, altul ḑicé: «zararŭ ĭok.»
Se îngijasce Grecénul a nu'ĭ jăgni din tainŭ,
Pâĭne, carne şi grăunţe, a se da la toţĭ deplinŭ;
Şi Cerkezŭ fiindŭ ispravnicŭ, ostenélă nu cruţa,
Vrêndŭ a nu se da pricină maĭ multŭ a se aţîţa.
Dar cu tótă sirguinţa, vrêndŭ a stinge a lorŭ focŭ,
Chreştinĭ douĕ-ḑecĭ maĭ bine jertfă aŭ remasŭ pe locŭ.
Din Tecuciŭ purcede óstea, eĭ nu se lăsa de ea,
Pe acele din drumŭ sate voindŭ a le mêngâĭa.
Meliz-oglu, din agale, a Ibraileĭ Erliŭ,
Omŭ silnicŭ şi jacaşŭ fórte, celŭ maĭ crudŭ şi maĭ deliŭ,
De urdie se desparte, spre Bacăŭ aŭ apucatŭ,
Ce prădărĭ şi ce ucidérĭ, şi acesta n'aŭ lucratŭ!
Hergheliĭ, cireḑĭ şi turme, după dênsul trimeté,
Argintăriĭ, lăḑĭ cu straĭe, căcĭ, orĭ-ce voĭa, puté.
Ah! nenorocirea ţereĭ, prada care aŭ cercatŭ,
Subt Erliiĭ Ibraileĭ, tóte din eĭ s'aŭ iscatŭ.
Enicerilorŭ eĭ dascalĭ, povaţă îndemnătorĭ,
Invitătorĭ la totŭ rĕul, şi 'mpreună lucrătorĭ.
Eniceriĭ nicĭ o dată, sĕ pătrundă nu puté,
Locurĭ unde pămênteniĭ cu mare greŭ resbăté.
Neguçitoré cu ţéra, skiturĭ, monastirĭ scia,
Pălâncĭ unde în bejăniĭ tótă ţéra năzuĭé.
Pentru eĭ, destul atâta, de urdie se vedemŭ,

Sĕ vedemŭ în ce necazurĭ, urméză se maĭ cădemŭ.* *74
La Bĕrladŭ viindŭ urdiea, mulţĭ din eĭ s'aŭ rezleţitŭ,
Aŭ luatŭ drumul prin sate, săracele! ce-aŭ păţitŭ.
Câţĭ săracĭ s'aŭ făcutŭ jertfă, şi nevinovaţĭ periţĭ,
Câte case în prădare şi câţĭ ómenĭ osîndiţĭ.
Oblicesce Kihaĭa-beĭ de mânie s'aŭ aprinsŭ,
Dintr'aĭ sĕĭ pornesce 'ndată, ca să mérgă înadinsŭ
Pe toţĭ rezleţiĭ să prindă, pe toţĭ s'aducă legaţĭ;
Orĭ câţĭ aducé la dênsul nu maĭ eraŭ judecaţĭ,
Uniĭ nasŭ, alţiĭ ureche, altul de bătăĭ sdrobitŭ,
Căcĭ a mijloci ertare, nu era de vorovitŭ.
Se turbéză Ianiceriĭ, între eĭ se rĕsvrătescŭ,
Să calce pe Kihaĭa-beĭ, cu toţiĭ se sfătuescŭ.
Aflândŭ, fără de zăbavă, îndată 'ĭ-aŭ potolitŭ,
Dupĕ ce în eĭ cu tunurĭ ca să dele-aŭ năvălitŭ.
De-acolo ceva maĭ smerinĭ, cela-l-altŭ drumŭ aŭ urmatŭ,
Dar totŭ împlinéŭ năravul, avêndŭ locŭ îndemânatŭ.
Iunie în douĭ-spre-dece, se apropie de Iaşĭ,
Şi luândŭ bună sciinţă prin înadinşĭ triimeşĭ,
C'aŭ fugitŭ toţĭ Eteriştiĭ şi nicĭ unul n'aŭ remasŭ,
Apoĭ la Valea Adîncă tótă urdiea aŭ trasŭ.
La treĭ-spre-dece a luneĭ, aŭ trecutŭ din Iaşĭ maĭ susŭ,
La Copoŭ alegêndŭ locul, tótă urdiea aŭ pusŭ;
Incă n'aŭ tăbărîtŭ bine, şi îndată aŭ pornitŭ,
Să védă unde-a fi locul, cu duşmanul de 'ntîlnitŭ:
In Iaşĭ grózà, supărare, frică cât nu s'aŭ maĭ datŭ,* *75
Dumnedeŭ sĕ dé putere chrestinilorŭ de răbdatŭ.
Jidoviĭ se rĕsvrătise, şi toţĭ rĕiĭ rĕdicaţĭ,
Pârêndă că'sŭ volintirĭ vr'uniĭ, îĭ tăiaŭ nejudecaţĭ.
Pe uliţă stîrvurĭ multe căcĭ ducêndŭ îĭ târêĭa,
Şi unde cădé vre unul, acolo îlŭ şi tăĭa.
Straja ce triimisese, la Stîncă s'aŭ întîlnitŭ,
Cu unŭ trupŭ alŭ Eterieĭ, stândŭ spre pîndă tăĭnuitŭ.
S'aŭ lovitŭ între eĭ tare, Eteriştiĭ s'aŭ stricatŭ,
Turciĭ aŭ luatŭ isbîndă, greutate n'aŭ cercatŭ.
Eteriştiĭ aceĭ falnicĭ, vrednicĭ şi nebiruiţĭ,
Pe sub gardurile vieĭ, tremurândŭ staŭ tăĭnuiţĭ.
Uniĭ din eĭ cerŭ scăpare în curţile boĭerescĭ,
Căcĭ zidirea fiindŭ tare, socoté de pe fereştĭ
C'orŭ întêmpina pornirea, orŭ puté a s'apara,
Décă nu maĭ multă vreme, măcar pênĕ va 'nsera.
Turciĭ c'o iuţélă órbă, dupĕ dênşiĭ năvălescŭ,
C'aŭ scăpatŭ vr' uniĭ dintr'înşiĭ, nu credŭ cum că se fălescŭ,
Si în odăĭ şi prin becĭurĭ, stîrvurĭ câte socotescĭ,
Jertfa ceĭ d'întêĭ mânie, ş' a vitejieĭ turcescĭ;

A trece pe lîngă curte, de putóre nu putéĭ,
Căcĭ n'avé cine sĕ'ĭ scótă, séŭ a se îngriji de eĭ.
Straja cea turcésca nóptea, tótă aŭ stătutŭ pe locŭ,
In cât la câte-va case, îndeséră aŭ datŭ focŭ.
Se îngrijescŭ Eteriştiĭ, începŭ a se sfătui,
Ce urmare sĕ apuce voindŭ a se mêntui.
Căcĭ cât pentru biruinţă lucru era vederatŭ,
Nu rĕmâné înduoélă vrêndŭ a judeca curatŭ.* *76
Spre maĭ bună apărare, Jijiea trecŭ înapoĭ,
Căcĭ se temé să nu cadă în maĭ gréznice nevoĭ.
Podul Jijieĭ îlŭ strică, vrêndŭ a fi încredinţaţĭ,
Că duşmaniĭ nu vorŭ trece, şi vorŭ fi nesupăraţĭ.
Cu acéstă 'ncredinţare nu se îngrijescŭ maĭ multŭ,
Lasă locul fără pază, şi vinŭ cu toţiĭ la Prutŭ.
Află Turciĭ cum că podul Jijieĭ este stricatŭ,
Se 'ndeletnicescŭ cu rîvnă, se apucă de lucratŭ;
Îlŭ gătescŭ într'acé nópte, şi punŭ straje de'lŭ păzescŭ,
Focurĭ a fi pe totŭ malul, daŭ poroncĭ, se îngrijescŭ.
Vinerĭ în patru-spre-ḑece, sus la Stîncă se ivescŭ,
Pedestre şi călărime, şi staŭ cât-va de privescŭ,
Iaŭ séma, chipzuescŭ locul, între eĭ se sfătuescŭ,
Şi cu bărbăţie mare spre Jijiea se pornescŭ.
Se pogóră toţĭ în vale, cu straja lorŭ se'ntîlnescŭ,
Peste Jijiea a trece, nimica nu se sfiescŭ.
Se pornescŭ şi Eteriştiĭ, mergŭ spre a'ĭ întêmpina,
A duşmanuluĭ mulţime nimica nu'ĭ infrêna.
Nu prăpădescŭ bărbăţiea, în cât potŭ să 'mprotivescŭ,
Unŭ truptŭ bunŭ de călărime, se pornesce şi lovescŭ;
Poghézul a lorŭ lovire, multŭ n'aŭ pututŭ prelungi,
Căcĭ înăduşindu'ĭ turciĭ, se 'ntorcŭ, începŭ a fugi.
La tabie vinŭ cu toţiĭ, acolo se întărescŭ,
În tîrguşorŭ, şi în untru, în cât potŭ se grămădescŭ.
Năvălescŭ dupĕ eĭ turciĭ, cu iuţélă în cât vreĭ,* *77
Dar Balaşŭ şi Condoguni, făcé próşcă între eĭ;
Athanase Tufecciul, tabiea povăţuĭé,
Elŭ era poroncitoriul şi cum vré orânduĭé.
Aceste treĭ căpeteniĭ aŭ rĕmasŭ ceĭ maĭ aleşĭ,
Căcĭ Vasile şi cu Spirul, eraŭ la Siretŭ trimeşĭ.
Delénul şi Pendedeca, ca nisce leĭ înfocaţĭ,
Priivéŭ din carantină cum se bate ceĭ-l-alţĭ,
Că'ĭ ruşine, dar odihnă, ḑică cine ce-a voi,
Vorŭ afla unŭ chipŭ la urmă a se puté învoi.
N'oiŭ tăĭnui bărbăţiea a celorŭ ce amŭ vĕḑutŭ,
Căcĭ amŭ privitŭ îndrăznéla cât nu era de creḑutŭ.
Scoţêndŭ mişeiĭ aceĭa ce eraŭ luaţĭ din Iaşĭ,

Cei-l-alţĭ, unul şi unul, 'ĭ-amŭ vĕḑutŭ ostaşĭ aleşĭ.
Sprijinescŭ rĕsboiŭ cincĭ césurĭ, şi nicĭ de cum nu se da,
Cine socoté c'atâta, Grecii vorŭ puté răbda.
Orĭ de care parte turciĭ le da rĕzboiŭ, ĭĭ lové,
Cu o îndrăznélă órbă vedéĭ că se'mprotivé;
Cândŭ lua pe turcĭ de gónă, cândŭ gonițĭ se înturna,
ta în cumpănă rĕsboiul, nicăirĭ nu atârna.
Din tabie duoĕ tunurĭ, slobodĭa neîncetatŭ,
Dar fără folosŭ, de clacă, unde-apuca necătatŭ.
Cât avé, da cu cartece, dar décă s'aŭ mêntuitŭ,
Daŭ de scire Eterieĭ cu unŭ chipŭ pré tăĭnuitŭ,
Din Sculenĭ sĕ le trămită, pre sub cumpĕtŭ, într'ascunsŭ,
C'a maĭ sprijini rĕsboiul, eĭ în stare maĭ multŭ nu'sŭ.
In locŭ de cartece, cuĭe şi piróne le-aŭ trimesŭ,
Veḑĭ halŭ, şi privesce vreme, în ce stare maĭ alesŭ,* *78
Cu acèstŭ feliŭ de gătire, ce ispravă maĭ aştepţĭ,
Ce încape bărbăţiea, acelor maĭ îndrăzneţĭ.
Case, dugheniţe, hanurĭ, magazale ce era,
In tîrgul de ésta parte, pe Eteristĭ apăra
Cândŭ vedé vre o nevoie, cândŭ din dosŭ ĭĭ grămădé,
Acolo era scăpare, acolo se îngrădé.
Turciĭ vĕḑêndŭ apărarea, nu perdŭ vreme, nu perdŭ césŭ,
In multe locurĭ dândŭ focul, totŭ tîrguşĭorul aŭ arsŭ.
Intr'acelŭ focŭ, o mulţime de mărfurĭ s'aŭ prăpăditŭ,
Căcĭ săraciĭ bejănariĭ, n'aŭ socotitŭ, n'aŭ gânditŭ,
O aşa nenorocire nicĭ cum le-aŭ trecutŭ prin gândŭ,
Căcĭ ascepta sĕ se 'ntórcă, înapoĭ cât de curândŭ.
De abĭé-aŭ pututŭ cu trupul ca sĕ trécă peste Prutŭ,
Cu frică şi grózā mare, şi cu necazŭ fórte multŭ.
Vĕḑêndŭ a se 'nalţa para, vĕḑêndŭ marfa lorŭ în focŭ,
Săraciĭ de ceea parte, nu puté sĕ'şĭ afle locŭ.
Ca nisce turbaţĭ pe malurĭ, vaĭ mie, toţĭ alerga,
Pe cine vedé cu ochiĭ, sĕ le-ajute se ruga.
Cine sĕ'ntorcé sĕ'ĭ véḑă, cine ĭĭ maĭ asculta,
Căcĭ atunce orĭ şi care de capul seŭ căuta.
Dupĕ arderea acésta, turciĭ s'aŭ trasŭ înapoĭ,
Vrêndŭ ca sĕ aducă tunurĭ. Grecilorŭ amar de voĭ!
Din dealŭ unŭ bulucŭ s'arétă de mulţĭ turcĭ alcătuitŭ,
Nu puté nime prepune, fiindŭ chipul tăĭnuitŭ;
Trecêndŭ Jijiea îndată, cu cei-l-alţĭ se unescŭ,
Vinŭ întinsŭ ca sĕ lovéscă, tabiea cam ocolescŭ.* *79
Prutul ĭeaŭ maĭ de la vale, Pravăţul avêndŭ în susŭ,
Se n'aréte că suntŭ tunurĭ, nicĭ macar a da prepusŭ.
Dar şi cândŭ vorŭ da din tunurĭ, nicĭ cum a nu supăra,
Vrêndŭ pe toţĭ de ceea parte, cu totul a'ĭ apăra,

Ca sĕ nu nască pricină, sĕ nu dé vr'unŭ rĕŭ prepusŭ,
Că unŭ planŭ de vrăjmășie se păzesce într'ascunsŭ.
Grecii toți își facéŭ sémă, din focurĭ nu conténé,
Slobodéŭ, ș'apoĭ îndată ĭar la urma lorŭ vené.
Ca d'întêiŭ, nu le da mâna, maĭ multŭ a se depărta,
Da năvală pré puçină, și totŭ peste Prutŭ căta.
Grecii, ceĭ din ceea parte, sta zăluzĭ și amețițĭ,
Ingrijațĭ, cuprinșĭ de spaĭmă, pîlcurĭ-pîlcurĭ împărțițĭ.
Făcé rugĭ, înalța glasurĭ, luĭ Dumnedeŭ se ruga
Pe biruitorĭ sĕ'ĭ védă, din locŭ în locŭ alerga.
Turcii vinŭ unŭ bulucŭ mare, locul déc'aŭ potrivitŭ,
Desfăcêndu-se îndată, tunurile s'aŭ ivitŭ.
Celŭ d'întêiŭ tunŭ le dă spaĭmă, grózā și frică la toțĭ,
Căcĭ în tabie îndată cădură câțĭ-va Grecĭ morțĭ.
La alŭ doilea cu toțiĭ cumpĕtul aŭ prăpăditŭ,
Amețițĭ cată scăpare, căcĭ cumplitŭ 'ĭ-aŭ grămăditŭ.
Din nenorocire Prutul viné gróznicŭ spumegândŭ,
Se împrotivé cu totul, scăpăriĭ ce-avé în gôndŭ.
La alŭ șéptele tunŭ, Grecii, n'aŭ pututŭ maĭ multŭ răbda,
Incepŭ se ochĭască Prutul, înnotŭ pe unde vorŭ da.
Intru desnădăjduire toțĭ la pórtă năvălescŭ,
Se înalță pĕr' la cerurĭ, jalnicul țipetŭ grecescŭ.* *80
Capra poduluĭ se 'ncarcă, căcĭ acolo năvălé,
Atâta era nădejde, care îĭ maĭ mângăĭé.
Unul împingênd pe altul, în Prutŭ începŭ a cădé,
Cum scăpăta de pe capră, apoĭ nu se maĭ vedé.
Chiăma podul se le vie. îlŭ gătise de pornitŭ,
Dar unŭ tunŭ îndreptatŭ bine, aŭ făcutŭ d'aŭ contenitŭ.
La odgonŭ năvălescŭ Grecii, începŭ a se cățăra,
Căcĭ armele lepădase, cu care se apăra.
Se apucă o mulțime, în mânĭ mergéŭ aninațĭ,
De frica lorŭ, sporé tare, peste Prutŭ la ceĭ-l-alțĭ.
Uniĭ s' aruncaŭ în apă, precum eraŭ îmbrăcațĭ,
Fórte puçinĭ dintre dênșiĭ, se vedé că'sŭ desbrăcațĭ.
Arunca arme și straĭe lepăda orĭ-ce avé,
Căcĭ a mêntui viéța, la atâta priivé.
Turcii vĕdêndu-le starea și halul acelŭ cumplitŭ,
C'o pornire înfocată peste eĭ aŭ năvălitŭ.
Incepŭ vrăjmașŭ a ucide, amarnicŭ a'ĭ împușca,
Taĭe odgonul îndată vrêndŭ pe toțĭ a'ĭ înneca.
Înnegri Prutul îndată de căcĭule și de morțĭ,
Ce cumplită grozăvie și ce gomotŭ între toțĭ.
Țipetul, a lorŭ strigare, pĕr' la cerŭ s'aŭ rĕdicatŭ,
Sĕ cunoscé fórte bine cum că 'ĭ goné unŭ pĕcatŭ.
În tabie intră Turcii ca nisce leĭ înfocațĭ,

Trupŭ peste trupŭ cădéŭ Grecii, înjunghiaţi şi împuşcaţi.
În capra podului unii necontenitŭ împuşca,
Gomotul, ţipetŭ, strigarea, pêrĕ la Cerŭ sĕ urca.* *81
Cum sarŭ broştele în apă într'acestŭ chipŭ săré toţi,
Unii răniţi, alţii teferi, dar cei mai mulţi eraŭ morţi.
Se'mpingé cela pe cela, nu scia ce mai făcé,
Pré rarŭ vedéi câte unul, peste Prutŭ cum că trecé.

Sfîrşitul Serdăresei Cârja, a noră-sei şi a nepótei ei. — Mórtea lui Athanase Tufecciul.

Aici Sărdărésa Cârjei aŭ datŭ cumplitul sfîrşitŭ,
Cu nora-sa şi nepóta, la unŭ locŭ s'aŭ sevîrşitŭ,
Prutulu'i s'aŭ făcutŭ jertfă, întru elŭ s'aŭ prăpăditŭ,
Tóte aŭ căḑutŭ din capră, dupe ce le-aŭ grămăditŭ.
Tufecciul Athanase, câinele nelegiuitŭ,
Omŭ ieşitŭ din omenire, cu alţi Eterişti unitŭ,
Le-aŭ călcatŭ la o moşie, prădândŭ totŭ, le-aŭ şi robitŭ,
Pizma ce avéŭ pe Cârjă a'şi resplăti aŭ grăbitŭ.
Lacrimile şi strigarea, ţipetele ce făcé,
Cândŭ le-aŭ rĕdicatŭ din casă, şi legate le ducé,
N'aŭ înduplecatŭ nimica pe acelŭ nelegiuitŭ,
Din diavolésca pizmă nimică nu'lŭ-aŭ clătitŭ.
De la Leova Moscalii, dame câte le-aŭ vĕḑutŭ,
Cum şi boieri şi cucóne, vai mie, greŭ de creḑutŭ,
Uniţi toţi 'l-aŭ rugatŭ fórte vrêndŭ a le rescumpăra,
Şépte-mii de lei, privesce, ca cum arŭ fi o para;
Trece de la carantină, se duce pe Prutŭ în susŭ;
Şi cu dînsul d'impreună pêrĕ la Sculeni le-aŭ dusŭ;
Spre pază séŭ spre osîndă, în tabie le-aŭ închisŭ,
Pênĕ cândŭ s'aŭ stricatŭ Grecii, şi în apă le-aŭ împinsŭ,
Pescilorŭ le-aŭ făcut hrană, şi Prutul le-aŭ fost mormêntŭ !* *82
De prohodŭ n'aŭ avutŭ parte, nici locŭ sciutŭ în pămêntŭ.
Dumneḑeule înalte, Cerescule Împĕratŭ,
Dreptatea ta este mare. amŭ vĕḑut'o vederatŭ,
Că totŭ pe-a Prutului ţĕrmuri şi stîrvul lui aŭ rĕmasŭ!
Sufletul lui celŭ multŭ scârnavŭ Ghienei va fi părtaşŭ,
N'aŭ întârḑiatŭ osînda, rĕsplătirea fu pe locŭ,
Cu toţi ai sĕi d'impreună, căḑu la celŭ d'întêiŭ focŭ.

Spirul fuge peste Prutŭ. — Sărdarĭul Vasile, cu 500 Arnăuţi, se bate la Sculeni cu Turcii şi trece Prutul la Vrănesci. — Arnăuţii ocărescŭ pe capii Eteristi — Trisfetiténul. Luca din Floresci, Vlădica, Păunŭ, Dioghenidi, Fote Nicola, Macri şi fra-

Cea din Sculeni biruinţă bine nu s'aŭ isprăvitŭ,
Şi din sus unŭ trupŭ de óste, de iznóvă s'aŭ ivitŭ;
La cea de întêiŭ vedere, vĕḑêndŭ caifetŭ turcescŭ,
N'aŭ putută nici cum prepune cum că este duşmănescŭ;
Se ducŭ o samă se véḑă, alţii desbrăcaŭ pe morţi,
Şi vine rĕspunsŭ îndată cum că suntŭ Arnăuţi toţi,
Celŭ vestitŭ Sărdarŭ Vasile, pentru care-amŭ arĕtatŭ,
Că de Eteria tótă cu ai sĕi s'aŭ depărtatŭ,

ţiĭ Petrini, ocărescŭ pe Moldovenĭ. — Invocaţiune către Impĕratul cerescŭ în contra Grecilorŭ.

Şi cu Căpitanul Spirul pe Siretŭ era în susŭ,
Vrêndŭ ca sĕ păzéscă locul de orĭ şi care prepusŭ;
Luândŭ deplină sciinţă, prin înadinsŭ triimeşĭ
Cum că cea turcéscă óste, intrase tótă în Iaşĭ,
Îndată aŭ luatŭ drumul ca sĕ ĭésă dreptŭ la Prutŭ,
Căcĭ nădejdea era tótă a se'nlesni la trecutŭ.
Spirul, acelŭ falnicŭ Spirul, ce-aŭ prădatŭ ţéra de susŭ,
Nu sĕ'ncurcă, trece Prutul, vrêndŭ să ĭésă din prepusŭ.
Căcĭ elŭ căuta scăpare şi 'n prădile ce-aŭ făcutŭ,* *83
A se maĭ bate cu turciĭ nicĭ prin gândŭ nu 'ĭ-aŭ trecutŭ;
Vasile cu a sa óste, vr'o cincĭ-sute şi maĭ mulţĭ,
Cari aŭ avutŭ cu sine ceĭ maĭ aleşĭ Arnăuţĭ,
Apucă Prutul la vale, vine la Sculenĭ întinsŭ,
Potŭ sĕ'ncredinţezŭ aicea că pĕcatul l'aŭ împinsŭ;
Vine ca la ḑece césurĭ, află Greciĭ biruiţĭ,
Iarmarocul spartŭ cu totul, rĕmânŭ cu toţiĭ uĭmiţĭ;
Cu eĭ avéŭ duoĕ tunurĭ, lucru nefolositorŭ,
Într'o aşa întêmplare era pré slabŭ ajutorŭ.
Turciĭ aprinşĭ de mânie, falnicĭ şi fórte sumeţĭ,
Pentru a lorŭ biruinţă, şi maĭ pre-sus îndrăsneţĭ,
Incă nu 'ĭ-aŭ zăritŭ bine, şi îndată năvălescŭ,
Maĭ în sus de trecĕtóre la unŭ locŭ îĭ grămădescŭ.
Unŭ rădŭ ce era în prejmă, fórte multŭ 'ĭ-aŭ folositŭ,
Căcĭ vĕḑêndŭ aşa năvală, pré mulţĭ din eĭ aŭ dositŭ;
Fugŭ, dândŭ cela peste cela, pêrĕ în dreptŭ la Brănescĭ,
Ş'acolo, în vadŭ şi'n luntre, trecŭ ostile Elinescĭ;
Iĭ primescŭ Cazaciĭ bine, dar de arme 'ĭ-aŭ prădatŭ,
Intru o aşa 'ntêmplare, de bună voĭe le-aŭ datŭ.
Jalobe aŭ fostŭ în urmă, pricinĭ multe aŭ născutŭ,
Dar isprava pré puçină, întru cât amŭ cunoscutŭ;
Pre câţĭ în cotŭ grămădise ş'a scăpa n'aŭ apucatŭ,
N'aŭ avutŭ încotro face, şi'n resboiŭ s'aŭ încurcatŭ;
Norocul lorŭ carantina, căcĭ fiindŭ din dosul lorŭ,
Ca sĕ'ĭ lovĭască din tunurĭ, turciĭ nicĭ decum nu vorŭ.* *84
Se 'ngrijescŭ, de ceea parte vre unul a nu jigni,
Fiindŭ straşnicĭ poroncĭ date, pe grecĭ numaĭ a goni,
Căcĭ pe dealŭ era mulţime de norodŭ ce priivé,
Ş'unŭ batalionŭ de óste ce in frontŭ la malŭ avé;
Cu tótă paza făcută, greciĭ totŭ s'aŭ jăluitŭ
Cum că p'unŭ Macri Necola, tocma prin fracŭ l'aŭ lovitŭ;
O ghĭulé din mână 'n mână, purtând'o o arĕta,
C'o nepovestită spaĭmă, toţĭ greciĭ o căuta.
S'o lăsămŭ se o privéscă, noĭ se ne'ntórcemŭ la cotŭ
Ca să vedemŭ Arnăuţiĭ întru resbóĭe ce potŭ.
Incepŭ resboĭul cu turciĭ, între eĭ se înpuşca,

Pré rarŭ vedéĭ câte unul de pe calŭ cum că pica;
Daŭ şi eĭ în turcĭ năvală, dar nu departe de cotŭ,
Ş'apoĭ îĭ vedéĭ îndată, fugêndŭ înapoĭ cât potŭ.
Ochiĭ lorŭ maĭ totŭ-d'auna peste Prutŭ îĭ ţintuĭa,
C'acolo era scăpare, acolo nădăjduĭa;
Da din tunurĭ câte-o dată, dar de clacă, în zadar,
Căcĭ nu s'aŭ vĕḑutŭ nicĭ unul a fi betejitŭ macar;
Când le daŭ turciĭ năvală, şi nu maĭ îngăduĭa,
Ca puiĭ de potârnichĭe vedéĭ că se'mprăscia;
Uniĭ da înnotŭ cu caiĭ, alţiĭ în malŭ remâné
Lepăda ce-avé pe dênsul, şi 'n resboiŭ nu remâné;
Şi din tacâmul acesta îndestuĭ s'aŭ înnecatŭ,
Căcĭ săré în Prutŭ orĭ care vrêndŭ a se vedé scăpatŭ.
Voiŭ lăuda bărbăţiea a celorŭ ce aŭ stătutŭ* *85
Că din cotŭ sĕ scótă turciĭ, nicĭ de cum nu aŭ pututŭ;
Aŭ totŭ îngăĭmatŭ resboĭul pênĕ când aŭ înseratŭ,
Şi c'o bărbăţie mare, cât se dă s'aŭ apăratŭ;
Norocirea lorŭ că turciĭ, cu tunul nu puté da,
Căcĭ n'arŭ fi pututŭ sĕ ţie, nicĭ maĭ multŭ a maĭ răbda.
Dupĕ ce-aŭ purcesŭ spre séră, turciĭ aŭ maĭ contenitŭ,
Căcĭ acum era şi vreme a gândi de odihnitŭ;
Atuncĭ aŭ aflatŭ prilejul Arnăuţiĭ a scăpa,
Căcĭ chipŭ nu maĭ remăsese a se maĭ puté lupta;
Uniĭ c'o luntre stricată, alţiĭ cum puté în notŭ,
Lepădândŭ desagĭ şi straĭe, fugŭ peste nópte cum potŭ.
Acésta le-aŭ fostŭ scăparea, acésta 'ĭ-aŭ apăratŭ,
Că'n cursa care întrase, altŭ chipŭ n'avé de scăpatŭ.
A doua ḑi diminéţa, 'ĭ-amŭ vĕḑutŭ multŭ oviliţĭ,
Uniĭ goĭĭ, alţiĭ în ţolurĭ, alţiĭ în cergĭ învĕliţĭ;
Diminéţa cam rĕcóre, nu puté se'şĭ afle locŭ,
Căcĭ nóptea o petrecuse fără schinteĭe de focŭ;
Trage cerga de pe-o parte, de alta se desvăĭé,
Nu era maĭ multŭ acela ce 'nainte se fălé;
Suduĭa pe Pendedeca şi pe Cnézul blăstema,
Care de care maĭ scârnavŭ, cât se dă, îĭ defaĭma:
«Ne-aŭ adimenitŭ cu vorba, — ḑicéŭ uniĭ dintre eĭ, —
Starea ne-amŭ stricat'o tótă, lăsândŭ case şi fimeĭ;
Ne-aŭ adusŭ de la Odesa, ḑicêndŭ că are în Iaşĭ,
Ca la 30 de miĭ óste, ómenĭ vrednicĭ şi aleşĭ.
Le-amŭ vĕḑutŭ acum şi óstea, plăcintarĭ şi Arnăuţĭ,* *86
Şi din temniţă tîlhariĭ, de treĭ-sute nu maĭ mulţĭ.
Ne-aŭ adusŭ aice 'n cursă şi ne-aŭ prăpăditŭ pe toţĭ,
Vedeţi-'ĭ cum staŭ, săraciĭ, câmpul este plinŭ de morţĭ;
Eĭ s'aŭ trasŭ în carantină, mănâncă, bencheţuĭescŭ,
Şi ne privescŭ cu ochĭana, în ce chipŭ ne căsăpescŭ.

Ah! resplătire ceréscă, fă ceea ce scii că'i dreptŭ,
C'aceştĭ morţĭ ce staŭ aice, la judecată'ĭ aşteptŭ.
Turciĭ pré de diminéţă. începŭ ĭar a se ivi,
Dar nu aŭ aflatŭ pe nime a li se împrotivi;
Daŭ cu toţĭ la malŭ năvală, lucrurĭ grecescĭ de cătatŭ
Cele ce 'n vremea nevoiĭ, în fugă aŭ aruncatŭ.
Află arme, află strae, desagĭ şi caĭ nămoliţĭ,
Îĭ privéĭ totŭ pîlcurĭ-pîlcurĭ, în nămolurĭ tăvăliţĭ,
Pentru lucru de nimica, pentru o curé séŭ frêŭ,
Iĭ vedéĭ intrândŭ în apă, şi în malŭ pêrĕ în brêŭ;
Cu-acestŭ chipŭ vr'o duoĕ ḑile căutândŭ se zăbové,
Dar Greciĭ scârşnindŭ cu dinţiĭ, cu amar îĭ priivé.
Nu scia ce sĕ maĭ facă, peste fire ruşinaţĭ,
De necazŭ şi de durere îţĭ păré că suntŭ turbaţĭ;
Ceĭ din casa Eterieĭ. călughĕrĭ câţĭ maĭ era,
Locŭ nu puté ca sĕ'şĭ afle, nu se puté stêmpĕra,
Fugé sĕ nu se 'ntîlnéscă cu toţĭ aceştĭ disperaţĭ,
Căcĭ n'avé obrazŭ sĕ'ĭ véḑă sciindu'ĭ pré tulburaţĭ.
Sĕ temé căcĭ scia bine câte aŭ de auḑitŭ.
Vaĭ mie! câte vĕḑuse în destulŭ i-aŭ îngrozitŭ.
Celŭ puchĭosŭ Tresfetiténul şi Luca celŭ din Florescĭ,* *87
Diavoliĭ, ĭară nu călughĕrĭ, de'ĭ veĭ numi nemerescĭ.
N'aşĭ pomeni de Vládica ca sĕ nu pĕcătuescŭ,
Dar arétă'mĭ ce potŭ face cândŭ faptele ĭlŭ vĕdescŭ?
Panul şi Dioghenidi, Foti, Nicola, Macri.
Bezĭ ceĭ duoĭ din Bucovina, amênduoĭ fraţĭ Petrini,
Toţĭ umblândŭ din casă în casă, câtŭ aŭ şeḑutŭ în Sculenĭ,
Văpae vĕrsa din gură ocărîndŭ pe Moldovenĭ,
Cu multŭ scârnave văpsele, zugrăvindŭ, îĭ defăĭma,
Că n'aŭ vrutŭ sĕ se unéscă din sufletŭ îĭ blăstema;
Ḑicéŭ cum că Moldoveniĭ nu'sŭ chrestinĭ, n'aŭ Dumneḑeŭ,
Căcĭ nu trebuĭa să'i lase într'unŭ drumŭ aşa de greŭ;
De s'arŭ fi unitŭ cu dênşiĭ, nu s'arŭ fi zurbuluitŭ,
Ţarigradul şi Elada, de multŭ s'arŭ fi mêntuitŭ.
Duşmaniĭ chrestinătăţiĭ prin înadinsŭ triimeşĭ,
Aŭ rĕsbătutŭ la sarhaturĭ, ş'aŭ adusŭ pe turcĭ în Iaşĭ.
Căcĭ sub jugul tiranieĭ, toţĭ fiindŭ obicĭnuiţĭ,
Fugŭ de a lorŭ fericire a se vedé mêntuiţĭ;
Vorŭ sĕ sufere robiea, sub cumplitul jugŭ turcescŭ.
Lăsaţi'ĭ décă le place halul celŭ dobitocescŭ;
De le vorŭ cădé în mână, ţĕranĭ, boĭerĭ de Divanŭ,
Sĕ pue într'o frigare pe unŭ turcŭ ş'unŭ moldovanŭ;
De vorŭ trece în Moldova, orĭ în ce parte de locŭ,
Fără jignire de cugetŭ, sĕ dé sabie şi focŭ,
Oraşe, Tîrgurĭ şi sate, a le pustii de totŭ,

Ca ceĭ ce-orŭ scăpa sĕ ḑică că'ĭ altŭ duoilea potopŭ.
Cerescule Împĕrate, uită-te din Cerŭ şi veḑĭ,* *88
Tu estĭ cumpăna dreptăţiĭ, tu poţĭ sĕ le îndreptezĭ;
Privesce tótă năpastea unuĭ némŭ înviforatŭ,
Care, împilatŭ de duşmanĭ, se află pré supĕratŭ;
Nu lăsa să bêntuéscă nisce rĕĭ asupritorĭ,
Ce n'avé cuvêntŭ sĕ'ĭ tragă împreună lucrătorĭ;
Arma nóstră fiindŭ plugul, de la noĭ ce ascepta,
Cum credé din détorie a ne puté strămuta?
Şi ce-amŭ vĕḑutŭ de la dênşiĭ, ce pildă bună ne-aŭ datŭ?
Pentru c'amŭ privitŭ chrestiniĭ pe chrestinĭ cum aŭ prădatŭ?
Séŭ batjocura şi rĕul în ţéră ce aŭ lucratŭ?
Şi osînda ce cu dênşiĭ aŭ adusŭ cândŭ aŭ intratŭ?
Tună peste eĭ Dómne, mêndriea lorŭ s'o sdrobescĭ,
Apărătorul dreptăţiĭ sĕ cunóscă că tu estĭ;
Duşmănésca lorŭ voinţă, nu'ĭ lăsa a împlini,
Ş'unŭ norodŭ asupritŭ fórte, sĕ'lŭ véḑĭ a se poticni.

Turciĭ în Iaşi, taie pe Grecĭ. — Strășnicia luĭ Chihaia-beĭ. — Salih-paşa. — Greceanu — Cerchez, Brăescu, Latif, Sotiri, Stavru, Pascu, îndestuléză armata turcéscă. — Salih-paşa şi Chihaia-beĭ vorŭ se adune boieriĭ bejănarĭ. — Convorbirea luĭ Chihaia-beĭ cu Greceanu. — Curtea domnéscă devine reşedinţa paşeĭ. — Boieriĭ din ţéră cerŭ Seraschieriuluĭ unŭ Caĭmacamŭ. — Alexandru-Vodă-Suţu móre otrăvitŭ în Bucurescĭ. — Resvrătirea luĭ Tudorŭ. — Se rânduesce Domnŭ asupra amânduror a ţerrilorŭ Scarlat Calimah. — Caĭmacamul ţereĭ Româneseĭ Costake Negre, acelŭ altŭ Moldoveĭ Vogoride. — Caracterul acestorŭ duoĭ bărbaţĭ. — Venirea luĭ Vogoride în Iaşĭ. — Numirile luĭ. — Prădările Turcilorŭ. — Enicerĭĭ şi topciiĭ. — Salih-paşa. — Nazir-Mustafa-Efendi. — Intrigile luĭ Vogoride între Turcĭ. — Chihaia-beĭ şi Iusuf-paşa seraschie-

In Sculenĭ sĕ lăsămŭ Greciĭ, noĭ la Iaşĭ sĕ ne 'nturnămŭ,
Pravăţŭ avêndŭ istoriea în care acum lucrămŭ;
Óstea cea împĕrătéscă, veselă c'aŭ biruitŭ,
Si pe duşmaniĭ din ţéră gonindu'ĭ s'aŭ mêntuitŭ,
Pe margine puindŭ straje, în urdiea lorŭ s'aŭ trasŭ,
Căutândŭ cu mare sete de Greciĭ ce-aŭ maĭ rĕmasŭ.
Jidoviĭ, orĭ şi pe care de grecŭ îlŭ va fi vĕditŭ,
Fără multă cercetare, pe locŭ era prăpăditŭ.
Pe uliţe vedéĭ stîrvurĭ, căcĭ ducêndŭ îĭ têrĕia,* *89
Obosindŭ de totŭ vre uniĭ, unde cădéŭ îĭ tăia.
S'aŭ primejduitŭ mulţime, din pămêntenĭ şi străinĭ,
Pe cari neîngropêndu'ĭ, era mâncare la câinĭ.
Pe câţĭ ducéŭ în urdie, boieriĭ îĭ mêntuia,
Căcĭ dândŭ orĭ ce chiezăşie, cercetându'ĭ nu'ĭ tăia;
Apoĭ făcêndŭ mijlocire, boieriĭ câţĭ eraŭ toţĭ,
Aŭ contenitŭ a se face, ca maĭ înainte morţĭ;
Se făcé, dar la vre unul ce era fórte vĕditŭ,
Unde nu rĕmâné chipurĭ a puté fi isbăvitŭ;
Chihaia-beĭ zabetŭ straşnicŭ, cu dênsul nu se juca,
Poronca o dată dată, nu 'ndrăzné a o călca;
O urmare câtŭ de mică din protivă de urma,
Fără multă cercetare, îndată îlŭ zugruma.
C'o măciucă ciobănéscă, ce lîngă dênsul ţiné,
Unuia de'ĭ da cincĭ-şése téfĕrŭ nu maĭ rĕmâné;
Se înfricoşase óstea, de dênsul toţĭ tremura,
Salih-paşa, în urdie, nu se scia de era.
Grecénul, Cerchez, Brăescul, Latif, Sotiri şi alţĭ,

rîul, cadiŭ.—Mehemet-paşa Muhafizul devine seraschierŭ. — Vogoride chiamă pe boierĭ înapoĭ. — Intórcerea în ţéră a luĭ Gheorghie Cuza, Lascaraki Sturdza, Beldiman, Pomer, Mavrocordat, Donicĭ, Miclescu şi a altora — Intiĭele urmărĭ a le luĭ Vogoride.—Pomer, vel Cămĕraşŭ.— Divanul se compune din Ioan Sturdza, Beldiman, Gheorghie Cuza, Brăescu Vasile Miclescu, Raşcanul, Andronicŭ Donicĭ, Racoviţă, Ion Tăutul, Lascaraki Sturdza, Mavrocordat, Latif şi Episcopul de Huşĭ ca locotenentŭ de Mitropolitŭ.—Abusurile şi prădăciunile. — Pomer la Huşĭ. — Blăstemul.

Iorgu Stavru şi cu Pascu, toţĭ câţĭ eraŭ adunaţĭ;
Eĭ se 'ngrijé în urdie tóte a îndemâna,
Dar cu mare greutate le puté întêmpina.
Carne, dar maĭ vêrtosŭ pâne, greutate cât gândescĭ,
In nisce aşa prilejurĭ, cu ce chipŭ sĕ le 'nlesnescĭ;
Cu tót' a lorŭ sîrguinţă, trudă, necazŭ ce aŭ trasŭ,
De nu era Chihaĭa-beĭ, nu sciŭ câţĭ arŭ fi rĕmasŭ,* *90
Zabetlîcul luĭ celŭ straşnicŭ, acesta îĭ înlesné,
Căcĭ în locŭ de pâne, óstea, maĭ multŭ cu malaiŭ hrăné,
Mâncaŭ chitanŭ Eniceriĭ, nu ḑicéŭ macar cuvêntŭ,
După ce s'aŭ dusŭ de-aĭce, în urmă aŭ luatŭ vêntŭ.
Salih-paşa, Chihaĭa-beĭ, spre a se îndemâna,
De unde eraŭ boĭeriĭ, vorŭ pe toţĭ a'ĭ aduna;
Vorŭ s'aducă la locŭ ţéra, fiindŭ bejănăriţĭ mulţĭ,
Uniĭ în locurĭ străine, ĭar alţiĭ ascunşĭ prin munţĭ;
Boĭerilorŭ de aice, la ceĭ de peste hotarŭ,
Poroncescŭ la toţĭ sĕ scrie, sĕ nu şéḑă în zadarŭ,
La urma lorŭ sĕ se 'ntórcă, ţéra a o sprijini;
Dar întru aşa prilejurĭ, cine póte îndrăzni ?
Se tulbură Chihaĭa-beĭ vĕḑêndŭ că nu s'aŭ ivitŭ
Din boĭerĭ macar vre unul după cum s'aŭ vorovitŭ;
Chiamă pe Aga Grecénul, şi, cu unŭ glasŭ multŭ restitŭ,
Ḑice: «unde 'ţĭ suntŭ boĭeriĭ, de bocciŭ m'aŭ socotitŭ ?
Casele lorŭ şi oraşul, eŭ voĭescŭ ca sĕ'lŭ păzescŭ,
De ce nu vorŭ a se 'ntórce, ce pricinĭ îĭ îngrozescŭ ?
Greciĭ ce aŭ fostŭ în ţéră, 'ĭ-amŭ stricatŭ, 'ĭ-amŭ prăpăditŭ,
Pentru ostenéla tótă, spune'mĭ eŭ ce-amŭ dobînditŭ?
Unde'ĭ a lorŭ mulţămire? halal macar n'amŭ vĕḑutŭ,
Unŭ ghĭaurlîcŭ ca acesta, nicĭ o dată n'amŭ creḑutŭ.
De nebăgare de sémă, însuşĭ eĭ se vorŭ căi,
Eŭ 'mĭ-amŭ făcutŭ datoriea, n'orŭ puté a'mĭ bănui.»
Se silesce multŭ Grecénul, vroindŭ a încredinţa,* *91
Căcĭ rîvna luĭ era mare, pe toţĭ a puté cruţa,
Ḑice cumŭ că: «vinŭ boĭeriĭ, îndoĭală nu'ĭ nicĭ cum,
Cum că'ĭ curăţită ţéra, n'aŭ sciinţă pêr' acum;
Işĭ vorŭ face datoriea, pentru că'sŭ cunoscĕtorĭ,
Precum cu încredinţare 'ţĭ-amŭ maĭ spusŭ de-atâtea orĭ.»
Douĕ ḑile dup'aceste urdiea aŭ maĭ ţinutŭ,
O versare de plóĭ mare supărându'ĭ fórte multŭ;
Aŭ datŭ voĭe ósteĭ tótă în conace a întra,
Hotărîndŭ case, dughene, maĭ multŭ a nu apăra;
Paşa-Kapisi, facŭ curte, Chihaĭa-beĭ aŭ întratŭ,
Fiindŭ odăĭ şi locŭ mare, spre aerŭ îndestulatŭ;
Salih-Paşa şi agale, care unde aŭ voitŭ,
Aŭ întratŭ fiesce-care fără a fi rînduitŭ;

Căcĭ era după plăcere, orĭ care unde vroĭa,
Case fiindŭ marĭ şi bune, pré lesne sĕ învoĭa;
Se aşéḑă toţĭ prin casă, orĭ şi care după placŭ,
Avêndŭ toţĭ de fală mare că aŭ minunatŭ conacŭ.
Boĭeriĭ acestĭ de-aice, privé cu mare amarŭ,
Că nu s'arétă vre unul din ceĭ de peste hotarŭ,
Căcĭ fiindŭ maĭ mulţĭ la numĕrŭ, putéŭ maĭ multŭ a lupta,
Ţéra pe 'ncetul s'o-adune, ş'a o puté îndrepta.
Sĕ sfătuĭescŭ între dênşiĭ a cere unŭ Caĭmacamŭ,
Ca sĕ înblânḑéscă ţéra şi sĕ'lŭ aĭbă de călcanŭ,
S'alerge, sĕ înlesnéscă la nevoĭ ce vorŭ avé,
Căcĭ necazul lorŭ celŭ mare, spre acésta priivé;
La Serascheriŭ arĕtare, sĕ se facă rânduĭescŭ,* *92
Căcĭ de-acolo ajutorĭul cu toţiĭ nădĕjduescŭ.
Cine-aŭ putută sci, vaĭ mie! c'acestĭ înadinsŭ trămişĭ,
Aŭ sĕ aducă osîndă, şi în ţéră şi în Iaşĭ,
Şi o stingere de istovă a unuĭ norodŭ întregŭ!
Amarŭ mie, triimişiĭ, nu sciŭ însuşĭ spre ce mergŭ.
Alexandru-Vodă-Suţul, Domnul Ţereĭ Românescĭ,
De bólă séŭ de otravă, sĕvêrşitŭ în Bucurescĭ,
Vestea aşa se lăţise, că aŭ muritŭ otrăvitŭ,—
N'amŭ nicĭ o încredinţare, dar aşa s'aŭ vorovitŭ.—
Devletul luândŭ sciinţă, îndată aŭ rônduitŭ
Pe Scarlatŭ-Calimah-Vodă. Lucru îĭ obicĭnuitŭ;
Domnul rônduesce 'ndată Caĭmacamĭ la Bucurescĭ,
Duoĭ boĭerĭ ceĭ maĭ aprópe, cu poroncĭ împĕrătescĭ:
Unul îĭ Costaki Negre, a luĭ Calimah cumnatŭ;
Cela-l-altŭ îĭ Vogorodi, în Ţarigradŭ însemnatŭ,
Intrigantŭ de ceĭ de frunte, bulgariŭ ḑice că'ĭ de neamŭ,
Şi că se trage din Vogor, dar dovadă nicĭ cum n'amŭ;
Sciŭ atâta că în fire maĭ amarnicŭ nu s'aŭ datŭ,
Vicleanŭ, nesăţĭosŭ şi lacomŭ, făcutŭ numaĭ pe prădatŭ.
Din Ţarigradŭ Caĭmacamiĭ, după obiceiŭ purcegŭ,
Nu maĭ cruţă ostenélă, ce şi ḑi şi nópte mergŭ;
Vinŭ în Bucurescĭ şi află totŭ norodul buĭmăcitŭ,
Supĕratŭ, îngrijitŭ fórte, şi în spaĭmă adâncitŭ.
Un Tóderŭ Vladimirescul, omŭ viclénŭ, înşelătoriŭ,
Învrăjbitoriŭ de noróde, de rele iscoditoriŭ,* *93
Redicase capŭ în ţéră, ómenĭ de óste scria,
Pentru dreptăţile ţĕriĭ ḑicé că se nevoĭa;
Proclamaţiĭ îndestule împrăsciindŭ în norodŭ,
Se fălé ca sĕ desfacă a Grecilorŭ tiranŭ nodŭ;
Asuprirĭ şi urmărĭ rele, cu totul a conteni,
A desbrăca maĭ multŭ ţéra, nime a nu îndrăzni.
De aŭ urmatŭ de la sine, séŭ de alţiĭ d'aŭ fostŭ pusŭ,

Lasŭ a cerceta acésta celŭ ce va fi în prepusŭ.
Toţĭ tîlhariĭ şi toţĭ reiĭ din ţéră se resvrăté,
Pentru că Vladimirescul cât sĕ da îĭ ocroté;
Totŭ într'acestŭ cursŭ de vreme, ce din Iaşĭ aŭ resunatŭ,
Urmarea Domnuluĭ Suţu, trecerea luĭ Ipsilantŭ,
De care luândŭ sciinţă Devletul, aŭ rônduitŭ
Totŭ Scarlatŭ Vodă sĕ fie Domnul acelŭ legiuitŭ.
Desparte şi elŭ îndată Caĭmacamiĭ ceĭ aleşĭ,
La Bucurescĭ a fi unul, iară cela-l-altŭ in Iaşĭ;
Dar îndată dupĕ-acésta s'aŭ descoperitŭ de totŭ,
Celŭ multŭ învĕlitŭ în taĭnă ale Grecilorŭ complotŭ;
Se vĕdesce Eteriea, planul s'aŭ descoperitŭ,
Din Ţarigradŭ scapă uniĭ, dar ceĭ maĭ mulţĭ aŭ peritŭ.
Caĭmacamiĭ luândŭ veste, amênduoĭ la unŭ sarhatŭ,
S'aŭ trasŭ voindŭ sĕ aréte credinţă şi sadacatŭ;
Uniĭ ḑicŭ că din poroncă aŭ ieşitŭ din Bucurescĭ
Că în prepusŭ eraŭ tóte sĕminţiele grecescĭ.
Pe aceştĭ duoĭ, Seraschierîul, socotindu'ĭ credincioşĭ,
Şi întru a ţĕreĭ slujbă îndestul de practicoşĭ,* *94
Aŭ orônduitŭ pe Negre Caĭmacamŭ la Bucurescĭ;
Că aŭ avutŭ norocŭ ţéra, nu'ĭ cuvêntŭ sĕ te'nduoescĭ.
De-avé ânimă grecéscă şi duhul luĭ răpitoriŭ,
Avé cugetŭ, avé milă, de Dumneḑeŭ temătoriŭ;
A lua avé plăcere, dar nicĭ cum a desbrăca,
Cu-a noroduluĭ suspinurĭ nu vré a se îmbrăca;
Măcar căĭ adeverată arĕtarea ce-amŭ făcutŭ,
Dar în ţéra Românéscă, pênĕ'n sfîrşitŭ n'aŭ plăcutŭ.
Sĕ venimŭ la Vogoridi: în Moldova rônduitŭ,
Acesta căderea ţĕreĭ tótă aŭ pricinuitŭ;
Vine ca o mîţă blândă, politicosŭ şi supusŭ,
Aŭ luatŭ gazdă la curte, întru o odae susŭ,
La Chihaĭa-beĭ, la Paşa, agalele, ce era,
Făcêndŭ cu eĭ cunoscinţă, cât puté se gudura.
Boĭeriĭ ceĭ de aice, îlŭ cunoscé, îlŭ scia,
La haractirul ce pórtă, nimicŭ nu se îndoĭa;
C'aŭ fostŭ Cămĕraşŭ şi Hatmanŭ, şi Pârcălabŭ la Galaţĭ,
Din ceĭ aleşĭ şi elŭ unul, între Greciĭ ceĭ-lalţĭ;
Îndestul numaĭ atâta, că întêiŭ cândŭ aŭ venitŭ,
În vremea luĭ Scarlat-Vodă, aŭ fostŭ aicĭ surgunitŭ;
Întrigile ce făcuse nu eraŭ de suferitŭ,
Sĕ nu fi venitŭ aice, de demultŭ era peritŭ.
Din boĭerĭ pe câţĭ aflase, cât se dă îĭ măgulĭa,
Căcĭ cursele luĭ, printr'înşiĭ, a întinde se fălĭa;
Blândŭ, politicosŭ şi smerinŭ, nu cum era cunoscutŭ* *95
La toţĭ era de mirare omul cum s'aŭ prifăcutŭ.

Incepe a căta trébă, cât prin mână ĭĭ trecé,
Dar fără sfatŭ şi'ntrebare cât de puçinŭ nu făcé;
Orônduesce ispravnicĭ, boĭerenaşĭ, logofeţĭ,
Căcĭ aceĭ maĭ de ispravă, se aflaŭ împrăstieţĭ;
La douĕ séŭ treĭ ţinuturĭ eraŭ boĭerĭ maĭ aleşĭ,
Ceĭ-l-alţĭ, pe-o călitură, derdemeĭ şi nevoĭeşĭ,
Toţĭ făcuţĭ spre desbrăcare, făr'a gôndi la pĕcatŭ,
Pe celŭ maĭ bunŭ dintre dênşiĭ, sĕ'lŭ spêndurĭ nejudecatŭ,
Fără milă, fără sufletŭ, fără cugetŭ chrestinescŭ,
In osînda rĕsplătireĭ, c'orŭ cădé, nu mĕ 'ndoĭescŭ.
Vogoridi luândŭ cârma, pré strîmtoritŭ se afla,
Căcĭ straşnicul Chihaĭa-beĭ, nu'lŭ lăsa nicĭ a sufla;
Elŭ poroncé, lucra tóte, făcé ceea ce voĭa,
De la dênsul ceré hrana oştilorŭ ce trebuĭa,
Beşlegĭ, Cârk-Sărdarŭ pe-afară, elŭ singurŭ aŭ rônduitŭ,
Averĭ grecescĭ cum sĕ tragă însuşĭ aŭ povăţuitŭ.
Dumnedeule! afară ce grozăvie era,
De cercetărĭ şi de jacurĭ ţéra se cutremura;
Herghelĭĭ, cireḑĭ şi turme, tóte ḑicé că'sŭ grecescĭ,
Cuĭ sĕ maĭ arĕţĭ durere, la cine sĕ jăluescĭ?
Pâĭne la moşiĭ şi lucrurĭ, griŭ, păpuşoiŭ cât era,
Cu cară de rônduĭală, în Cordonŭ sĕ strecura,
Tóte c'un preçiŭ de nimică, cum îĭ viné le vindé,
Boĭeriĭ orôndatoriĭ sĕ făcéŭ că nu vedé.
De sĕ'mprotivé vre unul, cuvêntŭ de ḑicé macarŭ,* *96
Urum îlŭ numé îndată, era vaĭ, era amarŭ;
Caĭ, şi boĭ, şi de oĭ turme, la Brăila se căra,
De sîlnica lorŭ pornire, ţéra se cutremura.
Întru adevĕrŭ o parte puté sĕ fie grecescĭ,
Dar însutitŭ de acele eraŭ cele boĭerescĭ.
Isprăvindŭ cele de-afară, pĕcatul căḑu pe Iaşĭ
Unde sciaŭ că'ĭ averea tuturorŭ celorŭ aleşĭ;
În Monastirĭ şi ghĭavghirurĭ, care unde-aŭ apucatŭ,
Vaĭ mie! nu scia nime c'a cădé acestŭ pĕcatŭ.
Toţĭ cari din Iaşĭ fugisĕ de sîlnicele nevoĭ,
Credéŭ că'n puçine ḑile s'orŭ întórce înapoĭ;
Cu dênşiĭ pré puçinŭ lucru în fugă aŭ rĕdicatŭ,
Sprintene, la purtatŭ lesne, care cum aŭ apucatŭ.
Maĭ întêiŭ casă, ghevghirurĭ, cam pe taĭnă s'aŭ prădatŭ,
Chihaĭa-beĭ sĕ ĭea singurŭ, ceĭ-l-alţĭ nu l'aŭ răbdatŭ,
Topciiĭ şi Eniceriĭ, maĭ întêiŭ s'aŭ rĕdicatŭ;
Iaşule, amar de tine, în ispita ce-aĭ picatŭ!
Bărboĭu, cea d'întêiŭ jertfă, de cât tóte s'aŭ făcutŭ;
Se tulbură Chihaĭa-beĭ, urmarea nu 'ĭ-aŭ plăcutŭ,
Pornesce cavazĭ îndată, pe topciĭ a'ĭ înfrêna,

Rĕul şi a lorŭ pornire, a puté întêmpina,
Orĭ-ce vorŭ afla răpite, din mâna lorŭ sĕ le ĭea,
Căcĭ a sĕ lăţĭ vr'unŭ sunetŭ, cu totul ĭlŭ spăria.
Eniceriĭ şi topciiĭ, începŭ a se rĕzvrăti
Asupra luĭ Chihaĭa-beĭ, vorŭ cu toţĭ a'şĭ rĕsplăti.* *97
Ḑicŭ că nu potŭ ca sĕ'lŭ rabde, singurŭ numaĭ a prăda,
Singurŭ sĕ se foloséscă şi ceĭ-l-alţĭ a răbda;
Ĭlŭ îngrozescŭ sĕ rĕdice zorbalîcŭ asupra luĭ,
Cum aŭ maĭ făcutŭ o dată între Bêrladŭ şi Vasluĭ.
Iată prilejŭ, iată vreme, Vogoride a lucra,
Întru prigonirĭ şi intrigĭ, pêrĕ în gâtŭ a întra,
Căcĭ într'altŭ chipŭ nu se póte a se vedé mêntuitŭ,
Pênĕ cândŭ pe Chihaĭa-beĭ nu'lŭ va vedé isgonitŭ;
Intrigarisesce óstea, pe ceĭ micĭ şi pe ceĭ marĭ,
Căcĭ aceĭ ce'ĭ voĭaŭ bine, din agale, eraŭ rarĭ.
Pe Salih-Paşa cu ură, ĭlŭ pornescŭ asupra sa,
Prin argimagzariŭ cu pîră începŭ toţĭ a'-lŭ apĕsa;
Arétă că Eniceriĭ, topciiĭ, nu'sŭ vinovaţĭ,
În prădările urmate eĭ nu suntŭ amestecaţĭ,
N'aŭ făcutŭ nicĭ facŭ nimică, suntŭ supuşĭ, ascultătorĭ,
Se arétă blânḑĭ în ţéră şi cătră locuitorĭ;
Topciiĭ, vrăjmaşĭ de mórte, cu toţiĭ se rĕzvrătescŭ,
Tunurile c'orŭ întórce asupra luĭ, se fălescŭ;
Salih-Paşa, cu mânie, vra sĕ se tragă din Iaşĭ,
Ĭĭ dă de scire îndată prin înadinşĭ trĭimeşĭ;
Ḑice c'o aşa urmare, maĭ multŭ nu póte răbda,
De va fi vr'o întrebare, ce rĕspunsŭ va pute da;
Din Iaşĭ s'a trage afară, cu aĭ seĭ s'a depărta,
C'aŭ perdutŭ răbdarea tótă, maĭ multŭ a puté lupta;
Dă poroncĭ pentru gătire, şi îndată s'aŭ gătitŭ,
Caiĭ de menziliĭ aduce, şi sta gata de pornitŭ.* *98
Se tulbură Chihaĭa-beĭ, pré tare s'aŭ îngrijitŭ,
Alérgă ca sĕ'lŭ opréscă şi sĕ'lŭ véḑă înblânḑitŭ,
Căcĭ nicĭ de cum nu'ĭ da mâna cu dênsul a se prici,
Că nu contené Devletul straşnicŭ a le poronci
Sĕ nu supere raéoa, că nicĭ cum nu va lipsi,
Pururea sĕ cerceteze şi cumplitŭ va pedepsi.
Unŭ oŭ séŭ puĭŭ de găină, luatŭ cu chipŭ răpitorŭ,
Se va pedepsi de mórte silnicul asupritorŭ.
Acésta'ĭ da supĕrare, îngrijire ĭĭ făcé,
Că lucréză Vogoridi nicĭ prin gôndul luĭ trecé.
Nazif-Mustafa-Efendi, hogechĭanŭ împĕrătescŭ,
Ĭuzul-Emeni a ostiĭ, din interesu sĕ unescŭ,
C'aicĭ fiindŭ Chihaĭa-beĭ, nu potŭ a se folosi,
Cele răpite din ţéră, nu era chipŭ a 'ndosi,

Interesŭ particularnicŭ a căuta se feré,
Căcĭ straşnicul Chihaĭa-beĭ nicĭ de cum nu suferé.
Hogeghĭanul, duhŭ amarnicŭ, adûncŭ şi fórte isteţŭ,
Tehpergiŭ şi lacomŭ fórte, şi cât se dă îndrăsneţŭ,
De'ĭ aşa, ce nu potŭ face, ce nu potŭ a isprăvi,
Avêndŭ patimă şi pizmă, ne maĭ putêndu'lŭ privi!
Salih-Paşa, omŭ blândŭ fórte, dreptŭ şi înbunătăţitŭ,
Cum că'ĭ intrigă la mijlocŭ, cât de puçinŭ n'aŭ simţitŭ,
Ce spuindu'ĭ că raéoa se pradă neîncetatŭ,
Împrotivitoriŭ în formă îndată s'aŭ arĕtatŭ;
Scrie, pîrésce şi face tóte câte aŭ putută,* *99
Orĭ-ce 'ĭ-aŭ trecutŭ prin mână, spre ajutoriŭ aŭ făcutŭ.
Arétă că Eniceriĭ suntŭ supuşĭ, ascultătorĭ,
Pentru linistea raeliĭ, eĭ suntŭ ceĭ maĭ rîvnitorĭ;
N'aŭ sciutŭ ce sĕ lucreze, şi că elŭ îĭ împăcatŭ,
Căcĭ o strună ca acésta nicĭ de cum arŭ fi călcatŭ,
Urmarea şi a lorŭ fapte, mórte 'ĭ-aŭ pricinuitŭ,
Căcĭ nu aŭ voitŭ sĕ lingă aceea ce aŭ stupitŭ.
Apucase de ḑisese, şi îĭ disvinovăţi,
Silitŭ a fostŭ ca se tacă, a răbda ş'a înghiţi.
Dupĕ intrigile tóte, pîra ce toţĭ îĭ aŭ datŭ,
Jáfuirele urmate, Devletul nu le-aŭ răbdatŭ;
Cu aĭ sĕĭ, pe Chihaĭa-beĭ, prin fermanŭ aŭ rĕdicatŭ,
Şi Iusuf-Paşa, cu dênsul, împreună le-aŭ picatŭ.
Mehmet-Paşa Muhafisul Silistreĭ, s'aŭ rônduitŭ
Ostiĭ Seraschĭeriŭ sĕ fie de Devletŭ pomăzuitŭ.
Mergêndŭ în gĭosŭ Chihaĭa-beĭ, la Bêrladŭ s'aŭ desteptatŭ
De cele ce pentru dênsul Vogoride aŭ lucratŭ;
Mânile 'şĭ mânca de cĭudă, şi nicĭ scia ce făcé,
Dar puterea luĭ căḑusĕ, în zădar câte ḑicé.
De aicĭ osînda ţeriĭ începe, şi sfîrşitŭ nu'ĭ,
Durerea eĭ cine vede, jacurile cuĭ sĕ spuĭ!
Ca nisce lupĭ într'o turmă aŭ căḑutŭ asupra eĭ,
Care s'o rumpă maĭ tare, sĕ sfădéŭ eĭ între eĭ.
Caĭmacamul, acum slobodŭ, ĭea un chipŭ poroncitoriŭ,
Câţĭ-va din boĭerĭ sĕ vie, era pré sirguitoriŭ,* *100
Interesŭ, tarafŭ sĕ'şĭ facă, ş'a se puté apăra,
De va fi vr'o cercetare, lesne a sĕ scutura;
Scrie cărţĭ, pe mulţĭ îndémnă, sĕ nu şéḑă în zădarŭ,
Sĕ nu sufere necazul, care tragŭ peste hotarŭ;
Sĕ vie ca sĕ slujască, décă suntŭ dreptĭ patrioţĭ,
Buĭorultiurĭ a paşĕĭ, triimete pe la toţĭ.
Postelnicul Iorgu Cuza, elŭ maĭ întêiŭ aŭ trecutŭ,
Şi dupĕ elŭ câţĭ-va alţiĭ, multŭ zăbavă n'aŭ făcutŭ,
Precum Lăscăraki Sturdza, şi Vornicul Beldimanŭ,

Pomer și vr'o duoĭ-treĭ alțiĭ, din logofețĭ de divanŭ;
După acestia 'ndată vornicul Mavrocordatŭ
Și alțĭ câțĭ-va maĭ la urmă, după pilda ce aŭ datŭ,
Vornicul Donicĭ, Miclescul, și din Bêrlădenĭ câțĭ-va
Ceĭ ce-aŭ avutŭ îndrăznélă ș'aŭ credutŭ că vorŭ lupta;
Acestia, și aceĭa ce nu s'aŭ maĭ strĕmutatŭ,
Uniĭ neavêndŭ prilejurĭ, alțiĭ că aŭ căutatŭ
Averea lorŭ sĕ nu'șĭ strice, și starea a'șĭ ocroti;
Alțiĭ sĕ'șĭ facă norocul, fără a maĭ socoti.
Rîdémŭ, audindŭ a dice, patrieĭ că s'aŭ jertfitŭ,
Interesuluĭ maĭ bine, dică, că'ĭ maĭ potrivitŭ.
Uniĭ una, alțiĭ alta, dar totŭ îĭ voiŭ lăuda,
Căcĭ mĕ aflu în merare, cum aŭ maĭ pututŭ răbda,
Ș'aceĭ ce goniaŭ norocul, ș'aceĭ desnădăjduițĭ,
Maĭ toțĭ acum cătaŭ chipurĭ, a se vedé mêntuițĭ;* *101
Dar eŭ sĕ le lasŭ aceste la altŭ locŭ de arĕtatŭ,
Căcĭ din cursul istorieĭ simțescŭ că m'amŭ depărtatŭ;
La boierĭ sĕ ne întórcemŭ, sĕ vedemŭ ceaŭ lucratŭ.
Adunându-se atâțĭa, în slujbă cum aŭ intratŭ,
Vogoridi pe orĭ-care, ĭ-aŭ priimitŭ pré frumosŭ,
Cu chipŭ plinŭ de bucurie, blândŭ și multŭ politicosŭ;
Pe orĭ care, fiindŭ singurŭ, îlŭ ceré într'ajutorŭ,
Povățuitorŭ și sfetnicŭ, împreună lucrătorŭ;
Când era în adunare, se arĕta supăratŭ,
Adâncitŭ în îngrijire și fórte multŭ disperatŭ.
Condeĭul maĭ nicĭ o dată din degete îĭ cădé.
Deĭ făcéĭ vr'o întrebare, fórte silitŭ respundé;
Sub mantaoa fățiărieĭ o blândețe arĕta,
Plămădită cu mândriea întru care înnota.
Îlŭ măguléŭ ceĭ fățiarnicĭ, fără a se rușina,
«Slăvirea Sa Caĭmacamul,» în totŭ locul rĕsuna;
Titlul acesta, cu falǎ se vedé că'lŭ priimé,
Făcé hazŭ, afla plăcere, simțéĭ că se mulțămé.
Dintre toțĭ îĭ plăcé Pomer, și'ndată la elŭ l'aŭ trasŭ,
Și din ispravnicŭ de curte îlŭ făcé vel Cămĕrașŭ,
Ca după petecŭ și sacul sĕ se pótă potrivi,
Că apoĭ totŭ furtișagul, nu se póte isprăvi.
Pe lîngă Pomer, și alțiĭ încă s'aŭ alăturatŭ,
Ânimĭ próste, de nimica și fără cugetŭ curatŭ.
Se alcătuescŭ voĭniciĭ, se așédă pe prădatŭ,
Amar de tine Moldovo, în ce ispită aĭ datŭ!
Ce lupĭ aŭ sĕ te'mpresóre, cum aŭ a te bêntui,* *102
Cum te-aĭ scutura de dênșiĭ, óre cum te-aĭ mêntui!
Spre a face legĭuite tóte câte vorŭ lucra,
Unŭ Divanŭ sĕ'nchipuĭéscă de trebuință era;

Ĭlŭ alcătuescŭ îndată, din boĭerĭ orônduescŭ,
Căcĭ acum avé de unde, pe câţĭ suntŭ maĭ prisosescŭ.
Pe Vornicul Ión Sturdza, logofétŭ aŭ rônduitŭ,
Căcĭ din ceĭ bĕtrânĭ nicĭ unul acestŭ rangŭ n'aŭ primitŭ ;
Rônduescŭ dupĕ acésta pe Vornicul Beldimanŭ,
Ḑicêndŭ cum că are praxis şi sciinţă în Divanŭ ;
Postelnicul Gheorghe Cuza alŭ Agieĭ epistatŭ
Se orônduesce vornicŭ, n'aŭ vroitŭ, multŭ s'aŭ luptatŭ;
Nu vra sĕ lase agiea, Brăescul aŭ biruitŭ !
Căcĭ din Turcĭ avé prietenĭ, mergé desnădejduitŭ;
Apoĭ Vasile Miclescul Spătarŭ din ceĭ învechiţĭ,
Şi acesta ĭarăşĭ Vornicŭ cu ceĭ de maĭ susŭ numiţĭ;
Pe Caminarĭul Râşcanul ĭarăşĭ ĭlŭ orônduescŭ,
A patra Vornicŭ sĕ fie în Divanul pămêntescŭ;
Vornicul Andronicŭ Donicĭ, însuşĭ aŭ vrutŭ, ş'aŭ primitŭ,
Cea de aproḑĭ Vornicie, luând'o s'aŭ mulţămitŭ ;
Pe bĕtrânul Racoviţă, Vornicŭ alŭ obştieĭ 'lŭ facŭ,
Şi pe Banul Ión Tăutul, cu a Politieĭ împacŭ ;
Lascarachi Sturdza Hatmanŭ ca sĕ fie aŭ voitŭ,
Prin buiordiŭ se face, dar la urmă s'aŭ căitŭ,
Că'n starea ce era ţéra, nu avé nicĭ unŭ iratŭ,
De-aceea fără zăbavă aŭ cerutŭ de l'aŭ schimbatŭ.* *103
Visternicŭ se rônduesce Vornicul Mavrocordatŭ,
Nu le-aŭ fostŭ dupĕ plăcere, căcĭ eĭ avéŭ altŭ planŭ datŭ,
Şi pe Latif Caminarĭul, de la Calimah pripasŭ,
Care nevrêndŭ a se'ntorce, în Moldova aŭ rĕmasŭ,
Spătarŭ se orônduesce, în Divanul pămêntescŭ,
Caramanlĭŭ ḑicŭ, sĕ fie, şi némul luĭ armenescŭ;
La începutŭ multă rîvnă arĕta descoperitŭ,
Dar l'aŭ arĕtatŭ sfîrşitul c'unŭ sufletŭ multŭ pîngăritŭ;
Duşmanŭ patrieĭ la tóte, şi la evgenişti la toţĭ,
Sită, din códă de câĭne, bună ca sĕ facĭ nu poţĭ!
Iată dar alcătuirea a Divanuluĭ obştescŭ,
Cum era din învechime, şi cum se obicĭnuescŭ.
Tocmaĭ într'acéstă vreme din arhiereiĭ duşĭ,
Aŭ trecutŭ, din ceea parte, şi Episcopul de Huşĭ;
Rîvna dar şi îngrijirea ca sĕ vie l'aŭ silitŭ,
Căcĭ unŭ călugĕrŭ nemernicŭ, fugêndŭ din Huşĭ s'aŭ fălitŭ
Prin mijlocirea turcéscă, episcopie sĕ ĭea,
În nisce vremĭ ca aceste, se puté, nu şuguĭa;
Maĭ virtosŭ avêndŭ şi pilda ceea ce aŭ sĕvêrşitŭ,
Eclesiarhul de Romanŭ, că s'aŭ hirotonisitŭ
La Turnova de Episcopŭ, lipsindŭ celŭ adevĕratŭ;
Ispravă n'aŭ pututŭ face, dar pré multŭ aŭ supăratŭ
Tagma cea bisericéscă, şi pe boĭerĭ câţĭ era,

Unŭ pronomion alŭ țĕreĭ vrêndŭ cu toțĭ a apăra,
Dar s'aŭ apăratŭ pré bine, căcĭ de voĭea sa s'aŭ trasŭ,
La Răchitósa egumenŭ, vrêndŭ și nevrêndŭ aŭ rĕmasŭ.
Etă dar Divanul țeriĭ, bine-rĕŭ alcătuitŭ,
Avêndŭ în elŭ unŭ episcopŭ, în locŭ de Mitropolitŭ.* *104
Potŭ legĭuĭ orĭ ce dare dupĕ planul ce avé,
Precum era interesul, și scoposul priivé.
Milă îțĭ era de țéră, s'o vedĭ cum o bêntuĭa,
Iscodirĭ n'ajungé 'n minte, pe câte alcătuĭa,
Neajunsŭ de chĭeltuele, și lefe pe la ostașĭ,
Bănăriĭ, ocĭ pe la crîșme, dărĭ pe slugĭ și pe breslașĭ,
Vêndărĭ de moșiĭ cu anul, cu cuvêntŭ că suntŭ grecescĭ,
Séŭ că'sŭ Grecĭ orôndatoriĭ, altele monastirescĭ,
Eĭ le vindéŭ între dênșiĭ, și ĭar eĭ le cumpăra,
A lorŭ era totŭ folosul, altul nu vedé para.
Strașnice orônduele de ĭalovițĭ și de oĭ,
Nefiindŭ vacile grase, alegé frunte de boĭ;
Curgéŭ oile pe drumurĭ, tóte gata a fĕta,
Cincĭ oca nu trăgé una, și cine maĭ căuta;
Intra în Iașĭ o mulțime, atât din josŭ și din susŭ,
Și peste treĭ-patru dile audéĭ cum că oĭ nu'sŭ.
De iznóvă rônduĭală, saŭ hapca a cuĭ era,
Zapciĭ alergaŭ prin țéră, în cât se cutremura.
Nisce taingiĭ multŭ scârnavĭ, din ceĭ boĭerescĭ cĭocoĭ,
De-a săraceĭ țéră pradă, vedéĭ cu turme de oĭ;
Oile gata sĕ fete, vindé câte o rublĭa,
Li se hotărîse prețĭul, maĭ multŭ nu se tîrguĭa.
Dar Eforiĭ, epistațiĭ, bandiĭ aceștĭ tîlhărescĭ,
De vite ce adunase, crede-mĕ te îngrozeștĭ!
Toțĭ dicé că'sŭ cumpĕrate de la Turcĭ din taĭnatŭ,* *105
Dumnedeule Inalte, mĕ mirŭ cum ĭ-aĭ maĭ răbdatŭ!
Alegŭ întru proviantură, și furagĭul pentru caĭ,
A tîlhărieĭ tertipurĭ, sĕ le arățĭ gură n'aĭ!
Nu maĭ era rônduială, era pradă și potopŭ,
Cu zapciĭ de prin ortale, unde găsé lua totŭ;
Grîul, orzul, păpușoiĭ, ca rîurile curgé,
Și peste cincĭ-șése dile, nu scia ce sĕ facé;
Vedéĭ magasioneriĭ, asudațĭ și multŭ scârbițĭ,
Strigândŭ cum că nu'ĭ făină, și eĭ toțĭ suntŭ prăpădițĭ;
Zorbalîcul este gata, toțĭ Eniceriĭ răcnescŭ,
Caĭmacamul și boĭeriĭ, ceĭ ântêĭ se prăpădescŭ;
Anafora sĕ se facă, sĕ ĭea pâne de la toțĭ....
Într'o vreme ca acésta nu iscăli déca poțĭ?
Sĕ tînguĭaŭ Divaniștiĭ, și mânile îșĭ frângéŭ,
Ceĭ ce eraŭ slabĭ la fire, pré puçinŭ de nu plângéŭ,

Alţi vestitori maĭ amarnicĭ, c'unŭ tertipŭ deosebitŭ,
Arĕtaŭ că de treĭ ḑile orzul totŭ s'aŭ isprăvitŭ.
Găsescŭ sĕ bitirdiséscă parale de-orŭ numĕra,
Dar în Visteriea ţĕreĭ nu găsescŭ nicĭ o para.
«Luaţĭ cu împrumutare,» — strigaŭ alţiĭ maĭ sumeţĭ,—
«Şi întâmpinaţĭ nevoiea, slujbă s'arĕtaţĭ de vreţĭ;
Sĕ vĕ arĕtaţĭ credinţa, dreptĭ, patrioţĭ de sunteţĭ,
Venindŭ banĭ în Visterie, lesne a'ĭ lua puteţĭ.»
A tâlhărieĭ tertipurĭ numaĭ suntŭ de arĕtatŭ,
Căcĭ nicĭ unul n'avé cugetŭ, nicĭ credinţă că'ĭ pĕcatŭ.* *106
Cerescule Împĕrate, tună din cerŭ preste eĭ,
C'a se împila norodul, îĭ sciutŭ că tu nu vreĭ;
Nu lăsa sĕ osîndéscă unŭ norodŭ nevinovatŭ,
În nisce gurĭ nesăţióse, sĕ caḑă ca unŭ vênatŭ!
Tună, aprinḑêndŭ vĕzduhul, de fulgerile cerescĭ,
Răpitoriĭ sĕ'nţelégă, cum că vreĭ sĕ pedepsescĭ!
Divaniştiĭ vedéŭ tóte, simţéŭ câte se lucra,
Dar cine avé putere în cercetărĭ a întra.
Striga, ḑicé, Caĭmacamul, şi se arĕta mâhnitŭ,
Dar era ca sĕ aréte, cum că nu este unitŭ;
De deschidé vr'unul gura şi ceva décă grăia
A sfîrşi macarŭ cuvêntul nime nu'lŭ îngăduĭa.
Fesaturĭ ḑicé că face, s'aducă lipsă, nevoĭ,
Ca peste poroncă óstea sĕ se ducă dintre noĭ.
În nisce aşa prilejurĭ, cândŭ pistólele juca,
Cine îndrăzné o strună ca acésta a călca?
Cea maĭ mică 'mprotivire, de-arĕtaĭ, daĭ în belé,
Cu Ocna şi Mônăstirea, Caĭmacamul se fălé;
Cuĭ s'arĕţĭ ce sĕ lucréză şi cuĭ se te jăluiescĭ,
C'o mişcare cât de mică, putéĭ se te prăpădescĭ.
Huşul într'o ḑi luĭ Pomer a se 'mprotivi aŭ vrutŭ,
Şi în tótă Adunarea batjocură l'aŭ făcutŭ;
«De molitevnicŭ sĕ'şĭ cate, 'ĭ-aŭ ḑisŭ, c'atâta îĭ datŭ,
Sĕ nu scurme ca găĭna, căcĭ n'a fi maĭ multŭ răbdatŭ;»
Şi alte sumeţe vorbe, care nu'sŭ de pomenitŭ* *107
Unde ceĭ bătrânĭ aĭ ţĕreĭ, nicĭ cum n'arŭ fi îndrăznitŭ.
Judece acum orĭ cine, de se dă a suferi
O persónă ca acésta, Pomer a batjocori.
Cine? vr'un omŭ de ispravă? ba, sumeţŭ ce n'avé glasŭ,
Pe carele Vogoridi făcuse vel cămĕraşŭ;
A răpirilorŭ tertipurĭ, singurŭ cu aĭ séĭ făcé,
Căcĭ în pricinĭ ca aceste nimene nu'lŭ întrecé.
Pe elŭ sĕ'lŭ lăsămŭ aice, sĕ'ĭ dămŭ vreme a gôndi,
Vr'unŭ tertipŭ de-o dare nouă, a maĭ puté iscodi.—

De Slatina arĕtare, mi se cade ca sĕ facŭ,
Arderea, a eĭ stricare, îĭ greşală sĕ o tacŭ.

Isgoniţĭ din Tirgovişte, căpitaniĭ Năstase şi Dumitru, cu 92 de Arnăuţĭ, se tragŭ prin munţĭ la Mălinĭ. — Soborul Slatineĭ refusă a'ĭ priimi în monastire. Eĭ intră cu vicleniă. — 200 Turcĭ din Iaşi mergŭ sĕ'ĭ lovéscă. — Pregătirile volontirilorŭ în monastire. — Nemţiĭ şi maĭ mulţĭ boierĭ privescŭ din cordonŭ lovirea. — Intiĭul atacŭ alŭ Turcilorŭ se respinge.—Prin unŭ jidovŭ eĭ daŭ focŭ monastireĭ. — Lupta în Biserică.— Căpitanŭ Năstase ucide pe Delibaşa.— Lupta încetéză. — Greciĭ fugŭ în cordonŭ.—Se îngrópă 400 turcĭ, 16 volintirĭ şi câţĭ-va călugĕrĭ. — Turciĭ se întorcŭ la Iaşĭ. — Nevoile Iaşuluĭ. —Traficul luĭ Vogoride cu cinurile de boeriă.— Eniceriĭ începŭ a părăsi Iaşul.

Acea falnică zidire tăĭnuită între munţĭ,
La orĭ care întêmplare adăpcstire la mulţĭ,
Unde viéţa, averea, ceĭ bejănăriţĭ scăpa,
Vaĭ mie, tóte cenuşă, starea eĭ nu întreba;
Tóte arse, prăpădite, în stare a lăcrima;
Ânima cea maĭ păgână, privindŭ se puté dărma!
Pricinuitorĭ stricăriĭ şi acesteĭ osîndirĭ,
Îĭ Năstase şi Dumitru, Căpitanĭ de volintirĭ.
Din Tîrgoviste toţĭ Greciĭ, vĕḑêndu-se rĕŭ stricaţĭ,
Aŭ căutatŭ mêntuire, şi a se vedé scăpaţĭ;
Acestĭ duoĭ avêndŭ cu dênşiĭ câţĭ-va vrednicĭ Arnăuţĭ,
Nouă-ḑecĭ-şi-duoĭ la numĕrŭ, ḑicŭ că nu eraŭ maĭ mulţĭ;
Toţĭ prin munţĭ luase drumul, pravăţŭ Moldova avêndŭ,* *108
Căcĭ cunoscênd'o pré bine, de de multŭ avéŭ în gôndŭ
La Moldova sĕ se tragă, din prăḑĭ a se folosi,
Eĭ, maĭ întêiŭ de cât turciĭ, osînda a sĕvîrşi.
Locŭ la eĭ îndemânaticŭ Slatina o hotărescŭ,
Şi dupĕ unŭ drumŭ multŭ trudnicŭ, la Mălinĭ toţĭ tăbărescŭ.
Proĭestosuluĭ daŭ veste, sĕ'ĭ priméscă îĭŭ poftescŭ,
Prin jurămêntŭ îĭ arétă că eĭ multŭ nu zăbovescŭ;
O ḑi-duoĕ de odihnă, atâta cerŭ de la eĭ,
Hrana vorŭ lua din sate, atât pâne cât şi mieĭ;
Vorŭ trece în Bucovina, unde suntŭ mulţĭ adunaţĭ,
Ceĭ maĭ aleşĭ şi maĭ vrednicĭ, dintre-a Eterieĭ fraţĭ.
Proĭestosul şi Soborul, sĕ rógă, îĭ sfătuescŭ,
Nicĭ cum la eĭ sĕ nu vie, căcĭ pe toţĭ îĭ prăpădescŭ;
De suntŭ chrestinĭ, sĕ nu facă unŭ pasŭ aşa duşmănescŭ,
Căcĭ, de a lorŭ bună voĭe, nicĭ de cum nu'ĭ priimescŭ.
Vĕḑêndŭ dar că pe călugĕrĭ nu potŭ a'ĭ îndupleca,
Aŭ hotărîtŭ între dênşiĭ alte chipurĭ a cerca,
C'unŭ tertipŭ viclénŭ sĕ între, că'n silă chipŭ nu era,
Monastirea fiindŭ tare, n'avéŭ pe unde întra;
Ş'aşa într'o diminéţă, cu unŭ chipŭ multŭ tîlhărescŭ,
Amăgindu-se portarĭul, toţĭ în nuntru năvălescŭ;
Întră, nu cu duşmănie, ce cu chipul celŭ maĭ blândŭ,
Încredinţéză soborul c'orŭ purcede pré curêndŭ.
În zadar îĭ rugămintea, în zadar îĭ măgulescŭ,
Arĕtêndŭ c'a lorŭ întrare Monastirea prăpădescŭ,* * 09
Şi pe toţĭ câţĭ spre scăpare acolo aŭ alergatŭ,
Unŭ norodŭ sĕ osîndéscă, îĭ cruḑime, îĭ pĕcatŭ.
Nu se 'nduplecă nicĭ unul, ce aşéḑă, stăpînescŭ,
Însĕ nu cu vrăjmăşie, nicĭ cu vr'unŭ chipŭ duşmănescŭ;

Veselï că s'aŭ pusŭ la cale, dorința aŭ sĕvîrșitŭ,
Unde credé sĕ'mplinéscă scoposul lorŭ în sfîrșitŭ.
Locul multŭ îndemânatecŭ, monastire la hotarŭ,
Nu se 'ngrijé de nimică, de dușmanï n'avé habarŭ;
Pâine, carne de la sate, sĕ le-aducă poroncescŭ,
Tóte cu îndestulare, pentru plată nicï gôndescŭ.
În Mălinï cum se ivise, s'aŭ datŭ de scire la Iașï
De către isprăvnicie, prin înadinșï triimeșï;
Pe-unŭ Delibașa, cu óste în dată aŭ rônduitŭ,
Cu elŭ două din agale, și cu grabă 'ï-aŭ pornitŭ,
Sĕ méργă ca sĕ lovéscă dușmanul nestêmpăratŭ,
Unul macarŭ sĕ nu scape, se ceré neapăratŭ.
Ostașiï trecêndŭ prin Romanŭ, s'aŭ adaosŭ și maï mulțï,
Avêndŭ de mare plăcere, ca sĕ se primble la munțï;
În Fölticenï toțï s'adună, punŭ la cale, sfătuescŭ,
Și fórte de diminéță spre Slatina se pornescŭ.
La Mălinï fiindŭ că este, cale de un sfertŭ de césŭ,
Aprópe de monastire, acolo cu toțï aŭ trasŭ;
Acolo se punŭ la cale, avan-gvardie pornescŭ,
Fórte încetŭ după dênșiï și cei-l-alțï năvălescŭ.
Greciï luasĕ de veste, avêndŭ jidovï triimeșï,* *110
Ca sĕ îï înscîințeze de mișcările din Iașï.
În marginea Țigănimeï, cât-va afară din satŭ,
Într'o casă țigănéscă, treï Arnăuțï aŭ lăsatŭ
Sĕ sté acolo spre pază, pururea a priveghïa,
La dușmănésca urmare, cândŭ se vorŭ apropia.
Aceï de la monastire, începŭ toțï a se găti,
Și sĕ iscodéscă planurï, spre a se împrotivi.
Afară de monastire, de la pórtă începé,
O livadă îndestulă, unde destuï încăpé;
De răzloțï îngrăditura, în nuntru dudăul susŭ,
Unde din eï orï și care puté sta bine ascunsŭ;
Răréscŭ răzloțiï atâta în cât pușca încăpé,
De unde fără sĕ védă, ca sĕ dé resboiŭ puté.
În clopotniță de-asupra, câțï-va spre pază s'aŭ pusŭ,
Vrêndŭ ca sĕ păzéscă pórta, slobodindŭ focurï de susŭ;
Sĕ așédă pe la locurï metereze apucândŭ,
Și cu îngrijire mare, armele lorŭ încărcândŭ,
Cu toțiï în îngrijire, pe dușmanï îï astepta,
Cu o-mie-duoĕ-sute, era greŭ a se lupta;
Duoï-spre-dece turcï s'arétă, spre monastire viindŭ,
Fără nicï o îngrijire, bêndŭ tïutïunŭ, alțiï cântândŭ;
Viindŭ aprópe de strajă, Arnăuțiï le daŭ focŭ,
Unul din turcï se rănesce, și altul cade pe locŭ;
De-o lovire făr' de veste, cu toțiï multŭ îngroziți,

Se întorcŭ sĕ dee veste, fórte tare îngrijiţĭ;* *111
Arnauţiĭ ĭesŭ din casă, apucă la délŭ în sus,
Că vine óstea turcéscă, nu maĭ încape prepus;
La aceĭ din monastire, daŭ de scire, povestescŭ,
Isprava care făcusĕ, cu bucurie vestescŭ;
Cu toţiĭ în nerăbdare, pe duşmanŭ îlŭ astepta,
Sĕ'lŭ vĕḑă cum va sĕ vie, în ce chipŭ s'a arĕta.
Era întru îngrijire, însĕ nu multŭ tulburaţĭ,
Căcĭ la hotarŭ pré apró pe, privé Nemţiĭ înşiraţĭ;
Un Maĭorŭ cu călărime, Ungurŭ din ceĭ maĭ aleşĭ,
Cu câtă-va pedestrime, toţĭ spre pază triimeşĭ,
Din boĭerĭ câţĭ-va d'aicea, şi din prostime maĭ mulţĭ,
Toţĭ la hotarŭ staŭ cu Nemţiĭ, priivindŭ pe Arnăuţĭ,
Sĕ véḑă a lorŭ mişcare şi de ce s'orŭ apuca,
Şi întru resboiŭ cu turciĭ d'orŭ puté a se 'ncurca.
În sfîrşitŭ sĕ vĕḑu turciĭ, silnicĭ, fórte înfocaţĭ,
Unŭ bulucŭ îndestul mare, toţĭ la unŭ locŭ adunaţĭ;
Arnăuţiĭ ceĭ spre pază, ce'n clopotniţă era,
Începŭ toţĭ a da din focurĭ, începŭ a se tulbura;
Turciĭ creḑu cum că paza Arnăuţilorŭ îĭ susŭ,
De vr'o cursă n'avé frică, nicĭ era la vr'unŭ prepusŭ;
Toţĭ privindŭ în sus cu ochiĭ, spre pórtă s'apropia,
Privegherea cea maĭ mare, la măzgalurĭ ţintuĭa;
De acolo-asteptaŭ focul, îngrijirea lorŭ era,
Nu sciaŭ ce-a sĕ le vie, ce era a'ĭ supăra.
Apropiindu-se óstea, la celŭ d'întêiŭ grecescŭ focŭ,* *112
Ce aŭ datŭ din carabine, fruntea aŭ căḑutŭ pe locŭ;
Apoĭ daŭ şi din pistóle, ne maĭ cătândŭ a da dreptŭ,
Căcĭ fiindŭ tare apró pe, glonţurile staŭ în peptŭ.
O năprasnică lovire, unŭ sunetŭ neaşteptatŭ,
Şi o cursă necreḑută, îndată 'ĭ-aŭ desceptatŭ;
La unŭ hirisăŭ de vale, se întorcŭ, s'adună toţĭ,
Ne'ngrijindu-se nimică de ceĭ ce aŭ căḑutŭ morţĭ;
Acolo sĕ sfătuĭască, maĭ bune mĕsurĭ sĕ ĭea,
Intr'o cursă şi maĭ mare, sĕ nu caḑă sfătuĭa.
O vreme aşa de bună, Greciĭ nu o prăpădescŭ,
Intră toţĭ în monastire, şi în cât potŭ sĕ gătescŭ.
Fără multă prelungire, Turciĭ ĭarăşĭ se pornescŭ,
Dar a da la porţĭ năvală, maĭ multŭ nu maĭ îndrăznescŭ;
Prin prejurul monastiriĭ, bulucurĭ toţĭ se primbla,
Pe unde potŭ ca sĕ între, chipurĭ cerca a afla.
Se domirescŭ maĭ la urmă, află unŭ tertipŭ frumosŭ,
Unŭ jidovŭ punŭ de dă focul, la grajdurile din dosŭ,
Vêntul multŭ îndemânatecŭ, monastirea aŭ aprinsŭ,
Şi'ndată cele din nuntru, o văpae le-aŭ cuprinsŭ;

Grecii zăluzi de văpae, pîrliţi de straşnicul focŭ,
Nesciindŭ ce sĕ mai facă, alergaŭ din locŭ în locŭ,
Puçină adăpostire, locŭ ceva mai rĕcoritŭ,
Unde nefiindŭ binale, era mai de suferitŭ.* *113
La oltarŭ în dosŭ se află, acolo toţi năvălescŭ,
Acolo de pîrlitură, sĕ scape nădăjduescŭ.
Eî se îngrijaŭ sĕ scape de focul ce 'i-aŭ cuprinsŭ,
Turcii cătaŭ sĕ resbată în locul ce s'aŭ închisŭ;
Facŭ silinţă, află chipuri, găsescŭ povăţuitorŭ,
Care le încredinţéză chipul celŭ mai lesnitorŭ;
Nisce umblătorĭ din façiă, ce prin zidŭ lagumŭ avé,
A zidurilorŭ tărie, fórte tare o slăbé;
Acolo'ĭ povăţuesce, locul cum l'aŭ arĕtatŭ,
Se pornescŭ cu sîrgă mare, pêr' n'aŭ spartŭ n'aŭ încetatŭ;
Aŭ fostŭ greŭ vr'o treĭ sĕ intre, căcĭ apoĭ s'aŭ înlesnitŭ,
Pórta acolo aprópe, la dênsa aŭ năvălitŭ.
Sĕ trezescŭ Grecii cu Turcii în monastire intraţĭ,
În biserică năvală, daŭ a se vedé scăpaţĭ;
Căcĭ din dosŭ fiindŭ cu toţiĭ, nu vedé ce se lucra,
Nicĭ aŭ simţitŭ ca se pótă acelŭ locŭ a'lŭ apăra;
Căcĭ n'aŭ avutŭ privighere, ş'a intra aŭ zăbovitŭ,
Unde aŭ găsitŭ pe-orĭ care, acolo l'aŭ şi jertfitŭ.
Câţĭ-va călugĕrĭ ce vêrsta sĕ fugă nu 'ĭ aŭ ertatŭ,
Jertfă s'aŭ făcutŭ mânieĭ, la'ndreptărĭ nu s'aŭ uitatŭ.
La biserică năvală, daŭ aprinşĭ şi înfocaţĭ,
Vrêndŭ sĕ scótă, sĕ jertféscă, pre ceĭ în nuntru intraţĭ.
Grecii lesnisĕ intrarea, căcĭ uşile n'aŭ închisŭ,
Le-aŭ lăsatŭ vrêndŭ ca sĕ aibă drumul slobodŭ şi deschisŭ.
Dupĕ ce-aŭ vĕḑutŭ năvala, carabinele începŭ,* *114
Unŭ vasŭ păré de văpae, căruĭea dăduse cepŭ;
Întru unŭ minuntŭ intrarea, s'aŭ astupatŭ de ceĭ morţĭ,
Chipŭ nu avéŭ ceĭ de-afară a puté intra pe porţĭ;
Tragŭ pe morţĭ vrêndŭ sĕ destupe, sĕ facă celorŭ viĭ locŭ,
Dar nu era prin putinţă, că nu contené din focŭ.
Enicerésca năvală, nu s'aŭ datŭ, nu'ĭ de creḑutŭ,
Aşa turbată mânie, ochĭ de omŭ n'aŭ maĭ vĕḑutŭ!
Pe mortŭ trăgé într'o parte, şi în locul luĭ cădé,
Că călca morţĭ în picĭóre, îĭ păré că nu vedé.
«Ghiri» strigaŭ din agale, ca sĕ tragă înapoĭ,
Şi eĭ năvăléŭ orbesce ca la o turmă de oĭ!
Delibaşa, din năvală, înapoĭ puçinŭ s'aŭ trasŭ,
Şi in mijlocul ogrăḑiĭ stândŭ pe gândurĭ aŭ rĕmasŭ.
Căpitanul Anastase, pe feréstră l'aŭ zăritŭ,
De pe celenghiŭ îlŭ cunósce, simţesce descoperitŭ
Că'ĭ celŭ d'întêiŭ din agale a oştiĭ poroncitorŭ,

Care stândŭ trasŭ do o parte, se afla priivitorŭ.
Şishanéoa ïea în mână, pune la ochï; îï dă focŭ,
Şi îndată îlŭ rĕstórnă cu unŭ telcurşumŭ pe locŭ;
Îlŭ lovesce dreptŭ în frunte, din locŭ nu s'aŭ maï mişcatŭ...
Se supără óstea tare, toţï la elŭ aŭ alergatŭ.
Contenesce totŭ rĕsboiul, îlŭ scotŭ afară pe mortŭ,
C'o nespusă întristare, pe mânile lorŭ îl portŭ.
Ïésĕ toţï din monastire, dupĕ elŭ s'aŭ înşiratŭ.* *115
Căcï şi vremea începuse a merge spre înseratŭ;
Mortuluï facŭ îngropare, şi apoï se întorcŭ toţï,
Făr' a avé priveghïere pentru ceï ce-aŭ căḑutŭ morţï.
Din biserică ïesŭ Greciï, vĕdŭ isprava ce-aŭ făcutŭ,
Dupĕ ce-aŭ desbrăcatŭ morţiï, toţï în Cordonŭ aŭ trecutŭ,
Şi d'impreună cu dênşiï, şi călugĕrï câţï eraŭ,
Gróza ce aŭ trasŭ săraciï, vestindŭ se cutremuraŭ;
Ceï din Fŏlticeniï Ispravnicï, luândŭ veste, rônduescŭ,
Trupurile sĕ îngrópe, unŭ boïerenaşŭ pornescŭ;
Amŭ vorovitŭ cu acela, 'mï-aŭ spusŭ că 'ï-aŭ numĕratŭ,
N'avé cuvêntŭ sĕ minţéscă, creḑŭ a fi adevĕratŭ.
Din Turcï peste patru-sute, puçinŭ óreşï-ce maï mulţï,
Şi şése-spre-ḑece tocma, volintirï şi Arnăuţï,
Bez călugĕriï ce vremea afară ï-aŭ apucatŭ,
Care fără nicï uă vină în sabie aŭ picatŭ,
De care aŭ sĕ dé sémă Greciï acolisitorï,
Şi d'unŭ Sfântŭ Lŏcaşŭ multŭ vrednicŭ, fără cuvêntŭ surpătorï.—
La Iaşï, se intorcŭ ostaşiï, se ne întórcemŭ şi noï,
Sĕ vedemŭ cele urmate, a oraşuluï nevoï;
Sĕ vedemŭ ce se lucréză, norodul cum se lupta,
Vaï mie, vr'o veste bună, crede-mĕ nu ascepta;
Într'o vreme de osîndă, fericire maï asceptï?
Cândŭ ţéra se stăpînesce de lacomï şi de nedrepţï?* *116
Ce pentru interesŭ vinde, patriea şi patrioţï?...
N'arŭ lăsa întru odihnă, de-arŭ puté, şi pe ceï morţï!
Cercetezŭ, facŭ întrebare, amar mie, ce ascultŭ,
Bănăritŭ, necazŭ, osîndă, în cât nu se dă maï multŭ;
«Slăvirea sa Caïmacamul,» întru fantasie Domnŭ,
Pe celŭ ce vené sĕ'lŭ róge, nu'lŭ maï socoté de omŭ.
Îngrijatŭ de trébă multă, şi fórte multŭ supĕratŭ,
Se primbla în pasul mare, în odae disperatŭ;
Celŭ ce voïa sĕ'ï vorbéscă, a prelungi nu'lŭ răbda,
Dupĕ douĕ-treï cuvinte, începé din mânï a da;
De interesŭ, de parale, a vorovi de avéï,
Te-asculta cu bucurie, sta la vorbă în cât vreï.
Vĕḑêndŭ ţéra scăpătată, locuitoriï căḑuţï,
Altŭ tertipŭ pune la cale, fiindŭ desbrăcătorï mulţï;

Sĕ ĭea de la ceĭ cu stare, pe dênşiĭ a'ĭ desbrăca,
Căcĭ n'avé sĕ dé vr'o sémă, şi cât vré iĭ încărca.
Începe a da pitace cu cinurĭ de boĭeriĭ,
Nebunescŭ ceĭ slabĭ la minte, se'nglótă în datoriĭ;
Unŭ norodŭ nebunŭ de ómenĭ sĕ nu scape alerga,
Fără nicĭ uă gĭudecată, cu baniĭ lorŭ se ruga;
Ce-'ĭ maĭ de gĭosŭ Stolnicie, maĭ la vale nu mergé,
Décă avé banĭ maĭ glótă, atuncea îşĭ alegé;
Băeţiĭ din Visterie, şi de Divanŭ logofeţiĭ,
Orôndatorĭ de prin sate, în avere maĭ sumeţĭ;* *117
Din Isprăvniciĭ băeţiĭ, maziliĭ cum şi ocolaşĭ,
Şi din ceĭ de pe la ţéră, ruginiţĭ boĭerenaşĭ,
De pe la moşiĭ vatajiĭ, de la boĭerĭ cĭocoĭaşĭ,
Alergaŭ toţĭ ca turbaţiĭ, îşĭ făcéŭ samă prin Iaşĭ;
Unul Sardarŭ, altul Stolnicŭ, altul ceré Căminarŭ,
Ceĭ ce eraŭ maĭ în stare, se urcaŭ pĕr' la Spătarŭ.
Ministriĭ lu Vogoridi, vrêndŭ pe toţĭ a'ĭ aţiţa,
Cucă, tuĭurĭ că ascéptă, cât puté încredinţa;
Că'sŭ pe drumŭ, cuvêntŭ nu este, din césŭ în césŭ s'ascepta,
Că nu s'arŭ ţiné în samă, vré pre toţĭ a'ĭ depărta.
Cu aşa încredinţare, maĭ adăoga la preçiŭ,
Ş'acelŭ ce lua pitacul, s'arĕta şi maĭ sumeţŭ.
Uniĭ priivindŭ zăbava, nevrêndŭ multŭ a se ruga,
Dintre Turcĭ avêndŭ prietenĭ, sĕ ĭea pitacŭ alerga;
In cât se dă, Caĭmacamul, Turcilorŭ se'mprotivé,
Preçiurile c'orŭ sĕ scadă, maĭ 'nainte priivé;
Hatîrŭ la uniĭ păzesce, nu lua nicĭ o para,
Căcĭ cu tertipul acesta, fórte multŭ se apăra;
Striga în gura cea mare că dă boĭeriĭ nevrêndŭ,
Şi tóte aŭ sĕ se strice de către elŭ pré curêndŭ;
Iĭ lăsa sĕ înţelégă, că îndată ce-a domni,
Cu aceĭ făcuţĭ de dênsul, nu se potŭ a se uni.
Cu unŭ tertipŭ ca acesta, c'unŭ aşa chipŭ tîlhărescŭ,
Că se caliciaŭ atâţĭa, nicĭ cum nu se domirescŭ.* *118
Boĭerĭ, armenĭ cum şi jidovĭ, la împrumutărĭ aŭ trasŭ,
Din stările ţĕreĭ una, neglobită n'aŭ rĕmasŭ.
Cu atâta metalŭ scârnavŭ, ce dracul aŭ maĭ lucratŭ,
Într'alte mâĭnĭ, ca sĕ între, se cunoscé vederatŭ;
De-a scăpa apoĭ toţĭ rĕiĭ, potŭ a maĭ nădĕjdui,
Totŭ le rĕmâné nădejde că uniĭ nu s'orŭ căi.
Întru acestŭ cursŭ de vreme, Eniceriĭ supăraţĭ,
Căcĭ eĭ n'avéŭ cândŭ sĕ şédă, într'unŭ locŭ astêmpĕraţĭ,
Începŭ vederatŭ sĕ fugă, rôndurĭ-rôndurĭ se pornescŭ,
Décă vr'unŭ resboiŭ nu este, dicŭ că nu maĭ zăbovescŭ.
Se vedé pe tótă dĭua Iaşul a se deşerta,

În norodŭ ce bucurie, credêndŭ c'orŭ puté lupta;
Cunoscéŭ bine, săraciĭ, că de s'orŭ împuçina,
Cu o lesnire maĭ mare puté a'ĭ îndemâna.

Grecii occupă din nouŭ Slatina. —Salih-Paşa trămite Eniceriĭ în contra lorŭ. — Greciĭ pradă Folticeniĭ şi mergŭ la Sĕcul.—Turciĭ ardŭ Slatina. — Descrierea Sĕcului, refugiul multorŭ bĕjănarĭ. — Episcopul de Romanŭ, Ghenadie, trămite odórele luĭ la Sĕcul. — Sĕcul occupatŭ de 500 Grecĭ şi Arnăuţĭ din Tîrgovişte sub Sărdarîul Iordaki, Georga Călĕuşul, Farmaki şi Căpitanŭ Niculi. — 2000 Turcĭ, sub Mehemet Bosniacul şi Balanoglu, se trămitŭ în contră-le. — Prădăciunile Turcilorŭ şi a ispravnicilorŭ de Neamţŭ. —Iusuf Gerahul. — Hussein-Aga. — Wolf starostele însoçesce pe Turcĭ. — Intîlnirea Grecilorŭ cu Turciĭ între Sĕcul şi Neamţul. — Lupta d'înaintea Sĕculuĭ. — Sórta bĕjănarilorŭ din Mónastire. — Sărdarîul Gheorghiţă Mehmendarîul. — Salih-paşa la Sĕcul caută sĕ împiedece prădăciunile Enicerilorŭ — Turciĭ pradă Agapia şi Vératicul, ardŭ Agapia. — Robiea uneĭ fete de masilŭ din Herţa.— Intrarea Turcilorŭ în Vĕraticŭ. —Călugĕriţele se împrăscie prin munţĭ. — Ordinele luĭ Salih-paşa în contra prădăciunilorŭ. — Convorbirile luĭ Wolf cu Sărdarŭ Iordaki. — Descuragiarea Grecilorŭ.—Tratările pentru închinarea Sĕculuĭ. —Intrevederea luĭ Farmaki cu Salih-paşa.—Greciĭ daŭ armele şi ĭesŭ din Sĕcul. — Turciĭ se asvîrlŭ asupră-le.—Lupta dintre eĭ.—Turciĭ biruescŭ. — Amorurile şi ro-

Vestitorŭ în Iaşĭ sosesce, de la Folticenĭ pornitŭ,
Şi arétă cum că Greciĭ de isnóvă aŭ venitŭ,
La Slatina se'ncuĭbéză, aŭ sositŭ acum prin munţĭ,
Sĕ se ĭea mĕsurĭ maĭ bune, căcĭ acum suntŭ fórte mulţĭ,
Nicĭ ardere, nicĭ stricare, nimica 'ĭ-aŭ supăratŭ.
Dicêndŭ cum că'ĭ fórte bine întru ea de apĕratŭ.
În Biserică etacurĭ făcêndŭ, s'aŭ statornicitŭ,
Stareţul 'ĭ-aŭ rugatŭ tare, dar sĕ ĭésă n'aŭ primitŭ.
Caĭmacamul dă de scire Paşeĭ de cele ce curgŭ,
Arĕtândŭ cum că vinŭ Greciĭ şi că Eniceriĭ fugŭ.* *119
Salih-Paşa, din agale ceĭ maĭ vrednicĭ ce avé,
Triimite sĕ'ĭ intórcă, căcĭ primejdie privé.
La Silistra, la Brăila însciinţéză curatŭ,
Sĕ nu'ĭ lase ca sĕ trécă Dunărea neapĕratŭ,
Arĕtândŭ că de aicea Eniceriĭ toţĭ s'aŭ trasŭ,
Cazanurĭ, topciĭ, ustale, atâtea aŭ maĭ rĕmasŭ.
Se tulbură Saraschĭerĭul, dă la toţĭ poroncĭ înscrisŭ,
Arĕtândŭ cum că resboĭul la Slatina s'aŭ deschisŭ.
Pe câţĭ întru sumeţie, n'aŭ ascultatŭ ş'aŭ trecutŭ,
Fără de milostivire jertfă pe toţĭ 'ĭ-aŭ făcutŭ.
Înfocaţĭ toţĭ Eniceriĭ, pe Siretŭ aŭ apucatŭ,
Alégă Dumnedeŭ Sfântul în drumŭ cele ce-aŭ lucratŭ.
La Slatina vrêndŭ sĕ mérgă ş'a se'ntórce înapoĭ,
Ce are sĕ tragă ţéra; locuitoriĭ vaĭ de voĭ!
Din Slatina eşindŭ Greciĭ, Folticeniĭ aŭ prădatŭ,
Şi'napoĭ aŭ venitŭ ĭarăşĭ, maĭ multŭ nu s'aŭ depărtatŭ;
Ce-aŭ socotitŭ întru dînşiĭ, în urmă ce le-aŭ părutŭ,
Lăsândŭ Slatina pustie, la Sĕcul aŭ tăbărîtŭ;
Dupe eĭ Turcĭ douĕ-sute, spre Slatina s'aŭ urcatŭ,
Ca sĕ védă câţĭ suntŭ Greciĭ, şi de ce s'aŭ apucatŭ;
Sĕ védă, sĕ ispitéscă, sĕ scie ce vorŭ lucra,
Pêr' a nu'ncepe resboĭul, pĕr' a nu se încurca;
Vinŭ, găsescŭ cum că nu'ĭ nime, Greciĭ dincolo s'aŭ dusŭ,
Câte-va cară cu paĭe, poroncescŭ de 'ĭ-aŭ adusŭ;
Biserica, în lăuntru, umplêndu-o 'ĭ-aŭ datŭ focŭ,
Pêră nu s'aŭ topitŭ tóte, nu s'aŭ mişcatŭ de pe locŭ.* *120
Pĕcatŭ de-a eĭ pardosélă, că'n Moldova alta nu'ĭ,
Tótă de marmură roşie, te sfiaĭ piciorŭ sĕ puĭ.
Catapetésma şi strane, bucăţică n'aŭ rĕmasŭ,
Tóte cele din lăuntru, s'aŭ topitŭ, focul aŭ arsŭ.
Dea samă ceĭ ce'sŭ pricina, osînda lorŭ sĕ o credĭ,

biele.— Farmaki cu 32 Grecĭ duşĭ în robie la Iaşi. —Salih-paşa trămite în Bucovina pe Andronaki Donicĭ se îndemne pe boierĭ a se înturna în ţéră.—Urmările Enicerilorŭ şi în Iaşĭ şi în judeţe.

Dar prietene, aştéptă, că maĭ aĭ încă sĕ vedĭ.
Sĕcul, Monastire vechĭe, împodobită cum vréĭ,
Cu ziduri tarĭ, întărită, cât a te făli putéĭ,
Că nicĭ o-dată călcată, nicĭ aŭ fostŭ, nicĭ puté fi,
Dupe starea ţereĭ nóstre, lăudând'o n'oiŭ bîrfi.
Acel Vornicul Urechĭe Ctitorŭ din rîvnă aprinsŭ,
Cât se dă cu vrednicie, fericitul s'aŭ întinsŭ;
A o zidi la locŭ tare, minunatŭ a o'nzestra,
În chĭeltuélă şi trudă, fără pregetŭ a întra;
Odăjdiĭ de unŭ preçiŭ mare, unŭ aerŭ pré minunatŭ,
De mâna soçieĭ séle cu mărgăritarŭ lucratŭ,
Mărgăritarŭ cum şi sîrmă, tare înfrumuseţatŭ,
Din rîvna cea chrestinéscă, averea sea n'aŭ cruţatŭ,
Şi alţiĭ mulţĭ maĭ la urmă, după vreme aŭ sporitŭ,
Casă, chiliĭ, paraclise, ziduri, porţĭ aŭ întăritŭ.
De părinţĭ, unŭ norodŭ mare, în lăuntru lŏcuĭa,
Cu cea din Neamţŭ Monastire, unŭ soborŭ alcătuĭa;
Într'acestŭ locŭ singuratecŭ şi de pusnicĭ lŏcuitŭ,
În resvrătirĭ şi poghĭazurĭ, spre scăpare rônduitŭ;* *121
Cum s'aŭ deschisŭ resvrătirea, Grecii cum s'aŭ desvĕlitŭ,
Mulţĭ cu averĭ şi odóre, acolo aŭ năvălitŭ;
Socotindŭ locul pré sigurŭ, n'aŭ credutŭ acestŭ pĕcătŭ,
Că prin resvrătirĭ trecute nicĭ o-dată s'aŭ călcatŭ;
De-a pururea spre scăpare la toţĭ ceĭ bejănăriţĭ,
N'aŭ trecutŭ prin gôndŭ vr'odată, că vorŭ fi descoperiţĭ;
De aceea-unŭ numerŭ mare de averĭ s'aŭ adunatŭ,
Priivindŭ unul pre altul, între eĭ s'aŭ îndemnatŭ.
Dumnedeule Înalte, câte case aŭ cădutŭ,
Câtă mulţime de ómenĭ, ce aŭ pusŭ n'aŭ maĭ vĕdutŭ!
Cine are sĕ dé sémă! vaĭ mie, o vĕdŭ curatŭ?
Nu sĕ'ncape întrebare, amŭ vĕdut'o vederatŭ.
Dar Episcopul de Romanŭ, Gherasimŭ, bărbatŭ nu prostŭ,
Omŭ care în orĭ ce vreme, pildă altora aŭ fostŭ;
Întêmplare fórte tare, 'lŭ-aŭ făcutŭ de aŭ greşitŭ,
Căcĭ în perderea averiĭ, maĭ pe toţĭ aŭ covîrşitŭ;
Strae, odăjdiĭ, odóre, ce-aŭ avutŭ de preçiŭ alesŭ,
Acolo trămité tóte îndată ce-aŭ înţelesŭ;
Silitŭ fiindŭ sĕ se tragă, în Romanŭ a nu maĭ sta,
Nu aŭ credutŭ locŭ maĭ sigurŭ că póte a le păstra;
O întêmplare urmată, maĭ multŭ l'aŭ descoperitŭ,
Căcĭ unde le avé puse, nu era de nemeritŭ.
Acum n'arĕtŭ întêmplarea ca sĕ nu mĕ rĕtăcescŭ,
Sĕ perdŭ cursul istorieĭ, silitŭ ca sĕ prelungescŭ;
Însuşĭ amŭ vĕdutŭ cu ochiĭ, în glosŭ spre curte mergêndŭ,
Unŭ Enicerŭ sĕ se primble, mitra sea în capŭ purtândŭ.* *122

Într'acestŭ felŭ de locŭ Grecii, din Tîrgoviște stricațĭ,
Aŭ venitŭ sĕ se'ncuĭbeze, cu pilda celora-l-alțĭ.
Eĭ peirea Monastireĭ cea de istovŭ aŭ adusŭ,
Dar și cea de susŭ osîndă, n'aŭ zăbovitŭ, 'ĭ-aŭ agĭunsŭ;
Celŭ vestitŭ Sărdarŭ Iordaki, era povățuitorŭ,
Și după dînsul Farmaki, împreună lucrătorŭ;
Gheorghie călăuzul, și Căpitanŭ Niculi,
Tâlharĭ reĭ și vîtejĭ fórte, în cât se puté făli;
Grecĭ și Arnăuțĭ cu dînșiĭ, cincĭ-sute eraŭ de toțĭ,
Pré puçinŭ bracŭ dintre dînșiĭ aĭ fi pututŭ ca sĕ scoțĭ.
Pentru a lorŭ sfărîmare, s'aŭ trămisŭ de-aicĭ din Iașĭ,
Douĕ-miĭ cu patru tunurĭ, ostașĭ din ceĭ maĭ aleșĭ;
Bimbașa Mehmetŭ Bosnĭacul, elŭ la toțĭ poroncitorŭ,
Balabanoglu cu dênsul împreună lucrătorŭ,
Ce-aŭ lucratŭ în drumŭ, vaĭ mie, ce rĕutățĭ n'aŭ făcutŭ,
Numaĭ acele ce póte prin minte nu le-aŭ trecutŭ;
La rĕsboiŭ nu gôndé unul, ochĭul lorŭ la pleșcuitŭ,
Acésta era dorire, ĭară nu de biruitŭ.
La Némțŭ óstea cea turcéscă, pe locŭ cum s'aŭ adunatŭ,
Vaĭ și amar de ispravnicĭ în dare de taĭnatŭ;
Nu maĭ ajungé nimica, în cererea ce făcé,
Sĕ apuce, sĕ răpéscă între eĭ se întrecé;
Ceré ce nu se găsesce, căcĭ décă nu priimé,
Apoĭ îĭ vedéĭ îndată, a cădé la betermé.* *123
Dar și ispravniciĭ nostriĭ, după eĭ ce aŭ lucratŭ,
Nu 'mĭ-e rușine cu dênșiĭ, că'nḑecitŭ aŭ încărcatŭ;
De-aŭ datŭ una trecé ḑece, în isvódele ce-aŭ datŭ,
Unŭ meșteșugŭ fórte sigurŭ și pré zarifŭ de prădatŭ.
Semele în Visterie ce se închĭăĭa urma,
Vĕḑêndu-le, staĭ în gôndurĭ, rîdéĭ séŭ veĭ lăcrima;
Dar cu chipŭ s'aŭ sfânțitŭ tóte, una rea nu aŭ rĕmasŭ,
Dumneḑeŭ ce-a lucra nu sciŭ, dar eĭ baniĭ toțĭ aŭ trasŭ.
Din Enicerĭ Saraschĭerĭul, cățĭ aŭ prinsŭ s'aŭ adunatŭ,
Cu unŭ Husein Gĭarahul, la Sĕcul 'ĭ-aŭ adunatŭ;
Husein-Aga, ce'n urmă Agalar-Aga aŭ fostŭ,
Răpitorŭ din ceĭ de frunte, omŭ lacomŭ și zabetŭ prostŭ;
Le aŭ datŭ și pre Silihtarĭul, vrêndŭ maĭ multŭ a'ĭ stăpîni,
Relele a lorŭ voințe, a nu puté împlini;
Și Ibrăilenĭ o-mie, unul și unul aleșĭ,
Ca la o-mie-cincĭ-sute eraŭ acești triimeșĭ.
Silihtarĭul cu urdiea la Bacăŭ cum aŭ venitŭ,
Wolf, cu o vizită numaĭ, cu elŭ s'aŭ prietenitŭ;
Wolf, starostele de sudețĭ, alŭ Aghențieĭ vechilŭ,
Omŭ întregŭ, îndrăznețŭ fórte, ungurŭ vrednicŭ, nu copilŭ;
Din voróva între dênșiĭ, din cele ce-aŭ sfătuitŭ,

A'lŭ îndupleca sĕ mérgă, cu elŭ aŭ fostŭ nevoitŭ,
'Ĭ-aŭ fostŭ de mare priință, nicĭ cum nu s'aŭ amăgitŭ,
Căcĭ fără dênsul, resboĭul totŭ s'arŭ fi maĭ prelungitŭ.
Greciĭ maĭ mulţĭ de o sută Neamţul sĕ prade pornescŭ,
În codru fără de veste cu Turciĭ se întîlnescŭ.* *124
Întru desnădejduire, uniĭ cu alţiĭ se batŭ,
Atât unŭ trupŭ cât şi altul, îţĭ păré că s'aŭ turbatŭ,
Dar nicĭ unul vr'o sciință lămurită nu avé,
Vre unŭ ajutorŭ în urmă, la o parte de vené.
Suntŭ siliţĭ pentru aceea înapoĭ a fugi toţĭ,
Făr' a se'ngriji vr'o parte de răniţĭ şi de ceĭ morţĭ.
Grecii, îngrijiţĭ pré tare, se împrăştie prin munţĭ,
Puçinĭ se întorcŭ la Sĕcul, în cordonŭ se ducŭ maĭ mulţĭ;
Celorŭ din Sĕcul daŭ veste, cum că Turciĭ 'ĭ-aŭ călcatŭ,
Vĕdŭ şi simţescŭ fórte bine, în ce cursă aŭ picatŭ,
Dar le era totŭ de-una, nisce desnădejduiţĭ,
De la vre o fericire acolo n'aŭ fostŭ veniţĭ;
Staŭ închişĭ în Monastire, n cât potŭ se întărescŭ.
În pórtă butucĭ şi petre, în cât se dă grămădescŭ;
Locurĭ îşĭ alegŭ pré bune, a fi toţĭ adăpostiţĭ,
Sĕ pótă a da in duşmanĭ, fără a fi eĭ jigniţĭ.
Vinŭ şi Turciĭ, se adună ca la cincĭ-miĭ peste totŭ,
Vréŭ resboĭul sĕ încépă, a s'apropia nu potŭ,
Căcĭ cum s'arĕta vre unul, îndată'lŭ vedéĭ lăţitŭ,
Séŭ rănitŭ de multe glónţe şi cu totul ameţitŭ.
Tunurĭ nu slujĭa nimica, a birui vĕdŭ că'ĭ greŭ,
Precum credé monastirea lesne nu potŭ sĕ o ieŭ;
Năvală daŭ Eniceriĭ, întru orbire la porţĭ,
Dar isprava era numaĭ a umplé locul de morţĭ,* *125
Căcĭ eĭ daŭ în porţĭ, în zidurĭ,—Grecii în carne curatŭ,
Avéŭ o mare lesnire cu-acestŭ chipŭ de apăratŭ.
Turciĭ vĕḑêndŭ neisprava, cu toţiĭ se îngrijescŭ,
Din cea în resboiŭ dorire, îĭ vedéĭ cum că tînjescŭ;
Întorcŭ cee-l-altă fóĭe, sĕ încépă a prăda,
Căcĭ fără de vătămare, îndecitŭ folosŭ le da;
Făcu sfatŭ, daŭ hotărîre, toţĭ eraŭ alcătuiţĭ,
Nu sciaŭ cum-că şi Greciĭ, eraŭ fórte nevoiţĭ,
Căcĭ n'aŭ avutŭ priveghere a aduna zaheré,
Glumă, resboĭul cu Turciĭ, Grecilorŭ li se păré;
Şi eĭ avéŭ a lorŭ verme ce'ĭ rodé neîncetatŭ,
Acésta credŭ că pe dênşiĭ, maĭ multŭ 'ĭ-aŭ îmbărbătatŭ,
Căcĭ în câte-va atacurĭ ce afară aŭ făcutŭ,
Suntŭ încredinţatŭ pré bine, că Turcilorŭ n'aŭ plăcutŭ;
Dar maĭ multŭ cu vicleşugurĭ, căcĭ n'avéŭ obrazŭ a sta,
Pe Turcĭ îĭ trăgéŭ la dênşiĭ, prin strîmtorĭ îĭ ascepta;

Îi amăgé fără veste, din tóte părţile focŭ,
Fugéŭ că n'avéŭ cu cine, ca sĕ dé resboiŭ pe locŭ.
Ce osîndă, câtă frică, la aceĭ batjocoriţĭ,
Cariĭ îşĭ ascéptă mórtea, socotindu-se periţĭ;
Pré puçinĭ din eĭ scăpară, în sfîrşitŭ aŭ dobînditŭ,
Dar ceĭ maĭ mulţĭ înăuntru cu toţiĭ s'aŭ prăpăditŭ;
Pe femeĭ le-aŭ luatŭ róbe, uniĭ le-aŭ rescumpĕratŭ,
Veḑĭ apărătórea óste, în ce chipŭ ne-aŭ apăratŭ;* *126
Unŭ Gheorghiţă Sărdariul, mehmendarŭ din Iaşĭ trimesŭ,
De neamŭ grecŭ, dar cu credinţă de Caĭmacamul alesŭ,
Oblicesce cum-că Turciĭ, gôndul lorŭ îĭ de prădatŭ,
Unŭ prietenŭ dintre dênşiĭ încredinţare 'ĭ-aŭ datŭ.
Purcede, nu perde vreme, vrêndŭ la Iaşĭ de scire-a da,
Că Eniceriĭ suntŭ gata totŭ muntele a prăda,
Sabie şi focŭ a pune, volintirĭ numindŭ pe toţĭ,
Căcĭ acésta aŭ dorit-o a face şi alte dăţĭ.
O aşa însciinţare pe toţĭ multŭ aŭ tulburatŭ,
La Salih-Paşa alérgă, îĭ spunŭ că neapĕratŭ,
Tótă ţéra se va sparge şi nu suntŭ rĕspunḑĕtorĭ,
Décă óstea, Eniceriĭ nu'sŭ maĭ multŭ ascultătorĭ.
Salih-Paşa, blândŭ la sufletŭ, milostivŭ în cât s'aŭ datŭ,
Îngrijitŭ sĕ nu s'auḑă că Moldova s'aŭ prădatŭ.
Dă poroncĭ cu străşnicie, însuşĭ a merge in susŭ,
Vrêndŭ sĕ întêmpine rĕul şi sĕ scape de rĕspunsŭ;
Ĭea cu dênsul douĕ tunurĭ, şi o mie de oştenĭ,
Daĭeréoa luĭ maĭ tótă, şi deliĭ, şi tulumenĭ;
Purcede cu mare falĭ, dar îngrijitŭ, supăratŭ,
În rĕspundere că este, lucru era vederatŭ.
Încă n'aŭ ajunsŭ la Sĕcul, şi în scire i s'aŭ datŭ,
Agapia şi Vĕraticŭ, de către oştĭ s'aŭ prădatŭ.
Turciĭ vĕḑêndŭ că cu Greciĭ sĕ scótă la capŭ nu potŭ,
Cadŭ cu toţiĭ în răpire şi a prăda peste totŭ;* *127
Orĭ şi ce vedéŭ cu ochiĭ, ḑicéŭ că'ĭ lucru grecescŭ
Căcĭ sciaŭ c'acele tóte suntŭ a lorŭ, şi nu'ĭ oprescŭ.
Aceste sfânte locaşurĭ de maĭce se lŏcuĭaŭ,
Multe din familiĭ, fete, acolo vieţuĭaŭ;
De Enicerĭ sĕ se calce, peste dênsele mergêndŭ,
Grozăvie îndestulă, numaĭ a o pune'n gôndŭ!
Numaĭ acea de sus milă, pe dênsele le-aŭ umbritŭ,
Căcĭ pré puçine din ele de către Turcĭ s'aŭ robitŭ.
Pe una aŭ dăruit-o hogechĭanuluĭ din Iaşĭ,
Fată de mazilĭ din Herţa, din fruntaşiĭ ceĭ aleşĭ!
Ce nu aŭ făcutŭ săracul, pe unde n'aŭ alergatŭ,
Unde nu aŭ vĕrsatŭ lacrimĭ, pe cine nu aŭ rugatŭ;
Banĭ aŭ vrutŭ sĕ dé Divanul, cuvêntŭ nu era de darĭ,

Dar fiindŭ fórte frumósă tóte aŭ fostŭ în zadarŭ!
Ce jelenie săraca, ce ţipete n'aŭ făcutŭ,
Dar o inimă de pardos, nicĭ cum nu s'aŭ prefăcutŭ!
Aŭ pornitŭ la Ibraila, în mezilŭ pré pe ascunsŭ,
Că la Ţarigradŭ aŭ dus o, nu mĕ aflu la prepusŭ.
Întru Sfântele lŏcaşurĭ, ce maĭ sus amŭ pomenitŭ,
Maĭ la o-mie de maĭce acolo aŭ lŏcuitŭ;
Săracele, vaĭ de ele, făr' de veste le-aŭ lovitŭ,
Din Agapia sĕ scape Dumnedeŭ aŭ potrivitŭ;
Mâna cea dumnedeéscă, ea le-aŭ ajutatŭ de susŭ,
Căcĭ munţiĭ fiindŭ aprópe, pré pe lesne s'aŭ ascunsŭ;
În Vĕratecŭ, o minune de susŭ vedémŭ vederatŭ,* *128
Căcĭ tóte la liturghie se aflaŭ cândŭ aŭ întratŭ;
În Biserică cu Turciĭ făr' de veste s'aŭ trezitŭ,
Tot acea de susŭ putere, şi pe ele le-aŭ păzitŭ;
De strigarea lorŭ cea mare, de ţipetul ce-aŭ făcutŭ,
Crudimea cea oştenéscă, în milă s'aŭ prefăcutŭ;
Nu'şĭ aflaŭ locŭ între ele, în altarŭ aŭ alergatŭ,
Pentru preotŭ, pentru ele, în cât se dă 'ĭ-aŭ rugatŭ.
Pe preotŭ aŭ vrutŭ sĕ-'ĭŭ taĭe, ruga lorŭ l'aŭ mêntuitŭ
Pêr' va sfîrşi sfânta slujbă, aŭ vrutŭ a fi păsuitŭ;
Tremurândŭ şi plinŭ de frică, osînda lorŭ ascepta,
Nesciindŭ ce sĕ maĭ facă, una la alta căta;
Le-aŭ suferitŭ cu răbdare, ca de-o vrajă ameţiţĭ,
Pêrĕ ce s'aŭ sfîrşitŭ slujba, şi apoĭ le-aŭ disŭ: «fugiţĭ,
Sĕ nu staţĭ maĭ multŭ aicea că vĕ veţĭ primejdui»
Ah! Dumnedeule sfânte, sĕ puté nădejdui?
De la lupĭ o aşa milă, poronca aŭ fostŭ de susŭ,
Îndoĭală nu rĕmâne, nu se încape prepusŭ.
Preotŭ, tinere, bĕtrâne, a fugi se grămădescŭ,
Că maĭ aŭ ceva în urmă, cât de puçinŭ nu gândescŭ;
Sĕ'mprăştie, âmplu munţiĭ, dile întregĭ retăcescŭ,
Că'sŭ desculţe, că suntŭ góle, nicĭ de-cum se îngrijescŭ;
Fómea le darmă cu totul, acésta le prăpădé,
Cele bĕtrâne şi slabe, de pe picĭóre cădé;
Sĕracele, vaĭ de ele, în cordonŭ pêr' aŭ călcatŭ,
Unde una dupĕ alta, scăpêndŭ s'aŭ întorlocatŭ.* *129
Pe la părinţĭ, pe la rude, de-acolo s'aŭ împărţitŭ,
Cu lacrimĭ otrăvitóre, povestindŭ ce aŭ păţitŭ!
Agapia o ardŭ Turciĭ, o pradă desevîrşitŭ,
S'aŭ mulţămitŭ din Vĕratecŭ c'aŭ luatŭ ce aŭ găsitŭ,
Étă încă alte douĕ sfânte locaşurĭ s'aŭ dusŭ,
Apĕrătórele arme, în ce stare le-aŭ adusŭ.
Salih-Paşa, în urdie, vine fórte supăratŭ,
Căcĭ avé tótă sciinţa de cele ce s'aŭ lucratŭ;

Agalilorŭ poroncesce, maĭ bune mĕsurĭ sĕ ĭea,
Că'n cercetare Devletul a întra nu se'ndoĭa;
De tóte aŭ sĕ dé sémă, şi pentru tóte rĕspunsŭ,
Cu a lorŭ urmărĭ urîte, şi pe însuşĭ l'aŭ supusŭ.
Că n'ascultaŭ Eniceriĭ, era lucru vederatŭ,
Dar datoriea a ḑice, o ceré neapĕratŭ;
Lorŭ le da poroncĭ în formă, la oştenĭ banĭ dăruia,
A Grecilorŭ sfărâmare numaĭ de cât o voĭa.
Pêr' a nu sosi elŭ încă, Wolf la Grecĭ mergé, vené,
Îĭ sfătuĭa ca sĕ ĭésă, şi la cale îĭ puné;
Aŭ simţitŭ că vorŭ sĕ ĭésă, fiindŭ fórte strîmtorițĭ,
Căcĭ hrana lipsé cu totul, caiĭ morțĭ şi hemesițĭ.
Se maĭ iscase o vrajbă între eĭ ce'ĭ supăra,
Că acelŭ sărdarŭ Iordaki, ce între dênşiĭ era,
Într'o sfadă dintre dênşiĭ, în vr'o treĭ locurĭ rănitŭ,
Şi de starea lorŭ cea próstă, multŭ disperatŭ şi mîhnitŭ;* *130
Erbărieĭ ce'ĭ cu dênsul, dintr'o barcă îĭ dă focŭ,
Sfarmă barca peste dênsul şi rĕmâne mortŭ pe locŭ;
Elŭ era a lorŭ povață, celŭ maĭ viteazŭ între toțĭ,
Cu braçĭul seŭ sĕvîrşise între duşmanĭ multe morțĭ;
Lipsindŭ acum şi acesta, pré tare îĭ supăra,
Prăpădise bărbățiea a se puté apăra;
Dar nu maĭ puçinŭ şi hrana, c'acum n'avé ce mânca,
Nu sciaŭ ce sĕ maĭ facă şi de ce s'orŭ apuca.
Paşa luase sciință, Wolf de cele ce-aŭ lucratŭ,
Şi cu Greciĭ în voróvă, de de multŭ că aŭ întratŭ;
Îlŭ chĭamă, îĭ vorovesce, îlŭ poftesce a cerca,
Pe Greciĭ din Monastire sĕ'ĭ pótă îndupleca,
Ca sĕ ĭésă, sĕ se ducă cu toțiĭ peste hotarŭ,
Fără a'ĭ supăra nime, sĕ le ĭea ceva măcarŭ.
Paşa înțeleptŭ, cu minte, nisce ómenĭ osîndițĭ,
Nu vra sĕ'ĭ aducă'n stare a fi desnădĕjduițĭ;
Wolf îĭ dă făgăduință, ḑice că va isprăvi,
Cere unŭ aga cu dênsul d'împreună-a vorovi.
Mergŭ la Grecĭ, începŭ vorôva, începŭ a tratarisi,
Împrotivirĭ forte multe, sĕ ḑică că vorŭ eşi;
Armele sĕ le arunce, acésta îĭ supăra,
Căcĭ fiindŭ tóte alese, nicĭ cum nu se îndura;
Dar nu avéŭ ce sĕ facă, fiindŭ tare nevoițĭ,
Totŭ se prăpădéŭ la urmă, remâindŭ şi osîndițĭ.* *131
Cu Salih-Paşa, Farmaki însuşĭ vra a vorovi,
Dacă'n locul seŭ Agaoa, a sta nu s'a 'mprotivi;
Alcătuescŭ între dênşiĭ, cum aŭ vrutŭ se învoĭescŭ,
Şi cu Wolf de împreună îndată se şi pornescŭ;
Mergŭ amêndoĭ în urdie, la Salih-Paşa întinsŭ,

De-o viclénă bărbăție, se vedé cum că'ĭ cuprinsŭ;
Începŭ voróva cu Pașa, Farmaki îlŭ lăuda,
Măgulitur̆ și paele, în cât se puté îĭ da;
Din Tîrgoviște îĭ spune, că înadinsŭ s'aŭ pornitŭ,
Cu a Devletuluĭ dușmanĭ, n'aŭ maĭ vrutŭ a fi unitŭ;
Cu toțĭ aĭ săĭ sĕ'lŭ slujéscă, cum aŭ fostŭ a fi raĭa,
Acésta hrăné în sufletŭ, doré și se nevoĭea;
Dar fiindŭ că acum vede, de la eĭ chipŭ dușmănescŭ,
Nu potŭ maĭ multŭ a se'ncrede, și elŭ ș'aĭ luĭ nu primescŭ;
Se vorŭ bate pêr' la unul cu unŭ chipŭ hotărîtorŭ,
Căcĭ din césŭ în césŭ ascéptă, unŭ fórte bunŭ agĭutorŭ;
De agĭutorŭ se lățise voróvă între oștenĭ,
Grecĭĭ toțĭ o presărase, către mulțĭ din pămêntenĭ;
Îĭ pré supăra acésta, căcĭ ḑicé că vinŭ optŭ-miĭ,
Grecĭ aleșĭ, unul și unul, ceĭ maĭ vitejĭ și deliĭ.
Salih-Pașa pe Farmaki priimesce fórte blândŭ,
În halvetul dintre dênșiĭ, îĭ ḑicé într'unŭ cuvêntŭ,
De-agĭutorŭ, de vitejie, nu'ĭ pasă orĭ câtă aŭ,* *132
Morțĭ, zădarnice ucciderĭ, supărare luĭ îĭ daŭ;
Tunurile îĭ arétă: «erbărie, ḑicé, veḑĭ,
Ostĭ potŭ sĕ aducŭ atâtea în cât însușĭ poțĭ sĕ creḑĭ;
Dar vĕ sfătuescŭ maĭ bine armele sĕ lepădațĭ,
De unde-ațĭ venitŭ sĕ mergețĭ, de drumŭ sĕ vĕ căutațĭ.
Jurămêntŭ vĕ facŭ că nime din voĭ nu s'a supăra,
Îțĭ făgăduescŭ că însu'mĭ pe toțĭ vĕ voiŭ apăra;
În jurămêntul meŭ bine poțĭ a te încredința,
Dar nedându'mĭ ascultare, nicĭ pe unul voiŭ cruța;
Nu mĕ voiŭ duce de-aice, nu mĕ întorcŭ înapoĭ,
Pêrĕ când nu voiŭ rĕpune pe celŭ maĭ prostŭ dintre voĭ.»
Începe și Wolf a ḑice, începe a îndemna:
«Salametul lorŭ, le ḑice, este a se închina,
Armele sĕ le arunce, sĕ ĭea totŭ ce aŭ cu eĭ,
Fără nicĭ o vĕtămare a scăpa; maĭ multŭ ce vreĭ?»
Maĭ la urmă și Farmaki, cam cu greŭ dar s'aŭ plecatŭ,
O doré și elŭ acésta, scăpa de acelŭ pĕcatŭ.
Daŭ parolă, se întórce veselŭ că s'aŭ mêntuitŭ,
Tovarășilorŭ arétă, cu ce chipŭ s'aŭ învoitŭ;
Sĕ primescŭ, n'avéŭ ce face, sĕ socotescŭ ferice,
Ca sĕ scape de osîndă, sĕ se véḑă mêntuițĭ.
Ḑece ḑile, fără Pașa, Turcilorŭ resboiŭ aŭ datŭ,* *133
Și două ḑile cu Pașa, căcĭ maĭ multŭ nu aŭ răbdatŭ.
Treĭ cară Pașa trămite armele a încărca,
Cum agĭungŭ, Grecĭĭ îndată începŭ a le arunca;
Cu brațul din Monastire, le privéĭ că le scoté,
Care de care maĭ bune, și în cară le cládé.

Armele puindŭ în cară afară se adunaŭ,
Dintre Grecĭ care de care, sĕ ĭésă se îndemnaŭ;
Cu o sete fórte mare Eniceriĭ le privéŭ
Sĕ'ţĭ spunŭ dreptŭ, cu totŭ cuvêntul, căcĭ eĭ aşa nu avéŭ;
Perdŭ răbdarea Enicerii, toţĭ la arme năvălescŭ,
Care va lua maĭ multe, şi maĭ bune se silescŭ;
Strigaŭ agalele tóte, dar cine le-asculta,
Sĕ răpéscă, sĕ apuce, atâta numaĭ căta.
Armele după ce ĭama câte aŭ fostŭ le-aŭ făcutŭ,
Într'o silnică mânie, îndată s'aŭ prefăcutŭ.
Ca nisce fiare flămînde, toţĭ peste Grecĭ aŭ căḑutŭ,
Cu atâta bărbăţie, în cât nu s'aŭ auḑitŭ;
Uniĭ întru'n Monastire, alţiĭ la ceĭ adunaţĭ,
Care ĭeşise afară pĕr' la unul desbrăcaţĭ.
Ucidŭ, desbracă, omóră, nu maĭ căta unde da,
Cu o lăcomie órbă, orĭ şi ce găsé prăda.
Dumneḑeule Înalte, condeĭul meŭ este slabŭ,
S'arĕtŭ gomotul, strigarea, putere nu potŭ sĕ aĭbŭ,
Atâta voĭŭ puté ḑice, maĭ pre scurtŭ într'unŭ cuvêntŭ,* *134
Că nu s'auḑé nimica, nicĭ în cerŭ, nicĭ pre pămêntŭ.
În Monastire cum intră, sabie începŭ pe locŭ,
Uniĭ pe Grecĭ sĕ omóre, şi alţiĭ sĕ pue focŭ;
Întru desnădĕjduire aŭ căḑutŭ şi Greciĭ toţĭ,
Uniĭ ascunsese arme, ĭar alţiĭ ĭaŭ de la morţĭ;
Se turbéză, la viéţă cât de puçinŭ nu gôndescŭ,
Nu maĭ punŭ în gôndŭ nimica cum că toţĭ se prăpădescŭ;
Se'ncleştéză între dênşiĭ, se batŭ ca nisce turbaţĭ,
Toţĭ selbatecĭ la vedere şi în sânge împlântaţĭ;
Uciderea ce urméză, iĭ lucru înfricoşatŭ,
Nu poţĭ socoti cu gôndul sângele ce s'aŭ vĕrsatŭ.
În sfîrşitŭ se strică Greciĭ, nu'ĭ chipŭ a se apăra,
Căcĭ avemŭ încredinţare, numĕrul lorŭ cât era;
Scumpŭ iĭ ţine biruinţa, pe biruitorĭ pe toţĭ,
Căcĭ şi'n untru şi afară, s'aŭ vĕḑutŭ grămeḑĭ de morţĭ.
Din Greciĭ ce-aŭ fostŭ afară, aŭ aflatŭ prilejŭ câţĭ-va,
În vălmăşagul acela, cu chipŭ a puté scăpa;
Dar bejănariĭ săraciĭ, din eĭ aŭ peritŭ pré mulţĭ,
Călugĕrĭ treĭ-ḑecĭ-si-şése, câţĭ-va aŭ scăpatŭ prin munţĭ;
Pre femeĭ le-aŭ luatŭ róbe, din mână'n mână mergéŭ,
Care le era stăpînul, săracile n'alegéŭ;
Pe multe, fraţiĭ, părinţiĭ, dândŭ banĭ le rescumpĕraŭ,
Şi pe altele străiniĭ, aceĭ ce se înduraŭ.
Farmaki întru robie, nevĕtămatŭ aŭ căḑutŭ,* *135
Şi treĭ-ḑecĭ-şi-duoĭ cu dênsul, din cari amŭ şi vĕḑutŭ,
Şépte-spre-ḑece aice, spre dovadă suntŭ trimeşĭ,

Cariĭ toţĭ în gâtŭ cu lanţurĭ 'ĭ-aŭ adusŭ pe gĭosŭ în Iaşĭ
Pe ceĭ-l-alţĭ, după numĕrŭ, 'ĭ-aŭ luatŭ robĭ între eĭ,
Uniĭ fiindŭ viclenĭ tare, ĭar alţiĭ maĭ tinereĭ
Luândŭ sfîrşitŭ biruinţa, toţĭ aŭ căḑutŭ la prădatŭ,
Cu atâta lăcomie cât în fire nu s'aŭ datŭ;
Hrémĕtŭ, sfadă între dênşiĭ, cariĭ cum potŭ apuca,
Ucidé cela pe cela, lăḑile cândŭ se strica;
Năvala era pré mare, în cât omŭ da peste omŭ,
Căcĭ prada din Monastire trecé peste milionŭ.
Arde fără milă, pradă, cât nimica n'aŭ rĕmasŭ,
De istovŭ se pustiesce şi acestŭ multŭ scumpŭ locaşŭ;
Nu se mulţămescŭ cu-atâta, şi Neamţul vorŭ a prăda,
Căcĭ într'aşa chilipirurĭ sciaŭ că nu vorŭ maĭ da.
Salih-Paşa ĭea sciinţă, de mânie s'aŭ aprinsŭ,
Trămite cavajĭ de pază, şi pe Latif înadinsŭ,
Cum şi unul din agale, care sĕ stea neclintitŭ,
Adevĕrŭ s'aŭ păzitŭ bine dar şi multŭ aŭ chĭeltuitŭ.
Paşa cu sabiea 'n mână, pîntre dênşiĭ alerga,
Toţĭ sĕ între în urdie, în cât sĕ puté striga.
Tunurile tóte ḑece, le întórce către eĭ,
Sufletŭ bunŭ şi cu priinţă de cât acesta maĭ vreĭ?
Pe Enicerĭ îĭ adună, şi pe ceĭ-l-alţĭ pe toţĭ,* *136
La Ispravnicĭ dă poroncă, a se îngriji de morţĭ;
Îĭ pornesce ca sĕ mérgă, la Iaşĭ a se înturna,
Face otoracŭ în Romanŭ, vrêndŭ ĭarăşĭ a îndemna
Pe boĭerĭ din Bucovina ca sĕ vie înapoĭ,
Ḑicêndŭ c'aŭ curăţitŭ ţéra de tîlharĭ şi de nevoĭ.
Pe Vornicul Andronaki, îlŭ trămite înadinsŭ,
Sfaturĭ sĕ le dé din gura, şi buĭurultiŭ înscrisŭ.
În Iaşĭ se întórce ĭarăşĭ, dar îngrijatŭ, supăratŭ,
Fiindu'ĭ în neplăcere acele ce s'aŭ lucratŭ;
În conace ĭarăşĭ intră, dar îndată ce sosescŭ,
Necazurile 'ĭ aţîţă, şi relele prisosescŭ;
Eniceriĭ, de mândrie, îngâmfaţĭ cât nu s'aŭ datŭ,
Vinde cu o fală mare acele ce aŭ prădatŭ;
Blane, strae şi odóră, cât vĕḑêndŭ te minunaĭ,
Iar aere, antimisurĭ, eraŭ harşele pe caĭ;
În stihare şi'n felóne, mulţĭ se primblaŭ îmbrăcaţĭ,
Cu alte multe odăjdiĭ, spre vênḑare încărcaţĭ;
Prisne de ferŭ şi de sîrmă, grele în cât se puté,
Sfânte hărăzirĭ de ctitorĭ ce de rîvna lorŭ ardé,
Evangheliĭ de preçiŭ mare, sfânte potire cum vreĭ,
Care de care sĕ vênḑă, se gâlcevé între eĭ;
Engolpion ce Romanul avé în brillantŭ lucratŭ,
Pe care cerêndŭ preçiŭ mare, nime nu l'aŭ cumpăratŭ,

Căcĭ puçinĭ într'acea vreme ca să cumpere puté,* *137
Şi ceĭ ce avéŭ cugrijă, c'apoĭ cădé în belé;
Cu tóte-aceste chrestiniĭ, chipurĭ ce puté făcé,
Puindŭ mână de la mână, în cât se dă le strângé.
Ĭeaŭ obrazŭ multŭ Eniceriĭ, de ustale n'ascultaŭ,
Toţĭ se tăvăléŭ prin crâşme, şi pre cum vré se purtaŭ
De-a lor răcnete cumplite, uliţile rĕsunaŭ,
Butcă de trecé, treĭ-patru în códă se aninaŭ;
Răcné şi da din pistóle, celŭ din untru nu sufla,
Poţĭ închipui cu mintea, în ce stare se afla;
Din pistóle, ḑi şi nópte, slobodé neîncetatŭ,
De fugéĭ, daĭ peste dracul, unde nu l'aĭ căutatŭ;
Mulţĭ răniţĭ din întêmplare, alţiĭ căḑuţĭ morţĭ pe locŭ,
De făcéĭ vr'o arĕtare, respunsŭ era: «zarar ĭocŭ.»
Ustalile cu eĭ una, căcĭ se foloséŭ şi eĭ,
Mergĭ de te maĭ jeluesce, la dênşiĭ décă putéĭ.
Pe Hogechĭanul sĕ'lŭ calce în două rôndurĭ aŭ vrutŭ,
La Paşa-Capsi sĕ scape, cu mare greŭ aŭ pututŭ.
Enicerŭ-Aga de dênşiĭ, peste zaplazŭ aŭ scăpatŭ,
O mulţime de ortale Aga-Capsi aŭ călcatŭ.
Odaĭa luĭ cĭurŭ de glónţe, cu ochiĭ meĭ amŭ vĕḑutŭ,
Cele ce scriŭ nu suntŭ basne, tóte'sŭ lucrurĭ de creḑutŭ.
Iftirale, năpăştĭ multe, pe boĭerĭ, pe tîrgoveţĭ,
Sĕ ĭea banĭ că'ntru acésta nu s'aŭ maĭ datŭ maĭ isteţĭ;
Stîrnéŭ pricinĭ ce nicĭ dracul n'arŭ fi maĭ alcătuitŭ,
Daĭ orĭ ce avéĭ la sufletŭ ca sĕ te veḑĭ mêntuitŭ.* *138
Din ceĭ proştĭ maĭ nicĭ pe unul bunŭ n'amŭ pututŭ sĕ alegŭ,
Acelŭ maĭ bunŭ dintre dênşiĭ îlŭ vedéĭ unŭ ĭadŭ întregŭ.
Eumenidele 1) tóte cele ce în ĭadŭ jertfescŭ,
Precum în Mitologie, istorniciĭ vorovescŭ,
Maĭ multŭ de cât eĭ cruḑime, nu potŭ crede c'arŭ avé,
Nu potŭ s'arĕtŭ vrăjmăşiea, cu care pe toţĭ privé;
Sĕ nu aibĭ din eĭ zălóge, nu era chipŭ sĕ trăescĭ,
De'lŭ avéĭ, dupĕ treĭ ḑile, trebuĭa sĕ te căescĭ,
Trecéĭ tóte cu vederea, şi orĭ ce ceré îĭ daĭ,
Nefiindŭ chipŭ de viéţă, vrêndŭ şi nevrêndŭ îlŭ răbdaĭ.
De te jăluéĭ de vr'unul, neputêndŭ maĭ multŭ răbda,
Nu te mêntuĭaĭ de dênsul, se fălé că focŭ 'ţĭ-a da.
Alişverişĭ era focul, căcĭ prăda făçişĭ pe toţĭ,
Câte în treĭ-patru locurĭ, auḑéĭ în tóte nopţĭ.
În vălmăşagul acela, poţĭ socoti ce lucra,
Şi de era chipŭ de pază şi în sfadă a întra;

1) Eumenide suntŭ zînele acele carĭ, dupe Mythologie, facŭ jertfile în Ĭadŭ femeĭ aprinse şi crude. — N. Ed. Balica.

O milă era cerescă şi unŭ agĭutorŭ de susŭ,
Că ardé numaĭ aice unde focul era pusŭ.
Şi după aceste tóte, o iftira de pe locŭ,
Strigêndŭ cum că Moldoveniĭ suntŭ aceĭ carĭ daŭ focŭ.
Mulţĭ săracĭ aŭ luatŭ mórte, alţiĭ în grele urgiĭ,
Năpăstuindŭ că'sŭ cu toţiĭ alŭ Iaşuluĭ ĭangângiĭ;
Cerescule Împĕrate, tare aĭ fostŭ mâniosŭ,
De-aĭ lăsatŭ astă zidire, în halul acestŭ duĭosŭ!
Aceste eraŭ aice, în lăuntru în oraşŭ,
Sĕ vedemŭ cele de-afară, sĕ vedemŭ ţéra ce-aŭ trasŭ!* *139
Décă cele din lăuntru, suntŭ aşa precum le vedĭ,
Acele de pe afară, maĭ fericite le credĭ?
Beşlegiĭ pe la ţinuturĭ, vaĭ mie, ce nu lucraŭ...
După ce beşlegăritul de aice'lŭ cumpĕraŭ,
Dar avaeturĭ şi glóte cât în fire nu s'aŭ datŭ,
Acestŭ feliŭ de osîndire Moldova n'aŭ maĭ răbdatŭ;
Căḑuse negustoriea, marfă nu se rădica,
Căcĭ la înduoite preçĭurĭ, beşlegăritul urca;
Orĭ prin ce ţinutŭ cu marfa neguçĭătorul trecé,
Avé osebită plată, nu plătéscă de'ĭ plăcé;
De trecé prin treĭ ţinuturĭ, era de istovŭ gătitŭ
Căcĭ cât îlŭ ţiné pe dênsul, cine arŭ fi maĭ plătitŭ?
De cele trebuincĭóse, orĭ şi care tîrgŭ lipsitŭ,
Căcĭ şi celŭ maĭ bunŭ dintr'ênşiĭ, n'aŭ contenitŭ, n'aŭ lipsitŭ,
Şi de pe puĭ de găină, avaetul luĭ sĕ'lŭ ĭea,
Aceea ce'ĭ era chĭeful, cât îĭ plăcé, cum voĭa.
Und' 'ĭ-aŭ rĕmasŭ fônŭ şi lemne, verdeţurĭ, brânză şi untŭ,
Şi acea neapĕrată, făina cea de vĕndutŭ;
Tóte în neapĕrată plată precum aŭ voitŭ,
Cum puté ca sĕ maĭ vênḑă, când îlŭ ţiné îndoitŭ.
Închidere de Bisericĭ, pêrĕ nu se învoĭa,
A se sluji sfânta slujbă, pe preotŭ nu'ngăduĭa;
Sĕ tóce, sĕ tragă clopotŭ, nu era de vorovitŭ,
De nu se învoĭa satul, apoĭ era de globitŭ;* *140
A sĕvîrşi cununie, de nu avé teskeré,
Săraciĭ, amar de dênşiĭ, toţĭ cădéŭ în geremé;
Rudenie orĭ şi care, la beşléga de mergé,
Da poroncă sĕ cunune, nu'ĭ păsa, nu'ĭ alegé;
Şi a patra cununie, poroncé de cununa,
Vaĭ de preotul acela, ce-ascepta a'lŭ îndemna!
Preoţĭ, protopopĭ, la talpe ca pe ţĕranĭ îĭ bäté,
Mérgă sĕ se jeluéscă de'ĭ da mâna, de puté;
La Crăcĭunŭ locuitoriĭ mascurĭ nu puté tăĭa
Pêrĕ nu mergéŭ la dênşiĭ, pêrĕ nu se învoĭa;
Unŭ leŭ şi duoĭ, de totŭ porcul, fĭlatul era făcutŭ,

De puté sĕ nu plătéscă, a mânca de 'ĭ-aŭ plăcutŭ.
La Pascĭ scrîncîobŭ, din poroncă tóte satele făcé,
De nu da mahmudiaoa, apoĭ nu se întorcé;
Fete şi femeĭ răpite, alţiĭ făçişĭ le ţinéŭ,
Privéŭ bărbaţiĭ, părinţiĭ, ş'a grăi nu îndrăznéŭ;
Unul fără ţiitóre, nu se puté, nu era,
Curvele nelegîuite, ele maĭ rĕŭ supăra;
Ele aţîţaŭ maĭ tare, ele îĭ povăţuĭaŭ,
Căcĭ după a lorŭ plăcere, eĭ făcéŭ orĭ ce voĭaŭ;
Băeţĭ mulţĭ luaţĭ cu sila, şi alţiĭ adimeniţĭ,
De fugé de eĭ vre unul, vaĭ şi amar de părinţĭ;
Orĭ şi ce avé la casă, lua totŭ, îlŭ calicé,
Sĕ'lŭ găséscă, sĕ'lŭ dea ĭarăşĭ, orĭ şi ce puté făcé,* *141
O basma la capŭ legându'ĭ, arĕta că'lŭ-aŭ turcitŭ,
Unŭ cuvêntŭ de ḑicé vr'unul, era mortŭ séŭ calicitŭ;
De scria vre unŭ ispravnicŭ, de înşciința ceva
De neferĭ séŭ de beşléga, apoĭ nu maĭ întreba;
Gónă, patimă de mórte, nu maĭ era de trăitŭ,
De puté numaĭ cu fuga, aşa era mêntuitŭ.
Pe câţĭ aŭ bătutŭ cu sope, câţĭ necinstiţĭ şi globiţĭ,
Şi câţĭ din Isprăvnicie maĭ de istovŭ isgoniţĭ!
Beşlegiĭ toţĭ agîunsese ca ceĭ de la Misirbeĭ,
De schimba din eĭ vre unul, avé resboiŭ între eĭ.
Dar zălógile prin sate, ce rĕutăţĭ nu făcé?
Vaĭ mie, care maĭ multe va face se întrecé;
Eĭ gîudecătorĭ prin sate şi de banĭ împlinitorĭ,
Eĭ, după a lorŭ plăcere, întru tóte lucrătorĭ;
Toţĭ rĕiĭ şi toţĭ beţiviĭ, lîngă eĭ s'alăturaŭ,
Căcĭ îĭ ocrotéŭ la tóte şi de dărĭ îĭ apĕraŭ.
Pe eĭ îĭ avéŭ povaţă, cu dênşiĭ se sfătuĭa,
De unde sumă maĭ mare de banĭ arŭ puté sĕ ĭea.
Femeĭ séŭ fete frumóse unde suntŭ, eĭ arĕta,
Cine 'ndrăzné sĕ'ĭ gonéscă, şi de eĭ a'ĭ depărta!
Omŭ isprăvnicescŭ prin sate a intra nu suferé,
Căcĭ de îndrăzné vre unul, înapoĭ nu nimeré;
Vinŭ arunca la orîndă, rachiul a lorŭ maĭ totŭ,
Sĕ maĭ pue şi stăpêniĭ, de le dă mâna, de potŭ.* *142
După ce aceste tóte, şi orĭ ce voĭa făcé,
Apoĭ léfa lorŭ din sate, împliné cât le plăcé;
Şi, deosebitŭ bacşişurĭ, de pe la stăpênĭ ceré,
Vremea fiindŭ pré cumplită, da ce da şi suferé.
Ţipa ţéra şi norodul subt unŭ gîugŭ aşa de ferŭ,
Cum aŭ maĭ pututŭ sĕ ţie, staŭ uĭmitŭ şi multŭ mĕ mĭerŭ.

Farmaki cu alţĭ 16 Eteriştĭ trămişĭ la Ţarigrad. —Lucrarea luĭ Vogoride pentru Domniă.—Boierii trămitŭ pe Balsch cu argimagzarŭ la Pórtă ca sĕ céră Domniea pentru pămênteni. — Scrisórea boierilorŭ către Salih-paşa. —Paşa şi Vogoride.—Balsch în Iaşĭ.—Convorbirea luĭ cu Salih-paşa.— Vogoride află despre argimagzar. — Convorbirea luĭ Balsch cu Vogoride.—Acesta cu făçiăriă cere a fi recunoscutŭ de pămênteanŭ. — Boierii îlŭ recunoscŭ de pămênteanŭ. — Magzarĭul boierilor din Iaşi vorŭ Domniă, alŭ celorŭ din Bucovina cere unŭ decemviratŭ.—Beldiman e pentru Domniă.— Unirea luĭ Vogoride cu Balsch.—Vogoride dă luĭ Balsch uă scrisóre pentru Seraschierĭul din Silistra. — Balsch, Greceanu, Cerchezŭ şi Stavru plécă la Silistra. — Primirea aspră a Seraschierĭuluĭ. — Cuvêntul luĭ Balsch îlŭ îmblânḑesce. — Seraschierĭul trămite chârtiile boierilorŭ la Ţarigradŭ.—Devletul le încuviinţéză tóte cererile. —Seraschierĭul le anunçiă acésta. — Boierii se întorcŭ la Iaşi şi se tăinuiescŭ luĭ Vogoride. — Lucrările ascunse a le acestuia.—Caĭméoa în contra ţereĭ. — Invocare în contra luĭ. — Inamiciţia dintre Balsch şi Vogoride. — Cu tótă împrotivirea luĭ Beldiman, Balsch se pornesce spre Bucovina.—Fermanul ca sĕ mérgă boierii la Ţarigradŭ.—Vogoride ascunde conţinutul luĭ.— Lucréză sĕ nu mérgă Balsch.— Cantă în zadar sĕ înduplece pe Beldiman a porni.—Purcedŭ la Silistra : Sturdza. Cuza, Răşcanul,

Salih-Paşa pe Farmaki, în lanţurĭ bine legatŭ,
Şi pe alţĭ şése-spre-ḑece, după ce 'ĭ-aŭ ferecatŭ,
Cu o pază îndestulă, cu tacrirul lorŭ înscrisŭ,
Porninduʼĭ pe toţĭ de-aice, la Silistra 'ĭ-aŭ trămisŭ.
Acolo maĭ cercetânduʼĭ, la Ţarigradŭ 'ĭ-aŭ pornitŭ,
După fapta lorŭ sĕ afle ceea ce le-aŭ fostŭ menitŭ.
Vogoridi mergé bine cu taraful ce avé,
Domniea cum că ĭĭ vine, ĭĭ păré că o privé;
Alerga după parale, atât elŭ şi aĭ luĭ toţĭ,
Banĭ căuta ca sĕ scótă de pe viĭ şi de pe morţĭ;
Împrumutărĭ, contribuţiĭ, vênḑerĭ de moşiĭ grecescĭ,
Şi din totŭ cuprinsul ţeriĭ, acele monastirescĭ;
Pravăţul avêndŭ Domniea, banĭ ĭĭ trebuĭa pré mulţĭ,
Căcĭ avé ca sĕ restórne, hotărîrĭ ca nisce munţĭ;
Avé deplină sciinţă că'ntr'acéstă epochi,
Grecŭ sĕ ĭea Domniea ţereĭ, nicĭ de cum nu puté fi;
Ocăra pe Grecĭ amarnicŭ, blăstema descoperitŭ,* *143
Mulţămé că nu se trage din neamŭ aşa pîngăritŭ;
Căʼĭ Bulgarŭ o avé fală, o striga şi trézŭ şi'n visŭ,
Căcĭ acésta la Domnie, ĭĭ ţiné drumul deschisŭ.
Boieriĭ din Bucovina, scoposul luĭ înţelegŭ,
Ca sĕ întêmpine rĕul, din eĭ pe unul alegŭ,
La Ţarigradŭ sĕ resbată cu argimagzariŭ înscrisŭ,
Stavila se redicase şi drumul era deschisŭ.
Aŭ alcătuitŭ magzarĭul cât se dă pĕtrunḑĕtoriŭ,
Aŭ zugrăvitŭ starea ţĕreĭ, cu unŭ chipŭ lacrimătoriŭ;
Arétă că Moldoveniĭ, aŭ fostŭ şi suntŭ credincĭoşĭ,
Pravilă aŭ toţĭ credinţa ce-aŭ apucatŭ din strĕmoşĭ.
Cu zugrăvele urîte, zugrăvé cumplitŭ pe Grecĭ,
Ḑicêndŭ, c'a lorŭ tirănie, nu vorŭ uĭta-o în vecĭ;
Se rugaŭ sĕʼĭ mêntuĭască de gĭugul acelŭ grecescŭ
Grecŭ maĭ multŭ ca sĕ nu fie, în scaunul celŭ Domnescŭ;
Căʼsŭ necredincĭoşĭ cu toţiĭ, suntŭ hainĭ, resvrătitorĭ,
Credinţa lorŭ ce felŭ este, s'aŭ vĕḑutŭ de-atâtea orĭ.
Cu alegere sĕ fie Domnul lorŭ din pămêntenĭ,
De altŭ neam dritŭ sĕ nu aĭbă, de cât din drepţĭ Moldovenĭ;
Ş'acele din vechĭ pronomiĭ, hărăzirĭ Împĕrătescĭ,
Date prin hatişerifurĭ raeleĭ Moldovenescĭ,
Tóte sĕ le întăréscă pré Milostivul Devletŭ,
Ca nisce raele drepte, milă cu toţiĭ asceptŭ.
Către Salih-Paşa încă şi altŭ arzŭ, multŭ rugătorŭ,
Rônduituluĭ sĕʼĭ deĭe, totŭ chipul de agĭutorŭ,* *144
În Ţarigradŭ ca sĕ mérgă, argimagzarĭul a da,
Căcĭ eĭ toţĭ, osînda ţereĭ, nu potŭ maĭ multŭ a răbda.
Pĕcatŭ sĕ se prăpădéscă Kelerul împĕrătescŭ,

Tăutul, Cerchezŭ şi Greceanu.—La Silistra află că aŭ sĕ mérgă la Ţarigradŭ cu boierii din Téra-Românéscă.—Ei purcedŭ după Pasci.

Destul de cândŭ pătimesce, sub giugul acelŭ grecescŭ.
Dar pasul, a lorŭ lucrare, rógă a fi tăĭnuitŭ,
Căcĭ va fi cu greŭ isprava, fiindŭ publicăluitŭ,
Către Caĭmacamŭ o carte, întru care îĭ vesté,
Că pre unul dintre dênşiĭ, îlŭ trămité ca sĕ sté
Întru căutarea trebiĭ, întru tóte lucrătorŭ,
Cu haractirŭ şi sciinţă, întru tóte rîvnitorŭ;
Pêrĕ s'a linisci vremea, şi toţĭ se vorŭ înturna,
Patriea sĕ'mbrăçioşeze, şi a o îndemâna;
Urmarea de Caĭmacamul tăĭnuită vré a fi:
«Întunecă dobitocul, ḑice, cândŭ vreĭ a'lŭ jertfi.»
Alegere facŭ boieriĭ cine sĕ mérgă din eĭ,
Dintre toţĭ, pe care altul, sĕ aruncĭ ochiĭ putéĭ;
Pe acelŭ ispititŭ, ĭarăşĭ, pe Vornicul Tóderŭ Balşŭ,
Întru lucrărĭ de aceste, elŭ alesŭ, elŭ drăgălaşŭ;
Órba patrieĭ ĭubire, care întru elŭ hrăné,
Îlŭ făcé sĕ véḑă rîpa, şi a sări întru ea.
Dupĕ ce aŭ trasŭ atâta, ş'unŭ norocŭ l'aŭ mêntuitŭ,
De iznóvă se încurcă într'unŭ planŭ învĕluitŭ;
Uĭtă câte aŭ trasŭ tóte, vine în Iaşĭ multŭ voĭosŭ,
Obştieĭ tótă arétă, chipul celŭ maĭ mêngăĭosŭ.* *145
Se duce la Caĭmacamul, dă scrisórea ce avé,
Îĭ vorovesce în strună cele ce se potrivé;
L'aŭ primitŭ cu bucurie, dragoste 'ĭ-aŭ arĕtatŭ,
Dar cât va ţiné, eŭ nu sciŭ, căcĭ chipul îĭ îngăĭmatŭ.
La Salih-Paşa se duce, arzul către elŭ aŭ datŭ,
Cu milă şi îndurare, a'ĭ vorovi l'aŭ răbdatŭ.
Pĕtrunsŭ de milostivire, îĭ ḑicé pe înţelesŭ,
Spre a sevîrşi lucrarea, elŭ s'a sili maĭ alesŭ,
Dar încă vr'o duoĭ cu dênsul, din boierĭ maĭ trebuescŭ,
Căcĭ treĭ fiindŭ d'impreună, maĭ multŭ resmŭ alcătuescŭ.
De Argimagzariŭ sciinţă Caĭmacamul nu avé,
Nicĭ de Ţarigradŭ vr'o veste a'ĭ da nu se'mpotrivé.
Dupĕ treĭ séŭ patru ḑile, Vorniculuĭ Balşŭ 'ĭ-aŭ spusŭ,
Argimagzariul la Pórtă, de ce îlŭ ţiné ascunsŭ;
Pentru ce sĕ nu'lŭ aréte, căcĭ nu'ĭ împrotivitorŭ,
Pentru interesul ţereĭ, şi elŭ îĭ sîrguitorŭ.
Balşŭ se apără cu totul, îĭ ḑice: «Sciinţă n'amŭ,
De arŭ fi fostŭ vre o taĭnă, creḑĭ de veste că nu'ţĭ damŭ?»
Caĭmacamul, c'o zîmbire, căutându'ĭ luĭ puçinŭ:
«Ţine, ḑice, şi citesce,» scoţêndŭ copiea din sênŭ;
«Eŭ amŭ deplină sciinţă, de ce te făçiărnicescĭ,
Cu mantaoa făçiărieĭ pe Stefanŭ nu amăgescĭ;
Dar eŭ suntŭ în supărare, de ce mĕ năpăstuiţĭ,* *146
De ce nu vroiţĭ maĭ bine cu mine sĕ vĕ uniţĭ?

Eŭ sĕ vĕ agĭutŭ la tóte, eŭ sĕ fiŭ sîrguitorŭ,
Sĕ vĕ împlinițĭ dorința, cu unŭ chipŭ pré lesnitorŭ.»
Balșŭ remâne în uĭmire, amețitŭ și sastisitŭ,
Adevĕrul sĕ aréte era silitŭ în sfîrșitŭ.
Unŭ patriotŭ se cunósce de Caĭmacamŭ cumpăratŭ,
Ce'ntr'a boĭerilorŭ sfaturĭ se afla neapăratŭ;
Sufletŭ prostŭ și de nimica, pentr'unŭ scârnavŭ interesŭ,
Patrioțĭ, patrie vinde, și pe acelŭ triimesŭ.
Pe unŭ așa vre o-dată. patriotŭ potŭ sĕ'lŭ numescŭ?
Nicĭ de cum că'ĭ defăĭmare némuluĭ moldovenescŭ;
Plata luĭ ca și Iuda, lasă'lŭ sĕ pótă afla,
Credŭ că vécurile tóte fapta luĭ nu vorŭ spăla.
Balșŭ vĕdĕndŭ că nu se'ncape maĭ multŭ a se tăĭnui,
Îĭ arétă totŭ secretul, fără a'ĭ tăgădui;
Îĭ aretă că a merge la Țarigradŭ îĭ silitŭ,
Căcĭ aŭ datŭ la toțĭ parolă, ș'a resbate s'aŭ fălitŭ.
Salih-Pașa cum că are sciință desevîrșitŭ,
Agĭutorŭ orĭ cât sĕ'ncape a se'ĭ dé pĕr' în sfîrșitŭ.
Îĭ laudă Caĭmacamul otărîrea ce-aŭ făcutŭ,
Cererea ce facŭ boĭeriĭ, dice cum că ĭ-aŭ plăcutŭ;
Îĭ bună, îĭ legĭuită, adeveratŭ patrioțĭ,
Ce pĕcatŭ că nu-ĭ unire intr'unŭ gândŭ a fi cu toțĭ.
Prin jurăminturĭ multŭ sfânte, pre Balșŭ aŭ incredințatŭ,
Că de-o asemene rîvnă și elŭ este ațîțatŭ.* *147
«Vĕ voiŭ agĭuta, îĭ dice, în cât se dă și cât potŭ,
Dar vĕ rogŭ, spre mulțămire, sĕ mĕ primițĭ patriotŭ.
Și eŭ cu voĭ d'împreună Moldovénŭ se mĕ numescŭ,
Rĕmășița viețiĭ mele aice s'o chĭeltuescŭ.
Boĭerilorŭ mĕ rogŭ scrie, di că'ĭ rogŭ pĕr' la pămêntŭ,
În Moldova sĕ priméscă, sĕ fie alŭ meŭ mormêntŭ.
Douĕ moșiĭ amŭ aice, dobîndite cu multŭ greŭ,
Sĕ locuescŭ întru ele ca unŭ pămênténŭ și eŭ;
Nu vĕ cerŭ altă nimică, de cât a fi odihnitŭ,
Într'unŭ colțŭ alŭ țereĭ și eŭ, sĕ trăescŭ nepomenitŭ;
Acésta 'mĭ-e fericirea ce din sufletŭ o dorescŭ,
Totŭ secretul îțĭ descoperŭ de-unŭ prietenŭ nu'lŭ ferescŭ.»
Cu acestŭ felŭ de tămie Vornicul Balșŭ tĕmîĭatŭ,
Perde prepusŭ, îngrijire, remâne pré mîngăĭatŭ.
Se aprinde în elŭ fala, vĕdêndŭ unŭ dușmanŭ smeritŭ,
Nu scie că-unŭ puiŭ de șérpe îlŭ pîndé acoperitŭ.
Nu scia că a sĕ'lŭ musce de cât toțĭ maĭ multŭ pe elŭ,
Îlŭ învéță interesul, a fi smeritŭ ca unŭ mĭelŭ.
Balșŭ plinŭ de filotimie și de fala luĭ aprinsŭ,
Îĭ dice luĭ Vogoridi: «ce vreĭ, veĭ avé în scrisŭ;
Nu te îndoi nimica, în mine temeiŭ sĕ puĭ,

Cererea ți se'mplinesce, îndoĭală maĭ multŭ nu'ĭ.
Fiŭ alŭ patrieĭ de astădĭ, te încredințedŭ că estĭ,
După ce suntŭ eŭ la mijlocŭ, poțĭ sĕ te maĭ îndoescĭ?»
Ce-aŭ scrisŭ la boerĭ eŭ nu sciŭ, dar stafetă aŭ pornitŭ,* *148
Şi fără de prelungire, și respunsul aŭ venitŭ;
Dă Caĭmacamuluĭ cartea boĭerilorŭ Moldovenĭ,
Care era iscălită de ceĭ aleșĭ pămêntenĭ,
Fiŭ alŭ patrieĭ că este, cu toțiĭ vorŭ a'lŭ numi,
Şi socotescŭ fericire cu-acestŭ nume a'lŭ numi;
Părințĭ se numescŭ cu toțiĭ, ca pe-unŭ fiŭ îlŭ socotescŭ,
Recomănduitŭ de-unŭ frate, pe care toțĭ îlŭ ĭubescŭ.
Şérpele cu a lorŭ mână, vrêndŭ cu toțĭ a'lŭ netedi,
Dar elŭ căuta sĕ musce, gôndŭ n'avé a se'mblăndi;
Pentru a patrieĭ bine, pe unŭ frate ce-aŭ trimesŭ,
Cere sĕ'lŭ povățuĭască, ca pentru-alŭ seŭ interesŭ.
S'aŭ bucuratŭ Caĭmacamul, se arétă multŭ voĭosŭ,
Dice c'a pune la cale tóte cele spre folosŭ.
Îlŭ sărută, 'ĭ mulțămesce, s'arétă îndatoritŭ,
Sub mantaoa făçiărieĭ, sta bine acoperitŭ;
Îĭ dice că se cuvine, duoĭ-treĭ boĭerĭ sĕ maĭ ĭea,
Ca sĕ se păzéscă rezmul acésta pré trebuĭa.
Dice Balșŭ, Aga Creceanu și Căminarĭul Cerchezŭ.
»Într'acești duoĭ amŭ credință, potŭ sĕ mĕ îndemănezŭ;
Le-amŭ vorovitŭ multŭ, cu mine amêndoĭ se priimescŭ,
În drumŭ voĭŭ maĭ lua unul, căcĭ maĭ mulțĭ nu trebuĭescŭ.
Pe amêndoĭ Caĭmacamul, de vrednicĭ 'ĭ-aŭ priimitŭ.
Dar lucrarea vré sĕ fie, cu unŭ chipŭ maĭ tăĭnuitŭ.* *149
Taĭna din duoĭ décă ĭésĕ, taĭnă nu maĭ póte fi,
Şi totŭ cela ce-a numi-o, socotescŭ că va bîrfi.»
Toțĭ aceĭ din Iașĭ boĭeriĭ cu tacâmul lorŭ unitŭ,
Ce'n magzarĭul Bucovineĭ, nu lĕ-aŭ datŭ de iscălitŭ,
Se tulbură, aflândŭ taĭna, între eĭ sĕ vorovescŭ,
Dicŭ și eĭ sĕ facă unul, și îlŭ și alcătuĭescŭ.
Eĭ avéŭ maĭ multŭ putere, căcĭ se aflaŭ toțĭ pe locŭ,
Eĭ aŭ suferitŭ zăduful și ardere ca'ntr'unŭ focŭ.
Nu mĕ voiŭ sfii a dice, adevĕrŭ a vorovi,
Căcĭ amŭ avutŭ totŭ prilejul, cu ochiĭ meĭ a privi;
Vr'o deosebire mare în magzarĭurĭ n'amŭ vĕdutŭ,
Fiesce-care interesul păzĭa cum îĭ de credutŭ.
Ceĭ de-aicĭ ceréŭ Domniea, ceĭ-l-alțĭ decamviratŭ, *)
Unŭ Divanŭ s'alcătuĭéscă între eĭ neapăratŭ,

*) Acestŭ Arz-Magzariŭ se află tipăritŭ în Fóĭa pentru Minte și Literaturĭ a Transilvanieĭ din anul 1840 No. 41. (1)
1) Vedĭ Arz-magzariul la finele stihurilor din Taslăŭ.

N. E.

Ca iarăşi eĭ sĕ ĭea cârma şi eĭ a povăţui;
Din partea mé vrémŭ Domniea de-aşĭ sci că nu m'oiŭ căi.
Unii cu asprime mare defăĭmaŭ tare pe Grecĭ,
Fără de milostivire, vré ca sĕ'ĭ surpe de vecĭ;
Ceĭ din Iaşĭ nu într'atâta, jăluind nu'ĭ osîndéŭ,
Cu aşa pornire mare, nu'ĭ gonéŭ nicĭ îĭ perdéŭ;
Lăsaŭ sĕ se înţelégă acele ce-aŭ pătimitŭ,
Devletul sĕ otărască de maĭ suntŭ de priimitŭ.
În pronomiile ţeriĭ de-o-potrivă era scrisŭ,* *150
Étă între amênduoe aceea ce s'aŭ cuprinsŭ.
Vogoridi cu Balşŭ una, sufletŭ şi trupŭ amênduoĭ,
Şi la ceĭ-l-alţĭ povaţă, ḑicêndŭ: «şi eŭ suntŭ cu voĭ.»
Intru eĭ avéŭ nădejde a lucra ş'a isprăvi,
Interesul la Domnie, cu dênşiĭ a'lŭ isprăvi;
Cu curul în două luntre, parimiea ce avemŭ,
Mĕ temŭ sĕ nu'lŭ vĕḑŭ în baltă, cum pe ceĭ maĭ mulţĭ vedemŭ.
Aŭ încredinţatŭ Magzariul a boierilorŭ din Iaşĭ,
Serdariuluĭ Iancul Stavru, pe care 'l-aŭ şi trimesŭ
La Focşanĭ ca sĕ aştepte boieriĭ pĕr' vorŭ veni,
Şi, trecêndŭ şi elŭ cu dênşiĭ, împreună a porni.
Caĭmacamul se arétă către Balşŭ sîrguitorŭ,
Sĕ'lŭ gătéscă, sĕ'lŭ pornéscă, cu totul înlesnitorŭ.
Către Paşa mijlocesce, cărţile a le porni,
Recomandaţiĭ, Caĭmele, tóte vré a le citi;
Ceté una, tocmé alta, îndrepta, alcătuĭa,
Pentru interesul ţĕriĭ cât se dă se sîrguĭa;
La alţĭ maĭ micĭ din regĭaluri, sĕ maĭ scrie îndemna,
Iar cât pentru Saraschĭeriul, însu'şĭ se însărcina,
Ḑicêndŭ cum că îlŭ ĭubesce, şi îlŭ ascultă pré multŭ,
Póte sĕ'ĭ scrie şi Paşa, dar puçinŭ şi pré în-scurtŭ;
Căcĭ era de trebuinţă, se ceré neapăratŭ,
La Seraschĭeriul sĕ mérgă prin elŭ avé de lucratŭ.* *151
De-acolo sĕ'ĭ inlesnéscă, elŭ a fi într'agĭutoriŭ,
Fără elŭ orĭ-ce chipŭ altul era nefolositorŭ.
Octomvre în optŭ-spre-ḑece, Balşŭ întru tóte gătitŭ,
Luândŭ scrisorĭ, ḑiua bună, la Silistra s'aŭ pornitŭ,
Cu Cerchezŭ şi cu Greceanu din boierĭ de-aice daţĭ,
Priimiţĭ de Caĭmacamul şi de dînsul lăudaţĭ.
La Focşanĭ mergêndŭ boieriĭ, şi Stavru sta aşteptândŭ,
Se unescŭ, nu staŭ nimica, de-acolo purcedŭ curîndŭ,
Căcĭ la Bêrladŭ zăbovise, banĭ sĕ ĭea aŭ căutatŭ,
Că pré puçinĭ de aice, de chĭeltuĭală le-aŭ datŭ.
Două-ḑecĭ-şi-şépte-a luneĭ, la Silistra aŭ venitŭ,
Îndată ce-aŭ datŭ de scire, conacŭ li s'aŭ rônduitŭ.
La două césurĭ de nópte, cu toţiĭ aŭ fostŭ chĭămaţĭ,

Priimirea le-aŭ fostŭ rece, cu asprime întrebaţĭ;
«Ce vreţĭ, — ḑice Saraschierul, — ce cereţĭ, ce aţĭ venitŭ?«
Balşŭ, cu plecăciune mare, scârbitŭ şi fórte mâhnitŭ,
A'lŭ îmblânḑi se silesce, vorovindu'ĭ multŭ supusŭ,
Tótă pricina venireĭ cu amăruntul 'ĭ-aŭ spusŭ.
Le ḑice: «cum scriŭ boieriĭ, fiindŭ toţĭ peste hotarŭ?
Orĭ câte cererĭ vorŭ face, nu credŭ c'orŭ fi în zadarŭ?
Le este ertatŭ acésta? cum potŭ şi cum îndrăznescŭ?
Cu maĭ multă întregime, pentru ce nu socotescŭ?»
Aceĭ din Iaşĭ îĭ arétă, din boierĭ suntŭ iscăliţĭ,
Dar ş'aceĭ din Bucovina, a veni eraŭ gătiţĭ.* *152
«La Ţarigradŭ, ca sĕ mergeţĭ, nicĭ de cum nu vĕ oprescŭ,
Dar de'ţĭ puté merge teferĭ, nu sciŭ, nu mĕ'ndatorescŭ;
Drumurile vedeţĭ cum îsŭ, totŭ norodul tulburatŭ,
Vĕ luaţĭ mĕsurĭ maĭ bune, căcĭ vĕ vorovescŭ curatŭ.»
Maĭ multŭ d'unŭ césŭ în picióre, se aflaŭ cu toţiĭ stândŭ,
Café sĕ le dé, sĕ şéḑă, sĕ vedé că n'avé gôndŭ;
De cât la sfirşitŭ, în urmă, café aŭ ḑisŭ sĕ le dé,
Sĕ şéḑă le poroncesce, neplăcerea se vedé;
Şi puçinŭ maĭ vorovindu'ĭ: «mergeţĭ căcĭ sunteţĭ trudiţĭ,
Mergeţĭ, că de-acum îĭ vreme ca sĕ vĕ maĭ odihniţĭ.»
Saraschierul fórte bine moldovenesce grăia,
Pentru că elŭ se născuse lîngă Hotinŭ, în raia.
De terzimanŭ trebuinţă cât de puçinŭ nu era,
Pe Balşŭ prilejul acesta pré tare îlŭ bucura.
«Odihna nóstră, îĭ ḑice, este când vomŭ isprăvi,
Ş'a patrieĭ fericire, cu ochiĭ vomŭ priivi;
Vizirule, noĭ scimŭ bine, cum că eştĭ dreptŭ hotinénŭ,
Aşa fiindŭ adevĕrul, eştĭ alŭ nostru pămêntênŭ;
Patrioţĭ suntemŭ cu toţiĭ, totŭ dintr'acelaşĭ pămêntŭ,
Tatălŭ teŭ, cu îndurare, poroncesce din mormêntŭ:
Sĕ nu laşĭ sĕ bîntuiască ţéra, Greciĭ surpătorĭ,
Pe a cărora credinţă, aĭ vĕḑutŭ de-atâtea orĭ;
Şi cât sĕ dă din Moldova sĕ te silescĭ ca sĕ'ĭ scoţĭ,
Patria ta sĕ o aperĭ şi pe aĭ teĭ patrioţĭ.* *153
O ţéră lacrimătóre, Chelerul Împĕrătescŭ,
Sĕ nu te înourĭ, se rógă, a'ţĭ spune nu mĕ sfiescŭ.»
— «Mergeţĭ, ḑice cu blândeţe, mergeţĭ şi vĕ linistiţĭ,
Cât îmĭ va fi prin putinţă, m'oiŭ sili, nu vĕ'ndoiţĭ.»
La conacŭ mergĕndŭ cu toţiĭ, staŭ pe gôndŭ fórte uĭmiţĭ,
Nu putéŭ sĕ înţelégă de ce'sŭ aşa priimiţĭ;
Că'ĭ aţiţatŭ Saraschierul, era fórte cunoscutŭ,
Dar de unde, de la cine, nicĭ prin gôndŭ nu le-aŭ trecutŭ.
Taina tótă maĭ la urmă, însuşĭ s'a descoperi,
Lucru tăinuitŭ sub sóre nu se póte suferi.

A duoa ḑi iar îĭ chiamă, ca întîiŭ nu 'ĭ-aŭ primită,
De a duoa întîlnire, cu toţiĭ s'aŭ mulţămită.
Îĭ priimesce cu cinste, la toţĭ ḑice a şedé,
În vorówa luĭ asprime maĭ multă nu se cuprindé :
«Boerilorŭ, eŭ sciŭ bine drepturile ce aveţĭ,
Şi ce lucraŭ cu voĭ Greciĭ, ceĭ hainĭ şi multŭ sumeţĭ;
Struncinarea cea de istovŭ care v'aŭ pricinuită,
De sciinţa mé nicĭ una, nu credeţĭ că'ĭ tăĭnuită;
La Ţarigradŭ ca sĕ mergeţĭ, eŭ nu pociŭ sĕ vĕ oprescŭ,
Dar cele de cuviinţă vréŭ ca sĕ vĕ sfătuescŭ :
Dupĕ întêmplarea vremeĭ eŭ nu sciŭ de va intra,
Devletul în cercetare, şi de nu s'a apăra;
Vremile suntŭ precum însuşĭ puteţĭ sĕ le judecaţĭ,
De veţĭ merge peste vreme, mĕ temŭ sĕ nu vĕ 'ncurcaţĭ;* *154
Gôndescŭ maĭ cu întregime eŭ cu cale socotescŭ,
Hârtiile să trămitemŭ, şi prè voĭ sĕ vĕ oprescŭ.
Inadinsŭ Tătarĭ sĕ mérgă, căcĭ nu amŭ nicĭ unŭ prepusŭ,
Că, în doue-ḑecĭ de ḑile, vomŭ priimi şi respunsŭ.
De va fi vreme sĕ mergeţĭ vĕ voiŭ agiuta şi eŭ,
Iar de nu, de ce sĕ faceţĭ unŭ drumŭ atâta de greŭ?
Sĕ vĕ încurcaţĭ cu toţiĭ, vremea sĕ vĕ prăpădiţĭ,
Vi le puiŭ tóte 'nainte, ḑiceţĭ şi voĭ ce gôndiţĭ.»
Vorówa luĭ pré întrégă, cu toţiĭ s'aŭ mulţămită:
«Orĭ ce veĭ găsi cu cale, îĭ ḑicŭ, şi noĭ ne-amŭ primită.»
În dată întru lucrare, ceea ce aŭ ḑisŭ aŭ pusŭ,
Căruĭa multŭ mulţămindu'ĭ, întru tóte s'aŭ supusŭ;
S'aŭ dată căḑută poroncă a li se da tainatŭ,
Cu îndestulare mare, fórte i'aŭ îndemânatŭ.
A treea ḑi şi Tătarul precum aŭ ḑisŭ, s'aŭ pornită,
Patru-ḑecĭ-şi-cincĭ de ḑile, aŭ trecută pêr'aŭ venită.
Boieriĭ în mulţămire, la nimică supăraţĭ,
Îngrijirea, neodihna, era că'sŭ înstrăinaţĭ.
Nu se scia şi respunsul care se puté primi,
Le va da drumul sĕ mérgă, saŭ înapoĭ s'orŭ porni ?
La unŭ-spre-ḑece Dechemvri, sosi doritul respunsŭ,
Nesciinţa otărîreĭ îĭ ţiné întru prepusŭ.
La Paşa-Capşi îĭ chiamă; Paşa blândŭ, politicosŭ,* *155
Le arétă că respunsul le-aŭ venită cu multŭ folosŭ :
«Hârtiile suntŭ primite, Devletul multŭ mulţămită,
Tóte cererile vóstre, vĕ spunŭ că s'aŭ priimită;
Domniea este a vóstră, Domnĭ vorŭ fi din Moldovenĭ,
Dintru aceĭ cu sciinţă, şi maĭ alesŭ pămêntenĭ.
Taĭna vréŭ sĕ sĕ păzéscă, şi numaĭ voĭ sĕ o sciţĭ,
Interesul e alŭ vostru, sĕ cuvine sĕ'lŭ păziţĭ;
Grecŭ de-acuma la Domnie nu veţĭ maĭ avé nicĭ cumŭ,

Dar sĕ vĕ păziţĭ credinţa, sĕ n'o abateţĭ din drumŭ;
In Ţarigradŭ ca sĕ mergeţĭ, îmĭ scriŭ c'acum vreme nu'ĭ,
Devletul aşa voĭesce, otărîrea îĭ aluĭ;
Dar fără de prelungire, sĕ sciţĭ că veţĭ fi chiămaţĭ,
Şi la cererile vóstre, veţĭ fi fórte ascultaţĭ.
Îmĭ poroncescŭ şi acésta sĕ v'o ḑicŭ de multe orĭ,
Ca să ocrotiţĭ raiaoa, căcĭ sunteţĭ respunḑĕtorĭ;
Paza şi nebîntuirea, s'o ceiŭ tótă de la voĭ,
Sĕ n'o lăsaţĭ în osîndă, în necazŭ şi în nevoĭ.
Boĭeriĭ sĕ ocrotéscă, ceĭ bĕtrânĭ carĭ sunteţĭ,
Indatoririle tóte către voĭ sĕ mărginescŭ.
Voĭ aveţĭ ca sĕ daţĭ sémă, voĭ veţĭ fi şi intrebaţĭ,
Vĕ luaţĭ mĕsurĭ maĭ bune, că 'n respundere întraţĭ.
Etă câte pêrĕ astăḑĭ, sĕ vĕ agiutŭ amŭ pututŭ,
Şi de-aice înainte, credeţĭ c'oiŭ face maĭ multŭ.»
Îĭ mulţămescŭ toţĭ prin lacrimĭ, ḑicŭ cele ce s'aŭ căḑutŭ* *156
Pentru a sa sîrguinţă şi binele ce-aŭ vĕḑutŭ.
Îşĭ ĭaŭ cu toţĭ ḑiua bună, prin chipul celŭ maĭ plecatŭ,
C'o rază de mulţămire, la gazdă s'aŭ înturnatŭ,
Voindŭ ca sĕ se gătéscă, căcĭ a le lorŭ s'aŭ alesŭ,
In nouă-spre-ḑecĭ Dechemvri, din Silistra aŭ purcesŭ.
Vinŭ la Îaşĭ, vorŭ se'lŭ tîlnéscă, pe nuoul lorŭ patriotŭ,
Care cu o sete mare, ce-aŭ lucratŭ vré a sci totŭ.
A'ĭ tăĭnui adevĕrul, între eĭ s'aŭ sfătuitŭ,
Dupĕ cum şi Saraschĭerĭul, fórte 'ĭ-aŭ chizăşluitŭ.
Mulţămirĭ dar nu pré multe, căte-va 'ĭaŭ încurcatŭ,
C'aşa aştepta sĕ védă, dupĕ cele ce-aŭ lucratŭ.
Vĕ veţĭ îngrozi de a'-ţĭ scie, nuoul nostru pământeanŭ
Ce-aŭ lucratŭ elŭ pe sub cumpĕtŭ, şi aŭ eşitŭ la maĭdanŭ;
Fiĭul a patrieĭ nóstre, celŭ smeritŭ ce s'aŭ primitŭ,
A trăi trasŭ într'o parte, făr'a fi măcar numitŭ,
Viperă, puiŭ de năpârcă, cum crede că'lŭ va lăsa,
Dumneḑeŭ ce vede tóte, veninul seŭ a vĕrsa?
L'a descoperitŭ in urmă prin caĭméoa ce-aŭ trămisŭ,
Saraschĭerĭuluĭ Silistreĭ ce cu mâna sa aŭ scrisŭ.
A se tălmăci caĭméoa, ómenĭ cu sciinţă-aŭ pusŭ,
Póte sĕ fie aceĭa, care însuşĭ Balşŭ aŭ dusŭ.
Cu pânea ţereĭ în gură, năravul luĭ nu'lŭ lăsa,
Pe boĭerĭ şi ţéra tótă, cât puté o apĕsa: *)1* *157
»Suntŭ haĭnĭ toţĭ pământeniĭ, Saraschĭerĭuluĭ scria;
Suntŭ şi aŭ fostŭ totŭ de-a-una, nimicŭ nu se îndoïa.
Curţile megieşite tot printr'înşiĭ aŭ lucratŭ,

*) Veḑĭ la sfîrşit şi veĭ afla copiea scrisóreĭ scrisă Saraschĭerĭuluĭ, tălmăcită de pe însuşĭ Caĭméoa sa.

(Beldiman).

Pêrĕ n'aŭ fostŭ eĭ povaţă, în ţéră nu aŭ intratŭ.
Toţĭ suntŭ uniţĭ, eĭ unéltă, cu dreptate pătimescŭ,
Sĕ lase pe Eniceriĭ, căcĭ numaĭ eĭ îĭ smerescŭ;
Căcĭ asemenea urmare, face ceĭ din Misirbeĭ,
Pêrĕ 'ĭ aŭ călcatŭ Françosiĭ şi aŭ cădutŭ peste eĭ.
Lasă'ĭ sĕ se osîndéscă, nu pătimescŭ în zadarŭ,
Tratarisescŭ cu Devletul încă de peste hotarŭ;
Prin Argimagzariŭ la Pórtă, Domniea acum voĭescŭ,
Ca sĕ mérgă dintre dînşiĭ, pe unul orônduĭescŭ;
Omŭ frumosŭ, cu barbă mare, albă, şi la statŭ înaltŭ,
Maĭ chipesŭ de căt pe-acesta, n'aŭ pututŭ afla pe altŭ;
Fă dar orĭ ce sciĭ cu dînsul, datoriea 'mĭ-amŭ făcutŭ,
Cugetul sĕ nu mĕ mustre, maĭ la urmă c'amŭ tăcutŭ.»
Acésta fără 'ndoĭală, pe Saraschierŭ aŭ aprinsŭ.
Ce puté face de-o-dată, vĕdêndŭ cele ce 'ĭ-aŭ scrisŭ?
Dar înţeleptŭ, omŭ cu minte, sufletŭ îmbunătăţitŭ,
Judecândŭ cu întregime, maĭ la urmă aŭ simţitŭ
C'aceste suntŭ tóte intrigĭ ce elŭ însuşĭ împleté,
Elŭ era pricina tótă. boĭeriĭ ce zăbové,
Ş'aşa s'aŭ întorsŭ îndată cu milă a-'ĭ agiuta,
Nedândŭ credare Iudeĭ, la cele ce'ĭ areta.* *158
Vaĭ mie! acesta este acelŭ care ne striga,
Pământénŭ sĕ se numéscă, din inimă să ruga.
Şérpele, ce pământeniĭ sĕ'lŭ ţie în sênŭ voĭa,
Pentru care Balşŭ atâta se ruga şi sfătuĭa.
Pâĭnea ce mânca a ţeriĭ, aceea l'a osîndi,
Dreptŭ giudecătoriŭ îĭ Domnul, elŭ iarăşĭ va isbîndi.
Îmĭ pare că'ĭ vĕdŭ osîndu, de la sine'şĭ a cădé,
La vr'unŭ locŭ cu depărtare, în osîndă l'arŭ vedé.
Avé mare bucurie, de boĭerĭ că s'aŭ întorsŭ,
Şi n'aŭ făcutŭ vr'o ispravă, cu mergerea lorŭ în giosŭ;
Credé, că a luĭ lucrare, pre eĭ 'ĭ-aŭ împiedecatŭ,
Dicé că Balşŭ, Tuiurĭ, Cucă, în Buzĕŭ le-aŭ înnecatŭ.
Patimă pe Balşŭ nespusă, a'lŭ vedé se supăra,
Dicêndu-ĭ, că dreptul ţereĭ, îĭ silitŭ a'lŭ apăra;
Treĭ dile de eraŭ bine, dar a patra di stricaţĭ,
Amŭ credutŭ, în multe rândurĭ, a'ĭ vedé încăeraţĭ.
Unul îngônfatŭ de slavă, celalaltŭ de-unŭ tarzŭ firescŭ,
Putéĭ socoti vre-o dată a'ĭ vedé că se smerescŭ?
Goné pe Balşŭ Caĭmacamul, a lipsi din Iaşĭ doré,
Voróva luĭ îngômfare, nicĭ de cum nu suferé.
Balşŭ se desgustarisesce vĕdêndu-se prigonitŭ,
Chipŭ căuta sĕ se ducă iarăşĭ de unde-aŭ venitŭ,
Căcĭ familiea luĭ încă, în Bucovina avé,
Cunoscêndŭ pre Caĭmacamul, primejdie o privé;* *159

Că va merge pĕr' la vĭéţă, Grecŭ fiindŭ, n'avé prepusŭ,
Chipŭ nu era de unire, nicĭ sĕ se dé luĭ supusŭ.
In peptŭ aŭ dus-o o vreme, cât aŭ pututŭ aŭ răbdatŭ,
Dar perḑêndŭ tótă răbdarea, hotărîrea sa aŭ datŭ:
La hotarul Bucovineĭ, din Iaşĭ a se depărta,
Familiea luĭ s'o véḑă, şi necazul a uĭta.
Beldiman se'mprotivesce, uniţĭ fiindŭ nu'lŭ lăsa,
Se silé ca sĕ'lŭ opréscă, din tótă virtutea sa;
Iĭ ḑicé sĕ zăbovéscă, puçinŭ a maĭ aştepta,
Căcĭ prefacere aştéptă, şi reul s'a îndrepta;
Ce interesŭ avé nu sciŭ, sciŭ că multŭ s'aŭ sîrguitŭ,
Sĕ maĭ sté sĕ nu se ducă, îndestulŭ l'aŭ sfătuitŭ.
Elŭ gĭuca unŭ rolŭ prostaticŭ, pentru elŭ mulţămitorŭ,
Intru sfeḑile urmate, elŭ era împăcătorŭ,
Căcĭ Balşŭ îĭ da ascultare la cele ce'lŭ sfătuĭa,
Cum că'ĭ prietinŭ statornicŭ, nimicŭ nu se îndoĭa;
Bine făcé sĕ'lŭ asculte, pre dînsul pênĕ 'n sfîrşitŭ.
Căcĭ s'aŭ cunoscutŭ în urmă, cum că Balşŭ multŭ aŭ greşitŭ
Răbdarea luĭ perde tótă, ḑice: «nu potŭ suferi,
Nu'ţĭ daŭ maĭ multŭ ascultare, nu'ţĭ daŭ cuvêntŭ c'oiŭ peri;
Lasă-mĕ sĕ mergŭ de-aice, lasă-mĕ c'oiŭ 'nebuni,
Fără prelungire ĭarăşĭ, făgăduescŭ c'oiŭ veni.»
Purcede din Iaşĭ, se duce, la hotarŭ se zăvové,
Familiea luĭ sĕ véḑă, prilejŭ acolo avé*. *160
La Dorohoiŭ, şi la Herţa, şi la Botoşenĭ umbla,
Vremea pêrĕ s'a preface, din locŭ în locŭ se primbla.
Treĭ lunĭ aŭ trecutŭ la mijlocŭ, şi Fermanul aŭ venitŭ,
Insuşĭ de la Saraschĭerĭul, cu mare grabă pornitŭ;
Pre boĭeriĭ ce mersese cu argimagzarĭul vré,
Şi încă alţĭ duoĭ cu dênşiĭ, ca sĕ mérgă îĭ cere;
Însă boĭerĭ de ispravă, credincĭoşĭ şi ispitiţĭ,
Din ceĭ de némŭ fórte vrednicĭ, ómenĭ aleşĭ şi cinstiţĭ;
Căcĭ pré îndurata Pórtă ceré a se 'nfăçioşa,
Dupĕ sadacatul ţereĭ, mila sa a revĕrsa.
O poroncă ca acésta ca unŭ trĕsnetŭ 'ĭ-aŭ părutŭ,
Se tulbură Vogoridi, vede că merge urîtŭ.
Balşŭ sĕ mérgă la Silistra, pentru dênsul era greŭ:
«Se cade, ḑicé în sine, maĭ bune mesurĭ sĕ'mĭ ĭéŭ;
Fiindŭ că 'n Iaşĭ nu se află, îĭ lesne a'-lŭ depărta,
Altul maĭ smerinŭ la sufletŭ în locul luĭ a căta;
Altul care sĕ nu fie vrăjmaşŭ némuluĭ grecescŭ;
Balşŭ îĭ pătimaşŭ şi duşmanŭ scie cum că'lŭ prigonescŭ.»
Din toţĭ câţĭ eraŭ aice, pe Beldiman aŭ alesŭ,
Se scólă, merge la dînsul, îĭ ḑice pe înţelesŭ;
Cu dragoste îĭ vorbesce, se silesce a'lŭ pleca,

Ḑice că numaĭ cu dênsul, sufletul luĭ s'a 'mpăca;
De Țarigradŭ nu'ĭ vorbesce, nicĭ 'ĭ-aŭ pomenitŭ măcar,* *161
Moldovenilorŭ sĕ spue crede cum că'ĭ în zadar;
În întunericŭ sĕ'ĭ lase, a nu sci unde și cumŭ,
Ca sĕ nu alcătuĭască cugetărĭ din așa drumŭ.
Beldiman, omŭ prepuelnicŭ. și de umbra luĭ feritŭ,
Care doré sĕ trăéscă în cât se dă maĭ smeritŭ,
Era de gânditŭ vre-o-dată, că elŭ se va încurca?
«Vêrsta, starea sănătățiĭ, ḑicé, nu vorŭ rĕdica;
În starea care mĕ aflu, nu potŭ sĕ gândescŭ de drumŭ,
Amŭ alergatŭ fiindŭ tênĕrŭ, amŭ căḑutŭ nu potŭ de-acumŭ.
Întrébă bĕtrânĭ și tinerĭ că te vorŭ încredința,
Că în slujbă și 'n primejdiĭ, Beldiman nu se cruța.
Nu crede cum că spuĭ basne, nu crede că mĕ fălescŭ,
Dupĕ slujbă, mulțămire, că nu amŭ avutŭ jălescŭ.»
Nu'lŭ silesce Caĭmacamul, creḑêndŭ a'lŭ îndupleca,
Maĭ vorovindu'ĭ și alțiĭ, în sfîrșitŭ se va pleca;
Romanul, Hușul de fațiă, a doua ḑi ĭ-aŭ ḑisŭ ĭar:
«Suntŭ neputinciosŭ, îĭ ḑice, ĭlŭ silesce în zadar;
Suntŭ și alțiĭ și maĭ vrednicĭ, și tinerĭ ce potŭ lupta,
Este Logofĕtul Sturdza, de ce vreĭ a'lŭ depărta?»
— «Eŭ nu'țĭ ceĭ sfatŭ sĕ'mĭ spuĭ cine; te întrebŭ de priimescĭ,
De vreĭ sĕ mergĭ la Silistra, și patrieĭ sĕ slujescĭ?»
— «Amŭ slujitŭ cât amŭ fostŭ tênĕrŭ, o ḑicŭ și nu mĕ sfiescŭ,
Pe orĭ care vreĭ, întrébă, acum nu mĕ bizuescŭ.»* *162
Și pe Vornicul Râșcanul 'ĭ-aŭ trimisŭ de 'ĭ-aŭ vorbitŭ,
Cunoscĕndu'lŭ bunŭ prietenŭ, dar și elŭ n'aŭ isprăvitŭ.
Pe Sturdza, Cuza, Râșcanul, vrêndŭ și nevrêndŭ 'ĭ-aŭ alesŭ,
Tăutul, Cerchezŭ, Greceanul, toțĭ unițĭ aŭ și purcesŭ;
Vechilŭ de Logofeție, aŭ lăsatŭ pe Beldiman,
Cu ceĭ ce maĭ rĕmăsese, sĕ caute de Divanŭ;
Îĭ pornescŭ cu mare grabă; la Silistra ajungêndŭ,
Aŭ aflatŭ ce nicĭ o dată nu le trecuse prin gândŭ;
La Țarigradŭ c'orŭ sĕ mérgă acolo s'aŭ domiritŭ,
Mehmetŭ-Pașa-Saraschĭerĭul, le-aŭ vorbitŭ descoperitŭ;
'Ĭ aŭ îndemânatŭ la tóte, auḑindŭ că nu'sŭ gătițĭ,
Le-aŭ datŭ banĭ, recomandațiĭ, de carĭ eraŭ lipsițĭ;
S'aŭ arĕtatŭ cu o milă, în cât creḑŭ că nu s'aŭ datŭ,
C'o nespusă îndurare, Moldoveĭ aŭ ajutatŭ;
Ceĭ din țéra Românéscă, boĭeriĭ ce-aŭ fostŭ chĭămațĭ,
Ajunsese în Silistra, staŭ acolo adunațĭ.
Dupĕ Pascĭ în treĭ Aprile, Lunĭ din Silistra purcegŭ,
Cu ĭesacciĭ și cu pază, cu toțĭ împreună mergŭ.
Sĕ'ĭ lăsămŭ urmându'șĭ drumul, noĭ sĕ venimŭ înapoĭ,
Sĕ vedemŭ osînda țeriĭ și a Iașuluĭ nevoĭ,

Silințele lui Vogoride. — Mórtea lui Saläh Pașa. — Osman-Aga îlŭ înlocuiesce. — Saiz-Efendi devine Chihaia-bei. — Urmările acestuia și a le lui Vogoride — Necasul țereĭ și durerea pămêntenilorŭ. Scrisorile boierilor din Țarigradŭ.

Multŭ îngrijitŭ Vovoride, prefacerea a privi,
Căcĭ nu scia și boieriĭ ce vorŭ puté isprăvi;
Cu tóte că elŭ trăsese pe câțĭ-va în partea sa,
Îngrijitŭ fiindŭ pré tare, că mergêndŭ 'lŭ-orŭ apăsa;* *163
Dar de eĭ a se încrede, nicĭ o dată nu puté,
De aceea 'n îngrijire de apururea pluté;
Însĕ cumpĕtul nu'șĭ perde, interesul seŭ căta,
Din drumul ce apucase, nicĭ cum nu se depărta.
Salih-Pașa din vĭéță după ce s'aŭ sĕvîrșitŭ,
Pașalîcul îlŭ luase Osman-Aga în sfîrșitŭ;
Enicerĭ-Aga de-aicea, omul bunŭ dar fórte prostŭ,
În tinerețile séle, nu sciŭ maĭ strașnicŭ de-aŭ fostŭ.
De a luĭ nemulțămire, de Enicerĭ, într'unŭ rôndŭ,
Fără de papucĭ sĕ scape, l'amŭ privitŭ pe elŭ fugêndŭ.
Chihaĭa-beĭ rônduise, — celŭ maĭ cumplitŭ ce s'aŭ datŭ,
Ce firea alcătuise, a fi numaĭ spre prădatŭ, —
Pe acelŭ Saiz Efendi, de Hogĭachĭanul lăsatŭ,
Căcĭ avusese tovarășĭ și era interesatŭ.
Acesta e Chihaĭa-beĭ, și orĭ-ce voĭa făcé,
Întru prădărĭ și în jafurĭ, puçinĭ credŭ că'lŭ întrecé.
Caĭmacamul cu acesta, bunŭ prietenŭ și unitŭ,
Alégă Dumnedeŭ Sfântul, câte-aŭ lucratŭ ș'aŭ stîrnitŭ;
Cu toțĭ rĕiĭ era una, pe prădătorĭ apăra,
Ghĭaur-Ali bunŭ prietenŭ, Gianoglu a luĭ era;
Rĕmânéĭ întru uĭmire în cele ce lucraŭ toțĭ,
Socotescŭ că în mormênturĭ aŭ simțitŭ și aceĭ morțĭ;
Nicĭ eĭ n'aŭ rĕmasŭ în ticnă, întru cele ce-aŭ urmatŭ,
Prin Monastirĭ nu lăsase, nicĭ unŭ mormêntŭ nescurmatŭ;* *164
Mĭgle de óse pe-afară asvêrlite se vedé,
Că'n mormênturĭ îĭ avere maĭ cu toțiĭ o credé.
Ce gôndescĭ întru acésta, nu'ĭ osîndă pentru toțĭ?
Cândŭ priivescĭ că'n mormênturĭ nu'sŭ în ticnă nicĭ ceĭ morțĭ?
Ce lucra în taĭnaturĭ omul acestŭ nesăçĭosŭ,
Carnea, pâĭnea, fônul, orzul din tóte avé folosŭ.
Pieĭ de óĭe și de vacă, pentru oștĭ ce se tăĭa,
Cum că suntŭ a luĭ iraturĭ, a dice nu se sfiă;
Banĭ aŭ luatŭ și acesta, cât prin gôndŭ nu 'ĭ-aŭ trecutŭ,
Cu Caĭmacamul prietenŭ aŭ lucratŭ ce 'ĭ-aŭ plăcutŭ.
Maĭ fiindŭ și Chihaĭa-beĭ, acum lucra ce 'ĭ plăcé,
Nime nu'ndrăzné sĕ'ĭ dică pentru cele ce făcé.
Gróznicŭ vĕrsătorŭ de sânge, avé falĕ a tăĭa,
Pe chrestinĭ pentru nimicurĭ spre mórte orônduĭa;
Pururea la pórta Curțiĭ, vedéĭ unul-duoĭ tăețĭ,
Și maĭ bĕtrânĭ, și în vêrstă, și ceĭ maĭ fragețĭ băețĭ;
Pe câțĭ bătè la falangă, de vecĭ rĕmânéŭ stricațĭ,

Căcĭ băté cu nisce sope, nu cum bătéŭ ceĭ-l-alţĭ.
Privesce necazul ţereĭ, toţĭ bezmeticĭ, retăciţĭ,
Toţĭ în desnădăjduire, şi'n necazurĭ adûnciţĭ;
Fericirea era tótă pentru Jidovĭ şi Armenĭ,
Lacrimile şi durerea numaĭ pentru pămentenĭ.
Se vedé că eĭ greşise, eĭ acum şi rĕsplăté.
A se mêntui cu-atâta, fericire'ĭ de-orĭ puté.
Ceĭ ce'n Ţarigradŭ mersese din boĭerĭ nu se scia,
Ce isprăvescu, ce lucrézĭ, şi în ce se sîrguia.* *165
Din boĭeriĭ de aice, câţĭ-va scrisorĭ aŭ primitŭ,
Dar nu se vedé în ele nimica descoperitŭ;
Mulţămirĭ că suntŭ pré bine, întru tóte odihniţĭ,
Şi nespusa îndurare cu care aŭ fostŭ primiţĭ;
Devletul celŭ multŭ puternicŭ şi de Dumnedeŭ păzitŭ,
Cunoscêndŭ credinţa ţereĭ, se află multŭ îmblândiţŭ;
Se nădĕjduesce milă şi în tóte agiutorŭ,
Mulţămirĭ sĕ dămŭ din sufletŭ, celuĭ multŭ îndurătorŭ.

Fermanul pentru retragerea Turcilorŭ din ţérrĭ. — Osman-paşa. — Urmările Enicerilorŭ. — Latif. — Fermanul pentru redicarea luĭ Vogoride. — Osman-paşa anunçiă boĭerilorŭ schimbarea Caĭmacamuluĭ şi instaléză Divanul ca ocârmuitorŭ ţerreĭ. — Vogoride şi boĭeriĭ. — Scirile din Ţarigradŭ. — Ioan Sturdza, Domnŭ. — Tóderŭ Balsch şi Petraki Sturdza, Caĭmacamĭ. — Bucuriea ţerreĭ pentru Domniea pămênteană. — Veacul de aurŭ alŭ Moldoveĭ. — Invocare către Impĕratul cerescŭ.

In Ţarigradŭ Vogoridi simţise ce se lucra,
Dar nu scia feredeul întru care va intra;
Agiutorul şi nădejdea, la Saraschĭerĭul avé,
Ochĭul luĭ în totŭ minutul la Silistra priivé.
Tótă a sa mêntuire de acolo aştepta,
Căcĭ Saraschĭerĭul puternicŭ, puté a'ĭ întêmpina.
Tótă starea arĕtată, cum maĭ susŭ amŭ pomenitŭ,
La două a luĭ Iuli din Ţarigradŭ aŭ venitŭ,
Fermanŭ ca sĕ se redice Enicerіĭ câţĭ era,
Cu căduta priveghere, ţéra a nu supĕra;
Osman-Paşa sĕ se ducă, la Sarhatul poroncitŭ,
Chiucĭuc-Ahmet pentru pază, sĕ sté în Iaşĭ neclintitŭ;
Cea maĭ mare fericire, ţéra şi Iaşul doré,
Nu puté sĕ se încrédă, tuturorŭ visŭ le păré.
Osman-Paşa Ferimanul, de-o-dată l'aŭ tăĭnuitŭ,
N'aŭ spusŭ nimĕruĭ nimica, pĕrĕ n'aŭ alcătuitŭ,* *166
Cu ce tertipŭ sĕ'ĭ adune şi din Iaşĭ a'ĭ redica,
Fără a bêntui ţéra şi oraşul a strica;
Tóte dupĕ cuviinţă la cale décă aŭ pusŭ,
Apoĭ Ustalile tóte, înainte aŭ adusŭ;
Aŭ cetitŭ la toţĭ Fermanul, mesurĭ le-aŭ disŭ ca sĕ ĭea,
C'orŭ rĕspunde cu viéţa, frăţesce îĭ sfătuia.
Sultanŭ Mahmud, vré odihna raeleĭ ce-aŭ pătimitŭ;
«Îngrijiţi-vĕ, le dice, căcĭ nu'ĭ lucru de glumitŭ;
În două dile de astădĭ, cazanurĭ şi toţĭ porniţĭ,
Prin Silistra îĭ sĕ treceţĭ, de'ţĭ greşi sunteţĭ periţĭ.»
Poronca aŭ dat-o şi eĭ, la toţĭ ceĭ ce se cădé,

Că se'ngrijescŭ a purcede, începe a se vedé.
Bucurie în atâta, cât maĭ mare nu s'aŭ dată,
Se'ngrijïaŭ că'n rĕdicare s'orŭ apuca de prădatŭ;
Avé cuvêntŭ de'ngrijire, dupĕ câte aŭ vĕdută,
Dreptate avé pré mare, lucru era de credută;
Că vorŭ eşi cu mânĭ góle, în fire nu era datŭ,
De focŭ era prepusŭ mare, şi în sfîrşitŭ de prădatŭ.
Pe cât aŭ fostŭ îngrijire, la sfîrşitŭ nu aŭ lucratŭ,
Pe la boierĭ, pe la gazde, sĕ iea banĭ aŭ supăratŭ;
Zălógele socotéla atuncea aŭ căutatŭ,
Nu'ĭ plăti décă'ţĭ da mâna, şi sĕ te veḑĭ descurcatŭ.
Orzŭ lepăda pe la gazdă, fônŭ, pâine de cumpăratŭ.
Amar de gazda aceea, banĭ de n'arŭ fi numĕratŭ;* *167
Se lăuda cu glasŭ mare, striga cum că 'ĭ-a da focŭ,
Banĭ a le da ca sĕ scape, alerga, nu'şĭ afla locŭ;
Săracií ce-avéŭ prin casă, mergé, puné amanetŭ,
Dându'ĭ banĭ sĕ'lŭ îmblânḑéscă, sĕ'lŭ véḑă desmănietŭ.
Muerĭ ce avé prin casă, pe tóte le-aŭ desbrăcatŭ,
Cea maĭ mare osîndire, la purcesŭ ele-aŭ cercatŭ;
Pe tóte-aŭ ajunsŭ osînda, sfîrşitul aŭ fostŭ urîtŭ,
Căcĭ câte-aŭ fostŭ burduhóse, pe tóte le-aŭ omorîtŭ.
La Bahluiŭ vr'o paĭ-spre-ḑece, ucise le-aŭ înnecatŭ,
Apoĭ prin fôntânĭ, prin puţurĭ, pré multe aŭ aruncatŭ.
La acéste pré cu cale că aŭ făcutŭ socotescŭ,
Sĕ se sature, le lasă, de amorul celŭ turcescŭ;
Lasă pe nasŭ sĕ le ĭésă, aceea ce aŭ făcutŭ,
Şi se găséscă pe dracul pentru c'aşa le-aŭ plăcutŭ.
În optŭ ḑile a luĭ Iuli, Sâmbătă s'aŭ rădicatŭ,
Aŭ scăpatŭ săraca ţéră de osîndă şi pĕcatŭ;
Din Iaşĭ în josŭ prin conace, ţipete, vaetŭ ş'amarŭ,
Pêrĕ ce-aŭ ajunsŭ cu toţiĭ ş'aŭ trecutŭ peste hotarŭ.
Mehmendariŭ Latif Spătariul, vaĭ de elŭ ce-aŭ suferitŭ,
Nu credé că s'a întórce, omul era de peritŭ.
Dintre eĭ pré mulţĭ aicea unde-aŭ pututŭ s'aŭ dositŭ,
Dar vaĭ şi amar de-aceĭa, Chiucĭuc-Ahmet ce-aŭ găsitŭ;
Nu le maĭ întreba starea, în bătaĭe 'ĭ-aŭ stricatŭ,
Vorŭ uĭta dulcéţa ţĕriĭ, desfătarea ce-aŭ cercatŭ,* *168
Însĕ Moldova pré dulce 'ĭ-aŭ datŭ prin apă, prin focŭ,
Şi dupĕ puçină vreme, aŭ venitŭ pré mulţĭ la locŭ.
Dar cea d'ântêiŭ mulţămire n'aŭ aflatŭ déc'aŭ venitŭ,
Trebile eraŭ schimbate, vremile s'aŭ primenitŭ.
Chiucĭuc-Ahmet fórte straşnicŭ, zulumurĭ nu suferé,
Décă îndrăzné vre unul, sub topuzul luĭ peré;
Şedéŭ amorţiţĭ prin sate şi pe la boĭerĭ supuşĭ,
Lustrul ce avé, lipsise, Enicerĭ păréŭ că nu'sŭ,

Ducêndu-se Enicerii, a duoa ḑi altă Fermanŭ,
Poroncă ca sĕ redice, pe boierul Caimacamŭ.
O Aga de la Silistra, spre acésta triimesŭ,
Dintre Agalele Pașeĭ, omŭ deșteptŭ, fórte alesŭ,
La Pășa-Kapșĭ a'lŭ trece, aŭ arĕtatŭ, aŭ grăitŭ,
Și fără zăbavă multă, la conacŭ l'aŭ rônduitŭ.
Trămite, chiaŭșă îndată, pe slăvitul Kaimacamŭ,
Ḑice că de la Silistra, are sĕ'ĭ dee fermanŭ.
Dupĕ ce 'lŭ-aŭ pusŭ la mână, din ochiŭ nu 'lŭ-aŭ prăpăditŭ,
Hotarul fiindŭ aprópe, era lucru de gônditŭ.
Acolo din împreună, amêndoĭ aŭ petrecutŭ,
Incât se dă că nu'ĭ frică, ca sĕ crêḑă l'aŭ făcutŭ...
Ce să créḑă? vedé bine în ce feredeŭ era.
In lațul care căḑuse nu se puté scutura.
Priveghierea era mare, cu care era păzitŭ,
Îĭ da prepusŭ a se teme, și elŭ ține îngrozitŭ* *169
Porunci-a doua ḑi Pașa, dupĕ boierĭ a chiăma
Eără de întârḑiere la Curte a'ĭ aduna;
Se adună toțĭ boierii, pricina nime scía,
Căuta cela la cela, întru tóte se'ndoia.
Ḑice, café și ciubuce, ca sĕ șéḑă 'ĭ-aŭ poftitŭ,
Indată și Caimacamul cu Agaoa aŭ venitŭ.
Nu'ĭ celŭ d'întêiŭ Vogoridi, acelŭ falnicŭ și voiosŭ
Se vede unŭ grecŭ pré smerinŭ, îngrijitŭ și multŭ fricosŭ,
Galbenŭ la façiă, pe gôndurĭ, cu benișul strânsŭ la peptŭ,
Păré că la toțĭ arŭ ḑice: «sĕ mĕ agiutațĭ așteptŭ.»
Pașa începe voróva, începe a areta,
Că din pogorîtŭ, suișul, nu se póte depărta;
Dupĕ suișŭ pogorîre, urméză neapăratŭ,
Și apoĭ iarășĭ suișul, dupe ea îĭ vederatŭ.
Milele séle Devletul, de vecĭ nu le póte da,
Ceĭ ce aŭ fostŭ pe o vreme, maĭ potŭ și ceva răbda;
Ștefănaki Caimacamul se află acum schimbatŭ,
Cum că'ĭ mulțămitŭ Devletul, nicĭ este de întrebatŭ.
Socotelile sĕ'șĭ cate, la Silistra îĭ poftitŭ,
Ca să méŕgă cu odihnă, Agaoa îĭ rônduitŭ;
Divanul de-acum sĕ fie, întru tóte lucrătoriŭ,
Și celorŭ puse la cale, fără cusurŭ următoriŭ.
Pricina sĕ se 'nțelégă era destul unŭ cuvêntŭ
Celelalte çeremoniĭ eraŭ voróve și vêntŭ.* *170
S'aŭ înțelesŭ pré pe lesne că elŭ este redicatŭ,
Póte aŭ aflatŭ Devletul acele ce s'aŭ lucratŭ.
Incurcă și Caimacamul voróve câte-aŭ pututŭ,
De sîrguință arétă, cu ostile ce-aŭ făcutŭ.
Și pentru țéră le spune, cât se dă că s'aŭ silitŭ,

C'aŭ pututŭ s'o sprijinéscă, era lucru de fălitŭ.
Pe boierĭ ĭĭ scóte marturĭ, în căte-aŭ fostŭ împilatŭ,
«Boĭurum!» dice Agaoa, şi îndată s'aŭ sculatŭ;
Diua bună de la Paşa, aŭ luatŭ foarte scârbitŭ,
Fălcile i se 'ncleştase, gură n'avé de vorbitŭ.
Se întorcŭ ĭarăşĭ la gazdă, caĭ de menzilŭ poroncescŭ,
A se face, prelungire nicĭ cum nu'lŭ îngăduescŭ.
Acésta ĭlŭ dărma tare, acésta ĭlŭ supăra,
Adaogé îngrijirea întru care elŭ era.
Toţĭ aĭ luĭ pe lîngă dînsul, cu jale ĭĭ căutaŭ,
Lacrimĭ în ochĭ avéŭ uniĭ, alţiĭ năduşiţĭ oftaŭ;
Toţĭ ĭĭ grăĭaŭ cu sfială, nu vré ca sĕ dé prepusŭ,
Străinĭ vré sĕ se arăte, şi cum că aĭ luĭ eĭ nu'sŭ.
Boĭeriĭ se ducŭ la dênsul, s'adună, ĭlŭ mîngêĭa,
Şi ca sĕ'şĭ ĭea diua bună, puçinĭ binele 'ĭ voia,
Căcĭ pe mulţĭ ĭĭ supărase, cu mulţĭ din eĭ s'aŭ sfădiŭ,
Ca sĕ'ĭ vie 'n capŭ acésta, nicĭ cu gândul n'aŭ gânditŭ.
Elŭ îşĭ aştepta Domniea, precum aĭ seĭ toţĭ strigaŭ,
In slujba Curţeĭ sĕ între, mulţĭ mergéŭ de se rugaŭ,* *171
Căcĭ şi Vornicŭ despre Dómna, dicé c'aŭ pomăzuitŭ,
Intru isprava Domnieĭ nimică s'aŭ îndoitŭ.
Îlŭ mîngêĭe toţĭ boĭeriĭ, ĭĭ dicŭ câte s'aŭ cădutŭ,
Sĕ'lŭ vedŭ aşa micŭ la sufletŭ, nicĭ o dată n'amŭ credutŭ;
Pătrunsŭ de-o mare durere, lacrimĭ vĕrsa în sfîrşitŭ,
Se ruga la toţĭ sĕ'lŭ erte, căcĭ póte le-a fi greşitŭ;
Ca unŭ omŭ întru greşale, şi elŭ se afla supusŭ,
Sĕ nu se 'ndure de dînsul puterea acé de susŭ.
«Fraţilor, dice, cu toţiĭ rugaţi-vĕ ca sĕ scapŭ,
Din durerea şi osînda care'mĭ-a venitŭ la capŭ.»
Din boĭerĭ respunde unul, fórte de curênd sfăditŭ,
Care a'ĭ vedé căderea, aşa curêndŭ n'aŭ gânditŭ:
«Vrăjmaşŭ 'ţĭ-amŭ fostŭ pêrĕ astădĭ, ĭar acum te tînguescŭ,
Sfetniciĭ ce adunaseşĭ, aceĭa te osîndescŭ;
Sfaturile lorŭ privesce, în ce necazŭ te-aŭ adusŭ,
Cele ce-aşteptamŭ sĕ'ţĭ vie, le vĕdŭ tóte maĭ presusŭ.
Acelŭ de susŭ sĕ'ţĭ agĭute, agĭutoriul luĭ s'aştepţĭ,
Acésta, pildă sĕ'ţĭ fie, a puté sĕ te îndrepţĭ.»
Îşĭ iaŭ cu toţĭ diua bună, drumŭ fericitŭ ĭĭ poftescŭ,
Căcĭ nu'lŭ lăsa sĕ 'ntârdie, sĕ purcégă ĭlŭ silescŭ.
Intr'o butcă cu agaoa fórte sprintenŭ aŭ purcesŭ,
Şi dupĕ elŭ o căruţă, cu o slugă aŭ maĭ mersŭ.
De Enicerĭ Iaşul slobodŭ, Caĭmacamul rĕdicatŭ,
Duoĕ rane fórte grele a ţereĭ s'aŭ vindecatŭ.* *172
Nu'ĭ destulŭ numaĭ atâta, aştéptă şi sĕ privescĭ,
La duoĕ-spre-dece-a luneĭ, Mercurĭ s'aŭ priimitŭ veştĭ:

Unŭ Devlet-Tatarŭ sosesce, din Ţarigradŭ triimisŭ,
Boĭerilorŭ veştĭ aduce, şi însciinţărĭ înscrisŭ;
Că devletul celŭ puternicŭ şi de Dumneḑeŭ păzitŭ,
Vĕḑêndŭ sadacatul ţereĭ, de istovŭ s'aŭ îmblânḑitŭ;
Boĭerilorŭ hărăzesce, Domniea ţereĭ de-ácum,
Greciĭ sĕ nu maĭ încapă, sĕ nu fie nicĭ de cum.
Logofĕtul **Ion Sturdza** Domnŭ şi oblăduitorĭŭ,
Aŭ alesŭ dupĕ plăcere, Devletul îndurătoriŭ.
Dândŭ de scire poroncesce, Caimacamĭ aŭ rônduitŭ,
Pe câţĭ aŭ creḑutŭ destoĭnicĭ, şi aceĭ ce aŭ voitŭ;
Tóderŭ Balşŭ, Petraki Sturdza, eraŭ maĭ deosebiţĭ,
Şi cu dênşiĭ d'împreună, şi Divanistiĭ uniţĭ.
Ce norocŭ, ce fericire întêmplarea aŭ adusŭ,
Căcĭ de unŭ vécŭ şi maĭ bine, de când Domnĭ Moldovenĭ nu'sŭ!
Nu puté sĕ créḑă nimenĭ, nu se p. téŭ dumeri,
Strigaĭ: «de acum Moldova, credemŭ că va înflori.
Aŭ lipsitŭ tiraniĭ ţereĭ, Domniĭ Grecĭ s'aŭ redicatŭ,
Prada, bănăritul ţereĭ, de la sineşĭ aŭ picatŭ;
Postelniciĭ şi Ministriĭ, vorŭ fi toţĭ din pămêntenĭ,
N'orŭ desbrăca fără milă pe săraciĭ Moldovenĭ.
N'are cuvêntŭ, unŭ Visternicŭ, cu Domnul a se uni,* *173
Vrêndŭ cu banĭ sĕ'lŭ giftuéscă, în vremea cât va domni.
Unŭ Domnŭ pămênteanŭ, ca Grecul nu póte fi nesăçĭosŭ,
Căcĭ va căuta maĭ bine la a patrieĭ folosŭ;
Intru fericirea ţereĭ, credŭ pe-a sa că a afla,
Căcĭ unŭ fiŭ pe a sa maĭcă, nu póte a împila.
Etă vécul celŭ de aurŭ, vaĭ mie aŭ înfloritŭ,
Multŭ aĭ suferitŭ, Moldovo, dar de-acum te-aĭ rĕcoritŭ;
Cea maĭ multă fericire, sĕ vedŭ unŭ fiŭ alŭ teŭ Domnŭ,
Plinŭ de rîvnă sĕ te-agiute, şi treazŭ fiindŭ şi în somnŭ,
Ce doresce sĕ te-aducă în starea ce n'aĭ gônditŭ...
Nu'sŭ maĭ multŭ lupiĭ aceĭa ce rumpêndŭ te-aŭ prăpăditŭ;
Nuoul Domnŭ, fiiul acesta, ce 'n sênul teŭ aĭ crescutŭ,
Nu'ĭ de aceĭ ce în pufurĭ, şi dismerdărĭ aŭ născutŭ;
Elŭ scie ce'ĭ sărăciea, necazul celuĭ lipsitŭ,
Căcĭ lipsa şi prigonirea, îndestul l'aŭ pedepsitŭ.
Ceĭ săracĭ şi ceĭ nemernicĭ, la elŭ vorŭ afla limanŭ,
Elŭ s'a areta părinte orĭ şi căruĭ sereĭmanŭ;
Pe săracĭ sĕ'ĭ ocrotéscă, în cât se dă va cerca,
Nu'ĭ din străiniĭ aceĭa, ce cătaŭ a desbrăca;
Ispravniciĭ, Dregătoriĭ şi toţĭ câţĭ eraŭ subt eĭ,
N'orŭ fi maĭ multŭ lupĭ selbaticĭ, vorŭ fi blânḑĭ ca nisce mieĭ,
Căcĭ d'acum dregătoria, nime nu vă cumpăra,
Se va da la celŭ ce scie pe săracŭ a apăra*, *174
La cela ce cu dreptate, va sci a ocârmui,

Pe ceĭ răpitorĭ și jacașĭ, nu vorŭ maĭ îngădui.
In Divanŭ și Curte gospodŭ, pe altul sĕ veḑĭ nu poţĭ,
De cât pe aceĭ ce 'n faptă s'aŭ aretatŭ patrioţĭ;
Aceĭ ce aŭ slujitŭ ţereĭ, și necazul aŭ răbdatŭ,
Iar nicĭ decumŭ răpitoriĭ, și aceĭ ce aŭ prădatŭ.
Domnul va lua Ministriĭ, d'împreună lucrătorĭ,
Din betrâniĭ ceĭ maĭ vrednicĭ, de Dumneḑeŭ temătorĭ;
Le va ḑice: «étă cârma, veniţĭ sĕ o cârmuimŭ,
Intr'unŭ sfântŭ cugetŭ cu toţiĭ, îĭ vreme sĕ ne unimŭ;
Patriea, jalnica maĭcă, se n'o lăsămŭ a cădé,
Căcĭ amŭ veḑut-o cu toţiĭ în ce văpae ardé;
Interesul sĕ ne fie pe dînsa a agĭuta,
Ea, dobîndindŭ la putere, toţĭ ne vomŭ îmbărbăta;
De aceea, vécŭ de aurŭ pe acesta îlŭ numescŭ,
Intr'altŭ chipŭ, Domniea Sturdzăĭ, că va fi nu mĕ primescŭ,
Că'ĭ trecutŭ prin focŭ și apă, scie ce'ĭ bine și reŭ,
Singurŭ vrêndŭ sĕ ţie cârma va vedé că'ĭ fórte greŭ;
C'o urmare din protivă, vaĭ mie multŭ va greși,
Cu copiĭ și cu rudeniĭ, la selametŭ n'a eși;
Că se va căi sciŭ bine, îndoĭală nu'ĭ nicĭ cum,
Pare'mĭ că privescŭ cu óchiĭ, o gĭudecŭ de pe acum.
Aceĭa ce mĕ pătrunde, este că s'a defăĭma,
Natiea Moldoveĭ tótă, ah! acesta m'a dărma.* *175
Dac'amŭ venitŭ pêr' aicea, voiŭ scria descoperitŭ,
Ca se'mĭ vĕḑŭ visul cu ochiĭ, sĕ gĭudecŭ de-amŭ nemeritŭ;
Dar nădĕjduescŭ a scrie aceea care dorescŭ,
Pentru buna cârmuire, Moldoveniĭ Domnĭ sporescŭ.
Că voiŭ scrie adevĕrul gĭurămêntŭ facŭ celŭ maĭ sfântŭ,
Nu voiŭ părtini nimica, n'oĭŭ scria basne nicĭ vêntŭ.
Cerescule Impărate, nu te 'ndura, veḑĭ de susŭ,
Rĕdicarea mâĭneĭ Téle, la rea stare ne-aŭ adusŭ.
Te 'ntórce de-acumŭ cu milă, căcĭ eĭ cunoscŭ c'aŭ greșitŭ,
Mâniea Ta mărginesce, nu merge pêrĕ 'n sfîrșitŭ;
Pe Domnŭ îlŭ povăţuesce, luminéză pre supusŭ,
In urgiea Ta de astăḑĭ, sĕ véḑă că maĭ multŭ nu'sŭ.
Cugetele lorŭ unesce, datoriea a'șĭ păzi,
Dupĕ atâtea necazurĭ, îĭ vreme a să trezi.
Amŭ căḑutŭ din istorie, vĕḑŭ că m'amŭ împĭedecatŭ,
Făr'a simţi rĕtăcirea vrêndu-nevrêndŭ amŭ lunecatŭ,
Inapoĭ să ne întórcemŭ, de Caĭmacamŭ sĕ vedemŭ,
Căcĭ amŭ veḑutŭ fericirea aceea ce nu gôndémŭ.

Balsch vine din Bucovina și intră în Căĭmăcămiea ţĕrreĭ.

Balșŭ fiindŭ în Bucovina, aŭ trimisŭ de 'lŭ-aŭ adusŭ,
Cu cartea Căĭmăcămieĭ unŭ boerănașŭ s'aŭ dusŭ;
S'aŭ bucuratŭ, vine 'ndată, începŭ tréba a căta,

Cea maĭ întâiŭ de cât tóte, cu banĭ a se 'mprumuta.* *176
Căcĭ Domniea fiindŭ nouă, banĭ trebuie îndestuĭ,
Nevoĭa era pré mare, căcĭ a cere n'avé cuĭ,
Dar ce nu face silința a unorŭ dreptĭ patriotĭ,
S'aŭ silitŭ care de care, agĭutândŭ Domniea totĭ.

Focul din Iașĭ. — Descuragiarea de a scrie în prosă. — Domniea luĭ Ioan Sturdza.

In duoĕ-ḑecĭ-și-optă Iuli, vaĭ și amar în orașŭ,
Focŭ, în cât a treia parte, sĕ mĕ credĭ că n'aŭ rĕmasŭ,
Etna 'țĭ păré totŭ orașul, limbĭ de focŭ se arunca,
Din ziduri pară, văpaĭe, pĕrĕ la ceriŭ se urca.
Țipetŭ în orașŭ și hrémĕtŭ, în cât nu se 'nțelegé,
Vedéĭ unŭ norodŭ besmeticŭ, nesciindŭ unde mergé;
Òmenĭ arșĭ, pîrlițĭ la fațiă, fórte mulțĭ prin case morțĭ,
Osînda, nenorocirea, sĕ arețĭ în scrisŭ nu poțĭ.
O stare maĭ de nimică, care din prăḑĭ aŭ scăpatŭ,
În sênurile văpăĭeĭ, de istovŭ s'aŭ îngropatŭ.
O parte văpaĭa arde, alta Turciĭ o răpescŭ,
De stare nu căta nime, de viéță se'ngrijescŭ.
Iangângii se trăsese, căcĭ chipŭ de stînsŭ nu era,
Nu avé unde sĕ calce, de focŭ a se apăra,
Căcĭ în ulițile tóte, și podul ardé cu focŭ,
Nu aflaĭ fără jăraticŭ măcar o palmă de locŭ.
Monastirĭ marĭ aŭ arsŭ ḑece, din ulițe maĭ marĭ, triĭ,
Case boĭerescĭ și próste, hanurĭ, crâșme, la triĭ-miĭ;
Jelanie, tînguire, în cât te înhioraĭ,* *177
În norodŭ n'auḑéĭ altă, de cât ah! și de cât vaĭ!
Apoĭ ce sĕ ḑicŭ: aice, nu este palmă de sus?
Amar mie, mĕ cutremurŭ, ĭar amŭ căḑutŭ la prepus,
Că nenorocirea țereĭ încă nu s'aŭ isprăvitŭ!
Dumneḑeŭ îĭ în mânie, tot nu s'aŭ milostivitŭ,
Are sĕ maĭ pedepséscă, sĕ'ĭ certe spre a'ĭ smeri. .
Cele ce-amŭ veḑutŭ suntŭ umbre, țéra greŭ va înflori.
Vĕḑêndŭ acestŭ-félŭ de palmă, ce potŭ se nădĕjduescŭ?
Fericire? Dar n'oiŭ crede, ah! pré multŭ mĕ îngrijescŭ;
In gĭudecățĭ întunerecŭ, este putere de sus,
Mi s'aŭ resturnatŭ nădejdea, ĭarășĭ plutescŭ în prepus;
A Domnieĭ începuturĭ, acele m'orŭ lumina,
Voiŭ cunósce de suntŭ semne Ceriul a se alina;
Căcĭ amŭ făcutŭ hotărîre, și Domniea a scri eŭ,
Insĕ, nu maĭ multŭ în stihurĭ, fiindŭ zăbavnicŭ și greŭ.* *178

TALMACIREA CAIMELEI LUI VOGORIDI CE SCRIA LA SILISTRA

DEVLET—EFENDI

Din boierii cei mari ai Moldovei, cari încă se află în ţéra Nemţéscă şi alţii în ţéra Ruséscă, căutândŭ de acolo la pământul lorŭ cu jale şi oftândŭ fără a veni, de cât puindŭ inainte felluri de pricinuiri; dintr'acei boieri este şi unul ce'i dicŭ Tóderŭ Balşŭ, care viindŭ la Iaşi, cu Arzmagzariŭ, din partea tuturorŭ, la Salih-Paşa şi la mine cu osebite mehtupuri, în cari mehtupuri îlŭ facŭ pe dumnealui plenipotentŭ de a da respunsŭ din partea tuturorŭ boierilorŭ la ori-ce va fi întrebatŭ; dumnealui boierul prepuindŭ că aşteptŭ domnie, s'aŭ mîhnitŭ fórte şi n'aŭ voitŭ a'mi descoperi tot adevĕrul jalobii lorŭ şi pricina venirii séle; dar eŭ vĕdêndŭ jignirea sa, l'amŭ chiămatŭ şi 'i-amŭ spusŭ: că eŭ nici Domniea poftescŭ, nici Căimăcămiea, nici altă epanghelmă, de cât dorescŭ a sevîrşi poronca Impĕratului în care suntŭ orônduitŭ, cu obrazŭ curatŭ, ca sĕ pociŭ cere de la Împĕratul unŭ locŭ în pământulŭ seŭ, unde sĕ mĕ tragŭ cu familiea mea sĕ mĕ odihnescŭ! Dupĕ care dise a mele, încredinţându-se dumnealui boierul, 'mi-aŭ descoperitŭ atuncea scoposul venirii séle, arĕtându'mi că cererea lorŭ către Devlet este a se orôndui Domnŭ unul dintre boierii pământeni, séŭ sĕ se povăţuiască ţéra măcar vr'o câţi-va ani de către boieri, fiindŭ fórte strucinată şi supusă încă de mai înainte sub datorii şi sărăcii, şi se rógă, şi cerŭ, a avé tot acelea obiceiuri ce cu 150 de ani mai înainte le-aŭ avutŭ. Acestea suntŭ cererile lorŭ, fără a căuta întîiŭ şi a gôndi la îndreptarea şi punerea la cale pentru liniştea şi indreptarea ţerei lorŭ ca sĕ fie iarăşi cum aŭ mai fostŭ mai înainte, de cât şedŭ unii la Nemţi şi alţii la Moscali, unde aŭ găsitŭ mulţămirea lorŭ şi potrivirea tabieturilor lorŭ, şi de acolo cerŭ Domnie şi stăpînire sĕ li sĕ dee lorŭ, fără a căuta mai înainte la îndreptarea ţerei lorŭ şi desfacerea celorŭ făcute; care cerere a lorŭ este numai *) de mărimea ce aŭ în capul lorŭ. Beii de la Misiriŭ n'aŭ cunoscutŭ Scaunul lorŭ, şi călcândŭ pâinea şi tăgăduindŭ stăpînirea, le-aŭ venitŭ resplătire Dumnedeiască şi cu sabiea Franţiei s'aŭ făcutŭ telbia. Dupĕ cum asemenea şi Grecii şi boierii cei mari ai Moldaviei şi ai ţerei Românesci, necunoscêndŭ stăpînirea lorŭ şi cé preste mesură milă a Devletului de care n'aŭ fostŭ mulţămiţi şi aŭ călcatŭ pâinea, care aŭ adusŭ asupra lorŭ mâniea lui Dumnedeŭ şi blăstemul Împeratului; mai alesŭ urmările Moldovei căutându-le cine-va cu amăruntul din învechime,

se găsesce maĭ multŭ plecată şi cu părtinire duşmanilorŭ de cât stăpînuluĭ seŭ; pentru care cu bună dreptate s'aŭ trămisŭ Enicerii aicea, cari se cunósce a fi maĭ multŭ din voinţa luĭ Dumnedeŭ. Eŭ amŭ disŭ acestuĭ boĭeriŭ, că supuşilorŭ nu este datŭ a se purta cu acestŭ chipŭ către Împĕrăţie, şi a cere milă cu acestŭ feliŭ de teclifurĭ, şedêndŭ de ceea parte sĕ cele stăpînire dincoace, de cât cu supunere şi credinţă către Devlet póte câştiga milostivirea cuviinciósă. Dar elŭ nu s'aŭ uĭtatŭ la disele mele, ce vedêndu-se pre sine cu frumosŭ boiŭ, lungŭ şi grasŭ, cu o barbă fórte lungă, s'aŭ socotitŭ pre sine vrednicŭ a chipsui orĭ-ce lucru şi a ocârmui pre alţiĭ, şi cu acéstă socotinţă şi vine la picĭórele Inălţimeĭ-Tele. Cum veĭ voi aşa vei face.

Iscălitŭ **Stefanaki Vogoridi** *) *180

Jurnalul mergeriĭ boĭerilorŭ Deputaţĭ în Ţarigradŭ.

La anul 1822, încă în vremea ce se aflaŭ oştile Înpĕrătescĭ în ţéră, de către boĭeriĭ bejeneriţĭ în Bucovina, s'aŭ făcutŭ Argimagzariŭ către pré Înalta Pórtă, arĕtătoriŭ credinţeĭ şi supuneriĭ locuitorilorŭ Moldoveĭ, şi cerêndŭ milă şi îndurare, cu întărirea vechilorŭ privileghiĭ ale ţereĭ, aflându-se aicea Caĭmacamŭ Hatmanul Ştefanaki Vogoridi, cu care Argimagzariŭ aŭ trămisŭ aicea pe Vornicul Teodor Balşŭ, întovărăşindu-'lŭ şi cu altŭ arzŭ către Salih-Paşa Cearcagiul oştilorŭ împĕrătescĭ ce se afla aicea în Iaşĭ, rugându-'lŭ ca, prin puternicul seŭ agĭutoriŭ, sĕ înlesnéscă pe boĭeriul orônduitŭ, ca împreună cu alţĭ duoĭ sĕ mérgă în Ţarigradŭ. S'aŭ priimitŭ cererea boĭerilorŭ, l'aŭ întovărăşitŭ cu îndestule recomandaţiĭ la locurile cădute, şi maĭ vîrtosŭ către Silistra-valesi unde neapăratŭ se cădé a merge ca la unŭ Saraschieriŭ ce se afla. Şi maĭ lîngă Vornicul Balşŭ, pe Aga Ion Greceanul, i pe Cam. Costake Cerkezŭ, aŭ purcesŭ la Silistra. De la Focşanĭ aŭ luatŭ şi pe Sardariŭ Iancu Stavru, şi, câte patru întovărăşiţĭ, aŭ mersŭ la Silistra. Arzul s'aŭ datŭ la Silistra-valesi, şi l'aŭ trimisŭ în Ţarigradŭ. Spre respunsŭ, aŭ venitŭ poroncă: «sĕ se întórcă boĭeriĭ înapoĭ, şi cândŭ va fi vreme, vorŭ fi chĭămaţĭ,»*) şi cu res- *181
punsul acesta s'aŭ întorsŭ înapoĭ.

Dupĕ triĭ lunĭ de dile aŭ venitŭ poronca luĭ Silistra-valesi către Caĭmacamul Ştefanaki Vogoridi ca sĕ se trămită pe aceĭ patru boĭerĭ ce aŭ fostŭ acolo, maĭ adăogându-se încă alţĭ duoĭ boĭerĭ de ispravă, practicoşĭ şi cu sciinţă, ca dupĕ înalta poroncă sĕ mérgă în Ţarigradŭ. Dară acésta Caĭmacamul, pentru alŭ seŭ interesŭ, n'aŭ vrutŭ ca sĕ o facă cunoscută boĭerilorŭ.

Vorn. Teodor Balşŭ fiindŭ dusŭ la marginea Bucovineĭ pentru ca sĕ'şĭ védă familiea sa, şi Caĭmacamul cu totul improtivitoriŭ ca sĕ nu mérgă Vornicul Balşŭ, precum vederatŭ în urmă s'aŭ cunoscutŭ, aŭ alesŭ pe Logofĕtul Ioniţă Sturdza, (neputêndŭ îndupleca ca sĕ mérgă Vor-

nicul Alecu Beldiman), pe Vornicul Gheorghe Cuza, Vornicul Iordake Râşcanul, Vornicul Ión Tăutul şi Hatmanul Costaki Cerkezŭ, carii purcegêndŭ de aïcea cu unŭ tatarŭ alŭ Măriei Sele Silistra-valesi, la Mart. 23, Vornicul Cuza cu Vornicul Râşcanul, aŭ masŭ la satul Bîrzescii la aşeḑare a Vornicului Cuza iar ceï-lalţi aŭ masŭ la poşta de la Oncescĭ.

Vineri în 24 a lunei, aŭ mersŭ în Bĕrladŭ poposindŭ la casele Agăi Greceanul, l'aŭ luatŭ şi pe elŭ în tovărŏşie după cartea ce avé a Caïmacamului.

Sâmbătă în ḑiua Sfântului Lazăr, Mart. 25, purcegêndŭ de acolo séra, aŭ fostŭ în Focşanĭ., trăgêndŭ în gazdă la Sameşul Necolai Tuduri.

Duminecă Mart. 26, trecêndŭ de poşta Tîrgul-Cucului, s'aŭ întîlnitŭ cu unŭ cavajŭ înadinsŭ trămisŭ de la Silistra ca sĕ védă de vinŭ boierii cerşuţi, cu cari *) stândŭ la voróvă şi încredinţându-se îndată cu grăbire, *182
s'aŭ întorsŭ înapoi ca sĕ dee în scire. Séra aŭ masŭ la Ispravnicul de Buzeŭ unde aŭ fostŭ fórte bine priimiţi.

Luni 27, purcegêndŭ de la Buzeŭ, aŭ trecutŭ poşta Călmăţuiul, Mărgineanul, Urziceniï şi Rogozul, şi aŭ mersŭ la satul Cîochina; aŭ trecutŭ poşta Cloza, ş'apropiindu-se de Slobozie, le aŭ ieşitŭ înainte o Aga ce venise cu butca cu 4 caï, care 'ĭ-aŭ priimitŭ, trămisŭ fiindŭ de către Saraschierïul, pe care poftindu'ĭ la o dughiană, le-aŭ datŭ café şi ciubuce; şi trecêndŭ Ialomiţa, avêndŭ de ceea parte gata caï de poştă, la 7 césurĭ de ḑi aŭ mersŭ la Călĕraşĭ, tîrguşorŭ în malul Dunăriï, unde mergêndŭ la gazdă s'aŭ întîlnitŭ cu Sulgerul Teodoraki Capuchihaïaoa Saraschierïuluï. Acolo aŭ luatŭ însciinţare că aŭ a merge la Ţarigradŭ, căcĭ sciinţa din Iaşĭ era că mergŭ numaï pĕrĕ la Silistra. Acolo făcêndŭ emeclicŭ cu Capuchihaïa-beiŭ, la 10 césurĭ aŭ întratŭ în 3 şăicĭ marĭ cu tot calabalîcul ce avéŭ; lăsândŭ tóte trăsurile la Călăraşĭ, aŭ trecutŭ la Silistra, unde trăgêndŭ la Iumbrucŭ, acolo omul Măriei Séle Paşeĭ 'ĭ-aŭ priimitŭ, şi de acolo cu toţiï aŭ mersŭ în cetate pe gîos, îndreptându'ĭ la Chihaïa-beiŭ, fratele Măriei Séle Paşeĭ, şi 'ĭ-aŭ primitŭ cu çeremonie. Îndată 'ĭ-aŭ scosŭ înaintea Saraschierïuluï, le-aŭ vorovitŭ moldovenesce curatŭ, întrebându'ĭ cum aŭ petrecutŭ la drumŭ, şi de-aŭ avutŭ cele trebuinciốse dupe poroncile ce avé date. 'Ĭ-aŭ pusŭ gîos *) făcêndu-le çere- *183
moniea cafeleĭ; după acésta, le-aŭ ḑisŭ sĕ mérgă sĕ se odihnéscă căcĭ trebuïe sĕ fie truḑiţĭ, orônduindu-le gazde deosebite unde aŭ adusŭ şi tóte calabalîcurile şi trăsurile ce avéŭ.

Mîercurĭ 29, la 3 césurĭ de ḑi, 'ĭ-aŭ chiămatŭ la Paşa-Capsi unde mergêndŭ 'ĭ-aŭ scosŭ îndată înaintea Saraschierïuluï; în odaïa aceea aŭ aflatŭ hramŭ aşternutŭ peste rogojinĭ, le-aŭ ḑisŭ sĕ şéḑă; multe Agale staŭ în picióre, li s'aŭ făcutŭ çeremoniea cafeleĭ întrebându'ĭ cum aŭ petrecutŭ, le-aŭ spusŭ că aŭ a merge la Ţarigradŭ şi că chiămarea acésta fără de îndoïală trebuïe sĕ fie spre bine, căcĭ poronca este a merge cu tótă odihna şi cinstea prin caretele şi butcile lorŭ. Căruïa aŭ respunsŭ că nicĭ o sciinţă n'aŭ avutŭ că aŭ a merge la Ţarigradŭ, şi pentru aceea nicĭ

gătirea căḑută nu aŭ, căcĭ numaĭ 1000 leĭ li s'aŭ datŭ de chieltuĭală. Şi le-aŭ rĕspunsŭ că pentru acésta sĕ nu se îngrijéscă, căcĭ îĭ va îndemâna cu banĭ de chĭeltuĭală în cât vorŭ avé trebuinţă. Aŭ făcutŭ rugăminte ca sĕ nu mérgă cu trăsurile lorŭ că se vorŭ strica în drumŭ, vorŭ ispiti marĭ greutăţĭ a le întocmi; maĭ cu lesnire va fi a merge cu cară mocănescĭ, şi le-aŭ datŭ făgăduinţă că de vreme ce vorŭ a merge aşa, li se vorŭ orôndui cară din ţéra Rumânéscă. Dupĕ acésta s'aŭ maĭ rugatŭ a'ĭ lăsa sĕ facă Pascele acolo, şi sĕ se purcégă, şi Lunĭ dupĕ ḑiua Înviereĭ li s'aŭ datŭ făgăduinţa, ḑicêndu-le că vorŭ merge d'împreună cu boĭeriĭ Muntenĭ ce se află acolo, şi aşa aŭ datŭ poroncă *) a le aduce şése cară *184
mocănescĭ.

Ieşindŭ de acolo, aŭ mersŭ la Chihaĭa-beiŭ, şi făcêndu-li-se çeremoniea cafeleĭ, le-aŭ ḑisŭ că tóte interesele ce le aŭ la Moldova sĕ le dee înscrisŭ, atât pentru scutelniciĭ ce aŭ, ca sĕ fie în nesupărare, cât şi în mansupurile ce se află fiesce-care, sĕ remâĭe vechiliĭ lorŭ nesmintiţĭ pĕrĕ ce se vorŭ întórce din Ţarigradŭ; şi de aŭ ceva a scrie la Moldova, sĕ facă cărţile şi cu poroncile ce suntŭ a se trămite cu înadinsŭ tatarŭ la Moldova se vorŭ trămite şi cărţile lorŭ; şi îndată aŭ poroncitŭ sĕ se facă poroncile căḑute către Caĭmăcămie. De acolo ĭeşindŭ cu îndestulă mulţămire, aŭ mersŭ de s'aŭ întîlnitŭ cu boĭeriĭ Muntenĭ cari eraŭ acestĭ de maĭ gĭos arĕtaţĭ: Banul Grigorie Ghica, Banul Bărbuceanul Văcărescul, Vornicul Neculaĭ Golescul, Spătarĭul Scarlatŭ Mihăilescul, Clucerĭul Mihăiţă Filipescul, Clucerĭul Filipŭ, Caminarul Iancŭl Cocorescul; şi puindu-se la cale, vorovindŭ cele de cuviinţă a le drumuluĭ, s'aŭ întorsŭ la gazde.

Vinerĭ 31, le-aŭ triimisŭ Saraschĭerĭul, atât la Moldovenĭ cât şi la Muntenĭ, câte unŭ mĭelŭ, ĭară Sâmbătă Aprilie 1, le-aŭ triimisŭ câte unŭ calmanŭ-balĭcŭ, pesce de mare pré bunŭ.

Duminecă în ḑiua de Pascĭ, dupĕ ĭeşirea din Biserică, aŭ mersŭ, atât Moldoveniĭ cât şi Munteniĭ, maĭ întîiŭ la Chihaĭa-beiŭ, unde dupĕ çeremonia obicĭnuită şi hiritisirea ce le-aŭ făcutŭ, 'ĭ-aŭ dusŭ la Saraschĭerĭul; de iznóvă li s'aŭ făcutŭ çeremonie, şi aŭ împrumutatŭ pe Moldovenĭ cu 7,500 leĭ, ḑicêndu-le: «că de vorŭ maĭ avé trebuinţă, va scrie în Ţari-«gradŭ ca sĕ li se maĭ dee de către Capu-Chihaĭaoa Mărieĭ Séle.» Aŭ rônduitŭ pe *) unŭ Chĭatipŭ alŭ Măriei Séle, anume Ata-Efendi, şi unŭ ca- *185
vasŭ, unul pentru Moldovenĭ şi altul pentru Muntenĭ, ca sĕ mérgă împreună la Ţarigradŭ, şi 'şĭ aŭ luatŭ şi ḑiua bună.

Lunĭ Aprilie 3, Moldoveniĭ boĭerĭ s'aŭ încărcatŭ în treĭ cară mocănescĭ lăsândŭ tóte trăsurile lorŭ la Silistra; s'aŭ datŭ la fiesce-care teşkeré pe faţiă de nume aretătóre şi familie ḑicêndu-li-se că cu acelea aŭ a merge la drumŭ, aŭ a intra în Ţarigradŭ, asemenea şi la tóte slugile şi ómeniĭ lorŭ.

Boĭeriĭ Muntenĭ, numaĭ calabalĭcurile lorŭ aŭ pusŭ prin cară, ĭară eĭ aŭ intratŭ în carete şi în calesce. De acolo purcegêndŭ, aŭ mersŭ la unŭ satŭ anume Bala-kioiu; acésta din greşala tatarului, căcĭ gătirea era la

altŭ satŭ; acolo li s'aŭ datŭ cele trebuincióse a le măncărit, şi hrana cailorŭ, şi aŭ masŭ.

Marţi 4, purcegêndŭ de acolo, aŭ mersŭ la unŭ satŭ turcescŭ unde aŭ popositŭ la 9 césurĭ; numele satuluĭ C.rabaşli-kioiu.

· Miercurĭ 5, purcegêndŭ la 11 césurĭ de ḑi, la 7 aŭ agiunsŭ la Şumla, oraşŭ şi cetate, unde le-aŭ ieşitŭ conacciŭ înainte; apropiindu-se de Şumla, aŭ întêmpinatŭ mulţĭ bărbaţĭ şi copiĭ ieşindŭ înainte ca sĕ'ĭ védă. Conacciul 'ĭ-aŭ dusŭ la conacŭ, la casa unuĭ Sărdariŭ-Aga turcŭ, unde 'ĭ-aŭ priimitŭ cu multă çeremonie; maĭ sub séră, s'aŭ dusŭ uniĭ din Moldovenĭ şi din Muntenĭ la aianul loculuĭ anume Iombrula-Aga, care era unchiŭ Saraschierului, unde aŭ fostŭ priimiţĭ cu tótă cinstea.

Joĭ 6 a luneĭ, aŭ purcesŭ de la Şumla dându-le aianul patru ómenĭ *) *186
de pază, ca sĕ mérgă împreună pĕrĕ vorŭ ieşi din Balcanurĭ. Trecêndŭ apa Camcik-su, aŭ venitŭ la unŭ satŭ sĕrbescŭ anume Dragon-kioiu.

Vinerĭ 7 a luneĭ, purcegêndŭ de la Dragon-kioiu, aŭ începutŭ Balcanurile, munţĭ marĭ, unde eraŭ cişmele şi isvóre de ape minunate, şi aŭ agiunsŭ la unŭ satŭ sêrbescŭ, Cialicavacŭ.

Sâmbătă 8 a luneĭ, aŭ purcesŭ de la Cialicavacŭ peste munţĭ, şi iarăşĭ aŭ trecutŭ Camceksaĭ, şi aŭ venitŭ la Carnabatŭ, tîrgŭ, unde iarăşĭ aŭ ieşitŭ înainte mulţime de bărbaţĭ şi copiĭ ca sĕ'ĭ véḑă.

Duminecă 9 a luneĭ, purcegêndŭ de la Carnabatŭ pe drumurĭ strimte, tufarĭ şi spinişŭ, aŭ venitŭ la unŭ satŭ sêrbescŭ ce se numesce Beimali-kioiu.

Lunĭ 10 a luneĭ, purcegêndŭ de la Beimali-kioiu aŭ agiunsŭ la satul ce se numesce Faki.

Marţĭ 11 a luneĭ, purcegêndŭ de la Faki aŭ venitŭ la unŭ satŭ ce se numesce Debleli-Arik-kioiu, şi acesta sêrbescŭ, şi de acolo aŭ venitŭ la Saranda-Eclesia, tîrguşorŭ unde din 40 Bisericĭ, ce se ḑice, n'aŭ găsitŭ măcar una.

Miercurĭ 12 a luneĭ, purcegêndŭ de acolo, aŭ mersŭ la Burgazŭ, unde la 10 césurĭ de ḑi aŭ agiunsŭ la unŭ hanŭ pré strimtŭ şi cu puçine odăĭ; acolo se lucréză lulele tésurĭ şi alte lucrurĭ de lutŭ poleite cu aurŭ.

Joĭ 13 a luneĭ, purcegêndŭ de la Burgazŭ aŭ venitŭ la Ciorlu, iarăşĭ tîrguşorŭ.

Vinerĭ 14 a luneĭ, de la Ciorlu aŭ venitŭ la Silivia, aŭ mersŭ cu toţiĭ la Archiereul loculuĭ anume Dionisie, şi le-aŭ făcutŭ *) îndestule çere- *187
moniĭ şi bună primire.

Sâmbătă 15 a luneĭ. purcegêndŭ de la Silivia, aŭ venitŭ la Buiuc-Cecmege, unde 'ĭ-aŭ întêmpinatŭ unŭ Hogeachianŭ, anume Sakir-beiŭ, avêndŭ împreună cu elŭ mulţĭ bostangiĭ, de a căruia venire s'aŭ turburatŭ cu toţiĭ; aŭ venitŭ Beiul la gazdă unde se aflaŭ boieriĭ, le-aŭ arĕtatŭ că este trămisŭ de către înaltul Devletŭ spre întêmpinarea lorŭ, 'ĭ-aŭ mêngăiatŭ îndestul aretându-le că este bine pentru toţĭ, sĕ pórte orĭ-ce vorŭ avé, căcĭ pentru eĭ iasacŭ nu este; apoĭ dupĕ çeremoniea ce le-aŭ făcutŭ, boieriĭ Moldovenĭ s'aŭ dusŭ şi la Muntenĭ. Dupĕ acésta cu toţĭ d'im-

preună aŭ mersŭ la gazda luĭ Sachir-beiŭ unde le-aŭ făcutŭ tóte cinstile căḑute.

Duminecă în 16 a luneĭ, în ḑiua Mironosiţilorŭ, aŭ purcesŭ de la Buĭuc-Cekmege; ĭeşindŭ afară la drumŭ, aŭ începutŭ turcóĭcele a'ĭ împroşca cu pĭetre prin cară, cărora dându-li-se rĕspunsul cuviincĭosŭ de către Vornicul Neculaĭ Golescul, aŭ contenitŭ. De acolo aŭ trecutŭ la Chĭucĭuc-Cekmege, unde la unŭ podŭ ĭ'-aŭ opritŭ de le-aŭ căutatŭ teşkerelile ce avéŭ de la Silistra cercetându'ĭ pe toţĭ; de-acolo aŭ trecutŭ înainte, Sachir-beiŭ cu aĭ sĕĭ, şi peste treĭ césurĭ aŭ trecutŭ şi Ata-Efendi, ce era de la Silistra, ĭarăşĭ înainte, şi începêndŭ a se pogorî la vale, s'aŭ vĕḑutŭ Ţarigradul. Mergéŭ prin nisce uliţe pré strimte, unde de abĭa încăpéŭ carăle cele mocănescĭ, trecéŭ prin case marĭ câte cu treĭ rândurĭ; mulţime de norodŭ ĭeşĭa înainte *) de'ĭ privé, şi ajungêndŭ la limanŭ, *188
s'aŭ pogorîtŭ la Caivené; de-acolo s'aŭ suitŭ în caice atât Moldovenĭĭ cât şi Muntenĭĭ, aŭ apucatŭ Boazul în sus, aŭ trecutŭ pe la Dolma-bakcé, pe la Tarsana, lăsândŭ carăle şi calabalîcurile la Caĭvené de unde purcesese, dară cu toţiĭ eraŭ îmbrăcaţĭ în benişe, precum li se ḑisese. Înaintea lorŭ mergé Sakir-beiŭ cu toţĭ bostangii; se socotesce că fiindŭ că'ĭ privé Împĕratul, trecêndŭ pe la Dolma-bakcé, de aceea li se ḑisese ca sĕ puĭe benişele. Cu acestŭ chipŭ 'ĭ-aŭ dusŭ la unŭ Saraiŭ ce avé Iusuf-Paşa, Kĭor-Vezirŭ, la mahalaoa Beiler-beiŭ, din gĭos de Cenghel-kioiu spre Anadolŭ, suindu-se 2 césurĭ pe Boazŭ în susŭ.

În drumul acesta, le-aŭ ĭeşitŭ o agă de la Bostangi-Paşa înainte, fórte muchelefŭ, cu unŭ cârligŭ aŭ opritŭ unŭ caicŭ, aŭ întrebatŭ cine suntŭ şi unde mergŭ? şi rĕspunḑêndŭ că suntŭ boĭerĭ de la Moldova şi de la ţéra Românéscă, şi aretândŭ pe Sakir-beiŭ şi pe Ata-Efendi, aŭ poroncitŭ sĕ li se dee drumul.

Dupĕ ce aŭ agĭunsŭ la limanŭ, s'aŭ suitŭ sus în Saraiŭ, aŭ aflatŭ tóte odăile aşternute cu aşternuturĭ nouĕ, şi tóte cele trebuincĭóse din lăuntru fără de cusurŭ, necazlîcurĭ şi zugrăvele minunate în tóte odăile şi poleite cu aurŭ. 1)

Acolo ĭ-aŭ priimitŭ cincĭ agale a luĭ Abdula-Paşa ce se afla la Cenghel-kioiu cu 16 miĭ de óste pentru nizamul Enicerilorŭ, şi poronca era a Devletuluĭ *) ca sĕ aĭbă 3 ḑile musafirĭ pe toţĭ boĭeriĭ cu tóte cele *189
trebuincĭóse. Le-aŭ făcutŭ icram agalele cu café şi cĭubuce; la 11 césurĭ le-aŭ pusŭ mésa, sofra turcéscă poleită cu aurŭ, peşkire la fiescecare cusute cu firŭ şi altele cu mătăsurĭ, dar pré frumóse; le-aŭ adusŭ bucate minunate şi pré de gustŭ, pâĭne frumósă şi albă de cea nemţéscă şi pedele fórte albe, rachiŭ la mésă şi vinŭ; la tóte acestea Sakir-beiŭ era epistatŭ şi purtătoriŭ de grijă, pĕrĕ ce s'aŭ sculatŭ de la mésă, şi dupĕ ce le-aŭ datŭ café şi cĭubuce, apoĭ s'aŭ dusŭ în odaĭa sa, avêndŭ totŭ intr'acelŭ Saraiŭ o odaĭe aprópe de boĭerĭ şi alta gĭos pen-

1) Aice gĭurnalistrul îĭ lăuda tare umblătorile, arĕtândŭ că suntŭ tot cu marmoră aşternute şi că mulţĭ aŭ căḑutŭ pe marmorile acelea. Aice aŭ dat-o pe moldovenĭă; se vede că pré tare aŭ căḑutŭ de n'aŭ uĭtatŭ lauda umblătorilorŭ.

tru slugele luĭ, ĭar Ata-Efendi s'aŭ dusŭ în Ţarigradŭ, avêndŭ casă a sa. Boĭerilorŭ Moldovenĭ: Logofĕtul Ioniţă Sturdza, Aga Greceanul, Vorn. Tăutul, Hatmanul Cerkezŭ, o odae mare, ĭar Vorn. Gheorghie Cuza, Vorn. Iordaki Răşcanul, o odae maĭ mică le-aŭ datŭ despre haremŭ. Boĭerilorŭ Muntenĭ le-aŭ datŭ patru odăĭ, căcĭ avéŭ mulţĭ ómenĭ, boĭerănaşĭ şi grămăticĭ.

Lunĭ la 17 a luneĭ aŭ venitŭ Sakir-beiŭ cu câte-va agale marĭ, 'ĭ-aŭ mêngâĭatŭ, 'ĭ aŭ înbărbătatŭ dându-le bună nădejde că tóte vorŭ fi spre bine. Dupĕ treĭ ḑile, întru care aŭ fostŭ musafirĭ luĭ Abdula-Paşa, li s'aŭ rônduitŭ tainŭ Împĕrătescŭ şi vekilŭ-hargi câte 180 leĭ pe ḑi, bez untde-lemnul, orezul, zaharul; căcĭ unt-de-lemnul ĭlŭ aducéŭ cu tulumurile, orezul cu zîmbilurile, ĭar zaharul câte unŭ cântariŭ pe septĕmână.

Marţĭ 18 a luneĭ aŭ venitŭ unŭ Salahor-Efendi, şi le-aŭ *) datŭ de scire că întră chĭeltuéla cé Împĕrătéscă, şi că se cuvine a mulţămi pe ómeniĭ luĭ Abdula-Paşa cu 200 leĭ pentru ostenéla ce-aŭ făcutŭ, şi aŭ datŭ de tot boĭerul câte 20 de leĭ bacşişŭ. 1) *190

Mĭercurĭ 19 a luneĭ li s'aŭ datŭ de scire de către Sakir-beiŭ, ca sĕ fie gata căcĭ aŭ a merge înaintea luĭ Reiz-Efendi.

Joĭ 20 a luneĭ, la 3 césurĭ de ḑi, le-aŭ pusŭ mésa; la 4 s'aŭ gătitŭ cu toţiĭ îmbrăcându-se în benişe atât Moldoveniĭ cât şi Munteniĭ cu slugile lorŭ împreună cu Sakir-beiŭ şi cu unŭ cavasŭ a luĭ Abdula-Paşa; aŭ ĭeşitŭ cu toţiĭ pe portiţa grădineĭ, şi mergêndŭ cale de unŭ cĭfertŭ de césŭ pênĕ la unŭ ceftelicŭ ce avé Reiz-Efendi, depărtatŭ de limanŭ ĭarăşĭ pe portiţa grădineĭ, aŭ intratŭ în casele acele unde Reiz-Efendi ĭĭ priivé când aŭ întratŭ; 'ĭ-aŭ dusŭ într'o odae mică, unde aŭ datŭ la toţĭ café şi cĭubuce, şi acolo ceva odihnindu-se, fiindŭ căldură şi mersese pe gĭos, 'ĭ-aŭ poftitŭ Sakir-beiŭ şi ómeniĭ luĭ Reiz-Efendi ca sĕ mérgă în lăuntru; aŭ trecutŭ printr'o şăliţă mică aşternută cu rogojinĭ de cele minunate pe gĭos, aŭ întratŭ într'o odae unde Sakir-beiŭ le-aŭ arĕtatŭ pe Reiz-Efendi, care şedé la mijlocul patuluĭ cu marpicĭul narghileleĭ în mână, dar pré egratiŭ căcĭ nu trăgé din narghelé; le-aŭ arĕtatŭ Sakir-beiŭ ca sĕ sărute croţurile macatuluĭ unde şedé *) Reiz-Efendi, şi aşa aŭ urmatŭ cu toţiĭ. Reiz-Efendi, omŭ frumosŭ, barba négră, veselŭ la faciă şi dulce la voróvă. Totŭ într'acé odae maĭ era Ali-beiŭ într'unŭ colţŭ alŭ odăeĭ, Hububat-Naziri, omŭ bĕtrânŭ, cu o barbă albă, care vorové grecesce; acesta era socrul Saraschĭerĭuluĭ de Silistra. În cele-l-altŭ colţŭ alŭ odăeĭ, maĭ era unŭ Efendi, chipul ĭlŭ arĕta a fi unŭ omŭ mare, frumosŭ la faciă, veselŭ şi cu mare eghemonie, pentru care la urmă s'aŭ încredinţatŭ a fi pré milostivul Împĕratŭ, care aŭ învrednicitŭ pre robiĭ sĕĭ a arunca ochiĭ céĭ multŭ milostivĭ asupra lorŭ, a'ĭ vedé şi a'ĭ asculta. Le-aŭ poroncitŭ îndată la toţĭ sĕ şédă, le-aŭ datŭ café, 'ĭ-aŭ întrebatŭ Reiz-Efendi cum aŭ venitŭ la drumŭ, făcêndŭ dragomanlîcŭ Ali-beiŭ; s'aŭ sculatŭ cu toţiĭ de aŭ făcutŭ mulţămire, şi *191

1) Aice arétă gĭurnalistrul că dintr'acé ḑi aŭ începutŭ a cumpăra papucĭ şi a face ceacşirĭ de şalŭ; se vede că uniĭ dintr'aĭ noştriĭ eraŭ în ismene şi în cĭobote dupĕ obiceĭul vechiŭ.

de iznóvă le-aŭ poroncitŭ sĕ șédă, făcêndŭ semnŭ luĭ Sakir-beiŭ, și la
toțĭ ceĭ-lalțĭ ca sĕ ĭésă afară. Aŭ începutŭ maĭ întêiŭ a'ĭ întreba pri-
cina apostațilorŭ Grecĭ vorovindŭ numaĭ Reiz-Efendi și Ali-beiŭ tăl-
măcindŭ, s'aŭ cetitŭ înaintea tutulorŭ Arz-magzarĭul țereĭ, și li s'aŭ ḑisŭ
că cererele ce vorŭ maĭ avé, sĕ le dee înscrisŭ la Ali-beiŭ și orĭ-ce
alta vorŭ maĭ avé a ḑice, căcĭ pré milostivul Împĕratŭ este încredințatŭ
de sadacatul și credința lorŭ. După acésta aŭ întrebatŭ și pe boĭeriĭ
Munteni, de aŭ și eĭ Arzmagzariŭ; aŭ rĕspunsŭ că nu aŭ; le-aŭ ḑisŭ și
lorŭ, că cele ce vorŭ avé vorŭ da înscrisŭ la Ali-beiŭ, căcĭ conacul În-
nălțimeĭ Séle *) este aprópe de eĭ, și tóte acele aretându-le Ali-beiŭ la *192
Reiz-Efendi, le va face sciutŭ pré milostivuluĭ Împĕratŭ. În vremea a-
césta Împĕratul nu'șĭ lua ochiĭ, căutândŭ cu luare aminte când la uniĭ
din boĭerĭ cândŭ la alțiĭ. Sfîrșindu-se vorówa acésta, s'aŭ sculatŭ cu to-
țiĭ, și sărutândŭ ĭarășĭ colțurile macatuluĭ, s'aŭ dusŭ ĭarășĭ în odaĭa de
unde ĭeșise, și acolo ĭarășĭ le-aŭ datŭ café și ciubuce. Aŭ datŭ bacșișŭ
39 leĭ cu toțiĭ cafegiuluĭ, și s'aŭ întorsŭ înapoĭ la conacŭ.

Vinerĭ 21, Sâmbătă 22, aceste duoĕ ḑile le-aŭ întrebuințatŭ, atât boĭe-
riĭ Moldovenĭ cât și Munteniĭ, alcătuindŭ înscrisŭ cererile ce avéŭ către
Devletŭ.

Duminică 23 a luneĭ, împreună cu Sakir-beiŭ, aŭ mersŭ ĭarășĭ cu toțiĭ
la Ali-beiŭ, Hububat Naziri, pe care l'aŭ aflatŭ gĭos într'o odae unde
avé havuzŭ și sadărvinŭ care arunca apa în sus și agĭungé pĕrĕ în-
tr'unŭ policandilŭ de cristalŭ fórte minunatŭ, avêndŭ sofale, și asupra
Buazuluĭ Măreĭ și asupra uneĭ grădinĭ minunatŭ împodobită cu copacĭ,
ciciclicurĭ și ĭôntânĭ din cari scoté apa cu unŭ calŭ și adăpa grădina,
drape de vie și alte multe podóbe. Aŭ sărutatŭ cu toțiĭ atât mâna cât
și póla, și îndată 'ĭ-aŭ poftitŭ sĕ șédă; aŭ cetitŭ cererile și a Moldo-
venilorŭ și a Muntenilorŭ; 'ĭ-aŭ sfătuitŭ Ali-beiŭ cele de cuviință: a fi su-
pușĭ și credincioșĭ Devletuluĭ, căcĭ are mare milostivire asupra țerilorŭ
acestora. După ce s'aŭ isprăvitŭ vorówa acésta, la sfîrșitŭ aŭ intratŭ și
Sakir-beiŭ în odae, cu care aŭ vorovitŭ îndestul asupra petreceriĭ lorŭ
și asupra întêmplărilorŭ apostațilorŭ. După acésta *) s'aŭ întorsŭ cu to- *193
țiĭ la conacŭ, aŭ îndreptatŭ cererile ce făcuse după povĕțuirile luate de
la Ali-beiŭ.

Lunĭ 24 a luneĭ, viindŭ Sakir-beiŭ aŭ datŭ la elŭ cererile Moldovenilorŭ
pecetluite cum și a Muntenilor asemenea pe care le-aŭ dusŭ la Ali-beiŭ
ca sĕ le dee luĭ Reiz-Ffendi și sĕ le facă sciute Devletuluĭ, și nefiindŭ
întocmaĭ precum se ceré, le-aŭ adusŭ înapoĭ.

Marțĭ 25, Miercurĭ 26 a luneĭ, aŭ petrecutŭ prefăcêndŭ după cum se
ceré cu Aga Ión Greceanul, și aŭ trămisŭ pe cele din partea Moldoveĭ ĭar
acelle din partea țereĭ Românescĭ s'aŭ trămisŭ cu Clucerĭul Filipŭ
sciindŭ turcesce; ĭarășĭ s'aŭ aflatŭ cusururĭ atât la ale Moldoveĭ cât și
la ale țereĭ Românescĭ, și de isnóvă s'aŭ prefăcutŭ multe ponturĭ pre-
cum aŭ fostŭ poronca.

Joĭ 27 a luneĭ, prefăcêndu-se, s'aŭ triimisŭ cu Logofetul Ioniță Sturdza

şi Vornicul Răşcanul, pre carî 'ĭ-aŭ priimitŭ Ali-beiŭ dicêndŭ că le va da la Reiz-Efendi. Într'acé di le-aŭ trimisŭ Casap-başa la toţĭ boierii 17 mieĭ, peşkeşŭ, cercetându'ĭ cum se află; aŭ datŭ bacşişŭ ómenilorŭ şi, încărcaţĭ de multe mulţămirĭ, s'aŭ dusŭ.

Vinerĭ 28 a luneĭ aŭ venitŭ doctorul Împĕrătescŭ de aŭ făcutŭ visita; 'ĭ-aŭ întrebatŭ de sănĕtatea tutulorŭ şi de aŭ trebuinţă séŭ de este vre unul bolnavŭ, căruĭa făcêndu'ĭ çeremoniele cădute şi mulţămirile cele dupĕ datoriă, s'aŭ dusŭ. Într'acé di, aŭ trecutŭ Împĕratul la Giamie cu alaiŭ de pe mare fiindŭ Vinerĭ, unde aŭ vĕdutŭ strelucirea slaveĭ Séle, caicul *) acelŭ minunatŭ cu 24 văslaşĭ, şi aŭ auditŭ tunurile la tóte corăbiile ce eraŭ la limanŭ. *194

Sâmbătă 29 a luneĭ, ĭarăşĭ aŭ fostŭ chiămaţĭ de Ali-beiŭ, maĭ adăogândŭ încă o cerere, s'aŭ trimisŭ din partea Moldoveĭ pe Aga Greceanul şi din partea ţereĭ Româneseĭ pe Clucerĭul Filipŭ. Aŭ adusŭ respunsŭ că la 12 césurĭ sĕ mérgă cu toţiĭ acolo ca sĕ puĭe la cale pentru Divan-Efendi şi Başbeşlegasi, cu câţĭ neferĭ trebuĭa sĕ fie la Iaşĭ şi la Bucurescĭ. La vremea însemnată aŭ fostŭ cu toţiĭ acolo. Moldoveniĭ aŭ cerutŭ 250 neferĭ, ĭară Munteniĭ o mie; aŭ ieşitŭ cu acestŭ rĕspunsŭ: la Moldova, sĕ se dee 500, făcêndu-se aretare că, de va maĭ fi trebuinţă, se va face îngrijire cu oştenĭ Moldovenĭ precum aŭ fostŭ maĭ înainte, şi cu acéstă hotărîre s'aŭ întorsŭ la gazdă.

Duminecă 30 a luneĭ, s'aŭ dusŭ Logofĕtul Ioniţă Sturdza cu hârtiile acelea, şi aŭ priimitŭ ca 1000 neferĭ sĕ aĭbă Başbeşléga la Moldova, şi la ţéra Românéscă s'aŭ rônduitŭ 2000, şi dupĕ ce se va aşeda paza ţereĭ, însĕ cu Moldovenĭ ĭară nu Grecĭ saŭ Sêrbĭ, atuncĭ sĕ se rĕdice în giumĕtate de neferĭ turcĭ, rĕmâindŭ pentru beşlegĭ numaĭ giumĕtate, arĕtândŭ că suntŭ îndestuĭ, precum aŭ fostŭ din vechiŭ.

Lunĭ Maiŭ 1, aŭ venitŭ de la Pórtă unŭ Efendi cu Arzmagzarĭul ce s'aŭ trămisŭ prin Silistra valesi, cum şi altele douĕ a boĭerilorŭ de peste hotarŭ ce se aflaŭ în Bucovina, care se trămisese prin Cirkagiŭ Salih-Paşa din Iaşĭ, din care s'aŭ vĕdutŭ cu velétŭ 1822 Ghenarie 17, şi alŭ duoilea de la boĭeriĭ tij, déră încă din vremea ca se afla în Iaşĭ, însĕ şi acesta fără velétŭ şi lună. Aŭ făcutŭ întrebare pentru boĭerĭ, *) pe fiesce-care cum îlŭ chĭamă şi de-asupra le scria turcesce începêndŭ de la Preosfânţiea Sa părintele Episcopul Romanuluĭ, Veniamin Mitropolitul Moldavieĭ, şi Preosfânţiea Sa Părintele Gherasimŭ, şi dupĕ aceste duoĕ iscăliturĭ toţĭ boĭeriĭ carĭ se aflaŭ în Cordonŭ, fiesce-căruĭea îĭ scriea numele, porecla, boĭeria şi unde se afla în vremea aceea; la acelŭ d'intâiŭ ce era trămisŭ de la Iaşĭ era iscălitŭ părintele Meletie Episcopul Huşuluĭ numaĭ, şi isprăvindŭ de scrisŭ tóte precum s'aŭ disŭ, apoĭ s'aŭ dusŭ, ĭar boĭeriĭ aŭ remasŭ asceptândŭ ce urmare se va maĭ face. *195

Vinerĭ 5 a luĭ Maiŭ viindŭ Sakir-beiŭ Meĭmendarĭul Moldavieĭ 1) le-aŭ

1) Aicea trebue sĕ se scie că amênduoĭ Meĭmendariĭ eraŭ Sakir-beiŭ numele, acelŭ d'întâiŭ de care s'aŭ vorovitŭ era deosebire: Tahtagi Sakir-beiŭ, omŭ de ispravă şi cu ipolipsis mare; alŭ Moldavieĭ era din tagma Dervişilorŭ.

aretatŭ că are sĕ se facă la Pórtă divanŭ şi adunare spre a se da sfîrşitŭ la cererile făcute din partea ţerilorŭ, şi pentru aceea se aflaŭ cu totul nerăbdătorĭ asceptândŭ milostiva otărîre.

Marţĭ 9 a luneĭ, aŭ fostŭ chiămaţĭ de Ali-beiŭ, şi li s'aŭ spusŭ că s'aŭ priimitŭ cererile ţerilorŭ la Înaltul Devlet; aŭ datŭ milostiva hotărîre că: «de acum se vorŭ face Domnĭ din pămênteni, atât la Moldova cât şi «la ţéra Românéscă,» şi cu acestŭ respunsŭ s'aŭ întorsŭ la gazdă. Într'acé séră s'aŭ începutŭ şi Ramazanul, slobodindu-se mulţime de tunurĭ încât resuna totŭ Boazul *) şi tóte mahalalile; s'aŭ luminatŭ cu candele de sus pĕrĕ gios, şi treĭ galione ce eraŭ în dreptul Saraĭuluĭ de la Dolmabakcé. Totŭ într'acé di le-aŭ spusŭ Ali-beiŭ că la 15 dile a Ramazanuluĭ are sĕ se dee sfîrşitŭ cererilor ce s'aŭ făcutŭ. Într'acé séră Ali-beiŭ mergêndŭ la Pórtă pentru Ramazanŭ, le-aŭ trămisŭ respunsŭ că în 15 dile se dă sfîrşitŭ. *196

Sâmbătă 20 a luneĭ, iarăşĭ aŭ fostŭ chiămaţĭ la Ali-beiŭ, şi dupĕ çeremonie le-aŭ spusŭ că dupĕ Baeramŭ în 3—4 dile, atuncea are sĕ se hotărască isprava cererilor ce s'aŭ făcutŭ.

Lunĭ 5 a luĭ Iunie, le-aŭ adusŭ Sakir-beiŭ două caice, dicêndu-le: «care «va vroi are voe a se preumbla;» aŭ întratŭ într'unul Vornicul Gheorghe Cuza şi Aga Greceanul, şi aŭ mersŭ de s'aŭ preumblatŭ, avêndŭ împreună şi pre unŭ Efendi de pază; asemenea şi din boĭeriĭ Muntenĭ aŭ maĭ mersŭ vr'o duoĭ de s'aŭ primblatŭ. Totŭ într'acé di, la două césurĭ de nópte, aŭ fostŭ chiămaţĭ de către Ali-beiŭ; s'aŭ dusŭ Logofĕtul Sturdza şi Aga Greceanul din partea Moldoveĭ, iar din partea ţereĭ Româneseĭ: Banul Grigorie Ghica, Banul Bărbucénul şi Clucerĭul Filipŭ; le-aŭ datŭ de scire că mergŭ poroncĭ ca sĕ se redice Enicerii din Moldova şi oştile din ţéra Românéscă.

Joĭ 8 Iunie, li s'aŭ datŭ de scire că se pornescŭ Tătarĭ cu poroncile pentru redicarea oştilorŭ, şi celŭ ce va avé de scrisŭ la casă, sĕ scrie, că scrisorile vorŭ merge cu încredinţare.

Vinerĭ 22 a luneĭ, aŭ venitŭ de 'ĭ-aŭ chiămatŭ de la Ali-beiŭ; s'aŭ dusŭ din partea Moldoveĭ Logofĕtul Ioniţă Sturdza, şi din partea ţereĭ Româneseĭ *) Banul Ghika; aŭ adusŭ respunsŭ că tóte s'aŭ pusŭ la cale şi a duca di vorŭ merge cu toţiĭ la Reiz-Efendi, de la care vorŭ audi hotărîrea ce are a se da. *197

Sâmbătă 24 a luneĭ, mergêndŭ la Reiz-Efendi, le-aŭ disŭ că peste o di-duoĕ va veni la eĭ omul Sadrazanuluĭ, adecă a Viziriului, şi le va vorovi cele de cuviinţă.

Lunĭ 26 a luneĭ, aŭ triimisŭ de la Vezirul şi aŭ cerutŭ a da fiescecare numele luĭ înscrisŭ, şi aşa aŭ făcutŭ izvodŭ: Ioan Sturdza sin Sandul Sturdza, Gheorghe Cuza sin Ioan Cuza, iprocĭ, şi cu asemenea chipŭ şi boĭeriĭ Muntenĭ, şi acelŭ izvodŭ s'aŭ datŭ luĭ Sakir-beiŭ ca, d'împreună cu Clucerĭul Filipŭ, sĕ'lŭ facă turcesce şi sĕ'lŭ dee Veziriuluĭ.

Într'acé di aŭ venitŭ de la Ali-beiŭ, şi aŭ chĭămatŭ pe Clucerĭul Filipŭ, cu care aŭ trămisŭ respunsŭ că s'aŭ făcutŭ musaveri la Pórtă, şi

s'aŭ datŭ hotărîre în ce chipŭ şi cu ce orônduială sĕ se facă Domniile, şi s'aŭ datŭ numele tuturor pré milostivuluĭ Împĕratŭ de la care se aştéptă cé desevîrşiţŭ milostivă hotărîre.

Miercurĭ 28 a luneĭ, aŭ chĭămatŭ pre Logofĕtul Ioan Sturdza şi pe Banul Grigorie Ghika, pe Clucerĭul Filipŭ; ce-aŭ vorovitŭ nu se scia, dar aŭ venitŭ cu nisce sureturĭ turcescĭ, dându-le a le prescrie grecesce în pricina cererilorŭ ce s'aŭ făcutŭ, maĭ adăogându-se acestea: «scólele «grecescĭ sĕ lipséscă cu totul atât din Moldova cât şi din ţéra Româ-«néscă, tóte veniturile scólelorŭ sĕ se ĭa înscrisŭ *) de către orônduĭ- *198 «tul Porţeĭ, cum şi moşiile grecescĭ a celorŭ ce s'aŭ arĕtatŭ hainĭ, şi a «sudiţilorŭ, sĕ se vêndă de istovŭ; sudiţiĭ sĕ nu maĭ aĭbă moşiĭ, binale «şi alte acareturĭ întru aceste douĕ ţerĭ,» pre care prefăcêndu-le s'aŭ iscălitŭ de toţĭ, dupĕ boĭeriele ce avé fiesce-care; ĭar boĭeriĭ Munteni numaĭ numele şi familiea, ḑicêndŭ: «că aşa se obicĭnuescŭ,» şi cu Clucerĭul Filipŭ s'aŭ trămisŭ la Ali-beiŭ.

Joĭ 29 a luneĭ, în ḑiua Sfânţilorŭ Apostolĭ, la 12 césurĭ, aŭ fostŭ chĭămaţĭ: Banul Grigorie Ghika, Clucerĭul Filipŭ şi Logofĕtul Sturdza, la Reiz-Efendi, cărora vorovindu-le cele de cuviinţă în cererile ce-aŭ făcutŭ, s'aŭ hotărîtŭ Domniile; «*Logofĕtul Ioniţă Sturdza Domnŭ Moldoveĭ, ĭar Banul Grigorie Ghika Domnŭ ţereĭ Românescĭ,*» şi întorcêndu-se la gazdă, aŭ făcutŭ cunoscutŭ către toţĭ.

Sâmbătă Iulie 1, aŭ venitŭ şése caice poftindu'ĭ ca sĕ mérgă la Pórtă; în 2 caice s'aŭ pusŭ boĭeriĭ şi în alŭ treilea slugile; asemenea aŭ făcutŭ şi boĭeriĭ Muntenĭ, şi mergêndŭ pe boazul Ţarigraduluĭ, aŭ trecutŭ pe la Dolma-bakcé şi Tarsana, şi viindŭ la limanŭ, aŭ ĭeşitŭ din kaice, aŭ aflatŭ armasarĭ Împĕrătescĭ împodobiţĭ cu frumóse podóbe; rafturĭ şi harşale, norodŭ şi ómenĭ de tóte némurile stândŭ şi aşteptândŭ sĕ'ĭ véḑă. Îndată aŭ începutŭ a'ĭ pofti sĕ încalice, şi pe rôndŭ aŭ încălecatŭ cu toţiĭ, şi s'aŭ înşiratŭ pe uliţe câte unul, fiindŭ tare strîmte uliţele şi norodŭ multŭ. Cu acestŭ chipŭ aŭ mersŭ la Paşa-Capsi, şi acolo descălecândŭ cu toţiĭ, aŭ intratŭ într'o ogradă, şi trecêndŭ printr'o şală *) în- *199 tr'o odae mîcă a Dragomanuluĭ celuĭ mare, dragomanul omŭ bĕtrânŭ dar plăcutŭ la faciă, le-aŭ ḑisŭ grecesce: «bine aţĭ venitŭ,» 'ĭ-aŭ poftitŭ sĕ şéḑă, le-aŭ datŭ dulceţŭ rodozaharŭ şi şerbetŭ de trandafirŭ şi apă, 'ĭ-aŭ întrebatŭ cum aŭ petrecutŭ atâta vreme fără de adunare, şi că fără de îndoĭală se vorŭ fi supăratŭ de atâta prelungire a vremiĭ dară pricina aŭ fostŭ precum înşuşĭ vorŭ fi simţitŭ.

Cu multă blândeţe vorovindu-le, 'ĭ-aŭ poftitŭ sĕ şéḑă cu odihna lorŭ; s'aŭ dusŭ sĕ véḑă de este vreme; peste gĭumĕtate césŭ s'aŭ întorsŭ, 'ĭ-aŭ chĭămatŭ la Vezirul. Aŭ ĭeşitŭ cu toţiĭ din şala acé de gĭos şi s'aŭ suitŭ pe o scară în sus de-abĭa putêndŭ resbate de mulţimea noroduluĭ; s'aŭ suitŭ întru o şală mare şi de acolo aŭ mersŭ în odaĭa Veziruluĭ, argiodasi ce se numesce. Vezirul sta la o feréstră împodobitŭ în haĭnele cele de paradă. Dupĕ Dragomanul celŭ mare, urmaŭ cu toţiĭ, aŭ făcutŭ câte treĭ temenele pĕrĕ la pămêntŭ, şi, îngenuchindŭ, aŭ sărutatŭ crosu-

rile macatuluĭ pre care ședé. Le-aŭ ḑisŭ: «bine ațĭ venitŭ,» și aŭ poroncitŭ de le-aŭ datŭ café, însĕ în picĭóre; le-aŭ ḑisŭ că: «astăḑĭ vorŭ lua «sfîrșitŭ cererele vóstre după plăcere;» și îndată făcêndŭ ĭarășĭ câte treĭ temenele și sărutândŭ crosurile d'împreună cu Dragomanul aŭ ĭeșitŭ afóră. De acolo 'ĭ-aŭ dusŭ la Chihaĭa-beiŭ, unde sărutândŭ póla, le-aŭ ḑisŭ de aŭ ședutŭ pe patŭ cu toțiĭ în rôndŭ; le-aŭ datŭ café vorovindu-le cu multă blândețe. Aŭ chĭămatŭ pe unul din agale ce sta în picióre *) *200
lîngă Dragomanul celŭ mare, 'ĭ-aŭ șoptitŭ ceva la urechĭe, și îndată aŭ purcesŭ. După acésta 'ĭ-aŭ întrebatŭ cum aŭ petrecutŭ în Țarigradŭ, și de le-aŭ plăcutŭ Țarigradul. Fără întârḑiere întorcêndu-se agaoa, aŭ întrebatŭ care este Ghika și Sturdza, sĕ mérgă că'ĭ poftesce Sadrazanul, și sculându-se amênduoĭ, s'aŭ dusŭ, ĭară pe ceĭ-l-alțĭ boĭerĭ 'ĭ-aŭ poftitŭ sĕ mérgă într'altă odae, sĕ șéḑă cu totŭ rahatul lorŭ, poroncindŭ sĕ le aducă cĭubuce și café. Aŭ poroncitŭ sĕ le deschidă ferestrile sĕ se rĕcorésca, și aŭ ședutŭ și o aga ținêndu'ĭ de voróvă. Fără întârḑiere aŭ venitŭ și altă aga și le-aŭ datŭ de veste zicêndu-le: «mujdé boĭerilorŭ, «că s'aŭ făcutŭ Domniile: Ioniță Sturdza Domnŭ la Moldova și Gre«gorie-Ghika la țéra Românéscă.» Ieșindŭ cu toțiĭ de acolo, aŭ mersŭ în odae la Reiz-Efendi, și acolo aŭ aflatŭ pe Domnĭ ședêndŭ pe saltele jos unul lîngă altul. Făcêndŭ cu toțiĭ çeremoniea căḑută, le-aŭ poroncitŭ ca sĕ șéḑă, și le-aŭ ḑisŭ întorcêndu-se către eĭ: «Étă după cererea vóstră «s'aŭ făcutŭ Domnĭ pămênteni, și de acum înainte așa se va urma, ĭar «nu din Grecĭ; sĕ căutațĭ a fi credincioșĭ, sĕ iubițĭ pre Domniĭ voștriĭ, «dar și eĭ pe boĭerĭ, și cu boĭeriĭ d'împreună sĕ ocârmuĭască țéra bine «și cu dreptate; rezmul Domnieĭ, după obiceiŭ, are sĕ se facă la Silis«tra.» Aŭ poroncitŭ de le-aŭ datŭ café, 'șĭ-aŭ luatŭ ḑiua bună, și sărutândŭ crosurile macatuluĭ, aŭ ĭeșitŭ cu toțiĭ, d'împreună cu Dragomanul, și aŭ mersŭ la Ceauș-bașa, unde ĭarășĭ aŭ sărutatŭ crosurile, 'ĭ-aŭ heretesitŭ pentru Domnie: «ca sĕ fie într'un césŭ bunŭ!» 'ĭ-aŭ întrebatŭ de scie vre *) unul françuzesce saŭ latinesce, și aŭ respunsŭ că numaĭ Gre- *201
gorie Vodă scia italienesce; le-aŭ ḑisŭ prin Dragomanul celŭ mare, că: «pré milostivul Împĕratŭ s'aŭ milostivitŭ și aŭ împlinitŭ tóte cererile lorŭ; «aŭ orônduitŭ Domnĭ pămênteni, și că de acum așa se va urma; dar sĕ «fie credincioșĭ și dreptĭ și către Domnul supușĭ, și eĭ sĕ ĭubéscă pre pă«mênteniĭ boĭerĭ și a'ĭ asculta, ca pre nisce boĭerĭ împreună lucrătorĭ, maĭ «alesŭ pe aceștĭ ce suntŭ de fació;» și mulțămindŭ cu toțiĭ pentru bunele învĕțăturĭ, aŭ ĭeșitŭ de acolo împreună cu Dragomanul celŭ mare, și de la perdé încălțândŭ cĭubotele, aŭ purcesŭ ĭarăși prin mulțimea noroduluĭ ce era adunatŭ în Saraiŭ, și aŭ mersŭ la Pórtă unde descălecase, și acolo ĭarășĭ aŭ aflatŭ caiĭ Împĕrătescĭ asteptândŭ; și încălecândŭ cu toțiĭ, aŭ mersŭ la Șeh-islamul, cale de unŭ cĭfertŭ de césŭ și maĭ bine, unde cu Dragomanul d'împreună aŭ descălecatŭ la scara Saraĭuluĭ, și aŭ ḑisŭ de aŭ așteptatŭ puçinŭ într'o odae, și fără întârḑiere 'ĭ-aŭ poftitŭ în lăuntru, unde sărutândŭ ĭarășĭ crosurile, pe Domnĭ 'ĭ-aŭ poftitŭ sĕ șéḑă ĭar boĭeriĭ aŭ stătutŭ în picĭóre, și aŭ poroncitŭ îndată de aŭ a-

dusŭ café la toţĭ. Le-aŭ ḑisŭ că: «pré milostivul Împĕratŭ s'aŭ milostivitŭ »şi, dupĕ cererile lorŭ, le-aŭ datŭ Domnŭ pămĕntĕnŭ, şi de acum înainte »aşa are sĕ se urmeze. Sĕ fie dar credincioşĭ şi raele supuse, sĕ iubéscă »pre Domniĭ lorŭ şi Domniĭ pre boierĭ; sĕ se siléscă întru sĕvîrşirea po- «roncilorŭ căutând trebile ţereĭ, d'împreună cu Domniĭ,» şi iarăşĭ mulţă- mindŭ aŭ ieşitŭ de acolo *) şi aŭ încălecatŭ cu toţiĭ şi aŭ mersŭ cu *202
tótă mulţimea norodului, şi înainte şi în urmă, pĕnĕ la pórta Cetăţiĭ unde încălecase, şi descălecândŭ acolo cu toţiĭ, aŭ datŭ bacşişŭ şi aŭ în- tratŭ în caice. Aŭ mersŭ pe la Tarsana, pe la Tophana, trecĕndŭ pe la Dolma-bakcé; şi s'aŭ dusŭ la Saraiul luĭ Abdula-Paşa care 'ĭ-aŭ priimitŭ cu totă cinstea dându-le café, ciubuce; le-aŭ ḑisŭ că: «sunt megieşĭ, dar »n'aŭ pututŭ a merge cela la cela, căcĭ vremile aŭ fostŭ aşa; dar sĕ »trăiéscă multŭ înduratul Împĕratŭ, că aŭ fostŭ bine pentru toţĭ, căcĭ »le-aŭ datŭ Domniea orônduindŭ Domnŭ din pămĕntenĭ; sĕ caute dar a »fi credincioşĭ, căcĭ de acum Grecĭ nu maĭ aŭ a fi Domnĭ. De acolo s'aŭ »întorsŭ la conacŭ, unde cu toţiĭ aŭ heretesitŭ pre Domnĭ.»

Peste 2 césurĭ, aŭ făcutŭ pe Aga Greceanul vel Post cu sărutare de mână, căcĭ caftanŭ nu avé; îndată s'aŭ pusŭ la cale a se scrie cărţĭ la Moldova scriindŭ cu toţiĭ pe la casele lorŭ, pe la prietenĭ şi rude.

Lunĭ 3 Iulie, s'aŭ pornitŭ Devlet-tatarŭ cu cărţĭ către Caimacamĭ, o- rônduindu-se Vornicul Tóder Balşŭ şi vel vist Petrache Sturdza, celŭ ce era făcutŭ de Hatmanul Vogoridi, şi cu aceştĭ duoĭ împreună, boieriĭ Divanuluĭ. Iar Grigorie Vodă aŭ rônduitŭ Caimacamĭ pe Banul Bărbucea- nul Văcărescul ce era Epistatŭ Visterieĭ, şi pe Spatariul Mihăilescul i pe Mihăiţă Filipescul, făcĕndu-'lŭ paia-post şi halé Aga.

Sâmbĕtă 8 Iulie, s'aŭ pornitŭ Ibraim Tatarul şi cu unŭ călĕraşŭ *) *203
de Moldova.

Duminecă 9 a luneĭ, s'aŭ pornitŭ Caimacamiĭ la Bucurescĭ cu cărţile cele dupĕ obiceiŭ.

Joĭ în 13 Iulie, aŭ adusŭ Sakir-beiŭ caftanile de la Pórtă şi aŭ îmbră- catŭ maĭ întêiŭ pe Grigorie Vodă Ghika, apoĭ pe Ioan Vodă Sturdza, şi aŭ arĕtatŭ Sakir-beiŭ că elŭ este orônduitŭ Meimendariŭ Domnuluĭ de ţéra Românéscă, iar cela-l-altŭ Sakir-beiŭ, carele era din tagma dervişi- lorŭ, s'aŭ rônduitŭ Meimendariŭ Domnuluĭ de la Moldova, cum şi Divan- Efendi pe Ibraim-Naabi. Desbrăcândŭ caftanile, le-aŭ strînsŭ şi le-aŭ ḑisŭ ca sĕ steie strînse pe perinĭ treĭ ḑile, dupĕ obiceiŭ. Le-aŭ datŭ café şi ciubuce, aŭ heretisitŭ Sakir-beiŭ pe Domnĭ de Domnie şi pe toţĭ boieriĭ.

La 24 Iulie, s'aŭ născutŭ o Beizadé a nume Sultan-Mehmet, şi îndată s'aŭ pornitŭ în tóte ţĕrile muzdegiĭ; în câte-va rôndurĭ, aŭ mersŭ bos- tangiĭ muzdegiĭ la Domnĭ şi la boierĭ cărora li se da bacşişŭ.

Miercurĭ 26 a luneĭ, aŭ sositŭ tatarŭ şi vătavŭ de călĕraşi de la Mol- dova, aducĕndŭ banĭ şi înştiinţare de redicarea Enicerilorŭ şi a luĭ Vo- goridi, şi cărţĭ de heretisirĭ pentru Domnie.

Joĭ 27 a luneĭ, în-de-séră, aŭ reposatŭ Patriarchul Evghenie, s'aŭ rôn-

duitŭ Antimŭ ce aŭ fostŭ Halchidonios, care se afla închisŭ cu alţî cincî Archiereĭ din ceĭ întîĭ pentru întêmplările vremilorŭ şi vrajba cé d'intre eĭ. *) *204

Marţî Avgustŭ 1, aŭ mersŭ : Domnul Moldavieĭ cu Vorn. Cuza, Vorn. Iordake Răşcanul şi Post Greceanul de aŭ heretisitŭ pe Patriarchul în două caice cu unŭ baltagiŭ şi cu slugĭ fiesce-care. 'I-aŭ priimitŭ Patriarchul în capul scăriĭ, d'impreună cu toţî Archiereiĭ ceĭ aleşĭ; după sărutarea mâneĭ, 'ĭ-aŭ dusŭ într'o odaĭe, unde le-aŭ datŭ café, dulceţŭ şi ciubuce la toţĭ. Peste unŭ cîfertŭ de césŭ aŭ venitŭ şi pré fericitul Patriarchŭ a Ierusalimuluĭ Policarpŭ ; îndată ce le-aŭ datŭ de scire, Patriarchul, toţĭ archiereiĭ, Domnul şi toţĭ boĭeriĭ ce eraŭ împreună, căruĭa sărutându'ĭ drépta, aŭ intratŭ ĭarăşĭ în odae, şi de isnóvă s'aŭ făcutŭ çeremonia cafeleĭ. Fără prelungire au sositŭ şi Domnul ţereĭ Românescĭ cu duoĭ boĭerĭ : Vornicul N. Golescul şi Post. I. Cocorescul, căruĭa i s'aŭ făcutŭ asemenea çeremonie. S'aŭ vorovitŭ multŭ asupra întêmplăriĭ vremilorŭ, închideriĭ Patriarchuluĭ cu cincĭ din Archiereĭ şi orônduirea Sa în Scaunul Patriarchieĭ. După acésta aŭ poftitŭ pe Domnĭ Patriarchul Ierusalimuluĭ, ducêndu-se înainte, la care aŭ mersŭ Domniĭ îndată. Li s'aŭ făcutŭ asemenea çeremonie. La purcederea de acolo, aŭ datŭ Domnilorŭ câte o cruce cu Sfântul lemnŭ rugându'ĭ ca sĕ le fie milă de Monastirile din Moldavia şi din ţéra Românéscă, şi sĕ li se trămită embaticurile pre cum eraŭ obicĭnuite, căcĭ are datoriĭ *) Patriarchiea, şi are puse amanetŭ *205 Sfântele odăjdiĭ pe la armenĭ şi jidovĭ.

Pĕră la 11 Avgustŭ, Domniĭ aŭ făcutŭ gătirile trebuincĭóse ale Domnieĭ, gătindŭ tacâmurile; ĭar la 11, Domnul ţereĭ Românescĭ aŭ purcesŭ din Ţarigradŭ, pe uscatŭ, şi fiind-că Domnul Moldoveĭ, pentru iconomiea chĭeltuelilorŭ la drumŭ, aŭ hotărîtŭ a merge pe mare, din boĭeriĭ Moldoveĭ: Vorn. Cuza şi Vorn. Răşcanul, n'aŭ vrutŭ sĕ mérgă pre mare; s'aŭ dusŭ cu Domnul ţereĭ Românescĭ pênĕ la Silistra, unde s'aŭ întîlnitŭ ĭarăşĭ cu Domnul Moldoveĭ.

Duminecă în 27 Avgustŭ, aŭ agĭunsŭ Domnul ţereĭ Românescĭ împreună cu amênduoĭ boĭeriĭ Moldoveĭ, pênĕ la Silistra, aŭ trasŭ la conacul Domnuluĭ Moldoveĭ pĕrĕ li s'aŭ rônduitŭ conacŭ deosebitŭ; diminéţa şi séra mergéŭ de mâncaŭ la mésa Curţeĭ, chĭeltuĭala fiindŭ tótă a Saraschĭerĭuluĭ. Acolo aŭ aflatŭ pe Ştefănaki Vogoridi Caĭmacamul Moldoveĭ şi pe Costaki Negre Caĭmacamul ţereĭ Românescĭ; acolo fără întârḑiere aŭ sositŭ şi Beĭzade Neculaki mergêndŭ după poruncă de la Iaşĭ ca sĕ trécă la Ţarigradŭ, baş-capuchihaĭa.

Marţi Avgustŭ 29, sĕrbătórea Sfântuluĭ Ioan botezătoruĭ, aŭ mersŭ Domniĭ amênduoĭ la Mitropolie fiindŭ Antimŭ Mitropolitŭ Dristas şi Proilavĭ, omŭ de ispravă şi cu învĕţătură. După biserică 'ĭ-aŭ poftitŭ la café, *) unde li s'aŭ făcutŭ tóte cinstile cuviincĭóse, cum şi tutulorŭ boĭerilorŭ. De la Mitropolie s'aŭ întorsŭ la gazdă. Domnul Moldoveĭ într'acé ḑi aŭ mersŭ la Saraschĭerĭul singurŭ numaĭ călare, ĭar boĭeriĭ pe gĭos cu toţiĭ. *206

Vinerĭ Septembrie 8, s'aŭ datŭ de scire de la Saraschĭerĭul că Sâmbătă are sĕ se facă rezmurile Domnieĭ.

Sâmbătă Septemvrie 9, le-aŭ făcutŭ davetul ca sĕ mérgă; s'aŭ dusŭ amênduoĭ Domniĭ cu Meĭmendariĭ lorŭ şi aŭ întratŭ într'o odaĭe unde eraŭ cabaniţile şi cucile; s'aŭ îmbrăcatŭ în cabaniţă, şi aŭ pusŭ cucile în capŭ, ĭar tuĭurile le-aŭ luatŭ amênduoĭ Meĭmendariĭ în mână, aŭ mersŭ şi le-aŭ datŭ Paşeĭ; aŭ mersŭ dupĕ Meĭmendariŭ îmbrăcaţĭ în parada cé Domnéscă, şi făcêndŭ maĭ întêiŭ Domnul Moldoveĭ închinăcĭunile căḑute, dupĕ obiceiŭ plecêndu-se pĕrĕ la pămêntŭ, treĭ rôndurĭ, aŭ priimitŭ din mâĭnile Saraschĭerĭuluĭ, cu amênduoĕ mâĭnile întinse, tuĭurile, fiindŭ Saraschĭerĭul în picĭóre pe patŭ. Dupĕ ce 'ĭ-aŭ sărutatŭ mânica blaneĭ cum şi toţĭ boĭeriĭ póla, aŭ ĭeşitŭ afóră dândŭ tuĭurile în mânile luĭ Vel Post; cu asemenea chipŭ aŭ urmatŭ şi Domnul ţereĭ Românescĭ. Ĭeşindŭ de la Paşa, tuĭurile le-aŭ luatŭ într'o odaĭe unde aŭ stătutŭ pĕrĕ cândŭ s'aŭ făcutŭ alaĭul tuĭurilorŭ, şi le-aŭ adusŭ la conacul Domnilorŭ.

Dupĕ acésta Domnul ţereĭ Românescĭ aŭ ĭeşitŭ întêiŭ, fiind alaĭul gata, şi aşteptândŭ ca sĕ încalece d'împreună cu toţĭ boĭeriĭ Curţeĭ, şi încălecândŭ, s'aŭ dusŭ la conacŭ. În urmă aŭ mersŭ şi Domnul Moldoveĭ, *) *207
şi aŭ mersŭ la gazdă tot cu asemenea chipŭ, avêndŭ pe boĭerĭ câte duoĭ înainte alaiŭ. Dupĕ ce aŭ mersŭ la gazdă, bătêndŭ meterhanéoa, s'aŭ datŭ bacşişurile obicĭnuite. Pe şépte boĭerĭ Moldovenĭ ce s'aŭ aflatŭ acolo, 'ĭ-aŭ îmbrăcatŭ Saraschĭerĭul cu caftane şi din Muntenĭ aŭ îmbrăcatŭ pe patru, şi pe două beĭzadele, cărora le-aŭ datŭ şi şlice de samurŭ.

Duminecă la 10 Septemvrie, aŭ adusŭ zaptŭ Ferimanŭ, blana şi armasarĭul, Sakir-beiŭ; aŭ îmbrăcatŭ pe Vodă cu blana, şi puindŭ în capŭ şlicŭ de samurŭ, aŭ încălecatŭ pe Tablabaşa, cu puçinŭ alaiŭ de cĭohodarĭ şi ceauşĭ Împĕrătescĭ, şi, preumblându-se puçinŭ, s'aŭ întorsŭ la gazdă, şi de iznóvă s'aŭ făcutŭ çeremoniea de café.

Mĭercurĭ 13 Septemvrie, aŭ sositŭ Beĭzadé Neculaki de la Iaşĭ împreună cu Armaşul Bosie ca sĕ mérgă la Ţarigradŭ; întru acéstă ḑi, Grigori-Vodă aŭ purcesŭ la Bucurescĭ cu tótă parada domnéscă.

Joĭ 14 Septemvrie, în ḑiua sfânteĭ Crucĭ, dupĕ ce aŭ ĭeşitŭ Vodă din biserică şi s'aŭ dusŭ a casă, aŭ făcutŭ pe Armaşul Bosie, ce mergé cu Beĭzadelele în Ţarigradŭ, Agă paĭa; la 7 césurĭ aŭ mersŭ Vodă la Saraschĭerĭul; maĭ întêiŭ aŭ întratŭ în odaĭa luĭ Chihaĭa-beiŭ fratele Paşeĭ; dupĕ çeremonia cafeleĭ şi a cĭubucelorŭ, aŭ trecutŭ în odaĭa haznatarĭuluĭ, şi făcêndu-se şi acolo çeremonie, 'ĭ-aŭ scosŭ înaintea Paşeĭ, unde aŭ îmbrăcatŭ pe Post. Grecénul cu blană, ĭar pe Vorn. Cuza şi pe Vorn. Răşcanul, *) cu capoturĭ; dupĕ çeremonie, ĭeşindŭ de la Paşa, *208
aŭ mersŭ la Salihtarĭul, unde era şi Satif-Efendi, Muhurdarĭul Sarashĭerĭuluĭ, şi luându'şĭ ḑiua bună de la toţĭ, s'aŭ întorsŭ la conacŭ.

Tot într'acéstă ḑi, aŭ trămisŭ pe toţĭ boĭeriĭ câţĭ se aflaŭ Moldovenĭ, împreună cu ceauşiĭ şi başcĭohodarĭul cu patru cĭohodarĭ, de aŭ luatŭ de la Paşa-Capsi tuĭurile şi le-aŭ adusŭ la conacŭ, cu 2 ḑile maĭ înainte

pornise calabalîcurile; după acésta, Vodă aŭ încălecatŭ, ïar boïeriï pe gîos naintea tuïurilorŭ, aŭ venitŭ la şcele.

Vodă aŭ descălecatŭ la Iumruk, ïar boïeriï şi beïzedé Nicolae aŭ mersŭ dreptŭ la şcele, unde aŭ aflatŭ caicele gata încărcate; maï întîiŭ aŭ trecutŭ Dunărea tuïurile şi meterhanéoa. La 8 césurï aŭ trecutŭ şi Vodă de ceea parte, aŭ încălecatŭ cu câţï aŭ vrutŭ din boïerï, avêndŭ şi tóte trăsurile gata înhămate de Meïmendarïul Moldoveï, Caminarïul Neculaï Costandaki, pe lîngă carele mai lăsase şi Grigorie Vodă unŭ boïerŭ Meïmendariŭ sĕ pórte de grijă de cele trebuinciόse întru trecerea prin ţéra Românéscă, şi cu toţiï aŭ remasŭ în Călĕraşï, tîrguşorŭ în malul Dunăriï.

Sâmbătă 15 Septemvrie, aŭ purcesŭ de la Călĕraşï şi aŭ venitŭ la satul a nume Cïóra, unde aŭ şi masŭ.

Duminecă 16 Septemvrie, aŭ venitŭ la satul Ulmiï, şi acolo aŭ masŭ. *) *209

Lunï 18 Septemvrie, purcegêndŭ de la Ulmï aŭ venitŭ la satul Bolovanul, unde aŭ făcutŭ emeclîcŭ; aŭ purcesŭ, şi pe la 8 césurï aŭ fostŭ în marginea Focşanilorŭ; acolo adunându-se cu toţiï, aŭ încălecatŭ pe caï domnescï, maï fiindŭ veniţï şi câţï-va din boïeriï Moldovenï, împreună cu Divan-Efendi şi Eip-aga; s'aŭ duzdisitŭ alaïul, şi la 9 césurï aŭ trecutŭ hotarul Milcovuluï şi aŭ venitŭ la gazdă ïarăşï la Sameşul Neculaï Tuduri.

Marţï 19 a luneï, aŭ stătutŭ în Focşanï oturacŭ, cetindŭ jalobe şi căutândŭ pricinï a locuitorilorŭ.

Mïercurï 20 a luneï, purcegêndŭ din Focşanï aŭ venitŭ în Tecuciŭ şi de acolo în Bĕrladŭ, unde ïarăşï aŭ făcutŭ oturacŭ; din Bĕrladŭ în Vasluiŭ, şi de acolo în Tatomirescï, şi de acolo în Frumósa unde aŭ întêmpinatŭ pe Vodă toţï boïeriï câţï se aflaŭ în Iaşï, cum şi Dómna, i tóte cocónele. Aŭ mersŭ după obiceiŭ la Biserică, unde l'aŭ priimitŭ Episcopul de Romanŭ şi Episcopul de Huşï vechilŭ părinteluï Mitropolitŭ; din Biserică aŭ venitŭ sus, s'aŭ făcutŭ sărutarea mâneï şi çeremoniea cafeleï, şi după câtă-va voróvă urmată, apoï mésa, unde aŭ fostŭ Dómna, beïzedelile, toţï boïeriï şi cucónele, zăbovindu-se la mésă cu mehterhané, musică şi lăutarï, pĕră în séră. După acésta aŭ petrecutŭ pe Vodă cu toţiï pĕră la Curte, şi apoï fiesce-carele pe la casele lorŭ. Tafgîhatul boïerilorŭ s'aŭ făcutŭ la 20 Noemvrie. *) *210

Aicea se isprăvesce tótă istoria Domnieï Moldovenescï. Bine-voïască Dumneḑeŭ a fi într'unŭ césŭ bunŭ şi norocitŭ, ca sĕ nu dămŭ pricină Grecilorŭ a rîde de Ocârmuirea cea Moldovenéscă, nicï megieşilorŭ carï se vĕdŭ cu mare luare aminte a privi ocârmuirea nouă. Începutul celŭ bunŭ care amŭ privitŭ, blândeţile nuouluï Domnŭ şi nemândriea, îmï daŭ a crede bune sfîrşiturï, de nu se va preface şi nu va începe alte urmărï. *) *211

TRACTATURILE

prin cari s'aŭ închinatŭ ţéra, de către Bogdanŭ VV Domnŭ alŭ Moldavieĭ, împĕrăţindŭ Sultan Baiazet II. (I).

Moldovenii 2) dintru începutŭ aŭ fostŭ unŭ norodŭ slobodŭ *) şi nesupusŭ, stăpînitŭ numaĭ de prinçipiĭ 3) seĭ ceĭ singurĭ stăpînitorĭ, pe cari îĭ alegé norodul întocmaĭ dupĕ pravilele şi obiceĭurile séle. *212

Aceştĭ prinçipĭ 4) nu cunoscéŭ altă putere şi datorie 5) maĭ mare de cât a păzi pravilele cele temelnice a prinçipatuluĭ. 6)

La acésta mărturisescŭ tractaturile 7) păciĭ şi a legăturiĭ ce eĭ aŭ făcutŭ cu Leşiĭ şi cu alte stăpînirĭ vecine, resbóĭele cele vătămătóre 8) şi apărătóre ce aŭ avutŭ une-orĭ cu Leşiĭ, alte-orĭ cu Unguriĭ şi cu Turciĭ înşuşĭ, soliele cele vestite şi numite ce aŭ triimesŭ şi le-aŭ venitŭ, precum letopiseţile împĕraţielorŭ de prin prejur şi archivele prinçipatuluĭ adeverescŭ. 9)

Măcar că Moldova era necontenitŭ călcată de veciniĭ eĭ, cu tóte acestea nu s'aŭ lăsatŭ de a nu sta 10) împrotivă cu armele séle pĕrĕ la

---

Nota. *Acéstă scriere importantă despre tractatele Moldoveĭ cu Pórta, scósă «din izvódele Logofĕtuluĭ Neculaiŭ Costin», aŭ fostŭ maĭ întiiŭ publicată de mine în* **Archiva Românéscă** *edit. 1845 vol. II, pag. 347—364. Intre acea publicare şi reproducerea din manuscriptul luĭ Alecsandru Beldiman, esistă diferinţĭ de tecstŭ. Variantele «Archiveĭ Românescĭ,» care conţine tecstul celŭ vechiŭ, suntŭ cuprinse în notele următóre :*

1] *Tractaturile vechĭ ce aŭ avutŭ Moldova cu Pórta Othomanicéscă.*
2] *Moldova cu locuitoriĭ eĭ.*
3] *Domniĭ*
4] *Domnĭ.*
5] *Altă putere maĭ mare şi datorie.*
6] *A pămêntuluĭ.*
7] *Închieierile.*
8] *Vestite.*
9] *Chronicariĭ de prin prejur şi letopiseţele Moldoveĭ o adeverescŭ. (Cromer, Istvanfi şi Strikofski.)*
10] *De a le sta.*

anul 1512; iară atunce, slăbindŭ de resbóiele cele adese cu cari *) stă- *213
pînirile vecine se siléŭ a o împila şi a o supune, 11) aŭ hotărîtŭ sĕ'şî caute unŭ apărătorŭ puternicŭ care sĕ o apere de vrăjmaşiî împrejuraşî ca sĕ pótă trăi în pace dupĕ pravilele séle.

Sciutŭ este de toţî ceî ce aŭ cé maî mică sciinţă a istorieî, că întru acé vreme, 12) Turciî, prin isbîndele 13) cele minunate cari făcuse în tóte părţile şi prin biruinţele cele resunătóre cari necontenitŭ câştigaŭ asupra vecinilorŭ lorŭ, se aretaŭ celŭ maî puternicŭ norodŭ, care făcé sĕ nască în inimile tutulorŭ gróza armielorŭ séle. Deci făcêndu-se şi cu Moldova vecină, prin locurile ce luase cu puterea armelorŭ, 14) Moldoveniî trebuiaŭ neapăratŭ 15) sĕ caute ca sĕ câştige ocrotire şi apărare lorŭ. 16)

Aşa dar prinçipul Bogdanŭ, 17) care domné atunce cu cé de obştie priimire a tot némul, aŭ trimisŭ o deputaţie la Sultan Bajazet alŭ duoilea, împĕratul turcescŭ, din boieriî pămêntuluî, 18) a cărora capŭ era Tăutul vel logofĕtŭ, ca sĕ închine pămêntul la pré Înalta Pórtă, 19) aretândŭ şi legăturile cu cari norodul vré 20) sĕ se supue subt apărarea eî. 21)

Acéstă deputăţie aŭ fostŭ priimită 22) cu tótă cinstea ce i se cădé 23) şi nu numaî că legăturile s'aŭ priimitŭ fără cé maî mică împrotivire, ce încă s'aŭ şi întăritŭ cu unŭ hatişerifŭ datŭ 24) în mâna deputaţilorŭ. *) *214

Cele cuprinse în hatişerifŭ: 25)

1. Pórta cunósce pe Moldova pentru 26) unŭ pămêntŭ slobodŭ şi nesupusŭ.

2. Legea chrestinéscă a resărituluî 27) care se ţine în Moldova, nu va fi nicî o dinióră călcată saŭ tulburată, ce încă norodul va avé slobode bisericele séle, păzindŭ dogmele bisericescî ca şi maî înainte. 28)

---

11) *Sĕ o împileze şi sĕ o supue sub celŭ maî nesuferitŭ jugŭ.*
12) *Acele vremî.*
13) *Isbîndirile.*
14) *Făcêndu-se şi cu noî veciní prin locurile ce luase cu armele séle.*
15) *Negreşitŭ.*
16) *Apărare şi acoperemêntŭ lorŭ.*
17) *Şi aşa Bogdan-Vodă.*
18) *Aŭ trămisŭ la Sultan Bajazet alŭ duoilea, împĕratul turcescŭ, câţî-va boierî a pămêntuluî.*
19) *La Turcî.*
20) *Ceré.*
21) *Atîrnarea sa.*
22) *Soliî aŭ fostŭ priimiţî.*
23) *Li se cădé.*
24) *Datŭ Tăutuluî logofetŭ.*
25) *Legăturele cele priimite şi întărite de la Pórtă suntŭ acestea.*
26) *De.*
27) *Legea chrestinéscă.*
28) *Ce încă norodul va avé slobode bisericele séle ca şi înainte.*

3. Pórta făgăduesce 29) de a apăra Moldova de toţĭ ceĭ ce arŭ puté sĕ o calce, păzindu-o în starea întru care aŭ fostŭ maĭ înainte, fără a'ĭ face 30) séŭ sĕ sufere ca sĕ i se facă 31) vre o dinióră cé maĭ mică desbinare séŭ despărţire.

4. Moldova va fi stăpînită şi ocârmuită dupĕ pravilele şi canónele séle, fără sĕ se amestece Pórta cât de puçinŭ.

5, Domniĭ vorŭ fi aleşĭ de norodŭ şi întăriţĭ de la Pórtă ca sĕ stăpînéscă în cât vorŭ trăi. 32)

6. Domniĭ Moldoveĭ vorŭ puté ţiné ostaşĭ cu plata lorŭ, pământenĭ saŭ străinĭ, pĕrĕ la duoĕ-ḑecĭ-de-miĭ. 33)

7. Moldoveniĭ vorŭ puté cumpăra 34) şi sĕ aĭbă o casă la Ţarigradŭ pentru şederea Capi-chihaĭelelorŭ, 35) unde vorŭ puté *) face şi o Bi- *215
serică. 36)

8. Turciĭ nu vorŭ puté cumpăra pămênturĭ în Moldova, orĭ a avé, nicĭ 37) a se aşeḑa, nicĭ a avé séŭ a face geamiĭ nicĭ într'unŭ chipŭ. 38)

9. Pentru semnŭ de supunere, Moldova 39) va avé purtare de grijă a triimite pe tot anul la Pórtă, prin duoĭ boĭerĭ, 40) patru-miĭ galbenĭ turcescĭ, adecă unŭ-spre-ḑece-miĭ leĭ, patru-ḑecĭ şoĭmĭ, patru-ḑecĭ ĭepe fătătóre, aceste tóte cu nume de peşkeşŭ, adecă darŭ.

În vreme de oştirĭ, prinçipiĭ 41) Moldoveĭ, asemenea 42) precum se va poronci 43) de la Pórtă, vorŭ pune în lucrare oştile lorŭ 44) la slujba împĕrătéscă.

Acestea suntŭ legăturele cu cari strĕmoşiĭ noştriĭ s'aŭ închinatŭ la

---

29] Se îndatoresce.

30] A i se face.

31] Ca sĕ'ĭ facă.

32] [Şi Domniĭ ce aŭ fostŭ aleşĭ de norodŭ, adeverescŭ acestŭ pontŭ.]

33] Domniĭ vorŭ fi ocârmuitorĭ a tot pământul Moldoveĭ, şi vorŭ puté sĕ aĭbă întru stăpînirea lorŭ ostaşĭ cu plată de la sine pênĕ la 20,000 pământenĭ séŭ ómenĭ străinĭ. [Şi resbóĭele întru cari Domniĭ Moldoveĭ, dupĕ poronca Porţeĭ, aŭ întrebuinţatŭ oştile lorŭ, adeverescŭ acestŭ pontŭ, cum şi numele Domnuluĭ Gheorghie Ghica VV. 'la anul 1657]. a)

34] Vorŭ puté ţiné şi a cumpăra

35] Capi-chihaĭelelorŭ lorŭ.

36] Se află casa la Ţarigradŭ care se numesce Bogdan-Seraiŭ.

37] Séŭ.

38] [Acestŭ pontŭ n'aŭ fostŭ nicĭ o dată călcatŭ de Pórtă.]

39] Domnul, împreună cu tot norodul, pentru semnŭ de supunere.

40] Prin duoĭ boĭerĭ a Moldavieĭ.

41] Domnul.

42] Dupĕ cum.

43] I s'arŭ poronci.

44] Va fi ajutorŭ cu oştile séle.

---

a] Chronicul Moldoveĭ şi Domniĭ ce aŭ fostŭ aleşĭ de norodŭ, adeverescŭ cu îndestul acestŭ articulŭ, întru care principiĭ Moldoveĭ, dupĕ poronca Porţeĭ, aŭ pusŭ în lucrare oştile lorŭ, şi a nume: Domnul Gheorghie Ghika la 1652, Domnul Petriceĭco la 1672, Duca-Vodă la 1683, Cantimir VV. la 1687, Mihaiŭ Racoviţă VV. la 1717. Toţĭ aceştĭ principĭ şi oştile lorŭ, aŭ fostŭ în resbóĭele ce aŭ avutŭ Pórta cu Austria şi Polonia. [Nota manuscrisuluĭ Boldiman.]

Pórtă. Acestŭ tractatŭ aŭ fostŭ fórte tare păzitŭ în archivele Prinçipatuluĭ 45) pĕrĕ în vremea vestituluĭ Craiŭ Ioan Sobieţki, care la aniĭ 46) 1686, întorcêndu-se de la unŭ resboiŭ 47) ce avusese cu Tătariĭ, şi trecêndŭ prin Iaşĭ, aŭ cerşutŭ sĕ'lŭ vẹ̆dă, 48) şi, aprinsŭ fiindŭ de o ură necuvêntată 49) ce avé asupra Turcilorŭ, aŭ poroncitŭ ca sĕ se arḑă în miḑlocul tîrguluĭ, ḑicêndŭ cum-că Moldova nu va avé maĭ multŭ trebuinţă de acelŭ tractatŭ nebunŭ de nimică 50) prin resbóĭele ce căştigaŭ Chrestiniĭ asupra Turcilorŭ, şi cum-că Leşiĭ eraŭ îndestuĭ 51) a o apăra de dînşiĭ. 52) *) **216*

Cu tóte acestea, legăturile ce se coprindéŭ în hatişeriful de maĭ sus arĕtatŭ, aŭ fostŭ fórte păzite de către Înalta Pórtă pĕrĕ la anul 1530; ĭară atuncea, Sultan Suleiman, împĕratŭ sumeţŭ şi biruitorŭ, 53) uĭtândŭ, séŭ fórte puçinŭ îngrijindu-se 54) de datoriea şi legătura tractatuluĭ, 55) aŭ hotărîtŭ sĕ facă pe Moldovenĭ birnicĭ, 56) ca sĕ'şĭ adaoge veniturile, 57) şi, în locŭ de patru-miĭ galbenĭ care plăté ţéra în 58) tot anul la haznaoa 59) împĕrătéscă, cu nume de peşkeşŭ, dupĕ tractatul întăritŭ, 60) aŭ cerutŭ ḑece-miĭ de galbenĭ cu nume de haraciŭ séŭ 61) birŭ, şi, încă maĭ multŭ, aŭ vrutŭ sĕ îndatoréscă pe prinçipul 62) Moldoveĭ, cu a lorŭ singură şi fără smintélă mergere la Ţarigradŭ, la fiesce-care alŭ triile anŭ, ca sĕ aréte eĭ însuşĭ către Devlet a lorŭ supunere. 63)

Acéstă prefacere aŭ turburatŭ aşa de multŭ pe prinçipul Petru Rareşŭ

45] Aceste ponturĭ aŭ fostŭ fórte păzite.
46] La anul.
47] De la o bătălie.
48] Aŭ cerutŭ sĕ le vẹ̆dă.
49] Nespusă.
50] De acestŭ hatişerifŭ bunŭ de nimică.
51] Pré de adjunsŭ.
52] Acestŭ hatişerifŭ, de a fi cu putinţă Moldoveĭ a cerceta condicile Porţeĭ turcescĭ, 'lŭ-arŭ găsi neapărată. [a]
53] Ce era unŭ împĕratŭ sumeţŭ şi biruitorŭ.
54] Uĭtândŭ séŭ grijindu-se fórte puçinŭ.
55] Hatişerifuluĭ.
56] Moldova birnică.
57] Venitul.
58] Pe.
59] Visteriea.
60] Legătura întărită de la Pórtă.
61] Şi birŭ.
62] Domniĭ.
63] Cea către Turcĭ a lorŭ supunere.

---

a) Tractatul închĭeĭatŭ la 1512 între Pórta Otomană şi Moldova, care în aniĭ trecuţĭ s'aŭ publicatŭ în „Courrier français“ şi în alte jurnalurĭ străine, precum şi în „Gazetta de Transilvania,“ s'aŭ scosŭ din nisce fragmente istorice de carĭ s'aŭ pomenitŭ în „Archiva Românéscă, tom. I pag. 103 scrisă de către Şambelanul Balsch ce ḑice că aŭ luatŭ copia acestuĭ tractatŭ din archivele Varşavieĭ, în vremea când se afla pe lingă Stanislav Poniatofski, celŭ pe urmă Rigă a Polonieĭ. [Nota „Archiveĭ Românescĭ,“ tom. II, pag. 351.)

64) ce domné întru acé vreme, cât neputêndŭ suferi 65) maĭ multŭ, 66) vĕḑêndŭ dintr'o parte patriea asuprită cu dărĭ ce curgŭ din nestatornicieа şi réoa credinţă a Turcilorŭ, carĭ eraŭ cu totul nesuferite, 67) şi dintr'altă parte, nefiindŭ în stare a se puté împrotivi 68) cu armele, de frică ca nu cumva, pentru împrotivirea sa, sĕ pricinuĭască óreşĭ-care ticăloşiĭ 69) şi stricăcĭuni prinçipatuluĭ, s'aŭ supusŭ la aceste cumplite întêmplărĭ şi *) aŭ fugitŭ în Transilvaniea, lăsândŭ pămêntul în sórta *217
sa cé ré. 70)

Acésta aŭ fostŭ îndestulă pricină pentru Sultanul de a intra cu armele în mână în Moldova şi de a face tot felul de stricăcĭunĭ.

Póte sĕ sosotéscă fiesce-cine că nicĭ némul boĭerescŭ, nicĭ clerĭul bisericescŭ, 71) nicĭ ceĭ-l-alţĭ locuitorĭ a pămêntuluĭ, într'altŭ chipŭ n'aŭ pututŭ sĕ scape de acéstă cumplită primejdie, de cât fugêndŭ în locurĭ străine, în pustiurĭ şi prin munţĭ, unde socotindŭ că şi acolo nu vorŭ puté sĕ scape, aŭ hotărîtŭ sĕ facă pace orĭ cu ce pagubă a lorŭ, 72) şi aşa aŭ triimesŭ deputaţĭ 73) la Sultanul, carile agĭunsese pĕrĕ la 74) Sucévă unde era scaunul domnescŭ, ca sĕ'lŭ aducă la milostivire şi sĕ se siléscă a potoli urgiea sa.

Nicĭ nu nădĕjduĭaŭ deputaţiĭ 75) cinstea cu care aŭ fostŭ priimiţĭ de către Sultanul, care nu numaĭ s'aŭ milostivitŭ la lacrimele lorŭ şi aŭ triimisŭ 76) poroncĭ straşnice către Paşiĭ seĭ carĭ prădaŭ ţéra cu pornire şi nespusă nemilostivire, 77) ce încă prin nuoŭ hatişerifŭ 78) aŭ întăritŭ tóte legăturile a celuĭ de maĭ 'nainte tractatŭ ce se cuprindé în hatişeriful luĭ Sultan Bajazet. 79)

Dupĕ legăturile de maĭ înainte, Moldoveniĭ aŭ fostŭ slobodĭ a'şĭ alege unŭ Domnŭ nuoŭ. Decĭ, cu priimirea şi cu sfatul unitŭ a tutulorŭ de obşte, aŭ alesŭ pe prinçipul Alecsandru Domnŭ 80) şi 'lŭ-aŭ pusŭ în scaunŭ; carele îndată aŭ fostŭ şi *) de Sultanul întăritŭ. 81) *218

64] *Acéstă prefacere aŭ nevoitŭ şi aŭ perdutŭ atâta de multŭ pe Voevodul Petru Rareşŭ.*

65] *Sĕ sufere.*

66] *Vĕḑêndŭ pe de o parte moşiea sa asuprită.*

67] *Carĭ cu totul nu le priimé, şi pe de alta.*

68] *De a se împrotivi.*

69] *Óre-care stricăcĭune şi ticăloşie ţereĭ.*

70] *Aŭ fugitŭ în Transilvaniea şi n'aŭ priimitŭ sĕ fie birnicŭ.*

71] *Nicĭ tagma bisericéscă.*

72] *De cât fugêndŭ în locurĭ pustii şi prin munţĭ, unde socoté că vorŭ puté sĕ scape, aŭ hotărîtŭ sĕ facă pace cu orĭ-ce fel de pagubă a lorŭ, şi aşa...*

73] *Solĭ.*

74] *În.*

75] *Nicĭ nădejduĭaŭ solii.*

76] *Priimiţĭ de Sultanul, care îndată aŭ triimisŭ poroncĭ straşnice.*

77] *Cu o pornire şi o nespusă nemilostivire.*

78] *Prin unŭ nuoŭ hatişerifŭ.*

79] *A celuĭ d'inainte hatişerifŭ a luĭ Sultan Bajazet.*

80] *Aŭ alesŭ pe Alecsandru VV Domnŭ.*

81] *Care îndată aŭ fostŭ şi de Sultanŭ întăritŭ.*

Dupe acésta Moldovenii n'aŭ fostŭ mai multŭ supăraţi de la Pórtă, ce încă de împrotivă aŭ avutŭ tóte privileghiile lorŭ nesmintite, stăpînindu-se de către pravilele lorŭ 82) pĕrĕ în vremea Prinçipului Petru VV. celŭ schiopŭ 83) ce domné la anul 1584, în ḑilele luĭ Sultanŭ Muratŭ alŭ triile; ĭară atuncea Pórta defăĭmândŭ credinţa tractatuluĭ făgăduitŭ, 84) aŭ adaosŭ şése-miĭ galbenĭ la venitul ce se da pe anŭ sub nume de peşkeşŭ séŭ darŭ, numindŭ pęşkeşul haraciŭ séŭ birŭ. 85)

Prinçipul însufleţitŭ de duhul patriotismosuluĭ, vĕḑêndŭ pe celŭ maĭ întiiŭ articulŭ a tractatuluĭ călcatŭ aşa de vederatŭ, şi neputêndŭ sĕ se hotărascâ a priimi nisce urmărĭ aşa de rele şi primejdióse, carĭ putéŭ sĕ strice temeliele a tuturorŭ tractaturilorŭ, cari niciŭ unŭ folosŭ putéŭ sĕ aducă, s'aŭ supusŭ vremiĭ şi aŭ căutatŭ scăparea sa în ţéra Nemţéscă, 86) fugêndŭ de resplătirea şi urgiea Turcilorŭ şi tînguindŭ sórta cé ré a Patrieĭ. 87)

Dupĕ pribegirea 88) acestui prinçipŭ, 89) Pórta prin altă călcare a tractatuluĭ 90) a făcutŭ Domnŭ pe unŭ Aron. Acestŭ străinŭ, fiindŭ cu totul datŭ şi gata spre împlinirea interesurilorŭ Porţeĭ, fără a băga în sémă pe norodŭ, aŭ iscălitŭ la tóte legăturile cu cari Pórta aŭ vrutŭ sĕ însărcineze pe norodŭ şi pe Moldova.

Nu este de trebuinţă 91) a areta aice cu amĕruntul tóte *) asupririle *219
şi strâmbătăţile ce aŭ făcutŭ acestŭ prinçipŭ 92) în puçină vreme ce aŭ stăpînitŭ ca unŭ tiranŭ; a sa blăstematâ pomenire mărturisesce îndestul asupra varvarieĭ şi a nelegĭuiriĭ séle. 93)

În vremea acestuĭa, la anul 1590, Pórta aŭ luatŭ sub stăpînirea sa cetatea Tighineĭ pe care Turciĭ o numescŭ Benderŭ, care 94) era a Moldoveĭ, şi deosebindŭ totŭ locul ce era olatŭ a Benderuluĭ, 'lŭ-aŭ supusŭ la acéstă cetate călcândŭ legea tractatuluĭ. 95)

Dupĕ domniea acestuĭ prinçipŭ 96), norodul s'aŭ cufundatŭ în ticăloşiĭ 97) de cumplirile acestuĭ tiranŭ, şi n'aŭ maĭ pututŭ sĕ'şĭ vie în stare

82] *De pravilele lorŭ.*

83] *Pĕnĕ în vremea luĭ Petru-Vodă celŭ schiopŭ.*

84] *Aşeḑĕmêntuluĭ juratŭ.*

85] *Aŭ adaosŭ 6000 galbenĭ pe lîngă peşkeşŭ, numindu'lŭ haraciŭ precum scrie letopiseţul.*

86] *Petru-Vodă, neputêndŭ priimi să se facă începĕtorŭ călcăriĭ legăturilorŭ, n'aŭ priimitŭ, ce s'aŭ suppusŭ vremiĭ şi aŭ căutatŭ scăparea sa în ţéra Nemţéscă.*

87] *A ţereĭ.*

88] *Fuga.*

89] *Domnŭ.*

90] *Aşeḑĕmêntuluĭ.*

91] *Nu este trebuinţă.*

92] *Domnŭ.*

93] *O pomenesce îndestul letopiseţul ţereĭ.*

94] *Şi care.*

95] *Aşeḑĕmêntuluĭ.*

96] *Domnŭ.*

97] *Norodul a cufundatŭ în ticăloşie,*

în vreme de 14 anĭ 98) ce aŭ stăpînitŭ, uniĭ aleşĭ de norodŭ şi alţiĭ trimeşĭ de Pórtă, ce aŭ răbdatŭ cum aŭ pututŭ tóte greutăţile cu cari aŭ fostŭ însărcinatŭ, şi nu 99) aŭ resuflatŭ pĕrĕ la anul 1643, în domniea prinçipuluĭ Vasile VV, 100) carele împodobitŭ fiindŭ cu o minte statornică şi fórte rară, 101) măcar că era Domnŭ făcutŭ de Pórtă, dar neavêndŭ în gôndul seŭ de cât fericirea supuşilorŭ seĭ, din anul celŭ d'întîiŭ alŭ Domnieĭ séle, aŭ uşuratŭ norodul, aŭ mêntuitŭ 102) pe toţĭ de obşte şi prin chipurile cele blânde 103) şi pline de milostivire, 'şĭ-aŭ trasŭ cinstea şi dragostea supuşilorŭ seĭ. Nemulţumindu-se, 104) dupĕ ce-aŭ făcutŭ tot binele ce 'ĭ-aŭ trecutŭ prin mâna sa, 105) socoté că tot n'aŭ făcutŭ nimică décă nu arŭ isprăvi 106) sĕ câştige şi sĕ albă ĭarăşĭ norodul 107) privileghiile séle cele vechĭ, şi décă 'lŭ arŭ face *) sĕ ĭésă *230
din amorţéla şi slăbăcĭunea în care îlŭ găsise şi sĕ pótă a'şĭ afla ĭarăşĭ 108) dreptăţile şi pravilele séle, cari din pricina reutăţilorŭ unorŭ prinçipĭ 109) şi din nesilinţa altora, era sĕ se prăpădéscă şi sĕ se stingă în vecĭ.

Dreptŭ aceea, aŭ triimisŭ 110) la Ţarigradŭ din ceĭ maĭ aleşĭ a némuluĭ ca sĕ jeluĭască Sultanuluĭ pentru strâmbătăţile şi asuprelile ce aŭ trasŭ 111) norodul şi pentru relele umblărĭ ce s'aŭ făcutŭ în ţéră împrotiva legăturilorŭ tractatuluĭ. 112)

Mehmet alŭ patrulea ce împĕrăţé atuncea, milostivindu-se asupra nedreptăţilorŭ cu cari ţéra era asuprită, 113) aŭ ascultatŭ cu milostivire jalobile deputaţilorŭ, 114) şi s'aŭ făcutŭ o îndatorire 115) a nu schimba nimica şi 116) a păzi întocmaĭ tóte legăturile 117) de ceĭ maĭ înaintea sa împĕraţĭ, întărindu'lŭ 118) şi elŭ însuşĭ cu unŭ hatişerifŭ; 119)

98] *În vremea a 14 Domnĭ.*
99] *Şi aşa nu.*
100] *În Domniea luĭ Vasilie-Vodă.*
101] *Statornică şi rară.*
102] *Mêngêĭatŭ.*
103] *Cele bune.*
104] *Milostivire, şi prin cinstea şi dreptatea supuşilorŭ seĭ, nemulţămindu-se.*
105] *Prin mână.*
106] *Décă n'arŭ isprăvi.*
107] *Norodul ĭarăşĭ.*
108] *Şi sĕ pótă afla ĭarăşĭ.*
109] *Domnĭ.*
110] *Aŭ triimesŭ din partea ţereĭ.*
111] *Ce trage*
112] *Împrotiva aşeḑĕmintelorŭ legate.*
113] *Cu care acestŭ pămêntŭ era asupritŭ.*
114] *Solilorŭ.*
115] *Şi'şĭ-aŭ făcutŭ o datorie de.*
116] *Şi de a.*
117] *Legăturile întărite.*
118] *Întărindu-le*
119] *Cu hatişerifŭ.*

numaĭ la capul 9-lea aŭ făcutŭ schimbărĭ, 120) adecă peşkeşul pe anŭ aŭ fostŭ schimbatŭ în zisié saŭ zisié-mali, sumă adăogită şi hotărîtă de ḑece-miĭ de galbenĭ turcescĭ pe anŭ, 121) redicândŭ şoĭmiĭ şi ĭepele ce se cuprindéŭ în cele-l-alte duoĕ hatişerifurĭ.

Tóte acestea aŭ umplutŭ de slavă pe prinçipul Vasilie 122), luândŭ unŭ sfîrşitŭ bunŭ prin sfaturile şi a sa înţeléptă povăţuire, şi Domniea Sa s'aŭ învrednicitŭ a se numi fericită.

Acestŭ prinçipŭ 123) aŭ domnitŭ 15 anĭ cu pace, făcêndŭ fericirea supuşilorŭ seĭ; 124) atâta numaĭ că Tătariĭ din 125) Bugĭacŭ, norodŭ tulburătorŭ şi deprinsŭ a trăi din prădărĭ, 126) *) prădaŭ câte o dată 127) *221 prin poghĭazurile lorŭ. Întru o ḑi înscĭinţându-se prinçipul 128) că numiţiĭ de maĭ sus Tătarĭ, se suise în sus şi prădaŭ ţéra cu armele în mână, aŭ poroncitŭ căpitanilorŭ 129) sĕ mérgă cu câtă-va óste împrotiva lorŭ şi sĕ'ĭ gonéscă pe aceştĭ jefuitorĭ 130) carĭ din capul lorŭ, fără sĕ aĭbă voĭe de la Pórtă séŭ de la ceĭ maĭ marĭ aĭ lorŭ, prădaŭ ţéra. Poronca aŭ fostă îndată împlinită, şi, lovindŭ 131) pe Tătarĭ fără de veste, o parte din eĭ aŭ fostŭ cu totul stricată, robiĭ mêntuiţĭ şi tóte jafurile 132) luate înapoĭ.

Sultanul Bugéculuĭ, luândŭ înscĭinţărĭ 133) că câţĭ-va Tătarĭ aŭ fostŭ loviţĭ de Moldovenĭ fără de veste, şi o parte s'aŭ ucisŭ, 134) fără a maĭ cerceta sĕ afle adevĕrul aceste nenădejduite întêmplărĭ, 135) s'aŭ tulburatŭ fórte, în cât, jeluindu-se la Pórtă, aŭ aretatŭ 136) întêmplarea într'unŭ 137) chipŭ fórte urîtŭ, numindŭ pe norodŭ de hainŭ şi pe prinçipŭ necredincĭosŭ. 138) Pórta, măcar că aŭ fostŭ înscĭinţată maĭ înainte de tot adevĕrul întêmplăriĭ aceştiea prin încredinţările prinçipuluĭ, 139) cu tóte acestea, orĭ din patima ce avé asupra chrestinătăţiĭ séŭ din nes-

---

120] Numaĭ la pontŭ alŭ noălea aŭ fostŭ.

121] Adecă peşkeşul pe anŭ 'lŭ-aŭ numitŭ birŭ, adăogêndu-lŭ la suma de 10,000 galbenĭ turcescĭ pe anŭ

122] Pe Domnul Vasilie.

123] Acestŭ Domnŭ.

124] Supuşilorŭ seĭ pe carĭ îĭ uşurase de nevoĭ.

125] De la.

126] Din jacurĭ.

127] Câte o dată marginea.

128] Domnul.

129] Căpitănietorŭ séle.

130] Jecuitorĭ.

131] Împlinită lovindŭ pe Tătarĭ.

132] Jacurile.

133] Luândŭ în scire.

134] Şi o parte ucişĭ.

135] Fără a maĭ cerceta aceste nenădejduite întêmplărĭ.

136] N'aŭ lipsitŭ de a nu areta.

137] Cu unŭ.

138] Numindŭ pe norodŭ hainŭ şi pe Domnŭ necredincĭosŭ.

139] Dĕ totŭ adevĕrul aceste întêmplărĭ din încredinţările Domnuluĭ.

tatornicii, 140) aŭ priimitŭ ca Sultanul Tătarilorŭ sĕ'şĭ resplătéscă cu armele.

Vasilie-Vodă, nemulţămindu-se că aŭ 141) însciinţatŭ la Pórtă tótă pricina cu amĕruntul 142) şi aŭ îndreptatŭ norodul de năpăştĭ prin mărturiĭ adevĕrate, nevinovăţiea scoposuluĭ seŭ, şi aŭ făcutŭ vederată cé fără dreptate intrare şi pradă a Tătarilorŭ în ţéră, 143) aŭ socotitŭ cu cale pe de o parte sĕ se păzéscă cu priveghĭare *) şi pe de altă parte *222
sĕ se învoĭască cu Tătariĭ.

Dar scoposul seŭ nu s'aŭ isprăvitŭ precum 144) nădejduĭa, căcĭ Sultanul 145) făçiărnicindu-se, 'lŭ-aŭ înşelatŭ cu o învoĭală mincinósă 146) şi aŭ intratŭ de o dată în ţéră făcêndŭ stricăcĭunile cele maĭ cumplite, petrecêndŭ 147) pe toţĭ locuitoriĭ sub sabie, fără sĕ alégă vîrstă, bărbatŭ séŭ femeĭe. 148)

Spaĭma aŭ fostŭ atâta de mare în cât că prinçipul n'aŭ avutŭ maĭ multă vreme 149) de cât a se trage în codriĭ ceĭ aprópe de Iaşĭ, lăsândŭ oraşul în mila acestorŭ tîlharĭ, pe care 'lu-aŭ şi arsŭ 150) dupĕ ce aŭ robitŭ maĭ multŭ de jumătate de orăşenĭ, şi aşa norodul n'aŭ pututŭ sĕ scape de cé cu totul a sa stingere, de cât dândŭ o sumă mare de banĭ. 151)

Acéstă sumă făgăduită întru o vreme de nevoĭ, aŭ fostŭ pentru Sultaniĭ 152) Bugĭaculuĭ o destulă pricină de a o cere în toţĭ aniĭ cu nume de balci-beşlicŭ, 153) şi măcar că Domniĭ, mostenitoriĭ luĭ Vasilie-Vodă, sĕ fi stătutŭ cu totul împrotivă la acésta, arĕtândŭ de multe orĭ cum-că o sumă dată la o vreme de nevoĭe, pentru ca sĕ scape de góna cé fără de lege a unuĭ némŭ jăluitorŭ, nu póte 154) sĕ se socotéscă ca o datorie; cu tóte acestea, printr'o ascunsă priimire 155) a Porţeĭ, Sultaniĭ aŭ sciutŭ sĕ o tragă în ţăriĭ 156) cu felĭurĭ de chipurĭ în toţĭ aniĭ, şi sĕ facă cu de-a-sila, dintr'acéstă rea urmare, 157) o pravilă.

140] *Nestatornicie.*

141] *Nemulţumindu-se numaĭ că aŭ.*

142] *Pe Pórta de tótă curgerea pricineĭ cu amĕruntul.*

143] *De năpaştĭ că aŭ aretatŭ prin mărturiĭ adevĕrate nevoinţa scoposuluĭ seŭ şi că aŭ pedepsitŭ cé fără dreptate intrare şi pradă a Tătarilorŭ în ţéră.*

144] *Dupĕ cum.*

145] *Căcĭ acesta.*

146] *Cu învoĭele mincinóse.*

147] *Şi trecêndŭ.*

148] *Fără sĕ alégă vîrstă bărbătéscă séŭ femeĭască.*

149] *În cât Domnul n'aŭ avutŭ altă vreme.*

150] *La voĭea acestorŭ reĭ cari 'lŭ-aŭ arsŭ.*

151] *De banĭ Sultanuluĭ.*

152] *Sultanul*

153] *Bagi-beşlicŭ.*

154] *Nu puté.*

155] *Prin ascunsă priimire.*

156] *Prin tărie.*

157] *Dinţru acéstă urmare,*

Întru adevěrŭ, nicĭ o dată Pórta n'aŭ apăratŭ 158) cu dinadinsul acéstă ré urmare, dar cu tóte acestea se îndelungase, se întărise *) şi *223
se făcuse o dare neclintită 159) şi neclătită pe care Domniĭ eraŭ datorĭ sě o împlinéscă în toţĭ anii.

Dupě acésta, ticălósa ţéră 160) aŭ petrecutŭ subt umbra hatişerifuluĭ, păzindu-se neclintitŭ tóte cele ce se cuprindéŭ, şi Pórta se vedé că păzesce făgăduinţele séle cele vestite şi adeverite 161) în vremea a cincĭ prinçipĭ 162) Moldovenĭ ce aŭ domnitŭ unul dupě altul, pěrě la Domniea Ducăĭ VV; 163) ĭar acestŭ Domnŭ nefiindŭ plăcutŭ Porţeĭ, aŭ fostŭ mazîlitŭ, şi în locul luĭ 164) s'aŭ rônduitŭ pe unŭ Ilie, 165) omŭ slabŭ şi cu totul datŭ spre interesul seŭ. 166) În vremea acésta, 167) la anul 1688, Pórta, împrotiva tractatuluĭ, 168) aŭ deosebitŭ de 169) Moldova tîrgul Renuluĭ 170) ce se numesce de către Turcĭ Tomarova, cu tot locul de prin pregĭur, unde aŭ făcutŭ Turciĭ o geamie şi aŭ şi pusŭ stăpînire. 171)

Dintr'acéstă vreme relele urmărĭ s'aŭ îmmulţitŭ, şi Pórta, neaducêndu'şĭ aminte de tractatŭ, 172) aŭ începutŭ vederatŭ a călca tractaturile. 173) Ţéra de ce mergé maĭ multŭ aŭ începutŭ a fi asuprită şi călcată cu fel de fel 174) de pricinĭ, fără sě maĭ fie socotită. Birul aŭ fostŭ aatâta de adăogitŭ, beilicurile atâta de îmmulţite şi nevoile aşa de marĭ, 175) în cât locuitoriĭ, neputêndŭ maĭ multŭ sě maĭ sufere 176) şi sě maĭ agĭungă, s'aŭ împrăştiatŭ şi s'aŭ dusŭ de s'aŭ aşeḑatŭ în ţéra Leşască şi în Transilvaniea ca sě'şĭ afle odihna lorŭ. Acésta decĭ 177) este pricina cé adevěrată pentru care s'aŭ pustiitŭ acestŭ Prinçipatŭ. 178) *] *224

Pórta n'aŭ lăsatŭ altă mêngêĭere noroduluĭ de cât alegerea Domnilorŭ; marturŭ întru acésta: prinçipul Duca, 179) Petriceĭco, Antonie Roset,

---

158] Încuviinţatŭ.
159] O datorie nesmintită şi neclintită.
160] Dupě acéstă ticăloşie, ţéra.
161] Adevěrate.
162] Domnĭ.
163] La Domniea luĭ Duca-Vodă.
164] În locul sěŭ.
165] Ilieşŭ.
166] Şi datŭ cu totul spre interesul seŭ.
167] În vremea acestuĭa.
168] Hatişerifuluĭ.
169] Din.
170] Reniĭ.
171] Unde aŭ făcutŭ Turciĭ şi o geamie.
172] Ne maĭ aducêndu'şĭ aminte de hatişerifŭ.
173] Legăturile.
174] Sub felŭ de felŭ.
175] Atâta de marĭ.
176] Neputêndŭ sě maĭ sufere.
177] Decĭ acésta.
178] Acestŭ pămêntŭ.
179] Martorĭ: Duca.

Constantin Cantemir și Mihaiŭ Racoviță carele aŭ fostŭ celŭ după urmă din prinçipiĭ aleșĭ de norodŭ, căcĭ după mazîliea açestuĭa, Moldoveniĭ aŭ fostŭ cu totul lipsițĭ de alegere; Domniea se vindé la mezatŭ și se da celuĭ după urmă mustereŭ care da maĭ multŭ. 180)

În Domniea luĭ Mihaiŭ VV. Racoviță, 181) la anul 1716, Tătariĭ Bugĭaculuĭ găsindŭ pricină că pămêntul lorŭ arŭ fi fostŭ fórte strîmtŭ 182) și nu puté să le agĭungă 183) spre hrana lorŭ, aŭ cerșutŭ 184) o parte de locŭ din Moldova ca să o lucreze și să ție dobitócele lorŭ. 185) Prinçipul 186) vĕḑêndŭ că n'arŭ folosi nimică împrotivindu-se la cererile lorŭ, maĭ alesŭ că eĭ și fără acésta arŭ fi pututŭ să stăpînéscă cu totul locurile cari ceréŭ, 187) aŭ fostŭ silitŭ a le da o bucată de locŭ nelucratŭ de 32 césurĭ lungul 188) și 2 césurĭ latul, 189) mulțămindu-se numaĭ să se îndatoréscă Tătariĭ ca să plătéscă ḑece din rodurĭ și să o are, și óreșĭ-care bagatelurĭ pentru pășunatul vitelorŭ cu nume de Elîm, pentru ca să se scie 190) că acelŭ locŭ aŭ fostŭ a Moldoveĭ. Pórta nu numaĭ ca n'aŭ stătutŭ cu nimică împrotivire 191) la acéstă silnică cerere a Tătarilorŭ, ce încă aŭ găsitŭ 192) și cu cale cu mare pagubă a Prinçipatuluĭ.

Nu este numaĭ acésta cé după urmă călcare a tractatuluĭ 193) *) căcĭ *225
la anul 1725, în Domniea luĭ Neculaĭ VV. Mavrocordatŭ, și în împĕrățiea luĭ Sultanŭ 194) Ahmet 3-lea, Turciĭ aŭ luatŭ în 195) stăpînirea

---

180] Celŭ de pe urmă din Domniĭ aleșĭ de norodŭ; și apoĭ supărându-se Pórta pe Mihaiŭ Vodă, 'lŭ-aŭ mazîlitŭ și aŭ rônduitŭ Domnŭ pe Nicolaĭ Mavrocordatŭ grecŭ. a]
După mazîliea acestuĭ Domnŭ, Moldoveniĭ aŭ fostŭ cu totulŭ lipsițĭ de alegere; Domniea se vindé la mezatŭ și se da celuĭ de pe urmă mustereŭ.

181] Mihaiŭ Racoviță VV.

182] Arŭ fi fórte strimtŭ.

183] Să ajungă.

184] Aŭ cerutŭ.

185] Să'șĭ ție dobitócele.

186] Domnul.

187] Să stăpînéscă tóte locurile cari ceréŭ.

188] Lungă.

189] Lată.

190] Mulțămindu-se numaĭ să'ĭ îndatoréscă pe Tătarĭ ca să plătéscă de a ḑece din rodurĭ și óreșĭ care bagatele pentru pășunatul bucatelorŭ lorŭ sub nume de Alăm, ca să se scie...

191] N'aŭ stătutŭ împrotivă.

192] Aŭ găsit-o.

193] Și încă nu este cé de pe urmă călcare a articulelorŭ tractatuluĭ.

194] În ḑilele luĭ Sultan.

195] Sub.

---

a] Până aicea merge compunerea luĭ Nicolaĭ Costin care este scósă de la sfîrșitul uneĭ copiĭ din manuscriptul letopisețuluĭ luĭ Ioan Neculce No. 5, pomenitŭ în colecția letopisețelorŭ Moldoveĭ, tom. II, publicatŭ de mine. Acestŭ articulŭ pórtă titlul: „Din isvódele reposatuluĭ Nicolaĭ Costin ce aŭ fostŭ vel logofătŭ." Inainte urméză povestirea unuĭ autorŭ maĭ nuoŭ scosŭ dintr'o condică a d-séle Constantin Negruzzi. [Nota „Archiveĭ Românescĭ," II. 361.]

lorŭ Hotinul cu totŭ locul seŭ, aŭ făcutŭ cetate unde aŭ pusŭ şi unŭ garnisonŭ de pază fórte mare, orônduindŭ şi paşĭ şi subaşĭ. 196)

Acésta aŭ fostŭ cé maĭ mare şi maĭ primejdiósă din tóte reutăţile cu cari Turciĭ aŭ însărcinatŭ 197) pe acestŭ prinçipatŭ, căcĭ nu numaĭ boĭerimea, şi partea bisericéscă, şi alţiĭ, aŭ fostŭ cu totul lipsiţĭ de stăpînirea celorŭ maĭ alese a lorŭ moşiĭ 198) ce se aflaŭ întru acestŭ ţinutŭ, ce încă prin trecerea cé necontenită a paşelorŭ şi a oştilorŭ 199) cari maĭ totŭ d'a-una trecŭ prin ţéră, norodul este călcatŭ şi chĭeltuelile peste mĕsură; 200) deosebitŭ că Eniceriĭ garnisonuluĭ acesteĭ cetăţĭ, împrăsciindu-se prin ţéră, făcéŭ miĭ de reutăţĭ şi jăcuĭaŭ 201) ţinuturile de prin prejur necăjindŭ pe săraciĭ locuitorĭ cu felĭurĭ de chipurĭ precum s'aŭ întêmplatŭ în vremea prinçipuluĭ Constantin Muruzi VV. La anul 1783 şi la 1784, cele maĭ multe din satele de pe Prutŭ şi de prin prejurŭ aŭ fostŭ prădate şi stricate, şi puçine lucrurĭ ce luasse ómeniĭ pe la casele lorŭ, aŭ fostŭ luate şi arse de Turcĭ, mulţime din ómenĭ ucişĭ, femeĭ şi fete batjocorite, copiĭ şi bărbaţĭ morţĭ de frică, fugêndŭ în mijlocul erneĭ prin codriĭ de mâniea şi turbăcĭunea tiranilorŭ. 202)

Dupĕ aceste reutăţĭ şi dupĕ atâtea birurĭ cu cari acestŭ prinçipatŭ era însărcinatŭ, şi dupĕ atâtea beilicurĭ cari *) nu ce sfîrşĭaŭ 203) nicĭ *226
o dată, şi asuprelele cele urmate de Turcĭ 204) ca sĕ sugă hrana ticălosuluĭ norodŭ, şi schimbările cele adesea şi fără de vreme a Domnilorŭ, una 205) din pricinile cele maĭ marĭ cari aducé ţéra în ticăloşie, 206) căcĭ cândŭ începé unŭ gospodarŭ 207) a cunósce curgerea trebilorŭ pămêntuluĭ, starea fiesce-căruĭa ţinutŭ şi a noroduluĭ, 208) vredniciea şi nevredniciea fiesce-căruĭa din boĭerĭ, 209) obiceĭurile şi pravilele pămêntuluĭ, atuncea îndată sosé mazîliea, şi în locul luĭ orônduĭa pe altul, şi acela fără nicĭ o sciinţă, căruĭa îĭ trebuĭa îndestulă vreme spre a lua

---

196] Paşĭ séŭ subaşĭ.

197] Împilatŭ.

198] Aŭ fostŭ lipsiţi cu totul de stăpînirea celorŭ maĭ bune a lorŭ moşiĭ.

199] Ostenilorŭ.

200] Norodul era călcatŭ şi împovăratŭ cu chĭeltuĭală peste mesură.

201] Jefuĭaŭ.

202] Precum s'aŭ întêmplatŭ şi în vremea Domnuluĭ Constantin Mavrocordatŭ VV, că la anul 1784, cele maĭ multe din satele de pe Prutŭ aŭ fostŭ prădate şi stricate, şi puçine lucrurĭ ce le luase ómeniĭ prin casele lorŭ, unele aŭ fostŭ luate ĭar altele arse, copiĭ şi bĕtrâniĭ morţĭ de frigŭ, şi ceĭ maĭ mulţĭ din ómenĭ uccişĭ, ĭar femeile şi fetele batjocorite; dar maĭ alesŭ, întêmplându-se acestea în frigul erneĭ, fugĭaŭ bieţiĭ nenorociţĭ prin codriĭ, ascundêndu-se de mâniea şi turbăcĭunea acestorŭ tiranĭ varvarĭ.

203] Nu se sfîrşescŭ.

204] Şi asupririle ce întrebuinţéză Turciĭ.

205] Suntŭ una.

206] Carĭ facŭ pe acéstă ţéră cu totul ticălósă.

207] Cândŭ începé abĭa unŭ gospodarŭ-Domnŭ.

208] Şi a totŭ noroduluĭ.

209] Vredniciea fiesce-căruĭ boĭerŭ.

óreşĭ-care sciinţă şi a afla cele de trebuinţă, şi acesta temêndu-se în tot césul ca sĕ nu'lŭ mazĭléscă fără de veste, se nevoĭa a strânge în cât se dă maĭ multŭ, pentru ca sĕ pótă trăi cele-l-alte ḑile a vieţeĭ séle cu îndestulare şi ca unŭ prinçipŭ, ne maĭ căutândŭ altă-ceva de cât cum sĕ ĭa şi sĕ'ĭ îndestuleze cu darurĭ ca sĕ'şĭ pótă lungi Domniea, căcĭ numaĭ prin puterea banilorŭ puté isprăvi ceva, şi aşa fiesce-care Domnŭ care vené dupĕ altul, tot acelaşĭ drumŭ apuca, de care pricină aŭ venitŭ întru cé de istovŭ slăbăcĭune şi căderea Prinçipatuluĭ. 210 *) *227

---

210) Atunce îndată aŭ fostŭ şi mazîlitŭ, şi în locul seŭ rônduescŭ pe altul care nicĭ acela nu scia nimică, şi căruĭa îĭ trebuĭa îndestulă vreme ca sĕ pótă afla tóte acestea; şi încă acesta, sciindŭ că nu este Domnŭ vecĭnicŭ, şi maĭ alesŭ temêndu-se în totŭ césul ca sĕ nu'lŭ mazilésca şi pe dînsul fără de veste, caută sĕ'şĭ strângă cât póte maĭ multŭ şi sĕ apuce, ca sĕ pótă petrece cele-l-alte ḑile întru îndestulare, şi ca unŭ Domnŭ, nebăgândŭ în sémă altă nimică, afóră de cât ca sĕ ĭa din ţéră pentru darurile cari în tóte ḑilele trebuĭa sĕ facă sugĕtorilorŭ de sânge a Porţeĭ şi a Saraĭuluĭ, ca sĕ'şĭ pótă lungi Domnĭea sa, căcĭ numaĭ cu banĭ, dupĕ cum este sciutŭ, se lucréză la Pórtă.

Şi aşa fiesce-care Domnŭ carele vine dupĕ dînsul, urméză totŭ acestaşĭ drumŭ. Prin acésta, ticăloşiea, slăbirea şi căderea Prinçipatuluĭ, crescŭ şi se înmulţescŭ în tóte ḑilele, din care pricină şi cea cu totul stricăcĭune a năravurilorŭ urméză.

ȘTIHURILE FĂCUTE

IN

TAZLĂŬ

IN VREMEA ÎNCHIDERIĬ MELE ACOLO, ANUL 1824, APRILIE 20!

Iraclidŭ unde este? Moldova ilŭ voĭesce,
Îlŭ chĭamă 'năduşitŭ;
Căcĭ ĭ-a apusŭ puterea, aŭ prisositŭ durerea;
Unŭ pasŭ, şi s'aŭ sfîrşitŭ.

Acea falnică ţéră, la marĭ şi micĭ comóră,
Tare aŭ poticnitŭ;
Nu crede rĕdicare, n'aştéptă îndreptare,
În halul ce-aŭ venitŭ.

Întru a sa durere, çere spre mêngêĭere
Iraclidŭ a veni;
Luĭ sĕ se jeluĭască, plângêndŭ s'o tĕnguĭéscă,
Fără a conteni.

De Eteriştĭ călcată, de Enicerĭ prădată,
Fii eĭ resvrătiţĭ,
Cine s'o sprijinéscă, ceva s'o ocrotéscă,
Dupĕ ce'sŭ neuniţĭ!

Văpaĭe arde 'n sine, s'o stingă nu e nime,
Dar nicĭ o vĕdŭ măcar...
Strigarea eĭ n'ascultă, orĭ cât este de multă,
Suspină în zadarŭ!

Aŭ buĭmăcitŭ norodul, suspinurĭ avêndŭ rodul,
Oftéză într'ascunsŭ;
Şi cu durere mare, privesce a sa stare,
Că merge spre apusŭ.*) *228

Omŭ dacă veḑĭ, ĭĭ umbră; lipsa, necazurĭ, scârbă,
Acestea ilŭ hrănescŭ.
Cu aburŭ întru sine, a maĭ trăi nu'ĭ vine;
Amar se chinuescŭ.

Cum îșî deschide gura, din ah! îî cunoscî ura
Ce are a trăi,
Ah! și vah! nu lipsesce, ceva décă voîesce
Și are a grăi.

Ah! ticălósă țéră, în ce cumplită pară,
Privescŭ că te topescî!
Nime nu se 'ngrijesce, nu cată nu privesce,
În ce chinurî plutescî!

Ceî aleșî fiî, departe, privescŭ, nu'țî ținŭ de parte.
Dar póte că nicî potŭ;
Cățî-va ce'sŭ lîngă tine, și de'țî voîescŭ vr'unŭ bine...
Se apără de totŭ.

Căcî aŭ făcutŭ ispită, și le-aŭ părutŭ cumplită.
Nu ca într'alte dățî,
Uniî încă suspină, dintr 'înșiî fără vină,
Închișî pe la cetățî.

N'oiŭ pomeni nimică, cățî fără grijă, frică
Eraŭ la Monastirî
Surgunŭ, sĕ se smeréscă, sĕ nu maî îndrăznéscă
A face iscodirî.

Uniî închișî prin case, poroncî ca sĕ nu lase,
Pe nime a veni; * *229
Și alțiî pe afară, pe la moșiî în țéră.
Maî multŭ a nu cråcni.

Dupe-o așa urmare, îî nebunie mare,
Maî multŭ a maî cerca,
Ție sĕ'țî părtinéscă, și îar sĕ pătiméscă,
Vrajba a maî isca.

Proniea cea cerécă, rógă sĕ se 'ngrijéscă.
Ca sĕ nu cadî de totŭ;
A eî numaî putere, sĕ-'țî dea vr'o mêngêîere.
Căcî fiî teî nu potŭ.

Ea de-acum sĕ lucreze, ca sĕ te îndrepteze,
Putêndŭ uni pre toțî;
Ca sĕ o proslăvéscă, plângêndŭ sĕ'î mulțăméscă,
Și ceî viî, și ceî morțî. * *230

ARZ-MAGZARŬ

Către prea înalta Pórtă, din partea Boierilorŭ Prinçipatului Moldaviei, — ce s'a datŭ la Anul

1822*)

Aceştĭ dintre fanarioţĭ Grecĭ, îmbogăţindu-se din sudórea şi munca pămêntenilorŭ, pe carii cu reutate îĭ vedea ca nisce chiar raĭele ale lorŭ, pe urmă cu banii sângeluĭ împĕrătesceĭ raĭele, cumpăraŭ moşiile pămêntenilor, şi familiile credincioşilorŭ Moldoveĭ aĭ Dovletuluĭ remâneaŭ prăpădiţĭ dupĕ façia pămêntuluĭ, şi căutaŭ altă străină sălăşluinţă, ca sĕ-şĭ petrécă rĕmăşiţa vieţeĭ lorŭ, fiind-că nicĭ milostivire maĭ era pentru dênsele, nicĭ locurĭ de slujbe, nicĭ ajutorŭ de legĭ, nicĭ dreptate la dreptăţile lorŭ, fiind-că dumneḑeĭasca dreptate a sfântelorŭ judecăţĭ se vindea cu banĭ spre însuşĭ a lorŭ îmbogăţire, pênĕ şi moşiile cu nume de moşiĭ domnescĭ, ómeniĭ Domnilorŭ le luaŭ fără dreptate şi le vindeaŭ Sântele fermanurĭ a le înaltuluĭ Devletŭ cele date pentru pricinĭ de ale ţereĭ, intru care Domniĭ eraŭ îndatoraţĭ, dupĕ cuprinderea celuĭ vrednicŭ de închinăciune sfântuluĭ Hatat, la 1217 dupĕ leatŭ otomanicescŭ, sĕ se citéscă într'auḑul tuturorŭ, şi sĕ stea în păstrare la caĭdurile ţereĭ; pênĕ şi acestŭ felŭ de fermanurĭ, le făceaŭ nevĕḑute şi nesciute pămêntenilorŭ.

Căutaŭ cu ochĭ reĭ la câţĭ din boĭeriĭ marĭ cârteaŭ cu cuvêntŭ asupra nedreptăţilorŭ ce se făceaŭ la judecăţĭ, séŭ la împreunările dăjdiĭlorŭ, şi întru tóte era silitŭ Divanul sĕ iscălescă şi fără de voie anaforalele că s'aŭ judecatŭ cu cuviinţă cele nelegiuite asuprirĭ, îndemnândŭ Domniĭ cea d'împreună sfătuire, prin tragerea de sine şi a celorŭ nevrednicĭ, pe cariĭ îĭ cinstea cu treptele boĭeriilorŭ cele păstrate dupĕ alegerĭ orânduĭele pentru neamurile cele evghenişte şĭ pentru ceĭ carĭ se vorŭ arĕta de vrednicĭ la slujbele ţereĭ. Opriţĭ şi osîndiţĭ eraŭ aceĭa cariĭ gândeaŭ sĕ îndrăsnéscă a face pré plecatŭ «magzarŭ» séŭ sĕ alerge la limanul înaltuluĭ Devletŭ; ticăloşĭ pentru acea cândŭ arŭ fi îndrăsnitŭ sĕ facă o próstă întrebare, pentru ce se urmézá în potrivă unŭ ce la hotărîrea pré înaltelorŭ hatişerifurĭ, pentru că aceĭa se bântuiaŭ pênĕ la mórte, dăr câte alte carĭ le trecemŭ cu vederea din pricina prisosuluĭ de pămêntŭ, şi pe care le-amŭ maĭ arĕtatŭ şi în pré plecatul nostru magzarŭ, atuncĭ cândŭ aŭ pribegitŭ celŭ din urmă siluitorŭ Mihail Suţul. Dăjdiĭ întregĭ pentru fônul şi orzul grajduluĭ Voevodi; dăjdiĭ pentru mezelhanele, afară din cea adevĕrată trebuinţă mezelhanelelorŭ; dăjdiĭ pentru rachiurile ce le făceaŭ locuitoriĭ chiar din popuşoĭul ce-lŭ făcéaŭ şi-lŭ sĕmănaŭ eĭ, şi slobodă intrare rachiurilorŭ din ţerile streine în ţéră, pentru paguba nóstră şi folosul lorŭ. Zidŭ nes-

*) Acestŭ arz-magzarŭ lipsesce în manuscriptul luĭ Beldimanŭ şi se reproduce dupe textul publicatŭ în «Fóĭa pentru Inimă, Minte şi Literatură» din anul 1840 No. 41.

fărămată găseaŭ pământenii ca sĕ pótă trece a alerga la mila celorŭ întru mulţi anĭ stăpânĭ aĭ noştriĭ, fiindŭ şi Domniĭ Grecĭ, şi ispravniciĭ Grecĭ, şi zabeţiĭ Grecĭ, şi capuchihaĭelele Ţarigraduluĭ asemine; toţĭ cu socotelĭ că oblăduĭescŭ vrăjmaşĭ iar nu raĭele credinciŏse ale înaltuluĭ Devletŭ. Pentru acésta dar cu curgerĭ de lacrimĭ şi coprinşĭ de spaimă ca nisce vrednicĭ de milostivire, ne rugămŭ bunătăţiĭ şi ĭubiriĭ de ómenĭ a pre-putrniceĭ nóstre împĕrăţiĭ, sĕ nu ne osîndimŭ ticăloşiĭ pentru îndrăsnélă, ci sĕ se milostivéscă asupră-ne, şi sĕ ne miluĭască cu învoirea vredniceĭ de jale vieţeĭ nóstre, dăruindu-ne cu liniste acéstă de maĭ în gios pré plecată rugăciune, care este acésta:

Sĕ ne isbăvimŭ de acum înainte, întru toţĭ, de Domniea şi oblăduirea Grecéscă, şi sĕ se milostivéscă către noĭ pré puternica nóstră împĕrăţie, prin aşeḑĕmêntul sfântuluĭ seŭ înfrumuseţatŭ Hatişerifŭ, dupĕ celŭ d'întîiŭ sfântŭ aşeḑĕmêntŭ, ca sĕ aibă ţéra oblăduirea întru sineşĭ prin pămêntenĭ, păzindŭ numirea Domniĭ şi cele diatru începutŭ privilegĭurĭ carĭ s'aŭ revĕrsatŭ ţereĭ pênĕ acum, şi prin trămiterea de capuchihaĭele pămêntenĭ la pré Inalta Pórtă, sĕ trămitemŭ şi cea legĭuită, Ţinţigen Rigen şi Rochearigen, la pré strĕlucitul pragŭ alŭ pré putrniceĭ împĕrăţiĭ, împlinindŭ prin cea cuviinciósă rîvnă a supuneriĭ şi a credinţeĭ sfântele slujbe, şi sĕvĕrşirile dupĕ starea şi puterea ţereĭ şi dupĕ cum ni s'aŭ hărăzitŭ din nedeşertatul isvorŭ alŭ milelor şi alŭ îndurărilor prin hatişerifurile ce s'aŭ datŭ la 1180, 1190, 1206, 1217 leat otomanicescŭ, şi cele-l-alte milĭ! Şi fiind-că starea puteriĭ ţereĭ, şi resuflarea mijlócelorŭ, şi nădejdile vieţeĭ ce s'aŭ deşertatŭ, împuçinându-se dobitócele, zaherelile şi tóte, lipsindu-se şi de cele gata zaherele şi semĕnăturĭ cu totul, i cum şi de araturile anuluĭ de alŭ 2-lea, şi din dobitócele plugăreĭ, şi de ómenĭ plugarĭ, şi de banĭ pentru cumpărătórea sĕmênţelorŭ, şi din altă parte înfricoşindu-ne de fómete grozavă; şi peste acestea, fiind-că ţéra din cea vechie întregime a eĭ s'aŭ micşoratŭ, şi maĭ virtosŭ că şi veniturile eĭ s'aŭ împuçinatŭ pênĕ în cât şi aceste veniturĭ ce ne-aŭ maĭ rĕmasŭ nu puteaŭ fi de ajunsŭ Domnilorŭ Grecĭ în vremea înbelşugăriĭ, cu cât maĭ vîrtosŭ întru ticăloşiea şi săraciea cea de acum, cu adevĕratŭ nu vorŭ ajunge nicĭ celuĭ maĭ dreptŭ şi cu bune mĕsurĭ pămênteanŭ Domnŭ ce s'arŭ fi însărcinatŭ spre iconomiea chĭeltuelelorŭ séle şi a ostenelelorŭ ehpaĭeleĭ, fiind-că nedreptăţile urméză sĕ lipséscă, dupĕ cum şi veniturile cele necuviinciŏse ale boĭerilorŭ tóte aŭ sĕ se ştérgă, ca sĕ simţă săracele raĭele rodul milostiviriĭ inaltuluĭ Devletŭ; pentru acésta dar, nicĭ ne trece prin gôndŭ, nicĭ aşternemŭ rugăcĭune acum întru începutŭ, ca sĕ se rônduéscă nicĭ pămênteanŭ Domnŭ cineva şĭ pentru ca sĕ nu se îngreueze ţéra cu osebitele chĭeltuelĭ ale dregătorieĭ Domnuluĭ, pênĕ ce nu va ajunge în stare îndestuĭată!

Pré plecata nóstră rugăcĭune este ca sĕ ne miluĭască spre a se hărăzi şi în veacŭ a se întări noĕ oblăduirea ţereĭ de către pămêntenĭ aleşĭ din neamul Moldavieĭ; ca sĕ'ĭ aşeze unŭ sfatŭ de unŭ numĕrŭ de boĭerĭ, şi dintru aceştia un baş-boĭerŭ alesŭ de către ceĭ maĭ iscusiţĭ aleşĭ, şi acestŭ sfatŭ alŭ boĭerilorŭ, împreună cu baş-boĭerul avêndŭ sĕvĕrşitórea plirecsusiotită a Domnuluĭ, va orôndui div anurĭ, ispravniciĭ, judecătoriĭ şi boĭeriĭ, şi când vre-o-dată va veni ţéra în bună stare, fiind-că de a ajunge la cea d'intéiŭ stare este trebuinţă,

de mulţi anĭ, dupĕ cea de acum vrednică de plângere stare, atuncea, pentru ca sĕ nu lipséscă slava Domnieĭ ţereĭ, iconomisindŭ ticăloşiĭ fără de greutate şi supărare, şi fără de vĕrsare de lacrimile dajnicilorŭ, óreşĭ-care sumă de banĭ pentru ţinerea uneĭ cuviinciósе şi fórte micşorate arĕtare cinuluĭ Domnieĭ, vomŭ alerga ca sĕ rugămŭ pré înaltul Devletŭ, arĕtându-ĭ pe unŭ acestŭ felŭ de pământeanŭ alesŭ de Domnŭ, carele sĕ fie supusŭ pravililorŭ pământuluĭ şi celorŭ maĭ strîmte şi neapĕrate obiceĭurĭ, ca sĕ fie spre încetarea greutăţilorŭ, şi spre fericirea acesteĭ multŭ pătimaşe ţĕrĭ.

Acéstă stăpânire a ţereĭ pentru paza pământuluĭ va avea pe ceĭ dintr'unŭ începutŭ orônduiţĭ şi legiuiţĭ, paznicĭ pământenĭ, pe aceĭ carĭ ĭ-aŭ avutŭ şi pênĕ acum osebiţĭ şi scutiţĭ, numindu-se siĭmenĭ şi slujitorĭ, pe cariĭ Greciĭ îĭ vindeaŭ d'împreună cu căpiteniile, şi pază nu era. Isgonindu-se însĕ şi arnăuţiĭ ca sĕ nu se maĭ afle, acestĭ pământenĭ pazuicĭ sĕ se îmbrace şi sĕ se gătéscă, spre slujbele din lăuntrul ţereĭ, cu suma cea orônduită şi trebuinciósă pentru acésta, şi sĕ se îndatoreze a strejui cu luare aminte oraşele şi tîrgurile ca nisce credinciоşĭ pământenĭ şi vechĭ slujitorĭ aĭ oşténurilor. Dăjdiile se vorŭ lua numaĭ cele drepte, ĭar veniturile boĭerilorŭ sĕ se ştérgă, şi tóte câte suntŭ necanonisite sĕ se stîrpéscă. Iar acuma, întru curgerea vremiĭ a stăriĭ ceĭ vrednice de jale, şi cele canonisite sĕ se uşureze! Darea sfântelor poroncĭ ale înaltuluĭ Devletŭ, sĕ fie către ceĭ ce vorŭ ţine locul Domnieĭ cheleruluĭ împĕrăţieĭ Moldavieĭ, şi Capuchihaĭelele pământenĭ la pré înalta Pórtă vorŭ dobîndi apărarea cea dătătóre de viéţă. Invrednicindu-se poruncilorŭ celorŭ întru mulţĭ anĭ stăpânĭ aĭ nostreĭ, slava înaltuluĭ Devlet va fi îndurarea slobodenieĭ neguçiătorieĭ pământuluĭ chelerĭuluĭ împĕrătescŭ al sarhaturilorŭ.

Acestea cu frică şi cu plângere vĕ rugămŭ, cădêndŭ la mêntuitórele picĭórele stăpânilorŭ nostriĭ, că nu ne-aŭ maĭ rĕmasŭ putere sĕ întêmpinămŭ stricăcĭósa şi vĕtămătórea oblăduirea Grecéscă. Décă stremoşiĭ noştriĭ Domnĭ ceĭ pământenĭ aŭ amărîtŭ vre-o-dată pe înaltul Devlet, (care noĭ nu scimŭ, sciindŭ numaĭ cea de-a-pururea supunere şi credinţă) dar însĕ şi acésta de va fi, îndestul ne-amŭ osînditŭ ticăloşiĭ şi ne-amŭ pedepsitŭ noĭ, acum strenepoţiĭ acelora peste veacŭ aflându-ne sub siluirea şi tirănia Grecilorŭ ţărigrădenĭ. Aceştia dar călcândŭ datoriile credinţeĭ, sĕ ne învrednicimŭ noĭ a dobîndi fiinţa nóstră cea dintru începutŭ fără a se isterisi aceĭa nimicŭ din ceea ce nu aŭ avutŭ din vechime, pentru că dintru începutŭ Domniea ţereĭ aŭ fostŭ dată noĕ pământenilorŭ. Vrednicĭ de milostivire suntemŭ ticăloşiĭ la marginile ţereĭ rĕtăcindu-ne! Mulţămită pré înaltuluĭ Dumneḑeŭ că în minuturile acestea, prin purtătórele de biruinţă oştirĭ impĕrătescĭ, s'aŭ curăţitŭ rebeliea şi din ţéră.

Noĭ ticăloşiĭ, aducemŭ pré înaltuluĭ Bali alŭ Silistrieĭ, pré vestituluĭ Saraschĭerŭ şi dreptuluĭ Vizirŭ, acestŭ pré plecatŭ Magzarŭ, ca sĕ'lŭ pue la picĭórele pré putemiceĭ împĕrăţiĭ, şi Dumneḑeul celŭ fără de începutŭ, Domnul celŭ mare al începăturilorŭ, celŭ care dă sóreluĭ lumină, va însufla bunătăţile întru inima pré puterniculuĭ şi ĭubitoruluĭ de ómenĭ al nostru Impĕratŭ, ca sĕ strigămŭ întru toţĭ veciĭ: Măreascā-sĕ preste tótă asemĕnarea stăpânirea înaltuluĭ Devlet. Amin.

Impărtăşită de **Barbu Cepescu.**

APENDICE

I.

SUMARIUL CRONICEI DESPRE ŢÉRA MOLDOVENÉSCĂ

şi despre Domniĭ eĭ: în ce modŭ descălecară dintru 'ntêiŭ Moldoveniĭ în ţéra Moldovenèscă şi cine fuse primul lorŭ Domnŭ séŭ Vodă în anul de la zidirea lumiĭ 6850, ĭar de la Nascerea luĭ Christŭ 1352.

S'a scrisŭ în anul 1566, Octombre 28, în Iaşĭ.

SPISANIE KRONIKI O ZIEMI WOLOSKIEY

także y o hospodarach iey: iak naypierwey Wołochowie przyszli do ziemi Wołoskiey, y który naypierwszy Hospodar albo Woiewoda ich był od Roku pierwszego Stworzenia Swiata 6850 od Narodzenia Bożego 1352.

W Roku 1566, 28 die mensis Octobris w Iassach.

Z Bożej woli najpierwszy wojewoda Dragosz jako łowiec uszedł z węgierskiej ziemi, miasta i rzeki Maramarusza, za turem, którego zabił na tej rzece Mołdawie, i tamże był wesoł z swoimi pany; także mu się ta ziemia podobała że został w niej i ziemię osadzał temi Wołochy Węgierskiemi, i był hospodarem dwie lecie.

Potym syn jego był hospodarem, nie pisze iako mu było imie.

Potym Bogdan, nie pisze czyj syn, był hospodarem cztery lata.

Potym syn Bogdanów Łacko był hospodarem ośm lat.

Potym Piotr syn Muszatynów był hospodarem.

Potym syn Petrow Roman był hospodarem ośm lat.

Potym Romanów brat Stefan był hospodarem siedem lat.

Potym Juga był hospodarem dwie lecie, nie pisze czyj syn był.

Anno 6907 był hospodarem Alexander Wojewoda i był hospodarem 32 lat i 8 miesięcy, i tego nie pisze czyj syn był.

Potym Iliasz Wojewoda był hospodarem dwie lecie i dziewięć miesięcy sam, a potym z bratem swoim Stefanem byli oba hospodarami siedm lat.

Tenże Stefan potym zdradził brata swego Iliasza i oślepił go, potym był hospodarem po oślepieniu brata pięć lat.

Potym nastał Roman Wojewoda i sciął tego Stefana, i był hospodarem ten Roman syn Iliasza Wojewody rok jeden.

Potym nastał był hospodarem Piotr Wojewoda syn Alexandrów rok jeden. Tenże dał Kilią królowi Węgierskiemu, aby bronił ją od Turków, nie pisze któremu królowi.

Potym był hospodarem Czuber Wojewoda dwa miesiące.

Potym był Wojewody Iliasza syn hospodarem Alexander cztery lata.

Przy tym poczęli być Władykowie i Metropolitowie od Patryarchy Nikodema ziemi serbskiej za króla Jurga Despota.

Tenże Alexander w Białogrodzie umarł Wołoskim.

Anno Domini 6962 augusta miesiąca 26 hospodarem został Bogdan Wojewoda, syn Alexandra Wojewody.

Był hospodarem dwie lecie, którego dał sciąć Petr Wojewoda, którego zwano Aron Harnazan, który hospodarem był dwie lecie.

Za tego Wojewody poczęli Wołochowie dawać dań Turkom.

Potym nastał Wojewoda Stefan hospodarem, i dał sciąć tego Piotra Harnazana, ten był hospodarem trzy lata.

Anno 6965 Augusti 12 w wielki Czwartek przyszedł od Multańskiej ziemie Stefan Wojewoda syn Bohdana Wojewody.

Anno Domini 6969 Iunii 5 tenże Stefan Wojewoda wojował Czakielską ziemię.

Anno Domini 6970 Iunii 22 postrzelili Stefana Wojewodę z Kiliej Węgrowie w nogę.

Anno Domini 6972 Iunii 5 przywiezli żonę temuż Stefanowi z Kijowa siostrę Simiona Cara Kijowskiego.

Anno Domini 6973 Januarii 23 we czwartek przyszedł tenże Wojewoda pod Kilią, dobijał go przez piątek, w sobote dobył goz pod Węgry, i postawił tam

Din mila lui Dumnedeŭ primul vodă Dragoşŭ, eşindŭ la vênatu din ţéra ungurésca, de la locul numitŭ Marmoroşŭ după numele apoi, şi urmărindŭ unŭ zimbru, îl adjunse şi 'l ucise lîngă acestŭ fluviŭ Moldova, şi se veseli acolo cu boierii seĭ, şi locul îi plăcŭ aşa de multŭ, în cât rĕmase acolo şi (se apucă a) colonisa ţéra cu aceĭ Moldoveni Unguresci, şi domni duoĭ anĭ.

Apoĭ urmă fiiul sĕŭ; nu scrie cum îĭ va fi fostŭ numele.

Apoĭ Bogdanŭ domni patru anĭ; nu scrie al cuĭ fiŭ.

Apoĭ Laţco, fiiul luĭ Bogdanŭ, domni optŭ anĭ.

Apoĭ domni Petru, fiiul luĭ Muşatŭ.

Apoĭ Romanŭ, fiiul luĭ Petru, domni optŭ anĭ.

Apoĭ Stefanŭ, fratele luĭ Romanŭ, domni şépte anĭ.

Apoĭ Iuga domni duoĭ anĭ; nu scrie al cuĭ fiŭ.

În anul 6907 (începu a) domni Alexandru-vodă şi domni 32 anĭ şi 8 lunĭ; nicĭ pe acesta nu'l scrie al cuĭ fiŭ.

Apoĭ Iliaşŭ-vodă domni duoĭ anĭ şi nouĕ lunĭ singurŭ, şi de aci cu fratele sĕŭ Stefanŭ aŭ domnitŭ amênduoĭ şépte anĭ.

Apoĭ acestŭ Stefanŭ vicleni pe fratele sĕŭ Iliaşŭ şi'l orbi, şi de aci, după orbirea frăţine-seŭ, domni cincĭ anĭ.

Apoĭ urmă Romanŭ-vodă, fiiul luĭ Iliaşŭ-vodă, şi ucise pe acestŭ Stefanŭ, şi domni unŭ anŭ.

Apoĭ urmă Petru vodă, fiiul luĭ Alexandru, şi domni unŭ anŭ.

Acesta dede Kilia regeluĭ ungurescŭ ca s'o apere contra Turcilorŭ; nu scrie la care rege.

Apoĭ Ciubĕrŭ-vodă domni duoĕ lunĭ.

Apoĭ Alexandru, fiiul luĭ Iliaşŭ-vodă, domni patru anĭ.

In dilele acestuia, vlădiciĭ şi mitropoliţiĭ aŭ începutŭ a fi (consacraţĭ) de patriarchul Nicodimŭ din ţéra Sêrbéscă sub regele George Despotŭ.

Acestŭ Alexandru muri la Cetatea Albă.

In anul 6962, Augustŭ 26, (începu a) domni Bogdanŭ-vodă fiiul luĭ Alexandru-vodă.

După duoĭ anĭ de domnie, îl ucise Petru-vodă, poreclitŭ Aron Harnazan, care domni (şi elŭ) duoĭ anĭ.

În dilele acestuia, Moldoveniĭ aŭ începutŭ a plăti tributŭ Turcilorŭ.

Apoĭ urmă la domnie Stefan-vodă, ucise pe acestŭ Petru Harnazan, şi domni treĭ anĭ.

În anul 6965 Augustŭ 12, joia mare, veni din ţéra Munteneścă Stefan-vodă, fiiul luĭ Bogdanŭ-vodă.

În anul 6969, Iunie 5, acestŭ Stefan-vodă ţinu resboiŭ în ţéra Secuescă.

În anul 6970, Iunie 22, Unguriĭ din Kilia aŭ rănitŭ pe Stefan-vodă la piciorŭ.

În anul 6972 Iunie 5 (trămişiĭ) aŭ adusŭ acestuĭ Stefan nevasta de la Kiev, pe sora luĭ Simeon, împĕratŭ de Kiev.

În anul 6973, Ianuarie 23, Joĭ, acestŭ vodă veni sub Kilia, o aşedă tótă Vinerea, şi Sâmbată o luă de la Ungurĭ şi puse acolo pârcălabĭ pe Isaia şi pe Buhtea, iar elŭ însuşĭ se întórse la Sucéva mulţumindŭ luĭ Dumnedeŭ pentru isbândă.

na nim purkałaby Isają i Buchtę, a sam poszedł nazad do Suczawy, dziękując Panu Bogu za zwycięztwo.

Anno Domini 6974 Iulii 20 zbudował monaster Swiętej Bogarodzicy w Putnie.

Anno Domini 6975 Novembris 19 został królem Węgierskim Mathias i przyszedł z wojskiem swoim do ziemie wołoskiej do Totrusza, potym i do Romańskiego Torgu, i popalił miasteczka, potym przyszedł do Bajow Wołoskich.

Potym przyszedł na króla Mathiasa ten Stefan Wojewoda z wojskiem swoim, poraził go na głowę i był postrzelony król Mathias od niego, ledwie uszedł ze sromotą inszą drogą do Węgier z małem ludzi.

Tegoż Roku umarła żona hospodarowi ta z Kijowa Owdokija.

Potym sprzymierzył się Stefan Wojewoda z królem Mathiasem, i udarował król Stefana Wojewody dwiema zamki w Węgrzech Bałtę i Cziczeją i z dzierżawami ich w Ardelskiej ziemi.

Anno Domini 6978 Augusti 20 przyszło wielkie wojsko Tatarów do Wołoch, i bił się z niemi Stefan Wojewoda na Lipnicej Dąbrowie nad Dniestrem, i poraził je, i wszystek plon im odbił; wtenczas Tatarowie z Podola szli, bo im byli zaszli drogę nasi.

Potym dał oświecić ten monaster na Putnie, dziękując Panu Bogu za zwycięztwo, przez samego metropolita Ftioktista, i biskupa Tarasa.

Tegoż Roku Februarii 27 powadził się z Radułą Wojewodą Multańskim, i wypalił mu Braiłów i inne dzierżawy.

Anno Domini 6980 Septembris 14 wziął sobie Stefan Wojewoda żonę Maryą z Mangopo, carstwo tam było pod Przekopskim Carem chrześciańskie.

Anno Domini 6981 Novembris 3 poszedł Wojewoda Stefan do ziemi Multańskiej na Radułą Wojewodę, i podkali się z sobą z wojski swemi na białym potoku, w ziemi Multańskiej, tam się trzy dni bili, potym ten Raduł Wojewoda ujachał przed nim na swój zamek na Dembowicę. on za nim szedł z wojskiem swoim i obległ go na Dembowicy, potym on i z zamku uciekł a Stefan Wojewoda dobył zamku i wziął tam żonę Raduła Wojewody i córkę i wszystkie skarby jego co tam miał, i mieszkał na tym zamku trzy dni, potym się wrócił do Suczawy, a Bassarabę zostawił aby tam był hospodarem w Multańskiej ziemi, i był tam hospodarem ten Bassaraba miesiąc jeden, a Raduł Wojewoda do Turek uciekł i wziął z sobą 15 tysięcy Turków i uderzył na Bassaraba i wojska jego poraził, i wszystko jego co było pobrał, a Bassaraba uciekł do ziemie Wołoskiej.

Roku 6982 Octobris 9 bili sie Węgrowie z Multany, nad Węgry był Capalusz i pobito Węgry.

Anno Domini 6983 Januarii 7 był pobój na Wołoszu Wołoszech z Turki i pobił ich tenże Stefan Wojewoda za pomocą Bożą, których wszystkich nie żywił, jedno zostawił jednego Turczyna, syna Issanbasze, bo jego ojciec był starszym nad temi Turki, których było 40 chorągwi. Byli i Polacy z niemi.

Anno 6984 Julii 26 przyszedł Cesarz Turecki Machomet ze wszystkiemi siłami swemi i Bassaraba Wojewoda z nimi z swoim wojskiem na Stefana Wojewodę, bił sie z Turki na białym potoce w dzierżawie Niemieckiej w ziemi Wołoskiej, i poraził go ten Cesarz Turecki, i płonił wszystkę ziemię i Suczawę spalił.

În anul 6974, Iulie 20, (Stefan-vodă) zidi (în numele) Maicei Domnului, o monastire la Putna.

În anul 6975, Noembre 19, nuoul rege ungurescŭ Matiaşŭ veni cu oştirea sa în Moldova pe la Trotuşŭ, apoi la oraşul Romanŭ, şi arḑêndŭ têrguşórele, adjunse la Baia.

Apoi veni asupra regelui Matiaşŭ acestŭ Stefanŭ-vodă cu oştirile séle, şi'l bătu înfricoşatŭ, şi răni pe însuşi regele Matiaşŭ, care d'abia scăpă cu ruşine cu puçini d'ai sĕi, fugêndŭ la Ungaria pe unŭ altŭ drumŭ.

Tot în acestŭ anŭ muri nevasta lui Stefanŭ-vodă, Eudokia cea de la Kiev.

Apoi Stefan-vodă se împăcă cu regele Matiaşŭ, şi'i dărui regele lui Stefan-vodă două cetăţi în Ungaria, Balta şi Ciceiul, cu districtele lorŭ, în ţéra Ardealului.

În anul 6978, Augustŭ 20, veni în Moldova o mare óste tătăréscă, şi se lovi cu ei Stefan-vodă lîngă pădaricea de la Lipniţa pe Nistru, şi'i bătŭ şi le luă tótă prada; cari Tătari veniseră din Podolia, de unde îi goniseră ai noştrii.

Apoi mulţumindŭ lui Dumneḑeŭ pentru victoriă, (Stefan-vodă) dede sĕ sfânţéscă acéstă monastire a Putnei însuşi mitropolitul Teoctistŭ şi Vlădica Tarasie.

În acelaşi anŭ, Februariŭ 27, se certă (Stefan-vodă) cu Radul-vodă Muntenescŭ, şi'i arse Brăila şi alte posesiuni.

În anul 6980, Septembre 14, Stefan-vodă îşi luă nevasta pe Maria din Mangopo, unde era o domnie chrestină (tributară) sub hanul de Crimŭ.

În anul 6981, Noembre 3, merse Stefan-vodă asupra lui Radul-vodă la ţéra Munteneéscă, şi s'aŭ întêlnitŭ cu ostile lorŭ lîngă Pêrîul celŭ Albŭ în ţéra Munteneéscă, şi s'aŭ luptatŭ trei ḑile; apoi Radul-vodă fugi la castelul sĕŭ Dêmboviţa, iar Stefan-vodă merse dupe elŭ cu óstea sa şi'l asediă în Dêmboviţă; apoi Radul-vodă fugi şi elŭ din castelŭ, éră Stefan-vodă coprinse castelul, şi luă acolo pe Dómna lui Radul-vodă, şi pe fiica-sea, şi tóte odórele lui câte eraŭ acolo, şi petrecŭ în acelŭ castelŭ trei ḑile, apoi se intórse la Sucéva iar pe Basaraba lăsă acolo ca sĕ fie Domnŭ în ţéra Muntenésca; şi domni acolo acelŭ Basaraba o lună, iar Radul-vodă, fugêndŭ la Turcia, aduse de acolo 15 mii de Turci, şi năvăli asupra lui Basaraba, şi bătŭ óstea lui, şi luă tot avutul lui, iar Basaraba fugi la Moldova.

In anul 6982, Octombre 9, s'aŭ bătut Ungurii cu Muntenii, Ţepeluşŭ fiindŭ în capul Ungurilorŭ, şi aŭ fostŭ bătuţi Ungurii.

În anul 6983, Ghenariŭ 7, s'aŭ bătutŭ în Moldova Moldovenii cu Turcii, şi'i bătŭ (pe Turci) acestŭ Stefan-vodă cu adjutorul lui Dumneḑeŭ, şi'i omori pe toţi, afară numai de unŭ singurŭ turcŭ, fiiul lui Isan-paşa, carele fuse capŭ peste acei Turci, cari eraŭ 40 stéguri. Aŭ fostŭ şi nisce Leşi cu ei (Moldovenii.)

In anul 6984, Iulie 26, veni sultanul turcescŭ cu tóte puterile lui, însoçitŭ şi de Basaraba-vodă cu óstea lui, asupra lui Stefan-vodă, carele se bătŭ cu Turcii pe Pĕrîul celŭ albŭ în districtul Neamţului in Moldova, şi'l învinse acelŭ sultanŭ turcescŭ, şi prădă tótă ţéra, şi arse Sucéva.

În anul 6987, Noembre 8, muri fiiul lui Stefan-vodă, Bogdanŭ; apoi muri şi un altŭ fiŭ alŭ sĕŭ, Petru.

În anul 6989, Iulie 8, fŭ bătălie cu Ţepeluşŭ, lîngă apa Rômnicului, în

Anno 6987 Novembris 8 dnia syn Stefana Wojewody Bohdan umarł, potym i drugi syn jego Piotr umarł.

Anno 6989 Julii 8, była bitwa z Capaluszem na Rybniku Rzece w ziemi Multańskiej, i poraził go Stefan Wojewoda, tamteż mu zabito jego hetmana Szandrego w tej bitwie.

Anno 6992 Martii 15 przyszedł sułtan turecki Cesarz Bajazet pod Kilią zamek Wołoski, wtenczas wziął Kilią, Białygród w drugim miesiącu, choć to było in Augusto et Julio, wtenczas postawił Wojewodę Włada do Multan.

Anno 6993 Septembris 1, jeździł Stefan Wojewoda do Króla Polskiego, i ziechali się w Kołomyi a wtenczas przyszli Turcy aż do Suczawy z Chromotem na hospodarstwo, i spalili Suczawę i wyplenili ziemi Wołoskiej siła.

Tegoż czasu pobił Turki Stefan Wojewoda w miesiącu Novembris 16 na Rakowcu, tu byli i Polaki.

Anno 6994 Februarii 15, a wtenczas poraził Stefan Wojewoda Chromota, co był przyszedł z Turki nań, ale był pod nim koń zabity w tej bitwie, wszakże nie miał nic szkodliwego. Chromota dostawszy dał go ściąć.

Anno 6998 umarł król Węgierski Mathias; tegoż roku umarł syn wielkiego kniazia Moskiewskiego Iwan; potym syn tegoż Wojewody umarł Alexander.

Anno 7005 przyszedł król polski do Wołoch Olbracht z wojski swemi na Stefana Wojewodę, który był poszedł na Turki, i posłał do niego Stefan Wojewoda posły swoje Łogofeta Tewtuła i Isana Wisternika z wielkiemi dary, które posły dał król okować, dary wziąwszy, i posłał ich do Lwowa, a sam przyszedł do Suczawy i obległ i dobywał ją 5 niedziel, i niedobył, a Stefan Wojewoda zbił wszystkę ziemię swoję w Romańskim Torgu, ktemu brat króla polskiego Wladysław posłał Wojewodzie Wołoskiemu 12,000 Węgrów na przeciw bratu swemu, nad któremi był Wojewoda Ardelski Birtok, swat Stefana Wojewody, i Raduł Wojewoda Multański posłał mu też ludzi na pomoc. i począł prosić Birtok Stefana Wojewody aby się z królem polskim zmierzył, a Stefan Wojewoda przyzwolił na przymierze, pomierzył się z królem polskim, ale tem obyczajem, aby król szedł z temi ludźmi swemi tą drogą którą przyszedł, a Stefan Wojewoda darował Birtoka wielkiemi dary i poszedł do Węgier, a król sam szedł z swemi wojski tą drogą którą przyszedł ku Chocimiu, chyba kilku powiatów ziemian swywolnych poszli na Bukowinę, a szkody wielkie czynili, prześpiecznie szli niestrzegając się., a Stefan Wojewoda posłał za niemi Bołdora, Dwornika wielkiego z wojskiem, tenże je poraził zarąbawszy im u Kusmina Bukowinę; za to je Pan Bóg karał że byli nazbyt swywolni, w wojsku sami bezpieczniejsi, a szkody czynili i hetmanów swych nie słuchali, pobrano im wtenczas chorągwi powiatowych niemało, dział także bardzo wiele.

Anno 7006 wojował ziemię polską Malkocz z Turki i był z wojskiem aż blizko Lwowa, i potym zasię poszedł Stefan Wojewoda do ziemi polskiej, wojował ją, i dobył dwu zamków Trębowli i Podhajec, i spalił, i do ziemi swej też przywiódł ludzi wiele.

Anno 7012 umarł Stefan Wojewoda Julii 2. Ten Stefan był synem Bohdana Wojewody, i pogrzebion w tym monasterze swoim w Putnie. Ten był hospo-

ţéra Muntenéscă, şi'l bătù Stefan-vodă, dér hatmanul sĕŭ Şendrea peri în acea bătălie.

În anul 6992, Martie 15, veni sultanul turcescŭ, împĕratul Baiazet, asupra cetăţii moldovenescĭ Kilia, apoĭ în cursŭ de două luni următóre, în Augustŭ şi în Iuliŭ, luâ Kilia şi de aci şi Cetatea Albă, şi tot atuncĭ puse vodă la Muntenĭ pe Vladŭ.

În anul 6993, Septembre 1, merse Stefan-vodă la Colomia de se întâlni acolŏ cu regele polonŭ; tot atuncĭ veniră Turcii pênĕ la Sucéva, aducêndŭ la domnie pe Hroiotŭ, şi arseră Sucéva, şi jefuiră maĭ tótă Moldova.

Tot pe atuncĭ, în 16 a luĭ Noembre. Stefan-vodă bătù pe Turcĭ lîngă Racovă, avêndŭ cu dênsul şi Polonĭ.

În anul 6984, Fevruarie 15, atuncĭ bătù Stefan-vodă pe Hroiotŭ, ce venise asupră'ĭ cu Turciĭ; şi de şi în acea bătălie fu ucisŭ calul sub dênsul, totuşĭ acésta nu avu nicĭ o urmare rea; iar pe Hroiotŭ, prindêndu'l, îl dete la mórte.

În anul 6998 muri regele ungurescŭ Matiaşŭ; în acelaşĭ anŭ muri Iónŭ, fiiul mareluĭ duce muscălescŭ; apoĭ muri fiiul aceluiaşĭ vodă (Stefan), Alexandru.

În anul 7005 veni Albertŭ, regele polonŭ, cu oştile séle asupra luĭ Stefan-vodă, carele era dusŭ contra Turcilorŭ; şi trimiţêndŭ Stefan-vodă ambasadorĭ pe logofĕtul Tĕutŭ şi pe visternicul Isanŭ cu marĭ darurĭ, regele luâ darurile, iar pe ambasadorĭ îĭ puse în fére şi'ĭ trămise la Leopole, şi merse elŭ însuşĭ asupra Suceveĭ, şi o blocâ, şi o aşeḑâ în cursŭ de 5 sĕptămênĭ, şi n'o pùtù lua; iar Stefan-vodă adunâ tóte (forţele din) ţĕrile séle în oraşul Romanŭ, maĭ avêndŭ (într'ajutorŭ) 12,000 Ungurĭ ce'ĭ trămisese fratele regeluĭ polonŭ Vladislavŭ (regele ungurescŭ) contra frăţine-sĕŭ, sub comanda voevoduluĭ ardelenescŭ Birtok, cuscrul luĭ Stefan-vodă, şi Radul-vodă muntenescŭ îĭ trămise de asemenea ómenĭ într'adjutorŭ; şi începù Birtok a stărui pe lîngă Stefan-vodă ca sĕ se împace cu regele polonŭ, şi se înduplecâ Stefan-vodă spre pace, şi se împăcâ cu regele polonŭ, însĕ cu aşa tocmélă, ca regele, cu aceĭ omenĭ aĭ sĕĭ, sĕ se întórcă tot pe calea pe unde venise, iar luĭ Birtok, Stefan-vodă îĭ dede marĭ darurĭ şi se întórse (Birtok) la Ungaria; iar regele elŭ însuşĭ merse cu oştile séle pe drumul pe care venise (adecă) spre Hotinŭ, şi numaĭ miliţia cea nedisciplinată din vr'o câte-va districte (polone) apucâ spre Bucovina, făcêndŭ marĭ daune şi mergêndŭ în sicuranţă, fără nicĭ o pază; iar Stefan-vodă trămise după eĭ pe marele vornicŭ Boldurŭ cu óste, carele îĭ şi bătù acolo, la (locul numitŭ) Cozminŭ, tăindŭ pădurea; aşa îĭ pedepsi Dumneḑeŭ, căcĭ eraŭ ceĭ maĭ nedisciplinaţi în óste şi ceĭ maĭ negligenţĭ, şi făceaŭ stricăciunĭ, şi nu ascultaŭ pe hatmaniĭ lor, şi li s'aŭ luatŭ atuncĭ nu puçine stégurĭ districtuale şi fórte multe tunurĭ.

În anul 7006 intrâ cu rĕsboiŭ în Polonia Malcociŭ cu Turciĭ, şi adjunse cu óstea pênĕ aprópe de Leopole, apoĭ merse şi Stefan-vodă asupra Poloniei, şi făcù resboiŭ acolo, şi luâ două cetăţĭ, Trembovle şi Podhaeţŭ, şi le arse, şi aduse (de acolo) la ţéra să (Moldova) o mulţime de ómenĭ (robĭ.)

În anul 7012, Iulie 2, muri Stefan-vodă. Acestŭ Stefan-vodă era fiiul luĭ Bogdanŭ-vodă, şi fu immormêntatŭ în acéstă monastire a sa la Putna, după ce

darem albo Wojewodą 47 lat dwa miesiące i trzy niedziele, człowiek był waleczny i nabożny.

Anno 7015, 28 Octobris, poszedł Bohdan Wojewoda do Multańskiej ziemi z swoimi wojski, i doszedł do miasta zowią je Roterzecy na mogile Kajaty z obustron Rybnika, i tam przyszedł poseł do niego od Raduła Wojewody Multańskiego Maxim mnich Despotowicz, i prosił Bohdana Wojewody aby się pomierzył z Radułem Wojewodą, i innych wiele rzeczy z nim mówił, Bohdan Wojewoda na żądanie Raduła Wojewody uczynił wolą jego na przymierze, i tak posłał z tym Despotem jednego swego posła do Raduła Wojewody, a tam mu przysięgał Raduł Wojewoda przy posle jego i z pany swemi na S. Ewangelią, aby dźwigał z nim wieczne przymierze i granice po staremu, a Bohdan Wojewoda uczynił także, i poszedł nazad do ziemie swej.

Anno 7017, 29 Junii w piątek poszedł Bohdan Wojewoda przez Dniestr z swoimi wojski, a w sobotę przyszedł pod Kamieniec, a w niedzielę 1 Julii poszedł z wojski swemi począwszy od brzegu Dniestra aż do granicy litewskiéj i palił, i wojował ziemię polską, i przyszedł pod Rohatyn, spalił, i dobył, i bardzo wiele pobrał skarbów, i plonu wszelakiego, był wtenczas i pod Lwowem i potym zaś puścił wojska pod plony, i siła zamków i miast popalił, i ludzi wiele przywiodł do Wołoch, potym do Suczawy ciągnął.

Anno 7021, 22 Augusti, przyszli Tatarowie, palili ziemię Wołoską aż do Iass, i spalili, i wiele szkody poczynili w ludziach i innych plonach których zabrali.

Anno 7022, 27 Februarii, przyszedł Tryfaił do Wołoch, który chciał być hospodarem, pojmał go Bohdan i dał go ściąć.

Anno 7025, Augusti 22, umarł Bohdan Wojewoda w mieście Hussiech, który był hospodarem 12 lat i 9 miesięcy.

Potem był Wojewodą albo hospodarem syn jego Stefan, za którego ziemia była w pokoju od wszystkich stron.

Anno 7026, Augusti 14, przyszli Tatarowie do Wołoskiej ziemi naprzód na miasteczko na Prucie Sarbanka, nad temi Tatarami był Alb Soltan, i kazał ziemię palić, a Stefan Wojewoda wojsko swe zbierał i poszedł do niego na górę Prutem sam, i posłał do Karaboca wielkiego dolnego dwornika swego aby przeszedł Prut ze wszystką ziemią dolną, i kazał mu w poniedziałek rano na rozświcie aby się z Tatary uderzył i bił, i uderzył ten dwornik na nie i poraził je, i wiele ich pobito, i z nich więzniów bardzo wiele pojmali, i dwu murzy wielkich, a innych gonili przez pole bijąc i siekąc, aż do Dniestra, ledwie z małem ludzi uciekł ten Alb Soltan, a Stefan Wojewoda wrócił się do Chorłowa, bo też i sam był w tej bitwie.

Anno 7032, Septembris 7, zdradzili tego Stefana Wojewody jego panowie i chcieli go zabić, i Pan Bóg mu pomógł i pojmał niektórych, Kostia purkułaba niemieckiego, Maxima wistiera i Iwaszka łogofeta, i dał ich poscinać w Romańskim torgu, a inni pobiegli do Węgier.

Anno 7034, Februarii 4, ciągnął Stefan Wojewoda na Radułą Wojewodę Multańskiego do miasta Terguszora, i odtąd pomierzywszy się z Radułem wrócił się do ziemi swej.

Anno 7035 umarł Piotr brat tego Stefana, Septembris 20.

fusese Domnŭ séŭ Vodă 47 anĭ, două lunĭ şi treĭ săptămânĭ: fusese bărbatŭ viteazŭ, norocosŭ şi religiosŭ.

În anul 7015, Octombre 28, merse Bogdanŭ-vodă cu oştile séle asupra ţěreĭ Muntenescĭ, şi adjunse la locul numitŭ Retezaţiĭ, lîngă movila Caĭateĭ, din ambe părţile Rômniculuĭ, şi acolo sosi la elŭ unŭ solŭ de la vodă muntenescŭ Radul, călugěrul Maximŭ din neamul Despoţilor, şi rugă pe Bogdanŭ-vodă ca sě se împace cu Radul-vodă, şi vorbi cu elŭ maĭ multe altele, ĭar Bogdanŭ-vodă făcŭ pace dupě voĭea luĭ, şi ast-felŭ trămise cu acelŭ Despotŭ pe unŭ solŭ al seŭ către Radul-vodă, şi acolo îĭ jură Radul-vodă d'naintea soluluĭ şi cu toţĭ boĭeriĭ sěĭ, pe sântul evangeliŭ, de a ţine cu elŭ o pace eternă şi fruntariele *ab antiquo*, ĭar Bogdanŭ-vodă făcŭ tot aşa, şi se întórse la ţéra sa.

În anul 7017, Iuniŭ 29 Vinerĭ, Bogdanŭ-vodă trecŭ oştile séle peste Nistru, şi veni Sâmbătă sub Cameniţa, şi Duminecă la 1 Iuliŭ merse cu oştile séle începêndŭ de la malul Nistruluĭ şi pêně la hotarele Lituanieĭ, şi ardea şi prăda Polonia, şi veni sub Rohatinŭ, şi 'l luâ, şi 'l arse, şi apucâ fórte multe odóre şi ómenĭ şi felurită pradă, şi merse atuncĭ şi sub Leopole, şi dupě aceea lăsâ oştile séle sě jefuéscă, şi luâ maĭ multe casteluri şi oraşe, şi arse, şi duse o mulţime de ómenĭ la Moldova, şi apoĭ se întórse la Sucéva.

În anul 7021, Augustŭ 22, veniră Tătariĭ, şi ardeaŭ Moldova pêně la Iaşĭ, şi arseră (Iaşul), şi făcură multe daune în ómenĭ şi în alte lucrurĭ, ce aŭ prădatŭ.

În anul 7022, Fevruariŭ 27, veni la Moldova Trifăilă, ambiţionândŭ Domniea, (dar) Bogdanŭ-vodă îl prinse şi 'l dede la mórte.

În anul 7025, Augustŭ 22, muri Bogdanŭ-vodă în oraşul Huşĭ, carele domnise 12 anĭ şi 9 lunĭ.

Dupě elŭ fu Domnŭ séŭ Vodă fiĭul sěŭ Stefan, în ḑilele căruia ţéra a fostŭ în pace din tóte părţile.

În anul 7026, Augustŭ 14, veniră Tătariĭ la Moldova, d'ântêiŭ la têrguşorul numitŭ Şerbancă pe Prutŭ; în capul acelor Tătarĭ era Albŭ Sultanŭ, şi porunci a da focŭ ţěreĭ, ĭar Stefan-vodă (pe de o parte) adunâ óstea sea şi merse asupră'ĭ elŭ însuşĭ în susul Prutuluĭ, ĭar (pe de altă parte) trămise la Carabăţŭ, marele vornicŭ alŭ ţěreĭ de josŭ, ca sě trécă Prutul cu tótă (oştirea din) ţéra de josŭ, şi 'ĭ porunci ca Lunĭ diminéţă, în zorĭ de ḑi, sě lovéscă pe Tătarĭ şi sě'ĭ bată, şi 'ĭ lovi acelŭ vornicŭ, şi 'ĭ înfrânse, şi mulţĭ din eĭ aŭ perităŭ, şi fórte mulţĭ aŭ fostŭ prinşĭ, între cari duoĭ mârzacĭ marĭ, ĭar ceĭ-l-alţĭ aŭ fostŭ goniţĭ, bătuţĭ şi măcelaţĭ d'a lungul câmpuluĭ pêně la Nistru, şi d'abĭa scăpâ cu fuga acelŭ Albŭ Sultanŭ cu puçinĭ d'aĭ sěĭ, ĭar Stefan-vodă se întórse la Hârleŭ, căcĭ fusese şi elŭ însuşĭ în acea bătălie.

În anul 7032, Septembre 7, acestŭ Stefan-vodă fu trădatŭ de boĭeriĭ seĭ, cari voĭaŭ sě'lŭ ucidă, dar Dumneḑeŭ îl adjutâ şi (Stefanŭ-vodă) îĭ bătu, şi prinse o sémă, pe Costea pârcălabul de la Németŭ, şi pe Maximŭ visternicŭ, şi pe Ivaşco logofětŭ, şi îĭ dete la mórte în oraşul Romanŭ, ĭar ceĭ-l-alţĭ fugiră la Ungaria.

În anul 7034, Fevruariŭ 4, merse Stefan-vodă asupra luĭ Radul-vodă mun-

Tegoż roku Januarii 14 umarł ten Stefan Wojewoda w Chociniu i pogrzebion w Putnie, był hospodarem sześć lat.

Tegoż Januarii 20 został Piotr Wojewoda Hospodarem, nie pisze czyj syn był, bo go sobie obrali w Chorłowie.

Anno 7036 tenże Piotr Wojewoda ciągnął do Czakielskiej ziemi do Węgier i miał dwie wojska jakoby dwa pułki i szedł dwiema drogami do ich ziemi, i zjechał się z ich pany zewsząd, i pobił ich, i rozpędził, i nabrawszy ludzi i plonów niepospolitych wrócił się do Wołoch, nabrano Zaklów i Sassów z sobą bardzo wiele.

Tegoż roku Julii 10 pomierzył się z Piotrem Wojewodą Stefan król Węgierski i obiecał mu był Bystrzycki zamek i z dzierżawą wszystką Bystrzycką i z dochody, ale panowie Węgierscy nie zwolili, wszakże wielkie skarby z ludzi, Czaklów i Sassów, ztamtąd do Wołoch przygnał.

Potym tenże Piotr Wojewoda wojował ziemię polską trzykroć, Pokucie palił, i u Sereta naszych poraził, ale u Obertyna dobrze po głowie od Polaków wziął aż ledwo sam ujechał i wszystkich skarbów i dział co miał z sobą odbieżał.

Potym Anno jak oni piszą 7046 Zygmunt król Polski posłał wojsko swe do Chocimia, nad którem był hetmanem Jan Hrabia z Tarnowa, i dobywał Chocimia dwie niedzieli aż był Piotr Wojewoda do niego przyjechał, i tam się hetmanowi królewskiemu pokłonił, i przysięgał królowi polskiemu ze wszystkiemi pany swemi.

Tegoż czasu Sołtan Suliman Cesarz Turecki przyciągnął sam z wojskiem swoim do Wołoch Dunaj przeszedłszy, dalej nie śmiał ciągnąć, a wtenczas prosił Piotr Wojewoda Wołoski hetmana królewskiego aby mu ludzi dał za pieniądze na Turki, czego hetman królewski uczynić nie chciał przez tę przyczynę iż król miał przymierze z Tureckim Cesarzém.

Pod tem czasem tenże Piotr Wojewoda poraził był Tatary u Stepanowic na głowę, a Cesarz Turecki poki słyszał o ludziach królewskich pod Chocimiem, z miejsca się nie ruszył, aż ludzie królewscy ruszyli się od Chocimia dopiero on się ruszył z wojski swemi ku Suczawie, a Piotr Wojewoda do Węgier przed nim ujechał.

Cesarz Turecki przyciągnąwszy postawił Wojewodę inszego Łokustę, i panowie odstąpili Piotra Wojewodę, a Cesarz Turecki pomieszkawszy mało w Suczawie, poszedł nazad do Turek, ziemię nie kazał psować niczym, ale przecie zamek jeden Wołoski wziął pod swą moc Teinią.

Ten Łocusta był hospodarem półtrzecia lata, za jego hospodarstwa dali byli Wołochowie połowicę ziemię Turkom, i potym tego Łocustę zabili panowie, a Turki co byli przy nim pościnali i wszystko pobrali, i ziemię im zaś odjęli.

Sułtan Soliman Cesarz Turecki dowiedziawszy się tego posłał po Piotra Wojewodę do Węgier i postawił go zaś na Województwo, a Kornię którego oni byli sobie obrali kazał był do siebie przysłać, ale Piotr Wojewoda nieposłuchał go w tym, dał go sciąć, i innych panów bardzo wiele dał poscinać, także był hospodarem aż do śmierci.

Szalonému synowi swemu Stefanowi hospodarstwo porzucił, którego potym pa-

tenescŭ, (şi adjunse) pênĕ la oraşul Têrguşorŭ, şi acolo împĕcându-se cu Radul-vodă, se întórse în ţéra sea.

În anul 7035, Septembre 20, muri Petrŭ, fratele acestuĭ Stefan.

În acelaşĭ anŭ, Ghenarie 14, muri acestŭ Stéfan-vodă în Hotinŭ şi se îmmormêntă la Putna, dupĕ o domniă de şése anĭ.

În acelaşĭ anŭ, Ghenarie 20, deveni domnŭ Petru-vodă; nu scrie alŭ cuĭ fiŭ, căcĭ (?) 'şi l'aŭ alesŭ (domnŭ) la Hârleŭ.

În anul 7036, acelaşĭ Petru-vodă merse la ţéra Secuéscă, la Ungaria. şi avea douĕ oştĭ, adecă duoĕ pâlcurĭ, şi mergea pe duoĕ drumurĭ asupra ţereĭ lorŭ, şi întêmpină pe căpeteniile lorŭ din tóte părţile, şi'ĭ bătù, şi 'ĭ goni, şi luândŭ ómenĭ şi pradă peste sémă, se întórse la Moldova, (unde) aduse cu sine fórte mulţĭ Secuĭ şi Saşĭ.

În acelaşĭ anŭ, Iunie 10, s'a împĕcatŭ regele unguresců Stefan cu Petru-vodă şi'ĭ promise cetatea Bistriţa cu totŭ districtul Bistriţeĭ şi cu veniturile, dar boieriĭ unguresci n'aŭ învoitŭ (acésta); totuşĭ (Petru-vodă) aduse de acolo la Moldova marĭ avuţiĭ (luate) de la ómenĭ Secuĭ şi Saşĭ.

Dupĕ aceea, acelaşĭ Petru-vodă avù treĭ rĕsbóe cu Polonia, arse Pocuţia şi bătù pe aĭ noştriĭ lîngă Siretŭ, dar la Obertinŭ fu bătutŭ cu desĕvêrşire de Polonĭ, în cât d'abia scăpă cu fuga elŭ însuşĭ, perḑêndŭ tóte odórele şi tunurile, câte avusese.

Apoĭ în anul 7046, dupĕ cum scriŭ eĭ (Moldoveniĭ), Sigismund, regele polonŭ, trămise óstea 'ĭ asupra Hotinuluĭ, alŭ căria hatmanŭ era Ión comite de Tarnóv, şi aşeḑă Hotinul în cursŭ de duoĕ sĕptĕmânĭ, pênĕ ce veni la elŭ Petru-vodă, şi acolo se închină hatmanuluĭ regalŭ, şi jură regeluĭ polonŭ cu toţĭ boieriĭ sĕĭ.

În acelaşĭ timpŭ sultanul Suleĭman, împĕratul turcescŭ, veni elŭ însuşĭ cu óstea luĭ asupra Moldoveĭ, şi trecù Dunărea, şi nu cuteza a merge înainte, ĭar vodă moldovenescŭ, Petru, se rugă atuncĭ la hatmanul regalŭ ca sĕ 'ĭ dea ómenĭ mercenarĭ contra Turcilorŭ, dar hatmanul regalŭ nu vrù sĕ facă acésta, din acea causă că regele avea pace cu împĕratul turcescŭ.

În acestŭ intervalŭ, acelaşĭ Petru-vodă înfrânse cu desevêrşire pe Tătarĭ lîngă Stefănescĭ, ĭar împĕratul turcescŭ, cât auḑea despre ómeniĭ regalĭ (că se află) lîngă Hotinŭ, nu se mişca din locŭ, pênĕ ce ómeniĭ regalĭ nu s'aŭ retrasŭ de la Hotinŭ; numaĭ atuncĭ elŭ se mişcă cu oştile séle spre Sucéva, ĭar Petru-vodă fugi d 'nainte'ĭ la Ungaria.

Împĕratul turcescŭ, sosindŭ (la Sucéva), puse unŭ altŭ vodă, pe Locustă, şi boieriĭ aŭ părăsitŭ pe Petru-vodă, ĭar împĕratul turcescŭ, zăbovindŭ puçinŭ timpŭ în Sucéva, se întórse la Turcia, şi porunci a nu se vexa ţérra (Moldová) întru nimica, dar totuşĭ o cetate moldovenéscă luă (anume) Tihinea.

Acestŭ Locustă domni duoĭ anĭ şi şése lunĭ. Sub domniea luĭ, Moldoveniĭ dederă Turcilorŭ maĭ jumĕtatea ţereĭ; şi pe urmă pe acestŭ Locustă îl uciseră boieriĭ, şi tăiară pe Turciĭ ce se aflaŭ pe lîngă elŭ, şi apucară tótă avuţiea lorŭ, şi érăşĭ luară de la eĭ înapoĭ pămênturile.

Sultanul Suleĭmanŭ împĕratul turcescŭ, aflândŭ acestea, trămise dupĕ Petru-vodă la Ungaria, ĭar pe Cornea, pe care şi 'l aleseseră eĭ (Moldoveniĭ), po-

nowię zabili, był hospodarem dwie lecie, a Żoldę hospodarem postawili i dziewkę Piotra Wojewody zań dali.

Przed tym Stefanem Iliasz brat tego Stefana był hospodarem lat 4, potym się poturczył i do Turek uszedł.

Pênĕ aci traducerea după cronica scrisă românesce; de aci însĕ urmézā continuaţia, redactată de către insuşi traducĕtorulŭ polonŭ

Anno 1552 Zygmunt August król Polski postawił Wojewodę Wołoskiego Alexandra też narodu Wołoskiego, a Żoldę pojmawszy Wołochowie nos mu urznęli i posłali go do klasztoru.

Tenże Alexander, gdy został hospodarem, dał Ilaną żonę Piotra Wojewody udawić, a córkę jej co była za Żoldą, wziął sobie za żonę.

Potym Anno 1561 Łaski Polak przyszedł z Despotem do Wołoch i wygnał tego Alexandra, a Despota na hospodarstwo postawił, i Chocim sobie Łaski wziął, który potym Despotowi puścił, a ten Despot począł się Wołochom nie dobrze zachowywać i kościoły im łupić, którego obległi na Suczawie i dobywali go długo, a Dymitrowi Wiśniowieckiemu kazali przyjść na hospodarstwo, którego zdradziwszy z niemałem pocztem Polaków i Wołyńców posłali do Turek, a drugim nosów narzezawszy nazad do Polski puścili, pod tymże czasem obrali sobie hospodara niejakiego Tomszę z Horiowskiej dzierżawy, który Despota dobywał na Suczawie, ale go dobyć nie mógł, gdy jednego Węgrzyna co tam był na zamku przy nim starszym nad Węgry sam na pokoju o zdradę zabił, potym ci Węgrowie wyszli od niego z zamku że się nię miał z kim bronić, także wsiadłszy na koń wyjechał z zamku do tego Tomsze prosząc aby mu gardła nie brał, ale nie uprosił, dał go ściąć zaraz, i sam go najpierwej buławą uderzył.

Cesarz Turecki skoro mu Wiśniowieckiego przywiezli zaraz go na hak kazał powiesić i z Piaseckim, a inne tak Polaki jako i Wołyńce za morze posłał na galery, potym posłał zaś na hospodarstwo tegoż Alexandra, co był od króla polskiego postanowiony, który gdy do ziemi przyszedł miał z sobą wielkie wojsko Tatarów, którzy natenczas pół ziemi Wołoskiej spustoszyli, a Turcy przy nim samym zostali, i ziemia mu się poddała, a Tomsza z Moczokiem i Spanczokiem do Polski uciekli, których król polski tenże Zygmunt kazał pościnać we Lwowie, za to iż tak wiele ludzi jego do Turek posłali, a drugim nosy przerzezali.

Tenże Alexander gdy przyjechał na hospodarstwo jednego dnia dał panów wołoskich Turkom 60 zabić, prosiwszy ich na cześć, a potym bardzo wiele ich poraził.

Temuż Alexandrowi rozkazał Sułtan Soliman zburzyć zamek w ziemi Wołoskiej Niemec.

Za tegoż Janusz Królewicz Węgierski wziął zaś do ziemi Wegierskiej Bałtę i Cziczeją, zamki które był podarował król Matias Stefanowi Wojewodzie.

runci sĕ'l trămiţă la dênsul; dar Petru-vodă nu'l ascultă într'acésta, şi 'l dede la mórte, şi pe alţĭ boierĭ fórte mulţĭ de asemenea, şi ast-felŭ domni pênĕ la mórte·

(Petru-vodă) lasă domnia nebunuluĭ seŭ fiŭ Stefan, pe care apoĭ îl uciseră boieriĭ, dupĕ o domniă de duoĭ anĭ, şi puseră domnŭ pe Joldea, însurându'l cu fiica luĭ Petru-vodă.

(Uitasemŭ a spune, că) înainte de acestŭ Stefan, fratele acestuĭ Stefan, Iliaşŭ, domnise 4 anĭ, apoĭ se turci şi fugi la Turcĭ.

Pênĕ aci traducerea dupĕ cronica scrisă românesce; de aci însĕ urméză continuaţiea, redactată de către însuşĭ traducĕtorul polonŭ.

În anul 1552, Sigismund Augustŭ, regele polonŭ, puse vodă moldovenescŭ pe Alexandru, totŭ dintre Moldovenĭ, iar pe Joldea, prindêndu'l Moldoveniĭ, 'ĭ-aŭ tăiatŭ nasul şi l'aŭ călugĕritŭ.

Acelaşĭ Alexandru, devenindŭ domnŭ, porunci a se sugruma Iléna, nevasta (vĕduva) luĭ Petru-vodă, iar pe fiica eĭ, care fusese dupĕ Joldea, 'şĭ-o luă de nevastă.

Apoĭ în anul 1561, Polonul Laski veni cu Despotŭ la Moldova, şi alungă pe acelŭ Alexandru, iar pe Despotŭ îl puse domnŭ, şi-'şĭ luă Laski şi Hotinul, pe care maĭ în urmă îl cedă luĭ Despotŭ, iar acelŭ Despotŭ începù a se purta rĕŭ cu Moldoveniĭ şi a jefui bisericele lorŭ, în cât eĭ îl blocară în Sucéva, şi asediul ţinù multŭ timpŭ, iar pe Dumitru Wisnowiecki îl invitară la domniă, pe care trădându'l cu maĭ mulţĭ Polonĭ şi (Rutenĭ) din Voliniea. îl trămiseră la Turcia, iar altora le tăiară nasurile şi 'ĭ lăsară sĕ se întórcă la Polonia; totŭ atuncĭ îşĭ aleseră domnŭ pe unŭ óre-care Tomşa, din districtul Orheiuluĭ, care asediă pe Despotŭ în Sucéva, dér nu'l putù lua pênĕ ce (Despotŭ) nu ucise cu mâna luĭ pe unŭ Ungurŭ, ce era maĭ mare peste Unguriĭ din cetate, pentru (bănuéla de) trădare, şi atuncĭ aceĭ Ungurĭ îl părăsiră în cetate, în cât nu maĭ avù apĕrătorĭ, şi eşi călare din cetate către acelŭ Tomşa, rugându'l sĕ nu'l omóre, dar nu reuşi în rugăminte, (căcĭ Tomşa) porunci îndată sĕ se taie, şi elŭ însuşĭ îl lovi celŭ d'ântêiŭ cu buzduganul.

Împĕratul turcescŭ, din dată ce'ĭ aduseră pe Wisniowiecki, porunci sĕ'l spêndure pe cârligŭ (împreună) şi cu Piaseckit, iar pe ceĭ-l-alţĭ, atât Polonĭ cum şi (Rutenĭ) Volinianĭ, îĭ surguni peste mare la galere; şi trămise la domniă iar pe acelŭ Alexandru, pe care l'a fostŭ pusŭ regele polonŭ, (şi) carele când veni la ţéră, avea cu sine o mare óste de Tătarĭ, carĭ devastară atuncĭ jumĕtatea Moldoveĭ; iar Turciĭ aŭ şi rĕmasŭ pe lîngă dênsul, şi ţéra se supuse, iar Tomşa cu Moţocŭ şi cu Spanciocŭ fugiră la Polonia, pe carĭ regele polonŭ, acelaşĭ Sigismund, porunci sĕ se taie în Leopole, pentru că pe atâţia ómenĭ d'aĭ luĭ trămiseră la Turcia, iar altora le tăiaseră nasurile.

Acelaşĭ Alexandru, când sosi la domniă, într'o singură ḑi porunci Turcilorŭ sĕ ucidă 60 boierĭ Moldovenĭ, pe carĭ îĭ poftise la prânzŭ, şi dupĕ aceea persecută pe fórte mulţĭ alţĭ boierĭ.

Aceluiaşĭ Alexandru îĭ porunci sultanul Suleiman, a dărma cetatea moldovenească Neamţul.

Tot în ḑilele luĭ, principele ungurescŭ Ión reanexă către Ungaria Balta şi Ciceiul, cetăţile ce le-aŭ fostŭ dăruitŭ regele Matiaş luĭ Stefan-vodă.

Powiaty w wszystkiej ziemi Woloskiej.

Powiat Bełgracki	Powiat Kurligatorski
— Tehinecki	— Jasski
— Kidziacki	— Fzyńsakie
— Łopuszyński	— Kohurłowski
— Wasłujski	— Tekuczowski
— Horiowski	— Putneński
— Sorocki	— Hadziowski
— Chocimski	— Tutowski
— Czarnowiecki	— Totruski
— Suczawski	— Bakowski
— Chorłowski	— Romański
— Dorohiński.	— Niemiecki

Summa wszystkich powiatów 24, także wiele Purkułabów i Watahów, to jes starost albo chorążych.

Z tych wszystkich powiatów bywa ludzi ku bitwie i strażam 8,000, a kiędy jeno nemsowie bywa ich 3000, ale teraz pusto.

Urzednicy Wojewody Woloskiego.

Hetman Dwornik.
Górny Dwornik.
Dolny Dwornik, co przy hospodaru tenże marszałkiem.
Logofetów trzej, po naszemu Kanclerzy.
Wisterników trzej, po naszemu Podskarbich.
Stolników albo Krajczych trzej.
Poharników albo Podczaszych trzej.
Diaków starszych co nad pisarzmi trzej.
Usarów trzej, co nad Usarami, jakoby komornicy.
Kurtianów, jakoby u nas Dworzanów, nad nimi starszych trzej.
Komisów albo Koniuchów trzej
Kuchmistrzów, albo Sokarzów trzej.
Armaszów, co na kata gonią, starszych nad nimi trzej.
Aprodów co przy hospodaru w komorze trzej.
Pitarów co nad chlebem trzej.
Piwniczych trzej.
Spatarów albo po naszemu mieczników trzej.

Każdy z tych urzędników mają młodszych pod swą mocą niemały poczet, a kiedy co który wystąpi, nie karzą słowy, jeno kijem o różne rzeczy, a o zdrady, o które tam nie trudno, sam hospodar karze zaraz gardłem, on sam sądzi

Summa wszystkich hospodarów dwadzieścia i ośm.

Summa wszystkiego tych hospodarów panowania 214.

Districtele din tótă ţéra Moldoveĭ.

Districtul Cetatea-albă.	Districtul Cărligătura
— Tihinea	— Iaşĭ
— Chighéciu	— Fălciŭ
— Lopuşna	— Covurluiŭ
— Vasluiu	— Tecucĭu
— Orheĭu	— Putna
— Soroca	— Adjudŭ
— Hotinŭ	— Tutova
— Cernăuţŭ	— Trotuşŭ
— Sucéva	— Bacăŭ
— Hărlĕŭ	— Romanŭ
— Dorohoiŭ	— Neamţŭ

Numĕrul tuturorŭ districtelor 24; tot atâţĭa pârcălabĭ şi vătavĭ, adecă (nisce funcţiunĭ corespundĕtóre cu ceea ce se numesce în Polonia) starostĭ şi stegarĭ.

Din tóte aceste districte se adună ostaşĭ şi grănicerĭ 8000, ĭar când suntŭ numaĭ nemeşiĭ 3000, dar acum e deşertŭ.

Funcţionariĭ luĭ vodă moldovenescŭ.

Hatmanul (care este şi) vornicŭ.
Vornicul (ţereĭ de susŭ.)
Vornicul (ţereĭ) de josŭ, care este şi şambelanŭ pe lîngă Domnŭ.
Treĭ logofeţĭ, ca la noĭ cancelarĭ.
Treĭ visternicĭ, ca la noĭ Podskarbĭ.
Stolnicĭ, adecă (în limba polonă) Krajczy, treĭ.
Paharnicĭ, adecă (în limba polonă) Podczaszy, treĭ.
Diacĭ maĭ marĭ, cari suntŭ peste scribĭ, treĭ.
Uşerĭ treĭ, cari suntŭ maĭ marĭ peste uşerĭ, unŭ felŭ de Komorniki (în Polonia).
Peste curtenĭ, unŭ felŭ de Dvorenĭ (în Polonia) suntŭ treĭ maĭ marĭ.
Comişĭ, adecă peste caĭ, treĭ.
Bucătarĭ séŭ socarĭ, treĭ.
Peste armaşĭ, adecă călĭĭ suntŭ treĭ maĭ marĭ.
Aprodĭ pe lîngă persóna Domnuluĭ, treĭ.
Pitarĭ, cari suntŭ peste pâne, treĭ.
Pimnicerĭ, treĭ.
Spătarĭ, ca la noĭ miecznik, treĭ.

Fie-care din acestĭ funcţionarĭ are sub puterea sa maĭ mulţĭ inferiorĭ, şi când vre-unul se abate (de la datorie), nu'l pedepsescŭ pentru vine cu cuvinte, ci cu bĕţŭ, ĭar (cât privesce) trădările, cari acolo nu suntŭ rare, le pedepsesce îndată cu mórtea însuşĭ vodă: elŭ singurŭ judecătorŭ.

Numĕrul tuturorŭ domnilorŭ: douĕ-decĭ şi optŭ.

Suma domnieĭ tuturorŭ acestorŭ domnĭ, (anĭ) 214.

DESPRE POPORUL
MOLDOVEĬ SI AL ȚEREĬ ROMÂNESCĬ

DE

MIRON COSTIN

MARE LOGOFETŬ AL ȚEREĬ MOLDOVEĬ

OPISANIE ZIEMI
MOLDAWSKIEJ I MULTANSKIEJ

PRZEZ

MIRONA COSTYNA

WIELKIEGO LOGOFETA ZIEMI MOLDAWSKIEJ.

Najjaśniejszemu i niezwyciężomenu monarsze Sarmackiemu lanowi III, i bożej łaski królowi Polskiemu, mojemu wielge miłościvemu i dobrodziejowi.

Wstyam się muzy mojej Sarmackiej przed Najjaśniejszym i niezwyciężonym Majestatem Waszej Królewskiej Mości, Pana mego miłościwego, nie z tego, żeby ona nie miała zdołać największym materyom i najsubtelniejszym geniuszom, ale z mego w języku tym niedostatku; bogatszy bowiem on jest, aniżeli sławny łaciński język, który siła w sobie zawiera pożyczonego z greckiej mowy, jako się widzieć daje z tych słów: philosophia, złożone ex φίλος et σοφία; theologia ex Θεὸς et λόγος; astronomia ex ἀστὴρ et νόμος; geographia ex γῆ et γράφω. Te słowa po łacinie żadną miarą jednem słowem wymówić się nie mogą, a oni dawni Słowacy wszystkie te słowa swoim wyrazyli językiem, niepożyczając u dawnych greków, bo philosophią lubomudriem nazwali, co też wyraża co φίλος et σοφία, bo σοφία po grecku znaczy mądrość; dostatecznie tedy philosophia po słowieńsku lubomudrie, a polską mową może się mówić lubomądrość; tak theologia bogoslowije bo Θεός po grecku Bóg a λόγος po grecku słowo; to pięknie Słowianie theologią bogosłowijem nazwali; po polsku może się nazwać bogosłowstwo, theolog wybornie bogosłow albo bogoslowiec; jak astronom po slowieńsku hwiezdoczetec, a po polsku może się mówić gwiazdomieniec; astrolog po słowieńsku hwiezdosłow, po polsku gwiazdosłów; geometria po słowieńscu zemlometrie, bo γῆ po grecku ziemia a μετρῶ mierze, to dobrze geometrik jednem słowem polskiem ziemiomierzec, a po łacinie jednem słowem wymówić się nie może; tak i geograf ziemiopis i inszych słów wiele u Sławian swoją mową niepożyczając od drugich języków wyrażonich jest.

Mój zaś w nim niedostatek z oddalenia częstego używania przez lat kilkadziesiąt Jednak jako Bóg na niebie, którego tu na ziemi królowie namiestnikami są, przyjmuje od wielkich i SS. ludzi piękną i obszerną oratię tak jako przyjmuje i od prostaczka jedne z szczerego serca pochodzące Kyrie elejson; tak i Wasza Królewska Mość Pan mój Miłościwy będąc namiestnikiem Boga racz przyjąć miłościwie tę małą historią nie wybornemi słowy wyrażoną.

Powabił mnie do tego Waszej Królewskiej Mości Pana mego miłościwego Geniusz, którym jak o wszystkich wielkich i szerokich państwach masz wiadomość, tak i o mniejszych ziemiach i ich początkach WKMość Pan mój miłościwy pytać się raczysz. A sławni państw WKMści historykowie lubo przy dziejach Prześwietnego Królestwa tego i Wołoskie i Multańskie sprawy wojny wspominają często, i że są z Włoch mieszkańcy tych ziem, osobliwie Kromer, Piasecki oznajmują. Ale kiedy i przez kogo ze Włoch tu w Dacie sprowadzeni są, wiedzieć nie chcieli, ani o powtórnej osadzie tychże ziem moldawskiej i multańskiej żadnej wiadomości nie mają. W czem bardziej węgierskim historykom dziwić się potrzeba, bo z między nich powtórną osadą z wyższej Daciej w niższą Dacię zeszli, i nie tylko to, że są prawdziwemi Rzymianami, o tym narodzie pisali, ale i dysputują przeciwko tym, którzyby inaczej rozumieli prawdziwą *coloniam romanam* przez Trajana cesarza rzymskiego wprowadzoną, twierdzac. A kiedy osiedli po Dunaj, Czarne morze i Dniestr po spustoszeniu pierwszej osady nie postrzegli i nie wiedzą przez kogo i kiedy w czem się tam jeden z nich Topeltyn, imieniem Dak wyznaje pisząc: *sed quo tempore*

Pré-luminatuluĭ și nebiruituluĭ Domnŭ al Sarmaţilorŭ Ioanne III, cu mila luĭ D-ḍeŭ regele Poloniel etc. stăpênul meŭ multŭ-graţiosŭ și bine-făcĕtorŭ.

Mĕ rușinezŭ de musa mea sarmată înaintea pré-luminateĭ și nebiruiteĭ înnălţimĭ a Maiestăţiĭ-vóstre regalĭ, stăpêne pré-graţiosŭ; nu pentru că acea musă n'arŭ fi în stare de a învinge lucrurile și ideele cele maĭ marĭ și maĭ gingașe, ci din causa neadjunsuluĭ meŭ în limba polonă; uă limbă maĭ bogată de câtŭ chiar vestita limbă latină, care cuprinde uă mulţime de espressiunĭ grecescĭ necessarie, precum suntŭ: «philosophia» (ex φίλος et σοφία), «theologia» (ex Θεὸς et λόγος), «astronomia» (ex ἀστὴρ et νόμος), «geographia» (ex γῆ et γράφω), pe când Slavoniĭ le possedă pe tóte fără adjutoriul vechiuluĭ ellenismŭ: «philosophia»—любомѹдріе (φίλος—люб, σοφία—мѹдріе) séŭ maĭ polonesce lubomandrosc; «theologia»—богословіе (Θεὸς—бог, λόγος—слово), uă frumósă rădecină, din care Poloniĭ potŭ forma: theologia—bogoslowstwo, theologus—bogoslow séŭ bogoslowiec; precum încă și următórele: astronomus—slavonesce звѣздочетец, polonesce gwiazdomieniec; astrologus—slavonesce звѣздослов, polonesce gwiazdoslów; geometria—slavonesce землемѣріе (γῆ—землиа, μετρῶ—мѣрю) de unde Poloniĭ lesne potŭ face ziemiomierzec, ceea ce Latiniĭ n'arŭ putea esprime prin unŭ singurŭ cuvêntŭ; geographus—ziemiopis; și maĭ multe alte, esprimabilĭ curatŭ slavonesce, fără împrumuturĭ din alte limbe.

Defectul meŭ în limba polonă este consecuenţa lipseĭ de practică în cursul maĭ multorŭ anĭ. Totușĭ, precum D-ḍeul, aĭ căruĭ locoţiitorĭ pe pămêntŭ suntŭ regiĭ, priimesce de uă potrivă falnica și avuta rugă a ómenilorŭ marĭ și a celorŭ sânţĭ, și unŭ simplu «Kyrie eleison» înălţatŭ din nefăçiarnica ânimă a unuĭ omŭ naivŭ; de assemenea și regésca vóstră majestate, pré-graţióse stăpênĕ, sĕ bine-voiţĭ a priimi cu îndurare acéstă istorióră, desbrăcată de cuvinte ornate.

Amŭ fostŭ îndemnatŭ la lucrare prin geniul înseĭ regaleĭ vóstre majestăţĭ, stăpêne pré-graţiosŭ, vĕḍêndu-vĕ că, pe când adunaţĭ sciinţe despre monarchiele cele marĭ și întinse, nu desdemnaţĭ de a cerceta începuturile și starea ţerrelorŭ celorŭ maĭ mĕnunte. De și istoriciĭ polonĭ ceĭ vestiţĭ, pe lîngă cele petrecute în acestŭ înfloritŭ regatŭ, adesea menţionézá și evenimentele militare ale Moldoveĭ și Ţĕrreĭ-Românescĭ, éră maĭ vêrtosŭ Cromer și Piasecki recunoscŭ și origina lorŭ italiană; totușĭ eĭ nu-'șĭ băteaŭ capul de a sci când și de către cine adusu-s'aŭ Italianiĭ în Dacia și nu aveaŭ nicĭ uă noţiune despre a duoa descălecare a Moldovenilorŭ. Și maĭ de mirare trebuĭ sĕ fie uă așa tăcere din partea istoricilorŭ ungarĭ, nu numaĭ pentru că Româniĭ locuiseră chiar între dênșiĭ maĭ înainte de a se pogorî pentru a duoa óră în Dacia inferióră, ci încă maĭ vêrtosŭ pentru că înșișĭ aceĭ istoricĭ justifică adevĕrata origină romană a poporuluĭ nostru, și se revoltă contra acelora carĭ ne tăgăduescŭ cualitatea de «colonia romana», fondată de către Trajan. Eĭ n'aŭ pututŭ afla când și subt a cuĭ povĕţuire s'a operatŭ a duoa așeḍare a Românilorŭ pênĕ la Dunăre, Marea-Négră și Nistru, dupĕ ce se pustiise așeḍarea cea primitivă. Sasul Toppeltin se rostesce verde în acéstă privinţă: «sed quo tempore gens intra montes et Tyram flu-

gens intra montes et Tyram fluvium consedit, omnino non scio. My zaś co do pierwszej Trajanowej osady, z nich, że mamy, świadczy Trejan szaniec wiecznym świadkiem; świadczy mowa i niżej wyrażoni historykowie. A o powtórnej osadzie mamy wiadomość z samych monasterów, który każdy swego fundatora Hospodara żywot i *annales* terminowali, mamy i historyka najpierwszego Jewstratego Logofeta trzeciego. Mamy drugiego po nim Urekiego, dwornika wielkiego, ziemie dolnej. Ale i sam wiek jeszcze nie zatłumił wiadomości, bo od czterech set lat, jako Dragosz wyszedł z Maromoreszu a Negrut od Oltu, nie wynosi wiek ten nad pięciu człowieka zdrowo żyjących jeden z drugiego i jeszcze trwa niemal w każdego powieści o tem. Oddając tedy tę małą historią o tych ziemiach pod nogi Najjaśniejszego i Niezwyciężonego Majestatu Waszej Królewskiej Mósci Pana mojego Miłościwego i Dobrodzieja, pod nogtegoż Majestatu i Pańskiej jego Clementiej i samego siebie podrzucam.

Najjaśniejszego i Niezwyciężonego Majestatu
Waszej Królewskiej mósci
Pana mego Miłościwego

wierny poddany

i najniższi podnóżek

Miron Kostyn,
Logofet wielki ziemi Moldawskiej.

W Daszowie *ex domo venationis*
anno 1684, in Julio

Authorowie, z których sie wybrala ta historya.

1. Wybory greckie *de quatuor Monarchis*.
2. *Quintus Curt.* o Dakach *in vita Alexandri Magni.*
3. *Dion in vita Trajani.*
4. *Eutropius in vita Had.*
5. *Bonfinius de rebus Hungariae.*
6. *Toppeltinus de origine Hung. et ocasu.*

Swiadkowie o powtórnej osadzie:

1. Żywoty *et annales* Hospodarów po monasterach moldawskich i multańskich.
2. Jewstraty Logofet trzeci Moldawus.
3. Ureke dwornik wielki dolnej ziemie moldawskiej. — Ten wyzwolonych szkół uczył się w koronie polskiej.

«vium consedit, omnino non scio.» *In cât se atinge de noĭ înşi-ne, apoĭ asupra primeĭ colonisărĭ noĭ avemŭ marturĭ şi eternul şanţŭ al luĭ Trajan, şi limba nóstră, şi pe istoriciĭ menţionaţĭ maĭ la vale; éră despre a duoa colonisare, culegemŭ scirĭ de prin monastirile unde se păstréză vieţile şi «annales» domnilorŭ ctitorĭ; şi maĭ avemŭ şi istoricĭ aĭ noştri: celŭ maĭ bunŭ — Eustratiŭ al 3-lea logofĕtŭ, şi celŭ după dênsul: Urechea mare vornicŭ de ţérra de josŭ; şi maĭ în sfêrşitŭ, nicĭ însuşĭ cursul timpuluĭ n'a pututŭ sterge pênĕ acum tradiţiunea acelorŭ ḑile, de vreme ce ceĭ patru secolĭ trecuţĭ încóce de la Marmureşeanul Dragoşŭ şi de la Olteanul Negrul, nu forméză de cât vr'uă cincĭ generaţiunĭ sănĕtóse, în cât maĭ toţĭ Româniĭ aŭ pututŭ sĕ apuce câte-ceva de la părinţĭ.* Aşa dar, suppunêndŭ acéstă istorióră, despre Moldova şi Téra-Românéscă, sub piciórele nebiruiteĭ şi pré-luminateĭ înălţimĭ a regaleĭ vóstre majestăţĭ, stăpêne bine-făcĕtorŭ şi pré-graţiosŭ, suppunŭ totŭ-d'uă-dată pe mine însu'mĭ domnesciĭ vóstre îndurărĭ.

Al pré-luminateĭ şi nebiruiteĭ regaleĭ vóstre majestăţĭ, stapêne graţiosŭ, credinciosŭ suppusŭ şi plecatŭ servŭ.

In Daszow, «ex domo venationis anno 1684. in Iulio.»

Miron Costin

Mare logofĕtŭ alŭ ţĕreĭ Moldoveĭ.

Autoriĭ, pe cari se razemă acéstă istoriă.

1. Cullegerĭ grecescĭ «de quatuor Monarchiis»;
2. «Quintus Curtius» despre Dacĭ «in vita Alexandri Magni;»
3. «Dion in vita Trajani;
4. «Eutropius in vita Hadriani;»
5. «Bonfinius de rebus Hungariae;»
6. Toppeltinus de origine Hungarorum et ocasu.»

Marturĭ (swiadkowie) **Despre a** doua descălecare:

1. *Vieţele «et annales» Domnilorŭ, de prin monastirile moldovene şi muntene;*
2. *Eustratiŭ al 3-lea logofĕtŭ «Moldavus.»*
3. *Urechea mare vornicŭ de ţéra de josŭ, care a învĕţatŭ litteratura în şcólele polone.*

ROZDZIAL I.

O NARODZIE MOLDAWSKIM I MULTAŃSKIM

O pierwszej ocadzie jego przez Trajana, cesarza rzymskiego.

Ojczyznę opłakaną i biednych mieszkańców
Moldawskiej ziemie powiem ci: niegdyś od szańców
Trajanowych osiedli Dacie oboje,
Aż ich czas i długi wiek rozdzielił na troje.
Pierwszy w ziemi grodów siedm pod Węgrami byli,
Wraz z Dakami Trajanem wprowadzeni żyli;
A Moltanie od Oltu, albo z gór Montanie,
Osiedli juz powtórnie po pierwszym Trajanie;
Trzecia część jest Moldawa, od rzeki Mołdawy,
Z jaskiń Maromorejskich po morskie żuławy,
Tak tamci jako i ci Rumynami słyną;
Niech w tem żaden nie wątpi, że od Rzymu płyną.
Muzo przebacz Sarmacka, że twym wychowanym
Pięknie synom nie zdołam, piersiom twym kochanym,
Których luboś swojemi piersiami karmiła,
Lecz ważyłaś i skarbu na mamki tak siła
Zaciągając dalekich bogiń z Helikonu,
I jak wiele spiewaczek jest w koł Helesponu,
Aretuz i Pijerid z Sycilskich stron panny,
Nie zbyli się przed niemi Assyrskie Dianny;
Po nad Moldawshą ziemię di gdy przelatywały
W sławne wolne Królestwo, mnie wtąd dolegały
Tyrańskie Neronowe sceny niesłychane,
Łupiestwa, okrucieństwa niewypowiedziane.
Ale pozwól przynajmniej prostym głosem zjawić,
Skąd naród jest wołoski, światu to objawę,
I pod srogiem tyraństwem jak długo są żywi;
Przy synach twych sierota niech się też pożyw
Już potężna moc rzymska na dół się chyliła
Dla okrucieństwa tyranów, a Daków już siła
Górę brała wojenną, i już zabiegami
Pustoszyli powiaty rzymskie najazdami
I w samę Italię wpadali bezpieczni,
Aż i trybut zbierali i zdali się wieczni
Być w swych siłach nad Rzymen za Domicyana;
Po nim Trajana sobie Rzym obrał za pana.
Ten już inszym porządkiem wzbudził rzymskie siły,
Obumarłe wpół członki państwa w niem ozyły;

CANTUL I.

Despre prima colonisare sub Trajan, împĕratul Romeĭ.

Voiŭ sĕ-ţĭ descriŭ patria lăcrimată şi pe bieţiĭ locuitorĭ aĭ pămêntuluĭ românescŭ, colonisaţĭ uă dată în ambele Dacie pênĕ la şanţul luĭ Trajan, şi desbinaţĭ apoĭ prin îndelungul şirŭ de secolĭ în următóriele treĭ ramurĭ:

1. Ardealul, unde, petrecêndŭ din timpul luĭ Trajan la unŭ locŭ cu Daciĭ, Româniĭ aŭ cădutŭ apoĭ subt Ungarĭ;

2. Ţéra Oltuluĭ séŭ Munteréscă, înfiinţată deja în urma mareluĭ Trajan;

3. Moldova, de pre numele apeĭ, întindêndu-se de la pescerele marmureşene pênĕ la talazurile Măriĭ.

In câteşi-trele ţĕrĭ, poporul se fălesce cu numele de Românĭ şi nicĭ se póte înduoi cine-va cumcă se trage din Roma!

Iartĕ-mĕ musa polonă, décă nu voiŭ îndestula cum se cade pe alintaţiĭ sĕĭ fiĭ, carĭ d'ântêiŭ aŭ fostŭ adăpaţĭ la însuşĭ sênul mumeĭ şi apoĭ încredinţaţĭ, fără cruţare de spese, în mânele dădacelorŭ, ademenite de departe: dine de pe Eliconŭ, cântăreţe din giurul Elespontuluĭ, virginalele Aretuze şi Piaride din regiunile Siciliеĭ, ba încă şi Dianile Assyrieĭ . . .

Sciŭ bine că, în sborul lorŭ catre gloriosul şi liberul regatŭ polonŭ, elle treceaŭ câte-uă-data în calea lorŭ şi d'asupra pamêntuluĭ românescŭ; déră vaĭ! atuncĭ le înspaimêntaŭ neaudite scene de uă tirania neroniana, jéfurĭ şi préde nepovestite!

Astŭ-felŭ, dea-mi-se voiă de a arĕta lumiĭ, bine-rĕŭ, de unde se trage neamul românŭ? şi cât timpŭ trăgênatu-şi-a elŭ viaţa subt asprul despotismŭ? In acestŭ modŭ, îmĭ voiŭ mărturisi orfana mea recunoscinţă pentru bine-facerile polone!

Deja gróznica tăriă a Romeĭ scădea din causa crudimiĭ tiranilorŭ; éră Daciĭ se întăriaŭ peste sémă şi nu încetaŭ de a devasta, prin incursele lorŭ, provinciele imperiuluĭ, călcândŭ fără frică pênĕ şi Italia, luândŭ tributŭ, şi părêndŭ stăpênĭ neturburaţĭ aĭ Romeĭ, maĭ vêrtosŭ sub Domiţianŭ.

Déră pe tronŭ urmâ alesul poporuluĭ Trajan. Elŭ reformâ organisaţiunea imperiuluĭ, reînviâ membriĭ pe jumĕtate morţĭ, adunâ oştĭ nenumĕrate, peste 600,000 soldaţĭ, afară de căsaşĭ destinaţĭ pentru colonisare.

Era obiceiŭ la Romanĭ, că prisosul populaţiuniĭ, pe câţĭ nu-ĭ putea hrăni teritoriul Italieĭ, guvernul îĭ espedia prin sorţĭ cu grămadă în alte ţere maĭ despoporate séŭ în carĭ ferbea spiritul revoluţionarŭ, aşedândŭ acolo pe ómeniĭ credincioşĭ din Italia, ostaşĭ séŭ gospodarĭ, ca sĕ locuĭască şi sĕ apere nuoa plantaţiune, numită: «colonia.»

Astŭ-felŭ făcu şi Trajan, celebrul împĕratŭ al Romeĭ. Strânse glóte din poporósa Italiă şi, cu steagul în frunte, le mişcâ asupra Dacilorŭ. Déră regele acestora, viteazul Decebalŭ, era şi elŭ gata: îşĭ trecu călĕreţiĭ peste Dunăre, dede Romanilorŭ în Misia uă bătăliă înverşunată, şi fu biruitŭ . . . căcĭ lumea nu avea pe atuncĭ alţĭ ostaşĭ, ca braviĭ Romanĭ, cu maĭ mare bărbăţiă şi cu maĭ multă răbdare.

Invingĕtorul Trajan stătu pe ţĕrmul Dunăriĭ şi, adunândŭ d'împregiurŭ

Wojska nie policzone; sześć kroć sto tysięcy
Samego miał żołnierza w wojsku swym, a więcej
Dla osady z żonami domatorów ruszył
Ze wszystkiej Italiej losem lud poruszył
Niezmierny, i którego ogarnąć nie mogła
Włoska ziemia i żywić gruntami nie zmogła.
Bywał zwyczaj u Rzymian, że gdy jaką stronę
Nie osiadłą lub zdradną widzieli w obronę,
(*Coloniam* to zwali) swoim osadzali
Ludem wiernym z swoich państw i tam wprowadzili
Nie tylko lud wojenny, ale i domowych
Na nowe osiedliny gospodarzów nowych.
Tak uczynił i Trajan rzymski cesarz sławny,
Zwiódł z gęstej Italiej lud, już i bój jawny,
Ruszył na przeciw Dakom w siłach nie pośledny;
I Decebal, król bitny, za Dunaj swój jezdny
Naród spławił w Missię i dał srogą bitwę
Rzymianom, ale przegrał Marsową gonitwę
Mężnych Rzymian na ówczas, nad których świat nigdy
Ani mężniejszych ani na wojenne biedy
Trwalszych nie miał. Zwycięzca na Dunajskim brzegu
Stanął Trajan, roboczy lud zbiwszy w okręgu;
Most zbudował z kamienia za cud na Dunaju,
Gdzie po dziś dzień są rumy na Multańskim kraju.
Nie ostatnia ta bitwa Rzymianom z Dakami;
Po tej stronie Dunaju stanęli wałami,
Gdzie się dzieli Dacjia wyższa od Multańskiej
Niższej Dacji; toż imię dawne i Moldawskiej
Stronie. Tam sroga bitwa znowu z Decebałem,
Daków królem, powstawa i z takim zapałem,
Że aż póki nie poległ sam król na tym placu,
Ruszyć Daków Rzymianie z Marsowego tańcu
Zgoła nie mogli; w tem w świat się już Dakowie
Sypia, a na ich miejsca wstępują Włochowie.
Dzieli Trajan te ziemie i samych Rzymianów
W niższą kładzie Dacyę, i po zamkach panów
Dominos, z kąd po dziś dzień w tych obóch domu państwach
Imię tylko zostało w tureckich tyrańsťwach;
Wyższą jednak Dacyę, Siedmigrodzką teraz,
W pół swojemi osadził nie znosząc ich oraz
Zewsząd, tylko by dalej głowy nie wznosili
I na Rzym z rebellią już się nie głosili,
Jako z ciślejszych już miejsc *praesidia* dawszy,
Miejsca zaś obszerniejsze Rzymiany zasławszy,
Gdzie teraz w urodzajach obfita Moldawska

lucrătorĭ, zidi miraculosul podŭ de pétră, ale căruĭ ruine aŭ rĕmasŭ pênĕ astădĭ în Ţéra-Românéscă.

Déră nu se sfîrşise încă lupta Romanilorŭ cu Daciĭ intărindu-se de astă parte a Dunăriĭ, acolo unde *Dacia superióră séŭ Ardealul se hotarasce cu Dacia inferióră séŭ Moldo-Muntenia* 1). Daciĭ renuoescŭ resboĭul cu uă aşa furiă, în cât Romaniĭ n'arŭ fi pututŭ face unŭ pasŭ înainte, déca n'arŭ fi cădutŭ mortŭ însuşĭ regele Decebalŭ : urméză răsipa Dacilorŭ în tóte părţile, şi înlocuirea lorŭ prin Italianĭ.

Trajan organiséză ţerele cucerite.

In Dacia inferióră, elŭ aşédă numaĭ pe Romaniĭ sĕĭ, puindu-le capĭ asupra cetaţilorŭ «Dominos», de unde pênĕ acuma, chiar sub tirania ottomană, s'a conservatŭ în Moldo-Muntenia dacă nu maĭ multŭ, celŭ puçinŭ numele de «Domnĭ.»

Dacia superióră séŭ astădĭ Ardealul, Trajan o împopora cu Romanĭ numaĭ pe jumĕtate; şi anume, pentru ca Daciĭ ceĭ îngăduiţĭ acolo sĕ nu-şĭ maĭ pótă rĕdica fruntea, sculându-se asupra Romeĭ, aşedă pintre Dacĭ, în locurĭ strategice, straje séŭ «praesidia» din Romanĭ: *mulţumindu-se de a păstra romanimea neamestecată în întinsul spaçiŭ, unde astădĭ se află Moldova şi Ţéra-Românéscă, a cărorŭ fertilitate rivaliséză cu Egiptul, şi în cari coloniştiĭ stătură ca unŭ zidŭ al imperiuluĭ contra Tătarilorŭ* (Sciţilorŭ).

Hotarele cele vechie ale Dacieĭ eraŭ : despre apusŭ—cununa munţilorŭ, numiţĭ Iliricĭ maĭ'nainte de a deveni Unguresci; despre rĕsăritŭ—Nistrul; despre nordŭ—Polonia; despre sudŭ—Dunărea.

Poporul aceste ţere, Daciĭ, veniseră din părţile Tătăresci de unde aŭ eşitŭ şi Sachiĭ, Masageţiĭ şi Maghiariĭ luĭ Attila.

Nepoţiĭ Dacilorŭ suntŭ Saşiĭ, locuitoriĭ celorŭ şépte oraşe din Ardealŭ, dupĕ cari se numesce tótă ţéra (Siedmiogród, Siebenbuergen), pe care eĭ aŭ prefăcut'o într'unŭ felŭ de Italiă, ornând'o cu tîrgurĭ şi cârmuindu-se dupre legile lorŭ proprie.

Din cetăţile dacice cunóscemŭ Belgradul séŭ Cetatea-albă în Dacia inferióră. *Maĭ suntŭ cetăţile Hotinŭ, Neamţul, Sucéva . . . . déră musa mea tace despre începuturile lorŭ.* A eĭ să fie vina, séŭ a nesciinţeĭ autorilorŭ predecesorĭ? Orĭ-cum sĕ fie, e *sigurŭ că fundatoriĭ lorŭ aŭ fostŭ séŭ Daciĭ, séŭ Romaniĭ, una din duoĕ; şi apoĭ Domniĭ Moldovenĭ aŭ maĭ adausŭ unŭ al douilea rêndu de murĭ şi turnurĭ, precum se vede şi astădĭ.*

Cât de necesarie aŭ fostŭ acele cetăţĭ în acea vreme, când braviĭ lorŭ apărătorĭ respingeaŭ de pretutinde urdiele tătărescĭ! Cât de necesarie maĭ suntŭ ele acuma când D-deŭ încredinţéză mêntuirea nóstră braçiuluĭ tĕŭ, o! rege Ioane celŭ Mare! Insĕ vaĭ noĕ, le vĕdŭ năruite, de-mĭ vine a plânge! Cine óre fi-va în stare de a descri robia nóstră sub păgânĭ!

S'a întunecatŭ şi cetatea Tighineĭ; singură puternica *Chilia pe Dunare ne maĭ cam luminéză, fundată de către Genovesĭ ca şi portul Caffeĭ pe ţermul Crimeeĭ, pe când eĭ ţineaŭ în zălogŭ de la împĕraţiĭ bisantinĭ tóta Taurida şi litoralul măriĭ-Negre pênĕ la gurele Danubiuluĭ.*

1) **Precum vedeţĭ, acéstă duplă divisiune nu este o descoperire a D-luĭ Laurian.**

I Egyptowi równa także i Moltańska
Ziemie leżą; a odtąd ten naród w tych stronach
Od Tatarów Rzymianom został na zasłonach.
Dacya w swych granicach dawnych od zachodu
Górami otoczona, a Dniestrem od wschodu;
Góry Illiriskiemi przed wieki się zwały,
Póki jeszcze Magierów w sobie nie miewały;
Podolem od północy, z południa Dunajem,
A sam naród z Tatariy tu osiadł tym krajem,
Dachae skądże i Sachae i Massagietowie,
Potym z sławnym Atyllą wyszli Magierowie.
Dachae Sasów pradziady, którzy te Siedm-grodów,
Italskim miastom równe węgierskich narodów,
I po dziś dzień ozdobą porządni trzymają,
Śliczne miasta i prawa osobne swe mają;
Tych siedmiu miast imieniem Siedmiogrodzka ziemia,
A w niższej zaś Dacyi Białgrod tegoż plemia;
Dalsze zamki jak Chocim, Niamec i Soczawa: —
Muzo moja czegości tu już nie dostawa?
Czy twoja w tem niedola, czy nikt wspomniał o tem,
Czy Daki murowali, czy Rzymianie potem?
Na tych dwóch się nie mylisz; lecz powtórne baszty?
Bo każdy z nich dwoisty Hospodarów koszty.
Ach potrzebne natenczas, gdy Tatarom wstręty
Odważne z nich rycerstwo dodawało wszędy;
Ach potrzebne na teraz, gdy nasze zbawienie
Bóg zaczął twą prawicą Wielki Królu Janie!
Teraz w ruinach stoją, żal wspomnieć o Boże!
Bied naszych od poganów kto wymówić może?
Też zaćmienie nam czyni i zamek Tehiński,
Aż światłość nam przywraca potężny Kieliyski;
Który przez Janowerów na samym Dunaju
Stanał z ich panowania w Krymie i w tym kraju
Od Cesarzów Stambulskich, gdy morze trzymali
Wszystko czarne w zakładzie i Krymen władali,
Z kąd i Kafa w Taurice przez nich ze stanęła
Na morz , gdzie i flotta ich zawsze płynęła,
Turrim Neo-Ptolemi swych czasów Grekowie
Murowali, Soroki już Hospodarowie.
Lecz dalszych nie mało ruin, zamków znaki,
Jak około Romanu i Gałac przyznaki;
Dziurdziów także Braiła z Moltan Hospodarów
Są pamiątki wieczyste onych Bassarabów;
Od nich Bassarabia stronom tym wznieciła
Imię, mappom pisarzom daremnie wsławiła;

De Greci e facută cetatea «Turris-Neoptolemi» (Tatarŭ-bunarŭ).

Domnii Moldoveni zidiră mai în urmă cetatea Soroca.

Mai avemŭ în ruine remaşiţele altorŭ cetaţi lîngă Romanŭ şi lîngă Galaţi.

Ciurgiul şi Brăila suntŭ eterne suveniri ale acelorŭ Domni muntenesci *Basarabi, cari stăpêniseră uă parte a Bulgariei şi acelŭ ţermŭ al mării unde s'a lăţitŭ numele Basarabiei*, de şi câmpia Cetăţii-albe pênĕ la Euxinŭ a fostŭ totŭ-de-a-una moldovenéscă, *precum dovedescŭ mai multe urice ale purcalabiei de acolo.*

O, D-ḑeule Pré-înalte! cine óre va renasce acele timpuri? mai este óre vreuă speranţă că nu vomŭ peri chiar cu totul?

Astŭ-felŭ, dupĕ ce resturnase tot ce-i sta în cale şi întărise nuoele limite ale imperiului, Trajan se mişcă din Dacia, trece Siretul şi Prutul, smeresce Nistrul celŭ închisŭ prin selbatecele séle stânce, şi, *in totŭ cursul drumului, începêndŭ din Ţéra Românéscă, sapă urieşul şanţŭ, care a conservatŭ pentru eternitate numele împeratului!*

Apoi păşesce prin câmpii la Buhŭ cu vitéza şi numerósa-i óste; de aci nu 'lŭ opresce nici Niprul, nici Donul, care desparte Europa de Asia,

Tătarii, strimtoraţi şi împinşi pênĕ la cuibul lorŭ Tătaria cea Mare, vĕḑêndŭ şi starea împregiurărilorŭ şi violinţa năvalei, se supunŭ cu toţii şi rennoescŭ «pacta» cele închiăiate mai'nainte cu Pompeiŭ.

Tocméla era anume, ca ei sĕ nu atingă hotarele vastului teritoriŭ romanŭ şi sĕ trămită uă sută de ómeni de frunte de la curtea hanilorŭ la Roma, unde alergaŭ în persónă chiar unii din domnii tătăresci, când rivalisaŭ pentru domniă, Romanii reconciliându-i şi judecându-i dupre dreptate: unŭ generalŭ Romanŭ era mai multŭ de câtŭ unŭ rege barbarŭ.

Intrândŭ în Asia, *dupĕ ce prelungi pênĕ la Donŭ eternul sĕŭ şanţŭ*, Trajan în Bactriana, de acolo prin Persia şi prin deşerturile Mării-roşie, ajunge în Egiptŭ, unde în Cairŭ îşi închiăie viéţa.

Mire-se ori-cine unei asemenea puteri ne mai auḑite în ḑilele nóstre: unde este astăḑi monarchul, care într'uă singură dată, tot cu arma în mână, în timpŭ de câţi-va ani, sĕ fi strebătutŭ lumea? Cuceririle otomane suntŭ uă bagatelă!

Dupĕ unŭ resboiŭ de şése luni cu Egiptenii, Trajan muri obositŭ prin atâte fapte mari şi consumatŭ prin bóla desnodării vintrelui, numită grecesce disenteriă, şi despre care se povestesce cum că arŭ fi morbul celŭ mai vechiŭ pe faţia pămêntului şi celŭ mai propriŭ naturei umane: când lumea primitivă, liberă de miasme, nu cunoscea încă nici frigurí interne nici ulcere esterne, omul se corumpea numai prin desfrênarea poftei şi abundenţa multumirilorŭ.

De şi mortŭ, Trajan remase viŭ pentru Roma: lumea privesce pênĕ astăḑi eterna'i columnă, care probéză cât de nemuritóriă este gloria vóstră, o Domnii cei illustri! Ah, de ce óre monarchii ca Trajan nu trăescŭ în vecii vecilorŭ!

Oprócz ze Bassarabi część Missyi trzymali,
  Na krótki czas kąt morski, że ją tak nazwali;
Ale co ma do tego Białogrodzkie pole?
  Moldawia prawdziwa wszystkie te Podole,
Po sam Euxin, przywilej nie jeden to powié
  Burkałabstw Białogrodzkich; ale kto to wznowi?
Boże mój niedościgły, czy jest jeszcze jaka
  Nadzieja w tém, czy zginiem już i do ostatka?
A tak Trajan, wszyskiego przywróciwszy siły
  Świata, znowu do Rzymu zmocniwszy te tyły
Sam się ruszyl z Daciy, Syret, Prut przebywszy
  I obronny Dniestr w skałach pół dzikich nabywszy,
Kopie szaniec od Moltan zacząwszy ogromny,
  Który też imie trzyma Trojan w wiek potomny;
A od Dniestru do Bohu przez pola prowadził
  Mężne wojska i wielkie, sam Dniepr nie zawadził,
Od którego ruszywszy tam, gdzie Don już dzieli
  Od Europy Azyą, z wszystkich pól się zbiegli
Tatarowie spłoszeni do swojej ojczyzny,
  Do wielkiej Tartariej; widząc i przyczyny
Słuszne i moc gwałtowną wszyscy się poddali
  I dawne z Pompejuszem *pacta* swe przyznali.
Był taki z nimi akkord: rzymskich państw szerokich
  Najmniej się nietykali; sto osób wysokich
Pod chorągwie swym Hanom do Rzymu zsyłali,
  Ba nie jeden z Hanów ich i sami bywali
W Rzymie, gdy między sobą o Hańatwo walczyli.
  Rzymianie ich godzili, tak też graniczyli
Państwa, dzieląc między nie takie rzymskie państwo,
  Bywało nad królestwa jedne ich Hetmańatwo.
Wstąpiwszy już w Azyę Trajan dalej idzie,
  Szaniec wieczny za sobą po samy Don wiedzie
Z Tartariej do Baktry, stąd przez kraje perskie,
  Od Persów przez pustynie czerwono pomorskie
Do samego Egiptu państwa te obegnał,
  A w samym już Kairze i świat ten pożegnal.
I tu się niech przypatrzy potentiej takiej
  Każdy; w teraźniejszych wiekach świat nie ma takiej,
I Monarchi takiego, by jednym zachodem
  Świat okrążył za jednym kilku lat zawodem
Z pól nie schodząc; i czemu tureckim dziwuje
  Kto wojnom? który przez sześć miesięcy wojuje
W Egipcie; po swych pracach Trajanus zwątlony
  Słabością swych wnętrzności tamże pogrzebiony.
Dissenteryą zowią Grekowie, i o tej

Chorobie tak trzymają: że dawniejszej od tej
Świat nigdy nie słychiwał, ale jest najpierwszą
Ona w ludzkiej naturze chorobą dawniejszą,
Kiedy świat jeszcze nowy wolny od humorów
I swądów zaraźliwych zborów,
Chorób żadnych nie czynił w śmiertelnych naturach,
Ani febr w ciałach ludzkich, ni wrzodów na skurach;
Oprócz z zbyt rospustami wnętrzności słabiały,
Zbytnemi roskoszami w sobie się psowały.
Rzym jednak nieśmiertelnym Trajana pokazał,
Wieczna jego Columna światu to ukazał,
Że wieczna sława wasza sławni Monarchowie;
Czemu tacy na wieki nie żyją panowie?

ROZDZIAL II

O rozegnaniu osad Trajanowych przez Tatary i o mieszkaniu Rzymianów w górach.

Jak wspaniałe stróktóry na swych fundamentach
Są mocne, tak i trwają w swych apparamentach
Labirynty; tak kwitną, jak mają dozory
Owocorodne sady; tak role komory
Napełniają obficie, jak pracowitego
Miewają gospodarza, dozorçe sprawnego;
Jak okręt morski płynie, kiedy ma dobrego
Nauklera; stado wcale za nieospałego
Pasterza: tak i państwa w osobie jednego
Króla stoją w całości, za rządem którego
Rosną w siły królestwa, szerzą swe granice.
Z nierządu wielkie państwa na subtelnej nitce
Wiszą, czego przykładem przy mężnym Trajanie
Rzymskie potężne siły; a przy Adryanie
W tak lichą słabość poszły, że i most Trajanów
Na Dunaju zepsować kazał dla Tatarów,
Którzy już znowu byli pola te zalegli
Bliskie tych ziem, powtórnie w sąsiedztwie przyleglli.
O bardzo źli sąsiedzi Rzymianom nowotnym!
W tych tu krajach niedbalstwem aż nazbyt sromotném
Ani spędzał te ordy Trajanowym torem,
Ni swoich posiłkowal będąc domatorem,
Istrem się zasłoniwszy; takie niedostatki
U tego już cesarza; w raz wydać na jatki
Tak piękne prowincye. Trajanem nabyte,
Tatarskim inkursiom trakty już odkryte

CANTUL II.

Imprăştiarea colonielorŭ luĭ Trajan de către Tătarĭ.

Precum labirintul camerelorŭ în splendidele palaturĭ e cu atât maĭ durabile, cu cât maĭ durabilĭ suntŭ temeliele; precum fertilele grădine suntŭ cu atât maĭ înflorite, cu cât maĭ bună este priveghiarea; precum holdele suntŭ cu atât maĭ abunde, cu cât maĭ activŭ e stăpênul lorŭ; precum plutesce unŭ vasŭ pe mare sub povaţa deşteptuluĭ pilotŭ, séŭ precum turmele prosperă avêndŭ unŭ neadormitŭ păstorŭ; — astŭ-felŭ şi ţerele se conservă, crescŭ în putere, se lăţescŭ în hotare prin persóna unuĭ rege!

Monarchiele cele maĭ marĭ aruncate în neorênduélă, spênḑură pe uă aţă subţire: esemplu este puterea Romeĭ după mórtea vitézuluĭ Trajan.

Adrian aduse imperiul la atâta debilitate, în cât a stricatŭ pênĕ şi podul luĭ Trajan pe Dunăre, celŭ înfiinţatŭ contra Tătarilorŭ carĭ revenindŭ din nuoŭ în aceste locurĭ, érăşĭ cuprinseră părţile învecinate, necăjindŭ mereŭ pe coloniştiĭ romanĭ din Dacia.

Infundatŭ în uă pré-ruşinósă nepĕsare, Adrian se mulţumia cu provinciele dincolo de Dunăre, lăsândŭ pe Tătarĭ sĕ prede în cóce fără nicĭ uă frică, şi refusândŭ coloniştilorŭ ajutóre.

Prin uă curiósă fantasiă, pe când offeria măcelărieĭ tătărescĭ frumósă provinciă a luĭ Trajan, deschiḑêndu-le uă cale largă de a intra maĭ în ânima imperiuluĭ; Adrian, dispreţuindŭ durerea Romeĭ, petrecea a clădi în muntósa Traciă unŭ oraşŭ numitŭ dupre numele sĕŭ Adrianopole, în care — o! cine e în stare de a ghici séŭ de a înlătura nepĕtrunsa şi sânta voinţă a luĭ D-ḑeŭ! — a stătutŭ maĭ în urmă prima capitală a Turcilorŭ în Europa, strĕmutată apoĭ la Constantinopole.

Cu tóte astea, coloniele luĭ Trajan la începutŭ tot încă se maĭ ţineaŭ, alungândŭ pe Tătarĭ; şi când nu maĭ putură înfrêna furiósa mulţime, înăbuşitóre fără sémă pe tótă ḑiua, eĭ cu arma în mână s'aŭ retrasŭ în partea munţilorŭ, lăsândŭ pustiite superbele lorŭ oraşe.

Przez niedbalstwo cesarskie; on tym czasem wołał
  Adrynopol fundować — a Rzym na to bolał
W Traciej zbyt górzystej miasto swym imieniem
  Najmniej się nie turbując prowincyi zginieniem.
Pierwsza stolica Turków, Adryanopole,
  Tu w Europie dawniejsza, niżeli w Stambole
Z dopuszczeniami bożego, i kto świętej może
  Z kresu ruszyc woli twej nie pojęty Boże!
A z tem wszystkiem osady jeszcze się trzymali
  Trajanowe, zganiając Tatarów; a dalej
Już wytrzymać nie mogąc, mnóstwu szalonemu,
  Niezmiernie codzień w liczbie przybywającemu
Ledwie obronną ręką w góry ustąpili.
  Pustynią swe rozkoszne miejsca zostawili.
Z tąd i potomnym wiekom toż ominowały
  Tamte pierwsze, ze częste odmiany miewaly,
Bywać w tych bardzo ślizkich ziemiach i nietrwałe
  Pierwsze za sobą ciągnąć wieki pozostałe.
Ci od Moltan na Olcie w górach już osiedli,
  Po Herczeg i Faragasz te miejsca zasiedli.
Olt jest rzeka, która z gór tamtych lotem spływa
  Z źródła swego strumienie, z Gurgiewu wyrywa
Ardelskiej części ziemie, gdzie zaś do Dunaju
  Przebija się, rznie góry z Ardelskiego kraju,
W wielkóści zbyt wyniosłe twierdze niedobyte,
  Od Moltańskiej ziemie miejsca nie przebyte;
Monastery są teraz z powtórnej osady
  W wielu miejscach, i teraz pod wojenne zdrady
Tam się do nich udają od Oltu Moltanie,
  Przydawszy «m» Polacy; my zaś z gór Montanie
Zowiemy *a montibus*; tak biedni Rzymianie
  Z włoskich delicyi swoich w ciasnóściach mieszkanie
Swoje odtąd miewali, nie przez krótkie wieki,
  Lecz kilka set lat trwały tamte ich zasieki.
A tu ztąd, gdzie Moldawa, dłużej się trzymali,
  Po zamkach miejsc podgórskich Tatarom nie dali
Osiadać; lecz kiedy już do robót nie stało
  Czasów wolnych rolnikom i nie dostawało
Ani zamkom żywności, ani sami oni
  Żywić się już niemogli, w góry do obłoni
Zeszli i Maromoresz swemi dominami,
  Giurgiew i Czyk osiedli z swojemi dominami.
Są trzy rzeki, na wzdłuż gór płyną do Syotu
  W Tysę rzekę inaczej Tybisk; tam kłopotu
Swojego przed Tatary zbyli, a te miejsca

Acele migrațiunĭ ale primilorŭ secolĭ eraŭ menite de a se tot repeta în secoliĭ următorĭ, împlinindu-se adesea în timpiĭ maĭ nuoĭ ca uă profeţiă antică: alunecósă şi nestatornică a fostŭ totŭ-d'a-una posiţiunea ţerelorŭ nóstre

D'ântêiŭ uă sémă de romanĭ se suiră în munţĭ, aşeḍêndu-se pênĕ la Herţegŭ şi Făgăraşŭ (po Herczeg i Fagarasz), de unde ca săgéta sbóră fluviul Oltŭ, şi tăindŭ munţiĭ ardelenescĭ, ce se înalţă ca nisce inaccesibilĭ cetăţĭ, strebate apoĭ în Ţéra Românéscă şi se aruncă în Dunăre.

In aceĭ munţĭ, pe ţermiĭ Oltuluĭ, s'aŭ ziditŭ maĭ târḍiŭ maĭ multe monastirĭ, unde şi astă-ḍĭ, în ḍile de resboiŭ, obicĭnuescŭ a se adăposti Româniĭ ceĭ de acolo, pe carĭ Poloniĭ ĭĭ numescŭ Moltenĭ, adaugândŭ unŭ *m* către numele Oltuluĭ, éră noĭ «a montibus» ĭĭ numimŭ Muntenĭ.

Pe de altă parte, în ţéra unde astă-ḍĭ este Moldova, Romaniĭ se maĭ tot apăraŭ, respingândŭ pe Tătarĭ dela cetăţile cele de sub munţĭ; dar când resbelul ajunse a nu maĭ lăsa agricultorilorŭ timpul de a lucra, şi hrana începu a lipsi locuitorilorŭ, remânêndŭ însuşĭ forterețele fără provisiunĭ; se retraseră şi eĭ maĭ în adêncul munţilorŭ, aşeḍêndu-se Domniĭ lorŭ în Maramureşŭ, uniĭ la Giurgiu, alţiĭ la Cicŭ.

Suntŭ treĭ rîurĭ, carĭ, de-a-lungul munţilorŭ, curgŭ pênĕ la fluviul Tissa, numitŭ altŭ-felŭ Tibiscŭ: în acele locurĭ, pênĕ atuncĭ pustie, carĭ facŭ parte din Ardealŭ, refugiră Româniĭ contra Tătarilorŭ, dândŭ ţéreĭ numele de Maramureşŭ, séŭ găsindŭ deja acestŭ nume pentru noĭ neînţelesŭ.

In acea epocă purcede a se corumpe limba curatŭ latină a Românilorŭ, strecurându-se prin atâţĭa secolĭ: în locŭ de «Deus» se nasce *D-ḍeŭ* séŭ *Dumnedzeŭ* 1), «meus» — *al mieŭ*, «coelum» — *cserul*, «homo» — *omul*, «frons» — *frunte*, «angelus»—*yndzerul* . . . . déră totuşĭ *nu este nicĭ unŭ cuvêntŭ, care, séŭ la începutŭ, séŭ la sfêrşitŭ, séŭ la mijlocŭ, se nu resune maĭ multŭ séŭ maĭ puçinŭ latinesce*, remănênḍŭ unele chiar fără schimbare, precum: barba —*barba*, luna—*luna* . . . In urmă se maĭ introduseră vre-uă câte-va cuvinte ungurescĭ şi apoĭ, prin legăture cu biserica sêrbéscă, uă sémă de vorbe slavóne, însĕ pré-puçine......

Precum căḍuse limba ast-felŭ, din hotărîrea luĭ D-ḍeŭ, aŭ căḍutŭ şi puterile întreguluĭ imperiŭ romanŭ, cine óre este în stare de a stremuta séŭ de a îndrepta celŭ maĭ micŭ pasŭ contra voinţeĭ luĭ D-ḍeŭ, care pune capĕtŭ monarchielorŭ şi schimbare domnielorŭ, făcêndŭ ca unele sĕ se urce dupĕ pogorîrea celorŭ-l'alte, şi oprindŭ norocul de a sta nemişcatŭ pe unŭ locŭ?

Ce-ĭ dreptul, nu într'uă clipă se dărâmă imperiul: uă machină, care se clatină, nu se sprăvale de-uă-dată; şi lucrurile carĭ se potŭ spune iute, maĭ cu încetul se realiséză în faptă.

Dupĕ Adrian n'aŭ lipsitŭ Romeĭ şi vr'uă sémă de împĕraţĭ vitejĭ: marele Constantin, Leoniĭ, înţeleptul Eracliŭ, Justinianiĭ, afară de maĭ mulţĭ generalĭ plinĭ de gloriă nemuritóriă, şi ale cărorŭ numĭ eterne eŭ trecŭ aci cu condeiul; déră dupĕ strĕmutarea capitaleĭ şi reşedinţeĭ imperialĭ din Roma vechiă în Roma cea nouă séŭ Bisanţa, pe de uă parte luptele cu Perşiĭ, apoĭ

1) Scrisŭ aşa latinesce de către însuşĭ poetul,

Do Ardeiu należą, puste do ich zejścia.
Maromoreszem takim czy oni nazwali
Imieniem, czy przed niemi tegoż używali
Miejsca te, a ten wiek ich mowę corrumpuje,
Język czysty łaciński? czego nie zepsuje
Czas za długiemi wieki? już gdzie trzeba *Deus*
To *Dzeu* albo *Dumnedzeu*, *al mieu* miasto *meus*;
Taki mowy uszczerbek: gdzie *coelum*, to *czerul*;
Homo, *omul*; *frons*, *frunte*; *angelus*, *yndzerul*;
Żadnych jednak słów nie masz, żeby lubo przodkiem
Lub ostatkiem nie wspomniał albo samym śrzodkiem
Swojej najpierwszej mowy; stoją jedne wcale:
Barba-barba, tak *luna*; drugie barzo w małe
Rożnia, oprócz mało słów; potem i węgierskich
W ostatku sakrę wziąwszy od Serbów słowieńskich
Barzo mało jednak słów, a w tych wiekach może
Każdy tego doczytać świat odmienny; z kądże
Państwo rzymskie z sił swoich z boskiego wyroku
Odpadło; i kto może najmniejszego kroku
Ubliżyć albo ruszyć, kiedy Bóg zakłada
Pewny kres monarchiom i odmianą włada?
W świecie drugi wstępuje po pierwszego ześciu,
Bóg nakazał fortunie stać na jednem miejscu;
Lub nie razem to stało, bo po Adryanie
I walecznych monarchów miewali Rzymianie;
Nie wraz padnie machina chociaż się zachwieje
I ko się prędko mówi, nie tak prędko dzieje.
Lecz był wielki Konstantyn, byli Leonowie
Mądry był Herakliusz, Justinianowie,
I nie mało Hetmanów, w sławie nieśmiertelnych,
Nie wyliczam tu dalej takich imion wiecznych.
Kiedy zaś tu stolice w Bizantium wnieśli,
Z Rzymu starego w nowy majestat przenieśli,
Tedy więcej z Persami zabawy swe mieli,
Potem z Saracenami; lub uskramlać chcieli
Zachodne państwa, które prawom wykroczali,
A tu tych za Dunajem w przebadłą puszczali.
Ztąd wzniecone zerwanie i świętej jedności,
Za zgubą w Chrześciaństwie wzajemnej miłości;
Ztąd i zbytecznych disput w kościołach przybyło,
Gdy z znaczną państw chrześciańskich ruiną ubyło.
Pod te wieki Attyla z swemi Magierami
Wtargnał w te świata strony, z Juzbecku Jukrami,
Osiadł ziemie Pannońskie i siła świat z tego
Na wszystkie strony doznał; podobno Batego

cu Saracinii, şi cu spiritul revoluţionarŭ al provincielorŭ italiane; pe de altă parte dispariţiunea simţuluĭ fraternităţiĭ chrestinescĭ şi, dreptŭ consecuenţă, desunirea bisericelorŭ şi nisce deşerte dispute teologice; tóte astea, ruinândŭ în genere puterea chreştinătăţiĭ, ocasionară în speciă desevêrşita uĭtare a provincieĭ danubiane.

In acele timpurĭ, Attila cu aĭ sĕĭ Maghiarĭ séŭ Iugri, înrumpêndŭ în Europa din Iuzbek, cuprinse părţile Panonieĭ şi respândi împregĭurŭ uă teróre universală, uă teróre asemenea aceleĭ care maĭ in urmă însoçia numele luĭ Bati-hanŭ.

Astŭ-felŭ, vechiĭ eroĭ Romanĭ, rĕtăciţĭ prin munţĭ selbăteciţĭ în deşerturĭ de frica Tătarilorŭ, sub presiunea îndelungaţilorŭ anĭ, s'aŭ prefăcutŭ în nisce bruţĭ satirĭ, perdêndŭ civilisaţiunea obiceelorŭ italiane.

Dar tot maĭ remase şi maĭ rĕmâne câte ceva strĕmoşescŭ, care sĕ permită a recunósce viţa romană degenerată; a maĭ rĕmasŭ acea agerime a minţiĭ, cu care înḑestréză natura şi care nu dispare nicĭ uă dată cu totul . . . Se vede că eĭ nu maĭ suntŭ Romaniĭ ceĭ anticĭ; însĕ Macedoniĭ séŭ Atenieniĭ óre nu s'aŭ schimbatŭ şi eĭ de asemenea? Greciĭ păstrat'aŭ óre vechia lorŭ fineţă intelectuală? Spartaniĭ maĭ suntŭ óre ce aŭ fostŭ uă dată?

In acelŭ intervalŭ Maghĭariĭ întărindu-se, din principatŭ deveniră regatŭ, şi maĭ multe provincie limitrofe s'aŭ supusŭ tronuluĭ unguerescŭ, pe care domnĭaŭ cu temeiŭ urmaşiĭ celebruluĭ Attila.

Numaĭ Tătariĭ, dispreţuindŭ puterea Ungurilorŭ, nu conteniaŭ cu incursele, colindândŭ cu urdiele lorŭ pe munţĭ, pe ţermurile apelorŭ, pe câmpie, şi încercându-se de a strebate chiar în învecinatul Ardealŭ, unde semnele de pétră ale vagabundagĭu'uĭ lorŭ se vĕdŭ pênĕ astă-ḑĭ, maĭ cu sémă pe lingă Towaz, Oituz, şi alte rîurĭ maĭ micĭ.

Curmându-se răbdarea Maghĭarilorŭ şi domnindŭ regele Vladislaŭ, acesta se aprinse de dorinţa faptelorŭ marĭ şi, adunândŭ uă óste puternică, maĭ împinse la resboiŭ pe Romaniĭ ceĭ retraşĭ în munţiĭ Oltuluĭ şi aĭ Maramureşuluĭ.

Voioşĭ mergeaŭ la luptă Romaniĭ: eĭ îşĭ aduseră aminte strĕbunele virtuţĭ militare şi frumósele locurĭ, dania luĭ Trajan.

D'ântêiŭ respinseră vitejesce pe Tătarĭ din cuĭbul munţilorŭ, şi gonindu-ĭ apoĭ fără pregetŭ prin câmpŭ, ajunseră *pênĕ la Siretŭ, unde se află astă-ḑĭ oraşul Romanŭ.*

Aci urméză o nuoă bătăliă: înfrânţĭ, Tătariĭ se aruncă în undele Siretuluĭ, éră Romaniĭ măcellându-ĭ fără cruţare, astupă fluviul cu cadavrele duşmanilorŭ

Regele, răpitŭ la vederea acesteĭ băĭ tătărescĭ, strigă cu veseliă în limba maghiară: «seretem! seretem!» adecă: «îmĭ place! îmĭ place!» şi cuvêntul regale, prefăcêndu-se în numele fluviuluĭ, eternizéză gloria victorieĭ!

Acelŭ resboiŭ emancipă ţĕrile nóstre. Cât de ferictţĭ se simţiaŭ Româniĭ, recâştigându-şĭ patria perdută de către strĕbuniĭ lorŭ şi redeschiḑêndŭ porţile pentru a duoa colonisare!

Miały na się te kraje. Tak bohatyrami,
Którzy byli rzymskimi teraz satyrami,
Długi wiek ich przerodził w pustyniach żyjących,
Z postrachów Tatarskich się w górach tułających;
I tak się już od włoskich niby odstrychneli
Obyczajów wspaniałych; lecz te nie zginęli
Jeszcze ze wszystkiem u nich, gdyż nie są grubianie
Tak dalece, żeby ich nie znać, że Rzymianie
Są jeszcze; im została naturalna istność,
Która w rzeczach nie ginie, ale zawsze bytność
Natura w części trzyma; a czy ciż Rzymianie
Co bywali przed wieki? lub Macedonianie
Albo Atheńczykowie; czy ciż Grekowie
Nad narody subtelni? nie ci Lakonowie
Teraz, którzy bywali. A w tym już królestwo
Węgierskie siły wzieło, już nie było xięstwo;
Już się prowincyi wiele incorporowały
Królestwu węgierskiemu, i już panowali
Wszystkiem jak najgróntowniej tym sukcessorowie
Attyli węgierskiego, a ztąd Tatarowie,
Nie dbając na węgierskie siły, miejsca daléj
Zajeżdżając, w tych ziemiach znowu zalegali
Koczowiskami góry, na rzekach polany,
Pnąc się aż do Ardelu już z Siedmiogrodziany.
W sąsiedztwie sobie bliskiem, gdzie i teraz znaki
Koczowisk ich kamienne lepianki, majaki,
Towaz rzeka i Ojtuz ma tego dostatek,
I drugie rzeczki także; aże na ostatek
Nie ścierpieli Węgrowie tak bliskich sąsiadów,
Niespokojnych swym państwom pod boki podsadów.
Panował temi czasy Władysław węgierski;
Król ten wziąwszy przed się zamysł kawalerski,
Zebrał wojsko potężne przeciwko Tatarów
I ruszyi nieodwłocznie z górnych kniej Rzymłanów,
Tak tych, którzy mieszkali na stronie od Oltu,
Jak co na Maromorskich rzekach od Syotu.
Szli weseli Rumeni z Rzymian przeniesieni
I w imieniu tem wielkiem już nadwerężeni
Pamiętając rozkoszne swe miejsca nadane,
Przez Trajana i cnoty wojenne ich dawne;
Najpierwej z gór Tatarów ruszyli potężnie,
I w polu dalej tropem bijąc onych mężnie;
Stanęli u Syretu Tatorowie w sprawie
Teraz Roman tam miasto leży — lecz w rosprawie
Marsowej nie wytrwawszy w rzekę appelują

Blisko siebie Seretską, a tu persekwują
Z tyłu mocno zwycięzcy, aż trupem tamują
Rzekę całą. — Rumyni już po nich harcują
Trupem wszędzie zasłanym, a król sam smakuje
Taką łaźnią Tatarską, wesół wykrzykuje
(Seretem ją seretem) językiem węgierskim
(Tak tak mi się podoba); tem słowem królewskiem
Syret rzeka na wieki w tem imieniu płynie,
I Sława tej Victoryi na wieki nie zginie.
A ta sama sprawiła, że wszystkie te strony
Wolniejszemi od pierwszej przszłcj swej obrony
O trzy i cztery razy szczęśliwsi wnukowie
Niż ci, którzy przegrali wasi pradziadowie,
Ojczyznę im nadaną; i ta walka złota
W powtórną wam osadę otworzyłı wrota.

ROZDZIAL III

O powtórnej ocadzie Moldawskiej i Multanskiej ziemi po spedzeniu Tatarów.

Po tak wielkiej swej klęsce z bitwy pod Romańskiej
Tatarskie zewsząd seszły ordy, a Multańshiej
Najpierwej wnet Moldawskiej ziem wtóre osady
Następują obławem, już żadnej zawady
Nie mając od Tatarów; ztąd Dragosz z swoimi,
A tam Negrut Wajdowic z Multany pieszymi;
A lub jeszcze Romana miasta tam niebyło,
Dla wiadomości miejsca tak się położyło.
Już teraz Moldowanie a z tamtąd Multanie —
Wyżej się namieniło z kąd takie przezwanie —
W powtórnej tej osadzie te obydwie ziemie
Odmieniły z Rumynów ciągnąc swoje plemie,
Pewnie z Rzymu nie tracąc nazwiska swoje͜o.
Rumyn to jest Romanus, i jeden drugiego
Kiedy pyta o język, to: *szty rumyneszte?*
Blisko (*scis rommanisce*) nie *moldoweneszte*
I po dziś dzień; i tylkoż ci, którzy tu zeszli
Do tych dwóch ziem, w inaksze te imiona weszly,
Jak Multan tak Moldowan; ale pozostali
Na miejscach Siedmiogrodzkich w dawnym swym zostali
Imieniu nie odmiennym, i dziś Rumynami
Szczycą się a Węgrowie zowią Ołachami
Z Włoch; im Multan Moldawian imiona nie słuźa,
Bo tym rzeki te dali, tamci Węgrom płużą.

CANTUL III.

A duoa colonisare a Moldovei şi Ţĕrei-Românescĭ.

După învingerea cea mare în bătălia dela Romană, — aşa numimŭ locul, de şi oraşul nu estă încă, — urdiele tătărescĭ retrăgându-se din tóte părţile şi spaçiul rĕmânândŭ liberŭ de stricăciunile lorŭ, se începù colonisarea ceá a duoa, de'ntêiŭ a Ţereĭ-Românescĭ, în care descălecă Negru-vodă cu pedestriĭ sĕĭ Munteni, şi apoĭ curând aceea a Moldoveĭ, în care se pogorî Dragoşŭ.

De aci înainte locuitoriĭ acestorŭ duoĕ ţerĭ priimescŭ a se numi Moldovenĭ şi Oltenĭ; dar tot ţinêndŭ la suvenirea Romeĭ, eĭ conservă şi numele Românŭ de la cuvêntul «Romanus» în cât chiar astăḑĭ, vorbindŭ despre limbă, nu se ḑice: *szty moldawenesztè?* ci *szty rumynesszte?* adecă: «scis romanisce?»

Şi apoĭ numaĭ aceĭ Românĭ, carĭ trecură munţiĭ încóce, adoptară de pe rîurĭ numele deosebite de Moldovenĭ şi Oltenĭ; ĭar ceĭ rĕmaşĭ în Ardealŭ, aŭ păstratŭ anticul nume, fălindu-se pênĕ acum de a fi Românĭ, pe când Unguriĭ îĭ numescŭ Olachĭ, vrea sĕ ḑică Italienĭ; şi ocupândŭ nu numaĭ tot Ardealul, unde covêrşescŭ cu multŭ numĕrul Maghĭarilorŭ, ci încă şi tot Banatul, unde covêrşescŭ cu multŭ numĕrul Serbilorŭ.

Însuşĭ Maramureşul şi ţéra Făgăraşuluĭ coprindŭ astăḑĭ atâţia Românĭ, ca şi când nicĭ uă-dată n'arŭ fi fostŭ vre uă emigraţiune: eĭ vorbescŭ dialectul românescŭ celŭ maĭ frumosŭ şi celŭ maĭ apropiatŭ de limba italiană; maĭ cu sémă Maramureşeniĭ, carĭ se maĭ bucură de a nu fi ĭobagĭ, ci ca nisce ómenĭ liberĭ se cârmuescŭ după legile lorŭ proprie, avêndu-şĭ dată pe sémă cetatea Hust, şi servindŭ la rĕsbóĭe în călĕrimea regală, în care se distingŭ prin vitejiă.

Afară de numele naţionale, s'aŭ maĭ schimbată în acea epocă şi poreclele individualĭ: Bogdan séŭ Dragoşŭ la Moldovenĭ, Stanŭ séŭ Vladŭ la Muntenĭ, Dragomir séŭ Stanomir, nu maĭ suntŭ nume romane, ci curatŭ serbescĭ, îm-

Przebijał się z zagonów oni zawsze torem
Za nim gonią. Już góry karpatskie mijają,
Już z tramów gór wysokich na miejsca patrzają
Przyszłej ziemi Moldawskiej, już i łąk Prutowych,
Uśmiechających w sobie pól czystych Dniestrowych
Sięga oko szerokie, podobne dymowi
Pola albo podobne wszerz Oceanowi.
Dniestr wspaniały źródła swe poczyna z Korony
Polskiej daleko inszej (Nilowi nie równy);
Już, gdzie dzieli Podole, w swych przyrodnych płynie
Skałach, niby ciosanych sławą, choć Nil słynie
Okrążony trzcinami, nawet i samemu
Nie rówien Dunajowi, w sobie niesfornemu.
Pod umbrą ciasne ściany aż murtami moczy,
I o promienie mojnę ż samym Phebem toczy;
Skałami zwiesistemi przed nieben się kryje;
Przeszkoda snu ludzkiego komar tam nie żyje;
A gdzie choć się ukaże brzeg jaki na brodach,
Podobny labiryntnom, ogrodom na wodach,
Albo więc brwiom podniosłym wesołego czoła
Lub nie bojaźnej twarzy wspaniałego króla.
Z Tebów greckich boginie gdyby to wiedziały,
Z swego by tu Olimpu pewnie przyjeżdżały.
Pola zewsząd obfite, pastwiska przestrone; —
I które świata kraje tym równać postronne?
. . . . Wychodzi bogaty,
Polami urodzajny, a w łągi rogaty.
Tu się więc darmo chwalisz Egipcie, w rodzajach
Że przewyższasz, co Prut ma, tam we twoich krajach;
Tu półkopek dochodzi siedmiu miar pszenicy,
Czego ledwie masz na twej piaszczystej granicy;
Jęczmienia, żyta, owsa bywa miar jednaście
W żyznym roku, lecz prosa bywa nad dwanaście.
I cóż więcej masz nad to? Cererą się chlubisz,
Oprócz tego że w państwach twoich cukier lubisz: —
Tu trafia się, że razem dwa źrebce klacz rodzi,
I jagniąt troje owca często tutaj spłodzi;
I to też się tu trafia jako barzo wiele,
Że jałowica spłodzi w trzecim roku ciele.
Nie godzi mi się ciebie, Berladzie, przepomnieć,
Żyzna w wszem rzeczko, i mało mi cię wspomnieć
W roskoszach prawie rajskich obficie płynąca,
Miodem i mlekiem znacznie dość obfitująca.
Dalej widzą i lasy ztąd, zkąd rzeki płyną,
Doliny rozciągnione, i gdzie okiem kiną,

Urmândŭ totŭ înainte pe malul rîuleţuluĭ, eĭ se pogóră în câmpie deschise când de uă dată rĕsună cunoscuta bătaiă a căţeleĭ... toţĭ se aruncă în acea direcţiune.

La stânga rîuleţuluĭ era uă pădurice fórte désă, incinsă din tóte părţile cu uă vâgăună: acolo bourul, obositŭ de atâta gónă şi storsŭ din putere, se odihnea în linisce.

Nestĕmpĕrata căţea descopere refugiul; vĕnătoriĭ se grămădescŭ în gîurŭ cu lăcomie; dar instinctul ultimeĭ peirĭ reţine pe féră în desişul pădureceĭ, pĕnĕ ce juniĭ Românĭ, cu felurite arme, *uniĭ cu topóre ungureşcĭ, alţiĭ cu măciuce*, o adjungŭ şi o dobóră.

«Copiilorŭ! — strigă atuncĭ Dragoşŭ, — aicĭ este patria nóstră! Nu maĭ «încape multă vorbă; mĕ jurŭ că rĕmâiŭ aicĭ pentru totŭ-d'a-una şi că aicĭ «îmĭ voiŭ aşeḑa casa, redobĕndindŭ prin vitejiă mostenirea strĕbunilorŭ! Cuĭ «nu place, întórcă-se!»

Toţĭ strigară: «jurămŭ cu tine de a rĕmâné aicĭ!»

Capul bouruluĭ celuĭ precursorŭ, pentru memorie, fu pusŭ pe uă columnă, şi de pe numele féreĭ, căriĭ Moldoveniĭ iĭ ḑicŭ pĕnĕ astăḑĭ «bour,» Dragoşŭ înfiinţéză pe locul isbîndeĭ satul Boureniĭ.

De atuncĭ şi sigiliul Moldoveĭ pórtă capul bouruluĭ.

Pe de altă parte, căţeluşa Molda, obosită, şi pe semne vătĕmată de cătra bourul în vizunia luĭ, alérgă cu aprindere la rîuleţŭ, pentru a'şĭ stinge setea, şi găsesce acolo mórte: numele eĭ eternisându-se pentru posteritate, s'a acordatŭ aceluĭ rîuleţŭ, care izvoresce din înălţimea munţilorŭ de lîngă Maramureşŭ şi se vérsă în Siretŭ lîngă oraşul Romanŭ.

De pe numele rîuleţuluĭ, însĕşĭ ţéra se numi Moldova, poporul — Moldovenĭ: Dragoşŭ fu primul Moldoveanŭ.

Cutrierândŭ tóte locurile împregiurŭ, céta vĕnătorilorŭ zăresce de uă dată, în tăcerea senineĭ aurore, uă columnă căruntă de fumŭ înălţându-se în valurĭ pĕnĕ la nuorĭ.

Nedomirirea îĭ cuprinde: cine óre arŭ puté sĕ locuéscă în aceste pustietăţĭ? «de unde nu e focŭ, fumŭ nu ese,» ḑice proverbul.

Mergŭ fără sfiélă dupĕ indicaţiunea fumuluĭ, trecŭ unŭ alŭ duoilea rîuleţŭ, şi li se presintă înaintea ochilorŭ uă dumbrăvĭóră rotundă şi veselă, din care ĭeşa misteriosul fumŭ de cărbune.

Alergândŭ prin rediŭ, étă că uniĭ din vĕnătorĭ găsescŭ într'o prisécă unŭ moşneguţŭ cocoşatŭ de anĭ, care acopere stupiĭ, ĭea séma la tóte, privegheză cum matca îşĭ scóte albinuţele, deslipesce strătuşórele de chihlimbarŭ ale cereĭ, drege, îndréptă, rennuoĭesce....

De uă dată resună vorba: «*bune ome!*»1) bĕtrânul se cutremură şi rĕspunde, «neznaju bihme!» 2) Vĕnătoriĭ îĭ maĭ adreséză întrebărĭ, îlŭ questionéză prin semne; dar, speriatŭ prin nisce óspeţí nevĕḑuţĭ nicĭ uă dată în gîurul locuinţeĭ séle, elŭ nu scie ce şi cum sĕ rĕspunḑă.

1) Pusŭ aşa romănesce cu litere latine în textul polonŭ.

2) «Nu înţelegŭ ḑĕŭ!» în limba malorosiană séŭ rutenéscă.

Widzą ziemie podobne bujnemu sadowi
W czworograniastych zagrodach; oczy ku wschodowi
Zapatrzywszy dziwują takiemu krajowi,
I kwiatorodnym polom podobnym rajowi.
Już pewnego obłowu nadzieja odpadła;
Była żubra ochota, już insza przypadła.
Trzymając się tej rzeczki brzegiem dalej idą,
A w tym już z gór na obłań pól czystych wynidą.
Aż tu krzyknie zwyczajnym suczka nagle głosem: —
Porwą sie na świadomy głos wszyscy stosem.
Był lasek w lewą stronę, od rzeki zbyt gęsty,
W koło dołem zaległy; tam żubr ô pracy częstéj
Odpoczywał bezpiecznie trudem wyśilony,
Od suczki zbyt ciekawej nozdrzy nie zmylony;
I tam w koło obstąpią, już gęstszą gromadą,
Młodzież obłowu chciwa, a ostatnią stratę
Życia postrzegł z natury zwierz i nie wychodzi
Z gęstwiny tej na pole, aż młódź mań nadchodzi
Z wszelkiemi orężami, jedni toporami
Węgierskiemi, a drudzy też prędko dzidami
Tam żubra zamęczyli. Dragosz: «O młodzieńcy!» —
Wykrzyknie, — tu ojczyzna! Nie trzeba już więcej
Nam się radzić; już ztąd więcej nie powrócę,
Dziadów naszych mieszkanie sam sobie przywrócę,
Na co zaraz przysięgam i po swe posyłam
Domostwo; kto inaczej, zaraz go odsyłam
Nazad.» Ozwą się: «Wszyscy na to przysięgamy
I my z tobą że tu już na wieki mieszkamy!»
Kładą głowę żubrowę za Omen na słupie,
A Boureny pierwsza wieś po takim słupie;
Bo żubra bour język moldawski mianuje.
Z tąd się ziemia żubrową głową pieczętuje.
Na tem miejscu najpierwej miejsca zakładają
I żubra z Boureny imie jej nadają.
Suczka, czy spracowana, czy gdzie utrącona
W tej gęstwinie od zwierza znać nadwerężona,
Po pracach swych do wody zapalona bieży,
Gdzie patrzą: aż ona już w rzece zdechła leży,
Dając imie na wieki — od Moldy Moldawa —
Z którym to już nazwiskiem aż dotąd zostawa
Rzeka, która z Karpatskich wzniosłych gór wychodzi,
Blisko Maromoreszu począwszy tu schodzi
W Syret blisko Romanu; taż rzeka Moldawa
Narodowi i ziemi wieczne imie dawa,
Z Moldawy już Moldowan Dragosz upatruje.

Adusŭ în fine înaintea luĭ Dragoşŭ şi cercetatŭ prin tâlmaciŭ, bĕtrânul rĕspunde rutenesce: «Sum Iaţco de la Snetinŭ; de vr'o câţi-va anĭ 'mĭ-amŭ aşeḑatŭ aci priseciórа; dar afară de voĭ acuma, n'amŭ maĭ vĕḑutŭ pe nimene.» 1)

Atuncĭ Dragoşŭ îĭ descrie planul nuoeĭ colonisărĭ, îĭ povestesçe alungarea urdielorŭ tătăresçĭ, îl îndémnă sĕ'şĭ strĕmute în aceste părţĭ tot neamul, şi'ĭ dăruesce şi întăresce, ca moşiă eternă şi ereditară, tot teritoriul în gĭurul rîuleţuluĭ.

Moşnégul cu bucurie priimesce darul, şi aducêndŭ ómenĭ din Pocuţia, de la Snetinŭ, înfiinţéză de pe numele sĕŭ satul Iaţcanĭĭ, celŭ maĭ vechiŭ satŭ moldovenescŭ dupĕ Bourenĭ.

Colonia moşuluĭ Iaţco deveni maĭ în urmă oraşŭ Sucéva, căcĭ sórta n'a permisŭ sĕ'ĭ rĕmână numele primuluĭ fundatorŭ.

Nisce cojocarĭ ungurescĭ venindŭ a se stabili acolo, — sociŭ (szots) se ḑice cojocarŭ în limba maghĭară, — de pe numele lorŭ se numi rîuleţul şi oraşul Sucéva, numele Iaţcanilorŭ conservându-se totuşĭ unuĭ din suburbiele.

Dupĕ ce a pusŭ la cale acéstă parte a ţereĭ, Dragoşŭ voĭesce a cunósce şi locurile maĭ de josŭ.

Elŭ apucă la drépta apeĭ Moldova, cutrieră câmpie imense, şi maĭ găsesce alte duoĕ ape, din cari pe una de pe repeḑiciunea undelorŭ séle o numesce *Repede*, adică latinesce «Rapida»; ĭar alteĭ, de pe limpeḑicĭunea undelorŭ, îĭ dă numele de *Limpede*, latinesce «Limpida.»

Locul surîde luĭ Dragoşŭ: elŭ singurŭ se aşéḑă aice, dândŭ scire tuturorŭ ţerilorŭ învecinate despre nuoa sea reşedinţă, care se numesçe pênĕ astăḑĭ Câmpul luĭ Dragosz adecă: «Campi Dragossi» 2)

De aci înainte urméză grabnica impoporare a ţereĭ.

Aşa povestescŭ traditoriĭ moldovenescĭ: ómenilorŭ simpli trebue sĕ le dămŭ credinţă; căcĭ eĭ nu suntŭ capabilĭ de a inventa lucrurĭ fantastice séŭ de a desnatura faptele prin ornamente: adevĕrul celŭ curatŭ nu are nevoiă de frase pompóse.

Ca nicĭ uă altă ţéră în lume, asemenea ĭuţeleĭ cu care se redică şi se pogóră pânzele uneĭ bune corabie, séŭ asemenea puvoĭuluĭ cu care crescŭ şi scadŭ pêraĭele din munţĭ, se lăţi de uă dată Moldova, rennuoindŭ antica coloniă romană între Nistru, Dunăre şi pênĕ la Marea-Négră, şi decăḑŭ apoĭ peste puçinŭ.

Dragoşŭ aşeḑă pe Românĭ în câmpie, unde era trebuinţă de nisce braçie maĭ vitejescĭ; ĭar Putenilorŭ, chĭămându'ĭ din Pocuţia şi Polonia, le ḑede locurĭ maĭ muntóse: Cernauţiĭ, Hoţinul, tot ţermul Nistruluĭ pênĕ la Orheiŭ, Soroca, şi pe Prutŭ jumĕtatea judeţuluĭ Iaşilorŭ şi alŭ Suceveĭ.

Vecinĭ nu esistaŭ în ţéra de josŭ: toţĭ Româniĭ eraŭ séŭ arçaşĭ (Arcassami)

---

1) Acestŭ pasagiŭ probéză, că Miron Costin mânuia fórte bine limba malorosiană:
« . . . . . . Jacko ze Sniatyna,
«Od kilka lat zajszowszy tut pasiczku maju,
«A nikoho opròcz was toper ne wydaju.»

2) Veḑĭ documente publicate sub No. 92,155 etc.

Dalej miejsca każdego i wszędzie lustruje
Położenia, aż widzą dym siwy do góry
Z rana przy cichej zorzy słupem prosto w chmury
Pnie się; stali zdumieni: na takich pustyniach
Ktoby mieszkał? lecz oginia dym w samych jaskiniach
Niebywa, na dym prosto idą nie zmrużeni,
Spadają na powtórną rzekę nawróceni
Dymem, a nad nią widzą przelaski okrągłe
I wesołe zarazem, gdzie te dymią wągle;
Obiegają ten gaik, a drudzy dochodzą;
Staruszka zgrzybiałego w pasiece nachodzą,
A on ule nakrywa i koło nich chodzi,
Czego by tam poprawić: czy sporo wywodzi
Która matka swe pszczółki, lub prządków poprawia,
Lub im ambrowy woszczek zdziera, a ich wznawia
Do pilniejszej roboty; aż tu: «bune ome!»
Zadrzy starzec; pytają, on: «neznaju bihme.»
Jeszcze dalej probują mową to znakami,
A on drzy zturbowany takiemi gościami
Cale nie widzianymi wiek mieszkania swego,
Nie wie co ma na to rzec; wiodą do starszego,
Przez tłumacza pytają: jak dawna byźlina?
Jako? i zkąd? powiada: «Jacko że Sniatyna,
Od kilka lat zajszowszy tut pasiczku maju,
A nikoho oprócz was teper ne wydaju.»
Opowiada mu Dragosz te nowe osady,
Jak tatarskie już wszelkie zegnane zawady;
Jeźli ma ludzi swoich niech sprowadza krewnych,
Zarazem go darując i w dziedzictwo pewnych
Wszystkich gruntów, leżących przy rzece, przyjmuje,
Dziedzicamy wiecznemi onych confirmuje.
Natychmiast ów staruszek wszystkie swoje plemie
Z pokuckiego Sniatyna w tę sprowadza ziemie
Na nowe osiedliny; odtąd wieś Jackany,
Po Bouranach druga, osiedła najdawniej.
Imicniem Jacka dziada ztąd sobie nadanem;
Teraz miastem Soczawą już jest mianowanem.
Fortuna mu zbroniła, że miasto nie jego
Imieniem się mianuje, osadcy pierwszego.
Kusznierzów kilka z Węgier wyszłych tam osiedli,
(Socz, kusznierz po węgiersku) do tego przywiedli,
Że miasto już i rzeka Soczawą się słynie,
Imie jednak Jackany część miasta nie ginie;
Dragosz jednak zwiedziwszy, że świat ludzi bliższy,
Gdzie dziada Jacka nalazł, co zacz i kraj niższy,

séŭ calerașĭ (Kalarasszami), și ceĭ maĭ seracĭ lucraŭ eĭ însușĭ câmpul, ïar ceĭ maĭ bogațĭ se serveaŭ cu munca robilorŭ Țiganĭ.

*Orașele aprópe tóte s'aŭ înființatŭ de catre Sașĭ*1) *cari împreună cu Unguriĭ introduseră cele de'ntêiŭ cârciume.*

În acelŭ timpŭ teritoriul Moldoveĭ se începea la Nordŭ de la Carpațĭ, avêndŭ la Sudŭ Marea-Négră, în care se vĕrsaŭ duoĕ liniĭ de limită: Dunărea și Nistrul începêndŭ de la Hotinŭ: astădĭ Bugïacul nu maĭ este al nostru: Galațiĭ și Hotinul suntŭ în pericolŭ, avemŭ vameșĭ Turcĭ . . .

Dómne! îndură-te de nu ne perde cu totul!

A duoa descălecare a Muntenilorŭ cu Negru-Vodă e maĭ vechiă.

Țéra lorŭ se hotărasce la Sudŭ cu Dunărea care o desparte de Misia; la apusŭ și Nordŭ cu munțiĭ; la resăritŭ Siretul o deslipesce de Moldova.

*De la Negru-vodă pênĕ acum, eĭ numera aprópe patru sute de anĭ, pe când durata Moldoveĭ are abța treĭ-sute optŭ-ȡecĭ*2) și pare-se că a și adjunsŭ deja la aniĭ sĕĭ ceĭ de pe urmă.

Sigiliul Muntenilorŭ presintă unŭ corbŭ.

Tradițiunea despre începutul lorŭ e urmdtóre:

Pe când Româniĭ locuïaŭ încă în Făgărașŭ, uă frumósă copilă cădêndŭ în dragoste cu Domnul Ardealuluĭ și simțindu-se grea, principele îĭ dă unŭ inelŭ de aurŭ și o trămite înapoĭ la părințĭ, poruncindu'ĭ de a reveni dupĕ ce va nasce cu copilul și cu semnul.

Féta nasce pe Negru și, luându'l în brațe, întovărășită de unŭ frate al sĕŭ, purcede în drumŭ; dar într'o dumbravă, sora și fratele adormŭ de obosélă, lăsândŭ inelul, dreptŭ jucărie, în mânile copiluluĭ, ca sĕ nu plângă.

Prin uă minunată întêmplare, unŭ corbŭ flămândițŭ, priivindŭ de pe stejarŭ cum strĕlucesce ceva în mânele copiluluĭ și credêndŭ că e carne, se aruncă, apucă inelul, și'l înghite de fóme.

Copilul țipă, sgăriatŭ de ghïarele corbuluĭ; muma sare în picĭóre, frate-sĕŭ se trezesce, și ambiĭ privescŭ cu durere perderea ineluluĭ, cu care era legată parola principeluĭ.

Dar nicĭ însușĭ corbul nu se mișcă, înțepenitŭ prin efectul uneĭ mâncărĭ atât de nenaturalĭ; unchïul copiluluĭ încordéză arcul, se apropiă, lovesce, și corbul cade josŭ cu săgéta.

Pipăindŭ inelul în gâtul pasĕriĭ, tînĕrul îl lasă acolo, pășesce veselŭ înainte, și aducêndŭ pe soră-sa cu copilul la Domnul Ardéluluĭ, îĭ dă în mână inelul și'ĭ oferesce și pe minunatul corbŭ.

De atuncĭ Țéra-Românéscă are unŭ corbŭ în sigiliŭ.

Principele dede luĭ Negru titlul de wajda, adecă voevodŭ în limba ungară, către care s'a maĭ adausŭ în urmă titlul sĕrbescŭ de hospodarŭ.

Crescêndŭ mare, prin mijlocirea tătâne-sĕŭ Negru căpĕtă de la regele ungurescŭ voevodatul Făgărașuluĭ.

Acesta fu fundatorul Țereĭ-Românescĭ, asemenea luĭ Dragoșŭ în Moldova,

1) Confruntéză documentul sub No. 141.

2) Prin urmare, dupe Miron Costin, Valachia ar fi fundată către 1284 și Moldova către 1804.

Idzie z Moldawy w prawą stronę; tam obchodzi
 Pola nazbyt obszerne, na trzecią nadchodzi
Rzekę, bystrzą nad pierwsze; z bystrości Repede
 Dają imie, a drugiej przy tejże Limpede,
Z nazbyt wody klarownej — z łacińska *limpida,* —
 A pierwszej z tejże mowy z bystrości *rapida.*
Tam miejsce upodobał Dragosz sam osiadłszy,
 A o sobie po wszystkich blizkich krajach dawszy
Znać, zkąd Kampułong Dragosz i po dziś dzień słyną,
 To jest (*campi Dragossi*); a tu jak w pław płyną
Zewsząd nowi mieszcańcy, jeśli wiarę damy,
 Naszym też *traditorom* prostaczkom przyznamy;
Prostak nie wymyślając prędzej prawdę powie,
 Nie sadząc się na słowach wyrzecze to, co wie;
I nie zawsze wymowy prawda potrzebuje,
 Najprostszą się powieścią ona kontentuje.
Żadnego państwa niemasz, żeby wraz tak nagle
 Osiadło w swych granicach, i jak prędko żagle
Sprawny okręt podnosi, lub powódź przypada
 Na potokach podgórnych, wnet prędko i spada:
Podobnym i te ziemie sposobem osiadły,
 A po kilkudziesiąt lat zaraz z granic spadły;
W kilka lat wszystkie miejsca ludźmi osadzili,
 I dawnę colonię rzymską sporządzili.
Między Dniestrem i Dunajem aż do samego
 Osiedli wszystkie pola do morza czarnego.
A Dragosz w pole spędza Rumyny; Ruś bliżej
 Gór osadza, wojennych w pola, siebie niżej
Sadzi Ruś te dzierżawy, z Pokucia, z Podola
 Osiadaj Czerniowce, Chocim, i do koła
Dniestr wszystek po Orhejów, Sorokę Jaskiego,
 Prutem do pół powiatu wpół i Soczawskiego.
W dolnych ziemie poddanych żadnych nie miewali;
 Wszyscy się Arkaszami i konnymi zwali,
To jest Kalaraszami, i w robotach sami;
 A możniejszym robiły kupione Cygany.
Miastom saś niemal wszystkim początkiem Sasowie;
 Winnice oni wnieśli, wespół i Węgrowie.
Ziemia W pierwszych granicach swych, od gór wegierskich,
 Dochodzi ku wschodowi aż brzegów podniestrskich;
Z północy ku południu morzem się zamyka
 Czarnym, wzdłuż od Chocima kładąc, gdzie potyka
Tenże ocean wodę dunajską, a teraz
 Prut graniczy z Badziakem; już i Gałac nieraz
We strachu był i Chocim, już Turcy mytnicy...

subt elŭ, cu ua repeḑiciune miraculósă, ca şi în Moldova, ţermiĭ Dunariĭ se impoporară cu Ungurĭ, Saşĭ, Serbĭ.

Dragoşŭ nu se bucură multŭ timpŭ de neorganisatele séle possesiunĭ : *elŭ muri numaĭ peste şése anĭ de Domnie*, ca uă profeţiă de scurtele durate ale tutulorŭ domnielorŭ următóre.

Dupĕ mórtea luĭ Dragoşŭ urmă pe tronŭ frate-sĕŭ Romanŭ, fundatorul oraşuluĭ Romanŭ la confluintele Moldoveĭ cu Siretul.

Elŭ muri peste patru anĭ de Domniă.

Apoĭ în cursŭ de patru-ḑecĭ şi treĭ de anĭ se succeseră şépte Domnĭ, fie-care câte uă clipă — rĕŭ ogurŭ pentru timpiĭ posteriorĭ,—şi tóte lucrările lorŭ aŭ rĕmasŭ necunoscute, séŭ din causa nestabilităţiĭ, séŭ din nesciinţa de carte, séŭ din lipsa de relaţiunĭ cu popórele învecinate; pênĕ ce în fine se sui pe tronŭ bĕtrânul Alexandru, majestosŭ ca unŭ adevĕratŭ rege, primul din Domniĭ moldovenescĭ care se asemenă cu monarchiĭ ceĭ glorioşĭ, şi pe care *poporul nostru îl numesce Alexandru celŭ bunŭ, respectându'ĭ pênĕ astaḑĭ memoria.*

Acesta redică Domniea moldovenéscă la uă tréptă înaltă, şi, voindŭ în speciă a organisa clerul naţionale, trămise cu acestŭ scopŭ ambasadorĭ la Constantinopole.

Pe atuncĭ împĕratul Paleologul fiindŭ plecatŭ cu patriarchul şi cu tot clerul la conciliul de la Florenţa, ambasadoriĭ raportéză luĭ Alexandru-vodă, cerêndŭ deslegărĭ : séŭ sĕ ascepte în Constantinopole ? orĭ sĕ călĕtorésca în Italia la Florenţa ?

Domnul convocă pe boieriĭ sĕĭ ceĭ marĭ, şi se ïea decisiunnea de a trămite pe aleşiĭ ţereĭ sĕ se hirotonéscă în Ohrida, oraşŭ bulgărescŭ, mêndru de prerogativele ce'ĭ dede împĕratul bisantinŭ Justinianŭ, originarŭ din acele locurĭ, făcêndŭ pe episcopul sĕŭ al duoilea obrazŭ dupĕ patriarchŭ şi celŭ maĭ mare între toţĭ archiepiscopiĭ, în cât pênĕ astăḑĭ Ohrideanul rĕmâne capŭ al tuturorŭ vlădicilorŭ sĕrbescĭ.

Mergêndŭ acolo trămişiĭ luĭ Alexandru-vodă, priimiră hirotonia, împreună cu usul limbeĭ sêrbescĭ în biserică şi în actele oficialĭ; întroducêndu-se de atuncĭ şi titlul domnescŭ : hospodarŭ şi voevodŭ al ţereĭ Moldoveĭ de la plaïurĭ pênĕ la Mare.

Nicĭ forţele ţereĭ nu eraŭ încă nepotrivite cu mărimea titluluĭ; căcĭ *Domniĭ scoteaŭ la rĕsboiŭ cincĭ-ḑecĭ miĭ de óste, cavaleriă séŭ călăraşĭ, şi infanterie séŭ arcaşĭ, cu arce şi tulbe, ceva asemenea infanterieĭ turcescĭ numită solacĭ.* 1)

Tot Alexandru-vodă, în lunga sea domniă de treĭ ḑecĭ de anĭ, redică din ruine cetăţile cele maĭ vechie, şi puse tótă ţéra pe unŭ picïorŭ gloriosŭ.

De aci înainte ïubite lectorŭ, citesce pe autoriĭ teĭ polonĭ, pe Kromer, pe Bielski, pe Litvanul Stryjcowski şi pe recintele Piasecki, cărora Româniĭ cată sĕ le mulţuméscă, pentru că n'aŭ uĭtatŭ în trécĕtŭ sĕ ne menţioneze şi pe noĭ, chronologia resbelelorŭ nóstre, revoluţiunile, câştigurile şi pagubele; *de şi lucrurile maĭ mănunte şi prefacerile casnice le-aŭ rĕmasŭ necunoscute*, precum

---

1) Costumul *solacilorŭ* în timpul autoruluĭ, veḑĭ în *Ricaut, Estat présent de l'empire ottoman, Paris*, 1670, p. 346.

Bóg gdyby to niestrącił na ostatniej nici! . .
Moltanie są dawniejsi swem tu wyjściem od tych
Z swym Negrulem; sam Dunaj już oblewa tamtych
Od południa wciąż wszędzie, z Mizyą się dzieli;
Z zachodu i północy góry ich oblegli,
A od wschodu Seretem z Moldawą granicą,
Blisko czterech set lat swych od Negrula liczą
Moldanie, nad trzysta lat ośmdziesiąt dochodzą;
Ostatnie juz w tych czasiech bodaj nie wychodzą....
Pieczęcią się juz inszą, krukiem, pieczętują;
To zaś o swym Negrule zdawna opisuja:
Była dama nadobna w rumyńskim narodzie,
Kiedy naród na oltskiej jeszcze mieszkał Wodzie;
Z xiążęciem na Ardelu spolkowanie wzięła;
Płodnym gdy białogłowa ciężarem objęła,
Przekłada to xiążęciu, on jej pierścień daje
I rodzicom na parol onej ją oddaje,
Przyrzekając, jak skoroby co porodziła,
By z potomkiem i znakiem do niego schodziła.
Rodzi syna Negrula; dziecię wziąwszy sama
Przy swym bracie rodzonym idzie w drogę dama,
Tam, zkąd przyczyne płodu ma; w drodze strudzeni,
Przy dąbrowin usiedli z prac trochę zmrużeni;
Daje matka piorścionek, żeby sobie grało
Dziecię, nim troche zaśnie, aby nie płakało;
A trefunkiem dziwnym kruk z dęba zapatrzony,
Że się ślni u dziecięcia, głodem znać wzbudzony,
Niby kaawłek mięsa poriwe pierścien złoty
I połyka zarazem z zglodniałej ochoty.
Krzyknie dziecie od kruka szponami sdraśnione,
Porywa się matka w skok i brat obudzone,
Widzą pierścień i wiarę oraz utraconą.
W lament oba; kruk siedzi, mając obciążoną
Naturę niezwyczajna potrawa, spierzony;
Ściąga brat łuk cięciwą strzalą namierzony,
Zbliżywszy się; dosiada kruk ociężały celu
Złotem, spada ze strzałą; a że pierścień w gardzielu
Namacawszy, już pewny, niebierze go z kruka.
Wziawscy siostrę i dziecie już weselszy szuka
Xiążęcia w jego państw e, doszedszy oddaje
Dziecię i pierścien, a kruka na cudo podaje.
Ztąd się ziemia multańska krukiem pieczętuje,
A dziecie tę sam xiąże wnet Wajdą mianuje;
Wojewode tak zowią językiem węgierskim.
Poźno się zwać poczęły tym tytułem serbskiem

și epoca anterióră luĭ Alexandru-vodă, despre care Kromer scie numaĭ și numaĭ atâta, cum-că Românii suntŭ veniţĭ din Italia.

După ce v'amŭ arĕtatŭ testimoniele istoricilorŭ destul de celebri despre origina poporuluĭ nostru, mĕ oprescŭ aice: *pentru a scri la versurĭ, se cere uă minte volósa, iar eŭ, apĕsatŭ de tiranie fara nicĭ uă dreptate, fuiŭ forţatŭ de a'mĭ părăsi cu durere chiar vĕtra părintésca!*

Ad. M. D. G.

Hospodar, lecz z węgierski Wajdami się zwali;
W swoich zaś imienia domu zawsze używali.
Negrulowi już w lecie xiąże wyprawuje
Województwo Faragasz, od króla daruje.
Ten u Multan powtórnej osady authorem,
Jak u Moldawian Dragosz; i tamtego torem
Węgry, Sasi, Serbowie za dziwną prędcością,
Zalegli naddunajskie brzegi osiadłością.
Dragosz w swoich tak spornych nie długo się cieszył
Osiadłościach; w sześciu lat na on świat pospieszył
Panowania swojego. O jak prorokował,
I tak krótki wiek jego iż będzie panował,
Każdego z sukcessorów będą krótkie lata.
Po jego ześciu padł rząd na Romana brata.
Miasto Roman stanęło pod jego imieniem,
Gdzie się z Moldawa łaczy Syret swem płynieniem;
Ale i ten niedługo bawił się za bratem,
We cztery lata i on pożegnał się z światem.
Przez czterdziesci i trzy lat siedm ich panowało,
Co także w prawdzie przyszłym wiekom rokowało.
A w tych czterdziestu i trzech leciech co się działo
Za tych siedm panowania? czy że osiadało
Tylko miejsca na ten czas, czy że pism nie mieli.
Czy jeszcze bliskie o nich państwa nie wiedzieli —
Co zacz? i jeśli jakie ich sprawy bydź majz,
Niewiadome nikomu dotychczas zostają.
Aż stary Aiexander podobny królowi,
Ten najpierwszy Hospodar równy Monarchowi
Sławnemu; tego starym i dobrym mianują,
I po dziś dzień ziemianie pamięcią szanuja.
On w poważniejszą odział ozdobę to państwo;
Najpierwej się postarał wnieść tam duchowieństwo,
Po które do Carogrodu wypraił swe posły,
Gdzie jego intencye do skutku niedoszły;
Bo cesarz Paleolog na synod Floreński
Z patryarchą był ruszył z stolicy Cargrodykiej.
Oznajmują posłowic, że już w Carogrodzie
Niczastali nikogo, wszyscy na synodzie;
Cesarz i patryarcha, wszystkie duchowieństwa;
Co za mandat będzie w tym jego dostojeństva
Czy iśc do Florentiej w Italię kaze,
Czy czekać tam na miejscu cesarza roskaże?
Radzi się Alexander swych pierwszych bojarów; —
Staje dekret, aby szli do państwa Bulgarów,
Do Ochrydy, z czerncami wtenczas obranemi,

Jest Ochryda w Serbiej miasto, nadanemi
Wolnościami bogate od Justyniana,
Bo z tych krajów Grekowie mieli tego pana;
Nad wszech metropolitów patriarchom bliższym
Ziomka swego uczynił, biskupem najpierwszym;
I teraz pierwsze miejsce nad arcybiskupów
Ma ten stolec duchowny, i serbskich bisk'upów
Wszystkich głowz. W Ochrydę jechali posłowie;
Tam czerńców poświęcili odtzd Wołochowie,
Wziawszy sakrę od Serbów, serbskim odprawujz
Językiem nabozeństwo, i ten zachownjz
W przywilegiach język odtad hospodarstwa
Tytuł i wojewoda moldawskiego państwa
Od Płonin az do morza; i w siłach bywali;
Bo pięćdziesizt tysięcy tysięcy na wojnach miewali
wojska wsego; piechotę zwali arkaszami;
A konnych z konia zwali juz kalaraszami.
Była piechota u Turków, zowia sołakami;
Podobna ta arkaszom, bo ona z łukami
Pieszo w wojnach, bez łuka tylko przy kołczanach
Stawać byli powinni, takiz ramionach.
Ten hospodar i zamki z ruin podniosł dawnych.
I państwo do porzadków przyprowadził sławnych,
Przez trzydzieści lat żyjzc panowania swego.
Odtad cię już bezpiecznie odsyłam do twego,
Caytelniku łaskawy, Kromera Bilskiego,
Stryjkowskiego Lithwina, świeżo Piaseckiego,
Którym scriptorom siła winni Moldawowio,
Ze przy inszych ich pismach tamże Wołochowie
Wspomnieni sz; i wojny często juz porzadkiem
Znajdziesz, i większe sprawy, i jakim kto środkiem
Lub nabywał lub tracił; choć rzeczy drobniejszych
Nie wiedzieli, domowych utarczek już mniejszych;
I przed tym Alexandrem sami wymawyaja,
Że o pierwszych poczatkach narodu nie maja
Wiadomości; lecz Kromer dowiedział się o tem,
Że Wołosza sa ze Włoch, jeżliż jest co potem?
Tak się rzecz ma w poczatkach; skad sa te narody,
Historyków nie podłych sa na to dowody.
Ze mnie dosyć i tego na moje kłopoty
Bo wierszom wesoły zmysł dodaje ochotz;
Ja zniszczony tyranstwy, za i z mej ojczyzny
Ustzpić z zalem muszę bez słusznej przyczyny. —

Ad. M. D. G.

VERŞURI

PENTRU PREA LUMINAŢII ŞI SLAVITU-POMENIŢII DOMNI

DE

DOSOFTEIU MITROPOLITUL

Pré luminatuluĭ întru pravoslavie, blagocestivuluĭ şi pré cinstituluĭ şi milostivuluĭ nostru Domnŭ, Măria Sea Ion Duca Voevoda, din mila luĭ Dumneḑeŭ Domnŭ ţĕreĭ Moldoveĭ. Dela vecĭnica sânteĭ Troiţeĭ putere', poftimŭ Măriei-Téle sănĕtate şi pace cu viéţă norocită sĕ petrecĭ Măria-Ta pururea adevĕrŭ.

Ḑice proorocul împĕratŭ David, milostive şi pré luminate Dómne: «Κύριος ὁ θεὸς εὐλογητὸς, εὐλογητὸς κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν,» Domnul Dumneḑeŭ blagoslovitŭ, blagoslovitŭ îĭ Domnul ḑi din ḑi; spori-ne-va Dumneḑeul mêntuinţelorŭ nóstre, Dumneḑeul nostru, Dumneḑeŭ de mêntuire. Slavă sĕ fie luĭ Dumneḑeŭ în vecĭ, şi preste vecĭ, şi preste vremĭ nesfîrşite. C'aŭ sporitŭ Sânţia sea, şi aŭ ajutatŭ, şi aŭ blagoslovitŭ în ḑilele Măriei-Téle de s'aŭ făcutŭ acéstă săntă carte pre limba românéscă, taĭnele sânteĭ besericĭ cu carile se face spăsenia nóstră a chreştinilorŭ, adecă *Molitfelnicul*. Pentru aceea, milostive Dómne, la acéstă pomană dumneḑeéscă, amŭ socotitŭ de amŭ scrisŭ pre toţĭ pré luminaţiĭ şi slăvitŭ-pomeniţiĭ Domniĭ ţĕreĭ, ca sĕ se pomenéscă pentru nevoinţa ce aŭ nevoitŭ cu chreştinătatea şi cu pravoslaviea. Pentru aceea lè amŭ scris şi verşurĭ, precât m'aŭ agiunsŭ sciinţa, într'acesta chipŭ:

Domniĭ ţĕreĭ Moldoveĭ, pus-aŭ nevoinţă,
D'aŭ învĕţatuşĭ ţéra dirépta'ĭ credinţă,
Pravoslavnica lege ferindŭ necorcită,
Şi 'n cerŭ Christos le cruţă viéţa fericită.
Descălecat-aŭ ţéra Domnul Draguşŭ-Vodă,
Fericită buĭacă cu totŭ felŭ de ródă,
Când aŭ adusŭ într'însa românésca limbă,
De bunŭ neamŭ şi ferită dela calea strâmbă.
Se trage de pre sânge rudă împĕrătéscă,
Dumneḑeŭ 'lŭ-aŭ sporitu-'l 'nainte sĕ'ĭ créscă.
Pre urma luĭ, Sasă-Vodă, de aci Bogdan-Vodă,
Dupĕ dînsul stătu Laţco, de-aci Pĕtru-Vodă
Carele ḑicŭ muşatinŭ, crescêndŭ bună viţă
Pre Roman Voevoda i dirépta credinţă;
Acesta ce sĕ scrie: din plaiŭ pênĕ 'n mare
Stăpênŭ samodrăjavnicŭ şi domnitorŭ tare.
Dintr'acesta se nasce Alexandru Domnul,

Sĕ cuvine ş'acesta sĕ 'lŭ scie tot omul:
C'aŭ împodobitŭ ţéra cu beserici late,
Cu mŏnăstirĭ vestite i frumseţĭ luminate:
Bistriţa este una, duoĕ 'ĭ Moldoviţa,
Ş'alte beserici multe ce 'şĭ da cuviinţa;
Adus'aŭ şi pre Sântul Ioan în ţéră
De 'şĭ-aŭ vestituşĭ cinstea şi preste ghotară.
'Naintea luĭ maĭ fost-aŭ Ştefan şi cu Iuga,
Şi Dumnedeŭ cu bine le-aŭ ascultatŭ ruga.
Ér' dupĕ Alexandru, fiiu-seŭ Ilie,
Şi Ştefan a luĭ frate nescurtă bucurie.
D'acia Bogdan-Vodă domni mică vreme
Şi 'şĭ-aŭ mutatŭ sălaşul unde nu se teme,
Lăsândŭ pre urmă viţă şi rodŭ bunŭ în ţéră
De 'ĭ sĕ 'nalţă vestea şi preste ghotară.
Pentru Ştefan acel bunŭ ce-aŭ bătutŭ rĕsbóie,
De-aŭ făcutuşĭ de tóte inimeĭ pre voie,
Prin ţinuturĭ, prin tóte, se vĕdŭ a luĭ semne,
Mŏnăstirĭ şi Beserici ce-aŭ faptŭ fără lene;
Că nu numaĭ prin sate şi pre la oraşe,
Ca şi prin munţĭ, prin codriĭ, luĭ Christos sălaşe,
Ce-aŭ făcutŭ zugrăvite de daŭ strelucóre,
Sĕ 'ĭ trăiască pomana i bunŭ nume sub sóre.
Pre fiu-seŭ pre Bogdan 'şĭ-aŭ lăsatŭ sĕ 'ĭ şédă
In scaunŭ, sĕ 'şĭ domnéscă, ţéra sĕ se încrédă,
Că ş'a luĭ nevoinţă nu aŭ fostŭ cu nemică,
De-a luĭ, alŭ seŭ părinte sĕ fie maĭ mică.
Sânta Mitropolie cea nuoă i Sucévă
De dînsul iĭ făcută cu multă zăbavă,
C'avea destulă luptă şi trébă de óste
Când îşĭ bătea pizmaşiĭ lovindu 'ĭ din cóste.
De-a luĭ destoinicie scrie şi în cronice
Că 'şĭ aŭ apăratŭ ţéra cu bună ferice.
Pre fiu-seŭ, pre Ştefan, tênĕrŭ dupe sine,
'Şĭ-aŭ lăsatu'şĭ în scaunŭ Domnŭ bunŭ cum se cuvine.
Dup'acesta statut-aŭ Rareşŭ Petru-Vodă
De tóte bunătăţĭ plinŭ de cerésca ródă.
Iĭ Pobrata sălaşul unde odihnesce
Cu Dómna sa Elena de se pomenesce,
C'aŭ faptŭ multe beserici de'ntregă şi înnuoite,
La ţéră şi la munte marĭ mŏnăstirĭ sânte.
Pre urma lorŭ domnit-aŭ a lorŭ bună ródă
Ilie, şi celŭ tênĕrŭ Stefăniţă Vodă.
Nemică n'aŭ stricatu 'ĭ vrăjmăşésca mórte
Că este 'n cerŭ cu sânţiĭ d'împreună 'n sórte,

Şi soră-sa Ruxanda, sĕ nu se stingă neamul,
Luă pre Alexandru ce 'l dicŭ Lăpuşneanul.
Domni ş'acesta bine, şi în Slatina face
Mŏnăstire frumósă, pre tóte le întréce.
Pre urma acestora, fiiul Mihneĭ-vodă
Din ţéra Munteséscă, sufletéscă ródă;
Pĕtru 'lŭ chiamă pre nume şi n'are prighană,
Lăsatu-'şi-aŭ în ţéră slăvită pomană:
Mŏnăstirea ce este în dealŭ la Gălata,
Că este pentru óspeţĭ cu mésa tótă gata.
Fiu-seŭ Stefan tĕnĕrŭ stăpâni Domnia.
Dupe Aron domnit-aŭ : Domnul Eremia.
Acesta de pre rudă îĭ nume Movila,
Că Dumnedeŭ 'şĭ-aŭ tinsuşĭ şi preste dînsul mila.
Dupĕ dînsul domnit-aŭ şi Simion-Vodă,
Lăsat-aŭ şi pre acesta Dumnedeŭ cu ródă,
Că i se sciŭ cuconiĭ, sufletéscă viţă,
De 'ĭ-aŭ făcutŭ cu Domnul în cerŭ cunoscinţă.
Dupĕ dînşiĭ şi Ştefan Tomşa ce-aŭ faptŭ Solca,
Domnŭ destoĭnicŭ ce 'ĭ zĕleşŭ, aŭ domnitŭ cu gholca,
Că 'n dilele acelea prin dese resbóĭe,
Locuitoriĭ ţĕreĭ trăĭaŭ cu nevoĭe.
D'aciea Radul-Vodă aŭ domnitŭ cu pace,
Cu bună 'nţelepciune tutulorŭ cum place,
Ş'Alexandru Ilieşŭ când îĭ aŭ venitŭ rôndul,
Aŭ domnitŭ şi elŭ ţéra nu cum îĭ aŭ fostŭ gôndul.
Barnowski Miron-Vodă are îndrăznire
La Dumnedeŭ cu sânţiĭ fără de îndoire.
Moysi Voevoda i cerescul Movilă
Cu fraţiĭ sĕĭ petrece într'a luĭ Christos milă,
Şi Vasilie-Vodă, precum îĭ aŭ fostŭ gôndul,
'I-a datŭ Christos odihnă cu sânţiĭ în rôndul.
Cheorghiţă Ştefan-Vodă încă sĕ nu 'şĭ pérdă
Nădejdea dela Domnul, ce tot sĕ se încrédă,
Că pentru tot greşitul Dumnedeŭ îngrijesce
Cine cu dreptŭ cugetŭ la dînsul năzuesce,
Şi pentru Ghika-Vodă laudă se dice
Că de-a rôndul cu sânţiĭ trăĭesce în ferice.
Luĭ Ştefăniţă-Vodă Dumnedeŭ sĕ îĭ facă
Odihnélă cu sânţiĭ, în viéţă sĕ 'ĭ placă
Cu a sa bună maĭcă, cu Ecaterina,
La giudeţŭ din drépta sĕ îĭ fie odina.
Evstratie Dabija, scrisŭ este la viéţă
Sĕ trăĭască cu sânţiĭ în rôndŭ fără gréţă,
Cu iubita sa hiĭcă, cu Dómna Maria,

Sĕ nu se maĭ stingă în vecĭ bucuria,
Şi Dómna sa Dahina încă sĕ se vĕḑă
La Dumneḑeŭ în casă, cu dînşiĭ sĕ se 'ncréḑă.
Şi Duca Voevoda, Dumneḑeŭ sĕ îlŭ créscă,
Sĕ 'şĭ domnéscă în scaunŭ şi sĕ îmbĕtrânéscă
Cu cinstita sa Dómnă, cu Anastasia,
Cu cinstite odrasle în tótă fericia.
Din cerŭ sĕ le trămiţă Dumneḑeŭ cunună
Sĕ 'şĭ petrécă în viéţă cu inimă bună.
Ilieşŭ, Alexandru, când stăpâni în ţéră,
Prin sĕracĭ ce da milă 'şĭ-aŭ întinsŭ spre cerŭ scară,
Şi Petriceĭco-Vodă încă îşĭ are parte
In cerŭ, cu Domniĭ ţĕreĭ printr'a vieţeĭ carte,
Cu luminatŭ cinstita Dómna sa Maria,
Sĕ nu li se maĭ stingă în vecĭ .bucuria.
Luĭ Dumitraşco-Vodă bine sĕ se ḑică
Că certă pe vicleniĭ de le dete frică.
Domnit-aŭ dupĕ dînsul Antonie Ruset,
S'aĭbă cu Domniĭ parte ş'a luĭ cinstitŭ suflet,
C'aŭ lăsatuşĭ pomană căt aŭ putută face,
Dea 'ĭ Dumneḑeŭ cu sânţiĭ traiŭ în cerŭ cu pace.

Şi sosindŭ cu verşurile pênĕ aicĭ, érăşĭ rugămŭ dela milostivul Dumneḑeŭ Măriei-Téle, pré luminatuluĭ şi milostivuluĭ nostru Domnŭ Ion Duca Voevodŭ, şi a cinstiteĭ şi întru totŭ blagoslovita Dómna Măriei-Téle Gospojda Anastasia, şi a cinstituluĭ şi cu de tótă blagoslovenia dăruitŭ fiiĭ Măriei-vóstre: Măria sa Ion Constantin Voevoda, Ion Mateiŭ Voevoda, Ion Ştefan Voevoda; şi cu blagoslovitele fiĭcele Măriei-Vóstre, sĕ ve cruţe milostivul Dumneḑeŭ şi sĕ vĕ blagoslovéscă aşa cum aŭ blagoslovitŭ pre Avraam, şi Isaac, şi Iacov, şi cum aŭ blagoslovitŭ pre Iosif cu Asineta şi cu cuconiĭ lorŭ. Aşa sĕ te blagoslovéscă milostivul Dumneḑeŭ cu blagoslovenie vecĭnică întru Domnul nostru Isus Christos cu duhul sântŭ adevĕrŭ.

SCARA TOMULUI AL TREILEA

LETOPISEȚUL ȚEREI MOLDOVEI

ATRIBUITŬ LUI NICOLAI MUSTE, DIEACŬ STARE DE DIVANŬ.

Variantă la cronica atribuită luĭ Nicolae Muste

CRONICA ANONIMĂ A ȚEREI MOLDOVEĬ

care se începe dela Domniea luĭ Istrati Dabija VV. și se sfîrșasce cu Domniea luĭ Grigore Ghica-Vodă celŭ betrânŭ (1662-1733). tradusă și Grecesce de biv-vel slugerul Alecsandru Amiras.

SPATARUL IOAN CANTA

Dela a duoa și pênĕ la a patra Domnie a luĭ Constantin Mavrocordat VV. (1741 — 1769)

ENAKI KOGÂLNICEANU

De la Domniea întêiŭ și pênĕ la a patra Domnie a luĭ Constantin Mavrocordat VV. (1733—1774)

GHEORGAKI AL DUOILEA LOGOFĔTŬ

Condica ce are întru sine obiceiurĭ vechĭ și nuoĭ a pré înălțațilorŭ Domnĭ, scrisă în Iașĭ la 1762 Noembrie în 5.

Vornicul ALECSANDRU BELDIMAN

APENDICE

MIRON KOSTIN

DOSOFTEIŬ MITROPOLITUL

Sfîrşitul tomuluĭ al treilea.

The borrower must return this item on or before the last date stamped below. If another user places a recall for this item, the borrower will be notified of the need for an earlier return.

*Non-receipt of overdue notices does **not** exempt the borrower from overdue fines.*

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 617-495-2413

WIDENER
FEB 2 2 2003
NOV 2 0 2004
CANCELLED

Please handle with care.
Thank you for helping to preserve library collections at Harvard.

